DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

XV. ve XVI. Asırlarda

Edirne ve Paşa Livası

Vakıflar-Mülkler-Mukataalar

M. Tayyib Gökbilgin

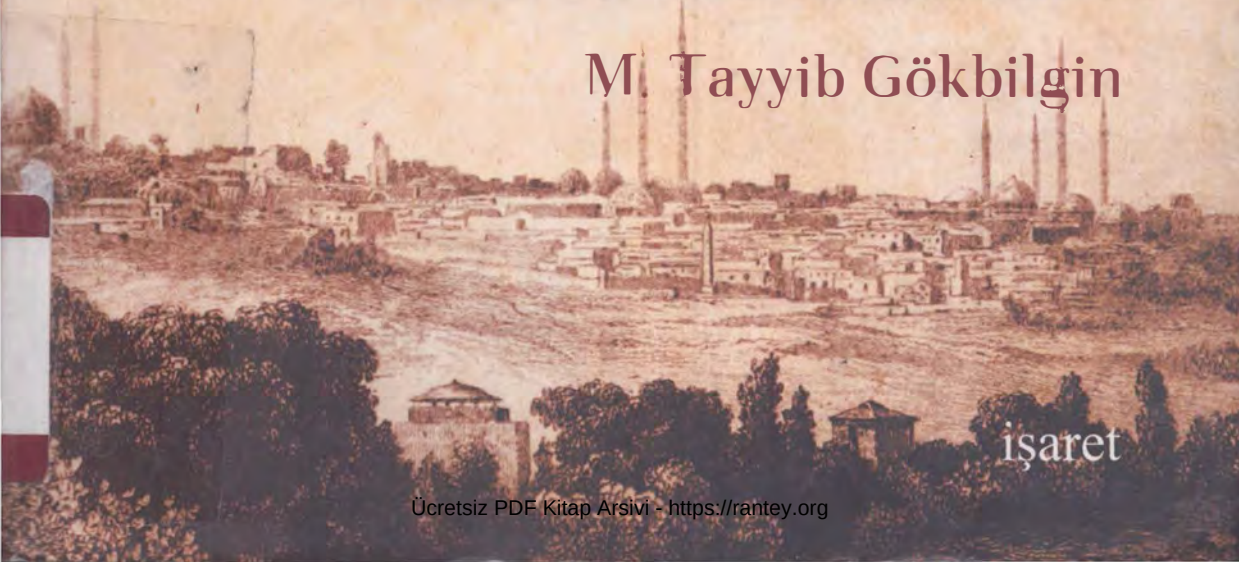

işaret

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

71713

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

XV. ve XVI. Asırlarda

EDİRNE VE PAŞA LİVASI,
VAKIFLAR - MÜLKLER - MUKATAALAR

M.Tayyib Gökbilgin

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İŞARET YAYINLARI: 115
Osmanlı Araştırmaları Dizisi: 6

Eserin Adı ve Yazarı
XV. ve XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası, Vakıflar - Mülkler - Mukataalar

M. Tayyib Gökbilgin

© M. Altay Gökbilgin / İşaret Yayınları

Kapak
Yazıevi/Yusuf Kot

Baskı-Cilt
Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.
Beysan Sanayi Sitesi Birlik Cad. No: 26 Acar Binası Haramidere
34524 Avcılar-İstanbul Tel: (0212) 422 18 34

1. Baskı İstanbul 1952
2. Baskı İstanbul 2007

Ankara Cad. No: 107/63 34410 Cağaloğlu-İst.
Tel: (0212) 519 17 28 - 528 30 61-62-63
Faks: (0212) 528 30 59
e-posta: www.isaretyayinlari.com

e-mail: info@isaretyayinlari.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İÇİNDEKİLER

Sahife

ÖNSÖZ. 3

Rumeli Eyâleti Teşkilâtı ve Edirne 6-65

I. Paşa Livası 6-12

Livâ, Vilâyet, Eyâlet, Nâhiye ve Kaza teşkilâtı — Kadılıklar — Cânib-i yemin ve Cânib-i yesâr teşkilâtı

II. Çirmen Livâsı 12-20

Çirmen'in fethi — Livâ teşkili — Sancakbeyleri — Saruca Paşa ve oğlu Umur Bey — Mîralem hasslığı — timarları fihristi — timar köyleri

III. Edirne şehri ve inkişâfı 20-65

Edirne'nin fethi, iskânı, devlet merkezi yapılışı — Kurucuları: Malkoç Bey, Sofu Bâyezid, Yakut Paşa 23, Şah Melek Paşa 27, Hacı İvaz Paşa 28, Umur Bey 28, Zağanos Subaşı 29, Sinan Bey 30, Fahreddin Acemî, Veliyyüddin b. İlyas 31, Hasan Paşa 32, Ali Kuşci 33, Abdülhamid Lârî 33, Şücâaddin Karamânî 34, Seferşah, Hoca Sinan, Abdurrahman Çelebi 35 — Edirne mahalleleri 37-65

Hass ve Mukataa 65-160

I. Pâdişâh hassları 65-73

A. Edirne'de: Hass mükellefleri ve muafları, Zimmî cemâati, Yahudi cemâati 66 — Câmileri, medrese ve imâretleri 67 — Avârız hâneleri, zâviye, han ve hamamları 68 — Hass köyleri 70

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

B. Rumeli Eyâletinde: Dimetoka ve mahalleleri 71 — İpsala ve Filibe'de hasslar 72 — Ferecik'de şap mâdeni 72 — Şehir, kasaba ve köylerdeki hasslar yekûnu 72 — Selânik, Serez ve Kavala'da 73

II. Vezirler, Devlet erkânı ve Ümerâ hassları 73-76

Vezirler ve ümerâ timarları 74 — Kazasker, defterdar timarları 75 — Voynuk mîrlivâsı hassı 75 — İbrâhim, Ayas, Kasım, Behram Paşalar, Kapudan, nişancı, mirlivâ ve tekaüdlük hassları 75-76

III. Ze'âmet ve timarlar 77-86

Yaya ve müsellem teşkilâtı, çiftlik ve timarlar 77-78 — Paşa berâtı ile timarlar 79 — Serasker, miralay, emîrahur v. b. timarları 80 — Çavuş, Yeniçeri, Doğancı v. b. timarları 82 — Arpalık şeklinde timarlar 82 — Zeâmetler, Fâtih ve Bâyezid II. devirleri zeâmetleri, defter-emini, Kethüdâ, Kilârcı-başı v. b. zeâmetleri 83-84 — Pınar-Hisar, Selânik timarları 85 — Rumeli eyâleti timarları mecmuu 86

IV. Mukataalar 87-160

A. Edirne Hass Mukataaları 90-124

At ve esir pazarları ile mezbaha mukataası 90 — Şem'hâne mukataası 94 — Bozahâne mukataası 96 — İhrâcât-ı hassa muhasebesi 97-102 — Meyve ve zahire pazarları, yol-bâcı mukataası 104 — Gümrük mukataası 107 — Galle kapanı, ölçü resmi mukataası 108 — Darphâne mukataası 110 — Edirne ve Dokuz-kadılık gebrân yavası ve beytülmâl mukataası 112 — Pamuk-yağı kapanı mukataası 113 — Gebrân baştineleri mukataası 114 — Manyas-kapısı mukataası 115 — Diğer Edirne mukataaları 116-124

B. Rumeli (Paşa Livâsı) bâzı Mukataaları 125-160

Filibe çeltik mukataası 125-134 — Drama çeltik mukataası 134 — Serez çeltik mukataası 135 — Tırhala livâsı çeltik mukataası 138 — Menlik, Temirhisar çeltik mukataası 138 — Serez gölü dalyan mukataası 140 — Serez bâcı mukataası 141 — Diğer Serez mukataaları 142 - 148 — Drama Zihne, Y. Karasu, Ostrova, E. Zağra, Gümülcine muhtelif mukataalaarı 148 - 153 — Selânik ispençe ve cizyeleri, Rumeli cizye tevziatı 153 — Akkerman, Novobrdo kadılarına, Sultan Selim Şah beye hükümler 158-159

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Evkaf ve Emlâk 160-522

I. XIV. asırdaki vakıf ve mülkler 161

A. Süleyman Paşa ve Murad I. devri 161-176

Orhan Bey vakıfları 161 - 162 — Süleyman Paşa evkafı (Bolayır imâreti, İznik medresesi) 163 - 169 — Nâdir Şeyh vakfı 169 — Hacı İlyas vakfı 170 — Murad I. vakfı 171 — Yegân Reis zâviyesi vakfı 171 — Hacı İbri mülkü 172 — Ahî Musâ vakfı 173 — Abdal Cüneyd, Timurhan Şeyh vakıfları 174 — Yahşi Faklh vakfı 175

B. Yıldırım Bâyezid devri 177-195

a) Vakıflar: Yıldırım Bâyezid vakfı 177-182 — Bahâeddin Paşa zâviyesi vakfı 182 — Kızıl Delü vakfı 183 — Hayreddin, Hacı Ahmed vakıfları 187 — Aydın Şeyh, Kara Bürüklü, Hacı Doğan vakıfları 188 — Ahî Denek vakfı 190

b) Mülkler: Timurhan, Reis Ehlüddin mâlkleri 191 —

c) Yıldırım devrine muhtemelen âit vakıflar: Turbeği Şeyh, Ahî Devle vakıfları 192 — Şeyh Ahmed, Yumcu Şüçâ vakıfları 193 — Hacı Yatağan zâviyesi, Halife Şeyh vakıfları 194 — Erbuz Ata vakfı 195

II. XV. asır Birinci Yarısındaki vakıf ve Mülkler 196

A. Süleyman, Musâ, Mehmed I. Çelebi devri 196-203

Eski Câmi vakfı 196 — İsmail Bey, Ahmed Şeyh vakıfları 198 — Şeyh Bedreddin zâviyesi, Ali Bey vakıfları 199 — Timurtaş Bey vakfı 200

B. Murad II. devri vakıfları 203-299

a) Pâdişah vakıfları: Edirne Murâdiye imâreti vakfı 203-210 — Edirne Dârülhadis vakfı 210-213 — Üç Şerefeli câmi vakfı 213-216 — Ergene İmâreti vakfı 216-220 — İpsala Câmii vakfı 220-222 — Selânik Câmii vakfı 222-223

b) Vüzerâ ve ümerâ evkafı: Balaban Paşa imâreti 223 — Doğan Bay Kurtçu 224-228 — Fazlullah Paşa 228 — Gümlü Bey 229 — Hadım Balaban, Has Ahmed Bey vakıfları 231 — Hamza Bey Şarabdar mülkü 234 — İsâ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bey 235 — Karaca Bey 236 — Karaca Paşa Dayı 238 — Mehmed Bey 241 — Mehmed Paşa Hoca 242 — Mezid Bey 243 — Mihal Bey Gazi 244 — Oruç Paşa 246 — Saruca Paşa 247-253 — Sinan Bey Mîrmiran 253 — Şehâbeddin Paşa 255-261 — Umur Bey 261-265

c) Murad II. devri diğer vakıfları 265-281

d) Murad II. devrine muhtemelen âit vakıflar 281-299

III. XV. asır ikinci yarısındaki vakıf ve mülkler

A. Fâtih Sultan Mehmed devri vakıfları 300-356

a) Pâdişah, hânedan âzâsı, Medine ve Eyyub vakıfları: Fâtih câmii ve imâreti İstanbul 300-315 - Eyyub 315 — Medine 317 — Sittî Hatun 318 — Gülşah Hatun 319 — Ayşe Hatun 321

b) Vezirler, ümerâ, saray mensupları evkafı: Ali Bey medresesi 322 — Berkuk Ağa 323 — Dâye Hatun 323 — Derviş Bâyezid, Emir Şah Çelebi 325 — Hayreddin Hoca 326 — Hacı Kemâleddin İsmâil Bey 327 — İsfendiyar-oğulları 328 — Kara Bulut 331 — Kemal Paşa 332 — Mehmed Paşa Rum 321 — Murad Paşa Has 335 — Süleyman Paşa 339 — Turhan Bey Gazi 340 —

c) Edirne içindeki muhtelif vakıflar 343-356

B. Bâyezid II. devri vakıfları 357-484

a) Pâdişah ve hânedan âzâsı vakıfları: Edirne Bâyezid külliyesi 357-378 — Ferruhşad Hatun, Hâni Hatun 379 — Ayni Şâh Hatun 380 — Hanzâde Fatma Sultan 381 — Fatma Hatun Sofu 382 — Ayşe Hatun 384 — Şehzâde Şah Hatun 585 — Şehz. Hundi Hatun 387 — Selçuk Hatun 388 —

b) Vezirler, ümerâ, devlet ve saray erkânı... evkafı: Ahmed Paşa Hersek-zd. 391 — Ali Paşa Hadım 394 — Ayas Paşa Lala 403 — Davud Paşa 405 — Fâik Paşa 413 — İbrahim Paşa Çandarlı-zd. 417 — İlyas Bey 426 — İshak Paşa 429 — İskender Paşa 432 — Kasım Paşa 433 — Kasım Paşa Güzelce 435 — Mesih Paşa 439 — Mustafa Paşa Koca 441 — Sinan Paşa Güveyi 453 — Yahya Paşa 456 — Yakub Paşa 458

c) Edirne'deki diğer vakflar: 459-470

d) Bâyezid II. devrindeki bir kısım hânedan âzâsı, ricâl, ümerâ, elçiler v. s. hakkında 470-485

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

IV. XVI. asır Birinci yarısı vakıfları 486

A. Yavuz Sultan Selim devri 486 - 496

Câfer Çelebi 486 — Ahî Çelebi 488 — Halimî Çelebi 489 — Pîrî Mehmed Paşa 489 - 494 — Edirne'deki vakıflar 495-496

B. Kanunî Sultan Süleyman devri 497-519

a) Pâdişah ve hânedan mensupları vakıfları: Süleymâniye İstanbul 497 — Şehzâde Mehmed, Devlet Şâhî Sultan 498 — Hümâ Şâh Sultan 499 — Mihrimâh Sultan 500 — Gevher Han Sultan 501 — Şâh Sultan 502

b) Vüzerâ, ümerâ v. s. evkafı: Ali Paşa Semiz 502 — Hüseyin Paşa, İbrâhim Paşa Hadım 504 — Lûtfi Paşa 506 — Mehmed Paşa Sofu 507 — Mehmed Paşa Sokollu 508-515 — Mustafa Paşa Çoban 515 — Rüstem Paşa 518

C. Selim II. devri vakıflarından Selimiye 520 — 522

İLÂVELER . . . . . 523 - 526
SONSÖZ . . . . . 527 - 530
DEFTERLER . . . . . 531 - 542
İNDEKS . . . . . 543 - 627
DÜZELTMELER . . . . . 629 - 631

Zeyil

VAKFİYELER . . . . . (3) - (301)
VAKFİYELERİN FİHRİSTİ . . . . . (302)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

M. TAYYİB GÖKBİLGİN'İN ARDINDAN*

Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, pek muhterem ve pek değerli hocalarından birini daha kayb etmenin derin üzüntüsü içindedir. 35 yılını bu müesseseye ve talebelerine vermiş olan Prof. M. Tayyib Gökbilgin 2 Haziran 1981'de aramızdan ebediyyen ayrılmıştır.

1323 (1907)'de Ordu'da dünyaya gelen hocamız, soyadındaki «bilgin» kelimesinin de delâlet ettiği gibi, ilmiyeye mensub bir aileden gelmekteydi. Dedeleri, Samsun'a bağlı Çarşamba kasabasında kadılık ve müderrislik yaptıklarından aile *Hocazâdeler* adıyla anılırdı. Prof. Gökbilgin, ilk tahsilini babası Hacı Mehmed Emin Efendi'nin tekaüdlük yıllarını geçirdiği Çarşamba'da yaptı. Mütâreke sırasında (1919) ilk tahsilini tamamladıktan sonra bir süre medreseye devam ile sarf ve nahiv dersleri gördüğü gibi, babası tarafından da hüsn-i hatta çalıştırıldı.

İstiklâl savaşının zaferle neticelenmesini müteâkib ara verdiği tahsilini Samsun, Erzurum ve Trabzon Muallim Mekteblerinde tamamlayarak 1929'da öğretmen olarak Erzurum'un Aşkale Nahiyesi Köy Yatı Mektebi'ndeki vazifesine başladı. Bunu Tercan Merkez Yatı Mektebi, Aşkale Merkez, İspir'in Kan ve Salaçur köyleri ile Çarşamba'nın merkez muallimlikleri takib etti. Yedek subaylık hizmetini de bu arada tamamladı.

Hocamızın ilim aşkı ve yükselme arzusu onu, yedi senelik öğretmenlikten sonra bir süre mesleği bırakıp yeniden talebeliğe dönmeğe sevk etti. 1936'da, yeni açılan Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Hungaroloji bölümüne kayd oldu. Bir taraftan bölümün derslerini büyük bir dikkatle takib ederek Macarcayı öğrenirken, bir taraftan da bu dilden, istikbalde en iyi şekilde istifade edebilmek için gerekli yan disiplinleri pek isabetli olarak seçti. Bunlar, Yeni ve Sonçağ Tarihi, Fransızca, Latince ve Almanca idi. Bütün bu gayretler kısa zamanda meyvesini verdi ve Prof. L. Rásonyi'nin teşvikleriyle fakültedeki ilk senesinden itibaren yaz aylarını Macaristan'da geçirdi. 1936-39'da

* Mübahat S. Kütükoğlu, İ.Ü.Tarih Enstitüsü Dergisi, Prof. M. Tayyib Gökbilgin'in Hatırasına, 1981-1982, sayı: 12, s. 1-24.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Keszthely ve Debrecen Yaz Üniversitelerine devam ederek sertifikalar aldı. 1939 yazında Macarcasını artık Debrecen Üniversitesinde konferans verebilecek seviyeye eriştirmiş bulunuyordu.

Macaristan'da üniversitedeki çalışmalarının yanı sıra Macar Arşivi'nde de iki defa birer ay staj yaparak başarı belgesi almış ve Prof. L. Fekete'nin arşiv meseleleriyle ilgili yazılarını, daha talebeyken (1939) tercüme ve neşr etmişti.

Dört yıllık bu kesif çalışma sonunda, hazırladığı *Osmanlı Tarihinin Macarca Kaynakları* adlı lisans tezini vererek 1940'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih asistanlığına talib oldu. Ancak, o sırada asistanlık kadrosu bulunamadığından, asistan olarak vazife görmek üzere, kendisine, Haziran 1940'da Edebiyat Fakültesine bağlı Türkiyat Enstitüsü tercüman yardımcılığı kadrosu tahsis edildi. 1941 sonunda fakülteye yeni kadrolar verilmesinden sonra Şubat 1942'de asistanlık kadrosuna geçirildi. 1940-41 ders yılında ilk olarak Ortaçağ Avrupa Tarihi dersleri vermeğe başladı. 1941-42 ders yılında ise buna Bizans Tarihi de ilave edildi.

Bu sırada ikinci defa yedek subaylık vazifesine çağırıldı. T. Gökbilgin, çok kısa bir sürede hazırladığı *Rumeli'de Yörükler ve Tatarlar* adlı tezini vererek, vatanî hizmeti sırasında (Kasım 1942) doçentlik payesini aldı. Terhisini müteakib ise 1 Mart 1943'de Yeni ve Sonçağlar Tarihi Kürsüsü'nde doçent olarak vazifeye başladı.

1955'de profesör oluncaya kadar bu kürsüye (1953'de iki kürsüye ayrılmasından sonra Yeniçağ Kürsüsü) emek veren T. Gökbilgin, profesör olduktan sonra altı sene Ortaçağ Kürsüsü'nde Osmanlıların kuruluş devrini okuttu. Fakat, derslerinde olsun, ilmî çalışmalarında olsun ağırlık verdiği kısım XVI. asır Osmanlı tarihi ve özellikle Osmanlı müesseseleri ve medeniyeti tarihi olup bunun siyasî tarihten ayrı ve bir kürsü halinde teşkilatlanması en büyük arzusu idi. Avrupa üniversitelerinde bu konulara olan alakanın artması ise fikri kuvvetlendiren bir âmil oldu ve 1961 ilkbaharında merhum hocalarımızdan Ord. Prof. Mükrimin Halil Yinanç ve Ord. Prof. M. Cavid Baysun ile birlikte bu meseleyi Fakülte kurulu gündemine getirdiler. Müzakereler sonunda program 14 Kasım 1961'de Kurulca, 14 Aralık'da ise Senatoca tasvib edilerek *Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi Kürsüsü* kurulmuş oldu. Kürsünün başkanlığına da Prof. T. Gökbilgin seçildi. 13 Temmuz 1977'de yaş haddi dolayısiyle emekliye ayrılıncaya kadar da, zaman zaman kürsünün faaliyetini tek başına yürütmek bahasına, bu vazifeyi devam ettirdi.

Prof. Gökbilgin talebeleriyle pek yakından alakalı bir hoca idi. Meslek hayatının

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ilk yıllarındaki talebelerini dahi isimleriyle hatırlar, her birinin nerede, hangi vazifede olduğunu öğrenmek isterdi. Bu yakınlık o derecede idi ki, son günlerinde hasta yatağında kendisini ziyaret için odasını doldurup taşıranlar arasında akraba, dost ve meslekdaşları ile üniversiteden mezun ettiği talebeleri yanında, yarım asra yakın bir süre önce, ilkokul öğretmenliği sırasında talebesi olanlar da vardı.

Prof. Gökbilgin, talebelerine karşı dahi daima nazik, kimseyi kırıp incitmek istemeyen, hoşlanmadığı bir hareket veya söz karşısında kaldığı zaman bile sesini yükseltmeyen, fakat susup köşesine çekilmeyi tercih eden bir insandı. Yüklendiği vazifeyi muhakkak yerine getirmek isterdi. Hasta yatağında dahi, vaad ettiği bir yazıyı yazamamış olmasından duyduğu üzüntüyü dile getiriyordu.

Prof. Gökbilgin'in, Üniversiteye intisabından sonra, buradaki öğretim vazifesi yanında kesif bir ilmî faaliyet içinde de olduğunu görüyoruz.

Belleten'deki ilk yazısı henüz talebe iken (1939) yayınlanan Prof. T. Gökbilgin, kariyerinin ilk yıllarında *İslâm Ansiklopedisi* yazı kadrosunda yer almış, 1943'de ise Türk Tarih Kurumu üyeliğine seçilmişti. Yurd içi ve dışında toplanan pek çok milletler arası kongreye iştirak ettiği gibi bazı Avrupa üniversitelerinde de konferanslar ve misafir profesör olarak dersler vermişti.

Katıldığı kongrelerden başlıcaları şunlardır:

Türk Tarih Kongreleri (1943, 1948, 1956, 1961, 1970 Ankara).

Müsteşrikler Kongreleri (1951 İstanbul, 1954 Cambridge, 1957 Münih, 1973 Paris).

Dinler Tarihi Kongresi (1960 Marburg).

Société Jean Bodin toplantıları (1959 Paris, 1964 Viyana, 1966 Rennes).

Tarihî İlimler Kongreleri (1965 Viyana, 1970 Moskova).

Güney-doğu Avrupa Araştırmaları Kongresi (1970 Atina) Bizantinoloji Kongresi (1971 Bükreş) Altaistik Kongresi (1971 Szeged).

31 Mayıs-3 Haziran 1976 tarihleri arasında İstanbul'da Edebiyat Fakültesinde toplanan Türk-Macar Kültür Münasebetleri Işığı Altında II. Rakoczi Ferenc ve Macar Mültecileri sempozyumu ise Prof. Gökbilgin'in gayretleriyle gerçekleştirildi.

1960'da Moskova Üniversitesi'nin davetlisi olarak Moskova ve Leningrad'da, Polonya İlimler Akademisi'nin davetlisi olarak Varşova ve Krakovi'de; 1961'de ise Buda-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

peşte Üniversitesi'nin davetlisi olarak bu üniversitede konferanslar veren Prof. Tayyib Gökbilgin, 1962'de Mainz Üniversitesi'nde seminerler, 1968'de Ecole des Hautes Etudes VI. tarafından davet edilerek bir semestr Osmanlı müesseseleri ve diplomatiği üzerinde dersler yapmıştı.

Eserleri:

Henüz talebe iken neşriyata başlayan T. Gökbilgin, bu faaliyeti ömrünün sonuna kadar muntazam olarak devam ettirmiştir. Kitablarından başka çeşidli ansiklopedi, dergi ve günlük gazetelerde yayınlanmış pek çok makalesi vardır. Bu makalelerin bir kısmı gerek muhteva, gerekse -özellikle *İslâm Ansiklopedisi'ndeki* «Köprülüler» ve «Süleyman I. (Kanunî)» maddelerindeki gibi- hacim itibariyle bir kitab mahiyetindedir. Yazılarında, konu bakımından da çeşidlilik görülür. Müessese ve medeniyet tarihinin yanında siyâsî tarih, arşivcilik, kütübhanecilikle ilgili makaleleri de hayli yekún tutar.

Üniversitedeki derslerinin yanı sıra, Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nde de İnkılâb Tarihi dersleri okutması dolayısiyle bu konuya da büyük yakınlık duymuş ve başta *Millî Mücadele Başlarken* adlı iki cildlik eseri olmak üzere İnkılâb Tarihi ve Atatürk'e dair pek çok inceleme yayınlamıştır.

Prof. Tayyib Gökbilgin'in yazılarını iki grupta toplamak uygun olur: 1) İlmî mecmualarda çıkan ve tamamiyle ilmî karakterdeki, hepsi uzun inceleme mahsulü olan etüdleri, 2) Halka hitab eden aylık veya haftalık dergilerle günlük gazetelerdeki makaleleri. Bu ikinci gruptakiler içinde aynı yazının birden fazla basıldığına da rastlanabilmektedir.

Ansiklopedilerdeki yazılarının esasını ise *İslâm Ansiklopedisi* için hazırladığı maddeler teşkil etmektedir. Gerek *Encyclopaedia of İslâm*'ın yeni neşri, gerek diğer Türkçe ansiklopedilerdeki *(Türk Ansiklopedisi, Meydan Larousse, Küçük Türk-İslâm Ansiklopedisi)* maddelerden *İslâm Ansiklopedisi*'nde pareleli bulunanlar, hep burada neşr edilenlerin özeti mahiyetindedir. Bununla beraber, bu ikinci tip ansiklopedilerdeki makalelerden tesbit edilebilenler bibliyografyada gösterilmiştir.[1]

Prof. Gökbilgin, kırk senelik yayın hayatında üçyüzü aşkın kitab ve makale neşr etmiştir. Kendisi sağlığında, çeşidli vesilelerle bunların, değişik tarzda listelerini yapmış veya yaptırtmıştır. Ancak bu listelerin hiçbiri tam olmadığı gibi maalesef bazı hatalara

1 *Türk Ansiklopedisi*'nin ilk cidlerindeki maddelerde yazar adları bulunmadığından, sadece I-III. cildlerde yazıları olduğunu tesbit edebildik. *Meydan Larousse*'da ise ancak mühim maddeler için cild sonlarında yazar adı verildiğinden, bibliyografyada yalnız bunları göstermekle yetinmek zorunda kaldık.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

da rastlanmıştır.[2] Bu sebeble pek çok dergi ve gazetenin yeniden elden geçirilmesi icab etmiştir.[3] Bununla birlikte elde olmayan sebebler dolayısiyle sunulan listede eksiklerin yine de tamamiyle giderilememiş olması mümkündür.

Eserleri neşir tarihlerine göre şöyledir:

1939

«Macar Devlet Arşivi ve Tarihçesi», *Belleten*, Ankara, 111/11-12, 447-457.

Arşiv Meseleleri (Macarca'dan terc.), İstanbul, 149 s.

1940

«Yeni Türkiye (Atatürk'ün ölümü münasebetiyle)» (L. Fekete'den terc.), *Türk Tarih, Arkeologya ve Etnografya Dergisi*, İstanbul, IV, 1-6.

1941

«II. Rákóczi Ferencz ve Tevabiine Dair Yeni Vesikalar» *Belleten*, V/20, 577-595, levha CX-CXXXVL

«Türk Vesikalarının Neşri ve Bu İşin Arz Ettiği Meseleler», (L. Fekete'den terc.), *Belleten*, V/20, 607-616.

«Ali Paşa, Hadım», *İA*, I, 332a-333a.

«Ali Paşa, Semiz», *İA*, I, 341a-342b.

«Âmedci», *İA*, I, 396b-397b.

1942

«Türkçede Uzun Vokaller» (Ligeti Lajos'dan terc.), *TM*. VII-VIII/1, 82-94.

«Macaristan'daki Türk Hakimiyeti Devrine Ait Bazı Notlar» *TM*, VII-VIII/1, 200-211.

«Ârifî Paşa, Ahmed», *İA*, I, 568a-570a.

«Arpalık», *İA*, I, 592b-595b.

2 Bu hatalardan bir kısmı, Mahmut H. Şakiroğlu tarafından hazırlanan bibliyografyaya da aynen intikal etmiştir («Büyük Bir Kaybımız Prof. M. Tayyib Gökbilgin, 1907-1981» *Belleten*, XLV/2, sayı 180, Ankara 1981, s. 551-572).

3 Dergi ve gazetelerin taranmasında mesaî arkadaşlarım Dr. M. İpşirli, Dr. A. Özcan, Dr. N. Aykut ve oğlum Emre'nin yardımlarını şükranla anmak isterim. Ayrıca, bazı yabancı dergilerde çıkmış olup göremediğimiz birkaç makaleyi tesbit etmek lütfunda bulunan Prof. Nejat Göyünç ve Dr. Géza Dávid'e de teşekkür ederim.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1943

«Babıali», *İA*, II, 174a-177b.

«Basra» (Tarih kısmının tevsii), *İA*, II, 322a-327b.

«Başmak», *İA*, II, 332b-333a.

«Başmaklık», *İA*, II, 333a-334a.

«Boğaziçi (Tarihte Boğaziçi)», *İA*, II, 671a-692b.

1944

«Cafer Çelebi», *İA*, III, 8a-10b.

«Cânbâzân», *İA*, III, 21a-22a.

«Celâl-zâde», *İA*, III, 61b-64a.

«Cevad Paşa, Ahmed», *İA*, III, lllb-113b.

«Ciğala-zâde Sinan Paşa», *İA*, III, 161a-164b.

«Çaldıran Muharebesi», *İA*, III, 329a-331b.

1945

«Çırağan Sarayı», *İA*, III, 390a-392a.

«Çingeneler», *İA*, III, 420b-426b.

«Dilâver Paşa», *İA*, III, 587b-588b.

«Dürziler, 1833-1840'ta —», *İA*, III, 672a-680a.

«Kosova Meydan Muharebesi, Birincisi (791/1389)» *Aylık Ansiklopedi*, II, 524-527.

«— Türk Meşhurları Ansiklopedisinin Neşri Münâsebetiyle», *Akşam*, 9. VIII.

«Arşiv İşlerimiz», *Akşam*, 13. X.

1946

«1840'dan 1861'e kadar Cebel-i Lübnan Meselesi ve Dürziler», *Belleten*, X/40, 641-703.

«Edirne», *İA*, IV, 107a-127a.

«Eğri», *İA*, IV, 196a-198b.

«Erdel» (A. Decei ile), *İA*, IV, 293a-306a.

«Umumi Türk Tarihi Meseleleri», *Tasvir*, 13. XII.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1948

«Rumeli'nin İskânında Ve Türkleşmesinde Yürükler», III. *Türk Tarih Kongresi - Ankara 15-20 Kasım 1943- Kongreye Sunulan Tebliğler,* Ankara, s. 648-660.

1949

«XVII. Asır Başlarında Erdel Hadiseleri ve Bethlen Gabor'un Beyliğe İntihabı», *TD,* sayı 1, s. 1-28.

«Hasan Paşa, Sokullu-zâde, Vezir-zâde», *İA,* V/I, 325a-329a.

1950

«Hurrem Sultan», *İA,* V/I, 593a-596a.

«Hüseyin, Son Cezayir Dayısı» (ikmal), *İA,* V/I, 642a-643a.

«Kanunî Sultan Süleyman'ın Sigetvar'daki Türbesi», *Tarih Dünyası,* sayı 4, Haziran, s. 144-145.

«Osmanlı Tarihinde Türk-Macar Yakınlığı», *Tarih Dünyası,* sayı 9, 15 Ağustos, s. 366-367, 393.

«Osmanlı Tarihinde Türk-Macar Yakınlığı», *Tarih Dünyası,* sayı 12, 1 Ekim, s. 503-505.

«İkinci Murat Zamanında Edirne», *Tarih Hazinesi,* sayı 2, 1 Aralık, s. 73-75.

1951

«XVI. Asır Başlarında Osmanlı Devleti Hizmetindeki Akkoyunlu Ümerası», *TM,* IX, 35-46.

«İbrahim», *İA,* V/2, 880a-885b.

«İbrahim Han», *İA,* V/2, 894b-896a.

1952

XV-XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası, Vakıflar-Mülkler-Mukataalar, İstanbul, VII+631-302 (ekler) s.

«XVI. Asırda Mukataa ve İltizam İşlerinde Kadılık Müessesesinin Rolü», *IV. Türk Tarih Kongresi -Ankara 10-14 Kasım 1948- Kongreye Sunulan Tebliğler,* Ankara, s. 433-444.

«Les institutions sociales et culturelles de la colonisation et leur action sprituelle dans la Peninsule Balkanique: les zaviyes, les couvents et les muallimhanes, les ecoles

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

primaires», *Actes du XVe Congres international de sociologie,* İstanbul, s. 255-260.

«Kara Üveys Paşa'nın Budin Beylerbeyiliği (1578-1530)», *TD,* sayı 3-4, s. 17-34.

«İbrahim Paşa, Pargalı», *İA,* V/I2, 908a-915b.

«Türk Tarih Kurumu ve Millî Tarih Ülküsü», *Bilgi,* sayı 58, Şubat, s. 4-5.

«Fatih Kanunnameleri», *Bilgi,* sayı 63, Temmuz, s. 9-10.

«İsmail Gaspıralı 1851-1914», *Bilgi,* sayı 67, Kasım, s. 8.

1953

«Murad I. Tesisleri ve Bursa İmareti Vakfiyesi», *TM,* IX, 217-234.

«Fekete Lajos, *Ostrogon Sancağının 1570 Yılı Vergi Tahriri* (Az Ezstergomi szandják 1570. é adó összeirasa, Budapest 1943)» (tan.), *TD,* sayı 5-6, s. 172-173.

«Abidelerimizin Bugünkü Hazin Hali. Sivas-Divriği-Malatya», *Bilgi,* sayı 69, Ocak, s. 11-12.

«Vefa Kültür Muhiti», *Bilgi,* sayı 71, Mart, s. 10-11.

«Rönesans Hükümdarı Fatih», *Bilgi,* sayı 73, Mayıs, s. 9-11.

«Yunanistan'da Türk Eserleri. Bir Seyahattan Hâtıralar, İntibalar», *Bilgi,* sayı 76, Ağustos, s. 1-3.

«Pedro de Urdemalas'ın Esir Düştüğü Deniz Harbi», *Dünya,* 1. XII.

1954

«Konsolos», *İA,* VI, 836b-840b.

«Korkut. Abu'l-Hayr Muhammed Korkut», *İA,* VI, 855b-860b.

«Bir Seyahattan Hatıralar ve İntibalar. Gümülcine'de Mevcut Türk Eserleri II», *Bilgi,* sayı 81, Ocak, s. 1-3.

«A. Adıvar'ın Bizans'da Yüksek Mektepler *(Tarih Dergisi,* sayı 8, s. 1-54)'in özeti», *Bilgi,* sayı 81, Ocak, s. 14.

«Fatih ve Bizans», *Dünya,* 5. L, s. 2, 7.

«Fatih ve Balkanlar», *Dünya,* 19. I.

«Rüstem Paşa», *Dünya,* 2. II; 9. II.

«Macar Kralı Korvin Mathias'dan Bayezit II'ye Gelen Mektup», *Bilgi,* sayı 82,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Şubat, s. 1-3.

«Arşiv İşlerimiz», *Dünya*, 16. II.

«Piyale Paşa'nın Bir Deniz Seferi», *Dünya*, 2. III.

«Otranto'dan sonra Barış», *Dünya*, 9. III, s. 2, 6; *TTOKB*, sayı 150, Temmuz, s. 17-18.

«Yavuz'un Şehzadeliği ve Bir Mektubu», *Dünya*, 16. III.

«Mustafa Rakım Efendi», *Dünya*, 30. III.

«Eski Kütüphaneler I», *Bilgi*, sayı 84, Nisan, s. 2-3.

«Üniversite Kütüphanesi», *Dünya*, 1. IV.

«Şark Yıldızı», *Dünya*, 13. IV.

«B.M.M. Açılmadan Önce», *Dünya*, 20. IV.

«Millî Tarih» *Dünya*, 27. IV.

«Batı Trakya Göçmenleri», *Bilgi*, sayı 85, Mayıs, s. 2-3.

«Mütareke Devrinde Feshedilen Partiler», *Dünya*, 11. V.

«Atatürk Samsun'da», *Dünya*, 19. V.

«Eski Kütüphaneler II», *Bilgi*, sayı 87, Temmuz, s. 2-3.

1955

«XVI. Asır Başlarında Kayseri Şehri ve Livası», *60. Doğum Yılı Münasebetiyle Zeki Velidi Togan'a Armağan*, İstanbul, s. 93-108.

«XVI. Asır Ortalarında Osmanlı Devletinin Tuna Havzası ve Akdeniz Siyasetleri, Bunlar Arasında Alaka ve İrtibat, Muhtelif Veçheleri», ADTCFD, XIII/4, 63-77.

«Köprülüler», *İA*, VI, 892a-908a.

«Kütahya» (Tarihi), *İA*, VI, 1119a-1126a.

«Rüstem Paşa ve Hakkındaki İthamlar», *TD*, sayı 11-12, s. 11-50.

«Fatih ve Balkanlar», *TTOKB*, sayı 160, Mayıs, s. 10-11.

«Lütfi Paşa», *İA*, VII, 96b-101a.

1956

«Kanunî Sultan Süleyman Devri Başlarında Rumeli Eyâleti, Livaları, Şehir ve Kasabaları», *Belleten*, XX/78, 247-294.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

«Mehmed III.», *İA*, VII, 535b-547a.

«Âmeddji», *EI²*, Leiden, I, 433a-b.

«Ondokuzuncu Yüzyılın Sonuna Kadar Türkiye'de Garplılaşma Hareketlerinin Mana ve Değeri», *IV. Eğitim Kongresi Raporları*, İstanbul, s. 33-36.

«Türkiye Muallimler Birliği Hakkında bir Rapor», *Bilgi*, sayı 106, Ocak, s. 12-13.

«Ertuğrul Gazi İhtifali ve Söğüt», *Vatan*, 8. X.

1957

Rumeli'de Yürükler, Tatarlar ve Evlâd-ı Fatihan, İstanbul, XII+342 s.

«Kâtib Çelebi'nin Kronolojik Eseri: Takvimü't-Tevârih», *Kâtip Çelebi, Hayatı ve Eserleri Hakkında İncelemeler*, Ankara, s. 101-119.

«XVII. Asırda Osmanlı Devletinde Islahat İhtiyacı ve Temayülleri ve Kâtib Çelebi», *Aynı eser*, s. 197-218.

«Arz ve Raporlarına Göre İbrahim Paşa'nın Irakeyn Seferindeki İlk Tedbirleri ve Fütuhatı», *Belleten*, XXI/83, 449-482.

«Mehmed Paşa, Sokullu, *İA*, VII, 595b-605b.

«Plevne Kahramanı ve Macarlar», *Bilgi*, sayı 123, Haziran, s. 4, 17.

«Kâtib Çelebi», *Cumhuriyet*, 25. VII.

«Kaybettiğimiz Değerler: Efdaleddin Tekiner», *Cumhuriyet*, 16. VIII; *TTOKB*, sayı 188, Eylül, s. 3-4.

«Turizm Hizmetinde Tarih», *Cumhuriyet*, 29. VIII; *TTOKB*, sayı 189, Ekim, s. 3-4.

1958

«Korvin Mathias (Mátyás)'ın Bayezid II'e Mektupları, Tercümeleri ve 1503 (909) Osmanlı-Macar Muahedesinin Türkçe Metni», *Belleten*, XXII/87, 369-381. Fransızcası: 382-390.

«Sokullu Mehmed Paşa'nın bir Talimatı ve 1572 Tarihinde Bosna ile Alakadar birkaç Vesika», *Prilozi*, VI-VII, Sarajevo, s. 159-162 (Türkçe metin); 162-174 (Sırbça tercüme, vesikanın faksimilesi ve Fransızca özet).

«Midhat Paşa», *İA*, VIII, 270a-282a.

«Tarihimizde Edirne'nin Mevkii ve Tarihçileri», *Üniversite Haftası Edirne Kon-*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

feransları, İstanbul, s. 38-63.

«Mihal-Oğulları (Mihal Bey, Köse Mihal ve Gazi Mihal Oğulları), *İA,* VIII, 285a-292b.

«İstanbul'un Fethi ve Fatih», *Vatan,* 29. V.

«Boğazkesen Hisarı», *Vatan,* 6. VI.

«39'uncu Yıldönümü Günlerinde Amasya Kararları», *Vatan,* 11. VI.

«İnönü Şehitleri İhtifali», *Vatan,* 15. VI, 21. VI.

«Kıbrıs Davamız ve Ötekiler», *Vatan,* 28. VI.

«Tarihin Hükmü», *Vatan,* 13. VII.

«Felsefe ve Tarih», *Vatan,* 11. VIII.

1959

Milli Mücadele Başlarken. Mondros Mütarekesinden Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışına Kadar, I, *Mondros Mütarekesinden Sivas Kongresine Kadar,* Ankara, VIII+195 s.

«İstanbul», Osmanlı Türklerinin Muhasarası, *İA,* V/2, 1180b -1185b; İstanbul'un Fethi, 1185b-1199b.

«Müdir», *İA,* VIII, 784b-786a.

«Müeyyed-zâde», *İA,* VIII, 786b-790b.

«Beylik», *EI*^{2}, I, 1191a.

«Tabutu Türk Bayrağına Sarılı Olarak Campo Verano'ya Gömülen Vatanperver, Monsenyör M. Ali Mulla ve Gerçekleşmeyen Fikirleri», *Vatan,* 18. III.; *Oriento Moderno,* XXXIX/3, Roma, s. 245-246.

«Atatürk ve Devrimler», *Vatan,* 10. XI.; *Vatan 1960 Yıllığı,* s. 449-52.

«Siyasal Bilgiler Fakültesi», *Vatan,* 4. XII.

1960

«X. Milletlerarası Dinler Tarihi Kongresi», *İTED,* II/2-4 s. 189-192.

«İtalya Kütübhanelerindeki Bazı İslâmî Yazmalar», *İTED,* 11/ 2-4, İstanbul, s. 193-200.

«Ebussuud Fetvalarında ve XVI. Asır Şer'iyye Sicillâtında İsbat ve Şehadet», *İTED,* III/1-2, 117-132.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

«Meclisi Vükelâ Mazbatalarına Göre 1919 Senesinde Ecnebi İşgalleri ve Talepleri Karşısında İstanbul Hükümeti», *V. Türk Tarih Kongresi -Ankara 12-17 Nisan 1956- Kongreye Sunulan Tebliğler,* Ankara, s. 707-722.

«Müneccimbaşı Derviş Ahmed Dede b. Lutfullah», *İA,* VIII, 801a-806a.

«Müşir», *İA,* VIII, 843a-847a.

«Müteferrika», *İA,* VIII, 853b-856b.

«Nahiye», *İA,* IX, 37b-39b.

«Nasuh Paşa», *İA,* IX, 121a-127a.

«Navarin», *İA,* IX, 127a-135a.

«Önsöz»: Hamdi Kreşevlakoviç, *Çengiç Beyleri Osmanlı Devrinde Bosna-Hersek Feodalizmi Hakkında Bir Etüd* (Hırvatçadan İsmail Eren terc.), İstanbul, s. 8-16.

«Ahlâk ve Siyaset», *Vatan,* 22. IV.

«Macaristan'daki Türk Hatıraları», *Vatan,* 12. V.; *TTOKB,* sayı 221-222, Haziran-Temmuz, s. 3-5.

«Macaristan'daki San'at Eserlerimiz», *Vatan,* 16. V.

«Tarihte Türk-Macar Yakınlığı», *Vatan,* 20. V.

«Zihniyet İnkılabı», *Vatan,* 16. IX.

«Türkiye'de Cumhuriyet ve Millî Hâkimiyet», *Vatan,* 29. X.

1961

«Dáwúd Pasha», *EI²,* II, 184a-b.

«Dede Aghac, *EI²,* II, 200a.

«Macaristan'da Türklerin Mülk Sistemi» (Lajos Fekete'den tere), *TD,* sayı 16, s. 25-42.

«Serviler», *Vatan,* 8. X.

«Millî Kader», *Vatan,* 13. X.

«VI. Türk Tarih Kongresi», *Vatan,* 30. X.

«Ölümsüz Ata», *Vatan,* 10. XI.

«Devlet Adamı», *Vatan,* 17. XI.

«Mustafa Kemal'in Arkadaşlarından Biri Daha Öldü: Behiç Erkin», *Vatan,* 24. XI.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1962

«XVI. Yüzyıl Başlarında Trabzon Livası ve Doğu Karadeniz Bölgesi», *Belleten*, XXVI/102, 293-337.

«XIX. Asır Sonlarında Türk-Macar Münasebetleri ve Yakınlığı», *Németh Armağanı*, Ankara, s. 171-182.

«Nişancı», *İA*, IX, 299a-302b.

«Nizâm-ı Cedîd», *İA*, IX, 309a-318a.

«Orhan», *İA*, IX, 399b-408a.

«Oruç Reis», *İA*, IX, 419a-425b.

«Osman I.», *İA*, IX, 431-443b.

«Djánbázán», *EP*, II, 443a-b.

«Anıtlarımız», *Vatan*, 4. I.

«VII. Millî Eğitim Şurası ve Sonrası», *İkdam*, 1. III.

«Şurada Öğretmen Davası ve Halk Eğitimi Meselesi», *İkdam*, 11. III.

«Şurada Yeni Üniversiteler Meselesi», *İkdam*, 15. III.

«Edirne'nin 600. Yıldönümü ve Edirne Üniversitesi», *İkdam*, 22. III.

«Kültürel Dış Münasebetler ve Bunun İçin Gerekli Çalışmalar», *İkdam*, 29. III.

«Ölümsüz Ata», *Kemalizm*, 1/3, Ekim, s. 6.

«Cumhuriyet ve Millî Hâkimiyet», *Kemalizm*, H/15, Ekim, s. 20.

1963

«Duruz» (late period), *EP*, II, 636a-637b.

«Edirne», *EI²*, II, 683a-686b.

«Erdel» (A. Decei ile), *EP*, II, 703a-705a.

1964

«İki Bulgar Tarihçisinin İddiaları ile İlgili Mülâhazalar», *TD*, sayı 19, s. 15-40.

«Venedik Devlet Arşivindeki Vesikalar Külliyatında Kanunî Sultan Süleyman Devri Belgeleri», *Belgeler*, 1/2, 119-220.

«La preuve et le témoignage dans la jurisprudence des «Fetva» d'Ebuss'ud et quelques exemples d'application dans les tribaunaux Ottomans du XVIe siecles», *Recueils*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

de la Société Jean Bodin pour l'Histoire Comparative des Institutions, XVIII, Bruxelles, 205-209.

«Sancak-ı Şerîf», *İA,* X, 189a-191b.

«Saray», *İA,* X, 205a-206a.

«Savcı», *İA,* X, 250a-253a.

«Sekban», *İA,* X, 325a-327a.

«Selanik», *İA,* X, 337a-349a.

«Kurucu ve Teşkilâtçı Büyük Türk Hükümdarı Fatih Sultan Mehmed», *Fethin 511. Yıldönümü Konferansları,* İstanbul, s. 29-35. İngilizcesi: «The Great Turkish Ruler Sultan Mehmed the Conquerer as a Builder and an Organiser», *Lectures Delivered on the 511th Anniversary of the Conguest of istanbul,* İstanbul, s. 25-31.

1965

Millî Mücâdele Başlarken, c. II. Sivas Kongresinden Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışına Kadar. 4 Eylül 1919 -23 Nisan 1920, Ankara, VIII+440 s.

«15 ve 16. Asırlarda Eyâlet-i Rum», *Vakıflar Dergisi,* VI, 51-61.

«Edirne Hakkında Yazılmış Tarihler ve Enis'ül-Müsâmirîn», *Edirne'nin 600. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı,* Ankara, s. 77-117.

«XV. Asrın Birinci Yarısında II. Murad Devrinde Hristiyan Birliği ve Osmanlı-Macar Mücadeleleri Esnasında Edirne», *Aynı eser,* s. 119-135.

«Edirne Şehrinin Kurucuları», *Aynı eser,* s. 161-178.

«Atatürk İlkeleri ve Atatürk Ülküsü», *Türk Yurdu,* IV/2, Şubat, s. 3-5.

«İstanbul Fethinin Bugün Taşıdığı Anlam ve Önemi», *Türk Yurdu,* IV/6 Haziran 17-20.

1966

«Kanunî Süleyman'ın 1566 Szigetvar Seferi Sebepleri ve Hazırlıkları», *TD,* sayı 21, s. 1-14.

«Nagy Szolimán 1566. évi Szigetvár elleni hadjáratának elözményei» Szigetvári emlékkönyv. Szigetvár 1566. évi ostromának 400. évfordulójára. Szerk.: Rúzsás Lajos. /A Magyar Tudományos Akademia Dunántúli Tudományos Intézete-Ertekezések 1966/ Budapest, s. 53-59.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

«Szigetvár ostroma és elfoglalása 1566-ban/Török források szerint» Hadtörténelmi Közlemények 13, s. 793-799.

«XV-XX. Yüzyıllarda Merkezî ve Güney Doğu Avrupa'da Köylü Hareketleri Konusu Hakkında», *Belleten,* XXX/117, 91-97; Fransızcası: 99-102.

«Atatürk İlkeleri», *Kemalizm,* IV/47, Haziran, s. 2-3.

«Kanunî Sultan Süleyman'ın Son Seferleri ve Ölümü», *Türk Yurdu,* V/326 Ağustos, 6-8.

«Anma Törenleri», *Ulus,* 16. XII.

«Büyük İmparatorlukları Konu Yapan Kongre», *Ulus,* 24. XII.

«Hekim-bashı», *EI*^{2}, III, 339a-340b.

«Sipâhî», *İA,* X, 689a-694b.

«Solak», *İA,* X, 746b-748a.

1967

«Kanunî Sultan Süleyman'ın Timar ve Zeamet Tevcihi ile İlgili Fermanları», *TD,* sayı 22, 35-48.

«Tanzimat Hareketinin Osmanlı Müesseseleri ve Teşkilâtına Etkileri», *Belleten,* XXXI/121, 93-111.

«XV-XVI. Yüzyıllarda Eyalet-i Rum», *VI. Türk Tarih Kongresi -20-28 Ekim 1961- Kongreye Sunulan Bildiriler,* Ankara, s. 358-359.

«Ajalet Rumelija (Popis sandzaka i gradova na pocetku vladavine Sulejmana Velicanstvenog)», *Prilozi,* XVI-XVII, 307-342 (H. Sabanovic tere. Türkçesi: *Belleten* XX/78, 1956).

«Süleyman I.» (Kanunî), *İA,* XI, 99b-155b.

«Süleyman Çelebi», *İA,* XI, 179a-182a.

«Edirne Üniversitesi Niçin Gereklidir», *Ulus,* 4. I.

«Ortadoğu ve Batı», *Ulus,* 11. I.

«Fatih'in Yaptığı Toprak Reformu», *Ulus,* 18. I.

«Öğretmen, Görevi ve Kaderi», *Ulus,* 31. I.

«Bölgesel Tarih ve Arkeoloji Dernekleri», *Ulus,* 9. II.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

«Üniversite Öğrenci Örgütleri ve Sorunları», *Ulus*, 18. II.

«Tarihî Anıtlarımız ve Yüksek Kurul», *Ulus*, 25. II.

«Halkçı ve Hoşgörür Arslan Paşa», *Ulus*, 4. III.

«Tarihî Gelişmemizde Temel Haklar», *Ulus*, 13. III.

«Profesörlerin 'Aşırı Alınganlığı'», *Ulus*, 28. III.

«Sol Fikirlerin Fazileti», *Ulus*, 4. IV.

«Ahlâk ve Siyaset İlkeleri», *Ulus*, 13. IV.

«Tarihimizde Toprak Sorunları ve Kanunları», *Ulus*, 2. V.

«Tarihte ve Bugünkü Anayasamız», *Ulus*, 5. V.

«Toprak Reformunun Tarihî Temelleri», *Ulus*, 21. V.

«Tarihte Türk-Macar Yakınlığı», *Ulus*, 29. V.

«Yakın Tarihimizde Ortadoğu», *Ulus*, 13. VI.

«Rakoçi ve Mikes Kelemen», *Ulus*, 10. X.

«Son Kaybettiğimiz Tarihçi Değerler», *Ulus*, 12. X.

«Millî Mücadele ve Devrimciliğin Tarihi», *Ulus*, 18. X.

«Atatürk'ü Anlamak», *Ulus*, 28. X.

«Devrimci Atatürk», *Ulus*, 10. XI.

«Üniversiteler Sorunu», *Ulus*, 24. XI.

«Kıbrıs'ın Düşündürdükleri», *Ulus*, 16. XII; *Kemalizm*, VI/65, Aralık, s. 8-9.

1968

«Bursa'da Kuruluş Devrinin İlim Müesseseleri, İlim Adamları ve Bursa Tarihçileri Hakkında», *Necati Lugal Armağanı*, Ankara, s. 261-273.

«XVI. Asırda Karaman Eyaleti ve Larende-Karaman-Vakıf ve Müesseseleri», *Vakıflar Dergisi*, VII, s. 29-38.

«Devrimci Atatürk», *Kemalizm*, VII/73, Ağustos, s. 10.

1969

«Un aperçu général sur l'histoire des institutions de l'Empire Ottoman au XVIe siécle», *Turcica*, I, 247-260.

«İbrahim», *EI²*, III, 983a-b.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

«İbrahim Pasha», *EI*^{2}, III, 998a-999a.

1970

«Kanunî Sultan Süleyman'ın Macaristan ve Avrupa Siyasetinin Sebep ve Âmilleri, Geçirdiği Safhalar», *Kanunî Armağanı*, Ankara, s. 5-39.

«Yeni Belgelerin Işığı Altında Kanunî Sultan Süleyman Devrinde Osmanlı-Venedik Münasebetleri», *Kanunî Armağanı*, s. 171-186.

«L'Etendue du pouvoir de Soliman le Magnifique au XVIe siecle», *Recueils de la Société Jean Bodin pour l'Histolre Comperative dcs institutions, La Monocratie*, XX, Bruxelles, 627-637.

«L'Expedition Ottomane contre Astrakhan en 1569», *Cahier du Monde Russe et Sovietique*, XI/1, Paris, 118-123.

«Sadri Maksudi'nin Türk Tarihi ve Türk Soyu Hakkındaki Görüşleri», *Türk Yurdu*, VIII/4, Nisan-Mayıs, s. 23-27.

«Deli Hüseyin Paşa», *ML*, İstanbul, III, 483b-c.

«Derebeylik, (Türkiye)», (Halil İbrahim Bulut ve Ergül Yıldız ile), *ML*, III, 570c-571b.

«Dersim isyanları», *ML*, III, 583b-584a.

«Devrim (Atatürk Devrimleri)», *ML*, III, 638a-c.

«Dirlik», *ML*, III, 736c-737a.

«Dobruca», *ML*, III, 779b-c.

«Osmanlı İmparatorluğu Sorunu ve Kongreleri», *Cumhuriyet*, 19. VIII.

«Osmanlıların İlk Yılları ve Doğru Olmayan Görüşler», *Cumhuriyet*, 20. VIII.

«Dış Türkler ve Gerçekler», *Milliyet*, 3. IX; *Türk Birliği*, Kasım, s. 21-24.

«Osmanlılar ve Filistin», *Milliyet*, 23. IX.

«Atatürk ve Ulusal Egemenlik, *Kemalizm*, IX/99, Kasım, s. 6-7.

«Cumhuriyet 47 Yaşında», *Milliyet*, 29. X.

«Türkoloji ve Macaristan», *Milliyet*, 15. XI.

«Bilimde Dış İlişkilerimiz», *Milliyet*, 16. XII.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1971

«Lehistan Tatarları Hakkında Bir Risale, Risâle-i Tatar-ı Leh», *TED*, sayı 2, s. 121-130.

«Karaharman. Dobruca'nın Kaybolmuş Bir Köyü», (Tudor Matesku'dan terc.), *TED*, sayı 2, s. 288-296.

«Müesseseler Tarihimizin Kaynaklarından 1579 Senesinin Rumeli Sadareti Sicillerinden Bázı Önemli Kayıdlar», *TD*, sayı 25, s. 79-88.

«Devlet Adamları Vasıfları ve Tarihimizde Bazı Bilgin Devlet Adamları», *İTED*, IV/3, 18-28.

«İtalya Kütübhanelerinde Bazı İslâmî ve Türkçe Yazmalar», *İTED*, s. 34-53.

«Kaldy-Nagy Gyula, Haracz-szedök és a reaják Török világ a XVI. századi Magyarországon (XVI. Yüzyılda Macaristan'da Türk Dünyası, Haraç Toplayanlar ve Reaya), Budapeşte 1970, 198 s. 9 Resim», (tan.) *İTED*, IV/3, 93-97.

«Kâtip Çelebi, Interpréte et rénovateur des traditions religieuses au XVIP siecle», *Turcica*, III, 71-79.

«Venedik Devlet Arşivindeki Belgeler Kolleksiyonu ve Bizimle İlgili Diğer Belgeler», *Belgeler*, V-VIII/9-12, 1-151.

«La conception de Nicolas Iorga sur l'Empire Ottomane», *As-sociation International d'Etudes au Sud-est Eurupéen. Bulletin*, IX/1, 29-33. s.

«Dünya Savaşları (Türkiye Açısından)» (Hazım İşgüven ile), *ML*, III, 1914: s. 942a-b; 1915: s. 944a-b; 1916: s. 946a-947b; 1917: s. 948a-b; 1918: s. 950a-b.

«Edirne (Tarih)», *ML*, IV, 67a-71a.

«Emeviler», *ML*, IV, 221b-224c.

«Ermeniler (Türk İdaresinde)», *ML*, IV, 331e-333b.

«Erzurum Kongresi», *ML*, IV, 352b-353b.

«Estergon», *ML*, IV, 385a-386a.

«Evkaf Nezâreti», *ML*, IV, 449e-450b.

«Eyalet», *ML*, IV, 466b-467a.

«Eyyubîler (Tarih)», *ML*, IV, 473a-c.

«Fetva» *ML*, IV, 623b-624a.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

«Filistin» *ML*, IV, 669b-671c.

«Firar» *ML*, 686b-687a.

«Fuad Paşa, Keçecizâde», *ML*, IV, 869a-870c.

«Girit (Tarih)», *ML*, V, 185a-187b.

«Girit Meselesi», *ML*, V, 187b-c.

«Ikta» *ML*, VI, 106c-107a.

«İstanbul Üniversitesi», *Milliyet*, 20. II.

«Cumhuriyet ve Ulusal Egemenlik», *Kemalizm*, X/III, Ekim, s. 4-6.

1972

«Tırhala» (tadil ve ikmal), *İA*, XII/1, 249a-251a.

«Türk Toplumunda Bir Kültür Devrimi Olarak Devrimcilik», *Atatürk Önderliğinde Kültür Devrimi Semineri (9-11 Kasım 1967)*, s. 7-12.

«Yurd Kurma Hakkında» (Kreskai Miklos'dan tere), *TM*, XVII, 13-20.

1973

«Venedik Doju ve Leh Kralına Verilen Bir Kısım Ahidnamelerin Şekil ve Muhteva Bakımından Taşıdıkları Önem ve Tarihî Gerçekler», *VII. Türk Tarih Kongresi -25-29 Eylül 1970- Kongreye Sunulan Bildiriler*, Ankara, II, 473-483.

«1919'da Anadolu'da Yabancı İşgal ve Tahriklerinin Doğurduğu Problemler», *Aynı eser*, s. 836-842.

«İtalya Kütübhanelerinde Bazı İslâmî ve Türkçe Yazmalar III», *İTED*, V/I-4, 113-164.

«Önsöz» (Prof. A. Zeki Velîdî Togan Hakkında -Derginin bu sayısının Armağan olarak çıkması dolayısiyle-), *İTED*, V/I-4, 1-2.

«L'Empire Ottoman, Formation, évolution, disparition», *Recueils de la Société Jean Bodin pour l'Histoire Comparative des Institutions, Les Grands Empires*, XXXI, Bruxelles, 555-564.

«Ölümsüz Atatürk», *Kemalizm*, XII/135, Kasım, s. 11-12.

«Atatürk ve İnkılapları», *Cumhuriyetin 50. Yılına Armağan, İÜEF*, İstanbul, s. 23-34.

«Documents on Ottoman-Wallachian Relations during the Reign of Michael the

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Brave», *East European Quarterly*, Colorado, VII/3, 331-341.

«Önsöz», József Molnár, *Macaristan'daki Türk Anıtları (Monuments Turcs en Hongrie)*, Ankara, s. VII-VIII, fransızcası: s. IX-X.

1974

«Molla Gürânî ve Padişaha Sunduğu Yazılar», *The Müslim East Studies in Honour of Julius Germanus*, Budapest, s. 75-83.

«Tarihde Türk-Leh Münasebetleri», *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, sayı 2-3, s. 498-500.

«Tokat», *İ A*, XII/1, 400a-412b.

«Ali Paşa, Hadım», *KTİA*, İstanbul, fas. 1, s. 93a-94b.

«Ali Paşa, Semiz» *KTİA*, fas. 1, s. 95a-96a.

«Söğüt Ertuğrul Gazi Türbesi», *TED*, sayı 4-5, s. 79-90.

«Tarihin Akışı İçinde 23 Nisan», *Milliyet*, 23. IV.

1975

«Un registre de dépenses de Bâyazîd II durant la campagne de Lepante de 1499», *Turcica*, V, 80-93.

«Türk İdaresinde Budin», *Atatürk Konferansları*, V, Ankara, s. 163-178.

«Taşköprü-zâde ve İlmî Görüşleri (I)», *İTED*, VI/1-2, 127-138.

«Asker ve Devlet Başkanı Atatürk», *Kemalizm*, XIV/159, Kasım, s. 23-25.

«Atatürk ve Ulusal Egemenlik», *Kemalizm*, XIV/159, s. 17-19.

«Cumhuriyetin 52. Yıldönümünü Kutlarken», *Milliyet*, 29. X.

1976

«Kanuni Sultan Süleyman Devri Müesseseleri ve Teşkilâtına Işık Tutan Bursa Şer'iye Sicillerinden Örnekler», *İsmail Hakkı Uzunçarşılı Armağanı*, Ankara, s. 91-112.

«Hatvan Kadılığının İki Sicilli», *Hungaro-Turcica, Studies in Honour of Julius Németh*, s. 315-319.

«Tertip Komitesi Başkanı M. Tayyib Gökbilgin'in Açış Konuşması *«Türk-Macar Kültür Münasebetleri Işığı Altında II. Rákóczi Ferenc ve Macar Mültecileri Sempozyumu*, İstanbul, s. XV; fransızcası: s. XI-XIII.

«Rákóczi Ferenc II ve Osmanlı Devleti Himayesinde Macar Mültecileri», *Aynı*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

eser, s. 1-17.

«Tökhöly İmre ve Osmanlı-Avusturya İlişkilerindeki Rolü», *Aynı eser*, s. 180-210.

«Napoli Kralı Tarafından II. Bayezid ve Ahmed Paşa (Gedik)'ya Gönderilen Mektubların Türkçe Suretleri ve Diğer İlgili İki Mektub», *Prilozi*, Sarajevo, sayı 22-23, s. 33-60.

«Türk-Macar İlişkileri ve Prens Rákóczi», *Milliyet*, 31. V.

«Ölümsüz Ata», *Kemalizm*, XVI/171, Kasım, s. 6-7.

1977

Osmanlı Müesseseleri Teşkilâtı ve Medeniyeti Tarihine Genel Bakış, İstanbul, VI-II+194 s.

«Taşköprü-zâde ve İlmî Görüşleri (II)», *İTED*, VI/3-4, 169-182.

«Ziya Gökalp'e Göre Halkçılık, Milliyetçilik, Türkçülük», *İTED*, VI/3-4, 197-211.

«Székesféhervár 1543. évi elfolglalása es a magyarországi török fennhatóság korának kérdéséröl», *Székésfehérvár Evszázadai*, Szekesfehérvár, III, 37-40.

1978

«Prof. M. Tayyib Okiç ve Bosna Hersek Tarihi, Bosna Eyaleti», *M. Tayyib Okiç Armağanı*, Ankara, s. XXXVII-XLVII.

«La structure des relation Turco-Roumaines et des raison de certains hüküms, ferman, berat et des order des Sultans adressés aux princes de la Moldavie et de la Valachie aux XVe et XVIIIe siec-les» (Mayıs 1978'de Bükreş'te toplanan Türk-Romen Tarihçileri Kollokyumuna sunulan tebliğ), *Belleten*, XLII/168, 761-773.

«Âmedci», *KTİA*, fas. 2, s. 108b.

«Ârifî Paşa», *KTİA*, fas. 2, s. 168b-169b.

«Arpalık», *KTİA*, fas. 2, s. 173b-174b.

1979

Osmanlı İmparatorluğu Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi, İstanbul, XII+139 s.

«Kanunî Sultan Süleyman Devrine Ait Bosna ve Hersek ile İlgili Venedik Arşi-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

vindeki Türkçe Belgeler Hakkında», *TD*, sayı 32, (Prof. İ.H. Uzunçarşılı Hatıra Sayısı), s. 319-330.

«Ulemâ», *İA*, XIII, 23a-26a.

«Ayn-ı Ali Risalesi ve Osmanlı İmparatorluğu Teşkilat ve Müesseselerini Aydınlatmadaki Büyük Önemi», Ayn-ı Ali Efendi, *Kavanîn-i Âl-i Osman der Hülâsa-i Mezâmin-i Defter-i Dîvân* tıpkı basımına önsöz, s. 3-40.

«Le ralazioni veneto-turche nell'etá di Solimano il Magnifico», *Il Veltro*, Roma, XXIII/2-4, 277-292.

«XVI. Yüzyılda Taşralı Bir Türk Efendi Evi» (F. Lajos'dan terc.), *Belleten*, XLII/170, 457-480.

1980

«Fondation, donation et biens des communautés religieuses : Les Wakfs et leur róle économique et social» *Comité International des Sciences Historiques. XVe Congrés Rapport II Chronologie*, Bucarest, s. 398-404.

«Rákóczi az Oszman Birodalomban», *Europa es a Rakoczi-szabadsagharc*, Budapest, s. 83-95.

II. Ráköczi Ferencre és a bujdodókra vonatkozó új török források. *Rákóczi-tanulmányok*. Szerkesztette: Köpeczi Béla, Hopp Lajos R. Várkonyi Ágnes, Budapest, s. 711-715.

1982

«Varna», *İA*, (dizilmiş olup henüz basılmamıştır). Macaristan'daki Türk idaresi ile İlgili Bazı Kaynaklar» *İÜEF. Sosyoloji Dergisi*, sayı 23-24 (baskıdadır).

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kısaltmalar

ADTCFD	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi
Belgeler TTK Belgeler	: Türk Tarih Belgeleri Dergisi
EI²	: Enyclopaedia of Islam, yeni neşri (verilen sahife numaraları İngilizcesine aiddir)
fas.	: fasikül
İA	: İslâm Ansiklopedisi
İTED	: İÜEF İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi
İÜEF	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
KTİA	: Küçük Türk-İslâm Ansiklopedisi
ML	: Meydan Larousse
tan.	: tanıtma yazısı
TD	: İÜEF Tarih Dergisi
TED	: İÜEF Tarih Enstitüsü Dergisi
terc.	: tercüme
TM	: Türkiyat Mecmuası
TTOKB	: Türkiye Turing Otomobil Kurumu Belleteni

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

XV. ve XVI. Asırlarda

EDİRNE VE PAŞA LİVASI,
VAKIFLAR - MÜLKLER - MUKATAALAR

M.Tayyib Gökbilgin

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÖNSÖZ

Osmanlı Devletinin kuruluş ve yükseliş devri müesseseleri, malî ve iktisadî esas ve prensipleri, bilhassa, has ve mukataalarla birlikte mülk ve vakıf tesisleri tetkikinde Edirne ve havalisine, daha sarih bir tabirle, o devirdeki Rumeli eyaletinin Paşa livasına büyük bir ehemmiyet atfetmek lâzım geleceği açık bir hakikattır. XV. asır ilk yarısında devlet merkezi bulunması, idarî ve askerî kadrodaki devlet ricalinin veya ilim hayatında rol oynayan belli başlı kimselerin bu şehirle sıkı alâkaları, bu gibi kimselere yapılan muhtelif şekillerdeki tevcihler ve onların bu havalideki kurucu vasıfları, böyle bir ehemmiyet verilmeyi haklı gösteren sebepler olarak telâkkî edilebilir.

Gerçekten, Osmanlı İmpratorluğunda, ilk devirlerde tevcih edilen mülklerle arazî vakıfları meselesinin ve bunların idare hayatındaki hususiyetlerinin tayini ile diğer cephelerden tetkiki işi de mühim bir mevzu teşkil eder. Bu meselelerin mahiyetini aydınlatmak için ise canlı misalleri, asıl kaynakları ele alarak bunları hareket noktası yapmak ve mümkün mertebe bunlara istinat etmek başta düşünülecek bir iştir. Diğer taraftan, aynı orijinal kayıtların, Osmanlı Devletinin ilk asırlarındaki tarihî şahsiyetler hakkında kronik ve vakanüvis tarihçilerimizin bahsettiği veya müphem ve vuzuhsuz bıraktığı noktaları, hiç değilse kısmen, aydınlatmaları meselesi de üzerinde durulacak ayrı bir ehemmiyeti haizdir.

İmparatorluğun teşkilât ve bünyesini iyice tanıyabilmek için muhtelif bölgelerin, evvelâ, zirai-malî-ekonomik, sonra da, idarî-sosyal çehrelerini aydınlatacak mahiyetteki tahlilî etüdlere, hattâ, bu vadide malzemenin sadece neşrine dahi ne kadar muhtaç bulunduğumuzu her vesile ile görüyoruz. Bu türlü eserler çoğaldıktan, asırlar boyunca vuku bulan değişiklikler görüldükten, belki de bazan ayrı dokümanlara dayanarak varılan hükümler üzerinde münakaşalar yapıldıktan ve kesin kararlara varıldıktan sonradır ki, Osmanlı Devletinin umumî teşkilât ve karakteri, idare cihazı hakkında terkibî ve sentez mahiyetteki eserlere ulaşmak mümkün olabilecektir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kronik ve vak'anüvis tarihlerimizde bu meseleleri izah ve tenvire yarayacak malûmatın çok az ve dağınık bulunduğu malûmdur. Koca Nişancı'nın, XVI. asırda, meşhur eserinin [1] mukaddemesinde şemasını verip de her nasılsa yazamadığı teşkilât tarihimize âit malûmatı, bir az daha sonra (XVII. asır başları), toplu bir halde, fakat çok mücmel olarak defter emini Aynî Ali efendinin risalesinden [2] öğrenebiliyoruz. Hayli işimize yaramakla beraber ne o, ne de ezcümle, XIX. asırda *Netayicülvukuat* müellifi Mustafa Nuri Paşanın ve, onun eserine dayanan, Abdurrahman Şeref beyin [3] bu vadide verdikleri malûmat, bugün, bu sâhada çalışanları tatmin etmekten uzaktır.

Son on senelik Türk tarihçiliği, çalışmasını, kısmen, bu gayeye tevcih etmiş, ve bazı kıymetli tarih ve iktisat tarihi bilginlerimizin himmetiyle ortaya çok faydalı ve neticeli eserler koymaya muvaffak olmuştur. Ötedenberi, ben de, çalışmalarımı bilhassa bu istikamette teksife gayret göstermiş, gerek, Rumeli'nin iskânında yürüklerin rolü hakkındaki bir monoğrafi ile, gerek, *İslâm Ansiklopedisi* için hazırladığım makalelerde bu arzumu tahakkuk ettirmeye çalışmıştım. Zaten, bu kitabın esasını da iki sene evvel bu ansiklopediye yazdığım Edirne maddesi için toplanan malzeme teşkil etmektedir ki, o zaman arşivimizdeki muhtelif tahrir defterlerinden elde ettiğim bu malûmat, tabiatiyle, o makalenin dar çerçevesi içine girememiş, sonradan bazı ilâvelerle müsait bir vakitte neşri fikri bende hasıl olmuştu. O zamandanberi gerek arşivde gerek İnkilâp Kütüphanesinde Muallim Cevdet Yazmaları arasında-ki Bayzid II. vakfiyesi ile Fatih devrine âit bir defter bu meyandadır— rastladığım yeni malzeme ile genişlettiğim bu tetkikin bu şekli ile artık neşrine karar verdim ve bu suretle son senelerin doküman neşriyatına, bazı izah ve tefsir tecrübelerile, bunu da katmayı uygun buldum. Bunlar arasında bazıları, ezcümle Ömer Lütfü Barkan'ın «*Kolonizatör Türk Dervişleri*» makalesine kaynak olan bir kısmı, daha evvel neşredilmişse de [4] mevzuun vahdetini bozmamak için bunları hariç bırakmayı doğru bulmadım. Esasn bu kabil olanlarda da, diğerlerindeki gibi, bütün teferruat (tarihleri, şehir, kasaba, köy ve mezraaları ve buralardaki çeşitli varidatları ve rakkamlariyle) gösterildiği için ikisinin şekli ve mahiyetlerinde bir fark olacak demektir.

---

[1] Mustafa Çelebi, Celâlzade, *Tabakât al-mamâlik fi daracât al-masâlik*, Fatih Kütüp. N. 4423.

[2] *Kavânin-i Âl-i Osman der hulâsa-i mazamîn-i defter-i divan*, İstanbul, 1280.

[3] *Tarih-i Devlet-i Osmaniye I-II. İstanbul*, 1312.

[4] *Vakıflar Dergisi*. II., Ankara, 1942 s. 305-386

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Son aylarda, Türk Tarih Kurumu'nun neşrine karar verdiği örnek tahrir defterleri arasında bulunup da, Ömer Lütfü Barkan'ın hazırladığı 935 tarihli ve 370 numaralı tahrir defteri, yakın bir gelecekte, Rumeli Eyaleti teşkilâtını bütün hacmilye tanıtacak ve, burada zarurî olarak almadığımız kısımları da, olduğu gibi aksettirecektir. Ancak bu taktirde de, bu sahada tetkikat yapacak olanlar, XV. ve XVI. asırların çeşitli tahrir defterlerine müracaat edilerek az çok mukayeseli bir şekilde hazırlanan, bu eserden yine faydalanabileceklerdir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

RUMELİ EYALETİ TEŞKİLÂTI ve EDİRNE

I — PAŞA LİVASI

1453 e kadar devlet merkezi, sonra, uzun zaman, ikinci bir merkez ve Balkanlardaki Osmanlı fütûhatının hareket üssü halinde görünen Edirne'nin idare teşkilâtımızdaki statü ve mevkii Rumeli Eyaletinin teşkili ile sıkı sıkıya ilgili bulunmaktadır. Murad I.'in, Edirnenin fethinden (1362) sonra, Rumeli Eyaleti teşkilâtını yaptığı [5] ve bu eyaletin başına, evvelâ, aynı zamanda Edirne muhafızlığı da uhdesinde kalmak üzere [6], Lala Şahin [7], sonra, Timurtaş Paşaları [8] Beylerbeyi olarak getirdiği görülmektedir ki, aşağı yukarı, Sofya'nın zaptına kadar (787=1385) bu hal devam etmiş ve ancak, fütûhat Balkanlarda geniş bir sahaya yayılınca, Edirne, Paşa Livası olmaktan çıkmıştır.

Edirne'nin Paşa Livası, yâni, Beylerbeyi hassı olduğuna dair elimizde sarih bir vesika olmamakla beraber, her halde, muhafızlığında da bulunan Rumeli Beylerbeğileri Lala Şahin ve Timurtaş Paşaların, belki bilâhare, sadece muhafızları olarak görülen Şah Melek ve Saruca Paşa-

[5] Orhan Bey zamanında Beylerbeğilik ihdas edilmediği ve kimseye bu unvanın verilmediği anlaşılmaktadır. Âli'nin bir kaydı (*Künh-ül-ahbar*, V., s. 49), Orhan Beyin babasının mutasarrıf olduğu yerlerden başka daha beş sancaklık yere malik olduğunu göstermekte ve bunlardan birinin de Vize livası olduğunu bildirmektedir ki, Rumeli'de Gelibolu'dan sonra ikinci sancak merkezi Vize oluyor demektir. Ancak, Orhan Bey zamanında Süleyman Paşa ile birlikte hareket eden Hacı İl Bey ile Evrenos Beyin «Malkara canibinden dağ eteğinde olan kılaı zaptı.. ve İpsala canibinden derya kenarında olan hisarlar muhafızlığı» ile memur edildiği ve Vize nin ancak 769 da (1368) Murad I. zamanında Mihaloğlu tarafından fethedildiğinin bilinmesine göre (Sadeddin, *Tacüttevarih*, I, s. 71, 86), Âli'nin kaydının, bu livanın, *Malkara* veya *İpsala* şeklinde anlaşılmasını zaruri kılmaktadır.

[6] «Lala Şahin Paşayı Edirne'de alıkoyup... Dimetoka'yı tercih buyurmuşlardır» *Tacüttevarih*, I, s. 73.

[7] «Lala'ya Rumeli Beylerbeğiliğin verdi» Aşık Paşa-Zâde, *Tevarih-i Âl-i Osman*, İstanbul tabı, s. 55; Âli, aynı eser, V, s. 69.

[8] Şahin Lala kim öldü Beylerbeyliği Kara Timur Taşa verdiler» Aşık Paşa-Zâde, s. 61.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ların burada bir hassı veya zaameti mevcuttu. Aşağıda göreceğimiz gibi, XVI. asırda bile Edirne şehrinde bir zaamet vardı [9] ki, bunun, ilk zamanlarda, Paşa Livasına mevzu teşkîl edecek derecede, hass halinde bulunmuş olduğu tahmin ve kabul edilebilir; yani, sonraları "... خاصهاء میرمیران ولایت روم ایلی„ olarak görünen Sofya nın [10] yerinde, her halde, ilk zamanlarda Edirne bulunuyordu. Yalnız şu farkla ki, o, bu vasfını oldukça erken kaybetmiş ve başka bir statü almıştı. Bundan sonra Edirne, yakininde bir livanın mıntakasına isabet etmekte, Çirmen Liva'sına dahil bulunmaktadır. Onun bu sancakla alâkasının derecesine aşağıda temas edeceğiz. Şimdi şu kadar söyliyelim ki, Doğu Trakya mıntakasında, ilk fütûhat anlarından itibaren üç liva (Vize, Kırk-kilise, Çirmen) teşkil edilmiş, ve bunlar, Rumeli Eyaletinin, daha sarih ve o zamanın tabiriyle, Rumeli Beylerbeyliğinin üç sancağını vücuda getirmişti. Bu Eyalet gittikçe büyüyerek ve genişliyerek XVII. asır başlarında yirmi dört livaya baliğ oldu[11].

أيالت tabiri, filhakika, o zamanlar için pek sarih ve muayyen bir manayı ifade ediyor değildi. Başka bir ifade ile, daima, bugün anladığımız ve verdiğimiz manada kullanılmıyordu. Bazan ولايت kelimesi bunun yerini tutuyordu [12]. Bu sırada "والی„ tabiri de geçmektedir. Ancak "والیٔ مملکت„ söziyle herhangi bir mahallin idare ve hattâ Kadı, Nâib gibi adlî ve kazaî amiri de kasdediliyordu [13]. Bundan daha eski devirlerde, XV. asır ortalarında ise, Eyalet kelimesi, hiçte bir Beylerbeğilik bölgesi olmayan, pek küçük mıntakaları gösteriyordu: Meselâ "ایالت تورحال„, ایالت„ قاز آباد„, "ایالت بهرام„, "Ordu„ gibi yerleri gösteriyordu[14].

Diğer taraftan, XVI. asrın ilk yarısında لوا sözü de bazan bu manada kullanılmaktadır. Hele "پاشا لواسی„ tabiri, *pars pro toto* olarak, hemen

[9] Hemen hemen aynı tarihlerde Bursa'nın da zaamet olarak bir emin uhdesinde bulunduğu görülmektedir (Bursa mahkeme-i şer'iye sicilleri, *Uludağ Mecmuası, 1939, No. 21*, s. 28/28. D. 119). Diğer taraftan, daha XV. asırda, Anadolu'da bazı kasabaların timar olarak tevcih edildiği de malûmdur (*Tapu defterleri 2 ve 19 numaralar*).

[10] *370 numaralı tapu defteri*, s. 150.

[11] Aynî Ali, aynı eser, s. 11 v. d.

[12] *251 numaralı tapu defteri* (953=1546) s. 149, 177, 618.

[13] *Aynı defter*, s. 324. Bu misalde vakıf İstanbul'dadır; fakat başka şehir ve kasabalarda da bu vakfın tesis varidatı bulunuyordu. Bu itibarla bu tabir İstanbul'daki idare âmirini olduğu kadar Vize ve Edirne de bahis mevzuu olduğu için, oradakileri de şumulü dairesine alıyor, böylece, ne Beylerbeyi ne de diğer sarih bir makamı kasdetmiyordu.

[14] 859 (=1455) tarihli *2*, ve 890 (=1485) tarihli *19 numaralı tapu defterlerinin* başlarındaki fihristler.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ekseriya eyaleti anlatmaktadır. Rumeli'ye âit bir tahrir defterindeki "جانب يمين و يسار لواء پاشا„ kaydı elbette "جانب يمين و يسار ايالت روم‌ايلى„ manasında anlaşılmak iktiza eder[15].

Bunu çok iyi gösteren bir misali XVI. asra ait bir metinde görüyoruz: Sadrâzam ve Serasker İbrahim Paşa, aynı zamanda, Rumeli Beylerbeyi idi. Bir sefer esnasında "Seraskerlik ve Rumeli Beyler beyiliği sancağı ile göçüp„ gittiği görülmektedir[*] ki, burada, sancak «*Liva*» hakikî manasındadır ve İbrahim Paşa Beylerbeğilik sancağını hâmildir, yani, Beylerbeyi sancağına sahiptir. "Liva-i Paşa„ mıntakası Beylerbeyi olan Paşa'nın — bu devirde mirlivalar hemen daima *Sancak Beyi*, *Bey* unvanını taşırlardı — Beylerbeğilik mıntakasıdır. Bunun diğer bir misalini de *Tacüttevarih'teki* bir kayıtta görüyoruz: Çelebi Sultan Mehmed'in ölümü münasebetiyle devlet erkânı «*Anadolu Beylerbeğisine dahi hüküm gönderüp buyurdular ki* Taht-ı livasında *olan ümerayı...*„ toplasın. Yâni, Beylerbeyi, sancağı altındakileri toplayacaktı[**].

Keza «*Nahiye*» kelimesinin de Beylerbeğilik manasına geldiği görülmektedir. "ايالت روم„ (Sivas ve Amasya) yerine "ناحيهٔ روم„ kullanılması buna bir misaldir [16]. Bu münasebetle şunu da kaydedelim ki, Eyalet, Vilâyet, Liva, Kaza, Nahiye tabirlerinin birbirinin yerinde kullanıldıkları çok defa vakidir[16 mükerrer]. *Kaza* nın manası sarihtir: Bir Kadı'nın salâhiyeti dairesinde bulunan her yer — Liva, Paşa livası veya alelâde bir Şehir veya Kasaba — Kaza itibar olunurdu. Meselâ "قضاء اطاله تابع صاروخان [Antalya]„ Paşa livası olan «قضاء مناستر», aslen bir liva merkezi olmakla beraber «قضاء ويزه» veya «قضاء سلانيك» ifadeleri bunun gibidir[17].

«ناحيه» sözü ise çok elâstikîdir. Yukarıda işaret ettiğimiz gibi, Eyalet manasında kullanıldığı gibi, bazan bir Livayı (ناحيهٔ چرمن، ناحيهٔ چرمن تابع لواء مذكوره) [18], çok defa bir Livanın parçasını (ناحيهٔ اينه پازارى در لواء چرمن) [19]

[15] 935 (1529) tarihli ve *167 numaralı tahrir defteri*. s. 1

[*] Feridun Bey, *Münşeat-ı Selâtin*, I, s. 578.

[**] Sadeddin, I, s. 302.

[16] *251 numaralı defter* s. 148 v. dd.

[16 mükerrer] «*vilâyet-i Merzifon, İskilip vilâyeti*» gibi tabirler buna bir misâl olarak gösterilebilir. krş. Sadeddin, I., s. 288

[17] *251, 167 numaralı defterler*, tür. yer.

[18] Tapu defteri, 180 [870 = 1465]; İnkilâp Kütüphanesi, *Muallim Cevdet*, 116/3, 116/4.

[19] İnkilâp Kütüphanesi, *Muallim Cevdet Yazmaları, 116/3* [XVI. asır birinci yarısı].

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ifade ediyordu. Diğer taraftan, bir kazanın parçasını[20], veya, İstanbul'da olduğu gibi, üç dört mahalleden müteşekkil bir semti ve alelumum meşhur bir camiin muhitini (meselâ ناحیهٔ جامع ابراهیم پاشا، ناحیهٔ جامع المرحوم محمود پاشا) işaret eylediği de çok defa görülmektedir. محروسه tabiri ise, yalnız belli başlı merkez ve şehirleri bildirirdi: محروسهٔ استانبول، محروسهٔ ادرنه، محروسهٔ اسکوب.

Rumeli Beylerbeyliğini XVI. asır başlarında sağ kol ve sol kol olmak üzere, «جانب یمین ve جانب یسار», ikiye bölünmüş görüyoruz. Bu vaziyet Anadolu Beylerbeyliği dahilinde de mevcuddu. Bu nevi taksimatın menşeini çok eski devirlerde aramak lâzımdır. Selçuklularda muhtelif türkmen boylarının sağ kol ve sol kol beylerbeyleri vasıtasiyle idare edildiği görülmüştü. Osmanlıların Anadolu'dan sonra, Balkanlardaki fütûhat esnasında Rumeli Beylerbeyliğini ihdas etmeleri de yine bu an'anenin bir devamı idi [21]. Bilâhare, ayni taksimatı Anadolu ve Rumeli Beylerbeyilikleri dahilinde de tatbik etmeleri böyle bir an'aneye irca edilebilir. Diğer eyaletlere teşmil edilmemesi ise, bu nevi idarî teşkilâtın gittikçe adedinin artması ve sahalarının iki kola bölünmeyi icabettirecek derecede geniş olmamalarından ileri gelse gerektir.

Rumeli Eyaletinin sağ ve sol kısımlarının «جانب یمین ویسارلواء پاشا», toplu olarak, 1530 tarihlerinde, şöylece taksim edildiğini görüyoruz: پاشا لواسی,— sancaklıktan refolunup paşa sancağına mülhak olunduğu kaydiyle — فلورینه لواسی، کوستذیل، ولچترین، پرزرین «مع خاصهاءارنوددرقرب پرزرین»، الاجه‌حصار، هرسك، ازورنیق، بوسنه لوالری. Bu taksimatı o zamanki vaziyetin hakikî bir ifadesi olarak düşünürsek, evvelâ, Bosna ve Hersek'in birer liva halinde henüz bu Beylerbeyiliğe merbut bulunduğu, saniyen, Paşa livasından gayri yalnız-birisinin sancaklığı da refedilmiş olarak-8 tane liva mevcut olduğunu kabul etmemiz lâzım gelecektir. Gerçi, Bosna'nın ve keza Hersek'in bu sıralarda liva statüsünde bulundukları hem kroniklerimizin ifadesinden hem de tahrir defterlerindeki bütün kayitlerden anlaşılmaktadır. Ancak, bu eyalete bağlı liva adedinin bu kadar az olduğunu farzetmek çok müşküldür, hattâ imkânsızdır. Çünkü, bir çok yerlerin, ezcümle Selânik, Mora, Yanya, Semendire, Vize ve Çirmen'in, çok eski zamanlardanberi birer sancak olduğu malûmdur; binaenaleyh, XVI. asır ortalarında, hepsi de Rumeli Beylerbeyine bağlı bulunan livaların sayısının bu kadarcık olamıyacağı aşikâr, ve, her livanın kadılıkları arasında bir

---

[20] «ویزه قضاسنك خاتون ایلی ناحیه‌سی» gebi. *274* uumaralı ve 958 (1551) tarihli defterde Rüstem Paşa çiftliği münasibetiyle.

[21] Fuad Köprülü, *Bizans müesseselerinin Osmanlı müesseslerine tesiri*, İstanbul, 1931, s. 193.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

çok mahallerin - büyük veya küçük, ehemmiyetli veya ehemmiyetsiz - birer sancak olarak teşkil edilmiş bulundukları şüphesizdir. Filhakika, bu mevzuda esas olarak tuttuğumuz defterin içerisindeki kayit, «جانب يمين ويسار باجمله لواء پاشا كه اوتوز اوج قاضيلقدر.» ifadesi [22], bunun böyle olacağını anlatmaktadır. Şüphsiz ki, buradaki Paşa Livası sözü Rumeli Beylerbeyliği karşılığı olarak kullanılmıştır.

Paşa Livasının, daha doğrusu, Rumeli Eyaletinin sağ ve sol kol taksimatına gelince; mevcut kayıtlar Paşa Livasının sağ kolunu dokuz kadılık (nahiye) olarak göstermektedir. XVI. asır birinci yarısında bu yerler şunlardı: Edirne, Dimetoka, Ferecik, İpsala, Tatarpazarı, Keşan, Eskihisar-Zağra, Kızılağaç, Filibe[23]. Canib-i Yesar'ın ise, 1530 sıralarında, pek sarih ifade edilmemekle beraber, şu on kadılıktan teşekkül ettiği görülmektedir: Gümülcüne, Yenice-Karasu, Zihne, Dırama, Siroz, Nevrekob, Timurhisarı, Selânik, Sidrekapsi, Avrethisarı. Buna Enez ile Kavala'nın da idhal edildiği vakidi. Şu halde dört kadılık olduğu işaret edilen Köstendil ile dört kadılık Vülçetrin, dört kadılık Pirezrin, beş kadılık Alacahisar, dört kadılık Hersek, birer kadılık İzvornik ve Filorina, altı kadılık Bosna livaları, dar manasiyle Paşa livası haricinde, fakat, bize göre, Rumeli Beylerbeyliğine tabi bulunuyordu [24].

Rumeli Eyaleti teşkilâtını 1530 sıralarında şöyle görüyoruz: [24 mükerrer]

فهرست

سنجاقلقدن رفع اولنوب پاشا سنجاغنه ملحق اولمشدر

محاسبهٔ	عن لواء پاشا	لواء فلورينه
جانب يمين و يسار لواء پاشا	اونالتی قاضيلق يردر	بر قاضيلقدر
لواء كوستنديل	لواء وڭترين	لواء پرزرين مع خاصهاء ارنود
درت قاضيلق يردر	درت قاضيلق يردر	در قرب پرزرين درت قاضيلق يردر
لواء الاجه حصار	لواء هرسك	لواء ازورنيق
بش قاضيلق يردر	درت قاضيلق يردر	بر قاضيلق يردر
		لواء بوسنه
		التی قاضيلق يردر

[22] 167 numaralı defter, varak 2.

[23] 933 (1527) tarihli 136 ve 949 (1542) tarihli ve 220 numaralı defterler.

[24] 167 numaralı tapu defteri.

[24 mükerrer] Aynı defter, varak 2 v. d.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

محاسبهٔ جانب یمین و یسار لواء پاشا که اوتوز اوج قاضیلقدر

قلاع	نفس شهر و قصبه	قرا	مزارع	چفتلك	جماعت	انهار	کول
عدد		عدد	قطعه	قطعه			عدد
9	35	3859	242	125	95	19	5

طالیان	پنایر پازار	شانجانه تابع فرجك		بزازستان	مماله
	تابع خورشید و کتوره(؟)	اوجاق معمور	خراب	پاره	
16	3	22	8	4	11

عمایر وجوامع	مساجد	مدارس	معلم‌خانه	زوایا	حمام	مناستر کلیسا
93	373	24	60	67	35	10

قاضی	زعما	سپاهیان	مستحفظان مع دزدار	میراخور پاده‌بان [26] خاصه
33 نو [25]	810 نو	1593 نو	374	2 نفراً

با تیمار	با علوفه
332	42 نو

[27] ساربان و شتربان

بر مقدار تیمارلی واردر 12 نو

Bu eyaletin sol kısmının, yâni «جانب یسار» ın aynı tarihteki teşkilâtı da şöyle görünmektedir: [28]

المجموع

قضاء کوملجنه و یکیجهٔ قره‌صو و درامه و زیخنه و سیروز و نورقوب و تیمور حصاری و سلانیك و سدره قپسی و عورت حصاریکه اون قاضیلق یردر.

---

[25] Yeni manasına gelen farsça «نو» kelimesidir ki, eski defterlerde bulunmadığını ve yeni tahrire göre tesbit edilen miktar olduğunu göstermektedir.

[26] «پاده‌بان» : çoban, has çobanlarının mir-i ahur'u

[27] ساربان، Sârbân ve شتربان Şütürbân deveci demektir.

[28] *Tapu defteri*, 167 varak 64.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

نفس

کوجلنه و یکیجه قره‌صو و درامه و زیخنه و سیروز و نوره‌قوب و تیمور حصاری و سلانیك و سدره قپسی و عورت حصاری و اینوز و قواله که اون اکی عدد نفس اولور.

قلعهٔ سلانیك و قواله	قرا	مزارع	چفتلك	جماعت	کول	طالیان
[29] 2	985	125	51	12	2	3

عمایر و جوامع	مساجد	مدارس	معلم خانه	زوایا	حمام	زعما
باب	باب	باب	باب	باب	باب	نفراً
21	76	3	17	24	24	38

سپاهیان	ساربان و شتربان	محفظان قلعه		بازداران	میراخور
نفراً	نفراً	با تیمار	با علوفه		
410	[30] 12	147	[31] 42	[32] 20	2

II — ÇİRMEN LİVASI

Çirmen'in Rumeli'de ilk teşkil edilen sancaklardan biri olduğunu yukarıda söylemiştik. Bu mevkiin sancak merkezi yapılmasında, her halde, Meriç vadisine hâkim ve icabında Edirne'yi koruyacak bir mevkide bulunmasının müessir olduğu anlaşılmaktadır. Burası fethinden önce de müstahkem bir kaleye malik bulunuyordu. Daha Edirne'nin zaptı sıralalarında, M u r a d I. Dimetoka'da ikamet ettiği esnada «*Çirmen kasabasını feth için dilâverler*» göndermiş ve «*Tekûr-u Çirmen.. taleb-i amân ile teslim-i hisar*» etmişti [33]. Kalenin böylece muhafaza edildiği ve bir müddet, henüz Sancakbeyi ünvanını taşımasa bile, bir zâbit uhdesine verildiği muhakkaktır. Bunu, hemen hemen ayni vaziyette bulunan V i z e'nin fethinden sonra açıkça görüyoruz: Nitekim, Vize kalesi teslim olduktan

[29] Bütün beylerbeyilik mıntakasındaki dokuz kaleden yalnız iki tanesi bu kısımda (Canib-i Yesar) idi. S e l â n i k hem kale hem de şehir ve kasaba meyanında gösterildiğine göre diğer kısımda da bu türlü olacağı, yedi kaleden hiç değilse bazısının, aynı zamanda, şehir ve kasabalar arasında sayıldığı düşünülebilir

[30] Bütün eyalet dahilinde mevcut gösterilen 12 devecinin hepsinin de bu kısımda bulunduğu görülmektedir.

[31] Ulûfeli kale muhafızlarının da hepsi Canib-i Yesarda görünmektedir.

[32] Bâzdar'lar doğancılardır, bütün teşkilât meyanında değil, sadece Canib-i Yesarda gösterilmiştir.

[33] Sadeddin, *Tacüttevarih*, I. s. 83.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

sonra «*Edirne ve İstanbul beyninde kasabat içre ahsan mevâzi*» den olduğu ve «*İstanbul tekûrünün teferrüçkâhı ve mahall-i seyr ve nigâhı olmağın anın taarruz ve hücumundan endişe edildiği için Şîr Merd namında birisinin zabt-ı kale için tayin buyurulduğu*» görülmektedir [34].

Bundau sonra bir asır kadar bir zaman zarfında Çirmen'in ne şekil ve halde bulunduğunu kroniklerimizden öğrenmek imkânı yoktur. Ancak, XV. asır son yarısında, Edirne'ye yakınlığı dolayısiyle, herhalde gözde bir liva vasfını taşıyan, Çirmen sancağının, Osmanlılara iltica veya tâbiiyetini arzeden, Anadolu Türk Aristokrasisine mensup bazı maruf şahsiyetlere tevcih edildiğini biliyoruz. Karamanoğulları hanedanından, Pîr Ahmed ve Kasım beylerin kardeşi, Karaman Bey 875 seferinden (1471) sonra «*Der-i Devlete iltica edip Çirmen sancağı ana tevcih*» olunmuştu ki, Neşrî'den naklen bu haberi veren Saadeddin [35], onun bu sancakta vefat ettiğini ve sonra cenazesinin Edirne'ye nakledilerek Darülhadis camii yanında defnedildiğini de kaydetmektedir [36]. Karaman Beyin Çirmen sancak beyliği kısa bir müddet sürmüştü (ölümü 876 = 1472). 878 deki (1473) Uzun Hasan muharebesinden sonra Karahisar'ın fethinde teslim olan bu kalenin hâkimi Dârâb (داراب) Beye de Çirmen sancağı verildiği gibi [37], bir az daha sonra, kardeşi ile mücadelesi sebebiyle Dulkadır oğullarından «*Sultan Mehmet Han Gazi âsitanesine iltica eden Şehsüvar*» Beyin ve onu müteakip diğer kardeşi Alâüddevle Beyin [38] bu sancağın idaresinde bulundukları malûmdur [39].

Bu an'ane, muhakkak ki, çok daha eskiden teessüs etmişti. Bu asrın birinci yarısında da Anadolu Türk Beyliklerine mensup beylere tevcih edilmekte idi. Bize göre, Murad II. ye iltica eden Karamanoğlu İsa Beye (bin Mehmet Bey) — ki ayni zamanda Çelebi Sultan Mehmed'in bir kızıyla izdivaç etmişti — verilen Rumeli'deki sancak [40] Çirmen olduğu gibi [41], belki, *Canik'in* zabtından sonra (831 = 1428) devlete iltica eden Alparslanoğlu Hüseyin Bey de bu sancağa nail olmuştu [42].

Tarihlerimizden Çirmen hakkında öğrendiklerimiz ve bazı kayıd-

[34] Sadeddin, *aynı eser*, I. s. 86

[35] *Aynı eser*, I. s. 518

[36] Osman Nuri Peremeci'nin (*Edirne Tarihi*, İstanbul, 1940 Karaman Beyin Edirne'de vefatını söylemesi doğru değildir. s. 143)

[37] Sadeddin' *aynı eser*, I. s. 541

[38] Sadeddin, *aynı eser*, I. s. 570,572

[39] Bâdi Ahmed, *Riyaz-ı Belde-i Edirne*, I., Edirne valileri.

[40] Sadeddin, I. s. 331

[41] Solak-Zâde'nin «*Bir âlî Sancak*» kaydı buna telmih olsa gerektir (Tarih, s. 158)

[42] Sadeddin, I., s. 338

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

lardan çıkardığımız hüküm ve neticeler böyle olmakla beraber, tahrir defterlerimiz ve vakfiyeler bize bu hususta bir az daha etraflı malûmat verebilmektedir. Bunlara göre, Çirmen sancağının ilk sancakbeyi Saruca Paşa olduğu anlaşılıyor. Murad I. ve Yıldırım Bayezid devirlerinin ümerasından ve صارم الدين [43] lâkabiyle maruf olup «*Kâh emaretle kâh Anadolu caniblerinde eyaletle rütbesi âlâ idi*» [44]. Saruca Paşayı, Murad I. devrinde Karaman-oğlu'na karşı harbde beylerbeyi Timurtaş Paşa ile birlikte gördüğümüz gibi [45], Kosova muharebesinde de bulunduğu muhakkaktır. Maamafih, gelibolulu olduğu halde, Âli, bu Saruca Paşayı, Murad II. devri vezirlerinden Saruca Paşa ile karıştırmış ve bu ikinciye âit olan Gelibolu'daki imaret ve evkafı ayni zamanda birinci Saruca Paşanın (صارم الدين) olarak göstermiş [46] ve kendisini de orada medfun zannetmiştir. Gerçi, Murad I.'in, Gelibolu'da, sahildeki sarayından bir frenk gemisinin geçtiğini gördüğünü vn bunu tevkife memur edilen Saruca Paşanın muvaffak olarak gemide rastlanan «*İstanbul Kralının Duhteri*» nin Şehzade Bayezid'e nişanlandığı sırada «*Parça da mal ve menal cümleten Saruca Paşaya bağışlandığı*» yolunda, Âlî'nin, bu saray bakiyyelerinin 970 de (1562) hâlâ müşahede edilebildiğini ilâve suretiyle, kaydettiği rivayet [47] doğru ve vâki olabilir. Nitekim onun 1390 da da Kapudan-ı derya sıfatıyle Akdeniz Boğazını tahkim ettiği, altmış gemi ile Ege denizine açılarak Sakız ve Eğriboz adalarıyle Yunanistan sahillerini yağmaladığı malûmdur [48]. Fakat, Âlî'nin, bu Saruca Paşanın aldığı ganimetleri Gelibolu'daki hayratına sarfettiği suretindeki ifadesi doğru olmamak icap eder. Bu yanlış Sicill-i Osmanî'ye kadar muahhar daha bir çok eserlerde tekrarlanmıştır. Yani, Gelibolu'daki imaret, medrese ve sairenin her iki Saruca Paşaya aidiyeti zikrolunmuştur. Halbuki, Murad I. ve Yıldırım devirlerindeki Saruca Paşanın oğlu Umur Beye âit vakfiyelerde babasının Çirmen'den başka, ancak, Kızanlık, Hasköy ve Yenizağra'da hayrat ve vakıfları olduğu bahis mevzuudur [49].

---

[43] Çirmen'deki mescidi —ki bunu kasabadaki dört camiden biri olarak gösteren Bâdi Ahmed efendi de bir kubbesi ve bir minaresi bulunduğunu bildirmektedir «*Çirmen Devhası*» s. 23 — avlusunda mezarının bulunduğunu ve Umur beyin 818 (1415) tarihli vakfiyesi olduğunu haber veren Osman Nuru Peremeci (*aynı eser*, s. 142) bu lâkabı ya mezar taşından veya vakfiyeden öğrenmiş olacakır.

[44] Âlî, *Künh-ül-ahbar*, V. s. 74.

[45] Aynı müellif, *aynı eser*, s. 71

[46] Bu vakıf tesisinden aşağıda bahsedilecektir.

[47] *Aynı eser*, göst. yer., s. 74.

[48] Mükrimin Halil Yinanç *(Yıldırım Bayezıt makalesi, İslâm ansiklopedisi)*

[49] Osman Nuri Peremeci, *ayn. esr.*, s. 142

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Murad I. ve Yıldırım Bayezid devirlerindeki ümeradan, bazan Kapudan-ı derya, bazan Anadolu'da[50] veya Rumeli'de Sancakbeyi olan Saruca Paşayı, muahhar vezir Saruca Paşadan tefrik ettikten sonra, bunun ilk Çirmen sancak beylerinden olduğu ve oğlu Umur Beyin de onu bu vazifede istihlâf ettiği hakkındaki kanaatımız şu sebepten ileri gelmektedir: Gerek Çirmen'de gerek bu livaya tabi yerlerdeki tesisler, hayır müesseseleri hemen daima Sancakbeyi tarafından vücude getirilmekte idi. Murad I. devri ümerasından olup ta Çirmen'de mescid yaptıran ve o sırada bu livaya tabi oldukları anlaşılan, Yenice Zağra ve Kızanlık gibi yerlerde de bir çok hayır tesisleri bırakan ve Çirmen'de medfun bulunan başka kimse yoktur. Öyle görünüyor ki, Anadolu'daki Sancakbeyliğinden —Sicill-i Osmanî'nin Anadolu Beylerbeğisi demesi doğru olmasa gerektir— ve bir müddet Kapudan-ı deryalığından sonra Çirmen Sancakbeyliğine tayin edilmiş veya tekaüd olarak buraya çekilmiş ve burada ölmüştür. Bu münasebetle şunu da kaydedelim ki, Musa Çelebi'nin öldürülmesinde medhaldar olarak gösterilen Saruca Paşa bu değildir. Âli bunu iyice tasrih etmiş «*Sabıkuzzikir Saruca Paşadan gayrıdur deyu bazı müverrihin işaret etmişlerdir*» diyerek, Âşık Paşa-Zâdenin «*terzi Saruca*»; kendisinin «*Saruca nam bir yüzü kara bednam müşterâ kulu*» dediği kimseden tefrik eylemiştir[51]. Bu «Terzi Saruca» aşağıda kendisinden bahsedeceğimiz Saruca Paşa olacaktır.

Saruca Sarımüddin Paşa'nın oğlu Umur Beyin Çirmen Sancakbeyliği muhakkaktır ve öyle görünüyor ki, bu vazifede uzunca müddet kalmıştır. Yenice-Zağra'daki bir vakıf münasebetiyle Umur Beyin Saruca Paşanın oğlu bulunduğu tasrih edildiği gibi[52] Fatih devrine ve Çirmen livasına âit bir tahrir defterinde Habibce köyü hakkındaki Umur

---

[50] 859 (1455) tarihli *Yenişehir evkaf defterinde*, «اوقاف ولايت يكيشهر» Saruca Paşa adlı bir köye tesadüf olunmaktadır. Bahis mevzuu olan bu köyde evlâtlık vakfı olan yerin Emir Süleyman zamanında verildiği bildirilmektedir. O zaman bu köyün Saruca Paşa adını taşıması, bu zatın, Âlî'ninde, «*kâh Anadolu caniblerinde eyaletle rütbesi âlâ idi*», dediği gibi, bu mıntakada bir vazife ve buna karşılık bir hass veya m[illegible]âne olarak bir tevcih aldığına delâlet etmektedir (krş. İnkilâp Kütüphanesi, *Muallim Cevdet Yazmaları* 117/2, s. 92) «صاروجه پاشا كويندە شيخ طرود اوغلى شيخ اسمعيلك سكبان ايچين يرى وقف اولاددر مرحوم أمير سليمان چلبيدن وسلطانمز نشانيله شيمدى كيروشيخ اسماعيل متصرفدر وقفيت اوزره».

[51] *Aynı eser*, V, s. 140.

[52] «اوقاف امور يك بن صاروجه پاشادر نفس يكيجه زغره». İnkılâb Kütüphanesi, *aynı yeri*, 116/4 *Kanunî devri*.

Beyin Sancakbeyliğine işaret eden bir kayıdda [53] bu hususta şöpheye yer bırakmamaktadır.

Umur Beyin Çirmen'in içinde ve civarında mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu şey pek çoktu. Bütün bunlar daima serbest ve tekâliften muaf olmuşlar[54] ve bilâhare de evlâtlık vakfı haline gelmişlerdir. Müfredatiyle aşağıda göstereceğimiz dükkân, ev, hamam, bağ, bahçe, çayır, değirmen ve saire Umur Beyin tesis ettiği zaviye, mescid ve sâireye vakfedilmiş bulunuyorlardı.

Bundan sonra Sancakbeyi olan Sinan Bey isminde birisini görmekteyiz. Çirmen'e bağlı bir köyden (تولدالاکی) bahseden ve 869 e âit olan bir tahrir kaydı Pencikci Sinan beyin eski Sancakbeylerinden olduğunu şu suretle bildirmektedir: «بو کوی نجوبکی سنان بك تصرف ادب سنجاق بکاریه یلده ایکی یوز اچه مقاطعیه ویررمش شمدیکحالده کیرو مقرر طوتلوب ویرلدی که بر قرار سابق یلده التی یوز اچه مقاطعیه ویروب متصرف اولا کمسنه مانع اولیه اوائل جمادی‌الاخر سنه تسع و ستین ثمانمائه». Kanunî devrindeki bir tahrir kaydı da Hasköy'e tabi Kara Halil köyünün eski mirlivalardan Sinan Beyin mülkü olduğunu söylemek suretiyle «قره خلیل ملك سنان بك میرلواء کهنه‌المزبور» bunu teyid etmektedir[55]. Bu Sinan Beyin XV. asrın birinci yarısında bu livaya tasarruf etmiş olması icap ediyorsa da o devirde Rumeli beylerbeyliğinde bulunan ve Edirne'de bir takım tesisleri görülen Sinan Paşa ile (ölüm 845: 1441) aynı olup olmadığı kestirilemez.

Fatih devrinde Çirmen livasının ve köylerinin Mir-i alem hassı olduğu görülmektedir.

Henüz Karaman ve Dârâb Beylerin Sancak Beyliğine gelmediği bir sırada (869 : 1464) ehemmiyetli saray memurlarından, yani özengi ağalıklarından biri olan Mir-i aleme has olarak tevcih edilmiş, fakat sancak idaresinde müstakil Mirliva bulunmamıştır [56]. Bu sırada Mir-i alemin yine

---

[53] «مرحوم امور بك کندو خاصه یرنده یر ویروب بدل بونی المش اول وقتدن برو ستجاق بکاری تصرف ایدر» Başvekâlet Arşivi, *tapu dejteri. numara* 180 (869 tarihli) aynı Umur Beyin 835 de bir sancağın muharrirliğini yaptığını görüyoruz. Doç. Dr. Halil İnalcık'ın yakında neşredeceği bir defterin mukaddemesindeki şu kayıt [صورت دفتر سنجاق... السلطان مراد خان ابن محمد خان.. محرر کشور بمباشرت امور بك ابن صاروجه پاشا و بقلم [اضعف‌الضعفا یوسف‌الفقیر فی تاریخ سنه خمسه و ثلاثین و ثمانمائه bunu göstermektedir (krş. Tapu defteri 1 M.).

[54] «... سربست اولوب قدیم‌الزماندن مفروزالقلم و مقطوع‌القدم تصرف اولنو کلکین» İnkılâb Kütüphanesi, 116/4 numaralı defter.

[55] Başvekâlet arşivi 180 *numaralı tapu dejteri* ve İnkılâp Kütüphanesi, *Cevdet Yazmaları*, 116/3 varak/2

[56] Başvekâlet arşivi, *Tapu dejteri* numara 180.

saray ve rikâb-ı pâdişâhî hizmetinde bulunduğu, fakat, hassının (vazifesinin) bu sancakta tayin edildiği anlaşılmaktadır. Gerçi *«atebe-i 'ulyada olan ağalar sâncağa çıktıkları»* vâki ve teâmül ise de [57], bu takdirde artık bu, "hass-ı mîr-i alem„ değil, doğrudan doğruya "hass-ı mîrliva„ olmak gerekir, tahrir defterlerinde sancakbeyi ismi ile yazılırdı.

Bayezid II. devrinde Çirmen Sancakbeyi Hüsrev Bey adında biri bulunmaktadır. Mıntakasındaki bir çiftliği 350 akçe mukataaya verdiği görülen bu Sancakbeyinin oğlu olduğu anlaşılan Mehmed Bey isminde birisi de bu liva dahilinde zâviye tesis etmiş[58], belki de babasından sonra bu sancağa muatasarrıf olmuştu.

Görülüyor ki, Çirmen bâzan mîr-i alem, fakat, ekseriya mîrliva hassı mevzuudur. Padişah hasları arasında bulunan veya türlü vakıf müesseselerine, bilhassa malî ve iktisadî bakımdan, bağlı bulunan Edirne ile mıntakasında bulunduğu Çirmen livasının alâka ve münasebetini ancak nazarî bir şekilde kabul etmek mümkündür. Bütün XVI. asır boyunca bu vaziyet böyle devam etmiş, Çirmen sancağının mevcudiyetine rağmen, Edirne, Paşa livasına tâbi bir nahiye telâkki olunmuştur. Bu hal Edirne idaresinin Çirmen Sancakbeyinden ziyade, umumiyetle, Beylerbeyi ile alâkası olduğunu gösterir. Mîrliva olsa olsa bu asırlardaki hemen bütün Sancakbeyleri gibi, askerî vazife ve mükellefiyetleri bakımından Edirne'ye tâbi köyler üzerinde — yürük, müsellem, çingene gibi ayrı askerî teşkilâta bağlı olmadıkları takdirde — idare, kontrol ve murakabe hakkı kullanmıştır. Bundan sonra daha uzun müddet, Çirmen Livasının bütün mıntakaya hâkim olduğuna delâlet edecek bir emareye rastlanmamakta, ancak, XVII. asırda bâzan mâzûl veya mütekaid Kırım Hanlarına arpalık olarak tevcih edildiği görülmektedir.

Edirne'de Bostancı-başılığın ehemmiyeti azaldığı, diğer taraftan, dahilî asâyişin bozulup haricî gailelerin de arttığı XVIII. asır ikinci yarısından itibaren, Çirmen mutasarrıfları Edirne'yi muhafaza maksadile alınan tedbirlerin icrasına memur edildikten sonra, bu liva, idarî bakımdan şehire hâkim oldu. Bu hal, yâni, mutasarrıflıkla idare olunur livâ merkezi ve Edirne'nin bağlı bulunduğu bir sancak olması 1245 (1829) tarihine kadar devam etti. Bu tarihten sonra gelen idare memurları Edirne vali veya

[57] Ayni Ali, Kavanîn Risalesi, s. 38. Bu kayıt, XVII. asırda Sancakbeyi hassının 200000 akçadan başladığını, fakat, bu nevi ağaların sancağa çıkmaları halinde 450000 akça hass aldıklarını göstermektedir. 1464 tarihlerinde Çirmen'deki bu Mîr-i alem hassının bu mıktara asla yaklaşamadığı görülmekte, ve bundan, diğer devlet erkânı gibi rikâb ağalarına yapılan tevcihlerin de gittikçe artmış bulunduğu anlaşılmaktadır.

[58] İnkilâp kütüphanesi, numara 116/3

mutasarrıfı ünvanlarile naspedilip ikametgâhlarını Edirne'ye tahvil eylediler [59]. Böylece Çirmen livası daha sonraki Edirne vilâyetinin esasını ve nüvesini teşkil etti.

Çirmen Livasına Edirne, Yenice-Zağra, Kızanlık ve Hasköy'den başka Tekirdağı (نفس ردوسجق تابع قضاء تكفورطاغى) ve Ergene (Uzunköprü) (درلواء چرمن)، İnecik (ناحيهٔ اينه‌پازارى درلواء چرمن) de dahil bulunuyordu [59 mükerrer].

1460—1470 sıralarında Çirmen iki müslüman ve bir hıristiyan mahallesinden mürekkep ve Mîr-i alem hassı olarak görünmekte ve ayrıca kasabaya doğrudan doğruya bağlı iki köyü ihtiva etmekte idi. Hepsi de «خاصهٔ مير علم» olan diğer köylerile birlikte şu manzara ve teşkilâtı görmekteyiz [60]:

عن ناحيهٔ چرمن خاصهٔ مير علم

عن نفس چرمن محلهٔ عمارت (2 چفتلو 58 بناك)، محلهٔ جامع (13 چفتلو 87 بناك) محلهٔ كبران (رعيت 47 خانه 1200 اسپنجه)، قريهٔ قارلى يماق [61] شهر چرمن (14 چفتلو 13 بناك)، قريهٔ رحمانجه يماق شهر چرمن (18 چفتلو 9 بناك) رسم رعيت تمام النور يكون نفس چرمن اكى پاره يامقابله قريه رحمانجه وقارلودر

[59] Badi Ahmed efendi, *aynı eser*, Ill. *Çirmen devhası, s. 23*

[59 Mükerrer] Maamafih 921 tarihli bir mufassal Çirmen Livası defteri Edirne'yi hariç tutmakta ve «Yenice-i Çirpan»ı bu Livaya dahil göstermektedir: bu defterin fihristi ve başlığı şöyledir: *(krş. Tapu defteri numara 50)*

فهرست مفصل تيمارهاء لواء چرمن

ناحيهٔ چرمن ناحيهٔ اركنه ناحيهٔ خاصكوى ناحيهٔ يكيجهٔ چربان
ناحيهٔ اچه قزانلق ناحيهٔ تكفور طاغى ناحيهٔ يكيجه رغره

دفتر مفصل لواى چرمن‌كه باز پادشاه عالم‌پناه كردون اقتدار كشور كشاى سلطان سليم خان اعزالله انصاره و ابد دولته الى يوم‌الحشر والقرار بمعرفة اضعف عبادالله حميدالفقرالمتولى بعمارة سلطان بايزيد خان در ادرنه امين و محرر چلبى ولد عضد چلبى ابن مغنيساوى عن جماعت متفرقه كاتب نوشتند الواقع فى‌اليوم‌الثامن والعشر من شهر جمادى‌الاول من شهور سنه احدى و عشرين و تسعمايه هجرة نبويه

[60] 180 *numa·alı tapu defteri.*

[61] Yamak tabi manasına gelmektedir. Çirmen kasabasına tâbi, bağlı manasındadır.

حاصل غلّه و رسم ساز

ا کی سفینه‌کی [62] بری الیاس‌جه کوینده [63] و بری چرمن قرشوسنده مقطوعه

یك سال مبلغ

2000

میخانه و بوزخانه مقطوعه نیابت ولایت مع نفس چرمن[64] رسم غنم از ولایت چرمن مبلغ

یك سال مبلغ یك سال مبلغ 719

2000 1600

جمله

[65] 15592

Diğer Mîr-i alem hassı olan köyler şunlardır:

جیبجه، درزی حسن (حاصل غله مع خدمت رعایا 481)، صاروخانلو (حاصل غله مع خدمت رعایا 995)، خاص اوبا-ی، یاباجق نام دیکر سلیمان اوبا-ی، صالورلو، بولدی [66] (حاصل غله مع رسم اسیاب و عسل و خدمت رعایا 2185)، یکیجه مسلمانلر (قسط کشتی فی سنه 4500)، الیاس‌جه، دراعوبشته (کبران) (حاصل غله مع اسپنجه و قسط کشتی و فوچی رسمی و عسل و خدمت رعایا 10525) (کشتی قسطندن بش یوز اچّه چرمن دضیمنه ورلور کی اشلتمکچون [67])، بکروس، اقلوغانلو (کبرا)، قره‌باخ [68] (کبران)، قوانجلو، کودیلر، کرمیانلو، یوندالاکی، فندقلی، قوچ حمزه، قوچمار تاتار، عیسی‌جه (مذکور ارکنلو قارلی تحویلندن سنحاق بك توك کمال پاشا حضرتنه [69] ویرلن جیب‌جه کویندن بدل ویرلمش).

Çirmen Livasının bunlardan maada diğer köylerini XVI. asır ilk yarısında bu mıntakadaki muhtelif evkaf ve emlâk kayıtlarında - ki daha

---

[62] Meriç nehrinde işleyen gemi veya kayık bahis mevzuudur.

[63] Çirmen'in son teşkilâtında Divane-İlyas köyü bulunmakdaydı ki, bu olması melhuzdur.

[64] Niyabet resminin — ki *Niyabet-i cürüm ve cinayet* demektir. Krş. Ömer Lütfü Barkan, s. 286 — Köylerile kasabaya ait olduğu tasrih edilmektedir.

[65] Bu yekûnun burada müfredatı gösterilen 6319 akçadan mütebakisi Çirmen kasabasile yukarıda söyienen köyler varidatıdır.

[66] *Baldu, Saruhanlu, Habibce* köyleri ile aşağıda adları geçecek olan *Fındıklı, Kovancılar, Yeniceli* köylerinin son teşkilâta kadar mevcudiyetleri ve adları malûmdu.

[67] Çirmen kadısına ayrılan bu tahsisat, başkasına burada gemi işletmek müsaadesini vermemek için olsa gerektir.

[68] Bu köyün asıl adı *Karabağ* olacaktır. Kanunî devrinde beş mahallesile (قورت ویران، بش‌دیه، کورکیلی، کورلیك، أسکی ویران) ve hepsi de hıristiyan olan reayası ile Sultanzâde Sultan Hanım vakfı olarak görüyoruz. krş. İnk. Kitp. 116/3 numaralı defter.

[69] Fatih devri ümerasından Kemal Paşa'nında Çirmen Sancakbeyi olmuş bulunması muhtemeldir.

aşağıda ayrı ayrı gösterilecektir - görmekteyiz. Fâtih devrinde Mîr-i alem hassı olarak gördüklerimizden bazıları da bu sırada bir kısım vakıflar arasına girmiştir. Çirmen'e bağlı bu köyler şunlardır: *Çavdarlı* (diğer ismi *Akviran*), *Akbaşlı* (*Akça İbrahim yamak*), *Bektaş*, *Aladağ*, *Su-Sığrı*, *Devebaşı*, *Boğazköy*, *Kadıköy*, *Ziyaret-Bileği*, *Ala-Deresi*, *Karaağaç*...

III. EDİRNE ŞEHRİ VE İNKİŞAFI

Edirne Paşa Livasında bir nahiye (merkez), Çirmen sancağı mıntakasına isabet eden bir kale ve şehir ise de İstanbul'un fethinden önce devlet merkezi, XV. asır ortalarından itibaren de ikinci merkez ve Rumelinin en mühim bir şehri, seferlerde hareket üssü, içtimaî ve iktisadî hayatta çok faal bir merkez olması itibarile ilk asırlarda şehrin kuruluş ve inkişafını tanımak konumuzun esaslı bir kısmını teşkil eder. Edirne şehrinin genişlemesini, fethi esnasında bulunduğu dar sâhadan (Kale içi) zamanla yavaş yavaş nasıl yayıldığını ve büyüdüğünü tetkik etmek, bu hususdaki âmilleri, rol oynayan şahsiyetleri bilmek şehrin tarihini aydınlatmak bakımından olduğu kadar Osmanlı İmparatorluğundaki iskân ve kolonizasyon hareketlerinin ilk asırlarda buradaki tatbikatını anlamak cihetinden de mühimdir.

İlk devirlerde, hatta bütün XIV. ve XV. asırlar boyunca, Rumeli'nin kesif Türk unsurile iskânı çok mühim bir keyfiyetti. Göçebe Türkmen kabilelerinin yeni fethedilen topraklara nakline ve orada hizmet görmelerine çalışırken diğer vasıtalarla da bu hususun temini ehemmiyetle göz önünde tutuluyordu, Vezirler, Beylerbeyi, Sancakbeyleri gibi büyük ümeranın, mîrahur, hazinedar-başı, kilârcı gibi sarayın yüksek memurlarının, ulema, meşâyih ve fakîhlerin bu iskân ve kolonizasyon hareketlerinde büyük rolleri ve himmetleri olmuştur. Devlet hizmetinde vazife görenler kendi dirlikleri dahilinde bir taraftan köy, çiftlik, mezre'a gibi meskûn mahaller kurarken diğer taraftan reâyanın refah hali ve Türk — İslâm ahâlinin kesafet peyda etmesi için bütün faydalı tedbirleri alıyor ve bu suretle birer kurucu ve şenlendirici oluyorlardı. Keza, ötedenberi muhtelif tasavvuf ceryanlarına bağlı baba, derviş, fakîhlerin Anadolu'da yaptıkları gibi, bu türlü mutasavvıflar da zâviyeler açmak, mescit ve tekkeler tesis etmek, ilk hükümdarlardan aldıkları muâfiyetler, beratlarla bu mıntakaları birer kültür ve içtimaî, iktisadî faaliyet merkezleri haline getirmek suretile bu vadide küçümsenemiyecek hizmetler görüyorlardı. Bütün Rumeli'ye şâmil olan ve türlü cepheleri, inkişaf şe-

killeri bulunan bu umumî hareket ve siyasetin [70] ilk geniş tatbikat sâhası Edirne olmuş, asırlarca bu iz üzerinde yürünmüştür. Adeta, denebilir ki, Edirne'nin cami ve medreselerini, türlü hayrat ve vakıflarını görmek, semt ve mahallelerini tetkik etmek, başta padişahlar olmak üzere, cemiyetin bütün idareci ve entellektüel zümresinin bir İslâm — Türk şehrini vücude getirmekte nasıl gayret sarfettiklerini, iş birliği yaptıklarını ispat eden en güzel bir misaldir. Bu misâli zaman ve mekân hudutları ve şartları içinde bütün Osmanlı İmparatorluğuna tatbik ve bunu bir örnek kabul etmek mümkündür.

Filhakika, Edirne'nin belli başlı semtlerinden bir çoğu [Yıldırım, Muradiye, Yeni-İmaret (Bayezid II). Sultan-Selim] hükümdarların bu şehre sarfettikleri gayret ve emeğin birer şâhididirler. Keza, ilk devirlerden itibaren vezirlerin, idare ve askerlik hayatında ehemmiyetli mevki sahibi devlet erkânı, ümera ve sairenin elile de bu şehir imâr ve iskân edilmekte idi. Yıldırım Bayezid ümerasından Firuz ağa (ölümü 816 = 1413) ile Hacı Doğan ağa bunlardan ilk tespit edilebilenlerdir.

Murad I.'ın Edirne'yi devlet merkezi vapması dolayısile, Sadeddin'in verdiği şu malûmat, bunu gayet güzel ifade etmektedir: «... âyân-ı devlet ve a'van-ı hazret içün *etraf ve cevanibinde menâzil-i âliye ve mesâkin-i tayyibe-i sâmiye bina olunup zaman ı yesirde ol belde-i dilpezirde cem'i kesîr tavattun edip* ebniye-i âliye bünyan ve 'amâir-i rasihülerkân ihdas olunup *etraf-ı bilâddan ol emn âbâda irtihal eden rical menazil-i ferağ ve nice bostan ve bağ tertip etmekle* ol şehr-i muazzam suvad-ı 'âzam olmuştur. *Telâhuk-ı himem-i selâtin-kerem ile mebâni-i hayrat ve vücuh-ı müberrat-ı firâvân ve mesacid ve maâbid-i bî pâyân ve medreseler ve hankahlar ve vâridîn ve sâdirîn için aramgâhlar ve talimhâneler ve lâtif kâşâneler ve mükellef sûklar ve bâzarlar ve köprüler ve hanlar ve nîce asârlar ziyade olmakla* ol belde-i tayyibe kubbetülislâm ve misal-i darüsselâm olmuştur„ [71].

Diğer taraftan, Rumeli'ye ilk devirlerde geçen ve fütuhata şu veya bu suretle iştirâk ettikleri tahmin edilen şeyh ve dervişlerden, fakîhlerden bir çoğunun Edirne içinde de zaviyeler teşkil ve tesis ettikleri, elde eyledikleri muafiyetler sayesinde birer kurucu olarak meydana çıktıkları, mahallelere adlarını verecek derecede muhitlerinde ehemmiyet aldıkları

[70] Tafsilat için bak. Ömer Lütfü Barkan, *Kolonizatör Türk Dervişleri.* Vakıflar dergisi, II.

[71] *Tacüttevarih, I., s. 83* v.d.

görülmektedir. Çok defa, padişaha ve saraya mensub kimseler de bu gibi şeyh ve dervişlerin birer kolonizatör olmalarına yardım ederlerdi [72].

Edirne'nin imarına hizmet eden ve ilk devirlerde kurucu vasfını taşıyan kimseleri, tarih sırasile, vakıfları münasebetiyle daha aşağıda bahis mevzuu edeceklerimizi hariç tutarak, şu suretle sıralamak mümkündür.

Malkoç Bey: (میخالقوچ، میخال قوچی) Murad I. ve belki de Bayezid I. devri ricalinden olan Malkoç Bey bugünkü Yeni-İmaret semtinde — ki o devirde Yıldırım Bayezid tesislerilerinin ve semtinin civarına düşmekte idi — yaptırdığı bir mahalle ile Edirne'nin kurucularından olmuş ve bu mahalle yakın zamana kadar bu adı muhafaza etmişti [73] Badi Efendi Malkoç Beyi, herhalde Sicill'den alarak, Yıldırım devrinde Sivas valisi, 804 (1402) harbinde esir olduğunu ve bilâhara vefat ettiğini bildirmekte ise de bahis mevzuu olan şehrin valisi, daha doğrusu, Timur'a karşı müdafii olan zat Malkoç Bey değil, onun oğlu Mustafa Beydir [74]. Binaenaleyh Yıldırım devri vekayii arasında rol oynadığını pek göremediğimiz Malkoç Beyi daha ziyade Murad I. devri ricali arasında saymak icabetmektedir.

Sofu Bayezid: Amasya ulemasından Niğdeli - Zâde Sofu Bayezid Çelebi (Sofu 'İmadeddin Bayezid Çelebi) Çelebi Sultan Mehmed'in muallimi, mutemedi ve müşaviri idi. Hüseyin Hüsameddin, onun hakkında, "*sureti zahirede muallim-i Sultanî hakikat halde müsteşar-ı Saltanat olmuştu*„ demektedir [75]. Amasya'dan, Çelebi Mehmed tarafından Timur'a elçi olarak gönderilen [76] ve 814 zilkadesinde (şubat 1412) vefat eden [77] bu zatın namına Edirne'de *Muradiye Küçük Pazar* semtinde bir mahalle mevcuttur. Buradaki *Sarı Cami* namile meşhur olan camiin ilk bânisi bu zat olduğuna göre [78], Çelebi Sultan Mehmed'in Musa Çelebi'ye galebesinden önce bu şehre geldiği ve bir

[72] Buna ait muahhar bir misale Bayezid II. devrinde rastlıyoruz; Edirne'de yerleşen Şeyh Bayezid Halife için Padişahın şerabdarlarından biri Kıyık semtinde bir zâviye bina ettirerek bir köyü de evlatlık vakfı halinde buraya vakfeylemişti. *Şakayık tercümesi*, s. 371

[73] Rifat Osman Bey 1920 de mevcut göeterdiği halde Osman Nuri Peremeci yirmi sene sonra (1940) bu mahallenin *Has Murad* mahallesine kalbolunduğunu bildirir [*ayni eser, s. 326*: Rifat Osman, *ayni eser, s. 31*].

[74] Mükrimin Halil Yinanç, *Bayezid I. makalesi* [*İslâm Ansiklopedisi, II. s. 380*

[75] *Amasya tarihi, İstanbul 1927, III. s. 173.*

[76] Sadeddin, *Tacüttevarih, I, s. 213, 215,*

[77] *Amasya tarihi, aynı yerde, s. 187*

[78] Badi Efendi, ayni eser, Ravzatütcevâmi: Rifat Osman, ayni eser, s. 24

müddet burada yaşadığı anlaşılmaktadır. Bu mahalle halâ bu adı muhafaza etmektedir.

Yakut Paşa: Yıldırım Bayezid ve oğulları devrinin mühim şahsiyetlerinden biri bulunan Yakut Paşayı [yahut ياقوت], her halde, Edirne'nin kurucuları arasında kabul etmek lâzımdır. Bu hükme nasıl vasıl olduğumuzu izah etmeden önce, Yakut Paşaya âit vakfiye kayitlerini toplayarak onu bize oldukça tanıtan Hüseyin Hüsameddin Efendinin verdiği malûmata bir göz gezdirelim:

Amasya tarihi müellifine göre, Amasya Emîri Hacı Kutlu-Zâde Süleyman Şah'ın oğlu ve eski Sivas Beylerbeyi [79] Kutlu Paşanın kardeşi otan Yakut Paşa, Çelebi Sultan Mehmed'in ilk lalası olmuş, şecaatile ün salmış [80], Şehzâde ile birlikte babası zamanında Amasya'ya gelmişti [81]. Yıldırım Bayezid'in Timür ile karşılaşmak üzere Ankara harbine gittiği sırada Amasya muhafızı olarak kalmıştı. Mağlûbiyeti müteakip, Çelebi Mehmed'in Bolu'da gizlendiği ve ahvalin inkişafını beklediği sırada Amasya âyanı Yakut Paşayı kendilerine emîr nasbederek vilâyetin idaresini onun eline bıraktılar (muharrem 805 = ağustus 1402)[32]. Timur'un buraya tayin ettiği Kara Devletşah'a karşı Amasya'da ittifak tertip eden, sonra da Timur'un oğlu Kara Mehmed Sultanın gelmesi üzerine Bolu'ya Çelebi Sultan Mehmed'in yanına gitmeğe mecbur olan Yakut Paşa ayni sene zarfında, vaki davet üzerine, tekrar Çelebi ile birlikte avdet ile Amasya muhafazasına memur olmuş ve bilâhare ise vezir olarak yine Çelebi'ye hizmet etmiştir. 810 [1408] da Amasya'da başlattığı zaviyesi, imaret ve mektebi sona ermiş ve bu sene zarfında vakfiyesini tanzim ettire ek emlâk ve çiftliklerini bu hayratın mesâlihine vakfeylemişti [83]. 815 de, Musa Çelebi'nin Edirne'de İstiklâlini ilân etmesi üzerine, Yakut Paşa Çelebi Sultan Mehmed'i Rumeli'ye geçmeğe teşvik etmiş, fakat, *Çatalca* civarında

---

[79] Şüphesiz ki bu «*Beylerbeyi*» tabiri, onun hakkında kullanılan «*Emirülümera*» unvanının karşılığı olarak kullanılmış olacaktır. Yoksa, o zaman idarî teşkilâtta yalnız tek bir Anadolu Beylerbeyliği görülmekte, fakat, Eyalet-i Rum'un, henuz, sancakları ve sairesile taazzuv etmiş bir Beylerbeyilik halinde ve yeni ilhak edilmiş bulunan Sivas'ın buna merkez olduğuna dair sarih bir kayda rastlanmamaktadır.

[80] Bir çok kayıtlarda rastlandığı üzere, eğer Yakut Paşa=Yakub Paşa ise, onun, Bayezid I.'in 1397 de İstanbul'u muhasara ettiği sırada Evrenos ve Murtaza Beyler ile Moray'a giren Yakub Paşa olduğunu kabul edebiliriz (krs. Mükrimin Halil Yinanç, *Bayezid I, İslâm ansiklopedisi, II s. 377).*

[81] *Amasya tarihi, III. s. 157*

[82] *Aynı eser*, III. s. 157, 159, 161 v. d.

[83] *Aynı eser*, s. 184

İncüğez mevkiinde yapılan karşılaşmada kendisi maktul düşmüş ve Çelebi Mehmed'de Amasya'ya dönmeye mecbur olmuştu [84].

Hüseyin Hüsameddin'in verdiği malûmatı gördükten sonra şimdi bizim bulduğumuz ve Yakut Paşa'ya âit olan kayitlere gelelim. Bunlar şu tamamlayıcı noktaları ihtiva etmektedir: Evvelâ Yakut Paşa'nın aynı zamanda Süleyman Çelebi'nin lalası yani veziri olduğu ve büyük bir nufuza malik bulunduğu hakkındaki kayit şöyledir: «وقف شیخ ایدین که [85] سابقا سلطان سلیمان زمانده یاقوت لالا نام کسنه ایدین شیخه حد و سنوریله ویردوکی یرلر مذکور سلطان سلیمانه عرض اولنوب مقررنامه ویرلمش سلطان سلیمان حکمنده وقفیت اوزره ویاخود ملکیت اوزره ویرلدی دیو قید اولنامش اما صکره سلطان مراد خاندن [II] و سلطان محمد خاندن [F a t i h] و سلطان بایزید خاندن النان احکامده قدیمی وقفیتدر دیو مقید اولمش» [86]

Burada görülüyor ki, Yakut Paşa Emîr Süleyman'ın vezirliğini yapmış bâzı kimselere vakfiyet veya mülkiyet üzere arazi tevcihini Sultan'a arzeylemişti. Binaenaleyh Hüseyin Hüsameddin'in, 810 tarihli vakfiyesinde «امیرالامراءالکرام، وزیرالوزراءالفخام... آصف‌العهد والزمان... قوام‌السلطنة الظاهره، عضدالدولة القاهره بدرالدولة والدین یاقوت پاشا» olarak gördüğü bu zâtın [87] daha önceleri yani Çelebi Sultan Mehmed'in hizmetine girmeden veya bu esnada bir aralık E m i r S ü l e y m a n'ın maiyetinde ve *Edirne'de* bulunduğu anlaşılmaktadır. Tarihlerimiz bu devirde bu ismi taşıyan bir vezirden asla bahsetmezler. Ancak, Ankara muhafızı olan F i r u z B e y oğlu Y a k u p B e y i bildirirler ki [88] bu iki şahsın aynı adam olamıyacağı âşikârdır.

Sâniyen, aynı Y a k u t P a ş a'nın *Yalova*'daki evkafı ve herhalde *Amasya*'da yukarıda bahis mevzuu olan zaviyesine tahsis eylediği köy, bağ ve saire hakkındaki 859 tarihli (1455), bir çok bakımlardan fevkalâde bir kıymet taşıyan bir kayıddan [89] şu malûmatı elde ediyoruz:

---

[84] *Aynı eser*, s. 188 v. d.

[85] Aşağıda vakfından bahsedilecektir. Bu vakıflar Rumeli'de Eskihisar-Zağrâ'dadırlar.

[86] krş. *925 tarihli ve 77 numaralı tapu defteri.*

[87] *Aynı eser*, III., s. 184

[88] Sadeddin, *Tacüttevarih*, I, s. 222,238,249. Bu Yakub Beyin yukarıda Mora'ya girdiğini gördüğümüz «Yakup Paşa» olup olmadığını sarih olarak bilemiyoruz.

[89] krş. İnkilâp kütüphanesi, *Muallim Cevdet yazmaları* 117/1 numara s. 81 v. d.

اوقاف يلاق اوا

قريهٔ جالج (؟) وقف‌در عمارت ياقوت پاشا كى حمزه بك اوغلى على بكدن صاتون المش زاويه‌سنه وقف اتمش متوليسى سوله بك اوغلى حمزه‌در

كتخدا الوان	طورسون فقى	خليل درويش	غادل	بيرام بكى	على
چفت	امام چفت	چفت	چفت	چفت	چفت
توپال قره يوسف چفت	اسماعيل چفت	كوچوك اسماعيل	طول عورت		

وقفك بش قلى [kul] واردر و بر ارغ (؟) وار الت ارلكدر(؟)
اجى [üç] صغير كودر اكسى [ikisi] الت مد تخم اكاور
قيون كودر

حاصل

بغداى	ارپه	و اصمادن و قوزودن و امرود [armut]	و باغ مقاطعه‌سندا
اون سكز مد	درت‌مد	188	114
قوان رسمندا	بورحاق	و چلتوك حاصلى	و قرق باش صو صغرى وار
96	13	3800	ارلو و اواقلو [irili ufaklı]

حاصل

الت يوز اللى اچه

و الت يوز يكرم باش قيون وار و بر دنكى (؟) وار كندونك چلتوكى
حاصلى سودنداً و ياغندن اكاور
800

مزرعه

طور بكى چفتلك تابع برومايدى(؟) چفتلك يردر پقوت پاشا الپ زاويه‌سنه وقف اتمش
نفس ازيقده بر اولو كاورى [90] واردر و اوچ اولادى واردر وقف يلده
باغوانلر اول باغ دوتر [tutar] كرسى (؟) يوز اچه
حاصل 380

و عمارت يانده [91] بر باغچه‌سى وار الى پاره باغ واردر و ايكى چفتلك يرى واردر
حاصل 140 حاصل 1030 بغدايى وار بيش مد
و بر پاره باغ يرى وار مقاطعه‌سنده
بر مد بغداى حاصل اولور

---

[90] Ulu gâvur yani zengin bir hristiyan reâya manasına olsa gerektir. Çünkü vakıf reâyasından olan bu adamın çocukları ve bağ bahçesi zikredilmektedir.

[91] Bu imaret *İznik'de* bulunduğu halde Yakut Paşa'ya âit olup olmadığı anlaşılamıyor,.

جماً

بغدای	وارپه	نقد اقچه	وخرج اولان غله بهاسی	یولاف بهاسندن	جماً
یکرمی درت مد	الت مد	7202	450	78	7730

المصرف

متولی	کاتب	حفاظ	ناظر	یومیه	وظیفه سنوی 5850
5	2	5	1	16	

باقی سی
زاویه صرف اولنور
1030

Kale içindeki mahallelerden birinin eski adının *Yakut Paşa* olduğunu, sonradan bu mahallenin münderis olarak *Metrepolit mahallesi* tesmiye edildiğini ve burada ötedenberi *Panaia kilisesi* bulunduğunu Rifat Osman Bey bildirmektedir [92] ki, filvâki, 935 ve 1018 tahrirlerinde «کبران» mahalleleri arasında «محلهٔ پاناياتوس» görünmektedir [93]. Bu suretle XVII. asır başlarında artık Yakut Paşa mahallesi mevcut değildi.

Diğer taraftan, XVI. asırda Edirne'de bir câmi ve medrese yaptıran Yakut isimli bir zat daha yaşamış, yine kale içinde bir cami ile *Topkapı medresesi diye* anılan medreseyi yapdırmıştı. Badi Efendi bu medresenin 994 de inşası — veya tamiri — esnasında şu kitabeyi taşıdığını bildirmektedir [94].

«قد عمر هذالمدرسته یاقوت بن عبدالله فی‌الرجب سنه اربع وتسعین وتسع مأئه‌الله‌اعلم».

Bu mahallenin XVI. asır sonlarında yaşadığı anlaşılan ve bir kul olduğu görülen — eğer mevcutsa — bu zata göre adlanmış olacağı hatıra gelirse de aradan yirmi sene geçince hemen isminin unutulacağı düşünülemez. Zaten bu devirde Yakut Paşa, hattâ Yakup Paşa diye ümeradan veya devlet erkânından bir zat bilinmemektedir. Halbuki yukarıdaki kayıtlarda gördüğümüz gibi XV. asır başlarında yaşayan bir Yakut Paşa vardı

[92] krş. Doktor Rifat Osman, *Edirne rehnüması*, Edirne 1923, s. 30

[93] krş. Baş Vekâlet arşivi, *Tapu defterleri, numara* 370 ve 648

[94] krş. *Riyaz-i Belde-i Edirne*, I, *Ravzatülmedâris*. Halbuki bu medresenin bânisinin, aşağıda vakıflarından bahsedeceğimiz, Bayezid II. devri vezirlerinden Yakub Paşa olması daha fazla muhtemeldir. Çünkü *Kızılağaç* karyelerinden üçü «وقف مدرسهٔ یعقوب پاشا درادرنه» olarak 935 de (1529) görülmektedir. *(370 numaralı tapu defteri, varak 36)*. Binaenaleyh kitabede Badi Efendi'nin okuduğu «تسعمأئه» kelimesi belki de «ثمانمائه» dir ve bu takdirde azadlu ve tavaşiden olan Yakup Paşa için «یاقوت بن عبدالله» yazılmıştır.

ve *Eskihisar-Zağra*'da Şeyh Aydın'a bir mülk tevcih ettirdiğine göre, Edirne'de, hiç değilse, bir müddet için ikamet etmiş ve tesisatı vücude getirmiş olması mümkündür. İhtimal kendisinden bir asır kadar sonra gelen bu adaşı (yani Hadım Yakup Paşa) camiini ihya ettiği gibi buna bir de medrese ilâve etmiş olacaktır.

Şah Melek Paşa: Yine fitret devrinin mühim şahsiyetlerinden biri olan Şah Melek Beyin *Mihal köprüsü* başında, *Kafes-kapu* civarında zarif bir camii ile namına mahallesi mevcuttur. Musa Çelebi, babasının vefatından sonra, *Amasya*'ya geldiği vakit Amasya'nın meşhur Beylerinden Şadi Beyzade Şah Melek Bey ona lala olmuştu[95]. 813 de (1410) Rumeli'ye geçtiği vakit, aynı zamanda Çelebi Mehmed'in itimadını kazanmış olan, Şah Melek Beyi de beraber götürdü. Bundan sonraki hadiselerde onun da rol oynadığını görüyoruz. Musa Çelebi Rumeli'yi büyük kardeşi Çelebi Mehmet namına zapt ve istilâya memur olduğu halde, Süleyman Çelebi'yi mağlup ve bertaraf ettikten sonra, Edirne'de müstakilen saltanatını ilân etmiş, «*Kör Şah Melek*»i vezir [96], Mihal oğlu Mehmet Beyi Beğlerbeği, «*Simavna Kadısı oğlu*» Bedreddin Mahmud'u da Kazıasker yapmıştı. Öyle görünüyor ki, Şah Melek Bey, Musa Çelebi'nin umduğu şekilde hareket etmemesinden müteessir olmuş, müşkül bir mevkide kalmış ve ilk fırsatta onu terk etmiştir. Filhakika Musa Çelebi'nin İstanbul'a karşı hareketinden istifade ederek «*müdârâ ile kaçtı İstanbul'a girdi*» [97]. Sonra tekrar Çelebi Mehmet yanına gidip onun Rumel'iye seferlerinde ve Bizans'la anlaşma teşebbüslerinde âmil oldu[98].

Şah Melek Beyin bundan sonra da, gerek Çelebi Sultan Mehmed gerek Murad II. devirlerinde büyük vazifeler aldığı, mühim rol ve hizmetlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Her halde uzunca bir müddet Rumeli Beylerbeğiliği yapmış, 829 da veya müteakip sene (1425/26) azli hadisesinde Düzme Mustafa isyanları vukubulmuştu [99]. «*Bazı Tevarihi Türkiyede mastur*» vukuatı işaret eden Sadeddin, Neşrî'ye atfen,

---

[95] Hüseyin Hüsameddin, *aynı eser*, s. 179

[96] Aşık Paşa-Zade, *Tevârih-i Âl-i Osman*, s. 82

[97] Aşık Paşa-Zade, *aynı eser*, s. 83

[98] Sadeddin bu münasebetle der ki «Musa Çelebi İstanbul üzerine ilgar edip nevahisini garete meşgul iken كور شاهملك fırsat bulup tekvüre vardı andan Sultan [Çelebi Sultan Mehmed] dergâhına yüz sürdü ve zimâm-i zafer fercâm azm ve ihtimamlarını Rumeli sûbuna tevcihe bâis ve bâdi oldu», *aynı eser* I, s. 258; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, bunu, *Kör Melek Şah* olarak zikretmektedir, *Osmanlı Tarihi* s. 179.

[99] Hüseyin Hüsameddin, *aynı eser*, s. 201

«*sene-i mezbûrede* [830] *Mihal-oğlu ve Kasım-oğlu ve Şah Melek bey ve Rumeli beylerinin vak'ası peyda oldu*» demekte[100], fakat hadiseyi sarih olarak anlatamamakta ve bu meyanda Şah Melek Beyin ne tarafı tuttuğu ve nasıl bir âkibete uğradığını bildirmemektedir. Mâmafih, Edirne'deki camii kitabesinden öğrendiğimize göre o, bundan sonra da yaşamış, tesislerini vücude getirmiştir. Hâlen mevcud olan camiin kapısı üstündeki kitabe 832 (1429) tarihini ihtiva etmektedir: «يعمر هذالمسجد فى ايام دولت سلطان مراد خان بن محمد خلد ملكه ومنته و عمر شاه ملك بن شادى تقبل‌الله‌الكريم منه آمين تاريخ شهر رمضان سنه اثنين وثلثين وثمانمائه» Şah Melek Paşa'nın bu semtte vaktiyle bir de medresesi olduğunu, meşhur Molla Hüsrev'in burada senelerce ders okuttuğunu, hattâ, «Sadeddin Teftâzanî'nin *mutavvel nam kitâb-ı müstetabına havâşi*» yi Şah Melek medresesinde yazdığını biliyoruz[101]. Bu günkü Şah Melek Paşa mahallesi XVI. asır sonlarında «*Gazi Şah Melek mescidi mahallesi*» ile «*vakf-ı Gazi Şah Melek odaları*» nı ihtiva etmekte idi [102].

Hacı İvaz Paşa: Horoslu yokuşunda mevcut *Hacı İvaz mahallesi* ve burada bu namı taşıyan camiin bânisi Çelebi Mehmed ve Murad II. devrinin meşhur şahsiyetlerinden Vezir Hacı İvaz Paşa dır. Câmi istilâlarda harap olmakla beraber, mahalle hâlâ bu adı [*Hacı İvaz, Havace İvaz*] muhafaza etmektedir. Badî Efendi camiin kitabesinin «فى ايام سلطان مراد ابن محمد خان الحاج ابراهيم ابن خليل والحاج عوض بن حسين سنه 835» [103] olduğunu bildiriyor ki, Murad II. ın iki vezirinin de burada zikredildiği görülmektedir. Cami yalnız Hacı İvaz adını taşıyorsa da gerek cami ve gerek mahallede Paşa sözünün kullanılmaması, diğer taraftan «*Elhac İvaz bin Hüseyin*» olması bu kurucunun Vezir Hacı İvaz Paşa olup olmadığı hakkında bir tereddüt uyandırmaktadır. Çünkü Çelebi Mehmed zamanında evvelâ *Bursa* subaşısı, sonra, hem onun hem oğlunun veziri bulunan Hacı İvaz Paşa Tokatlı Şeyh «veya Ahî» Fahreddin Bayezid'in oğlu idi [104]. Hacı İvaz Paşa'nın vefatının 832 de vuku-

[100] *Tacüttevarih*, I, s. 332.

[101] *Şakayık tercümesi*, s. 136; Badi Efendi medresenin payesinin yirmi beşli olduğunu ve bânisinin de 840 de vefat etmiş olduğunu bildirmektedir, *aynı eser, fasl-ı râbi.*

[102] *648 numaralı tapu defteri.*

[103] *Aynı eser, Ravzatülcevâmi.*

[104] İsmail Hakkı Uzunçarşılı sâdece *Ahi Bayezid* demekte ise de (*aynı eser*, s. 297) diğer eserlerde, ezcümle, *Tacüttevarih*'de (I, s. 346) Şeyh Fahreddin Efendi olarak geçmektedir. Binaenaleyh bâzan Ahî, bazan Şeyh olarak zikredilen Bayezid'in yâni Hacı İvaz Paşa'nın babasının mahlesi Fahreddin idi; keza bak, *Amasya tarihi* III, s. 186.

bulduğuna göre [105], kitabedeki 835 tarihi de bu tereddüde hak verdirecek mâhiyettedir. Ancak İbrahim Paşa da aynı sene de vefat ettiğine ve her ikisinin birden zikredildiğine, diğer taraftan, başka bir Hacı İvaz'ın bu devirde bilinmemesine bakılırsa, kendisi de mimar olan, Hacı İvaz Paşa'nın *Kazova* ve *Bursa*'dan başka *Edirne*'de de bir câmi yaptırmış olması galip bir ihtimaldir.

Umur Bey: Muradiye'de bulunan *Umur Bey mahallesi*, Timurtaş Paşa-Zâde Umur Bey'in namına kurulmuş bir mahalle idi. Onun mescidi ve belki de daha bazı tesisleri vardı. Bursa'da Umur Bey Camii kitabesinde Edirne'deki mescidi ve bu mescide âit vakfı şöyle zikredilmiştir: [bu iki kelimeyi Ahme Tevhid Bey « وادرند حسبة لله برمسجد یاپدم اندرلر ارد مقاطعیه ورلور باغوم و اولرم که اند واردر ینه ادرند یاپدغوم مسجدوقف‌اتدم» okuyamamıştır] [106]. Mescid hakkında da Badi Efendiden şunu öğreniyoruz: «*Umur Bey mahallesinde Menzil Ahuru caddesinde otuz dördüncü numarada vaki Timurtaş Paşa-Zâde Umur Beyin bina eylediği mescid-i şerifdir ki ittisalindeki türbeye izafetle "Tirid Baba Camii„ namile şöhret bulmuştur. Sakafı ahşapdandır*„ [107]. 1018 tahrir defterinde "*mahallei Umur Bey*„ olarak geçmektedir. Bugün de adını muhafaza etmektedir. Bu Timurtaş Bey oğlu Umur Beyin yukarıda Çirmen sancakbeyi olarak gördüğümüz Saruca Paşa'nın oğlu Umur Beyle karıştırılmaması lâzımdır. Birincinin Bursa'daki vakfiye kitabesinde Çirmen ve Edirne köyleri aslâ bahis mevzuu edilmemiştir. Halbuki Saruca Paşa Zâde Umur Beyin Çirmende zâviyesi ve, müfredatiyle vakıflarında görüleceği üzere, gerek Edirne gerek Çirmen mülhakatında müteaddit köyleri vardır. Zâten Timurtaş Paşa-Zâde Umur Bey bâzan vezir olmakla beraber uzun müddet Anadolu Beylerbeyi bulunarak [108] daha ziyade Anadolu (*Pergama, Biga, Karahisar-ı Sahip*) tesislerini vücude getirmiştir. Hattâ oğlu Osman Çelebi Germeyan Sancakbeyliğine tayin olunmuştu [109].

Zaganos Subaşı: XVI. asır sonlarında mahallesini gördüğümüz Zaganos Subaşı da şehrin imar ve inkişafında rol oynamış bir şah-

---

[105] Sadeddin, *aynı eser*, s. 346 «*Şeyh Fahreddin Efendi evlâdı ol eyyamda vefat ettiler*». Aynı senede Hacı İvaz Paşa'nın kardeşi Çirağ Bey'in de öldüğü anlaşılmaktadır.

[106] Ahmed Tevhid, *Bursa'da Umur Bey Camii kitabesi [T.O.E.M]* Cüz 14, s. 870

[107] *Riyaz-ı Belde-i Edirne, Ravzatülmesâcid*

[108] *Tacüttevarih*, s. 309, 349

[109] *Aynı eser*, s. 341.

siyettir. Bu zâtın, Çelebi Sultan Mehmed'in Musa Çelebi'ye galebe ettiği sırada, gözlerine mil çektirip Bursa'ya gönderdiği Emir Süleyman'ın şehzâdesinin «*Terzi başı Zaganos demekle maruf lalası*» olmadığı, fakat, Murad II. ve Fatih Sultan Mehmed'in vezirlerinden Zaganos Mehmed Paşa olacağı tahmin edilebilir. Edirne'de uzun müddet ikamet eden ve bilhassa Murad II. ın hal' ve genç padişah Mehmed II. in iclâsında mühim rol oynayan Zaganos Paşa, ihtimal, ilk zamanlarında Edirne'de Subaşı olarak vazife görmekte ve bu sıfatiyle namına bir mahalle[110] teessüs etmiş bulunmakta idi. XVII. asırdan sonraki tahrir kayıtlarında bu mahallenin artık mevcut olmadığını ve başka bir namla tanındığını görüyoruz. Mahallenin muahhar adı olan *Kızıl Minare mahallesindeki* Kızıl Minare mescidinin ilk banisinin Zaganos Subaşı olduğunu ve kendisinin de bu sâhada medfun bulunduğunu Badi Efendi bildirmektedir.

Sinan Bey (Mirimiran): Murad II. devrinde evvelâ Tırhala Beyi [111] sonra Rumeli Beylerbeğisi olan[112] Sinan Paşa, daha doğrusu Sinanüddin Yusuf Paşa, camii, medresesi, imareti, hamamı ve mahallesi ile Edirne'nin kurucularındandır. Mahalle, *Mirimiran Sinan Bey İmareti Mahallesi* adını taşıyordu[113]. Câmi halk arasında Beylerbeği Câmii namile maruftu. Vakfiyesini gören *Enisülmüsamirîn* müellifi Hibrî, câmiin 832 de ve Yusuf Paşa namına yapıldığını bildirmekte idi [114]. Badi Efendi ise, câmiin bânisini, Şarabdar Abdullah Bey olarak göstermekte ve *Halifetürrüesa'nın*, reisülküttab Abdülkerim Beyin hal tercümesindeki «Bolu'dan zuhur ve Edirne'de Saraçhane köprüsü kurbinde Beylerbeyi câmii sahibi şarapdar Abdullah Beyin ahfadından„ [115] kaydına işaret etmektedir. Enderun şarabdarlarından olduğu anlaşılıan Abdullah Beyin XVI. asır ortalarında yaşadığı doğru ise [116] Camiin inşasından bir asır kadar sonra esaslı bir tamir gördüğünü ve bu hususta mumaileyhin hizmeti geçtiğini kabul etmek lâzımdır. Gerek Badi Efendi, gerek Osman Nuri Peremeci ve Rifat Osman Bey, Yusuf Paşa ile Sinan Paşanın aynı

[110] Tahrir kaydı bu mahallenin hemen kale haricinde ve Tunca'ya yakın bir yerde olduğu kanaatini vermektedir «*krş. 648 numaralı tapu defteri*; Rifat Osman, *aynı eser*, s, 26

[111] Sadeddin, I. s. 267, 270, «*Tırhala Beyi, Tırhala Hâkimi Sinan Bey*»

[112] Aynı müellif, *aynı eser*, s. 327

[113] *648 numaralı tapo defteri*,

[114] Enisülmüsamirîn, *fasl-ı sâlis:* «*mahruse-i Edirne'de olan cevâmii lâtife ... beyanındadır*».

[115] Resmî Ahmed, *Halifetürrüesa*, s. 53.

[116] Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmani, III s. 362.

şahıs olduğunun farkına varamadıkları gibi, birinci kurucusu ile tamir ettiren hakkında tereddüt ve hattâ zühule düşmektedirler[117]. 935 de medresenin cihet-i tedrisi 25 akçe olarak görüldüğü gibi «عمارتهاء ادرنه» meyanında «عمارت سنان بك ميرميران وجامع وحمام» da ayrı bir yer işgâl etmektedir [118].

Fahreddin-i Acemî: Murad II. ve Fâtih devrinde 30 sene kadar fetvâ makamını işgal eden ve İran'dan geldiği için acemî lâkabiyle tanınan ünlü ulemadan Fahreddin Efendi, Topkapı caddesinde mahallesi, mescidi ve Üç-Şerefeli câmii civarındaki medresesi — ki vakfından olan bu müesseseler bilâhara yıkılmışlardır — ile Murad II. zamanının kurucularındandır. Bu mahalle XVI. asır sonlarında *Fahreddin-i Acem mahallesi* diye tanındığı gibi, bugün de Molla Fahreddin mahallesi olarak mevcuttur. Fahreddin-i Acemî Edirne'de bazı medreselerde müderris olduktan sonra 834 de yevmî otuz akçe ile müftü olmuş ve Fâtih devrinde ölümüne kadar [119] bu makamı işgâl etmiştir. *Üç-Şerefeli camide* Fadlullah-ı Hurufî taraftarlarını halk huzurunda muhakeme edip yakılmalarına fetvâ verdiği ve bu işte bizzat harekete geçtiği meşhurdur. Darulhadis Camiinin mihrabı önünde medfundur [120]. Horoslu ve diğer adile Şeceriye medresesinin bânisi de bu zattı [121].

Veliyyüddin bin İlyas Hüseyin: Kale içinde bir mescid ve çeşme yaptıran ve bu suretle bir mahalleye asırlarca adını veren Veliyyüddin bin İlyas, Murad II. devrinde Kazaskerlik yapmış bir zattı[122]. *Şakayık* mütercimi Edirneli Mecdi, Muradiye câmiinin 830 tarihli vakfiyesinde bu sıfatla onun imzasını gördüğünü naklettiği gibi[123] Bur-

[117] Badi Efendi «sıhhat-i hali anlaşılamamış ve şarapdar Abdullah Beyin binası olması da ihtimalden gayri baid bulunmuştur.» dediği gibi *(Ruvzatülcevâmi, Selimiye nüshası)*, Osman Nuri Peremeci ve Rifat Osman da «belki Sinan Paşa bu Camii bilâhara tamir ettirmiştir.» (*Edirne tarihi*, s. 68) ve «bânii evvel şarapdar Abdullah Bey olup 832 de inşa olunmuş... Bâni-i sânisi Sinan Paşadır» *(Edirne Rehnüması, 29)* mütalaasında bulunmaktadırlar.

[118] *370 numaralı tapu defteri.*

[119] Ölümü tarihi Şakayık tercümesinde yoktur. Bâzı eserler bu tarihi 870 ve hattâ 873 gösterirlerse de doğru değildir.

[120] krş. *Şakayık tercümesi* s. 81 v. dd.; *648 ve 729 numaralı tapu tefterleri; İlmiye Salnâmesi s. 327 vd.*

[121] Badi Efendi, *aynı eser, Ravzatülmedâris.*

[122] Hüseyin Hüsameddin [*aynı eser*, s. 203] nereden aldığını söylemeksizin, Osmancıklı Koca Nizameddin Mehmed Paşa'nın 832 de vezir-i 'âzam olduğu sırada Ankaralı Veliyyüddin Efendinin de Kazasker olduğunu yazar.

[123] *Aynı eser*, s. 217.

salı Safî ismindeki bir şâirin onun hakkındaki medhiyeleri de maruftur [124]. XVII. asır başlarında da bu adı muhafaza eden mahalle Yakut Paşa mahallesile birlikte Metrepolit mahallesine intikal etmiş, son zamanlarda da *Midhat Paşa mahallesi* adını almıştır. Mescid ve çeşmeden eser olmadığı gibi Edirne'de vefat ettiği *[Sicill-i Osmanî* ölümünü 835 de, *Esmarüttevârih* dahi 832 de gösterirler.] muhakkak olan bu zâtın nerede medfun olduğu da bilinmemektedir. Kazasker Veliyyüddin Efendi şâir Bursalı Ahmed Paşa'nın babasıdır.

Veled-i Veliyyüddin: Şair Ahmed Paşa veya diğer bir kardeşi namına bu adı alan mahalle Muradiye'de idi ve vakfından bir de câmii bulunuyordu. Son zamanlara kadar adını muhafaza etmiştir [125]. Hâlen Gülbahar mahallesi içine katılmıştır [126].

Hasan Paşa: Kale içinde Kuruçeşme mahallesindeki vaktile mevcut olan İhmal Paşa câmiinin bânisinin Hasan Paşa olduğunu mevsukan tahkik ettiğini Bâdi Efendi bildirmekte ve bu Hasan Paşa'nın 830 Şevvalinde vefat edip Zından Altında Tatarhaniler mezarlığında medfun ve mezar taşında «سيدالامراءالعظام والفخام صاحب الخيرات والحسنات حسن پاشا ابن امیرالاعظم والوزیرالاکرم احمد بك چلبی رحمهماالله توفی بشوال سنة ثلاثین وثمانمائه» kitabesi olan Hasan Paşa olduğuna hükmetmektedir[127].

Rifat Osman ve Osman Nuri Peremeci, Hasfurun yanındaki mescidi de bu zâta izafe ile vakfından olan bu mescidin harab ve mahallesinin de burası olduğunu kaydederler [128]. Filhakika, XVI. ve XVII. asır tahrir defterlerinde Edirne mahalleleri arasında «محلهٔ حسن پاشا» ve «اوده‌های وقف حسن پاشا» diye iki mahalle görülmektedir[129]. Ancak bu devirde yaşayan ve bu ismi taşıyan şahsiyetin tarihî siması vazıhan anlaşılamamaktadır. Çünkü, Alâeddin Esved'in bir oğlu olan Hasan Paşa ya

[124] Yine Mecdi Efeudi bu hususda *«Bursalû Safî nam şairin Mevlâna Veliyyüddin'in vasfında ve Kazaskerliğini tavsifde âlâ kasideleri vardır anı dahi tetebbü müyesser oldu»* demektedir. Âlî ise, Safî'nin *«küfür söyledi deyû isnadla»* hapsettirildiğini, fakat şâirin Kazasker Veliyyüddin Efendiye bir kaside ile halini arzedince hapisden itlâk olunduğunu bildirir ve *«kâr-ı bahtım ki perişandır bugün: rahmetinle nola ger balsa Nizam»* beyitile başlayan bir kıtasını kaydeder, *Künhülahbar*, V., s. 244 v.d.

[125] Rifat Osman, *aynı eser*, s. 31; *648 ve 729 numaralı tapu defterleri.*

[126] Osman Nuri Peremeci, *aynı eser*, s. 322.

[127] Riyaz-ı Belde-i Edirne, *Ravzatülcevâmi*, onu bu hükme sevk eden bir sebep de, her halde, bu câmiin muhasebat evkaf defterlerinde «Çelebioğlu mescidi» namile mukayyed görülmesi olacaktır.

[128] Doktor Rifat Osman, *aynı eser*, s. 20; Osman Nuri Peremeci, *aynı eser* s. 144.

[129] *648 ve 729 numaralı tapu defterleri.*

babasının büyük oğlu olduğu için Türkmen âdeti üzere[130] veya evvelâ kazasker iken sonradan vüzerâ sınıfına geçtiği için bu lâkabı almış ve bu sıralarda yaşamıştı [131]. Gerçi, 826 da (1422-23) Hasan imzasını taşıyan bir kazasker mevcut idi ise de [132] bunu Edirneli Mecdî, *"Hasan bin Emir Ali"* olarak tesbit etmiş, Hüseyin Hüsameddin ise, *"Amasyalı Hilfet zâde Hasan Çelebi"* diye göstermiştir [133]. Bunlardan her ikisinin de ayni şahıs olduğunu ve evvelâ kazasker iken, sonradan, beylerbeyi veya vezir olarak Paşa lâkabını aldığını kabul etsek bile 830 da vefat eden Hasan Paşa'nın Ahmed Bey Çelebi-Zâde olması, Edirne'deki mahallelerin bânisi olan Hasan Paşayı başka yerde aramıya bizi sevketmektedir. Esasen, Aşıkpaşa-Zâde'nin, Bursa'da, bir kervansaray yaptırdığını bildirdiği, herhalde bahis konusu olan, Hasan Paşa da [134] gene Bursa'da inşa ettirdiği ve kendi namına izâfe olunan medrese hazîresinde medfundur. Bu itibarla, tarihlerimizin bu devirde pek bahsetmedikleri Hasan Paşa adındaki kurucumuzu, şimdilik, tamamen vâzıh olarak tanımamız mümkün olmamaktadır.

Ali Kuşcı: Meşhur âlim ve riyaziyeci Ali Kuşcı namına da Edirne'de bir mahalle kurulmuştur. Bu mahallenin Alâeddin Ali bin Mehmed Kuşcı vakfından mescidi münderis olduğu gibi [135], Bâdi Ahmed, terâcüm kitaplarında musarrah bulunup da mahalleri malûm olmıyan medreseler arasında, *Ali Kuşci Medresesini* de saymaktadır [136]. Şaka'ik tercümesinde ve diğer kaynaklarda bu âlimin, memâlik-i Rum'daki, zâten az olan, ikamet senelerinin hangi kısmını Edirne'de geçirdiği bildirilmemektedir. Belki de, Bâdi efendinin de işaret ettiği gibi, onun namına biri tarafından bu mescid yaptırılmış ve bu isim böylece kalmıştır. Bu mahalle bugün de *Ali Kuş mahallesi* diye tanınmaktadır.

Abdülhamid Lârî: (Hakîm Lâri-i Acemî): Fâtih zamanında İran'dan gelip de Padişahın hizmetine giren ve *"ilm-i tıbda gâyetle mehâreti"* olan Lârî Abdülhamid *Edirne*'de bir câmi yaptırmış ve buna nisbetle Hakîm Lârî Câmii Mahallesi kurulmuştu. Tabîb-i Sultânî vazifesi Bayezid II. devrinde de bir müddet devam eden

[130] Bursalı Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, I, s. 271.
[131] *Sicill-i Osmânî, II., s. 118*
[132] *Şaka'ik tercümesi, s. 55 v. d., 126*
[133] *Amasya tarihi, III, s. 199*
[134] *Tevârih-i Âl-i Osman, s, 190*
[135] Rifat Osman, *aynı. esr. s. 25*
[136] *Riyaz-ı Belde-i Edirne, I, Edirne Selimiyn nüshası, s. 561 v. d.*

bu zat 6 safer 890 da (22 şubat 1485) vefat etmiş ve câmii yanına defnedilmiştir [137]. Maamafih, Hibrî, *Enîsülmüsamirîn*'de bu câmi için, *"920 tarihinde tamam olup Edirne şuarâsından* Yâkînî *nam şâir itmamına* (بيت العباده) *diye tarih demiştir,,* mutalâasını bildirmektedir ki, buna göre câmii ölümünden sonra tamamamlanmış demektir. Bâdi Ahmed, bu tarihin (بيت عبادة) şeklinde olduğu takdirde 889 tarihini göstereceğini ve bunun *Şaka'ik*'in ifadesine muvafık düşeceğini kayıt, fakat, Yakînî'nin Kanunî devri şâirlerinden olması ve kapısının üstündeki arapça tarihin de 920 yi göstermesi hakikati anlaşılmaz hâle soktuğunu ilâve ediyor [138].

Şüca'addin Karamanî (Şeyh): Murad II. devrinde yaşamış ve "Şeyh Hâmid Kayserî,, *ile musahabet edip şeref-i hizmetlerinde sabitkadem,,* olmuş [139] mutasavvıflardan bulunan "Ârif Billâh Şeyh Şüca'addin Karamanî Edirne'de *Dibağhane*'de bir mahalleye adını vermiştir. Şeyhin, Padişahı bir tehlikeden kurtardığını rivâyet eden *Şaka'ik* müellifi, Murad II.'ın onun için bir mescid ve zâviye yaptırdığını ve fukarâsına *Muradiye* evkafından ta'amiye vazife tayin edildiğini bildirir, sonra, Kanunî Sultan Süleyman *Edirne*'ye geldiği vakit de bu mescidi câmi hâline getirterek *"âdet-i ma'rufe üzere devir hânlar ve mu'arrif ve hatip tayin,,* eylediğini ilâve eder [140]. XVII. asır başlarında mahallenin adı «محلهٔ زاويهٔ شيخ شجاع» idi. Bugün de adını muhafaza etmektedir, 935 (1529) tahriri «زواياء ادرنه» arasında Şeyh Şuca' zâviyesini bildirirse de [141], gene Murad II.'ın onun namına yaptırdığı medreseyi kaydetmez. Bâdi Ahmed, bu medresenin *"evâilde Müteredddîn medresesi denmekle ma'ruf,,* olduğunu ve pâyesinin otuzlu bulunduğunu yazmaktadır [142]. Ölümünün Fâtih devrinin ilk zamanlarında olduğu zannedilmektedir [143]. Kendisi bu zâviye yanında medfundur.

---

[137] *Şaka'ik terc.* s. 239

[138] *Ayn. esr. Ravzatülcevâmi.* Bu tarih şöyledir:

كل المعروف بر ماجد　　طالب الغفران من رب غفور　　لم يجب مسماه از تاريخه
المسمى بحميدالدين قد　　قصدالاخلاص الله شكور　　ثم احسان حميد لبن يبور 920

Bu câmiin yanındaki medresenin bânisi başka bir zattır. Fakat onun sâhasına bina edildiği için, galat olarek, Lâleli Medresesi demekle meşhur olmuştur. *(ayn. esr. medreseler)*

[139] *Şaka'ik tercümesi,* s, 94

[140] *Ayn. esr., s. 95*

[141] *krş. Topu deft. No. 370.*

[142] *Riyaz-ı Belde, medreseler.*

[143] M. Süreyya, *Sicill-i Osmanî, III., s. 136*

Safer—Şah (صفرشاه ، سفرشاه): Yıldırım Bayezid, Çelebi Sultan Mehmed ve Murad II. devirlerinin meşhur âlimlerinden olup *Edirne*'de *Yıldırım* ve *Yeni-İmaret* semtleri arasında bir mahalleye adını veren Sefer-Şah, *Kaval-Minare* mamı ile maruf mescidi ve tekkesi ile *Edirne*'nin kurucuları arasında sayılmak lâzımgelir. Şemseddin Fenârî'nin bile aklî nes'elelerde bâzı müşkülünün halli için müracaat ettiği bu zatın *"tertip ve terkibi ma'kûl ve nizam ve intizamı makbul hutbelerini"*, Taşköprü-Zâde'nin görerek fazl ve kemâline şahid olduğunu Edirneli Mecdî nakletmektedir [144]. Ölümü 843 (1439) dadır ve zâviyesi yanında medfundur. 1018 de «محلهٔ جامع سفرشاه» ve «اوده‌های وقف سفرشاه» olarak iki mahalle mevcutsa da [145] daha sonraki tahrirlede görülmemekte ve bu sıralarda vukubulan Tunca'nın taşması sebebiyle bu mahallenin tamamen harap olduğu ve bânisinin mezarının da kaybolduğu anlaşılmaktadır [146].

Hoca Sinan: (خواجه سنان پاشا, Sinanüddin Yusuf bin Hızır Bey bin Celâlüddin): *İstanbul*'un ilk kadısı Hızır beyin oğlu olan ve babasının vefatını müteâkip evvelâ *Edirne Darülhadis*'inde müderris, sonra, Fâtih'in kendisine hoca tayin ettiği için Hoca, 875 (1470) de vizirliğe yükseltildiği için Hoca Sinan Paşa diye tanınan bu zat namına Edirne'de *Kale-İçinde* bir mahalle vardı «محلهٔ خواجه سنان نام دیکر مسجد سنان درقلعهٔ ادرنه» [147]. Hoca Paşa bir aralık Fâtih'in gazabına uğrayarak azil ve ecdadının memleketi olan Sivrihisar'a nefyedilmiş, ancak, Bayezid II. in cülûsunda günde yüz akçe vazife ile ikinci defa *Darülhadis medresesi*'ne tayin edilmişti ki, artık ölüm tarihine 891 (1485/86) kadar burada vazife gördüğü ve *Şerh-i Mevâkif*'den *Mebâhis-i Cevâhir*'e hâşiyelerini, *Menâkib-i Evliyâ*'ya âit kitabını ve hattâ *Tazarru'name*'sini bu esnâda yazdığı anlaşılmaktadır [148]. Kale içindeki câmi ve medresesi sonradan harap ve mahallesi münderis olmuş, Bâdi Ahmed'in bütün araştırmalarına rağmen, *Edirne*'deki mezarı bulunamamış, ancak, baş taşı ele geçmiştir [149].

Abdürrahman Çelebi Kazasker: (Müeyyed-Zâde?): *Kirişhane'deki* bir mahalle, 899 da (1494) vefât eden Edirne kadısı İsa

---

[144] *Şaka'ik tercümesi, s. 56*

[145] *Tapu deft. No: 648*

[146] Osman Nuri Peremeci, *ayn. esr., s. 120*

[147] *Tapu deft., No: 648*

[148] *Şaka'ik tercümesi, s. 193 v. dd.*

[149] *Krş.* Bâdi Ahmed, *ayn. esr. I.*; Rifat Osman, *ayn. esr., s. 16.* Osman Nuri Peremeci, *ayn. esr., s. 123.*

Fakih'in [150] yerine tâyin olunan, Amasyalı Müeyyed-Zâde Abdürrahman Çelebi'nin adını taşımakta idi. 907 de (1501) Anadolu kazaskerliğine tâyin edilinciye kadar bu vazifede kalan Müeyyed-Zâde'nin vakfından bir de câmii vardı ki, XVIII. asır ortalarındaki meşhur zelzelede harap olmuş, fakat, bu esnâda gene tamir görmüştü [151]. 922 de (1516) *İstanbul*'da vefat etmiş, *Eyyüb*'de defnolunmuştur [152].

Edirne'nin imar ve iskânında, aşağıdaki listede görüleceği üzere, muhtelif tabakalardan daha bir çok kimselerin hizmet ve emeği geçmiştir. İlk zamanlardan itibâren, saraya mensup sultanların, kadınların, ezcümle, Devletşah Hatun, Alemşah Hatun, Selçuk Hatun, Dâye Hatun vs. nin, kezâ, vezirler ve ümerânın zevcelerinin, meselâ, Zenn-i Saruca Paşa, Zenn-i İbrahim Paşa, Bezirci Hatun. Zenn-i Firuz Paşa, Sittî Hatun, Bülbül Hatun'un, Fâtih devrindeki ümeradan Çakır Ağa, Ârif Ağa, Mahmud Ağa, Hazinedarbaşı Sinan Bey gibi kimselerin câmi ve mahalleleri bulunduğu gibi, Fındık Fakih, Sevindik Fakih, İmirşah, Hafız Ahmed Fakih, Şeyh Alâeddin, Şeyh Mes'ud, Şeyh Salih, Baba Haydar, Şeyh Bedreddin Baba gibi zevatın da muhtelif tarihlerde zâviye, mahalle ve odalar kurdukları görülmüştür. Diğer taraftan, Kıyık (Kıyak) Baba, Hızır Baba, Karga Baba gibi fethe iştirâk ettikleri veya daha önceleri mevcut oldukları bilinen mücahit dervişler namına, hattâ, XV. asır. ilk yarısında Edirne'yi ziyaret etmiş olan Hacı Bayram gibi mutasavvıflar namına zâviyeler ve mahalleler kurulmuştur. Yukarıda zikrettiklerimizden başka diğer bâzı bânilerin isimlerini ve tarihî şahsiyetlerini vakıflarından bahsederken bildirecek bir kısmınınkini de listenin altındaki hâşiyelerde kayd ve işaret edeceğiz.

Edirne şehri, bu suretle, XVII. asır sonlarına kadar mütemadi bir inkişaf gösterdi. XVI. asır başlarında (935 = 1529), odalarla birlikte Edirne'de 144 mahalle gördüğümüz halde bir asır kadar sonra (1018 = 1609) bu mıktar 290 ı bulmakta idi. Bu yekûna hristiyan mahalleleriyle yahudi cemâatleri dahil değildir. Filhakika, bu tahrirlerde 19 hristiyan mahallesiyle, XVI. asır başında 8 ve XVII. asırda 12 yahudi cemaati ayrıca tesbit edilmiş ve bunlar da müstakil hass mukataaları teşkil eylemişlerdi.

---

[150] Bu zâtın namına Kale içinde *Kafes - Kapı* civarında bir mescid ve bir mahalle bulunduğunu, mescidin zamanla harap olduğunu ve mahallenin de XIV. asırda *Papakaçanos* adını aldığını Rifat Osman ve Osman Nuri Peremeci bildirmekte iseler de (R. O., *s. 16*; O. N. P., *s. 328*) 935 tahrir defterinde böyle bir kayde rastlanmamıştır.

[151] Rifat Osman, *ayn. esr., s. 25.*

[152] Tercüme-i hâli için bk. *Şaka'ik tercümesi, s. 308 v.dd.*; Âli, *ayn. esr., Bayezid II. devri uleması, var. 164.*

Edirn'enin inkişafını ve bu hususta hisse ve rolü olan şahsiyetleri, şehrin en parlak devirlerinden sayılabilecek bir zamandaki vaziyetini belirtmek suretiyle, aşağıdaki listede vâzıhan görmek kabildir. Bu tablo, onun, 935 (1529) deki vaziyetini tasvir etmekte, hâşiyedeki notlar da bir asır kadar sonraki (1018 = 1609) vaziyetini mukayeseye yarıyacak malûmatı vermektedir.

قضاء ادرنه — جهة قضا فی یوم اوج یوز
نفس ادرنه — خاصهٔ پادشاه عالمپناه

1 — محلهٔ چاوش بك

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	13	2

2 — محلهٔ چاقر اغا

امام	مؤذن	شیخ	خانه	مجرد
1	2	1	26	13

3 — محلهٔ حاجی عوض نام دیکر رستم چلبی مع اوده‌های قواقلو

امام	مؤذن	خانه	مجرد	فقیرالحال
1	1	31	6	5

4 — محلهٔ ارپه‌جی حمزه

امام	مؤذن	خانه	مجرد	فقیرالحال	یاغجی
1	1	31	5	2	2

---

1 — *Horoslu yokuşundadır.* Kendi adı ile tanınan câmii (*Çavuş Bey Câmii*) kapısı üstündeki mermer kitabeden [امر ببناء هذاالمسجدالمبارك فی ایام‌السلطان مزاد خان ابن محمد خان خلد ملكه‌الامیر چاوش شهر شوال سنه سبع واربعین وثمانمائه] anlaşıldığına göre mahallenin kurucusu Murad II. devri ricalinden 847 (1444) de bu mescidi - ki sonradan câmie tahvil olunmuştu - yaptıran الامیر چاوش yâni Çavuş Bey idi (*Krş.* Bâdi Ahmed, *aynı esr. Ravzatülce.*). 1018 (1609) tahririnde burası «محلهٔ چاوش درقرب جامع جدید» olarak geçmekte. «اودهای حاجی فروح کرمتجی» ، «اودهای وقف علی چلبی» ، «اوده‌های وقف خواجه عوض» «اوده‌های وقف زیرك افندی» bu mahalle yakınında veya hududu içinde görünmektedirler (*krş. 648 numaralı tapu deft.*). Gene Ahmed I. devrinin diğer bir tahrir kaydinde (*krş. 729 tapu deft.*) «محلهٔ حاجی چاوش بك» de 6000 avârız akçesi, yâni, 6000/400 = 15 avârız hânesi bulunmaktadır. Bugün adını muhafaza etmektedir.

2 — Çakır Ağa, Fâtih devrinde sekbanbaşıdır. Bir çok yerlerde, ezcümle, İstanbul'da *Tekfur-Sarayı* yakınında, kal'e dıvarına karşı bir meccidi vardı. Kendisi, şimdi yıkılmış olan bu mescidin mihrabı önünde medfundur. Kitâbesi bulunmamakla beraber mezarı ve mezartaşı bellidir. *Edirne*'de olduğu gibi İstanbul'da bu semtte de evvelce bir mahellenin adını taşıyordu. *Edirne*'deki *Çakır Ağa mahallesi* 1018 de 32 avârız hânesini ihtiva ediyordu. Bugün ismini muhafaza etmemektedir.

3 — Bânisi hakkında (Hacı Ivaz) yukarıda izahat verdiğimiz bu mahallenin diğer adı (Rüstem Çelebi) yalnız 1018 de kayıtlı görünmekte, fakat, daha sonraki tahrirlerde mevcut bulunmamaktadır. 935 de bu mahalle ile birlikte zikredilen *Kavaklı Odaları* sonradan ayrı mahalle olmuştu. Hadım Şehâbeddin Paşa tarafından yaptırılmış olan Kavaklı Mescidi, Rifat Osman bey zamanında haraptı (*ayn. esr. s. 27*). Bugün

5 — محلهٔ زنجیرلی قویو

امام	مؤذن	خانه	مجرد	پیرفانی	سرمحفل‌ومعلم
1	1	25	1	2	2

6 — محلهٔ تمور قوغا

امام	خانه	مجرد	یماق	کبرنن
1	29	1	1	12

7 — محلهٔ ستی خاتون

امام	مؤذن	خانه مع جانباز	فقیرالحال	کبران
1	1	13	1	6

8 — محلهٔ دولتشاه مع اوده‌های دولتشاه

خانه	مجرد	پیرناتوان
26	4	2

---

artık mevcut değildir. 1018 tahririnde bu mahalle civarında «اوده‌های حاجی مصطفی» «اوده‌های‌وقف صاری چلبی» odaları kayıtlıdır. (*648 tapu deft.*).

4 — Süpürkecilerde *Tek-Göz Köprüsü* civarında bu mahallenin, mescidi ile birlikte, bânisinin Arpacı Hamza veya Hacı Hamza isminde birisi olduğu anlaşılıyor. XVII. asır başlarında bu mahallenin sâhası dâhilinde, ayrıca, «اوده‌های وقف قیا چلبی», «اوده‌های وقف ارپه‌جی حمزه» «اوده‌های وقف حاجی قاسم» odaları görülmektedir (*ayn. 648 n. deft.*). Bu mahalle yirmi beş sene önce de kurucusunun adını muhafaza ediyordu (*krş. Rifat Osman, s. 16*).

5 — Bu mahalle 1018 de «محلهٔ زنجیرلی قیو مسجد» diye geçer ve mescidin de Sivrihisarî vakfından olduğu evkaf defterlerinden anlaşılmaktadır (Bâdi Ahmed, ayn. esr. Ravzatül-mesâcid). Filhakika, XVII. asra âit diğer kayitte «مع مسجد سروی حصارلو» diye ikinci bir mescidden bahis vardır ki, bu iki kelimenin (سروی حصارلو، سوری حصاری) aynı olduğu şüphesizdir. Bu mahallede, bundan başka, «اوده‌های وقف ابراهیم پاشا»، «اوده‌های وقف دودی خاتون»، «اوده‌های وقف مسجد زنجیرلی قیو»، «او ده‌های سلجك خاتون» odaları da mevcut bulunmakta idi (*krş. 648 deft.*).

6 — Bu mahalle *Kafes-kapı* dışında idi. Bugün adını muhafaze etmemektedir. Hatta bir çok tahavvüller geçirmiş «تمور بیغاء دمیر بیغاء تیمور بوغا» şekillerini almıştır. Buraya ait diğer bir kayit «تیمور بوغا محله‌سی جامع شریفی پادشاه احیا ایتمشلردر» vardır (*Ahmed I. devri 729 tapu deft.*). Bu câmiin 982 de (1574) Hoca İlyas (veya Hacı İlyas) adında birisi tarafından yaptırıldığı bilinmektedir. Kitabesi (قد بنی هذاالجامع الشریف صاحب‌الخیرات خواجه الیاس ابن علی فی شهر ذی‌الحجه سنه اثنی وثمانین وتسعمائه) (*krş. Bâdi Ahmed, ayn. esr.*) 1018 de bu mahallede قاضی فیروز کتابی، داود بك، سلجك خاتون، vakfı odaları da mevcuttu (*648 tapu deft.*).

7 — Mescidinin bulunduğu *Atpazarı*'nda, namına bir mahalle kurulmuş olan Sittî Hatun Şeyhülislâm Ali Cemalî (Zenbilli) efendinin kızıdır. Bu mescid ve bu mahallenin ona nisbeti ihtimâli kuvvetlidir (*krş. ayn. esr., Ravzatülmes.*; *Sicill-i Osmânî*; Rifat Osman, *ayn. esr.*, *s. 23*). Fâtih'in zevcesi ve Dulkadır Süleyman beyin kızı Sittî Hatun'un câmi ve sarayının bulunduğu mahalle, aşağıda vakıflarında tafsil edileceği üzere, diğer bir semtte, *Karaca Bevvab* mahallesinde idi.

9 — محلهٔ سپقنجی مراد

مؤذن	خانه	مجرد	فقیرالحال
1	23	2	2

10 — محلهٔ کرمتجی خلیل

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	12	2

11 — محلهٔ عمارت سنان بك بکربکی

امام	مؤذن	خانه	مجرد	پیرفانی
1	1	19	3	1

12 — محلهٔ قوری چشمه

امام	خانه	مجرد	کبر	در اودهای وقف امور بك
1	59	1	1	مجردان 7

8 — *Saraçhâne* civarında, Tunca sâhilinde bulunan bu mahallede *Devletşah Mescidi* denilen bir mescit bulunmuyordu ki, 1877 - 78 harbinde harap olmuş, mahalle, evvelâ *Papas - oğlu mahallesine*, daha sonra *Bekçe* mahallesine kalbolmuştu. Mescide ve mahalleye adını veren D e v l e t ş a h'ın, Çelebi Sultan Mehmed'in annesi ve Germiyan - oğlu Süleyman Şah'ın Kızı «دولت خاتون» [Âşıkpaşa - zâde : «*Sultan Hatun*» ; Ahmed Tevhid, « *Kütahya'da Germiyan Beyleri makalesi TOEM. No. 8, s. 509*». Bursa'da Yeşil - Câmi civarındaki mezar kitabesinde «سلطان الخواتین دولت خاتون وهی والدة السلطان الاعظم سلطان محمد بن بایزید» ibâresinden bu ismin Devlet Hatun olduğu anlaşılmaktadır demektedir. Devlet Hatun'un Mevlânâ Celâleddin Rumî'nin torun olduğu hakkında (bk. Ali Emirî, *Sefine-i Mevleye'ye atlen Tarih ve Edebiyat Mecmuası, ikinci sene (1335) s. 429.* ; Halil Edhem, *Düvel-i İslâmiye, s. 292.*] olduğunu Bâdi Ahmed, Edirne nüfus nâzırı Hüsnü beyin ifadesine atfen bildirmektedir (ayn. esr., ayn. yer.). 1609 da bu mahallede «اودههای وقف مسجد» ile Çavuş Bey mahallesinde, ayrıca, «اودههای وقف دولتشاه خاتون» bulunmakta idi.

9 — Bu mahalle - ki merkezde Hükûmet Konağı yanındadır - 1019 de «محلهٔ صقجه مراد» diye kayıtlıdır. Bugün de bu adı muhafaza etmektedir. Câmiinin 914 de Noktacı Kasım efendi adında biri tarafından yaptırıldığı bilinmekte (*Rifat Osman, s. 24*), fakat, Murad'ın şahsiyeti hakkında bir malûmat elde edilememektedir. Burada 1018 de «اودههای وقف حاجی بك» diye odalar vardı (*648 ve 729 tapu deft.*).

10 — *Saraçhâne* başında ve bugün de adını muhafaza eden mahalle «محلهٔ کرمتجی حاجی خلیل» diye de kayıtlıdır. Bu zâtın bu mahallede mescidi ve, ayrıca, vakıf odaları da vardı.

11 — yk. bk. Murad II. devri ricâlinden Beylerbeyi Yusuf Sinanüddin Paşa namına kurulmuş olan *Mîrmîran mahallesidir*. Bugün semt olarak hâlâ adını (*Beyberbeyi*) muhafaza etmektedir. 1018 de «محلهٔ عمارت سنان بك میرمیران» olarak ve 11 hâne, ayrıca «در اودههای وقف سنان بك المزبور» da (6 bab) 2 nefer sâkin görünmektedir *(krş. 648 numaralı tapu deft.)*.

12 — *Kale içindeki* mahallelerdendi. Yukarıda zikredilen Hasan Paşanın yaptırdığı mescid - ki sonradan *İhmal Paşa câmii* adını almıştır - bu mahallede bulunuyo-

13 — محلهٔ قورتجی طغان

امام	مؤذن	خانه	مجرد	اهل برات
1	1	28	8	2

14 — محلهٔ خواجه‌کی

امام	مؤذن	خانه	مجرد	فقیرالحال
1	1	18	4	2

15 — محلهٔ خواجه عمر سیاه

امام	مؤذن	اهل برات	یماق	خانه	مجرد	خانهٔ کبر
1	1	1	1	24	5	1

16 — محلهٔ علی بك کلاه دوز

امام	مؤذن	خانه
1	1	12

---

ve suyu pek bol olmıyan bir çeşmeden «*Kuru Çeşme*» dolayı bu adı taşıyordu. Bâdi Efendi, halk arasında, «*Kuru Çeşme'de abdest İhmal Paşa'da namaz*» darb-ı meselini bu vesile ile kaydeder. XVII. asır başında 46 hâne veya 15000 avârız akçesi görünmektedir *(krş. 648 ve 729 defterler)*.

13 — Bugün *Kuşçu Doğan Mahallesi* adını taşıyan bu mahallenin kurucusu, *Kuşçu Doğan Câmii*'ni yaptıran ve F â t i h devrinde yeniçeri ağalığı yapmış bulunan «قورتجی طغان» dır. Gerek K u ş ç u, gerek, bâzı tahrir defterlerinde görülen K o r u c u kelimeleri muharreftir. Ba isim daha eski Paşa Livası tahrir defterlerinde ve Bâdi Efendi'nin bahsettiği muhasebat evkaf defterlerinde Kurtçu Doğan olarak geçmektedir. Tarihî bir şahsiyettir. Fâtih'in, ilk Karaman Oğlu seferinden (1451) Bursa'ya avdetleri esnasında, bahşiş istiyen yeniçerilerin hareketine müteessir olduğu ve «*Yeniçeri ağası Kurtça Doğan'ı azil ve ta'zir-i şedid ile ta'zir*» eylediği malûmdur (Münecccim başı, *Sahâifülahbar, III., s. 367; Tâcüttevârih*'de «Doğan Bey», *I., s. 416*). 1018 de bu mahallede «محلهٔ قوروجی طغان» ayrıca, «اوده‌های وقف صوفی»، «اوده‌های وقف چلبی» odaları bulunmakta idi *(Kurtcu Doğan'ın vakıfları için aş. bk.)*.

14 — Merkezde şimdi *Feyzullah Paşa mahllesi*'ne kalbedilmiş olan bu mahalledeki mescidin bedesten hâcegîlerinden bir zat tarafından bina edildiği için bu adı taşıdığını Bâdi Ahmed bildirmektedir (ayn. esr. Ravzatülmes). XVII. asır başlarında bu mahallenin 14000 avârız akçası hâsılı vardı (krş. 729 tapu deft.).

15 — *Kale içinde* bulunan ve bilâhara *Hacı Ömer Mahallesi* adını da alan, aynı zamanda bu namda şimdi münderis, olmuş bir mescidi de ihtiva eden bu mahalle, XVII. asır başlarında, «اوده‌های وقف حاجی اسحق»، «اوده‌های وقف حاجی شادی 3 باب»، «اوده‌های وقف حاجی سلیمان 4 باب» odalarını da şâmildi.

16 — *Ayşe Kadın* semtinde külâh dikici esnafından olduğu «Külâh - duz» (daha sonraları کلاهتوز) lâkabını alan Ali Bey tarafından, her halde XV. asır sonlarında, kurulmuş bir mahalledir. Vakfından tabiî bir mescidi de vardı ki, bunun da 1878 harbinde yıkıldığını Rifat Osman bildirmektedir. XVII. asır başlarında bu mahallede «زاویهٔ بابا حیدر بن ابراهیم سید شیخ» namile bir de zâviye mevcuttu.

17 — محلهٔ بابا تمرتاش بك درقرب جامع جديد

مؤذن	اهل برات	خانه
1	6	19

امام	مؤذن	خانه	مجرد	فقيرالحال	اشكونجى	يماق	اعمى
2	5	29	3	1	1	2	1

18 — محلهٔ عمارت جديد مرحوم سلطان بايزيدخان محلهٔ مزبوره بالجمله عوارض ديوانيه‌دن معاف و مسلم اولالر ديو اللرنده احكام شريفه واردر

19 — محلهٔ قصاب عزيز مع اوده‌های شبرين خاتون و حسن پاشا و احمد فقيه

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	37	2

20 — محلهٔ حاجى خوشقدم محلهٔ مزبوره بالجمله عوارض ديوانيه‌دن معاف اولالر ديو اللرنده مرحوم سلطان بايزيد خان تاب ثراه حكم شريف ارزانى بيورمش

امام	مؤذن	خانه	مجرد	دركرا	اهل برات
1	1	27	3	2	1

---

17 — *Üç Şerefeli* câmii yakınındaki bu mahalle, Murad II. devrinde yaşamış ve 845 de vefat etmiş Baba Timurtaş isminde birisi tarafından kurulmuştu ki, kendisi do burada yaptırdığı mescidin mihrabı önünde medfundur. Bu câmiin 1914 de yıktırıldığı ve arsasının Üç-Şerefeli câmii bahçesine katıldığı malûmdur (Bâdi Ahmed, *ayn. esr.*; Rifat Osman, *ayn. esr*, *s. 18*) 1018 de bu mahallenin - ki 9 hâne mevcuttu - sâhası dâhilinde şu odalar da kaydedilmişti: «دراوده‌های وقف صاروجه صوفى 2 نفر، دراوده‌های وقف تمورطاش بك 3 نفر، دراوده‌های اينه‌جى فرهاد بن عبدالله 2 نفر» [988 den vefat tarihi olan 990 a kadar Selimiye medresesinde müderrislik yapan ve vefatında bu câmi avlusuna gömülen Ebüssuud Efendi torunudur] وقف عبدالواسع افندى 3 نفر، اوده‌های وقف دارالسياده، اوده‌های وقف صابونجيان، اوده‌های وقف خواجه بهلول (*krş. 648 tapu deft.*).

18 — Vakıflarından aşağıda bahsedilecek olan Bayezid II. mahallesidir. Şimdi *Yeni-İmaret* denmektedir. 1018 de bu semtte şu odalar da vardı. «زاويهٔ ادهمى سلطان، اوده‌های چاوش اماجى ديرلر، اوده‌های وقف چلبى، اوده‌های وقف فرهاد شجاع». Buradaki Mes'udiye câmiinin aslı *Edhemiye dergâhı* olduğu - Bayezid II. vakfiyesinde *Sofyalı tekkesi* denmiştir. *krş. Selimiye Ktb. vakfiye* -, sonra Şeyh Mes'ud'a verilerek bir zâviye hâlinde devam ettirildiği, ancak, 1076 da Dârüssaâde ağası Musli Ağa tarafından bu zâviyenin *Mes'udiye câmii* hâlinde ihyâ edildiği hakkında (bk. Bâdi Ahmed, *ayn. esr.*, *Ravzatülcevâmi.*)

19 — Sonraları *Kasap Abdülâziz mahallesi* denilen yerdir. Harap mescidinin 1917 sıralarında yıkılarak şimdiki lise bahçesine kalbedilmiş olduğunu Rifat Osman bildirmektedir. *Hasan poşa odaları*nın yukarıda bahsi geçen Hasan Paşa'ya âit olduğu tahmin ediliyorsa da Şirin Hatun ile Ahmed Fakih'in tarihî şahsiyetleri belli değildir. Ancak bunlardan ikisinin 1018 tarihinde buna mücavir diğer bir mahallede «وقف احمد فقيه» ، «وقف حسن پاشا» odaları olarak kaydedildiği görülmektedir.

20 — Bu mahalle kurucusunun «حاجه خوشقدم نام صاحبة الخير» olduğunu Bâdî Ahmed'den (*aynı. eser.*, *Raugatülmes.*), Bayezid II, devrinde yaşamış olduğunu da buradaki

21 — محلهٔ غازی خواجه نام دیکر رمضان حواجه

امام	مؤذن	خانه	اهل برات
1	1	13	2

22 — محلهٔ کورت خواجه

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	32	4

23 — محلهٔ عارف اغا مع حجرات مسجد محلهٔ مزبور

امام	مؤذن	خانه	مجرد
3	3	35	4

24 — محلهٔ غزاز صالح

خانه
19

25 — محلهٔ خادم تمرطاش مع اوده‌های وقف

خانه	مجرد
23	1

26 — محلهٔ یانجوقجی شاهین

خانه	مجرد
20	2

---

kayitten öğrenmekteyiz. 1018 tahriri «محلهٔ خوشقدم تابع عمارت‌جدیده» olarak göstermekte «زاویهٔ اشجی پیری» ، «زاویهٔ ایوان ، «خدام جامع جدید» oda ve zâviyelerini de bu mahalle dâhilinde kaydetmektedir. Bugün *İmaret mahallesi*ne kalbolmuştur.

21 — Bu mahallenin kurucusu olan R a m a z a n H o c a her hâlde, Şekayık'in Bayezid II. devrinde Edirne'de tavattun vo vefat eylediğini yazdığı ve bâzı kerametlerini naklettği Bayramiye tarikatinden »Ârif bi-llâh şeyh Ramazan Halife» olacaktır (s. 375) Nitekim 1018 tarihinde bu mahallede, ayrıca, «زاویهٔ رمضان خلیفه شیخ فضل‌الله» diye bir zâviye mevcuttur Bundan mescidi ile birlikte mahallesi ve bir de zâviyesi olduğu anlaşılmaktadır. Bu sırada bu mahallenin 14000 avârız akçesi hasılı yardı (*krş. 648, 729 tapu defterl.*). Bayezid semtinde bugün *Gazi Hoca* olarak bu mahalle vardır.

22 — *Ayşe Kadın semti*inde bir mahalleye adını veren - ki bugün *Hoca Bâli mahallesi*ne kalbolmuştur - ve buradaki *Kürd Hoca mescidi*ni yaptıran zatın *Tatarhan mezarlığı*nda bulduğu mezar taşı kitabesinde [محمد بن عبدالرحیم بن ابراهیم‌الشهیر بکرد خواجه] yazısı bulunan kimse olduğu, bunun da, *Fetavây-ı Bezzaziye* sahibi bulunup da diyâr-ı Rum'a geldikten sonra 827 de ölen «حافظ‌الدین محمد بن محمد کردی» [Şakayık, s. 53] nin babası bulunduğunu Bâdi Efendi zannetmekte ve gerek mescidin gerek mahallenin bu iki zat ile alâkalı bulunduğunu bildirmektedir (*ayn. esr.*)

23 — Şehrin merkezinde bugün de aynı adı muhafaza etmektedir. Şahsiyeti hakkında bir kayda tesadüf olunamadı. Mahallesinde kendi vakfından bir mescidi va dı ki, bilâhara, *Künbed câmii* denilmiştir. 1018 de *Ârif Ağa Mahalesi*nde 21 hâne, «در اوده‌های عارف چلبی» de 2 nefer kayıtlıdır. Ayni devrin diğer tahririnde ise 6000 avârız akçesi gösterilmiştir. *(krş. 648 ve 729 tapu deft.).*

24 — *Ayşe Kadın semti*nde ve bugün *Mercimek mahallesi*ne kalbolmuş bulunan bu mahallenin kurucusu da her halde ayni devirde *Edirne*'nin şehir esnafı zümresinden birisi idi. 1018 de bu mahalle «محلهٔ غزاز صالح مع مسجد ممی چلبی» olarak kayıtlıdır ve 12 000 avârız akçesi hâsıl kaydedilmiştir (*krş. 648 ve 729 tapu deft.*).

27 — محلهٔ شهاب‌الدین پاشا

امام	مؤذن	خانه مجرد
1	1	30 1

28 — محلهٔ یخشی فقیه درجوار خلیل پاشا

امام	مؤذن	خانه
1	1	20

29 — محلهٔ مسجد اسمعیل بك

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	6	2

30 — محلهٔ کبه یایجی

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	14	2

25 — Bayezid II. saray adamlarından biri olması muhtemel bulunan bu zâtın mescidi ve mahallesi *Muradiye* taraflarında idi. Bugün diğer bir mahalle ile birleşmiş ve *Ağa mahallesi* tesmiye olunmuştur (Osman Nuri Peremec, *ayn. eser., s.* 322). Harap mescidini Rifat Osman görebilmişti. 1018 de bu mahallede başka bir vakıf odaları görünmekte, diğer tahrirde de 3000 avârız akçesi kaydedilmiş bulunmaktadır.

26 — Yancık heybe demektir. Bu mahallenin ve mescidinin kurucusu Şahin Ağa da gene o devrin heybeci esnafından ünlü bir adam gibi görünmektedir. 1018 tarihinde bozuk bir şekilde «تاغوجی شاهین» olarak gösterilmişse de, ayni devrin diğer defteri bu ismi yanlışsız «یانجقجی شاهین» suretinde zaptetmiş ve 1000 avârız akçesi hâsıl kaydeylemiştir. *(krş. 648, 729 tapu deft.).*

27 — *Murad II.* devri vezirlerinden olup *Edirne*'nin imarında fevkalâde hizmeti görülen Hadım Şehabeddin Paşa hakkında, aşağıda vakıfları bahis konusu edilirken tafsilât verilecektir. Ayrıca daha iki mahaltesine rastlıyacağımız gibi diğer mahallelerde de odaları bulunmakta idi. Her halde bu mahallede bulunan mescidinin kapısı üstünde [اسس هذالمسجدالمبارك فی ایام السلطان مراد خان حاجی شهاب‌الدین بن عبدالله تاریخ سنه اربعین وثمانمائه] kitabesi bulunduğunu Bâdi Ahmed bildirmektedir. 1018 de avârız hanesi ve ayni devirdeki diğer tahrirde 11000 avârız akçesi kaydedilmiş bu mahalleye bağlı «درادوده‌های شهاب‌الدین پاشا 10 باب 3 نفر» ، «در اوده‌های وقف عبدالواسع افندی 4 نفر» odaları bulunmakta idi (*ayn. deft.*).

28 — *Edirne*'nin ilk kurucularından olan ve yine müteaddid mahalleleri bulunan Yahşi Fakih hakkında *aş. bk. vakıfları.* Yahşi Fakih namına olan bu mahalle *Kale İçinde*kinden ayrı - *Halil Paşa* [Çandarlı] *Hanı* civarında, yâni *Üç Şerefeli Câmii* yakınında idi. 1018 kaydında bu mahalle ve buna bağlı bulunan odalar şu şekilde tesbit olunmuştu: «محلهٔ یخشی فقیه در جوار خلیل مع مسجد محمد چلبی در اندرون قلعه 11 خانه، در اوده‌های محمد بن محمود بك وکیل الخرج خاصه 18 باب 9 نفر، درادوده‌های وقف یخشی فقیه در محلهٔ م 13 باب 6 نفر ، در اوده‌های وقف ولاجی(؟) چاوش اوددلری دیمکله مشهور ایمش 5 باب 3 نفر»

30 — Kebe yayıcı, seccâdeci - başı mânasına gelmektedir. (*krş.* Bâdi Ahmed, *ayn. esr.*) Bu mahalle, her halde, XV. asırda ve Bayezid II. devrinde bir saray adamının ismine göre adlanmıştı. Bugün *Köse Balaban Mahallesi*ne kalbolmuştur. Bu ad ile maruf mescidi çoktanberi yıkılmıştır.

31 — محلهٔ فضل‌الله پاشا

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	17	6

32 — محلهٔ حاجی سفر شاه درقرب عمارت جدید بالجمله عوارض دیوانیه‌دن معاف و مسلمدر

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	5	2

33 — محلهٔ بایزید صوفی

امام	مؤذن	خانه
1	1	13

34 — محلهٔ مزید بك مع اوده‌های قره دده و زاویهٔ کرشجی‌دده

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	15	2

35 — محلهٔ حاجی طغان

امام	مؤذن	خانه	مجرد	اعمی
1	1	29	2	1

36 — محلهٔ معرف خواجه مع محلهٔ نیشطغان

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	33	5

---

31 — Vakıfları münasebetiyle aşağıda etraflıca bahsedeceğimiz ve XV. asır birinci yarısında *Edirne* tarihinde mükim bir yer işgal eden F a d l u l l a h P a ş a, *Darüssiyade* veya *Seyyidler İmareti* denilen imaretin de kurucusu idi. Bu mahalleye şimdi *Feyzullah Paşa mahallesi* denilmektedir. 1018 de 15 hâneli *Fadlullah Paşa mahallesi*ne bağlı ve içinde 5 şahıs bulunan *Fadlullah Paşa odaları* da vardı.

32 — Yk. bk. 1018 de bu mahallede «اودەهای وقف اسکندر بك» de kayıtlıdır.

33 — Yk. bk.

34 — Vakıfları münasebetiyle aş. bk. 1018 de sâdece *Mezid Bey mahallesi* görülmekte ve *Kara Dede odaları* ile *Kirişçi Dede Zâviyesi* bildirilmemektedir (*krş. 648 tapu deft.*)

35 — Vakıfları vesilesiyle aşağıdaki bahsedeceğimiz *Hacı Doğan Ağa* Edirne'nin ilk kurucularındand. Mahallesi *Kale İçinde* idi, câmi ve medresesi yıkıldıktan sonra burası *Aya İstrâti* mahallesine münkalip olmuştu. 1018 de bu mahalleye «اودهای وقف قصاب موسی» ، «اودهای سپاهی حسن بك» ، «اودهای وقف فایق پاشا» odaları da dâhildi (*643 tapu deft.*) Âşık Paşa-Zâde'de ismi zikredilen ve «*Âsar-ı Fâik Paşa niyet etti*» kaydı konulan (*ayn. eser. s. 191*) zattır. Fâtih devrinin sonlarında vezir ve çok nüfuzlu, kendisine 1-10. ramazan 883 de (26 kasım - 4 aralık 1478) geniş ve müteaddid haslar verildiği görülmektedir. Kayıtlar şöyledir. ولایت کشش‌لك خاصهاء بحضرت فایق پاشا مقرر شد فی غرهٔ رمضان سنه 883 ، تیمار حضرت محمد پاشای معظم شمدکیحالده حضرت فایق پاشایه مقرر اولدی فی غرهٔ رمضان سنه 883 ، تیمار فایق پاشای معظم ، تیمار حسن سرعسکر سپاهیان سیروز فایق پاشایه مقرر شد در عاشر رمضان سنه 883 بحضرت فایق پاشا مقرر شد و در بجل و در خاصهاء مشارالیه نوشتد شد، تیمار داود بك میرمیران روم ایلی اما رمضان اینوك اون کونده حضرت فایق پاشایه ویرلدی (*krş. 883 tarih ve 7 numaralı tapu deft. s. 251, 170, 211, 212, 278 tür. yer*). Selânik'de bazı vakıf köylerinin bulunduğunu ve bunları Narda'daki imaretine vakfettiğini 937 senesine âit kayitlerden öğreniyoruz (*krş. 167 tapu*

37 — محلهٔ میخال قوچی

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	8	2

38 — محلهٔ جامع عتیق

امام	مؤذن	خانه مع کرا	مجرد
1	1	17	16

39 — محلهٔ عمارت مرادیه

امام	مؤذن	قیم	خانه	مجرد
1	3	1	45	14

40 — محلهٔ طوغان

امام	خانه	مجرد
1	18	8

41 — محلهٔ قپوجی نام دیکر قره‌جه بك مع اوده‌های جامع سلطان

امام	مؤذن	قیم	علما	خانه
2	3	1	2	20

42 — محلهٔ خادم بلبان

امام	شیخ	خانه	مجرد
1	1	12	4

43 — محلهٔ کوسه بلبان

امام	مؤذن	خانه	مجرد
2	1	14	3

44 — محلهٔ حاجی عثمان نام دیکر قوندق عثمان

امام	مؤذن	خانه
1	1	12

قضاء سلانیك وقف فایق پاشا ناردده اولان عمارتنه وقفدر اغجه ایالو، بوراخ، تکری ویرمش، احمدلی، طوغانجی نام دیکر کوربه قصره یکون وقف مرحوم فایق پاشا 15376 *deft. var, 53*)

36 — *Yıldırım* semtinde bugün Kum mahallesine inkilâbetmiş olan mahalle evvelce *Ma'ruf Hoca mahallesi* idi ve burada *Ma'ruf Hoca Mescidi* bulunuyordu. Bâdi Ahmed, bu mescid ve mahalle bânisinin, muhasebat evkaf defterlerinde, bu 935 tahririnde olduğu gibi, Mu'arref Hoca olarak geçtiğini ve isminin K a d ı A h m e d E f e n d i suretinde kayıtlı göründüğünü bildirmektedir (*ayn. esr.*).

39 — Vakıfları dolayısiyle *aş. bk.* Murad II. câmi ve imaretinin bulunduğu mahalle ve semttir. Burada mevlevîhâne de bulunduğu için evvelce *Mevlevîhâne Mahallesi* denilmekte idi. 1018 kaydinde «محلهٔ عمارت مرادیه مع مسجد صوفی الیاس» olarak geçmekte ve 11600 avârız akçesi görünmektedir.

40 — 1018 tarihinde 10 hâneli *Doğan mahalle*sinde «دراوده‌های وقف صاروجه پاشا 14 باب 11 نفر» vardır.

41 — Her halde, Fâtih veya Bayezid II. devrindeki kapıcılardan biri-ki kendisine K a r a c a B e y tesmiye edilmekte idi- namına kurulan bu mahallede, aşağıda vakıflarından bahsedeceğimiz, *Sitti Sultan Câmii* (sâdece *Sultan Câmii* de denmekte idi) bulunmakta ve bu mahalle sonradan *Karaca Bevvab Mahallesi* tesmiye olunmakta idi.

42 — *Selimiye* civarında bulunan bu mahallede, her halde, XV. asırda veya Bayezid II. devrinde yaşamış ve saray mensubu olan. H a d ı m B a l a b a n vakfından bir mescidi vardı. Bugün adını kısmen muhafaza etmektedir. (*krş.* Osman Nuri Peremeci, *ayn. esr., s, 322*).

45 — محلهٔ عایشة خاتون نام دیکر قپوجی سنان بك

امام	مؤذن	خانه	یماق	فقیرالحال
1	1	28	1	2

46 — محلهٔ کلبهار خاتون

امام	مؤذن	خانه	یماق	فقیرالحال
1	1	11	3	3

47 — محلهٔ مولانا ولی‌الدین

امام	مؤذن	قیم	خانه
1	1	1	25

48 — محلهٔ زاویهٔ رستم چلبی در نزد عمارت جدید

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	5	2

---

43 — Merkezde *Kadirîhâne caddesi*, üzerinde bulunan bu mahalle XVII. asır başlarında «محلهٔ گوسه بلبان مسجدی» «کوسه بلبانجی» adlariyle kayıtlıdır. Bu mahallede defterdar Mustafa Pşanın (ölümü 949 = 1543 *Sicill-i Osmanî III. 373*) mimar Sinan'a zaptırdığı *Defterdar Câmii* bulunmaktadır (*krş.* Bâdi Ahmed, *ayn. esr.*, *Ravzatülce.*). XVII. asır başlarında bu mahalleye 10000 avârız akçesi hâsıl kaydolunmuştur (*729 topu deft.*).

45 — Çelebi Sultan Mehmed'in kızıdır ve *İstanbul yolu* üzerinde bugün mevcut *Ayşe-Kadın Câmi*'nin bâniyesidir. Kapısı üstündeki arapça ibareli tarih şöyledir بنت عایشه خاتون بنت سلطان محمد بن شهنشه بایزید خان فصارالختم فی‌بدألمحرم بتاریخ تلاه‌أهل عرفان 873 (*krş.* Bâdi Ahmed, *ayn. eser.*) Bu mahallede Fâtih devrinin saray kapıcılarından olduğu anlaşılan Sinan Beyin mescid, fırın ve sâire gibi tesisleri vardı. nitekim 1018 kayıtları, «محلهٔ عایشه خاتو فرون ومسجد بواب سنان» bunu göstermektedir. Sonradan mahallenin ikinci adı (*Bevvab Sinan*) yaşamış, *Ayşe-Kadın* semt adı olarak kalmıştır.

46 — Bu mahalle kurucu unun Yavuz Sultan Selim'in annesi Gülbahar Hatun olduğunu, *Gülbahar Hatun Mescidi* inşa tarihini de 855 (ki gayri mümkün görünmektedir) olmak suretile, Bâdi Ahmed kaydetmekte Rifat Osman da Gülbahar hatuna âit vakıftan bahseylemektedir. Filhakika 1018 kayıtları bu mahallede «اودهای‌وقف‌مسجدم» göstermektedir. Biz burada, bilvesile, Bayezid II. nin, zevcesi bu Gülbahar hatuna *Amasya*'da yaptığı bir bağışın vesikasını zikredeceğiz; Bu vesika 875 (1470) tarihlidir ve حاجی ابراهیم پاشا بن مرحوم حیرالدین پاشا vekâletiyle şehzâde Beyazid'in kendi zevcesi Gülbahar Hatun. (annesinin, yâni Fâtih'in zevcesinin adı da ayni idi) bin Abdüssamed'e *Amasya*'da bahçesi ile iki hâne hibe ettiğine dâir Amasya kadısı محمدبن‌یوسف tarafından tanzim ve kazasker علی بن یوسف‌الفناری tarafından tasdik olunan huccettir. Şâhitler şunlardır; «أمیرالامراء والا کابروالمفاخر عزیزالوجود والعناصر نورالدوله والدین حمزه بك بن احمد بك، افتخارالامراءالکرام اختیارالکبراء الفخام شجاع‌الدوله والدین سلیمان پاشا بن المرحوم کمال‌الدین پاشا مدینهٔ اماسیه فی محلهٔ سویدا» (*krş. Ali Emirî tasnifi, Fâtih devri, No: 25).*

47 — *Yk, bk.* 1018 de bu mahalleye bağlı odalar: «اوده‌های وقف مسجد سنان بك» idi «اوده‌های وقف علاءالدین» ، «اوده‌های دیوانه سنان بك» ، «اوده‌های وقف‌دیزدار زاده»

49 — محلهٔ مسجد بازرکان طرود

امام	مؤذن	خانه	مجرد	درکرا
1	1	36	1	5

50 — محلهٔ بازرکان بالی نام دیکر خواجه بالی

امام	مؤذن	اعمی وکبر
1	1	1

51 — محلهٔ جامع جدید نام دیکر التونجی

امام	مؤذن	خانه
1	1	6

52 — محلهٔ فندق دده

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	67	6

53 — محلهٔ سلچك خاتون مع اوده‌های خاتون المذکور

امام	قیم	خانه
1	1	26

54 — محلهٔ ولی‌الدین زاده

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	7	1

48 — Bâdi. Ahmed, *Gazi Hoca Mahallesinde* (*yk. bk. No: 21*) G a z i H o c a R ü s t e m adında birisinin bir mescidi bulunlduğunu haber verirse de, onun, buradaki zâviyesi namına bir mahalle karulmuş olan R ü s t e m Ç e l e b i ile ayni olup olmadığı anlaşılamamaktadır.

49 — Bu mescid ve mahallenin bânisi oaln بازرکان طورغوت , tahrir kayıtlarında داود ، طرود gibi muharref şekillerde geçmekttdir. A y ş e - K a d ı n semtinde idi. Bugün de *Turgut Mahallesi* alarak bilinir. 1018 de اوده‌های وقف پاپاس اوغلی bu mahalleye bağlı idi.

50 — *Ayşe Kadım* semtindeki bu mahalle bugün de *Hoca Bâli Mahallesi* olarak vardır. 1018 kayıtları bu mahallede «زاویهٔ سلطان حاجی بیرام» ın mevcudiyetini göstermiyor ki, ihtimal, bu mahallenin kurucusu olan B a z i r g â n B â l i, Murad II. devri adamlarından idi ve o sırada *Edirne*'yi ziyaret eden H a c ı B a y r a m namına bir zâviye tesis etmiş bulunnuyordu. Hâne rakamı unutulmuştur.

51 — التونی رادء ، التونی، التونجی isimleri ile de görünen bu mahalle, adını, her halde, Fâtih devri ulemâsından *«ilm-i tıbda kemâl-i hazâkati ve nebatat ve aşabin isim ve resmini ve menâfi' ve fevâidini bilmekte mehâreli»* olan A l t u n c u-Z a d e'den (*Şaka'ik tercümesi, s. 239*) almış olacaktır. Bu mahallede sonraları « وقف حسین اغا» odaları da mevcuttur.

52 — Bu mahalledeki *Koğacılar Câmii*'nin ilk bânisinin F ı n d ı k F a k i h-ki şahsiyeti ve yaşadığı devir hakkında bir bilgi yoktur - ismindeki bu zat olduğu, sonradan H a c ı N a s u h adında birisinin burayı câmie tahvil ettigini *Enisülmüsâmirin*'den naklen Bâdi Ahmed bildirmektedir. Bu mahallede, sonraları, bu mescidin vakıf odaları da vardı.

53 — Çelebi Sultan Mehmed'in kızı ve, *Varna*'da şehit düşen, K a r a c a P a ş anın zevcesi olup da 890 (1485) e kadar yaşıyan S e l ç u k H a t u n namına olan bu mahalle vakıf odaları ve mescidi ile birlikte *Yeni Tophâne* mevkiinde idi. câmii 1878 rus harbinde yıkılmış, mahalle de münderis olmuştur.

55 — محلهٔ مولانا فخرالدین عجم

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	15	1

56 — محلهٔ شهاب‌الدین پاشا درقرب سرای جدید

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	25	9

57 — محلهٔ کهتاجی

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	11	1

58 — محلهٔ حمام قاسم پاشا

امام	مؤذن	خانه	یماق
2	2	20	2

59 — محلهٔ درویش آبی

امام	مؤذن	خانه	مجرد	درکرا
1	1	11	2	14

60 — محلهٔ مسجد ولی چلبی

امام	خانه	مجرد
1	17	1

---

54 — *Yk. bk.*, *Muradiye*'de idi. Sonraki kayitlerde «محلهٔ ولد ولی‌الدین» diye geçmektedir. Bugün *Gülbahar Mahallesine* münkalip olmuştur.

55 — *Yk. bk.*, 1018 de bu mahallede 10 avârız hânesi kayıtlıdır (*krş. 648 tapu deft.*)

57 — 1018 tahririnde «محلهٔ ولد کهیالو اندرون مسجد 1 نفر» şeklinde geçmektedir. Bu mahalle, her halde, sonradan *Yıldırım* semtinde *Köfteciler, Köfteci-Zâde* mahallesi diye geçen (*krş.* Rifat Osman, *ayn. eser., s.* 27) mahalle olacaktır.

58 — *Tunca* kenarında Câmii ve ayni yerde imâreti olan Kasım Paşa, Fâtih ve Bayezid II. devri ricâlinden olup, Müneccimbaşı'ya göre, 888 de (1483) İshak Paşanın verine Vezir-i Âzam olmuş ve 890 (1485) de vefat etmişti (*Sahâifiil-ahbar, III., s. 444*) Bu Kasım Paşanın XVII. asırda mevcudiyetini *Enisülmüsamirin*den öğrendiğimiz, fakat, sonradan yıkılan bir de hamamı vardı ki, bu hamamın bulunduğu mahalle, aşağıda rastlıyacağımız, Câmii mahallesinden ayrı idi. Müneccimbaşı'nın *«âlim ve fâzıl ve muhibb-i ulemâ ve sulehâ ve sâhib-i hayrat ve sıfât vezir-i bî nâzir»* olarak tasvir etiiği Kasım Paşa, filhakika, *Edirne*'de Evliyâ Kasım Paşa diye tanınmış ve Câmii, mahallesi de o suretle (*Evliyâ Kasım Paşa Câmii, Evliyâ Kasım Paşa mahallesi*) tesmiye ve, vakıflarından ve ayrıca *Edirne*'deki bir mescidenden bahsedeceğimiz, diğer Kasım Paşa'dan tefrik olunmuştur. Câmiinin kapısı üstündeki kitâbe ممن یعمر مساجدالله ومنها یبنی بناءً منیفاً جامعاً لطیفاً و مجماً شریفاً قاسم پاشا وفقه‌الله تعالی لما یشاء فی سنه ثلث و ثمانین وثمانمائه من هجرة نبویه şeklindedir. Mezarı câmiinin yanındadır. Bu Kasım Paşanın, Âşıkpaşa-Zâde'nin, *«Edirne'de bir sofuhâne yaptı»* dediği «طوطی‌مذاق اوغلی قاسم پاشا» olduğu muhakkak gibi ise de *Sicill*'in 887 de nişancı ve 890 da vezir olarak az sonra vefat etti diye gösterdiği Han Kasım Paşa ile alâka ve münasebeti şüphelidir.

59 — Bugün *Derviş mahallesi* namiyle *Kıyık* semtinde mevcut mahalle «درویش ابی» adında birisi namına tesmiye olunmuştu ve bu zâtın bina ettirdiği mescid, sonradan *Helvacı Baba Mescidi* adı ile anılıyordu (*krş.* Rifat Osman, *ayn. eser., s. 22*).

61 — زمین وقف ابراهیم اغا نام دیکر
قره بلود در محلهٔ مزبوره تصرف اولنور

قطعه
1

62 — محلهٔ خزیندار باشی سنان بك

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	23	2

63 — محلهٔ قره بلود

امام	مؤذن	خانه	مجرد	مسلم	یماق
1	1	18	1	2	1

64 — در اوده‌های مبارك اغا در محلهٔ مزبوره سابقا
مبارك اغا اوطه‌لری یرندن مرحوم علی پاشا برزاویه
و جامع بنا ادوب و حرمنده ساکن اولان فقرا
عوارضدن معاف اولمق ایچون الدینه حکم ویرلمش
حالیا شیخ محی‌الدین ایله الت نفر کسنه جامع حرمنده
ساکن اولوب عوارض دیوانیه‌دن پادشاهمز اعزالله
انصاره حضرتلرندن معاف نامه‌لری واردر

شیخ	امام	مؤذن	قیم	خطیب عمارت جدید	پیرفانی
1	1	1	2	1	1

---

60 — 1018 kaydinde bu mahalleye tâbi «اوده‌های زاویهٔ موجی حسن 5 نفر» görülmektedir ki, bu zâviye 935 de mevcut 24 zâviye arasında bulunmadığına göre muahhardır.

61 — *Vakıfları için aş. bk.* Kara Bulut lâkabı ile maruf İbrahim Ağanın bu bir parça zemini de mahallesinin tasarrufunda bulunmak üzere vakfettiği görülmektedir. 1018 de bu zeminden bahis yoktur.

62 — Fâtih devri adamlarından Hazinedar-başı Sinan Bey namına olan mahalle *Muradiye* semtindedir, bugün de ismini muhafaza etmektedir. Bu mahallede, XVI. asır ortalarında Şehir-emini Cafer Çelebi'nin (ölüm 949 = 1542) bir câmi (*Cafer Ağa câmii*) ve *Saruca Paşa medresesi* ile *Umur Bey mahallesinde* bir mektep yaptırdığını Bâdi Ahmed bildirmektedir (*ayn. esr., câmiler*). Filhakika, 1018 tahririnde «محلهٔ خزیندارباشی سنان بك مع محلهٔ علی چلبی‌افندی زاده» kaydı görülmektedir ki, bunun, Şehir-emini Câfer Çelebi, veya, Ali adındaki oğlu ile bir alâkası olsa gerektir. Bundan başka, bu mahallede «اوده‌های وقف سلطانی» olarak, kime âit olduğu pek anlaşılamıyan odalar da mevcuttu (*648 tapu deft.*).

63 — 1018 de bu mahalle hudutları içinde «اوده‌های وقف فیروز اغا» da görülmektedir.

64 — Fâtih veya Bayezid II. devri saray adamlarından olduğu tahmin edilebilir. Mübârek Ağa namına, bundan sonra, hiç bir tesis kalmamış, onun yerine, burada da işaret edildiği gibi, Sadrıâzam Ali Paşa tarafından zâviye ve câmi bina edilmiştir ki, bu mahalle *Sultan Selim* civarında «تکیهٔ علی پاشا» adını almış ve bugün de hâlâ yaşamakta bulunmuştur. Ali Paşa (Hadım) vakıfları için *aş. bk.*

65 — محلهٔ بکجه

امام	مؤذن	خانه	مجرد
2	2	17	4

66 — محلهٔ سوندك فقیه

خطیب	امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	1	26	4

67 — محلهٔ کهنه قاضی

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	5	1

68 — محلهٔ خاتون صاروجه پاشا

وقف فقرا کرا ویرلر بو ذکر اولان فقرا عوارضده دکللردر نفر 4

---

65 — Bu mahallenin bânisi hakkında sarih bilgimiz yoktur. Bugün *Sıkça Murad* mahallesine münkalip olan bu mahallede *Beyce Mescidi* namiyle bir câmii olduğunu ve bunun defterdar Hacı Yusuf efendi isminde birinin-ki her halde daha sonraki bir zattır-vakfından bulunduğunu Rifat Osman bildirmektedir. Filhakika, 1018 de bu mahallede «اودهای وقف مسجد مزبور» kaydi görülmekte, fakat, Hacı Yusuf efendiye âit bir işaret bulunmamaktadır.

66 — Bu mahalle bânisi veya adını buraya veren Sevindik Fakih'in, Bayezid II. devri meşâyihinden olup da Koğacı Dede namiyle marûf ve *İstanbul*'da *Sultan Selim* civarındaki zâviyesinde medfun bulunan Şeyh Sevindik (*Şaka'ik trc., s. 370*) ile alâkası olup olmadığı meçhuldür. Fakat, Rifak Osman'ın bâzı vakıf kayitlerine göre, bu mahallenin eski isminin Sevincik Fakih» olduğunu bildirmesi de gösteriyor ki, bu zat, çok daha eskiden yaşamış ve burada belki bir zâviye vücuda getirmişti. Bu mahallenin câmii, kapısı üstündeki kitabeden anlaşıldığına göre, 860 da «سلجك خاتون بنت مرسل» tarafından mescid olmak üzere inşa ettirilmiştir ki, bundan sonra da bu mescid yine *Sevindik Fakih mescidi* olarak anılmıştır. Çünkü, 1018 kaydinde, bu mahalle «محلهٔ مسجد سوندك فقیه» şeklinde gösterilmiş ve bu mahallede «اودهای وقف خاتون صاروجه پاشا» ayrıca işaret olunmuştur. Öyle anlaşılıyor ki, kendi namına ayrıca mahallesi vesaire bulunan ve *Edirne*'nin imarına hayli hizmette bulunduğu görülen Saruca Paşanın zevcesi, Sevindik Fakih veya Sevincik Fakih zâviyesini ihyâ ve bir mescide kalbettiği gibi buna vakıf olarak odalar da tesis eylemişti. Adının Selçük Hatun ve babasının adı Mürsel olduğu görülmektedir. Gerçekten, *Sicill-i Osmanî*, Fâtih devri nisvânından ve *Beşiktaş*'da - sonradan Abbas Ağa'nın tecdid ettiği- bir mescid yaptıran Bursalı Selçuk Hatun tesbit etmektedir. Bu iki Selçuk Hatun'un ayni kimse ve Saruca Paşa'nın zevcesi olduğuna hükmedilebilir. *Sevindik Fakih mescidi*nin, imamı İbrahim Halife tarafından, 1045 de câmie tahvil edildiği *Enisülmüsamirin*'den öğrenilmektedir. *Sevindik Fakih mahallesi* bugün de mevcuttur.

67 — *Kaleiçi*'nde sonra *Ayanikola Mahallesi* clan mahallenin eski ismi Köhne Kadı namiyle mâruf Mehmed efendi namına izâfe olunmakta idi. 1018 de «محلهٔ کهنه قاضی در اندرون قلعه» hudutları dahilinde سید محمد چلبی وقف اودهای görülmektedir ki, bu Seyyid Mehmed Çelebi'nin Köhne Kâdı Mehmed efendi ile belki bir alâka ve iştiraki vardır. Bu devirdeki diğer tahrirde bu mahallede 10000 avârız akçesi hasıl kaydedilmiştir (*krş. 729 tapu detf.*).

69 — در اوده‌های عبدالله درمحلهٔ سوندك

خانه
3

70 — محلهٔ ضربخانه

امام	مؤذن	خانه
1	1	6

71 — محلهٔ نقطه‌جی زاده

امام	مؤذن	خانه
1	1	14

72 — محلهٔ بابا تمور طاش در قرب خان مع اوده‌های مسجد کوملو اوغلو

امام	خانه	مجرد
4	47	2

73 — محلهٔ رقاص علی بك

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	21	4

74 — محلهٔ ابراهیم پاشا

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	35	2

75 — محلهٔ اسکوبغی حاجی حمزه

مؤذن	خانه	مجرد
1	15	

76 — محلهٔ فیروز اغا مع اوده‌های فیروز اغا

امام	مؤذن	خانه
1	1	32

---

68 — Yukarıda bahsedilen Hatun-ı Saruca Paşa'ya izâfe edilen bu mahallenin hakikat halde odalardan ibaret olduğu avârızdan muaf 4 nefer gösterilmesinden anlaşılmakta ve, 1018 kayıtlarında olduğu gibi, «اودهای خاتون صاروجه پاشا» denecek yerde yanlışlıkla mahalle yazıldığı sanılmaktadır.

69 — Bu odalarda 1018 de «در اودهای وقف عبدالله بك 10 باب 8 نفر» görülmektedir.

70 — *Kaleiçi*'nde idi.

71 — *Kıyık*'da bulunuyordu. XVII. asır başlarında 6000 avârız akçesi hâsılı vardır.

72 — Yukarıda *Üç-Şerefeli Câmii*, civarındaki mahallesi münasebetiyle kendisinden bahsettiğimiz Baba Temurtaş namına olan bu ikinci mahalle *Arpacı Hanı* yakınında - çünkü 1018 de «محلهٔ بابا تمور طاش بك در قرب خان ارپه‌جی» diye tasrih edilmektedir- idi ki, ayni yerde, daha sonra vâkıflarından bahsedeceğimiz *Gämlü-oğlu Mescidi* odaları da bulunuyordu. Bu odaların sonradan bir mahalle hâline geldiğini de görüyoruz: 1018 de «محلهٔ حجرات کوملو اوغلو در نزد خان ارپه‌جی» şeklinde geçmektedir.

73 — Bunun da tarihî şahsiyetini bilmiyoruz. *Ayşe-Kadın* semtinde olan bu mahallede Rakkas Ali Bey vakfından olan *Tabutlu câmii* bulunuyordu. Şimdi *Eskici* mahallesidir.

74 — *Vakıfları için aş. bk.* 1018 de «محلهٔ جامع ابراهیم پاشا مع مسجد زن ابراهیم پاشا» şeklinde kayıtlıdır. Bu mahalledeki 867 de inşa edilen câmi şimdi haraptır. Bugün de adını muhafaza etmektedir.

75 — Tarihî şahsiyeti, şimdilik, bilinmiyen, fakat, Edirne esnafından hayırsever bir zat olduğu anlaşılan Hacı Hamza namına olan mescid ve mahalle *Ayşe-Kadın* semtinde idi. Şimdi *Eskici mahallesi* adını taşımaktadır.

77 — محلهٔ خادم فیروز

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	20	6

78 — محلهٔ حاجی صفا مع اوده‌های بخشایش واودهای اشجی اوغلی

امام	مؤذن	خانه	کبر
1	1	20	1

79 — محلهٔ کاتب جو

امام	مؤذن	خانه
1	1	15

80 — محلهٔ عربه‌جی احمد مع زاویهٔ شرابدار حمزه بك و قراجه احمد و حاجی حضر

امام	مؤذن	خانه	مجرد	شیخ	زاویه
1	1	14	2	3	3

---

76 — *Kâle-İçi*nde *Firuz Ağa câmii*nin bânisi ve mahalleye adını veren Firuz Ağa'nın Yıldırım Bayezid ümerasından olup 816 da (1413) ölen Firuz Ağa olması hatıra gelebilirse de, Bâdi Ahmed. Tatar-Han mezarlığında Sadık Baba'nın kabri yanında medfun Firuz Ağa'nın 850 de (1446) vefat ettiğini bildirmekte olduğuna göre, Murad II. devri saray ağalarından biri olduğu anlaşılmaktadır. Aşağıda zevcesi namına da tesadüf edeceğiz. Câmii ve mahallesi münderistir. Bir zamanlar *Hristos* mahallesi tesmiye edilmekte idi. 1018 de bu mahallede 30 hâne «اودهای فیروز اغا» de 5, zevcesi namına olan «اودهای مهرنگار» da 4 nefer görülmektedir (*krş. 648 tapu deft.*)

77 — Bu mahalle *Yeni-İmaret*'de *Tâlimhâne* meydanında iki. Bânisi Bayezid II. saray ricâlinden, *Kapı-ağası* (*Sicill-i Osmanî*), sonra *hazinedar-başı* (رئیس الخازنین «*Sultan Ahmed*'de câmiinin kapısı üstündeki kitabe ve *Hadikatülcevâmi, I., s. 155*») olan ve 918 de (مشتاق الالمی «1512») ölen Firuz Ağa (Hadım Firuz, Firuz Paşa) dır. *Firuz Paşa câmii* diye anılan mescidini 1020 (1611) de *Edirne Sarayı* Bostancı-başısı Mustfa Ağa (Bâdi Ahmed'de Gazi Mustafa Ağa) câmie tahvil etmişti. Bugün *Has Murad* mahallesi olmuştur.

78 — *Hacı Safa* mahallesiyle burada birlikte görülen Bahşâyiş ve Aşcı-oğlu odarı 1018 de mevdut olmayup buna mukabil «اودهای وقف اجرلی(؟)اودهای تورکمان» ve «اودهای بقال مصطفی» isimleriyle anılan odalar görülmektedir.

79 — *Muradiye*'de bugünkü *Kiremitçi* mahallesi hudutları içinde idi. Mescidinin ve mahallenin bânisi hakkında fazla malûmat yoktur. Belki de, 888 sıralarında defterlerde ismi geçen (*krş. Mukataa deft. 49881, s. 19*) Kâtib-i Cevv (Arpa kâtibi) Şemsüddin namına bu mahalle ismini almıştır.

80 — *Kıyık* semtindeki bu mahallede XVII. asır başlarında bulunan zâviyeye nisbetle *Karaca-Ahmed mahallesi* de tesmiye edilmişti. *Karaça-Ahmed zâviyesi* eski zâviyelerden biri idi. Bunun, 854 de *Bursa* da vefat eden, ulemâdan Karaca Ahmed lâkabı ile maruf Şemsüddin Ahmed namına tesis edilmiş olacağı mümkün bulunduğu gibi (*Şaka'ik trc. s. 228*), Bâdi Ahmed'in verdiği malûmata göre, muhasebat evkaf defterinde *Zeyrek-Zâde Ahmed efendi mescidi* kaydinin bulunması, kazaskelikten çekildikten sonra *Edirne*'de ikamet eden ve burada bir mektep, yaptıran Zeyrek-Zâde Rüknüddin Ahmed efendi (ölm. 939) ile bir alâka ve münasebetini de

81 — محلهٔ عمارت مزید بك

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	2	26	1

82 — محلهٔ محمد اغا

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	28	1

83 — محلهٔ علمداران

امام	خانه
1	18

84 — محلهٔ خواجه سیاه نام دیکر مسجد سیاه

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	7	1

85 — محلهٔ زوجهٔ صاروجه پاشا

مؤذن	امام	خانه	مجرد
1	1	21	2

86 — محلهٔ حاجی اسلام حالیا محلهٔ مزبوره محلهٔ مسجد ولد اسلام دیمکله معروفدر

خانه	شیخ	امام	مؤذن	مجرر
5	1	1	1	1

---

hatıra getirmektedir (hal tercümesi için bk. *Şaka'ik s. 326*). 1018 tahririnde ayrıca «اودهای وقف مولانا زیرك افندی» mevcuttur. Diğer zâviye bânisi Şarabdar Hamza Bey hakkında vakıfları münasebetiyle *aş. bk.* Ancak. 935 de, *Edirne*'de mevcut 24 zâviye arasında *Hamza Bey Zâviyesi* görülmemektedir. Öyle görünüyor ki, bu zâviyenin bulunduğu yer sonradan bir mahalle olmuş, yakın zamanlara kadar yaşamıştır (*krş.* Rifat Osman *s. 23*) *Arabacı Ahmed mahallesi*nin XVII. asır başlarında 25000 avârız akçesi vardı (*bk. 729 tapu deft.*).

81 — *Vakıfları için aş. bk.*

82 — *Ayşe - Kadın*'da bulunan bu mahalle bu gün de bu adı muhafaza etmektedir. 1018 tahririnde bu mahallede şu odalar görülmektedir : «در اودهای وقف نفیسه خاتون 4 باب 1 نفر»، «در اودهای وقف طوپال حسن 5 باب 2 نفر»، «در اودهای وقف محمد پاشا 9 نفر، «در اودهای وقف نعمةالله 4 باب 2 نفر». Bu sonuncu odaların vâkıfı Mehmed Paşa bu mahallede 837 de bir mescid yaptırmış (مسجد محمد پاشا ابن الامام فقیه حضر فقیه حضر) ve 1159 da bu vakfın mütevellisi Mehmed Ağa tarafından câmie tahvil olunmuştu (*Krş.* Bâdi Ahmed, *ayn. esr. göst. yer*). Şüphesiz ki, bu ikinci Mehmed Ağa'yı mahalleye adını veren ve ihtimal XV. asırda, yaşamış olan Mehmed Ağa ile karıştırmamak lâzımdır.

83 — *Ayşe - Kadın* semtinde bulunan bu mahalle - ki bugün de mevcuttur -, mescidinin bânisi Alemdar Hasan Baba adında birisi namına adlanmıştır. 1018 de bu civarda «اودهای وقف تاقیه جی سنان»، «اودهای وقف عتقاء تاقیه جی سنان» namlarına odalar bulunuyordu (Alemdar Baba Hasan ağanın *İstanbul*'daki mescidi ve zâviyesi hakkında bk. *Hadikatülcevâmi, I., s. 60*).

84 — *Kale - İçi*'nde *Hoca Siyah mahallesinde Mescid-i Siyah* vardı ki, kiliseden muhavvel olan bu mescidin bânisinin Molla Arab namiyle meşhur olan, Alâüddin Ali Arabî olması ihmalini Bâli Ahmed ileri sürmektedir. Mescid yıkıldığı gibi yerinde sonradan *Aya-Nikola* mahallesi teşekkül etmişti (*ayn. esr., göst. yer.*).

87 — محلهٔ حاجی مرجك

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	24	1

88 — محلهٔ تاقیه‌جی بالی

امام	مؤذن	خانه
1	1	7

89 — محلهٔ قره یعقوب

امام	خانه	مجرد
1	10	1

90 — محلهٔ ولد عرب

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	30	8

91 — محلهٔ حمید بك

امام	خانه
1	3

92 — محلهٔ قره حاجی نام دیگر قزغانجی

امام	مؤذن	خانه	مجرد
2	3	23	1

---

85 — *Yk. bk. No. 66.*

86 — *Ayşe - Kadın*'da bugünkü *Hacı - Islâm mahallesi. Soğuk - Çeşme Mescidi* adıyla anılan ve Hacı İslâm Bey -ki zamanını şimdilik tesbit edemiyoruz - vakfından bir mescidi vardı (*krş.* Rifat Osman, *s. 20*).

87 — Bu mahalle XVII. asır başlarında «محلهٔ مسجد حاجی مرجك مع مسجد اوزون علی» şeklinde görülmekte ve 18000 avârız akçesi kayitli bulunmaktadır (*krş. 648 ve 729 tapu deft.*).

88 — 1018 de «محلهٔ تقیاجی بالی در اندرون قلعهٔ ادرنه» ve «اودهای وقف تاقیه‌جی بالی» şeklinde geçen bu mahalle ve odalar, tabiî mescid ve belki medresesi ile, sonradan münderis olmuş, nam ve nişanı kalmamıştır.

89 — 1018 de ve 729 numaralı defterde bu mahalle yoktur, ancak «اودهای وقف حاجی یعقوب» şeklinde bir kayit vardır ki, mahallenin sonradan odalar hâline geldiğini zannettirmektedir. Bânisi meçhuldür.

90 — *Darülhadis* civarında sonraları *İbni - Arab*, şimdi *Türk - oğlu* denen mahalledir. 1018 de bu mahallede «اودهای وقف صالح شیخ» vardı.

91 — Bu mahalle Abdülhamid Lârî namına teessüs etmiştir. 1018 de «محلهٔ حمید بك جامع حکیم لاری» ve bu mahalle dâhilinde «اودهای وقف مزید بك» görülmektedir.

92 — 1018 de «دراوده‌های وقف حاجی سنان 5باب 5 نفر،محلهٔ قره‌حاجی‌درقلعهٔ ادرنه30خانه» olarak kayitlidir. (*krş. 648 tapu deft.*).

93 — *Murâdiye* 'de bugün *Taya Hatun mahallesi* denilen mahalle Fâtih'in sütannesi «خاند خاتون‌بنت احمد بك» namına izâfe edilmiştir. *İstanbul'da Timur-Kapı*'da mescidi avlusundaki türbede medfundur. Buradaki kitabesine göre «فی‌الیوم التاسع من‌شهر صفرسنه احدی وتسعین و ثمانمائه» de ölmüştür. Dâye- Hatun'un gene İstanbul'da

93 — محلهٔ دایه خاتون

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	16	1

94 — محلهٔ مسجد بلبان اغا مع اوده‌های بلبان اغا

امام	مؤذن	خانه
1	1	14

95 — محلهٔ چوقالجی

امام	مؤذن	خانه
1	1	32

96 — محلهٔ برقوق اغا

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	2	23	4

97 — محلهٔ حمام یخشی‌فقیه مع اوده‌های حاجی‌بدرالدین

امام	خانه
1	12

98 — محلهٔ قینجی فیروز

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	3	33	1

Tarakçılar'da da bir câmii olduğunu bildiren *Hadikatülcevâmi*, Edirne'deki câmii ile mahallesini de zikretmektedir (*s. 69, 139*).

94 — *Ayşe-Kadın*'da bugünkü *Alemdar mahallesi*nin yerindeki mahallelerden birinin adının Balaban Paşa olduğunu ve bunun da Murad II. devri ricâlinden Tokat hâkimi Balaban Paşa olup 850 tarihinde vefat ettiğini ve Balaban Paşa câmii avlusunda medfun olduğunu Bâdi Ahmed, Rifat Osman ve O. Nuri Peremeci müttefikan söylemektedirler. Eğer burada zikredilen Balaban Ağa, İstanbul'da kiliseden çevrilen bir mescidin (*Şehzâde câmii* yakininde) bânisi ve İstanbul'un fethi esnasında *Sekbanbaşı* bulunan Balaban Ağa (*krş. Hadikâtülcevâmi, I., s. 62*) değilse, Balaban Paşa'ya izâfe edilen bu mescid ve mahalle XVII. asırda bile Balaban Ağa namına geçmektedir, nitekim 1018 de «محلهٔ مسجد بلبان اغا» dır.

95 — Bu suretle adlanmasının sebebi, bizce şimdilik, anlaşılamıyan bu mahalle câmiinin bânisi Kara-Yazıcı elhâc Ahmed Efendi 983 de vefat etmiş ve câmi; sâhasında defnolunmuştur. *Kıyık*'da *Buçak tepe* civârında olan bu mahalle sâhası dahilinde 1018 de «اودهای زاویهٔ قیق بابا» vardı.

96 — Berkuk Ağa vakfından bir mescidi vardı. 1018 de «محلهٔ برقوق مسجد» kaydı görülmektedir. *Kıyık*'da idi; mahalle mescidi ile müderris olmuştur.

97 — *Kale-İçi*'nde olduğu anlaşılan bu mahalledeki *Hacı Bedreddin odaları*'nın yerinde «دده‌قوشجی‌علی» odaları görülmektedir. Mahallede gene 12 hâne ve odalarda 4 nefer vardı.

98 — Şimdi *Sabuncu mahallesi* dâhilinde bulunan bu mahalledeki *Vavlı câmii* Kazasker Davud Efendi vakfından idi. 1018 de, ayrıca, Kıncı Firuz'un vakıf odaları vardı.

99 — Bu mahalle 1018 «محلهٔ خلاج حاجی ve 6 باب مزبور اوده‌های وقف مسجد» olarak kayitlidir. Sonradan *Hacı Hallaç mahallesi* denilmiş, bugün *Hoca Bâli mahallesi* dâhilinde kalmıştır.

99 — محلهٔ جلاه حاجی

امام	مؤذن	خانه
1	1	27

100 — محلهٔ امور بك

امام	مؤذن	خانه
1	1	17

101 — محلهٔ جامع قاسم پاشا

امام	مؤذن	قیم	خانه	مجرد	درکرا
1	2	1	25	5	4

102 — محلهٔ مدرسهٔ علی بك مقاطعه اولورلر ایمش

امام	مؤذن	خانه
1	2	32

103 — محلهٔ تحت‌القلعه

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	14	2

104 — محلهٔ شهاب‌الدین در قرب چقور بستان

امام	مؤذن	خانه
1	1	21

105 — محلهٔ مدرسهٔ شاه ملك مع ساچلو

امام	مؤذن	خانه	مجرد
2	2	42	4

106 — محلهٔ مدرسهٔ قاضی

امام	مؤذن	خانه
1	1	16

---

100 — Yukarıda bahsedilen T i m u r t a ş P a ş a - Z â d e U m u r b e y i n *Murâdiye* semtinde, bugün de mevcut, mahallesidir.

101 — *yk. bk.* (*No. 58*). K a s ı m P a ş anın. imareti de bu civarda idi. Bu devirde tesbit edilen imaretler arasına girmemişse de mevcudiyeti anlaşılmaktadır. XVII. asır başında bu mahallenin hayli kalabalık olduğu görülmektedir: «خدام عمارت قاسم پاشا 3 نفر» ، «محلهٔ جامع قاسم پاشا 46 خانه» ، «اوده‌های قاسم پاشا 6 نفر» kayitlidir. Bugün *Evliyâ Kasım Paşa mahallesidir.*

102 — Aşağıda vakıflarından bahsedeceğimiz *Taşlık Medresesi* yahut *Ali Bey Medresesi* bânisi ve bu mahalleye adını veren A l i B e y, sadrâzam M a h m u d P a ş anın o ğ l u d u r. Ali beyin burada bir mescidi bulunduğu gibi, 1018 kayitlerinden anlaşıldığı üzere, ayrıca «جامع محمود پاشا در قرب محلهٔ مدرسهٔ علی بك» de mevcuttur.

103 — Bu mahallede F a t m a H a t u n isminde biri tarafından 872 de inşa ettirilmiş bir mescid vardı. Kapısı üstündeki kitâbe şöyle idi «عمرة هذا المسجد المبارك فاطمه خاتون بنت سنان بك تاریخ سنه اثنین وسبعین ثمانمائه». 1018 de bu mahallede «اوده‌های وقف حواجه بالی» görülmektedir.

105 — *yk. bk.* 1018 de hem «محلهٔ شاه ملك درقرب عمارت میخال 24 خانه» , hem de «محلهٔ حجرات مسجد غازی شاه ملك» olarak iki mahalle hâlinde bulunuyordu. Bir de «در اوده‌های وقف غازی شاه ملك درقرب عجم فخرالدین 20 نفر» mevcuttu. Şimdi *Tabak mahallesi* sâhası dâhilindedir.

106 — 1018 de bu mahallede bir de «اوده‌های وقف لطفی بك 12 باب» görülmektedir.

107 — محلهٔ طرخجی

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	20	4

108 — محلهٔ عمارت میخال بك مع مسجد شاه ملك ومسد بزرجی

امام	مؤذن	خانه	مجرد
3	2	47	10

109 — محلهٔ صراف حاجی احمد مع مسجد دختر ابراهیم پاشا

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	32	1

110 — محلهٔ حاجی قولاغوز درقرب عمارت جدید محلهٔ مزبوره بالجمله عوارض دیوانیه‌دن معاف ومسلم اولالر دیو مرحوم سلطان بایزید خان طاب ثراه حکم شریف ارزان بیورمش

مؤذن	خانه	مجرد
1	22	2

111 — محلهٔ حاجی خلیل عطار مع اوده‌های مدرسهٔ دارالحدیث واسیاب محموداغا ودمرباش فخرالدین

امام	مؤذن	خانه	مجرد	کبر	اسیاب‌باب	نفر
3	1	17	3	6	3	6

112 — محلهٔ اوده‌های سلیمان پاشا درقرب جامع سلیمان درکرا

8

---

107 — Bu mahalle 1018 de «محلهٔ طراقجی مع مسجد کیلاری یعقوب خانه 14» olarak geçmektedir. Bâdi Ahmed, tam bu semtte (*Yediyol Ağzı*), münderis olmuş mahalleler arasında *Tarakçılar* mahallesini zikretmektedir (*krş. ayn. esr. göst. yer.*). Bundan başka, gene bu mevkide o tarihte, «در اوده‌های وقف دراوده‌های تفتین اغا 7 باب 6 نفر» vardı ki, bu sonuncu odaları sonradan bir mahalle olarak görmekteyiz.

108 — *Vakıfları için aş. bk. Gazi Mihal Bey câmii* denen câmii ile imâreti bu mahaldedir. Bu câmiin aslen zâviye olup, sonradan câmie tahvil edildiği *Emisülmüâmrin*'de kayitlidir. Kapısı üstündeki kitâbe şöyledir: «انشاء هذالمكان المبارك الامیرالكبیر عز نصره میخال ابن عزیز تكملت فی ایام السلطان مرادبن محمدبن بایزید خان سنه خمس وعشرین وثمانمائه.» câmiin bânisi Mihal Bey'in mezarı (ölüm. 839) câmiin yanındadır ve mezar taşı kitâbesinde «الامیرالكبیر میخال بن عزیز بن فرنك بن چوند» yazılıdır; yine burada 881 de ölen Mihal bey'in torunu «بالی بك بن حضر بك بن میخال بك» medfundur. 935 de bu mahallede *Şah Melek Mescidi* ile *Bezirci Mescidi* beraber gösterilmiştir. Buna mukabil, 1018 de, Şah Melek Paşa'nın zevçesi Bezirci Hatun namına olan ayrı bir mahalle görülmektedir (*krş. 648 tapu deft.*) ki, yakın bir zamana kadar mevcut kalmıştı (*krş.* Rifat Osman, *ayn. esr., göst. yer.*).

109 — Bu mahalle 1018 de mevcut olduğu gibi 729 numaralı defterde de 5500 avârız akçesi ile kayitlidir. *Yıldırım* ve *Yeni-İmâret* semtleri arasında idi.

110 — 1018 de «محلهٔ حاجی قلاغوز مع مسجد اسیرجی» olarak geçmektedir (*648 tapu deft.*).

113 — محلهٔ صاروجه پاشا مع اودههای صاروجه‌پاشا واویس بك وبایزید چلبی بن اسفندیار

امام	مؤذن	خانه
1	1	20

114 — محلهٔ زاویهٔ شیخ شجاع

امام	مؤذن	خانه
1	1	16

111 — *Dârülhadis* civarında olan bu mahalle, XVII. asır başlarında, burada zikredilen odalar ayrı olarak, «محلهٔ حاجی»، «اودهای چوقه‌جی حاجی»، «اودههای وقف دارالحدیث» kayitlidir. Bugün bu mahâlle *Türk-oğlu mahallesi* hudutları içindedir. Değirmen sâhibi M a h m u d A ğ a, ihtimal, aşağıda mahallesi zikredilecek olan *(Nu. 129)* Mahmud Ağa olacaktır.

112 — Bu tarihte *Süleymâniye câmii* civarında yalnız *Süleyman Paşa odaları* mevcutsa da, 1018 de ayrıca, «محلهٔ جامع سلیمان پاشا» bulunuyordu. *Tunca* kenarında olan ve 1165 de tâmir ve ihyâ edilen bu câmiin - ki *Süleymâniye* ve *Gazi Süleyman Paşa câmileri* de denmektedir - yapılış tarihi ve bânisi hakkında *Edirne* tarihleri müellifleri arasında ihtilâf vardır. *Enisülmüsâmirîn* müellifi H i b r î «*Bayezid Han vüzerâsından Süleyman Paşa*» dediği halde, Ö r f î M a h m u d A ğ a (XVIII. asır ortaları) *Saltan Süleyman vezirleriuden Hadım Süleyman Paşa* «olarak göstermiş, Bâdi Ahmed ile Rifat Osman da bunu kabul etmişlerdir. Kitâbe bulunmadığı ve başkaca bir kayde de tesadüf etmedikleri, diğer taraftan, tarihler de Bayezid vezirlerinden Süleyman Paşa diye birisini bildirmedikleri için, bu tahminlerinde mâzurdular. Ancak, bu kayit, bu câmiin s a d r â z a m H a d ı m S ü l e y m a m P a ş a ya âidiyetini şüpheli kılmaktadır. Çünkü, bu tarihte Süleyman Paşa henüz *Mısır*'da idi *Malkara*'ya nefyi bu tarihten 14 sene kadar sonradır. Eğer, F a t i h d e v r i n d e Rumeli beylerbeyisi olmuş, *İşkodra* muhasarasıada ve *Bogdan* seferinde bulunmuş olan H a d ı m S ü l e y m a n P a ş a, bir müddet Bayezid II, devrinde de yaşamışsa-ki çok muhtemeldir- *Enisülmüsâmirin* müellifinin verdiği malûmat daha doğrudur, Bâdi Ahmed de bunun zaif bir ihtimâl olarak zikreder *(krş. ayn. esr., göst. yer)*.

113 — *Vakıfları için aş. bk. Taşlık* civarındaki mescidi ve mahallesi mevcut bulunmaktadır. Mescid 838 (1435) de yaptırılmıştır, haziresinde M e r z i f o n l u K a r a M u s t a f a P a ş a ile yine o devirde Budin beylerbeyiliği yapmış olan M e l e k İ b r a h i m P a ş a'nın mezarları vardır. Bu mahallede odaları görülen Ü v e y s B e y ile İ s f e n d d i y a r-zâdelerden B â y e z i d Çelebi hakkında başkaca kayit yoktur. Ancak, 1018 de bütün bu odalar ayrı gösterilmiştir. در اودهای وقف اویس چلبی 3 نفره دراودهای وقف صاروجه پاشا 11 نفره، محلهٔ صاروجه پاشا 37 خانه، در او دهای پیری اغا جمعاً در محلهٔ صاروجه پاشا 56 نفره، در اودهای وقف بایزید بك اسفندیاری 8 باب 2 نفر». İ s f e n d i y a r b e y i n oğlu B a y e z i d Ç e l e b i'nin, Fâtih devrinde, veya, daha evvel, Murad II.ın İsfendiyar beyin kızı ile evlendiği sırada *Edirne*'de yerleştîği ve vakıf odaları tesis ettiği anlaşılmaktadır.

114 — *yk. bk.* 1018 de bu mahalle sâhası dâhilinde «اودهای غازی دباغ 7 باب 5 فرون 5 نفر» ile «اودهای وقف سلیمان 2 نفر» mevcuttu (*Krş. 648 tapu deft.*).

115 — محلهٔ مسجد ولد طکورلو مع اوده‌های قره مصطفی صراف والاکوز بن چوقه‌جی مرادوحجرات

خانه	مجرر	امام	مؤذن
20	17	1	1

116 — محلهٔ عمارت یلدرم خان

امام	مؤذن	خانه	مجرد
2	1	25	3

117 — محلهٔ مؤمن خواجه ومحلهٔ بلبل خاتون

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	21	3

118 — محلهٔ حاجی بدرالدین

امام	مؤذن	خانه	مجرد
2	4	18	1

119 — محلهٔ جامع نقطه‌جی زاده در قرب سنان بك میرمیران اصلده زاویه اوطه‌لری ایمش عوارض ویروکلماشلردر

وقف کرا	خانه
	8

120 — محلهٔ مسجد حاجی علاءالدین مقاطعه‌لو یرده اوتوررلر

امام	مؤذن	خانه	کبران
1	1	13	15

121 — محلهٔ دارلسعاده مع عمارت فضل‌الله پاشا

امام	مؤذن	خانه	سادات
2	1	29	8

122 — محلهٔ اخی حسن

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	18	2

---

115 — *Kale-İçinde* bulunan bu mahalle 1018 de, *sarraf Kara Mustafa odalarını* ihtiva etmediği halde, «محلهٔ مسجد ولد طکورلو در اندرون قلعه» ve «اودهای چوقه‌جی الاکوز» den ibaretti.

116 — *Vakıfları için aş. bk.* 1018 de bu mahalle civarında şu zâviye ve odalar da görülmektedir: «محلهٔ عمارت یلدرم خان»، «اودهای وقف حاجی سفر بشاه، زاویهٔ احسالحی؟»، «مع مسجد سلچك خاتون» «اودهای وقف حاجی قاسم» «اودهای وقف باباعلی» «اودهای وقف سلچك خاتون».

117 — İkisi de *Yıldırım* semtinde olan bu mahallelerden *Mü'min Hoca mahallesi* halâ adını muhafaza etmektedir. *Tahtalı câmi* denilen câmii bu zat inşa ettirmişti. *Bülbül Hatun mahallesi* şimdiki *Hacı Sarraf Mahallesi* dâhiline düşer. 1018 de burada şu odalar da vardı: «اودهای وقف فرهاد بك، اودهای وقف احمد چلبی» «اودهای وقف علمشاه خاتون، یقال امیر، اودهای وقف».

118 — *Kale-İçinde* bulunan bu mahallenin yerinde sonraları *Ayanikola* mahallesi bulunuyordu. 1018 de «اوده‌های وقف اتمکجی زاده»، «اوده‌های وقف قپو اغاسی» de bu mahalle sâhasında görülmektedir.

121 — *Vakıflar için aş. bk.* Şimdi *Feyzullah Paşa mahallesi* (*krş.* O. N. Peremeci, *ayn esr., s. 324*).

122 — Şimdi münderis olmuştur. 1018 de «وقف خانهٔ انبار»، «اودهای وقف فضلی» da burada idi.

123 — محلهٔ زوجهٔ فیروز اغا

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	45	2

124 — محلهٔ ولد صابونی نام دیکر امین چلبی

خانه	امام	مؤذن	مجرد	درکراوقف
9	2	1	2	1

125 — محلهٔ کندم کون محلهٔ مذکور مقاطعهلو یر ازره اوتورر لر

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	9	2

126 — محلهٔ کلیسا جامع واودههای زبد(؟) خلیفه و اودههاء وقف سماونه مذکور اودهلرده یالفعل شیخ علاءالدین که زاویهٔ مزبوره شیخیدر درویشلری ایله ساکندر

امام	مؤذن	خانه
1	1	23

127 — محلهٔ حاجی خلیل واودههاء شاه ملك وخان الچی واودهاء مسجد

مؤذن	خانه
1	49

128 — محلهٔ حاجی بایزید مذکور محلهنك خلق اخر محلاته کوچوب حالیا یرلری پیری پاشا اوددلریدر یونلردن غیری اولان اودهلرده یهودلر ساکن اولوب خانهٔ عوارض محلنده مقیددر

امام	مؤذن	خانه
1	1	1

---

123 — Bu mahallenin bânisi *Kale İçin*de câmii ve mahallesi olan F i r u z Ağa'nın (*Yk. bk. no: 76*) z e v c e s i M i h r i n i g â r H a t u n'dur. *Zenn-i Fıruz mahallesi, Zenn-i Firuz mescidi, Zenn-i Fıruz sokağı* hep bunun adını taşır, Bâdi Ahmed, Mihrinigâr Hatun'un, 869 (1464/65) senesinde vefat ederek *Tatar-Han* mezarlığında zevci Firuz Ağa'nın mezârı yanında medfun olduğunu ve mezar kitabesinde «هذه روضة المرحومه المغفورة الصالحة العابدة عايشة العصر فاطمة الدهر سيدة المحدرات تاج النسا مهر نكار بنت عبدالله انتقلت و واصلت الی جوار رحمة الله تعالی فی سنه تسع و ستین و ثمانمائه» yazılı bulunduğunu kayit ve, mescid yıkıldığı ve enkazı satıldığı sırada *Üsküfçü Hızır mescidi*ne nakledilen tarih taşında «من بنی لله مسجداً فیروزاغا مهرنکار خاتون فی التاریخ احدی و ستین و ثمانمائه» ibaresinin bulunduğunu ilâve etmektedir (*ayn. esr., göst. yer. s. 66*). *Süleymaniye Küçük-Pazar*'da bulunan bu mahallede 1018 de «اودهای کارخانهٔ موبتابان کفره ساکنلردر» ve, yukarıda zikrettiğimiz *Firuz Ağa mahallesi*ndekinden başka «اودهای وقف مهرنکار» da görülmektedir.

124 — Bu mahalle 1018 de «محلهٔ ولدصابونی الشهیر چلبی اوغلی در اندرون قلعه» şeklinde geçmektedir.

126 — Bu mahalle 1018 de «محلهٔ جامع کنیسا 39 خانه» dir ve bu odalar kayitli değildir. Ancak Ş e y h A l â e d d in'in sâkin olduğu zâvize «زاویهٔ محمود قنبوری در محلهٔ شیخ علاءالدین» şeklinde zikredilmektedir (*krş. 648 tapu deft.*).

129 — محلهٔ مسجد محمود اغا

امام	مؤذن	خانه
1	1	23

130 — محلهٔ حسن پاشا

امام	مؤذن	خانه
1	1	35

131 — محلهٔ حاجی اسلام

امام	مؤذن	خانه
1	1	22

132 — محلهٔ سنان بك و نایب چلبی

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	9	1

«دراودهای مسجد و مدرسهٔ شاه ملك 10نفر»، «محلهٔ مسجدحاجی خلیل مع 127 — 1018 de در اودهای ار طوعدی5نفر»،«دراودهای فیروز اغا 3نفر» «مسجد شیخ مصلح‌الدین دباغ 93 خانه «در اوده‌های‌زاویهٔ شیخ‌بدرالدین4 نفر» olarak kayıklıdır. Fâtih devri meşâyihinden olan *«dibağlar imamı demekle maruf olan Şeyh Muslihiddin»* Edirne'de vefat etmiş (*Şaka'ik trc. s. 261*) ve *Tatar Han* mezarlığında defnolunmuştur. Şah Melek vakfına âit odalar ise başka yerlerde de vardı. Ezcümle 935 tarihinde kaydi görülmeyen «اوده‌های وقف شاه ملك» de «محلهٔ مسجد شاهلو علی عن‌محلهٔ مدرسهٔ شاه ملك» görülmektedir. Bedreddin Baba demekle şöhret alan Şeyh Bedreddin ise, Fâtih devri meşâyihinden Şeyh Abdullah Âlihî'nin müridlerinden iken, onun *Vardar-Yenicesi*nde vefâtını müteâkip *Edirne*'de yerleşmiş, uzlet ve inzivâya çekilerek, yalnız *«eshâb-ı istimdad ve erbâb-ı istirşad anın fütuhat-ı müstevcibülberekâtından müteneffi'»* olmuştu (*Şaka'ik trc. s. 369*). Diğer taraftan, *Şahlu Ali mescidi* mahallesine 1018 de «او دهای وقف شاهلو علی» ، «اوده های وقف حاجی سنار» ، «اودهای وقف شیر مرد» «اودهای میخال بك» de dâhil görülmektedir (*krş. 648 tapu deft.*).

128 — Bu mahalle, belki de, yukarıda bahsettiğimiz, Bayezid II. devri şeyhlerinden olup *Edirne*'de yerleşen ve namına *Kıyık* taraflarında bir zâviye tesis edilen Şeyh Bayezid Halife namına kurulmuştu. 935 de, halkı dağılan bu mahalle 1018 de mevcut görülüyorsa da bahsi geçen *Piri Paşa odaları* ortadan kalkmıştı.

129 — *Saruca Paşa* semtindeki bu mahalleyi Fâtih devri ricâlinden Mahmud Ağa isminde biri kurmuş ve burada bir de mescid yaptırmıştı (863) ki, kapısının üstünde şu kitâbe vardı: «رصص بنیان هذاالمقام‌الکریم فی عهد دولت‌السلطان‌العظیم درة سبحانه اعظم‌السلاطین‌المختص بفتح قلعه قسطنطنیه السلطان ابوالفتح محمد خان من لاعطل کوکب‌وجوده ممرالدوران اقل خلق‌الکبیر محمودالامرالفقیر فی احتشامه قال اخوان‌الصفا تاریخاً (خیربنا) 863» Bâdi Ahmed, bu mescid bânisinin Bayezid II. devrinde irtihal eden mîr-i alem Gazi Mahmud Ağa (*Sicill-i Osmanî, IV. s. 310*) olması ihtimâlini ileri sörüyorsa da, arada epeyce zaman olması ve başkaca bir delil elde bulunmaması dolayısiyle de, pek tahmin edilemez. Bu mahallede, ayni zamanda, Fâtih'in hocası Hayreddin tarafından yaptırılmış bir meseid vardı (*vakıfları için aş. bk.*).

131 — Yukarıda diğer mahallesini gördüğümöş Haeı İslâm adındaki zâtın *İbrahim Paşa mahallesi* civârındaki mahallesidir. 1018 de «محلهٔ‌حاجی‌اسلام درقرب‌ابراهیم‌پاشا» olarak kayitlidir.

133 — محلهٔ صابون خانه نام دیکر صابونجیان

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	23	1

134 — محلهٔ زعنوس صوباشی مع اودهای فیروزبك

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	41	4

135 — محلهٔ اوسکوفجی حضر

امام	مؤذن	خانه	کبر
1	1	28	1

136 — زاویهٔ کمال خلیفه زاویهٔ مزبور شیخی ایله برقاج صوفی متقاعد اولوب اوقات خمسهٔ رعایت ایدرلر

137 — محلهٔ خاص مراد

امام	سادات	خانه
1	1	6

138 — محلهٔ میراخور ایاس بك

امام	مؤذن	خانه	مجرد
1	1	11	3

---

132 — *Yıldırım* semtinde olan bu mahalle 1018 de محلهٔ مسجد سنان بك مع مسجد نایب چلبی بیلدیرم ve «اودهای بقال علی» olarak kayitlidir. Burada Hacı Hasan Ağa vakfından bir mescid bulunduğu biliniyorsa da (Rifat Osman, *s 31*), bunun herhalde muahhar olması lâzımdır. Şimdi *Mü'min Hoca mahalleşi* dâhilindedir.

133 — 1018 de bu mahallede *Pirincci Sinan Zâviyesi* görülmektedir ki, bu zat, muhakkak ki, Fâtih'in *Pirineci-başısı* olup Bayezid II. devrini de idrak ederek 910 da ölen Sinan Ağa'dır. Bunun *İstanbul*'da *Mesih Paşa câmii* civarında da *Pirincci Mescidi* vardı (*Hadikatülcevâmi, I., s. 36*).

134 — Zagnos Subaşı'nın Zagnos Paşa olduğu hakkında *yk. bk.* Bu tarihte ve 1018 de bu mahalle içinde görülen odaların bânisi Firuz Bey'in XV. asrın birinci yarısında yaşamış olan üç Firuz Bey'den hangisine âit olacağı kat'î olarak bilinemiyor. Fakat Zagnos Paşa ile muasır bulunan Firuz Bey, *Silistre* muhâfızı olnp, Murad II. ın «قوم فرز» dediği, sonradan Varna muharebesinde şehid olan Firuz Bey (*Âşık Paşa-Zâde, s. 105*) olacaktır.

135 — Bu mahalle 1018 de «محلهٔاسکوفجی جضر مع مسجد قبوزجی نشانجی پاشا» olarak kayitlidir. Her ikisi de *Kıyık*'da bulunan bu mahallelerden sonuncusu XVI. asır son yarısında yaşıyan ve nişancılık vazifesi yapan Nişancı Mehmed Paşa (*Boyalı*)'nın adına izâfe edilmiştir ve ayrı bir mahalle olarak inkişaf etmiştir. Bugün de adını muhafaza etmektedir.

137 — *Vakıfları için aş. bk*, 1018 de bu mahalle «خاص مراد مسجد حضرت لطفی پاشا» olarak kayıtlıdır. Bânisi sadrâzam Lutfi Paşa olduğu anlaşılan bu mescidden daha sonra bir kayde rastlanmıyor. *Yeni İmaret*'deki mahalle bugün adını muhafaza etmektedir.

138 — Bu mahalleyi Bâdi Ahmed ve Rifat Osman, yanlış olarak, «*1016 da vefat eden mîr-i ahur Ayas Bey*» nâmına tesmiye edildiğini söylerler. Bu kayit bize Ayas beyin en geç Bayezid II. davrinde mîrahur olduğu ve belki 920 de Çaldıran muharebesinde şehit olan ümerâdan Ayas beyin olabileceğini göstermektedir. 1018 de 26 haneyi ihtivâ eden mahalle *Murâdiye* taraflarında bugün de adını muhafaza etmektedir.

139 — محلهٔ حضر اغا

خانه مسلم	مجرد	اهل برات	فقیرالحال	امام	مؤذن	خطیب	خانه کبر	امام	مؤذن	خانه	مجرد
43	2	5	1	1	1	1	2	1	1	23	6

140 — محلهٔ امیر شاه

141 — دراودهای بلبان پاشا در جوار محلهٔ علمداران

خانه
35

142 — دراودهای خیرالدین زاده

مجرد
6

143 — در اودهای وقف مذکور درقرب مایتابان

مجرد
7

144 — در اودهای مذکور درقرب بازار اسب

مجرد
3

145 — دکاکین مذکور در اندرون مویتابان

مجرد
5

---

139 — 1018 de bu mahalle «اودهای وقف سفرشاه» ve «محلهٔحضر اغاجامع مسجدفرهاد» olarak kayitlidir. Bugün *Kilerci Yakub* mahallesine munkalip olmuştur.

140 — *Yeni-İmaret*'dedir. Her halde Murad II. devri ulemâsından bir zâtın nâmına ad almış olacaktır. 1018 de K a r a M u r a d vakfı da burada görülmektedir. Bugün adını muhafaza etmektedir.

141 — *Eski-Köprü* civarında bulunan bu mahallenin ve mescidinin bânisi Murad II. devri ricâlinden olup *Menteşe* ve *Tokat* beyliklerinde bulunan ve 850 de vefatla buradaki câmii yanına defnolunan B a l a b a n P a ş a'dır. Şimdi burası *Alemdar mahallesine* dâhildir.

142 — Bu odalar, babası nâmına burada bir mescid yaptıran, H a y r e d d i n-Z â d e A h m e d E f e n d i adında birisi tarafından tesis edilmiştir. (*Krş* Bâdi Ahmed, *ayn. esr.*) 1018 de «اودهای وقف خیرالدین 15 باب کبران ساکندرلر» kaydi görülmektedir(*684 tapu deft.*)

146 — Bu mahalle *Buçuk-Tepe* civârında idi. Bânisi yine *Edirne*'de câmii bulunan K a d ı B e d r e d d i n'in oğlu ve şeyhülislâm Ş e m s e d d i n A h m e d e f e n d i'nin kardeşi Ş e y h î Ç e l e b i'dir (*Şaka'ik zeylinde* Atâî, «*Şeyhî elmüştehir be-Kadı-Zâde biraderi*» - s. 256 Ölm. cümad I. 987 = temmuz 1579). Câmiini M i m a r S i n a n yapmış ve medresesi ile birlikte 982 de sona ermişti.

147 — *Kirişhâne* taraflarında bir mescidin ve mahallenin kurucusu olarak görünen V i z e l i Ç e l e b i-oğlu, yahut diğer tahrirdeki gibi, V i z e l i H a m z a Ç e l e b i-oğlu (729 tapu deft.), XVI. asrın meşhur Edirneli şâirlerinden H a y â l î B e y'dir (ölm. 864 = 1557). Yine eski defterlerde bu mahallenin *Hayâli Vize-Çelebi mahallesi* olarak kayitli bulunduğunu Bâdi Ahmed'den öğrendiğimiz gibi, (*ayn. esr., göst. yer*)

935 tahririnde zikredilen bu 145 mahalle, zâviye ve Odadan fazla olarak 1018 (1609) tahririnde şu mahalleleri görmekteyiz :

146 — محلهٔ مسجد شیخ چلبی
147 — محلهٔ ویزه‌لی چلبی اوغلی
148 — محلهٔ مسجد قاسم پاشا
149 — محلهٔ عبدالرحمن چلبی قاضیسکر
150 — محلهٔ حافظ احمد فقیه
151 — محلهٔ مسجد امیر خانجی
152 — محلهٔ سوله چلبی
153 — محلهٔ علی قوشجی

Hayâlî Bey de bu mescidin önünde medfundur. Her halde Hayâlî beyin V i z e l i H a m z a Ç e l e b i-o ğ l u olduğuna hükmetmek yerinde olur. K a n u n î'ye takdim ettiği kasidede zikrettiği diyar-ı rumdaki köyün *Vize*'deki köylerden biri olması - Sancak merkezi olan bizzat *Vize* olamaz-muhtemeldir. (*krş.* Dr. A. N. Tarlan, *Hayâlî Bey Divanı, İstanbul. 1940, s. VII:*).

148 — Vakıfları için aş. bk.

149 — *Edirne*'deki *Abdurrahman mahallesi*nin (*Ayşe-Kadın* semtinde) K a z a s k e r M ü e y y e d-Z â d e A b d u r r a h m a n Ç e l e b i'ye göre tesmiye edildiğini yukarıda söylemiştik. Edirne tarihçileri de bunu böylece zikrediyorlar. Ancak XVI. asır ikinci yarısında *Edirne*'de kadılık ve sonradan Kazaskerlik yapan diğer bir A b d u r r a h m a n Ç e l e b i vardır ki, bu da Amasyalıdır ve Edirne'de bir mescid inşa ettirdiği muhakkaktır (Abdurrahman bin Seydi Ali'nin *tercüme-i hâli için bk. Şaka'ik zeyli, s. 252 v. dd.*). Mescid 957 de yaptırılmış, kendisi de rebiulevvel 983 de (haziran 1575) vefat etmiştir. Öyle görünüyor ki, Müeyyed-Zâde'nin Edirne'deki tesislerinden sonra, belki de onun yerinde, yarım asır kadar sonra, onun isminde, memleketini ve sıfatını taşıyan bu zat aynı tesisleri ihyâ ve idâme ettirmiş ve mahalleye kendi adını vermiştir.

151 — *Kirişhâne* civarında olan bu mahallenin kurucusu 967 muharreminde (ekim 1559) burada bir mescid inşa ettiren H a c ı S ü l e Ç e l e b i'dir. Câmii kapısının üstünde şu ibare bulunmaktadır; «قد بنی هذاالمسجدالشریف العبدالضعیف حاجی سوله بن حاجی سنان الواقع فی محرم سنه سبع وستین و تسعمائه» 976 da ölen Hacı Süle de bu civarda medfundur (*krş. Riyaz-ı Belde-i Edirne, ayn. yerde*).

HASS ve MUKATAA

I. PÂDİŞAH HASSLARI

A. Edirne'de,

XVI. asır başlarında tesbit ve tahrir edilerek arâzisi ve reâyası Pâdişah'a tahsis olunmuş görülen *Edirne* şehri ile bâzı köylerinin ne vakittenberi bu şekilde idare ve bu vaziyetin evvelâ hangi tarihte ve kim tarafından, tesbit edildiği hakkında sarih bir bilgi yoksa da bu hususta fikir vermeye yarayan bâzı kayıtlardan, mukayese tarikiyle, bir takım hükümler çıkarmakta ve daha fethi müteakip, ilk zamanlardan itibaren, bunun bir kanun ve teâmül haline geldiğini anlamaktayız. Filhakika Emir Süleyman Çelebi tarafından verilen bir mülkün — Fatih devrinde bir aralık timara tahvil edilmekle beraber —, XVI. asır başlarında aslî şekli ile muhafaza olunması, bir tahrir kaydının "*Cengiz han zamanından berü*„ diyerek eskiliğine işaret ettiği "*Erbuz Ata* اربوزاتا vakfının, yine bu devirde, ahfâdından biri tarafından evladlık vakfı suretiyle tasarruf edilmesi, eski defterlerin ve tevcihlerin muteber tutulduğunu, binaenaleyh, Pâdişah hasslarının da ayni şekilde kalmış olacağını göstermektedir; yâni, o tarihten bir buçuk asır evvelki hukukî vaziyetin XVI. asır başlarında da aşağı yukarı devam ettiği görülmekte, mülkler ve evladlık vakıfları hakkında câri ve muteber olan hâlin Pâdişah hassları için de kabul olunabileceği anlaşılmaktadır. Geliri tamamen hazineye teslim edilen Edirne havass-ı Humâyununun zamanla bir inkişaf gösterdiği, şehrin genişliyerek ve civârı ile birlikte refah ve mamurluğu arttıkça bu varidatın nevi ve mıkdarının da çoğaldığı muhakkaktır.

Yukarıda sıraladığımız Edirne mahalleleri, odaları ve cemaatleri avârız hâneleri Edirne'deki Pâdişah hasslarının esâsını teşkil etmekte idi. Bunların 935 de yekûnu, yâni bu mahallelerdeki mükelleflerle gayr-i mükellefler toptan şöyle görünmektedir :

يكون

محلات مع اودها	خطيب	امام	مؤذن	سادات	علما	شيخ قيم	سرمحفل و معلم	اهل برات	فقيرالحال
144	19	149	146	9	2	7	8	2	17	20

پيرفانى و ناتوان	نفر اسيابى	ياغجى ويماق	اعمى	وينوق	اشكونجى و يماق	خانه مسلمانان	مجردان
6	6	11	3	4	3	2829	323

زاويه در محلات	زمين وقف قطعه	معافان بعض خانهاء ادرنه	خانه كبران در محلات مسلمانان	اسياب باب
4	1	خانهٔ مسلمانان مجردان 10 97	46	3

Bu tarihte *Edirne*'de odalarla birlikte 144 mahalle gördüğümüz halde, evvelce de işaret ettiğimiz gibi, 1018 de 290 ı bulmakta idi. XVI. asır başlarında, ayrıca tesbit ve tahrir edilen 19 hıristiyan mahallesi ile 8 yahudi cemaati de [153] şu yekûnu göstermektedir:

جماعت ذميان نفس ادرنه يكون				جماعت يهوديان نفس ادرنه فى الاصل		
محلات كبران	خانه كبران	مجردان	بيوه وينق	خانه	مجرد	جماعت
19	472	7	6	4	201	6	8

Görülüyor ki, şehirde hıristiyan ve yahudi avarız haneleri islâmlarınkine nazaran çok azdı, hiristiyanlar hemen hemen altıda bir derecesindedir, mücerredleri, mukayese edilemiyecek derecede, ehemmiyetsizdi. Bunlar arasında *Bîve* ve *Voynuk* bulunduğu halde yahudilerde yoktur. Aşağıda görüleceği gibi zimmî Bîveleri avârıza dâhil, fakat, voynuklar hâriç tutulmuştur. *Ortakçı* ve *Çingene* statüsü içinde bulunanlardan hıristiyan olanlar da muaf sayılıyordu. İslâmlarda ise elinde Hüküm bulunan bâzı mahalleler ve bir çok muaf hânelerden [154] başka hatip, imam, müezzin, şeyh, sâdât, ulemâ ve sâire gibi dinî ve ruhânî vazifeleri bu-

[153] (Alaman) الامان ، (Portekiz, Portogal) پورتوغال ، (Katalan) جماعت قتلان
اراغوان (Aragon) اسپانيه (İspanya)، پوليه (Napoli, Polya) ، كروز (Geruz) ، تولدو (Toledo)
Bir asır sonraki tahrirlerde bunlara daha dört cemaat katıldığı görülüyor:
(جماعت بعض يهوديان، سوركونان يهوديان، انطاليه (Sicilye) ، جماعت جمله *648 tapu deft.*).

[154] Edirne içinde bâzı mahalleler ve z â v i y e o d a l a r ı s â k i n l e r i her türlü avârızdan m u a f ve m ü s e l l e m tutulmuşlardı, Meselâ, aslen zâviye odaları iken sonradan *Noktacı-zâde câmii* hâline gelen mahalle, *Hacı Kulağuz* ve *Hoşkadem mahalleleri*, XVI. asır başlarında ahâlisi ellerine m u a f - n â m e verilen bu kabil yerlerdendi. Gene bu devirde *Hadım Ali Paşa câmii* hareminde ve zâviyesinde yaşıyan Ş e y h M u h i d d i n ile dervişleri avârız-ı divâniyeden muaf tutulmaları için hüküm ve berat almış kimselerdi (*Krş. 77 ve 370 n. defterl.*).

lunanlar, kezâ, *ehl-i berat*, fakirülhâl, âmâ, pîr-i fânî gibi az çok tediye kabiliyetinden mahrum olanlar, diğer taraftan, *eşküncü*, *yamak*, *yağcı*, *bâzdâr* ve *ulakçı* gibi hususî ve ayrı teşkilâta bağlı kimseler bu mükellefiyetten muaf tutulmuşlardı ki, bunların yekûnu, XVI. asır başlarında avârıza tâbi olanlara nazaran hemen dokuz'da bir nisbetinde idi.

935 de (1529) *Edirne* ve köylerindeki bütün mevcudun gerek avârız hâneleri ve avârızdan muaf suretiyle, gerek Pâdişah hassları ve diğer şekillerin (timarlarla evkaf ve emlâk) umumî manzarası şöyle görünmektedir:

يكون قضاء ادرنه — جهت قضاء يوم ثلثانه

نفس شهر ادرنه 1 — محلات ادرنه 171 — مسلمانان مع اودها 144 — كبران 19 — يهود 8 — جامعهاء ادرنه 19 مساجد [155] 149

مدارس [156] 14 — عمارتها [157] 6 — زوايا [158] 31 — خانان [159] 16

حمامان 27 [160] — زمين وقف 2 — قضاء اسكودار 1 — قرا 133 — وقف واملاك 35 — اسياب باب 14 — مزرعه 1 — ارباب تيمار نفراً 23

نفراً 8744

---

[155] جامعهاء ادرنه

جامع كبير جامع عتيق جامع دارالحديث جامع سلطان بايزيدخان جامع سلطان مرادخان جامع كليسا جامع چلبي جامع يلدرم خان جامع ميخال بك جامع قاسم پاشا جامع سليمانيه جامع لارى جامع خانى خاتون جامع ابراهيم پاشا جامع خاتونيه جامع على پاشا جامع نقطه جى زاده جامع سنان بك ميرميران جامع مزيد بك يكون 19 مساجد 149

[156] مدارس ادرنه

مدرسهٔ دارالحديث — مدرسهٔ چفتلر — مدرسهٔ چلبي — مدرسهٔ اسكي جامع — مدرسهٔ سلطان بايزيدخان — مدرسهٔ طاشلق

جهت تدريس عتيق 50 — جديد 50 — 30 — 40 — 30 — 30

جهت تدريس 50 — جهت تدريس 50

مدرسهٔ بكار بكى — مدرسهٔ سراجلر — مدرسهٔ ابراهيم پاشا — مدرسهٔ مرادبك — مدرسهٔ شجريه — مدرسهٔ شاه ملك

25 — 25 — 19 — 10 — 10 — 10

قاضى مدرسه سى — مدرسهٔ توتونجى احمد — يكون 14

20 — جهت تدريس 10

[157] عمارتهاء ادرنه

عمارت مرحوم سلطان بايزيدخان — عمارت مراديه الشهيربه مولاناخانه — عمارت يلدرم خان — عمارت ميخال بك مع جامع وحمام

مع مدرسه وجامع وحمام — وجامع وحمام

عمارت فضل الله پاشا — عمارت سنان بك ميرميران — يكون 6

خانهاء عوارض 7856

خانه	خانه کبران		خانه یهودا	
مسلم	مجرد	1652 مجرد	بیوه	201 مجرد
5211	682	73	26	6

خانهاء غیر عوارض 888

خطیب	امام	مؤذن	سادات	شیخ علما	قیم	سرمحفل ومعلم	محصل	اهل برات	فقیرالحال	پیرفانی وناتوان
19	149	146	9	7	2	8	2	17	20	6

نفراسیابی	اعمی	اشکونجی ویماق ویاغجی	بازداران	بناك مجرد	اولاقجی	وینوق	معافان بعض خانهاء ادرنه
6	3	129	5	1	1	4	برموجب حکم همایون 143

غلمان اوزتاجیان				چنکانها				در نفس ادرنه		درقرا	
مسلم	مجرد	کبران	مجرد	مسلم	مجرد	کبران	مجرد	بیوه	مسلم	مجرد	34 مجرد
2	1	7	1	75	19	80	3	3	97	10	2

حاصل 2718727

جمعاً

خاصهاء پادشاه عالمپناه

نفس شهرادرنه	محلات	زمین وقف قطعه	قرا اسیاب	قرا عدد	نفراً	حاصل
1	171	1	6 10	43	868	104130

نفراً 4558 حاصل 1.827951

تیارهاء قضاء ادرنه

زواياء ادرنه [158]

زاویهٔ مولانا کهنه زاویهٔ قره جه احمد زاویهٔ باباکوچك زاویهٔ فیروزاغا زاویهٔ ادهمی زاویهٔ حضرلق زاویهٔ افسانجی(؟) زاویهٔ صارماشیق زاویهٔ حاجی سنان زاویهٔ شاه ملك زاویهٔ بلبانیه زاویهٔ ارسلان خانه زاویهٔ حیدرخانه زاویهٔ دارالسیاده زاویهٔ ابراهیم پاشا زاویهٔ کسبی کران(؟) زاویهٔ نقطجی زاویهٔ علی پاشا زاویهٔ شیخ شجاع زاویهٔ طورغودبالی زاویهٔ نفس سلخ خانه زاویهٔ خواجه دولت شاه زاویهٔ سیدی علی

2 باب در راه استانبول

زاویهٔ شیخ اسماعیل یکون 24

خانان [159]

خان خلیل پاشا خان مصطفی پاشا خان پیری پاشا خان قترجی خان حاجی مزید خان حاجی علاءالدین خان قیق موسی خان نصوح بك خان ارپه یارجسی خان یغماجیلر خان استرها خان معماره(؟) خان نفس خان منیاس خان قپان میوه خان قورشونلو یکون 16

حمامان [160]

حمام یکی عمارت بکلربکی سراجلر نام دیکر شهاب الدین تحت القلعه عبدل بك فیروزاغا مصطفی پاشا قاسم پاشا قاضی عسکر صاروجه پاشا سرای حمامی یکیچری طاشلق ابراهیم پاشا اسحق پاشا اخی چلبی محمود پاشا الاجه کوچك چوقیلر چوقور یلدرم خان میخال مزید بك دلکاوقیا کلی شجریه یکون 27

اوقاف و املاك

اسکدر	قرا	مزرعه	زمین‌وقف	اسیاب	نفراً	حاصل
1	84	1	1	4	3818	786648

[370 tapu deft.]

Pâdişah hassları arasınd bulunduğu görülen altı köyün *(Çölmek, Hatip, Haraç-Köy, Akpınar, Arnavud-Büzürk, Arnavud-Küçük)* [161] hâsılı çok azdı. Pâdişahlara mahsus bir sarayı bulunan *Çölmek* köyü hass reâyası öşürden başka mîrîye onikişer akçe ve üçer kile arpa sâlâriyesi, Edirne'deki Eski Saraya birer araba odun ve yine Edirne'deki Yeni Sarayın bahçesinde çalışan öküzlere birer araba saman vermekle mükelleftiler ki, diğer iki hass köyü daha bu statüye tâbi bulunuyordu. Bu suretle, mecmuu 131 müslim avârız hânesi, 13 mücerred, 5 hiristiyan hânesi ve 7 göz değirmeni-ki şehzâde Mahmud'un kızı Hanzâde Sultan'ın mülkiyetinde olduğu tasrih edilmiştir — ile bu altı köy 935 de Pâdişah hasslarına ancak 20059 akçalık bir gelir temin ediyordu. Bu mıkdarın 949 da (1542) Gazi Evrenos ahfâdından Yusuf bin İskender'in tahrir eminliği sırasında 28793 akçeye yüksekliğini görüyoruz [162]. Bu altı köyden yalnız *Arnavud-Büzürk* köyü «اورتاجیان خاصه» dır. Gerçi, XVII. asır başlarında, burada Pâdişah hassları içinde daha başka ortakçı köylerinin de bulunduğu biliniyorsa da [163] 935 tarihindeki tahrir kayıtları, hass köylerinden yalnız bu köyü ortakçı statüsü içinde göstermektedir.

Bunlardan başka *Edirne*'ye tâbi *Ada* nâhiyesinde de Havass-ı Hümayun köyleri bulunmakta idi [164]. 949 da bu sekiz köyün 108951

---

[161] Hass köylerinin zaman zaman değiştiği görülmektedir. Meselâ, XV. asır sonlarında (890 = 1485) bu mıntakada dokuz köy (ayrıca مرادجلر ، اینه‌می (قورجی) Hasshâ-i Hümayun olarak bulunuyordu. Bu köylerin statüleri şu kayitte vüzuhla görülmektedir: «چفتی اولان چفت رسمی اون اکیشر اچه ویرورلرمش وهر چفت اوچر کله ارپا داخی ویرورلرمش علاوه بیله حساب اولندی» (*krş. 20 n. tapu deft. var. 39*).

[162] *krş. 220 n. tapu deft.*

[163] Ömer Lütfü Barkan, *Kanunlar*. s. 108 v. d.

[164] «ایمیر غازیلو، صاروخان، بوسنه، صالتق‌لو، تاتارلو، شاهینجی، مزیدبك نام دیکر اومور بك، صوفیلر» *krş. 220 n. tapu deft.* 890 da *Ada*'daki hass köyleri (aralarında Ortakçı köyleri de «اورتاجیان پادشاه» dâhil) *Dimetoka* nâhiyesindeki hasslar arasında görülmekte ve «خاصهاء دیکر کالمشهور بخاصهاء آدا است» şeklinde ifade edilmektedir. 17 köyden mütegekkil olan bu gurup köylerinden bir kısmında sipahiler bulunduğu gibi, haraç ve ispençe vermeyen ortakçı köylerinde de bir kısım haraç ve ispençe veren hiristiyan cemaati mevcut idi. Ortakçı köylerinden bâzıları Bosna ve Hırvatistan'dan getiri-

akçe hâsılı gösterilmişti. Sonradan, XVIII. asırda, bu köyleri de içine alan geniş sâhada ıstabl-ı âmireye merbut mecmuu 52.567 dönümü bulan hassa çayırlarının mevcudiyetini biliyoruz [165].

935 de *Edirne*'de Pâdişah hassaları arsındaki bu altı köyün vaziyeti şöyle tesbit edilmişti: [166]

درناحیهٔ ادرنه عن خاصهاء پادشاه عالمپناه

قریهٔ چوملك مذکور قریه عشردن غیری بکلکه اون ایکی اچه و اوچ کیله ارپه سالاریه‌سیله و أسکی سرایه برر عربه اودون و یکی سرایده باغچه‌یه خدمت ایدن اوکوزلره برر صمان ویررلر

قریهٔ مزبورده سرای عامره واردر

خانه	مجرد	کبران	اسیاب‌باب که ملکیت اوزره سلطان خان زاده دختر سلطان محمود متصرفدر
25	2	4	7

حاصل 2803

قریهٔ خطیب نام دیکر قره خاجی بو قریه دخی رسومنی چوملك کوبی کبی ویررلر

خانه	مجرد	کبر	حاصل
22	2	1	2002

قریهٔ قراجه خاصهٔ همایون بونلر دخی رسومنی ویررلر

خانه	مجرد	حاصل
28	2	3515

---

lip iskân edilenlerden teşekkül ettiği anlaşılmaktadır. قریهٔ بوسنه اورتاجیلردر خراج واسپنچه «ویرمزلر» ، «قریهٔ خروات اورتاجیلردر خراج و اسپنچه ویرمزلر». Mâmafi hass köylerinden bâzıları da (*Sarahan, Tatar, Saltık* veya *Saltıkla, Antablı*) yine bu karakteri taşırlardı. *Helvacı* köyünde ise «جماعت شهرلویانکه رعیت چفتلکنی دوتارلر عشرلیله چفتلری رسمنی ویررلر» diye kaydedilen bâzı şehirliler görülmektedir. Bu tarihte *Ada* hassları şu şekilde idi:

قری	خانه (جمعاً)		خانه‌کبر	مجرد	سپاهی‌خانه	حاصل
17	مسلم 357	مجرد 51	66	2	51	88995

(*krş. 20 n. tapu deft. var 81 v. d.*)

[165] *krş. 1146 tarih ve 915 numaralı tapu deft.*

[166] 890 tarihinde ise yukarıda [not 161] zikredilen dokuz köyün mecmuu şöyledir.

قری	خانه (جمعاً)		خانه‌کبر	بیوه	حاصل
9	مسلم 206	مجرد 23	26	2	41541

(*krş. 20 n. tapu deft. var. 39 v. dd.*)

قریهٔ آق پیکار خاصهٔ همایون قریهٔ ارناود بزرك اورتاقجیان خاصه [167]

خانه	مجرد	حاصل
21	7	3421

ارنود کوچك نام دیکر بنفشه‌لك یکون

خانه	حاصل		قرا	اسیاب‌باب	خانه‌مسلم	مجردان	خانه‌کبران	حاصل
35	8318	[168]	6	7	131	13	5	20059

B. Rumeli Eyaleti'nde.

Edirne'den başka yerlerde de ehemmiyetli derecede Pâdişah hassları vardı. 883 tahririnde muhtelif bölgelerde sık sık

«خاصهاء پادشاه خلدملکه‌در تصرف عاملان»

geçmektedir [169]. Bunlardan Paşa livâsının sağ kolunda bilhassa *Dimetoka*, *İpsala* ve *Filibe*'de büyük mikyasta mevcuttu. Meselâ *Dimetoka* şehri, 17 mahallesi [170] ve altı köyü ile bu meyanda idi [171]. Bâzan timarlar da Pâdişah hassı hâline geliyordu. Timar suretiyle, yukarıda bahsettiğimiz, Doğancı Mustafa'nın tasarrufunda bulunan *Keşan*'ın hass mâdeni olması gibi, 883 sıralarında *Kalameria*'ya tâbi (*Selânik*'de کلمریه) bir köy de *Çirmen* mîrlivâsına âit timarlıktan Padişah hassına inkilâp etmişti [172]. Sonraları, XVI. asır ortalarında, bunun aksine de şâhit

---

[167] 890 da bu köyde şu kayıt vardır :

قریهٔ ارناود اورتقجیانان پادشاه (خراج و اسپنجه و سایر رسوم ویرمزلریمش بر رمد بیشر کله اربه و برر مد بغدای واوچر کله طارو اکرلر) 18 خانه، 2 بیوه، حاصل 3480 (*krş. 20 n. tapu deft.*)

[168] 890 da bu köy de ortakçı olarak gösterilmiş ve 8 hâne kaydedilmiştir. (*krş. ayn. deft.*)

[169] *krş. 7 n. tapu deft.* s. 14,17.

[170] (محلهٔ دباغلر که ابدال جنید محله‌سی دخی دیرلر، قره‌کوزبك، براق، مدرسه، حراجی، اوج بك، جرجی، جامع، قیومجی، حبیب فقیه نام دیکر ماجرلر، قوم که بازارلونك محله‌سی دخی دیرلر، قوم که خواجه‌جه داخی دیرلر، طغان بك، کوپری‌باشی، تاتارلر، قلعه، کبران قلعه)

[171] 890 tarihindeki bu vaziyet şu yekûnu gösteriyordu :

جمعاً

شهر	قری	خانه	مجرد		خانه	بیوه	حاصل
1	6	419	88		118	7	70424

مسلمانان کبران

(*krş. 20 n. tapu deft. var. 80*)

[172] *krş. 7 n. tapu deft. s. 634*

(تیمار میرلوای چرمن تیمار مذکور شمدکیحالده خاصهٔ پادشاهدر مجلده خاصلری یازلمشدر)

olmaktayız: *Filibe* havâlisinde bir hass köyü, 950 de Celâl-Zade'nin (Koca Nişancı) derkenarına göre, yeniçeri-ağası Ali Ağa'ya (Semiz Ali Paşa) arpalık alarak tevcih edilmişti:

«أشبو قريه ولايت مجدداً يازيلوب دفتر اولندقده بو مقدار زياده يه يازلوب متحمل اولمدوغی پايهٔ سرير اعلايه عرض اولنوب حاليا يكيچريلر آغاسی علی آغايه بروجه آرپالق توجيه اولنوب يكرمی بش بيك آقچه يه بازلماق امر اولنوب دفتر جديده ثبت اولنماق بيورلمغين بمعرفة مفاخر الوزراء العظام حضرت سليمان پاشا وحضرت رستم پاشا و حضرت محمد پاشا و حضرت خسرو پاشا ادام الله تعالی معاليهم قيد اولندی تحريراً فی اواخر شهر ذی الحجه سنه 950 حرره اضعف العباد الله الملك المتعال مصطفی بن جلال الطغرايی عفی عنهما» [173]

Rumeli'deki Pâdişah hassları içinde bulunan bir de şap madeni vardı: *Ferecik*'de Sencar (سنجار), Menteşalar (منتشالر), İsâ (عيسی) köyleri ehalisi kendi mıntakalarında ektikleri hububatın öşrünü hiç bir yere vermezler, buna mukabil, Emir Süleyman Çelebi devrinden beri, şap işlemek, yâni, istihsal etmek mecburiyetinde bulunurlardı. Kendilerine mîrî tarafından 94080 akçe sermaye verilecek [174], on akçesi için bir kirte (كيرته) şap hesâbiyle [175], 9408 kirte şap elde edilir, her kirte 150 akçeden 1.411.200 akçe hazineye varidat temin olunurdu. Daha sonraları, şap işlenen yerlerin sürüldüğü, geri kalan için gene onar akçe verilerek karşılığında birer kirte şap alındığı, ve böylelikle, ancak 130000 akçe temin olunduğu, XVI. asır başlarında, tesbit edilmişti [176].

1530 tarihinde Rumeli'deki Pâdişah hassları 15 şehir ve 4 kasabada olmak, köy, mezrea ve çiftlikleri de ihtiva etmek üzere cizye, âdet-i ağnam, mukataat ve sâireden hepsi 24.319.431 akçe vâridat temin ediyordu. Bu yekûn şöyle tesbit ve tahrir edilmişti:

خاصهاه حضرت پادشاه عالميناه

نفس										
شهر	قصبه	قراعدد	مزارع	چفتلك قطعه	جماعت	انهار	طاليان	كول	شابخانه اوجق	اسيابهاپاره
15	4	355	18	24	11	3	3	2	22	10

[173] *krş. 220 n. tapu deft.*

[174] «بوندن اقدم دفتر عتيقده مقيددر سليمان أمير زمانده 94080 اقچه عتبهٔ عليادن ويريلوب عادت بونك اوزرينه ايمش كه هر شاب اشلين كسنه بكلكدن اجرت اون اقچه ويريلور ايمش...»

[175] Bir kirte takriben $^5/_4$ kantar, yâni, 55 okka idi.

[176] *krş. 77 n. tapu deft., ayn. yer.*

[177] *krş. 167 n. taku deft.* var. 3.

[178] *krş. ayn. deft*, var. 64.

حاصل مع عادت اغنام و مقاطعات سایره
13.864.436

يكون مع جزيه
[177] 24.319.431

جزيه
10.454.995

Bu yekûnun yalnız Selânik, Serez, Kavala bölgesindeki altı şehir ve kasabaya âit olan kısmı ise ayni tarihte şöyle görünmektedir:

خاصهاء پادشاه عالمپناه خلد ملكه

	نفس سلانيك و سدره قپسی و عورتحصاری و سيروز و قواله و تيمورحصاری	قرا	مزارع	چفتلك	طاليان	كول	حاصل
[178]	150	14	23	3	1	6	8.059.108

II. VEZİRLER, DEVLET ERKÂNI ve ÜMERÂ HASSLARI

Rumeli'de Pâdişah hasslarından başka vezirler, beylerbeyi, sancakbeyi vesâire gibi devlet erkânına âit hasslar da vardı. İlk hassların, bu mıntakada, vezirlere mi, yoksa ümerâya mı verildiğini sarih olarak tayin etmek güçtür. Ancak, ilk tahrir defterlerinde, bu kabil hassların, daha ziyade, bu sancaklarda vazifeli sancakbeylerine tevcih edildiği görülmektedir. Çirmen sancağının XV. asır ortalarında mîr-i alem hassı olduğunu yukarıda kaydetmiştik. Hakikaten, bu livâda, bizzat Çirmen kasabasının ve bâzı köylerinin, ayrıca Yenice-Zağra'nın (ناحيهٔ زغره يكيجی) ve Akçe-Kızanlık ve bâzı köylerinin bu durumda (خاصهٔ مير علم) olduğu görüldüğü gibi [179], bu asrın sonlarında da, ancak, beylerbeyinin hassları mevcud idi[180]. XVI. asır ilk yarısında vezirlere âit gördüğümüz ve aşağıda zikredeceğimiz hasslardan bir kısmının, ihtimal, eskiden de bâzı vezirlerin hassı olması, veya, hiç değilse, mülk yahut çiftlik olarak (برسم چفتلك) tasarruflarında bulunması [181] mümkün ise de, en eski ka-

[179] *krş. 180/35 n. Mâliye deft.*

[180] «خاصهاء علی پاشا مير ميران روم ايلی» *krş. 890 (1485) tarih ve 20 n. tapu deft. var. 52,88.*

[181] Meselâ Edirne'nin *Üsküdar* nâhiyesi 890 sıralarında *Gelibolu* sancakbeyi Sinan Paşa'nın (ملك سنان پاشا مير علم كليبولی), *Çavuş* köyü Davud (Koca) Paşa'nın mülkü idi. (*krş. ayn. deft. var.* 42,141).

yitlerin, sâdece, mîr-i alem, mirlivâ, mîrmîran nâmına hassları göstermesi, bizi Paşa livâsında ve Rumeli eyâletinde Pâdişah hasslarından gayrilerinin, evvelâ, bu eyâletin muhtelif bölgelerinde vazife gören kimselere tevcih edildiği hususunda bir hüküm ve kanaate sevk etmektedir.

935 (1530) tarihlerinde, sadrâzam İbrahim Paşa ile Ayas ve Kasım Paşa'lardan başka, Rumeli beylerbeyi Behram Paşa'nın, Anadolu ve Rumeli *Kazasker*'lerinin, Pâdişah Hocası'nın, *Kapudan*, *Nişancı* ve *Defterdar*'ın, ayrıca, ber vech-i tekaüt olmak üzere, Pirî Mehmet Paşa ile «*mîr-i Selânik*» in, bir de, Bosna mîrlivâsı Hüsrev Bey'in — diğer hassları ile mahsup edilmiş olarak — hassları Rumeli eyâletinin muhtelif mıntakalarına dağılmış olarak görülmektedir. Bu esnada hass aldıkları görülen kazasker ve defterdar gibi vazifeliler, kırk sene kadar önce, sâdece, timara tasarruf ediyorlardı. Hattâ Fâtih ve Bayezid II. devirlerinde vezirlerin ve beylerbeyilerin de timarları vardı; yahut başka bir tabirle, vezirlerin hasslarına timar deniyordu. Bu iki ıstılah *synonyme* olarak kullanılıyordu. Buna âit pek çok misal vardır: Meselâ, Fâtih devrindeki bir timar defteri 870 (1463) sıralarında, Çirmen livâsında, Akçe-İbrahim köyünün «تیمار حضرت کمال پاشا بجهة چنتلك» verildiğini. onun ölümünden sonra (evâhir-i cumâd II. 874) gene «برسم چنتلك» defterdar Alâeddin «علی الدین پاشا» Paşa'aya tevcih edildiğini, daha sonra da, Sinan Paşa elinde olduğunu bildirmektedir [182]. O devire âit diğer bir tahrir defteri de, sık sık, [183] تیمار حضرت مسیح پاشای مکرم دام دولته، تیمار حضرت محمد پاشای معظم [184] تیمار داود بك میرمیران روم ایلی، تیمار فایق پاشای معظم, [185] تیمار حضرت مسیح پاشای اعظم [186]» diye bahsetmektedir. Kezâ, aşağıda mukataalar bahsinde göreceğimiz gibi, ayni tarihte (883) Menlik zeamet mukataasının Mehmed Paşa'nın timarı olduğu bildirildiği gibi, ayni mukataa ve *Demirhisar* mukataası Mehmed Paşa ve Mesih Paşa'nın tasarrufunda bulunduğu da kaydedilmektedir [187]. Diğer taraftan, gene ayni tahrir defteri «ولایت درامه خاصهاء زعامت حضرت محمد پاشا دام دولته، ولایت نوره قوب خاصهٔ محمد پاشاء ولایت زیخنه خاصهاء حضرت محمد پاشا دام اقباله» diyerek ayni Mehmed Paşa'nın (Karamanî) hassalarını bildirmektedir [188].

Gene meselâ, 890 tarihinde *Çirmen* sancağında bir kaç köyün o sı-

[182] *krş. 180/35 Mâliye deft.*, s. 141
[183] *krş. 7 n. tapu deft.* s. 211
[184] *ayn. deft.*, s. 73,76
[185] *ayn. deft.*, s. 212
[186] *ayn. deft.*, s. 278
[187] *aş. bk.* Paşa livâsı mukataaları
[188] *ayn. deft.*, s. 26, 118, 362.

rada kazasker bulunan Çandarlı-zâde İbrahim Paşa'nın, (تيمار قاضيسكر ابراهيم چلبى بن خليل پاشا) ve altı köyün Pâdişah'ın hocası Gürânî'nin (تيمار حضرت مولانا كورانى برسم چفتلك) [189], gene ayni mıntakada iki köy ve bir mezreanın defterdar İsâ Fakîh'in (تيمار مولانا عيسى فقيه دفتردار پادشاه), *Kara-Mehmed* köyünün Ahmed Paşa'nın (عن تيمار حضرت احمد پاشا) [190] timar olarak tasarruflarında bulunduğu görülmektedir [191] ki, sonradan bu kabil timarların bir kısmının hasss [192], diğer bir kısmının da, aşağıda işaret edeceğimiz gibi, zeâmet itibar edildiği veya o kıymetlere yükseltildiği anlaşılıyor.

1530 sıralarında Sadrâzam ve vezirlerle ümerâ ve devlet erkânına âit hasslar şöyle tesbit edilmiştir:

خاصهاء صدرالوزراءالعظام		خاصهاء اياس پاشا			خاصهاء قاسم پاشا			
حضرت ابراهيم پاشا		نفس	قرا	مزارع	نفس	قرا	مزرعه	اسكله
قرا عدد	حاصل	1	49	5	5	67	2	1
25	[193] 116.732	حاصل	407.309	[194]	حاصل	432.990		[195]

[189] Buna benzer bir timarın, gene Fâtih'in hocalarından Sinan Paşa'ya, ayni şekilde 876 da (1471) verildiğini görüyoruz: *Paşa-Yiğit* köyünde Ali ve Hamza Bâli tasarrufunda bulunan, bir timar hakkında sonradan şöyle bir kayit vardır: «النوب پادشاهمز خواجهسى سنان پاشايه رسم بدل چفتلك طريقيله ويرلدى تحريراً فى اواسط رجب سنه 876 درويزه» (*krş. 180/35 n. Mâliye deft., var. 47*).

Gene bunun gibi bir timar da Hekim Yakub Paşa'nın idi ki, her nedense Hoca Yakub Paşa olarak zikredilmekte ve Ostrova'daki bu timarını sonradan 883 de Fâik Paşa'ya verildiği anlaşılmaktadır (*krş. 7 n. tapu deft. s. 328*).

[190] Bu devirde bu sıfatı hâiz olan kimse, her halde, Pâdişahın damadı Hersek-zâde Ahmed Paşa olabilir. O sırada sancakbeyleri Paşa ünvanını taşımadığına, her hangi bir beylerbeyi olduğu da tasrih edilmediğine ve bilhassa «*Hazret*» sıfatı ile işaret olunduğuna göre Hersek-zâde olması kuvvetle muhtemeldir. Daha zaif bir ihtimalle Bursalı Ahmed Paşa (Şair) olabilir.

[191] *krş. 20 n. tapu deft., var. 59,91,111.*

[192] Bu kabilden olmak üzere, 890 tarihlerinde timara mutasarrıf olan voynuklar mîrlivâsının dirliği de XVI. asır ortalarında hass idi. Meselâ, 949 tahririnde *Filibe* havâlisinde «خاصهاء سنان بك ميرلواء وينوق» görmekteyiz (*krş. 220 n. tapu deft.*).

[193] İbrahim Paşa'nın *Selânik* ve havâlisine âit on iki kadılık mıntakada, yâni, Rumeli eyâletinin sol kolunda yalnız 13 hass köyünden 74002 akçe vâridatı vardı ki, mütebaki 12 köy sağ kolda *Edirne* bölgesinde bulunuyordu (*krş. 167 n. tapu., deft., var. 64*)

[194] Ayas Paşa'nın da hasslarından büyük bir kısmı Selânik bölgesinde idi. Drama kasabası ile 29 köy, 5 mezrea ve bir çiftlikten 302847 akçe vâridat geliyordu (*krş. ayn. deft., ayn. yer.*).

خاصهاء بهرام پاشا میرمیران روم ایلی خاصهاء مولانا خواجهٔ حضرت خداوندکار خاصهاء مولانا قاضیعسکر روم ایلی درقضاء قلیه و مناستر وپرلپه

نفس	قرا	مزرعه	حاصل	قرا	حاصل	قرا	حاصل
1	37	1	279.156 [196]	3	18.307 [197]	23	205.981

عن خاصهاء مولانا قاضی عسکر اناطولی عن خاصهاء قپودان عن خاصهاء پیر محمد پاشا بروجه تقاعد تابع پرلپه ومناستر

نفس	قرا	حاصل	نفس	قرا	حاصل	قرا	حاصل
1	14	80.414	1	4	37.279 [198]	10	8389

خاصهاء در تصرف احمد چلبی دفتردار خزانهٔ عامره

قرا	حاصل
10	102.262 [199]

خاصهاء نشانجی بك

قرا	حاصل
17	119.216 [200]

عن خاصهاء خسرو بیك میرلواء بوسنه سایر خاصلویله محسوبدر

قرا	مزرعه	حاصل
4	1	14.939 [201]

خاصهاء میر سلانیك بروجه تقاعد

قرا	چفتلك	حاصل مع مقاطعه
5	2	81.232 [202]

[195] Bu, her halde, Güzelce Kasım Paşa'dır. Ayni Selânik mıntakasında bulunan hassalarına «*nefs-i Yenice-Karasu*» ile 23 köy, bir iskele, bir göl dâhildi ve bunların 153892 akçe hâsılı vardı (*krş. ayn. deft., ayn. yer.*).

[196] Rumeli beylerbeyi Behram Paşa'nın Selânik bölgesinde sâdece üç köyü ve bunlardan 66968 akçe geliri vardı. Şu halde hasslarının büyük bir kısmı Paşa livâsının, daha doğrusu o zamanki Rumeli eyaletinin sağ kol bölgesinde bulunuyordu demeklir (*krş. ayn. deft., ayn. yer.*).

[197] Her halde Hayreddin efendi idi. Hoca'nın bütün hassları, yâni üç köyü de Selânik bölgesinde bulunuyordu (*krş. ayn. deft., ayn. yer*).

[198] Kapudan hasslarından dört köy (14524 akçe vâridatiyle) sol kolda, Tekirdağı olması muhtemel bulunan bir kasaba ise sağ kolda idi (*krş. ayn. deft., ayn. yer.*).

[199] Defterdar Ahmed Çelebi'nin de 10 aded hass köyü ayni Selânik bölgesinde görülmektedir. Bu tarihteki diğer iki defterdarın (İskender Bey, Rüstem Çelebi) ise timar veya zeâmetleri vardı. *aş. bk.*

[200] Nişancı hassları da tamamen Selânik havâlisinde görülmektedir. «عن خاصهاء نشانجی» kaydi bulunmamasına rağmen, bu esnada nişancılık hasslarının, bir kaç sene sonra bu mevkie getirilen Celâl-zâde Mustafa Çelebi'nin de 800000 akçelik hassı olduğu gözönüne alınırsa, bu kadar olamıyacağı ve diğer yerlerde de bulunabileceği düşünülebilir.

[201] Husrev Beyin hasslarından bu kaydedilen kısmı tamamen Selânik taraflarındadır ve çiftlik hâlinde gösterilmiştir.

[202] Buradaki «*Mîr-i Selânik*» kaydi, her halde «*Mîrlivâ-i Selânik*» mânasındadır, onun da bütün hassları, idâresi başında bulunduğu bu mıntakada idi (*krş. ayn. deft., ayn. yer.*).

III. ZE'ÂMET VE TİMARLAR

Rumeli'de ilk timarların kadılara ve askerî teşkilâttan da yaya-başılara verildiği anlaşılmaktadır. Yaya ve Müsellem teşkilâtı Rumeli eyaletinde tesis ve tamim edildiği sırada müsellem'lere çiftlikler dağıtılmış [203] ve yaya-başı'lara timarlar verilmişti. Bâzan yaya-başı timarlarında da çiftlikler vardı; bu takdirde, bunlar, kendi yerine eşen, yâni sefere giden cebelûleri ve raiyyetleri ile (چفتلك با رعایا) idiler. XV. asır ortalarında bu vaziyette görülen timarların ötedenberi ayni vaziyette bulundukları anlaşılmaktadır. Meselâ Tekirdağı havâlisinde bir timarın eski bir yaya-başı'na âit olduğu, onun da bunu babasından teslim aldığı şu suretle kaydedilmiştir: (تیمار قدیم یایا باشی مصطفی ولد قوتلوجه از تحویل پدرش) [204].

---

[203] Bu hususta bir fikir vermek üzere, 870-880 (1465-1475) senelerine âit, Ergene nâahiyesinde *Nusret köyü*ndeki bir Müsellem'in çiftlik ve yamakları ile kaydini zikredelim:

عن قریهٔ نصرت

مسلم

بو مسلملکی شرابدار حمزه بك نصوح ولد چتال حسن ولد اسکندر قره‌کوز ازاده حمزه

ازرنه‌در بنوچون [bunun için] موسی

بر جبلو اشدورر

چفتلك : موسی یری رجب یری [Kendi yerine]

یماق : اسماعیل ازاده حمزه، فیروس‌ازاده حاجی، دموز ولد حسن بر اسکندر [İskender'in yerine Demir yamaklık yapacaktır]

الیاس ازاده قرا دانشمند، اتمجه‌ازاده حمزه، علی ولد حمزه بر موسی کچ [Musa'nın yerine Ali, küçük]

اینبك ولد حمزه براسکندرکچ بو اکی یرلرایچون یماق‌خرجن وره خانه غیرکچ [Küçüklerden hariç hâne] 8 (*krş. 180/35 n. deft. var. 113*)

[204] Bu Kutluca nâmına köy teşekkül etmiş ve burada hassa çiftlik ile 40 tane hassa koz-ağacı tahrir edilmiştir. Bu yaya-başı Mustafa'nın timarı—ki sonradan oğlu Süleyman'a verildiği anlaşılmaktadır—860 sıralarında şu vaziyeti göstermekte idi (*krş. ayn. deft. var. 39 v. dd.*).

کندویرومه	جبلو	تنکتور
	1	1

تیمار قدیم یایا باشی مصطفی ولد قوتلوجه از تحویل پدرش

تعلوقات مذکور سلیمان وجیب اولاد مذکور یایاباشی قلقال برادر مصطفی یایاباشی اسحاق ازاده مذکور یایاباشی

عن قریهٔ قوتلوجه خاصه چفتلك خاصه قوزاغاچلری 40

چفتلك با رعایا	سلیمان شاه	حضر	شاهین	اوزبك	عن قریهٔ قزل حصارلی	عن قریهٔ اوکولی
	یری	یری	یری	نورالدین یری		موسی یری

Bâzan da Müsellem çiftliği bozulmuş ve timara tahvil olunmuştur; nitekim Çirmen mıntakasında *Gaziler* köyü hakkında şöyle bir kayde rastlıyoruz: (عن قريهٔ غازيلر مسلم بوزيلوب ويرلمش تيمارلغه). Yaya-başı'ların bir vazifesi de müsellemlik eşküncülerini, hatta bâzan *Ser-asker* sıfatını taşıyarak, sefere götürmesi ve, tahrir kaydinin tabiri ile, görüp gözetmesi idi. Müsellemlerin değiştirilmesinde ser-asker denilen bu yaya-başı'lar rol oynadığı gibi (Meselâ bir Müsellem'in yerine yamaklarından biri getirilirken şöyle kaydedilmekte idi:

«بجای اوعن يماق خود اصلخان برادراحمد بمعرفته سرعسكر تحرير اقى اواسط ذى القعده سنه ٨٧٦ در قسطنطنيه» [205] timar sahipleri de Mîrliva varsıtası ile tebdil ve tahvil

---

عن قريهٔ سكوتلو دره — عن ويران اروجبكاوده اينبك — عن قريهٔ نصرت ويرانى
زمين مد — يرى قديم موقوفدن مضاف اولمش — دولتخان يايا حصار بكيدر
8 — و مسلم مسلمك ديواصلده قيداولمش — يرى كاوزدن باقى قلان ير
خاريج دفتر قديمدن چوق كلمش
ديو اصلده قيد اولمش
بالوده اولن (؟)

عن قريهٔ بكارى بكلى — قوم باغى واينجيرلو جفتلكى بو اكى چفتلك سنجاق بكنوكش محمود بك
نصرت عثمان عن يايا باشى على — سنجاق بكى ايكن مبادله اولمش مذكورك اصلده ازرنده يازلن
يرى يرى ولد حمزه — خليل و محمد يرن سنجاق بك ازرينه يازلمش كرو اصلى ازرنه تحرير
اولندى و هم النده حضرت پاشا حكم وار

رعيت عن قريه قوتلوجه
مصطفى ولد حضر — آلوان ولد او .... [37 raiyyet] .
[اختياريله اوغلى سليمانه ويرلدى اشر فى اواخر ربيع الاول سنه ٨٧٤ در قريه بوزابه]
[بو مذكور سليمانه اشغى يايا باشلق ويرلوب در قديمدن بو مسلمك سرعسكرى اولمغين شويلجه امر اولندى كه بو مسلمرى بر قرار سابق كورب كوزده].

[205] *krş. 180/35 n. deft. var. 47.* Mâmafi bir Müsellem çiftliğinde, o sırada Mirliva bulunan, Saruca Paşa'nın, böyle bir tevcih yaptığı da görülmektedir: (چفتلك على يرى در قديمدن مرحوم صاروجه پاشا ويرمش يايا موقوفندن در) (*ayn. deft. var. 40*). Gene ayni şekilde Malkoç beyin oğlu Murad beyin de — her halde sancakbeyi sıfatiyle — *Ak-Viran* köyü civarında bir mezreayı birisine verdiğini, alan kimsenin elinde Murad beyin «*tevki-i şerif*»i olduğunu görüyorvz. Kayit şöyledir (*var. 159*):
«مزرعهٔ وقف صادق فقيه مع الياس فقيه يرى ديمكله مشهوردر مرحوم مراد بك var. 165 de] ولد مالقوج بك] خليل ولد الياس فقيه ويرمش صكره مرحوم سلطان مراد خان مسلم دوتب قرداشى سنان فقيه ويرمش مذكور سنان فقيه داخى فوت اولب اوغلى صادق فقيه ويرلمش آلنده مرحوم مراد بكدن توقيع شريف وار وقفيت ازره بقلم مومن خواجه اصلده داخى بوصورت اوزره قيد اولمشدر كرو اصل ازره قيد اولدى»

olunuyorlardı. Bu sırada *Çirmen* nâhiyesindeki yerlerin bütün kadılarının (*Tekür-Dağı, Çirmen, Akçe-Kızanlık, Hasköy* vs.) kazâ hakları sebebi ile (جهت قضا) timara tasarruf ettiklerini görüyoruz [206]. Bu timarların cihet-i kazâ olduğu da bâzı kayitlerden sarih olarak anlaşılmaktadır [207].

Timarlar "*ber mucib-i hükm-i Hümayun*„ birisi uhdesinde olduğu ve bu hüküm onun her yıl sefere gidip gitmiyceğini bildirdiği gibi, beylerbeyinin beratını hâmil olarak timara tasarruf edenler ve beratlarında, ifa edecekleri hizmetler tesbit edilen timar sahipleri de pek çoktur. Tahrir kayitleri, Fâtih devrinde, buna âit bir çok misalleri sıralamaktadır. Ezcümle M a h m u d P a ş a'nın, Rumeli beylerbeyiliği zamanına âit olazak verdiği berat [208], M u r a d P a ş a (Has)'nın yine bu sıfatla verdigi beratlar[209], Rumeli beylerbeyi S ü l e y m a n P a ş a (Hadım)'nın beratı[210], yine, her halde, bunlardan birinin verdiği diğer bir berat [211], bu hususta birkaç misal teşkil eder. Timarların birisi elinden alınması ise bâzan kazasker marifetiyle yapılır, ölüm vukuunda tabiatiyle mahlûl kalırdı. Meselâ *Çirmen*'e tâbi bir timarın 876 da sâhibinin ne suretle değiştirildiğini ve sonra geçirdiği istihaleyi şu kayıttan öğreniyoruz:

«تیمار صولاق یایا باشی ... قاضی عسکر معرفتیله رعایاسنه ظلم ایتدی دیو اول سببدن الثوب مهتر سنانه ویرلدی اشر تحریراً فی اواخر محرم‌الحرام سنه 876 در قسطنطنیه» «مذکور قره‌بغداندە قلمقله مهتر احمد اوغلی محمده ویرلدی تحریراً فی اوایل محرم‌الحرام سنه 880 در نیکبولی» [212]

[206] (*krş. ayn. deft.*): «تیمار مولانا قاضی چرمن، تیمار قاضی اقچه قزانلق»

[207] «عن قریهٔ بولدی خارج دفترچرمن قاضیسی صاروقاضی‌الندەدراولدن‌دوته کلش جهت‌قضااجنده دکل الندە بولنب کورلدندن یازلدی حضرت پاشانجه بیوررسه ایله‌اوله» (*krş. ayn. deft. var. 149*)

Gene *Çirmen* kadısının timarı arasında bulunan *Hisarlı köyü*nde Kadı'nın işlettiği bir gemi münasebetiyle şu kaydi görüyoruz:

«آق قوم کچدندن قاضی‌لرك برکیسی ایشلریمش سنجاق بك اولن کمی آنده اشله‌مسیجون سنجاق بك یرنده إشلتوب وبوقاضی‌زه یلده بیشیوز آقچه ویرورمش اصلده بوصورت ازره قید اولمش کرواصل‌ازره تحریر اولندی» (*krş var 159*).

Kadı'ların timarları XVI. asırda da görülmektedir, meselâ, 932 de Çirmen'e tâbi *Melek-Viran* köyünün «*timar-ı kadı-ı Çirmen*» olduğu malûmdur (*krş. 128 n. tapu. deft.*)

[208] «تیمار سوله ومحمد اولاد عیسی ألرنده محمودپاشا براتی واردر هر ییل‌اشرلرمشترك بنوبت (krş. Fâtih devri, *7 n. tapu. deft. s. 142*).

[209] «تیمار ایدین‌الندە مرادپاشا براتی واردر هرییل‌اشر، تیمار واتاج کبر موجب مکتوب» (*krş. ayn. deft. s. 48, 82*). «مراد پاشا یلده بر اشکنجی ویره»

[210] krş. *7 n. tapu. deft. s. 142* «تیمار کرمیانلو محمودالندە سلیمان پاشابراتی واردرهرییل‌اشر»

[211] *ayn. deft. s. 131* «تیمارحمزه ولد خوشقدم الندە پاشا براتی‌وار هر ییل اشر»

[212] krş. *180/35 Mâliye deft. s. 123*

890 (1485) sıralarında, yâni Bayezid II. devrinin başlarında, yukarıda işaret ettiğimiz gibi, timarların bir kısmı K a z a s k e r, P â d i ş a h ı n H o c a s ı [213] veya D e f t e r d a r gibi kimselerin uhdesinde, diğer mühim bir kısmı ise ya Pâdişahın sarayında ve hizmetinde bulunanlar, veya, *doğancılık, koruculuk, ser-asker* [214], *voynuklar mirlivası, miralay*[215] gibi diğer vazifeliler elinde bulunduğu görülmektedir. Saraya mensup olanlardan timar alanlar arasında *çakırcı-başı, şâhinci-başı, aşçı-başı, mehterci-başı, mîr-şikâr, mîr-ahur, ser-ulûfeci, şarabdar* gibi kimseler bulunuyordu[216]. Hattâ bunların azledilmiş veya emekli bulunanları, çocukları dâ timara sâhip oluyorlardı [217]. Kezâ *çavuşluk* yapan Osman, *topçu* Dimişkî «دمشقی», *doğancılık* hizmeti gören Hamza [218], *sancakdar* Yahşi [219] gibi yine sarayla bir türlü ilgisi olan kimseler de timar almıştı.

---

[213] Bundan başka, bâzı hoca ve hatiplerin de timarları vardı. Meselâ *Pravadi* nâhiyesinde *Küçük-Saruhanlu* köyü «مولانا شمس‌الدین خطیب جامع جدید» timarı olduğu gibi *Üsküdar* nâhiyesindeki *Hacı-Temirhan* köyü de «خواجه‌عبدالعزیز ولدخواجه‌عبدالقادر» in çiftlik tarikiyle timarı idi (krş. *ayn. deft. var. 18, 22*).

[214] 883 tarihinde görülen «تیمار قاسم سرعسکر ولایت‌درامه برموجب‌حکم‌همایون‌هربیل‌أشر» buna iki misaldir (krş. *7. n. tapu. deft. s. 39, 129*).

[215] krş. *932 tarih ve 128 n. tapu deft.* «تیمار حمزه میرالای لواء چرمن»

[216] «تیمار الیاس بك امیراخور پادشاه» ، «تیمار محمود بك سر چاقرجیان پادشاه» ، «تیمار محمد بك میر شکار» ، «تیمار حسن بك سر علوفجیان پادشاه» ، «تیمار یوسف ولد پاپاس سرطباخ پادشاه» ، «تیمار محمد بك میر مطرب‌المشهور بن الاجه چلبی» (krş. *180/35, Mâliye deft., var. 20, 24, 25, 46, 93. 112*). Bunlardan birincisinin, yâni m î r - ş i k â r M e h m e t b e y e âit olan timarın kısa bir müddet sonra (892), kendisine mülk olarak tevcih edildiğini görüyoruz. Kayit şöyledir:

«شمدکیحالده قریهٔ کوچجك اوکلو حدودی ایله و سنوری ایله جمیع حقوق شرعیه‌سی ایله و کافهٔ رسوم عرفیه‌سی ایله راتنده مسطور اولان موجبنجه قدوة‌الاعالی والاکابر مجمع‌المعالی والمفاخر امیر شکار محمد بکه تملیك پادشاهی ایله ملك اولدی تحریراً فی اواسط شهر جمادی‌الاخر سنه اثنی و تسعین و ثمانمائه». *(var. 20)*

[217] «تیمار حمزه سر شاهینجیان کهنه، تیمار محمد و مراد ولدان مصطفی رکابدار، تیماراسحاق و مصطفی ولدان شرابدار محمد مشترك بنوبت تیمار سابقا ابراهیم بك امیراخور در تصرف خوستندیل مریك عامل شمدکیحالده اردو محتسبی اسکندره ویرلدی فی اواسط جمادی‌الاولی سنه 883 (krş. *7. n. tapu deft. s. 49, 50, 54, 57*).

[218] «تیمار چاوش عثمان چاوشلق خدمتی ادر» krş. *180/35 mâliye deft. var. 25, 61, 62*).

[219] «تیمار سنجاقدار یخشی یلده بر مسلم سنجاغنه». Bu adamın beylerbeyinin alemdarı olan Hızır adında birisi ile müşterek bir timara sâhip olduğu da görülmektedir: «عن تیمار یخشی وعلی ولد خضر علمدار میرمیران مشترك بنوبت» (krş. *ayn. deft. var. 11, 13*).

Bu tarihte timara sâhip olanların büyük bir ekseriyeti ise saraya doğan veya atmaca yetiştirip verenlerdir: Yuvalarını gözetir, yavrularını beyliğe verir ve bunun mukabilinde bütün avârızdan muâf olurlardı [220]. Doğan ve atmaca yetiştirici olan bu timar sahipleri hemen daima ikişer kişi olarak timara tasarruf ediyorlar ve «Görüncü, görüncüyân كورنججيان، كورنججى» tesmiye olunuyorlardı [221]. Bunun haricinde, bulunduğu mıntakanın *ser-askeri* olan, voynuklar mîrlivası bulunan, veyahut, gurebâ bölükleri mensubu, *yaya-çocuğu*, *vezir-zâde* veya bir adamı gibi bâzı şahısların da timarları vardı [222].

Yavuz Sultan Selim'in ilk senelerinde (921—1515) bahis konusu olan mıntakadaki timar vaziyeti biraz daha değişmiş gibidir: Ahmed Paşa'nın (Hersek-zâde) tekaüd timarları vardır [223]. O sırada yeni vezirlik rütbesi almış bulunan Pîrî Paşa ile henüz *Yeniçeri-ağası* bulunan Ayas Paşa'nın ve Mirim Çelebi'nin de birer yerde timarları görünmektedir[224]. Evvelce timarını gördüğümüz *çakırcı-başı* Mahmud beyin, dergâh-ı âli çavuşlarından Pîrî çavuşun, kapıcı-başı Ali beyin [225] timarlarından başka Rumeli beylerbeyinin bâzı adamlarının [226], Nişancı

---

[220] «تيمار اسكندر ولد ايمير شاه يلده اكى كورونج طغان ويرور» ، «تيمار يوسف و حاجى احمد قرمان نوبت يلده اكى كورنج اتمجه ويرورلر» ، «تيمار صالح و حضر الياس اللرنده حكم پادشاهى واردر ذكر اولان چفتلكه متصرف اولب يلده بر كورنج طغان ويرورلر و يوالرينى كورب كوزليوب وقتنده ياورىلرينى بكلمكه تسليم ايدرلر» ، « تيمار امور ولد خليل و حمزه ولد الياس يلده بر ياورى طغان ويرورلر اللرنده حكم پادشاهى واردر مجموع عوارضاتدن امين اولالر ديو» (*krş. ayn. deft., var. 3, 26, 61, 123).*

[221] «تيمار يونس ولد يوسف عن كورنججيان پادشاه يلده اكى كورنج طغان ويرور» *(krş. ayn. deft., var. 124).*

[222] «تيمار يوسف سرعسكر ولايت مذكوره مع پروادى» ، «تيمار حمزه يكيجرى سرعسكر ولايت مذكوره» ، «تيمار حمزه بك ميرلواى وينوغان» ، «حمزه ولد محمد عن مردان غربا يوردى اولدغى سببدن چوبانلو ويراندن افراز اولنب بوكه صدقه اولندى» ، « تيمار قركوز عن پسران پيادگان قورجيلق خدمتى ايدر» ، «تيمار اسكندر بك بن قراجه پاشا بر اشكونجى اشدرر برسم چفتلك تصرف ادر» ، «تيمار سليمان غلام محمد پاشا» *(krş. ayn. deft. var. 22 23, 60, 119, 124).*

[223] krş. *50 n. tapu. deft. var. 8, 18, 104; vakıfları için aş. bk.*

«تيمار حضرت احمد پاشا بروجه اوتراق بموجب حكم همايون سلطان سليم خان طال بقاه»

[224] «تيمارحضرت اياس اغا اغاء يكيچريان» ، «تيمار حضرت پيرى پاشا» ، «تيمار مولانا ميرم چلبى (krş. *ayn. deft., var 105, 108)*

[225] Ali beyin timarı Süleyman isminde birisine, sefere iştiraki kaydiyle verilmiştir. (*krş. ayn. deft. var. 47).*

[226] «تيمار محمود بك عن چاوشان ميرميران روم ايلى» ، «تيمار احمد سراج عن چاوشان ميرميران روم ايلى» *(krş. ayn. deft. var. 19, 49, 93)*

Ahmed beyin bir adamının, ümerâdan *Silistre sancakbeyi* Bâli beyin torunlarının, ve ayrıca, bir adamının da [227] birer timarları mevcuddu. Diğer taraftan, *Cirmen kadısı* Mustafa Çelebi, çocukları olduğu anlaşılan, Yahşi ve Seydi ile bir timara [228], eski *Çirmen mirlivâsı* Alp-Arslan beyin çocukları (Ahmed Çelebi, Abdürrahman Çelebi, Rüstem Çelebi, Durak Çelebi, Yakub Çelebi) tekaüt olarak müteaddit timarlara[229] ve şehzâde Osman'ın *ekmekçi-başısı* Câfer[230] bir timara sâhipti. Diğer timarlar, ekseriyâ iştirâk suretiyle *doğancılık* hizmetinde bulunmak üzere veya *toycalık* vazifesi ile ve Pâdişahın beratıyle, bazan da Rumeli beylerbeyi Sinan [*Hadım*), veya Yunus (*Maktul*) Paşaların tezkere ve beratları ile, muhtelif kimselere verilmişti [231]. Bunlar bu timarlara müştereken tasarruf eder ve nöbetle sefere giderlerdi.

Kanuuî Sultan Süleyman devrinin başlarında hem çiftlik olarak hem de arpalık şeklinde muhtelif timarlar görüyoruz, Meselâ, 934 sıralarında. Hasan Ağa adında birisi Dimetoka'ya tâbi bir köy ile bir mezreayı (*Hâsıl 6600 akçe*), Abdullâtif Bey isminde diğer biri de yine dimetoka'ya bağlı *Hamza veld-i Kurt* köyünü (*Hâsıl 2300 akçe*) «*ber-vech-i arpalık*» aldıkları gibi, İshak beyin çocukları da diğer iki

---

[227] «تیمار مراد ولد یوسفخان و موسی ولد حضر و حمزه مردم نشانجی احمد بك»، «تیمار محمد و مصطفی ولدان علی بك بن بالی بك و حضر ولد طور علی بك سفر همایون واقع اولدقجه جیلولرین اشدرمك اوزرینه»، «تیمار الیاس ولد عبدالله عن جماعت یکیچریان درکاه‌عالی و محمود مردمان بالی بك» (*krş. ayn. deft., var. 53, 55, 57*).

[228] «تیمار یحشی ولد مصطفی و سیدی برادر او و مصطفی چلبی‌القاضی چرمن» (*krş. ayn. deft. var. 23*).

[229] «تیمار احمد چلبی و عبدالرحمن چلبی و رستم چلبی من اولاد الپ ارسلان بك میر کهنهٔ لوای چرمن بر وجه اوتوراق» (*krş. ayn. deft. var. 55, 78, 89, 90, 143*).

[230] «تیمار جعفر سرخبازین سلطان عثمان» (krş. *ayn. deft. var. 77*).

[231] «تیمار محمد ولد یولجی بك وعلی برادراو وعمر ولد سوله مشترك اشرلر مذکور محمد و علی بنوبت اشمك ازرینه سنان پاشا براتیله قید اولندیلر»، «تیمار طوغانجی یوسف وخلیل برموجب حکم سلطان سلیم خان طغانجیلق خدمتی ایدرلر»، «تیمار علی ولد صالتق بطریق طویجه‌لق و یوسف ولد علی و نصوح برادراو و حسین برادر او»، «تیمار دولتخان ولد مصطفی و عیسی ولد قارلی بروجه طویجه‌لق خدمت واقع اولدقجه اشر بر موجب تذکرهٔ یونس پاشا میرمیران روم‌ایلی»، «تیمار محمد بن حاجی رمضان بر موجب برات یونس پاشا میرمیران روم ایلی»، «تیمار طوغانجی یوسف ولد کورنجی بر موجب حکم سلطان سلیم خان طغانجیلق خدمتی ایدرلر» (krş. *ayn. deft., var 22, 60, 94, 126, 127, 140*)

köye «*be-resm-i çiftlik*» tasarruf etmekte idiler [232]. Diğer taraftan, Dimetoka kalesi muhâfızları da, bu esnâda, timara sâhiptiler (Kale dizdarı İskender'in 3472 akçelik timarı vardı).

Zeâmetlere gelince, Fâtih devrinde, bu nevi tevcihlere nisbeten daha az tesadüf edilmekte, ve, zeâmetin de bir nevi hass telâkki edildiği anlaşılmaktadır. Meselâ, 883 (1478) de Serez, Sinan Bey adında bir saray adamına zeâmet olarak verilmiş [233], ve Drama'nın da, yukarıda söylediğimiz gibi, Mehmed Paşa'nın zeâmet hasslarından olduğu ve kendisi zaîm itibar edilerek Doksat köyü ile diğer bir köyün «hassa-i zaîm» bulunduğu kaydedilmiştir [234].

Bayezid II. devri başlarında, kime âit bulunduğu bildirilmiyerek, yalnız, Pravadi'nin zeâmet olduğu görülmektedir [235].

Şehir ve kasabaların, daha ziyade, Pâdişah hassı veya mîrlivâ hassı, bâzan da, vakfa âidiyeti işi daha sonraları da devam etmiş, meselâ, 921 de bu mıntakada, sadece «*nâhiye-i Çirpan*» Bayezid veled-i Ali isminde birisinin üzerinde zeâmet olarak görülmüştür [236]. Kanunî Sultan Süleyman devrinin başlarında, diğer meslekdaşlarından farklı olarak, yalnız Rumeli defterdarı Rüstem Çelebi'nin uhdesinde zeâmet bulunuyordu [237]. XVI. asır ortalarında ise *defter-emini, çavuş, sadrâzam kethudaları* gibi kimselerin zeâmete mutasarrıf oldukları görülmektedir. Meselâ, 949 da;

«زعامت علی بك امین دفتر درکاه عالی»، «زعامت عیسی بك عن چاوشان درکاه عالی»، «ناحیهٔ قزل اغج زعامت بنام علی بك کتخداء مشیر مفخم و دستور مکرم حضرت سلیمان پاشا»، «ناحیهٔ صماقو زعامت بنام محمد بك کتخداء دستورمکرم و مشیرمفخم حضرت رستم پاشا»[238].

---

[232] «تیمار ابراهیم و حسن ولدان اسحاق بك برسم چفتلك متصرف اولوب سفر همایون واقع اولدقجه جبلوسی اشر» (krş. *138 n. tapu. deft. var. 5*).

[233] «ولایت سیروز خاصهاء زعامت سنان بك کیلار باشی» (krş. *7 n. tapu deft., s. 228*).

[234] krş. *ayn. deft., s. 26, 30, 32.*

[235] krş. *20, n. tapa deft. var. 14*

[236] krş. *50 n. tapu deft., var. 74.* Kanunî Sultan Süleyman devrinin sonlarında (974=1566) Edirne şehrini de, bir zeâmet olarak, bir mukataa nazırının uhdesinde görüyoruz:

«زعامت محروسهٔ ادرنه درعهدهٔ خلیل عن ابناء سپاهیان ناظر مقاطعات ادرنه»
(krş. *Ali Emirî tasn., Selim II. devri, n. 4).*

[237] «عن زعامت رستم چلبی دفتردار ولایت روم ایلی قرا 8 حاصل 26761»
(krş. *167 n. tapu deft. var. 3, 64*).

[238] krş. *220 n. tapu deft.*

Bunlardan Mehmed Beye âit olanı 960 da Mihrimah Sultan'a, Ali Beye âit zeâmet köylerinden biri de 974 de Sokollu Mehmed Paşa'ya temlik edilmişlerdi ki, bu hususta, vakıfları münasebetiyle aşağıda bahsedilecektir.

Edirne mıntakasında (kazâsı dâhilinde) bu devirde 23 timar sâhibinin muhtelif şekil ve nisbetlerde tasarruf ettiği 43 timar köyü mevcuddu. Hazine defterdarları İskender ve Mahmud Çelebi'lerle tahrir-emini Nizamüddin, bu köyler arasında, çiftlik şeklinde ehemmiyetli timarlara tasarruf ediyorlardı. Bunların sefere iştirak eden cebelûlerinin bir yıllık mahsulü mevkufa zaptolunmakla beraber toprakları kendilerinde bırakılıyor, bu gibiler hakkında, «چفتلك مقرر دوروب النمز» deniyordu.

Bu timarlardan bir kısmının daha küçük mevkideki şahıslara (Bâli ağa, Mahmud, Şadi, Burhan, Turhan gibi Endurun'dan yetişme kimselere) arpalık olarak verildiği görüldüğü gibi, yukarıda işaret edilen şekillerde, korucu ve bâzdar'lara da tevcih edildiği [239] vâkî idi.

Bu suretle, 1530 sıralarında, yalnız Edirne kazâsı dâhilinde 868 mükellef şahsı olan ve hâsılları ancak 104.130 akçeyi bulan bir timar teşkilâtı bulunuyordu:

تیمارهاء قضاء ادرنه

قرا خانه‌مسلم	مجردان	خانه‌کبران	اشکونجی‌ویماق‌وياغجی بازداران	بناك‌مجرد	محصل	اولاقچی	حاصل‌یکون
104.130	1	1	1	5	115	1	144	630	43

[240].

---

[239] krş. *370 n. tapu deft., tür. yer.* «بازدارایکی کورنجیانجه‌وروب‌انجه‌جیلیق خدمتنده‌در» «بارزداریلده برکورنج چاقرمیری‌یه ویروب طفانجیلق خدمت ایدر».

[240] krş. *ayn dft.* Bu tarihten bir kaç sene önceki (932) Çirmen livâsı timar tahrir defteri de-ki tabiatiyle zeâmet ve hassları da kaydedilmiştir-dikkate değer hususiyetler ihtiva etmektedir. Zaîm Nısfî Çelebi tahrir-emini ve Sipahi-Zâdelerden Mustafa Çelebi kâtip tayin edilerek yazılan bu livâ, bunların vefatını müteakip *defter-i Derâh-ı Âli kâtibi* Ruşen'in eminliği ve *erbâb-ı timardan* Derviş Mehmed'in kalemiyle müsveddeler temize çekilmek suretiyle, tesbit edilmiştir. «فهرست‌لواء‌چرمن» i *Çirmen, Akçe-Kızanlık, Has-Köy, Yenice Zağra, Tekirdağı, Çirpan, Ergene, Filibe* «der Çirmen» nâhiyeleri ile «مستحفظان قلعهٔ کلیبولی 2 نفر» ve «تیمارهاء طفانجیان درکاه‌عالی» olarak gösteren ve Akçe-Kızanlık'ı Zağarcı Mustafa'nın zeâmeti, Tekirdağı'nı «عن‌خاصهاء‌حسام بك دفتردار روم ایلی» olarak bildiren bu defterin (*128 tapu deft.*) başlığı şöyledir:

«دفتر اجمال تیمارهاء لواء چرمن بر موجب امر عالیشان عن جناب سلطان بن‌السلطان سلطان سلیمان خان بن‌السلطان سلیم خان خلدت خلافته وایدت سلطنة الی انقراض‌الدوران بامانت نصفی چلبی زعیم و

Pınar-Hisar nâhiyesindeki timarlar:

جمعاً تیمارهاء ناحیهٔ پیکار حصار 43.479

خاصهاء صدالوزراءالمظام حضرت ابراهیم پاشا	تیمارهاء ارپلق	تیمارهاء سپاهیان	تیمارهاء بازدارزان	تیمارهاء مردان قلعه
4536	3767	25.157	2095	7924

خانه	مجردان	ائمه	سپاهی زاده	چلتوکچی	
124	47	6	2	1	[241]

Rumeli ayaletinin sol kolundaki (Selânik bölgesi) timarlar:

در تصرف زعما و ارباب تیمار

نفس کولجنه و تورقوب و زیحنه	قرا	مزارع	چفتلك	جماعت	حاصل
3	588	82	7	1	3.595.264

Bunların içinden Selânik kalesi müstahfızları ile deveciler, şâhinci ve gemicilere âit timarlar:

تیمارهاء مستحفظان قلعهٔ سلانیك

قرا	مزارع	حاصل
32	6	223.421

تیمارهاء میراخور شتربانان وشتربانان مع مرمتجی کوپری واردار

قرا	مزارع	حاصل
3	6	17.984

تیمار میراخور سارهبان

قرا	مزرعه	حاصل
2	1	6.233

تیمار سرشاهینجی و بازدارا

قرا	مزرعه	حاصل
15	2	38.679

تیمار رئیس ملاحین

حاصل عن اعرب(؟)	
2000	[242]

کاتب مصطفی چلبی عن ابناء سپاهیان‌المرحومین تحریراً فرموده بود بعد از وفات ایشان عن مسودات مذکوران به بیاض آمد و ترتیب یافت بامانت روشن‌الفقیر کاتب دفتر درگاه عالی و بقلم درویش محمدالفقیر عن ارباب تیمار تحریراً فی اواسط شهر جمادی‌الاخر من شهور سنه اثنی و ثلثین و تسعمایه هجرة نبویه».

[241] krş. *370 n. tapu deft., var. 150.*

[242] krş. *167 n. tapu deft., var. 64*

1530 da bütün Rumeli eyâleti mıntakasındaki timarlar:

تیمار بروجه چفتلك در تصرف اسکندر بك تیمار بروجه چفتلك در تصرف محمود چلبی محصول تیمار بروجه ارپه لق در تصرف دفتردار خزانهٔ عامره وکتخداء سر عسکر مکرم دفتردار خزانهٔ عامره [243] محمد اغا سر چاقرجیان

قرا	حاصل	تابع ادرنه	قرا	حاصل	تابع ادرنه	قرا	حاصل
2	3.093		2	6.383		6	30.530

تیمار سربوابین درگاه عالی تیمار بروجه تقاعد بالی اغا تیمار ملاحین براب مریج تیمار مستحفظان قلاع

بروجه ارپه لق قرا	حاصل درقضاء ادرنه ودیمتوقه	قریه	حاصل	قرا عدد مزارع
5	15.366	3	3.002	85 6

قریه	حاصل
1	16.000

حاصل مع باج کتوریه (götüriye)
424.862

تیمارهاء زعما و سپاهیان

نفس	قرا عدد	مزارع	چفتلك	جماعت	حاصل	11.400,147 [244]
10	2709	148	31	32		

949 tarihinde Edirne ve tâbilerinde [*Edirne, Dimetoka, Ferecik, İpsala, Keşan, Eskihisar-Zağra, Kızıl-Ağaç, Filibe, Tatarcık, Samakov* nâhiyeleri]:

	ارباب تیمار نفراً	یاتذکره	زعما نفراً
[245]	265	158	14

---

[243] 949 tahriri, Mahmud Beyin timarına âit şu derkenarı ihtiva etmektedir:
«تیمار برسم جبه‌لو اشکنجی در تصرف محمود چلبی دفتردار خزانهٔ عامره سفر همایون واقع اولدیغچه قانون اوزره جبلوسی اشر اشمیجك بر یللق محصولی موقوفه ضبط اولنوب چفتلك مزبور مقرر طوروب النمیه قریهٔ بویوك صاروخانلو، کره‌ده‌لو کوچك صاروخانلو یکون 6847»

Bundan beş sene sonra, yâni, 954 de Nişancı Celâl-Zâde'nin kaydi de, Mahmud Çelebi'nin tekaütlüğünü müteâkip bu tevcihin şeklini değiştirerek Cebelûlerinin sefere gitmesinin refolunduğunu göstermektedir:
«مزبور محمود چلبیه تقاعد امر اولنوب اشبو چفتلك طریقیله تصرف اتدوکی قریه‌لرك جبلوسی اشمك رفع اولنوب تیمار طریقی ایله ویرلمك بیوریلوب دفتر جدید خاقانیه تثبیت اولنماق امر اولماغین بمعرفة مفاخرالوزرا والعظام حضرت رستم پاشا و حضرت محمد پاشا و حضرت احمد پاشا و حضرت ابراهیم پاشا قید اولندی تحریراً فی اوایل شهر ذی‌القعده سنه 954 حرره اضعف العباد الله الملك المتعال مصطفی بن جلال الطغرائی عفی عنهما» (*krş. 220 n. tapu deft.*)

[244] krş. *167 n. tapu deft. var. 3.*

[245] krş. *220 n. tapu deft.*

IV. MUKATAALAR

Edirne'de ve Paşa livasında Pâdişah hassları içinde mukataa mahsulleri, mukataa gelirleri de ehemmiyetle mutalâa edilmesi lâzımgelen bir mevzudur. XVI. asır başlarında, türlü şekillerde ve ziraî ekonominin tatbik edildiği her sâhada idârî-mâlî bir sistem otarak gördüğümüz mukataanın ilk nümuneleri ve buna dâir rastlanan bâzı nutalâa ve kayitleri şu suretle tssbit etmek mümkündür:

Âşış Paşa-Zâde, Dursun Bey mukataayı hemen tamamen vergi ve resim mukabili kullanmaktadırlar: İstanbul'un fethini müteâkip burayı şenlendirmek için her taraftan getirilen halk ile şehir kalabalık ve mâmur bir hal almıştı. Bu halka verilen rum evlerine vergi tarh, daha doğrusu, bir icar mukabilinde bu evlerde oturmaları emir edilince her taraftan itiraz sesleri yükselmiş ve nihayet Şahabeddin Paşanın (Kula Şahin) tavsiyesi ile uzun bir müddet bundan vaz geçilmişti. Âşık Paşa-Zâde bu münasebetle der ki; «*şehir kim mâmur oldu bu virdikleri evleri mukataaya virdiler, öyle olıcak bu halka dahi güç geldi, eyitliler kim» bizi memleketimizden sürdünüz getirdiniz bu kâfir evlerine, girû vermek içün mü getirdiniz? didiler ve bâzısı avretini oğlanını kodı kaçtı Kula Şahin dirlerdi atasından kalmış bir vezir-i âkil vardı Pâdişaha eyder «Hey devletlû Sultânım! Atan deden nice memleketler fethetti, hiç birine mukataa vazı itmedi Sultanıma dahi lâyık budur kim itmiye» dedi Pâdişah dahi anın sözünü kabul etti. Yine hüküm buyurdu kim Her ev kim virirsiz mülklüğe virin «dedi andan sonra mektublar virdiler kim mülkleri ola. şehir yine mâmur olmağa yüz tuttu*» [1].

Gerçekten, bu devirde, evlerin mukataaya verildiğini tahrir defterlerinden de öğreniyoruz. Meselâ 859 tarilhi. Orhan Bey İmareti vakıflarının ve yukarıda bahsi geçen Yakut Paşa vakıflarının yazılı bulunduğu defterde bâzı evlere âit mukataalar zikredilmiştir:
«چرى باشى تورتاش اوى مقاطعى، قرجه اوغلنلر توكاولرى مقاطعى» gibi [2].

Kezâ bu arada bağ, çiftlik yeri veya bir zemin, dükân ve değirmen mukataasından da bahis vardır. *Bostan-öşrü, pamuk-öşrü, saman-akçesi, yonca-icâresi* bulunduğu halde, «چفتلك يردرمقاطعه، دكانلر مقاطعه‌سى، دكرمن مقاطعى يرمقاطعى، باغ مقاطعى» şeklinde bir nevi mukataa sistemi göze çarp-

[1] *Tevârih-i Âl-i Osman*, İstanbul tab., s. 142 v. d.
[2] krş. *İnklâp, kütüph., Maal. Cevdet yzm., n. 117/1, s. 120,*

maktadır [3]. Bu gibi mukataalı yerde oturanlar için ise «مقاطعه‌لو یرده اوتوررلر، مقاطعه طوتار، مقاطعیه ویریلور؛ مقاطعه‌یه دوتدق؛ مقاطعه ویریورلر؛ مقاطعه‌لو یر ازره اوتوررلر» gibi tâbirler kullanılmakta idi [4]

Mukataanın, umumiyetle, hazine tarafından, usûlü veçhile, üç yıl için verildiği görülmektedir. Kadıların huccetleri, mektupları veya arzları üzerine ve kefillerini göstermek suretiyle, tevcih edilen en müsait kimselere ilk zamanlarda, umumiyetle, â m i l, sonradan, türlü şekillere göre, e m i n veya m ü l t e z i m denilmiştir. Sancakbeylerinin, mülk ve vakıf sâhiplerinin de daha küçük mikyastaki mukataaları verdikleri olurdu. Zâten, bir hass veya zeâmet mıntakasına dahil olduğu takdirde de, bu mukataa, hass veya zeâmete tasarruf eden kimsenin karışabileceği bir mevzu idi ve geliri tamamen ona âitti. Yukarıda S i n a n B e y i n tasarrufunda olan bir köyün s a n c a k b e y i n e, k e n d i s i t a r a f ı n d a n y ı l d a 200 a k ç e m u k a t a a y a v e r i l d i ğ i n i kaydetmiştik. Kezâ, 886 da D r a m a Ç e l t i k m u k a t a a s ı, bütün sancağın kendi hasslarından bulunması dolayısiyle, K a r a m a n î M e h m e d P a ş a n ı n t a s a r r u f u n d a [5] fakat tabiatiyle, b i r â m i l i n u h d e s i n d e idi [6]. Gene aşağıda, Muradiye İmaretine dâhil bir sazlık ve çayırlığın vakfa cüz'î bir mukataa verdiğini de köreceğiz.

Mukataa müddeti değişik olabildiği gibi mukataaya tutanlar da ekseriyâ müteaddid idi. Meselâ 880 tarihli bir Y a s a k-N â m e'de İstanbul zahire gümrüğü (*buğday, arpa, alef, darı, un*) hakkındaki nişan-ı Humayun hükmünde mukataa tevcihi şöyle ifade edilmektedir:

«دارندهٔ مثال شریف کساری اوغلی قیصره وغلطه‌لی پتراوری وعامل اوغلی منتشه‌سنه ثمان و ثمانمایه رمضاننك اون یدنجی کونندن اوچ ییله اون کره یوز بیك اقچه‌یه واون ایکی بیك اقچه رسم براته مقاطعه‌یه ویردم شول شرطله‌که..»

Gene, XVI. asır başlarında (918 = 1512) Bursa'daki bir mukataayı alanlar, bir ihtilâf esnasında kadı'nın huzurunda şu yolda malûmat vermiş bir sancakbeyinden, yalnız altı ay için ve müştereken aldıkları mukataayı bildirmişlerdi:

---

[3] krş. *ayn. deft., s. 36,67,109,112.*

[4] *Muhtelif deft. ve vesikalar, tür. yer.*

[5] krş. *883 tarih ve 7 n. tapu deft., s. 26* «ولایت درامه خاصهاء زعامت حضرت محمد پاشا دام دولته»

[6] krş. *Kâmil Kepecî tasn., Baş-Mukataa kalemi, 886 tarih ve 4988/1 n., s. 39.*. «مقاطعهٔ چلتوك درامه‌که درتصرف محمد پاشا بود درعهدهٔ حمزه بن عبدالله درامهٔ عن غرهٔ ربیع الاول سنه ست وثمانین وثمانمائه فی ثلث سنین 8000 رسم برات 112».

«محروسهٔ بروسه هرکلهجیلیکن ... سنجاق بکی مصطفی پاشا زاده محمد بکدن آلتی آی ایچین اون بر بیك اچهیه هر اوج آیده یوم‌القسط ادا اوزریه شرکته ایله مقاطعهیه دوتدق دیدیلر»[7]

Mukataayı tutan âmiller taksitlerini muayyen tarihlerde hazineye veya emredilen yerlere teslim ederlerdi. Zimmetlerinde bakiyye kaldığı takdirde kendilerinden ve kefillerinden tahsili cihetine gidilir, ödetilmezse hapsolunurlardı. Bu hususta bir fikir vermek üzere, 883 (1478) tarihine ve Serez-Demirhisar-Selânik bölgesine âit bir mukataa tevcihini ve teslimatını, aynen nakledelim:

ابتداء مقاطعهٔ کبران منفرقه درقضاء سیروز و ترحصار وسلانیك وقره‌فریه درعهدهٔ حضر سپاه ولد یونس و قومنتوز بن پالولوغوس [8] عن غرهٔ صفر سنه ثلث وثمانین و ثمانمایه فی ثلث سنین 35.000 رسم‌بزات وغیرها 378

کفیل بالمال برموجب مکتوب مولانا محی‌الدین قاضئ سیروز

قورت احمد بن عبدالله ویانی بن دیمتری ونیقوله بن بابا دیمتری وحوقه بن صاکی همه‌سیروزاند

---

[7] *Bursa Mahkeme-i şer'iye sicilleri, Ulu Dağ mecmuası n. 23, s. 111*

[8] Her halde, meşhur Paleolog hanedânına mensup diğer bir şahsa da 876 ve 877 de (1481,1472) Selânik memlehasından dolayı borçlu olanlar arasında rastlıyoruz. Moralı Yorgi bin Palologos'a âit kayit şöyledir:

«در ذمت یانی حانلاق استانبولی و میخال بن لاود استانبولی و یورکی بن پالولوعوس مورهٔ و و م‌تول... عن بقیهٔ قسط مملحهٔ سلانیك و چتروز عن اول اغستوس سنه ست و سبعین و ثمانمایه الواقع فی 25 صفر سنه سبع و سبعین و ثمانمایه»

(krş. *Kâmil Kepeci tasn. 4988/1 n, deft. s. 174*)

Gene bu tarihlerde bir Paleolog'un da Drama bölgesinde bir mezreaya tasarruf ettiğini ve hattâ Yaveci ve Mevkufçu bulunduğunu görüyoruz. Vesika şöyledir:

«مزرعهٔ رئیس عیسی الآن موسی رئیس چلتوکچی ایچنده اوتورور قراجه اوغلی مراد سنورینه متصل ایمش اول کشانی تصرف ایدن طوغانجی مصطفیه ضمیمه اولمش ایمش صکره کشان معدن خاص اولوب مذکور مزرعه محلول و موقوف قلوب یواجی و موقوفجی پالولوغوز تصرف ایدرمش اولکی دفتده 400 اچه حاصل بقلمش شیمدیکیحالده 50 حاصل کورندی.

(krş. *883 tarih ve 7 n. tapu deft. s. 86*)

Kezâ, Serez'de Komnenos âilesinden bazılarının, ötedenberi, bulunduğu ve bunlara Yıldırım Bayezid zamanından beri mülkler verildiği de görülmektedir. 883 de Serez'e tâbi bir yer hakkında şu kaydi görüyornz:

«زمین ملك میخال ولد قومنتوکه در قریه قواقلوله الآن سلحدار زغنوزك ملکیدر مذکور میخالدن صاتون المش اللرنده مرحومان بایزید خداوندکاردن و امیر سلیماندن طاب ثراها براتلری واردر و هم شرعی مکتوبلری دخی واردر» (krş. *ayn. deft.* s, *358*,

منها

تسليمات بر موجب دفتر كهنه	32.829
اليه	2.749
حصهٔ حضر سپاه	حصهٔ قومنتوز
26.5	2722.5
تسليم خزانهٔ عامره	تسليم خزانهٔ عامره
فی 19 محرم سنه 892	فی 19 محرم سنه 892
تماماً	تماماً [9]

Şu halde, Rumeli eyaletinde, mukataalar, bulundukları yerlere, hass veya zeâmet mıntakasında bulunduğuna göre, o statüye bağlı bulunurdu. Nasıl ki, Drama, Mehmed (Karamanî) Paşanın zeâmet hasslarından bulunduğu için, buradaki çeltük mukataası ona âit oluyorsa, gene bu tarihte (883) Kilerci-başı Sinan Beyin zeâmet hasslarına dahil olan Serez'deki muhtelif mukataa mahsullerine de [10], O, tasarruf etmekte idi. Ayni suretle, Edirne Pâdişah hasslarından olduğu için, buradaki mukataalar da, tabiatiyle, Pâdişaha, dolayısiyle hazineye âit hass mukataaları itibar edilmişti.

A. Edirne Hass Mukataaları

925 de, Edirne'de, yirmiye yakın hass mukataası görmekteyiz. Bunları esas olarak her birini ayrıca gözden geçirelim, muhtelif tarihlerdeki geçirdiği istihaleleri ve, nihâyet, Paşa livâsının başka yerlerindeki benzer mukataaları ana hatları ile, fakat, arzettikleri tenevvu ve hususiyetlerle tetkik edelim:

1 — Mukata-i bâc-ı bâzar-ı esb ma'a salh-hâne ve bâzar-ı üsârâ:

«مقاطعهٔ باج بازار اسب مع سلخخانه و بازار اوسارا (باج بازار اغنام veya مقاطعهٔ عادت اغنام)»

Edirne'nin en esaslı ve varidatı fazla mukataalarından biri olmak üzere, 925 de, üç türlü vergiden, yâni, at ve esir pazarları ile mezbaha resimlerinden ibaret mukataayı görüyoruz. Bu tarihten 34 sene evvelinden, yâni 891 de (1486) başlıyan kayitler, bu mukataanın at ve esir pazarları ile ağnam bâcı mukataasından teşekkül ettiğini, «مقاطعهٔ باج بازار اسب و بازار اسارا و باج بازار اغنام», fakat, salh-hâne

[9] krş. *4988/1 n. deft., s. 345.*
[10] *aş. bk. Serez Mukataaları.*

bâcını hariç tuttuğunu, göstermektedir. Halbuki, 935 tarihinde âdet-i ağnam ayrı bir mukataa itibar edilmiş, Edirne ve nahiyelerine şâmil olmak üzere, mukataaya verilmiştir. Bu itibarla, 891 de Ediine'deki at ve esir pazarlarında olduğu gibi, ağnam alım ve satımında da — mıkdarı ve nisbeti, şekli kanun-nâme'de dercedilmiştir— alınan üç resim (bâc) birleştirilmiş, fakat, daha sonra, pazardaki ağnam bâcı timar ve hasslardaki *âdeti-ağnam* resmi ile birlikte bir mukataa sayılmıştır. Bu resmin timarlara veya havass-ı humayûn ve hazineye tahsis olunan yerlerde sayılması, aynen veya bedelen alınması, maktuan ihâle kılınması halleri de daha sonraki devirlerde tatbik edilen usullerdendi.

Buna âit 891 deki ilk kaydi tetkik ettiğimizde görüyoruz ki, üç seneliğine ve *resm-i berat* ve *resm-i hesap* ile birlikte 420820 akçeye Yahya isminde birisine, her ay Edirne'deki kâfir nâibine (نائب كبران), harc-ı hassa için, 10000 akçe ödemek şartiyle, bu mukataa verilmiştir. Fakat, bunun umumiyetle, Edirne pazarından ifraz edildiği kaydolunduğu gibi, hazine-i âmireye, gebran nâibine, harc-ı hasea kâtibine ve sâireye teslimatından sonra, mütebaki borçları arasında, pamuk-yağı resm-i kantarı mahsûlünden de borçlu bulunduğu işaret edilmiştir. Buna nazaran, *mukataa emini* Yahya'nın, ayni zamanda, bu türlü mukataayı da uhdesinde bulundurduğunu kabul etmek lâzımgeliyor. Yahya borcumu ödeyememiş ve tahvili tamam olduğu vakit, İstanbul zindanında habsolunmuş, fakat, 16 sene sonra af edilerek serbest bırakılmıştır [11].

[11] *Kâmil kepeci tasnifi, 4988/1 mukataa deft., s. 109, 110.*

مقاطعهٔ بازار اسب و بازار اسارا و باج بازار اغنام در ادرنه‌که [عن بازار ادرنه افراز کرده شد] درعهده یحیی شمع کر عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه احدی وتسعین و ثمانمایه الواقع فی 26 ربیع‌الاول سنهٔ مذکوره فی ثلث سنین 415.000 ، رسم برات 4980 ، رسم حساب 830

شول شرطله ورلدی که ادرنده اولان کافر نایبنه خاصه خرج ایچون هر آیده اون بیك اچه ویره منها 327.307

بتسلیم خزانهٔ عامره فی 24 ربیع‌الاخر سنه ثلث و تسعین و ثمانمایه بر موجب دفتر مولانا محی‌الدین قاضی ادرنه عن ید محمد بن قراجه عن ابناء سپاهیان 2253

بتسلیم علاءالدین نائب کبران ادرنه و یعقوب کاتب که خرج خاصه در ادرنه بر موجب محاسبه خودشان عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 891 الی غایهٔ ربیع‌الاول سنه 120.000, 892 »

بتسلیم علاءالدین نائب کبران ادرنه و یعقوب کاتب که خرج خاصه در ادرنه برموجب محاسبه خودشان عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه اثنی و تسعین و ثمانمایه الی غایهٔ ربیع‌الاول سنه ثلث و تسعین و ثمانمایه 120.000

بتسلیم علاءالدین نائب کبران ادرنه و یعقوب کاتب که خرج خاصه در ادرنه بر موجب محاسبه خودشان عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 893 الی غایهٔ ربیع‌الاول سنه 894 80.000

Bunu müteâkip 894 de ayni mukataayı, ayni müddetle, Mahmud Paşa'nın azadlısı Atmaca, resm-i berat ve resm-i hesab ile birlikte, 406.000 akçeye tutmuş ise de, oda zimmetinde 18.1101 akçe kaldığı için, selefi gibi hapse girmiş ve ancak İstanbul'daki Bayezid II. câmiinin açılma töreninde, 911 de ilk cuma namazının kılındığı gün,

---

بتسليم تاج الدين كاتب عن ابناء سپاهيان كه خرج مرمت او دهاء يكيچريان در ادرنه بر موجب محاسبه خود عن 16 شعبان سنه 895 الى 19 محرم سنه 896 5250

اليه 93.307

اليه الى ذلك الباقى عن محصول رسم قنطار يكون

روغن پنبه در ادرنه بر موجب مكتوب مولانا قاضى ادرنه 104.307

11000

مذكور محلده شرح يازمغه مضايقه اولدوغى اجلدن مزبور باقى اچه مذكور حجتنك بر جانبه دخى يازلوب شرح يازلدى

تمه مقاطعهٔ باج بازار اسب و بازار اسارى و باج بازار اغنام در ادرنه در تحويل يحيى شمع كر عن غرهٔ ربيع الاخر سنه احدى و تسعين و ثمانمايه

اليه مع محصول رسم قنطار روغن پنبه 104.307

پادشاه عالم پناه كردون اقتدار اغر الله انصاره و خلد عمره و خلافته حضرتلرى عوارف خاقانى و عواطف سلطانى برله استانبول زندانده مدت مديد محبوس اولوب مفلس اولان عاملره وفور حمايت ومزيد عنايت ادوب امر ايلمشلردى كه عهده لرنده اولان مالك مقدارى و حبسلرينك زمانى يازلوب خاك پاى شريفلرينه عرض اولنه حاليا مذكور عامل يحينك تحويلى تمام اولالى اون طقوز يل و بش آى اولوب و عهده سنده يوز درت بيك اوچيوز يدى اچه اولوب واون التى يل واون بر آى و يكرم سكز كون حبس اولندوغى مفصلاً يازلوب خاك پاى سعادت بخشلرنه عرض اولندقده حسبة لله العليم وطلباً لمرضاته الكريم عواطف خسروانىلرى برله عنايتلرى يتشوب طلب اولونان مالى عفو ادوب امر ايلديلركه من بعد طلب اولنمه بمعرفة حضرت على پاشا و حضرت مصطفى پاشا و حضرت يحيى پاشا و حضرت حسن پاشا ميرميران روم ايلى و مولانا قوام الدين و مولانا پير محمد دفترداران خزانهٔ عامره تحريراً فى اليوم الثانى والعشرين شهر رمضان المبارك سنه 914

سلطان بايزيد

borcu af ve kendisi hapisten ıtlak edilmiştir [12]. Bu mukataa, 897 de Edirne kadısı Muhiddin'in mektubu üzerine, bâcdar Ali bin Dur-Ali'ye üç seneliğine 320.000 akçeye (ayrıca 3840 akçe resm-i berat ve 640 akçe resm-i hesab) verilmişken, Yorgi bin Sule adında bir âmilin 10.000 akçe artırması (زیاده کرد) üzerine Ali tekrar 20 000 akçe artırarak uhdesine almıya muvaffak olmuştur [13].

Üç sene sonra, yâni, 900 de ise (1494) Angelos bin Yani bu mukaatayı 301.000 akçeye der'uhde etmiş, fakat, Cafer bin Hamza'nın artırması üzerine karşılıklı artırmıya girişmişler ve nihayet 60 000 akçe fazlası ile Angelos ve arkadaşları mukataa emini olmuşlardır [14]. İki sene sonra Angelos'un ölümü ile muktataa mahlûl kalmış ve 903 de Samoyil Yahudi 5000 akçe artırarak, «زیاده کرد سمویل یهودی بر وجب» «مکتوب مولانا عبدالرحمن چلبی قاضی ادرنه [Müeyyed-zâde] فی 25 صفر سنه ثلث وتسعمائه», 325.000 akçeye tutmuştur ki, tahvilin son müddeti olan 906 tarihine kadar, bu taahhüdünü, ne hazineye ne de gebran nâilbleri olan Şirmerd ve Ahmed beylere tamamen ödeyebilmiştir [15]. Bundan sonra, 905 de İstanbul kadısı Kıvamüddin'in mektubu üzerine, bu mevzu, Yahuda veled-i Yakub adında birisine yine 325.000 akçeye mukataaya veriliyorsa da, 908 de bu mıkdar 268.000, 911 de 250.000 akçeye düşmektedir [16]. 925 de, yukarıda işaret ettiğimiz gibi, *ağnâm tâcı* hariç, *salh-hâne* dahil olmak üzere, senevî 108333 akçede [17], 935 de ise ayni vaziyette, seneliği 123333 akçede [18] görünmektedir ki, birincinin üç seneliği, eskiden olduğu gibi, 325.000, ikincinin ise 370.000 akçe tu-

[12] *krş. ayn. deft.*, s. 111.

«پادشاه عالم پناه خلدت خلافته سعادتله استانبولده بنا ایلدکاری عمارت جدیدهنك ابتدا جمعه‌سی ادا اتدکلرندن صکره استانبول و ادرنده اولان بعض محبوس عاملروك عهده‌لرنده اولان مالك مقدارنی و حبسلرینك زمانی معلوم ایلك امراتدکلرنده مذکور اتمجه اون اکی یل و درت آی و اون طقوز کون محبوس اولوب عهده‌سنده اولان یوزسکسن بر بیك یوز بر اقچه بتفاصلها معلوم اولوب عز حضورلرینه عرض اولندقده مزید عنایت ادوب مذکور اتمجنك عهده‌سنده اولان مالی مفلس اولدوغی سبیدن رضای حقچون عفو ادوب حبسدن خلاص ادوب ازاد ایلدیلر و امر ایلدیلرکه من بعد نسنه طلب اولنمیه بمعرفه حضرت مصطفی پاشا و یحیی پاشا و حسن پاشا میرمیران ولایت روم‌ایلی و مولانا قوام‌الدین و پیر محمدچلبی دفترداران خزانهٔ عامره تحریراً فی یوم‌الحادی والعشرین شهر جمادی‌الاولی من شهور سنه احدی عشر و تسعمائه»

[13] *krş. ayn. deft.*, s. 113
[14] *krş. ayn. deft.*, s. 114
[15] krş. *ayn. deft.*, s. 116
[16] krş. *ayn. deft.*, s. 118 v. dd.
[17] *krş. 77. n. tapu deft.*
[18] krş. *370.n. tapu deft.*

tuyordu demektir. Diğer taraftan, gene 935 de, Edirne ve nahiyelerinin *âdet-i ağnâm mukataası* senede 245.000 akçe idi [19].

2 — Mukataa-i Şem'-hâne-i Edirne: «مقاطعهٔ شمع خانهٔ ادرنه» Mum yapan imalâthanelerden alınan resimlerin mukataası olan bu mukataa da evvelki gibi üç senede ve hemen hemen ayni şahıslara verilmekte idi. Mukataayı alanlar ya muhtelif vazifelilerin mevacibleri için, veya, harc-ı hassa kâtibine ve gebran nâibine ödemek suretiyte, taahhütlerini ifa ediyorlardı. Bu hususdaki ilk kayit 894 senesine âit ve Atmaca'nın uhdesindedir. Bu tarihte bu mukataayı üç seneliğine 100.000 akçeye (ayrıca resm-i berat 1200, resm-i hesap 200 akçe olmak üzere) tutmuştur. *Meyva kapanı emini* ve *kâtibi*nin ve Edirne kalesindeki bâzı kimselerin mevâciplerini tediye ettikten sonra zimmetinde 69.540 akçe kalarak hapse girmiş ve ancak yukarıda işaret ettiğimiz sebepten, 911 de af olunmuştur [20].

---

[19] krş. *ayn. deft.*

[20] krş. *4988/1 n. Mukataa deft.*, s. 305

«نفس مقاطعهٔ شمع خانه در ادرنه درعهدهٔ آتمجه عتیق محمود پاشا عن غرهٔ ربیع الاخر سنه اربع وتسعین و ثمانمایه فی 16 ربیع الاول سنه اربع و تسعین و ثمانمایه فی ثلث سنین 100.000 رسم برات 1200 رسم حساب 200 منها رسید 31.860

«مواجب محمدامین قپان میوه واغیرها عن غرهٔ ربیع الاخر سنه 894 الی 6 شعبان سنهٔ مذکوره فی یوم 10 فی اربع اشهر و 5 یوماً 1250

«مواجب بایزید کاتب امین قپان و غیرها عن 6 شعبان سنه 894 الی غایهٔ رجب سنه 896 فی یوم 10 فی سنه و 11 شهر و 15 یوماً 7150

«مواجب علی بك عن غرهٔ ربیع الاخر سنه 894 الی غایهٔ رجب سنه 896 فی یوم 15 فی سنتین و اربع اشهر 12.600

«مواجب مهتران قلعهٔ ادرنه عن غره ربیع الاخر سنه 894 الی غایهٔ رجب سنه 896 فی یوم 4,5 فی سنتین و اربع اشهر 3780

«مواجب بایزید امین قپان عن غرهٔ شعبان سنه 896 الی غایهٔ ربیع الاول سنه 897 فی یوم 10 فی 8 اشهر 2400

«مواجب محمد چلبی بن علی بك عن غرهٔ شعبان سنه 896 الی غایهٔ ربیع الاول سنه 897 فی یوم 15 فی 8 اشهر 3600

«مواجب مهتران قلعهٔ ادرنه عن غرهٔ شعبان سنه 896 الی غایهٔ ربیع الاول سنة 897 فی یوم 4.5 فی 8 اشهر 1080

الیه 69.540

«پادشاه عالم پناه خلدت خلافته سعادتله استانبولده بنا ایلدکاری عمارت جدیدهنك ابتدا جمعسنی ادا اتدکارندن صکره استانبول و ادرنده اولان بعض محبوس عاملروك عهدهلرنده اولان مالك

897 de bâcdar Ali bu mukataaya da evvelâ 20.000 akçe noksanı ile emin olmuş, fakat sonra, Yorgi bin Sule'nin artırması üzerine eski haddine çıkararak iltizamına almıştır. 900 de *Cafer bin Hamza*'nın müdahalesi ile gene bu mıkdara (100.000) mukataaya verilirsè de 903 de 85.000 akçeye, 908 de 55.000 e düşmekte, 911 de ise, Edirne kadısı Halil'in mektubu üzerine Üveys bin Mustafa'ya 50 000 akçeye (ayrıca 600 akçe resm-i berat, 100 resm-i hesap) verilmektedir. 914 de gene ayni mıkdara Ali bin Hamza'ya verilir ve hazineye teslim ettiği mıkdar 2245 akçe ziyade olduğu için, bu para, *at-pazarı* mukataasından olan borcuna mahsup edilir [21].

925 de bu mukataanın seneliği 24 000 - ki üç seneliği 72.000 akçe demektir - [22], 935 de gene seneliği 26 667 (üç seneliği 80.000 akçeye göre) akçede idi [23]. Bu asrın sonlarına kadar bu muhataanın bu mıkdara yakın bir şekilde devam ettiği görülmektedir. Ezcümle 981 den itibaren üç seneliği 88 000 akçeye Salamon adında bir yahudinin uhdesinde iken bu müddetin sonunda, taahhüdünü, harc-ı kassa eminlerine ve mukataa nâzırına borcunu tamamen ödemek suretiyle, yerine getirmiş ve sonra da 90 000 akçeye iltzam ve kabul ederek İstanbul Cemaatinden Abraham ve Sicilya Cemaatinden Mordahay'ı kefil göstermişti [24].

مقدارینی و حبسلرینك زمانی معلوم ایلك امر اتدکارنده مذکور اتجه اون اکی یل و درت آی و اون طقوز کون محبوس اولوب عهده‌سنده اولان التمش طقوز بیك بشیوز قرق اقچه بتفاصیلها معلوم اولوب عز حضورلرنه عرض اولندقده مزید عنایت‌ادوب مذکور اتجنك عهده‌سنده‌اولان مالی مفاس اولدوغی سبیدن رضای حقچون عفو ادوب حبسدن خلاص ادوب ازاد ایلدیلر و امر ایلدیلرکه من بعد نسنه طلب اولنمیه بمعرفة حضرت مصطفی پاشا و یحیی پاشا و حسن پاشا میرمیران ولایت روم ایلی و مولانا قوام‌الدین و پیر محمد چلبی دفتردار خزانهٔ عامره تحریراً فی‌یوم‌الحادی والعشرین شهر جمادی الاول من شهور سنه احدی عشر و تسعمائه »

مهر

[21] krş. *ayn. deft.*, s. 313. «مذکور عامل نقس ادرنك ات بازارین‌داخی دوتمش ایدی اول مقاطعنك خیلی کسری اولدوغی اجلدن ذکر اولان 2245 آقچه اندغی بورجنه محسوب دیو امر اولندی فی 27 صفر سنه «سبع عشر وتسعمائه»

[22] krş. *77. n. tapu deft.*

[23] krş. *370. n. tapu deft.*

[24] krş, *Ali Emiri tasn., Murad III. devri*, n. 200.

3 — Mukataa-i boza-hânehâ-i Edirne

«مقاطعهٔ بوزهٔ خانهاء ادرنه» [25]

Bu mukataaya [25 mükerrer] âit mevcut ilk kayit 882 (1477) senesindedir. Üç seneliğine Edirneli İskender bin Ali ile Mehmed bin Yusuf adlarındaki iki şahsa, 200.000 akçe mukataaya (resm-i berat ve res-mi hasap 2 900 akçe) verilmişken teslim ettiklerinden başka zimmetlerinde 103.639 akçe kalmıştır [26]. 885 de boya-hâne taksitleri bakiyyesinden, mukataaya tutmuş olan, İlyas bin Rum-Paşa'nın zimmetinde 59 083 akçe vardı, üç seneliğine mukataaya almış olduğu 132 665 akçeden 73 582 akçe ödenmiş bulunmakta idi. 888 de bu mukataa Durak bin Temirtaş uhdesindedir ve seneliğini 57 460 akçeye tutmuş iken 25 000 akçe ödemiş ve zimmetinde 32 460 akçe kalmıştır. Bir sene sonra (889 = 1484), bir mıktar düşmek suretiyle, seneliğini rüsumu ile, 40 560 akçeye tutan Hamza Sipah'ın zimmetinde ise ancak 2 883 akçe görünmektedir [27]. Ertesi sene, yâni 890 da, mukataa bu mıkdarda kalmıştır ve âmilleri Hamzá bin Abdullah ile Hacı İlyas bin Hacı Hamza taksitlerini, *gebrân mâibi* Alâeddin ile *harc-ı hassa kâtibi* Yusuf'a, hazineye, *Edirne hassları nâzırı*

[25] Böyle bir *Boza-hâne mukataasına* 921 de *Akçe-Kızanlık* kasabasında rastlıyoruz. Evvelce Çirmen sancakbeyi Alp-Arslan beyin tasarrufunda olan boza-hâne sonradan, oğlu Yakub Çelebi'ye intikal etmiş, fakat, aşağıda vakıflarından bahsedeceğimiz Timur veld-i Musa'nın iddiası ve isbatı üzerine ona iade edilmekle beraber hassa için satın alınarak üç seneliğine mukataaya gene kendisine verilmiştir. kayit şöyledir :

«ابتداء مقاطعهٔ بوزه‌خانه درنفس اچه قزانلق درعهدهٔ تمور ولد موسی فی سنه 1833

«مذکور بوزه خانه الپ ارسلان بك چرمن سنجاغی بکی اولدغی زمانده تصرف ایلیوب بعده اوغلی یعقوب چلی تصرف ایلیوب بعده مذکور تمور بنم ملك اوم ایدی الپ ارسلان بك غصبله‌الوب تصرف ایدر ایدی دیو اچه قزانلق قاضیسی حضورنده اثبات ادب آلمش حالیا خاصه ایچون بشیوز اچه‌یه صاتون الوب اوچ ییله بش بیك بشیوز اچه مقاطعه‌یه ویرلدی»

(krş. *50. n. tapu. deft., var. 94*)

[25 mükerrer] Diğer bir boza-hâne mukataasını, daha 859 da, Bursa'da Murad I. İmâreti için, Bursa şehrindeki vakıflar arasında görüyoruz. Ancak, bâzı misallerini vereceğimiz gibi, mukataa yerine kıst tâbiri kullanılmaktadır :

« و بوزاخانه قسط هرآیده یوزالتمش اچه ازره بیك طقز یوز یکرم اچه»

(krş. İnkılâp Kütüph., 117/1, s. 41).

[26] krş. *4988/1 n. Mukataa deft.* s. *543*

«در ذمت اسکندر بن علی و محمد بن یوسف ادرنه عن بقیهٔ قسط بوزه خانهاء ادرنه عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه اثنی و ثمانین و ثمانمائه 103.639 کفیل بالمال بهم دیکر فی‌الاصل فی ثلث سنین مع رسوم 202.900 منها تسلیمات بر موجب دفتر کهنه 99.261»

[27] krş. *4988/1 Makataa deft., s. 543 v. d.*

Bedreddin bin Alem dar marifetiyle ve Edirne kadısı Muhiddin'-in "arz-nâme„ si mucibince boza-hâne kazanının tamirine sarfedilmek suretiyle, tamamen ödemişlerdir[28]. 891 de boza-hâneler mukataası Baıaban Uncu uhdesine seneliği gene 40.000 akçeye verilmişken Hamza Topal ile İshak'ın üç seneliğini 120.000 akçe artırmaları üzerine (yâni 132.000 akçe mukataa, 1846 akçe resm-i berat ve resm-i hesap) Hamza atîk-i Hûbyâr ve Ali bin İshak Edirne kadısının mektubu mucibince daha 2.000 akçe artırmışlar ve uhdelerinde üç seneliği 134.000 akçeye kalmıştır.

Bu paradan hazineye ve nâib-i gebrân Alâeddin ile harc-ı hassa kâtibi Yakub'a teslim [29] ve bâzı yerlere havâleler yapıldıktan, Edir-

[28] Krş. *ayn. deft.*, s. 545

«مقاطعهٔ بوزه‌خانهاء ادرنه درعهدهٔ حمزه بن عبدالله عن نفس ادرنه و حاجی الیاس بن حمزه عن نفس ادرنه عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه تسعین و ثمانمائه فی سنه 40.000 رسم برات 480 رسم حساب 80 کفیل بالمال بهم دیکر ادرنه قاضیسی قاتنده داخی یارار کفیل ویرمجك اولدیلر منها 40.560 تماماً

«بتسلیم علاءالدین نائب کبران ادرنه و چوقه لولسنده بر موجب حجج مولانا محی‌الدین قاضی ادرنه فی 2 جمادی‌الاولی سنه 891 200.000 بجهت حرج‌مرمت اخور 11.000 بجهت بازداران و خرج خاصه 9.000

«بتسلیم علاءالدین نائب کبران ادرنه و یوسف بن ابراهیم کاتب که خرج خاصه در ادرنه برموجب حجج نایب قاضی ادرنه فی 2 جمادی‌الاولی سنه 891 «16.000 برموجب محاسبه خودشان عن غرهٔ محرم سنه 891 الی غایه ربیع‌الاول سنهٔ مذکوره

«خرج که مرمت قزغان بوزه‌خانه بمعرفة بدرالدین بن علمدار ناظر خاصهاء ادرنه برموجب عرض‌نامه مولانا محی‌الدین قاضی ادرنه فی 2 جمادی‌الاولی سنه 891 650

«بتسلیم خزانهٔ عامره فی ثانی جمادی‌الاولی سنه 891 عن ید خودشان 3.910

[29] Gebran nâibi Alâeddin ile kâtip Yakub'un Edirne ihracat-ı hassasına ve 895 senesinde yalnız beş aya ait muhasebesi kaydini, çok dikkate değer hususiyetleri ihtiva ettiği için, başka bir tahrir defterinden aynen alıyoruz:

«محاسبهٔ اخراجات خاصه در ادرنه بمعرفة علاءالدین نایب کبران ادرنه و یعقوب کاتب عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 895 الی غایهٔ شعبان سنه‌المزبوره تحریراً فی 15 جمادی‌الاولی سنه 896 اصل مال 5 اشهر 122.150

«عن بقیهٔ محاسبهٔ ماضیه عن تحویل خودشان عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنة 894 الی غایهٔ ربیع‌الاول سنه 895 46.920

«عن‌الحوالات 67.682

«عن تحویل اتمجه عتیق محمود پاشا عن قسط قپان میوه عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 894 49.000

«عن تحویل میخال ماوردی عن قسط کمرك ادرنه عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 893 10.000

ne'de *Taht el-Kale*'de Darülhadis vakfı üzerine inşa edilmiş bir boza-hânenin zemin icâresi ödendikten ve sâireden sonra-ki bunlar

«عن تحويل احمد ولد طوره‌سان عن قسط رسم ميزان قپان غله درادرنه‌عن 8 شوال 894 5.582
«عن تحويل ولد عبدالله عن بقيهٔ قسط اسيابهاء دفترى قوز عن غرهٔ ذى‌الحجه سنه 892 1.100
«عن تحويل امير شاه عن قسط كدخداى اسرى در ادرنه عن 28 شوال سنه 893 2.000
«ابتداء كراء دكاكين واودها وغيره خاصه درادرنه ـ كه سابقا در اوقاف عمارت جديد بود ـ غيراز متروكات دولت زن‌كير عن غرهٔ محرم سنه 895 الى غايهٔ شعبان‌المعظم سنه 895 فى 8 اشهر 203 باب 7159

«دكاكين اودها جديد جسر خادم پاشا 17 باب فى 8 شهر 320
«دكاكين در نزد جامع حديد و بطالب (؟) 14 باب فى 8 شهر 1512
«دكاكين پنبوجيان عن غرهٔ محرم سنه 895 الى 13 جمادى‌الاخرى سنهٔ مذكوره فى 5 اشهر و 13 يوماً 50 باب 1843 ـ بعده وقف زاويهٔ درويش حسن ادهمى شد درپيش جسر جديد عمارت جديد ـ [نفس ادرنده ارپه‌جيلر و پنبوجيلر و چادرجيلر دكانلرى كه اللى باب دكاندر بنالرى بكلك و يرلرى قديمدن پهلوان جمال تكيه‌سنه وقفدر نصف حاصل كه بكلك ايچون ضبط اولنور ذكر اولان اللى باب دكاندن آيده اوچ يوز اللى اقچه ييلده درت بيك اكى يوز اقچه ايدر ادرنده يكى بنا اتدردكم عمارت ياننده‌غى يكى كوپرينك شهر طرفنده اولان باشنده ياپدردوغم درويش حسن ادهم تكيه‌سنه وقف ايلدم كرك‌در كه من بعد اول اللى دكانك بكلكه متعلق اولان اجاره‌سى اول تكيه ايچون صرف اولنوب ساير اوقافم كبى بو داخى مقرر وقف اولب هيچ كسنه تغيرنه و تبديلنه قصد ايليه بوجه من‌الوجوه دخل وتعرض اولنميه و اعقابمدن و اخلافمدن داخى هيچ احد تبديل و تغيير ايليه تحريراً فى 13 جمادى‌الاخر 895]

«دكاكين اودها در بازار جوب 9 باب فى 8 شهر 224
«دكاكين درباب جسر ميخال بك 25 باب فى 8 شهر 680
«دكاكين درباب منياس 9 باب فى 8 شهر 584
«دكاكين در نزد زندان 49 باب فى 8 اشهر 1224
«دكاكين درباب نو واستانبول 7 باب فى 8 اشهر 288
«دكاكين در نزد حمام قاسم پاشا 10 باب فى 8 اشهر 240
«دكاكين درپيش حمام خادم پاشا التواريخ‌المختلفه مع كرايهٔ فرون 10 باب 76
«مقاطعهٔ زمين خانهٔ عيسى در محله يلدرم باب فى 8 اشهر 24
«كرايهٔ خانهٔ يعقوب و احمد در اندرون قلعه بابان فى 8 اشهر 144
«عن متروكات دولت زن‌كير در محلهٔ عمارت ميخال بك 399
«وضع من ذلك 102.640
«الملوفات عن غرهٔ ربيع‌الاخر سنه 895 الى غايهٔ شعبان سنه‌المزبوره فى 5 اشهر 57.259
«جماعت خواتين و غيره فى مترقه(؟) عن غرهٔ ربيع‌الاخر سنه 895 الى غايهٔ شعبان سنهٔ مذكوره

133.115 akçe tutmuştur- geri kalan 2761 akçe de sonradan hazineye teslim edilmiş ve âmiller zimmetlerinden kurtulmuşlardır. 894 de gene üç seneliği

«طرف خاتون یا چوچه(؟) 3 شهنواز خاتون زوجهٔ اسماعیل بك 6 فاطمه خاتون زوجهٔ ایاس پاشا 5

«ملك خاتون زوجهٔ قره‌کوز دلاك 2 وظیفه خوران درمسجد سرای عتیق 15 نفراً فی 2 31

«وظیفه خوران مسجد سراجین 3 نفراً 9 ـ 1 نفر 5، نفرات فی 2 4 ـ

«مولانا محی‌الدین معلم غلمانان خاصه درسرای حاجی عوض پاشا 5 محی‌الدین مؤذن سرای عتیق 2

«مولانا بهاءالدین مدرس فی یوم 10 فی 18 یوماً ـ متوفی شد فی 19 ربیع‌الاخر سنه 895ـ 180

«یکون 9.630 فی یوم 63 فی 5 شهر 9.450 المسره (؟) 180

«جماعت متفرقه با مترقه عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 895 الی غایهٔ شعبان سنه المزبوره فی 5 شهر

«علاءالدین نائب کبران ادرنه 18 یعقوب کاتب 6 ـ معزول شده بجایش کدلجی فی 25 شعبان سنه 895 فی یوم 6

«یوسف شرابدر در قریه قرجه 2 مصطفی باغچه‌وان معاشه(؟) 7 سنان کانکر 10

«حمزه ولد تکر ویرمش معتمد 5 ، حمزه علوفهٔ معتمد 5 ، الیاس علوفه معتمد 5 ، ایدین یکیچری معتمد 5 ، اسکندرکفه معتمد 5، حضربواب علوفه معتمد 5، حاجی محمد زن‌کر(؟) 6

«محمد چلبی بن عبداللطیف چلبی بن اسماعیل بك 3 ، ابوالخیر والبرکات ایتام مولانا مصلح‌الدین ایصاله نفرات 5

«حانحشو ولد چیلوس ویودهٔ افلاق 10 ، درویش سنان سماعی زاویهٔ خیرالدین سماعی 2

«مصطفی برادر موسی بك ـ بریده شد فی 23 رجب سنه 895 ـ فی یوم 10 ، فی 3 شهر و 23 یوماً 1.115 ،

«الیاس شرابدار ـ سرای عتیق ـ دلاك معلم غلمانان دلاکان 5 ، اسکندر باغچه‌وان قریهٔ چولك 5

«درویش علی سنانی مسیح پاشا 6 ، یوسف شرابدار سرای عامره 5 ، محمد شاه ولد ایاس پاشا 20

«مصطفی چلبی بن حسن بك بن ایاس پاشا 10 ، یعقوب کرنج حامه 1 ، شاکردان یوسف شرابدار سرای عامره 5 نفراً 23 فی یوم 10

«غلامان خدمهٔ نوعها (؟) مصری 4 نفراً فی یوم 14 (علی 4 ، حضر 4 ، قاسم 3 ،احمد 3) .

«شاکردان مصطفی باغچه‌وان 22 نفراً فی یوم 29.5 (یوسف کدخدا 4 ، 21 نفراً فی یوم 25.5)

«اسکندر شاکرد یوسف دولابی دردولاب بزرك نزد سرای عامره 1 ، شاکردان درویش علی باغچه‌وان مسیح پاشا 7 نفراً فی یوم 11

«کبران اق کرمن 6 نفراً، فی یوم 6 ، احمد شاکرد الیاس قرشونی 1 ، ایاس یکیچری ناظر قریها بوسنه و فرون (؟) وجبرهادراده 3

«حسن بن علی بك زعیم کوردوس 2 ، عبدالرحمن و عبدالرحیم ولدان سنان قواق 1 نفرات 2 ، حانحسو ولد رادوسلاویوده 2

90.000 akçeye İshak bin Hacı Yusuf'a Edirne kadısı Muhiddin'in mektubu üzerine verilmiş, fakat, Edirne'nin *Bekçe* mahallesinden Hacı

«موسی یکیچری اسیابی دفتره‌قوز 3 ، حسین مرمتی دولاب سرای عامره و دولاب باغچهٔ مسیح پاشا فی یوم 2 فی شهرین 118

«بریده شد فی غرهٔ جمادی‌الاخر سنه 895 ـ ، شاکردان اسکندر باغچه‌وان در قریهٔ چلمك 4 نفراً فی یوم 6

«یوسف دولابی در دولاب بزرك نزد سرای عامره 4 ، میرچه ولد چپوش ویودهٔ افلاق 2، شاکردان قرجه کاتکر نفرات 2

«محمد یتم ولد صوفی قاسم ابناء سپاهیان 2 ، محمد ولد صرو قوجی عن ابناء سپاهیان 3 ، محمد چلبی بن سلیمان چلبی بن خلیل پاشا ـ متوفی شد فی غرهٔ رجب سنه 895 ـ فی یوم 20 فی 3 شهر 1770 ـ محمد چلبی بن عیسی چلبی ولد اسکندر بك 3 ،

«قنبر اغا طواشی 5 ، پیر احمد و جعفر ابناء سرچاوش مصطفی 6 ، سلیمان وابراهیم شاکردان الیاس شرابدار سرای عتیق 2

«مصطفی و حسن ابناء یحیی بك سر بوابین نفرات 8 ـ مصطفی 5 ، حسن 3 ـ ، شاکردان الیاس دلاك در حمام سرای عتیق 5 نفراً فی یوم 10 ـ 3 نفراً بریده شدکه در استانبول فرستاده شد برموجب حکم همایون فی غرهٔ رجب سنه 895 فی یوم 6 فی 3 شهر 531 ـ نفرات فی یوم 4 ، یوسف نیکبولی شاکرد یوسف شرابدار سرای قریه قصبه.

«حمزهٔ نیکبولی شاکرد (؟) فی یوم 1 ، عزیزالله چلبی بن مولانا محی‌الدین قاضی ادرنه 10 ، اسمعیل دولابی یونجالق‌ـ ابتداء عن 7 ربیع‌الاخر سنه 895 ـ فی یوم 4 فی 4 شهر و 23 یوماً 423 ، محمد بن اسکندر بك زعیم کوردوس ـ ابتداء عن 11 جمادی‌الاخر سنه 895 ـ فی یوم 3 فی شهرین و 19 یوماً 234

«یکون 47.629 فی یوم 294.5 فی 5 شهر 43.438 المسیره (؟) 4.191 الاخراجات 45.045

«خرج مأکولات و ملبوسات غلمانان مکتب در سرای عتیق در ادرنه عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 895 الی غایهٔ شعبان سنه المزبوره فی 5 شهر 18.366

«المأکولات و غیره فی 5 شهر 17.203

«بهاء کوشت 4.716 ، بهاء نان 4.529 ، بهاء ارز 5 مداً 18 کیلجه 1398 ، بهاء روغن 27 ، بهاء اسفناج 8 ، بهاء کندم مع اجرت حمال 7 کیلجه 107 ، بهاء معدنوس 58 ، بهاء ترخانه مع اجرت حمال 3 کیلجه 49 ، بهاء بلغور 32 ، بهاء پیز 30 ، بهاء نخود مع اجرت حمال 3 کیلجه 54 ، بهاء نمك 5 کیلجه 35 ، بهاء چکوندر 4

«بجهت استحمام 326 ، بجهت جامه‌شوی 166 ، اجرت قلی کردن ادانی نحاس قزغان و غیره 20 قطعه 65 ، اجرت حمال که اوردن هم عن سرای عوض پاشا الی سرای عتیق 2 ، بجهت غلمان که استانبول فرستاده شد 13 نفراً 1586

Ibrahim bin Mahmud'un 10.000 akçe artırması üzerine, İshak tekrar 3000 akçe artırarak üç seneliğini 103.000 akçeye mukataaya tutmuştur.

«بجهت تجهیز و تکفین نفراً 71 ، . . . . . .
«الملبوسات 1163

«بهاء پرمین (؟) 51 ثوب 773 ، بهاء زیر جامه 25 ثوب 237 ، بهاء سکی 25 بند 21، بهاء سرپول 25 رقعه (؟) 132

«خرج طمغهٔ بازها بمعرفة بازداران در کرنج خانها و غیرها تابع ادرنه مع خرج علیف بارکران بازداران و طمغهٔ طورنها و امبوها (؟) و خرج علیف نوعها مصری (؟) و استران باغچه عامره و غیرها عن غرهٔ ربیع الاخر سنه 895 الی غایهٔ شعبان سنهٔ المزبوره فی 5 اشهر 9574

«بجهت طمغهٔ بازها 1831

«طمغهٔ بلبانها و زغنوسها مع خرج سنقورها 1713

«بهاء کوشت 120 قیه 1533

«9 قیه فی 88 یوماً یکون بالتوریخ المختلفه 792 قیه 3 قیه فی 1 264 بونلره ماکیانه داخی ویرلور 111 قیه فی شهرین یکون بالتوریخ المختلفه 3808 قیه 3 قیه فی 1 1269 بونلره ماکیانه ویرلمز

«بهاء ماکیانه که 9 قیه مذکور بالتوریخ المختلفه فی 30 یوماً 270 قیه 3 قیه فی 1 ماکیانه 90 قطعه فی 2 180

«بجهت طمغهٔ اتمحه بمعرفة علی بك سر اتمجه جیان عن غرهٔ ربیع الاخر سنه 895 الی غایهٔ جمادی الاولی فی سنه المزبوره بهاء کوشت 10 قیه فی شهرین 590 قیه 5 قیه فی 1 118

«بجهت علیف بارکران بازداران 4711

«بهاء چوکه (؟) علیف بارکران بازداران در نمازگاه عن غرهٔ ربیع الاخر سنه 895 الی 21 ربیع الاخر سنه المزبور 93 (دفعه) فی 21 یوماً 1953 (دفعه) 3 دفعه فی 1 کیلجه 32 مداً 11 کیلجه 4.557

«بهاء چوکه (؟) علیف بارکر بازدار درکرنج خانه عن قریه قرجه عن 21 ربیع الاخر سنه 895 الی غایهٔ شعبان سنهٔ مذکوره بالتوریخ المختلفه 4 شهر و 9 یوماً 128 دفعه 4 دفعه فی 1 کیلجه مدا 12 کیلجه 154

«بجهت طمغهٔ طورنها وامبوهاء وغیرها 2396

«بهاء چوکه طمعه طورنها در نمازگاه 36 قیه فی 5 اشهر بالتوریخ المختلفه 2625 قیه، 16 قیه فی 1 کیلجه 14 مداً 3 کیلجه 1408

«بهاء چوکه امبوها و بوغها در سرای عامره 9 مداً 2 کیلجه 988

«بجهت خرج علیف بوغها مصری مع کاه 549

«بهاء علف 5 کیلجه فی 4 ، 20 ؛ بهاء کاه 39 غزلز 172 ؛ بهاء رسن سجم 9 قطعه فی 6، 54؛ بهاء کوستك 9 قطعه 15 ؛ بهاء نمك 1 کیلجه 7 ؛ بهاء بزیر 14 ؛ بهاء آب 4 ؛ اجرت عربجیان که اوردن کیاه عن اده الی اصطبل عامره ، 3 عملی (؟) فی 15 ، 45

897 de bu mukataa Ilyas bin Abdullah'a üç seneliğine 80.000 akçeye, hiç bir müdahale vaki olmaksızın verilirse de 889 senesi ramazanı nihayetine

«بجهت عليف استرها دولابها باغچه مع خرج كاوان چفت 87
«بهاء نعل كبركاو 2 كيم 6 ؛ بهاء بيوندرق 5 قطعه فى 12 ، 60 ؛ بهاء نعل براى استرها 5 كيم 21 خرج متفرقه 1872
«بجهت جرهٔ مولانا بهاءالدين مدرس عن غرهٔ ربيع‌الاخر سنه 895 ، 18 يوماً 337 : بهاء كندم 3 كيلجه فى 13 ,117 ؛ بهاء ارز 1 كيلجه 3 شنك ، فى 12، 21؛ بهاء جو عن 18 ذى‌الحجه سنه 894 الى 18 ربيع‌الاخر سنه 895 ، فى 4 شهر مداً 13 كيلجه 199
«بجهت يعقوب كرنجخانه دراده عن غرهٔ ربيع‌الاول سنه 894 الى غايهٔ ربيع‌الاخر سنه 895 ؛ 140
«بجهت خرج فدولهٔ الياس معلم غلمان دلاك عن غرهٔ ربيع‌الاخر سنه 895 147
«بجهت خرج فدولهٔ ملك خاتون زوجهٔ قره‌كوز دلاك 147
«بجهت فدولهٔ شاكردان الياس دلاك 5 نفراً فى يوم 5 دفعه 281
«بجهت جرهٔ شاكردان الياس دلاك كه غلمان يكيت فرستاده بود فى 15 شعبان سنه 895 الى اخر منه فى يوم 10 ، فى 15 يوماً ، 150
«بهاء غزازبجهة كياه امبوها 1 قطعه 10؛ بهاء حصر بجهة مسجد سراى عتيق 1 قطعه 10 ؛ بهاء شمع بنبه بجهة مسجد سراى‌عتيق 10؛ بهاء روغن بنبه بجهة دولاب بزرك فى شهر 20، فى 5 شهر 100
«اجرت منادى بجهة محصولات باغچه‌ها عامره 4 ؛ بجهت خرج اشلمه باغچه‌هاء مذكوره 87
«بهاء تخم‌ها براى‌باغچه‌هاعامره : بجهت باغچه‌معاش وباغچه بالجى وباغچهٔ‌سراجان وباغچهٔ يونجالق 185؛
«بجهت باغچه مسيح پاشا 25 ؛ بجهت قريهٔ چولمك 100
«خرج مرمت مطبخ خاصه و حلواجيان و طباخت در سرى عامره 8038
«بهاء چوب‌قرق‌قرش 19 قطعه 349 ؛ بهاء چوب سرف 40 قطعه 300 ؛ بهاء چوب‌مرتك 32 قطعه 209 ؛ بهاء جوب خطل 30 قطعه 150 ؛ بهاء مسمار تنوعه 299 ؛ بهاء سنك 77 عملى (؟) 924 ؛ بهاء توغله مع اجرت 20 ؛ بهاء خراسانى مداً 4 ؛ بهاء خردوات و غيره 58 ؛ اجرت ارغادان 339 نفراً 1660 ؛ المرمات متفرقه 7195
«مرمت نفس تاوان قصر بالا در سراى عامره 4350 ؛ مرمت سبيلها و جامعها و آتشدان اودهاء سراى عامره 366 ؛ مرمت راه اب سراى عامره بالدفعات 237 : مرمت دولاب باغچهٔ مسيح پاشا بالدفعات 210 ؛ مرمت چارداق باغچهٔ مسيح پاشا 469 ؛ مرمت حوض مسيح پاشا 390 ؛ مرمت اسياب سراى عامره 297 ؛ مرمت اسياب دفترى قوز 1040 ، مرمت دولاب باغچهٔ معاش 172 ؛ مرمت باغچهٔ‌پيش‌دلكلى قيا 472 ؛ مرمت چارداق اصمهاء در باغچهٔ سراى‌عامره 115 ؛ مرمت دولاب يونجاق و دولاب باغچه بالجى 181 ؛ مرمت الات اسياب باغچه‌وان باغچهاى عامره 45 ؛ مرمت حمام در قريهٔ چلمك 38 ؛ مرمت آتشدان مطبخ سراى عتيق 13 ؛ اليه 19846
«عن بقيهٔ محاسبهٔ مرمت جسر بزرك درپيش عمارت ميخال بك در ادرنه بمعرفة مولانا زاهد چلبى قاضى دمتوقه و علاءالدين المزبور عن 3 رمضان سنه 894 الى 19 ذى‌القعده سنه 894 مع (؟) فى 23 رمضان سنه 896 ، 3232 هر محاسبه ايتده خرج خاصه ادرنه (؟) تماماً

(krş. *İnkilâp kütüp. Muallim Cevdet Y.*, O 91. s. 184 v. dd.).

kadar iki buçuk sene uhdesinde kaldığı için rüsum ile birlikte 67 600 akçeye mukataaya tuttuğu kabul edilir, bunun 66478 akçesini teslimatı, zemin icâresi ve Macar elçisinin ziyafetine yaptığı masraf ile öder, fakat, 1122 akçe borçlu kaldığından beş seneden fazla mahbus kalır ve ancak 914 senesi ramazanında (Ocak 1509) diğer bazı cezalılar gibi af edilir ve serbest bırakılır [30].

[30] krş. *4988/1 n. Mukataa defi.* s. 548

«نفس مقاطعهٔ بوزه‌خانهاء ادرنه درعهدهٔ الیاس بن عبدالله برموجب مکتوب قاضی ادرنه عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه سبع وتسعین وثمانمایه فی 24 جمادی‌الاخر سنه 897 فی ثلث سنین 80.000 رسم برات 960 رسم حساب 160 کفیل بالنفس بر موجب مکتوب قاضی ادرنه فی 24 ج سنه 897 طور علی بن محمد عن محلهٔ بابا تمر طاش ، یوسف بن عبدالله عن محلهٔ تمرتاش خادم مباشر شد الی غایه رمضان‌المبارك سنه 909 فی سنتین و ست اشهر بر موجب یوم‌القسط مع رسوم 67.600 منها رسید 66.478

«بتسلیم علاالدین نائب کبران ادرنه وکرنجی که خرج خاصه بر موجب محاسبه خودشان عن غرهٔ رمضان سنه 896 الی غایهٔ شعبان سنه 897 10811

«بتسلیم علاءالدین نائب کبران ادرنه وکرنجی کاتب که خرج خاصه در ادرنه بر موجب محاسبه خودشان عن غرهٔ رمضان سنه 897 الی غایهٔ ربیع‌الاخر سنه 898 17344

«بتسلیم شیرمرد نائب کبران ادرنه وکرنجی‌که خرج خاصه در ادرنه بر موجب محاسبه خودشان عن غرهٔ جمادی‌الاولی سنه 898 الی غایهٔ ربیع‌الاخر سنه 899 24974

«بتسلیم شیرمرد نائب‌کبران ادرنه و کرنجی کاتب که خرج خاصه در ادرنه بر موجب خودشان عن غرهٔ جمادی‌الاول سنه تسع و تسعین و ثمانمائه الی غایه ربیع‌الاخر سنه تسعمائه 8253

«بجهت ضیافت ایلچی قرال انکروس فی سنه 897 بر موجب دفتر مولانا قاضی ادرنه فی 6 محرم سنه 898 1506

«اجارهٔ زمین بوزه‌خانه در تحت‌القلعهٔ ادرنه‌که بزمین وقف دارالحدیث بنا شده است عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه سبع و تسعین و ثمانمائه الی غایهٔ شوال سنه 909 (؟) فی یوم 4 فی سنتین و سته اشهر 3600 الیه 1122

«پادشاه عالم پناه کردون اقتدار اعزالله انصاره و خلد عمره وخلافته حضرتلری عوارف خاقانی و عواطف سلطانی برله استانبول زندانده مدت مدید محبوس اولوب مفلس اولان عاملره وفور حمایت ومزید عنایت ادوب امر ایلشلر ایدی که عهده‌لرنده اولان مالك مقداری و حبسلرینك زمانی یازلوب خاك پای شریفلرینه عرض اولنه حالیا مذکور الیاسك تحویلی تمام اولالی اون اوچ یبل اولوب و عهده‌سنده اولان بك یوز یکرم اکی اچه وبش یل بش آی درث کون حبس اولندوغی منصلاً یازلوب خاك پای سعادت بخشلرینه عرض اولندقده حسبة لله‌العلیم و طلباً لمرضاته‌الکریم عواطف خسروانی‌لری برله عنایتلری یتشوب طلب اولنان مالی عفو ادوب حبسدن ازاد ادوب امر ایلدیلرکی من بعد طلب اولنیه بمعرفة حضرت علی پاشا و حضرت مصطفی پاشا و حضرت یحیی پاشا و حضرت حسن پاشا میرمیران روم‌ایلی و مولانا قوام‌الدین و بر محمدچلبی دفترداران خزانهٔ عامره تحریراً فی‌الیوم الحادی والعشر شهر رمضان من شهور سنه اربع عشر و تسعمائه»

900 de üç seneliği 70 000 akçeye Hoşkadem'e, 903 de aslen Şumnulu olup da Edirne'de ikamet eden Eymir bin Hasan'a 72000 akçeye, 905 de Edirne kadısı Abdurrahman Çelebi'nin mektubu üzerine, Edirne'de *Şahabeddin Paşa mahallesi*nden Dur-Ali bin Mehmed'e 60 000 akçeye, 908 de ayni adama 50 000 akçeye, 911 de Hasan bin Mustafa'ya üç seneliği ayni mıkdara, 914 de ise 70 000 akçeye verildiği görülmektedir [31].

925 de Edirne'de 23 bab *boza-hâne* vardır ve seneliği 45400 akçeye mukataaya verilmiştir. Bu mıkdar on sene sonra (935) 53343 akçede görülmektedir. [32].

4 - Mukataa-i kapan-ı meyva ve kapan-ı gallât ve bâc-ı râhhâ der Edirne «مقاطعهٔ قپان میوه وقپان غلات وباج راهها درادرنه»

Veya

Mukataa-i kapan-ı meyva ma'a kapan-ı galle ve bâchây-ı turûk «مقاطعهٔ قپان میوه مع قپان غله و باجهای طروق»

Bu mukataaya âit, bahis konusu ettiğimiz mukataa defterindeki ilk kayıt 891 senesindedir. Burada da *meyva* ve *zahire pazarları* ile *yol-bâcı* gibi üç resim birleştirilmiştir [33]. Evvelce diğer bir mukataada gördüğümüz gibi, bunun da Edirne pazarı mukataasından ifraz edildiği zikrolunmaktadır. Bu tarihte at ve esir pazarlarını mukataaya tutan âmil Yahyâ bunu da üç seneliği 930.000 akçeye (ayrıca 11.160 akçe resm-i berat ve 1860 akçe resm-i hesab ile birlikte) tutmuş, Edirne'deki Bayezid II, İmâreti inşaâtında çalışan yaya-başıların ve yeniçerilerin ulûfeleri için her ay 25.000 akçeyi buna mahsuben vermeyi teahhüt eylemişti, Taksitlerini hazineye, *kiler-emini* Muslihiddin'e teslim, Macar elçisinin masraflarına-Edirne kadısının defteri mucibince-sarfettikten ve İmâret inşaatında çalışan yaya-başılarla acemi yeniçerilerin mevâcibini ödedikten ve sâireden sonra-ki bu tediyat cem'an 876.163 akçe gösterilmekte ise de, kalan borca nazaran küçük bir farkla 867.563 akçe olması lâzımdır— 75.457 akçe borcu kalmış ve bunun için de on altı seneden fazla bir zaman mahbus kalmış ve ancak 914 de

[31] krş. *4988/1 n, mukataa deft.*, s. 559 v. d.

[32] krş. *77. ve 370 n. tapu defterl.*

[33] Bu resim, aslen, tuccarın derbend ve geçidlerde ikame edilen bekçiler ve yaptırılan han ve köprülerin inşa, tamir ve muhafaza masrafı olarak verdikleri vergidir (krş. Abdurrahman Vefik, *Tekâlif kavâidi, I.*, s. 103). Meyva ve zahire kapanları resimleri ile birlikte mukataaya vazolunması o zamanlar hemen umumî bir teâmül idi.

alfedilmiştir [34]. Ayni mukataa 894 de, o sene diğer mukataaları da tutan âmil Mahmud Paşa atîkı Atmaca uhdesine üç seneliğine

---

«نفس قپان میوه و قپان غلات وباج راهها در ادرنه که عن مقاطعهٔ بازار ادرنه افرازکرده‌شد [34]
«درعهده یحیی شمع‌کر عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه احدی و تسعین و ثمانمائه فی 26 ربیع‌الاول سنهٔ مذکوره فی ثلث سنین 930.000 رسم برات 11.160 رسم حساب 1.860
«شول شرطله ویرلدی‌که ادرنده عمارت اوزرنده خدمتِ ایدن یاياباشلريك و یکیچریلروك علوفلری ایچون هر ایده 25.000 اقچه ویرد
«منها 867.163
«بتسلیم خزانهٔ عامره فی 28 ذی‌القعده سنه 891 عن ید خود و محی‌الدین امین 15.000
«بتسلیم خزانهٔ عامره فی عاشر شعبان سنه ثلث وتسعین و ثمانمائه برموجب مکتوب نائب قاضی ادرنه عن ید سمرنه برادر عامل ومحمد عن چاوشان درگاه عالی 20.000
«بجهت خرج ایلچیان قرال انکروس بر موجب دفتر مولانا محی‌الدین قاضی ادرنه تحریراً فی 3 محرم سنه 894 بالدفعات 3.012 ، فی سنه 892 : 652 ، فی سنه 893 : 2360
«بتسلیم مصلح‌الدین امین کیلار عامره بجهت خرج عرس مبارك بر موجب صورت دفتر مولانا محی‌الدین قاضی ادرنه فی رابع جمادی‌الاخر سنه 894 22.932 بجهت ارز ونشته و غیرها 10.000، بجهت بهاء روغن ساده 12.932
«مواجب سرپیاده‌کان و غلمان یکیچریان عجمی که بجهت بناء عمارت جدیده در ادرنه فرستاده بودند برموجب محاسبه رستم چلبی امین و خیرالدین چلبی بن چاقر بك کاتب بناء عمارت مزبوره عن 19 ذی‌الحجه سنه 888 الی غایهٔ محرم سنه 894 این تاریخ محاسبهٔ مذکورین است 567.963
«عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 891 الی غایهٔ ذی‌الحجه سنه 893 561.713 ، عن غرهٔ صفر سنه ثلث وتسعین و ثمانمائه الی غایهٔ جمادی‌الاخر سنهٔ مذکوره بجهت غلمان یکیچریان که عن توقات امده بودند 6.260
«مواجب سر پیاده‌کان و غلمان یکیچریان عجمی که عن توقات امده اند و بجهت بناء حولی سرای عامره در ادرنه نهاده بودند عن غرهٔ رجب سنه 892 الی غایهٔ محرم سنه 893 بر موجب حجج قاضی ادرنه فی ثالث محرم سنه 894 ، 18.750
«تتمهٔ مقاطعهٔ قپان میوه و غیرها در تحویل یحیی شمع‌کر عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 891
«بتسلیم مصلح‌الدین سر جیجیان [درگاه عالی] و علاءالدین کاتب بجهت خرج سرهاء نیزه که بمعرفة عمر شمشیرکر شده است بر موجب محاسبه خودشان عن غرهٔ رجب سنه ثلث وتسعین ثمانمائه الی غایهٔ رمضان سنه 894 ، 4.500
«بتسلیم علاءالدین نائب کبران ادرنه و یعقوب کاتب بجهة خرج خاصه در ادرنه بر موجب محاسبه خودشان عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 893 الی غایه ربیع‌الاول سنه 894 135.000
«بتسلیم مولانا زاهد قاضی دیمتوقه و علاءالدین نائب کبران ادرنه و یعقوب کاتب بجهة خرج مرمت جسر طویل درپیش عمارت بایزیدیه در ادرنه برموجب محاسبه خود شان عن ثانی رمضان سنه 894 الی 19 ذی‌القعده سنه 894 فی 14 رمضان سنه 896 80.000

900.000 (resm-i berat 10.800, resm-i hesap 1800) akçeye verilmiştir. Muhtelif zamanlarda muhtelif yerlere tediyat yaparak, bu meyanda ezcümle iki defa Macar elçisinin masrafları için (894 ve 895 senelerine âit) 1750 akçe harcadıktan, bir defa da sâbık *Ak-kerman* kadısı mevlâna Alâeddin'in teftişinde meydana çıkan mıkdarı ödedikten sonra—ki tediyat yekûnu 584.241 akçeye bâliğ olmakta idi— zimmetinde kalan 328.349 akçe için hapse girmiş ve, yukarıda zikrettiğimiz şekilde, 911 de affedilerek Mustafa Paşa, Yahyâ Paşa, Rumeli beylerbeyi Hasan Paşa ve hazine defterdarları Pîrî Mehmed Çelebi ile Kıvamüddin mârifetleri ile hepisten çıkarılmıştı [35].

897 de bu mukataa, artırmaya mevzu olarak, 850.000 akçeye bâcdar Ali'ye, 900 de gene müzayede ile artırıldıktan sonra, 870.000 akçeye Angelos bin Yani'ye «انکاوس بن یانی» [36], 903 de gene üç seneliği 870.000 akçeye, evvelâ, İstanbul'da *Hızır Bey Çelebi* mahallesinden Ahmed Kasap veled-i Abdullah'a, sonra artırmaları müteâkip Anton veled-i Angelos'a «انتون ولدانکاوس», 100.000 akçeye [37], 905 de gene

---

«عن ید یحیی شمع کر عامل مقاطعهٔ مذکوره 45.000 ، عن ید محمد بن خواجه قاسم امین مقاطعهٔ مذکوره عن اقچه‌که بر موجب محاسبه در ذمت خود ظاهر شده‌بود 35.000
الیه 75.457

«پادشاه عالمپناه کردون اقتدار . . . استانبول زندانده مدت مدید محبوس اولوب مفلس اولان عاملره وفور حمایت و مزید عنایت ادوب امر ایلشلر ایدی که عهده‌لرنده اولان مالك مقداری وحبسلرینك زمانی یازلوب . . عرض اولنه حالیا مذکور عامل یحیی‌نك تحویلی تمام اولالی اون‌طقوز یل و بش آی اولوب و عهده‌سنده یمش بش بیك درت یوز اللی یدی اچه اولوب و اونالتی یل واون بر آی و یکرم سکز کون حبس اولندوغی . . . عرض اولندقده . . عنایتلری یتشوب طلب اولنان مالی عفو ادوب حبسدن ازاد ادوب امر ایلدیلرکه من بعد طلب اولنمیه بمعرفة حضرت علی پاشا و حضرت مصطفی پاشا و حضرت یحیی پاشا و حضرت حسن پاشا میرمیران روم ایلی و مولانا قوام‌الدین و پیر محمد چلبی دفترداران خزانهٔ عامره تحریراً فی‌الیوم‌الثانی والعشرین شهر رمضان من شهور سنه اربع عشر و تسعمائه»

(krş. *4988/1 mukataa deft*, s. 85 v. d.)

[35] *ayn. deft.* s. 87 v. d.

[36] Artırmayı yapan Cafer bin Hamza hakkında Edirne kadısına şöyle bir hüküm yazıldığı kayıtlıdır:

«ادرنه قاضی‌سنه حکم یازلدی‌که مذکوردن اون بیك نقد اچه الوب مهرلیوب بزازستانده امانت قویه بیل اخرنده ایش زبان ایدرسه قسط ایچون اله و 20.000 اچه‌یه ماله یرار کفیللر الوب اسامیلرین یازوب بلدره‌سن دیو» (krş. *ayn. deft.*, s. 92).

[37] *ayn. deft.*, s. 94.

900.000 akçeye Edirneli Mihal veled-i Angelos'a-ki sonradan müslüman olmuş ve Mehmed ismini almıştır:

«نو مسلمان شد نامش محمد داد فی 25 رجب سنه 911»

Mâmafi Mihal, islâmı kabul etmiş ve Mehmed adını almış olmasına raâmen, hazineye 266.339 akçe borçlu kaldığı için hapse girmiş ve ancak 917 de affa uğrayabilmiştir [38]. 908 de 920.000 akçeye *Gelibolu*'da *Veled-i Kul Hızır mahallesinde* Mustafa bin Musa uhdesinde, 911 de Edirne'de *İmaret-i Mihal Bey mahallesi*nden Kapancı Yusuf veled-i Abdullah'a 900.000 (10800 resm-i berat ve 1800 resm-i hesap ile birlikte), 914 de üç seneliği 950.000 akçede Seydi bin Ali uhdesinde görülmektedir [39]. 925 de seneliği 366.666 (her halde üç seneliği 1.100.000 akçe üzerinden), 935 de gene seneliği 333.333 akçeye mukataaya verilmiştir [40]

5 — Mukataa-i gümrük «مقاطعهٔ گومروك»

Edirne'deki gümrük mukataasına âit XV. asır kayitleri maalesef elimizde yoktur. Burada kara gümrüğü bahis konusu olmakla beraber hangi nevi ticarî eşyaya ve ne şekilde taallûk ettiğini bilmiyoruz. Ancak 886 (1481) senesinde Samsun ve Sinop iskelelerine âit gümrük mukataasındaki bir kaydi ve bunda zikredilen hükümleri,

«وگرکدرکه وندیکدن و رومدن وغیری ولایتلرك کافرلردن گی کلوب متاعك جیقاره‌جق اولور ایسه گرك ابریشم و گرك غیری قوماشلردن و متاعلردن گرك صاتسون و گرك صاتماسون یوز اچده درت اچه گومروك النه» [41]

Edirne gümrük mukataası için de bir dereceye kadar kabul etmek mümkündür. 925 de Edirne'nin gümrük mukataası senede 108.333 (üç seneliği 325.000), 935 de ise 185.000 (üç seneliği 555.000) akçeye verilmişti [42].

---

[38] «پادشاه عالمپناه و سلطان عدالت دستگاه .... امری ایله استانبول زندانده مدت مدیده محبوس اولوب مفلس و بیچاره قلان عاملرك احوالری تفتیش اولنوب .. عرض اولندقده... بعضی ازاد ایلك امر ایلدوکلرنده مذکور محمد داخی مذکور مقاطعنك قسطندن 266.339 باقی بورجی قالمشدی... طقوز یل و درت ای حبس کلدوکی سببدن مرقوم باقی قلان بورجنی عفو ایدب باغشلیوب کندویی ازاد اتدیلر بمعرفة حضرت مصطفی پاشا و حضرت احمد پاشا و مولانا قوام‌الدین و مولانا پیر محی‌الدین دفترداران خزانهٔ عامره فی رابع رجب‌المرجب سنه سبع عشر و تسعمائه»
(*ayn. deft.*, s. 96).

[39] *ayn. deft.*, s. 98 v. dd.

[40 krş. *77 ve 370 n. tapu defterl.*

[41] krş. XV. asır son yarısına âit yasaknâmeler, yeyınlıyan Robert Anhegger

[42] krş. *77 ve 370 n. tapu defterl.*

6 — Mukataa-i âsiyâb-ı Defterekoz (yahut defter-i koz) veya âsiyâbhâ-i deft... «مقاطعهٔ اسیاب دفترقوز»

Adı ve yeri anlaşılamıyan bu mukataanın 892 de harc-ı hassa eminine kıst bakiyyesi olarak 1100 akçe verdiğini görmüştük [43]. Bu değirmenler mukataası 925 de seneliği 23.333 (üç seneliği 70.000), 935 de gene seneliği 21.667 (üç seneliği 65.000) akçeye verilmişti [44].

7 — Mukataa-i Kil (veya Keyl, Kîl)'an bâzâr-ı kil «مقاطعهٔ کیل عن بازار کیل»

8 — Mukataa-i resm-i vezzân-ı kapân-ı galle, veya, Mukataa-i resm-i mîzân-ı kapân-ı galle «مقاطعهٔ رسم وزان قپان غلّه، مقاطعهٔ رسم میزان قپان غلّه»

Edirne'de kil pazarındaki kil satışlarından alınan resmin mukataası olmak lâzım gelirse de 883-915 (1478-1509) seneleri mukataaları arasında buna tesadüf edilmemektedir. Ancak, bu kelimeyi, tartı ve ölçü mânasıng olan keyl (کیل) olarak alırsak, buğday ölçülen pazarda Ölçü resmi mukataası gibi kabul etmek mümkündür ve bu takdirde, XV. asır sonlarında Edirne'de rastladığımız *"mukataa-i resm-i vezzân-ı kapân-ı galle»*, *«mukataa-i resmi mîzan-i kapân-ı galle»*nin, sonradan *«mukataa-i keyl»* şeklinde aldığı bir isim olması ihtimal dâhilindedir. 925 ve 935 tahrirlerindeki mukataalar arasında bu sonuncu mukataanın görülmeyişi ve her iki hasılât arasında bir yakınlık ve hattâ mutabakat bulunması da bizi böyle bir ihtimali kabûle sevketmektedir. Bu itibarla, bu münasebetle *«resm-i vezzân»* veya *«resm-i mîzan»* a âit kayitleri zikredelim:

888 (1483) de bu mukataanın hass timarlarından olduğu ve üç seneliği 45.000 (reem-i berat 540 ve resm-i hesap 90 akçe ile) akçeye Edirneli Hacı İbrahim uhdesinde bulunduğu ve, diğer mukataalarda görüldüğü gibi, Edirne kadısının kefillerini tesbit ve tescil eylediği ve taksitlerini hazineye, nâib-i gebrân Alâeddin ve harc-ı hassa kâtibine mutad veçhile ödediği görülmektedir [45]. 891 de Hamza bin Ali uhdesine üç seneliğine 50.000 akçeye — berat resmi 600 ve

[43] *Yk. bk. not [29]*

[44] krş. *77 ve 370 n. defterl.*

[45] «مقاطعهٔ رسم وزان قپان غله در ادرنه‌که عن تیمار خاص شد درعهده حاجی ابراهیم ادرنه عن 8 شوال سنه ثمان و ثمانین و ثمانمایه فی 8 منه فی ثلث سنین 45.000 ، رسم برات 540 ، رسم حساب 90 کفیل بالنفس برموجب مکتوب قاضی ادرنه حمزه‌بالی ولد عبدالله عتیق اسمعیل صراف عن محلهٔ کبه یایجی» (krş. *4988/1 n. mukataa deft.*, s. *593* v. d.)

hesap resmi 100 akçe ile — bâzı şartlarla verilmişken [46], Ahmed bin Durasan (طوراسان) 10.000 akçe artırmış, böylelikle 60.000 akçeye yükselmiş ve kendisine de Edirne pazarı âmili Yahyâ (يحيي شمع كر عامل) (بازار ادرنه) kefil olmuştu [47].

Bunun teslimatı arasında dikkate değer olanları, kiler emini Muslihiddin ile kâtip Muhiddin'e, Edirne kadısı Muhiddin'in defteri mucibince, şaban 894 için 3.000 akçe, gene Edirne kadısının 10 şaban 893 tarihli hucceti üzerine Macar elçisine ziyafet için 971 akçe, ayni elçinin 894 senesinde avdeti esnasında, Edirne kadısının mektubu ve ebnâ-i sipahiyandan İlyas'ın muhasebesi mucibince ve bu sonuncu marifetiyle, harcanan 400 akçedir[48].

Bu mukataa 894 de tekrar 40.000 akçeye Haydar bin Yahyâ Fakîh'e verileceği sırada Ahmed bin Durasan'ın 5.000 akçe artırması ve kefillerini göstermesi üzerine ona verilmiş, bu âmil ise teslimatını, ancak, 906 senesi nihayetine kadar ödeyebilmiştir. Bunun taksitleri arasında da gene ecnebi elçilerine ziyafet masrafı olarak 313.5 akçe harcadığı görülmektedir. 897(1492) senesinde Edirne'ye gelen Macar, Efrenc(?), Hırvat elçilerine âit kayıt şöyledir:

بجهت ضيافة ايلچيان انكروس و افرنج و خروات كه بر موجب مكتوب مولانا محى‌الدين قاضى ادرنه فى رجب سنه 897 — 313.5

ضيافت ايلچى افرنج	ضيافت توماس ايلچى كبر	ضيافت ايلچى خروات
فى 9 ربيع‌الاخر سنه 897	فى صفر سنه 897	3 نفر
239	37	37.5 [49]

897 de, «*resm-i mizan*» adını almaktadır. Dur-Ali bin Mehmed uhdesinda üç seneliği 35.000 akçededir. Bunun da teslimatı arasında 898 ve 900 senelerinde gelen elçilere verilen şu ziyafet masrafları vardır: 898 recebinde tatar elçisine ziyafet için 191, «ضيافت ايلچى تاتاران فى سنه 898 رجب سنه‌سنه», ayni senede ayni elçiye başkaca 2519, gene bu senenin

---

[46] «مذكور حمزه‌يه شول شرطله ويرلدى‌كه 10.000 نقد اڭچه پيشين ويره امانت قويالر هر الت آيده بر قسط جواب ايله‌مزسه اول اڭچه‌دن بيوره‌لر ديو ادرنه قاضى‌سنه و ناظر محموده حكم يازلدى‌كه 10.000 نقد اڭچه الالر امانت قويالر و بقيه يرار كفيللر الوب يازوب بلدره‌لر ديو»
(krş. *ayn deft.*, *ayn. yer.*).

[47] krş. *ayn. deft.*, s. 594

[48] «خرج ايلچى قرال انكروس كه فى سنه اربع و تسعين و ثمانمائه بمعرفة الياس عن ابناء سپاهيان واقع شده است در وقت رفت برموجب مكتوب قاضى ادرنه و محاسبه الياس المزبور فى 21 ذى‌الحجه سنه 894 ، 400
(krş. *ayn. deft.*, s. 594)

ramazanında Napoli elçisine 46, «898 سنه رمضان فی پولیه ایلچیٔ ضیافت», 8 cumadelulâ 900 de Papa elçisine 1881, «8 جا سنه تسعمائه پاپا فی ایلچی ضیافت», ayni senenin 24 rebiülâhırında Macar elçisine 378, ayni tarihte gene Napoli elçisine 1706 ve leh elçisine 158, «تسعمائه سنه ر فی لیه ایلچئ ضیافت», akçeyi Edirne kadısının ve kadı nâibinin defterleri mucibince sarfetmiştir [50]. Bu âmil, bu mukataayı 900 senesinde de aynı mıkdara tutmuştur. Üç sene sonra, yâni, 903 de ise 30 000 akçeye almışken Mehmed bin Mustafa'nın 10.000 akçe artırması, fakat, kefil gösterememesi yüzünden, gene eskisi gibi, 35.000 akçeye verilmiştir [51]. 906 nihayetinde kâtip Şaban bin Hoşkadem 45.000, 910 saferinde Edirne'nin *Kuru-çeşme* mahallesinden Hızır bin Abdullah 48.000 akçeye tutmuştur. 913 rebiülevvelinde, bu mıkdar, 35.000, 915 de ise 38.000 akçe görünmektedir. Âmiller teslim ve tediyelerini mutad yerlere yapmışlardı. Ancak, bunlar arasında, 910 senesine âit bu kapanın mesâlihi için 234 [52], ve yeni bir macar elçisi için 1905 [53] akçe harcandığı görülmektedir.

925 de کیل mukataasının bir seneliği 12.167 (üç seneliği 36.500), 935 de 15.000 (üç seneliği 45.000) akçe idi [54].

9 — Muktaa-i Darphâne «مقاطعهٔ ضربخانه»

XV. ve XVI. asırlarda *İstanbul* ve *Bursa*'dan başka daha birçok yerlerde darphâneler mevcuddu. *Serez* [55], *Novobrdo* [56], *Koçana* [57], *Diyarbekir* ve sâir yerlerden başka ve her halde bir çoğundan daha önce *Edirne*'de bir darphâna vardı. Bu darphânenin XV. asırda da burada

[49] *ayn. deft.*, s. 595

[50] *ayn. deft.*, s. 596

[51] «مقرر شد درعهدهٔ طور علی بن محمد بالزام خود از ان سبب که محمد بن مصطفی العامل کفیل نداده است بر موجب مکتوب مولانا عبدالرحمن قاضئ ادرنه الواقع فی 12 جمادی‌الاول سنه اربع و تسعمائه فی ثلث سنین 35.000 رسم برات 420 رسم حساب 70 »

(krş. *ayn. deft.* s. 598)

[52] «بجهت مصالح قپان مزبوره در وقت زیاده شدن کلهٔ قپان مذکوره بهر کیلجه 2 قیه برموجب تذکرهٔ مولانا حسن نایب قاضی ادرنه فی رابع رمضان سنه عشر و تسعمائه»

(krş. *ayn.* deft., s. 599)

[53] «بجهت خرج ایلچیان انکروس که بالدفعات و اقع شد برموجب مکتوب مولانا قاضی ادرنه فی 21 جمادی‌الاول سنه عشر و تسعمائه»

[54] krş. *77 ve 370 n. tapu defterl.*

[55] krş. *167 n. tapu deft., var. 39*

[56] krş. *ayn. deft., tür. yer.*

[57] krş. *Ali Emiri tasn., Kanunî devri*, n. 129

mevcudiyetini biliyoruz [58]. Ancak, bu asırda bu mukataanın ne şekilde, kimlere ve ne mikdara verildiğini, şimdilik, tesbit edemiyoruz. 925 de seneliği 166.667 (üç seneliği 500.000) [59], 935 de ise 133.333 (üç seneliği 400.000) akçede idi [60].

10 — Mukataa-i kethudâ-i bâzâr-i üserâ

«مقاطعهٔ کتخداء بازار اسری»

Yukarıda bahsettiğimiz esir pazarı resminden ayrı olarak esir pazarının kethüdalık resmi mukataası demek olan bu mukataaya da ancak 925 ve 935 tahrirlerinde rastlıyoruz. 925 de seneliği 3333 (üç seneliği 10.000 akçe olacak), 935 de 3833 (üç seneliği 11.500) akçeye veriliyordu [61].

11 — Kıst-ı yava ve kaçkun maa^{c} mevkufat

«قسط یوه وقاچقون مع موقوفات»

Başı-boş veya sahibini kaybetmiş hayvanlara âit resimlerin mukataası idi ki, 925 de seneliği, belki de yanlış olarak, 30.000 akçe göründüğü halde, 935 de seneliği 4333 (üç seneliği 13.000) akçe idi [62].

12 — Mukataa-i cizye-i yava-i nefs-i Edirne maa^{c} Dokuz Kadılık «مقاطعهٔ جزیهٔ یوه نفس ادرنه مع طقوز قاضیلق»

Her halde, yukarıdaki yava mukataasının hristiyan reâyaya mahsus yava cizyesi mukataası şeklinden ibarettir. Bunun da eski kayıtlarına rastlıyamadık. *Edirne* ile birlikte, evvelce zikredilen, dokuz kadılık mıntakasına şâmil bulunan bu mukataa 925 de seneliği 33.333 (üç seneliği 100.000), 935 de seneliği 50.000 (üç seneliği 150.000) akçe idi [63].

13 — Mukataa-i beytülmal ve mâl-i gaib-i müslimânan der nefs-i Edirne maa^{c} kazâ-i Kızıl-Ağaç ve Kırk-Kilise

«مقاطعهٔ بیت‌المال ومال غایب مسلمانان درنفس ادرنه مع قضای قزل اغاچ و قرق کلیسا»

Vârisi mâlûm ve hazır olmıyan müslüman ölülerin mâl ve metrûk eşyâları ile kayıp mallara âit mukataadır ki [64], Edirne ile beraber Kızıl-Ağaç ve Kırk-Kilise'ye de şâmil görünmektedir. 925 de seneliği

[58] krş. R. Anhegger. Beitraege zur Geschichte des Bergbaus im Osmanischen Reich, İst., 1943, *tür. yer.*

[59] Defterde 666667 yazılı ise de, bu, her halde yanlıştır.

[60] krş. *77 ve 370 n. defter l.*

[61] krş. *77 ve 370 No: defterl.* [62] *ayn. defterler*

[63] *ayn. defterler* [64] krş. *Tekâlif kavâidi*, I., s., 68

36.667 (üç seneliği 110.000), 935 de yine seneliği 15.000 (üç seneliği 45.000) akçe idi [65].

14 — Mukataa-i beytülmal-i gebrân-i Yava-i Edirne maa^{c} beytülmal ve mâl-i gaib-i gebrân-i Yava-i Dokuz Kadlık

«مقاطعهٔ بيت‌المال كبران يوهٔ ادرنه مع بيت‌المال ومال غايب كبران يوهٔ طقوز قاضيلق»

Bu da hristiyanlara âit ayni nevi resimlerin mukataasıdır ki, yava cizyesinde olduğu gibi, Dokuz Kadılık mıntakasına şâmildi. 925 de seneliği 15.667 (üç seneliği 47.000) akçe iken 935 de yalnız bir seneliği 54.000 akçe görünmektedir [66].

15 — Mukataa-i (mahsul-i) zeâmet-i Edirne der tasarruf-i Bâli bey (925 de)

«مقاطعهٔ (محصول) زعامت ادرنه درتصرف بالی بك»

Edirne şehri zeâmeti de bir mukataa addedilmekte ve Bâli bey tasarrufunda bnlunmaktə idi 925 de seneliği 108 000, 935 de 26,000 akçe idi [67].

16 — Mahsul-i ihtisap maa^{c} âdet-i Yağcılık (mahsul-i ihtisap maa^{c} rugan ve serçin) [68].

«محصول احتساب مععادت ياغجيلق (محصول احتساب مع روغن وسرچين»

Edirne'de pazar yerlerinde satılan yağ ve perâkende şeylerden alı-

---

[65] *77 ve 370 No: defterl.*

[66] *ayn. defterler.* [67] ayn. defterler.

[68] «Âdet-i yağcılık'»tan başka bir de «rüsum-ı yağcıyân» vardı ki, 895 de, bir mukataa sayılmamakla berâber, küreci ve yaycılarla birlikte Edirne ve havâlisinin muhasebesi şöyle görünmektedir:

«محاسبهٔ رسوم ياغجيا ـ وكوره‌جيان و يايجيان ناحيت سلوری و چورلو و ويزه و بيكار حصار وقرق كنيسه وقزل‌اغج يكيجی و ناحيت ادرنه و بابا اسكيسی و برغاز و خيره‌بولی و ميعلقره و ايساله و كشان و ناحيت كليبولی و تكفورطاغی و يانبولی و قرين اواسی و ايدوس و پراودی و وارنه و بلستره و شومنی و زغره يكيجی و اسكی حصار و اچه قزانلق و ناحيت دمتوقه و يكيجه قره‌صو و كوجنه و فيره‌جك و غيره واجب سنه 895 بمعرفة محمد چلبی كاتب ولد امير سنان عن ابناء سپاهيان [بجای حسام كاتب عتيق برادر اسحاق پاشا] تحريراً فی 21 شوال‌المكرم سنه 896

خانه اصل 5237 ، رسوم اصل 175.169

«وضع من ذلك 173.723

بتسليم خزانهٔ عامره 168.017، كرايهٔ اچه وبهاء كيسه 442، بجهت رسم كتابت محمد چلبی المزبور 5.264

«اليه 1446 رسيد بخزانهٔ عامره 21 شوال سنه 896 تماماً»

(krş. *İnkilâp kütüphânesi, Cevdet yazm.* O. 91, s. 637)

nan resimlerin mukataası olarak senede 100 000 (925) ve 262.000 (935) akçe görünmektedir [69].

Buna benzer bir mukataa ise XV. asır sonlarında muvakkat bir zaman için mevcut olmuştur:

17 — Mukataa-i resm-i kapan-ı rûgan-i penbe der silâh-hâne-i Edirne (mahsul-i resm-i kantar-ı rûgan-i penbe der silâh-hâne-i Edirne)

«مقاطعهٔ رسم قپان روغن پنبه درسلاح خانهٔ ادرنه (محصول قنطار روغن پنبه درسلاح خانهٔ درادرنه)»

Edirne'de *silâh-hâne*'deki pamuk-yağı kapanı resmi mukataası 895 de, Edirne kadısı Muhiddin'in mektubu mucibince yarar kefilleri alındıktan sonra üç seneliği 26.000 akçeye Mihal bin Dimitri elmüştehir bi-ibn-i Gedelci (گدلجی) uhdesinde görülmektedir. 897 de artırma neticesinde 29.000 akçeye Tañrı-vermiş bin Abdullah'a verilmiştir. Mâmafi ertesi sene bu mukataa'nın Davud Paşa ile İbrahim, Ali ve İskender pşaların, hazine defterdarları Muhiddin Çelebi ile Nureddin'in arzları üzerine kaldırıldığı anlaşılıyor [70].

18 — Niyâbet-i gebrân-ı nefs-i Edirne

«نیابت کبران نفس ادرنه» [71]

[69] *77 ve 370 n. defterl.*

[70] krş. *4988/1 n. mukataa deft.*, s. 577

«فی 22 ربیع الاخر سنه 898 بمعرفة حضرت داود پاشا وحضرت ابرهیم پاشا وحضرت علی پاشا و حضرت اسکندر پاشابه حضرت پادشاه عالم خلدت خلافته عرض کرده فرموده شد که من بعد رفع شود و بمقاطعهٔ ندمت بتقریر محی الدین چلبی و مولانا نورالدین دفتداران خزانهٔ عامره»

[71] 894 tarihine âit Edirne gebrân cizyesi bir mukataayı da ihtiva etmesi dolayısiyle, mukayese imkânı vermek için, tahrir defterinden (bk. *İnkilâp kütäp., Cevdet y., 0.91*, s. 749) aynen alıyoruz:

«محاسبهٔ جزیهٔ کبران ولایت ادرنه و دیمتوقه وکولجنه وکلیبولی و غیره مع اسپنجهٔ کلیبولی واجب سنه 894 بمعرفة رستم الکاتب تحریراً فی 18 رمضان المبارك سنه 894 بتقریر درویش علی کاتب

نفس ادرنه اصل

خانه اصل	جزیه	بیوه	جزیه	باغات	..	..	مقاطعه
1019	38922	67	2257	111			1482

منها مسلم و غیره که سنهٔ مذکوره بر موجب حجج قاضی ادرنه

خانهٔ مسلم	جزیه
1	226

«Nâib-i gebrân»a âit olan ve bir mukataa hâlinde idare edilen Edirne «Niyabet-i gebrân»ı 925 de 15.000, 935 de 30.000 akçe idi [72].

Şimdiye kadarki bu mukataalardan 925 senesine âit olanların mecmuu (جماً حاصل مع احتساب و زعامت ادرنه) senelik 1.746.900 akçedir. Bunlara ilâve olarak 935 tahririnde şu aşağıdaki mukataalar da mevcuttu:

19 — Mukataa-i baştinehâ-i gebrân der nefs-i Edirne «مقاطعهٔ باشتنهاء کبران در نفس ادرنه»

Edirne'deki hristiyan reâyânın baştine'lerine, yâni, arazilerinin tasarruf ve verâset baklarına âit mukataadır ki, 935 de 11.000 akçe görülmektedir [73].

جزیه مسلم	جزیه بروجه مقطوع بجهت رسم باغات
32	194

یکی عمارت اوقافك باغاتندن ایمش

ولایت کوجنه اصل . . . . . خانه 203

ولایت ویزه اصل . . . . . خانه 101

ولایت دیمتوقه اصل مع میغلقره . . . . . خانه 482

ولایت کلیبولی اصل خانه 713

ولایت اینوز اصل خانه 582

. . . . . .

یکون اصل

خانه مع بیوه	جزیه اصل
3.581	236.324

[72] krş. *77 ve 370 n. tapa defterl.*

[73] krş. *370 n. tapa deft.*

20 — Mukataa-i bâb-ı kale-i Manyas «مقاطعهٔ باب قلعهٔ منياس» Edirne kalesinin eski kapılarından biri *Manyas kapısı* idi *Resm-i bevvâbî* «رسم بوابی» denilen ve kale, şehir kapılarında alınan bir verginin bu kapıda da tatbik edildiği ve mukataaya bağlandığı görülmektedir. 935 de seneliği 10.000 akçeye verildiğini gördüğümüç bu mukataa, 925 de mevcut değilse de, 885 den (1480) itibaren, Edirne kalesinin bazı kapılarından alınan resimlere âit mukataalara rastlanmaktadır. Şöyle ki:

a) *İbtidâ-i mukataa-i resm-i bevvâbî-i* bâb-ı cedid *der kale-i Edirne* «ابتداء مقاطعهٔ رسم بوابی باب جدید درقلعهٔ ادرنه»

Bu mukataa 885 muharremi ibtidasından başlamak üzere üç seneliği 2500 akçede Ramazan bin Hacı Murad uhdesindedir. Babası kendisine kefil olmuştur: «کفیل بالمال حاجی مراد پدرش»

Ramazan, taksitlerinden birini aynı sènenin 4 zilhiccesinde hazineye teslim etmişse de başkaca teslimatı görülmemekte, buna mukabil, defterin kenarındaki bir kayıt bu mukataanın sonradan Meş'aleci Ali adında birine timar olarak verildiğini,

«عن 16 ربیع‌الاخر سنه 889 به علی مشعله بروجه تیمار داده است برموجب دفتر کهنه»

anlatmaktadır [74].

b) *İbtidâ-i mukataa-i resm-i bevvâbî-i* bâb-ı İstanbul *der kale-i Edirne* «ابتداء مقاطعهٔرسم بوابی باب استانبول در قلعهٔ ادرنه»

Bu da 10 şevval 885 den itibâren üç seneliği 2000 akçeye, yine babası kefil olmak şartı ile, Ramazan bin Hacı Murad uhdesindedir. Bu mukataada da, âmil yalnız bir taksit ödemiş, 11 recep 888 de silâhdarlardan İlyas vasıtası ile hazineye 700 akçe vermiş, fakat, başkaca teslimatta bulunmamıştır. Evvelkisî gibi buna da Ekmekci Hızır adında birisinin, 15 safer 887 den 20 ramazan 888 tarihine kadar, yâni bir sene yedi ay ve birkaç gün, Timar olarak tasarruf ettiği, bunun için de hazineye 18 safer 890 da 1062 akçe yatırdığı görülmektedir [75].

c) *İbtidâ-i mukataa-i mahsul-i bevvâbî-i* bâb-ı kazganciyân *ve* cisr-i büzürk *der Edirne*

«ابتداء مقاطعهٔ محصول بوابی باب قزغانجیان و جسر بزرك در ادرنه»

Bu mukataa da 15 zilkade 885 den itibâren ayni şahsa yâni Rama-

[74] krş. *4988/1 n. Mukataa deft.*, s. 567

[75] krş. *ayn. deft. ayn. yerde.*

«عن 15 صفر سنه سبع و ثمانین و ثمانمایه الی عشرین رمضان سنه 888 حضر خباز بروجه تیمار متصرف شده برموجب قسطالیوم فی سنه وسبع اشهر و ایام 1062 رسید بخزانهٔ عامره فی 18 صفر سنه تسعین و ثمانمایه»

zan bin Hacı Murad'a üç seneliği 3000 akçeye verilmiştir. Hiçbir teslimatı yoktur; bilâkis Kazancılar kapısının mukataası 15 recep 886 da Padişâhın emri ile yeniçeri Hamza'ya timar olarak verilmiş ve defterdar Bâli beyin takriri üzerine 13 zilhicce 888 de kaydedilmiştir [76].

Büyük köprü kapısı mukataası ise ayni senenin recebi ibtidasından yeniçeri Hamza'ya yine Padişâhın emri ile ikinci bir tevcih olarak verilmiş ve ayni suretle ayni tarihte kaydedilmiştir [77].

21 — Mukataa-i kârban-sarây-ı Kâtib-i Cevv

«مقاطعهٔ کاربان‌سرای کاتب جو»

Evvelce nâmına teessüs eden mahalle vesilesi ile bahsettiğimiz *Kâtib-i Cevv* (arpa kâtibi Sinan bey)'in Edirne'de bir *kârban-saray*'ı vardı ve bunun mukataası 935 de seneliği ancak 750 akçe idi[78]. Ayni mukataanın 888 den itibaren vaziyeti ise şu şekilde görülmektedir:

Mukata-i kârban-sarây-ı Sinan bey *der Edirne*

«مقاطعهٔ کاربان سرای سنان بك در ادرنه درعهدهٔ مصطفی بن حاجی محمود عن عاشر ذی‌الحجه سنه ثمان وثمانین و ثمانمائه فی ثلث سنین بمعرفه حاجی بیرام نایب کبران ادرنه 18.000 رسم برات 216 رسم‌حساب 130»

Sinan Bey Kervansarayı olarak zikredilen ayni mukataa 888 de üç seneliği 18.000 akçede *Mustafa* bin *Hacı Mahmud* uhdesinde görülmektedir. 891 de yine Mustafa uhdesinde üç seneliği 15.000 akçede bulunmuş, 10 zilhicce 894 den zilhicce 895 nihayetine kadar Edirne gebrân nâibi Alâeddin'in uhdesinde «*ber vech-i emânet*» kalmış, 896 muharremi ibtidasından itibâren ise üç seneliği yalnız 3.000 akçeye Nasuh bin Abdullah'a mukataaya verilebilmiştir ki, bundan sonra da 899 muharremi ibtidasından üç seneliği 4.000 akçeye Hamza veled-i Abdullah'da, 902 muharremi ibtidasından ayni adamda 3.000 akçede, 905 de 4.200, 908 de yine 3.000, 911 de 2.500 akçede yine Hamza'nın uhdesinde görülmektedir. Daha sonra ise bir müddet harc-ı hassa emininin

[76] krş. *ayn. deft.*, s. 570

«باب قزغانجیان عن 15 رجب، سنه ست و ثمانین وثمانمائه حمزه یکیچری بروجه تیمار داده برموجب حکم هایون تحریراً فی 13 ذی‌الحجه سنه 888 بتقریر بالی بك دفتردار خزانهٔ عامره»

[77] krş. *ayn. deft., ayn. yerde.*

«.. و باب جسر بزرك عن اول رجب سنه ست وثمانین به حمزه یکیچری دیکر داده برموجب حکم هایون تحریراً فی 13 ذی‌الحجه سنه 888 بتقریر بالی بك دفتردار خزانهٔ عامره»

[78] krş. *370 n. tapu deft.*

uhdesinde emânet olarak çok az bir para karşılığında bulunmuş [79], ve nihayet, yukarıda görüldüğü gibi, 935 de seneliği 750 akçeye düşmüştür.

Edirne'de buna benzer daha bâzı mukataalara 883 den itibaren rastlamaktayız. Şöyle ki:

a) *Mukataa-i kârban-sarây-ı* Halil Paşa *der Edirne...*

«مقاطعهٔ کاربان سرای خلیل پاشا در ادرنه درعهده حمزه سپاه ولد الیاس عن غرهٔ صفر سنه ثلث و ثمانین و ثمانمائه فی14 محرم سنه اربع وثمانین وثمانمائه فی ثلث سنین 51.000 ، رسم برات 612، رسم حساب و کتابت و چاوش 230»

Çandarlı-zâde Halil Paşa'nın kervansarayı-ki *Halil Paşa Hanı* diye evvelce kaydetmiştik- mukataası safer 883 ibtidasından üç seneliği 51.000 akçeye Hamza Sipah veled-i İlyas uhdesinde idi. Kendisi 38.215 akçesini tediye ettikten sonra mütebakisi kefillerinden tamamen tahsil olunmuştu Bu mukataayı safer 886 ibtidasından ayni senenin 15 rebiülevveline kadar, yâni bir buçuk aylık zaman, 1414 akçe olarak Muslihiddin'in uhdesinde görüyoruz. Hazineye taksitini bu da tamamen ödemiş, fakat, bu tarihten itibaren mukataanın kaldırılarak Halil Paşa evkafına ilhak olunması emredilmiştir:

«بعده عن 15 ربیع الاول سنه ست وثمانین و ثمانمائه باوقاف خلیل پاشا وقف مقرر فرموده شد»[80]

b) *Mukataa-i Hamam-ı* Şahabeddin Paşa *der Edirne*

«مقاطعهٔ حمام شهاب الدین پاشا در ادرنه»

Şahabeddin Paşa hamamının mukataası 883 de seneliği resimleri ile birlikte 2542 akçede Ahmed bin Mehmed uhdesinde görülmektedir. Bundan sonra iki sene üst-üste bu hamamı mukataaya tutan — birincisinde resimleriyle 2745, ikincisinde 2542 akçeye — Eyyub veled-i Yusuf taksitlerini tamamen ödediği gibi, daha sonra, yine üst üste ve bu defa ikişer seneliğini mukataaya tutan — 12 cumad I. 885 den itibaren iki seneliğini 13.000, 12 cumad I. 887 den itibaren iki seneliğini 16,3000 akçeye — Mehmed bin Hacı Alide bprcunu 18 cumad II. 892 ye kadar hazineye tamamen ödemiştir. Bundan sonra da bu adamın bu hamamı 12 cumad II. 889 da üç seneliğini, nâib-i gebrân Hacı Bayram'ın takriri üzerine 40.000 (ayrıca berat resmi 480, hesap resmi 80) akçeye mukataaya tuttuğu görülmektedir [81].

[79] krş. *4988/1 n. mukataa deft.*, s. 277

«بعده مقاطعهٔ کاربان سرای سنان بك در ادرنه درعهدهٔ خیرالدین امین خرج خاصه در ادرنه که بروجه امانت ضبط کرده اند بر موجب محاسبهٔ خود عن غرهٔ محرم سنه اربع عشر و تسعمائه الی غایهٔ صفر سنه 915 فی سنه و شهرین 375»

[80] krş. *ayn, deft.*, s. 251 [81] *ayn. deft.*, s. 591 v. d.

c) *Mukataa-i hamam-ı* S a r a y-ı A t î k *der Edirne*
«مقاطعهٔ حمام سرای عتیق درادرنه» [82]

Edirne'deki e s k i s a r a y h à m a m ı m u k a t a a s ı n a âit kayıtların ilk kısmı, her halde, kaybolduğundan 886 şu kaydinden bu ha-

[82] Edirne Eski Sarayı XV. asır sonlarında ehemmiyetli bir mektep vazifesi görmekte idi. B u m e k t e p t e y e t i ş t i r i l e n l e r i n m ı k d a r ı n ı v e n e r e l e r d e n t o p l a n d ı k l a r ı n ı i s i m l e r i i l e b i r l i k t e gösteren şu kayıt bir çok bakımdan dikkate değer:

«محاسبهٔ غلمان مکتب درسرای عتیق در ادرنه عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 894 الی غایهٔ شعبان المعظم سنه المزبور تحریراً فی 12 جمادی‌الاولی سنه ست و تسعین و ثمانمائه

«اصل غلمان فی 5 شهر 85 نفراً

«عن بقیهٔ محاسبهٔ ماضیه عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 894 الی غایه 25 نفراً

«بلوك اسامی اق‌کرمن 8 نفر (ادریس ، مسیح، سیف‌الدین، حضر، عبدالصمد، اسکندر، حسن، اسکندر جامه‌شوی)

«بلوك اسامی بوسنه 4 نفر (محمود ایلك، علی پنچیك، طاهر ایلك ،امور طواشی)

«بلوك اسامی ارنود 5 نفر (محمد برادر سلحدار، اسکندر تشریف حاجی بك، حمزه تشریف حاجی بك، حسن تشریف حاجی بك، یوسف تشریف حاجی بك)

«بلوك اسامی روس پنچیك مالقوج 4 نفر (موسی، مصطفی، سلیمان، شادی)

«بلوك اسامی اکنکرلو 2 نفر (الیاس، سلیمان)، احمد اولونیه، احمد دکر تشریف قاسم پاشا

«عن استانبول فرستاده‌بود عن 14 شعبان 895 60 نفراً

«بلوك اسامی ارنود 26 نفراً (عیسی، سوندوك، طاهر، بیرام، عبدالقادر، عیسی دیکر، الاکوز، یونس، احمد، یعقوب، یحیی، پیری، مسعود، رمضان، یخشی، محمود، سیدی، قرجه، طوربالی، طورسون، عمر، ایدین، اورخان، قره‌مان، برهان، طیب)

«بلوك اسامی‌روس 14 نفراً (قرجه، خرم، مصطفی، خلیل، پهلوان، ادریس، رستم، محرم، حضر شاه، خالد، احمد، بختیار، شادی، طورمش)

«بلوك اسامی چرکز 15 نفراً (مراد، طویغوز، همت، قره‌کوز، محمود، عبدالکریم، عبدالرحمان، عبدالجلیل، دولتخان، دولك، یخشی، صدیق، خداوردی، یوسفخان، یغما)

«بلوك شاکردان الیاس دلاك که عن استانبول فرستاده بود فی 14 شعبان 895 5 نفراً (حیدر بوسنه، روشن ارنود، منصور چرکز، یونس چرکز، کیوان روس)

«منها در استانبول فرستاده شد برموجب حکم همایون فی 28 جمادی‌الاخر سنه 895

عن بلوك اق کرمن عن بلوك بوسنه عن بلوك ارنود

عبدالصمد اسکندرجامه‌شوی محمود الملك علی پنچیك محمد برادر سلحدار حسن تشریف حاجی بك

mamın da bir mukataa mevzuu olarak tevcih edildiği anlaşılmaktadır :

«در ذمت شیر مرد عتیق مغنیسائی عن بقیهٔ قسط حمام سرای عتیق در ادرنه عن غرهٔ رمضان سنه ست و ثمانین وثمانمائه و تسلیم 1500

فالاصل فی سنه تسلیم حاجی بیرام نایب کبران ادرنه و حاجی شعبان کاتبکه خرج خاصه بموجب 3.000

محاسبه خود شان عن 13 ربیع‌الاول سنه 887 الی 15 رمضان سنه 887

منها تسلیم 1500 رسید تماماً » [83]

Ertesi sene de ayni adamın (Şîrmerd atîk-i Mağnisâî), uhdesinde 13 ay 3133 akçeye kaldıktan ve bu âmil taksitini tamamen ödedikten sonra, 888 senesi şevvalinden itibaren hazine defterdarı Bâli bey marifetiyle Fatih'in zevcesine — hangisi olduğu tasrih olunmamaktadır — temlik edildiği şöylece kayıtlıdır :

«بعده عن غرهٔ شوال سنه ثمان وثمانین وثمانمایه به خاتون سلطان محمد طاب‌ثراه تملیك شده بمرور بالی بك دفتردار خزانهٔ عامره تحریراً فی 28 رمضان سنه 888» [84]

d) *İbtidâ-i mukataa-i dükkân-ı kasap der pîş-i kârbân-sarây-ı* Sinan Bey *der Edirne*

«ابتداء مقاطعهٔ دکان قصاب درپیش کاربان سرای سنان بك در ادرنه»

Yukarıda mukataasından bahsettiğimiz Sinan bey kervansarayı önünde bir kasap dükkânı, evvelâ, 888 senesi ramazanında nayib-i gebrân

---

مصطفی روس تشریف حاجی بك احمد اولونیه الیاس ایك منکر سلیمان ایك منکر

عیسی ارنود متوفی شد یکون 11 نفراً

«الیه 74 نفراً

Bunların, «gılmân-ı mezkûrun», ya belli bir müddet için veyahut devamlı olarak yine Edirne'deki Hacı İvaz Paşa sarayında iâşe edildikleri de hemen takip eden şu kayıttan anlaşılmaktadır :

«بجهت مأکولات غلمان مذکورین در سرای حاجی عوض پاشا

کوشت	نان	صابون	روغن بنیه
هریك فی یوم	هریك فی یوم	هریك فی شهر	در هر اوده از شب
	روحه دروزن	4 اچه	یك فسوس تاس
300 درهم	1 300 درهم		

و سایر خرجلر هر نه حاجت ایسه ایده‌لر تحریراً فی اواخر ذی‌القعده سنه 895 »

(krş. *İnkilâp, kütüg. Cevdet y., O. 91* s. 192 v.d)

[83] krş. *4988/1 n. mukataa deft.*, s. 593

[84] krş. *ayn. deft., ayn. yerde*

Hacı Bayram marifetiyle üç seneliği 6600 akçeye — r e s m-i berat 79, resm-i hesap 13 — K a s a p Ş a d i uhdesine mukataaya verilmişti. 891 de seneliği 1800 akçeye M e h m e d bin M u s t a f a [85], 893 zilkadesinde seneliği 1200 akçeye ayni adamın uhdesinde idi [86].

e) *Mukataa-i kirâye-i dekâkîn-i sarâcîn ve Keman-gerân ve tîr-gerân ve âhen-gerân ve salh-hâne ve mukataât-ı zemîn der Edirne...*

مقاطعهٔ کرایهٔ دکاکین سراجین و کمانکران و تیرکران و آهنکران و سلخخانه و مقاطعات زمین در ادرنه و دکان قصاب و زمین دکاکین در پیش جامع جدیدکه به حسین بك داده‌است درعهدهٔ بلبان بن عبدالله عن غرهٔ جمادی‌الاخر سنه احدی و تسعین و ثمانمایه فی 5 رمضان سنه 891

فی ثلث سنین 110.000 رسم برات 1320 رسم حساب 220»

S a r a ç, o k v e y a y y a p a n, d e m i r c i, k a s a p d ü k k â n l a r ı i l e m e z b a h a v e d ü k k â n z e m i n l e r i bir m u k a t a a h â l i n d e, evvelâ, 883 de seneliği 50.825 akçe, ertesi sene ayni mikdarda Y u s u f C â b î - i E d i r n e uhdesinde bulunmuş, bu âmilin hazineye 17.518 akçe borcu kalmış, 885 de H a m z a T o p a l taahhüt ettiği senelik meblâğı, yâni 52.000 akçeyi tamamen ödemiş, 886 muharremi iptidasından itibâren üç seneliğini, resimleri ile birlikte, 131.820 akçeye alan İ s h a k bin M e h m e d uhdesinde de iki sene ve beş ay kaldıktan sonra cumad II. 888 gurresinden itibaren Edirne'de *Davlet-Şah mahallesi*nden Y u n u s bin Ş a h i n 130,000 akçeye — 1560 resm-i berat ve 260 akçe resm-i hesap ile birlikte — tutmuştu. Âmil Yunus'un hazineye ve nâib-i gebrân Alâeddin ile harc-ı hassa kâtibine bir miktar teslimatta bulunduğu, fakat bu mukataa taksitlerinden, bâzı cihetlere tahsis edilmekle, mühim mıkdarda tenziller yapıldığı, ezcümle R ü s t e m Ç e l e b i ile dergâh-ı âli ağalarından H ü s e y i n a ğ a—ki sonradan Hüseyin Bey olarak zikredilen kimse olması muhtemeldir— ve *kapıcılar kahyası* M u s l i h i d d i n beye bir çok mukataa zeminleri bırakıldığı şu aşağıki kayitlerde görülmektedir:

[85] Bu hamamın bir müddet boş kaldığı hakkında şu derkenar mevcuddur:

«بعده عن عاشر رمضان سنه ثلث و تسعین و ثمانمایه الی غایته موقوف مانده طالب نیافته و موجب مکتوب مولانا محی‌الدین قاضی ادرنه تحریراً فی غرهٔ ذی‌القعده سنه 893

(krş. *ayn. deft.*, s. 565)

[86] *ayn. deft.*, s. 566

فرو آمده شد

«بر موجب حجج مولانا محی‌الدین قاضی ادرنه بمعرفة حضرت احمد پاشا وابراهیم پاشا و محی‌الدین چلبی و مولانا نورالدین دفترداران خزانهٔ عامره فی 26 صفر سنه اثنی و تسعین وثمانمائه 5701

«بجهت کرایهٔ دکاکین ده [10] باب‌درباب مانیاس که باجای عمارت پادشاه عالم پناه استبدال کرده شدعن غرهٔ ربیع‌الاول سنه 889 الی‌غایهٔ جمادی‌الاولی سنه 891 فی سنه 1200 فی سنتین وثلث اشهر 2700

«بجهت مقاطعهٔ زمین کاربان سرای و بوزه خانهاء جدید رستم چلبی درباب مانیاس‌که مقاطعهٔ زمین را برستم چلبی‌انعام کرده اند عن‌غرهٔ شوال سنه تسعین وثمانمائه‌الی غایهٔ‌جمادی‌الاولی سنه 891 فی سنه 400 فی 8 اشهر 266

«بجهت نجاه [50] باب دکاکین که با زاویهٔ پهلوان جمال مشترك بوده در وقت احراق ادرنه محترق شدند تا بازبنا کردن معطل ماندند فی شهر 325 فی 5 اشهر 1625

«بجهت هفت [7] باب‌دکاکین درقپان‌ارزکه محترق شدند تابنج ماه معطل‌ماندند فی‌سنه فی 5 اشهر 850 170

«بجهت سه [3] باب دکاکین درباب قلهٔ قلعه‌که محترق شدند عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 889 الی غایهٔ جمادی‌الاولی سنه 891 معطل بودند. فی شهر 10 فی‌سنتین وشهرین 260

فرو آمده شد

«بجهت مقاطعات زمینهاء مذکورین درادرنه‌که عن غرهٔ صفر سنه تسعین وثمانمائه به حسین اغا اغای‌در [گاه عالی] بروجه ملکیت داده بر موجب حکم همایون فی 27 ربیع‌الاخر سنه 892

«زمین خالی درطرف یمین باب قله طولش‌ده ذراع وعرضش هفت ذراع یك طرفش بخندق قلعه وطرف دیکرش بدکان جراح و طرفینش بطریق‌عام

«زمین خالی درجانب یسار باب قله طولش دوازده [20] ذراع وعرضش‌ده ذراع یك طرفش بقلعه وطرف دیکرش بخندق وطرفینش بطریق عام

«زمین خالی‌در بیرون باب حاجی عوض پاشا طولش چهارده [14] ذراع وعرضش شش [6] ذراع یك طرفش بجای خالی وطرف دیکرش به چرك‌اب و طرفینش به طریق عام

«زمین دیکر دربیرون باب حاجی عوض پاشا متصل بران جای طولش سه ذراع وعرضش‌ده ذراع یك طرفش بدکان وطرف دیکرش به چرك اب وطرفینش بطریق عام

«زمین خالی دیکرکه بران زمین متصل است طولش شصت [8] ذراع و عرضش‌ده ذراع یك‌طرفش به‌جسروطرف دیکرش بزمین خالی وطرفینش بطریق عام

«مقاطعات زمینها که به‌حسین اغا داده شد عن غرهٔ صفر سنه تسعین الی غایه جمادی‌الاولی سنه 891 فی شهر 21 فی سنه و اربع اشهر 336

فرو امده شد »

«بجهت مقاطعهٔ خانها وزمینها درمحلهٔ فیروز اغا در ادرنه که مصلح‌الدین بك کدخداء بوابین درگاه عالی خریده و مقاطعه اش بامر پادشاه عالم پناه انام شده طولش 120 ذراع و عرضش 66 ذراع سه طرفش بطریق عام وطرف دیکر ش بملك سیدی علی و مصطفی سربستانی متصل عن غرهٔ صفر سنه تسعین و ثمانمائه الی‌غایه جمادی‌الاولی سنه 891 فی سنه 170 فی سنه واربع‌اشهر 227 تحریراً فی 15 رجب سنه 892» [87]

Bu mukataa 891 de, yukarıda görüldüğü üzere, üç seneliği 110.000 akçeye Balaban bin Abdullah isminde birinin uhdesine verilmiş ve bu da teslimatını muntazaman hazineye yapmakta iken Cumad II. 892 den itibaren Edirne'deki *Yeni İmaret*'e (Bayezid II.) vakfedildiği görülmektedir :

«عن غرهٔ جمادی‌الاخر سنه 892 به عمارت جدیده در ادرنه وقف کرده‌شد تحریرا فی رجب» [88]

f) *İbtidâ-i mukataa-i mahsulât-ı karye-i Acı tâbi-i Üsküdar der nevâhi-i Edirne...*

«ابتداء مقاطعهٔ محصولات قریهٔ اجی تابع اسکودر در نواحی ادرنه که ملك ابراهیم بك میرلواء قوجه ایلی بود درسفر عرب ماند درعهدهٔ بلبان بن عبدالله بر موجب مکتوب قاضی ادرنه عن‌غرهٔ محرم سنه 895 فی 27 منه فی ثلث سنین 7000 رسم برات 48 رسم حساب 14»

Esasen 892 de hass olduğunu [89], sonradan mukataa yapıldığını gördüğümüz Edirne'nin Üsküdar nâhiyesine bağlı Acı köyü mahsulâtı evvelce Kocaeli mîrlivâsı olup da Osmanlı-Mısır harbinde şehit düşen İbrahim beye mülk olarak verilmişken şaban 895 ibtidasında, diğer mukataa gibi, bunun da Edirne'deki Bayezid II. İmaretine vakıf olması emredilmiştir [90]

22 — Mahsûl-i eşcâr-ı tuthâ der kurb-i âsiyâb-ı Kemal Paşa-zâde

«محصول اشجار توتها درقرب آسیاب کمال پاشا زاده»

---

[87] krş. *ayn. deft.* s., 249 [88] krş. *ayn. deft.*, s. 572

[89] «ابتداء خاص شدن قریهٔ اجی تابع اوسکودر درنواحی ادرنه که ملك ابراهیم بك میرلوای قوجه ایلی بود ودر سفر عرب ماند .. فی 15 ربیع‌الاخر سنه 892» (*ayn. deft.*, s. 573)

[90] «عن غرهٔ شعبان سنه 895 به عمارت جدیده در ادرنه وقف فرموده شد تحریراً فی 21 شعبان سنه 895» (*ayn. deft., ayn. yerde.*)

Kemal Paşa-zâde değirmeni, her halde, *Tunca* üzerinde idi. Edirne civarında Kemal Paşa'nın çiftliği olduğunu biliyoruz. Sonra çocukları ve torunlarına intikal eden ve bunlardan biri bulunan bu değirmen yakınındaki dut ağaçlarının da 935 de seneliği 300 akçelik bir mukataa mevzuu olduğunu görüyoruz ki, bununla bu tarihteki Edirne hass mukatalarının yekûn hâsılı 1 807.892 akçeye baliğ oluyordu ve 925 yekûnlarından 60.992 akçe fazla idi [91].

Buna benzer bahçe, çayır ve meyva mahsulleri mukataalarını 885 den itibaren görüyoruz. Şöyle ki:

a) *İbtidâ-i mukataa-i mahsul-i meyva ve çayır* bahçe-i Meraş *der Pehlevî-sarây-ı âmire der Edirne...*

«ابتداء مقاطعهٔ محصول میوه وچایر باغچهٔ مراش در پهلوی سرای عامره در ادرنه درعهدهٔ حاجی علی بن محمد عن محلهٔ یللو برغاز در ادرنه عن غرهٔ صفر سنه خمس وثمانین وثمانمائه فی 21 حا سنه 885 فی ثلث سنین 18 000 رسم برات وحساب وغیرها 360»

Edirne sarayına âit çayır ve bahçedeki meyva mahsulünün mukataası 885 saferi ibtidasından itibaren, Edirne'nin *Yelli Burgaz mahallesinden* Hacı Ali bin Mehmed'e üç seneliği 18.000 akçeye verilmişti. 888 de bunun Edirne gebrân nâibi Hacı Bayram'ın uhdesinde *ber vech-i emanet* olarak, 889 saferi ibtidasından Hacı Muslihiddin'in uhdesinde seneliği 6084 akçede görüyoruz. Bundan sonra ise hazine defterdarları İsâ ve Bedreddin'in takrirleri üzerine mukataaya verilmiyerek gebrân nâibinin uhdesinde emanet suretiyle zaptolunması şöylece emredilmişti:

«بعده امر اولندی که مقاطعیه ویرلمیه کافر نایبی اولنلر بروجه امانت ضبط ایدەلر خاصه خرج محاسبەسنده کندولره اصل ایدەلر مصرف کوسترەلر دیو بتقریر بدرالدین بك و مولانا عیسی دفترداران خزانهٔ عامره فی 14 رمضان سنه 889» [92]

b) *İbtidâ-i mukataa-i mahsulât-ı karye-i veled-i Kâblı ve karye-i Ayaz bey der nevâhî-i Edirne...*

«ابتداء مقاطعهٔ محصولات قریهٔ ولد کابلی وقریهٔ ایاز بك در نواحی ادرنه نزد دیمتوقه درعهدهٔ قره‌کوز چو قاجی و علی بن محمد ادرنه عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه خمس وثمانین وثمانمائه فی 11 رجب سنهٔ مذکور فی ثلث سنین 45.000 رسم برات وحساب وغیر ها 922» [93]

---

[91] krş. 370 *n. tapu deft.*

[92] krş. *4988/1 n. mukataa deft.*, s. 569

[93] *ayn. deft.*, s. 570

Edirne'ye bağlı iki köyün mahsullerinin de rebiülahır 885 ibtidasından üç seneliği 45.000 akçede Çukacı Karagöz ile Ali bin Mehmed'in uhdesinde bulunduğu, fakat, bir sene sonra Medine evkafına tahsis olunduğu görülmektedir:

«عن 22 شعبان سنه ست وثمانين وثمانمائه یاز باوقاف مدینه مقرر فرموده شد» [94].

c) *İbtidâ-i mukataa-i karye-i Akpınar tâbi-i Edirne...*

«ابتداء مقاطعهٔ قریه اق پیکار تابع ادرنه که پیش ازین در تصرف احمد چلبی توقیعی بود خاص فرموده شد درعهده خواجه رستم عن تاجران ادرنه بر موجب مکتوب مولانا محی‌الدین قاضی ادرنه عن 18 ذی‌القعده سنه 895 فی 18 شعبان سنه 896 فی ثلث سنین 7000 رسم برات وحساب 98»

Evvelce nişancı Ahmed Çelebi'nin tasarrufunda iken sonradan hass mukataalarından olması emredilen ve Edirne tâcirlerinden Hoca Rüstem'e, 18 şaban 896 da, üç seneliği 7000 akçeye verilen *Akpınar* köyü, artırmaya katılan kimselerin (Hoca Ömer, Yusuf bin Abdullah, Hüseyin Ağa) müdahalesiyle, 10 200 akçeye çıkmış ve Hüseyin ağa uhdesinde kalmıştır. Bu âmil 899 da üç seneliğini yine bu mıkdara mukataaya tutmuş, 902 de Manol isminde birisine, 905 de Kasap Yusuf'a 10.000 akçeye verilmiştir. 908 de 12.000 akçe ile Manol veled-i Aleksi'nin, 911 de yine 10.000 akçede Eymir veled-i Mehmed adında bir âmilin uhdesinde görülmektedir [95].

[94] *ayn. deft., ayn. yerde.*
[95] *ayn. deft.*, s. 582 v. dd.

B. Rumeli'de (Paşa livası) 860—912 (1456—1500) tarihlerindeki bâzı mukataalar

1 — Mukataa-i Çeltük-i Filibe [96] ve Tavuslu ve Burgaz ve gayrühâ...

«مقاطعهٔ چلتوك قلبه و طاوسلی و برغاز و غیرها..»

---

[96] Filibe'de de bir saray bulunuyordu ki, bunun bir defa tamiri esnasında Filibe Çeltik mukataası emininden para alınarak sarfedildiği görülmektedir. 895 senesine âit olan kayit şöyledir.

«محاسبهٔ خرج مرمت سرای عامره در قلبه بمعرفته مولانا اسحاق چلبی قاضی قلبه بر موجب دفتر خود عن 26 ذی‌القعده سنه 895 الی 20 ذی‌الحجه سنه خمس و تسعین وثمانمائه تحریراً فی 16 جمادی‌الاخر سنه 896

«اصل مال فی 24 یوماً 20840

«عن تحویل مصطفی زغره‌لو و احمد جلاح عن قسط چلتوك قلبه عن اول نوروز الواقع فی 16 ربیع‌الاول سنه 892 عن ید برادر امین چلتوك مذکوره 20.000

«عن بهاء جو بهاءکهنه که بنا باقی مانده بود وفروخته شد 840

«صحیح ذلك بالزیاده 22.722

«المبایعات 12.549

«بهاءکرمدپوشش	بهاء توغله	بهاء جوب چفت	بهاء جوب دوشمه	بهاء چوب‌تاوان
4387 عدد 384	1000 عدد 70	بروجه مقطوع 190 قطعه 962	بروجه‌مقطوع 85 قطعه 226	2 قطعه فی 20 40

بهاء مرتك	بهاء چوب صونوز	بهاء تخته شام	بهاء تخته بلوط	بهاء بدوره	بهاء مسمار تخته
215 قطعه فی 1 215	21 قطعه فی 15 315	8280 قطعه 1741	1038 قطعه 1546	3040 عدد بهر 1000 فی 100 304	38300 عدد 1141

بهاء مسمار بدوره	بهاء مسمار شایقه	بهاء مسمار باصقی	بهاء مسمار مرتك	بهاء سنك بزرك
12350 عدد 140	2500 عدد 125	4000 عدد 240	178 وقیه 445	128 عدد 324

Çeltik mukataası Filibe ve Paşa livâsının sağ kolunda bir çok yerlerde ehemmiyetli bir mevzu olarak görülmektedir. İlk kayıt 860 senesine âittir ve Filibe ve diğer zeâmetlerdeki, «..زعامت فلبه وغیرها», Filibe Burgaz, Tavuslu ve sâirenin, henuz mukataa tabiri kullanılmamakla beraber, çeltik taksiti bakiyyesinden zimmetine 244.378 akçe geçiern Yunus bin Baba ile Ali Sinobî'yi kayıt ve bunların vefatları ile metrukâtının satılarak hazineye alındığını, daha eski bir deftere atfen, ilâve eylemektedir:

«در ذمت مذکورین عن بقیهٔ قسط چلتوك فلبه و برغاز وطاوسلی و غیرها عن غرهٔ رجب سنه ستین وثمانمائه وتسلیمات 244.378

ذمت یونس بن باباء مرده، 83.996 ذمت علی سینوبی، مرده، 160.412

متروکات مذکورین همه فروخته وبدرکاه عالی امده برموجب دفتر عتیق» [97]

Altı sene sonra, 866 da, yine mukataa lâfzı kullanılmadan, ayni yerlerin çeltik taksiti bakiyesinden Edirne kethüdası İskender Çelebi zimmetinde 926.104 akçe mevcud kalmıştır. Bu tarihte _muka-

---

بهاء سنك خرده	بهاء خرده‌سانی	بهاء روغن بزیر	بهاء سرب
201 عملی فی 4	100 مداً 7 کیلجه	141 وقیه	65 وقیه
804	321	فی 5.5 ,769	156

بهاء کمح	بهاء جام	بهاء کونك
40 حمل فی 13	برای حمام	202 قطعه
718	50 عدد فی 3.5	بروجه‌مقطوع
	175	151

بهاء کفکیر جدید	بهاء کتان	بهاء پنبه	بهاء رسن	بهاء حم	بهاء امن کهنه
34	76	3 وقیه	2 قطعه فی 3	6 قطعه فی 12	10 قطعه فی 1
		فی 31 ؛ 39	6	72	10

«الاجارات 10.173

«اجرت نجاران 7801 : 205 نفراً فی 12 ، 2460 ؛ 33 نفراً فی 11 ، 363 ؛ 120 نفراً فی 10، 1200 ؛ . . . . . 83 نفراً فی 4 ,333 ؛ 8 نفراً فی 3 ، 24 .

«اجرت ارغادان 1775 : 314 نفراً فی 4 ، 1256 ؛ 173 نفراً فی 3 ، 519

«اجرت عربجیان برای اوردن کرمد و چاك و غیرها 544 ؛ بجهت مرمت مسمار کهنه 53

«الزیاده 1882 « (*İnkilâp kütüph. Cevdet Y. O. 91* s. 524. v. d)

[97] krş. *4988/1 Makataa deft.*, s. 13

tanın üç seneliğinin, resimleri ile birlikte, 1.679.920 akçe olduğunu, bundan İskender'in ancak 753 816 akçe teslim ettiğini ve nihayet, her halde bu yüzden, idam edildiğini görüyoruz [98].

Bundan dokuz sene sonra, 875 de, yine üç seneliğini Kasım Kaptan, Yorgi ve Lefteri Trabzonî adında üç kişinin mukataaya tuttukları, 1.619 200 akçe olan taahhütlerini tamamen ödedikleri anlaşılmaktadır. 878 de, recep iptidasından itibaren, iki seneliğine Bali bin Yağcı Hacı Mukbil 1.299.546 akçe nakit ve 3363 mud 16 kilçe pirince taahhüt etmiş, parayı tamamen ödemiş ve pirinci de *her-veçh-i emanet* Ahmed Sofi'ye teslim eylemiştir [99]. Mamafi Ahmed Sofi'nin, Filibe Çeltik muhasebesinden, tahvil sahibi Bâli'nin kendisine cumad II. 880 nihayetine kadar teslim edip de Yakub Paşanın muhasebe mureti mucibince mahsubunu yaptığı bir mıkdar pirinç uhdesinde kalmıştır Satılan pirinçlerle Edirne'de, «*Hatun-ı muazzama*» şeklinde kayde geçen, Fâtih'in zevcesine ve daha bâzı kimselere verilen *maliyâneleri*, Ahmed Sofi marifetiyle yeni beratları verilen çeltik reisleri âidatını ve sâireyi aydınlatan muhasebe kaydini şu suretle görüyoruz: [100]

«در ذمت صوفی احمد ـ مرده ـ عن محاسبهٔ چلتوك قلبه و غیرها که عن تحویل بالی بن یاغجی حاجی مقبل مذکور تسلیم نشده است عن غرهٔ رجب سنه ثمان و سبعین و ثمانمائه الی غایه جمادی‌الاخر سنه ثمانین و ثمانمائه بر موجب صورت محاسبه‌که بمعرفة یعقوب پاشا محسوب شده بود فی سنتین

اصل ارز 3473 مد و 16 کیلجه

عن تحویل بالی بن یاغجی حاجی مقبل بمعرفة صوفی احمدالمزبور 105 مد

3368 مد و 16 کیلجه عن تفاوت کیل عن رعایا ظاهر شده

53 مد 52 مد

بمعرفة محی‌الدین چلبی دفاتر خزانهٔ عامره فی 19 شوال 885

منها ارز فروخته مع سالیانها و غیرها 3464 مد و 14 کیلجه

[98] *ayn. deft*, s. 13

«در ذمت اسکندر چلبی ـ بردارشده ـ کدخداء ادرنه عن بقیهٔ قسط چلتوك قلبه وغیرها عن‌غرهٔ رجب سنه ست وستین وثمانمائه وتسلیمات 926.104

فی‌الاصل فی‌ثلث سنین مع‌رسوم 1.679.920؛ منها تسلیمات 753.816»

[99] *ayn. deft., ayn. yerde.*

«بعده درعهدهٔ بالی بن یاغجی‌حاجی‌مقبل عن غرهٔ رجب سنه ثمان وسبعین وثمانمائه

فی‌سنتین نقد 1.299.546 ارز 3368 مد و 16 کیلجه

رسید برموجب دفتر عتیق تماماً تسلیم احمد صوفی بروجه امانت برموجب دفترعتیق تماماً»

[100] *ayn. deft.*, s. 14

فروخت 3325 مد و 15.5 کیلجه عن سالیانهٔ خاتون معظمه در ادرنه و مولانا عبدالقادر
737.655 مدرس مدرسهٔ جامع عتیق و شیخ سمندره وعایشه خاتون
برموجب دفترکهنه مع تسلیم مولانا علاءالدین امین کیلارعامره
138 مد و 18.5 کیلجه

محصول عادت رؤساء چلتوك که بمعرفة صوفی‌المزبور برات جدید داده 4 مد 12.000
القرار بعد ذلك

نقدیه عن بهاء ارز مع عادت رؤسا ارز عن ثمنالاصل
749.655 800 مداد و 2 کیلجه

من ذلك تسلیمات برموجب دفتر مقاطعات کهنه 730.715

اليه

نقد
28.904 ارز 9 مداد و کیلجیان »

883 de, *kesim suretiyle çeltik reisi ve kürekçilerinin uhdesinde bulunan pirinç mahsulü*, çeltik eminleri Hüseyin ve Süleyman'ın muhasebe sureti mucibince, 8 şaban 883 de *Filibe, Tavuslu Yanbolu, Akçe-Kızanlık Burgaz, Çorlu, Harala, Keşan, Eski-Hisar, Ergrne, Yenice-Çirpan* ve diğer yerlere âit olmak üzere senede 6155 mud ve 3 kilçe idi. Bunun tohum kesiminden — 3 mud hesabiyle —, ve diğer suretlerle nasıl temin edildiği, bu mıkdardan, teftişe memur edilen *Malkara Kadısı* Muhiddin'in muhasebe suretine göre, 811 mud ve 9.5 kilçenin kurutulmuş bulunduğu, Kızıl-Hisar'a tâbi *Mik nehri* (çeltik mezreası, tarlası) mahsulünün 882 senesine âit olanının—ki 883 de idrak edilecektir— Bali bin Yağcı Hacı Mukbil'e 10.000 akçeye iki seneliğine mukataaya verildiği için — Çeltik hesaplarında mukataa tâbiri bu vesile ile ilk defa geçmektedir — yekûndan düşüldüğü, *Filibe Emini* Hüseyin marifetiyle Yağcı Kara'ya 5 recep 884 de 1600 mud pirincin 200 akçe fiatle satılarak (320.000 akçe) bir kısmının nakden (262.742 akçe) bir kısmının *Edirne'de* Pâdişâhın zevcesine, *sâliyâne suretinde*, teslim edildiği, diğer teslimat ile birlikte Yağcı Hoca zimmetinde kalan meblâğı ve sâireyi şu suretle görüyoruz: [101]

دبعده محصول ارز قلبه وطاوسلو و یانبولی و اچه قزانلق و برغوس وچورلو و خرله و کشان واسکی حصار وارکنه ویکیجه چرپان وغیرها درعهدهٔ رؤساوکوزکیان چلتوك بروجه کسیم زراعت سنه ثلث وثمانین وثمانمایه‌که فی سنه اربع وثمانین حاصل می شود فی 8 شعبان سنه ثلثوثمانین وثمانمائه بر موجب صورت محاسبه حسین وسلیمان امناء چلتوك مزبور

[101] *ayn. deft.*, s. 411 v. d.

اصل ارز فی سنه 6155 مد و 6 کیلجه

«عن کسم تخم 2034.5 مد عن محصول رعایایه طریق المناصفه عن عشر چلتوك

فی 3 مد 6103.5 مد 21 مد و 11 کیلجه 31 مد و 5.5 کیلجه

« منها بر وجب دفتر کهنه

«خشك شده بر وجب صورت محاسبه مولانا محی الدین قاضی کهنه میفالقره که بر موجب حکم همایون تفتیش کرده است 811 مد و 5 9 کیلجه

«فرو امدن شدکه محصول سنه ثلث و ثمانین و ثمانمائه نهر میك تابع قزیل حصارکه عن غرة رجب سنه 882 عن بالی بن یاغجی حاجی مقبل فی سنتین به 10.000 اقچه بمقاطعه داده بودکه زراعت سنه ثلث و ثمانین 10 مد تخم وضع کرده بودند بحساب ارز 30 مد ـ مذکور 10.000 اقچه مزبور بالیدن تمام التمشدر محلنده مکتوبدر ـ

«فروخت بیاغجی قره ـ مرده ـ قلبه بمعرفة حسین امین قلبه فی خامس رجب سنه اربع وثمانین و ثمانمائه ارز 1600 مد فی 200 320.000

«منها تسلیمات بر موجب دفتر مقاطعهٔ ماضیه

«سالیانهٔ حضرت خاتون در ادرنه عن غرهٔ شعبان سنه اربع و ثمانین الی غایهٔ ذی الحجه سنهٔ مذکوره بر موجب حجج قاضی ادرنه فی عاشر ربیع الاول سنه 885 فی شهر 3 مد ، 5 اشهر 15 مد

«نقد 262.742

«الیه در ذمت یاغجی خواجه المزبور 57.258

«من ذلك الباقی 28.300

«تسلیم خزانهٔ عامره فی 16 ربیع الاول سنه 892 برموجب مکتوب نایب قاضی قلبه عن یدخود و شاهین تابع محمد بك 10.000

«تسلیم خزانهٔ عامره فی 28 ربیع الاخر سنه 892 عن ید طوغان مردم خود و شاهین باش تابع محمد بك 10.000

«تسلیم خزانهٔ عامره فی 6 ذی القعده سنه 892 بر موجب مکتوب مولانا قاضی قلبه عن ید موسی بن حضر تابع محمد بك 10.000

«تسلیم خزانهٔ عامره فی 18 ربیع الاول سنه 893 برموجب مکتوب مولانا قاضی قلبه عن ید شیر مرد مناستر تابع محمد بك 3.000

«تسلیم خزانهٔ عامره فی 11 محرم سنه اربع و تسعین و ثمانمائه بر موجب مکتوب نایب قاضی قلبه وبرادر امین که عن الیهماء مذکور ستاده اند عن ید حاجی سنان عن سلحداران 300

«بعدالیه در ذمت یاغجی خواجه المزبور 28.958 »

884 de - ki hâsılı ertesi seneye düşmektedir - emanet suretiyle *pirinç emini* Şemseddin Münşi marifetiyle ve Malkara kadısı Muhiddin' in tesbiti üzerine, 6176 mud ve 3 kilçe görünmektedir. Bunun da satılan, *kilâr-ı âmireye* teslim edilen, kurutulan ve muhtelif anbarlara konan mıkdarının muhasebesi şöyledir : [102]

[102] *ayn. deft.*, s. 416

«بعده محصول ارز فلبه زراعت سنه اربع و ثمانین و ثمانمائه که فی سنه خمس و ثمانین و ثمانمائه حاصل شد بمعرفة شمس‌الدین منشی امین ارز بروجه امانت ضبط کرده شد برموجب صورت محاسبه خود که بمعرفة مولانا محی‌الدین قاضی میمالقره نبشته است

«اصل ارز فی سنه 6176 مد و 3 کیلجه

«عن کسم ، 2043 مد و 1 کیلجه عن محصول که عن رعایا بطریق مناصفه کاشته بودند فی 3 مد 6129 مد و 3 کیلجه 47

«منها بر موجب مقاطعهٔ کهنه 6132 مد 3 کیلجه 3 شنك

«فروخت 3497 مد 19 کیلجه 3 شنك : 547.488

برموجب دفتر مولانا شمس‌الدین قاضی کهنه فلبه برموجب دفتر مولانا محی‌الدین قاضی میمالقره 2610 مد و 3 کیلجه و 3 شنك : 302,145 887 مد 16 کیلجه : 145.343

«تسلیم مصلح‌الدین امین کیلار عامره و محی‌الدین کاتب که مطبخ عامره بر موجب صورت محاسبهٔ خودشان عن 5 ربیع‌الاول سنه 886 الی غایهٔ صفر سنه 887 167 مد

«خشك شده بتقریر مولانا محی‌الدین میمالقره‌که بر موجب حکم همایون تفتیش کرده است تخم 808مد فی 3 مد 2424 مد

«کسر انبارها بتقریر مولانا محی‌الدین المزبورکه بر موجب حکم همایون تفتیش کرده‌است 43 مد و 4 کیلجه : در انبار ادرنه : 12.5 مد ؛ درانبار اسکی‌حصار : 17 مد ؛ درانبار فلبه : 13 مد و 14 کیلجه

«الیه 43 مد و 19 کیلجه و 1 شنك

«من ذلك الباقی

«بتسلیم خزانهٔ عامره فی 6 ربیع‌الاخر سنه 892 عن بهاء ارزکه در ذمت حسین امین چلتوك نموده‌بود بر موجب مکتوب مولانا نایب قاضی فلبه ستاده‌شد عن ید اینه‌بکی بن حضر تابع محمد بك

ارز 30 مد فی 200 6000

«بعدالیه 13 مد و 19 کیلجه و شنك 2518

برموجب حجج مولانا محی‌الدین قاضی خاص کوی در ذمت سلیمان فقیه امین کهنه ظاهر شده فی 9 ربیع‌الاخر سنه 893 »

885 de burası artık "*mukataa-i çeltük-i Filibe ve Tavuslu ve Burgaz....*„ diye geçmektedir. Hâsılı ertesi seneye âit olan bu mukataa bu tarihte Osman bin Ali'nin uhdesindedir ve üç seneliğini 2.650.000 akçeye (rem-i berat, hesap ve kitabeti de 38.425 akçe) taahhüt etmiştir. Bundan emin ve havâlelerle 1.663.526 akçesini nakden hazineye ulaştırmak ve *matbah-ı âmire* masrafı için 481 mud ve 18 kilçe sâfi pirinci - ki 200 kuruştan 96.380 akçe etmektedir - kilâr eminine teslim etmek suretiyle 1.759.906 akçesini ödemiş ve zimmetinde 928 519 akçe kalmıştır: [103]

[103] *ayn. deft.*, s. 419

«بعده مقاطعه چلتوك فلبه و طاوسلی وبرغاز و غیرها درعهده عثمان بن علی — مرده فی 9 صفر سنه 891 — عن ابتداء زراعت سنه خمس و ثمانین و ثمانمائه که فی سنه ست و ثمانین و ثمانمایه حاصل می شود فی 28 صفر سنه ثمان و ثمانین و ثمانمائه

فی ثلث سنین 2.650.000 رسم برات و حساب و کتابات 38.425

«منها تسلیمات و حوالات بر موجب دفتر کهنه 1.759.906

«نقدکه بخزانهٔ عامره و بامنا والحوالات و اصل شده است 1.663.526

«تسلیم مصلح‌الدین امین کیلار عامره و محی‌الدین کاتب بجهة مطبخ عامره بر موجب صورت محاسبات خودشان عن غرهٔ ربیع‌الاول سنه سبع و ثمانین و ثمانمائه الی غایهٔ صفر سنه تسعین و ثمانمائه فی 8 صفر سنه تسعین و ثمانمائه ، ارز صافی 481 مد و 18 کیلجه، فی 200 ، 96.380

«البه 928.519 »

Bu mukataa 888 recebi ibtidasından üç seneliğine, evvelâ *Ali Fakih köyünden* Hacı Ahmed bin Bayezid'in 1000 mud sâfi pirinç ve 2.850.000 akçede uhdesinde iken artırma sebebiyle Filibeli Hacı bin Habib ve İlyas bin Hızır'ın üzerine yine 1000 mud pirinç, fakat, 3.000.000 akçede kalmıştır. Teslimatı arasında muhtelif mevâcipler ve masraflar vardır; ezcümle Filibe'de yeniden yaptırılan bir ahır için mimar Hacı Mehmed'e - Filibe kadısının hucceti mucibince - 130.000 akçe, Filibe'deki *sarây-ı âmire*'nin tamiri ve *matbah-ı âmiresi*'nin sâde yağ masrafı ve sâire olarak *Filibe kadısı*, İshak Paşanın kardeşi Şemseddin'e 40.146 akçe, Bosna, Hersek ve Arnavudluk taraflarında muhtelif kaleler *(Doboy, Vranduk, Lyubuşki, Medun)* muhafızlarının mevâcipleri için [104] muhtelif yekûnlar, *Safya harc-ı hassa emini* Yakup bin Hacı İslâm'a Sofya'daki "*İmaret-i Cedid* ve *Cebehâne-i âmire*„ binası ve saire için 253.000 akçe, *ıstabl-ı âmire emini* Hayreddin ve *kâtib-i Cevv* Şemseddin'e 321.000 akçe, Nasuh beyin zevcesine - ki Pâdişahın kızıdır - günde on akçe vazife bu rada kayde değer teslimat arasındadır. Mamafi Hacı ve İlyas'ın zimmetlerinde 701.082 akçe kalmış ve bunun için İstanbul'da hapsedil-

[104] *ayn. deft*, s. 423

«مواجب جماعت مستحفظان قلعه طوبوی در ولایت بوسنه ،... قلعه اوراندوق در ولایت بوسنه ،... قلعهٔ لیبوشکی...، مواجب مستحفظان قلعهٔ مدون در ولایت اسکندریه»

Burada adı geçen mevkilerden *Doboy*, Bosna'da, Bosna nehri üzerinde ve Tuzla'nın 50 km. kadar Kuzey-batısında, bu gün bir kaza merkezidir. *Vranduk*, Bosna'da ayni nehir üzerinde ve bu gün *Sorajevo-Brod* demiryolu güzergâhında bir köydür. *Lyubuşki*, Hersek'de Mostar'ın 30 km. kadar Güney-batısında bir kaza merkezidir. *Medun* ise Karadağ'da Podgorica'nın 10 km. kadar Kuzey doğusunda bu gün bir köydür.

mişlerdi ki, sonradan Hacı vefat etmiş, İlyas ise on beş seneden fazla mahpus kalarak, ancak 914 de, vezirlerden Ali Paşa, Mustafa Paşa, Yahya Paşa ile Rumeli beylerbeyi Hasan Paşa ve hazine defterdarları Kıvamüddin ve Pîr Mehmed marifetleri ile borcu af ve kendisi azad edilmişti [105].

Bundan sonra bu mukataa 892 de müzayede suretiyle Mustafa ve Ahmed adında iki kişinin uhdesine yine üç senede 1000 mud pirinç ve 3.400.000 akçeye — resmi berat ve hesap 47.000 akçe ile — şu şartla verilmişti: [106]

«شول شرطله ویرلدی که کندو مکتوب یازوب اثنی و تسعین و ثمانمایه یلنك حاصلی بله سنهٔ مذ کوره قسطنه جواب ایدرین دیو بلدرمش اول سببدن ویرلدی اکر جواب ایدرسه صکره‌غی اکی ییل داخی متصرف اولوب تمام قسطه جواب ایده اکر اولکی یلوك اولکی یلده جواب ایده‌مزسه صکره‌غی ییللر غیری کسنلره صاتلوب اولکی یلوك تقصانی کندودن النه و داخی چلتوك اوچکده و و صایقده و غیری خصوصاتده فلبه قاضیسی مولانا اسحاق چلبی مرقتسوز ایش اشلمیه جمیی خصوصده انوك معرفتی بله اولا اولدن اولی کلان عادت اوزره متصرف اولوب عادت قدیمه‌دن خارج کسنیه دخل ایلیه»

Bunun da teslimatı arasında Filibe kadısı İshak Çelebi'ye, Filibe köprüsünün, Filibe'deki *sarây-ı hassa ahırları*nın tamiri, yine Filibe'deki eski sarayın harcı «خرج عتیق سرای خاصه‌در فلبه» için 64.570 akçe vermesi kayde değer [107].

Mustafa ve Ahmed de, kendilerinden evvelkiler gibi, borçlu kalmışlar (684.947 akçe), Mustafa ölmüş, Ahmed 14 seneden fazla İstanbul zindanında mahpus kalmış ve, uzun müddet yattıktan sonra azad edilen diğer Ummâl arkadaşları ile, 12 cumad II. 914 de (2.X.1507) affedilmiştir[108].

Daha sonra 895 de *Filibe ve havâlisi çeltik munkataası* üç seneliği 2.750.000 akçeye Mustafa bin Mehmed, 898 de 2.650.000 akçeye Ahmed uhdesine verilmiştir. Bunun teslimatı arasında Bosna ve Arnavudluk kaleleri muhafızlarının mevâcibleri de görülmektedir [109].

---

[105] *ayn. deft.*, s. 19
[106] *ayn. deft.*, s. 221
[107] *ayn deft.*, s. 432
[108] *ayn. deft.*, s. 143
[109] *ayn. deft.*, s. 149 v. dd

«مواجب مستحفظان قلعهٔ ازورنیق (*İzvornik*)،.. قلعهٔ وینجاج (*Vinac*) ،.. قلعهٔ پوچتل،.. *Poçitely* قلعهٔ اقحصار (*Prusac*).

Bu sonuncu kale—ki Bosna Belgrad'ı dahi denmekte idi— bu gün *Prusac* ismiyle Bosna'da *Bagojno*'nun şimalinde bir köydür. *Vinac*, Jajca'nin 10 km. kadar

903 de Filibe ve havalisi çeltik mukataasının ayrı ayrı mukataaya verildiğini görüyoruz ki, bu hususta bir fikir vermek üzere bunlardan sadece ikisinin kayitlerini aynen dercediyoruz:

«بعده مقاطعهٔ چلتوك انهار [110] در ولایت فلبه مع توابعها وعشر چلتوك فلبه مع توابعها [111] درعدهٔ رؤساء انهار مذکورین که پیش ازین انهار با هم فروخته بود حالیا جداجدا فروخته شد بمعرفة مولانا محی‌الدین موقت بر موجب دفتر خود عن اول نوروز الواقع فی 25 جمادی‌الاخر سنه احدی و تسعمائه الواقع فی 28 ربیع‌الاخر سنه ثلث و تسعمائه»

«مقاطعهٔ یللو دره درعهدهٔ صاروخان چلبی عن اول نوروز الواقع فی 25 جمادی‌الاخر سنه احدی و تسعمائه فی ثلث سنین ارز سفید 2401,5 مد زیاده کرد صاروخان چلبی‌المزبور بر موجب دفتر مولانا سنان نائب قاضی فلبه و محی‌الدین موقت الواقع فی خامس جمادی‌الاول سنه اربع و تسعمائه فی ثلث سنین ارز سفید 598.5 مد یکون فی ثلث سنین ارز سفید 3000 مد»

«مقاطعهٔ انهار قوزلو دره 10 قطعه نهر مانندلو و نهر حاجی رمضان و نهر یعقوب چلبی و نهر کاشاه و نهر محمود فقیه و نهر کولمش و نهر یحیی پاشا و نهر چاوش و نهر سلیمان پاشا و نهر سنان چلبی درعهدهٔ کولمن و قره آحاد و شیر مرد معتق قنالو و مصطفی بن قنالو شول شرطیله قبول اتدیلرکه بو ذکر اولان انهاردن بکندوکلری نهرك هر برسی رئیسی اولا اول سیبدن بعضنك ریاستی بعضنه ویریلدی عن اول نوروز الواقع فی 25 جمادی‌الاخر سنه احدی و تسعمائه»

«زیاده کردند . . . . . .

«مقاطعهٔ نهر قورت و احمد پاشا ریاست و مقاطعه درعهدهٔ ....

«مقاطعهٔ نهر ارزنجانلو نام دیکر محمد بك درعهدهٔ ....

---

cenubunda bir köydür. *Poçitely* ise Hersek'de *Sarajevo-Dubrovnik* hattı ve *Neretva* nehri üzerinde Mostar'ın 30 km. kadar cenubuuda btr mevkidir.

[110] Çeltik nehirlerine daha önceleri ark, arık denmekte idi. Meselâ *Akçe-Kırsanlık*'da 865 sıralarında *mîr-i alem hassları* arasında «آرق چلتوك خاصهٔ میرعلم» geçmekte ve şöyle bir not ilâve edilmektedir:

«اصلده مذکور ارق اچون سنجاق بك ازرنه بك اکیوز اچه یازلمش بر قچ یل وارمش نسنه حاصل اولمزمش اما اصل ازره یازلدی» (krş. *180/35 n. mâliye deft.*, s. 34)

[111] Filibe çeltik öşrü mukataasının, evvelâ, Filibe ve havâlisi çeltik mukataasından ayrı olduğu, çünkü ayni tarihlerde her ikisinin ayrı ayrı mukataaya verildiği, sâniyen, bunun Rumeli beylerbeyi timarından ifraz edildiği, ancak bu tarihte (903) birleştirildiği görülmektedir, Meselâ 892 senesine âit Filibe çeltik öşrü mukataası şöyle kayıtlıdır:

«بعده مقاطعهٔ عشر چلتوك فلبه و غیرها که عن تیمار میرمیران روم‌ایلی افرازشده بود درعهده حاجی یوسف بن عبدالله عتیق خلاج موسی عن نفس فلبه عن محلهٔ قراجه بك و محمود بن عبدالله عن قریهٔ علی فقیه تابع فلبه برموجب مکتوب مولانا اسحاق قاضی فلبه عن اول نوروز سلطانی‌الواقع فی 16 ربیع‌الاول سنه اثنی وتسعین و ثمانمائه فی 26 ذی‌القعده سنه 892 فی ثلث سنین 53.000»

(*ayn. deft.* s 539 v. dd.)

«مقاطعهٔ نهر ابراهیم چلبی درعهدهٔ ابراهیم چلبی ....
«مقاطعهٔ نهر سرای عامره ریاست و مقاطعه درعهدهٔ ....
«مقاطعهٔ نهر چاشنکیر ریاست و مقاطعه درعهدهٔ . ..
«مقاطعهٔ نهر قوزان ریاست و مقاطعه ....
«مقاطعهٔ نهر زبیده درعهدهٔ دولتخان بن تنکر یورمش ....
«مقاطعهٔ نهر حضر فقیه ....
مقاطعهٔ نهر طورو آتلو ریاست و مقاطعه درعهدهٔ ...
«مقاطعهٔ نهر عرب زاده ....
«مقاطعهٔ نهر چرپان ریاست و مقاطعه‌در ....
«مقاطعهٔ حاجی اویس درعهدهٔ حاجی اویس ....
«مقاطعهٔ نهر کشان ....
«مقاطعهٔ نهر زغرولو ....
«مقاطعات چلتوك انهار پد مذکورون که بمعرفة محی‌الدین موقت ناظر چلتوك فلبه فروخته است برموجب دفتر خود عن اول نوروز الواقع فی سادس رجب‌المرجب سنه اثنی وتسعمائه الی ثلث سنین
«مقاطعهٔ نهر قوجه احمد ... مقاطعهٔ نهر مسلم .. مقاطعهٔ نهر طاوسلو ...
مقاطعهٔ نهر بولغورجی ... مقاطعهٔ نهر کوکلکسوز ... مقاطعهٔ نهر الاجه حصار در ناحیهٔ الاجه حصار
مقاطعهٔ اق پیکار ایاغی ریاست و مقاطعه‌در...
«اسامیٔ انهار غیر مقطوعه
«نهر کلنجك نهر قوری چای نهر حاجی اویس (موقوف سنهٔ ثانیه و ثالثه) نهر الانلو
نهر قره بایزید نهر دودلو نهر اچّه قزانلق
«بتقریر پیر محمد چلبی امین بعض انهاز فلبه که بروجه امانت ضبط کرده عن اول نوروز الواقع فی 25 جمادی‌الاخر سنه 901 فی سنه ارز سفید 10 مد و 2,5 شنك» [112]

2 — Mukataa-i Çeltük-i Drama ki der tasarruf-i Mehmed Paşa....

«مقاطعهٔ چلتوك درامه که در تصرف محمد پاشا بود..»

Yukarıda bir münasebetle temas ettiğimiz bu mukataanın ilk zamanlarında Karamanî Mehmed Paşanın tasarrufunda ve muhtelif âmillerin uhdesinde bulunduğunu görüyoruz. 886 da üç seneliğine 8000 (resm-i berat 112) akçeye Dramalı Hamza bin Abdullah, 889 rebiülevvel ibtidasından üç seneliğini, artırma suretiyle, Bali bin Yağcı Hacı Mukbil 9000 akçeye, 892 de ayni ayda ve ayni müddetle yine Bali b. Yağcı H. M. ve Yunus bin Abdullah müştereken yine 9000 akçeye tutmuşlardı. 895 de ayni Yunus uhdesinde 12.000 ve 898 de Hasan

[112] *ayn. deft*,, s. 153 v. dd.

bin Nâib Hemza (Dramalı) 9000 ve 901 den itibaren üç seneliğini de *Drama kadısı* Lokman'ın mektubu üzerine, 9500 akçeye Câfer bir Mehmed taahhüt etmişlerdir. Fakat bu sonuncu âmil de 6933 akçe borçlu kaldığı için altı sene hapiste yatmış ve ancak, diğer bâzı emsâli gibi, 12 ramazan 914 de (4 ocak 1508) affa uğramıştır [113].

3 — Mukataa-i Çeltük-i Serez ve gayrihâ ..

«مقاطعهٔ چلتوك سيروز وغيرها...»

İlk olarak bu mevzuu Hacı Muslihiddin bin Hacı Durmun'un, muharrem 869 ibtidasından (4 eylûl 1464) başlamak üzere, altı seneliğini 2.180.000 akçeye tuttuğu görülmektedir. Buna berat resmi 26.160 ve sonradan "*Cerime-i mizan-ı birse* (?)„ den ilâve edilen 600.000 akçe ile yekûn 2.806.160 olmuş, bunun 2.667.824 akçesi ödenmiş ve Hacı Muslihiddin'in zimmetinde 38.336 akçe, onun katlinden sonra bu mukataayı aldıkları anlaşılan Bali bin Yağcı Hacı Mukbil ile Hacı Mukbil'in azadlılarından Mubarek bin Abdullah'ın zimmetlerinde de 100.000 akçe olmak üzere 138.336 akçe kalmıştır ki, bundan da bilâhare yine 93.516 akçe ödenerek yalnız Mubarek'in zimmetinde kendi hissesinden 6484 akçe bulunmuş, Mubarek bunden sonra bu mukataayı Ali bin Musa Fakih ile üç seneliğini 1.165.000 akçeye evvelâ 875 de, sonra 878 de tutmuş, fakat, kayitlerden anlaşıldığına göre, taahhüdünü tamamen yerine getiremediği için, 11 muharrem 885 de (23 III. 1480) idam edilmiştir [114].

Bu mukataa 881 muharremi ibtidasınnan üç seneliği Mahmud bin Ibrahim (خويش حاجى اسلام)'e 1.025.000 akçeye (beraet resmi ve diğerleri

[113] *ayn. deft.*, s. 39 v. dd.

[114] *ayn. deft.*, s. 135

«درذمت حاجى مصلح الدين بن حاجى طورسون ـ قتل شده ـ عن قسط چلتوك سيروز وغيرها عن غرهٔ محرم سنه تسع و سبعين وثمانمائه فى ست سنين 2 180.000 ، رسم برات 26.160

«اضيف الى ذلك عن جريحهٔ ميزان برسه (؟) كه زياده ستاده بود 600.000، يكون مع رسم برات 2.806.160

«منها تسليمات بر موجب دفتر مقاطعات ماضيهٔ 2.667.824

«اليه 138.336

«در ذمت بالى بن پاغجى حاجى مقبل و مبارك بن عبدالله عتيق ياغجى حاجى مقبل عن التم حاجى مصلح الدين المزبور بر موجب دفتر مقاطعات كهنه 100.000

«من ذلك تسليمات برموجب دفتر كهنه 93.516

«اليه درذمت مبارك المزبور عن حصهٔ خود ـ بردارشده فى 11 محرم 885 ـ 6484»

15.583) verilmiş, ertesi sefer de, yâni 884 de de 955.000 akçede uhdesinde kalmıştır. Hazineye teslimatından sonra âmil Mahmud'un zimmetinde 651.573 akçe kaldığı görülüyorsa da takibata uğradığına dâir bir kayit yoktur; ancak 13 muharrem 892 de (9. I. 1487) Edirne sarayında öldüğü bildirilmektedir [115].

Bundan sonra Kara-Ferye ve Tırhala da kaydedilerek «مقاطعهٔ چلتوك سیروز وقره ویریه وغیرها و چلتوك ترحاله» Dıramalı Mahmud bin Yusuf ile Hamza atîk-i Hayred'din Bâcdâr-ı Siruzî uhdesine 887 muharremi ibtidasından üç seneliği 900.000 akçeye tevcih edilmiştir. Bunların da hazineye teslimatından ve *Serez Çeltik emininin* mevâciblerini ödedikten sonra zimmetlerinde 219.374 akçe görülmektedir [116]. 891 de [117] Hamza atîk-i Yağcı Hacı Mukbil-i Üskûbî uhdesinde 950.000 akçeye kalmıştır.

897 de bu mukataaya Drama da dâhil edilmiş, Hamza bin Mehmed Siruzî uhdesine 600.000 akçeye verilmiş, 900 de *Yenice-Karusu* [118] *ve tâbileri* ile birlikte *Gümülcüne* de zikrolunmuş [119] ve neticede Câfer bin Mehmed Drama tarafından 920.000 (berat resmi 11.004 ve hesap resmi 1804) akçeye tutulmuştur. Bunun teslimatı arasında bilhassa kayda değer nokta, İstanbul ve Galata reis ve azepleri-

---

[115] *ayn. deft.*, s. 140 [116] *ayn. deft.*, s. 141. v. d.

[117] Tevcih tarihinin bir sene sonraya alınması şu suretle izah edilmektedir:

«مذکور مقاطعه‌نك تاریخی سنه تسعین و ثمانمایه محرمی غره‌سندن اولسه کرك ایدی تداخل طریقیله تسعین و ثمانمایه یلنده واقع اولان محصولات بوندن اول مقاطعیه الان عامله دوشدوکی سببدن پادشاه عالمپناه خلدت خلافته حضرتلرنه عرض اولنوب ابتداء تاریخ نوروزدن اولسون دیو امر اتدوکلری ایچون ابتداء نوروز سنهٔ احدی و تسعین و ثمانمایه ربیع‌الاولنك سکزنجی کونده واقع اولدی تاریخ مذکوردن اوچ یيله مقاطعیه ویرلدی» (*ayn. deft.* s. 171.)

[118] *Yenice-Karasu*'ya tâbi Çeltikçi cemaâtinde, 883 kayıtlarından anlaşıldığına göre, Çeltik hizmeti babadan oğula intikal etmekte ve reisler bir mud tohum ektirip hasılatın yarısına tasarruf eylemekte idiler:

«جماعت چلتوکیان تابع یکیجه قره صو نهر قولاغوز الآن طور علی اوغلی خلیل وقرنداش ابرهیم أللرنده فرمان همایونلری واردرکه اتالوی قولاغوز یرینه ایکی رئیس اولوب چلتوك خدمتن یرنه کتوردلر وچلتوك رئیس لکیچون کندولر بر مدتخم اکدرب نصف حاصلنه متصرف اولالر»
(krş. *7 n. tapu deft.* s. 12)

[119] krş. *4988/1 n. Mukataa deft.*, s. 162

«مقاطعهٔ چلتوك سیروز ودرامه وقره وریه و یکیجه قره صو وکوملجنه مع توابعها درعهده مقصود بن محمد بر موجب مکتوب قاضی وأمین درامه عن اولّ نوروز الواقع فی 2 رمضان سنه تسعمائه»

nin mevaciblerinin bulunması [120] ve, Selânik kadısı Muslihiddin'in teftişi neticesinde, Drama *Çeltik pazarları* ile *reis* ve *Çeltikçilerin* zimmetinde kalan bâzı paraların meydana çıkarılmasıdır [121]. Ancak, bu âmil Câfer'in de zimmetinde 165.035 akçe kaldığı için altı sene İstanbul zindanında mahbus kalmış ve diğerleri gibi 22 ramazan 914 de (14. I. 1508) affa uğramıştır. 903 de bu mukataayı artırmak suretiyle Narda'dan Manol 1.040.000 akçeye tutmuş, *Kara-Ferye kadısı* Mü'min'in mektubu üzerine ve, 12.480 berat resmi, 2080 hesap resmi ile birlikte, 906 da 900.000 akçeye İlyas bin Yusuf «عن نفس درامه» uhdesinde bulunmuştur. Bu sonuncunun teslimatı arasında da İnebahtı, Draç, Navarin müstahfızlarının mevâcibleri de vardır [122]. 909 da bu mukataa 940.000 akçe ile *Drama kadısı* mevlânâ Hüsam'ın mektubu üzerine Aleko veled-i Baba-Simo «اغلقوولد باباسمو» tutmuş, bu da, selefi gibi bir çok kale muhafızlarının — bu arada *kale-i Burgaz-ı cedid der nâhiye-i İnebahtı* — mevâciblerini de ödemiştir. 912 de ise Yuvan bin Tudor 1.080.000 akçeye tutmuştur [123].

4 — Mukataa-i öşr-i Çeltük-i Serez an Ferecik ilâ Livadya

«مقاطعهٔ عشر چلتوك سيروز عن فره‌جك الى ليواديه»

Ayrıca bir de Çeltik öşrü mukataası mevcut olduğu anlaşılıyor ki, yukarıda Filibe'de de görülmüştü. İhtivâ ettiği sâha ise Ferecik'den Livadia'ya kadar uzanıyordu. Bu mukataa, evvelâ, 887 de Kasım bin Kemal ve Şahin bin Abdullah uhdesinde üç seneliği

[120] *ayn. deft.*, s. 163

«مواجب رؤسا و عربان استانبول وغلاطه»

[121] *ayn. deft.*, s. 164

«بتسليم خزانهٔ عامره فی 28 شعبان سنه اثنی وتسعمائه عن بلیات رؤسا وچلتوكجیان وبازارجیان وچلتوك درامه و غیرها كه بتفتیش مولانا مصلح‌الدین سراج قاضی سلانیك ظاهر شده وستاده شدند بر موجب دفتر ومكتوب خود عن یدایاز بوسنه علوفهٔ تابع محمد بك 54.661»

[122] *ayn. deft.*, s. 340 v. d.

«مواجب مستحفظان قلعهٔ اینه‌بختی، 318 نفر 50.000 (محرم، صفر، ربیع‌الاول 909 مواجبلری)؛

«مواجب مستحفظان قلعهٔ دراج، واجب ربیع‌الآخر وجمادین سنه 908، 116 نفر، فی یوم 605؛

«مواجب مستحفظان قلعهٔ اناوارین، واجب رجب و شعبان و رمضان سنه عشر و تسعمائه، 206 نفر، 60.000»

[123] *ayn. deft.*, s. 344

120.000 akçede bulunuyordu [124]. 891 kaydi bu mukataanın Rumeli beylerbeyi timarndan ifraz edildiğni [125] ve tedahul sebebiyle 890 yerine nevruz ibtidası olan 8 rebiülevvel 891 den (14 III. 1486) itibaren üç seneliği Üskp'de sâkin Maksud bin Mehmed'e 108.000 akçeye verildiğini göstermektedir. 894 kaydinde Serez, Drama ve gayri çeltik öşrü mukataası olarak ve Tırhala livâsı çeltik öşrünü hariç tutarak, «غیراز عشر چلتوك لوای ترخاله» zikredilmekte ve üç seneliği 113.000 akçeye Dramalı Hüseyin bin Mehmed'e verildiği görülmektedir. Bu mukataa bundan sonra da, hemen hemen ayni şart ve şekillerde mukataaya tutulmuştur [126].

5 — Mukataa-i öşr-i Çeltük-i livây-ı Tırhala...

«مقاطعهٔ عشر چلتوك لوای ترخاله كه عن عشر چلتوك سیروز و درامه افراز كرده شد»

891 den itibaren bu mukataanın, yukarıda söylediğimiz gibi, Serez ve Drama Çeltik öşrü mukataasından ayrı olarak, bir mukataa mevzuu teşkil ettiği ve üç seneliği 20.000 akçe kadar bir şey tuttuğu görülmektedir [127].

6 — Mukataa-i Çeltük-i zeâmet-i Menlik ve Temirhisar.. 883

«مقاطعهٔ چلتوك زعامت منلك و تمرحصاركه در تصرف محمد پاشا و مسیح پاشا بودند ... سنه ثلث و ثمانین و ثمانمائه»

(İbtidâ-i mukataa-i zeâmet-i Menlik... maa^c Çeltük-i zeâmet-i mezkûre ., 890

«ابتداء زعامت منلك كه پیش ازین تیمار محمد پاشا بود مع چلتوك زعامت مذكوره .. سنه تسعین و ثمانمائه»

Menlik evvelce Mehmed Paşa (Karamanî) timarı iken sonra zeâmet mukataası olmuş ve bu zeâmetin çeltik mukataası ile bir-

[124] *ayn. deft.*, s. 334

«مقاطعهٔ عشر چلتوك سیروز و فرهجك الی لیوادیه درعهده قاسم بن كمال و شاهین بن عبدالله بر موجب مكتوب مولانا قاضی سیروز واجب سنه سبع و سنه ثمان و سنه تسع و ثمانین و ثمانمائه فی 14 رمضان سنه تسع و ثمانین فی ثلث سنین»

[125] «مقاطعهٔ عشر چلتوك سیروز عن فرهجك الی لیوادیه كه عن تیمار میرمیران روم ایلی افراز شده بود»

[126] Tafsilât için bk. *ayn. deft.*, s. 383 v. dd., 391

[127] *ayn. deft.*, s. 394 v. dd.

likte 890 da üç seneliği, Demirhisar kadısının mektubu üzerine, Bayezid bin İsâ Bâli Demirhisârî uhdesine 149.000 akçeye verilmiştir [128]. Halbuki 883 de *Demirhisar* ile birlikte çeltik mukataası hâlinde gösterilmiş ve Mehmed Paşadan başka Mesih Paşanında tasarrufunda bulunduğu kaydedilmişti ki, Menlik Mehmed Paşann timarı olduğuna göre, Demirhisarda Mesih Paşanın timarı idi ve sonradan her ikisinin *çeltik mukataası* bu suretle birleştirilmiş bulunuyordu. Bu tarihte bu mukataanın üç seneliği 220.000 akçede Ali bin Kara Cemal uhdesinde bulunduğu görülmektedir. 886 da aynı adam bu mukataayı aynı suretle tutuyorsa da zimmetinde 66.000 akçe kalmış, fakat, 895 tarihli bir kayıt, Menlik çeltik bedelinin 19 rebi I. 886 (18. V 1481) tarihinden sonra İshak Paşaya timar olarak verildiği için, bu âmilden bu paranın talep edilmemesini işaret etmiştir:

«فی 6 جمادی‌الاولی سنه 895 بمعرفة حضرت داود پاشا و حضرت ابراهیم پاشا و حضرت علی پاشا و حضرت اسکندر پاشا و محی‌الدین چلبی و مولانا نورالدین دفترداران خزانهٔ عامره ؛ خاك پای حضرت خداوندکار عرض کرده شد فرموده شدکه بدل چلتوك .منلك‌که عن 19 ربیع‌الاول سنه 886 باسحاق پاشا بروجه تیمار داده بود... ازعامل بعدازین ازین 66.000 اچه چیزی طلب نشود» [129].

Bundan sonra bu mukataayı, filhakika, yalnız *Demirhisar Çeltik mukataası* olarak ve muhtelif tarihlerde muhtelif mıkdarlarda (130.000, 110.000,105.000) muhtelif kimselere verilmiş görmekteyiz [130].

7 — İbtidâ-i mukataa-i nehr-i Çeltük-i Cedid der Âb-ı Siyah .. Serez

«ابتداء مقاطعهٔ نهر چلتوك جدید در آب سیاه در طرف سیروز که...»

Evvelâ 883 de Bâli bin Yağcı Hacı Mukbil uhdesinde üç seneliği 50.000 akçededir. 886 da Kasım bin Mahmud ayni mıkdara tutmuştur [131]. 889 da buna ayni yerde diğer bir çeltik mezreası ilâve edilmiş ve, evvelce timar iken bu esnada hass ve çeltikçi olmaları emredilen, *Akşani* «آقشانی» köyünün ispençe ve diğer resimleri ile birlikte bir mukataa sayılmış ve üç seneliği 105.000 (berat vs hesap resimleri 1460) akçeye Hasan bin Yusuf uhdesine verilmiştir [132].

[128] *ayn. deft.*, s. 354
[129] *ayn. deft.*, s, 376
[130] *ayn. deft.*, s. 377 v. dd.
[131] *ayn. deft.*, s. 463 v. d.

Bundan sonra bu mukataayı, «مقاطعهٔ چلتوك نهرین جدیدین در اب سیاه‌در سیروز», muhtelif kimseler, gittikçe daha azalarak, 910 tarihine kadar deruhde etmişlerdir [133].

8 — İbtidâ-i mukataa-i dalyanhây-ı göl-i Serez ki...

«ابتداء مقاطعهٔ طالیانهاء کول سیروز که در تصرف فایق پاشا بود و در تصرف مردان تیمار و دسپینه خاتون بود خاص فرموده شد درعهده یانی... سنه اربع و ثمانین و ثمانمایه... فی ثلث سنین 145.000 رسوم برات و حساب و کتابت و چاوش 2343»

Serez gölü dalyanlarını da, evvelce Faik Paşanın ve timar erleri ile Despine Hatun adında birisinin tasarruflarında iken, sonradan, hass yapılarak mukataaya verildiğini görüyoruz [134].

Bu mıntakada muhtelif köylerde, ezcümle, tahrir defterinin Serez gölü dediği Takyanos (Tokinos) gölü etrafındaki dalyanların 890 dan itibaren ayrı ayrı mukataaya verildiğini de kaydetmek isteriz. Şöyle ki:

a) *Mukataa-i dalyân-ı* Vernar «ورنار» *tâbi-i göl-i Serez*

b) *Mukataa-i dalyân-ı kerye-i* Potolno «پتولنو، پوتولنو» *tâbi-i göl-i Serez.*

c) *Mukataa-i dalyân-ı karye-i* Patrik ve Yergila «پاتریك‌ویورکیلا» *tâbi-i göl-i Serez*

d) *Mukataa-i dalyân-ı karye-i Foksonbo* «فوقسونبو» *der Serez*

e) *Mukataa-i dalyân-ı karye-i* Virzeni «ویرزنی» ve Metrepolit «متروپولیت ، مدرپولیت» *der Serez*

f) *Mukataa-i dalyân-ı karye-i* Eşno «اشنو», [nâm-ı diğer Tahyano «تحیانو»] ve *dalyân-ı* Leşe «لشه» ve *nısıf dalyân-ı karye-i* Marmara «مرمره» [der Serez] *gayr-i ez mahsulât-ı karye-i* Fidake «فیدا که ؟» [135].

---

[132] *ayn. deft.*, s. 465

«بعده مقاطعهٔ چلتوك نهرجدید درآب‌سیاه در سیروز و ابتداء مقاطعهٔ نهر جدید درآب مذکورکه نوبر اورده‌شد مع محصولات واسپنچه و سایر رسوم قریهٔ اقشانی که تیاربود حالیا خاص فرموده شد و فرموده‌شدکه چلتوکچی شوند درعهده حسن بن یوسف عن غرهٔ ربیع‌الاول سنه تسع و ثمانین و ثمانمایه فی 18 ذی‌الحجه سنهٔ مذکوره فی ثلث سنین 105.000 »

[133] *ayn. deft.*, s. 466 v. dd.

[134] *ayn. deft.*, s. 509

[135] *ayn. deft.*, s. 239

«قریهٔ فیدا که فی 8 ذی‌القعده سنه ست و ثمانین و ثمانمائه باز باوقاف صاروجه پاشا داده شد بر موجب برات همایون»

g) *Mukataa-i mahsulât-ı karye-i* Eşno ve *nısıf mahsulât-ı karye-i Marmara maa' ispençe-i karyeteyn gayr-i ez dalyanhây-ı mezkûrîn...*

«مقاطعهٔ محصولات قریهٔ اشنو و نصف محصولات قریهٔ مرمره مع اسپنچهٔ قریتین غیراز طالیانهاء مذکورین واجب سنه ست و ثمانین که زراعت سنه خمس و ثمانین است و واجب سنه سبع و ثمانین که زراعت سنه ست وثمانین است عن باج سیروز عن تحویل خرم و حاجی اسمعیل افراز کرده و بمذکورین ـ استلوروپلوس و انکلوس ـ فروخته شد فی سنتین 24.000» [136].

8 — Mukataa-i bâc-ı Serez ki.. 887

«مقاطعهٔ باج سیروز که عن تیمار میرمیران افراز شده بود درعهده اسکندر کاتب عتیق خیرالدین باج دار وعیسی بالی بن اینه‌بکی سیروزی... سنه سبع و ثمانین وثمانمایه فی ثلث سنین 34.000»

Buradaki Serez bâcının da Rumeli beylerbeyi timarından ifraz edilerek bir mukataa mevzuu yapıldığı ve Serez'de, ötedenberi kendisinden bahsedilen, bâc-dâr Hayreddin'in azadlısı Kâtip İskender ile İsâ Bâli bin Eynebeği'nin müştereken uhdelerinde bulunduğu görülmektedir. Yine bu tarihlerdeki diğer bir tahrir defteri, Serez mahsulleri arasındaki mukataalardan bahsederken, muhtelif şahıslara âit bağ ve zemin mukataalarını, «مقاطعهٔ باغ درویش احمد، مقاطعهٔ زمین بازارلو، مقاطعهٔ زمین بویاجی، مقاطعهٔ زمین قره‌بالی» zikreylemekte, fakat *niyâbet-i şehir ve bâc* ve *boza-hâne*, «نیابت شهروباج وبوزه‌خانه», diyerek Serez bâcının nâiblikle idare edildiğini göstermektedir [137].

Bu itibarla bu tarihte, yâni 887 de, Serez bâcı mukataasının yeniden ihdas olunduğunu kabul edebiliriz. Bu mukataanın İsâ Bâli ile Kâtip İskender'e üç seneliği 430.000 akçeye (berat resmi 5160, hesap resmi 860) bâzı şartlarla verildiği [138], aslen bu mukataa mevzuundan olan bâzı köylerin sonradan, yukarıda zikrettiğimiz gibi, ifraz edilerek Çirmen mirlivasına timar suretinde tevcih edildiği [139], bir kısmının başka âmillere [140] ve Ahmed

[136] *ayn. deft.*, s. 239 v. dd.

[137] krş. *883 tarih ve 7 n. tapu deft.*, s. 243

[138] krş. *4988/1 n. mukataa deft.*, s, 439

«شول شرطله ویرلدی که قره‌صو کچدنده اولان بکلك کیلردن خرجلری و مرمتلری عادت قدیمه اوزره بکلکدن اولا بر موجب حجج مولانا شمس‌الدین قاضی سیروز تحریراً فی 19 رمضان سنه 889 بتقریر بدرالدین بك دفتردار خزانهٔ عامره»

[139] *ayn. deft*, *ayn. yerde*

«محصول قریهٔ پولاد و صارو علی و ارمغان و قبلوجه درقضاء یکیجه قره‌صو عن باج سیروز افراز شده و بیرلوای ولایت چرمن بروجه تیمار داده ـ وبلوای چرمن ضم کرده شد ـ برای بدل نواحی

Paşaya (Hersek-Zâde) yine timar olarak verildiği [141] görülmektedir.

10 — İbtidâ-i mukataa-i karye-i Brandoli ve Vulgar ve Hor ve Salyani tâbi-i Serez ve İstefanya tâbi-i Selânik... 890

«ابتداء مقاطعهٔ قریه براندولی و ولغار و خور و سلیانی تابع سیروز و استفانیه تابع سلانیك که پیش ازین با باج سیروز بهم می فروخت درعهدهٔ سلیان ممتق خیرالدین باج دار برموجب مکتوب مولانا شمس‌الدین قاضی سیروز عن رابع رجب سنه تسعین و ثمانمایه فی 13 شوال سنه تسعین و ثمانمایه فی ثلث سنین 45.000»

Bu köylerin mukataasının da evvelce *Serez bâcı* ile birlikte iken sonradan Bâcdâr Hayreddin'in diğer bir azadlısı Süleyman'a üç seneliği 45.000 akçeye mukataaya verildiği görülmektedir [142] Mukataa 893 de Hasan bin Atmaca'ya verildiği vakit, Serez kadısına, âmilden 10.000 nakit akçe alarak muhafaza etmesi hakkında bir hüküm yazılmıştır [143]. Mâmafi bu tarihte Ahmed Sofi ile Mehmed bin İlyas ve Ali bin Yusuf, *Zihne kadısı*'nın mektubu mucibince, bir mıkdar ar-

---

یریسا (؟) که عن تیمار میرلوای چرمن خاص فرموده و با معدن سدره قپسی بهم فروخته شد حاصل قریه پولاد و غیرها که عن باج افرازکرده شد بر موجب دفتر ولایت فی سنه 16.900 برموجب صورت‌دفتر مقاطعهٔ عتیق فی 26 ذی‌القعده سنه سبع و ثمانین و ثمانمائه»

[140] *ayn. deft., ayn. yerde*

« محصول قریهٔ بحیلو و مزرعه‌که به عاملان دیکر عن غرهٔ ذی‌الحجه سنه سبع و ثمانین وثمانمائه بمقاطعه داده است فی ثلث سنین 66.000»

[141] *ayn. deft., ayn. yerde*

«بجهت محصول که عن 19 محرم سنه تسعین و ثمانمایه الی رابع رجب سنه تسعین و ثمانمایه در تحویل حضرت احمد پاشا واقع شده است « بحضرت احمد پاشا بروجه تیمار داده شد» فی 5 اشهر و 22 یوماً 42.750 برموجب مکتوب مولانا قاضی سیروز»

[142] Bu köyler hakkında ayrıca şu derkenar da mevcuddur:

«و استفانیه و براندولی و ولغار و خور و سلیانی نام کویلر [isim yeri açıktır, پاشایه her halde, Ahmed Paşa] یله ویرلمامشدر صکره رابع رجب سنه تسعین و ثمانمایه‌دن سلیان نام کسنیه اوچ بیله 45.000 اقچه‌یه مقاطعه‌یه ویرلمشدر» (krş. *anyı deft., ayn. yer.*)

[143] *ayn. deft.*, s. 442

«سیروز قاضیسنه حکم یازلدی مذکور حسن سیروز خاصلری و استفانیه و براندولی و ولغار و خور و سلیانی قسطی ایچون اون بیك نقد اقچه کتورب سنك حضورکده بزازستانده امانت قویوب قسطه نقصان کلیجك اندن ویرسه کرکدر اون‌بیك اقچهٔ مذکوردن الوب بزازستانده قویه‌سن دیو»

tırarak 63000 akçeye mukataaya almışlardır. Bundan sonra 908 e kadar muhtelif kimseler uhdesinde ve buna yakın bir mıkdarda bulunduğu görülmektedir [144].

11 — Mukataa-i mahsul-i ser-asesî-i Serez der-uhde-i Ali Bevvab... 885

«مقاطعهٔ محصول سرعسسی سیروز درعهدهٔ علی بواب عن غرهٔ شعبان سنه خمس و ثمانین و ثمانمائه فی سنه 5.000

Serez'de *bekçi-başılık* gibi bir vazife olan serasesî (asesçi-başı) gelirinin 885 de Kapıcı Ali'ye senede 5000 akçeye mukataaya verildiği görülüyorsa da, başka bir kayıt, bunun, ertesi sene yine bu adama timar şeklinde tevcih edildiğini göstermektedir:

«عن غرهٔ جمادی‌الاولی سنه ست و ثمانین وثمانمایه به علی‌المزبور بروجه تیمار داده شد» [145].

Aşağı yukarı yine ayni tarihlerde bu şehirde *Hacı Kurd mahallesi*nde üç, kişinin ases nöbeti çalmak suretiyle muaf ve müsellem tutulduklarına tesadüf ettiğimizi de bu vesile ile kaydedelim [146].

12 — İbtidâ-i mukataa-i ihtisâb-ı Serez... 892

«ابتداء مقاطعهٔ احتساب سیروز درعهدهٔ احمد بن مصطفی برموجب مکتوب مولانا شمس‌الدین قاضی سیروز عن غرهٔ صفر سنه اثنی و تسعین و ثمانمائه فی 17 رجب 892 فی سنه 25.000» [147]

13 — Mukataa-i mahsulât ve ispençe ve âdet-i ağnam ve âsiyâbhâ-i hassa ve (?) ve sâyir rusum-i karye-i Isrova ve Morvanic der Serez... 906

«مقاطعهٔ محصولات و اسپنچه و عادت اغنام و اسیابهای خاصه و (؟) و سایر رسوم قریه اثروه و موروانج در سیروز و قریهٔ پاتوس و خودندویك محلهٔ قریهٔ مونوخوس که پیش ازین در تصرف مردان تیمار بود خاص شد و محصول چفتلك مرحوم داود پاشا که به مصطفی بك ولد خود مزیده شد عن محصول قریهٔ اثروه منضم شد بمعرفة مولانا محی‌الدین چلبی قاضی سیروز و حاجی سنان بن محمود ذواق امین عن جماعت سلحداران بروجه امانت ضبط گردند عن غرهٔ جمادی‌الاول سنه ست و تسعمائه الی سنهٔ کامله» [148]

---

[144] *ayn. deft.*, s. 443 v. dd.

[145] *ayn. deft.*, s. 601

[146] krş. *883 tarih ve 7 n. tapu deft.* s. 232

«بو مذکورلرك آلنده فرمان همایون واردر که عسس نوبتن چالوب معاف و مسلم اولالر»

[147] krş. *4988/1 n. mukataa deft.*, s. 601 v. d.

[148] Buradaki meblâğ kazınmak suretiyle silinmiştir.

Evvelce timar erleri elinde iken sonradan hass yapılarak mahsûlâtı ve muhtelif resimleri mukataaya verilen bu köylerden yalnız *Davud Paşa çiftliğ*inin mahsulü oğlu Mustafa beye bırakılmış ve, Serez Kadısı Muhiddin marifetiyle, *ber vech-i emanet* silâhdar cemaatinden Hacı Sinan bin Mahmud tarafından zaptedilmişti ki, bu mukataanın bu köy defterinde daha sonraki inkişaflarını göremiyoruz [149].

14 — İbtidâ-i mukataa-i gebrân-ı müteferrika der kazâ-i Serez ve Temirhisar ve Selânik... 883

«ابتداء مقاطعهٔ کبران متفرقه در قضاء سیروز و تمرحصار و سلانیك و قره‌وریه درعهدهٔ حضر سپاه ولد یونس...»

Serez ile birlikte *Demirhisar*, *Selânik* ve *Karaferye*'nin *"gebrân-ı müteferrika„* mukataası 883 de üç seneliği 35.000, 886 da 40.000 akçe idi. Bundan sonra 907 ye kadar, daima üç senelik olarak, 30.000 — 50.000 akçe arasında muhtelif kimseler uhdesinde görülmektedir [150].

Serez ve civarındaki bâzı yerlerin gebrân cizyesini bu mukataa defterinde mukataa halinde görmüyoruz. Fakat, diğer tahrir defteri bu sıralarda, *vilâyet-i Serez* ve *"berü — yaka, öte — yaka„* sı olan civârının cizye muhasebesini, *cizye hânesi ve cizyesi*, *bîvesi*, *Kirpas mali muhasebesi*, *bağ*, *değirmen cizyeleri* ve bir de *şem'mukataası* olarak ayrı ayrı kaydetmekte, yekununu vermekte, nerelere teslim ve sarfedildiğini göstermektedir ki, bir çok bakımdan ehemmiyeti olan bu muhasebe aynen şöyledir :

«محاسبهٔ جزیه کبران ولایت سیروز وبرویقا و اوته‌یقا و کشتلك و خاصهاء سیروز و غیره واجب سنه 894 بمعرفة مولانا پیری چلبی قضی کهنه قرق کنیسه تحریراً فی 2 جمادی‌الاولی سنه 896

«ولایت سیروز

خانه اصل	جزیه اصل	بیوه اصل	جزیه اصل	مال کرپاس اصل	باغات برموجب دفتر زراعت
4467	326.503	749	16.257	94.008	باغات در سال نو یافته 88.873
					— فی‌الاصل 83.620 —

— مذکور سیروز ولایتنك باغات کاجك یلده بوندن افراز اولب غیری کسنه شیره وقتنده جمع ایدوب کوسترسه کرکدر — اسیاب اصل 640 ؛ مقاطعه شمع 3694

« ولایت خاصهاء خلیل پاشا

خانه اصل	جزیه اصل	بیوه اصل	جزیه اصل	مال کرپاس	مقاطعه شمع
1.223	88.637	210	4.563	28.808	1.159

[149] *ayn. deft.*, s. 603

[150] krş, *ayn. deft.*, s. 345 v. dd., s. 363 v. dd.

« ولایت استفانیه

خانه اصل	جزیه اصل	بیوه اصل	جزیه اصل	مقاطعه شمع اصل
579	38.771	95	2256	539

«ولایت معدن سنکل

خانه اصل	جزیه اصل	بیوه اصل	جزیه اصل
290	28.194	72	1271

«ولایت خاصهاء سیروز

خانه‌اصل	جزیه‌اصل	بیوه‌اصل	جزیه‌اصل	باغات برموجب دفتر	اسیاب اصل	مقاطعهٔ شمع اصل
841	79.342	106	2247	زراعت باغات 12.108	40	870

— فی الاصل 10.236 —

«جماعت چلتوکیان

خانه اصل	جزیه اصل	بیوه اصل	جزیه اصل	اسیاب اصل	مقاطعهٔ شمع
738	25.549	14	247	120	86

«ولایت زیخنه

خانه‌اصل	جزیه‌اصل	بیوه‌اصل	جزیه‌اصل	مال کرپاس اصل	باغات برموجب دفتر سابق باغات 70.432	اسیاب اصل	مقاطعهٔ شمع
2096	161.873	375	8052	26.862		912	2189

— فی الاصل 65.503 —

— بو داخی افراز اولمشدر —

«ولایت درامه ومعدن تکشانی

خانه‌اصل	جزیه‌اصل	بیوه‌اصل	جزیه‌اصل	باغات برموجب دفتر زراعت باغات 34.410	اسیاب	مقاطعهٔ شمع	بساتین اصل
2275	228.325	227	4121		500	2020	227

— فی الاصل 30.357 —

— بو داخی افراز اولمشدر —

«ناحیهٔ معدن قواله

خانه اصل	جزیه اصل	بیوه اصل	جزیه اصل	مقاطعهٔ شمع اصل
478	26.077	20	340	462

ولایت کشلك

خانه‌اصل	جزیه‌اصل	بیوه اصل	جزیه‌اصل	مال کرپاس	باغات برموجب دفتر زراعت باغات 42 060	اسیاب	مقاطعهٔ شمع
1289	101.002	249	5236	24.832		52	1237

— فی الاصل 40.373 —

— بو داخی افراز اولندی —

ناحیهٔ اقسانیه

خانه‌اصل	جزیه‌اصل	بیوه‌اصل	جزیه‌اصل	مال کرپاس اصل	باغات برموجب دفتر	اسیاب
761	52.842	103	2204	9268	زراعت باغات 10.824	1322

— فی‌الاصل 9514 —
— بو داخی اقراز اولندی —

«ولایت شوشمانوس

خانه اصل	جزیه اصل	بیوه اصل	جزیه اصل	مقاطعهٔ شمع
34	2872	5	85	32

«ناحیه یکیجه مع کولجنه

خانه اصل	جزیه اصل	بیوه اصل	جزیه اصل
273	18.162	28	511

«قراء تسبنه خاتون

خانه اصل	جزیهٔ اصل	بیوه اصل	جزیه اصل
151	13.386	12	264

«جمعاً

خانه اصل	جزیه اصل	بیوه اصل	جزیه اصل	مال اصل	باغات برموجب دفتر زراعت باغات
15.414	1.191.735	2265	47.654	183.778	بمعرفة مولانا بالی قاضی کهنه ایساله واخذ کاتب عن ابناء سپاهیان فی-894

اسیاب اصل	مقاطعهٔ شمع اصل	بساتین اصل	جربیات	فی‌الاصل برموجب دفتر جزیه	الزیاده عن نویافته
3556	12225	227	17648	239.603	19.127

«منها ضایع عن سنهٔ مذکوره که در بالا مذکور است

خانه	جزیه	بیوه	جزیه	باغات
32	3503	29	493	1071

«الیه عن سنهٔ مذکوره مع رسوم 1.717.628

خانه	جزیه	بیوه‌اصل	جزیه	مال	باغات برموجب دفتر زراعت باغات
15.382	1.188.232	2236	47.161	183.778	257.656

— فی‌الاصل جربیات 17.648,5 ، فی 15 ، 364.727 ؛ منها انعام‌که باغات سیروز بر موجب حکم همایون عن 1200 جربیات ، فی 6000, 5 جزیه 1071 ؛ الیه 357.656 بو خراجدن افراز اولدی شیره وقتنده درگاه معلاده اولان ارباب قلمدن بر کسنه کوندرله که بی رسوم جمع ایده دیو امر اولندی فی 25 جمادی‌الاولی سنه 896 —

«عن رسم کتابت حساب ،عن رسم‌حساب در هر هزارآقچه عن رسم یك اقچه خراجی عادت‌دست‌بوس
عن17618 خانه، 10 خانه فی 2 3384 17618 2000
1761
«وضع من ذلك (?) 1.111.935 [1.711.935]
بتسلیم خزانهٔ عامره فی 3 دفعه 1.688.145

فی خامس ذی‌القعده 895 : 600.000 ؛ فی 14 صفر 896 : 834.145 ؛ فی 24 ربیع‌الاخر 896 : 254.000 ؛ وظیفهٔ خوران جامع سیروز.. 7200 ، وظیفه خوران جامع شیخ ولد حسن سپاه در سیروز.. 1800 ، وظیفه خوران جامع درامه... 2880 ، وظیفه خوران جامع تمرحصار.. 4320 ، سالیانهٔ مقاطعهٔ زمین باغات قریهٔ دیوری تابع سیروز وقف مرحوم خلیل پاشا ... 3000 ، کرایه اقچه و بهاء کیسه .. 4590
«الیه 5693 رسید فی رابع جمادی‌الاولی سنه 896 تماماً » [151]

894 senesinde Serez ve diğer yerlerde cizyè ile birlikte tahsil olunup da, müteakip yıllarda bundan ifraz edilerek ayrı alınacağı kaydedilen bağ cizyesinin 895 deki muhasebesi de aynen şöyle idi:

محاسبهٔ جزیهٔ باغات ولایت سیروز و زیخنه و درامه واجب سنه 895 که سابقا باخراج ولایت باخراج ولایت سیروز بهم جمع شده بود بمعرفة علاءالدین کاتب ولد یعقوب عن ابناء سپاهیان تحریراً فی 18 رجب‌المرجب سنه 897

ولایت سیروز فی‌الاصل		ولایت خاصهاء سیرور فی‌الاصل		ولایت زیخنه فی‌الاصل	
جریبات	جزیه فی 15	جریبات	جزیه فی 15	جریبات	جزیه
5915 عدد	88.836	807 عددوپاره	12.108	5004 عدد	69.361

ولایت درامه مع معدن تکشانی فی‌الاصل		ولایت کشتلك فی‌الاصل		ولایت اقساتیه صل	
جریبات	جزیه‌فی 15	جریبات	جزیه فی 15	جریبات	جزیه فی 15
2244 عدد	34.410	2804 عدد	42.060	721عددوپاره	10824

«یکون جریبات : 1.7568 عدد وپاره جزیه : 257.829
«وضع من ذلك 256.341

«بتسلیم خزانهٔ عامره فی 27 ربیع‌الاول سنه 897 252.716
«سالیانهٔ مقاطعهٔ زمین باغات قریه دیوری تابع سیروز وقف مرحوم خلیل‌پاشا عن 17 ذی‌القعده سنه 896 الی 17 ذی‌القعده سنه 897 فی سنه 3000
«کرایهٔ اقچه وبهاء کیسه 625
«الیه 1488 رسید بخزانهٔ عامره فی 21 جمادی‌الاولی سنه 898 تماماً» [152]

---

[151] *İnkilâp kütüph. Cevdet Y.*, O. 91, s. 904
[152] krş. *ayn. yerde, ayn. deft.*, s. 693

15 — Mukataa-i zeâmet-i Serez... 878

«مقاطعهٔ زعامت سیروز درعهدهٔ یعقوب بن اسرائیل ـ بردار کرده شد ـ و یهودا بن سلمون عن غرهٔ جمادی‌الاولی سنه سبع وسبعین و ثمانمائه فی ثلث سنین 515.000»

Edirne zeâmetinin bir mukataa halinde 925 de ve daha sonraları Edirne hass mukataaları arasında bulunduğunu yukarıda kaydetmiştik. Bunun yarım asır evvel Serez'de tatbik edildiğini görüyoruz. Bu mukataa âmilleri olan Yakub ile Yahuda'ya, İstanbul kadısı Muslihiddin'in mektubuna göre, İstanbul'da Edirneli mahallesinden, «عن محلهٔ ادرنلویان», İshak ile Yesû'a kefil olmuşlardı. 131.156 akçe tediyelerinden sonra 390.024 akçe borçları kalmış, âmil Yakub asılmış, kefilleri cezalandırılacakları sırada yahudilerin topladıkları ve hazineye teslim ettikleri para ile kurtulabilmişlerdi [153].

16 — İbtidâ-i mukataa-i şemᶜ-hâne-i nefs-i Serez ve Zihne ve Drama .. 884

«ابتداء مقاطعهٔ شمع‌خانهٔ نفس سیروز و زیخنه و دزامه درعهدهٔ خرم ـ تابدید ـ مردم خواجه بایزید عن 25 رجب سنه اربع و ثمانین و ثمانمائه فی یوم‌المزبور فی سنه و شهرین و 17 یوماً مع رسوم 6244»

Evvelâ 884 de ihdas edilerek bir sene iki ay ve 17 günlüğü resimleri ile 6.244 akçeye Hoca Bayezid'in adamı Hurrem'e verilen *Serez, Zihne* ve *Drama şemᶜ-hâne mukataası* 12 Şevval 885 (15. XII. 1480) de iki sene ve altı aylığına bir başka adama mukataaya veriliyorsa'da 12 rebiulahır 888 (20. V. 1483) tarihli bir kayıt bu mukataanın kaldırılarak bu kasabalarda sâkin her haraçgüzar hiristiyan reâyanın kendi mıntakalarının haracı toplanırken haraççılara senede birer akçe olmak üzere vermeleri ve toplanacak paranın haraç ile birlikte hazineye gönderilmesini bildirmektedir [154] ki, yukarıda, *Serez, Dramâ, Zihne* ve diğer yerlere

[153] krş. *4988/1 n. mukataa deft.*, s. 351
مذکور کفیللروك افلاسی ظاهر اولوب سیاست امر اولندقده یهودیلر جمع اولوب مذکورلر ایچون بشر بیك اقچه جمع ایدوب خزانهٔ عامره‌یه تسلیم اتدوکاری سببدن پادشاه عالم پناه آزاد اتدی بونلردن ارتوق نسنه طلب اولنماسون دیو اللرینه برر حکم ویرلدی بمعرفة حضرت محمد پاشا و مسیح پاشا و خواجه یحیی و بدرالدین بك دفترداران خزانهٔ عامره فی 19 شعبان سنه اثنی و ثمانین و ثمانمایه بعده بشر بیك اقچه داخی ویرسونلر دیو امر اولندی فی 21 شعبان سنه اربع و ثمانین و ثمانمایه عرض کرده شد فرموده اند که چیزی طلب نکنند بمعرفة دفترداران خزانهٔ عامره بر موجب صورت مقاطعهٔ کهنه»

[154] *ayn. deft.*, s. 352
«فی 12 ربیع‌الاخر سنه ثمان وثمانین وثمانمائه کبران سیروز وزیخنه ودرامه ملتزم شدندکه هرکبر

ait *cizye muhasebesi* arasında, 894 de, ayrı kalemde birer «*mukataa-i ğem*'» bulunduğu ve bu üç yerin bu nevi mukataası mecmuunun da 7803 akçe (3694 + 2189 + 2020) olduğu görülmüştür.

17 — İbtidâ-i karye-i Hrişne der nâhiye-i Yenice-i Karasu ki... 882

«ابتداء مقاطعهٔ قریهٔ خرشنه درناحیهٔ یکیجه قره‌صو که در تصرف یعقوب طبیب بود درعهدهٔ شیر مرد بن عبدالله عامل معدن قواله عن 25 صفر سنه اثنی وثمانین وثمانمایه فی 23 ربیع‌الاخر سنهٔ مذکوره معمنوپولیهٔ شیرهٔ قریه مذکوره درقواله فی ثلث سنین 60.000 رسم برات وغیرها 870»

Tabib-i Sultanî Yakub'un tasarrufunda bulunan [155] *Yenice Karasu*'ya bağlı *Hrişne köyü* nün mahsulâtı bu köyün *şira inhisarı* ile birlikte 882 de bir mukataa yapılmış ve *Kavala madeni âmilî Şirmerd uhdesine verilmişse* de, sonradan, Rumeli Beylerbeyi Davud paşa nın tezkeresi ile 11 cumad. 882 de (21. VIII. 1477) timara tahvil olunmuş tur[156].

18 — İbtidâ-i mukataa-i dalyanâ-i zeâmet-i Ostrova tâbi-i Demirhisar... 884

«ابتداء مقاطعهٔ طالیانهاء زعامت اوستروه تابع تمرحصار درعهدهٔ الیا ـ کریخته اندـ ولد چوقاویك واستراتی بن استاتیجه سلانیکی عن 14 ربیع‌الآخر سنه اربع و ثمانین و ثمانمائه فی 17 شعبان سنه 884 فی ثلث سنین 96.000 رسم برات وغیرها 1584»

884 de bir mukataa haline getirilen Demirhisar'a tabi Ostrova zeâmeti dalyanları mukataası, öyle görünüyor ki, Halil Paşa evkafından alınarak teşkil edilmişti. Çünkü 886 da tekrar bu evkafa iade olunmuştur[157].

خراج گذار در هر سال یك اچقه بدهند خراجچی ولایت مذکورین باخراج ولایت مذکورین جمع کنند و بیارد بخزانهٔ عامره تسلیم کنند فرموده شدکه من بعد بمقاطعهٔ ندهند بدین منوال خراجچیان جمع کنند وبیارندعن محصول شمع‌خانه تسلیم کنند بر موجب دفتر مقاطعهٔ کهنه»

[155] Hekim Yakub Paşanın Fatih devrinde Ostrova'da da bir timarı olduğunu, fakat, sonradan bunun, 883 de, Faik Paşaya verildiğini görüyoruz (krş *7 n. tapu deft.*, s. 328).

«ناخیهٔ اوستروه تیمار سابقا خواجه یعقوب پاشا حکیم بوده شمدیکحالده حضرت فایق پاشایه مقرر اولدی غرهٔ رمضا 883»

[156] krş. *4988/1 n. mukataa deft.*, s. 352.

[157] *ayn. dsft.*, s. 353.

« عن 15 ربیع‌الاول سنه ست وثمانین وثمانمانه باز باوقاف خلیل پاشا داده شد برموجب دفتر مقاطعهٔ کهنه»

19 — Mukataa-i hamam-ı sarây-ı âmire der Serez,.. 888

«مقاطعهٔ حمام سرای عامره در سیروز درعهده حمزه بن علی میر کبیر بر موجب مکتوب قاضی سیروز عن 11 شوال سنه ثمان و ثمانین وثمانمایه ... فی ثلث‌سنین 3100»

Edirne'deki saray hamamı gibi Serez'deki saray hamamı da 888 de *mîr-i gebr* Hamza bin Ali'ye üç seneliği 3100 akçeye mukataaya verilmiş, ufak tefek masraflarının hamamcı tarafından, büyük masraflarının da mîrîce görülmesi şart koşulmuştu[158]. Bu nevi masraflar, *haraç*, *İspençe* ve diğer *avârız-ı divaniyye*den muaf olmak kaydiyle, bu şehirdeki hıristiyan reayadan bir kısmına gördürülüyordu. Şu kayıt bunu göstermektedir :

«اشبو مذکور درت نفر کافر [159] سرای‌عامره وحمام صویولنك مرمتیچون حذمت أیلدکاری اجلدن أللرنده فرمان همایونلری واردرکه خراجدن و اسپنجدن وسایر عوارض دیوانیدن معاف ومسلم اولالر» [160].

Bu mukataanın 904 senesine kadar bu şekilde muhtelif kimselere verildiği görülmektedir[161].

20 — Mukataa-i çeltük-i nehr-i Eskihisar - Zağra... 865-866-867.

«مقاطعهٔ چلتوك نهر اسکیحصار زغره و نهر سکوتلو دره ونهر کوکلو ونهر جربان‌که نهرعلی‌بك نیزمی کویند درعهدهٔ سلیمان فقیه زراعت سنه خمس وسنه ست و سنه سبع و ثمانین وثمانمائه فی رابع ربیع‌الاول سنه 888 فی ثلث سنین 45.000 رسم برات وحساب 630»

Süleyman Fakih'in oğlu Abdurrahman bu mukataayı 889 de üç seneliğini 70.000 akçeye tutmuş, fakat, *Eski-hisar—Zağra kadısı*na yazılan bir hükümde âmilin müdahale ettirilmiyerek kendi tarafından satılıp akçesinin gönderilmesi emredilmişti[162]. Diğer Çeltik mukataaları gibi, bu mukataa da 903 de beyaz pirinç olarak tahsil edilmiye başlandı. Üç seneliği 310 mud olarak görülmektedir[163].

---

[158] *ayn. deft.*, s. 355.

«شول شرطله ویرلدی‌که خرج خفیف حماجی یانندن اولوب‌معتدبه خرج عظیمی‌بکلکدن اولادیو»

[159] Serez'de *İsmail Bey mahallesin*de.

[160] krş. *883 tarih ve 7 n. tapu deft.*, s. 243.

[161] *4988/1 n. mukataa deft.*, s. 355 v. dd.

[162] *ayn. deft.*, s. 516.

[163] *ayn. deft.*, s. 520.

21 — Mukataa-i memleha-i Hrişne ve Gümülcine ve Karasu...

«مقاطعهٔ مملحهٔ خرشنه وكمولجنه وقره صو ...»

Evvelâ 873 de (عن اول فلوار 1496 şubatı ibtidasından), mukataa olduğu zikredilmeksizin, yağcı Hacı Mukbilin' gulâmları Hamza ve Mustafa ile Selânikli Musa üç sene ve altı aylık mukataa taksitlerinden 34.714 akçe borçlu kalmışlar, bu müddet zarfında asıl mukataa mıkdarı olan resimleri ile birlikte 1.113 200 akçeden 1.078.486 akçesini teslim etmişlerdi. Borç Mustafanın hissesine isabet etmekte ise de o kaybolmuştu. Kefil Hcı Mukbil ölmüştü. Veresesi ise miras almadıklarına dair Serez kadılığından hüccet getirmişlerdi[164]. 876 da (1471 عن اول اغستوس) bu mukataayı—ki yine kaydı *kıst* olarak geçmektedir— iki seneliğine, resimleri ile birlikte, 910.800 akçeye Duka adlı bir hristyan tutmuştur. 881 de üç seneliğini, 1.200.000 akçeye, yukarıda diğer bir mukataayı tuttuğunu bildirdiğimiz, Komnenos bin Paleologos «قومنتوز بن پالولوغوس» ve arkadaşları tutmuş, bundan 469.235 akçe borçlu kalmışlardır. 885 de de kıst olarak geçen ve Nikola bin Papa Yorgi ile arkadaşı uhdesinde bulunan Gümülcüne, Karasu ve Hrişne memlehaları, ilk defa 888 de memleha mukataası olarak kaydedilmekte ve Yahudi Şabatay bin Avraham «شابتای بن اورهام» uhdesinde üç seneliği yine 1.200.000 — berat resmi 14.400, hesap resmi 2.400 — akçede görünmektedir. Bu âmilin teslimatı arasında Vidin, Burgaz, Niğbolu, Yergöğü kaleleri müstahfazân cemaatleri ile Vidin martaloslarının muhtelif tarihlerdeki mevacibleri de bulunuyordu[165]

22 — Mukataa-i memleha-i Selânik ve Çitroz ve Libanova ve Manolya ve milh-i göl-i Kesendre ve milh-i ocak-ı cedid der nezd-i dalyân-ı Dirseno der Selânik...

«مقاطعهٔ مملحهٔ سلانيك وچتروز ولبانوه ومنوليه وملح كول كسندره وملح اوجاغ جديد درزوطالیان وپرسنو در سلانيك...

Bu memlehalara âit ilk kayıt 873 den başlamakta ve, bütün bu tarihlerdeki kayıtlar gibi, kıst olarak dört kişinin zimmetinde 3.812.516

[164] *ayn. deft.*, s. 173.

«مذكور یاغجی حاجی مقبل ورثه‌سندن طلب اولندی میراث یدوکلرنه سیروز قاضی‌سندن كتورديلر فی 2 رجب سنه ثمانين وثمانمائه»

[165] *ayn deft.*. s. 293 v. dd. müteakip senelerin mukataa kayıtları için bk *ayn. deft., tür. yer.*

akçe görünmektedir. Üç senelik ve altı aylık rüsum ile birlikte 8.399.600 akçe iken bundan 4.587.084 akçesini ödemişler, mütebâki borçları için üçü katledilmiş ve biri de ölmüştür. Bu kayıt aynen şöyledir:

«در ذمت حاجی مصلح‌الدین بن حاجی طورسون و حاجی حسین سیروزی و سنان طالیانی ـ مرده فی ثانی ربیع‌الآخر سنه 848 محمد ولدش بحصهٔ مذکور ملتزم شده ـ ویعقوب عن بقیهٔ قسط مملحهٔ سلانیك و غیرها عن اول فلوار سنه ثلث و سبعین و ثمانمایه و تسلیات 3.812.516

«فی‌الاصل فی ثلث سنین و 6 شهر مع رسوم 8.399.600

«منها تسلیات برموجب دفتر کهنه 4.587.084

«ذمت حاجی مصلح‌الدین ـ قتل شده ـ 1.018.777

«ذمت حاجی حسین سیروزی ـ مرده ـ 1 158.336

«ذمت یعقوب ـ بردارشده ـ 875.275

«ذمت محمد بن سنان طالیانی ـ بردارشده فی رمضان سنه 882 ـ « 760.128 [166]

877 de Selânik [167] ve Çitroz memlehası kıstı bakiyesinden — ki aslen iki seneliği rüsumu ile birlikte 4.992.533 akçe verilmiş ve bundan 1.914.710 akçesi teslim edilmişti—, yukarıda bir münasebetle zikrettiğimiz Yorgi bin Paleologos ile arkadaşlarının zimmetinde 3.077.823 akçe kalmış, hepsi kaçmaya muvaffak olmuş, yalnız birisi, Manol Skraycı «منول اسقرایجی» 19 zilhicce 882 de (24. III 1478) asılmıştır[168]

Bu mevzuda, 878 den itibaren, gerek Selânik, Harşe «خرشه», Ezdin, Narda, Avlonya ve diğer *memlehalar kıstlarından* (üç seneliği 8.400.000 akçe, berat resmi 100.800, hesap resmi 21.000), gerek *Selânik* ve *Avlonya memlehaları eski tuz bahalarından* (536.706) zimmetlerinden kalan mebiâğı tamamen ödeyemiyen üç âmil de (Dimitri, Manol, Anton) 892 de katledilmek suretiyle cezalandırılmışlardır [169].

[166] *ayn. dnft.*, s. 174.

[167] Bu tarihlerde Selânik şehrinin âmiller elinde bulunan diğer mahsulâtı, ezcümle, *Pazar-bacı* ile *dizdar-resmi* bir kalemde ve *bahçe, bostanlar, zeytin ağaçları mahsulleri, hamamlar kıstı, dükânlar* ve *bedestan icarları, kervansaray, baş-hane, meyhâne* gibi yerlerin *nısıf icarları* vesaire ikinci bir yekûn olarak tahrir kaydında şöyle görünmektedir: (krş. *7 n. tapu deft.*, s. 567).

«محصولات شهر سلانیك در تصرف عمال

«باج بازار و دزدارهاء شهر فی سنه 117.000

«محصول طالیان و باغات کبران و باغچه و بساتین و اشجار زیتون و قسط حمامان و اجارهٔ بدستان مع دکاکین ملك خاصه و نصف اجارهٔ کاربان‌سرای و باشخانه و بوزه‌خانه و بزرخانه ومیخانها ونیابت کبران و محصولات سایرهٔ شهر 249.977

[168] krş. *4988/1 n. mukataa deft.*, s. 174.

[169] *ayn. deft.*, s. 175.

881 de bu memlehalar kıstı *Selânik, Çitroz, Libanova memlehalarına* âit gösterilmekte ve üç seneliğinin rüsumu ile birlikte 5.884.100 akçe olarak Seydi Küçük veled-i Mehmed ile bir arkadaşına verildiği, bunların da 1.496.750 akçe borçlu kaldıkları anlaşılmaktadır [170].

885 de ayni memleha kıstları üç seneliği 622.000 akçeye verilmişti. 891 de mukataa olarak ve

«مملحهٔ سلانیك وچتروز ولیان اوه مع اوجاغ مسولیه وملح کول کسندره وملح اوجاغ جدید درزد طالیان ورسنو»

yerlerini ihtiva ederek, Kasım Paşa, *Selânik kadısı* Bedreddin ve Selânik *emanèt işlerine bakan* Umur'un mektupları üzerine, evvelâ, Selânik'de *Saray mahallesinde* Mustafa bin Yusuf Balıkçı ile Yenice-Vardar'a tâbi *Kabaklı köyü*nden İlyas bin Davud Fakih'e üç seneliği 4.800.000 akçeye, sonra, artırma suretiyle İlyas ile birlikte Nikola bin Stepan'a 5.300.000 akçeye verilmiş, Nikola kaçmış, fakat, Davud tediye ve teslimatını muntazaman ifa etmiştir [171]. Bundan sonra, değişik şekillerle (meselâ 904 de üç seneliği 6.810.000, 908 de 7.420.000, 911 de 7.000.000 akçe) muhtelif âmillere verilmiş, bunlar da, ekseriyâ, Draç, Navarin, Inebahtı, Koron, Modon, Gördös, Milona (دروﻻیت بوسنه) kaleleri müstahfazları cemaatlerinin, yine *muhtelif kaleler gemi reis ve azeblerinin mevâsiblerini* ve daha bâzı havaleleri ödemişlerdir [172].

Selânik ispençe ve cizyeleri ile Rumeli cizye tevziatı

İltizam veya emânet suretiyle idare edilen bu mukataalardan sonra, şimdi üç muhasebe dercediyoruz ki, bunlardan ilk ikisi Selânik ispençe ve cizyelerinin *Selânik harc-ı hassa emini* veya diğer resmî bir adam vasıtası ile tahsil olunmakta bulunduğunu, üçüncüsü de bütün Rumeli'ye şâmil cizye tevziâtını (895:1490) göstermektedir.

a) Muhasebe-i ispençe-i gebrân-ı nefs-i Selânik.. 893

Selânik hristiyan reâyasının 893 senesi ispençesi, her hâneden 25, bîvelerden 6 akçe alınmak suretiyle, Selânik hassları emini Umur bey veled-i Doğan-Kurtçu marifetiyle tahsil olunup hazineye teslim edilmişti ki, onun, aslî vazifesine nazaran bu işi *bervech-i*

[170] *ayn. deft*, s. 179.
[171] *ayn. deft.*, s. 207
[172] Tafsilât için bk. *ayn deft.*, s. 70 v. dd., tür. *yer.*

emanet yaptığı anlaşılmaktadır. Bîvelerle 1440 ispençe hânesinden 28.723 akçe toplanmış, bunun 28.003 akçesi hazineye teslim ve 720 akçesi de, her iki ispnnçe hânesinden bir akçe alınmak suretiyle, kitabet resmi olarak tefrik olunmuştu [173].

«محاسبهٔ اسپنجه کبران نفس سلانیك واجب سنه 893 بمعرفة امور بك ولد طوغان قورتحی ابن خاصهاء سلانیك تحریراً فی 22 محرم سنه 895

خانه	اسپنجه فی 25	بیوه	اسپنجه فی 6	ربع خانه نفراً	اسپنجه
1057	26.425	328	1968	55	330
				28.723	

یکون خانه مع بیوه : 1440 اسپنجه :

وضع من ذلك تماماً

بتسلیم خزانهٔ عامره فی 21 محرم سنه 895 بجهت رسم کتابت اسپنجهٔ مذکوره 1440 خانه 2 خانه فی 1 : 720 «

28.003

b) Muhasebe-i cizye-i gebrân-ı vilâyet-i Selânik ve... 893 Selânik ve havâlisi (*Kelmeriye, Avrethisarı, Şuşman* (?), *Cebel-i Bogdanos* [Bogdançe], *Yenice* [Yenice-Vardar], *Olivre*) hristiyan reâyasının 893 senesi cizyesi — bîvelerle birlikte 14.607 hâneden resimleri ile birlikte 924.707 akçe — İbrahim Paşa (Çandarlı)'nın adamı İbrahim Çelebi marifetiyle tahsil ve hazineye teslim olunmuştu: [174]

«محاسبهٔ جزیهٔ کبران ولایت سلانیك و قلمریه و عورت حصاری و شوشمن وجبل بوغدانوس و اولیوره و غیره واجب سنه 893 بمعرفة ابرهیم چلی تابع حضرت ابرهیم پاشا تحریراً فی 19 صفرالمظفر سنه 895

ولایت سلانیك خانه اصل مع بیوه 1801 ، جزیه اصل . 85 515

الزیاده به جزیهٔ توبافته سنهٔ گذشته غیراز بیوه 184 خانه فی 5 ، 920

توبافته باشتنه 37، جزیه 346

یکون خانه 1838 جزیه 86.781

ولایت قلمریه . . . . . .

ولایت خورتاج . . . . . .

ولایت عورث حصاری . . . . . .

ولایت شوشمن . . . . . .

ولایت جبل بوغدانوس . . . . . .

ولایت یکیجه واردار . . . . . .

[173] krş. *İnkilâp kütäph., Cevdet Y.*, O. 91, s. 709

[174] krş. *ayn. deft.*, s. 761 v. d.

ولایت اولیوره . . . . . .
ولایت نفس معدن سدره فڈیی . . . . . .
اوقاف اورنوس بك . . . . . .

جمعاً

خانه اصل مع بیوه	جزیه اصل	الزیاده به جزیه نویافتهٔ سنهٔ گذشتهٔ غیر ازش		نو یافته باشنده خانه
14.513	872.314	11.085	5 خانه فی 2.217	91 1.437
یکون مع رسوم 924.707	خانه مع بیوه 14.607		جزیه	904.836
عن رسم کتابت حساب 10 خانه فی 1 1.460	عن رسم حساب درهرهزار فی 2 1.807	عن رسم یك اقچه خراجی 14 604	عادت دست بوس	2.000
وضع من ذلك	922.600			
بتسلیم خزانهٔ عامره	919.720			
کرایه اقچه و بهاء کیسه	2880			
الیه	2.107			

رسید خزانهٔ عامره فی 19 صفر سنه 895 تماماً

c) Tevziât-ı cizye-i gebrân-ı vilâyet-i Rumeli [175] ve... 895

Bu cizye tevziâtı 890 senesine âittir ve Rumeli'den başka Anadolu eyâletini, Kefe, Akkerman Bucak gibi uzak yerleri, Bosna, Mora, Arnavudluk, Hersek, Sırbistan'ın bütün yerlerini "*Vilâyet*„ tâbiri ile ihtiva etmekte, bîveleri ile cizye hânelerini ve kimin uhdesinde bulunduğunu göstermektedir. Bâzı yerlerin hangi livâ veya mıntakaya bağlı bulunduğunu ve *Rumeli*'de muhtelif yerlerdeki cizyeye tâbi çingeneleri de kaydeylemektedir. Bu cizyelerle alâkadar olarak *Akkerman* ve *Novobrdo* kadıları ile Trabzon'da Şehzâde Selim'e gönderilen üç hüküm vardır. Bunlarda, *nev-yâfte yılında* yapılacak muameleyi, haraççıların teftişi ve Trabzon haracının Selim'e timar olarak verildiği ve diğer hususlar anlatılmaktadır ki, bu üç hüküm de tevziatı takiben aynen dercolunmuştur: [176]

«توزیعات جزیهٔ کبران ولایت روم ایلی و اناطولی واجب سنه 895 عن غرهٔ جمادی‌الاخر سنه 896

جزیهٔ کبران ولایت برقوجه واشاغه‌بوجاق درلوای صوفیه .. درعهدهٔ باج‌برادر عرب ذمی خانه مع بیوه 4.866

[175] Burada ismi geçen yer adları indekste bugünkü adları ile birlikte gösterilecek ve haritada işaret olunacaktır.

[176] krş. *ayn. deft.*, s. 973 v. dd., 985, 991

جزیهٔ کبران ولایت ارکروقصری وراغوزه درلوای ارناود..درعهدهٔ علاءالدین.. خراجی ادرنه خانه مع بیوه 7714

جزیهٔ کبران ولایت کفه.. درعهدهٔ احمد بن طوطی محمود خانه مع بیوه 6.793

« « « اشتب و نوکریج... درعهدهٔ تاج الدین دیوانه « « 8.434

« « « کستریه.. درعهدهٔ قاسم کاتب سپاه « « 15.488

« « « سلانیك.. « محی الدین بن بدرالدین « « 14.610

« « « اسکوب.. « محی الدین امین کهنه اوخری « « 8.032

« « « فنار.. « بدرالدین کدخدای کهنه میعلقره « « 9.515

« « « نیکبولی.. « حاجی حسام « « 16.557

« « « یانه.. « یحیی چلبی ولد کچی بولا « « 11.990

« « « اغریوز.. « محی الدین بن یحیی بالی « « 14.971

« « « انکلی قصری درلوای قارلو « عبدالسلام کاتب « « 8.480

« « « اورانیه.. « اورج خان کاتب « « 5.972

« « « دبری بالا و زیر « نصوح خاص کوپی « « 12.623

« « « اناطولی « علاءالدین برادر اویان « « 11.030

« « « لبوفجه درلوای الاجه حصار « اورخان کاتب « « 13.203

« « « ویسقو تابع قرال بوسنه « محی الدین بن اجلو احمد « « 8.992

« « « توپلیجه درلوای الاجه حصار « عثمان خراجی « « 10.240

« « « بادره وخومله « سید رحیمی « « 17.497

« « « توبرتیج « بهاری کاتب « « 12.096

« « « ترخاله « تمرالکاتب « « 9 345

« « « اوخری « محی الدین سپاه کاتب « « 12.515

« « « استروجه « محی الدین ویوده « « 11.300

« « « بوبوفجه درلوای بوسنه « اسحاق چلبی ولد رجب بن قاضی « « 5 551

« « « سمندره « اویس چلبی بن مرمتی « « 8.839

« « « ناردہ « مصلح الدین بن مرمتی خانه 17.036

« « « ایلیجه قستندین « احمد خواجه کدخدای یعقوب بك خانه مع بیوه 15.101

« « « پرشتنه « یونس الکاتب « « 12.154

« « « صوفیه « مصلح الدین بن جانیك « « 13.809

« « « فلیه « مصلح الدین ولد روم قوشی « « 11.286

« « « نبش « توختامش الکاتب « « 2.233

« « « یکشهر « محی الدین کاتب تاجی بك « « 10.948

« « « مناستر « لطفی کاتب « « 7.533

« « « قلقاندلان تابع اسکوب « الیاس بن محمد پاپوجی « « 5.701

جزیهٔ کبران ولایت پرلپه	درعهدهٔ حاجی سنان قرمانی	خانه‌مع بیوه		17.406
« « « الاجه حصار	« رجب پیر	«	«	16.776
« « « ازدین	« محمد و چلبی پیر	«	«	9.166
« « « یانبولی	« تاج‌الدین ولد یاقو	«	«	6.054
« « « قره‌ویریه	« عبدی نایب قره‌ویریه	«	«	10.451
« « « بالیه‌بادره درولایت موزه	« مصطفی چلبی بن‌داود چلبی	«	«	15.531
« « « یکیجه وازوجان (؟)	« خیرالدین کاتب اسحق پاشا	«	«	8.505
« « « قارتنه در ولایت موره	« محی‌الدین میغالقره‌امین کهنه‌صوفیه	«	«	14.575
« « « پرزرین	« محی‌الدین بن التون	«	«	17.600
« « « سیروز	« محی‌الدین ولد عرب قاضی	«	«	17.618
« « « یانوه تابع نوبری	« رستم الکاتب ابن چلتوك	«	«	4.842
« « « ودین	« سفرشاه برادر طیب خواجه	«	«	10.784
« « « پرونیك وکور	« مصلح‌الدین نواب	«	«	13.086
« « « پرمدی و ایائیه	« مصلح‌الدین برادر کاتبی	«	«	10.133
« « « کوریجه وقولنه وغیره	« کمال جابی شاعر	«	«	9.227
« « « لاب	« ابراهیم چلبی سیروزی تابع پاشا	«	«	15.952
« « « هرسك	« عبدی کاتب تابع پاشای معظم	«	«	15.639
« « « قیرجوه	« نورالله کاتب	«	«	6.319
« « « بلغراد وملاذش و پلوغراس واولونیه وغیره	« علاءالدین کاتب کرز تابع پاشای معظم	«	«	14.978
« « « پولوقواج درولایت بوسنه	« علاءالدین	«	«	7.465
« « « نوبری	« کمال دراز	«	«	6.007
« « « ادرنه ودیمتوقه‌وکولجنه وکلیبولی وغیره مع اسپنجهٔ کلیبولی	« رستم الکاتب	«	«	3.579
« « « پولوکورتیك درولایت ارنود	« طورسون ولد بالی‌عتق حاجی شهاب‌الدین	«	«	1.719

«چنکنها روم ایلی تابع کولجنه وسیروز ولوای میرمیران روم ایلی واوخری ودبری ولوای ارناود وتیخاله وقارتنه واغربوز ولوای موره درعهدهٔ سعدی‌کاتب خراجی خانه‌مع بیوه 2.393

«چنکنهاء روم‌ایلی تابع استانبول‌ولوای‌ویزه وکلیبولی وادرنه ویانبولی وچرمن ونیکبولی وفلبه وایلیجه قستندیل وصوفیه ونیش والاجه حصار وسمندره و بوسنه و پرزرین ووولچترین وودین درعهدهٔ شمس‌الدین کاتب ادرنه خانه تخمیناً 3.352

جزیه کبران ولایت منلك تیمار حضرت ابراهیم پاشا درعهدهٔ کمال مردم پاشای المزبور خانه 2.930
« « « دوقه کین در ولایت ارنود « مصلح الدین کاتب بدرالدین بك « 1.594
« « « نفس اق کرمن « قضی اق کرمن « 167

1 — Akkerman Kadısına hüküm...

اق کرمن قاضیسنه حکم یازله که عادت اوزره خراجلربن جمع ایده و بو ییل نویافته ییلی در مردلروك خراجن الوب سال اتیده یی افراز ایده و نه مقدار نویافته بولدیسه حاللرنه کوره خراج وضع ایدوب خراجلربن الا و مذکور کافرلره ابتداء خرج اثنی و تسعین و ثمانمائه یلندن وضع اولنمشدر اثنی ییلنك خراجن سابقا قاضی اولان مولانا سنان حکم موجبنجه خراج وضع ایدوب تمام کتورب حسابه کوسترمشدر و ثلث و تسعین و ثمانمایه یلنك خراجن سابقا اق کرمنه امین اولان حضربالی جمع ایدوب تمام حسابه کوسترمشدر و اربع یلن داخی مذکور اکر حضر بالی جمع ایتمش ایسه اصلیله تفتیش ایدوب بلدرهسزکه اندن طلب اولنه والا کفره اوزرنده قلمش ایسه اربع یلنك داخی خراجن بله جمع ایدوب اصلیله یازب اچهسن ودفترن وران قوله درکاه معلایه کوندرهسز دیو تحریراً فی 2 جمادی الاخر سنه 896

2 — Novabri (Novobrdo) kadısı Zâhid Çelebi'ye hüküm...

نواری قاضیسی مولانا زاهد چلبیه حکم یازلدی که سیروز قاضیلغندن هر ییل وازان خراجیلر یکرمی بش بیك اچه بدل اچهسی الورلر دیو استماع اولندی بدل اشول نسنیه درلر ایمش که خراج دفترنده اسمی اولا مسمیسی اولیه امدی بو ییل خراج جمع ایدب کلان مولانا پیری و سابقا جمع ایدن سید رحیمی و احمد خواجه احضار اولنوب مذکور اچهنك تعیینی تفتیش اولندقده بز بو اچهد، غافلوز و بونك اصلی داخی یوقدر دیو جواب ویردیلر حکم همایونم سکا واصل اولیجاق نفس سیرورك کمرهسن جمع ایدوب تفتیش ایدب کورهسز هر ییل خراججی واریجاق کندولردن باش خراجن و باغ خراجن و مال کرپاس الدقدن صکره اسمی اولوب مسمیسی اولمیان کسنلر ایچون کندولردن نسنه النورمی اکر النور ایسه هر برندن نمقدار اچه النور و جمله النان اچه نمقدار اولور تمام معلوم ایدنب والنملی اولیجاق نوجهله النور خراججی حضورنده می النور ویاخود کندولر جمع ایدب خراججیه می کتورلر حضورکده نیجه ظاهر اولورسه یازب عرض ایدهسز و نفس سیروزدن غیری سیروز قاضیلغنده داخی بو وجهله النور اچهلر وارمدر اول قاضیلقده اولان قرانك کمرهسنه آدم کوندروب کتوروب انلردن داخی وجه مذکور ازره تفتیش ایدب کورهسز انلروك کیفیت حال نیجه معلوم اولور ایسه وقوع ازره یازب بلدورهسز و نفس سیروزك موجود اولان خراج کذارن و نویافتهسن تمام تفتیش ایدب ایرو ایرو دفتر ایدب نویافتهسنه خراج وضع ادب یازب عرض ایدهسز شیله ایدهسز بنوم ایام دولتمده و اوان سلطنتمده رعایایه ظلم اولنمیه وبنوم مالم داخی ضایع اولمیه... احتیاط ازرنده اولوب حقیقت حاله واقف اولوب عرض ایتمنجه اولمیك دیو تحریراً فی 11 جمادی الاول سنه 896

3 -- Sultan Selim Şah Bey...'e hüküm...

جزیهٔ کبران ولایت طربزون مع ولایت ریزه واجب سنه 895 تیمار حضرت سلیم شاه چلبی طال بقاه

ولایت طربزون مع نفس طربزون واجب سنه 895 خانه تخمیناً 13.266

ولایت ریزه در ولایت طربزون المزبور خانه تخمیناً 13.865

سلطان سلیم شاه بك طال بقاه یه حکم یازله که بوندن اول طربزون ولایتنك نواحی که سکا تیمارله ویرلوب خراجی الدوغی رسم اچه‌سی داخی بله ویرلوب بوندن خراجی کوندرلمیوب کندوك جمع ایدوب سکا واصل ادیدی وقتی که نویافته یلی اولا اول وقتن درگاه معلادن خراجیلر کوندرلوب عادت اوزره جمع ایلدوکلری اچهٔ ینه سکا تسلیم ایده‌لر دیو امر اولوب حکم‌شریف داخی ارسال اولنمشدی مذکور خراجیلر هر خانه‌دن بر اچه کندولر ایچون الدوقلری رسم اچه‌سی داخی سکا بله ویرلدوك اجلدن بو یيل که نویافته یيلی‌در بوندن خراجیلر کوندرلمدی طربزون ولایتنك خراجن طربزون قاضیسی معرفتیله و سنك بر یرار امین ادمکله خراجن جمع ایده‌لر و شولکه نویافته‌در بالغ اولمش اولا انلردن عادت اوزره حاللرینه کوره خراج شرعی وضع ایدوب خراجلرین الالر وشولکه تحقیق مرده‌در انلرو کداخی خراجلرین الوب دفتردن افراز ایده‌لر و ریزه ولایتنك خراجن داخی ینه سنك بر امین ادمکله ریزه قاضیسی ذکر اولان موجبنجه نویافته‌لرینه خراج شرعی وضع ایدوب خرجلرین الوب مرده‌لرك خراجلرین داخی اولوب دفتردن افراز ایده‌لر و مذکوران ولایتلروك خراجنی اکیشر دفتر ایدوب بیرن اچه‌لریله سکا تسلیم ایدوب و برزنی سنك مهروکله مذکوران قاضی‌لروك معرفتیله یازلان دفترلری بوندە درگاه معلایه کوندره‌سن ونه مقدار نویافته‌در ومرده‌لری نه‌در اصلیله جمله خراجلری داخی نه اولمشدر انلری دخی محاسبه ایدوب بله کوندره‌سن وذکر اولنان موجبنجه بر حکم داخی طربزون قاضیسنه و ریزه قاضی‌سنه یازله که اول ولایتلروك خراجنی سنك ادملروك معرفتیله جمع ایدوب بر دفتر سکا ویروب و بر دفترین داخی محاسبه‌لریله درگاه معلایه کوندره‌لر دیو تحریراً فی 6 جمادی‌الاخر سنه 896

EVKAF VE EMLÂK

Edirne ve Paşalivası'ndaki, daha umumî bir tabirle, Rumeli'deki vakıflar ve mülkler meselesi Osmanlı İmparatorluğunun bu kıt'ada yerleşmesi, Türk-İslâm nufusunun artması keyfiyeti ve iskân politikasile sıkı bir surette ilgilidirler. Edirne şehrinin teşekkül ve inkişafından behsederken temas eylediğimiz gibi, kuruluş devrinin bütün teşkilât ve cihazı Rumeli'nin iskân siyaseti meselesine ehemmiyet veriyor, her fırsat ve suretle bunu besliyor ve inkişaf ettiriyordu.

İlk Hükümdarlar ve idare başındakiler memleket açan, onu imar, iskân ve muhafaza eden, müstakar bir Türk-İslâm cemiyeti kurmaya ve kökleştirmeye matuf her türlü gayreti sarf eden muhtelif sınıf ve meslekdeki kimselere temlikler, evladlık vakıfları yapıyor, buralarda onların tasarruf ve temellük haklarını sağlıyor, birçok muafiyetler tanıyor, nihayet türlü şartlarla vakıf, halinde yaşamasını, evlâd, ahfad ve azadlıları ve bunların nesillerine intikal etmesini imkân ve teminat altına alıyor, bu hususlara bilhassa itina gösteriyorlardı. Profesör Ömer Lütfü Barkan'ın *"şer'î miras hukuku ve evladlık vakıflar"*, *"kolonizatör Türk dervişleri"* başlıkları altında tetkik ve neşrettiği makalelerde ve diğer etüdlerinde güzel ve etraflı bir şekilde şerh ve tafsil eylediği gibi, ilk Padişahlar — bu meyanda Süleyman Paşa da dahildir — mülkler tevcih ederken hem bir hayır maksadını takibetmekte, hem de, mescid, zaviye, tekke ve diğer tesislerle yeni feth edilen yerlerin imarını düşünmekte idiler. Bu vakıf ve mülkleri—ki birbirine sıkı sıkıya bağlıdır, bilhassa evlâtlık vakıflarını, bir bakıma göre, mülk olarak mütalâa etmek mümkündür ve aralarında aşılmaz maniler çok defa görülmemektedir —, biz, ya hükümdarların bâzı kimselere doğrudan doğruya *vakf-ı evlâd* olarak verdikleri, veya, bâzı ümerâ ve nufuzlu şahsiyetlerin, askerî ve idarî hizmetleri mukabilinde, kendilerine tevcih edilen yerlerdeki tesislerini, Padişahlardan gördükleri müsaade ve lütuflarla, evlât ve ahfatlarına, muhtelif şekil ve şartlarla, fakat çok defa, evlatlık vakıfları suretinde intikal ettirerek mukarrer-nameleri temin edilmiş

mülk ve vakıflar hâlinde görmekteyiz. Bu hal, bâzan bir toprak aristokrasisi veya, şehir ve kasabalarda, vakti ve hali yerinde, birçok muafiyet elde etmiş, kuvvetli ve münevver bir burjuvazi şeklinde kendini göstermiştir. Bu gibi yerlerde dinî ve içtimaî müesseseler, zâviye ve imaretler cemiyetin sosyal bünyesine iyiden iyiye tesir etmiş, vâkıfın şart ve gayeleri, tahakkuk ederken kendi âile ve mensuplarına bir otorite temin etmekle beraber, muhitinde de, devlet ve cemiyetin hayrına, güzel neticeler doğurmuştur.

Bu kitabın bu faslında, biz, meşgul olduğumuz devir ve sâha içinde teşekkül etmiş ve yaşamış türlü şekildeki vakıf ve mülkleri sıralamak suretiyle bu konuya geniş bir yer tahsis edecek, bu vakıf ve mülklere âit rastladığımız orijinal kayıtları bütün hususiyetleri ve teferrüatları ile aynen naklederek, kronolojik tertibe göre, bir listeyi tesbite çalışacağız. Bu tertib, asırlara, her asırdaki padişahların devirlerine göre, bu devirlerdeki aynı cins ve mahiyetteki veya müşterek karakter taşıyan taksimatı gösterecek ve her vakıf ve mülkü, kaydedildikleri tahrir defterlerinin de zamanları nazara alınmak suretiyle, birer numarayı ihtiva edecektir.

I. XIV. ASIRDAKİ VAKIF VE MÜLKLER

A. Süleyman Paşa ve Murat I. devri

Rumeli'deki ilk vakıflarda, Anadolu'da ötedenberi Selçuklularda ve Beğliklerde vakıf tesisi yolundaki an'anenin bir devamı mahiyetinde, bu mıntıkada onların izlerinde yürüyen bir karakter göstermektedir. Orhan Bey hâkim olduğu yerlerde bâzı köyleri, dinî tesisler yapmak ve bunları yaşatmak maksadı ile şeyh, ahî ve fakih'lere, muhtelif kasaba kadılarına vakfetmişti [1]. Oğulları Süleyman Pa-

[1] Orhan beyin *Adapazarı* ve *Geyve* taraflarındaki şu vakıflarını bir misal olarak zikredeceğiz.

« اوقاف آده (Adapazarı)

a) امیرعلی چفتلکی که وقف‌در اورخان بکدن مذکور کویوك مسجدن یاپمغه و امامت اتمکچون وقف ایمش

b) قریه قیاقلوکی وقف‌در اورخان بکدن مسجده مولانا یوسف فقیه تصرف ادرمش

c) قریه قیومجلو که وقف‌در اورخان بکدن و مراد بکدن مسجده محمد فقه تصرف ادرمش شمدی اغلی مصطفی فقی تصرف ادر الندہ سلطان مراد خان و سلطانمزوك [Fâtih] برات همایون وار

şa ve Murad Bey de ilk fethedilen Rumeli topraklarında, *Gelibolu*, *Bolayır*, *Malkara*, ve diğer yerlerde bu an'aneye sadık kalmışlar, ve tabiî daha fazla bir nisbet ve mikyasta buna ehemmiyet vermişlerdi. Orhan Bey köyün mescidini yapmak ve imamlık vazifesi görmek için veya bir kadı'nın tasarrufuna terketmek suretiyle vakıf yaptığı gibi, Süleyman Paşa da, evvelâ, Bursa taraflarında, sonra da, Rumeli yakasında bu kabil gayelerle vakıflar tesis veya tevcih eylemişti. Biz, Süleyman Paşanın *Karagöz*'de, yani, *Geyve Akhisar*'ında bir zâviyeye, iki köyü köprü hizmeti için ahîlere verdiğini gördüğümüz gibi [2], *Malkara*'da *Hacı Ilyas köyünü* de bu ismi taşıyan kimseye evlâdlık vakfı olarak verdiğine şâhit oluyoruz. Kezâ, Murad I. de, meselâ, yine *Malkara*'da kulum dediği Ahî Musa'ya «*bir çâre yiri* canı için, âhireti için «*vakf-ı evlâd kıl*» mıştı [3]. Bu hususta diğer dikkate değer bir misal de *Kirmasti sübaşısı* Bâli beyin, yine o devirde, yaptığı vakıf-

---

d) اوقاف ولایت قراکوز (Geyve Akhisarı)
قریهٔ حسین کوی مرحوم اورخان بك وقف‌در متولیسی مذکور اخی مصطفی‌در

e) قریه بالجی کوی وقف‌در اورخان بکدن و طکرل بکدن میخالیجه قاضی اولنلر یرمش و یلده اون اکی مد تخیل ایوب فقی و فخرالدین فقی یرلرمش‌شمدی یروساده دلوخلیفه تصرف ادرمش»
(krş. *859 tarih ve İnkilâp ktb. Cevdet Y.*, n. 117/1 deft. s. 49 v. d., 54, 116)

Bu sonuncu kayıttaki «طکرول بك» i, M. Cevdet, Ertuğrul Bey zannetmiş ve defterin kenarına bu yolda bir hâşiye yapmıştır. Bu ihtimal çok zayıftır; çünkü Ertuğrul beyin Geyve'de vakıf yapması mümkün görülemiyeceği gibi, kelimenin filolojik bakımdan okunuşu ve bilhassa Orhan beyden sonra zikredilişi de böyle bir hiporez serdine asla müsait değildir.

[2] a) قریهٔ مغری وقف عمارت مرحوم سلیمان پاشا اورتاجلردر خاصل‌زاویه‌کدر اخی‌مصطفی تصرف ادر

b) قریه بناز اورانی کیم سلیمان پاشا وقف‌در کاویه (Geyve) قاضیسی تصرف ادر

c) مزرعه احمد شیخ بر چفتلك یری وقف‌در مرحوم سلیمان پاشادن شمدی اخی شیخ اغانلری حمزه و حاجی یعقوب و شیخ عوض تصرف ادرلر اللرنده سلطانمز نشان همایون وار

d) قریه جکره‌کی وقف‌در سلیمان پاشاد کویری خدمتیچون النده مرحوم سلطانك و مراد بك خوندکاروك و سلطانمزوك نشان همایونلری وار

e) قریه بلاندهکی وقف‌در سلیمان پاشادن اخی الیاسه حاصل زاویده یتور کویری خدمتیچون ورلمش شمدی اخی الیاسك اغلی اخی علی تصرف ادر النده سلطانمزوك نشان همایون وار حاصل 1730 (باچفت خانه 11 ، بنلك (Bennâk) 8 ، مجرد 3 ، بیوه 3)
(krş. *ayn deft.*, s. 51, 55 v. dd., *diğer vakıfları tür-yer.*)

[3] krş. Murad *I. ın 767 tarihli vakfiyesi* nşr. Tahsin Öz, (*Tarih vesikaları* I, sayı 4).

lardır ki, Rumeli'deki ilk vakıflar için de bize tipik bir örnek gibi görünmektedir [4].

Bu devrin Rumeli'deki vakıflarına Süleyman Paşanın vakıfları ile başlıyacak, sonra, onun kendi evkafından bâzı kimselere verdiklerini, veya, doğrudan doğruya evlâdlık vakfı olarak tevcih ettiklerini, daha sonra, Murad I.'ın ve devrinin vakıflarını sıralıyacağız. Prof. O. L. Barkan'ın yukarıda zikrettiğimiz makalesinde [5] neşrettiklerinin sâdece isimlerini kayd ve işaretle iktifa, fakat, diğer tahrir defterlerindeki fark ve tebeddülleri ilâve edeceğiz.

1 — Süleyman Paşa evkafı:

a) *Bolayır*'daki İmareti için:

«أوقاف مرحوم مغفور سلیمان پاشا انارالله برهانه که محروسه بولایرده اولان عمارتنه صرف اولنور»

I. nefs-i Bolayır (860 da)

mahalle-i *Kırşehirlü* محلهٔ قیرشهرلو			mah. *Ahi* اخی		
hâne	çift			hâne	çift
35	13			40	25.5
mah. *Çokallû* چوقللو		mah. *Otamış* اوتامش		mah. *İmaret* عمارت	
hâne	çift	hâne	çift	hâne	çift
17	10	17	9 5	17	6
				غیرازسیدزاددلر	
mah. *Karahisârî* قره‌حصاری		mah. *Doğan-Arslan* طوغانارسلان			
hâne	çift	hâne	çift		
34	17.5	25	17.5		
	yekûn:	hane 175			
çift	bennâk بناك	mücerred		çift ازخارج	
97	58	11		15	
resim 2134	resim 522	resim 66		resim 335	

[4] Bâli Bey iki değirmenini dedesinin imaretine, bir bağı camiinin müezzinine, bir sabun-hâneyi de sermayesi ile birlikte mahalle mescidinin imamına, mescidin tenvirine ve tamirine vakfetmişti:

«و کرماستی سوباشسی یالی بکوك بوینوز درسنده اکی دکرمن وار وقف اتمش ددسی عمارتنه و بر پاره باغ وقف اتمش جامع مؤذننه و بر صابون خانه بیك اچه سرمایه‌سیله وقف اتمش محله مسجدنوك امامنه و جراق یاغنه و مرمتنه و مسجده متصل بر بابوجی دکانی دخی و محله مسجدنوك مؤذننه بر پاره باغ وقف اتمش و یالی بکك قرداشی قاسم بك میخالیجده بر دکان و کرماستیده بر باغ وار»

(krş. *any. deft.*, s. 107)

[5] krş Ömer Lutfi Burkan, *Kolonizatör türk dervişleri*, (*vakıflar dergisi sayı 2* 1942)

Bolayır'daki vakıf hristiyanları:

«جماعت کبران درنفس بولایر می باشند»

hâne	çift	bennâk	mücerred	cizye
61	35	23	3	
	ispence 875	resim 207	rerim 18	3622

«محصولات نفس بولایر» mahsulât-ı nefs-i Bolayır

Seydi-Kavağı tuzlasından senelik nakit	«سیدی‌قواغی» یك‌ساله نقد		25.000
Tuz	» تمك یك ساله	mud	25
öşr-i bâğât-ı müslimânân	425 dönüm, bahâ		2550
dekâkîn	seneliği		300
Sarumış صاروملش *çiftliği* mukataası			600
hristiyanlardan şira öşrü	«عشر شیره ازکافران»	senede	500
pamuk öşrü	«عشر پنبه»	»	30
kendim öşrü	«عشر کندم»	mud 80	9600
arpa »	«عشر جو»	mud 12, kile 3	972
yulaf »	«عشر علف»	mud 53	3180
darı »	«عشر داری»	» 1	60
bakla »	«عشر بقله»	» 3	240
mercimek »	«عشر مرجمك»	kile 10	80
burçak »	«عشر برجاق»	» 15	60
Bolayır'da 20 değirmen	«اسیابهادرنفس‌بولایر 20 قطعه فی 20»	resim	400
» nâibliği	«نیابت نفس‌بولایر که متولی تصرف ادر»	senede	1000
Salârlık mütevellî'ye âit			2400
Yekûn			55016

		hâne	çift	bennâk	mücer.
nefs-i *Seydi-Kavağı*	«نفس سیدی قواق»	114	30	69	12
karye-i *Demürcilü*	tâbi-i *Kavak*			senede	8000
nâiblik ve salârlık	نیابت نفس قواق‌ودمورجیلو مع‌سالارلق			senede	1200
karye-i *Cinker*	جنکر حاصل مقاطعه ویریلور			»	2000
» *Mirafti*	میرافتی کبرانست بونلر خراج ورمزلر ارتاچیلردر				

شیرده بشته اکی وررلر و حبوباته بشته بر وررلر وحفتلو اولان اسپنچه ورمز اولمیان اسپنچه ورر کرو اول اوزره یازلدی

	hâne	çift	kunnâk	mücerred	hâne	bennâk	mücer.
	87	42	43	2			
Karye-i *Arabllu* عربلو	*Mirafte* gibi				25	3	1

Karye-i *Kerasye* كراسيه *Mirafte* gibi

senede محصول ميرافتى وعربلو و كراسيه مقاطعيه وريلور
32.000

senede 4000 نيابت قريهاء مذكوران كه متولى تصرف ادر
Cem'an

hâne	çift	bennâk	mücerred	[6]
610	351.5	229	45	

Bolayır (890 da)

«محاسبهٔ زاويهٔ سليمان پاشا در بولاير بمعرفة محى‌الدين چلبى (درويش محمد چلبى) ولد مولانا على قوشجى متولى زاويهٔ مذكوره و حضر بالى كاتب عن غرهٔ ربيع‌الاخر سنه 891 الى غايهٔ ذى‌الحجه سنه‌المزبوره تحريراً فى 26 جمادى‌الاخر سنه 896

«اصل مال فى 9 شهر 199.877

«عن بقيهٔ محاسبهٔ ماضيه عن تحويل حضر شاه عن 22 جمادى‌الاولى سنه 888 الى غايهٔ ربيع‌الاول 891 37.544

عن ساليانهٔ زاويهٔ مذكوره عن قسط مملحهٔ قواق عن غرهٔ ربيع‌الاخر سنه 891 الى غايهٔ ذالحجهٔ سنه 891 ، فى سنه 25.000 ، فى 9 شهر 18.790

عن تحويل قزيلو اتماجه عن اول اغستوس 556

« داود يهودى .. 18.144

«عن‌المحصولات قراى مذكورين عن غرهٔ محرم سنه 891 الى غايهٔ ذالحجه سنه 891 فى سنه 97.698

عن مقاطعهٔ قريهٔ جنكارلو	مقاطعهٔ قريهٔ ميرفته	عن مقاطعهٔ عربلو	مقاطعهٔ قريهٔ استارنه
تابع بولاير فى سنه	تابع بولاير فى‌سنه	تابع بولاير فى‌سنه	تابع بولاير فى سنه
2400	24.000	9500	7000

عن‌محصول‌قريه كراسيه	عن‌مقاطعهٔ‌قريهٔ قواق‌و	عن‌جزيهٔ كبران‌نفس	عن‌رسم چفت قراى
تابع‌بولاير مع‌غلات‌فى‌سنه	دمورجلو تابع بولاير فى‌سنه	بولاير فى سنه	سايره فى‌سنه
6.582	14.000	5.940	13.068

رسم بناك قراى‌اوقاف	عن رسم مجردان قراى	عن رسم باغات قراى	عن عادت اغنام قراى
مذكوره فى سنه	مذكورين فى سنه	مذكورين 1058 دينار	مذكورين 11.540 عدد،
1.944	810	وربع فى 4 4233	3 عدد فى 1 3847

[6] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 218 v. dd. Süleyman Paşa vakıfları 763 (1362) tarihlidir (krş. M. Cevdet, ذيل على فصل (الاخية‌الفتيان) التركيه فى كتاب‌الرحلة لابن بطوطه استانبول (1351 - 1932)

(«فاتح روم ايلى الغازى سليمان شاه ابن اورخان، بولاير و ازميت، و 763» s. 188)

عن رسم اسیاب باد | کرایه دکاکین دربولایر | عن عشر شیره بولایر | عن عشر پنبه مع چکید قرای
92 باب فی 30 | فی 9 شهر 6 باب | 306 مدره فی 4 | مذکورین 89 اذنکی فی سنه
870 | 308 | 1224 | 89

عشر کتان بولایر | عن بهاء ساز و چایر بولایر | عن بهاء میوه هاء بیابان | عن قسط باغچه در بولایر
فی سنه 109 قیه | فی سنه 761 | فی سنه 400 | فی سنه 100
22

عن عشر کواره | عن عشر بساتین | عن بهاء بارکیر اسیاب که سقط شد
فی سنه 369 | فی سنه 192 | 1 عدد 65
45.845

«عن المبیعات

عن بهاء نمك | عن بهاء کندم بمد کلیبولی | بهاء جو 11 مدا | بهاء علف | بهاء باقله
184 مزور | 223 مداً 2 شنك | 7.5 کیلجه | 344 مدا 18.5 کیلجه | 5 مدا 1.5 کیلجه
3750 | 22.436 | 798 | 17.449 | 486

بهاء بورجاق | بهاء دفنه | بهاء عرس (؟) | بهاء نخود | بهاء تخم | بهاء تخم کتان
1 مد 12 کیلجه 1 شنك | 2 کیلجه 2.5 شنك | 12 کیلجه 3.5 شنك | 9 کیلجه 1.5 شنك | 1 کیلجه 35 شنك | 8.5 کیلجه
128 | 11 | 159 | 54 | 20 | 52

104.690
57.119

«وضع من ذلك فی 9 شهر
«الطوفات فی 9 شهر

«جماعت وظیفه خوران زاویهٔ مذکوره عن غرهٔ ربیع الاخر سنه 891 الی غایهٔ ذی الحجه سنه 891 فی 9 شهر

درویش محمد چلبی ولد مولانا علی قوشجی | شمس الدین شیخ | حضر بالی کاتب | خطیب بولایر | امام بولایر
متولی فی شهر الف فی 9 شهر 9000 | زاویهٔ مذکور 15 | 8 | 4 | 4

(بوندن غیر محصول عشر وسالاریه داخی متصرفدر)

مؤذنان بولایر | خطیب قواق مع امامت | مؤذن قواق | محی الدین وکیل خرج | حمزه کیلاری
نفرات 3 | 3 | 1 | 6 | مع انباری 4

الیاس نقیب | بابا علی تربه دار | حسن بواب | حسن المزبور کاربانسرای | طباخین | خباز | قیم جامع
3 | 2 | 1 | 2 | 3 نفرا 9 | 3 | 2

قیم زاویه کاسه شوی | کیال | اسیابی | اخوری | یوسف معرف | اجزاخونان | جابیان 5 نفراً
1 | 2 | 2 | 2 نیم | 1 | 15 نفرا فی 1 | فی 3 15
15

بجهة بهاء حصه (؟) | شیرمرد | یکون
اسیابی تکفورطاغی | فی 9 شهر 39.915
3 | 2

المشاهره | فی 9 شهر | فی یوم
9.000 | 30.915 | 114.5

«جماعت وظیفه خوران سایره عن زواید زاویهٔ مذکوره والتاریخ المزبوره
مولانا مدرس در مدرسه ازنکمید . . . . . یکون
17·204 10

المشاهره فی 9 شهر فی یوم
1544 15.660 58
47.571

«الاخراجات
«خرج مأکولات زاویهٔ مذکوره عن غرهٔ ربیع الاخر 891 الی غایهٔ ذی الحجه 891 فی 9 شهر 35.467
بهاء کوشت فی یوم بهاء ارز بهاروغن ساده بهاء عسل بجهت خرج بجهت ضیافت مسافرین
150 لدره فی 9 شهر بمد کلیبولی 11 قنطار ... رمضان مع حضرت داود پاشا
9 مدا 2 کیلجه ... و علی پاشا
11.770 6966 3183 679 2863
467

« المرمات
مرمت انبار غلاطه در بولایر مرمت حولوی مطبخ مرمت حولوی کیاه، اسیاب، جامع قواق، کاربانسرای
... ... 31

« حق تولیت عن عشر محصولات غیراز بقیه محاسبه و مبیعات و بهاء بارکیر سقاط 11.637
95 187

« الیه
من ذلك الباقی
بجهت مرمت جامع غازی خداوندکار طاب ثراه بقی الیه
در کلیبولی مرمت حمام در اوقاف جامع المزبوره برموجب حکم 93.187
همایون فی اواخر ربیع الاول سنه 891 بمعرفة مولانا
قاضی کلیبولی و درویش چلبی قول المزبور بروجه مقطوع
2000

«محاسبهٔ غلات زاویهٔ سلیمان پاشا در بولایر المزبوره بمعرفة درویش محمد چلبی ولد مولانا علی قوشجی و حضر بالی کاتب عن غرهٔ ربیع الاخر سنه 891 الی غایهٔ ذی الحجه سنه المزبوره» [7]

II. nâhiye-i Malkara ملقره (860 da)

Karye-i *Babayad* بابایاد	hâne	çift	bennâk	mâecerret
	25	14.5	4	6
		resim	resim	resim
		319	36	36
Yekûn: 1178 Öşr-i	kendüm, — cevv, — alef, — bağ..			dö.
	4.5 mud	5.5 kile	3 mud	15
			15 kile	
	450	22	225	90

[7] krş. *İnkilâp Kütüph.*, O. 91, s. 364 v.d.

Karye-i *Yenice-köy* یکیجه‌کوی	hâne	çift	bennâk	mücerred
	23	14	7	2
		300	63	12

Yekûn: 1358	Öşr-i	kendüm,	— cevv,	— alef,	— bağ
		6 mud	1 mud	3 mud	4 dö,
		600	80	183	120

Karye-i *Saruhanlu* صاروخانلو مع قدر قسطمونی	hâne	çift	benâk	mücerred
	22	18	2	1
		396	18	6

Yekûn: 1595	Öşr-i	kend.,	— arpa,	— alef,	— bağ
		3 mud 14 kil.,	1 mud 6 kil.,	2 mud 8 kil.,	
		370	84	144	72

Karye-i *Tatarlar* تاتارلر	hâne	çift	bennâk	mücerred
	26	16 5	6	2
		363	54	12

Yekûn: 1396	Öşr-i	kendi.,	— arpa,	— alef,	— bağat
		5 mud 18 kil.,	1 mud 8 kil.,	4 mud	
		595	112	240	25

	hâne	yekûn
K. *Urulmuş* اورلمش	14	551
K. *Yeni-Köy* یکی‌کوی	25	1051
K. *Halil-Eşince* خلیل‌اشنجه	29	1185
K. *Esendik* اسندك	20	1212
K. *Birgoz* برغوز	22	1597
K. *Bazarlû Bey* بازارلو بك	12	820
K. *Ballu-Sule* باللو سوله	28	1995
K. *Yuva* یووا	15	722
K. *Kalaycı* maa' *Haydarlu* قالایجی مع حیدرلو	45	2129
K. *Müstecablū* مستجابلو	38	1894
K. *Kara-Ahi* قره‌اخی	44	3009
K. *Çalış* چالش	21	1167
K. *Eytemür* ایتمور	26	1168
K. *Sasani* صاصانی	29	2039
K. *Kara-Yahşi* قره‌یخشی	48	1880
K *Ballû-İlyas* باللو الیاس	26	745
K. *Hara-Koç* قره‌قوج	24	1346
K. *Aksakıı* اقساقلی	40	271
K. *İmrelû* امرەلو	21	912
K. *Bunak* بوناق‌مع‌اسکی‌کوی	34	1314
K. *Göbeklü* کوبکلو	13	700
K. *İshak-Şeyhlü* اسحاق‌شخلو	17	513
K. *Alpağud* الب‌اغودنام‌دیکر بولغولر	12	287
K. *Bey-köy* بك‌کوی‌نام‌دیکر اوده‌کوی	40	1704
K. *Delûler* دلولر	37	2023

Öşr. kovan	resm. ganem	öşr. meyva	öşr. mercimek
600	2970	50	40

niyâbet: 3000 نیابت اوقاف مذکوره‌که متولی تصرف ادر

âsiyâb: 600 6 اوجاق بعضی معمور بعضی خراب بر مد بغدایه وریلور فی سنه

âsiyâb: 1425 5 قطعه قاطیه وریلور مرمتداخی الان کسنه ارزنه‌در فی سنه 14 مد 5 کله

Yekûn: 9135

Cem'an

Hâne	Çift	Bennâk	Mücerred	Hâsıl	
1382	794.5	423	162	159.448	[8]

b) İznik'deki medresesi için:

«وقف مرحوم مغفور سلیمان پاشا نورالله قبره ازنیق شهرنده اولان مدرسه‌سنه وقف‌در مدرس اولانلر تصرف ادرلر شمدکیحالده مدرس مولانا خیرالدین النده‌در بوندن اوکدین بو کویك حاصلی حبوبات جنسندن ثلث ثلثان ادرلرمش و باغلرنوك نصفین وررلرمش صکره بر مدرس‌کلوب باغلرندن خمس آلمش شمدکیحالده باغلرندن ثلث ویرالر دیو قید اولدی»

I. Karye-i *Ereğlice* tâbi-i Gelibolu

«ارکلیجه تابع کلیبولی خراج واسپنجه ورمزلر

hâne: 35 , Hâsıl: 6000 [9]

II. Karye-i *Ereğli* tâbi-i Yalak-Ova

«ارکلی تابع یلاق اوا سلیمان پاشادن وقف‌در ازنیقده‌کی مسجدنه محصولاتی حافظلر تصرف ادرلر» [10]

Süleyman Paşa'nın evkafından olup da şeyh, fakih ve ahîlerin tasarrufunda bulunan veya Süleyman Paşa zamanında, her halde, onun tarafından hükmü verilen diğer vakıflar şunlardır:

2 — Nadir Şeyh vakıf çiftliği

Yerini bilmediğimiz ve tahrir kayıtlarında da tesadüf etmediğimiz bu vakıf çiftliği Süleyman Paşa evkafından bulunduğu tasrih edildiği için, Gelibolu-Malkara bölgesinde bulunmuş olması ihtimalini düşünerek, bu listeye idhal ediyoruz: Nadir Şeyh'in tasarrufunda bulunan bu vakıf çitfliği, sonradan, kendisine nisbetini bilemediğimiz,

[8] krş. *Başvekâlet arşivi, 12 n. tapu deft.*, s. 221 v. d.

[9] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 200 v. d.

[10] krş. *İnkilâp kütüph., 117/1 n. deft.*, s. 76

Hasan Fakih adında birinin elinde uzun müddet kalmış ve bilâhare Mahmud Fakih, Hasan Fakih'in kızdan torunu, Nureddin Hamza Fakih, ve onun da oğlu Hızır-Şah Fakih ismindeki kimselere intikal etmişti. Murad II. devrinde bu vakıf çiftliği hakkında verilen şu iki berat hâdiseyi anlatmaktadır:

بو نشان همايون شول سبب ازره صورة تحرير اولدى كم مرحوم مغفور سليمان پاشا عمم اوقافندن نادر شيخ ييدكى وقف چفتلكى كيم زمان مديد حسن فقيه متصرف اوليش اول وفات ادجك محمود فقيه آن آلب كندو چفتلكنه قتمش شمدكى حالده بكا عرض اتدلركى مذكور حسن فقيهوك قزى اوغل واردر طالب علمكه مولانا سراج‌الدين خدمتلرنوك قردش اوغل مولانا نورالدين حمزه فقيه‌در پس اول دادسى متصرف اولدوغى وقف چفتلكى مذكور حمزه فقيه وبردمكى اول وقف تصرف ادب محصولاتى وجه معاشنه صرف اده انلرن روحنه و بنوم دوام دولتم و قوام حشمتم دعاسنه آناءالليل و اطراف‌النهار اشتغا كستره مكتوب شريف جهانمطاعه مطالعه قلنلر تحقيق بلب اعتماد قلالر تحريراً فى اواخر شهر ربيع‌الاخر سنه خمس و عشرين و ثمانمائه [23.IV.1422] هجرت نبويه مدينه در موضع دارالسلطنه ادرنه» [11]

«... اول‌دركم مرحوم سليمان پاشا عمم اوقافندن نادر شيخ ييدكى وقف چفتلكى كه حسن فقيه متصرف اولمش امش مذكور حسن فقيهك قزى اوغلى كه سراج قاضى قارداش ددنك اوغلى حمزه فقيه‌در اكا ويردم ادى كه ددسى حسن فقيه متصرف‌اولدغ قرار ازرنه متصرف اولا ديو شمدكيحالده مذكور حمزه فقيه دخى وفات اتمش ايله اولسه آنك قرداش حامل توقيع‌رفيع حضر شاه فقيه ويردم كم اول وقفه وقفيت ازرنه متصرف اولوب محصولاتى وجه معيشتنه صرف ايليه هيچ احد كاينا من كان مانع و دافع اوليه علامت جهانمطاع مطالعه قلانلر مضمون تحقيق بلب اعتماد قلالر تحريراً فى اويل ذى‌الحجه المباركه لسنه ثلث و اربعين و ثمانمايه [10.V.1440] هجريه بمقام ادرنه المحميه» [12]

3 — Hacı İlyas vakfı

Süleyman Paşa Malkara'da Hacı İlyas adındaki kimseye, sonradan onun adını taşıyan köyü evlâdlık vakfı olarak vermişti. Kendisinden sonra oğlu Yunus, daha sonra kız kardeşi Ayşe ve nihayet mevlânâ Cârullah'ın tasarruflarında kaldıktan sonra *İstanbul*'da Eyyub-ı Ansârî zâviyesine vakfedilmişti:

«وقف مرحوم سليمان پاشا نورالله قبره حاجى الياسه وقف اولاد اتمش امش صكره اوغلى يونسه ويرلمش اندن صكره قز قرنداشى عايشه‌يه ويرلمش اول داخى وفات‌اديجك مولانا جارالله ورلمش صكره آندن آلنوب استانبولده مرحوم ايوب انصارى زاويه‌سنه وقف اولنمش شمدكيحالده اول زاويده صرف اولنور بو ازره پادشاهمزك حكم همايونى واردر»

[11] krş. *Topkapı sarayı ktb. Sinan Paşa arşivi* No; 20, arşiv listesini nşr. Tahsin öz, *Belleten* n. 37 (1946).

[12] *ayn. yerde n. 21*

«قريهٔ حاجی الياس خانه چفتلو : 6 ، رسم 132 ؛ بناك 1 ، رسم 9 ؛ مجرد 1 ، رسم 6 ؛ عشر بغداى 6 مد 15 كله ، بها ، 743 ؛ عشر ارپه 2 مد 6 كله ، بها ، 184 ؛ عشر يولاف 3 مد 9 كله ، بها ، 207 ؛ عشر مرجمك 3 كله ، بها ، 24 ؛ عشر باغات 7 ؛ عشر قوان 25، اغاج قرمهسی 110 ؛ عشر جوز 18 ؛ عشر بستان 5 ؛ نيابت 16 يكون 1488 » [13]

4 — İzzeddin (Hacı)'in, "Süleyman Paşa zamanında,,, verdiği vakıflar:

a) İshah Fakih'e

Bu zat (İzzeddin) Gelibolu'da *Emir-İlyas çiftliği*ni İshak Fakih'e vakfetmiş, sonra, onun yiğeni Muhsin'e ve, evlâdından kimse kalmayınca, Hacı Mürsel'e intikal etmişti;

«وقف مرحوم سليمان پاشا زمانده عزالدين آدلو كسنه امير الياس چفتلكنی اسحق فقيه وقف اتمش حدی و سنوريله اول وفات اديجك قز قرنداشی اوغلی محسنه ورلمش اول داخی وفات اديجك اولادندن كسنهسی قالمامش حاجی مرسله ورلمش وقفيت ازره تصرف ادر النده پادشاهمزك حكم همايونی واردر تخميناً اون مدلق يردر حاصل 250 » [14]

b) Kavak Ahisi'ne [15]

5 — Murad I. vakfı (*Malkara*'da)

«وقف جامع مرحوم غازی خداوندكار طاب ثراه هر كم قاضی اولورسه متولی اولدر

حمام 1	حمامه متصل اكی دكان	يكون حاصل	المصرف	متولی	وظيفهٔ مدرس ..
		فی سنه	فی شهر	فی سنه	فی يوم
6000	180	6180	15	2	2

احمد فقيه، عرب خواجه، شجاع

مولانا مصلح الدين ولد قاضی شاهين المصرف 5520 » [16]

6 — Yegân Reis Zâviyesi vakfı [17]

Murad I. ın Yegân Reis'e şeyhliğini evlâdlık vakfı olarak verdiği bu zâviye Fâtih devrinde ahîlerden Yusufhan ile Abdülkerim elinde idi. Zâviyenin vakfı olan *Malkara*'daki *Yegân Reis köyü*nde 22 vakıf hânesi bulunuyordu ki bunun 12 çiftlû (resim 264) 8 i bennâk (72) ve ikisi mücerred (12) resmine tâbi idi. Muhtelif mahsulâtı

[13] krş. *12 n. tapu deft*,, s, 260

[14] *ayn. yerde*, s. 196

[15] *ayn. yerde*, s 213; Ö. L. Barkan. *Kolonizatör Türk dervişleri* (*vakıflar dergisi*, II., s. 344 v. d.)

[16] krş. *12 n. tapu deft*., s. 215

[17] krş. Ö. L. Barkan, *ayn. yerde*, s. 345

arziye öşürleri ile *Malkara*'daki hamam (senede 4000)—ki yukarıda Murad I. vakfına âit olan hmamdan ayrıdır— ve yine *Malkara*'daki bağların öşrü (100) yekûnu 6547 akçe idi ve zâviye masrafı da 860 sıralarında günde sekiz akçe bulunuyordu [18].

7 — Hacı İbri Mülkü (*Malkara*'da)

Murad I, Malkara'da iki parça çiftliği Hacı İbri adındaki bir kimseye temlik etmişti. Kırk yıl kadar tasarrufunda bulunan bu çiftliklerin mülklüğü bütün ümerâ tarafından tasdik olunmuş, vefatında, bu mülkün, kızı Nurca'ya intikali ve sonra Nurca ile zevci Hızır bin Yegân bin Hacı Hayreddin'in bu iki çiftliği 3500 akçeye Hacı Hzır bin Emir'e sattıkları 840 ve 843 tarihlerinde *Malkara kadısı* Ahmed bin Hasan Fakih tarafından tescil edilmişti ki, bu tarihlerde tanzim edilmiş arapça ve türkçe huccet (ikisi bir kâğıtta) aynen şöyledir [19]:

Vesikanın eb'adı 90×14 sm.
arapça kısım 19 sm.

«.. الدعوى والاستشهاد من قبل مفخرالاعيان حاجى خيرالدين / المعروف با بن قره درزى
شهادة صحيحة شرعيه و عن المطاع عدية / بان المزرعتين الكاينتين فى ظاهر ميغلقره المحدود.../ فى الصك
الملاصق اخر هذاالقسط اللتين باعتهما نورجه بنت/ حاجى ابرى زوجه حضر بن يكان بن حاجى
خيرالدين المذكور/ .....المرحوم المغفورله الشهيدالسعيد/ مراد بك بن ارخان بك المعروف بغازى
خداوندكار ..../ لحاجى ابرى المذكور و تصرف حاجى ابرى المذكور فيهما الى ان بموت/ فيهما شهدوا
على الوجه المذكورين و قبلت شهادتهم لكونهم املالها/ وحكم بملكته المزرعتين المحدودين للمذكورين
لحاجى خيرالدين المذكور/ حكما صحيحا و نفذ حكم الحاكم المدعو بمولانا شمس الدين المذكور/ فى الصك
الملاصق اخر هذاالقسط المذكور تنفيذا صحيحاً/ و اشهد على حكم الحاضر بن العدول المجتنبين عن الربع
والعدول / در ذلك .... المظفر لسنه ثلث واربعين و ثمنمأئه / وهم حاجى ابراهيم الكتخدا واحى طيفور
وحاجى حمزه الامام / وحسن الامام و بن سليمان و على بك بن قراجه خليل و ... التونج
يوسف / و مولانا سنان السيواسى ومولانا يعقوب النايب و كاتب الحروف موسى المسافر/

لما ثبت مصحه ماضيه و كونه كتاب من اصله/ ثبت مضمونه عندى و حكمت بصحته وانا احمد/
بشهاده احمد بن موسى و رجب بن دده امفيته بن حسن فقيه الحاكم ببلدة/ مغالقره المحروسة
و نقلته واشهدت على امضاى هذا صتى بن/
الحاج ذكريا و حاجى بن امين زيده محمد بن فرامرز بن
خواجه على عفى عنهم المولى اربع المظالم/ وفضل الخصومات

[18] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 249
[19] krş. *Topkapı Sarayı ktb. Sinan Paşa arşivi* n. 156

« مضمون حجت شرعیه اولدرکیم بعدالدعوی والتقریر مولانا اومور فقیه بن تکین / و بازارلو بن مسلمبش شرع مجلسه حاضر کاب مرحوم غازی‌خداوندکار/ طیب‌الله نفسه و روح‌الله حاکه سلطانتده مبغالفرادن طشره الك/ پاره چفتلکی اشبو ارادن‌که قیاغا یولن صیردر یاص دپیه وا ../ یاص دپه‌دن صیردر قابه اویوکلك قبله طرفندن یکا فان چالی اوجندن/ کچك دپیه وارر آکندن صیردر یالك صیره دك اشاغه میشه/ اغاجنه وارر اندن صیردر آرمود فداندن دك/ اشاغه انججك یوله انر انججك یولی صیردر طوغری/ یولدن کچر یولی صیردر طای چفتلکنه وارر اندن/ آق یاردن صیردر دك یقارو قایاغان یولنه وارر/ و بر پاره‌سی قبله‌دن‌یانی اسطنبول یولیدر شمالی حضر بن عوض/ یرنه شرقیسی شهردن یانی آخیلر یرنه وارر اشبو حدلر/ اچنده‌کی اکی پاره چفتلکی مغالفرده قوناغی حاجی ابریه تملیك/ ادب صدقه قلدی مذکور حاجی ابری داخی حال حیوتنده و کمال عقلنده/ محدود مذکور یرلری قبول قلب قبض قلدی ملك اولب تخمیناً/ قرق بیل تصرف قلدی زمان ماضیده کچن أمرا مسلم/ و مصدق دتدلر مذکور حاجی ابری وفات ادکدن/ صکره بو اکی پاره چفتلك ارثله حاکم‌الوقت حکم اله/ قزی نورجایه منتقل اولدی دیو عقیب‌الاستشهاد والدعوی/ متفق‌اللفاظ والمعنی و متحدة‌العباره والفحوی سلطان/ الاسلام والمسلمین ظرعام‌السلاطین سلطانمز مراد خان/ بن محمدخان خلدالله سلطنة حضرتلری کلیبولی‌اله مغالفرایه/ سنجاق بك نصب ادکی افتخارالامرا عزالدین بلبان بك/ مغالفرایه سوباش دیو کندو یرینه امین نصب ادکی خوشقدم/ یوزنه و طغانجی اغلی حمزه یوزنه قرشو ذکر اولان/ حدودلر اززنه یورتب اشارت ایلیب حدلری کسترب/ بزم قتمزده شهادت ادا قلدلر شهادتلری بعدالتعدیل والذکر/ حیز قبولده واقع اولدقدن صکره ذکر اولان مزرعتین مذکوره/ نورجایه حکم ادك ملك اولدی بعدازان مذکوره نورجه ایله زوجی حضر/ بن تکین بو اکی پاره چفتلکی چفتلك ازرنه/ حامل‌الحجه مفخرالاعیان والحجاج حاجی حضر بن امیره اوچ بیك بش یوز/ اقچیه صاتدلر ثمن الدلر قبض قلدلر مذکور حمزه بن طغانجی علی/ داخی بله ادی بو بتی اچنده‌کی حدودلری مسلم دتدلر بز دخی مذکور/ حاجی حضر الله بو حجتی وردك بو اکی ذکر اولان چفتلك مذکور حاجی حضرك/ ملك اولدی هر نیچه دلرسه مالکانه تصرف اده هیچ آفریده أمرادن و غیریدن/ بو اکی چفتلك اچنده أکلن غلاتدن الجوز دیو تعرض دکرمیه اکر/ تعرض دکورروب خراج ارض دعوی ادرلرسه دعواسی عند حکام‌المسلمین باطل اولا/

وجری ذلك فی غره محرم‌المکرم سنه اربعین و ثمانمائه هجریه/ شهودالحال/ یوسف بن اسکندر/ واحمدالمؤذن/ و حاجی بن امین/ و طغان بن عبدالله/ عتیق خلیل/ الفقاعی/ و سیدی بن/ ایل مومن/ و رجب بن دده/ و یخشی بن غازی/ و مصطفی الانکربی» [19 mükerrer]

8 — Ahî Musa evlâdlık vakfı 767 (1366)

Murad I. ın *Malkara*'da bir yeri, kendi mensuplarından Ahî Musa'ya evlâdlık vakfı olarak tevcih ettiğini 1 recep 767 (14. III. 1366) gösteren

[19 mükerrer] Bir de, bu Hacı İbri ile ayni şahıs olup olmadığını bilemediğimiz Ahî İbri vardır ki, Hayrabolu vakıfları arasında «Ahî İbrî zâviyesi vakfı» olarak XVI. asır başlarında görüyor ve bir tahrir kaydinden (krş. 370 n. tapu deft., var. 162) bu zatın Hayrabolu'da bir baş-hâne yaptırarak gelirinin «âyende ve revendeye sarf» olunması ve «meşihati evlâd» olması şartiyle bir zâviye vakfı vücude getirdiğini görüyoruz.

vakfiye [20] bu hükümdarın *"Ahilerümden kuşanduğum kuşağı Ahi Musa'ya kerdû elümle kuşadub Miğalkara'da* (مغال‌قردە) *Ahi dikdüm"* dediğini ve evlâdlık vakfı olarak onun oğullarına ve kızlarına intikal edeceğini tesbit etmektedir [20 mükerrer].

9 — Abdal Cüneyd zâviyesi vakfı

Dimetoka'daki Abdal Cüneyd zâviyesi—ki kolonizatör derviş olarak yaptığı bu tesis uzun zamanlar yaşamış ve Murad I.'ın şehir civarında buna tahsis ettiği bir parça yer bu zâviyeye âit olmuştu — vakfına 890 tarihlerinde hafidesi nezaret etmekte ve tasarruf ettiği hassa çayırları ile bağlar öşründen senede 396 akçeyi tekkeye harcamakta idi:

«وقف زاويه ابدال جنيد در نفس ديمتوقه شهر جوارنده بر پاره ير چوكر ايمش مرحوم غازى خداوندكار زمانندن‌برو وقفيمش شمدكيحالده ابدال جنيدك اولغى قرى تصرف ايدب تكيه خرج ايدرلرمش اما حكملرى كورلمدى

حاصل از چاير خاصه وعشر باغات وسائر جهات 396 » [21]

10 — Timurhan Şeyh vakfı

Murad I. tarafından Timurhan Şeyh'e Dimetoka'*da Karaca-Halil zâhiyesi*nde *Elmalı* mezraasını tevcih etmiş, o da burada yerleşerek evlâdlık vakfı hâline getirmişti. Evkaf ve emlâkin bozularak timar yapıldığı sırada bu da değişikliğe uğramış, fakat sonradan evlâdından Ahmed dede, Hızır Derviş ve kardeşlerine iade edilerek vakfiyeti mukarrer tutulmuştur. XVI. asır başlarında evlâdlık vakfı olarak mevcud bulunan ve asır nihayetlerinde de statüsü değişmiyen, yâni, Bayezid II. devrinde verilen mukarrer-nâmeleri muteber tutulan bu mezreada bilfiil beratla mutasarrıf vakıf sâhibi Timurhan Şeyh ahfâdından dervişler sâkin olmakta ve, tahrir kaydinin tâbiri ile «شى‌للەزندكانى» etmekte idiler. Bu sırada vakıf sahibi evlâdından beratsız mutasarrıf bulunanlar olduğu gibi, evlâddan olmakla beraber tasarruf et-

[20] Nşr. Tahsin Öz, *Tarih vesikaları*, n. 4 (1941)

[20 mükerrer] Gerek kendisi gerek oğlu Tayfur nâmına evlâdlık vakıflarına takrir kayıtlarında da rastlanmaktadır. (Krş. 12 n. tapu deft., s. 248; O. L. Barkan, ayn. makale, s. 345)

[21] Ö. Lûtfi Barkan buna âit kaydi Kânunî devrindeki bir defterden (*732 n. tapu deft.*) nakletmekte ve o zaman bu yeri *«Cüneyd'in neslinden oğlu oğlunun kızı oğlu* Seydi»'nin tasarruf ettiği anlaşılmaktadır (ayn. makale s. 358) 934 senesine âit 138/10 n. *tapu defteri* de ayni malûmatı vermekte ve vakfın bağlar ve hassa çayırları mahsulünden 750 akçe geliri olduğunu bildirmektedir. Kezâ bak 20 n. *tapu deft.*, var 153 ve 470 n. *tapu deft.* Selim II. devri)

miyenler, kizmetkârlar ve hizmetkârların evlâdları cemaati de görülmektedir Mezrea hâsılatı 890 da 590 ve 925 de 1458, Selim II. devrinde ise 5274 akçe görünmektedir [22].

11 — Yahşi Fakih bin Danişmend vakfı

12 — Mustafa bey veled-i Yahşi Fakih vakfı

Edirne'deki mahallelerden birkaçının kurucusu olarak yukarıda işaret ettiğimiz, kale içinde mescid, hamam, zâviye yaptırdığını gördüğümüz Yahşi Fakih de evlâdlık vakfı tesis etmişti. Murad I. onun babası Hacı Fakih (Hacı Danişmend)'e *Dimetoka*'da bir köyü (*Yahşi Fakih köyü*) vermiş sonra, Musa Çelebi ve daha sonraki pâdişahlar tarafından da *mukarrer-nâme* ita olunmuştur. 890 sıralarındaki kayıt şöyledir:

« وقف يخشى فقه ولد دانشمند قديمى وقفميش حاليا صاحب وقفك اولادندن يخشى فقيه اوغلى مصطفى و عموسى اوغلى يعقوب وقف اولادلق ازره متصرفلردر الارنده پادشاهمز سلطان بايزيد خان دن وسلاطين قدمادن توقيع شريفلرى واردر

قريهٔ وقف يخشى‌فقه خانه ياغجى اولاد صاحب وقف حاصل [23]

1187 7 1 6

925. de bu köyün 148 senedenberi, yâni tahminen 777 (1375) den itibaren, evlâdlık vakfı şeklinde tasarruf edildiği bildirilmektedir. Bu kayıt da şöyledir:

« وقف يخشى فقه بن دانشمند قديمى وقف ايمش چنقلك طريقيله تصرف ايدرمش سلطان مراد خان كه غازى خنكاردر مذكور يخشى فقيه اتاسى حاجى فقيهه وقف اولادلق اوزره مقرر قلمش بعده سلطان موسى دخى وقفيتن مقرر طوتوب حكم شريف ويرمش الى يومنا هذا سلاطين ماضيدن مقرر نامه‌لرى ايله وقف اولادلق يوز قرق سكز بيل ايمش كم تصرف اولنورمش » [24]

Edirne'nin *Üsküdar nâhiyes*inde yine Yahşi Fakih adında kurulan diğer bir köy de bu âilenin mülkü iken Fâtih zamanında timara verilmiş, fakat, Bayzid II. tarafından evlâdlık vakfı suretiyle tanınarak vakfiyeti muteber tutulmuştu. Bu devirde burası Mustafa Bey veled-i Yahşi Fakih vakfı diye tanınmakta ve Mustafa beyin oğlu Sinan Çelebi elinde bulunmakta idi (14 hâne, 5185 akçe hâsıl) [25]. Sinan Çelibi'nin ölümünden sonra (925) oğlu Pîrî Çelebi, kızı Güllü hatun ve hemşiresi oğlu İsa Bali mutasarrıf idi. Bundan sonra vârisler art-

[22] krş. *20, 77 ve 470 n. tapu defterleri* ve Ö. L. Barkan, *ayni makale*, s. 398 v. d.

[23] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 132

[24] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 257

[25] krş. *20 n. tapu deft.* var. 6

mış, XVI asır nihayetlerine doğru bu vakıf Pîrî Çelebi'nin oğulları Feyzullah ve Mehmed Çelebiler, hızları Fahrünnisâ ve Tacünnisâ hatunlarla diğer vârislerin, vâkıfın şartı mucibince, müsavi surette faydalanmak suretiyle, tasarruflarına geçmişt ive 5900 akçe hasılâtı vardı[26]. Bu vakfa âit bu asırdaki diğer kayıtlar da şunlardır[27]:

« وقف مسجد يخشى فقه‌در داخل قلعهٔ ادرنه برموجب وقفيه مزبور وقفيه‌ده بعض دكانلر و اولر ذكر اولنمش صكره‌دن حريق واقع اوليجاق تبديل و تغيير اولنمش موجود اولانى وقفيه‌يه تطبيق ممكن اولمادى حالبا تصرف اولنانلر بازلدى ديو دفتر عتيق ده قيد اولنمش حالبا داخى دفتردن يازلدى حمام در قرب سوق‌الحرقين حاصل فى شهر 353

« حجرات 24 باب درمقابلهٔ مسجد مزبور بشى خراب اولوب حالبا معمور اولن اون طقوزدر و بش حجره محلندن مقاطعه النور ايمش مقاطعه النان بونلردركه ذكر اولنور برى خراب اولوب برى ايده اوج اقچه مقاطعه‌يه ويرلمش

« بر او مزبور اوددلر مقابله‌سنده خراب اولوب يرنه تعمير اولنمش حاصل فى شهر 15

« مزبور اوددلر قربنده ايكى سفلى او صوندرماسى و كيلارى و اخورى ايله حدودى وقفيه‌سنده مسطوردر صكره خراب اولوب نقضى بيك اقچه يه صاتلوب عرصه‌سى عيسى خليفه‌يه ايده سكز اقچه مقاطعه‌يه ويرلوب حولى‌سنه قاتمش حالبا مقاطعهٔ قاضى محمد چلبى ويرر ايمش حاصل فى سنه 960

« كرى قاپوسى داخلنده ايكى دكان محترق اولوب عرصه‌سى مقاطعه‌يه ويرلمش حالبا مستقل مسجد شمعى ايچون ضبط اولنورمش حاصل فى سنه 108

« مزبور حمام قربنده بر خانه اولدن حمام قربنده اولان مسجد امامى اولانلر تصرف ايده‌كلمش

«قپان قربنده ايكى باب دكان شمدى ايكى حجره اولمش حاصل فى سنه 40

«مزبور حمام قربنده اون باب دكان كه سكزى مسجد مزبور ايچون... ضبط اولنورمش..

« قزغانجيلر اوجنده ايكى باب دكان محترق اولوب عرصه‌سى اجاره‌يه ويرلمش ايمش...

«مزبور حمام قربنده اولان كاربان سرايه متصل دورت باب دكان كه ايكى‌سى كاربان سراى ايله بيله اجاره‌يه ويرلورمش بو مسجد ايچون ضبط اولنور و ايكى‌سنه حمام قربنده اولان مسجد امامى تصرف ايده‌كلمش مزبوران ايكى دكاندر

«قره‌بالى اولرى محترق اولدقده بر دكان محترق اولوب و قزغانجيلرده بر قصاب دكانى محترق اولوب دكان عرصه‌سى مقاطعه‌يه ويرلمش حاصل فى سنه 34

« و واقف مزبورك اوغلى مصطفى محروسهٔ ادرنه ناحيه‌سنده يخشى فقيه كوبى ديمكله معروف اولان قريه‌كه محدود درقبله و شرق نهر طونجه ايله و شمال ميخال يك وقفى اولان قربهٔ خاور و زيرى و بلبان پاشا وقفى اولان قربهٔ اق پيكار يرلرى و قربهٔ مصلحت برى ايله و غربا نهر مزبور ايله ايله وقف اليوب شرط ايلمش اولادنه واولاد اولادنه... بعدالانقراض فقرا و مساكينه اولا و توليت كندويه صكره مزبوره زوجه‌سى خديجه‌يه صكره اولاد و اولادنه ... مدينهٔ ادرنه‌يه حاكم اولانه و دخى شرط اتدى‌كه موقوف عليهم‌المزبورين بينلرنده ذكور و اناث على‌السويه حاصل وقف مزبور تقسيم اولنه حاليا اولاد النده‌در تاريخ وقفيه 862 (1458)»

[26] krş. 77 *n. tapu deft.*

[27] krş. *1070 n. tapu deft,* s, 434 v. d.

B. Yıldırım Bayezid devri

a) Vakıflar

13 — Yıldırım Bayezid vakfı

Edirne'nin fethinden önce, *Edirne kalesi* haricinde tek meskûn yer, *Tunca*'nın garbinde ve *Mihal köprüsü* yanındaki, Aina kasabası idi. Edirne'nin fethi esnâsında az çok harap olan bu semt, Yıldırım Bayezid'in burada bir câmi ve imaret tesisi ile imar görmüş ve şenlenmişti. Bu yeni tesisler için, Niğbolu muzafferiyetinden alınan ganimetlerin Pâdişahın hissesine düşenlerinden bir kısmının tahsis edilerek Edirne'de bir, darülhayr vücuda getirildiğini Şükrüllah'dan öğrendiğimiz gibi [28], ilk zamanlardan itibaren kale içindeki bâzı gayr-i müslim mahallelerinin cizye hasılatının bu câmi ve imarete vakfedildiğini de görüyoruz. Kezâ *Edirne*, *Çirmen*, ve *Dimetoka*'da bir kısım köyler de Yıldırım Bayezid vakfına tahsis edilmişti. 935 de bu vakfın Edirne'de 14 hristiyan mahallesindeki 214 gebrân hânesinden 195.942 akçe gelirinden başka, yine Edirne'nin içinde muhtelif kaynaklardan 63.101 akçe gelire şu suretle sâhipti:

در نفس ادرنه 36.101

کرایهٔ دکاکین درنفس ادرنه	رسم زبین	کرایهٔ اودها درنزد مدرسهٔ چلبی	کرایهٔ دکاکین قصاب درنزد عمارت	کرایهٔ دکان باشخانه
3684	53	270	1440	1100
کرایهٔ بوزخانه درنزد عمارت	کرایهٔ کاربان سرای اساری	عن جزیهٔ کبران نفس ادرنه	قسط حمام کوچك وقف دایه خاتون	قسط حمام چقوردر اندرون قلعه
1950	18.000	18.434	3000	12.553
دکاکین قزانجیان دراندرون قلعه	دکاکین دباغ			
2317	300			

[28] krş. *Behcetüttevârih*, nşr. Atsız, s. 57; *Behcetüttevârih*'e atfen Mükrimin Halil Yinanç, Bayezid I. (*İslâm Ansiklopedisi*). Yıldırım Bayezid'in bizzat Niğbolu'da da bir câmi yaptırdığını ve buna Niğbolu'ya tâbi iki köyü vakfettiğini, bilmünasebe, zikr ve 935 tarihli tahir kayıtlarını buraya nakledelim;

« عن اوقاف جامع مرحوم مغفورله یلدرم بایزید خان علیه‌الاحمه والغفران در نیکبولی مذکر قریه‌ده اولانلر معافلردر اما خراجلری وقف دکللردر

قریه خرمیل تابع نیکبولی				قریه بورج تابع مزبور				
خانه	مجرد	بیوه	حاصل	خانه‌مسلم	خانه کبر	مجرد	بیوه	حاصل
63	36	18	16.145	1	45	26	8	« 7620

(krş. *370 n. tapu deft.*, s. 292)

Edirne nâhiyesinde *Meraş* ve *Polad* köylerinde — ki sonradan, bunlardan birincisi Edirne'nin *Üsküdar* nâhiyesi diğeri de Ada nâhiyesi köylerinden olarak gösterilmektedir — bu imarete âit gelir de ayni tarihte şu suretle 132.841 akçe idi:

« درناحیهٔ ادرنه قریهٔ مراش و پولاد

قرا	محلات	خانه مسلم	خانه کبران	حاصل
2	5	3	390	132.841

کندم 40 مد	جو و غیر 35 مدا	رسم باغات	رسم هیمهٔ مراش وپولاد	بیت‌المال ومال غایب
3400	3500	75.000	3500	10.000

رسم اغنام	چاير خاصه درقریهٔ پولاد	رسم بوستان	رسم طپوی زمین	جزیهٔ کبران قریهٔ مراش
1300	1500	500	898	24.783

جزیهٔ کبران قریهٔ پولاد 3460 » [29]

Bu tarihte İmâret'in Dimetoka'da bu vakfa âit bir hamamdan senede 3738 akçesi olduğu gibi [30] Çirmen'e tâbi üç köyden (*Çavdarlı* (*Ak-viran*), *Akbaşlı*, *Bektaş*) de 7914 akçe geliri vardı:

« اوقاف واملاك در قضاء چرمن

عن اوقاف یلدرم بایزید خان‌المرحوم در عمارت یلدرم خان در ادرنه

قریهٔ چودارلی نام‌دیگر آق‌ویران	قریهٔ اق‌باشلی یماق اچه ابراهیم	قریهٔ بکتاش وقف عمارت تابع چرمن
تابع چرمن خانهٔ کبران	تابع چرمن خانه مجرد	خانهٔ کبران حاصل جزیه‌مع اسپنچه
22	38 9	13 780

حاصل جزیه واسپنچه	حاصل عن‌الغله و غیر	حاصلاری مسلم یرنده اولماغین مسلملره ویرولر
3048	4086	

جزیه واسپنچه‌لرین عمارت ایچین آلنوب و حاصلاری مسلم یرینه اولماغین مسلملر ضبط ایدز یکون 7914 » [31]

XVI. asır nihayetlerine doğru Yıldırım Bayezid vakfını topluca şu vaziyette görüyoruz: [32]

[29] krş. *ayn. deft.*, s. 10

[30] *ayn deft.*, s. 29

[31] krş. *ayn. deft.*, s. 182; bir de bk. *İnkilâp Kütüph., Cevdet Y. 116/4 n. defter.*

[32] krş. *470 n. tapu deft.*

« در قضاء ادرنه

عن محصول بعض محلات درنفس م	محصول اوقاف متفرقه در	محصول مراش تابع	محصول پولاد تابع مزبور
در اندرون قلعه 21.832	محروسهٔ ادرنه 62.585	مزبور 69 380	30.766

« در قضاء دیمتوقه

محصول ایلیجه تابع مزبور	محصول حصارلق تابع مزبور	دراپشته درنزد ایلیجه تابع مزبور	صوفیلر محمدی تابع جسر ارکنه
17.242	3870	300	

جماعت کیمجیان قریهٔ سولمش	رعایای متفرقهٔ اوقاف عمارت
تابع دیمتوقه	مزبوره که درخارج قرا ساکنند عن قدیم »

Kale içinde yine 14 mahallle *gebrân cizyeleri* ve *baştine zemini mukataaları* — ki hepsi 267 nefer mükellef mevcuttur — bu vakfa tahsis olunmuştur. Müteferrik mahsulâta gelince aynen şöyledir:

« محصول اوقاف متفرقهٔ عمارت مرحوم سلطان یلدر[م] بایزید خان در ادرنه

عن قسط کاربان سرای اساری	عن قسط حمام چقور در	عن قسط بوزه خانه درنزد	عن قسط سرمایه
فی سنه	اندرون قلعهٔ ادرنه فی سنه	عمارت مزبوره فی سنه	فی سنه
1998	3996	360	720

عن کرایهٔ دکاکین قصاب	عن محصول کرایهٔ دکاکین طباغ	عن قسط حمام درد بمتوقه	عن کرایهٔ دکاکین قصابان
در نزد عمارت مزبوره			درنفس عمارت مزبوره
فی سنه 240	فی سنه 120	فی سنه 360	فی سنه 1836

عن محصول کرایهٔ قزانجیان در	عن کرایهٔ اوده درنزد	عن مقاطعهٔ زمین دکاکین	عن محصول رسوم باغات
اندرون قلعه فی سنه 1452	مدرسهٔ چلبی فی سنه 348	فی سنه 942	مسلمانان محروسهٔ ادرنه فی سنه 19.100

عن محصول رسوم باغات کبران	عن محصول دولابهاء بعض مسلمانان	یکون
محروسهٔ ادرنه فی سنه 33.336	در ادرنه فی سنه 2697	62.585 » [33]

Burada görülüyor ki, *Dimetoka*'daki hamam kısmı bu yekûne dâhil olmuş, 935 kayitlerinden bâzı farklar meydana çıkmış, fakat, yekûnlar arasında esaslı bir ayrılık bulunmamıştır. *Meraş köyünde* beş mahallede az mıktarda müslüman ve müslim kıbtî cemaatlerinden başka hristiyan reâyânın *baştine resimleri* ve *baştine zemini mukataaları* ve sâire hâsılı yekûnu şöyle idi: [34]

[33] *ayn. deft.*
[34] *ayn. deft.*

حاصل «

مسلمانان	قبطیان نفراً	باشتنه هامع جزیه	اسپنچه	کندم مد	مخلوط مد	مقاطعه زمین
776	42 5040	31.152	11.125	20 480	6 36	

چفت بناك		
2	2	
24	44	

رسم طپوی زمین	رسم بساتین	سپسام کیله	حاصل چایر قطعه رسم	رسم فوچی خمر	رسم دولاب
390	250	8 160	2 2000	258	600

رسم دونم باغات	باج بای اغنام وره	عشر کواره	عشر کتان	عشر کیاه وچایر وکلیه	عن محصول مژده کانی
7750	وکاوواسب 352	150	198	290	35

رسم دخان	اسپنچهٔ یود وحیانه	رسم قشلاق درقریهٔ مزاش	رسم قشلاق درموضع	رسم اغیل دول
86	150	200	یونجه پیکاری درمصلحت کوبی قطعه رسم 4 1200	
			قطعه رسم 20 200	

بدعت خنزیر مع بوزبك	عادت اغنام ورسم اغیل	عن محصول بیت المال ومال غایب ومال مفقود
214	400	ویوه وقاچقون وبهاء قول وجاریه وغیری 900

نیابت ورسم عروسیه وعادت دشتبانی	یکون
600	« 69.380

Ada nâhiyesindeki *Polad köyünün* vakıf hasılatı ise ayni tarihte şöyle idi: [35]

حاصل «

مسلمانان		کبران				
چفت بناك	مجرد	جزیه باشتنه وغیره	اسپنچه	باشتنه قطعه 56	رأس نفراً 159	کندم مد 10
4	3 1	11.350	4450	رسم 5250	جزیه 6100	2400

رسم	رسم					
88	36 6					

مخلوط 10 مد	سیسام 8 کیل	عشر بوستان	عشر کواره	رسم دونم باغات	عادت اغنام مع رسم اغیل
1200	160	20	120	350	800

بدعت خنزیر مع بوزبك	اسپنچه یوه وحیانه	عن محصول مژده کانی	رسم طپوی زمین	حاصل چایر	رسم کیاه وکلیه بهر
122	200	45	300	1000	عربه فی 2 60

[35] *ayn. deft.*

رسم دخان	رسم دولاب باب رسم	مقاطعهٔ چایر محمد چلبی امین خاصه خرج ادرنه فی سنه	باج بای اغنام وره واسب وکاو وغیره	مقاطعهٔ باغچهٔ بالی قره قاش فی سنه
70	7 980	70	900	12

مقاطعهٔ باغچهٔ یورکی فی سنه	رسم فوچی شیره باغات رعایای قریهٔ مزبوره بهر فوچی	باج فوجی خمرکه عن خارج اوردن اند بهر فوچی فی 15	عن محصول کچوداسکله درقریهٔ مزبوردر نهر مریج فی سنه
30	فی 2 550	1122	700

محصول بیت المال ومال غایب ومال مفقود ویوه وقاچقون وبهاء قول وجاریه وغیره	نیابت ورسم عروسانه و عادت دشتبانی	یکون
1800	650	30.766 «

Dimetoka'da yukarıda zikrettiğimiz üç köyün bu tarihte, yâni, 1570 sıralarında, Yıldırım Bayezid vakfından olmakla beraber, Edirne'deki Çelebi medresesine tahsis edildiği görülmektedir:

«وقف مرحوم یلدرم خان علیه الرحمه والغفران بجهت مدرسهٔ چلبی تعیین کرده ناحیهٔ دیمتوقه

قریهٔ ایلیجه عشرلری واسپنچه‌لری و سایر رسوملری وقف ایچون تصرف اولنوب خراجلری دولتلو پادشاه ایچون ضبط اولنور... حاصل 17.242 [36]

«قریهٔ حصارلق درسنور قریهٔ ایلیجه مذکورلر و غیرلر وقفك سنورنده زراعت ایدوب عشرلرین مزبور وقفه ویروب خراجلری دولتلو پادشاه ایچون ضبط اولنور... حاصل 3870»

«قریهٔ دراپشته درسنور قریهٔ ایلیجه خارجدن کلوب ساکن اولمشلردر.. حاصل 300 »

جمعاً 21.412 « [37]

Yıldırım Bayezid vakfından Dimetoka'da bir de gemiciler vakfı olan iki köy vardı: Sülemiş سولمش ve Sofular Mehmedi صوفیلر محمدی köyleri. Bunların Prankı پرانقی geçidinde veyahut *Prankı nam karye mukabelesinde* Meriç suyu geçidinde gemicilik hizmeti yapmaları için Yıldırım Bayezid'den *ahkâm-ı şerife* aldıkları bütün tahrir defterlerinde tesbit edilmiştir. Bu köyler

[36] *ayn. deft.*, Bu köyün hâsılı arasında *baştine* ve *cizye* görülmediği gibi *ispençe-i gebrân* da ancak 2850 akçedir. *resm-i dönüm-i bağat*'da her dönümü için 12 akçe alınmakta, ayrıca «رسم هیمه بروجه نقد فی سنه 1000» ve «حاصل اشجار جوز وامرود 400» gibi gelirler görülmektedir.

[37] *ayn. deft.*

halkı bu hizmetleri karşılığı olarak avârızdan muaf idiler [38]. Bunların yerleri bir aralık bozulup timara verilmiş, fakat, sonradan tekrar muafiyetleri tecdid olunmuş ve ellerine verilen beratta *"Çiftliklerinin mahsulüne girü kendû mutasarrıflar olub... hidmetlerinde kusurları olmıya„* yazılmıştı [39]. Bu sıralarda, Yıldırım Bayezid evkafı reâyasından iken diğer köylerde sâkin bulunanlar da ayrıca tahrir edilmiş ve bu gibilerin *cizye, ispençeleri ile âdet-i ağnam, resm-i arûsâne...* ve sâirelerinin vakıf için tasarruf olunup ziraat ettiklerinden öşürlerini bulundukları yerdeki *sâhib-i arza* eda etmeleri tesbit olunmuştu. Bunları *Dimetoka*'nın diğer bâzı köylerinden başka *Kızıl-Ağaç, Şumnu, Pravadi* ve *Niğbolu* köylerinde de görüyoruz:

جمعاً متفرقهٔ رعایای اوقاف مرحوم سلطان یلدرم خان طاب ثراه

	رسم چفت وبناك	خانه	جزیه	اسپنچه	یکون
[40] «	1082 مع مجردان	385	16.157	9625	27.249

14 — Bahaeddin Paşa bin Hızır zâviyesi vakfı

Yıldırım Bayezid tarafından Serez'de *Yanikos* (diğer adı Gümüş) köyü Bahaeddin Paşa bin Hızır adında ümerâdan birisine

[38] Sülemiş *köyüne* âit kayd için bk. Ö. L. Barkan, *ayn. makale*, s. 338. Bu köyün 890 kaydı şöyledir; (*20 n. tapu deft.*, var. 136)

«وقف یلدریم سلطان زمانندن برو کیجیلره وقف ایمش پرانقی کچودنده کمی ایشلدرلریمش کچمش پادشاهلردن وقفیتنه احکام شریفه واردر اما پادشاهمز سلطان بایزیدخاندن داخی تجدید برات اتمامشلر حالیا شمدی مصطفی ولد بیراملو ومصطفی غلام ابراهیم وشاه ولی ولد مصطفی براتسوز تصرف ایدوب مزبور کمیه خدمت ایدرلر»

Diğeri de şudur;

« وقف یلدرم خان زمانندن برو کیجیلره وقف اولوب مریج صویی کچودنده پرانقی نام قریه مقابله‌سنده کیجیلك ایدرلر وحاصلنه متصرفلردر سلاطین ماضیه‌دن أللرنده احکام شریفه‌لری واردر هرایکی مذکور کیجیلر کیجیلك خدمتنده اولالر تکلیف عوارض اولنمیه دیو امر اولنمش

«قریه صووقلر محمدی کیجیان جماعت اولاد کیجیان جماعت رعایاء قریهٔ مزبوره

جماعت کیجیان اهل برات اولان کیجیلر فوت اولوب برابر کیجیلك ادر اوغوللری 6 نفر مسلم	خانه‌مسلم	مجرد	خانه‌مسلم	مجرد
	6	8	7	2

یکون	خانه‌مسلم	مجرد	قرا	جماعت	حاصل
«	19	15	1	3	1200

(kr. *370 n. tapu defe.*, s. 33)

[39] krş. *470 n tapu deft.*

[40] krş. *any. deft.*

temlik edilmiş, o da, bu mülkünü Serez'deki zâviyesine 790 ve 792 senelerinde [41] vakfetmiştir. 937 deki kayıt şöyledir: [42]

« وقف زاويهٔ بهاءالدين پاشا در سيروز سلطان بايزيد خان بن مراد خان تمليك ايدوب مذكور زاويه‌سنه وقف اتمشدر سلطان محمد خاندن وسلطان بايزيد خاندن وپادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلرندن مقررنامه‌لری واردر

قريهٔ بابيفوس نام ديكر كمش تابع المزبور خانه 78، مجرد 18، بيوه 30، حاصل 15943»

15 — Kızıl Delü Evlâdlık vakfı

Kolonizatör türk dervişlerinden olan ve, vakıfnâme suretinin ifadesi ile, *"diyâr-ı Rumeli şeref-i islâm ile müşerref oldukda bile gelen"* Kızıl Delü Sultan, Dimetoka'da yerleşmiş ve Yıldırım Bayezid tarafından kendisine üç köy. (*Daru-Büki, Büyük-Viran, Tırfıllu Viranı*) temlik edilerek 804 de mülknâmesi verilmiş ve sonra burası evlâdlık vakfı hâline gelmişti. Bu vakfa âit bâzı kayitleri Prof. Barkan zikrolunan makalede neşretmişti. Buna dâir diğer kayıtlar şunlardır. 815 de verilen *nişân-ı hümayun*:

« بو بيتی اولدرکی رندا مکتوب شيخ قزل دلونوك كوينی اولکی بکار وقف و مسلم اتمشلردر ايله اولسه بنداخی الله نشان همايون وردوم‌کی بکوندن کرو معاف ومسلم اولا و نايب وحاجب و سوباشی و خداوندکارك يومشا وران قوللارندن و طوغانجی و سکبان و يولجی و ازجی هيچ وجهله کی‌سنه واروب اوشندرميا وزحمت ورميا و سخرادن و اولادن و صالغوندن و خرجدن و عوادن و عوارضدن و جميع تکليفاتدن امين اولا هر کيمکی بو حکمدن تجاوز ايدر خداوندکار قاتنده وزوم قاتموزده سچلو و کناهکر اولاجاقدر بلدم بلدوم ديميه‌لر بتی مطالع قلانلر تحقيق بلب اعتماد قلالر تحريراً فی‌اوايل محرم‌الحرام سنه خمس عشر و ثمانمأئه فی موضع ادرنه المحروسه 13.IV.1412» [43]

890 sıralarında bu evlâdlık vakfına Kızıl-Delü oğullarından Gülşehri, İlyas, Bilâl, İshak ve Sinan müştereken tasarruf etmekte ve zâviyelerine âyende ve revendeye hizmet etmekte idiler: [44]

« وقف مزرعه طاروبوکی و مزرعه بويوك ويران و مزرعه درفللو ويران اولدن وقفيت ازره تصرف اولنوکلش ايمش مرحوم محمد خان زماننده بوزلب تيمار اواش ايمش شيمدکيحالده پادشاهمز بايزيد خان مجموع اوقافه و املاکه عنايت نظرين ايدب بو وقفك داخی وقفيتن مقرر دوتب حکم‌شريف ارزانی قلمش حالیا قزل دلو اغوللرندن کلشهری والياس و بلال و اسحاق و سنان بروجه اشتراك وقف اولادلق ازره اولب زاويه‌لرينه کلان ايندیه و روندیه خدمت ايدرلر اما اصل دفترده مزرعه

[41] krş. M. Cevdet, *ayn. esr., vakıflar listesi*, s. 183
[42] krş. *167 n. tapu deft., var. 39*
[43] krş. Başbakanlık arşivi, *Ali Emirî tasnı.*, Musa Çelebi devri, n. 1.
[44] krş. *20 n. tapu deft.*, var., 135

تاتار ویرانی ومزرعه اق پیکار و مزرعه پاپاسلق و مزرعه قواجق ازرلرینه بله قید اولنمش وقفك سینوری ایچنده ایمش دیدلر

. . . . . .

اولاد صاحب وقف

یوسف ولدالیاس داود ولدالیاس اخی‌اورن ولدکلشهری طوراق ولدابری عبدالوهاب ولدبلال نوربخش ولد سنان‌دده حضر برادراو احمد ولداسحاق علی‌قولی برادراو عبد علی ولد بلال کبران در مزرعه طاروبوکی دربند کویی‌در یالکز کلشهری تصرفنده‌در النده پادشاه حکم واردر بیله اولان درویشلریله دربندی حفظ ابدب عوارض دیوانیدن امین اولالر دیو دربند کافرلرینك شولکه وقف بیرده زراعت ادرلر عشرین ویرر و شولکه زراعت اتمز برکله بغدای و برکله ارپاویرر و مجموع کافرلری اونر اچمه اسپنچه ویررلرمش اما مذکور کافرلر کندولر وقف دکولدر همان زراعت اتدکاری یرلر وقفکدر

. . . . . .

المحصولات وقف مع دربند

کندم4مد	جو وغیرها4مد	عشرامرود	عشرباغ	حاصل‌اشجارجوز	حاصل‌نجایر	اسیاب	اسپنچه
400	320	10	20	100	50	15	210

رسم‌چفت‌وبناك‌و مجرد	نیابت‌ورسم‌عروس	باج‌خمر
527	65	30

جمعاً

مسلمان		کبران		
خانه	مجرد	خانه	مجرد	حاصل
26	15	17	4	1742 «

Bu vakfın hudutlarını tayin eden bir *sınur-nâme* ile (1001 tarihli), 1024 tarihli bir muâmele, 1051 tarihli bir hüküm ve tarihsiz bir vakıf sureti, yukarıda aynen dercettiğimiz 815 tarihli biti ile birlikte bir dosyada bulunmaktadır. Kızıl Delü Sultan vakfının XVII. asır ortalarına kadarki vaziyetini bildiren bu vesikaları, vakfa toplu bir bakış temin etmekteki ehemmiyetine binâen, sırası ile naklediyoruz:

«دیمتوقه‌ده اشوق اولان مرحوم قزل دلو سلطانك اولادینك سنورنامه‌لری و تمسکاتی‌در

a) *evvelâ Uzunca-Bük'den Tuzluca-Su'ya andan dere sıra Doğan-Bınarı'na andan Penbeci yolunca Sazlû-Dere'ye varur andan derece sıyırdub Kiraslû-Gedüğü'nde olan bınara ve andan Kurd-Viranciği başından dere sıra Tavukcu-Gedüğü'ne andan Kızılca-Yar'a andan Kıl-Kolan-Bınarı dibinden sıyırdub Hacı-Viranı deresine ve andan Gürgen-Ulağı'na andan dere sıra Kuzgun-Kayası'na ve andan Karesi-Yurdu*

dereye varur andan kese bir büke dibine ve andan Gün-Gören'in andan Yokuş-başı'na andan Avcılar-Konağı'na andan Solıcan-Bınarına «صولجان بیکاری» andan yol sıra Uzun-İniş başında Calık-Kaya'ya andan yol sıra Bilek-Yurdı'na «بلك یوردی» andan Akçe-Kaya'ya andan Meşhed'e çıkar ve andan Eski-Değirmen'e andan Koç-Kayası'na ve andan Kuş-Depesi'ne andan Soğan-Ağacı'na andan Toycın-Yurdı «طویجین یوردی» mukabelesinde olan yüksek depeye gelür ve andan sonra dik aşağa giden dere ağzından sınur içün dikilen taşa gelür andan Doyçin-Yurdı'na «دویجین یوردی» gelür ve andan mezbûr yurddan çıkan yol sıra erkurı «ارقوری» gelen yol geldüği yabık Yerlü-Kaya'ya andan sırt sırta yaya yolunca nam Yenice konan köyden gelen Ulu-Öyük üstündeki çatal Ballot (?) (Palamut) *ağacına gelür andan sırt başında sınur içün dikilen taşa gelür andan Kayacık-Bınarı'nın su akıntısı varub dereye kavuşduğu yere varur ve andan erkurlayub girû hudud ol Uzunca-Bük'e ulaşur deyû işbu hudud ile mahdud olan sınurun içinde ziraat ve harâset olunan yirlerün öşürün ve kanun üzre âyid ve râci olan rüsumın haricden şimdiye değin bir ferd dahl etmiş değüldür deyû udûl-i müslimînden hâriç kurâdan bî-garez müslümanlardan Kuzgun-Kayası dimekle mâruf karyeden* Abdullah *veled-i* Nesimî *el-imam ve* Abdi Hoca *veled-i* Memi *ve karye-i Kayacık'dan* Ahmed *veled-i* Mubarek *el-imam ve* İbrahim Hoca Ali *ve karye-i Balcın'dan* Mustafa *veled-i* Beğlü *ve* Mehmed *veled-i* Eynebeği *ve karye-i Müslimîn'den* Nebi *veled-i* Sa'di Hoca *ve* Kurd *ve* Seydi *nâm kimesnelerin şehâdetleri ile mahdut mezbûr kadimüleyyâmdan ilâ hâzelân* Kızıl Delü Baba'*nın vakf-ı evlâd itdüği muayyen ve mümtaz sınurıdır hâriçden bir ferd dahl itmiş değüldür deyû edây-ı şehâdet itdüklerinden gayri ellerinde olan hucec-i sâbıkalarında dahi hudud-ı mezbûr mestûr ve mukayyed bulunmağin mahdud-ı mezbûrun sınurı içinde vâki olan a'şar-ı şer'iye ve rüsum-ı örfiyesini merhum* Kızıl Delü Baba *vakfına hükmolunduğuna mevlânây-ı müşarünileyhâdan aldukları memhûr ve mumzi huccetlerin hin-i tahrirde merhum Kızıl Delü Baba'nın evlâdı kendûyı ibraz eylemeğin defter-i atikde mukayyed olmağla . . . . bir ferd dahl ve taarruz itmiye. Suret-i defter-i cedid-i mufassal-ı Sultanî budur ki nakl olundı tahriren fî evâyil-i şehr-i ramazan sene ihdâ ve elf* (1001) [1. VI. 1593] *be-meakam-ı* Kostantiniye

b) Kazâ-i Dimetoka der livâ-i Paşa *karye-i Büyük-Viran maa bâbây-ı cemâat-i* Kızıl Divâne Sultan

Karye-i mezbûre ehalisi Kızıl Delü nâm azizin fukarâsından

olub dervişandan olmağla feth-i hâkanîden berü *avârız defterlerinde dîvâniye ve tekâlif-i örfiyeden muafiyetlerine selâtin-i mâziyeden muaf-nâmeleri olub ve kadimi avârız defterlerinde dahi mukayyed olmayub tâdehû tahrire memur olan Mehmed Çavuş üzerlerine on üç hâne kayd idüb tahammülleri olmadığın mahmiye-i Edirne kadısı inhâ eyledüği arz olundukda fukaradan olmağin avârız teklif olunmaya deyû fermân olunmağın hükm-i şerif virilüb ve hâ'â mevkufat defterlerine nazar olundukda filvaki vech-i meşruh üzre mukayyed bulunmağın suret-i mevkufattır ki nakl olundu tahriren fî gurre-i rebiülahır sene 1024* «[30. IV. 1615]»

c) «*Nişân-ı şerif-i âlişân budur ki medine-i Dimetoka muzâfâtından Cebel nâhiyasinde kutbülârifîn* Kızıl Delü Sultan قدس سره العزیز *selâtîn-i mâziyeden Tarı-Yolu* [Bükü) *ve Büyük-Viranı ve Tırfıllû-Viranı nâm mezrealar temlik olunub oldahi evlâd-ı evlâdına aleliştirak vakıf ve şart idüb evlâddan işbu* رافعول توقیع رفیع الشان خاقانی *Seyyid* Abdurrahman *ve* Seyyid İvaz *ve* Seyyid Zeynel *ve* Seyyid Hüseyin *ve* Seyyid Hızır *beratların getürüb tecdid olunmasın rica eyledükleri ecilden üzerlerinde ise müceddeden bu berât-ı hümâyunumu virdüm ve buyurdum ki varub ba'delyevm ber-vech-i iştirak mezreay-ı mezbureye mutasarrıflar olub hidmet-i lâzımaların edadan sonra Vâkıfın ruhu ve benim devâm-ı devletim ed'iyesine iştigal üzere olub olbabda hiç ferd ma'ni ve müzâhim olmayub dahl ve taarruf kılmıya şöyle bileler alâmet-i şerife itimad kılalar tahriren fî evâhir-i şehr-i rebiülevvel sene 1051* [8. VII. 1641]

be-mekam-ı Kostantiniye

d) Vakf-ı evlâd-ı Kızıl Delü Sultan (*der kazâ-i Dimetoka) mezkûr-ı merhum* Kızıl Delü diyâr-ı Rumali şeref-i islâm ile müşerref oldukda bile gelüb *zikr olunan karye-i Büyük-Viran ve karye-i Daru-Bükü ve Tırfıllu Viranı* Sultan Yıldırım handan *hududı ve sınırı ile temlik idüb sene erbea ve semânemie* (804=1402) *tarihinde* mülk-nâme-i mezbur ihsan buyurub *mazmununda* Tanrı Dağında طاغندہ تکری Daru-Büki ve Büyük-Viran ve Tırfıllû-Viranı ve sınurile mezkûr Kızıl Delü'ye virdimki kimesne dahl eylemiye deyû kayd olunub *merhum kızıl-Delü dahı* vakf-ı evlâd idüb *sevâlif-i selâtîn-i hakaniye-i Osmâniye dahi aletteâkub her biri o mezkûr-ı meşhurı musaddaka müstahkem tutub . . . . . hîn-i teftişde mülk-nâmelerine ve mukarrer-nâmelerine nazar olunub defter-i Sultânîye evlâd-ı mezkûrîn ber-vech-i iştirak mutasarrıflar olmaları üzre tesvîd olundu*

ve mezrea-i Tatar-Viranı ve mezrea-i Ak-Viran ve mezrea-i Kavacık قواجق *mezkûr Daru-Büki sınırında dâhil olub evlâd-ı mezkûrîn evkaf-ı mezkûre mahsulâtına ber-vech-i iştirak mutasarrıflar olub âdet-i kadime üzre âyen·le ve revendeye hizmet ideler deyû defter-i atîkde mukayyed bulunmağın . . . . . ve sınurları hususunda bâzı köyler halkı ile mâbeynlerinde nizâları olmağın Pâb-ı sâadetden Dimetoka ve Ferecik kadılarına emr-i şerif götürüb . . . evkaf zâbitleri niza' olunan mahal üzerine varub tâyin ve tebyîn itdükleri hudud ve sınur üzre . . . deyû mukayyed defter-i atîk.*

Evlâd-ı sâhib-i vakıf bâ-berât-i humayun nefer 33
mücerredân-ı evlâd-ı mezkûrîn 41
Karye-i Büyük-Viran an evkaf-ı Kızıl Delü . . . . bilkülliye muaf ve müsellem nefer 113 karye-i Daru-Büki der nâhiye-i Cebel (Halil) tâbi-i kazâ-i Dimetoka vak-fı evlâd-ı kızıl Delü . . . . mezkûr karye halkı iki yerde derbend bekledikleri ecilden tekâlif-i avârız-ı divaniye ve tekâlif-i örfiyeden muaf ve müsellem olmuşlar derbendciyân-ı karye-i mezkûre 67 nefer»

16 — Hayreddin Evlâdlık vakfı

Gelibolu'da *Eşref'iü köyünü* — ki bu ismi sonradan almış olması ve daha evvelki adının tahrir kaydindeki *Kâvalar kilisesi* olması çok muhtemeldir — Yıldırım Bayezid mevlânâ Hayreddin'e evlâdlık vakfı olarak vermişti. Fatih devrinde onun oğlu Ahmed Fakih'in oğlu Mehmed'in tasarrufunda idi.

«در قریهٔ اشرفلو بایزید خداوندکار مولانا خیرالدینه کاوالر کلیساسن وقف اولاد اتمش الده بایزید خداوندکارك حکم همایونی واردر شمدکیحالده انوك اولادندن احمد فقیه اوغلی محمدی قلمش وقف اولاد طریقیله تصرف ادر» [45]

17 — Hacı Ahmed vakfı

Malkara'da *Asarbeyi—viranı* köyü Yıldırım Bayezid tarafından Hacı Ahmed namındaki zâta tevcih edilmiş bir *mülk—vakıf* olarak görülmektedir. 860 sıralarındaki tahrir kaydi şudur.

«وقف حاجی احمدکه مرحوم بایزید خداوندکاردن مقرر وقفدر آصاربکی ویرانیکه حاجی کویی دیمکله معروفدر مذکور حاجی احمدك اوغلی محمد تصرف ادرمش اول وفات ادیجك اوغلی محموده ورلمش وقفیت ازره تصرف ادر الده پادشاهمزك حکم همایونی واردر
سلیمان ولد علی مقبل ولد عبدالله حضر ولد علی حاصل 200 » [46]

[45] krş. *12. n. tapu deft.*, s. 201
[46] *ayn. deft.*, s. 253.

18 — Aydın Şeyh vakfı

Yukarıda Yakut Paşa'dan bahsederken (s. 24) ismi geçen Şeyh Aydın, şu kayitten anlaşıldığına göre Yıldırım Bayezid tarafından evlâdlık vakfı olmak üzere Malkara'da bir çiftlik mıkdarı yer almış ve sonraki pâdişahlar tarafından muteber tutulmuştur: [47]

«وقف آیدین شیخ‌که بر چفتلك مقداری یردر بوندن اوکدین مذکور آیدین شیخ مرحومان سلطان محمد و سلطان مراد خان و بونلرك ددەلری وقف اولاد اتمش امش شمدکیحالده مذکور ایدین شیخ اولادندن دوتکی حمزه‌یله رمضان تصرف ادرلرمش اللرنده پادشاهمزك حکم همایونی واردر حاصل 200 »

Bu zâtın sonradan Emir Süleyman Çelebi zamanında Yakut Paşa'dan (Yakut Lala) Eskihisar — Zağra'da *Çirpan nûhiyesinde* bir köyü *Süleyman Çelebi mukarrer nâmesiyle* evlâdlık vakfı olarak aldığını biliyoruz (*yk. bk.* s. 24). Bu köyün 925 de 1044 akçelik, XVI. asır sonlarına doğru 2371 akçe hâsılı vardı [48]

19 — Kara Bürüklü vakfı

Adı zikredilmiyerek mâruf adı ile kaydolunan bu vakfın Yıldırım Bayezid tarafından "*mukarrer vakıf*„ olduğu ve vefatından sonra oğlu Hüseyin'e verildiği, onun da vefatından sonra, oğulları Hızır, Yusuf, Mustafa, İsa, Salâhaddin'in "vakfiyet üzre tasarruf„ eyledikleri şu kayıttan anlaşılmaktadır: [49]

« وقف قره‌بورکلو مقرر وقف‌در بایزید خداوندکاردن مذکور قره‌بورکلو وفات اتدکدن صکره اوغلی حسینه ورلمش اولداخی وفات ادیجك اوغلاری حضره و یوسفه ومصطفایه و عیسایه و صلاح‌الدینه ورلمش وقفیت ازره تصرف ادرلر اللرنده پادشاهمزك حکم همایونی واردر حاصل 386 »

20 — Hacı Doğan evlâdlık vakfı

Edirne'de nâmına bir mahalle kurulmuş olan bu zat *Kale içinde* bir mescid yaptırmış, şehir civarında kendisine Yıldırım Bayezid tarafından tevcih edilen araziyi — ki *Çukur - Çayır*'da *Doğan - tepesi* mevkiidir — bu mescide vakfetmişti[50] Hacı Doğan ağa Yıldırım Bayezid ümerâsı meyanında idi ve kendisine kezâ Padişah tarafından Edirne'ye tâbi *Hacı - Doğan köyü* temlik edilmişti. Sonradan evlâdlık vakfı karakterini alan bu mülk Fâtih'e gelinceye kadar ve

[47] *ayn. deft.*, s. 249
[48] krş. *77 ve 470 n. tapu defterl.*
[49] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 253
[50] Krş. Bâdi Ahmed, Riyaz-ı Belde-i Edirne, göst. yer.

ilk zamanlarında onun tarafından da tanınmış, ve ancak, evkaf bozulup timar olunca bu da bu tahavvülden kurtulamamış, fakat, daha sonra Bayezid II. tarafından mukarrer tutularak "vakfiyet üzere tasarrufu tanınmıştı :

« وقف اولاد حاجی طغان مرحوم سلطان محمد خان طاب ثراه‌دن وقف اولاد ایدوکنه حکم همایونلری واردر لکن اوقاف منسوخ اولیجق بوزلب تیمار اولمش ایمش حالیا پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدت خلافته کرو وقفیتی مقرر دوتب توقیع شریف صدقه اتمش شمدی وقفیت ازره تحریف اولنور یکون خانه 4 حاصل 3118 » [51]

Bu köyün 925 de 7.460 akçe kaydedilen hâsılatı 935 de, 12.399 akçe görünmektedir [52]. Asır ikinci yarısında yine evlâdlık vakfı suretinde tasarruf edilen köyün — ki çiftliklerinden biri bu sırada S i v a s M i r m î r â n ı A h m e d P a ş a elinde idi — diğer resimleri ve köy yakınında vakfa âit değirmen hâsılatı ile birlikte 9.600 akçelik vakıf varidatı bulunmakta idi [53].

Hacı Doğan ağanın E d i r n e i ç i n d e k i v a k ı f l a r ı n a gelince, buradaki vakıf yerinin 8 2 1 t a r i h i n i ihtiva ettiği ve vakfın dükkân ev ve hucreleri bulunduğu şu kayitten anlaşılmaktadır: [54]

«محلهٔ حاجی طوغان وقف صاحب‌المسجد حاجی طوغان بن عبدالله بر موجب وقفیه الواقف فی اوایل رمضان‌المبارك من شهور سنه احدی و عشرین و ثمانمایه بامضاء مولانا عبدالکریم بن عبدالجبار القاضی بادرنه [2.X.1418]

اصل وقف چوقه‌جیلر سوقنده دورت باب دکان اردنده الی باب اوده‌که محدود در عزالدین پاشا وقفی و آی دوغمش و حضر ملکاری و طریق عامله حالیا دکانلر محترق اولوب یرنه یدی دکان بنا اولمش ایمش حالیا جمله اوده‌لر و دکاکین محترق اولوب عرصه‌لری ایده یکرم اچه‌یه مقاطعه‌یه ویرلمش حالیا اون‌بش اچه‌سنی کیجی بك و بش اچه‌سنی میخال نام کافر ویرر حاصل فی سنه 240

حجرات 3 باب در قرب چوقور حمام محدود بجدار قلعه و بملك حاجی از طرفین و بطریق عام حاصل فی شهر 30

خانها 3 باب در محلهٔ فندق فقیه محدود بملك امام و اینه‌بکی و طریق عام ایله ایکی طرفدن حاکم‌الوقت معرفتیله زندان قربنده یدی اوطه ایله استبدال اولمش حالیا ینه محترق اولوب عرصه‌لری صابونجی علی و چورکجی سیدی و تقیاجی یخشی نام کسنه‌لره آیده اون اچه مقاطعه‌یه ویرلمش حاصل فی سنه 156

---

[51] krş. *20 n. tapu deft. var. 1*

[52] krş. *77 ve 370 n. tapu defterl.*

[53] krş. *470 n. tapu deft.*

[54] krş. *1070 n. tapu deft.* s. 145 v. dd.

خانه در مقابلهٔ باب مسجد واقف محدود بملك تكرى ويرمش و حاجى ومسجد واقف و طريق عام حاصل فى شهر 10

مذكور حاجى طوغان اوينك قلعنده بر او يزدن قرق اچه مقاطعه النور ايمش حاصل فى سنه 40

. . . . . .

شرط واقف استعلال اولنوب مسجد مزبور تعمير اولندقدن صكره ايده اللى اچه امامه و اون اچه مصالح سراجه و بش اچه حصيره صرف اولنه و توليت كندودن صكره اصلح عتقاسنه صكره بناتنه واولاد بناتنه صكره مسجد مزبور امامنه اولا حاليا متولى امام محمددر»

« وقف حاجى طوغان المزبور تونجه اوزرنده يخشى كوبى مقابلهسنده يدى كوز دكرمن يرلرى و بر باغى حاليا اراضىٔ مزبوره اوزره بر كوى اولوب حاجى كوبى دينكله مشهوردر.

و كويرى باشنده اولان كاربان سراى نصفى و اكا متصل اون درت دكانى و ميخال بك حمامى مقابلهسنده الى باب دكان واستنبول قپوسى خارجنده ايكى قاپولى بر كاربان سرايىكه محترق اولوب خيلى زمان خراب ياتوب صكره نقضى اون بش بيك اچهيه صاتلوب عرصهسى يلده ايكيوز اچه مقاطعهيه ويرلمش و مبلغ مرقومى سابقا متولى اولان احمد چلبى خرج ايلدم ديمش كندوسى بونده بولنمدوغى اجلدن معلوم اولمادى و شاه ملك بك وقفى ابله مشترك اوتوز الى دكانكه جملهسى محترق اولوب اون بر بچق دكانى تعمير اولوب سكز بوچق دكانى مقاطعهيه ويرلوب اون التىسى شويله خراب ياتور و داخى شاه ملك بك وقفيله و خواجه بايزيد قيزى مشترك اولان دكانلر محترق اولوب شمدى ينه تعمير اولمشدر و شاه ملك بك وقفيله مشترك بر اتمكجى فرنى محترق اولوب مذكور فرنك يرى و ذكر اولان الى دكانك يرى اسكى جامع ايچون متولىسنه امر پادشاهى موجبنجه حاكم الوقت معرفتيله اون التى اچه مقاطعهيه ويرلمش . . . . . .

و كويرى قريبنده رستم چلبى باغچهسيله محدود اوچ قطعه كرمدلكى وقف اتمش اولادنه و اولاد اولادنه نسل بعد نسل و توليت اصلح اولادنه من الذكور بعده اصلح بناتنه بعد الانقراض حاكم الوقت اولانلره ديو شرط ايلمش اولاد منقرض اولورسه اولر زاويه اولا ساير اوقاف انك مصارفنه صرف اولنه جملهدن حاصل فى سنه 1800

ذكر اولان اوقافك حاصلن اولاد بنات بله تصرف ايدهكلمش اكرچه كم فتوى عدم دخولندن اما سابقده محى الدين بن بايزيد بعد المرافعه عالما باطلان اولاد بناتك دخولنه حكم اتمش صكره مفخر العلما كمال پاشا زاده قاضى ايكن انلر داخى حكم سابق مقرر طوتمشلر انلردن صوكره كلن قاضىلر وجه سابق اوزره مقرر اتمشلر قضاة عدولك امضالرى واجب القبول اولدوغى سببدن اول حكم مقرر طوتلدى ديو دفتر عتيقده قيد اولنماغن حاليا بو جمله اوقافى اولاد بنات واقفندن سليمه خاتون متصرفهدر »

21 — Ahî Denek (veya *Dönük, Dinek, Döğün* «اخى دكك») zâviyesi vakfı.

Dimetoka'da *Kasabân* diğer adı ile *Kuyumcu* mahallesinde Yıldırım Bayezid, bu isimdeki derviş nâmına bir zâviye yaptırmış,

burayı ona vererek pazar içinde yaptırdığı bir *başhâneyi* de bu zâviyeye vakfetmişti. 925 de A h î K a s ı m tasarrufunda bulunan bu vakfın başhâneden günde üç akçe hesabiyle senede 1080 akçe geliri vardı [55].

b) Mülkler.

22 — T i m u r h a n mülkü

Yıldırım Bayezid Gelibolu'da *Hore* adlı köyü bu isimde (veya *Horemer* خورەمر) birisine mülk olarak vermiş ve sonra (860 sıralarında) evlâdları T i m u r h a n ile T i m u r buraya m ü l k i y e t ü z r e tasarruf etmişlerdi: [56]

« املاك در ناحیت کلیبولی

خوره آدلو کویده بوندن اوکدین مرحوم بایزید خداوندکار خورەمر ادینه بر چفتلك یریله باغ واولر ملکلکه ویرمش اندە بایزید خداوندکارك حکم همایونی واردر شمدکیحالده انوك اولادندن تمور خانله تمور اندەدر ملکیت ازره تصرف ادرلر اسکی دفتردە داخی مسطوردر حاصل 300»

23 — R e i s E h l ü d d i n çiftliği mülkü

G e l i b o l u'da R e i s l e r Çiftliği denen bir yer evvelâ E h l ü d d i n adlı bir reis elinde iken, sonradan, niçin ve nasıl olduğunu bilemediğimiz, S a y a c ı H a l i l O ğ l u n a verilmiş, fakat, her halde, bunun vefatında borcu zuhur etmesinden, emlâkinin ve bu meyanda bu çiftliğin satılması doğrudan doğruya Pâdişah (K a p u'dan) tarafından sancak beyi ve kadı'ya emredilerek, R e i s H a c ı N a s u h eline geçmiştir ki, 860 sıralarındaki tahrir bu adamın elinde «*mukarrer dutdum deyû*» bir hüküm bulunduğunu bildirmektedir: [57]

« کلیبولی قریندە اهل‌الدین چفتلکی دیمکله مشهور اولان چفتلك مذکور رئیس اهل‌الدین اندەیمش صکره سایجی خلیل اوغلنه ورلمش مذکور خلیل اوغلی وفات ادیجك پادشاهه بورجی اولدغی سببدن قاپویه عرض اولنوب قاپودن سنجاق بکیله قاضیه امر اولنمش‌که سایجی خلیل اغلنوك املاکنی و هر نسی وارسه بیع من یزید ادب صاتمسز دیو انلر داخی پادشاه امر موجبنجه هر نسی وارسه صاتمشلر مذکور چفتلکی داخی ملکی دیو صاتمشلر رئیس حاجی نصوح صاتون آلدقدن صکره کرو قاپویه عرض اولنوب مذکور رئیس حاجی نصوحه حکم ورمشلرکه سایجی خلیل اغلنوك چفتلکنی ایچنده اولان باغیله‌که حاجی نصوح صاتون آلمش‌در مقرر دوتدم دیو اما مذکور چفتلك اصلده رئیسلر چفتلکی‌در»

[55] krş. Ö m e r B e r k a n, *göst yer.*, s. 345 ve *türlü tapu defterleri, msl. 138/10 n. tapu dejt.*

[56] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 194

[57] *ayn. deft.*, s. 194 v. d.

c) Yıldırım Bayezid devrine âit bulunması muhtemel vakıflar.

24 — Tur-Beğ i Şeyh vakfı

Vakfiyet üzre tasarruf ettiğini bildiğimiz ve kendi adını taşıyan köy, her halde, Şeyh Tur-Beğ i'ye Yıldırım Bayezid tarafından verilmişti; çünkü 860 sıralarında, oğlu Yusuf vefat ettikten sonra, «*kadîmden mukarrer vakıf*» olduğuna göre, belki onun da oğlu Yunus'a verilmişti: [58]

« وقف قریه طوربکی شیخ بو مذکور وقفیت ازره تصرف ادرمش اول وفات ادیجك اوغلی یوسفه ورلمش اول داخی وفات ادیجك یونسه ورلمش شمدکیحالده مذکور یونس تصرف ادر الندہ پادشاهمزك حکم هایونی واردر قدیمدن مقرر وقفدر خانه 15 ، حاصل 300 »

25 — Ahî Devle zâviyesi vakfı

Gelibolu'da *çarşı içinde* bulunan bu zâviye, XV. asır başlarında yaşadığı muhtemel bulunan kolonizatör dervişlerden Ahî Devle'nin adını taşımakta, ve vakfı olarak bu kasaba dâhilinde müteaddid iradı bulunmakta idi. Fâtih devrinde müderris Muhiddin Pâdişah beratiyle tasarruf ettiği gibi Yavuz Selim devrinde de bunun oğlu şeyh Hüsameddin elinde bulunuyordu. Prof. Ömer Barkan'ın neşrettiği [59] Fâtih devri tahrir kaydı ile 925 vaziyetini aynen nakledelim: [60]

«وقف زاویهٔ اخی دوله در نفس کلیبولی مولانا مدرس محی الدین الندر پادشاه براتیله تصرف ادر هم شیخ در هم ناظردر

باشخانه 1	دکاکین عدد 10	چفتلك واردر درقرب شهر بو چفتلك
فی یوم 8	فی شهر 50	بوزلب باغلر اولمش حاصل 2500
	جماً 5900	

علوفه مولانا مدرس نقیب باشخانه‌نوك یری‌یجون ماباقیسی زاویده آینده و روندہ‌یه صرف

فی‌یوم 7 فی یوم 2 اجرت فی یوم 1 اولنور

« وقف زاویهٔ اخی دوله در چارسوی کفتکران بمعرفة شیخ مولانا حسام الدین بن مولانا محی الدین بالبرات سلطانی خلدت خلافته توزیعین فرمان هایون موجنجه کلیبولی قاضیسی توزیع ایتمشدر

[58] *ayn. deft.*, s. 199

[59] krş. *vakıflar dergisi, II.* s. 345. Burada rakamlar yanlış çıktığı gibi bâzı eksiklikler de vardır.

[60] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 199; *75 n. tapu deft.*, var. 229

باشخانه‌درنفس‌کلیبولی‌باب دکاکین 11 باب خانه درحولوی‌زاویهٔ‌مزبوره خراج‌باغات‌برموجب‌دفترجدید
فی‌یوم فی‌سنه دکان‌درچارشوی‌تافیاجیان فی شهر 4، فی‌سنه48 637 جریبات و 3 اولك
6 2160 3باب، فی‌شهر19، فی‌سنه228 فی سنه 2551

منها بطالت رمضان‌المبارك دکان در چارشوی کفتکران زمین در نزد باغات مذکوره
180 الباقی 1980 8باب، فی‌شهر 47، فی‌سنه564 عشر غلات فی سنه 160

جمعاً 5531

« المصرف برموجب توزیع مولانا قاضی کلیبولی

بجهت مشیخت مولانا حسام‌الدین بجهت جبایت بجهت طباخ
فی یوم 5، فی سنه 1800 فی یوم 11 ، فی شهر 360 فی شهر 25 ، فی سنه 300

بجهت خرج مأکولات و غیرها بمعرفت مولانا حسام‌الدین‌المزبور

بهاء کوشت		بهاء نان		بهاء میزم (؟)		بهاء حنطه		بهاء تمك واجرت سقا	
فی‌یوم	فی‌سنه	فی‌یوم	فی‌سنه	فی‌شهر	فی‌سنه	فی‌شهر	فی‌سنه	فی‌شهر	فی‌سنه
3.5	1260	3	1080	15	180	50	600	12	144

جمعاً 5724 الزیاده عن‌الاصل 193 «

26 — Şey Ahmed zemini vakfı

Malkara'da kendisine, belki de Yıldırım Bayezid tarafından bir yer verildiğini gördüğümüz Şeyh Ahmed de kezâ kolonizatör bir dervişti. Mâmafi onun bu yeri, sonradan, aşağıda bahis konusu edeceğimiz Derviş Bayezid'e verilmiş, o da, burayı *Malkara'daki zâviyesine* vakfetmişti. 860 sıralarında bu zeminin Derviş Murad elinde olduğunu görüyoruz: [61]

«وقف زمین شیخ احمدکه بوندن اوکدین پادشاهمز درویش بایزیده وقف اتمش امش اولدغی میفاقرده اولان زاویه‌سنه وقف اتمش مذکور یرك سینوری پادشاهمزك حکم واردر آنده مسطوردر شمدی درویش مراد النده‌در اسکی دفترده بویله یازلمش»

27 — Yumcu Şücâ' vakfı

Malkara yakinindeki *Yumcu Şücâ' Çiftliği* «یومجی شجاع» adı ile mâruf çiftlik, ihtimal yine Yıldırım Bayezid tarafından, bu zâta verilmiş ve o da *evladlık vakfı* yapmıştı. Çünkü «*mukarrer vakıf*» olduğu tesbit edilen bu çiftliğin 860 sıralarında, Şücâ'ın kızı Alem Hatun ile kardeşi oğulları Hasan ve Halil tasarruf ettikten sonra, vefatlarında Alem Hatun'un kızı Ayşe elinde kaldığı bildirilmekte ve Pâdişahın

[61] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 250

hükmünü hâmil bulunduğu tasrih olunmaktadır (Hâsıl 205) [62]. Yavuz Selim devrindeki tahrir kaydi de bu cihetleri teyit ettiği ve «*kadîmden Pâdişahlar beratiyle vakfiyet üzre mutasarrıf*» olduklarını işaret eylediği gibi 925 de Ayşe Hatunun oğlu Ali'nin kızı Râbia Hatun elinde bulunduğunu bildirmektedir. Bu sırada çiftlikte hâriçten gelenlerin öşrü alınmakta idi (*hasıl-ı öşr-i gallat ve gayri* 150) [63].

28 — Hacı Yatağan zâviyesi vakfı

Malkara'da bir çiftlik mıkdarı yer Yatağan Dede'ye verilmişti ki, o da zâviyesine vakfetmiş, oğlu İbrahim de vakfiyet üzere buraya mutasarrıf olduktan sonra Durdu-Han adlı bir dervişe tevcih olunmuştu. 860 da 50 akçe hâsılı olan bu çiftliğin [64] müteâkiben 60 sene kadar sonraki şu tahrir kaydi de mühimdir: [65]

«وقف یتاغان دده مقدما وقف اولاد اولب یتاغان دده اولادندن طورجهان دده قالمش طور جهان دده داخی وفات ادوب [66] اندنصکره اولاد منقطع اولماغین اون یلدن زیاده‌درکه وقف عام اولب مینلفرده واقع اولان زاویه‌سنه صرف اولنور. اما وقفیه ضایع اولدی ددیلر الان اکی اچه جهتله زاویهٔ مذکوره‌یه کاتب قاسم شیخ‌در بالبرات همایون تاریخ برات فی‌اواسط ربیع‌الاول سنه تسع عشر و تسعمائه [21.V.1513]

چفتلك درقرب میغالقره شمدی شیخ اولان مذکور کاتب قاسم معرفتی اله یازلدی یکون 278»

29 — Halife Şeyh vakfı

Gerek bu zatın tarihî şahsiyetini ve gerek hangi Pâdişah tarafından tevcih ve temlik yapıldığını bilemiyoruz Fakat, Malkara'da bulunan ve evvelce, kezâ kim olduğunu anlıyamadığımız, Nilûfer Hatun'un vakfiyet üzre tasarraf ettiği, sonraları Devlet kızı Ayşe'nin ve bunun da çocuklarının elinde bulunan bu vakıf da, bize göre, Yıldırım Bayezid devri vekıflarını hatırlatmaktadır, 860 kaydi şöyledir: [67]

[62] *ayn. deft., göst. yer.*

[63] krş. *75 n. tapu. deft.*, var. 284

[64] krş. Ömer Lütfi Barkan, *ayn. makale*, s. 345

[65] krş. *75 n. tapu deft*, var. 284

[66] Burad zikredilen Tur-Cihan Dede, her halde, 860 daki kayıtta Yatağan-Dede, evlâdından olduğu tasrih edilmiyen Durdu-Han olsa gerektir. O kayıt aynen şöyle idi:

«... اوغلی ابراهیم النده‌در وقفیت ازره تصرف ادرمش وفات اتمش درکاه مملادن دوردو خان ادلو درویشه ورلمش »

[67] kkş. *12 n, tapu deft.*, s. 260

«وقف خليفه شيخ كه نياوفر خاتون وقفيت ازره تصرف ادرمش پادشاهلردن اللرنده حكملری يوق قضی بتلريله تصرف ادرلرمش شمدكيحالده دولت قينی عايشه النده‌در اولداخی كندو اختياريله اوغلی محموده بلدرمش و بنوك نصفی دولت قينی ملك النده‌در محمودله مشترك تصرف ادرلر حاصل 100»

30 — Erbuz Ata Evlâdlık vakfı

Tarihî şahsiyeti hakkında malûmatımız bulunmıyan Erbuz Ata (veya *Arpuz Ata*)'nın osmanlılardan önce şimal yolu ile Rumeli'ye gelip yerleşen veyâ, daha büyük bir ihtimal ile, Timur istilâsı sırasında gelen tatarlardan olduğu anlaşılmaktadır ki, bu tevcihi Yıldırım Bayezid'den almış olması da mümkündür. Edirne'nin *Ada nâhiyesine* bağlı vakıf köyü (*karye-i Erbuz Ata nam-ı diğer* Tatarlar) Fâtih devrinde timara verilmiş, sonradan vakfiyeti mukarrer tutularak vârislerine iâde olunmuştu ki, 890 da buraya onun neslinden Hatun-Bula, Sittî ve Şâhî hatunlar evlâdlık vakfı suretiyle tasarruf etmekte idiler. Bu tarihte hâsılı 3438 akçedir. 925 de 4000, 980 sıralarında ise 7000 akçeye yakındır [68]. 890 kayıtları şöyledir: [69].

«وقف اربوز اتا جنكيزخان زماندن برو وقفميش وقف اولادلق ازره تصرف اولنوركن تيمارة ويراش شمدكيحالده پادشاهمز سلطان بايزيد خان خلدالله سلطانه كرو ملكيتی و وقفيتی مقرر دوب توقيع شريف ارزانی قلمش حاليا خاتون بولا وستی وشاهی نام خاتونلر كرو نسلی اولمغين وقف اولادلق ازره تصرف ادرلر

قريهٔ اربوز اتا وقف مذكور . . . .

كندم 15مد،	جووغيرها 10مد،	عشر بوستان،	عشر باغات،	نيابت‌ورسم‌عروس،	عشر سوسم
1500	800	50	25	120	80

عشر پنبه،	رسم‌چفت وبناك،	عشرقوان،	رسم‌اغيل	جمعاً :	خانه	مجرد	حاصل
10	783	15	50		40	7	3438 »

[68] krş. *20, 77 ve 470 n. tapu defterleri.*

[69] krş. *20 n. tapu deft.*. var. 139 v. d.

II. XV. ASIR BİRİNCİ YARISINDAKİ VAKIF ve MÜLKLER

A. Süleyman, Musa, Mehmed I. Çelebiler devri

31 — Eski Câmi (*Câmi-i Atîk*) evkafı

Edirne şehrinin merkezinde *Muvakkithâne* sokağındaki bu câmi en eski ve en ehemmiyetli olmakla hususî bir itibara sahiptir. Hibrî Abdurrahman, bu münasebetle der ki: «*her beldenin ahalisi cevâmiinden birine ma'bed-i kadîm olmağla mahsus itibar iderler bu şehirde dahi bundan akdem nice mesâcid ve ma'âbid var iken ol i'tibar-ı hassa bunu tahsis eylemişlerdir*» [70]. Câmi inşasına Emîr Süleyman tarafından 804 de başlanmış, Musa Çelebi zamanında devam edilmiş ve Mehmed Çelebi tahta geçtiği sene bunu ikmale muvaffak olmuştu [71].

---

[70] krş. *Enîsülmâsmir în, fasl-ı sâlis,*

[71] krş. *ayn. esr., göst.* yer.,; Câmiin dergâh kapısı üstündeki levhada şu ibâre vardır:

«قال النبي عليه السلام من بنى لله بيتاً فى الجنة امر بعمارة هذا الجامع الشريف السلطان المؤيد المجاهد المرابط اللواء منصور قاهر الاعداد ناشر العدل والاحسان على اهل الدنيا السلطان ابن السلطان السلطان غياث الدنيا والدين محمد بن بايزيد خان خلد الله سلطانه واوضح على العالمين برهانه فى منتصف شوال سنه ست عشر و ثمانمائه(1413)» (krş. Bâdi Ahmed, *ayn. eser*)

Kezâ minberinin kapısı üstündeki bir kaç kelime kûfî yazıdan başka sağdan sola doğru

«فى ايام السلطان الاعظم محمد بن بايزيد بن مراد خان»

ibâresi vardır. câmiin 1166 daki tâmiri için Örfî Mahmud ağanın târihi İle

«عبد احقر عرفی داعی دیدی تاریخنی
یاپدی اسکی جامعی محمود خان قیلدی جدید 1166»

Kisbî Mehmed efendinin mihrâbın sağ cihetindeki mahkûk kıt'ası ve 1280 tâmirinden sonra Nüzhet efendinin dergâh kapısı üzerine konan tarihi de kayde değer:

«ایلدم تاریخ ایله ایذان نزهت عاله
قیلدیلر بو معبدی تجدید امام المسلمین 1280»

(krş. Bâdi Ahmed, *ayn. esr. göst. yer.*)

Çelebi Sultan Mehmed'den sonra bu câmiin bâzı noksanlarının Murad II. tarafından ikmal ve iki şerefeli minâre ilâve edildiği, evkafını tayin eylediği bir risâleye atfen Bâdi efendi zikrettiği gibi[72], tahrir kaydide Eski Câmi evkafının Murad II. tarafından tertiplendiğini tesbit eylemektedir [73]. Mâmafi bu câmiin en mühim vakfını teşkil eden *Bedestan* Çelebi Mehmed tarafından yaptırılmış ve buraya tahsis edilmişti. Bedestan içerisindeki dükân ve hucrelerden mâada etrafında ve karşısındaki muhtelif san'at sâhibi esnâfın dükân icarları ile civarındaki ve *Un-kapanı* yanındaki dükânların zemin mukataaları, XVI. asrın ikinci yarısında, vakfa 81.727 akçelik mühim bir gelir temin ediyor, yalnız 5000 akçe buna muhassas vakıf malının işletme kârından elde olunuyordu. Dikkate şayandır ki, bedestanın içindeki 108 göz dükânla 35 göz hucrenin hangi nevi esnaf tarafından işgal edildiği tasrih olunmadığı halde, bedestanın etrafında gerek icara gerek zemin mukataasına mevzu teşkil eden dükânlarda *sökükcü, kıl dokuyucu, ayakkabıcı, terzi, külâh dikici gibi* esnâfın oturduğunu görmekteyiz: [74]

« عن اجارهٔ دکاکین اندرون بزازستان باب 108 ، عن اجارهٔ حجرات اندرون بزازستان باب35، عن اجارهٔ دکاکین درکبرا ـ در دائرهٔ بزازستان باب 37، عن مقاطعهٔ زمین دکاکین مع کاربان سرای در مقابلهٔ بزازستان باب 8، عن مقاطعهٔ زمین دکاکین سوککجی باب 30 ، عن مقاطعهٔ زمین بوی تابان باب 2، عن اجارهٔ دکاکین سوککجی باب 3، عن مقاطعهٔ زمین دکاکان خفافان باب 37، عن اجارهٔ دکاکین خباطین درمقابلهٔ بزازستان باب 11، عن اجارهٔ دکاکین غزازان در مقابلهٔ بزازستان

[72] *ayn. esr*, *göst. yer.*

[73] «وقف جامع عتیق عن اوقاف مرحوم سلطان مراد خان غازی در محروسهٔ ادرنه» krş. *470 n. tapu deft.*; bu vakfın Bayezid II. devrinde mütevelli ve hatip Hacı Karagöz ile nâzır Şemseddin marifetleriyle yapılan muhasebesi için bk. *İnkilâp kütüph. Cevdet yazmaları*, O. 91, s. 276

«محاسبهٔ اوقاف جامع عتیق در ادرنه بمعرفة حاجی قره‌کوز متولی و خطیب شمس‌الدین ناظر عن غرهٔ رمضان سنه 894 [28.VII. 1489] الی غایهٔ رمضان سنه 895

اصل مال فی 11 شهر 113.829»

[74] Bu tarihte Eski Câmi önünde de pazar kurulduğu ve burada mîrî mangır satıldığı, hattâ doğancıların namazgâh'da atlarını başlıyarak câmiin etrafını mezbelelik yaptıkları üörülmüş, bunun men'edilmesi *Edirne kadısına* emrolunmuştu: (krş. *Mühimme deft.* n. 19 s. 112 (980 = 1572)

«ادرنه قاضیسنه حکم‌که محیهٔ ادرنه‌ده جامع عتیق اوکنده میری منغر بیع اولنمغه مناسب اولمامغین رفع اولنوب تحت‌القلعه‌ده صاتلق امر ایدوب بیوردم‌که واردوقده میری منغری ذکر اولنان جامع شریف اوکنده بیع اتدرمیوب امرم موجنجه تحت‌القلعه‌ده صاتدردسز و نمازکاهده دخی طوغانجیلر و سایر کسنلر اتلرینی باغلیوب مذبله ایدرمش اولدخی جایز دکلدر کرکی کبی مقید اولوب نمازکاهده اصلا و قطعا کسنه‌لری بغلتمیوب فرمان جلیل‌القدرمه مخالف ایش اولمقدن حذر ایلیه‌سن»

باب 29، عن اجارهٔ غزّان در دائرهٔ بزازستان، عن اجارهٔ دکاکین کلاه دوزان در مقابلهٔ بزازستان باب 25، عن اجارهٔ دکاکین خیاطین در دائرهٔ بزازستان باب 21، عن اجارهٔ دکاکین کلاه دوزان در دائرهٔ بزازستان باب 23، عن مقاطعهٔ زمین دکاکین در قرب قپان دقیق باب 54، عن محصول مرابحهٔ مال وقف 5000 ، یکون 81.727 » [75]

32 — İsmail Bey Çiftliği vakfı

Fetret devrinde Yıldırım Bayezid'in oğullarının, birbirleri ile mücadeleleri esnâsında, kendilerine tarafdar temini için bir çok kimselere mülkler tevcih ettikleri malûmdur. Bunlardan biri de *İpsala*'da *İsmail Bey çiftliği* adıyle maruf olan yerdir. Burası Emir Süleyman tarafından «سلطا وأمير سليمان بك» [76] İsmail beyin dedesine — ki kim olduğu kayıtlı değildir — mülk olarak verilmişti. Bir tahrir sırasında, «Ali Kuşçi oğlunun *yazduğı defterde*», mülk olduğu tasrih edilmediği için timara verilmiş, fakat sonradan bütün evkaf ve emlâk eski sâhiplerine mukarrer olunca bunun da vaziyeti yeniden tetkik edilmişti. Ancak vârislerin ellerinde Murad II. ve Fâtih'in hükümleri görülmemesi sebebi ile, Bayezid II. tarafından, İsmail beyin oğlu İlyas Çelebi'nin damadı *Hazine-i Âmire kâtibi* Hüssam'a yine mülklüğe verilmişti ki, 925 tarihlerinde vefatında kendisine intikal eden Ali Çelebi elinde idi. Mâmafi, diğer taraftan da. İsmail beyin oğlu oğlu (yâni İlyas Çelebi'nin oğlu) İbrahim evâil-i rebiülâhır 890 (17. IV. 1485) da, çiftliğin üçte birine taserrufunu sağlıyan, bir hüküm almıya muvaffak olmuştu,ki ölümünden sonra bu hisse kızı Ayşe'ye intikal etmişti [77]. Bilâhare Ayşe hatun kendi hissesini Mustafa Paşa'ya satmış, o da Serez'deki câmi ve imaretine vakfeylemiş, çiftlik böylelikle vakıf hâline gelmişti [78].

33 — Ahmed Şeyh Çiftliği vakfı.

Emir Süleyman Çelebi, Gelibolu'da *Kavaklû* köyünde oturan Ahmed Şeyh'in elindeki çiftliği ona tahsis ile bir de *hükm-i humayûn* vermişti. Fâtih devrinde evlâdından Elvan oğlu Hamza elinde vakfiyet üzere bulunmakta idi: [79]

«وقف مرحوم امیر سلیمان چلبی طاب ثراه قری بایالر اراسنده قواقلو کویده متمکن اولان احمد

[75] krş. *470 n. tapu deft.*
[76] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 381
[77] *ayn. deft., göst. yer.*
[78] krş. *470 n. tapu deft.*
[79] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 215

شیخ دوته دوردغی چفتلکی وقف ادب الله حکم همایون ورمش شمدکیحالده انوك اولادندن الوان اوغلی حمزه الدیدر وقفیت ازره تصرف ادر حاصل 60 »

34 — Şeyh Bedreddin zâviyesi vakfı

Edirne'de meşhur Simavna kadısı İsrâil'in oğlu Şeyh Bedreddin Mahmud'un tesis ettiği zâviyeye 815 ve 816 tarihlerinde yaptığı vakıflar vardı ve tevliyetini kendinden sonra evlâdına, daha sonra zâviyede şeyh olanlara yapmıştı.

Edirne kadısı Abdülkerim bin Abdülcebbar imzasını taşıyan vakfiyelere göre XVI. asırda mevcud vakıfların tahrir kaydı şöyle idi: [80]

« وقف زاویهٔ مرحوم شیخ بدرالدین مولانا محمود بن اسرائیل القاضی ابوه بسماونه تولیت کندودن صکره شیخ اولانلره حالیا زاویهٔ مزبورده شیخ اولان قدوة السالکین شیخ مصطفی بن علی متولیدر

بلبان مسجدنه متصل اولان محلده اوتوز بش اولك یر مقاطعه‌یه ویرلش حاصل فی سنه 350 برموجب دفتر عتیق »

«وقف المرحوم شیخ بدرالدین برموجب وقفیه الواقعه فی سنه خمس عشر و ثمانماء بامضاء مولانا عبدالکریم بن عبدالجبار [815 = 1412] اصل وقف

باغچه درباب کپری محدود ایکی طرفدن نهر طونجه و بر طرفی حاجی شیر مرد ملکی و بر طرفی قره‌جه حاجی وقفی حاصل فی سنه 1600

باغچه درنزد کپری محدود نهرطونجه و حاجی شیرمرد وقفی و قاضی باغچه‌سی دیمکله معروف باغچه ایله و عبدالواسع چلبی وقفی و حسام ملکی ایله خراب اولوب عرصه‌سی یلده اوج اچه مقاطعه‌یه ویرلوب باغچه ایمش حالیا مقاطعهٔ پرویز افندی ویرر ایمش

شرط واقف کندویه صکره زاویهٔ مزبوره فقراسنه و ایندیه و روندیه وقت حاجت و حین احتیاجده صرف اولنه»

« وقف المرحوم شیخ بدرالدین صاحب الزاویه برموجب وقفیه الواقعه فی اواخر ذی‌القعده من شهور سنه ست عشر و تسعمائه(؟) [(?) 28.II.1511] بامضاء مولانا عبدالکریم ابن عبدالجبار»

35 — Ali Bey bin Hamza Subaşı vakfı

Edirne'de *Hızır Ağa* mahallelerinde ve *Doğancı* köyündeki evlerini bu yerlerde yaptırdığı kuyuların masrafları için vakıf ve tahsis eden, tevliyetini zevcesi Ayşe ve sonra verese ve vâkıfın azadlılarına bırakan Ali Bey, 801 tarihinde Filibe'deki vakıfları için vakfiye tanzim ettiren Karaman Beylerbeyisi Lala Ali Bey bin

[80] Krş. *1070 n. tapu deft.* s. 140

Karlı beyden [81] başka, yine Yıldırım Bayezid ve Fetret devirleri ümerâsından biri olmak lâzımgelir. 808 tarihli ve Edirne kadısı Mustafa bin Mehmed imzalı vakfiye kaydına nazaran bu vakıf XVI. asırda şöyle görünmektedir: [82]

«وقف علی بك بن حمزه صوباشی برموجب وقفیه الواقعه فی اوایل جمادی‌الاولی من شهور سنه ثمان و ثمانمائه [25. X. 1405] بامضاء مولانا مصطفی بن محمد الفاضی بادرنه المحروسه خانهاء سفلی 2 باب و غرفه وطلی و صفه و کنیف ومحوطه در محلهٔ حضراغا محدود دربملك ورثهٔ قرشدران سلیمان بك وبملك فاطمه وبملك یوسف‌الدلال ووقف حاجی ایدین و طریق‌عام‌حاصل‌فی‌سنه 180 خانهاء سفلی 2 باب و اخور و انبار و بیت اخری و محوطه در قریهٔ طوغانجی تابع قضاء ادرنه محدود بطریق عام از اطراف اربعه

شرط واقف حضر اغا محله‌سنده اولان اولرك غله‌سی محلهٔ مذکوره‌ده اولان بترك‌مصالحنه واسکودر توابعندن طفانجی کویندہ اولان بترك مصالحنه صرف اولنه وطفانجی کویندہ اولان اولر زوجه‌سی عایشه‌یه صکره واقفك اقرباسی اولان ورثه‌سنه صکره واقفك عتقاسنه واولادعتقاسنه نسلابعد نسل بعدالانقراض فقرایه اولا و تولیت زوجه‌سی مزبوره عایشه‌دن صکره امام مسجد مزبور النده اولا حالیا محلهٔ مذکوره‌ده اولان او قبولر مصالحنه‌صرف اولنوب‌وقریهٔ مزبوره‌ده‌اولن‌اولری‌اولادعتقا تصرف‌ایدرایمش»

36 — Muhlise Hatun vakfı

Edirne'de *Yıldırım mahallesin*de bir evi ve müştemilâtını vakıf ve atîkası Şirin'e şart eyliyen Muhlise Hatun binti Abdullah'ın tanzîm ettirdiği vakfiye tarihi 807 dir. Bu vakfın 976 (1568) daki kaydi şöyledir: [83]

«وقف مخلصه خاتون بنت عبدالله واقفهٔ مزبوره یلدرم خان محله‌سنده برتحتانی خانهٔ وغرفهٔ واخوری وکنیفی ومحوطهٔ مشتمل منزلی که یوسف ملکی‌ومولانا ادهم وقفی و طریق‌عامله محدوددر وقف ایلیوب شرط ایلمش عتیقی شیرینه بعدها شیرینك زوجی حاجی علی‌یه و حاجی علی‌نك اولادنه و اولاد اولادنه بعدالانقراض اهل محله استصواب اتدوکی بر فقیر صالح کسنه‌یه اولا حالیا حاجی علینك اولادندن محمد ومصطفی وحواالنده‌در

حاصل فی سنه 306 تاریخ وقفیه 807 (1404)»

37 — Timurtaş Bey (Mu'inüddin) bin Abdullah vakfı.

38 — Baba Timurtaş Bey Mescidi vakfı

Edirne'nin *Üsküdar nâhiyesine* bağlı üç köy — *Timurtaş Bey* (Saru Yakub), *Etmekci*, *Karun* (Timürtaş köyü) — Timurtaş Bey

[81] krş. *M. Cevdet, ayn. esr.. vakfiye listesi*, s. 193
[82] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 183
[83] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 16

vakfı olarak görünmektedir. Diğer taraftan, Edirne'de üç Şerefeli câmi yanında bir mescidin ve zâviyenin kurucusu olup da sonradan bu civardaki bir mahalleye adını veren ve muhtelif vakıfları görülen Baba Timurtaş Bey isminde birisi vardır.

M. Cevdet'in neşrettiğiği vakıf listesinde, vakfiye tarihi 820 olan ve lâkabı Mu'inüddin olarak gösterilen Timurtaş Bey bin Abdullah [84] vardır ki, bize göre, Yıldırım Bayezid ve Fetret devrinde de hizmet ve vazife gören Timurtaş Paşa ile ayni adam olsa gerektir. Ancak, Baba Timurtaş beyin vakıflarının da 820 den itibaren başlaması bu iki vakıf ve sâhibleri arasında bir münasebeti hatıra getirmektedir. Esas itibariyle Murad II. devri adamlarından olan ve 845 de vefat edip mescidi hazîresine defnolunan Baba Timurtaş beyin [85] lâkabının Mu'inüddin bulunması uzak bir ihtimal gibi düşünülebileceği ve vakıf köylerin *Baba Timurtaş bey* değil de sâdece *Timurtaş bey köyü* adını taşımasının, onu diğer vakıftan tefrik ve temyize yarayacağı meydandadır. Bununla beraber, her iki vakfın da 820 tarihini göstermesi sebebiyle bu devre ve bir araya koymayı daha uygun bulduk. Timurtaş Bey nâmına olan vakıf tahrir kayıtlarında tarih bulunmayışı, Baba Timurtaş Bey nâmına olanlarda ise 872 tarihinde tanzim edilen vakfiyenin mevcudiyetinin bildirilmesi bu hususta kesin bir hükme varmak için vakfiyenin tetkikine lüzum hissettirmektedir. Buna intizâren şimdi her iki vakfa âit mevcut kayıtları nakledelim :

Timurtaş Bey vakıf köylerine âit 890 tarihli kayıt [86] bunların Fatih zamanında bozularak timara verildiğin [87] fakat, Bayezid II. tarafından vakfiyetinin muteber tutulduğunu göstermektedir. Bu devirde üç köyün (*63 hâne*, 8 *mücerred*, *1 gebir hânesi*) hâsılı 12080 akçe idi. 925 de 10394 (3350 + 2583 + 4459) [88], 933 de 10.339 [89], Selim II. devrinde ise 12.971 [90] akçelik geliri olan bu vakfın köylerinden bir tânesinin (*Karun*), tahrir kaydında hristiyan

[84] krş. *ayn. eser., vakıflar listesi,*

[85] krş. Dr. *Rifat Osman, ayn. esr.*, s. 18

[86] krş. *20, n. tapu deft.*. var. 2

[87] Bu köylerden birinin diğer adının Saru Yakub oluşu, bu köyün Fâtih devrinde bu isimdeki bir adama timara verilmiş olabileceğini zannettirmektedir. Belki de bu isim, Âşık Paşa-Zâde'nin 869 da bir münasebetle bahsettiği (*ayn. eser*, s. 165) Saru Yakub-oğlu ile alâkadardır.

[88] kş. *77 n, tapu deft.*, s. 116 v. dd.

[89] krş. *370 n. tapu deft.*,

[90] krş. *470 n. tapu deft.*,

reâyası haraclarını kısmen *havass-ı humâyuna* kısmen de *Yıldırım imaretine* veriyorlardı [91].

Baba Timurtaş Bey mescidi vakfına gelince, 976 tarihli Edirne vakıf tahrir defteri bu vakfa âit evvelâ 820, sonra 872, 862 tarihli vakfiyelere göre üç vakıf tahrir kaydı tesbit etmektedir. Birincisi mescid ve zâviye için, ikincisi Cüz okuması ve evkaf rakabesi için, üçüncüsü de evlâdlık vakfı olarak gösterilmiştir. İlk ve son vakfiyeler tarihleri arasında 52 senelik çok garip görülecek bir fark bulunmakla beraber aynen nakledelim: [92]

«محلهٔ مسجد بابا تیمور طاش بك در قرب جامع جدید

وقف صاحب‌المسجد برموجب وقفیه الواقع فی اویل ربیع‌الاول من شهور سنه عشرین و ثمانمائه [18. IV. 1417] بامضاء مولانا عبدالکریم بن عبدالجبار

اصل وقف برای مسجد و زاویه

دکاکین متلاصقه 6 باب در داخل باب قوله متصل بجبه‌خانه محدود بمفرز قلعه وجبه‌خانه و طریق عام برای مسجد در قرب زاویهٔ وقف حاصل از مقاطعه فی سنه 240

محترق اولوب یری ایده یکرمی اچه مقاطعه‌یه ویرلمش حالیا مقاطعه‌سن ناظر چلبی وقفنك متولیسی ویرر ایمش

دکان 6 باب در قرب زاویهٔ واقف برای زاویهٔ واقف مزبور والتی باب دکان دخی واقفك مزاری قربنده‌در بو جمله محترق اولوب همان بر دکان باقی قلمشدر نعلبند حسن نام کسنه‌یه ایده یکرمی اچه اجاره‌یه ویرلمش ...

زمین مقطوع در مقابله مسجد واقف در قرب جامع جدید محدود بملك مصطفی چلبی و بوقف دولت و بطریق عام از طرفین ذکر اولان بر اوزرنده... حاصل از مقاطعه فی شهر 4

خانه تختانی و صفه و کنیف و محوطه در محلهٔ مسجد واقف مزبور محدود در بوقف واقف و مقابر مسلمین و بوقف صوفی و بملك حاجی قورد و بطریق خاص حالیا خرابه مشرف اولدقده بیع اولنوب عرصه‌سی ایده التی اچه مقاطعه‌یه ویرلمش... »

«وقف صاحب‌المسجد بابا تیمور طاش بر موجب وقفه الواقع فی اوایل محرم‌الحرام من شهور سنه اثنی و سبعین و ثمانمائه بامضاء مولانا ابراهیم بن خلیل [2 VIII 1467] اصل وقف برای تلاوت اجزا و رقبهٔ اوقاف

دکاکین 5 باب در محلهٔ مزبوره در قرب جامع جدید مع فرن خبازی محدود قرجه و دولت شاه ملکاری و طریق عام آیله مزبور دکانلر محترق اولوب یرلری ایده طقوز اچه مقاطعه‌یه ویرلمش حالیا مقاطعهٔ وزیر اعظم محمد پاشا جانبندن ادا ایدرلریمش حاصل از مقاطعه فی سنه 108

[91] *ayn. deft.*,

[92] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 213 v. d.

زمین مقطوع در ذمم ناس در محلهٔ خواجه‌کی محدود بملك فاطمه خاتون ... حالیا اوزرنده بازارجی علی اوغلی محمدك ملکی اولوب ایده الی اچه مقاطعه ویرر ایمش

زمین مقطوع اخر در محلهٔ مزبوره محدود بملك منصورالهام و حسین‌الهام و طریق عام ازطرفین حالیا امام حاجی قوردك اوزرنده بناسی اولوب...

زمین در ذمم ناس در محلهٔ مزبوره محدود درزی حمزه و یکیچری علی و اسحق پاشا ملکلری و طریق‌عام ایله اسحاق پاشا اولرینه‌قاتلوب مقاطعه‌یه ویرر ایمش حالیا یری پاشا اولری دیمکله مشهوردر حیلی مدت ایمش مقاطعه ویرمزلر ایمش حاصل فی سنه 24

فرن خبازی در جوار مسجد مزبور محدود وقف تیمور طاش بك و طریق عام ایله برای مرمت اوقاف واقف... صکره مزبور فرنك عرصه‌سی اوزرنده قره‌حسن اوغلی اوچ دکان بنا ایلش لکن خیلی مدت ایمش مقاطعه النمز ایمش

زمین مقطوع در محلهٔ مسجد تیمور طاش بك المزبور در مقابلهٔ خان سنان بك کاتب الشعیر... شرط واقف مرمت ایچون اولادندن غیری اوقافك غلاتندن بش نفر کسنه‌یه یومی برر اچه ویرلوب جامع جدید قربنده اولان مسجده صباح نمازندن صکره هر کون برر جزء اوقیه‌لر ومحصولك عشری جهت تولیت اولاد و تولیت اوغللری محمد چلبی و حضر چلبی‌یه بعدهما اصلح اولادنه نسلاً بعد نسل بعدالانقراض حاکم‌الوقته اولا حالیا تولیت اولادندن محمد چلبی النده‌در شمدیکی حالده درت جزء اوقنورمش »

«وقف تیمور طاش بك برای اولاد بر موجب وقفیه الواقع فی اوایل جمادی‌الاولی من شهور سنه اثنی و ستین و تمانماء بامضاء مولانا ابراهیم بن خلیل بادرنه المحروسه [17 III. 1458] اصل وقف برای اولاد

خانهاء متعدده علویات و سفلیات... دکاکین 13 باب و حجرات در محلهٔ مزبوره خراب اولوب یرلری مقاطعه‌یه ویرلمش و بعض مقاطعه‌سی عبدالواسع افندی جانبندن ویرر ایمش شرط واقف ذکر اولان اوقاف اولادنه .... حالیا اولاد عتقادك محمد چلبی النده‌در»

B. Murat II. devri vakıfları

a) *Pâdişah vakıfları*

39 — Edirne'de Murâdiye Câmi ve İmâreti evkafı

Murad II. tarafından Edirne'de, sonradan *Muradiye* denilen semtte, bir câmi ve İmâret yaptırılmış [93] ve buraya geniş evkaf tasis edilmişti.

---

[93] krş. Tayyib Gökbilgin, *Edirne* (İslâm Ansiklopedisi).

Hibrî Efendi, bu câmiin aslen *mevlevî-hâne* olarak yapıldığını, nice zaman sonra câmiye tahvil olunduğu vakıt civârında ayrı bir mevlevî-hâne bina olunduğunu şu suretle kaydeder (Enîsü'l-müsâmirîn, *fasl-ı sâlis*):

«Kendûler bunu mevlevî-hâne olmak üzre bina idüb hattâ semâ' ve safâ demlerinde şerbet akmağiçün lâleler vaz'olunmuş imiş el'an bâzısı mevcuddur ba'ada

Edirne'ye tâbi *Dâye-Hatun* دایه خاتون, *Halil-Hayyat* خلیل خیاط (درزی‌خلیل), *Bıyıklû* nâm-ı diğer *Ak-Sakal* بیقلو نام دیگر اق سقال, *Küşan* کوشان, *Nâsırlû* ناصرلو, *Çingene* چنگنه, *Karbini* nâm-ı diğer *Uyruklu* اویروقلو قاربینی نام دیگر, *İskender* اسکندر (اسکندر چنگنه), *Çölmekçi* چولمکچی köyleri (اویوکلو تاتار=اویوکلو), ahâlisinden bir kısmı bu vakıf reâyâsından idiler. 890 da bu vakfın bu köylerden elde ettiği gelir müfredatiyle şöyledir: [94]

	hâne	mücer.	gendüm	cevv ve gayr.	öşr. bağ
Dâye-Hatun	33	6	8 mud (800)	15 mud (1200)	65
	öşr. bost.	öşr. kovan	âdet. ağn.,	çayır,	beyt.-yav
	431	26	213	30	60
	resm. çif., ben., müc.,		öşr. susam	niyâb. ve arus,	Hâsıl
	687		250	60	3822

	hane	mücer.	gend.	cevv	Hâsıl
Halil - Hayyat	12	3	1 (100)	4 (320)	1007
Ak-Sakal	21	6	4 (400)	10 (800)	1750
Küşan	30	8	5 (500)	13 (1440)	2740
Nâsırlu	14	1	2 (200)	10 (800)	1439
Çingene	42	1	3 (300)	25 (2000)	5611
Uyruklû (Öyüklü)	25	4	1 (100)	12 (960)	4287
İskender	29	1	8 (800)	30 (2400)	4305
Çölmekçi	52	10	17 (1700)	25 (2000)	6920

Yekûn

Köy	hâne	mücerred	Hâsıl
9	256	70	31821

zaman câmi-i şerif oldukda pîşkâhında bir gayri mevlevî-hâne bina itmişlerdir ve imâret-i âmiresinin ni'met-i pür-lezzeti gâyet vefret üzre olvb mevlevî ve sohte fakarasından ve huddamından mâada etrafta olan hânelerin dahi tâyin-i taamları vardır bu câmi sene tis'a ve selâsîn ve semânemi'ede [839=1435] *bina olunmuştur mervîdir ki* Sultan Murad *hazretleri hazret-i* Mevlâ-nâ'ya *ol mahalde müşahede itmeğin böyle bî-nazir mevlevî-hâne bina eylemiştir»*, mâmafi Münecccimbaşı (*Sahâifül ahbar*, III. s. 353), bunu 843 de (1439) gösterir ve şöyle der: *Şehriyâr hazretleri ba gazâya* [Üngürus seferi] *teveccühleri esnâsında* Edirne'de Murâdiye *deyû marûf ca'mi-i şerif ve imâret-i âliye ve civârında fukarây-ı mevleviye içün tekye binâsına ferman buyurmışlar idi avdette hisselerine isabet iden mâl-i ganâimi bilcümle zikrolanan hayrâta harç ve sarf buyurdılar»*

Câmi 1166 da tâmir görmüş, bunun için Örfî Mahmud Ağa bir tarih söylemiştir.

[94] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 27 v. dd.

Bu imaretin 893 de bir sene ve bir aylık muhasebesini mütevellî ve kâtip marifetiyle şöyle görmekteyiz: [94 mükerrer]

«محاسبهٔ عمارت مرادیه در ادرنه بمعرفة مولانا علی چلبی ولد مؤید چلبی متولی و حضر بالی کاتب عن غرهٔ جمادی‌الاولی سنه 893 الی غایهٔ جمادی‌الاولی سنه 894

اصل مال فی سنه و شهر 436.718

عن بقیهٔ محاسبهٔ ماضیهٔ عن تحویل خودشان ... 81.980

عن‌المحصولات فی سنه وشهر مع مبیعات 354.738

عن‌قسط حمامات‌ودکاکین وقرای‌مذکورین فی‌سنه وشهر 285.119

(عن قسط حمام در سیروز 46.667 ؛ عن‌قسط‌حمام درنفس یانبولی 4584 ؛ عن کرایهٔ‌دکاکین در نفس سیروز 15 باب 3400 ؛ عن کرایهٔ دکاکین مع رواسیه درنفس ادرنه 11 باب 7756 ؛ عن قریهٔ اسلونه تابع یانبولی و کرانبولی وقونچوقو وقاضی‌کوبی ویکیجه 58.507 ؛ عن قریهٔ خریشته تابع اسکی زغره 15.495 ؛ عن قریهٔ مستلی تابع ویزه 16.687 ؛ عن قریهٔ لاحته تابع خیردبولی 6432 ؛ عن قریهٔ چاوش تابع اپساله 5981 ؛ عن قریهٔ بوری مع توابعها در ناحیت کوجلجه فی سنه مع قسط طالیان بوری : جزیه : 3776 ، اسپنچه: 1426، محصول : 20.167 ، عن قسط طالیان بروجه مقطوع : 70.000 ؛ عن قریهٔ سازلو دره 11.465 ؛ عن قریهٔ چولمك 1058 ؛ عن قریهٔ حلقه پیکار تابع فلبه 542 ؛ عن قریهٔ قره رئیس تابع فلبه 11.167)

عن‌المبیعات 69.619

(بهاء ارز بمد ادرنه : 37.104 ، بهاء کندم 6608 ، بهاء جو 7352، علف....)

وضع من ذلك فی سنه و شهر 381.362

الوظایف فی سنه و شهر 221.586

(جماعت وظیفه خوران عمارت مذکوره : مولانا علی چلبی متولی ولد مؤید چلبی 20، سنان خطیب مع امامت 15، تاج‌الدین معلم مکتبخانه5، یار احمد خلیفهٔ مکتبخانه 1، .... یکون فی یوم 176، فی سنه و شهر 68.640 ؛ جماعت وظیفه خوران مولوی خانه : درویش محمد مثنوی خوان 6 ، مصطفی خواننده 1 ، .... فی یوم 23، فی سنه و شهر 8970؛ جماعت وظیفه خوران خدمهٔ عمارت فی یوم 67.5، فی سنه و شهر 26.325 ؛ جماعت جابیان 21.060 ؛ جماعت زاویه خوران .... توبهارخاتون جاریه والدهٔ سلطان محمد طاب ثراه 4 ، دختر ولد منتشا 5 ، دلبر خاتون جاریه والده دختر دولقادر .... یکون فی سنه 96.591)

الاخراجات 159.776

خرج مأکولات عمارت مرادیه فی سنه و شهر 150.171

خرج سایره 3.241

المرمات 6 364

[94 mükerrer] krş, İnkilâp kütüph., Cevdet yz. O. 91, s. 228 v. dd.

(مرمت حمام سیروز مع دکاکین . . 4934 ؛ مرمت حمام بانیولی، مرمت فرن عمارت، مرمت رواسیه درپیش جامع عشیق)

الیه 55.356

منها تسلیم بایزید چلبی ولد محمود بك بن اسفندیار متولی جدید و حضر بالی کاتب بتقریر حضربالی کاتب 19.142

بقی الیه 36.214

ذکر اولان باقیلرك یکی متولی اولان بایزید چلبیه نه حاصل ایدرلرسه ویرەلر»

925 de Edirne'deki bu köyler vakfa şu geliri temin ediyordu: [95]

	hâne			gend.	cevv ve gayr.
Dâye-Hatun	çift nîm çift	benn.	mücer.	mud	
	24 6	2	7	6 (1200)	34 md (4080)[96]

resm. bağ.,	— bost.,	— tapuy-ı zemîn,	— kov.,	çayır
43	600	150	15	30

öşr. nohud	âsiyab	niyab.- arus	res.-yava
5	2 bab	200	20

resm-i raiyyet	öşr. ades	öşr. sus.	yekûn
758	4	20	7096

Ak-Sakal (1314), *Küşan* (5805), *Nâsırlû* (2491) *Çingene* (5458), *Uyruklu* (5465), *İskender* (4566), *Çölmekçi* (5983) akçe gelir getiriyordu ki, hepsi 38180 akçe tutmakta ve 890 yekûnundan 6359 akçe bir fazlalık göstermektedir. Bu köylerden *Küşan* ile *İskender*'in gebrân raiyyeti olduğu için buralarda *cizye* (30 akçe), *ispençe* ile *çift-bozan* ve *duhan* resimleri de vardı.

965 de (1559) bu vakfın Edirne içindeki bir başhâne ve 11 dükânı ile dört göz hucresinden ve bağ resimlerinden 9181 akçe geliri de görülmektedir. Köylerin hem geliri artmış, hem de daha mütenevvi eşyadan resim alınmıştır. Bir mukayeseye imkân vermek üzere ayni köyün hasılatını müfredatiyle, diğerlerini icmâlen naklediyoruz: [97]

[95] krş. *77 n. tapu deft.* Bu tahrirde *çift*, *bennâk* ve *mücerred resmi* yerine *resm-i raiyyet* denmekte, bâzı köylerde cemâat-i kâfirân ayrı gösterilmekte, *burçak resmi*, *zemin tapu resmi* gibi resimler bulunduğu görüllmektedir.

[96] Şâyân-ı dikkattir ki, 35 sene içinde buğdayın fiatı 100 akçeden 200 akçeye, arpanın ise 80 den 120 akçeye yükselmiştir.

[97] krş. *311 n. tapu deft.*

Çift	nîm çift	benn.	mücer.	gebrân
Dâye-Hatun		nefer	nefer	nefer
32	4	7	5	11
				isp. cizye
704	44	84	40	272 460
gend.	şa'îr	çavdar	erz	alef
297 kilçe	248 kilçe	87 kilçe	131 kilçe	147 kilçe
fî 8	fî 4	fî 5	fî 5	fî 3
2376	992	485	651	441
susam	resm. bağ	öşr. ?	mukataa-i	kâtip
4 kilçe	45	121	Hüsam	40
128				
ispençe-i yava ve haymana		resm. âsiyab 2 bab		mukataa-i hâli çayır
50		60		21
resm. ağn.	resm. ağıl	resm. kelemye		öşr. kiye
200	7	186		372
öşr. besâtin	mahsul. otlak	resm. ağıl-ı döl		
331	167	733		
bâc-bay ağn.	niyâbet ve...	mahsul-i müjdekâne		
30	600	60		

Yekûn: 10.422

Ak-Sakal (4864), *Küşan* (7617), *Nâsırlû* (2110), *Çingene* (چنگنه تاتار 11170), *Uyuklu* (اویوکلو تاتار 8117), *İskender* (7445), *Çölmekçi* (7708) köylerinin hâsılatının yekûnu 59.453 akçedir ki, 925 yekûndan 21.273 akçe fazla görünmektedir [98].

Murâdiye İmâreti evkafının Babaeski (بابا اسکیسی), Vize Hayrebolu, İpsala, Gümülcine'de de ehemmiyetli vâridatı vardı. Babaeski'de *Oruçlu* (اوروچلو) (bütün çift 20, nîm çift 4, bennâk 4, mücerred 1, muhassıl 1, hâsıl yekûn 5508), *Derzilü* (درزیلو) [99] (hâsıl

[98] Tafsilât için bk. *ayn deft. tür. yer.*

[99] «*karye-i Derzilü yamak ve eşkinci yürüklerinden olub* elli yıldan berü *âhar yere göçmeyüb vakfın toprağında sâkinler olub öşrü maa sâlâriye ve öşr-i kevvâreleri vakf içün zapt olunub ve bütün çift mıkdarı yere mutasarrıf olanlar yirmi ikişer akçe virüb ve ziraat itmeyüb vakfın yerinde sâkin olanlardan altışar akçe alınur ve resm-i dönüm âlâ yerde üç vasat yerde dört ve ednâ yerde beş dönüme bir akçe alınur*» (krş. *ayn. deft*)

yekûn 3831), *Kara-Mesudlû* (قره‌مسودلو) (bütün çift 11, nîm çift 8, bennâk 6, mücerred 10, ma'lûl 1. hâsıl yekûn 4857) köyleri; Vize'de, müslüman cemaati ve gebrân mahalleleri ile, *Mestli* (مستلی) köyü (müslümanlar: bütün çift 3, mahlûl bütün çift 1, bennâk 3, mücerred 8; gebrân: nefer 262, âmâ 1; çift, bennâk, cizye, ispençe resimleri, türlü öşürler ve bostan-sazlık mukataaları ve sâireden hâsıl yekûnu 41.550 akçe), *Hacılar* mezreası (çiftlik, nısıf çiftlik, ve rerimler yekûnu 1580 akçe), *Eyneller* (اینللر) köyü [100] (nefer 19, hâsıl yekûnu 4795), *Bayezidlü* (بایزیدلو) köyü (bütün çift 20, nîm çift 16, bennâk 13, mücerred 19; hâsıl 8271), *Eymir-Ali* (ایمیرعلی) köyü (bütün çift 32, nîm çift 23, bennâk 31, mücerred 24, kayıb 1, hâsıl yekûnu 6674), *Kepek-Tatarı* (کپک تاتاری) köyü (bütün çift 10, nîmçift 12, bennâk 14, mücerred 4 hâsıl yekûnu 2153); Hayrebolu'da *Lahta* (لاحته) köyü (bütün çift 2, bennâk 1, mücerred 3, gebrân 1035, hâsıl 21.676), *Şahmelek* (شاهملك) mezreası (hâsıl 1729); İpsala'da *Çavuş, Hisarlu, Öyücek* (اویوجك), *Osmanlu* köyleri bu vakfın belli-başlı gelir kaynağını teşkil ederler. *Çavuş* köyündeki bir kısım zimmî reâyâ Edirne'deki Bayezid II. evkafından ve Enez kasabası ehâlisinden bulunuyorlar ve bâzı vergilerini (*İspençe, niyâbet, cürüm ve cinayet, bâd-i havâ, beytülmal, mal-i gaib* ve *mefkud, yava* ve *kaçkun*, diğer *rüsum-ı serbestiyeleri*) Bayezid II. evkafına ve yalnız cizyelerini Muradiye vakfına veriyorlardı. Gümülcine'de de birçok köyler (Buri kasabası ve *Yeni-köy, Çaltılû, Kokçalû, Çırpılû, Kütüklü, Dursun, Yunkeldik* یونکدیك, *Beğli, Şahin-Adası, Elmalû, Vaysan* ویصان, *Saru-Yar, Uğurlu-Viranî, Daru-Deresi, Ardıçlû. Ilıca-Deresi, Uzun-Tepe, Ciracık* جیرجق, *Gölcük Köyi- Viranı, Ak-Pınar*) *ve* yürük cemaatleri (*Eğri-Dere, Çıtak-Vâdisi, Hallaç-Deresi, Furuncuk, Tosyalû, Köseler...*) Muradiye vakfına bağlı idiler.

Yunkeldik (veya Yungeldik) köyündeki, vakıf toprağından kalkarak harice giden, perâkende reâyânın da, ayni suretle, öşürlerini sâhib-i arza *âdet-i ağnam* ve *rüsûm-ı serbestiye*lerini bu vakfa ödedikleri görülmektedir. Hattâ bu kazadaki *Uğurlu-Viranı, Ardıçlû* köylerindeki Çağlayık madeni hassları reâyâsının cizyelerini mîrîye; *ispençe, âdet-i ağnam* ve *bâd-i hava*larını bu madenin hasslar eminine; *öşürlerini* de vakfa vermek suretiyle üç türlü müesse-

[100] «*Karye-i Eyneller yürük eşkincileri ve yamakları olub* yüz yıldan berü *ebâ an ced vakfın toprağında sâkinler olub âhar yere göçmeyüb...*» (krş. *aynideft.*)

neye karşı mükellefiyet altında bulundukları vâki iki [101]. Diğer taraftan, bu mıntakadaki yürükler, ya eşkinci ve yamak, veyâ, bu imâretin yağcıları oldukları için, çifte mutasarrıf olanları on ikişer akçe *resm-i çift*, olmıyanlar altışar akçe *resm-i dühân*larını müştereken evkafa verdikleri halde, eşkinci ve yamaklar *âdet-i ağnam*larını mîrîye, yağcılar ise, ayni vergiyi ve diğer serbest resimleri vakfa verirlerdi [102].

Filhakika, bu imâretin yağcıları hususî bir kanun-nâme ile [103] statüleri tesbit edilerek *Gümülcüne, Hasköy-Uzunca Ova, Eskihisar-Zağra, Akçe-Kızanlık, Yenice-Zağra, Yanbolu, Filibe, Ahyolu, Vize* [104], *Dimetoka, Babaeski, Kırk-Kilise, Hasköy-Mahmud Paşa, Pravadi* kazalarında ekserisi yürük olmak üzre ayrıca kaydolunmuşlardı ki, 965 de mıkdarlarını 1008 olarak gördüğümüz bu vakıf yağcıları imârete senede 33.997 akçelik bir gelir temin ediyordu. [105]

رسم مجردان	محصول رسم اغنام یاغجیان	محصول روغن ساده بهر نفر 3 قیه	« نفراً
بهر نفر فی 8	بهر اکی رأس براقچه	65 قنطار 30 قیه فی 5	1008
2631	15.541	14.775	

نیابت و جرم جنایت و بادهوا و بیت‌المال	یکون
ومال غایب و مال مفقود ویوه و قاچقون	33.997 «
و رسم عروسانه 1350	

Bu câmi ve imâretin diğer ehemmiyetli bir vakfı da Gümülcine civârındaki Buri gölü mahsulleri ile Buri kasabası gümrüğü resminden ve bu vakıf toprağındakilere âit muhtelif vergilerden temin edilmekte iki. Prof. Barkan'ın neşrettikleri arasında bulunmıyan bu *kanun-nâme* 965 de şöyle tesbit ve tahrir olunmuştu: [106]

«قانوننامهٔ اوقاف مرحوم و مغفورله سلطان مراد خان طاب ثراه درمحمیهٔ ادرنه کوللجنه قضاسنده واقع اولان قصبهٔ بورینك آق دکزه متصل اولان کولینك کیله کلان متاعنك مسلمانلردن هر بیك اقچه‌ده یکرمی اقچه و کبراندن اوتوز اقچه النور و کچیدندن کچن ادم و بارکیرك هر برندن بچق اقچه النور ذبح اولنان قویونك هر برندن بر اقچه و کاوك هر برندن ایکی اقچه النور و خرك هر برندن

[101] krş. *ayn. deft.*

[102] *ayn. deft.*

[103] krş. Ö. L. Barkan, *Kanunlar*, (26.2.245) Bundan biraz önceki, 965 tarihli için bk. - *311 n. tapu deft.*

[104] Bu kazâda *Abdi-Hoca* cemaatindeki yürükler Edirne'deki evkaftak *Terzi-Halîl* köyü reâyâsından iken hayli zaman evvel gelip burada yerleşmiş ve sonra yağcı kaydolunmuşlardı (krş. *ayn. deft*).

[105] *ayn. deft.*

[106] *ayn. deft.* baştaki kanun-nâme.

باج درت اقچه و فوجی‌دن اون ایکی اقچه النور و قصبهٔ مزبوره اهالیسی حمرلرندن رسم خمر دیو هر حمدن سکزر اقچه النور و مذکور کولده روقته ومدبه و شدیه واستردیه و استه‌فوز اولیانلردن اون اقچه‌ده درت اقچه‌سی رنجبرك والتی اقچه‌سی وقف ایچون النور و رسم باغ مسلمانلردن بهر دونم درت وکبراندن اون اکیشر اقچه النور و وقفك طیراغنده صاتلان غنمك باج پایی دیو هر اکی رأسندن بر اقچه و کاو صاتلسه هر برندن اکی اقچه واسب صاتلسه الندن اوچ و صاتاندن اوچ اقچه النور و غلام و جاریه صاتلسه صتاندن درت والندن درت اقچه النور و خنازیر صاتلسه هر برندن بر اقچه النور و اولنده خنزیر بسلیانلردن هر اکی رأسدن بر اقچه و دیه‌لدوکلرنده رسم بوربك دیو هر برندن بر اقچه دخی النور واوقافك طوپراغندن کلیه اوتلوغی بجنلردن هر عربه اکی اقچه النور و چایرلردن اوتلوق بجنلردن صو صغری عربه‌سنه تحمیل ایدنلردن بهر عربه‌یه بش اقچه وقره‌صغر عربه‌سنه تحمیل ایدنلردن بهر عربه‌یه درت اقچه النور واوقافك طیراغنده زراعت ایدنلردن عشر و سالاریه النور و کواره‌دن هر برندن بر اقچه النمق اوزره دفتر عتیقده مقید اولوب اول اوسلوب رفع اولنوب کواره‌دن دخی عشر النمق اوزره قید اولندی»

Bu evkafın XVI. asır ortalarında yağcılardan alınanlarla birlikte senede 789.880 akçe geliri mevcuddu. Bunun 33 997 akçesi yağcılardan alındığına göre diğeri 755 885 akçe tutmakta idi [107].

40 — Edirne'de Dârülhadis evkafı

Edirne tarihini yazanlar tarafından, bu meyanda Hibrî'nin, Ebülhayrât lâkabını verdikleri Murad II. Edirne'de *Manyas* mevkiinde, *Germe-kapu* caddesinde, *Tunca* kenarında 838 de (1435) Dârülhadis câmiini yaptırmıştı. Bu câmiin evvelâ hadis nakli için medrese olmak üzre bina olunup sonradan câmiye tahvil olunduğunu Hibrî şu suretle kaydeder: «*bu dahi hadis-i şerif nakli için medrese olmak üzre bina olunub sonra câmi olmuştur mervîdir ki Peygamber Sultan Murad-ı sânînin rüyâsında bu câmiin yerini gösterüb ve hududunu tâyin idüb benim için bu mahalde bu mıkdar bir dârülhadis binâ idesin dimeğin bu binanın mühimmatına şurû' eylemişlerdir*» [108] Mâmafi, kapısı üstündeki kitâbede bunun dârülhadis olarak inşa edildiğine dâir bir kayıt yoktur ve bu aeyfiyet evvelâ Dr. Rifat Osman beyin dikkatini çekmiştir. Kitâbe şöyledir: [109]

«هذا الجامع الشريف السلطان الاعظم شاهنشاه المعظم المؤيد من السماء المظفر ملك الاعداد ناظر العدل والاحسان باسط اصحة الامان على اكل الايمان السلطان ابن السلطان ابوالفتح مراد خان بن بايزيد خان لازالت رايات سلطنة و خلد ملكه تحريراً فى اليوم الثالث والعشرين من شهر شعبان المعظم سنه ثمان و ثلاثين و ثمانمائه [23 III 1435] »

[107] krş. *ayn. deft.*, sonundaki icmâl

[108] Enîsülmüsamirîn, *göst. yer.*

[109] krş. Riyâz-ı beldei Edirne. Bayezid kütüph. nüshası, s. 37

Dârülhadis câmiinin yanında sonradan bir de medrese yaptırılmış ve her ikisine Edirne'nin içindekilerden başka Vize livâsının *Pınar-Hisar* nâhiyesinde dört köy vakfedilmişti. Bu vakfın 894 de Edirne içinde ve bahsedilen köylerdeki geliri ile nerelere sarfedildiğine dâir muhasebesi şöyledir:

«محاسبهٔ دارالحدیث سلطان مراد خان طاب ثراه در ادرنه بمعرفة مولانا محی‌الدین چلبی ولد عبدالکریم ناظر دارالحدیث المزبوره و غیره شوال سنه 894 الی غایهٔ صفر سنه 896
[28 VIII. 1489– 11. I. 1491]

اصل مال فی سنه و 5 شهر 310.206

عن بقیهٔ محاسبهٔ ماضیه عن تحویل احمد چلبی ولد رستم چلبی 3.506

عن المحصولات مع مبیعات 306.700

عن کرایهٔ دکاکین وقسط حمام و محصول باغچه 160.139

(عن کرایهٔ دکاکین در ادرنه 477 باب، 126.132 ؛ عن قسط حمام تحت القلعه فی سنه و 5 شهر، 33.867 ؛ عن محصول باغچهٔ مدرسهٔ دارالحدیث 110)

عن محصول قرای مذکورین فی سنتین غیر مبیعات 114.371

فی سنه 894 : 56.410 ، فی سنه 895 : 57.961

(عن قریهٔ اسکوب تابع قرق کنیسه فی سنتین 926 59 ؛ عن قریهٔ حصارجق تابع قرق کنیسه فی سنتین 7688 ؛ عن قریهٔ یانه تابع بیکار حصار فی سنتین 32.828 ؛ عن قریهٔ قورت تابع بیکار حصار فی سنتین 12.659 ؛ عن جزیهٔ کبران یوای‌قرآی مذکورین بروجه مقطوع فی سنتین 1270)

عن المبیعات 32.190

(بهاء چلتوك 6 مد 2 کیلچه 830 ، بهاء کندم 140 مد 19 کیلچه 24.846 ، بهاء جو... چودار...)

وضع من ذلك 217.621

الوظایف فی سنه و 5 شهر 194.473

جماعت وظیفه خوران دارالحدیث تاریخ المزبور 129.355

(علاءالدین بن جمال‌الدین مدرس فی یوم 50 — برید شد بعده بجایش احمد چلبی برادر مولانا سنان پاشا مدرس شد فی 13 ذی‌الحجه سنه 894 [7. XI. 1489] — طلبه فی یوم 40 ، احمد چلبی ناظر ولد رستم چلبی 20 ، ابتداء مولانا محی‌الدین چلبی بن مولانا عبدالکریم ناظر شد بجای احمد چلبی فی یوم 15 ، ....)

جماعت زواید خوران 65.118

(اسماعیل چلبی ولد صاروخان 4 ، دختر صاروخان ، نرکس خاتون دایه شهزاده 2 ، خاتون خان زاده بنت ایدیں بك 10 ، شهناز خاتون زن حسن کوینده سلطان مراد خان طاب ثراه 4 ، شاه محمد چلبی ولد کمال پاشا 10 ، سنقور دزدار کهنه قلعهٔ سیس 4 ...)

الاخراجات سایره مع مرمت 23.148

(بهاء دکاکین که به وقف دارالحدیث المزبوره متنم شد عن ید مذکورین نزد بت بازاری 9 باب 4700 ،... ذکر اولان دکانلر اصلده اوقاف مذکوره‌نك یبری اوزرنده بنا اولب وقفه یبر مقاطعه‌سی ویررلاردی پادشاه عالم پناه خلد ملکه دولتله استانبوله متوجه اولدغی جهتدن اجاره ویرملرنده عجز کوستروب ذکر اولان بهایله کرایلرینه مبدل توتلوب کندولروك اختیارلریله وقف مذکوره ایچون صاتون النمش بر موجب حکم همایون و حجج قاضی ادرنه)

الیه [110] « 92.685

Bu köylerden 935 de *Yaya* köyü (müsl. hâne 28, gebr. hâne 246, mücerred 5, bîve 12, hâsıl 17770) ile *Kurd-köyü* (müsl. hâne 8, gebr. hâne 88, bîve 14, hâsıl 6973 akçe), *Hisarcık* (gebr. hâne 54, bîve 5, hâsıl 3430 akçe), *Üsküb* (gebr. hâne 362, bîve 15, hâsıl 28.920 akçe) vakfa cem'an 57.093 akçe temin olunuyordu [111].

Dârülhadis câmi ve medresesinin *Edirne*'de ve diğer yerlerdeki evkafını tesbit ve tahrir eden 1022 (1613) tarihli müstakil bir defter de mevcuddur ki, buna göre Edirne'deki vakıfları [112]

a) bâzı ev ve dükân zeminleri ile *Eski-Bedestan*'daki dükânların, *Eski-Câmi* yanındaki odaların ve *Germ-kapu* civarındaki *dibağ-hâne* ve dükânların mukataa ve icarları.

«عن محصول زمین دکاکین و خانها و اجارهٔ دکاکین و بزازستان بازار کهنه و اجارهٔ حجرات قریب جامع شریف مع دکاکین و دباغ خانه در قرب باب کرمه.. 54.000 »

b) *Eski-Bedestan* civarındaki hamam taksiti (11.000)

c) *Dârülhadis* câmii bahçelerinde yetişen çiçeklerin geliri

«عن محصول شکوفهٔ باغچهاء جامع شریف 500 »

teşkil etmekte idi. Bu tarihte Pınar - Hisar köylerindeki vakıf âidatı, 935 dekinden sekiz misline yakın bir dereceyi bulmuş (442 680 akçe), yalnız *Üsküp* köyünün beş mahallesinde 1478 mükellef vakıf hânesi tahrir edilerek bunların muhtelif vergi ve cizyelerinden 247 195 akçe temin

[110] krş. *İnkilâp kütüph., Cevdet Y.*, o. 91 s. 261 v, dd.
[111] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 151
[112] krş. *719 n. tapu deft.*,

olunmuştur. *Hisarcık* köyü 22.505, *Yaya* köyünün müslüman cemaati ile üç zimmî mahallesi mükellefleri 136.809 *Kurt köyü*nün «قورد ایلی» müslüman ve hristiyan cemaatleri 36.171 akçe vakıf âidatı vermekte idiler [113]. Bu reâyâ ezcümle «*ağnam-ı haymânegân, bâc-ı bazar, kapan-ı galle* ve *şem'-hâne* ve *ihzâriye* ve *ihtisab* ve *cizye-i geberan*» resimlerini evkafa veriyor, ayrıca Tersâneye de senede 1000 kürek teslim ederek bunun karşılığında *avârız-ı divâniye* den, arpa, saman, odun, gemi ağacı, baltacı vermek, denizde paralı parasız iş yapmak gibi her türlü mükellefiyetten muaf tutulurlardı :

«دفتر جدید مفصل رعایاء اوقاف جامع شریف و مدرسهٔ دارالحدیث مرحوم و مغفورله سلطان مراد خان طاب ثراه در محمیهٔ ادرنه اوقاف مزبوره مفروض‌القلم ومقطوع‌القدم من کل‌الوجوه سربست اولوب و متمکن طپراغنده و رعایاسی اکنده بولونان یاوه و قاچقون قول و جاریه و مزدهکان و بیت‌المال خاصه و عامه و مال غایب و مال موقوف و مال منقول و سایر بادهوا اغنام خیانهکان باج بازار وقبان غله و شمع‌خانه واحتضاریه و احتساب و جزیهٔ کبران یاوه و بیت‌المال یاوه و غیره وقف مزبور ایچون ضبط اولنوب و قدیمدن اوقاف مزبوره رعایاسی ترسخانهٔ عامره‌یه هر سنه بیك علاقه رسم کورهك ویروب مقابله‌سنده عوارض دیوانیه و تکالیف عرفیه و اربه و صمان و اودون و کمی اغاجی و یالهجی و دکزده و اچهلو واچهسوز تکالیفك کافهسندن معاف و مسلم اولمالری ایچون سلاطین ماضیه‌دن الرنده متعدد معافنامه‌لری اولدیغی حالاده بولوندیغی دفتر جدیده قید اولوندی»

Bu tarihte Dârülhadis evkafının Edirne ve Pınar-Hisar'daki bütün geliri 518.180 akçeyi buluyordu [114].

41 — Üç-Şerefeli Câmi evkafı

Murad II.'ın Edirne'de üçüncü olarak yaptırdığı ve diğerlerinden daha büyük bulunan bu camiin inşasına Solakzâde'ye göre 841 de başlanmıştı : «*sekiz yüz kırk bir baharında evvelâ camii cedid binasına kendû elleriyle mübaşeret buyurduklarından sonra leşker-i bî-şümar ile Üngürûs vilâyetine azm-i humâyûn itdiler*»[115]. Bu câmiin inşası için de

[113] *ayn. deft.*, var. 8

[114] krş. *719 n. tapu deft.*

[115] krş. *Solakzâde tarihi*, İst. 1297. s. 167 o zaman bu câmiye «*Câmi-i cedid*» denilmekte idi. *Üç-Şerefeli* adını sonradan, ancak, Sultan Selim câmii yapıldıktan sonra, almıştır. Harem dairesinin sağ kapısına şu tarih yazılmıştır :

تاریخ بدأ ذلك فاسئله عن رخام 841

تاریخ ختم ذلك یخبرك خیر ما 851

dergâh kapısı üstünde

Sırbistan ve Macaristan fütuhâtındaki ganimetlerden faydalanıldığı anlaşılmaktadır. Abdurrahman Hibrî, bize, Pâdişahın Kratova memleketini buraya vakfettiğini ve bu suretle çok gelirli bir vakfa câmiin kavuştuğunu, kubbe ve kemerleri, iç ve dış taksimatı, tezyinatı vesâire meyanında, şu suretle kaydeder, sonunda da, Kanunî Sultan Süleyman devrinde, sadrâzam Rüstem Paşanın bu vakfın Kratova vâridatını — bittabi mâdenleri ve diğer gelirleri — mîrîye zaptederek vazife ve maaşlarını Bayezid II. evkafına bağladığını ilâve eyler [116].

«*Merhum Ebülhayrât Murad Han-ı sânî hazretlerinin vasat-ı şehirde bina itdiği Üç-Şerefeli namiyle mârûf olan câmidir ki ..... devlet-i Osmaniye'de evvel bina olunan harem bunun harem-i lâtifidir ki ilelân nakış ve tezhibine sânî binâ olunmamıştır .... bu câmiin binâsına 841 de başlanıb 851 de tamam olmuşdur merhum Ebülhayrât Kratova* (قرطوه) [117] *memleketini bu camiye vakf idüb Edirne evkafının akvâsı olmuştu sonra Sultan Süleyman han asrında vezir-i âzam Rüstem paşa vakfını alıp bunun mürtezikasının vezâyifini Sultan Bâyezid Han-ı Velî evkafına tahmil eylemiştir*».

Filhakika, bu câmiin 895 senesine âit muhâsebesi — ki nâzırı mevlânâ Ukayl marifetiyle yazılmıştı — Kratova mâdenleri âmillerinden alınan paraları kaydetmekte, diğer gelirleri ile câmi, medrese ve mektebin bir senelik masraflarını göstermektedir: [118]

«امر بعمارة هذا الجامع الشريف السلطان ابن السلطان الدنيا والدين ابو الفتح مراد خان بن محمد خلد الله ملكه فى سنه تسع واربعين و ثمانمائه»

yazısı bulunduğu gibi, harem havlısı kapısı üstünde de

«نالها الاجابه من عطاء مراد خان فائض الخير سلطاننا المعظم وان قلت خازن كل الخيرات ما كذبت شاهد كل ورع فى الجامع المتمم تاريخ ختم و بدأ حتى يقول ربى ادخل 847 بدار خلدى 851 من بيت الحرم ..»

ibareleri vardır. (krş. *Riyaz-ı belde-i Edirne*, Bayezid kütüph. I., s. 35)

[116] krş. *Enîsülmüsamirîn*, göct. yer.,

[117] Aşık Paşa-Zâde, Yıldırım Bayezid devrinde ve Fatih'in *Sırbistan seferi* münasebetiyle iki yerde bu memleketi iki türlü zikreder: ayn. esr. s. 64,146

«قرت اووا؛ قره‌طوا» قرطوغلو طاغى»

[118] krş. *İnkilâp kütüph., göst. yer.*, O. 91. 283 v. dd.

«محاسبهٔ جامع جدید در ادرنه بمعرفة مولانا عقیل ناظر جامع مذکوره عن غرهٔ ربیع الاخر سنه 895 الی غایه ربیع الاول سنه 896 [22. II. 1490 — 10. II. 1491] تحریراً فی جمادی الاولی سنه 896

اصل مال فی سنه	363.626
عن بقیهٔ محاسبهٔ گذشته عن تحویل خود	46.334
عن المحصولات و غیره فی سنه	317.292
عن قسط حمام الاجه .. فی سنه	8.000
عن محصول قریهٔ جوتره وقامنه مع یکیجه .. فی سنه	18.362
عن تحویل مذکورین عاملان قراطوه	289 361

(عن تحویل پاولی.. عن قسط معدن قرطوه عن غرهٔ شوال سنه 893 : 235.361 ؛ عن تحویل بانده عن قسط باج نیابت قراطوه عن غرهٔ شوال سنه 894 : 22.000 ؛ عن تحویل تودور عن قسط منوپولیه و عشر غلات قراطوه عن غرهٔ شوال سنه 894 : 20.000 ؛ عن تحویل هرسك عن قسط قالخانهٔ قراطوه عن غرهٔ شوال سنه 894 : 4000 ؛ عن تحویل محمد بن علی عن قسط سازلیق قراطوه عن غرهٔ رجب سنه 892 : 8000)

عن .. وظیفه عوض مؤذن	55
عن محصول دکاکین جدید درجوار جامع جدید المزبوره فی سنه 3 باب	1186
عن بهاء اسبان سقط دولاب 4 راس	328
وضع من ذلك فی سنه	260.307
الوظایف فی سنه	238.105
جماعت وظیفه خوران جامع جدید المزبوره فی سنه	84.600

(عبدالعزیز سرمحفل 15 ، اجزاخونان ، دورخونان، انعام خونان ، مؤذنان، قیمان ، صلواتجیان.)

جماعت وظیفه خوران مدرسه عتیق فی سنه	37.440

(مولانا یارحصار زاده مدرس 50 ؛ معید 8 ؛ طلبه 18 نفر فی 2 : 36 ؛ حافظ کتب 2، بواب 2 ...)

جماعت وظیفه خوران مدرسه جدید فی سنه	37.440

(مولانا پاشا چلبی بن شیخ قطب الدین مدرس 50 ؛ معید 8 ؛ طلبه 18 نفر : فی 2 : 36 ؛ حافظ کتب 2 ، بواب 2 ..)

جماعت وظیفه خوران مکتبخانه فی سنه	6.300

(مولانا معلم 10 ، خلیفه 5 ...)

جماعت وظیفه خوران متفرقه مع زواید خوران فی سنه	72.325

(مولانا عقیل ناظر جامع مذکوره 30 ، مولانا خیرالدین زاده خطیب 30 .. سنان مصحف خوان 3، محی الدین خوشخوان ... بیراملو جابی قراطوه 4 ، حمزه جابی چرمن 3 ، محمود مرمتی 8 ...)

الاخراجات 22.202

خرج متفرقهٔ جامع جدیدالمزبوره وغیره فی سنه 11.740

خرج علیف بارکیران دولاب 6 رأس 4.431

المرمات و غیره 6 031

(مرمت دولاب بالا 672 ، مرمت دولاب میانه 1156 ، مرمت دولاب نزد خانهٔ اسحاق پاشا 815، مرمت حمام الاجه 1182 ، مرمت راه اب جامع و حمام 728 ، مرمت قبه‌هاء جامع و مدارس ومعلم خانه 458 ..)

الیه 103.319

بتسلیم بایزید چلبی متولی عمارت مرادیه در ادرنه 5.000

بجهت مرمت حمام سلطان مراد خان طاب ثراه دریانبولی

بموجب حکم همایون وحجج مولانا محی‌الدین قاضی ادرنه

فی 16 شعبان سنه 895

بقی الیه « 98.319

42 — Ergene İmâreti evkafı

Bugünkü Uzun-köprü kasabasının ve bilhassa burada inşa ettirilen köprünün bulunduğu yer evvelce bataklık ve ormanlık iken Murad II. bir köprü ile cami ve imâret yaptırarak Ergene kasabasını kurmuştu Hoca Sadeddin bu hâdiseyi 831 senesinde ve «*zikr-i istibnây-ı cisr-i Ergene*» başlığı altında şöyle nakleder: [119]

«*Ergene köprüsünün zemini mukaddemâ cengelistan olub ekser mevâzii batak ve ormanlığı harâmilere durak idi... binaen alâ zâlik Şah... hazâin-i mezfure harc idüb... ve yüz yetmiş dört tâk-ı refi' üzre memdud bir kantara-i bî-mânend bina etdiler ki nümune-i âlem oldu bir başında Ergene nâm bir kaseba-i dilküşâ peyda idüb câmi ve imâret bina etmişlerdir .. imâret-i mezbûre tamam oldukda Edirne'den ulemâ ve fukârâyı ol kasabaya dâvet idüb it'âm-ı âm eyledi .. ve bina iden mimara hil'at-ı fâhire ve atâyây-ı vâfire ile riâyet buyurldu ve köprünün cânib-i âharında dahi bir kubbe-i azîme kondurub kasaba ve karye-i mezbureteyn ahâlisini avârız-ı divâniyeden muaf ve müsellem eyledi.*»

[119] krş. *Tacüttevârih*. I., s. 339. Bâdi Ahmed efendi, köprünün inşasında, şuaradan Na'tî'nin 829 da başladığını ve köprü başında medfun Mahmud Babanın işaret-i maneviyesiyle vukubulduğunu bir manzumesinde bildirdiğini kaydeder: krş, *Devâyih-i mülhakat-ı vilâyet-i Edirne* s. 2.

Köprünün inşası 18 sene sürmüş 174 kemer ve 392 metre uzunluğundaki köprü 847 de inşası bitmiş, [120], câmi, imaret ve medrese de bu esnâda yapılmıştır. Kezâ kasabanın içinde bir hamam da yaptırılmış ve köprünün diğer ucunda *Yayalar* köyü tesis olunmuştur.

Bu imâret evkafı Ergene'den başka Edirne, Malkara ve Hayrebolu'da da mevcuddu. Edirne'de hamam, kervansaray, dükânlar bulunduğu gibi Ergene ve Malkara'da bir çok köyleri bulunuyordu. Buna âit 860, 890 ve 895 kayıtlarını aşağıya sırası ile dercediyoruz. Bunlardan birincisi *Malkara* ve *Ergene evkafını*, ikincisi yalnız ergene'dekileri, üçüncüsü ise *Edirne* ve *Hayrebolu'daki evkafı* da ihtivâ ederek Ergene vakfının tam bir muhâsebesini göstermektedir:

«أوقاف عمارت مرحوم سلطان مراد خان در ارکنه [121]

Malkara'da

قریه طوغانجی بازارلوبك (خانه 21 .... عشر کندم ، جو ، علف .. 4305)
قریه نایب ادریس (خانه 12 ... یکون 985)
قریه کلویج تابع آبری (جماعت مسلمانان 12 خانه ، جماعت کبران 45 خانه .. 9670)
قریه علجی تابع خراله (خانه 34 ... عشر کندم، جو، دارو، یولاف، نخود، .. 4799)
قریه قیالر تابع خراله (خانه 31 ... عشر کندم .. سوسام، باغات، قوان 3807)

Ergene'de

نفس ارکنه کوجوك موزروپلو ایله بیوك موزروبلو داخی بونده بله اتورر (جماعت شهرلویان خانه 78، جماعت رعایا عن نفس ارکنه : بلوك قروجه حمزه خانه 101، بلوك عوض خانه 85،... یکون 11.088)
قریه صالورلو (خانه 72 .. یکون 5577)

[120] Köprünün kasaba cihetindeki başında şu tarih mahkûktür:

«امر بناء هذالمسجدالمشید السلطان مراد ابن السلطان محمدعنهما فی سنه سبع واربعین وثمانمأئه»

1030 da Osman II. köprüyü tâmir ettirmiş ve *Enisülmüsâmirîn* müellifi Hibrî o sırada orada müderris bulunmakla, tâmir gören camiin harem havlusunun, kapısı üstüne şu tarihi koydurmuştur:

چون سکز یوز قرق یدیده خان مراد پاك دین — خیر ایچون بوجامعی جسر ایله بنیاد ایلدی
رخنه ایرمشدی اکا لکن مرور دهر ایله — بیك اوتوزده خان عثمان بنه اباد ایلدی
اول ایکی سلطانه هرکس ایلسون دعا — بو ایکی تاریخی خبری نظمله یاد ایلدی

(krş. Bâdi Ahmed, *ayn. esr.* göst. yer.).

[121] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 264 v. dd.

بو ذکر اولان کویلروك سالارلی و نیابتی متولینوکدر سالارلق ذکر اولان حاصللر ایچنده مقبددر نیابت فی سنه 6000

جماً اوقاف عمارت ارکنه 481 نفراً

منها

مسلمانان	کبران	شهرلو	چفت	بناك	مجرد
359	45	78	211	142	48

حاصل 46.229 »

«اوقاف عمارت ارکنه [122]

نفس ارکنه (محلهٔ موزروبلو، محلهٔعواض ولد عیسی، محلهٔ شهرلویان، تمه جماعت خدمتکاران عمارت جما : خانه 208 ، مجرد 21 ، خدمتکاران عمارت 16 ، حاصل 37.108)

قریه صالورلو (خانه 55 ، مجرد 7 ، حاصل 6132)

قریه چفتلك شیخ پاشا (خانه 17 ، مجرد 5 ، حاصل 1056)

— مذکوره قریده مسطور اولان رعایانك اکثری اسکی دفتردہ تیمار اولوب شیخ پاشا کوینه مزبور صکره ایل یازلوب دفتر اولدغی اثناده ارکنه وقفنك سنورنده اوتورر بولنوب متولی ی وقفه رعیت یزدرر بونلاردن بدل صاحب تیمارەکی قپوده خدمت ایدن پادشاه عالمپناه قولی ندردر اکا بر قاچ زمین بدل یزمشلر حالیا صاحب تیمار اولان مذکور اسکندرکی چفتلك وجهی تصرف ایدر طلب قلوب عرض حال ایدب اسکی دفتره رجوع اولنوب کهنه دفتردہ تیمارده یزلو ت بولنوب تیمار رعیتی وقفه رعیت اولماق بی وجه اولدغی سببدن حضرت خداوندکار کامکار خلدت فتهنك پایهٔ سریر اعلاسنه پاشالرمز عرضی ایله عرض اولنوب اسکی دفتردہ تیماره رعیت یزلن ناص کرو تیمارلره مقرر بویریلوب امر همایون ایله دفتره قید اولنمق امر اولنوب الآن دفتر سلطانیه اولوندی بونلردرکه ذکر اولنور محمود ولد محمد، سلیمان ولد خلیل ...—

قریه حمیدلو (خانه 32 ، مجرد 8 ، حاصل 3474)

قریه قدیمده پاشا یکیت نام دیکر یراقلو (خانه 45 ، مجرد 16 ، حاصل 4807)

قریه یابالر مع یکیجه (خانه 73 ، مجرد 16 ، حاصل 6122)

قریه دوه‌بوینی (خانه 24 ، مجرد 6 ، حاصل 2084)

قریه قیزیقلو (خانه 24 ، مجرد 4 ، حاصل 2797)

قریه طوزناجی (خانه 35 ، مجرد 11 ، حاصل 4083)

قریه کوچیکی نام دیکر مالقوچ (خانه 28 ، مجرد 5 ، خانه کبر 3 ، حاصل 4121)

جماً

شهر	قری	خانه	مجرد	خانه کبر	حاصل
1	9	548	95	3	71.784 »

[122] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 147

«محاسبهٔ عمارت مرادیه در ارکنه بمعرفة ابراهیم چلبی متولی و محی‌الدین کاتب و سید علی کاتب عن غرهٔ ربیع‌الاخر سنه 894 الی غایهٔ ربیع‌الاول سنه 895 تحریراً فی 21 جمادی‌الاخر سنه 896 [2 II.1489 - 21.II.1490]

اصل مال فی سنه	160.141
عن بقیهٔ محاسبه ابراهیم بك المزبور ومحی‌الدین الکاتب	47.608
عن بقیهٔ محاسبه علی‌بك متولی کهنه . . مع بهاء خانه	
محمد حمامی در ادرنه	6.248
عن‌المحصولات فی سنه مع بهاء غلات	106.285
عن قسط حمام در ادرنه نزد اودهاء غلمان یکیچریان درکاه عالی فی سنه جزبطالت	4.773
عن قسط کاربانسرای سرب درادرنه.. فی سنه	2 264
عن قسط دکاکین در ادرنه مع بوزه‌خانه و رواسیه و قصاب و خانه محمد حمامی در ادرنه فی سنه جز بطالت و خرابه 13 باب	5.028
عن قسط حمام در ارکنه فی سنه جز بطالت	5.902
عن قسط بوزه‌خانهٔ در ارکنه فی سنه جز بطالت	1.105
عن قسط دکاکین در ارکنه مع مقاطعهٔ زمین فی سنه 47 باب	5.086
عن محصول فواکه و عیون قرای اوقاف مذکوره مع رسم چفت وباغ و کواره و عادت اغنام و بستان و جزیهٔ کبران قریه کاویه و غیره غیراز غلات و حبوبات فی سنه	34.076

(عن قریهٔ مضربلو مع آسکی تابع ارکنه فی سنه 4779 ، قریهٔ یایلر تابع ارکنه 1327 ، یکیجه تابع ارکنه 536 ، سالارلو تابع ارکنه 2040 ، یراقلو تابع ارکنه 1912 ، حمیدلو تابع ارکنه 869 ، قزیقلو تابع ارکنه 547 ، دوه بوینی مع قاسم فقیه تابع ارکنه 548 ، مالقوچ تابع ارکنه 1144 ، قیالر تابع میغلقره 708 ، علیجی تابع میغلقره 865 ، سکبانلو تابع میغلقره 217 ، بازارلو تابع میغلقره 2765 ، کاویه تابع میغلقره مع جزیه 8757 ، طورناجی تابع خیره‌بولی 867 ، عن بیت‌المال قرای مذکورین فی سنه 250 ، عن عادت اغنام قرای مذکورین فی سنه 3511 ، عن محصول چایر قرای مذکورین فی سنه 2434)

عن بهاء غلات قرای اوقاف عمارت مذکوره	48.051

(عن بهاء ارز 36 مدا 7 کیلجه 3 شنك : 28.242 ؛ بهاء حنطه 74 مدا 15 کیلجه 3 شنك : 25.101 ؛ بهاء جو 57 مد 2 شنك : 5671 ؛ بهاء علف 2 مدا 12 کیلجه 4 شنك : 490 ...)

وضع من ذلك 85.733

العلوفات فی سنه 43.905

جماعت وظیفه خوران عمارت مذکوره فی سنه 31.500

(ابراهیم چلبی متولی فی یوم 15 ، محی‌الدین کاتب 6 ، محمد چلبی خطیب 8 ، مراد شیخ عمارت 10 ... مقبل کیلاری 6 ، اورنوس نقیب 3 ، .... قرکوزکاربانسرای 2، محمددرویش جابی ارکنه 2...)

جماعت زواید خوران 12.405

(ملك غازی ولد جزیره‌بك 20 ، حسن طرزونی یکیچری 1 ؛ حاجی سلیمان سلحدار 3 ...)

الاخراجات 41.828

خرج وما کولات عمارت ارکنه فی سنه 34.273

(بهاء کوشت فی سنه 10.659 ، بهاء روغن ساده 12 قنطار 65 لودره : 2920 ، بهاء عسل 29 قنطار 22 لودره : 4302 ، .....)

المرمات 7.555

(مرمت حمام مع دولاب در ادرنه : 1449 ، مرمت کاربانسرای سرب در ادرنه : 955 ، مرمت رواسیه در ادرنه : 98 ، مرمت دکاکین در ادرنه : 151 ، مرمت کاربانسرای در ارکنه 120، مرمت جامع عمارت : 27 ، مرمت انباران : 72 : مرمت بوزه‌خانه : 14 ، ...)

الیه 74.408 [123] ‹

43 — Ispala'da Sultan Murad câmii

Murad II.'ın Ipsala'da bir câmii olduğunu, fakat, bunun ayrıca evkafı olmayup Edirne'de Murâdiye vakfına bağlandığını, Ipsala'daki dört köyün de (*Osmanlû Hisarlû, Çavuş, Elücek*) Murâdiye evkafı olarak kaydedildiğini tahrir defterlerinde görüyoruz. Çok eskiden ortadan kalkmış olacak ki, Bâdi Ahmed efendi, bundan hiç bahsesmemekte, ancak, Husrev kethüdâ'nın mimar Sinan tarafından başlanmış bir kervansarayının zikredildiğini bildirmektedir [124]. Bu itibarla,

[123] krş. *İnkilâp kütüph., göst. yer.*, o. 91 s. 332 v. dd.

[124] krş. *Devâyih-i mülhakat-ı Edirne, Ipsala devhası.* Bu Kervansaraydan Âşık Çelebi de (1006=1598) şöyle bahsetmektedir: (krş. Menâzirül'avâlim, Esad ef. kütüp., n. 2421, var. 306)

«.. و خسرو کتخدا نام بر صاحب‌الخیر اپسالەده سقی رصاص ایله پوشیده ... بر رباط طویل و عریض و وسیع بنا اتمشدرکه ... خصوصاً ایام شتاده بر دلکشادر و بو رباطه متصل بر مطبخ طعام و دارالضیافهٔ مسافرین بنا ایدوب و بو رباطه نزول ایدن مسافرین ایچون رباطك هر اوجاغنه بر طعام تعیین اتمشدر لکن ضوابط اوقافنك طمع و اهمالی سببی ایله بو ایامه قریب زمانلرده طبخ‌طعامی برطرف اولمش کوردم»

biz de, Ipsala'daki Sultan Murad câmiinin 895 de Ipsala kadısı Abdüsselâm mârifetiyle mimar Savcı tarafından yapılmış bir tâmirin muhâsebe kayıtlarını buraya dercetmekle iktif edeceğiz. Bu kayıttan anlaşılıyor ki, bu câmi, Bayezid II. devrinde oldukça esaslı bir tâmir görmüş, beş aya yakın bir zamanda, hazineden 50.000 akçe verilmek suretiyle, 48.942 akçe sarf olunmuştur:

محاسبهٔ خرج مرمت جامع سلطان مراد خان طاب ثراه در ابصاله بر موجب حکم همایون بمعرفة مولانا عبدالسلام قاضی ابصاله و معمار صاوجی عن غرهٔ جمادی الاخر سنه 895 الی 23 شوال سنهٔ مذکوره [21.IV.1490 - 9.IX.1490] تحریراً فی 21 رجب سنه 896

— مرحوم مغفور سلطان مراد خان طاب ثراه جامعنك طولن وعرضین و تجدید بنا اولنان یرلرین بیان ایدر مذکور جامعك دیوارندن غیری ایچنك طولی و عرضی اتوزر ارشوندر و دیوارك بویی اون بر ارشوندر و جامعك ایچی اکی قات صونمشدر وطاشی خراسانیله دوز چالنمشدر و قبه درت اغج ایاغ ازره اغجدن سکز کردر بو ذکر اولنان ایاغوك و کمرك ری تجدیداولنوب ماباقسی مرمت اولنمشدر و کورسیسی تجدید اولنوب طول و عرضی درت ارشوندر و قدی اوچ ارشوندر و اون اکی جاملو پنجره تیلر ایله تجدید اولنوب و هر پنجرهنك طول اکی ارشوندر یکرمی برمق وعرضی بر بچق ارشوندر واون بر پنجره جامسز قپوسیله و اغاچ برمقلری ایله طول اکی ارشون یکرمی برمق و عرضی بربچق ارشون اون یدی برمق و جمیی اسبابیله بو ذکر اولنان پنجرهلروك بشنك قناطری مرمت اولنوب ماباقسی تجدید اولنمشدر و سکز پاره طرهبزون هر پارهسنك اکی بر بچق ارشون وبویی اکی بچق ارشون تجدید اولنمشدر واورتهسی صحن وتوان قولتقلری طوغرمه و اورتهسندن غیری اطراف یونمه کرشیله تنوکدن تختهپوش توان و صفهنك اوستی داخی تختهپوش توان یونمه کرش ایله تجدید اولنمشدر و اکی صفه ایله طرهنك عرضی اون اکی بچق ارشون وطول اوتوز ارشوندر و خاتونلر ایچون یکی بنا اولنان یروك طول اون بر ارشوندر و عرضی یدی ارشوندر و منارهسی ایله تجدید اولنوب طول یکرم طقوز ارشوندر و اغجدن محراب تاجیله و اغجدن منبر نقشله مرمت اولنمشدر —

اصل مال فی 4 شهر و 22 یوماً	50.672
عن خزینهٔ عامره فی 15 جمادی‌الاولی سنه 895	50.000
عن بهاء جوبهاء کهنه عن جامع‌المزبور باقی مانده و فروخته شد	672
وضع من ذلك	48.942
المبایعات	22.408
(بهاء جوب قرق قرش، 31 قطعه ، 775 ؛ بهاء جوب کرش 196 قطعه ، 4116 ...)	
الاجارات	26.534

(اجرت بنابان و نجاران 14.536 اجرت ارغادان 8048؛ اجرت نقاش برای نقش کردن تاوانها 30 ؛ اجرت عربجیان بجهة اوردن سنك ، مواجب معهار صاوجی عن غرة جمادی‌الاخر سنه 895 الی 23 شوال سنة مذکوره فی یوم 14 ، فی 4 شهر و 23 یوم 1988 .....)

[125] « 1.730

44 — Selânik'de Sultan Murad câmii vakfı

Murad II. Selânik'de de bir câmi yaptırmıştı. Buna vakıf olarak 933 de Selânik'de üç mezrea. görüyoruz ki, bunlar da câmiin vazîfelileri tasarrufunda idi: [126]

«مزرعة ابدارس مع مزرعة ماندل در قرب قریة واصالیصو حاصل 6585
نصفن خطیبی و نصفن داخی شرابدار و صو یولجی تصرفلرنده‌در
مزرعة ماوری اسکله تابع م حاصل 1268 در تصرف امام جامع
مزرعة خلیفه ویرانی درزند قلعة سلانیك حاصل 797 در تصرف دعاتی »

Bayezid II. devrinde (894) bu câmi de, *Selânik zaimi* Kasım Paşa. *kadısı* Mahmud Çelebî, *emini* Umur Bey mârifetiyle tâmir görmüş, Edirne'deki *Murâdiye İmâreti* mütevellîsi Ali Çelebi veled-i Müeyyed Çelebi'nin verdiği 30.000 akçe buna sarfedilmişti. Bu kayıt, bize, bu câmi masrafları için, ihtiyaç vukuunda, *Murâdiye İmâreti* evkafına baş vurulduğunu da göstermektedir. Bu tâmir esnâsında Sidre-Kapsî mâdeninden getirtilen 232 kantar kurşunun sarfedildiğini de bu kayıttan anlamaktayız. Muhâsebesi ana hatları ile şu şekildedir :

محاسبة خرج مرمت جامع سلطان مراد درسلانیك بمعرفة قاسم پاشا زعیم و محمود چلبی قاضی سلانیك وامور بك امین سلانیك بر موجب حکم همایون عن 14 جمادالاخر سنه 894 تحریراً فی12 محرم سنه 897

اصل مال فی 4 شهر و 7 یوماً 30.300

عن تحویل مولانا علی چلبی ولد مؤید چلبی متولی
عمارت مرادیه در ادرنه و حضر بالی کاتب عن بقیة
محاسبة عمارت مرادیه المزبوره بر موجب حکم همایون
فی غرة جمادی‌الاولی سنه 892 الی غایة ربیع‌الاخر
سنه 893 فی 4 ذی‌القعده سنه 892 30.000
عن بهاء خاك سرب 300

[125] krş. *İnkilâp kütüph., göst. yer.* o. 91, s. 580 v· dd.
[126] krş. 167 *n. tapu deft.*, var. 52

وضع من ذلك بجهة مرمت جامع مذكوره 29.073

(بهاء سرب 232 قنطار 12.016 ؛ كرايه سرب المزبوره عن معدن سدره قابسی 1170 ؛ بجهت باج سرب مذكوره 130 ؛ بهاء مسمار سرب 2000 عدد ، 350 ؛ بهاء سنك ؛ بهاء تخته ؛ بهاء چوب كرش ؛ توغله ؛ مرتك ؛ شمع عسل بجهة سرب ؛ كرمد پوشش ...)

اليه 1.227 « [127]

b) *Vüzerâ ve ümerâ evkafı*

45 — Balaban Paşa İmâreti evkafı

Murad II. devri devlet adamlarından olup 829 da, fethinden sonra, Menteşe sancakbeyliğine [128], sonra Tokat'a tâyin olunan ve 850 de vefat eden [129] Balaban Paşa Edirne'de bir câmi ve bir imâret ile Gelibolu'da bir medrese yaptırmıştı. Bu medrese için 30.000 akçe nakid ile Gelibolu'da hamam ve dükânlar vakfetmişti (vakfiye tarihi 846) ki, Fâtih devrinde şu vaziyette görülmektedir: [130]

وقف مدرسه بلبان پاشا درنفس كليبولى

در نفس كليبولى حمام	دكان قصاب	اوچ دكان فى شهر 75	نقد
فى سنه 5000	فى سنه 450	فى سنه 840	30.000

شمدكيحالده بو اتوز بيك اجدن مولانا مدرس عبدى النده اون آلت بيك بش يوز اجه وار ماباقيسى بوندن اوكدين متولى اولان عادل فقيه ازرنده قالمش موجود اولاندن معاملهدن فى سنه 1650 مدرسهيه متصل سكز اوده مدرسهيه مخصوص‌در بلبان پاشا حمامى قربنده بر پاره باغ يرى كه خراب‌در و انوك اوكنده بر پاره يركه قابونى يرى دمكله مشهوردر

المصرف

علوفه مدرس	علوفه امام	علوفه متولى	طالب علملره	مؤذن	جرؤ خوان	ياغلى حسين
فى يوم 49	فى يوم 43	فى يوم 2	فى يوم5	فى يوم 41	فى يوم 1	فى يوم 1

رقبهيه

فى يوم 3 «

Bu medreseye âit bir asır sonraki, (976) kayıtlar da şöyledir: [131]

« وقف مدرسه مرحوم بلبان پاشا در كليبولى متولى الحالة هذه اسحاق بن احمد بالبرات خاقانى تاريخ وقفيه 846

[127] krş. *İnkilâp kütüph., göst. yer.*, o. 91, s. 556 v. d.
[128] krş. Âşık Paşa-Zâde, *ayn. esr.*, s. 110
[129] krş. *Sicill-i Osmânî*. I.
[130] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 211 v. d.
[131] krş. *75. n. tapu deft.*, s. 241 v. d.

نقد اچه که اصلده وقفیه موجبنجه 30.000 آچه اولوب صکره بعضی ضایع اولب و بعضی داخی دکانلر بنا اولب دفتر عتیق موجبنجه 4.000 اچه قالوبدررمش مبلغ مذکور داخی بعض مرمته صرف اولنوب و بعض ضایع اولماغیله الان یاق موجود 1500

عن معامله مبلغ مذکور حمام چهته درمحله چوقور بوستان دکاکین دربیش قلعهٔ کلیبولی

150 4500 دکان بورکجی دکان قصاب دکان بقال که بوداخی قصاب دکانی ایمش

فی سنه 360 فی سنه 400 فی شهر 30 فی سنه 360

جمعاً اجارهٔ حمام و دکاکین و معامله 5770

المصرف مدرسهٔ مذکوره بر موجب وقفیه

مولانا مدرس معید امام مسجد مدرسه مؤذن مسجد مذکوره .... جمعاً فی سنه

فی یوم 8 فی یوم 1,5 9540

امام شمدیکیحالده واقع اولان حاصل بو ترتیب اوزره صرف اولنمغا وفا ایمکین حاصل اولدوغنه کوره مالله مالنجه تصرف اولنور»

Edirne'deki imârete gelince. bunun için Edirne de *Üsküdar* nâhiyesine bağlı *Akpınar* köyü vakfedilmişti. 935 sıralarında bu köyün,

[132] « 5200 ؛ 19 خانه ؛ قرا 1 قریهٔ اق پیکار تابع ادرنه «وقف عمارت بلبان پاشا درادرنه

imâret vakfı, bu asrın ikinci yarısında, Edirne içinde bâzı dükân zemin mukataaları ve sâireleri ile birlikte 38.735 akçeyi buluyordu [133].

46 — Doğan Bey (*Kurtçu*) Evlâdlık vakfı (Mahmud Çelebi (*hazine defterdarı*) mülkü)

Murad II devrinde *sekban-başı* ve *yeniçeri ağası* olan Doğan Bey—ki tahrir kayıtlarına göre Kurtçu «قورتجی» ve Korucu «قوریجی» «قوروجی» lâkabıyla da mâruftur. *Sicill-i Osmânî* ‹Kazgancı› demektedir—, her halde, Âşık Paşa-Zâde'nin ikinci Kosova muharebesi sırasında bahsettiği ‹*martolos Doğan*› olacaktır. Gene *Sicilli*'e göre, 850 tarihinde, yâni, Fâtih'den önce öldüğü kayıtlı ise de, aşağıda göreceğimiz gibi, 866 da vakıflar tesis ettiği, binâenaleyh, Fâtih devrinde de bir müddet yaşadığı anlaşılmaktadır. Murad II., Doğan beye *Edirne*'de *Pravadi* nâhiyesinde, Kayapa köyünü temlik etmiş ve eline bir *mülknâme* vermişti. Bu köy civârında bir zâviyesi ve *Edirne*'de bir mescidi vardı ki, bu mescide göre *Kurtçu Doğan* nâmına bir mahalle de

[132] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 12

[133] krş. *470 n. tapu deft.*, «vakf-ı merhum Balaban Paşa *der kazâ-i Edirne, Ak-Pınar der nâhiye-i Üsküdar, vakf-ı Balaban Paşa defter-i atikde vakf-ı mezbûr deyü kaydolunub hâliyâ vakf için tasarruf olunub Edirne'de olan imâretine sarf olmağla ber karâr-ı sâbık defter-i cedide kaydoluadu*»

mevcuddu [134], Doğan bey her iki tesisi için *Edirne*'de ve *Kayapa* köyünde vakıflar tahsis etmişti. Şimdi târih sırası ile buna dâir mevcud tahrir kayıtlarını gözden geçirelim:

890 tarihli kayıtta *Kayapa* köyünün *evlâdlık vakfı* olarak Kurtçu Doğan'a âit bulunduğu ve mâlûm zamanda timâra verilmişse de sonradan vakfiyetinin muteber tutulduğu ve bu suretle tasarruf olunduğu bildirilmekte ve cem'an 1613 hâsıl gösterilmektedir: [135]

«وقف اولاد قورتجی طغان سلاطین کذشته مذکور قورتجی طغانه اشبو قیاپا نام کوبی تملیك ایدب احکام شریفه ارزانی قلمشلر مزبور قورتجی طغان داخی اولادنه اولادی منقرض اولیجاق ابناسنه ابنا داخی منقرض اولیجاق صلحایه وقف ایدب وقفیه‌سنه ثبت ایدرمش اوقاف و املاك تبدیل و تغییر اولیجاق مرحوم سلطان محمد خان زمانینده تیماره ویرلمش حالیا پادشاهمز عمومه عنایت تصرف ایدب کرو ملکیته وقفیته مقررنامه توقیع شریف صدقه ایلمش شمدی اول حکم شریف موجبنجه وقف اولادلق ازره تصرف اولنور.

قریهٔ قیاپا (صاروجه ولد عبدالله ، احمد ولد مراد ، ... خانه 7 ، مجرد 1 ؛ جماعت خدمتکار صاحب وقف؛ خانه کبر 3 ؛ حاصل 1613) »

935 de hâsıl 6293 akçeye yükselmiş ve ayrıca gılmân-ı ortakçıyân tahrir edilmiştir: [136]

«وقف اولاد قوروجی طغان سلاطین ماضیه مزبور قروجی طغانه اشبو قیاپا نام قریهٔ تملیك ادوب احکام شریفه ارزانی بیورمشلر مذکور قوروجی طغان داخی اولادنه اولاد منقرض اولیجاق ابناسنه ابناسی منقرض اولیجاق صولحایه [صلحاء] وقف ادوب وقف‌نامه‌سنده ثبت اتدرمش حالیا وقف اولادلق ازره تصرف اولنور

قریهٔ قیاپا تابع ادرنه (خانه مسلم 5 ، خانه کبران 14 ، مجرد 1 ، بیوه 1 ، حاصل 6293 ، قرا 1، غلمان اورتاقجیان قوروجی طغان، خانه کبر 7 ، مجرد 1) »

Bu evlâdlık vakfı, sonradan, Doğan beyin oğlu Umur beye intikal etmiş, onunda vefatında oğlu Mustafa Çelebi'ye, daha sonra, Mustafa Çelebi'nin oğulları Davud ve Ahmed'e geçmişti. Mustafa Çelebi, Kanuni devrinde bu *Kayapa* köyünü bütün mezreaları, çayırları ve reâyası ile *hazine defterdarı* Mahmud Çelebi (Nazlı)'ye 150.000 akçeye resmen satmış, reâyası *avârız-ı divâniye* ve *tekâlif-i örfiye*den muaf olan köy, bundan sonra Mahmud Çelebi'nin sahih mülkü olmuştur. Ancak, *Kayapa* köyü civârında Kurtçu Doğan'a ortakçı yazılmış bulunan hristiyan reâya zâviye vak-

[134] *yk. bk.* s. 40
[135] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 37
[136] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 13

fına bağlı kalmakta devam ettiler. XVI. asır ikinci yarısına âit olan bu tahrir kayıtları aynen şöyledir: [137]

«وقف قورتجی طغان غلمان اورتاقجیان قورتجی طغان در جوار قریهٔ قیاپا مذکورلری .. کندو زاویه‌لری مصالیحیچون...»

«vakf-ı Kurtçu Doğan, gılmân-ı ortakçıyan-ı Kurtçu Doğan der civâr-ı karye-i Kayapa mezkûrları merhum Kurtçu Doğan kendû zâviyeleri mesâlihiçün tâyin etmişdir merkumların ispençeleri ve sâyir rüsûmları ve ziraat itdiklerinin nısıf hâsılları vakf-ı mezbûr içün zapt olunur ve nısf-ı âharında ortakçılar mutasarrftır ve zikr olan ortakçıların yirleri olmadığı içün her kimin yirinde ziraat iderlerise evvelâ hâsıl-ı öşürlerini sâhib-i yir alub mâbaki tansif iderler deyû mukayyed der defter-i atîk ispençe 150, gendüm 2 mud 240... yekûn 1490»

«...ملك محمود چلبی افندی دفتردار خزینهٔ عامره در ناحیهٔ ادرنه در لواء پاشا ... »

«mülk-i Mahmud Çelebi efendi defterdâr-ı hazâne-i âmire, *der nâhiye-i Edirne, der livâ-i Paşa, karye-i Kayapay* قیاپای *tâbi-i Edirne mülk-i müşârünileyh suret-i mülk-nâme-i karye-i'l-mezbûr sebeb-i tahrir oldur ki merhum ve mağfur ve saîd ve şehid yeniçeri ağası Doğan Bey*

«مرحوم و مغفور و سعید و شهید یکیچری اغاسی طغان بك »

*Pravadi «*پرەوادی*» tevâbiinde Kayapa adlû köyü hududı ve sınuru ile tarâyif ve ferâyiiyle lâyık ve erzânî görüb beğlik üzre «*بكلك اوزره*» virdim bâdelyevm taht-i yedinde olub mâlikâne mutasarrıf ola dilerise sata ve dilerise bağışlıya dilerise vakf ide ve gerû kalan tasarrufât-ı şer'iyeden neylece dilerise anda kiç ahad... mâni ve dâfi olub dahl kılmıya ve taarruz değürmeyeler deyû merhum Sultan Murad Han* عليه‌الرحمه‌والغفران *merhum Doğan bey* مرحوم طغان بك *eline nişân-ı humâyûn ile mülk-nâme virmişler zikrolan* mülk-nâme *mucibince merhum Doğan bey tasarruf iderken fevt olub sonra Umur bey nâm oğluna* امور بك نام اوغلونه *intikal idüb bâdehû mezkûr Mustafa çelebi elinde olan mülk-nâme mucibince mülkiyet üzre mutasarrıf olub bâdehû karye-i mezbûreyi cemî hududı ile ve mezâriiyle ve çayırları ve reâyâsıyle hazâne-i âmire defterdârı olan Mahmud çelebi merhuma mülkiyet üzre 150.000 akçeye satub akçesin bî-kusur kabz eyledim deyû fahrülfudalâ Rum-ili kadı-askeri olub sâbikan İstanbul da kadı olan mevlânâ Ebüssuud bin Mehmed «*مولانا ابوالسعود بن محمد*» mahzarında ikrar ve itiraf itdikde müşârünileyh*

[137] krş. *470 n. tapu deft.,*

Mahmud çelebi dahi merhuma dahi mülkiyet üzre bey' olunduğuna huccet-i şer'iye . irüb ve mezkûr Mustafa Çelebi fevt olub baade zaman Davud ve Ahmed nâm oğulları karye-i mezbûrcyi mülkiyet üzre 150.000 akçeye müşarünileyh Mahmud Çelebi merhuma satub akçesin babaları bî-kusur zapt itdüğine itiraf itdiklerine fahrül'ulemâ Anadolu Kadiaskeri olub sâbıkan Edirne kadısı olan mevlûnâ Mehmed bin Kutbeddin «مولانا محمد بن قطب الدين» mahzarında dahi itiraf idüb itirafları üzre mevlânây-ı mesfur dahi mülkiyet üzre bey'-i şer'î olduğına huccet-i şer'iye virüb ve mezbûrların biraderleri Süleyman hîn-i bey'de sağîr olub bâliğ olunca oldahi mevlânây-ı mesfûr huzurunda babasının bey'in kabul idüb vech-i meşruh üzre 150.000 akçeye babası satub akçeyi bî-kusur kabz eylediğini ikrar idüb huccet-i şer'iye virilmiş ve mezkûrân Davud ve Ahmed baade zaman mevlânây-ı mesfûr Ebüssuud mahzarında tekrar dâvâ-ı vakf-ı evlâd idüb dâvaları بحسب الشرع sübut bulmayub tekrar fasl-ı husûmet mevlânây-ı mezbûre huccet-i şer'iye virilmiş zikr olan karye ber-mucib-i muktazây-ı hucec-i mevâlî-i izâm müşarünileyh Defterdar Mahmud Çelebi merhum ve mağfur ki mülk-i sahiberi olub taht-i tasarruflarında bulunmağın mülkiyet üzre üzerlerine defter-i cedid-i sultâniye alettafsil kayd olundı : e karye-i mezbûre reâyâsına avârız teklif olunmamak babında inâyet alınub ulakdan ve cerehordan ve sekbandan ve hisar yapmakdan ve salgundan ve üzerlerine yeniçeri-oğlanı kondurmakdan ve bilcümle avârız-ı divâniye ve tekâlif-i örfiyeden muaf ve müsellem olub ol babda karye-i mezkûre halkına kimesne dahl ve taarruz itmeyeler deyû Padişâhımız اعز الله انصاره حضرتلری *hükm-i şerif inâyet itdükleri ecilden hükm-i şerif-i âlîşan mucibince defter-i cedid-i hakaniye kayd olundı deyû mukayyeddir defter-i atîkde, hâsıl yekûn 3448»*

Kurtçu Doğan beyin, Edirne'deki *mescidi* ve mezkûr *zâviyesi* için, 866 tarihli vakfiyelerle Edirne'de tahsis ettiği vakıflara gelince, 976 tarihli kayıtlar bize bunu temamen göstermektedir: [138]

«محلهٔ مسجد قوردجی طغان بك

وقف صاحب المسجد برموجب وقفيه الواقع فی اوايل جمادی الاولی من شهور سنه ست وستين وثمانمائه [1. II. 1462] بامضاء مولانا إبراهيم بن خليل القاضی بادرنه المحروسه

حجرات 4 باب .. درمحلهٔ مزبوره بقرب مسجد واقف و بطريق عام حاصل فی شهر 32

حجرات 3 باب مع فرن خباز. . در قرب مسجد مزبور ... حاصل فی سنه 586

دكان مع حجره در محلهٔ مزبوره ... حجرات 2 باب .. و دكان صابونی .. در محلهٔ مزبوره متصل بملك

[138] krş, *1070 n. tapu deft.*, s. 218, v. d., 221

اسحق پاشا و بطریق عام از طرفین و بملك مراد بك بن تیمور پاشا — ... دكان صابونی حالیا بقال دكانی اولمشدر — ... حجرات 4 باب ... در محلهٔ تیمور طاش بك ...

المصرف جهت امام برای تلاوت جزء فی یوم 1 ، بهاء ذیت سراجان فی شهر 10

شرط واقف بعدالرقبه محصول اوقاف مصارف مذكوردسنه صرف اولنوب زاید قلان ثلثان امام و ثلث مؤذن تصرف ایلیهلر و تولیت اوغلی امور بكه واولادنه واولاد اولادنه نسلاً بعد نسل بعدالانقراض حاكم الوقته اولا و نظارت مسجد مزبور امامنه اولا حالیا متولی امام وفا بن حسین‌در»

«وقف زاویهٔ مرحوم قورد طغان در قرب قیاپه بر موجب وقفیه الواقع فی‌اواسط شعبان من شهور سنه ست و ستین و ثمانمائه [15. V. 1462] بامضاء مولانا ابراهیم بن خلیل القاضی بادرنه المحروسه

اصل وقف بر موجب وقفیه

عرصه درمحلهٔ حاجی خلیل‌الاجری متصل بطریق عام مزبوره عرصه اوزرنده یكرمی درت باب حجرهلر بنا ایدوب حالیا اون اوچ یاب حجرهلر معمور اولوب اون‌التی‌سی خرابدر حاصل فی‌سنه 1560 اسیابها 3 كوز در قریهٔ قیاپه حاصل فی سنه 275 — حالیا اكی كوز دكرمن قالمشدر برین بلور كسنه بولندی — ، حجرات 7 باب ... و باغچه و فرن در محلهٔ شیخ شجاع .. حاصل فی سنه 524، باغ در قریهٔ قیاپه برای زاویهٔ مزبور — خیلی زمان ایمش خراب اولوب نسنه حاصل اولمز ایمش دیو دفتر عتیقده قید اولمش حالیا ینه اول حال اوزره‌در — ،

باغ مع اشجار مثمره در قرب زاویهٔ مزبوره — خیلی زمان ایمش خراب اولوب نسنه حاصل اولمزیمز دیو دفتر عتیقده قید اولمش ینه اول حال اوزره‌در — ،

خان در قریهٔ قیاپه برای مسافرین ، غلمان مع جواری و اولادهم در قریهٔ قیاپه برای زاویهٔ مزبوره حاصل فی‌سنه بروجه تخمین 590 ، خانهاء تحتانی 2 باب‌و فوقانی 2 باب ودكان . وحجرات .. و فرن در محلهٔ قوردجی طغان .... — ذكر اولان اولری شادی بك استبدال ایدوب جامع جدید قربنده اولان بابا تیمور طاش مسجدی قربنده ینه بر منزل بدل ویرمشدركه .... حاصل فی سنه 360 —

شرط واقف اولا محصول رقبه‌یه صرف اولنوب بعدها مذكور قریه‌ده اولان خانك مرمتنه صرف اولنوب مازاددن متولی و جابی وظیفه‌لرین الدقدن صكره باقیسنی قریهٔ مذكوره‌ده اولان زاویه‌ده صادرین و واردینه صرف اولنه و عشر محصول شیخك اولا و جهت جبایت یومی بر اچه اولا و طعامك بشمه‌سی شیخك اوزرینه اولا شمدیكی حالده اون نفر قول قلوب اكیسندن اون بش كله ارپه و اون بش كله بغدای و برسی سكز كله بغدای و اكیشر عربه اودون ویرلریمش اوچ نفردن ماعداسی صغیرلردر نسنه ویرمزلریمش دیو دفتر عتیقده قید اولنمش »

47 — Fâzlullah Paşa «*Dârüssiyâde*» vakfı

Edirne'de bir mahallesini yukarıda zikrettiğimiz ve Dârüssiyâde veya Seyyidler imâreti denilen bir imâretin kurucusu olduğunu işaret ettiğimiz [139], Fazlullah Paşa aslen Gebze kadısı iken sonradan saraya intisapla Murad II. devrinde vezir olmuştur. Âşık Paşa-Zâde, onun ilk fâtihlerden Akçe-Koca'nın neslinden geldiğini

[139] *yk. bk*, s. 44.

bildirmekte, Fetret devrindeki hâdiselerde aldığı rol ve vazifeleri, Murad II. zamanındaki faaliyetinden bahsetmekte ve Edirne'de seyyidlere mahsus bir *dârüssiyâde* yaptığını yazmaktadır [140] Bu imâret *Darüssiyâde mahallesi*nde idi ve 1877 rus istilâsında yıkılmış ve arsa kalmıştı. Yakininde bir de mescidi vardı ki. Bâdi Ahmed efendi, 883 de vefat eden [141] Fazlullah Paşa'nın bu mescidin mihrâbı cihetinde defnedildiğini bildirmektedir [142]. *Dârüssiyâde* vakfının Tatarcık'daki üç köyden XVI. asırda 65.376 akçe ve Edirna'de bâzı dükân, hucre ve zemin mukataalarından 8532 akçe geliri vardı [143].

48 — Gümlü Bey evlâdlık vakfı

Düzme Mustafa ile birlikte hareket ediyorken, sonradan, Murad II. tarafına geçen ve o devrin ümerâsı meyânına giren Gümlüoğlu (Gümlü Bey) [144] oğullarından Saltık ve İskender beylere Fâtih tarafından Eskihisar-Zağra'da bâzı köyler temlik edilmişti. Sonradan Bayezid II. de bunların vakfını tanımış, ellerine hüküm vermişti: [145]

« وقف ابناء ولد کوملو در تصرف صالتق بك و اسکندر بك ولدان کوملو مرحوم سلطان محمد خان طاب ثراه تملیك اتمش بعده مرحوم سلطان بایزیدخاندن و پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلرندن حکم شریفلری واردر کوملو اوغلی وفق سربستدر یوالرینه و قاچقونلرنه عاملر دخل اتمیه‌لر اکر دخل ایدب نسنه‌لرین المشلر ایسه کیرو الیوردلر دیو و الارنده معاف نامه‌لری دخی واردر وقف‌نامه‌سی دخی کورلدی »

Bu köyler *Veled-i Gümlü, Köse-Salih, Hacı-Yakub, İsmâilce, Küçük-Hamidlü, Büyük-Hamidlü* idi. Ayni suretle, 886 da Bayezid II. Gümlü-Oğlu Paşa-Yiğit'e de *Musa-Beylü* ve *Beş-Tepe* köylerini temlik etmişti ki, bunlar da sonradan bu vakfa katıldı: [146]

[140] krş. *ayn. esr.*, s. 39, 83, 101. 190 ve *tür. yer.*

[141] *Sicil* Fâtih devrinin başlarında vefatını bildirir.

[142] krş. *ayn. esr., I.*, s. 103; II., s. 92

[143] krş. *470 n. tapu deft*; 984 de bu vakıf hakkında Edirne kadısına bir hüküm gönderilemekte, bunda, Edirne'de Fazlullah paşa evkafına ber-mucib-i şart-ı vâkıf evlâddan Fahrünnisâ'nın, bir mektupla, eski mütevelli ve kâtip zamanlarında senede on bin akçelik noksanla muhâsebe verildiği ve sâireyi bildirdiği işaret olunmaktadır (krş. Mühimme., deft., n. 28, s. 3).

[144] krş. *Tâcüttevârih, I.*, s. 310

[145] krş. *77 n, tapu deft.*, s. 541

[146] *any. deft.*, s. 545

«ملك جديد وقف ابناء مذكورين قريهٔ موسا بكلو مذكور قريهٔ بش دپه ايله مرحوم سلطان بايزيد خان عليه‌الرحمه والغفران سنه ست و ثمانين و ثمانمائه يلنده كوملواوغلى پاشا يكيده تمليك اتدى النده حكم شريف ارزانى قلنمش بعده مذكور پاشا يكيت دخى ملك مذكورهٔ وقف ابنا ايتمش همان وقفيت اوزره تصرف اولنور»

Diğer taraftan, yine Eskihisar-Zağra'ya tâbi *Bahadır-Lâle*, بهادر لاله, *Veled-i Çobanlû* ولد جوبانلو (diğer adı *Toyran* طويران), *Yenice* يكيجه, (*Karaca-Köy* قراجه‌كوى), *Kebecilü* كبه‌جيلو, *Kulkalca* قلقال‌جه köyleri de Gümlü-Oğulları tarafından vakfiyet üzre tasarruf olunmakta, vâridatı Eskihisar'daki *zâviye* ve *mescide*, *Gümlü-Oğlu köyü*ndeki *zâviye* ve *mescidine*, *Kosova*'daki *zâviyesi ve mescidine*

«... كوملى اوغلى كوس اووادە زاويەسنه و مسجدنه ..»

Edirne'de yine Gümlü-Oğlu'nun tesis ettiği *mescide* [147] sarfedilmekte idi: [148]

«وقف ولد كوملو بك سلاطين ماضيەدن احكام واردركه قريهٔ بهادر لاله و چوبان اوغلى كوينى ايمش صكرەدن اوچ پاره قريه دخى كاوب سنورلرى اچنده يرلشوب كوى اولمشلر سنولرنده داخل اولمغين تصرف ايدرلر وقفيت اوزره ضبط اولنوب اسكى حصارده اولان زاويەسنه ومسجدنه و كوملو اوغلى كوينده اولان زاويەسنه و مسجدنه و ادرنده اولان مسجدنه صرف اولنور اللرنده معاف نامەلرى وار»

933 de bütün Gümlü-Oğlu vakıflarının 47.735 akçe vâridatı vardı, asrın son yarısında da 51.747 akçe idi [149].

976 da Edirne'deki mescidi vakfına âit kayıtlar da şöyle görünmektedir: [150]

«محلهٔ مسجد حجرات كوملى اوغلى در قرب عمارت بكاربكى وقف صاحب‌المسجد مرادبك بن كوملى حجرات 24 باب مع اخور.. در قرب مسجد... حاصل فى سنه 330 — مذكور اودەلرك نقضى بيك ايكى يوز اقچه‌يه صاتلمش اول وقت مسجده خرج اولمش بر اودەده امام ساكن اولورمش ... — خانهاء فوقانى واخور ... در محلهٔ مزبوره ... حاليا خرابدر ،

ذكر اولان حاصلى امام تصرف ايدرمش مؤذن يوغمش و چراق ياغن جماعت يانلرندن الورمش و واقفك اسكى حصارده بر زاويەسى و كندو كويندەكه اكا كوملى اوغلى كوى ديرلرمش بر مسجدى

[147] *yk. bk.* s. 51

[148] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 548; Fekete tasnifi, n. 73. Bu vesika tarih ihtiva etmemektedir. Tasnif heyetinin gerek vesikaya koyduğu 926 tarihi, gerekse, Yıldırım Bayezid'e atf ve isnadı yanlıştır. Bu vakfa âit tahrir kayıt suretlerinin XVIII. asra âit bir kopyası icmâli olsa gerektir.

[149] krş. *470 n. tapu deft.*

[150] krş. *1070 n. tapu. deft.*. s. 245

و زاویه‌سی وارمش اوقافی اخر یرلرده اولوب ایکی مسجد و ایکی زاویه مضارفه صرف اولنورمش محروسهٔ ادرنه‌ده واقع اولان مسجدنه نسنه ویرلمزمش اما قیون موسی‌سی اوغلی یازدوغی دفترده کونده ایکی اقچه امامه ایکرم اقچه مؤذنه و بش اقچه چراق یاغنه دیو دفتر عتیقده قید اولنمش حالیا متولیسی بونده بولنمدیغی اجلدن کیفیت حال تمام معلوم اولمیوب دفتر عتیق و اخبار مسلمین ایله یازلدی »

49 — Hadım Balaban Bey vakfı

Edirne'de nâmını taşıyan mahallede *Hatice Sultan sarayı sokağı*ndaki *Hadım Balaban mescidi*nin bânisi [151], tarihî şahsiyeti hakkında fazla bilgimiz olmıyan, Hadım Balaban bey Murad II. devri ricâlinden, belki de, ümerâsından idi. Dimetoka'da *Ova* nâhiyesinde *Eminüddin köyü*nden bölünen bir kısım yeri Eminüddin oğullarından satın alan Hadım Balaban bey, kendi mülk değirmenleri ile birlikte Edirne'deki bu mescidine vakfetmişti: [152]

«ملك خادم بلبان امین‌الدین کویندن بولنمش‌در مزبور امین‌الدین اوغللرندن صاتون الوب حسبة لله کندونك ملك دکرمنلریله ادرنده اولان مسجدنه وقف اتمش‌در مرحوم سلطان محمد خان زماننده النب تیماره ویرلمش ایمش حالیا پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدالله سلطنة کرو ملکیتن و و وقفیتن مقرر دوتب حکم شریف صدقه اتمش کرو وقفیت ازره مسجدنه صرف اولنر

عن قریهٔ امین‌الدین (حاجی حضر غلام خادم بلبان .... اسکندر غلام حاجی بلبان پادشاه علوفجی اولمش)

جمعاً 9 خانه (کندم 3 مده 300 .. رسم چفت وباك 150 .. اسیاب ملك مذکور الث ای یورر حاصل 1430 حاصل 650

Bu vakfın 890 da 1430 akçe gördüğümüz hâsılı, 925 de 2976, asrın ikinci yarısında 2104 akçe olarak kayıtlıdır [153].

50 — Has Ahmed bey zâviyesi vakfı

Murad II. devri ricâlinden bulunan Has Ahmed beyin Gelibolu'da tesis ettiği *zâviye* ve *mescidi* [154] için yaptığı vakıflar

[151] krş. *Riyâz-ı belde-i Edirne*, I., s. 61

[152] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 134

[153] krş, *77 n. tapu. deft.*, s. 286 ve 470 *n. tapu deft.*

[154] Fevzi Kurdoğlu bu mescidin yerinin aslında. Murad I. ın sarayının yeri bulunduğunu bildirmektedir (krş. *Gelibolu ve gäresi tarihi* İst. 1938. s. 5-6). Kayıt şöyledir :

«وقف مسجد درپیش خانهٔ خاص احمد بك اصلده غازی خداوندکارك سرایی یری اولب مسجد اولنمشدر بالبرات سلطان بایزید خان طاب ثراه» (krş. 75 n. tapu deft., var. 229

860 tarihinde şöyle görünmektedir: [155]

«نفس کلیبولیده مرحوم خاص احمد بك بر زاویه یاپوب اکا متصل اکی حجره و بر مسجد یاپمش و اندن غیری بر مسجد داخی یاپمش و بو ذکر اولان زاویه‌یله مسجدلره وقف اتدوکی بونلردرکه ذکر اولنور

اسکله قربنده بر چفته حمام که صویی اوج مبل میقداری یردن کلور اکی طولابیله بله

فی سنه	10.000
و مذکور حمام قربنده اون اوچ ازوم دکانی فی سنه	1.000
و مذکور حمامه متصل سکز دکان و مخزن سفلی اوچ وعلوی بر فی سنه	1.000
و عطارلرده درت دکان بر مخزن فی سنه	[156] 400
و بت بازارنده اوچ دکان حاصل	285
و حصار اوکنده بر دکان حاصل	70
تخیل بازارنده سکز دکان و بر دوه دامی حاصل	[156] 700
و طباقلرده دولابه متصل بر طباق خانه	100
اسکله قربنده بر کاربان سرایی حاصل	[156] 4.000
سنقورجه محله‌سنده اوچ او	150
اسکله قربنده کافرلر محله‌سنده علوی وسفلی اولر عدد 18، مخزن 1	500
و زاویه قربنده درت او	200
و شهره متصل اوچ مدلق مقداری بر	100
و عزبلر محله‌سنده طوبجی حامی دمکله مشهور اولان حمامك نصف وقفی‌در	
و قوزلو دره قربنده تکفور بیکاری دمکله مشهور اولان بیکار وقف‌در	
و اکی باغچه و بیکار ایاغنده اولان بستانلق حاصل	150
و قوزلودره قربنده تکفوربیکاری حدودی ایچنده دلوتکر برنی یاننده برجفتلك	200
و سبزواتدن و چایردن و سازلقدن حاصل	450
و مذکور تکفور بیکاری قربنده بر باغچه و ملیت نام دیمکله مشهوردر، حاصل	400
و میغالفره توابعنده تخمیناً اتوز مدلق یرکه بآیدین نام دیمکله مشهوردر حاصل	300

[155] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 201 v. dd.; Ömer L. Barkan, *ayn. makale, göst. yer.* s. 345

[156] 925 kaydinde bunlardan attarlardaki dört dükânın senede

«دکاکین درچارسوی عطاران 4 باب فی شهر 40 فی سنه 480»

tahıl pazarındaki 8 dükân ve deve damının seneliği.

و«دکاکین درچارسوی تخیل بری‌یرنه متصل وخان دوه طامی 828»

kervansarayın ise seneliği 1400 akçe idi

«کاربان سرای درقرب اسکله‌الحالة هذه فی سنه 1400»

(tafsilât için bk. *75 n. tapu deft.*, var. 246 v. d.)

و مذكور تكفور بيكارنوك حدودنده اولان يقارو ذكر اولانلردن غيرى وقف اولاددر 1200

جمعا وقف اولاد اولادندن غيرى حاصل 18.800

المصرف

درت جزؤ خوانه اكى مسجد امامنه اكى مؤذنه اكى مسجدك ياغنه و جيرنه

بر اچەدن فى يوم 4 فى يوم 5 فى يوم 4 وكليمنه فى يوم 1

مصارف زاويه [157] نان وكشت آش هوايجى اودن علوفهٔ اشجى علوفه كيلارجى

فى يوم 15 فى يوم 6 فى يوم 2 فى يوم 2 فى يوم 1,5

آب چراق ياغنه وجيرنه علوفهٔ متولى عن عشر علوفهٔ ناظر

فى يوم 2 وچناغى كسرنەوباقى خردوات فى يوم 5,5 فى يوم 4

فى يوم 1

اتمكجى اتمك ادونه قايم چناق يويجيه

فى يوم 1 فى يوم 1 فى يوم نيم فى يوم نيم »

925 tahririnde bu vakfa âit daha fazla tafsilât bulmaktayız: [158]

« وقف مرحوم خاص احمد بكدر كليبولى زاويه و هم مسجددر نماز قلنور در قرب خانهٔ احمد بك المزبور ديكر مسجد در محلهٔ چقور بوستان بو مسجد اصلده محله مسجدى اولوب صكره جمعه اولماغين أهل وظايفك جهتلرى وقفيەده تعيين اولاندن شمدى زايد اولمشدر

متولى الحالة هذه امينه خاتون بنت مصطفى چلبى بن احمد بك المزبور وكيل متولية مزبوره حاجى مراد اوقاف مذكوره داخلنده واقع اولان رعايا عوارض ديوانيەدن معافاولماغچون احكام شريفەلرى اولوب جميع عوارضدن معاف و مسلم اولالر ديو بيورلمشدر

عن مقاطعهٔ زمين كه مذكور باغات يرندن اولب سنان پاشا مرحومك زاويەسى بنا اولنمشدر. مذكور يوز اچه سنان پاشا اوقافندن النور...

چفتلك در قرب قوزلو دره تكفور بيكارى ديمكله مشهوردر مرحوم مغفور سلطان مراد خان طاب ثراه زمانده مرحوم خاص احمد بكه هبه و تمليك اولنوب ست و خمسين و ثمانمائه يلنده مرحوم سلطان محمد نورالله مرقدەدن مقررنامه ويرلمش حدود اربعەسى اول مقرر نامده معلوم و مذكوردر و داخى ست وثمانين و ثمانمائه يلنده مرحوم سلطان بايزيد خان حضرتلرندن وتسع عشر و تسعمائه يلنده پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلرندن مقررنامه حكمهمايون صدقه اولنمشدر بوخصوصيچون اللرنده اولان احكام شريفه كورلدى رعايا يوسف معتق مصطفى چلبى و ديكر يوسف معتق خاص احمد بك....

و چفتلك دولكر بورنده بر چفتلك كه حاصلى مذكور تكفور بيكارنده بيله داخلدر مذكور تكفور بيكارنده اولان حدود اوقافده ذكر اولاندن غيرى وقف اولاددر عن قديم وقفه تعيين

---

[157] 925 de *bahâ-i nân* günde 7, seneda 2520, *bahâ-i gûşt* günde 8, senede, 6 gün hâriç, 2832 akçe idi (krş. *ayn. deft.* var. 248)

[158] krş. *75 n. tapu deft.*, var. 246 v. d.

اولنان وقف ایچون ضبط اولنوب ماعداسی وقف اولادلق اوزره تصرف اولنور بوجه من‌الوجوه خارجدن دخل و تعرض اولنمیه دیو احکام شریفده بیورلمشدر...

چفتلك مسلم ایدین در قرب میغالقره در قریهٔ کوسه یوسف مذکور بر اصلده مسلم یعقوب‌اوغلی مسلم علی بری دیمکله مشهوردر ستین و ثمانمائه یلنده مرحوم مغفور سلطان محمد خان زمانینده احمد بکه هبه و تملیك اولنوب ملك نامه صدقه اولنمش ست و ثمانین و ثمانمائه یلنده مرحوم سلطان بایزید خاندن و تسع عشر و تسعمائه یلنده پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلرندن مقررنامه‌لری واردر

رعایا در چفتلك مذکور که عن قدیم موضع مزبورده متمکن اولب چفتلك سنورنده زراعت ایتدوکاریندن عشرلرین و سایر رسوملرین وقته ویرورلر بوجه من‌الوجوه خارجدن کسنه دخل اتمیه دیو باب سعادت اشیاندن احکام شریفه واردر

قراجه معتق خاص احمد بك، حضر ولد اینه‌بکی ...

در محلهٔ عزبان مذکور محلده اولان حمام طوبجی دیمکله مشهور حمامك نصفی صاروجه پاشانك وقفی اولب و نصف اخری مذکور خاص احمد بکوکدر حاصل حصهٔ احمد بك 650

مذکور حمام خیلی زماندن‌برو خراب اولمش حاصلی خرجه وفا اتمدوکی اجلدن تعمیرنه مقیداولنیوب بالفعل خرابدر....

جمعاً « 20.495

51 — Hamza Bey (Şarabdar) mülkü

Edirne'de bir zâviyesinden yukarıda bahsettiğimiz [159] Murad II. devri ümerâsından ve sonra Fâtih zamanında beylerbeyi olan Şarabdar Hamza Bey, Ergene'de *Aslihan* (اصلحان، اصلیخان بك) köyünü tâbileri ile (*Yegân-Hızır* یکان حضر «diğer adı *Meşelü* میشه‌لو», *Akberdi* اقبردی، اق‌بردی «diğar adı *Balıklı* بالقلی») mülk olarak almıştı. Fâtih devrinde bir aralık bu köyler timara verilmiş iken [160] Bâyezid II. tarafından mülkiyeti muteber tutulmuş ve çocuklarına *mülk-nâme* verilmişti: [161]

«ملك حمزه بك شرابدار اشبو اصلخان نام کوبی مرحوم سلطان مراد خان طاب ثراه زماننده ویرلمش ملکی ایمش اما یکان واقبردی نام کویجوکزلر داخی مذکور اصلخان کوینك سینورنده ایمش بوندن اول النوب تیماره ویرلمش ایمش شمدیکحالده پادشاهمز سلطان بایزید خان کرو ملکیتی مقرر دوتب حکم شریف ارزانی قلمش شمدی ملکیت ازره تصرفنده‌در لکن بو اکی کوبی براتنده‌بله اکلامش‌در

[159] *Yk. bk.* s. 52

[160] 890 tarihinde bizzat Şarabdar Hamza Bey nâmına *Ada* nâhiyesinde *Temircilü* köyü timar olarak tahrir edilmiştir: «تیمار حمزه‌بك‌شرابدار قریه تمرجیلو» (krş. 20 n. *tapu deft.*, var. 94)

[161] krş. 20 *n. tapu. deft.*, var. 126 v. dd.

قريهٔ اصلخان تابع اركنه (23 خانه ، 5 مجرد ، 1 ياغجى ، حاصل 3726)
قريهٔ يكان حضر تابع قريهٔ اصلخان (5 خانه ، 1 مجرد ، 1 ياغجى ، حاصل 1163)
قريهٔ اقبردى تابع قريهٔ اصلخان (4 خانه ، حاصل 752)
قريهٔ يكيجه چفتلك ولد نصرت بو كوى اصلدهٔ مسلم كوى ايمش پادشاهمز شمدى تمليك ايتمش
الندە توقيع شريف واردر (11 خانه ، 2 مجرد ، ياغجى 4 ، حاصل 2240)
قريهٔ بكتاش تابع سكوتلو دره (1 خانه 1 مجرد، حاصل 598)
قريهٔ كشانلو على قوشجى دفترنده مقرر ملك قيد اولنمش و هم ملكيتى منسوخ اولماميش
(22 خانه ، 2 مجرد ، 1 ياغجى ، حاصل 3663)
جمعاً . قرى 6 ، خانه 66 ، مجرد 11 ، ياغجيان 7 ، حاصل 12.142 »

Hamza beyin ölümünden sonra bu köylerin vâridatı kısmen, bu kazânın, Hamza beyin mülkü bulunan, *Keşanlû* köyündki câmi masraflarına, kısmen, Medine evkafına, geri kalanı da evlâdlık vakfı olarak tahsis edilmişti. Hamza beyin oğlu Ahmed Çelebi'ye Bâyezid II., yukarıdaki kayıtta gösterilen, *Yenice Çiftliği* köyünden başka, Dimetoka'da *Şeyh-Paşa Çiftliği* köyünü de temlik etmiş [162], buraya haymâneden gelip yerleşen hristiyan reâyânın *cizyesini* mirîye, *öşürlerini* sâhib-i arza ve *ispençe, âdet-i âğnam* ve *arûsâne*lerini sipâhiye verecekleri de kayd edilmişti. Diğer oğlu İshak beye ise *Bektaş* köyü mülkiyet üzre verilmişti: [163]

«مزبور قريهٔ بكتاش مشاراليه شرابدار حمزه بك كندونك خاتونى تاج النسا خاتونه صاتوب الله حجت شرعيه ويرمش مزبوره خاتون قيد حياتده اولدقجه مالكانه وحق ملكيت متصرفه اولوب كندو فوت اولدقدن صكره ارث شرعى يله اوغلى اسحاق بكه منتقل اولوب شمدكيحالده و حق ملكيت ارزنه مذكور اسحاق بك متصرفدر وجه مشروح ازره دفتر سلطانى يه ثبت اولمق امر اولدوغى سببدن ثبت اولدى بمعرفة پاشايان عظام على پاشا و مصطفى پاشا و يحيى پاشا دامت معاليهم الى يوم القيامه حرر فى اواخر اول الربيعين لسنه خمس عشر و تسعمائه حرره الفقير جعفر التوقيعى عفى عنه »

Şarabdar Hamza bey vakfının XVI. asrın ikinci yarısında 15.241 akçe hâsılı, *Şeyh-Paşa Çiftliği* köyünün ise 4259 akçe hâsılı vardı [164].

52 — İsâ Bey bin Bâyezid Paşa vakfı

Çelebi Mehmed devrinde vezir olan Bâyezid paşanın oğlu İsa beyin Edirne'de yalnız bir kervansarayı—ki *Kemer-Çarşı* adı ile marûf idi — ile *Halil Paşa hanı* civarında dükânları vardı ve

[162] krş. *470 n, tapu deft.*
[163] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 127
[164] krş, *470 n. tapu deft.*

bunlardan 976 da senede alınan 14.000 akçe de Bursa'daki imâretine tahsis edilmiş bulunuyordu [165]:

«وقف مرحوم عیسی بك بن بایزید پاشا كاربان سرای در قرب خان خلیل پاشا مع دكاكین 38 باب در قرب كاربان سرای مزبورالمعروف بكمر چارشو حاصل فی سنه 14.000

اوقاف مزبوره‌نك محصولی بروسه‌ده عمارتنه و مدرسه ارسال اولنورمش حالیا قایم مقام حرم بن عبدالله‌در »

53 — Karaca bey zâviyesi vakfı

Gelibolu'da bulunan bu zâvize vakfının kurucusu Yıldırım Bâyezid ümerâsından olup sonra Emir Süleyman'a hizmet eden ve onunla birlikte Musa Çelebi'nin takibinden *İstanbul*'a doğru kaçarken, Kara Mukbil bey ile birlikte, *Düğünciler* köyünde Süleyman Çelebi'yi müdafaa ettiği esnâda vefat edan (şevval 813 = şubat 1411) Karaca beydir [166]

Bu zâviyenin Gelibolu içinde hamam, dükân, kervansaray, ev vesâiresi, *Kozlu-Dere*, *Delü-Şahin* köylerinde bağ, vakıf reâyâsı ve yağcıları bulunuyordu. 860 da yekûn 8833 akçe olan vakıf gelir müfredatı şöyle idi: [167]

«وقف زاویه مرحوم قراجه بك در نفس كلیبولی

حمام در نفس شهر باغ وباغچه در قوزلو دره باغ در شهر خانه اكی خراب
فی سنه 5000 فی سنه 1100 فی سنه 63

كاروبان سرآی وارمش خراب اولمش شمدی اوده‌لر اولمش اون درت اوده‌در فی شهر 35

مخزن میخانه بر دكان
فی سنه 100 فی شهر 13 فی شهر 15

قریهٔ دلو شاهین تابع خراله وقف مذكور

كتخدا موسی ، علی عتیق شاهین ، تكر یورمش عتیق مسلم ، یوسف عتیق حضر، سلیمان ولد احمد درویش قره‌دلو، علی عتیق قراجه بك، قتلو عتیق حضر، محمد ولدعرب، حضر ولد محمد، حبیب ولد داود، احمد عتیق غیبی، طور علی ولد ابراهیم

[165] krş. *1070 n. tapu deft.* s. 158

[166] krş. *Tâcüttevârih*, I., s. 254; İbrahim Hakkı Konyalı, Fevzi Kurdoğlu'dan naklen, mezar kitabesini kaydetmekte «المجاهدفی‌الله قراجه‌بن‌عبدالله..شوال من‌شهور ثلث عشرو ثمانمائه» ve buradaki bir kelimeyi مائی okuyarak, Karaca beyin deniz ümerâsından olduğuna hükmetmektedir: krş. *Karacabey mâmuresi*, İst. 1943, s. 147 v. d.

[167] krş. *12 n. tapu. deft.* s. 205 v. dd.

جماعت یاغجیان که بو کویده اتورورلر

اسماعیل عتیق حضر، الیاس عتیق موسی، ابراهیم عتیق خلیل، بیراملو ولدالیاس، طوغان عتیق قراجه

خانه ازغیر یاغجیان 14 چفتلو 7 رسم 154 بناك 7 رسم 63 عشر بغدای 7 مد 18 کله بها 869 عشر ازپه 2 مد 16 کله بها 224

عشر سونتر 7 کله، بها 42 عشر یولاف 1 مد 13 کله، بها 105 عشر چاودار 4 کله، بها 12 عشر دارو 3 کله بها 15

نخود 1 کله، بها 10 رسم قشلاق، 12 عشر بنبه، 21 خاصه سازلق، 40 عشر باغات، 54 عشر قوان 5

اسیاب بادی 1، رسم 20 روغن 22 اوقیه بها 198 یکون 8833 «

Bu vakfın 925 kayıtlarına gelince; umumî bir sukut ve harâbî vardır. *Kozlu-Dere*'deki bağ harap olmuş, bostan'dan senede ancak 150 akçe alınmakta, hamam senede yalnız 1333 akçe getirmekte, evler ve kervansaray yerindeki odalar harap bir halde ve *Delü-Şakîn* —ki *Karacabey köyü* dahi denmektedir— köyünün hâsılatı ile birlikte hepsi 3601 akçe tutmaktadır. Bu kaydın en dikkate değer kısımları şöyle görünmektedir: [168]

«وقف زاویهٔ مرحوم قراجه بك در کلیبولی متولی موسی بالبرات وقفیه‌سی کورلدی یوقدر دیو جواب ویردیلر

حمام در نفس کلیبولی باغ در قریهٔ قوزلو دره قطعه مذکور باغدن نصف حصه زاویهٔ فی سنه 1333 مذکوره‌نك اولب 300 اقچه حاصل اولورمش شمدی خرابدر

..... ذکر اولان اودلر شمدی یالکلیه خراب اولوب انتفاعدن قالمشدر

... قریهٔ دلو شاهین قراجه بك کوپی دخی دیرلر تابع خراله وقف زاویهٔ مذکور

رستم ولد یوسف،... شیر مرد معتق الاکوز قورجیدر، نصوح ولد صاروجه کوراجیدر، ... دیوانه یوسف ولد عبدالله جانبازدر، صاغر عیسی یاغجیدر خانه 4، مجرد 2 حاصل اعشار قریهٔ مذکور

حنطه 3 مداد فی 10 قیمت 600 شعیر مدات فی 5 .... قیمت 200 یکون 1473 جمعاً 3601

المصرف بر موجب دفتر عتیق

بجهت مشیخت فی سنه 1080 بجهت تولیت فی سنه 1030 بجهت جبایت فی سنه 360 بجهت نقیب فی سنه 360 بجهت رقبه فی سنه 720

[168] krş. *75 n. tapu deft.*, var. 268

المأكولات كه توزيع نامه موجبنجه دفتر عتيقده معين و مقيددر

بهاء كوشت بهاء نان بهاء كندم

فى سنه 720 فىسنه 360 فىسنه 360

شهروك يرلو قدماسندن اوقاف مذكورك كيفيت احوال تفتيش و تفحص اولندقده كلان متوليلر اولان محصولى بلدوكلرى اوزره قولايلرنه بخش ادوب كندولرى اكل ايتدكلرى اجلدن ضابطلروك تقصيراتى سببى اله اوقاف بالكليه خرابه متوجه اولمشدر يكرمى بش يل واردر كه اش و اتمك چقميوب هيچ بر وجهله شرط واقف رعايت اولنمز ديو جواب ويرديلر »

Görülüyorki, Karaca bey zâviyesi daha bu tarihte harâba yüz tutmuş ve 900 senesindenberi vâkıfın şartına muhâlif olarak zâviyede aş ve ekmek çıkmamıştı.

54 — Karaca Paşa (Dayı Karaca bey) imâreti vakfı

XV. asırda yaşamış ve devlete mühim hizmetler ifa ederek beylerbeğilik almış iki Karaca bey (Paşa) daha vardır ki, biri *Anadulu*, öteki *Rumeli beylerbeğisi* olmuş ve ikisi de birer imâret vücuda getirmişlerdi. Varna'da şehit düşen (944 = 1440) birincisi Çelebi Mehmed'in kızlarından biri ile 828 de evlenmiş ve *Anadolu beylerbeğisi* bulunmuştu [169]. Bunun imâreti, hamamı ve türbesi Ankara'dadır [170]. Belgrad muhasarasında (1456 = 860) şehit olan Karaca Paşa (Dayı Karca bey) ise *Rumeli beğlerbeğisi* idi [171] ve bunun Mihaliç'de (Bugünkü Karacabey) tesis ettiği imâret — ki Aşık Paşa-Zâde «*âsâr-ı Karaca Paşa, Yenişehir'de bir zâviye yaptı*» demektedir [172] — için *Edirne* ve *Kırk-Klise*'de vakfettiği köyler bulunuyordu. Edirne havâlisindeki bu vakıf köylerin *Anadolu beylerbeğisi* diğer Karaca Paşa'ya âidiyeti ve Ankara'daki İmârete vakfedildiği hatıra gelebilirse de, bunun neşredilen vakfiyesinde zikri geçmemektedir ve bilhassa hiç bir tahrir kaydinde bu hususta tefrike yarıyacak en küçük bir işaret yoktur — İ. H. Konlı'nın, bu köylerin *Da-*

[169] krş. *Tâcüttevârih*, I., s. 321, 380

[170] krş. I. H. Konyalı, *ayn. esr. tür. yer.*

[171] krş. *Tâcüttevârih*, I., s. 455 v. d., 459. İ. H. Konyalı, bu üç Karaca beyi kardeş olarak kabul etmekte, üçünün de Karaca bin Abdullah olması, ona, bunların Ankaralı Abdullah ağa adında birinin çocukları olduğu zehâbını vermektedir (s. 145). Halbuki Yıldırım ümerâsından olan Karaca bey ile Dayı Karaca beyin ölümleri arasında 47 senelik bir zaman bulunduğu gibi, Varna muharebesine iştirak eden *Anadolu* ve, belki de, *Rumeli beylerbeyileri* Karaca beylerin kardeş oldukları hakkında en küçük bir delil yoktur.

[172] *ayn. esr*, s, 190

yı Karaca bey imâreti vakfına âit olduğunu tasrih eden 1222 (1807) tarihli bir vesikanın mevcudiyetinden bahsetmesi [173] hiç bir şüpheye yer bırakmamaktadır. Bunu bu ssuretle tesbit ettikten sonra bu imâret vakıflarına âit geçen kayıtları nakledebiliriz:

Evvelâ 859 tarihli tahrir kaydinde bu vakfın en eski şeklini buluyoruz: [174]

«واروم الی بکار بکسی قراجه بکك نفس میخالجده یکی عمارت وار [175] اوقاف بودر برباره باغی و اکی یول ارالغنده عمارتدن اشغا بر پاره یری وار و اینه‌کول توابعنده اورتاکویده دکرمان و برنججاسی و اجنده اولان اولو کاورل اغلی قزیله و جفتلریله و بروساده کلنجك بازارنده اولان تولس دکانلریله و تختالو دکانلریله و اسکفجی اوی حولسیله و دکاکین یرلری که اسکفجی حاجی اونه متصلدر و بولدن غیری دکانلر اردنده بر او دخی واردر و دکان یابولجق یری وادر و بروسده یکی شهره کیدر یول اوستنده بر بوزخانه واردر بخجاسیله که دایه خانون قزندن صتون النمش‌در و عمارتك اردنده بر پارچه یر بو ذکر اولانلر عمارته وقف‌در»

Bu imârete, 890 da, Edirne'de *Helvacı-Fakih* köyünün âit olduğunu görüyoruz: [176]

«وقف عمارت قراجه پاشا عن قریهٔ حلواجی فقیه

غلمان وقف مذکور حسین ولد عبدالله علی ولد حسنی اسماعیل غلام قراجه پاشا
رعیت حمزه ولد حضر اتمجه عتیق حاجی سنان ... حاصل 786 »

Bu târihte Karaca Paşanın bir gulâmı henuz hayatta idi. 925 ve 933 kayıtlarında bu köyden başka, evvelce *Kırk-Kilise*'ye tâbi bir mîrî koruda mütemekkin reâya iken sonra iskân edildikleri *Eyvanlû* köyü ایوانلو

[173] *ayn. esr. vakfiye ve tercümesi* ve s., 176

[174] İnkilâp kütüph.. *göst. yer. 117/1 n. deft.*, s. 122; İ. H. Konyalı bu vakfın Kanunî devrine âit bir defterden (*453 n. tapu*) kayıtarını bildirmektedir; krş. *ayn. esr.*, s. 175

[175] İ. H. Konyalı, Karaca beyin mezar taşındaki kitâbeyi, ayrıca, İmâreti câmii kapısı üstündeki kitâbeyi nakletmektedir, Bunlara göre, Dayı Karaca beyin Belgrad gazâsında, evâsıt-ı şaban 860 da şehit olduğu görüldüğü gibi, imâretin de 861 de inşa edildiği anlaşılmaktadır. Müellif, buna dayanarak, Karaca bey mâmuresinin, vasiyyeti üzerine vefatından bir sene sonra yapı'dığına hükmetmektedir (*ayn. esr.*, s. 173 v. d). Bu tahrir kaydinde ise—ki defterin 859 da tanzim edildiğini zannediyoruz.— Karaca beyin hayatında iken — *merhum. mağfûr, şehit* gibi hlç bir vasıf bulunmadığına göre yeni imâreti ve vakıfları tahrir olunmuştur. Belki, ikmâli ve kitâbesinin konulması, vakfını takip eden seneye rastlamış bulunmaktadır,

[176] krş. *20 n, tapu deft.*, var. 4

ve bunun yanındaki *Ömer-Obası* عمراوباسی köyleri bu imâretin evkafı olarak görülmektedir. 935 kayıtları da şöyledir: [177]

« وقف عمارت قراجه پاشا در ادرنه [178] قریه حلواجی حصهٔ رعایا
خانه 4 ، مجرد 1 ، قرا 1 ، حاصل 504 »
« وقف قره‌جه پاشا قریهٔ عوضلو تابع قرق کلیسا ، خانه 10 ، مجرد 3 ، حاصل مع قریهٔ کوچجك عمرلو 2203 »

Dayı Karaca beyin (Paşa) âile şeceresini İ. Hakkı Konyalı, elindeki vesikalara dayanarak, tesbit etmiş, üç kızı — ki bunlardan biri olan Hundi Hatun'dan aşağıda, vakıfları sırasında bahsedeceğiz — Esad ve Mustafa beyler adında iki oğlunu göstermiştir [179]. Bu hususta, bugün yaşıyan torunlarına kadar inen şeceresini de sonradan neşredeceğini söylemektedir. Bizim rastladığımız bâzı şahsiyetleri de yine bu Karaca paşanın evlâd ve ahfadı olarak kabul etmek lâzımdır. Filhakika Bâyezid II. devrinde İskender bey adında birisi ile Yavuz Selim zamanında Hasan paşa ve onun oğlu Ali Çelebi de Karaca paşanın (Dayı) evlâd ve ahfâdıdır. Kayıtlar şöyledir:

Edirne'de *Pravadi* nâhiyesinde (890) [180]:

« تیمار اسکندر بك بن قراجه پاشا بر اشکونجی اشدرر برسم چفتلك تصرف ادر قریهٔ سلیمان فقیه .... جماً خانه 16 ، مجرد 6 ، حاصل 3034 »

Gelibolu'da (925) [181]

« وقف مسجد حسن پاشا بن قراجه پاشا که اصلده مسجد قراجه پاشانك ادینه ایکن مسجد و اوقافی احراق اولوب مذکور حسن پاشا مسجد تکرار بنا ایدوب اوقاف مامور اتمشدر متولی الحالة هذه علی چلبی بن حسن پاشا المزبور وقفیه ضایع اولمش بولمدی دکان درپیش مسجد مذکور اصلده قناره اولب دکان اولمشدر فی شهر 4 فی سنه 48 دکاکین در بازار ماهی 10 باب فی شهر 74 فی سنه 888 دکان در چارسوی بابوجیان 5 باب فی شهر 30 فی سنه 360 ...»

Bunlardan başka 946 da Karaca paşanın oğlu Mahmud Çelebi isminde biri vardır ki, Edirne *şer'iye sicillerinde* geçmektedir:

« عن قبل محمود چلبی ابن قرجه پاشا ... فی اواخر ربیع‌الاخر سنه 946 [182] »

---

[177] kr, *370 n. tapu deft.*, var 12, 157

[178] bunun «درقضاء ادرنه» demek olacağı izahtan müstağnidir.

[179] *ayn. esr.*, s. 176

[180] krş. *20 n. tapu deft.*, var 21

[181] krş. *75 n. tapu deft.*, s. 234 v. d.

[182] krş. Topkapı sarayı arşivi, *Edirne defterleri*, n. 282/113, var. 20.

ki, bunun Yavuz Selim zamanında *Halep muhâfızı* bulunan Karaca paşanın oğlu olması kuvvetle muhtemeldir.

55 — Mehmed Bey bin Minnet Bey imâreti vakfı

Çelebi Mehmed tarafından Samsun'un fethini müteâkip *İskilip*'den Filibe yöresine nakil ve iskân ettiği tatar kabileleri beği Minnet beyin oğlu, Mehmed bey, sonradan, yerleştikleri bu *Konuş* köyünde قونش [183] ، قومشو ، قونوش bir *imâret* ve *kervansaray* yapmış, bu köyle diğer bâzı köyleri bu vakfa tahsis etmişti. Mehmed beyin Fâtih devrinin güzîde ümerasından olduğu, bâzan akıncı başılık vazifesile akına gönderildiği mâlûmdur [184].

Bu vakfın 935 de durumu şöyle idi: [185]

«وقف محمد بك بن منت بك قريهٔ قونش مرحوم سلطان محمد خان تملیك ادوب صكره تجاره
ویرلمش بعده مرحوم سلطان بایزید خان ملکیت و وقفیه‌سن مقرر دوتوب مقررنامه ویرلمش
قریهٔ قونش و قطعهٔ دیکر و جماعت خدمهٔ عمارت و قریهٔ بوسنه خیاندن کلوب قونوش سنورنده
اتورب خراجلرین خواندکاره و اسپنچه‌لریله عشرلرین وقفه ویرر یکرمی بش یيل وار ایمش....

حاصل 15.870

قریهٔ قشقجی مذکور قونوش سنورنده اتورب عشرلرین وقفه ویررلر.. حاصل 440

یکون

قراعدد	خانه‌مسلم	مجرد	خانه‌کبران	جلتوکیان	مجرد	یماق‌وباغجی	خانه وقف	کبران اولاغی
2	13	13	8	26	7	18	4	10

حاصل 16.210 «

980 sıralarında bu imâret vakfının, *Kaşıkçı* köyünden başka diğer iki köye daha şâmil olarak 25.000 akçelik bir vâridatı bulunduğu görülmektedir [186].

Mehmed beyin zevcesi Dur-Paşa Hatun'un ise, XV. asırda, Edirne'de *Hızırlık* mahallesinde bir zâviyesi ve bunun vakfı vardı. 890 da bunun kaydı şöyle görünmektedir: [187]

---

[183] Âşık Paşa-Zâde'de *Konaş hisarı* قونوش ayn. esr., s. 91; *Tâcüttevârih*, «*halâ konuş* قونش *ismi ile meşhur mekân*» demektedir, I., s. 289

[184] *Tâcüttevârih*, I., s. 467

[185] krş. *370 n tapu deft*, s. 116

[186] krş. *470 n. tapu deft.*, 116 sıra numarası

[187] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 36

«وقف طور پاشا خاتون زوجهٔ محمد بك بن منت در ادرنه در محلهٔ حضرلق اول درویش متصرف ایمش شمدکیحالده مذکورك اوغلی علیمخان النده‌در

زاویهٔ طوز پاشا خاتون

یونس غلام طور پاشا اولیویر غلام طور پاشا یوسف غلام طور پاشا

حاصل عن رسم جفت و عشر حبوبات 361 »

56 — Mehmed Paşa (Hoca Mehmed Çelebi, Koca Mehmed Paşa) imâreti vakfı

Murad II devri vezirlerinden Mehmed paşanın Osmancık'daki imareti için *Cisr-i Ergene* (Uzun-Köprü) kazasında iki vakıf köyü görülmektedir. Hüseyin Hüsâmeddin *TOEM deki makalesinde* [188], onun, Çelebi Mehmed devrinde Hoca Mehmed Çelebi adı ile şöhret bulduğunu, 811 de *Amasya vilâyeti il muharriri*, 814 de *hazine defterdarı*, 818 de *Anadolu beylerbeğisi* olduğunu, Murad II. Amasya'da vali iken, 821 de, Onun *veziri* bulunduğunu, tahta geçmesini müteâkip Bursa'ya naklettiğini ve 832 de Çandarlı-Zâde İbrahim paşanın vefatı üzerine *sadarete* geldiğini söyliyerek 843 tarihine kadar bu vazifede kaldığını bildirir ve 842 ve 843 tarihli iki vakfiyesini (5 ramazan 842 ve 5 muharrem 843 = 19.II.1439 ve 18.VI.1439) zikreder. Bu vakfiyelere göre Nizamüddin ve Koca lâkapları ile de anılan, Mehmed Paşa, sadâreti zamanında Osmancık kasabası dışında *Kaya dibi*'ndeki bahçesinde bir *Çâmi* ile önünde bir *zâviye*, civârında bir *hamam* yaptırmıştı. Bu hâli ile *imâret-i Mehmed Paşa* tesmiye edilen vakıf için Bursa'da ayrı bir hamam inşa ettirdiği gibi bir çok yerlerde de mülkü olan köyleri vakıf ve tahsis etmişti [189]. Bu vakfiyelerle beraber daha bazı vesikaları tetkik ve zikrederek Koca Mehmed Paşa hakkında etraflıca izahat veren, Hüseyin Hüsâmeddin, onun, zikâde 843 de (Nisan 1440) vefat ederek Osmancık'da câmiinin yanında defnedildiğini bildirmektedir [190]. İşte *Ergene*'deki köyler bu imârete aitti ve 890 tarihli kayde göre şu suretle vakfedilmişti: [191]

«وقف عمارت محمد پاشا در عثمانجق دمور اوغلی نام کوبی که قاضی کوبی دیمکله معروفدر دفترده مذکور کوی قریه قیونلو نام دیکر قریهٔ قاضی دیو یازلمشدر وانوك حدودنده شیخ جفتلکی

[188] *n. 37, 38*, s. 42 v. dd. ve 117. v. dd.

[189] Âşık Paşa-Zâde'nin «*êsâr-ı Mehmed ağa Osmancık'da bir imâret yaptı*» dediği, her halde buna telmih olsa gerektir. *ayn. esr.*, s. 190

[190] *ayn. makâle*, s. 121

[191] krş. 20 *n. tapa deft.*, var. 140

دیمکله مشهور مزرعهٔ وطویجه بلبان نام کویك نصق که دفتروده قریه طورناجی دیو یازلمشدر مزبور محمد پاشانك صاتون النمش ملکی ایمش مرحوم سلطان مراد خان ملکیتن مقرر دوتمش ایمش مسفور محمد پاشا داخی مزبور ملکی هبه و تملیك ایدب اوغلی احمد چلیه یاغشلمیش مزبور احمد چلبی داخی ابناسنه وقف اتمش ابنا منقرض اولیحاق باباسنوك عثمانجق ده اولا عمارتنه وقف اولسون دیو شرط ایدب وقفیه‌سنه ثبت اتدرمش الحالة هذه ابناسی منقرض اولدغی سببدن اوقاف مذکور بر موجب شرط واقف عمارت مزبوردیه منتقل اولب حاصلی مصارف عمارته صرف اولنورکن مرحوم سلطان محمد خان طاب ثراه زمانلرده النوب تیماره ویرلمش حالیا کرو پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدالله سلطنة کرو مزید مرحمت ایدب وقفیتی مقرر دوتب حکم شریف ارزانی قلمش حالیا وقفیت ازره مصارف عمارته صرف اولنور.... جمعاً قری 2 خانه 40 مجرد 9 حاصل 8655 »

Bu kayıttan anlaşılıyor ki, Mehmed Paşa, bu iki köyü satın almış, Murad II. de bunların mülkiyetini mukarrer tutmuştu. Sonra oğlu Ahmed Çelebi'ye temlik etmiş, o da, evvelâ ebnâsına ve ebnâsı münkariz olduğunda, babasının Osmancık'daki imâretine vakfederek bunu da tesbit ettirmişti. XVI. asır başında bu iki köyün hâsılatı imârete vakf olunmakta ve Bâyezid II. tarafından bu yolda verilen hüküm, «مرحوم سلطان بایزید خان .. جانبندن ویرلمش حکم شریف وار», muteber tutulmakta idi. Bu sırada bu iki köyün hâsılı *Turnacı Nasuh* ve *Kadı* köylerin geliri yekûnu 5356 akçe görünmektedir [192].

Bu yekûn 980 sıralarında 4196 akçedir [193].

Bu imâretin Manyas ve Balıkesir'de de evkafı bulunduğunu ve XVIII. asır başlarında da tevliyetinin ahfâdı elinde olduğunu bir vesikadan öğreniyoruz. O sırada mütevelli olan Süleyman bey, evlâdlarının *aslâh* ve *erşedi* olup *berât-ı Pâdişâhî* ile on beş seneden beri mutasarıfı bulunduğu, halbuki onun amcazâdesi Hasan bey yaşça büyüklüğünü iddia ederek tevliyeti almak istemesi üzerine evkafı bulunduğu Kazâ köylerinin bundan şikâyet ettikleri *Manyas kadısı* İsmail, *Osmancık kadısı* Musa, *Balıkesir mutasarrıfı* Ahmed taraflarından 26 rebiülevvel 1123 (14. V. 1711) ve 10 şaban 1124 (13. IX. 1712) tarihlerinde arzedilmişti [194].

57 — Mezid Bey imâreti vakfı

Fetret devrinden sonra *mîrahur* olarak, daha sonra, Alacahisar (Krosevac) sancak beyliğinde bulunan ümerâdan Mezid bey [195]

[192] krş. *77 n. tapu deft.* s. 258 v. d.

[193] krş. *470 n. tapu deft.*, 55 sıra numarası

[194] krş. *İbmülemin tasnifi, evkaf*, n. 5760

[195] krş. Âşık Paşa-Zâde, *ayn. esr.*, s. 129; Sa'deddin, *Tâcüttevârih*, I., s. 317, ve tür. yer.

Edirne'de câmi, mescid ve imâret yaptırmıştı: 844 de yapılan ve *Yeşilce* denen câmiine nisbetle bir mahalle mevcuddu ki, yukarıda zikretmiştik [196].

Ayrıca *İmâret-l Mezid Bey* mahallesi de vardı [197]. 1442 de Eflâk'a vukubulan bir akında şehit düşen Mezid bey, bu câmi ve imâreti için *Edirne*'de han ve hamam yaptırmıştı [198]. 935 icmâlinde bu imâreti kaydedilmiş görmüyorsak da *Enisülmüsâmirîn* müellifi bize bunun XVII. asır birinci yarısında da mevcud olduğunu haber vermektedir. *Mezid bey imâreti* vakfına Edirne'de *Helvacı köyü* «حلواجی» ile *Burnu-Panbûk* «بورنی پنبوق» köyü tahsis edilmişti. 890 da bu iki böyden (3 *gılmân-ı vakıf hânesi*, 9 *raiyyet hânesi*, 1 *gebr hânesi*) 4554 akçe hâsıl temin olunuyordu [199]. 925 de *Helvacı* köyünde *gılman-ı vakıf* olarak yalnız bir hâne, 8 raiyyet hânesi (*Ahmed bey an ebnâ-i sipâhiyân, Karagöz Bey, Şehnuvaz Hatun zen-i Hızır...*) bulunmakta ve hepsi 2195 akçe hâsıl (*gend.* 4 mud 800, *Cevv ve gayr.*, 8 mud 960, *resm-i bâgat* 141, *resm. raiyyet* (65... v. s.) alınmakta, *Burnu-Panbuklı* بورنی پنبوقلی köyü ise 14 hânede 3975 akçe vakıf âidâtı vermekte idi [200]. 980 sıralarında *Mezid bey imâreti* vakfı sâdece *Helvacı-Fâkih* «قریهٔ حلواجی فقیه وقف مذکور درناحیهٔ چوکه» köyündki vakıf çiftlik ve reâyalarından 3674 akçe (*gendüm* 4 mud 960, *mahlût* 8 mud 960, *resm. ağıl* 120, *öşr. keten* 130 ... v. s.) hâsıl görünmektedir [201].

58 — Mihal Bey (Gazi) imâreti vakfı

Murad II. devri ümerâsından olup Köse Mihal beyin oğlu gibi gösterilen [202], fakat hakikatte torunu olan Mihal Bey, Edirne'de *Tunca* kenarında bir câmi ve imâret ile, bugün de kendi ismini taşıyan bir köprü yaptırmıştı [203].

---

[196] *yk. bk.* s. 44

[197] krş. Dr. Rifat Osman, *ayn. eser.*, s. 25

[198] krş. Osman Nuri Peremeci. *ayn. eser.*, 94, 97; 935 icmâlinde *Mezid bey hamamı*da vardı; *yk. bk*: s. 68

[199] krş, *20 n. tapu deft.*, var 4

[200] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 120 v. d.

[201] krş. *470 n, tapu, deft.*, 76 sıra n,

[202] krş, Âşık Paşa-Zâde, *ayn, esr,*, s, 102; nâşir bu hususdaki notunda eserin iki nushasında da bu suretle yazılı olduğunu kaydettikten sonra, bunun. yâni 826 sıralarında rol oynıyan, Mihal'in *Köse Mihal oğlu Mehmed* bey olacağı yolundaki kanaatinde biz iştirâk etmioruz,

[203] Gazi Mihal bey—ki babası Aziz bey veya Aziz paşadır—câmii, Bâdi efendi merhuma göre, aslında bir zâviye olup sonradan câmie tahvil olunmuştu,

Bu imârete Edirne'nin *Üsküdar* nâhiyesidde *Cavaroz* (*Cavaroş, Çavaroş, Havaroş* حاوارش ,حاواروز) köyünü vakfetmişti. 890 da bu köyden

«وقف عمارت میخال بك قریهٔ حاوروز تابع فکلی»

14 *müslim hânesi*, 4 *mücerred*, 8 *gebr hânesi* olmak, 11 mud *gendüm* (1100), 30 mud *arpa ve sâire* (2400), diğer öşür ve resimler de bulunmak üzre, 4603 akçe vakıf âidatı vardı [204]. Bu mıkdar 925 de, 28 *müslim hânesi* [205], 13 *gebran hânesi* olmak üzre ve 10 mud *gendüm* (2300), 10 mud *arpa vesâire* (1200), ve diğer öşür ve resimlerle birlikte— ki *Meriç* nehrinde on göz *Hasan bey değirmeni*nin 250 akçelik resmi de bunlar içindedir — 8554 akçe idi [206]. XVI. asrın ikinci yarısında bu köyde eskidenberi mevcud, «عتیق ایل دوتارل», sipahilerin sâkin olduğunu ve buradaki çiftliklerden bâzılarının *yeniçeri Ferhad, silâhdar Behram, Gazanfer kethudâ* gibi kimselerle Siyauş Paşa nın tasarrufunda bulunduğunu görüyoruz. Bu sırada vakfın hâsılatı 7047 akçe idi [207].

Diğer taraftan, 915 tarihli Yavuz Sultan Selim tarafından verilmiş bir ferman mevcuddu ki, buna göre, Mihal beye daha bâzı köyler (*Pınar-Hisarı, Geredelû, Borbalû, Urum-Beylu, Suzeri, Manastır* köyleri, *Hacı-Murad arığı*) temlik edilmiş, o da, bunların bir kısmını imârete vakfetmiş, bâzısını da evlâdlık vakfı yapmıştı. Ancak, *mülk-nâme*'nin

---

Kapısı üstündeki kitâbe'de 825 de yapıldığı yazılıdır:

«انشاء هذاالمکان المبارك الامیری الکبیری عز نصره میخال ابن عزیز تکملت فی ایام السلطان مراد بن محمد بن بایزید خان سنه خمس و عشرین و ثمانمائه»

Câmiin yanında taphâneler ve imâreti de bulunan Gazi Mihal beyin vefatı 839 dadır. Câmiin yanındaki mezarında kitâbesi şöyledir:

«انتقل من دارالغرور الی دارالسرور الامیرالکبیر میخال بن عزیز پاشا الی رحمةالله تعالی سنه تسع ثلاثین و ثمانمائه»

(krş, Bâdi Ahmed, *Riyâz-ı belde-i Edirne göst, yer*; Mehmed Nüzhet Paşa'nın *«Ahvâl-i Mihal gazi»* adlı eserinden naklen, Mehmed Zeki, *«Köse Mihal ve Mihal Gazi aynı adam mıdır?»* *T T E M*, n. 11 (88) s. 327-335), Diğer taraftan, Bâdi efendi merhumun, bu Mihal beyi *«Mihal bin Aziz bin Frenk bin Çund»* olarak göstermesi, onun Köse Mihal'e mensup bulunduğu hakkındaki, Âşık Paşa-Zâde'nin de işaret ettiği, meselesini şüpheli kılmaktadır, Bu hususta vakfiyeleri ve diğer bâzı yazmalar üzerinde tetkikler yapan bir talebemizin tetkikleri bâzı hakikatleri meydana çıkarabilecektir.

[204] krş. 20 *n. tapu deft*, var. 34

[205] içlerinde *Kemal bey, Kasım bey, Turhan bey, Mahmud bey, Mehmed bey* solak, *Halil Çelebi, Hamza yeniçeri, Yusuf yeniçeri, Hayreddin bey, Gevher hatun* adındaki kimseler de görülmektedir.

[206] krş, 77 *n. tapu deft.*, *s.* 97

[207] krş, *470 n, tapu deft.*, 74 sıra n.

Fâtih tarafından verilmiş olmasının zikredilişi, [208], eğer bu temlik keyfiyeti bu devirde vukubulmuşsa, *Mihal beyin*, 839 da vefatına göre, çocuklarına yapılmış olacağını hatıra getirmektedir. Vesika şöyledir:

«نشان شریف عالی شان سلطانی و طغرای غرای کیتی ستان خاقانی حکمی اولدرکه سابقا جدم مرحوم مغفورله سلطان محمد خان علیه‌الرحمه والغفران پیکار حصاری و کردیلو و بوربالو واروم بکلو و سزری و مناستر نام قریه‌لری و حاجی مراد ارغنی میخال بکه تملیك ایدب و بعض ادرنه‌ده اولان عمارتنه وقف ایدب مرحوم مغفورله بابام سلطان بایزید خان طاب ثراه دخی وقفیتلرین مقرر طوتب مقررنامه ویرمیش ایمش الحالة هذه اول مقررنامه ضایع اولب درگاه سعادت دستگاهمدن مقرر نامهٔ جدید طلب اولندغی بنوم عز حضور فایض‌النورمه عرض اولندقده نصکره مقرر و مسلم و مصدق و مستحکم طوتب اشبو حکم عالم ازایی ویردم و بیوردم که ذکر اولان اوقافك وقفیتلری کما کان مقرر اولب محصوللری شرط واقف ازره مصارفلرنه خرج و صرف اولنه تبدیل و تغییر اولنمیه وبو بابده هیچ بر احدك دخلی و تعرضی اولمیه و بنوم اولادمدن و انسابمدن و اخلافمدن و اعقابمدن و وزرادن و امرادن و غیرمدن هیچ فرد افراد افریدمدن کمسنه مانع و دافع اولمیه شیله بلالر علامت شریفه اعتماد قلالر تحریراً فی اواخر اخرالربیعین السنه تسع عشر و تسعمائه

بمقام قسطنطنیه »

Ayrıca, 5 şevval 1007 (1. V. 1599) tarihli bir hükümde de bu evkaf reâyasının serbest emri yenilendiği, «*Pınar-Hisarında Gazi Mihal bey evkafı reâyâsının serbest emri tecdid olunmuşdur*», bildirilmektedir [209]. Gazi Mihal bey, Osmanlı devletinin yükselme devrinde serhadlerde akıncı kumandanlığı yapan ve Mihaloğlu tesmiye edilen bir çok ümerânın âile başıdır ki, bunlardan birisinin, 881 de ölen Bâli bey bin Hızır bin Mihal beyin mezarının da bu câmi sâhasında medfun olduğunu biliyoruz [210]

59 — Oruç Paşa evlâdlık vakfı

Evvelâ Emîr Süleyman'ın yanında, sonra Çelebi Mehmed ve Murad II. devri ümerâsından olup *Anadolu beylerbeğiliğ*inde de [211]

---

[208] krş. *Fekete tasaifi*, n. 57. Bu vesikanın fişinde «*Köse Mihal beyin Edirne'de olan imâreti için Çelebi Sultan Mehmed tarafından vakfolunan..*» kaydi yapılmışsa da, ne bu imâretin Köse Mihal beyle bir alâkası bulunmaması, ne de imâretin 825 de yapılması sebebi ile, bu hükümdarın vakıf yapamıyağı meydandadır. Temliklerin onun tarafından yapılmış olması mümkün ise de fermanda ceddi olarak tasrih edilen Mehmed Handan sonra babası Beyazid hanım *mukarrer-nâmesin*den bahsedilmesi bu noktayı şüpheli kılmaktadır.

[209] krş. *Fekete tasnifi*, n. 618

[210] krş. Bâdi Ahmed, *ayn. esr., göst. yer.*

[211] krş. Âşık Paşa-Zâde, *ayn. eser.*, s. 107; *Sicill-i Osmânî*, I. s. 442 v. d.

bulunan Timurtaş bey oğlu Oruç bey'in (Paşa) Dimetoka'da iki köy (*Çobanlû* چوبانلو ، *Brankı* برانقی) evlâdlık vakfı vardır. Fâtih devrinde timara verildiği sırada *vakfiyesi* ve *mukarrer-nâmesi* de birlikte alınmış, fakat, sonradan eski defterlerde kayıtları bulunup mülkiyeti görüldüğü için, vakfiyeti mukarrer tutulmuş ve vârislerine mukarrer-nâme verilmiştir. 890 daki bu vakfa âit kayit şöyledir: [212]

«وقف اولاد اروج پاشا صکره النوب تیماره ویرلیجك وقفیه‌سیله مقررنامه‌لری بیله النوب متابع اما اسکی دفترلرده کرو ملکیتی مسطور بولندغی سببدن پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدت خلافه حضرتلری کرو ملکیتن وقف اولادلغنی مقرر دوتب حکم فرمان قضا جریان انعام اتمش حالیا اول حکم شریف موجبنجه اولادی وقف اولادلق ازره متصرفلردر

قریهٔ چوبانلو	خانه 45	مجرد 4	حاصل 4939
قریهٔ برانقی	خانه 22	مجرد 6	حاصل 3372
جمعاً قری 2	خانه 67	مجرد 10	حاصل $311

»

925 de Çobanlû köyünün (30 hâne, 11 mücerred) 5416 akçe, *Brankı* köyünün (17 hâne) 3989 akçe geliri vardı [213]. Bir de *Oruç Paşa medresesi* vakfı olarak *Dimetoka*'da hamam ve bahçe görünmekte, fakat, hâsılı gösterilmemektedir [214].

«وقف مدرسهٔ اوروج پاشا باغچه دونم 3 قسط حمام در نفس شهر دیمتوقه فی سنه »

Bu medrese Edirne'de idi. Fakat, Bâdi Ahmed merhum bu medreseyi, yeri bilinmiyen medreseler arasında saymaktadır [215]. Bundan başka Oruç beyin Dimetoka'da *Ova* nâhiyesinde bir imâreti görülmekte ve *Çobanlû* köyünün 980 de bu imâret evkafından bulunduğu anlaşılmaktadır: [216]

«قریهٔ چوبانلو عن اوقاف عمارت م در ناحیهٔ اووه تابع دیمتوقه»

Bu tarihte bu iki köyün hâsılatı 12.555 akçe idi.

60 — Saruca Paşa imareti vakfı

Edirne'de *Taşlık* civârında kendi nâmına mahallesini ve zevcesi nâmına da diğer iki mahalleyi gördüğümüz [217] Saruca Paşa, *Ende-*

[212] krş. *20 n, tapu deft.*, var. 125
[213] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 231 v. d.
[214] krş. *ayn. deft.* s. 245
[215] krş. *Riyâz-ı belde..., göst. yer.*, ravzatülmedâris.
[216] krş. *470 n. tapu deft.*, 88 sıra n.
[217] *yk. bk.* s. 50, 53, 58

run'dan yetişerek Murad II. devrinde *mîrlivâ, beylerbeği* ve 833 de de *vezir* olmuştu. 838 de Pâdişah *Karaman seferine* giderken onu Edirne muhâfızı tayin etmişti ki [218], Edirne'deki câmiini bu sırada yaptırmış olduğu zannedilmektedir. Bundan sonra mütekait olarak Gelibolu'da sâkin olan Soruca Paşa orada bir *imâret* inşa ettirmiş, 846 da Macarların *İzlâdi* der*tendine* vâki hucumları esnâsında yararlığı görülerek tekrar hizmete alınmış [219], Fâtih devrinde de bir müddet vezirlikte kaldıktan sonra 857 de diğer vezirlerle birlikte azledilmiş, tekrar Gelibolu'ya çekilerek burada vefat etmiştir. Saruca Paşanın bu *imâreti* 846 tarihini [220],

«اسس هذه العمارت المباركة فی ایام دولت سلطان مراد خان خلدالله ملکه عمره الامیرالکبیر صاروجه پاشا ملك الامراء تقبل الله منه و کان فی تاریخ سنه اربعین و ثمانمائه»

vakfiyesi de 858 tarihini [221] taşımaktadır.

Saruca Paşa imâretinin Gelibolu şehri içinde ve buraya tâbi Şehirköy ile Mes'udlû köylerinde, Edirne içinde ve buraya tâbi Hamza-Köseç köyünde vakıfları vardı. 860 sıralarında Gelibolu'ya âit olanları şöyle görüyoruz [222]:

«اوقاف مرحوم صاروجا پاشا که کلیبوابده اولان عمارتنه وقف اتمش‌در وقفیت ازره تصرف اولنور

درنفس کلیبولی

بزازستان دکان 96 عدد دکان قناره درپیش قلعه کاروبان سرای 1
حمام در محلهٔ عزبان قناره درنزد کاروبان سرای زمین در نزد حمام
چفت 1 1 مقاطعه‌یه ویریلور
جمعاً حاصل ایشان 33919

قریه شهر کوی تابع کلیبولی خراجی‌یله بله‌در

(دمتری ولد قوکنه دمتری ولد کوتاس قوسته ولد میخالادو .... یورکی ولد قوتلی تودوس ولد اقباش یورکی ولد تمورباس قوسته ولد بالجی محال جوبان قوسته ولد دمورجی فوقسه کورکجی تنوك جنکنه یورکی درزی محال ولد چاقر تودروس یابوجی حمزه یابوجی قراجه ازاده حمزه امور درزی غیر کویدندر بونده چفتلك دوتر قراکوز اتورمش سپاهی‌در....)

خانه چفتلو 43 بناك 28 عشر بغدای 9 مد عشر ارپه 7 مد عشر بستان 28
رسم اسپنجه 1070 رسم 252 بها 1080 بها 560

[218] krş, *Tâcüttevârih*, *I.*, s, 356
[219] *ayn. esr*, s, 274 v. d.
[220] krş. Fevzi Kurdoğlu, *ayn esr.*, s. 48
[221] krş. *75 n. tapu deft.*, vare. 265; Âşık Paşa-Zâde, *ayn. esr.*, s. 190
[222] krş. *12. n. tapu deft.*, s. 196 v. dd.

جزیه 6230 طالیان 150 یکون 9375

قریهٔ مسعودلو تابع آبری

(محمد ولدجقمق مصطفی برادراو ... شیرمرد افلاق شاهین عتیق کتخدا یعقوب عتیق صاروجا پاشا دوقه بلغار دیمو ولد ایوان اورتاق ...)

حاصل 3996 »

925 de bu vakfın umumî görünüşü,—ki 858 tarihli vakfiyeye ve o zamanki vaziyete göre tesbit edildiği anlaşılmaktadır— ana hatları ile şöyledir: [223]

«اوقاف مرحوم مغفور صاروجه پاشا کلیسولیده اولان عمارتنه صرف اولنور

قریهٔ شهر کوی تابع جبنی اوقاف مذکوره رعایاسی اللرنده معافیت ایچون سلاطین ماضیه‌دن و پادشاهمز حضرتلرندن حکم شریفلری واردر عوارض دیوانیه‌دن معافلردر

یورکی ولد نیقولا . . . . . [224] خانه کبران 79 مجردان 27

جماعت مسلمین یوسف ولد الیاس . . [225] خانه مسلم 5 مجرد 2

حاصل اعشار قریهٔ مذکور حنطه 40 مد 15 کیلجه فی 12 قیمت 9780

شعیر 3 مد 12 کیلجه فی 6 قیمت 432 . . . . .

یکون 32.383

قریهٔ مسعودلو تابع ابری وقف صاروجه پاشا

معافیت ایچون حکم همایونلری واردر عوارض دیوانیه‌دن معاف اولالر دیو بیورلمشدر

. . . . . .

چفتلك داتشمند دردست اسکندر ممتق پیری چلبی عن محلهٔ حضر رسم 22

چفتلك کفره و اورتاجی قوللرکه اولدن زراعت ایدوب اورتاجیلر بارو ویرورلرمش و بعض عشر ویرورلرمش شیمدی اورتاجیدن و کفره‌دن کسنه‌لری قالیوب یرلری محلولدر

حاصل اعشار قریهٔ مذکور

حنطه 26 مد 8 کیلجه فی 10 5280 ، شعیر 12 مد 8 کیلجه فی 5 1220

. . . . . چایر خاصه که ممی شاه بك بن سنان پاشا جانبلرندن ضبط اولنور چایر دردست رمضان چلبی و حاجی الیاس چلبی که مذکور قریهٔ مسعودلویه مقدما ناظر اولان سعدی بك طاپویه ویروب حجت ویرمشدر حدود اربعه‌سی مجتده معلومدر طاپولو چایرلری اولوب تصرفلرنده‌در عشرین ویرورلر

[223] krş. *75 n. tapu deft.*, var. 262 v. dd.

[224] içlerinde *Süleyman Paşa vakfına* ve *Balaban Paşa vakfına* Bolayır'da veyâ diğer yerlerde raiyyet yazılmış olanlar da görülmektedir.

[225] Yeniçeri İbrahim, Mustafa, Hızır ellerinde çiftlikler olup öşür ve ağnamunu vermekte, ellerinde beratları ve timar erbâbından bulunmaktadırlar.

چاپر دیگر در قریهٔ مذکور دردست رمضان چلبی و الیاس چلبی المزبورین که سکودلو دیمکله مشهوردر حدودیله طاپولو چایرلی‌در اللرنده حجتلری واردر تصرف ایدوب عشرین ویرورلر یکون 9463

در نفس کلیبولی

بازارستان در کلیبولی دکاکین دربازاربت 34 بابان فی شهر 94 فی سنه 1128
صندوقها 33 بابان 37 باب معمور 6 باب بطال فی شهر 251 فی سنه 3012
دکاکین درجای بازار 20 بابان فی شهر 137 فی سنه 1644
دکاکین غزازان و زرکران 17 بابان فی شهر 106 فی سنه 1272
دکاکین کفتکران 15 بابان فی شهر 62 فی سنه 744
دکاکین حیاطین 17 بابان فی شهر 53 فی سنه 636
دکاکین موی تابان .... دکاکین تبرکران... حمام چفته در محلهٔ عزبان . . .
مقاطعهٔ زمین که مذکور حمام قربنده مقدما بر مقدار یر و بر باغچه اولب اول یرده بعض کسنلر اولر یاپوب سال بسال یر مقاطعه‌سن ویروب اوتورورلر فی سنه 236
جمع مقاطعهٔ حمام و کاربان سرای و اجارات دکاکین مذکوره 20.164
کتبها که وقف اولنوب وقفیتده مذکور ومسطوردر
تفسیر القران‌الکریم صحیح البخاری شرح صحیح‌المذکور تجریدالکلام منیةالمفتی والفتاوی للشیخ دریك جلد در جلدان در جلدان جلد المشهوربجامع‌الفصولین کتبها موجود هدایه متن مجمع مشارق کنز مفردات امرباد ن
مختصر صحاح عربی لغت سید عبدالله شرح عقاید مختصرات کاستان
درنفس ادرنه عن مقاطعهٔ حمام واجارهٔ اودها و دکاکین فی سنه 11.282 [225]

[225 mükerrer] Burada toptan gösterilen *Edirne*'deki vakıflar 976 da müfredatiyle gösterilmiş ve muhtelif *dükân, hamam, oda, zemin, başhâne* gibi yerlerden alınan vergi ve mukataalar 11.354 akçe kaydedilmiştir. Bu kayıt şöyle başlamaktadır: (krş. *1070 n. tapu deft.*)

«محلهٔ مسجد صاروجه‌پاشا وقف صاحب المسجد مسجدمزبورك معین وقفی یوغمش جملهٔ اوقافدن ویرلمش محروسهٔ ادرنه‌ده اولان اوقاف بونلردرکه ذکر اولونر
سوندك فقیه محله‌سنده برحمام و قربنده ایکی دکان واریمش حالیا ایکی حجره اولمش حاصل 3500
مزبور مسجد قربنده صاروجه پاشا چارسوسی درلریمش اون ایکی دکانلر وارایمش بری قصاب دکانی اولمش
استانبول قپوسی خارجنده ایکی چولمکجی دکانی وارایمش محترق‌اولوب عرصه‌سی مقاطعه‌یه ورلمش اوزرینه علی پاشا دکانلر بنا اتمش حاصل فی سنه 240
اخی چلبی حمامی قربنده اورمان اوده‌لری دیمك ایله معروف‌در اوتوز ایکی باب حجرات حاصل فی سنه 1480
. . . . . .

قريهٔ كوسه حمزه‌لى تابع ادرنه بمعرفت اسكندر بك بروجه مقطوع فى سنه 5.000 [226]

قريهٔ پيكارباشى تابع قضاء اينه‌بازارى در اناطولى بمعرفت حاجى محى‌الدين حاصل چلتوكها و عشر غلات و پنبه و عادت اغنام ورسم چفت و رسم عروس و غيره فى سنه 10.467

قريهٔ اصل بكلو تابع قضاء قرق كليسا بمعرفت پير على بروجه مقطوع فى سنه 5.167

قريهٔ حندقه تابع قضاء سيروز بمعرفت بيقره بروجه مقطوع فى سنه 25.666 [227]

قريهٔ حوله مع قريهٔ بيراميج تابع قضاء كوتان در اناطولى عن غلات وپنبه و رسم چفت واسيابها و عادت اغنام وغيره فى سنه 9465

محصول چلتوك در اناطولى تابع ناحيهٔ طوزله بمعرفت ماما بك فى سنه 28.350

مقاطعهٔ اجارهٔ دكاكين درنفس بروسه فى سنه 3120

مقاطعهٔ حمام در نفس ادرميد فى سنه 240

المجموع محصول عن اوقاف مذكوره 118.821

المصرف بر موجب وقفيه تاريخ وقفيه سنه ثمان و خمسين و ثمانمائه

الوظايف مدرسه

بجهت مدرس بر موجب وقفيه بجهت امام مدرسه برموجب وقفيه طلبه برموجب وقفيه
فى يوم 10 شمدى يكرم اقجه نصرف‌ايدر فى يوم فى يوم 10
معيد بر موجب وقفيه . . . . . رقبه بر موجب وقفيه
فى يوم 3 فى سنه 540

الوظايف عمارت

ناظر برموجب وقفيه شيخ برموجب وقفيه امام بر موجب وقفيه مؤذن برموجب وقفيه
فى يوم 20 فى يوم 8 حافظ اوله فى يوم 4 خوب نفس اوله 3

---

[226] Ayni 925 tarihinde *Edirne*'deki *Saruca Paşa vakfı* olarak gösterilen *Hamza-i Kösec* «قريهٔ حمزهٔ كوسيج», köyünde 29 hâne ve 8 mücerred ve *gılmân-ı vakıf* tahrir olunmuş, hâsıl yekûnu da — bir çok kimseler uhdesindeki dolaplardan başka 7 göz *Saruca Paşa değirmeni* de dâhildir — 6233 akçe gösterilmiştir ki, *İskender bey* adında birisi bunu maktuan 5000 akçe ile uhdesine almış demektir. (krş. *77 n. tapu deft.*, s. 103 v. d.). 980 tarihinde ise bu mıkdar 7093 akçe görünmektedir:

«وقف عمارت صاروجه پاشا قريهٔ حمزهٔ كوسيج وقف م درناحيهٔ اسكودار تابع ادرنه چفت رضوان اغا مير علم سلطانى حالا در يد مظفر پاشا بر وجه تقاعد حاصل 7093 »

(krş. *470 n. tapu deft., 79 sıra n.*)

[227] 935 de *Serez*'deki bu vakıf için şu kayıt mevcuttur: (krş. *167 n. tapu defi. var. 39*).

«وقف صاروجه پاشا كليبولى‌ده اولان عمارتنه وقف ايلشدر
قريهٔ حندوقه حاصل 29.489 »

کاتب بر موجب وقفیه نقیب بر موجب وقفیه . . . . . جهت متولی بر موجب وقفیه
جمیع امورینی کتابت ایده مستقیم اوله فی یوم 5 جملهٔ حاصلدن نصف عشر مشروطدر
فی یوم 3

خرج مطبخ عمارت المزبور بر موجب وقفیه
بهاء کوشت خنطه برای نان . . . . . بهاء عسل و روغن
فی یوم فی سنه فی سنه 90 مداد برموجب وقفیه 4000
50 18.000

صباح برنج واخشامده بغدای بشه دیو وقفیده مشروطدر و شوربایه بر بچق کیله برنج وبر بچق کیله بغدای خرج اولنه دیو وقفینده تعیین اولنمشدر

الوظایف مسجدان در ادرنه
بجهت مسجد در نزد خانهٔ محمود پاشا بجهت مسجد در محلهٔ دولاب کندو دونان
امام بر موجب وقفیه . . . . . امام بر موجب وقفیه . . . . . .
فی یوم 4 فی سنه 1440 فی شهر 46

وظایف که اصلده مقید و معین دکلدر
بجهت توربه‌دار بجهت جمیله خاتون که زواید دیو ویرلمشدر
فی یوم 2 فی یوم

جمعاً

وظایف مدرسه			وظایف عمارت بغیراز جهت متولی		
فی یوم	فی شهر	فی سنه	فی یوم	فی شهر	فی سنه
38	1140	13.680	72	2160	25.920

بهاء رقبه و بهاء حصر و پنبه بهاء کوشت و عسل و روغن و نمك برای عمارت
فی سنه 720 فی سنه 22.600

اجرت سقا المجموع وظایف و اخراجات غیراز حنطه و ارز
فی یوم فی سنه
2 720 61 640 «

Saruca Paşa'nın kardeşi Sinan bey ile bunun kızı nâmına da *Gelibolu*'da vakıflar vardı. 860 tarihli kayıtlar şöyledir :

« وقف مسجد سنان بك در صاروجه پاشا درنفس كليبولى
مسجده متصل بر او امام اتورر علوفه امام مؤذن یاغیله حسیرنه
في سته 720 في سبه 360 في سنه 120

نقد یکرم اوچ بیك اقچه معامله‌یه ویربلوب فایده‌سی مسجده صرف اولنورمش اون بر بیك اقچه‌سن مذکور سنان بکوك اوغلی ابراهیم چلبی اودنج آلمش آنده‌یمش باقی اون اکی بیك اقچه‌نوك معامله‌سندن فی سنه 1200 »

« وقف مسجد مرحومه بنت سنان بك

اکی او امام اتورر بر او مؤذن اتورر بر دکان نقد اون اکی بیك اقچه معامله‌دن
فی سنه 50 فی سنه 1200

المصرف علوفه امام علوفه مؤذن یاغله حسیره
فی سنه 600 فی سنه 480 فی سنه 120 »

Sinan beyin muâmeleye verilen nakit parası 925 de 11.000 akçe idi ve muâmelesinden 1100 akçe temin olunarak ayni maksatlara harcanıyordu. Sinan bey Edirne'de *Maruf Hoca mescidi mahallesinde* de dükkânlar yaparak bu mescide vakfetmiş, fakat 976 da bu dükkânların enkazı Rüstem Paşaya satılarak arsası senede 240 akçe mukataaya verilmişti:

«محلهٔ مسجد معروف خواجه مسجد حاجی مصطفی القرمانی و مسجد شیطان قرجه
وقف سنان بك برادر صاروجه پاشا
زمین دکاکین . . . بر وجه مقطوع فی سنه 288
دکاکین 2 باب در سوق موی‌تابان در نزد اوده‌های جامع سفرشاه دکاکین مذکوره‌نك نقضی رستم پاشایه اون بیك اقچه بیع اولنوب عرصه‌سی یلده اکی یوز قرق اقچه مقاطعه‌یه ویرلمش
محصول اوقافی امام و مؤذن ثلث و ثلثان تصرف ایدرلر ایمش » [227 mükerrer]

61 — Sinan Bey (Mîrmirân, Beylerbeyi) vakfı

Murad II. devri ümerâsından olup Edirne'de bir *câmi* ve *imâreti* bulunan, nâmına bir mahalle kurulan *Beylerbeyi Sinan beyin* [228] *vakfiyesi* 833 tarihlidir ve 976 da şu suretle tesbit edilmiştir: [229]

«محلهٔ مسجد و عمارت میرمیران سنان بك
وقف صاحب‌المسجد مرحوم سنان بك میرمیران روم‌ایلی بر موجب وقفیه‌الواقع فی اوایل محرم من شهور سنه ثلث و ثلثین و تسعمائه (؟) [ثمانمائه] [230] ([30 IX.1429] 8.X.1526)

[227 mükerrer] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 209; *75 n. tapu deft.*, s. 245; *1070 n. tapu deft.*, s. 33

[228] *yk. bk.*, s. 30 v. d., 39

[229] krş, *1070 n. tapu deft.*, s. 249 v. d.

[230] Buradaki *tis'a mie* ifadesi yanlışlıkla yazılmış olacaktır. *semâne mie* doğrusudur. Veliyyüddin bln İlyas'ın kazaskerliğinin ve onun tarafından tasdik edildiğinin zikredilişi de bunun delilidir. Bâdi Ahmed, *Halitfetürrüesâ*'da reisülküttap

بامضاء مولانا ولی‌الدین بن الیاس الحسینی القاضی بالعسکرالمنصور

اصل وقف برموجب وقفیه

حمام چفته در قرب عمارت مم حاصل فی‌سنه 5000

دکاکین 12 باب در قرب حمام مزبوره حاصل فی سنه 6000

باغ مع بساتین در قرب حمام مزبوره مذکور بستانلری مقاطعه ویرمشلر حاصل فی شهر 200

حالیا یکرمی بر باب دکان و بر باب حجره اولمشدر بر دکان بوزه‌خانه دیو ا کلور و بر قصاب دکانی مقاطعه ویرلمش ایده اون اقچه‌یه حاصل از دکاکین فی شهر 220

قریهٔ بحر جینلو مع مزرعهٔ الامان چفتلکی درناحیهٔ یکی شهر تابع ولایت اناطولی

حاصل برموجب حجت شرعیه فی سنه 16.500

وقفیه‌دن خارج اولان بونلردرکه ذکر اولنور

خان کوچك در قرب باب عمارت مم حاصل فی شهر 50

حجرات 4 باب در قرب عمارت مزبوره حاصل فی شهر 20

حجرات 3 باب در محلهٔ کاتب جو حاصل فی شهر 15

دکاکین 4 باب درمحلهٔ کاتب جو بقرب حجرات مزبوره حاصل فی شهر 32

دکاکین باب در محلهٔ چاقر اغا حاصل فی شهر 57

دکاکین باب درپیش جامع جدید حاصل از مقاطعه فی شهر 110

— یرلری مقاطعه‌یه ویرلمش مذکور دکانلر محترق اولوب —

دکاکین 16 باب در قرب غله مع ارض حالیه مزبور دکانلر محترق اولوب مقاطعه‌یه ویرلمش حالیا اوزرنه یکرمی ایکی باب دکاکین بنا اولمش حاصل از مقاطعه فی شهر 240

دکاکین 7 باب درپیش خان مزید بك حاصل از مقاطعه فی شهر 88

— مذکور دکانلر محترق اولوب یرلری مقاطعه‌یه ویرلمش —

خان بزرك متصل به کاربان سرای حاجی علاءالدین مع دکاکین 12 باب درپیش خان مزبور حالیا کاربان سرایدن واون ایکی باب دکاکیندن حاصل فی شهر 1028

Abdülkerim beyin hal tercümesinde «. . Bolu'dan zuhur ve Edirne'de Saraçhâne köprüsü kurbünde Beylerbeyi Câmii sâhibi Şarabdar Abdullah beyin ahfâdından olduğuna binâen Abdülkerim bey dinmekle...» ibâresinden bu Câmiin kurucusunu Şarabdar Abdullah bey zannetmişse de, *Enîsülmüsâmirîn*'deki «*vakfiyesi 832 tarihiyle müverrah ve nâmı Yusuf Paşa olmak üzre mastûr*» kaydinden ve «*elsine-i nâsda bâni-i müşarünileyh mîrmirandan Sinan Paşa olarak devrân*» eylemesinden şüpheye düşmekte ve «*sıhhat-i hâl anlaşılamamış*» demektedir (*ayn. eser., göst. yer.*). Buradaki kayıt bu hususdaki her türlü şüpheyi izâle edecek mâhiyettedir.

مقاطعهٔ زمین کارخانه متصل بخان بزرك حاصل فی شهر 8
محصول اوقافدن مدرسه یرنه اوج اقجه مقاطعه و بزرك خان یرنه یلده بش یوز اقجه مقاطعه ویرلورمش

المصرف

جهت مدرس ... جهت طلبه ... جهت مشیخت جهت کتابت فی یوم 2 ... جهت نقیب ...
فی یوم 25 فی یوم 10 فی یوم 2 حالیا جهت کتابت فی یوم 3 فی یوم 1

جهت تربه‌دار جهت جابی قربهٔ جهت تولیت خمس محصول مزبور خمس دن قایم‌مقام متولی اولانه
فی یوم 1 بحرجنلو فی یوم 2 بعد ازرقبه ومرمت یومی یدی اقچه ویرلورمش

خرج

بهاء کوشت فی یوم بهاء نان بهاء ارز ... یکون فی سنه
10 فی یوم 12 فی سنه 1 کیله 12.565

— حالیا بهاء نان فی یوم 14 —

شرط واقف تولیت و نظارت نفسنه صکره اصلح ابناسنه واصلح ابناء ابناسنه نسلاً بعد نسل بعدالانقراض اصلح عتقاسنه و اصلح اولاد عتقاسنه نسلاً بعد نسل صکره حاکم الوقته اول غلهٔ اوقاف اولا رقبه‌یه صرف اولنوب رقبه و مرمتدن مافضل بش‌سهم اولوب بر سهمی جهت تولیت‌اولوب سایری مصارف معینه‌سنه صرف اولنه و اکل و شربدن زیادهٔ و نقصان داخی متولی‌یه مفوض اولا اکر زاویهٔ مزبوره اولا و ثانیا و ثالثا منهدم اولورسا تکرار بنا اولنه اکر اعاده‌سی ممکن اولمزسه فقرایه اولا حالیا تولیت اولاد النده‌در و قایم‌مقام متولی قاسم چلبیدر »

62 — Şehâbeddin Paşa (Hadım) imâret ve câmii vakfı

Edirne'de nâmına iki mahallenin kurulduğunu gördüğümüz [231] Şehâbeddin Paşa XV. asır birinci yarısında, Murad II. ve biraz da Fâtih devirlerinde, rol oynamıştır. Bunun tarihî şahsiyetini tesbit ederken, o devirde yine ismine rastladığımız Kula Şahin Paşa ile aynı şahıs olup olmadığı meselesi karşımıza çıkmaktadır. Âşık Paşa-Zâde, hiç Şehâbeddin Paşadan bahsetmiyerek, *Rumeli beylerbeyi* ve vezir olarak *Kula Şahin Paşayı* zikretmekte, buna mukabil, Oruc Bey, Âli, ayni hâdiselerde rol oynayan Hadım Şehâbeddin Paşayı bildirmektedirler. Sa'deddin ise, bâzan Şehâbeddin Paşa, bâzan Kula Şahin Paşa olarak zikrettikten sonra, bir yerinde, *Eflâk hâdiseleri* münasebetiyle, *"bâzı te.ârih-i Osmâniyede Kula Şahin yerine Şehabeddin Paşay-ı Hadım yazılub .. "* diyerek, kaynaklarının iki türlü ifadesini belirtmektedir. Bu-

[231] *yk. bk.* s. 43, 48

na nazaran Hadım Şehâbeddin (Kula Şahin) Paşanın hal tercümesini şöyle sıralıyabiliriz :

840 da Sinan beyin yerine *Rumeli beylerbeğisi* olmuş [232], 842 de *Uc beyi* İshak bey ile *Novobrdo* kalesini almış [233], daha sonra, Mezid Beyin *Eflâk*'a vaki akınında şehâdeti üzerine, onun intikamını almak üzere Rumeli kuvvetleri ile o da bir sefer yapmış, fakat muvaffak olamıyarak güçle kaçmıştı [234] ki, muvaffakıyetsizliğinin azlini intaç ettiği, bir müddet menkûp kaldığı anlaşılmaktadır. Bundan sonra, Murad II.'ın tahttan feragat ederek Mağnisa'ya çekilmesinde Şehâbeddin paşanın da, Halil ve Zağnos paşalar ile birlikte, *"ahkâm-ı kavâid-i memleket mühimmatına mübaşeret„* ettiği görülmektedir[235]. Eski vazifesine bu suretle iade edilen Hadım Şehâbeddin Paşa Fâtih'in cülûsundan sonra da rol oynamış ve, Âşık Paşa-Zâde'ye göre, *İstanbula mukataa vazedilmesi* hususunda Pâdişâh'a telkin ve tavsiyelerde bulunmuş, fikrini kabul de ettirmiştir[236]. Bu tarihten sonra devlet idaresinde şu veya bu türlü bir rol oynadığına şâhit olamadığımız Şehâbeddin Paşa, her halde, mütekaiden ihtiyarlık senelerini yaşamıştır. Şehâbettin paşanın Edirne'de, bugün *Kirazlı câmi* denilen ve inşası 840

---

[232] *«hicretin sekiz yüz kırkında ..... ve Rumeli beylerbeğisi Sinan bey gelüp vefat etdiler yerlerine Hadım Şehabeddin Paşa beyler beyi oldu»* krş. Oruc bin Âdil.... *Tevârih-i Âl-i Osman*, Hanover, 1925, s. 117

Bu vazifeyi vezirlikle birlikte aldığına dâir de — zâten bu asırda Rumeli beylerbeyiliğinin ekseriyâ vezâretle birlikte tevcih edildiğini görüyoruz — ayni târihin diğer nushasında, şu kayıt vardır: *«hicretin sekiz yüz kırk birinde.... ve Rumeli beylerbeğisi Sinan Paşa vefat etdi yerine Hadım Şehâbeddin Paşa* hem beylerbeyi hem veziri oldu» *ayn.eser.*, s. 51.

[233] krş. Oruc Bey, *ayn. eser.*, s. 25; Sa'deddin, *ayn. eser.* I., s. 363; *Sicilli Osmâni*, bu tarihte iki Şehabeddin Paşa göstermekte, ikisinin de beylerbeyi olduğunu ve tavâşilerden bulunduğunu söylemektedir ki, bu hususta aldandığı muhakkak gibidir.

[234] Âli, «vezir Şehâbeddin Paşa *hususudur ki müşarünileyh tavaşî kısmından.. iâkin... mağrur olmağın..... Paşay-ı bî-tedbir kaçarak güçle kurtuldu..»* demektedir, (krş. *ayn. eser.*, V., s. 207 v. d.). Âşık Paşa-Zâde'nin, bu hâdiseyi zikrederken *«Kula Şahin kim Rumelinin beylebreğisi idi..»*, ifadesi (krş. *ayn. eser.*, s. 129), Sa'deddin'in yine Kula Şahin Paşayı söylemesi (*ayn. eser.*, İ., s. 368) ikisini ayni adam olarak kabul etmek için diğer kuvvetli bir sebeptir.

[253] Âli, *ayn. eser.*, s. 215; bu sırada askerin *Buçuk-Tepe isyânı* vukubulmuş ve Şehâbeddin paşanın sarayını basıp malını yağma etmişlerdir (s. 223).

[236] *ayn. esr.*, s. 142.

«Kula Şahin dirlerdi atasından kalmış bir vezir-i âkil vardı.... atan deden nice memleketler feth itdi hiç birine mukataa' vazetmedi...»

tarihini gösteren bir câmi ile [237] üç mescidi, bir köyde bir mescidi ve Filibe'de de bir imâret ve medresesi vardı ki, Âşık Paşa-Zâde, *"âsâr-ı Kula Şahin, Filibe'de bir imâret ve bir medrese yaptı,,* demektedir [238]. Şehâbeddin Paşa'nın Kula Şâhin Paşa olduğn hakkında sonuncu bir delil olarak da, o devirde, Şehâbeddin adının Şâhin şeklinde kullanıldığına dâir bir tahrir kaydını zikredebiliriz: Edirne mahallelerinden *Yancıkçı Şahin mescidi* mahallesinin kurucusu Hacı Şehâbeddin adında biri idi: [239]

«محلهٔ مسجد یانجقجی شاهین وقف صاحب المسجد حاجی شهاب الدین بن عبدالله عتیق حسن پاشا الشهیر بیانجقجی » .

Şehâbeddin Paşa vakfı 890 da, Edirne içinde *dükân icareleri, bahçeler, mahalle zemini mukataalarından* ve Edirne'ye bağlı köylerden şu suretle gelir temin ediyordu: [240]

وقف شهاب الدین پاشا

قریهٔ محمود (حسین ولد قوتلو بك، .... صو باقدی غلام حبیب ، اینه بکی ولد یعقوب ، سو باقدی غلام احمد ، اسکندر غلام اق سقال ، قرمان .. اوزغور .. اوغورلو)

یکون 58 خانه مجرد 6 حاصل 9822

چفتلك اسماعیل بازدار در چفتلك بهادر

[237] Bu câmi hakkında Bâdi Ahmed merhum, şu tafsilâtı vermektedir :

«*Şehâbeddin Paşa mahallesinde Şehâbeddin Paşa sokağında vâki Hadım Şehâbeddin Paşa tarafından 840 târihinde bina olunan mescid beynel'avam* كراسلی جامع *dinmekle meşhurdur; kapısının üstündeki mermer levhada*

« اسس هذا المسجد المبارك فی ایام السلطان مراد خان حاجی شهاب الدین بن عبدالله تاریخ سنه اربعین و ثمانمائه »

Enderun-ı humâyûndan bitteʃeyyüz... vezir olub 857 de infisal ile mütekaiden âzim-i dâr-ı beka olmuştur Sarachâne köprüsü ile Fil hamamı bu zâtın eserleridir» (krş. *Riyâz-ı belde.... göst. yer.*).

Bu kitabeden anlaşıldığına göre, bu esnâda henüz beylerbeyi ve vezir olmamıştı. Halbuki köprünün kitâbesinde (855) vezirliği zikredilmiştir :

« بنا هذا القنطرة المیمونة المبارکة صاحب الخیرات والحسنات الوزیر الاعظم والدستور المعظم المشهر المدو بشهاب الدین پاشا ادرا که الله مایشا من زمان السلطنة المجاهد الغازی مراد خان ابن محمد خان من نسل عثمان سنه خمس و خمسین و ثمانمائه هجریة هلالتین »

(krş. Osman N. Peremeci, *ayn. esr.*, s. 84)

[228] krş. *ayn. esr.*, s. 190

[239] krş. *1070 n. tapu deft.*,

[240] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 30 v. dd.

جماعت غلمان وقف اورتاجیان

کندم 30 مد	جو و غیرها 30 مد ...	یکون		
3000	2400			
		خانه مسلم	خانه کبر	حاصل
		3	19	6600

قریهٔ دکر

منبت ولداجه ،	یکون	خانه	حاصل
		1	791

تعلقات شهاب‌الدین پاشا که رعیت دکلردر

حاجی علی حضر ولداو حاجی ایدین الیاس معمار علی ولد کتخدا صاروجه

در نفس ادرنه

دکاکین	باشخانه	اوج محله مقاطعسی	اودهلر معمور	اودهلر بطال	کرهمدلك
12.000	1000	3485	1622	14	1333

باشخانه	باغچه در مقابلهٔ سرای	حمام در قریه محمود	حاصل
400	700	500	22.040

جماً خانه 65 مجرد 6 حاصل 39.253 »

Şahâbeddin Paşa vakfının Fâtih zamanında *Edirne*'deki bu kısmı Filibe'de *Âdil abası* ile istibdal olunduğu [241] ve diğer kısmının da 925 de 11.078 akçe hâsıl getirdiği şu suretle görünmektedir: [242]

« وقف شهاب‌الدین پاشا در نفس ادرنه بتقریر محرم کاتب و یعقوب جابی محصولی نفس ادرنه‌ده اولان اوج مسجدنه و کلیسالق کوینده اولان بر مسجدنه دخی مذکورلر معرفتله صرف اولنورمش دکاکین دباغین ... کچه‌جیان .. فرون خباز .. دکان قصاب .. کرمتلك ... باغچه‌ها — مذکور باغچه‌نك یری سابقا یکی عمارت مصالحی ایچون النوب فلبه‌ده باستنجه نام قریه ایله استبدال اولنمش ایمش بعده مذکور باغچه‌نك بر مقداری النوب یکی کوپری یاپلوب بعض یر صکره کرو رد اولنمش قریه دخی کرو النوب تیمار اولمش — یکون 11.078 »

Edirne'deki köyler bu târihte (925), *Doyce Mahmud* دویجه محمود (diğer adı شهاب‌الدین پاشا) (hâsıl 7768), *Bahâdır* «بهادر» (hâsıl 4498), *Diker* (*Döğer*

[241] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 72

« اوقاف درنفس ادرنه وقف شهاب‌الدین پاشا که فلبده عادل اوباسیله استبدال اولنوب مرحوم سلطان محمد خان المش‌در دفتر عتیقده بویله قید اولمش‌در.. یکون 9489 »

[242] *ayn. deft. göst. yer.*,

دکر, diğer adı بك كوی) (hâsıl 1630) köyleri *Şehâbeddin Paşa vakfına* âitti [243]. Bu tarihte, Filibe'deki *imâreti* için Malkara'da ve buraya tâbi *Gözsüz-Doğan* köyünde de vakıflar vardı. Bu köyün avârızdan muaf olduğuna dâir hüküm de verilmişti. Umumî vaziyeti şöyle görünmektedir: [244]

وقف شهاب‌الدین پاشا قلبه‌ده واقع اولان عمارتنه صرف اولنور
قریهٔ کوزسوز طوغان در قرب میغالقره مرحومین مغفورین سلطان محمددن و سلطان بایزیددن پادشاهمز حضرتلرندن معافیت ایچون حکم همایونلری واردر عوارضدن معاف اولالر دیو بیورلمشدر
علی ولد یوسف . . . . . چفتلك تکری ویرمش ممتق حمزه دردست داود چلبی در قریهٔ
قراجه خلیل رسم 22 خانه 13 مجردان 6

حاصل اعشار قریهٔ مذکور

حنطه	شعیر	علف	قبلوجه . . . . یکون
7 مد 10 کیلجه	مدات 2 کیلجه	4 مد	
فی 10 قیمت 1500	فی 6 قیمت 210	فی 4 320	2746

در نفس میغالقره بمعرفت مصطفی بن برنجی احمد در میغالقره

بزازستان 30 بابان	فی شهر 150	فی سنه 1800
دکاکین در دایرهٔ بزازستان	48 بابان	
دکان قصاب . . . باشخانه . . دکان جلاه و بنبه . . .		
یکون اجارهٔ دکاکین و اجارهٔ صندوقها	6888	
جمعاً حاصل قریهٔ مذکور و اجارات	6934	«

Filibe'deki imâret vakıf köylerine gelince, altı köy (*Kıvırcıklû* کلیمجی داود, *Kilimci-Davud* سکمن اوباسی, عادل اوباسی *Sekmen-Obası* قوبرجلو, *Karaağaç* قره‌آغاج) ve iki çiftlikten (*Timurci-İlyas* تیمورجی الیاس, اوزون قره) 935 de şu vaziyet görülmektedir: [245]

« وقف عمارت شهاب‌الدین پاشا
قریهٔ کوکلمه وقریهٔ بالسه مذکور شهاب‌الدین پاشا اوقاف کویلری خلقنك اللرنده درکاه معلادن جدید و عتیق احکام واردرکه مرحوم شهاب‌الدین پاشانك قلبه ناحیه‌سنده اولان وقف کویلرینك خلق اولاقدن و سحره‌دن و جره‌خوردن و سایر عوارض دیوانیه‌دن و تکالیف عرفیه‌دن معاف و مسلم اولوب کسنه دخل و تعارض قلمیه دیو

محلات	خانه مسلم	مجرد	خانه کبران	مجردان	بیوه	حاصل مع جزیه
5	36	7	370	52	1	65.200

[243] *ayn. deft.*, s. 114 v. dd.
[244] krş. *75 n. tapu deft.*, var. 279 v. d,
[245] krş, *370 n. tapu deft.*, s. 115

قریهٔ قره اغاج ... چفتلك زین‌الدین ... چفتلك اسیاب شهاب‌الدین پاشا ...
قریهٔ قویرجقلو و تمرجی الیاس .....

یکون

قراعدد	چفتلك‌عدد	ارق‌عدد	خانه‌مسلم	مجرد	خانه‌کبران	مجرد	اشکونجی‌مع‌یاغجی	چلتوکجیان	مجرد
6	2	2	232	53	455	47	7	75	2

یماق‌مع‌مجرد	صافی ارز	معافات	حاصل
18	تحم مد کله	محلات	179.987
	4 65 34		«

980 sıralarında, ekserisini hristiyan reâyâ teşkil eden bu köyler halkı *avârız-ı divâniye* ve *tekâlif-i örfiye*den muaf idiler. Bu köyler sınırlarında bâzı yürük cemâatleri de (*Naldöken* yürüklerinden *Hacı-Hasan* حاجی حسن, *Hacı-Bahşâyiş* حاجی بخشایش, *Kol-Pınar* قول پیکار. *Kara-Kadılar* قره قاضیلر v.s.) bulunuyerdu ki, bunlar *resm-i duhan* ödüyorlar, göçebe hristiyanlardan ziraat yapanları öşürlerini vakfa, ispençelerini sipâhiye veriyorlardı. Bu tarihte *Şehâbeddin paşa vakfı*nın bütün geliri 173.306 akçeyi bulmakta idi [246].

976 da E d i r n e'deki *Şehâbeddin paşa evkafı debbağ-hâne*,

« دباغلرده بربرنه متصل اون ایکی دباغخانه بك دکانی دیمکله معروفدر حاصل فی سنه 1620 »

muhtelif *dükânlar, baş-hâneler,*

« تقیاجیلرده بزازستان مقابله‌سنده اوتوز ایکی دکان وارمش محترق اولوب ایکیسی رقبه ایله تعمیر اولمش باقیسی بطالدر دیو دفتر عتیق‌ده قید اولنمش .... »

« بکی سرای قربنده بر باش خانه و طقوز دکان بربرنه متصل حاصل فی سنه 1600 »

kiremitlik,

« مذکور باغچه جوارنده بر کیره‌مدلك وارمش یلده بش یوز اقچه مقاطعه‌یه ویرلمش »

dolab mukataası,

« سرای جدید قربنده دولاب مقاطعه‌سی که مرحوم جندره‌جی زاده بکلکه الدرمش دیو دفتر عتیق‌ده قید اولنمش »

evler,

« مزبور شهاب‌الدین پاشانك مسجدی قربنده اولان اولر خرابه متوجه اولوب حکم پادشاهی و اذن قاضی ایله سابقا دفتردار اولوب صکره مرادیه متولی‌سی اولان محی‌الدین جك چلبی‌یه اون یدی بیك اقچه یه صاتلوب مزبور مسجد متولی‌سی مبلغ مرقومی الوب فلبه‌یه کیتمش اوج کیلاری و کوشکی وارمش انلر داخی بله صاتلمش دیو دفتر عتیق‌ده قید اولنمش حالیا مبلغ مرقومدن نام و نشان یوغمش »

[246] krş, *470 n. tapu deft., 63 sıra n.*

*Paşa köyü*nün ve diğer köylerin maktuan

« قريهٔ پاشا و قريهٔ اورتاجيان و قريهٔ يكيجه بروجه مقطوع حاصل فى سنه 633 10 »

gelirleri gösterilerek vakfiyeye göre şu şartlar da tesbit edilmişti:

« مزبور پاشانك مسجدى مصالحنه و وظايفنه و قريهٔ پاشاده اولان مسجدك امامنه و مؤذنه ويرلن وظيفه‌يه منتقل اوقاف واردر و قواقلى مسجدينك امامنه و مؤذننه و قريه كليسالى مسجدينك امامنه و مؤذننه توزيع‌نامه موجبنجه ويرلورمش و سراى جديد قريننده اولان مسجدينك امامنه و مؤذننه حكم شريف موجبنچه و مرحوم مزبورك مسجدى امامنه يلده ايكى مد حنطه و مؤذننه ايكى مد حنطه و قيمه بر مد حنطه و پاشا كوى امامنه ايكى مد حنطه ويرلورمش .. تعيينى وقفيه‌سنده مبين‌در حاليا متولى اولان عتقادن عبدى چلبى‌در » [247]

63 — Umur Bey bin Saruca Paşa vakfı

Çirmen sancak beyliğinde bulunduğunu gördüğümüz Murad I. ve Yıldırım Bâyezid devri vezirlerinden Saruca Paşa ve oğlu Umur Bey ve torunu nâmına [248] *Çirmen, Tekirdağı* ve daha bâzı yerlerde vakıflar vardır, Umur beyin Mehmed I. devrinde yaşadığı, hattâ vakfını da bu esnâda yaptığı muhakkak ise de [249] Murad II. devrinde ne zamana kadar yaşadığını ve Çirmen sancakbeyliğinden başka daha ne gibi vazifeler aldığını bilemiyoruz. Fâtih devri tahrir defterleri kendisinden *merhum* olarak bahsetmektedir. Umur Bey *Tekirdağı*nda *mîralem hassları* tasarruf ettiği gibi [250],

---

[247] Tafsilât için bk. *1070 n. tapu deft.*, var. 198 v. dd.; Filibe'deki imâretin Edirne'deki vakıf köyün *bâ-berât câbisi* ve Şehâbeddin Paşanın azadlılarından birinin oğlu bulunan Hacı Ali'nin 953 de bir şikâyeti vardır. Bu münâsebetle *Edirne kadısı*na yazılan fermanda Hacı Ali'nin câbîlikten bilâ sebep azledilmesinin tetkik ve neticesinin iş'ar edilmesi emrolunmaktadır (krş. *Ali Emirî tasnifi, Kanunî devri*, n. 455)

[248] *yk. bk.* s. 14 v. dd.

[249] 818, 819 ve 820 târihli vafiyelerini ikinci cildde aynen neşredeceğiz.
«الامير جلال‌الدين امور بك بن‌صاريجه پاشا»

[250] krş. *180/35 n. mâliy deft.*, var. 1

« عن ناحيت تكفور طاغى نفس اينه بازارى خاصه مير علم مرحوم امور بك تكور طاغى طرفنده بازار دورمق اچون مرحوم سلطان محمد طاب ثراه حضرتلرندن بر طلب‌ايتمش مرحوم سلطان داخى اينه بازارى دورمق اجون اوچ پاره موقوف بر ويرمش امر رى عسى رى ساونج رى اصل دفتره بو صورت ازره قيد اولمش اما بلبان پاشا دفترنده بو يرلر اچون اشكونجسنه ملتزم اولنمش دنمش‌در »

sancakbeği sıfatiyle de, *yayabaşı* gibi kimselere *köy* veyâ *çitflik* vermekte idi [251].

Umur beyin Çirmen'de *imâreti* ve başka yerlerde *zâviyeleri* vardı. Fâtih devrine âit kayıtlarda Saruca Paşa ile Umur beyin vakıfları birlikte gösterilmiş, *Çirmen*, *Ergene*, *Zağra-Yenice*, *Hasköy*, *Tekfur-Dağı* köy ve çiftliklerindeki vaziyet şöyle tesbit ve tahrir olunmuştu: [252]

د اوقاف زاویه زین‌الحاج والحزمین حاجی امور بك طاب ثراه عن ناحیت چرمن
قریهٔ الا طوغلوکی مرحوم سلطان طاب ثراه ملك ویرمش صوکره مرحوم امور بك چرمنه‌کی عمارتنه وقف ایلمش اکی ملك اوتورور

رعیت مسلمانان .... جفتلو 34 بناك 32
رعیت کبران .... خانه 20 حاصل 4674

قریهٔ سو صغری عمارته وقفدر ملك نامانده سلطانموز حضرت توقیع اچنده قید اولمشدر ... یرلری عبدالجبار اوغلی نعیین اتدوکی سنوریله دیو چفتلو 15 بناك 4 حاصل 1215

عن نفس چرمن عن وقف زاویه
باغ پاره مریج سوی کحالکنده دکان 10
حاصل 400 یاغچه 400 قسط سال

عن قریهٔ قراك جلتك اکاور دخم 3 مد بر بچق مد وقف ابنادر باقسی تکینوکدر

عن قریهٔ یکیجه مسلمانلر تابع چرمن عن وقف زاویه اسیاب اوجاق 6 حاصل مد 60
عن قریهٔ بوغازلی تابع چرمن عن وقف ازاویه اسیاب 6 کوز حاصل مد 60 ، باغچه ارمود حاصل 5
عن ناحیت ارکنه وقف زاویه آسیاب دولاب 2 کوز عن قریهٔ قرا حصارلی اسیاب 2 کوز

[251] krş. *ayn. deft.*, var. 71, 94

« امور بك اذنیله محمد فقیه الندەدر اما موقوفه سنجاق بك حکمندەدر دیو عمر فقیه دفترده قید اتمش ... شمدی درگاه عالیدن ویرلن اصل دفترده بو صورتله یازلمش‌در اول اصل ازره تحریر اولندی »

« بو کویده (عثمانلی) بکلك یر واردر کوی یری درلر اصلده مرحوم امور بك یایا باشی سلجوکه ویرمش تصرف ادرمش صکره سلجوك اوغلی مصطفیه و قرداشی‌اوغلنه قاپودن بر وجه چفتلك ویرلمش پادشاه حکمیله مشترك تصرف ادب نوبتنجه لشکر منصوره ملازمت ادالر دیو اصلده بو صورت أزره قید اولمش شمدکی یایا باشی عبدی داخی بندن اول تصرف ادن کب ویرلدی باکا داخی دیب تصرف ادر »

[252] *ayn. deft.*, var. 244 v. dd.

عن قریهٔ قریق آسیاب دولاب 2 کوز
و قرغه یواسنده‌کی . . . . چلتوك اکلی یرلری قدیمی سنوریله ملك‌نامه‌سنده یازلمش اما خارج دفتردر
عن قریهٔ سوارنه عن ناحیت اجقه قزانلق . . . .
عن نفس اجقه قزانلق . . . .
عن قریهٔ بوغزلی تابع جرمن عن وقف زاویه اسیاب 1 اوجاق 6 حاصل 67 مد . . .
عن قریهٔ یکیجه مسلمانلر عن وقف زاویه اسیاب 1 اوجاق 6 حاصل 60
عن نفس دیمه‌توقه 2 دکان یك سال 300 نصف زاویه‌نکدر نصف دیمه‌توقادغی اولونکدر
عن ناحیهٔ تکفورداغی عن اوقاف مرحوم امور بك
عن نفس اینه‌بازاری
دوکان 10 سکو 25 کاربان‌سرای 1 حمام 1 قسط 680 باغچه . . . عن قریهٔ ددجك اسیاب‌پیلی حاصل مد 5
چفتلك طوغانجی یعقوب . . . چفتلو 12 بناك 11 حاصل خدمت رعایا 323
چفتلك اینجیرلی شیخ مؤذن الندهدر . . . چفتلو 9 بناك 10 حاصل خدمت رعایا 279
چفتلك نصرت‌فقیه جراق یاغی و حسیر اچوندر . . . چفتلو 6 بناك 5 حاصل خدمت رعایا 159

عن ناحیهٔ زغره یکیجه
وقف امور بك 4 دکان وقف صاروجه پاشا 4 دکان سکلی چارداق بابوجیلر اتوردغی سکز سکی ایمش درت سکی داخی یمشجیلر اتورر سکز سکی داخی وار طاشردن قصاب وبنبوجیلر اتورر بو مجموع سکلی جرداقلرده همان بازار کون اتوررلر هفتده و بو مجموع دکانلر و سکی جرداقلر یلده بیك بش بوز اقچه اجاریه ویرلورمش اسیاب تونجه 4 حاصل 15 مد و ددجك دکرمنه یقین بکار ایاغنه یوریان دکرمن خیلی زمان بطال ایمش 3 اوجاق خراب حاصل نیست

عن قریهٔ ازبلر اسیاب سیلی خرآب عن نفس زغره یکیجاسی . مصرف جامع . . . مزرعه امام جامع زغره مزرعه خطیب جامع زغره بو اکی مزرعه حضرت صاروجه پاشا زمانندن برو غازی خوندکار امام خطیب تصرف ادر خارج دفتر قید اولمشدر

عن ناحیهٔ نفس اجقه قزانلق حمام قسط 200 اسیاب سیلی 1 حاصل مد 4
وقف جامع اجقه قزانلق در نفس اجقه قزانلق کاربان‌سرای 1 دوکان 2 وقف اولاد ابنایه
عن ناحیهٔ خاص کوی قریهٔ قبایوك تابع خاص کوی مرحوم سلطان طاب ثراه حکیمله غرق قاضیسی کلب سنورین تفنیش ایلش اللرینه شرعی حجت ویرمش و ملك نامله‌ری ازرینه قید اولمش کورلدی اصلده یزلمشدر چفتلو 4 بناك 1 حاصل 2800

وقف صاروجه پاشا
حمام 1 دکان سکو کاربان سرای 1 بومبلغوك درت‌یوزی عمارت درت‌یوزی‌صاروجه
قسط 3300 32 11 قسط 1200 پاشا خرج الور

چفتلك اسحاق فقيه جامع خطيب الندەدر چفتلك امام جامع خاص كوى قديمدن
قديمدن صاروجه پاشا زماندن دوته كمش ديو اصلده قيد اولنمش
مزرعه شخ جمال درويش خارج دفتر آق بكار قتنده سنورى اكى يول اراسنده صاروجه پاشا
زماندن برو وقف ازره تصرف ادرمش خاص كوى جامع مسجد امامنك الندەدر»

Kanunî devrinde buevkafın serbest olup eskidenberi مفروزالقلم ومقطوع‌القدم tasarruf edildiği bildirilerek kaydı yapılmıştıştır. Evvelâ *Karan* قراك karyesi 960 akçe hâsıl ile, *Aladağ* الاطاغ köyü (*müslüman* cemâatinden 36 hâne 10 mücerred, *gebrân* cemâatinden 46 hâne) *Su-Sığırı* صو صغرى köyü (30 hâne ve 11 mücerred, 1 imam *müslim*, 13 hâne *gebrân*) 4645 akçe ile kaydedildikten sonra nefs-i *Çirmen* şöyle gösterilmektedir : [253]

« در نفس چرمن اوقاف امور بك

حمام دكاكين12باب در قريهٔ قره‌باغ و باغچه چاير خاصه قريهٔقوچمارتاتار قريهٔ قارلى
فى‌سنه 3500 500 5 قطعه حاصل 200 فى‌سنه 100 وقف‌اولادامورىك

درکنار مريج باغ‌باغچه چاير دردست يونس بك يكون
حاصل 250 فى سنه 100 4850 »

Edirne içindeki *Umur bey evkafı* da bu devirde ehemmiyetli derecededir:

دكاكين درسوق‌چوقجيان دكاكين 10 باب اسياب‌ددجك‌پيكارى‌دراب درقريه‌عزبلراسياب‌سيل
مع حجرات مقاطعه 1000 فى‌سنه 1680 يكون 2680

قريهٔ دوه‌باشى وقف اولاد امورىك اسيابها در اب مريج 7 باب حاصل 60 مد 5800
(حنطه 40 مد .... 4800)

قريهٔ يكيجه مسلمانلر وقف زاويهٔ امور بك در نفس چرمن اسيابها در اب مريج 6 باب
حاصل 50 مد 4300

قريهٔ بوغازكوى تابع چرمن وقف زاويهٔ امورىك اسيابها در آب مريج حاصل 60 مد 5880
و نفس چرمنده حصار ايچنده اولان ايج اولرى و طاش اولرى حوليسيله قديمدن مرحوم
امور بك ملكيت ازره متصرف اولدوغى اولرى وقف اولاد ايجين بر موجب وقفيه
دكاكين درنفس ديمتوقه 9 باب فى سنه 300 زمين باغچه ... » [254]

Diğer taraftan, bu târihte *Eyne-pazarı* nâhiyesinde bu vakfa âit olan *Doğancı- Yakub çiftliği* 16920, *İncirlü-Şeyh çiftliği* 3000, *Nusret-Fakih*

[253] krş, *İnkilâp kütüph., Cevdet y.* 116/4 n. s. 24 v. d.
[254] *ayn. deft., göst. yer.*

ılıftliği 1289, nefs-i *Eyne-Pazarı* da, hamam kıstı ve dükân kiraları ve-sâireden 3900 akçe hâsıl kaydedilmiştir [255].

Saruca Paşa ile oğlu Umur Bey ve onunda oğlu Ali Bey'in Edirne'deki evkafını da 976 târihli defterde görüyoruz. Buna göre, Saruca Paşa'nın *Çukacılar* sokağında 10 dükân—ki hududunun vakfiyesinde yazılı olduğu tasrih edilmektedir—ile beş bab hucre (dükânlardan senede 1200, diğerlerinden 120) vakfı vardı. Umur Bey ise *Mihal bey köprüsü* başında *Şah-Melek medresesi* karşısında nalband ve berber dükânları, *Mihal bey hamamı* karşısında dört dükân ve *Köprü-kapusu* önünde *Ağaç-pazarı*nda, *kale içinde* dükân ve odalar vakfetmişti: [256]

«وقف امور بك بن صاروجه پاشا وقفيه كتورمديلر دفتر عتيق دن يازلدى

. . . . . يو ذكر اولان چرمنده اولان عمارته خرج اولورمش مزبور

واقف قلعه ايچنده حاجى عوض بك سراى قريبنده حصار ديوارنه متصل بر وارکه . . . . وقف ايلش بعدالرقبه ابناسنه . . . صکره چرمنده اولان عمارته ديو شرط ايلش شمديکى حالده ابناء ابناء على چلبى و حمزه چلبى تصرفندەدر..

وقف مرحوم صاروجه پاشا المذكور بر موجب وقفيه ديو دفتر عتيقده قيد اولمش حالیا وقفيه كتورمديلر دفتر عتيقدن نقل اولندى...

وقف مرحوم على بك ابن امور بك ابن صاروجه پاشا

مرحوم على بك چقرچيلر قريبنده برى برنه مقابل ايکى بوزەخانه وقف ايلش كه حدودى وقفيەسنده مسطوردر چرمنده اولان عمارت مصالحنه ديو شرط ايلش محترق اولوب برى مقاطعه ويرلمش حاصل فى سنه 1272 »

C) Murad II. dévri diğer vakıfları

64 — Ahi Hasan (Debbağ) mescidi vakfı

Edirne'deki mahallelerden birine adını veren debbağ Ahi Hasan [257], bu mahallede — ki *Dibağhâne*'de idi — yaptırdığı mescide, *Tunca* kenarında üç dükân, odalar ve bir ev vakfetmiş, 823 târihli vakfiyesini mevlânâ Abdülkerim bin Abdülcebbar tanzim eylemişti. Vâkıfın şartına göre, bunların geliri — ki dükân ve odalar, 976 da senede, 1236 akçeye icâra, harap olan evin arsası da senede 24 akçe mukataaya verilmişti — evvelâ mescidin tâmirine harcanacak, sonra günde bir akçe

[255] krş. *İnkilâp kütüph., göst. yer., 116/3 n. deft.* s. 13 ve *tür, yer.*
[256] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 397 v. d.
[257] *yk. bk.* s. 59; Rifat Osman, *ayn. esr.* s. 15

imama verilecekti, tevliyet de kendinden sonra evlâda kalacaktı ki, 976 târihinde, mütevelli olarak evlâddan Mehmed görülmektedir: [258]

«محلهٔ مسجد اخی حسن‌الدباغ بر موجب وقفیه‌الواقعه فی‌اواخر شوال سنه ثلث و عشرین و ثمانمائه [6.XI.1420] بامضاء مولانا عبدالکریم بن عبدالجبار» .

65 — Ahmed bin Ali (Mağnisalı) evlâdlık vakfı

Edirne'de Zevce-i Şah-Melek (Gazi Şah-Melek) mahallesinde [259] müteaddid evi, oğlu Ali'ye 837 de *evlâdlık vakfı* olmak üzere vakfetmişti. 976 da, oğlu Ali'nin ve kızı Hatice ile kardeşi İshak'ın evlâdları inkiraz etmiş olacak ki, o mahalledeki mescid imamı Mehmed mutasarrıf olmakta idi [260]:

« وقف احمد بن علی المغنیساوی واقف مزبور محلهٔ مذکوره‌ده قاضی عوض ملکی و طریق عام و خاص ایله محدود متعدد خانه‌لری وقف ایدوب شرط ایلش اوغلی علی‌یه ..... حالیا مسجد مزبور امامی محمد متصرفدر حاصل فی سنه 180 تاریخ 837 »

66 — Beyce bin Abdullah mescidi vakfı

Edirne'de Beylerbeyi hamamı tarafında bir mahallesi [261] ve bu mahallede bir mescidi bulunan Beyce bin Abdullah 852 tarihli ve *Edirne kadısı* Mevlânâ Mehmed'in imza ettiği bir vakfiye ile, burada inşa ettirdiği dükân ve hucreleri mescide vakfetmiş, tevliyeti evlâdına, sonra aslâh utekasına ve bunların sönmesinden sonra imamına şart eylemişti: [262]

« محلهٔ مسجد بکجه در قرب حمام بکربکی
وقف صاحب‌المسجد بکجه بن عبدالله بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اواخر جمادی‌الاخری من شهور سنه اثنی و خمسین و ثمانمائه بامضاء مولانا محمد بن فرامرزالقاضی بادرنه المحروسه [30.VIII.1448]».

67 — Cüneyd Fakih evlâdlık vakfı

Rumeli'de kolonizatör bir derviş olarak, Murad II. tarafından Dimetoka'da Eymirlü köyünü alan Cüneyd Fakih, bu yere

[258] krş. *1070. n. tapu deft.*, s. 89 v. d.

[259] «محلهٔ مسجد زوجهٔ شاه ملك نام دیکر غازی شاه ملك
وقف صاحب‌المسجد محروسهٔ نیکبولی ده صانه‌الله تعالی عن‌الضرر‌الخفی والجلی‌ده واقع اولمغین دفتر عتیق و جابی ومؤذن مرفتیله یازلدی » krş. *ayn. deft.*, s. 273

[260] krş. *ayn. deft.*, s. 276

[261] *yk. bk.* s. 50

[262] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 254

vakfiyet üzre tasarruf etmiş, fakat sonradan, belki de Cüneyd Fakih'in ölümünü tâkiben, burası evvelâ Hisarlû adında birisine «حصارلو نام كسنه», daha sonra da "*vakfa müstahak değildir deyû..*„ [263] elinden alınarak şaban 837 de (mart 1434) Seyyid Mehmed ve evlâdlarına *evlâdlık vakfı* şeklinde verilmişti. Bu evlâdlık vakfı Fâtih devrinde bozulup timara verilmiş iken sonradan Bayezid II. zamanında Seyyid Mehmed'in evlâd ve ahfâdı tasarruf etmişlerdir. Bu köy civarındaki mezrealar da (*Stâyiş, Gökviran*) Şerife'lerden Hatice Hatun adında birisinin elinde idi ki, ölümünden sonra bu da oğulları Seyyid Abdullah ve Seyyid Lutfullah'a intikal etmiş ve Bayezid II. devrinde bunların elinde bulunmuştu. Buna âit 890 kayıtları şöyledir: [264]

«وقف جنيد فقه مرحوم مغفور سلطان مراد خان طاب ثراه اشبو ايمرلو نام كوى مزبور جنيد فقه سيد محمده وقف اولاد اتمش ايمش صكره بوزلوب تيمار اولمش ايمش شمدكيحالده مزبور سيد محمد اولادندن سيد محمود و قرداشى اغوللرى امير و احمد و پير محمد و سيد عبدالسلام و سيد يوسف و سيد على اوغلى امير احمد تصرف ايدر و بو صاحب وقفك اولادندن قيزى رابعه خاتون داخى حكم همايون صدقه اولنب بو داخى انلركله بله متصرف اولا ديو امر اولنمش و مزبورون سيدلرك داخى اللرنده پادشاهمز سلطان بايزيد خاندن و سلاطين قدمادن حكم شريفلرى واردر

قريه ايمرلو وقف جنيد فقيه

سيد زادەلر سيد محمد ولد سيدمحمود سيد خليل برادراو ابراهيم برادراو حسين برادراو... الياس غلام سيد احمد خوشقدم غلام سيد محمود باركلدى ولد تمر شيخ يوم كلدى ولد حضر يوم كلدى ولد تمر شيخ على شار ولد على كوچك قدم اری ازاده حضر سنقورازاده تمر اسحاق زاده يوسف .....

عشر حبوبات	حاصل اشجار امرود و جوز	اسياب‌دولاب	رسم چفت وبناك	نيابت ورسم عروس
3235	250	30	439	50

عشر قوان يكون خانه 23 مجرد 24 سيد زادەلر 4 حاصل 4034
30

مزرعه برغاز دره‌سى حاصل 250

جمعا قرى 1 مزرعه 1 خانه 23 مجرد 24 حاصل 4284

وقف جنيد فقيه بوندن اول مذكور وقفى خديجه نام شريفه خاتون تصرف ايدرمش متوفى اوليجاق اوغوللرى سيد عبدالله و سيد لطف‌الله تصرف ايدر ايمش صكره بوزلب تيمارەويرلمش ايمش حاليا سلطان بايزيد خان كرو وقفيتى مقرر دوتب حكم شريف ارزانى قلمش شمدى كرو مذكورين سيد عبدالله و سيد لطف‌الله وقفيت ازره تصرف ايدرلر

[263] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 266
[264] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 145 v. d.

مزرعه برغاز یوره‌سنده ستایش دیمکله معروفدر دیو براتنده قید اولنمش جنید فقیه وقفندن بولنمش وقف ایمش عشر حبوبات 425 .... یکون حاصل 535

مزرعه کوك ویران براتنده داخی بو اسمله قید اولنمش بو داخی جنید فقیه وقفندن بولنمش ایمش یورکار اکرلر ایمش عشر حبوبات 630 حاصل اشجار جوز وامرود 110 یکون 740

سید زاده‌لو صاحب وقفك نسلندن‌در اولدن عوارضاته حاصل اولیکامامشلردر

سید محمد ولد سید غازی سید عبدالمؤمن سید احمد ولد سید محمد ولد سید علی ولد
سید لطف‌الله برادر او ولدسید عبدالله سید عبدالله سید عبدالله سید عبدالله
سید حسین ولد سید عمر ولد سید عثمان ولد جمعا مزرعه 2 حاصل 1275
سید عبدالله سید عبدالا سید عبدالله

عن وقف جنید فقیه المزبور سید محمد تصرف‌اتدکی یرلری و میوه و اشجارنی و معمور دکرمنی‌که کوك ویرانه‌در پادشاهمز سلطان بایزید خان اولدن وقفیت ازره تصرف اولنو کلدکی سببدن وقفیتن مقرر دوتب حکم شریف ارزانی قلمش حالیا سید عبدالکریم اوغوللری عبدالمؤمن و سیدی و احمد و مزبور سید عبدالکریم قرنداشی سید عبداللطیف وقفیت ازره تصرف ایدرلر
حاصل مع رسم اسیاب 200 »

XV. asra âit bu kayıt, gariptir ki, Hisarlû'dan ve Seyyid Mehmed'in şâban 837 târihli hükmü ile buna mutasarrıf olduğunu bildirmediği halde, 925 kayıtları bundan bahsetmektedirler: [265]

«وقف جنید فقیه قریهٔ ایمیرلو سابقا سلطان مراد خان زمانده حصارلو نام کسنه وقفیت ازره تصرف ایدرمش بعده اول زمانده مذکور حصارلو وقفه مستحق دکلدر دیو وقف مزبورَ الندن الندن النوب سید محمد نام کسنه سنه سبع و ثلثین و ثمانمائه شعبانده حکم شریف ویرلوب کندوسی واولادی وقفیت ازره متصرف اولالر دیو حالیا مذکور سید محمد اولادی حصه حصه ایدب هربری برات سلاطین ایله متصرفلردر »

Bu köyde, bu târihte, *berât-ı ceditle* ve *berât-ı atik* ile mutasarrıf olan vakıf sâhibi evlâdlar — hepsi de *seyyid* olmak üzre — bulunduğu gibi, mutasarrıf olmıyan seyyid evlâtlar da bulunuyordu. *Eymirlû* köyünün 925 de hâsılı 6750 akçe idi. Yine bu tahrirde *Dimetoka kadısı* İlyas'ın bu vakıf hakkındaki bir hucceti bahis mevzuu edilmekte, *Cüneyd Fakih vakfından* bulunan *Gök-Viran* mezreasının bâzı tarla, meyva ağaçları ve değirmenin vereseden bir kısmı tarafından (Seyyid Abdülkerim ve Seyyid Abdüllâtif oğulları Seyyid Ahmed bin Abdülkerim ve Seyyid Mü'min bin Abdülkerim) Bâyezid II. *hükmü* ile tasarruf edildiği, diğer bir kısmının da babalarının beratları ile mu-

[265] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 266

tasarrıf olduklarını bildirmektedir [266]. 980 târihinde bu vakfın 16 288 akçe hâsılı vardı [267].

68 — Esenlû Çiftliği (Fatma Hatun mescidi) vakfı

Malkara'da Esenlû adında birisi çiftliğini, her halde Malkara'da bulunan, *Fatma Hatun mescidi*ne vakfetmişti. 860 sıralarında hâsılı 150 akçe olan bu vakfa Murad II. hükmü ile imam Davud Fakih vakfiyet üzre tasarruf etmekte idi: [268]

« وقف اسنلو چفتلك كه فاطمه خاتون مسجدنه وقف اتمش در شمدكيحالده امام داود فقيه النده در وقفيت ازره تصرف ادر النده مرحوم سلطان مراد خان حكم واردر حاصل 150 »

69 — Evrenos Çiftliği (Ahi Mihal çiftliği) vakfı

Tekirdağı'nda *Evrenos çiftliği* veyâ *Mihal çiftliği* adında bir vakıf vardı. Öyle anlaşılıyor ki, vakfın eski sâhibi Evrenos, sonraki de Mihal'dir. 860 sıralarında bu vakıf, *Tekirdağı kadısı*nın mektubu ile mevlânâ Muslihiddin elinde idi. Yol uğrağı bulunan bu vakıf çiftlikte, o sıralarda işliyen bir tekke de mevcuttu: [269]

« وقف اورنوس چفتلك اخى ميخال چفتلك داخى درلر شمدكيحالده تكور طاغلى طرود اوغلى مولانا مصلح الدين النده در بموجب مكتوب قاضى تكور طاغى برات صدقه سلطانموز حضرتلرندن كورلدى يول ازرنده در تكيسى داخى وارمش اشلر — مذكور ميخال غالب اوغلى وقرداشيله عشر ويرور رعيت رسم ويرمز باقسى رعيت رسمى دخى ويرور —

جماعت صاحب وقف	اورنوس صاحب وقف كهنه	
رحمان ولد اورنوس	محمود برادر زاده اورنوس	اسماعيل ازاده دوكونجى ...
چفتلو 16 بناك 5	حاصل غله صاتلز تكيده يتور	عشر باغ 50 تخميناً مع خدمت رعايا 900 »

[266] *ayn. deft.*, s. 269

[267] krş. *470 n. tapu deft. 93 sıra n*; Bundaki kayıt bilhassa şöyledir: «*Vakf-ı Cüneyd Fakih sabıka sultan Murad Han zamânında Eymirlû nâm karyei mezkûr Cüneyd Fakih'e vakfiyet üzre tasarruf idüb sonra sene seb'a ve selâsîne ve semâne mi'e şâbânında mezbûr Cüneyd Fakih evlâdı eiinden alınub Seyyid Mehmed nâm kimesne ve evlâdı vakfiyet üzre mutasarrıflar ola deyû hükm-i şerif merhum sultan Murad Han erzâni buyurub Seyyid Mehmed dahi evlâdına hisse hisse idüb her biri berât-ı Sultânî birle mutasarrıflar imiş kendûlerin ihtiyarları ile evlâd-ı zükûr evlâd-ı inâs cümleten mezbûr karyenin ve sınırında olan mezâriin mahsûlâtını âdet-i kadime üzre beratları mucibince mutasarrıf olalar deyû defter-i atîkde makayyed bulunmağın hâliyâ hîn-i tahrirde dahi ellerinde olan mukarrernâmeleri görülüp ber-karar-ı sâbık vakf-ı evlâdiyet üzre mutasarrıf olalar deyû hâlâ defter-i cedide dahi kaydolundı*».

[268] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 248

[269] krş. *180/35 n. mâliye deft.*, var. 109

70 — Fatma binti Musâ vakfı

Edirne'de *Zevce-i Şah-Melek* mahallesindeki üç evini, Fatma binti Musâ adında bir kadın, bu mahalledeki mescide 833 senesinde mevlânâ Abdülkerim bin Abdülcebbar'ın imzası ile vakfetmiş, senede 660 akçe olan vakıf gelirini *evlâda*, bunların inkirazından sonra, bu mescidin *imamına* şart eylemişti: [270]

«وقف فاطمه بنت موسى بر موجب وقفيه‌الواقعه فى اواسط ربيع‌الاخر من شهور سنه ثلث و ثلثين و ثمانمائه بامضاء مولانا عبدالكريم بن عبدالجبار [12. I. 1430] »

71 — Firuz Ağa mescidi vakfı

Edirne'de kendisi ve zevcesi nâmına mahallelerini gördüğümüz [271] Murad II. devri adamlarından Firuz Ağa, mahallesinde yaptırdığı mescidine 852 târihinde Edirne'de muhtelif dükân ve evleri vakfetmişti. Vakıf dükânların bir kısmı yanarak yerleri mukataaya verilmiş, evlerden bir kısmı ise bu mescid *imam, müezzin* ve *kayyumunun* ikametine, vakfiye gereğince, tahsis olunmuştu. Vâkıfın şartı, tevliyetin, kendinden sonra erkek ve kız evlâdına, sonra da *aslâh-i utekasına* intikali idi: [272]

«محلهٔ فيروز اغا وقف صاحب‌المسجد فيروز اغا بر موجب وقفيه‌الواقعه فى اوايل ربيع‌الاخر من شهور سنه اثنى وخمسين وثمانما بامضاء مولانا محمد بن ايمرزا القاضى بادرنه المحروسه [4.VI. 1448]..»

72 — Hacı Abdullah (Lebbâd) vakfı

Edirne'de *Hacı Doğan* mahallesinde Hacı Abdullah adında birisi — ki *lebbâd* yâni *keçeci* idi — 854 de *Edirne kadısı* mevlânâ Mehmed'in imzası ile mescidine bâzı evler ve dükânlar vakfetmişti. Vâkıfın şartı evlerin evlâda, sonra, utekasına, daha sonra, mescidinin imam ve müezzinine kalması, tevliyetin kendinden sonra Yakub'a ve müteâkiben *Hâkimülvakt*'e intikali idi. Ayda on beş akçe *cihet-i tevliyet* olacak, beş akçe *nezâret* ve beş akçe de *meremmeti* için harcanacaktı.

[270] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 275. Diğer bir Fatma adlı kadının da 846 da bir evlâdlık vakfı vardı. *Fazlullah paşa mescidi* mahallesinde idi:

وقف فاطمه بنت عبدالله عتيقهٔ بنفشه بر موجب وقفيه‌الواقعه فى اوايل ربيع‌الاول من شهور سنه ست و اربعين و ثمانمائه بامضاء مولانا حاجى احمد بن حضر القاضى بادرنه [10. VII. 1442] »

[271] *yk. bk.* s. 51 v. d.

[272] Tafsilât için bk. *1070 n. tapu deft.*, s. 401 v. d.

Kapan-hanı yanındaki iki dükânının bir tarafında Şeyh Bedreddin zâviyesi bulunuyordu: [273]

«وقف حاجی عبدالله‌اللباد بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اوایل رمضان‌المبارك من شهور سنه اربع وخمسین وثمانمائه بامضاء مولانا المرحوم محمد بن میرزا القاضی بادرنه المحروسه [8. X. 1450]»

73 — Hacı Ahmed (Sarraf) bin Şamlı Hacı Mehmed vakfı

Edirne'de bir mahallesini gördüğümüz[274] Sarraf Hacı Ahmed, mescidi için 837 de *Edirne kadısı* İbrahim bin Mehmed'in tanzim ettiği vakfiye ile, senelik hâsılı 1212 akçe olan maktu' zeminler vakf ve tevliyetini de kendinden sonra *aslâh evlâdına* şart eylemişti: [275]

«محلهٔ مسجدالمرحوم الحاجی احمدالصراف
وقف حاجی احمد بن الحاجی محمدالشامی بر موجب وقفیه الواقع فی‌اواخرشوال می شهور سنه‌سبع وثلثین و ثمانمائه بامضاء مولانا ابراهیم بن محمدالامام الحنفی القاضی بادرنه المحروسه
اصل وقف زمین مقطوع در ذمم‌ناس در محلهٔ زاویهٔ سلطان بایزید خان محدود خواجه بایزید و خواجه محمدالمعروف سعاد قرنداشی وطرفیندن طریق‌عام ایله ..»

74 — Hacı Bedreddin mescidi vakfı

Edirne mahalleleri içinde odaları mevcud olan Hacı Bedreddin [276]'in, ayrıca, mescidi nâmına bir mahallesi de vardı. *Kapan-önünde* ve karşısında müteaddid dükânları, *Kazancılar çarşısı*nda bulunup da sonradan yanarak mukataaya verilen ve *Nefise Hatun mülkü* ve *Evrenos Bey vakfı* ile mahdud dükân yeri, çömlekçi dükânı v. s. yi, Hacı Bedreddin, mescidine vakfetmiş, bunların gelirini *imâm müezzin*, on nefer *eczâ-hân'a*, *câbi*'ye ve *mütevelliye* şart kılmıştı ki, bunların yekûnu 976 da 8520 akçe görünmekte ve, ayrıca, Edirne'de Seyyid Ali zâviyesindeki vâkıfın mezârında da kandil yağı için bir miktar para ayrılmış bulunmaktadır: [277]

«محلهٔ مسجد حاجی بدرالدین
وقف صاحب‌المسجد حاجی بدرالدین بر موجب وقفیه داخل قلعه حاکم الوقف متولی‌در
جهت تولیت لایق اولدوغی ایچون وقفیه‌ده قید اولنان محله‌ده ملك واقع اولنوب یرنه کاغد

[273] Tafsilât için bk. *1070 n. tapu deft.*, s. 151
[274] *yk. bk.* s. 57
[275] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 22
[276] *yk. bk.* s. 55
[277] Tafsilât için bk. *1070 n. tapu deft.*. s. 127 v. d.

یاپشدرلمش بولندوغی سببدن یومی ایکی اچه جهت تولیت تعیین اولندی دیو دفتر عتیق‌ده ذکر اولنمش سابقا مفتش اولان مرحوم لیس زاده دفترنده قید اولنمش حالیا وقفیه اله کرمدی اصول اوقاف مصارف دفتر عتیق‌دن یازلدی اما حالیا تولیت اولاده مشروطه‌در دیو اثبات ایتمشلر حالیا متولی علی قوشجی اوغلی عبدی چلبی‌در دیدیلر کندوسی بونده بولنمدوغی اجلدن حقیقت حال معلوم اولمادی مزبور متولی‌نك قایم مقامی حسندر ضرب‌خانه قربنده بری‌برنه متصل ایکی مخزن وبر مقدار یر وارمش..

قیان مقابله‌سنده التی باب دکان....

ذکر اولان التی باب دکان مقابله‌سنده ایکی مخزن‌که... شمالا مقاطعه‌جی محمد چلبی وقفی ایله... قیان چارشوسی ایچنده ایکی نعلبند دکانی بری... شمالا پیری پاشا وقفی ایله... اکنجیلر قاپوسی خارجنده بر چولمکجی دکانی بری اوچ طرفی طریق‌عام ایله بلبان پاشا وقفی..

. . . . . .

وقف مزبور حاجی بدرالدین قیان قربنده متعدد اولرینی وقف ایتمش اولادنه وا ولاد اولادنه صکره ذکر اولان اولر خرابه متوجه اولدوغی سببدن حاکم‌الوقت معرفتیله واقفك اولادی مرحوم کمال پاشایه صاتلمش اندن مزبور کمال پاشانك اولادندن سابقا عزبلر اغاسی اولان محمود اغا صاتون الوب برنه دکانلر ایدوب قریهٔ دودوکجی‌ده اولان جامعی مصالحنه وقف ایلمش مزبور اولرك اجره‌سی ضایع اولمش نجه اولدوغی معلوم اولمدی و مذکور واقف اولادنه واولاد اولادنه صکره فقرایه اولر وقف اتمش احو جارطاقی دیمکله معروفدر .... »

75 — Hacı Hatun binti Hacı Ali mescidi vakfı

Edirne'de *Zincirli-Kuyu mahallesi*nde bir mescidi bulunan Hacı Hatun adında bir kadın bu mescide 836 tarihli vakfiyesi ile muhtelif dükânlar vakfetmişti : [278]

«وقف مسجد حاجی خاتون بنت حاجی علی بر موجب واقفیه‌الواقعه فی اواخر رجب المرجب من شهور سنه ست و ثلثین و ثمانمائه [22 III. 1433] بامضاء مولانا عبدالمجید بن عبدالکریم بن عبدالجبار »

76 — Hacı Muslihüddin (Semmân) bin Halil vakfı

Edirne'de *Kilise-Câmii mahallesi*nde Yağcı Hacı Muslihüddin adında biri *Ağaç-pazarı*nda dükânlar ve 10.000 akçe nakit parayı vakfetmişti ki, bundan senede 1000 akçe hâsıl olacaktı. Bu para 976 da zâyi olmuş gösterildiği gibi, dükânlar da *Mehmed paşa* (Sokollu) *hamamı* için 16.000 akçeye satın alınarak para mütevelli Mustafa bin Hacı Üveys'e verilmişti: [279]

[278] krş. *ayn. deft.*, s. 286

[279] Tafsilât için bk. *ayn. deft.*, s. 137 v. d.

«محلهٔ جامع کنیسه

وقف حاجی مصلح‌الدین بن خلیل‌السمان بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اواخر جمادی‌الاولی من شهور سنه ست و عشرین و ثمانمائه بامضاء مصطفی بن خلیل النایب بادرنه [11.V.1423]

اصل وقف تقدیه 10.000 — مبلغ مرقوم حالیا ضایع اولمش — حاصل فی‌سنه 1000 . . . . شرط واقف دکانلر اجاره‌یه ویرلوب و مزبور اون بیك اقچه استرباح اولوب جملهٔ محصولدن اوج نفر کسنه‌یه یومی برر اقچه ویرلوب کنیسه جامعنده کونده برر جزء اوقیه‌لر . . . . حالیا متولی مصطفی بن حاجی اویسدر»

77 — Hacı Yahşi (Debbağ) bin Ahmed vakfı

Edirne'de *Fazlullah Paşa mescidi mahallesi*nde bir evi 833de vakf ve zevcesi Fatma'ya şart eyleyen Hacı Yahşi adında birisi tevliyeti kendinden sonra zevcesine bırakmıştı: [280]

«وقف حاجی یحشی بن احمدالدباغ واقف مزبور محلهٔ مزبوره‌دن ملك مقید . . . منزلی وقف ایدوب شرط ایلش زوجه‌سی فاطمه‌یه . . . . شمدیکحالده اولاد عتقادن امینه النده‌در تاریخ وقفیه 833 »

78 — Hatice binti Tanrı-Virmiş vakfı

Edirne'de *Hacı Hayreddin mahallesi*nde Tanrı-Virmiş kızı Hatice adında bir kadın bu mahalledeki evini vakfederek *ehl-i ilim*den *fakir* ve *sâlih* bir kimseye şart eylemişti ki, vakfiye tarihi 854 dür: [281]

«وقف خدیجه بنت تکری ویرمش واقفهٔ مزبوره . . . منزلن وقف ایلیوب شرط ایلش اهل علمدن بر فقیر و صالح کسنه ساکن اولوب وقت حاجتده مرمت ایلیوب رمضان اینده بر ختم اوقیه و بیلده اللی اقچه مقاطعه‌سنی ادا ایلیه و مسجد مزبور امامی متولی اولا دیو قید اولنمش تاریخ وقفیه 854 »

79 — Hayreddin vakfı

Tekirdağında *Kutluca* köyüne imâmet için Hayreddin adında biri Murad II. devrinde bir çiftlik vakfetmiş, sonra burası oğlu Ömer'e verilerek Fâtih tarafından da berat yenilenmişti. 860 târihli bu vakıf kaydi şöyledir: [282]

[280] *ayn. deft.*, s. 166

[281] *ayn. deft.*, s. 97

[282] krş. *180/35 mâliye deft.*, var. 109

«وقف خيرالدين قديم اماميچون وقفمش ديو اصل دفتر ده قيد اولمش در نايب قوتلوجه كوينه امامت ادرمش شمدى اوغلى عمره صدقه اولنب برات صدقه اولنمش سلطانمز حضرت برات كورلدى

چفتلك دانشمند خليل يرى آسياب سيلى 1

جماعت صاحب وقف عشر و رعيت رسم ويرورلر قراجه ازاده خيرالدين محمد ولد او

... چفتلو 5 بناك 1 خدمت رعايا 113

حاصل كندم 1 مد بها 180 ، ..... يكون مع خدمت رعايا 534 »

80 — İbrahim Bey (Boynu Eğri) mescidi vakfı

Edirne'de *Hacı Alemüddin mahallesinde* Boynu Eğri lâkabı ile mâruf İbrahim bey, *Câmi-i Kebir* (Üç-Şerefeli) civarında inşa ettirdiği mescid için, bu mescid civârında, 15 dükân—976 da on dükân kalmıştı ve bunun da senelik geliri 5328 akçe idi— *Halil Paşa kervansarayı* karşısında dükân zemini mukataaları, 836 da *Edirne kadısı* mevlânâ İlyas'ın tanzim ettiği vakfiye ile, vâkfederek gelirini bu mescidin *imam. müezzin. ser-mahfil* gibi vazifelilerine tahsis eylemişti. Bu gelir senede 11.988 akçe kadardı ve muayyen masraf da hemen hemen bu kadar tutuyordu. 976 da *mütevelli Ali* idi: [283]

«وقف مسجد ابراهيم بك المشهور ببوينى اكرى ابراهيم بك در قرب جامع كبير برموجب وقفيه الواقع فى اوايل ذىالقعده من شهور سنه ست و ثلثين و ثمانمائه بامضاء مولانا ولىالدين بن الياس القاضى بادرنه المحروسه [19. VI. 1433] »

81 — İncü Hatun binti İlyas vakfı

Edirne'de *Hadım Timurtaş mahallesinde* (محلهٔمسجدطواشى تيمورطاش) İncü Hatun adında bir kadın evini vakıf ve Leylâ binti Hasan isminde birisine 854 târihli vakfiyesi ile şart eylemişti: [284]

«وقف اينجو خاتون بنت الياس واقفهٔ مذكوره تيمورتاش الخادم محلهسنده حاجى قره‌كوز مالكى و طريق عامله محدود ... منزلى وقف ايدوب شرط ايلش ليله بنت حسنه ... تاريخ وقفيه 854»

82 — Kasım Fakih vakfı

Tekirdağında *Dereköy*'de Kasım Fakih adında birinin tasarruf ettiği çiftlik vakıftı ve 860 sıralarında Fâtih'in beratı ile oğlu Karlı elinde bulunuyordu. *Sâhib-i vakıf cemâati*, Karlı'nın oğulları Kulkal ve Ahmed ile, içlerinde *İsâ azâde Ali birâder-i Kasım*

[283] Tafsilât için bk. *1070 n, tapu deft.*, s. 208 v. d.
[284] *ayn. deft.*, s. 229 v. d.

da bulunan, 4 *çiftlû* ve 5 *bennâk* idi ve 500 akçe çiftlik hâsılı tahrir edilmişti: [285]

«وقف قاسم شمدكيحالده اوغلى قارلى النده‌در سلطانموز حضرت توقيع وار اما براتنده دره‌كويده قاسم فقيه تصرف اتدوكى چفتلك وقف اتدم ديو يازلمش‌در
حفتلك حسن شيخ يرى آسياب سيلى 1 بوستانلق 1
صاحب چماعت قلقال و احمد اولاد قارلى .... »

83 — Kâtip Şemsüddin atîk-ı Veliyyüddin vakfı

Edirne'de *Nâib Hoca mescidi mahallesinde,*

(محلهٔ مسجد نايب خواجه در قرب عمارت يلدرم خان طاب ثراه مع مسجد سنان بك عتيق ولى‌الدين),

her halde Kazasker mevlâna Veliyyüddin'in azadlılarından olan, Kâtip Şemsüddin, bu mahalledeki evini vakfederek azadlılarına sonra da ilim ehlinden birine, günde bir cüz okumak üzre, şart eylemişti ki, 976 da, bu evin *kadı*'nın izni ile birisine 1700 akçeye satılmış, bu paranın işletilmesinden elde edilen para da *Nâib Hacı mescidi*nin imamına verilmekte bulunmuş olduğu görülmektedir [286].

84 — Mehmed bin Ali vakfı

Edirne'de *Hacı Doğan mahallesi*nde Mehmed bin Ali adında birisi evini 843 târihli vakfiye ile azadlılarına vakıf ve şart eylemişti. Fakat 976 da bu vakıf hakkında hiç bir bilgi elde edilememişti [287].

85 — Mehmed bin Eynebeği mescidi vakfı

Edirne'de *Nâib Hoca mahallesi*nde —ki bu mahallede ayni zamanda Kazasker Veliyyüddin'in diğer bir azadlısı *Sinan bey mescidi* de vardı— Nâib Hacı lâkabı ile tanınan Mehmed bin Eynebeği bir mescid yaptırarak mescidinin karşısındaki evini imâma vakfetmişti. Sonradan bu ev harâba yüz tutmakla enkazı 350 akçeye satılmış ve para işletilerek «استرباح اولنوب» hâsılı imâma verilmişti: [288]

« وقف صاحب‌المسجد محمد بن اينه‌بكى المشهور بنايب حاجى واقف مزبور.. مسجدينك مقابله‌سنده ... منزلى وقف ايليوب شرط ايلمش مسجد مزبوره امامى اولنلره .... »

[285] krş. *180/35 n. mâliye deft.*, var. 108
[286] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 28
[287] *ayn. deft.*, s. 150
[288] *ayn. deft.*, s. 27

86 — Murad Bey veled-i Malkoç Bey evlâdlık vakfı

Hasköy'e bağlı *Kutluca köyü* ile *Osum-Bey, Eskice-köy, Hacı-Şeyh* yerleri, Malkoç bey oğlu Murad bey tarafından *evlâdlık vakfı* edilmiş, buralarda oturanların bütün *avârız* ve *telâif-i divâniye*-den muaf ve müsellem olmaları hakkında bir tevkî verilmişti. Bu vakfın 880 târihinde bozularak *Pâdişah emri* ile Trabzonlu Hamza'ya *Timara* verildiği, ertesi sene ise Çelebi Sultan halkından Yakub'a tevcih olunduğu görülmektedir: [289]

«وقف مراد بك ولد مالقوج بك مذكور مالقوج اوغلى مراد بكوك خاص كوى توابعنده قوتلوجه و مذكور كويه تابع اوسوم بك يرنه و اسكى كوى يرنه و حاجى شيخ يرنه فى‌الجمله مذكورده اولنلره توقيع شريف ويرلمش اولادن سخرادن و جره‌خوردن صالغوندن حصار ياپماسندن طوغانجيدن سكباندن قوناقدن يايا يازمسندن فى‌الجمله جميع عوارض تكاليف ديوانيدن معاف مسلم اولمر ديو زيرا كم مرحوم مراد بك اول يرلرى وقف ايتمش ايمش سنجاق بكلرى داخى ارالرنه كيرميا مذكور داخى پادشاهك دوام دولت دعاسنه مشغول اولمر ديو اصل دفترده قيد اولمش‌در بو صورت ازره كرو موجب اصل تحرير اولندى

قريه قوتلوجه رعيت ..... چفتلو 11 ، بناك 3

و باغچاى و باغى مرحوم مراد بك ولد مالقوج وقف اولاد ايتمش

قريهٔ اسكيجه كوى و اوسوم بك و حاجى شيخ

تعلوفات خضر بالى ولد مراد بك بن مالقوج بك

موسى برادر محمد ... خوشقدم ازاده مراد بك ... شاهين ولد مسافر

بو مذكورلر كى آزادلومز كى تعلوفاتمزدر هر قنغى وقت ... پادشاه بولنه يرارليق ايدر ددىلر اصلده داخى بو صورت ازره قيد اولمش‌در

بوندن اشغاده‌غيلر داخى رعيتموزدر ديو يازدردلر .... چفتلو 15 ، بناك 20 ، حاصل كندم 9 مد بها 1180 ، جو 5 مد بها 400 ... خدمت رعايا 510 ، يكون 2643 تخميناً 11.800

— ملكيتى بوزلوب پادشاهمز امريله طرابزونلو حمزه ويرلدى منصرف اولوب اشر تحريرا فى 7 ربيع‌الاول سنه 880 [11. VII. 1475] در چوكه — بو تيمار بامر پادشاه چلبى سلطان خلقندن يعقوبه ويرلدى متصرف اولوب اشر تحريرا فى 26 اخرالجمادين سنه 881 بيورت ادرنه — [16. X. 1476] »

Bu vakfa âit Kânunî devrindeki bir tahrir kaydi, bize Yavuz Selim'in bir *mukarrer-nâmesi*ni bildirmekte ve Malkoç-oğullarından Koçi, Mehmed Çelebi ve Bâli Çelebi'yi tanıtmaktadır: [289 mükerrer]

---

[289] krş. *180/35 n. mâliye deft.*, var. 165 v. d.

[289 mükerrer] krş. *İnkilâp kütüph., M. Cevdet Y. 116/3 n. deft.*, var. 21

«وقف اولاد مراد بك بر موجب دفتر عتيق در تصرف بالى بك و الياس ولدان مراد بك ولد مالقوج بك وقفيه‌سنه نظر اولنوب دفتره تثبيت اولوندى ديو قيد اولنمش بر موجب وقفيه مرحوم سلطان سليم خان مقبول دوتب مقرر قلمش بالفعل ذكر اولان قريلريه قوچى ولد الياس بك و محمد چلبى ولد على بك و بالى چلبى ولد طور على بك متصرفلر صورت وقفيهٔ مراد بك بن مالقوج قراء مذكورين اباسنه و ابناء ابناسنه ابداً بطناً بعد بطن و قرناً بعد قرن وقف ادوب توليتى كندو نفسنه و كندودن صكره اباسنه و ابناء ابناسنه الى انقراض وبعده اصلح عتقاسنه شرط اتمش برموجب صورت وقفيه

قريهٔ الياس‌جه تابع خاصكوى... قريهٔ كوسج... قريهٔ اسكيجه كوى... قريهٔ اكسوز الياس.. قريهٔ اوروز... كبران قريهٔ مذكور... قريهٔ اى طوغمش... »

87 — Sadık Fakih (İlyas Fakih) vakfı

Çirmen'e tâbi bir mezrea Fâtih devrinde Sadık Fakih adında birinin vakfı olarak görülmektedir. Bu mezrea, Murad bey tarafından — ki herhalde Malkoç beyin oğlu olan Murad beydir — İlyas Fakih oğlu Halil'e verilmiş iken, sonra Murad II., onun kardeşi Sinan Fakih'e vermiş ve bunun da vefatından sonra oğlu Sadık Fakih'e Murad Bey hükmü ile, kalmıştı. 860 sıralarında *Sâdık Fakih cemaâti* arasında kardeşi *Mustafa* ile *Musâ Fakih*, *Salih Fakih* ve *İshak Fakih* gibi kimselere rastlanmaktadır. 873 de yapılan bir derkenar bu vakfın Sadık Fakih'in muvafakati ile Musâ Fakih oğullarına müştereken verildiği tasrih olunmuştur: [290]

«مزرعه وقف صادق فقيه مع الياس فقيه ير دمكله مشهوردر

مرحوم مراد بك خليل ولد الياس فقيه ويرمش صكره مرحوم سلطان مراد خان مسلم دوتب قردشى سنان فقيه ويرمش مذكور سنان فقيه داخى فوت اولب اوغلى صادق فقيه ويرلمش اندە مرحوم مراد بكدن توقيع شريف وار وقفيت ازره بقلم مومن خواجه اصلده داخى بو صورت ازره قيد المشدر كرو اصل ازره قيد اولدى

جماعت صادق فقيه مذكور صادق فقيه

مصطفى برادر صادق فقيه حسن برادر يوسف احمد ولد موسى سياه اسحاق فقيه ولدموسى فقيه عادیل برادر اسحاق فقيه داود خويش اسحاق فقيه صالح برادر حسين ريحان ولد محمود عبدى ولد مصطفى على ولد صالح فقيه خانه 11

— شمدى مذكور صادق فقيه رضاسيله موسى فقيه اوغللرى حسين فقيه واسحاق فقيه مشترك امراولندى الرنده توقيع شريف وار فى اوسط ربيع‌الاول سنه 873 در قسطنطنيه [2. X. 1468]»

[290] krş. *180/35 n. mâliye deft.*, var. 150

88 — Serâcüddin veled-i Abdullah Hoca evlâdlık vakfı

Çirmen'e tâbi *Salurlu, Yayabaşı İbrahim* ve *İdris* köylerinden bâzı tarlaların ve yerlerin bir çiftlik hâlinde mevlânâ Serâcüddin adında birisinin — ki Fâtih devrinde Çirmen kadısı bulunması muhtemeldir— vakfı olduğu, ona da, babasından intikal ettiği, binâenaleyh, Murad II. devri *evlâdlık vakıflarından* bulunduğu görülmektedir. Seracüddin'in *taallûkatı* bütün *avârız-ı dîvâniyeden* muaf oldukları, vakıf sahibinin elinde Fâtih'in *berâtı* olmakla beraber, *Sancakbeyleri* vakıflarından bulunduğu işaret olunmuştur: [291]

«وقف مولانا سراج‌الدین ولد عبدالله خواجه عن تحویل پدرش اللرنده سلطانموز حضرتلرندن توقیع شریفلری وار تعلوقاتلریله اولادن سخرادن صاالغوندن یایا یازماسندن اربه وصمان صالغوندن جمیع عوارض دیوانیدن معاف و مسلم اولالر دیو اما بو وقف سنجاق بکلرندندر

«جفتلك

عن قریهٔ صالورلی عن سنور یایا باشی عن قریهٔ ادریسجه

طوغانجی احمد ترلاسی مقدار مد 3 ابراهیم ترلا 2 تکرك ری یعقوب ری

ـ مذکور یعقوب یری مبادله اولدی ـ

تعلوقات مذکور سراج‌الدین

احمدبرادر عبدی‌خواجه محمد ولد یعقوب کوبك ولد میخال یونس ولد اسماعیل شعبان برادراو

رمضان ولد نصوح طوعان ازاده مصطفی سوندك ازاده محمد طورمش ازاده عبدی خواجه

طوغان ازاده مصطفی شیرمراد مکاتب عبدی خواجه خانه 10 مکاتب 1 » [292]

89 — Seydi bin Abdullah vakfı

Edirne'de *Firuz Ağa mahallesi*ndeki evini vakfeden Seydi bin Abdullah adında birisi, evvelâ, bunu zevcesine, sonra evlâdına ve daha sonra fukarâya şart eylemişti. Fukarâdan *Ümmi Hatun* elinde en son bulunan bu vakfın 976 da eseri kalmamıştı: [293]

«وقف سیدی بن عبدالله بر موجب وقفیه‌الواقعه عن اول جمادی‌الاولی من شهور سنه اربع و خمسین و ثمانمائه بامضاء مولانا ایمرزا القاضی بادرنه [12.VI.1450]»

90 — Sittîn Hatun binti Abdullah vakfı

Edirne'de *Hamid bey mescidi mahallesi*nde

«محلهٔ مسجد حمید بك درسوق مویتابان بنزد جامع کبیر »

[291] *ayn. deft.*, var. 160

[292] *«mukâtib»* kendisini kıymet takdiri ile satın alan köle

[293] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 403

bulunan evlerini 852 de Sittîn Hatun adında birisi *Ümid Fakih mescidi*ne vakfetmişti: [294]

«وقف ستين خاتون بنت عبدالله بر موجب وقفيه‌الواقعه فى اوايل محرم من شهور سنه اثنى و خمسين و ثمانمائه بامضاء مولانا محمد فراهرز القاضى بادرنه المحروسه [7 III. 1448] »

91 — Süleyman Hoca bin İzzeddin evlâdlık vakfı

Edirne'de E*ski-Câmi mahallesi*ndeki ev ve dükânlarını, Süleyman Hoca bin İzzeddin adında birisi, 844 târihinde *evlâdlık vakfı* yapmış ve tevliyetini oğlu Nimetullah ile kızı Mün'ime'ye tahsis eylemişti: [295]

«وقف سليمان خواجه بن عزالدين بر موجب وقفيه‌الواقعه فى اوايل صفر من شهور سنه اربع و اربعين و ثمانمائه بامضاء مولانا ابراهيم بن محمدالقاضى بادرنه المحروسه [2 VII. 1440]

.... دكان 2 باب در قرب جامع مزبور محدود بملك حاجى كمال البزاز و بوقف محمد و بملك حاجه زوجهٔ شاعر عمر و طريق عام ....

خانهٔ متعدده ... در محلهٔ جامع عتيق ... مزبور اولر محترق اولوب تكرار بنه طورمش حدودى وقف صراف صوفى و وقف فضل‌الله پاشا و طريق عام

شرط واقف اوغلى نعمةالله و قبزى منعمه‌يه صكره واقفك ساير اولادنه ... شمدكيحالده منعمه‌نك اولاد اولادندن محمد واميته تصرفلرندەدر »

92 — Şeyh Muslihüddin Halife mescidi vakfı

Edirne'de kendi mescidi ve mahallesinde, Şeyh Muslihüddin Halife, *Tunca* kenarındaki on bir oda ile yaptırdığı ev ve dükânları mescidine 854 tarihinde E*dirne kadısı* mevlânâ Mehmed bin Emirze ve *Kazasker* Mehmed bin Seydi Ahmed'in imzaları ile vakfeylemişti. 976 kayıtları şöyledir: [296]

محلهٔ مسجد شيخ مصلح‌الدين خليفه نام ديكر خواجه حسن تابع دباغ خليل

وقف صاحب‌المسجد مولانا مصلح‌الدين بن موسى بن خليل‌الامام بر موجب صورت وقفيه‌الواقع فى اواخر جمادى‌الاخرى من شهور سنه اربع و خمسين و ثمانمائه بامضاء مولانا محمد بن امرزالقاضى بادرنه ثم بامضاء مولانا محمد بن سيدى احمدالقاضى بالعسكر المنصور [9.VIII.1450]

---

[294] Tafsilât için bk. *ayn. deft.*, s. 163

[295] *ayn. deft.*, s. 157 v. d.

[296] *ayn. deft.*, s. 78. Bu mescidi sonradan Hoca Hasan adında birisi tâmir ve tecdid etmiş ve bunun masrafları için de *Halil Paşa kervansarayı* civarındaki kervansarayını vakfeylemişti. (krş. *ayn. deft., ayn. yer.*).

اصل وقف مسجد مزبور قرىنده اون بر اوده‌لرکه محدود در نهر تونجه و طریق خاص ایله و سفر شاه المدرس وقفی و حاجی رجب و قیونلی اوغلی و حاجی حسن وقفلری و حاجی سلیمان ملکی ایله صکره مزبور اوده‌لرك دوردی خراب اولوب بری ایده دورت اتچه مقاطعه‌یه ویرلمش حالیا التی‌سی معموردر برسنی مزبور التی اوده‌لره حولی اتمشلردر حاصل عن‌المقاطعه والاجارات فی سنه 676

. . . . . .

93 — Tanrı-Virmiş bin Abdullah vakfı

Edirne'de *Hacı Doğan mahallesi*nde Tanrı-Virmiş adında birisi *Hacı Doğan mescidi* için *Kasım paşa hamamı* karşısında 70 evlek yer ile bir çok oda, dükân ve evler vakfetmişti: [297]

«وقف تکری ویرمش بن عبدالله برموجب وقفیه‌الواقعه فی اول محرم‌الحرام من شهور سنه ست و اربعین و ثمانمائه بامضاء مولانا حاجی احمد بن حضر القاضی بادرنه المحروسه [12 V. 1442]

قاسم پاشا حمامی مقابله‌سنده یتمش اولك برکه حدودی وقفیه‌سنده مسطوردر وقفیه‌سنده حدیقه دیو قید اولنمش صکره مقاطعه‌یه ویرلمش.

دکاکین 13 باب و حجرات 8 باب درزد بزازستان محدود ابکی طرفدن طریق عامله و ایکی طرفدن سلطان اعظم وقفی ایله حاجی عوض مغنیساوی ملکنه منتهی اولوب داخی سابقا محترق اولوب برنده مرحوم خیرالدین زاده مقاطعه‌یه طوتوب کاربانسرای بنا اتمش ایمش حالیا ینه محترق اولوب بجه مدت خالی قالدقدنصکره مصطفی پاشا مقاطعه‌یه طوتوب اوزرینه خان بنا اتمش حاصل فی شهر 26

حجرات 2 باب در محلهٔ واقف محدود براق چلبی و اسماعیل بك و میخال النصرانی ملکلری و طریق خاصله حالیا خراب اولوب آیده اوچ اتچه مقاطعه‌یه ویرلمش . . . . »

94 — Veliyyüddin mescidi vakfı

Edirne'de *Kale içinde* mescidi ve mahallesi olan *Kazasker* mevlâna Veliyyüddin'in [298], vakıfları için vakfiyesi zikredilmekle berâber vakfiye târihi bildirilmemiştir. 976 da dükân, oda, buzhâne ve sâireden elde edilen vakıf geliri şöyle idi: [299]

«محلهٔ مسجد ولی‌الدین وقف صاحب‌المسجد برموجب وقفیه

دکاکین 3 باب .. حدودی قلعه و وقف مصطفی و طریق عام حاصل فی سنه 288

بوزخانه متصل بدکاکین مزبوره‌حدودی وقف واقف و جوار قلعه وطریق عام حاصل فی سنه 600

قزغانجیلرقپوسی خارجنده طقوزباب حجرات وار ایمش اوزرینه حصار دیواری یقلوب خراب اولوب تعمیره قابلیت قالمدوغی اجلدن حالیدر . . . .

---

[297] Tafsilât için bk. *ayn. deft.*, s. 146 v. d.

[298] *yk. bk.* s. 31 v. d., 46

[299] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 325

دکاکین 3 قطعه در خارج باب اکنه‌جیان ذکر اولان دکاکین علی پاشا چارشوسنه الحاق اولوب یرلری مقاطعه‌یه ویرلمش حاصل فی سنه 252

مزبور دکانلر حاصلندن ایده اون‌بش اقچه ایله حلی مدرسه‌سنه اوتوز یلدن برو صو دوکارمش دیو دفتر عتیقده قید اولمش حالیا صو دوکلمکه اون اقچه ویرلورمش .... شمدکیحالده محصول مصارفنه وفا اتمیوب توزیع اولنورمش متولی حسام خلیفه‌در»

95 — Yusuf (Cebeci) bin Abdullah evlâdlık vakfı

Edirne'de *Ârif Ağa mescidi mahallesi*ndeki evini, Cebeci Yusuf adında biri, 849 da, kızı Fatma ve onun evlâdına vakıf ve şart eylemişti. 976 da iki göz odadan ibâret olan bu evlâdlık vakfı fukarâya intikal ile birisinde o mahalle müezzini *Bâli bin Turgud* sâkin idi [300].

d) Murad II. devrine âit olması muhtemel vakıflar.

96 — Ali Bey medrese ve zâviyesi vakfı

Malkara'da *medrese* ve *zâviyesi* bulunan Ali Bey adında birinin 860 târihinde vakfı görülmekte, bu vakıf için, Malkara'da *çifte hamam, bağ* ve *debbağ-hâne* ile Gelibolu'da bir hamam tahsis edilmiş bulunmakta idi. Vâridat ve masrafları şöyle tahrir olunmuştuşt: [301]

«وقف علی بك که مدرسه‌یله زاویه‌سنه وقف‌در در میغلقره

حمام دزکلیبولی	عن رسم دکاکین	در نفس میغلقره		یکون
فی سنه 3600	فی سنه 720	حمام چفته	باغ	طباق خانه
		فی سنه 5040	45	فی سنه 240 9645

المصرف

مدرس فی یوم	رقبه‌یه فی یوم	کوشت و نان	امام	مؤذن	چفته حمام رقبه‌سیچون
5	5	فی یوم 5	فی یوم 2	فی شهر 20	فی یوم 2

اشجی فی یوم	اودون و طوز	مرمته فی یوم
2	وموم فی یوم 2	2 »

97 — Ali Fakik çiftliği vakfı

Malkara'da Ali Fakih'in vakfiyet üzere tasarruf ettiği, vefatında, oğlu Nasuh'un, Fâtih'in berâtiyle, elinde bulunan *Ali Fakih*

[300] *ayn. deft.*, s. 224

[301] krş. *12 n. tapu deft*, s. 257 v .d.

çiftliği — ki *Delü-Beğlü* dahi denmekte idi — vakfı vardı, ve 100 akçe hâsılı şöylece tesbit edilmişti: [302]

«وقف علی فقیه چفتلکی که دلو بکلو داخی درلر مذکور علی فقیه وقفیت ازره تصرف ادرمش اول وفات ادیجك اغلی نصوحه ورلمش النده پادشاهمزك حکم همایونی واردر شمدکیحالده اولداخی وفات آتمش پری و عبدی و موسی و عیسی آدلو اوغللری قالمش آنلر تصرف ادرلر حاصل 100 »

98 — Çakmak Dede vakfı

Cisr-i Ergene'de çiftlik vakfı bulunan Çakmak Dede, Murad II. den bu yeri tesis ettiği zâviye için almış, Fâtih zamanında evkaf ve emlâkin bozulduğu sırada da çiftlik *mukarrer vakıf* kalmıştı. Bâyezid II. devrinde bu evlâdlık vakfı Çakmak Dede'nin oğlu Teslim Dede *âyende* ve *revendeye* hizmet etmek suretiyle tasarruf etmekte idi. 890 târihinde vaziyet şöyle görünmektedir: [303]

«وقف چقماق دده مرحوم سلطان مراد خان وقف اتمش ایمش مرحوم سلطان محمد زماننده اوقاف و املاك بوزلدغی وقت بوزلمیوب مقرر وقفمش حالیا پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدالله سلطنته داخی وقفیتن مقرر دوتب حکم شریف ارزانی قلمش وسلاطین قدمادن داخی احکام شریفلری واردر مذکور چقماق ددهنك اوغلی تسلیم دده تصرف ایدب اینديه و روندیه خدمت ایدر.

چفتلك مذکور

مصطفی ولد حاجی موسی	اسماعیل غلام	بلبان ازاده	....
صاحب وقف	تسلیم دده	تسلیم دده	

کندم 7 مد	جو وغیرها 7 مد	حاصل چایر و سازلق ...	جمعاً
700	560	200	11 خانه حاصل 2562 »

99 — Çelebi medresesi vakfı

Edirne'de *kale içinde* bulunan *Çelebi medresesi*nin Dimetoka'ya tâbi *Ilıca-Viranı* köyündeki vakfı da, sarih bir kayıt bulunmamakla beraber her halde, Murad II. devri vakfı idi. 890 târihli tahrirde tamamlayıcı hiç bir izahat yoktur: [304]

«وقف مدرسهٔ چلبی

قریهٔ ایلیجه ویران سونلو .... جمعاً مسلمانخانه 3 کبران خانه 80 حاصل 5927 »

[302] *ayn. deft.*, s. 255

[303] krş. *20 n. tapa deft.*, var. 134; Bu vakfın, 980 kayıtlarına göre, oğlu Murad Han ile kızı Zarife Ayşe tarafından vakfiyet üzre, Emire, Leylâ ve Hümâ adındaki hatunlar tarafından da berâtla tasarruf edildiği ve senevî 2923 akçeden ibaret olan gelirin *Çakmak Dede zâviyesine* verildiği anlaşılmaktadır (krş. *470 n. tapa deft.*, 34 sıra n.).

[304] *ayn. deft.*, var. 130 v. d.

100 — Ebû Bekir bin Hacı Yusuf vakfı

Gelibolu'da *Hüsâmeddin mescidi*ne [305] 3500 akçe ile beş dükân vakfeden Ebû Bekir bin Hacı Yusuf adında birisi vardı ve 860 sıralarında bu geliri mescidin imamı ile müezzinine tahsis etmiş bulunuyordu: [306]

«وقف ابی بکر ابن حاجی یوسف که حسام‌الدین مسجدنه وقف‌در

نقد اوچ بیك بش یوز کورکیلرده دوت دکان بشمقجیلرده بر دکان امامه مؤذنه
اتچه ازمقاطعه‌فی‌سنه 350 فی شهر 16 فی شهر 10 فی‌یوم 2 فی‌یوم1»

101 — Fatma Hatun (Zağnos Paşa zevcesi) muallimhâne vakfı

Zağnos Paşa zevcesi Fatma Hatun *Dimetoka*'da iki köyü,

(ورغاری حوری ، ولعارو حوری ، ورغاری حوری)

Vırgaro-Hori ve *Gidro-Hori*, Bursa'da *Kubad Çarşısı*nda vâki olan *muallim-hânesi*ne vakfetmiş ve bu köyler halkı eline, herhalde Murad II. tarafından, muaf ve müsellem olmaları için berâtlar verilmişti. Fâtih zamanında bu köyler timara verilmişse de, sonra, Bâyezîd II. vakfiyetini muteber tutmuştu. 890 târihinde bu iki köyün vakıf geliri 9592 akçe idi: [307]

وقف معلم‌خانهٔ فاطمه خاتون زوجهٔ زغنوس پاشا مرحوم سلطان محمد خان زمانده النوب تیماره ویرلمش ایمش شمدکیحالده پادشاهمز سلطان بایزید خان کرو وقفیتن مقرر دوتب حکم شریف ارزانی قلمش کرو وقفیت ازره تصرف اولنر اما حکملری کورلدی

قریهٔ ولعارو حوری وقف مذکوره ... یکون خانه مسلم کبران خانه حاصل مع جزیه
5109 34 2

قریهٔ عدر حوری وقف مذکور .... یکون مسلمان خانه کبران خانه حاصل مع جزیه
« 4483 23 3

[305] Bu mescid, her halde, 925 târihinde şu suretle gösterilen mescid olacaktır (krş. *75 n. tapu teft.* var. 230)

«وقف مسجد حسام خواجه‌که المشهور بحق کلندر بمرفت متولی حاجی سنان ین الیاس‌المشهوربه بابوجی سنان »

[306] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 212; 925 târihinde bu vakıftan hiç bahsedilmemektedir.

[307] krş. *20 n. tapu deft.*, var, 142

Bu târihte bu köyler cizye ve bütün resimlerini *vakfa* veriyorlar iken, 925 tarihinde, yine *Bâyezid II. hükmü* ile vakfiyeti mukarrer tutulan, bu reâyâdan bir kısmı cizyelerini *hazineye*, «جزیه‌لرین خنکاره ویررلر», ispençelerini *vakfa* vermekte idiler. Bu köylerden birinde *voynuk*lar da bulunuyordu. Bu esnâda iki köyün geliri yekûnu 24.909 akçe idi [308]. 935 de ise, iki *müslim hânesi* ve 172 *gebrân hânesi* bulunan bn köylerin vakıf geliri 23.250 akçe görünmektedir [309].

*Fatma Hatun vakfı*nın 980 tahririnde bu köylere hâriçten gelip yerleşen reâyâ da tesbit edilmiştir ki, bunlar da, cizyelerini *Pâdişâh*'a vermekte idiler ve *Vırgarπ-Hori* köyünün vakıf geliri 15.800 (*ispençe* 5325, *cizye* 6405, *gendüm* 3 mud 720,...), *Gidro-Hori* köyünün hâsılı 16.642 (*çift* ve *bennâk resmi* 212 *ispençe* 3515, *cizye* 5640, *gendüm* 3 mud 720,...) akçe bulunuyordu [310].

102 — Hacı Hamza (Bezzaz) mescidi vakfı

Gelibolu'da bir mescid yaptırarak buna bir kervansaray ile müteaddit dükân ve odalar, evler vakfeden Hacı Hamza veled-i Karaca, her halde, Murad II. devri adamı idi. Bu vakıf 860 sıralarında şöyle görünmektedir: [311]

«وقف مسجد حاجی حمزه

عطارلرده بش دکان دکان اشجی بقاللرده دکان قلابود نجی محله‌سنده کاروبان‌سرای‌قریبنده

فی شهر 40 فی شهر 30 فی شهر 20 برکاروبان‌سرای‌فی‌شهر 110 بر اوده فی‌شهر 12

دکان نلبند اکی در محلهٔ قلابودنجی مسجد یانده علوی وسفلی او

فی شهر 28 خانه 7 فی شهر 40 امام اولنلره اتورمغچون وقف‌در

و مسجدك آلت یانده اوج اوده‌لر طالب علم طورمغجون یکون فی شهر 300 ، فی‌سنه 3600

المصرف

امام اولانه مع جزو مؤذنه مع جزو اکی جزؤخوانه صاحب وقفك کندو اولادندن

فی شهر 90 فی شهر 50 فی شهر 40 بر یتیمه قزجوغزه فی شهر 60

بزازستانده اولان موصلقه چراق یاغنه و مومه ناظر اولانه متولی اولانه

فی شهر 15 فی شهر 5 فی یوم 4 فی یوم 4 »

925 de bu dükân, oda ve evlerden bir çoğu harap veyâ battal olmuş ve gelir senede ancak 2496 akçe bulunmuştu. Masraf, vakfiyeye

[308] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 263 v. dd.
[309] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 35
[310] Tafsilât için bk. *470 n. tapu deft.*, 47 sıra n.
[311] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 204 v. d.

göre tesbit edilmekle berâber, vazife ve hizmetlere ne şekilde tevzi olunduğu da görülmektedir [312].

103 — Hacı Mehmed bin Hüseyince mescidi vakfı

Gelibolu'da mescidi bulunan Hacı Mehmed adında biri bu mescid civarında muhtelif dükânları mescidine vakfetmiştir ki, hâsılı senede 2832 akçe idi. Onun ayni zamanda bir de çeşmesi vardı, su yolunun tâmirine de ayrı vakıf yapmıştı. Fâtih devrindeki kayıt şöyle idi: [313]

«وقف مسجد حاجی محمد ابن حسین جه
مسجد جوارنده دکاکین 22 فی شهر 199 بابوجلرده اوج دکان و بر اوده فی شهر 22
دکان موی‌تاب حاصل ... و رقبه‌یجون داخی آیده اتوز سکز اقچه
فی شهر 15 فی‌سنه 2832

وقف چشمهٔ مذکور حاجی محمد ابن حسین‌جه مذکور چشمه‌نك صوی یولی مرمتنه وقف‌در
نصف بزیرخانه نقد اقچه 10.000 معامله‌یه وریلور شمدکیحالده بزیرخانه کرایه‌سیله اقچه
معامله‌سندن متولی خاجی ابراهیم النده نقد اون طقوز بیك آلت یوز یکرم اکی اقچه واردر»

104 — Hacı Mustafa mescidi vakfı

Gelibolu'da bulunan mescidine, Hacı Mustafa adında birisi— ki her halde Murad II. devri adamlarındandır — bu şehirde senelik gelir 860 sıralarında 2435 akçe olan 18 dükân ile imamlara mahsus iki hâne vakfetmiş, imamdan başka müezzin, mütevellî ve musluk için de masraf tahsis eylemişti [314].

105 — Hâfız Ahmed vakfı

Malkara'da *Seramadi çiftliği* denilen yer, aslen *kadı timârın*dan iken — bu *kadı*'nın adının *Hâfız Ahmed* oluşu, belki, bu vakfın bu suretle tesmiyesine sebep olmuştur —, sonra Menteşelü Mustafa eline geçmiş, bir müddet mevkuf kaldıktan sonra, *berât-ı Pâdişâhî* ile vakıflığı tanınmıştı ve 860 sıralarında, onun oğlu Muhammedî uhdesinde bulunuyordu: [315]

---

[312] Tafsilât için bk, *75 n. tapu deft.*, var. 254 v. d.

«وقف مسجد حاجی حمزه البزاز ولد قراجه متولی یوسف ولد عبدالله ممتق خواجه بکر بالبرات خاقانی»

[313] krş. *12 n. tapu deft.* s. 216; *75 n. tapu deft.*, var. 252 v. d.

[314] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 204

[315] *ayn. deft.*, s. 259 v. d.

«وقف حافظ احمدکه قاضی تیمارندندر سرامادی چفتلکی دمکله مشهوردر منتشالو مصطفی الندیمش وقفیتی معلوم اولمامغین موقوف یازلمش امش صکره پادشاهحکمیله کورلوب وقف اولمش شمدکیحالده منتشالو اوغلی محمدك الندیمش استانبولده اولور دیدلر یحیی ولد احمد اینکی ولد قره طرود حاصل 200 »

110 — Harrâcî Hamza mescidi vakfı

Gelibolu'da vâki mescidine *Hisar önü*nde ve diğer yerlerde yaptırdığı dükânları vakfeden Haraççı Hamza da, her halde, Murad II. devrinde bu vakfı yapmıştı. Fâtih devrinde bu vakıf şöyle idi: [316]

« وقف مسجد خراجی حمزه

حصاراوکنده دکان قصاب	دکان بقال	دربازارماهی دکان بقال	دکان حلوایی
فی شهر 15	فی شهر 10	فی شهر 26	فی شهر 15 »

925 de bu vakfa âit vakfiyenin görülemediği zikredilerek dükân icarlarından 1920 akçe tesbit olunmuş ve Anadolu trrafındaki vakıf köyü hakkında şu izahat verilmiştir: [317]

Zikrolan dükkânlardan gayri Anadolu tarafında Bayram—deresinde vakıf köyü var ve köyün mahsulâtından cem'olunub muâmele olunan 10.000 akçe muâmelesinden 1000 akçe ve köy hâsılından 2364 akçe ve dükkânlar kirası ile defter-i atîkde 5054 akçe hâsıl kayd olunub cümle-i hâsıldan şehirde olan mescide ve Anadolu cânibinde olan kârban—sarâya meremmrt hâcet olıcak mütevellî marifeti ile meremmet olub ve vezâyif virildikden sonra bâki zevâyid cem olunub hıfz olunur deyû kayd kılunmuştur semâne ve tis'a mie yılında berât-ı humâyunı ile tevliyete gelen İsâ Bâli Yusuf'a mütevellî-i sâbık olan Ali bin Mustafa köy mahsûlâtından ve akçe muâmelesinden cem'olan akçeden 18.385 akçe takdir ve 12 416 akçe defter ile zimem-i nâsdan ceman 30.800 akçe teslim idüb mezkûr Ali bunun üzre huccet aldıkdan sonra meblâğ-ı mezkûr evkaf-ı mezbûreye mütevellî olan mezkûr İsâ Bâli ve Hadım Musâ dimekle meşhur kimesnelerun arasında bilkülliye zâyi olmuşdur mezbûrân İsâ Bâli ve Hadım Musâ bu hususun istifsârı ve teftişi içün talep olundukda ğaybet idüb gelmediler».

111 — Hoca Hamza mescidi vakfı

Gelibolu'daki mescidine bir kervansaray ile dükânlar vakfeden Hoca Hamza ve yine bu mecid için 3000 akçeyi muâmeleye koyan

[316] *ayn. deft.*, s. 216
[317] krş. *75 n. tapa deft.*, var. 244.

Hatice Hatun, her halde, Murad II. devrinde yaşamış kimselerdir. 860 sıralarında vakfın kaydı şudur: [318]

«وقف مسجد خواجه حمزه

کاربان سرای دکاکین 6 عدد مقبطه خانها نقد اقچه اوچ بیك خدیجه ادلو خاتون بو
فی سنه 1500. فی شهر 71 فی شهر 18 مسجده وقف آتمش از معامله فی سنه 300»

Masraf olarak da imâm, müezzin, mütevellî ve *rakabe*ye, diğer zarurî ihtiyaçlara muayyen paralar ayrılmıştı. 925 de bu vakfa Nebi bin Durmuş *berât-ı Sultânî* ile mütevelli idi; *Tahıl - pazarı*'ndaki kervansaray senede 600 akçe getirmekte, buna mukabil, pazar yerindeki «درجای بازار» *Muytâbân çarşısı*ndaki dükânlarla hâne zemini mukataalarından para 900 olmuş bulunmakta, *Hatice Hatun nakdi*nin (yine 3000) muamelesinden hâsıl olan 300 akçe ile bütün senelik gelir 1800 akçeyi bulmaktadır [319].

112 — İdris Fakih çiftliği vakfı

Keşan'da bulunan ve hudutları *Tekirdağı sınırı* ile *Süleyman Paşa vakfı* arasında olan bu *evlâdlık vakfı*, ilk kayıtlarda(860), *Temir-kabaağaç çiftliği* şeklinde geçmekte ve buraya, büyük bir ihtimal ile, Murad II. devri, daha az bir ihtimal ile de, daha evvelki zamanlarda yaşadığı anlaşılan, İdris Fakih adında bir kolonizatörün *padişah ve kadı hükümleri* ile tasarruf ettiği, ayni zamanda diğer üç çiftliğin de *sancakbeyleri* tarafından yine bu zâta vakfedildiği tahrir edilmiş bulunmaktadır: [320]

«وقف ادریس فقیه چفتلك تمر قبه اغاج وقف اولاد ایمش خارج دفتر تکور طاغی سنوریله
سلیمان پاشا وقف اراسنده‌در پادشاه و قاضی بتیلری وار دیو اصلده قید اولمش
تعلوقات صاحب واقف مذکور ادریس فقیه سید احمد عیسی و موسا اولادلری
یونس برادرادریس خلیل ولداو داودبرادربونس سلیمان برادراو اسماعیل ازاده ادریس فقیه
اسحاق آتمجه ازادکان مذکور ادریس همان کندولر اکر آسیاب سیلی
چفتلك اغوز خان ری موسلو شیخ ری سنجاق بکلرندن تصرف ادر
عن قریه مغولنای عن موقوفات میر علم اسماعیلجه ری بو یریداخی سنجاق بکندن تصرف ادر
بو اوچ چفتلك مذکور ادریس فقیه سنجاق بکاری وقف آتمش»

Öyle görünüyor ki, bu evlâdlık vakfı, sonraları "*İdris mezreası vakfı*„ şeklinde tesbit edilmiş, 925 ve 935 kayıtlarında burasının diğer adı *Doğancı Ali* olarak zikredilerek, Mehmed Şah adında birisine *vakfiyet*

[318] krş. 12 *n. tapu deft.*, s. 214
[319] Tafsilât için bk. *75 n. tapu deft.*, var. 237
[320] krş. *180/35 mâliye deft.*, var. 108

üzere verilmiş, müteâkiben Hersek-Zâde Ahmed paşa'nın *Ak-pınar mezreâsı*na mukabil, mülküne ilhak ve Mehmed Şâh'ın ölümünden sonra da oğlu Emir Şâh yine vakfiyet üzre buraya tasarruf etmiştir: [321]

«مزرعهٔ ادریس (وقف ادریس) نام دیکر دوغانجی (طغانجی) علی سابقا محمد شاه نام کسنیه وقفیت اوزره اق پیکار نام مزرعهسنه بدلکی حضرت احمد پاشای هرسك زاده ملکته الحاق اولنمشدر بعده مذکور محمد شاه فوت اولیجق اوغلی امیر شاهه ویرلمش بر قرار سابق وقفیت اوزره متصرف اولا دیو

... ... کندم 2 مد 400 ، جو و غیره 3 مد 360 ... رسم بویندرق 12

یکون خانه 8 ، یاغنجی 1 ، مجرد 4 حاصل 1349 »

980 târihlerinde ise, bu mezrea ve vakfın, bunlarla bir karâbeti olup olmadığı bilinmiyen, İbrâhim Fakih «مولانا حاجی ابراهیم ، ابراهیم فقیه» adında birine tevcih edildiği, İbrahim'in de mezreanın vakıf âidâtını (2642 akçe) *vâkıfın ruhu* ve *padişah'ın devam-ı devleti* vech-*i* için dua etmek kaydi ile ve kendi ihtiyaçlarına (*vech-i maaşına*) sarfetmek üzre hüküm aldığı görülmektedir [322].

113 — Kadı Abdullah vakıf çiftliği

Malkara civârında Kadı Abdullah adında birinin tasarruf ettiği bir vakıf çiftlik vardı ki, 860 sıralarında, bunun, her halde bir yerde *kadı* olan, mevlânâ Alâeddin'e, Fâtih'in berâtı ile verilerek *akfiyet üzre* elinde bulunduğu görülmektedir: [323]

«میغلقره قربنده قاضیعبدالله تصرف اتدوکی وقف چفتلك شمدکیحالده مولانا علاءالدینه ورلمش وقفیت ازره تصرف ادر الندہ پادشاهمزك حکم همایونی واردر »

114 — Kadı Salâhaddin zâviyesi vakfı

Gelibolu'da *Kadı Salâhaddin zâviyisi* vakfı olarak bir vakıf vardı ki, bunun da Murad II. devri adamlarından ve tesislerinden bulunmuş olması muhtemeldir. Çünkü, bağ, dükân ve 1700 akçe nakid paradan ibâret olan bu vakfa 860 sıralarında Fâtih'in *berâtı* ile Seyyid Mehmed adında birisi tasrrruf etmekte idi: [324]

---

[321] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 412; 935 kaydinde 11 *hâne müslim*, 4 *mücerred*, hâsıl 1300 akçedir (*370 n. tapu deft.*, s. 64).

[322] Tafsilât için bk. *470 n. tapu deft.*, 44 sıra n.

[323] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 261

[324] *ayn. deft.*, s. 214; 925 de bu *zâviye vakfına* âit bir kayıt görülmemektedir.

«وقف زاویهٔ قاضی صلاح‌الدین شمدکیحالده پادشاه حکمیله سید محمد الندەدر وقفیت ازره تصرف ادر

باغ 7 دونم دکان 2 نقد اچه بیك یدی یوز بو ذکر اولان نقد اچه‌یه بر قول خراب فی شهر 15 صاتون المشار امشکه باغ تیماز اده وفات اتمش اچه داخی ضایع اولمش حاصل 180 »

115 — Kara-Derzi oğlu Hacı Hayreddin vakfı

Malkara'da iki çiftlik yeri *kadı hükmü* ile Hacı Hayreddin adında birinin tasarrufunda idi ve Hacı İbri'den satın alarak *evlâdlık vakfı* yakmıştı. 860 târihli kayıt, bu vakıf hakkında *sancakbeyleri*nin ihtilâfa düştüğünü ve Divân tarafından teftişi yaptırılarak *Murad II. hükmü* ile evlâdlık vakfı olarak devam ettiğini göstermektedir: [325]

«وقف در قرب معلقره اکی حملك ردر قره درزی اوغلی حاجی خیرالدین الندەدر قاضی یتی‌سیله تصرف ادرمش حاجی ابری الندن صاتون النمش امش صکره وقف اولاد اتمش شمدکیحالده قیزلری تفیسه وحفصه اللرندەدر وقف اولاد طریقیله تصرف ادرلر بوندن اوکدین بو وقف بابنده سنجق بکاری تکرار منازعه اتمشلر درگاه معلادن تفتیش اتمکیچون حکم ورلمش آخر مرحوم سلطان غاری مراد خان حکمیله ملکیتی ثابت اولنوب شرعی مکتوب ورلمش اندن صکره وقف اولاد اتمشلر حاصل 200 »

116 — Karagöz Bey mescidi vakfı

Dimetoka'da bir *zâviyesi* — ki buna tekke denildiği gibi sonradan da *mescid* olarak zikredilmiştir — bulunan, Hekim-oğlu'ndan satın aldığı mülkü, Hekim köyünü, bu zâviyeye vakfeden Karagöz bey, her halde, Murad II. devri ricâlinden idi. Fâtih zamanında bozulup timara verilmişse de Bâyezid II. tarafından vakfiyetleri mutebar tutulmuştur: [326]

«وقف قره‌کوز بك حکیم اوغلندن صاتون النمش ملکی ایمش نفس دیمتوقاده اولان تکیه‌سنه صرف اولنورمش بوندن اول اوقاف و املاك تبدیل و تغیر اولیجاق بوزلب تیماره ویرلمش ایمش شمدی کرو وقفیت ایزره تصرف النور اما براتلری کورلمدی

قریهٔ حکیم .... کندم 18 مد 1800 ، جو و غیرها 14 مد 1140 ....

جمعاً خانه 32 مجرد 8 حاصل 4042 »

925 de "*vakf-ı karagöz bey*", yine *Hekim-oğlu*'ndan satın alındığı kaydile, Dimetoka'daki *zâviyeye* sarfolunmakta (3788 akçe), 935 de

[325] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 253

[326] kr. *20 n. tapu deft.*, var. 139

vakıf geliri — ayni köy 25 *hâne müslim* 5 *mücerred* = 4111 akçeyi bulmakta idi [327]. Bu zâviyenin (câmi) *Dimetoka* içinde de geliri vardı ve dükânlar icârı ile nakid para muâmeleşinden elde ediliyordu ki, "*Karagöz bey mahallesi mescidi*„ ne sonradan bâzı kadınların da (*Abdi Çelebi hatunu, Ayşe hatun*...) paralar vakfettikleri görülmektedir [328].

117 — Kasap Atmaca vakfı

Gelibolu'da, yukarıda bahsettiğimiz *Hüsâmeddin mescidi*ne, vakıf yapan Kasap Atmaca ile bu mescid civârında vazeylediği musluğa oda, dükân gibi vakıf tahsis eden Mehmed bin Murad adındaki zât da Murad II. devri adamlarından görünmektedir [329].

118 — Kasap Tat-Ahmed mescid ve zâviyesi vakfı

Gelibolu'da *Kasap Tat-Ahmed* adında birisi *mescid* ve *zâviye* tesis etmiş, buna muhtelif dükân ve odalar ile 20.000 akçe nakid vakfetmişti. Murad II. devri tesislerinden olması muhtemel bu vakfın 860 sıralarındaki kaydi şöyledir : [330]

وقف مسجد و زاويهٔ قصاب تات احمد

در بازاربت دكاكين بابوججيلرده مسجده متصل دكاكين در بازار ماهى دفنه بابوججيلرده دكان
عدد 12 فى شهر 120 عدد 8 فى شهر 27 دكان فى شهر 66 2 فى شهر 16

شرقى اونه متصل اون اوده قنجى مصلح الدين دكانلرنه بت بازارنه متصل تكيه نوك اشخانه سى
فى شهر 50 متصل شكزاوده فى شهر 40 علوى و سفلى بر او

نقد اڭچه يكرم بيك شمدى رقبه يه دوتلش كه دكانلر مرمت اولنه اولدقدن صكره معامله يه وزرلرمش
ازرنه كلان اڭچه تكيده صرف اولنور

المصرف

گوشت	نان	كندم	اشجيه	طوز و صو	ناظره	امام	مؤذن
فى يوم 42	فى يوم 41	فى يوم 1	فى يوم 1	فى يوم نيم	فى يوم 1	فى يوم 3	فى يوم نيم

موصلق سقاسينه رقبه يه اودن
فى يوم نيم فى يوم 3 فى يوم 1 »

925 de bu vakfın mütevelliyesi, o sırada Amasya'da oturan ve evkafı mescidin imâmı Mahmud bin Mehmed mârifetiyle idâre eden, Hurrem-Şah hatun idi ve, bir kısmı harap olan, dükân ve odalardan

[327] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 259; *370 n. tapu deft.*, s, 34
[328] krş. 934 târihli ve *138 n. tapu deft.*, var 10; *470 n. tapu deft.*, 100 sıra n.
[329] krş, *12 n. tapu deft.*, s. 212
[330] *ayn. deft.*, s. 208

senede 2820 akçe alınmakta ise de 20.000 akçe nakidden hiç bahsolunmamıştır. İmâm, müezzin ve diğer masraflara 1924 akçe sarfoluyor, fakat zâviyede, aş pişirilmiyordu: [331]

«وقف مسجد زاويهٔ قصاب تات احمد متولی الحالة هذه خرم شاه خاتون بنت علی بك كندو اماسیه‌ده اولماغین ناظر بمعرفت متولیه المزبوره محمود بن محمد امام مسجد مذكور
دكاكين در جارسوی بازار بت ....
14 بابان فی شهر 71 فی سنه 852
مقدما زاويهٔ مذكورده اش بشارمش شمدی خرج وفا اتمدوكی اجلدن اش بشمز زاويه داخی خالی‌در باقیٔ مذكور مسجدوك مرمتنه و اوقافك مرمتنه صرف اولنر »

119 — Lulu Paşa vakfı

Gelibolu'da *Eşreflû köyü*nde Lulu Paşa mezreası denilen yeri, her halde Murad II. devri adamlarından olan, Lulu Paşa adındaki kimse, nerede bulunduğu tasrih edilmiyen, kervansarayına ve kendi ruhu için cüz okunmasına vakfetmişti. 860 da şu kayıt görülmektedir: [332]

«در قريهٔ اشرفلو مزرعه لولو پاشا بو مذكور مزرعهٔ لولو پاشا كاروبان سرايته و ازرنه جزؤ اوقنمنه وقف اتمش حاصل 300 »

Diğer taraftan, bu adam, Gelibolu'da yaptırdığı üç dükânı da *Kasap Tat-Ahmed mescidi* imâmının, vâkıfın ruhu için, cüz okuması maksadiyle vakfetmişti [333].

120 — Mahmud Bey veled-i kasap (*zâviye, imâret*) vakfı

Murad II. devri vakıflarından biri olan bunun kurucusu Mahmud Bey, Malkara'da bir zâviye (*imâret*) kurmuş, burada yaptırdığı hamam, kervansaray, *debbağ-hâne* v. s. ile *Kasım veled-i Sofi, Karaca bey* köylerini zâviyesine vakfetmişti. 860 da kayıtlar şöyledir: [334]

«وقف مرحوم محمود بك ولد قصاب ميغلقره‌ده اولان زاويه‌سنه وقف‌در

حمام الاجه	كاروبان سرای در ميغلقره	دكاكين مع طباق‌خانه	باغ	يكون
فی‌سنه 6120	فی‌سنه 2160	عدد 58 فی‌سنه 8160	فی‌سنه 100	16.540

[331] krş, *75 n. tapu deft*,, var. 255
[332] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 215
[333] krş. *75 n. tapu deft.*, var 255
[334] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 255 v. dd.

المصرف

آیاس مدرسه‌سنه‌کی محمود	ناظره	متولی	کاتب	جزؤ اوقیانلره	امامه	مؤذنه
بکدن وریلور فی یوم 5	فی‌یوم 2	فی‌یوم 3	3	فی‌یوم 5	2	یم

اشجیه	تقیبه	کوشت	نان	مسافره	اودونه طوزه مومه	مرمته
فی یوم 2	1	فی‌یوم 9	فی‌یوم 5	فی‌یوم یم	فی یوم 2	فی یوم 6

وقف ابناء مرحوم محمود بك ولد قصاب شمدکیحالده اوغلی سلیمان بك النده‌در اولادنه وقف اتمش‌در بطناً بعد بطنٍ

قریهٔ قاسم ولد صوفی . . . . خانه چفتلو 14 مجرد 2 عشر بغدای 8 مد . . . یکون
رسم 308 رسم 12 بها 880 2086

قریهٔ قراجه بك وقف مذکور . . . . خانه چفتلو 11 مجرد 1 عشر بغدای 7 مد یکون
رسم 242 رسم 6 بها 770 2383

بو ذکر اولان کویلرکه وقف اولاددر بوکویلردن اکیشر مد بغدایی وقریق علی کویندن‌که بر حصه‌سی واردر آندن داخی اکی مد بغدای‌که جماً آلت مد اولور میغلقرده اولان زاویه‌سنه وقف‌در و بو کویلردن اوتو اللرنده مرحوم سلطان مراد خانوك حکم همایونی واردر »

925 deki «*vakf-ı imâret-i Mahmud bey veled-i kasap ber-mûcib-i vakfiye*» kaydı, bize, hamamın senede 4320, dükânların (53 bab) 6780, *debbâğ-hanenin* «طباغ‌خانه» 300 akçe geliri olduğunu, fakat, kervansarayın harap olduğunu göstermekte [335], «*evkaf-ı ebnâ-i Mahmnd bey bin Kasap*»'dan bulunan *Kasım veled-i Sofu* (diğer adı *Hasköy* خاص‌کوی) köyünde *ellici. yağcı, yürük* cemâatinin de, «جماعت‌اللجیان وياغجیان ویوروکان», bulunduğunu ve hâsılının (*hınta* 9 mudad fî 10 kıymet 1800, şaîr 4 mudad fi 5 kıymet 400,....) 3683 akçe, «*Karaca-bey tâbi-i İbri*» köyünün ise—ki öteki gibi bunun da Bâyezid II. ve Yavuz Selim tarafından *mukarrer-nâme* hükümleri vardı — 1819 akçe vakıf geliri (yekûn 5502 akçe) bulunduğunu anlatmakta ve şu mütemmim mâlûmatı vermektedir: [336]

«مذکوران قریهٔ قاسم ولد صوفی و قریهٔ قراجه بك که وقف ابنادر قریتین مزبوران اهالهسی عوازض دیوانیه‌دن و تکالیف عرفیه‌دن معاف اولماغیچون اللرنده سلاطین ماضیه‌دن معاف‌نامه‌لری اولب أوقاف مذکوریه متولی اولان قصاب اوغلی مصطفی چلبنك اولری احراق بالنار اولدقده معاف‌نامه‌لری بیله یاندوغی شهود عدول ایله میغلقره‌نك قاضیٔ سابق مولانا کورانی حضرتلرینك اوغلی

[335] krş. *75 n. tapu deft.*, var. 294
[336] *ayn. deft.*, var. 283

مولانا ابراهیم چلبی حضورنده ثابت و ظاهر اولدوغی بابده مشارالیه ابراهیم چلبی در دولته عرض حاجت ویرمشلر »

121 — Mihaliç Hatib medresesi vakfı

Gelibolu'da, Mihaliç Hatib adında birisi bir medrese kurmuş ve burada iki kervansarayla müteaddid dükkânları vakfetmişti, Vakfiyesinin târihi 826 dır, binâenaleyh, Murad II. devri başlarıdır. 860 sıralarında bu vakfı şöyle görüyoruz: [337]

«وقف مدرسهٔ مرحوم میخالیج در نفس کلیبولی

دربازار تخیل کاروبان سرای	درپیش قلندرخانه کاروبان‌سرای	مخزن	مخزن دیکر
فی سنه 2600	فی سنه 240	فی شهر 15	فی شهر 6

دکانلر دربازار ماهی	دکانلر دربازار تخیل	در پیش حمام	حلاجلرده اکی اوده و اکی
عدد 5 فی شهر 70	عدد 9 فی سنه 840	دکان 2 فی شهر 19	دکان فی شهر 16

قوزلو دره جوارنده چای کنارنده	درت دکان فی شهر	اوجلرده اکی دکان	یکون
بر باغ فی سنه 1400	17	فی شهر 15	6916

المصرف

مدرس فی یوم	طالب علمله	اوج‌حافظ	جابیه	سقایه	چراق‌یاغنه	ومتولی اولاد عصبه‌در
6	فی یوم 4	فی شهر 80	فی یوم 2	فی‌شهر 11	فی شهر 2	وقفك عشرین آلورد

925 de bu kervansaraylardan bir tânesi görülmemekte ve dükânlar ile odalardan bir kısmı battal veyâ harâp bulunmakta idi. Bu evkaf mâmûr olduğu takdirde hâsılının ziyâde olduğu da tasrih edilmektedir. Tahrir kaydinin en dikkate değer kısımları şunlardır: [338]

«وقف مدرسهٔ میخالیج خطیب متولی الحالة هذه سید مصلح‌الدین بن شمس‌الدین بر موجب وقفیه اولاد عصبه‌در تاریخ وقفیه‌سنه ست و عشرین و ثمانمایه

جمعاً 2364 . . . . . .

شمدی اوقاف مذکور خراب تعمیره محتاج اولماغین وظیفهٔ مرتزقه رقبیه دوتیلوب ذکر اولان مدرسه ودکاکین و غیری أوقاف تعمیر اولونه دیو باب سعادتدن حکم همایون وارد اولمشدر اوقاف معمور اولدوغی تقدیرجه حاصل زیاده‌در

المصرف بجهت مدرس مدرسه‌المزبور فی یوم 6 . . . .

حاصل وفا ایلدوکی تقدیرجه وجه مذکور اوزره تمام صرف اولنر شیلکه وفا اتمزسه مجموع حاصلدن حق تولیت عشر محصول چیفار و اجرت سقا ویرلور ماباقی نه قالورسه نصفن مدرس الور وباقیدن ربع طلبه ویرلور و باقی دیکر جزخوان و جابی الور بو اوسلوب اوزره متصرف اولورلر »

[337] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 207

[338] krş. *75 n. tapu deft.*, var. 242

122 — Musâ veled-i Temir evlâdlık vakfı

Dimetoka'da *Kara-Musâ köy*ünün Temir oğlu Musâ isminde birisinin eskiden beri vakfı olduğu, sonra timâra verilmişken Bâyezid II. tarafından vakfiyetinin mukarrer tuttulduğu 890 târihli kayıtlardan anlaşılmaktadır. Bu târihte Musâ'nın oğlu Yusuf'un tasarrufunda görülen vakıf bu köyde 8 hâne ve 1206 akçe hâsıl idi: [339]

«وقف موسی ولد تمر قدیمی وقفیت ازره تصرف اولنورکن تیماره ویرلمش شمدیکحالده پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدالله سلطنته کرو وقفیتن مقرر دوتب حکم جهانمطاع ارزانی قلمش مذکور موسی اوغلی یوسف کرو وقف اولادلق ازره متصرفدر

قریه قره موسی وقف مذکور خارجدن داخی اکرلر

حضر ولد اسماعیل — شیمدی قایوده علوفه یر ایمش — ..... حاصل 1206 »

925 de bu vakfa Yusuf'un kızları Hacı ve Muslime hatunlar Yavuz Selim'in berâtı ile (hâsıl 1291) tasarruf etmekte idiler [340].

935 kayıtları, Yusuf'un kızlarının da vefat ederek Hacı hatunun oğulları Ali ve Ramazan ile Müslime hatunun oğul ve kızları arasında müştereken evlâdlık vakfı olarak (hâsıl 1200) tasarruf edildiğini bildirmektedir [341]. 980 da ise mutasarrıflar arasında bunların diğer çocuları da görülmektedir [342].

123 — Nureddin Fakih vakfı

Ergene'de (*Cisr-i Ergene, Uzun-köprü*), Nureddin (*Nureddin Fakih*, Danişmendlû) *köyünü* Murad II. tarafından vakıf alan Nureddin Fakih oğlu Hacı İlyas, burayı, evlâdlık vakfı hâline getirmişti. Fâtih zamanında timâra verilmişse de sonra Bâyezid II. tarafından vakfiyeti muteber tutulmuş, 890 da *sâhib-i vakfın*, Nureddin Fakih oğlu Hacı İlyas'ın, evlâdından Hüseyin oğlu Mehmed ve Hacı oğlu Yahyâ *evlâdlık vakfı* olarak tasarruf etmişlerdi: [343]

«وقف نورالدین فقیه اوغلی حاجی الیاس قدیمی وقفیتش صکره اوقاف تبدیل و تغییر اولیجاق تیماره ویرلمش ایمش شمدیکحالده پادشاهمز سلطان بایزید خان عموم عنایت نظری ایدب کرو وقفیتی

[339] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 131

[340] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 253

[341] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 33; *128 n. tapu deft.* var. 10

[342] Tafsilât için bk. *470 n. tapu deft., 97* sıra n.

[343] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 132;925 tarihli kayıt

«وقف نورالدین فقیه قدیمدن وقفایمش سلطان مراد خان وقف اولادایمش»

Murad II. tarafından verildiğini tasrih etmektedir. krş. *77 n. tapu. deft.*, s. 274

مقرر دوتب حكم شريف ارزانی قلمش مذكور صاحب وقفك اولادندن حسين اوغلی محمد و حاجی اوغلی يحيا وقف اولادلق ازره متصرفلردر سلاطين قدمادن حاجی اللرنده حكم شريفلری واردر قريه نورالدين فقيه نام ديكر دانشمندلو . . . جما خانه 6 حاصل 1090 »

Vakıf geliri 925 de 1016, 980 de 2699 akçe idi [344].

124 — Osman Fakih vakfı

Malkara'da kendi adını taşıyan bir köyü *evlâdlık vakfı* olmak üzre tasarruf eden Osman Fakih de, her halde, Murad II. devri adamlarındandı. 860 sıralarında bu köyün 2923 akçe vakıf geliri vardı:[345]

«وقف عثمان فقيه وقف اولادلق طريقيله تصرف ادرلر
قريهٔ عثمان فقيه . . . . خانه چفتلو 24 بناك 12 محرد 4 . . . يكون
رسم 528 رسم 108 رسم 24 2923 .»

925 de yine Osman Fakih evlâdı elinde görünen vakıf geliri ise 3527 akçe idi: [346]

«قريهٔ عثمان فقيه تابع ابری وقف عثمان فقيه در تصرف اولاد عثمان فقيه
حاجی احمد ولد محمود و محمد برادر مذكور وفرهاد ولد حاجی احمد و محرم ولد ديكر
و علمشاه ولد ديكر و طوراشاه ولد محمدالمزبور و خسرو ولد سيدی احمد
مذكورون عثمان فقيهك أولادی اولب ذكر اولان وقفی وقف أولادلق ازره تصرف ادرلر
اللرنده سلاطين سالفه‌دن و پادشاهمز اعزالله‌انصاره حضرتلرندن احكام شريفه واردر يكون 3527 »

125 — Reis Sofuca Halil mescidi vakfı

Gelibolu'da bir mescidi bulunan ve, ihtimal gemi reislerinden olduğu için böylece tesmiye olunan, Reis Sofuca Halil adındaki zât 60.000 akçeyi bu mescidin vazifelilerine ve masraflarına vakfetmişti 860 sıralarındaki kayıt, şöyledir: [347]

«وقف مسجد رئيس صوفجه خليل
نقد اجقه التمش بيك علوفهٔ امام ... باقی نه قلورسه رقبه‌يه صرف اولنور
از معامله فی سنه 6000 فی شهر 60 »

925 de, mütevellîsi *berât-ı Sultânî* ile mevlânâ Pîr Mehmed adında birisi bulunan, vakfın ancak 19.000 akçesi kalmış, bunun muâmelesinden hâsıl olan 2552 akçe ile mescidin yanındaki bir dükânın senelik

[344] krş. *77 ve 470 n. tapu défterl.*
[345] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 251 v. d.
[346] krş. *75 n. tapu deft.*, var 297
[347] krş. 12 *n. tapu deft.*, s. 210

48 akçe kirâsı yekûnu 2600 akçe mescidin masrafına harcanmakta bulunmuştu [348].

126 — Resûl Çiftliği vakfı

İpsala'da kendi adını taşıyan çiftliğe tasarruf eden Resûl adında birisi, *Meriç* nehrinde Pâdişâh'a âit *vakıf gemi* işletmek suretiyle bu çiftliğe sâhipti. Murad II. devrinde yaşamış bulunması muhtemel olan bu adamdan sonra, 925 sıralarında, Kulkal isminde birisi bu vakıf gemiye *reis* tâyin edilmiş ve buna karşılık bu çiftliğe tasarruf etmişti. 925 de bu hususta şu kayıt vardır: [349]

«چفتلك رسول (تابع ايسالە) چفتلك ديمكلە معروف اولان چفتلك سابقا رسول نام كسنه تصرف ادب مريج صويندە پادشاهمزك وقف كى سين اشلدرلريمش حاليا قلقال نام كسنه متخرف اولوب كى اشلدر حاصل عن عشر حبوبات وسايز جهات 300»

935 de eskiden beri reis olan, Ramazan bin Durmuş adında diğer biri «*gemi işlemesinin hizmeti mukabelesinde mütasarrıf*» oluyordu [350] ki, 980 sıralarında Ramazan'dan bahsedilmemekte, Kulkal'ın, bu geminin *kalkan*, *kayış* ve *kendir* gibi levâzımâtını temin etmesi şartiyle *çiftlik mahsûlünün tamamına* (523 akçe) *mutasarrıf* olduğu bildirilmektedir [351].

127 — Sâfiye Hatun evlâdlık vakfı

Kızılağaç'da *İskender köyü*, ihtimâl Murad II. devrinde, kim ve ne münasebetle olduğu bilinmiyen, Sâfiye hatun adında birine *evlâdlık vakfı* olarak verilmişti. 890 sıralarında buna oğlu Nebi bu suretle ve *Bâyezid II. hükmü* ile mutasarrıf olduğu gibi,

«وقف اولاد صافيه حاتون شمدى پادشاهمزك حكم جهانمطاعيله اوغلى نبى وقف اولادلق ازره متصرفدر قريهٔ اسكندر وقف مذكور يروكلراكرلر حاصل 240» [352]

925 de, Sâfiye Hatunun kız kardeşi Durdı Hatun'un oğlu Ahmed bin Asılbeği bunun ile kardeşi Seydi elinde (520 akçe) bulunuyordu [353].

---

[348] Tafsilât için bk. *75 n. tapu deft.*, var. 227

[349] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 381

[350] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 90

[351] krş. *470 n. tapu deft.*, 40 sıra n.

[352] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 64; Bu sırada Kızılağaç *Rumeli beylerbeği* Ali Paşa'nın hasslarındandı : «ناحيهٔ قزل اعاج خاصهاء حضرت على پاشا ميرميران روم ايلى»

[353] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 339; *370 n. tapu deft.*, s. 72.

980 kayıtları eski tahrir kayıtlarının bir tekrarı olarak zikredilmekte, bu köyde (*İskenderlû*) yine yürüklerin bulunduğu ve hâsılın de 718 akçe olduğu bildirilmektedir [354].

128 — Sendel (Sündül) Bey vakfı

Ferecik'de kendi adını taşıyan köyü vakfiyet üzre tasarruf eden Sendel Bey, büyük bir ihtimal ile Murad II. devri adamlarından idi. Bu Köy (*Sendel Bey, Vukuf*) Fâtih zamanında timara verilmişse de sonra Bâyezid II. tarafından vakfiyeti muteber tutulmuş ve 980 târihinde de *Sendel beyin ahfâdı* elinde bulunmuştur. 925 ve 935 târihli kayıtlar şöyledir: [355]

« وقف صندل بك مرحوم سلطان محمد خان زمانده تيمار اولمش بعده مرحوم سلطان بايزيد خان كيرو وقفيتن مقرر دوتوب وقفيت ازره تصرف اولنور

قريهٔ	وقف	سندل بك نام ديكر	وقوف
خانه مسلم	مجرد	سپاهی زاده	يماق واشكونجی
31	8	4	5

محصول اسياب دولاب سنان پاشا بر اب مريج براى زاويهٔ خود در كليبولى وقف كرده است كندم 2 مد 320، جو و غيره 2 مد 200 بو محصول صاحب وقفه ويرلر.

محصول اسياب ديكر سنان پاشا در قريهٔ مزبوره براى زاويهٔ خود در كليبولى وقف كرده است باب 8 كندم 5 مد 480 جو و غيره 10 مد 1000

حاصل مع رسم اسياب و جز محصول اسياب ديكر سنان پاشا المزبور 5000 »

980 sıralarında, yukarıdaki kayıt tekrar edildikten sonra, *Sendel Bey ahfâdından* Şehsuvar ve Sendel ile Hamza, Zeyneb hatun adındaki kimseler elinde bulunduğu ve hâsıl yekûnunun da 5224 akçe olduğu tesbit olunmuştur [356].

129 — Şehâbeddin Subaşı mülkü

Ergene'de *Kazancı köyü*ndeki bir çiftlik, Murad II. devri sonlarında yaşamış olması muhtemel, Şehâbeddin Subaşı'nın satın aldığı bir mülk olup, Fâtih devrinde, timara verilmiş, Bâyezid II.

[354] krş. *470 n. tapu deft.*, 104 sıra n.

[355] kaş. *77 n. tapu deft.* s. 457 v. d; *370 n. tapu deft.*, s. 50

[356] krş. *470 n. tapu deft.*, 36 sıra n.

zamânında ise mülkiyeti mukarrer tutularak Şehâbeddin Subaşı'nın oğlu Hızır Çelebi'ye iâde olunmuştur. 890 târihli kayıt şöyledir[357].

ملك چفتلكى قريهٔ قزانجى اشبو چفتلك شهاب‌الدين سو باشينك صاتون النمش ملكى ايمش اوقاف و املاك بوزوليجاق تيمار اولمش ايمش شمديكحالده مذكور شهاب‌الدينك اوغلى حضر چلبى النده اولان حكملربله حجت شرعيه‌سنى كوسترب كرو طلب ايديجك پادشاهمز سلطان بايزيد خان مزيد مرحمت ايدب كرو بيمين و ملكيتن مقرر دوتب حكم شريف ارزانى قلمش حاليا مزبور حضر چلبى ملكيت ازره متصرفدر قريهٔ قزانجى ملك مذكور . . . جمعاً خانه 5 حاصل 1482 » .

130 — Yağcı Hızır mescidi vakfı

Gelibolu'da bir mescid yaptırarak buna bâzı vakıflar tahsis eden Yağcı Hızır nâmında bir şahsa 860 kayıtlarında tesâdüf edilmektedir. 925 de ne kendisinden ne de mescidinden bahis yoktur[358]. Fâtih'in ilk zamanlarına âit olan bu kayıttan, biz onun Murad II. devrinde yaşamış ve vakıflarını yapmış olduğuna hükmediyoruz: [359]

«وقف مسجد ياغجى حضر

مسجده منصل بر او امام اتورر، و اكى او داخى مؤذن اتورر، و تكه بابادە اكى پارە باغ امامله مؤذن تصرف ادرلر، احمد بك حمامى قپوسنك قارشوسنده درت دكان و اكا متصل بر مخزن و ازرلرنده داخى بر مخزن چارداغله فى سنه 750 ، حصار اوكنده قصاب آتمجەنك وقف قناره‌سى ياننده بر دكان فى سنه 240 ، و حاجى محى‌الدينله [360] مشترك بر بزيرخانه نصف وقفدر حاصل حاصل فى سنه 500 ، نقد بش بيك از معامله فى سنه 500 ، و قوزلو دره اياغنده قره‌بيكارله صوارلان اولاغوكم سبزه‌كاه‌در فى سنه 700 يكون 2640 المصرف علوفه امام فى شهر 60 . . .»

131 — Yusuf Çelebi veled-i İsâ Çelebi bin Doğan Bey mülkü

Edirne'de *Sabuncu köyü*, Yıldırım Bâyezid devrinde yaşamış olması muhtemel olan, Doğan beyin torunu Yusuf Çelebi'nin mülkü iken, Fâtih zamânında, timara verilmiş, fakat sonra,

---

[357] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 130

[358] Hızır Ağa bin Abdullah nâmına bir vakıf varsa da, bunun, *Gelibolu dizdarı* olduğu tasrih edildiğinden Yağcı Hızır ile bir alâkası olmasa gerektir (krş. *75 n. tapu deft.*, var. 254).

[359] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 210 v. d.

[360] Burada zikredilen Hacı Muhiddin, her halde *Gelibolu*'da bu nâmda mevcut iki vakıftan, Hacı Muhiddin bin Nureddin adına olan vakıf olacaktır (krş. *75 n. tapu deft.*, var. 254, 233).

Bâyezid II. tarafından *mülkiyeti muteber* tutulmuştu. 890 kaydı şöyledir: [361]

«ملك يوسف چلبي ولد عيسى چلبي بن طغان بك مذكورك ملكي ايمش التوب مرحوم سلطان محمد خان زمانده تيماره ويرلمش ايمش حاليا پادشاهمز سلطان بايزيد خان خلدالله سلطانه كرو مزيد مرحمت ايدوب ملكيتن مقرر دوتب توقيع جهانمطاع ارزانى قلمش سلاطين قدمادن دخى توقيع شريفلرى واردر ملكيت ازره متصرف‌در قريهٔ صابونجى كه كورخان چفتلك داخى ديرلر

. . . . جماً 24 خانه 8 مجرد 1 امام حاصل 3490 »

[361] krş. *20 n. tapu defi.*, var. 38

III. XV. ASIR İKİNCİ YARISINDAKİ VAKIF VE MÜLKLER

A. Fâtih Sultan Mehmed devri vakıfları

a) *Pâdişah, hânedan âzâsı, Medine ve Eyyub vakıfları*

132 — Fâtih câmi ve imâreti (*İstanbul*'da) vakfı

İstanbul'daki *Fâtih câmi* ve *imâreti*nin (Fâtih Külliyesi) *İstanbul*'dan başka Edirne ve Paşa livâsında, muhtelif yerlerde, *Vize, Kırk-Kilise, Hayrabolu, Tekirdağı, Silivri, Çorlu*'da da bir çok evkafı vardı. Bu külliyeye âit neşredilen türkçe vakfiyede [362] zikrolunan yerlerdeki vakıfların 894 ve müteâkip senelere âit muhâsebeleri olduğu gibi, XVI. asır ortalarında (947 ve 953 târihli) tanzim edilmiş iki müstakil ve mufassal defteri de vardır ki, bunlar, tesisinden 70-75 sene sonraki vaziyeti bize göstermekte ve daha evvelki kayıtlarla da mukayeseye imkân vermektedir.

Bu iki defterin [363] arapça başlıkları evkafın takdimini yapmakta, yeni defterin neleri ihtivâ ettiği, kimin tarafından yazıldığı vesâire bildirilmektedir. Bu arapça başlıklardan birini aynen nakledeceğiz: [364]

---

[362] krş. *Fatih Mehmet II vakfiyeleri*, Vakıflar Umum Müdürlüğü *nşr.*, Ankara, 1938.

[363] *210 ve 240 n. tapu defterleri.* Bunlardan 947 târihli olan birincisi tam, fakat, 953 târihli olan ikincisinde bâzı eksikler vardır.

[364] krş. *240 n. tapu deft.*; diğer defterdeki (210 n.) başlık ise ana hatları itibarı ile, şu şekildedir:

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذى جعل بساط الارض لتمكن اهالى القرآء والبلاد وخلق التلال والجبال والمزارع والمراتع لاجل انتعاش الدواب وسار العباد.... اما بعداين دفتر سعادت اختر دربيان اسامى كافهٔ رعايا وتحاصيل عامهٔ برايا اوقاف جامع شريف مرحوم... سلطان محمد خان بن مراد خان... در دار السلطنة السنه قسطنطنية المحميه بنا كرده بودكه يامر پادشاه جهانيان وفرمان فخر آل عثمان سلطان سلاطين الزمان سلطان سليمان خان بن سليم خان... نبشته شد وبااستخدام اضعف عباد الخلاق بندهٔ كترين اسحاق متولى اوقاف مزبوره اتمام يافته تحريراً فى غرهٔ جمادى الاول سنه سبع واربعين وتسعمائه «[3.IX.1540]

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذى جعل السلطان العادل محمداً فى الدنيا والآخرة و خصصه باحياء شعائر الشرايع و اعلاء معالم العلوم بالآثار الظاهرة و وفقه للسعادة الكبرى بانشاء الخيرات الفاخره والحسنات المتكاثره والصلوة على رسوله محمد مبين حدود الشريعة الشريفة الزاهره والطريقة المنيفة الباهرة و على آله واصحابه الذين قاتلو الكفار الفاجرين حتى يعطو الجزية عن يد صاغرين ما ابتسمت الدفاتر ببكاء الاقلام وارتسمت الصحائف بنقوش الارقام امابعد فان هذه جريدة جديدة لاوقاف العمارة العامره التى بنا ها السلطان العظيم الشان والخاقان الكثير الاحسان السلطان محمد خان بواه الله فى اعلى غرف الجنان بدار السلطنه قسطنطنية حميت عن البليه املا ها العبد الفقير محمد بن حسام المدرس يومئذ فى احدى المدارس المنونة بالثمانيه وذلك انه لما ورد على الامر الرفيع السلطانى والحكم المنيع الخاقانى بان احرر عامة الاوقاف المتعلقة بالعمارة المزبورة الكائنة فى تلك المدينة و سائر الولايات المعمورة من القرى والضياع والاراضى والمزارع والمراتع والرعايا واحدد ما احتاج الى التحديد واعين جزية الذميين حسبما يليق بحالهم وامسح اراضيها بالحبل المعين لتقدير الجريب واضع الرسم المتعارف لدى الزراع بر سم جفت على اصحابها واقاطع المعاشب والمراتع المتعلقة بها باجورامثالها امتثلت بالامر العالى وتتبعت الاوقاف المزبورة فى كل قضاء وناحية مسافراً اليها اينما كانت وحيثما بانت وفتشت عن احوالها وبذلت جهدى فى تصحيحها واصلاح اختلالها على مقتضى الشرع الشريف والامر المنيف مراعياً فى ذلك شرايط العدل و الانصاف محافياً عما ينسب الى الجور والاعتساف و جعلت خراج الذميين وفق ماينا سب باحوالهم اعساراً وايساراً و بينت حدود القرى والضياع وسائر الاراضى المحتاجة الى التحديد ومسحت الاراضى والمزارع بالحبل المذكور ثم عينت الرسوم المعروفة المذكورة على الدأب المتعارف وقدرت مقاطعات المعاشب والمراتع بما يليق بها من الاجارات وحررت جميع ذلك مع اسامى الرعايا والذميين فى هذا الدفتر الجديد بحيث لم يغادر كبيرا ولا صغيرا الا احصاه ولم آل جهدا فى اقامة الامر المأمور به والبلوغ الى مقتضاه وبالله التوفيق وهو نعم الرفيق وقع التحرير والتسطير فى اواخر جمادى الاولى لسنة اثنتين وخمسين وتسعمايه [9. VIII. 1545]»

Fâtih külliyesinin İstanbul ve Galata'da *hamam*, *dükân*, *hâne zemini* mukataaları, *gebrân* cizyeleri, *Has kazası* köylerinden ehemmiyetli geliri vardı [365].

[365] 947 İstanbul'daki 11 hamam mukataasından (*Tahtelkale, Sinan Paşa, Kadıasker, Azebân, Sırt, Alaca, Küçük, Osman-Bey, Yahûdiyân, Kule, Kefelûyân*) 333-800 akçe, dükân icarlarından (32 bab) 12.959, hâne zemini mukataalarından 2434 ve Dârüşşifâ beytülmâli mahsulünden «عن محصول بيت المال دار الشفا» 7500 akçe geliri vardı. İstanbul *rum cemâati*, (*Kadırga-limanı* ليمون كدرغه, *Altı-Mermer, Balat, Yenice-Foça, Midillûyân* v. s. mahalle ve cemâatleri, 1457 *hâne* 68.382 akçe *cizye*), İstanbul *ermeni cemâati* (*Trabzon, Lârende, Tavgandos* طاوغاندوس, *Ilgın, Pazar-şehri, Akinlû, Karaman, Akşehir, Niğde, Konya, Ankara, Tokat, Merzifon Samsun, Amasya, Erkek-su, Bursa* v. s. cemâatleri 807 *hâne* 39502 akçe *cizye*), İstanbul *Yahudi cemâati* (*İstanbul, Galata, Gelibolu, Enez, Dimetoka, Üsküp, Stramca, Uhri, Eğriboz, Livadia, İzdin, Selânik, Serez, Sinob, Belgrad, Sofya, Yanya, Pirlepe, Kesterye,*

Evvelâ 894 deki *icmâl muhâsebesi*ni, ehemmiyeti dolayısıyla, aynen görelim: [365 mükerrer]

«محاسبهٔ جامع جديد سلطان محمد طاب ثراه در قسطنطنيه مع مدارس و عمارت و دارالشفا بمعرفته مولانا موسى چلبي بن خطيب پاشا متولى وخيرالدين كاتب وبالى كاتب عن غرهٔ ذىالقعده سنه 894 الى غايهٔ شوال سنه 895 [26.IX.1489 - 15.IX.1490]

— امر اولندى كه شمدن كيرو عمائر سلاطينك زوايدندن هيچ بر يكنه‌يه جهت تعيين اوليه و شمد يادكن زوايددن علوفه يين كسنلردن كه من بعد محلول اولا انلروك يرلرينه داخى كسنه يازليه الواقع فى 8 شوال‌المكرم سنه 896 درمحروسه استانبول بمعرفته حضرت داود پاشا و ابراهيم پاشا و على پاشا و اسكندر پاشا و محى‌الدين چلبي و مولانا نورالدين دفترداران خزانهٔ عامره —

احتساب مال فى سنه		1.535.536
عن بقيهٔ محاسبهٔ ماضيه عن تحويل مولانا موسى چلبي المزبور عن غرهٔذىالقعده سنه 893 الى غايهٔ شوال سنه 894 [6.X.1488 - 25.IX.1489]		34.925
عن‌المحصولات مع‌مبيعات فى سنه		1.500.611
عن قسط حمامات مع‌مقاطعات زمين دكاكين فى سنه		255.233
عن قسط حمام تحت‌القلعه		
عن جزيهٔ كبران استانبول وغلاطه واجب سنه 894 خانه مع بيوه	8667	433.698
عن كبران استانبول مع‌ارمنيان‌وافرنجيان كفه مع‌نويافته غيراز مرده‌كان		
خانه 4733 » جزيه		260.781
بيوه 630 » جزيه		6.639

Balla-Badra, Narda, Tırhala, Fener, Kara-ferye, Edirde, Kastamonu, Pravadi, Tırnova, Niğbolu, Lojea, Vidin, Filibe, Avlonya, İştip, Ayasloğ, Antalya, Yanbolu, Girid, İspanyol, v. s. cemâatleri 1522 *hâne* 78664 akçe *cizye*) ile Galata *hamam*ları (حمام قره‌كوى درقرب باب طوپخانه حمام دركلوجه در قرب باب غربان وحمام ميانه در محلهٔ جامع) frenkleri (*efrenciyân; Santa-Maria, Kademâ-i Galata...*), rumları, ermeni ve Balıkçı cemâatleri mukataa ve cizye yekûnları 597.445 akçe (*cizye* 200.352, *hamam kıstı* 374.300, *dükân kiraları* 12.959 *hâne zeminleri mukataaları* v. s. «عن مقاطعات زمين خانها در قرب جامع شريف ومحلهٔ كورانى و محلهٔ عثمان بك وبعض حمامان» 2434, *Dârüşşifâ* mahsulü 7500 akçe) idi *Has nâhiyesi* ise, *Terkos* (295 nefer ve cizye ve sâiresi 65.378 akçe), *Çardak, Bosna-Kâfiri* (diğer adı Eski-Hisarlık), *Eşgoz* «بودم نام ديكر اشغوز», *Kelengoz* كلنغوز, *Ayazma, Ayni-Şah Sultan* (diğer adı *Dilkü köyü* و (دلكو كوى *Kara-Halil, Dâye-Hatun, İvazlar, Hoca-Ömer, Murad, Dursun, İdris* (diğer adı *Balaban-burnı*), *Çilingir, Hacı-Abdal,* (diğer adı *Haraççı*), *Kalkandelen, Mirahor, Eyvanlu* v. s. köylerinden (295 *müslim.* 602 *gebr.*) 174.784 akçe (14.900 *ispençe,* 29.335 *cizye,* 130.539 *mâhsul*den olmak üzre) gelir temin ediyordu (krş. *210 n. tapu dejt,*)

[365 mükerrer] krş. ve tafsilât için bk. *İnkilâp kütüph., Cevdet Y.,* 0.91 ş. 16 v. dd.

عن یهودیان استانبول مع نویافته جز مرده‌کان خانه 2027 جزیه 120.355
بیوه 464 ، جزیه 5.066

عن کبران نفس غلاطه مع افرنجیان وارمنیان مع نویافته جز مرده‌کان خانه 726، جزیه 39.825
بیوه 87 جزیه 1.032

عن محصول قرای مذکورین مع جزیه و اسپنجه فی سنه 894 723.220

خانه مع بیوه	جزیه	اسپنجه	محصول
3878	227.406	80.837	414.977

عن قریهٔ ارکلی تابع چورلو فی سنه 894 خانه مع بیوه 583... بمعرفة علی جابی 87.987
عن نفس سلوری فی سنه 894 بمعرفته پاشا یکیت جابی خانه مع بیوه 472 .... 89.640
عن سالیانه‌که عوض مملحه ارکلی وسلوری عن غرهٔ ذی‌القعده سنه 894 الی غایه شوال
سنه 895 عن تحویل موسی عامل. 21.000
بجهت عوض مملحه ارکلی المزبور فی سنه بجهت عوض مملحهٔ سلوری المزبور فی سنه
11.000 1.0000

عن قریهٔ حنبدوس واسکیجه ارکلی وباباسلق تابع جورلو واشاعه چلتوکجی
تابع ویزه نام دیکر قوربغه رئیس خانه مع بیوه 70 .... 20.313
عن قریهٔ ترقوس واسکوس وکلنقوس ولوغ نام دکر بوسنه فی سنه 894
بمعرفته ایاس جابی خانه مع بیوه 612 .... 122.092
عن قرای مسلمین تابع ترقوس عن محصول 894 9.567
عن قریهٔ رودوس ونبادوس تابع تکفورطاغی فی سنه 894 بمعرفته محمد جابی
خانه مع بیوه 574 107.405
عن قریهٔ قوپانوس وچفناخور وسرا کین تابع ویزه فی سنه 894 بمعرفته عبداللطیف جابی
خانه مع بیوه 324 .... 48.106
عن قریهٔ خاص بوغا واورانلو وصغرجق دره تابع ویزه فی سنه 894 بمعرفته احمد جابی
خانه مع بیوه 196 .... 38.093
عن قریهٔ اسپاتله ویایالر وقورتجغز ویرانی وکوانجلو فی سنه 894 بمعرفته حمزه جابی
خانه مع بیوه 63 .... 12.201
عن کبران چورلو فی سنه 894 بمعرفته مراد جابی خانه مع بیوه 125 ... 27.851
عن قریهٔ اسکیلوس ویتره و اوزر اوباسی واریه جاق و همشهری وقره حمزه‌لو تابع
قرق کنیسه فی سنه 894 مع مالقوجلو وسویلر خانه مع بیوه 274 .... 46.341
عن قریهٔ ارکلیجه وقیون کافری وقره‌قوجلو وبکتاشلو ودولیه تابع قرق کنیسه
بمعرفة حسن جابی فی سنه 894 خانه مع بیوه 325... 41.129
عن قریهٔ حضرجی وکره‌دلو و بساطلو وبخشیلر وعلیجی و طاپدق و کرمدنلو وشیخ
امرودلو تابع قرق کنیسه وقریه پراوجه تابع خیره‌بولی فی سنه 894 بمعرفة
بدرالدین جابی خانه مع بیوه 56 .... 11.996

30.257 عن قریهٔ فکلی تابع ادرنه فی سنه 894 بمعرفة امیرجابی خانه مع بیوه 240 ....

عن قریهٔ الماجق وارکلی و اولاشلر وصارخانلو وچری یاتی وبالجیلر و مسلم واینه خانلو تابع قرق کنیسه فی سنه 894 بمعرفة حمزه جابی عن محصول 9.242

88.460 عن المبیعات وغیره‌که درمحاسبه غلات دراصلش مسطورشده درزیر نبشته است

(بهاء کندم ....، جو ....، علف ،.... سبزه‌وات‌وکل باغچه جامع جدید مع‌میوه «450» ،میوه دکل باغچه عمارت «130» ، میوه و کل باغچه دارالشفا ....، عن متروکات مرده‌کان در بیمارخانه «600» ،....)

1.483.931 وضع من ذلك فی سنه

869.260 الوظایف عن غرهٔ ذی‌القعده سنه 894 الی‌غایهٔ شوال 895 فی سنه

147.720 جماعت وظیفه خوران جامع جدید المزبور، عن غرهٔ ذی‌القعده سنه 894 فی سنه

(حسام‌الدین ولد دلاك خطیب وسر محفل؛ امامین : امیر 10 ، صفی‌الدین 10 ؛ حفظه جز سر محفل 9 نفرا فی 5 : 45 ؛ اجزاخوانان 20 نفراً ، صلواتجیان 10 نفراً ، مؤذنان 12 نفراً ، قیمان 6 نفراً ، اسحاق معرف ، موسی موقت ، حمزه تربه‌دار سلطان محمد ، عیسی باغچه‌وان ، حافظ کتب نفرات فی 5 : 10 ؛ مصلیان ، جام بخوری ...)

جماعت وظیفه خوران مدارس مع مدارس سوختیات عن غره ذی‌القعده سنه 894 الی غایهٔ شوال سنه 895 فی سنه 303.250

23.510 بجهت مدرسهٔ اول یکون فی سنه

(مولانا علی چلبی ولد یکان مدرس بجای محی‌الدین چلبی مغنیسائی فی یوم 50، معید 5 ، طلبه 15 نفراً فی 2 ، 30 ؛ بواب 2 ، کناس 2 ، فراش 2 ،)

32.760 بجهت مدرسهٔ ثانیه فی سنه (مولانا اخی، مدرس 50 ، معید 5 ؛ طلبه 5 نفرا...)

بجهت مدرسهٔ ثالثه فی سنه (مولانا قوام قاضی زاده مدرس 80 : برموجب وقفیه 50 ، عن زواید 30 ؛ طلبه 15 نفراً فی 2 ؛ 30 ؛ ....) 43.560

36.360 بجهت مدرسهٔ رابعه (مولانا عرب مدرس 60 ، طلبه 15 نفراً ....

32.760 بجهت مدرسهٔ خامس (مولانا عبدالرحمن چلبی مدرس 50، طلبه 15 نفراً....)فی سنه

بجهت مدرسهٔ سادس (مولانا سنان کرماستی مدرس 50، ابتدای مولانا اخوین مدرس بجای مذکور ـ عن غرهٔ ذی‌الحجه سنه 894 ـ فی یوم 80، طلبه 15 نفراً ....) 42.660

32.760 بجهت مدرسه سابع (مولانا لمطی مدرس 50 ، طلبه 15 نفراً فی 2...) فی سنه

بجهت مدرسهٔ ثامن مولانا عذاری چلبی مدرس 50 ، ابتداء مولانا قاسم چلبی .. ـ عن 16 ربیع‌الاخر 895 ـ فی یوم 50... طلبه 15 نفراً ...) 32.710

بجهت مدارس سوختیات در دایرهٔ مدارس ثمانه بجهة بوابی و حصر و روغن 8 باب 26.170

جماعت وظیفه خوران عمارت سلطان محمدالمزبور طاب ثراه عن غرهٔ ذی‌القعده 894 الی غایهٔ شوال سنه 895 (سید مطهر شیخ 20 .. عمر کاتب 6 ، قاسم وکیل خرج 5 ، حمزه کیلاری 5 ، نقیبان .. طباخین ... خبازین ... قیمان .. فراشان ... کندم کوب ... انباری ... حافظ نقوش دیوار ... کاسه شوی ، اخوری ... باغچه‌وان ...) 52.560

جماعت وظیفه خوران دارالشفا عن غرهٔ ذی‌القعده سنه 894 الی غایهٔ شوال سنه 895 (ابتداء حاجی که رئیس اطبا شد ـ عن 25 شوال سنه 894 بعده طبیب درگاه عالی شد فی عاشر شعبان سنه 895 ـ فی یوم 30، ابتداء محی‌الدین بجای حاجی که سراطبا شد ـ عن عاشر شعبان سنه 895 ـ فی یوم 30 ، طبیب اخی 15 ـ طبیب درگاه عالی شد فی عاشر شعبان 895 ـ ابتداء أمیر بن سیدی علی که طبیب شد بجای اخی فی یوم 13 ، حسام طبیب 7 ، اسحق طبیب 5 ، مولانا اویس طبیب 8 ... صدرالدین بن التون طبیب 15 ، یوسف جراح 7 .. حسام بن محمود کحال 5 ... حسام کاتب دارالشفا 4 ... اسکندر شربتی 4 .....) 60.251

جماعت متفرقه زواید خوران عن غرهٔ ذی‌القعده سنه 894 الی غایه شوال سنه 895 (مولانا موسی چلبی بن خطیب پاشا متولی 50 ، اولاد مولانا عرب مدرس و مفتی 5 نفراً فی یوم 40 .. زین‌العابدین علی چلبی بن محمد پاشا توقیعی 20 ، محترمه خاتون 10 ، علاءالدین خوشخوان جامع 5 ، عبدالقادر شطرنج باز 7 ، ولد عاشق پاشا 7 ، نعمةالله بن بابا نقاش 5 ، اولاد خواجه یعقوب طبیب ـ احمد ، محمود ، اسحاق ، بایزید بن علی ولد یعقوب حکیم ـ مولانا سنان انعام خوان 3 ، ولدان سنان پاشا بن حضر بك چلبی ـ محمد ، علی ـ محمد چلبی بن کرماستی 3 ، نجم‌الدین بن التون طبیب ، حمزه سلحدار معلول 4 ، محمد علوفه معلول 2 ، محمد طواشی 8 ، علی چلبی بن سید عمر 10 ، شمس‌الدین سر مهتران کهنه 8 ، مولانا محی‌الدین خطیب زاده که تقاعد کرده 80 ، طلبهٔ مولانای مذکور 20 ، ابراهیم چلبی خویش مولانا خطیب زاده 15 ، عبدالرحیم چلبی بن مولانا قاضی زاده 10 ، وظیفه خوران مسجد محله ارکلی درباب طوب 4 ، محی‌الدین بن مولانا مصلح‌الدین السوز 8 ، مولانا محی‌الدین قریمی زاده 25 ، سید جلال شیخ زاویه نزد اودهای غلمان یکیچریان 4 ، یوسف بی پا 1 ، عبدالله چلبی خوهر زادهٔ مولانا خطیب زاده 5 ، ابتداء مولانا سنان کرماستی که مدرس بود در استانبول فی یوم 40 ، ابتداء وظیفه مولانا محی‌الدین چلبی مفتیسائی که تقاعد کرد فی یوم 50 ، ابتداء وظیفه پیر محمد چلبی ولد مولانا محی‌الدین چلبی مفتیسائی المزبور فی یوم 20 ، ابتداء وظیفه اولاد مولانا علاءالدین بن مولانا یکان ـ محمد چلبی ، سنان چلبی ـ ...) 202.291

جماعت معمار ومرمتجیان ومعتمدین وکاتب عن غرهٔ ذی‌القعده سنه 894 الی غایه شوال سنه 894 (عبدالغنی عجم معمار مرمت اوقاف 15 ، ابراهیم کاتب مرمتجیان راه‌اب 6 ، مصطفی معتمد 4 ، عبدالله مرمتی حامان ، یوسف مرمتی حامان ، شیر مرد مرمتی جامع ....) 32.695

جماعت جابیان و کاتبان عن غرهٔ ذی‌القعده سنه 894 الی غایهٔ شوال سنه 895 (خیرالدین جابی حمامات 4 ، ایاس ؛ احمد جابی سلوری ؛ علی کاتب سلوری علی جابی ارکلی ، مراد جابی چورلو ، حضر کاتب رودوس و بنادوس) 26.213

جماعت حفظهٔ تربهٔ سلطان محمد طاب ثراه عن غرهٔ ذی‌القعده سنه 894 الی غایهٔ شوال 895 (حفظه 36 نفراً فی 1,5 ، فی یوم 54 ـ من‌الصبح الی‌الظهر 12 نفرا ، من‌الظهر الی‌المغرب 12 نفراً من‌المغرب الی‌الصبح 12 نفراً ـ بجهت بهاء روغن و سبو و ابریق‌و غیره فی یوم 2 ...) 20.160

جماعت وظیفه خوران تربه خاتونیه نزد تربه سلطان محمد طاب ثراه عن غرهٔ ذی‌القعده (حمزه تربه‌دار 4 ، محمد قونوی نقطهٔ اجزا خونان 3 ، ....) 24.120

الاخراجات فی سنه 614.671

خرج مأکولات عمارت سلطان محمد طاب ثراه عن غرهٔ ذی‌القعده سنه 894 ... 461.417

(بهاء کوشت فی یوم 300 و قیه — 103.019 وقیه ، 146.898—

بهاء کندم فی یوم 7.5 کیلجه — 99 مدا 18 کیلجه ، 26.964 —

بهاء ارز — 38 مدا 6 کیلجه ، 12.965 —

بهاء روغن ساده — 5759.5 وقیه 34.468 —

بهاء عسل — 3845 وقیه 16.909 —

زغفران ، نمك ، نخود ، جو ، ضیافت مسافرین .....)

خرج بجهت جامع جدید (بهاء روغن زیت ، بهاء شمع پنبه ، مرمت اجزای کلام قدیم ....) 4.159

خرج دارالشفا عن غرهٔ ذی‌القعده سنه 894 الی غایه شوال سنه 895 بمعرفة حسام کاتب (بهاء ادویه متنوعه ، سکر افرنجی ، عسل ، مسك خالص ، کلاب ، افیون .....) 72.000

خرج متفرقه (بهاء حصر بجهت حمامات و مدارس ، اجرت عربجیان ... بجهت خرج راه اب درکرها نزد قرق چشمه مع بعض مرمت کرهاء مذکور) 63.432

المرمات (مرمت راههای اب مع خرج انبار راه اب ، مرمت نقوش مسجد عمارت مرمت مدارس مع مسجد بیمارخانه ، مرمت فرن و مطبخ عمارت ، مرمت حمام .....) 13.663

الباقی 51.605

منها 41.380

بتسلیم مولانا قاضی صوفیه و خداداد امین صوفیه .. بتقریر موسی چلبی متولی 40.420

بجهت عبدابق بر موجب حكم همايون كه با محصول قريهٔ خاس بوغا واورانلو
و صويجق دره 960
بقی الباقی 10.225

محاسبهٔ غلات اوقاف جامع جديد سلطان محمد طاب ثراه بمعرفة مولانا موسى چلبی بن خطيب پاشا متولی و خيرالدين كاتب و بالی كاتب عن غرهٔ ذی‌القعده سنه 894 الی غايه شوال سنه 895

اصل غلات فی سنه

الدقيق	الارز	الحنطه
520 مدا 12 كيلجه 1 شنك	248 مدا 5.5 كيلجه	363 مدا 8 كيلجه 2.5 شنك
الشعير	**الملف**	**جودار**
135 مدا 4 كيلجه 2.5 شنك	205 مدا 3 كيلجه 2.5 شنك	52 مدا ....
روغن سادم	**عسل**	**زغفران**
5759.5 وقيه	3845 وقيه	2880 درهم

نحود 8 مدا 15 كيلجه

تمك 15 مدا

عن بقيهٔ محاسبهٔ ماضيه . . . . . .
عن محصولات قراى مذكورين . . . . . .
وضع من ذلك فی سنه . . . . . .
الباقی . . . . .

947				935				
حاصل	کبران نفر	مسلمانان		حاصل	کبران		مسلمانان	
56.864	398	چفتلك نفر			مجرد بیوه	نفرا	خانه	قریهٔ سراکین، سراکه 4 محله چفتلك
[369]		4	1	16.442	37	17	279	1
9138	69			4920	4	3	69	1 قریهٔ قوپانوس، قبانوس
9949	62			6140	1	2	54	قریهٔ چاقنحور، چقن خوری، چنحور
								بروجه تخمین جزیه واسپنجه
25.000								قریهٔ الوری تابع ویزه عن اوقاف مرحوم سلطان محمد خان [370]
2917	23							قریهٔ آلاف تابع ویزه
[371]					4		5	قریهٔ کونج، کونج چفتلکی
13.018	45			5480	2	2	47	قریهٔ اسپاتله
4283	26			3855	1	5	18	قریهٔ خاص بوغه [372]
16.299	97			11710	10	30	72	قریهٔ صووجق دره‌سی
26.726	137	2		15710	21	22	104	1 قریهٔ اورنلو
6697		33		5756		14	26	قریهٔ قوربغه رئیس نام دیگر اشغه چلتوکچی

«قریهٔ مزبوره‌نك کفره‌سنوك بعضی عربجی اولوب قریه‌ده صاتلان عربه‌دن ایکیشر [369] اقچه النور و تحته صاتلسه یکرمر تحته بر اقچه و بر عربه بدوره‌دن اکی اقچه و ات و اشك ایله کلن کورك یوکندن بر اقچه و طوز و پیاغو عربه ایله کلسه سکز اقچه ات یوکندن اکی اقچه و اشك یوکندن بر اقچه و یوك ایله کلن میوه‌دن بر اقچه و عربه ایله کلن میوه‌دن درت اقچه باج و رسم قپان اکی قیونه بر اقچه و بر صفره اکی اقچه النورمش عن قدیم‌الزمان الی هذه الآن » (krş. *210 n. deft.*)

«مذکور قریهٔ مرحوم سلطان محمد خان علیه‌الرحمه والغفران اوقافندن قوپانوس و چاقنخور [370] نام قریلر سنورنده اولوب میخال اوغلی اوقافی متولی‌سی سازاره نام قریلری سنورنده‌در دیو ضبط اتدوکی سببدن امر شریف ایله مولانا امیر چلبی افندی وارب تفتیش ایدوب شرعله زاهر اولدقده اول زمانده متولی اولان یعقوب بکه حجت ویرمش ایمش صکره مذکور یعقوب بك حجتی ضایع اتدوکی اجلدن مزبور قریه میخال اوغلی اوقافی متولیسی تصرفنده قالمش فی‌الواقع مرحوم سلطان محمد خان اوقافندن اولمغین دفتر جدیده قید اولندی» (krş. *210 n. deft.*)

«ذکر اولان قریه‌نوك نام و نشانی اولیوب اورن سکوس نام قریه سنورنده بر مقدار [371] یر اولوب کونج دیمکله معروف، اولوب ذکر اولان قریه خلقی زراعت ایدوب عشرلرین وقفه ویرورلر حاصل 200 » (krş. *ayn. deft.*)

Vakfiyede, «*Gönc-Çiftliği didikleki zemindir ki Sovacak-dere didikleri karyeye muttasıldır*» denmektedir.

[372] vakfiyed, «*Hass-Boğa* خاص بوغا *nâm karyedir Hobibçi çiftliği dahi karye-i mezbûreye tâbidir*» kaydı vardır, Belki de bu, 947 de *Sâlih-çiftliği* olarak bu köy sınırında kaydedilen yerdir.

جماً در قضاء ویزه 80.702 146.981

قرا عدد خانه نفراً

10 515 891

مسلم کبران مسلمانان کبران

72 443 39 852

اسپنجه جزیه محصول

21.400 42.702 82.879

Kırk-kilise'de otuzdan fazla *köy, mezraa* ve *cemâat* bu vakfa âitti. Aşağıdakî kayıtlar 935 tahririne âit olup parantez içindekiler 947 senesi rakamlarıdır: [373]

«أوقاف قضاء قرق کلیسا

وقف مرحوم سلطان محمد غازی

قریهٔ بکتاشلو نام دیکر احمدجه تابع قرق کلیسا وقف محمد خان المرحوم خانه مجرد حاصل

23 10 2910

(نفراً 20 : خانه 12 ، مجرد 5 ، یاغجی 2 ، چفتلك 1 ، حاصل 1649)

قریهٔ قیون کافری وقف مرحوم سلطان محمد المذکور خانه مسلم مجرد خانه کبران مجرد حاصل

12 5 160 12 15280

(مسلمان 18 ، کبران 188 ، حاصل 31.872)

قریهٔ بالجیلر تابع مذکور خانه مجرد حاصل

8 10 568

(مزرعهٔ بالجیلر دفتر عتیقده قید اولنمش حالیا خراب اولوب اخر قویده بر مقدار یرین زراعت ایدرلر عشر ویرورلر حاصل بروجه تخمین 250)

قریهٔ اولاشلر تابع قره کلیسا خانه مجرد حاصل

30 6 2516

(نفراً 15 : خانه 9 ، یناك 2 ، نیم 3 ، حاصل 2112)

قریه سویلر وقف خانه مجرد حاصل

6 2 1000 (نفراً 13 ، حاصل 1415)

قریهٔ ارکلی تابع قرق کلیسا 22 14 1959 (نفراً 36 ، حاصل 2293)

قریهٔ بیوك صارخانلو

مع قریهٔ تورکشه (بوره) 17 8 3094 (نفراً 34 ، حاصل 1880)

مسلم قره قوجه لو نام دیکر قاضی کوی 9 2 1260 (نفراً 11 ، حاصل 590)

مشهری 92 12 2300 (34 ، حاصل 2029)

[373] krş. *210 ve 370 n. tapu defterl.*

			خانه مجرد	حاصل	
قره‌حمزه وقف‌سلطان‌محمدالمرحوم	17	9	2220	(23 ، حاصل 1995)	
عن‌جماعت قريهٔ كوچك همشهری				(9 ، حاصل 835)	
در سنور قريهٔ خوشقدم					
الماجق وقف سلطان محمدالمرحوم	24	15	3434	(35 ، 2296)	
			خانه‌كبران		
دولیه	38	2	2550	(28 ، 4130)	
			خانه	حاصل مع‌قره‌ابری	
يكی چری باشی	10	4	2563	(مذكور قريه دفتر عتيقده مقيد اولوب خراب ديو اشارت اولنمش حاليا داخی زراعت اولنمايوب خرابدر)	
			خانه‌كبر		
حصرجی (حضرجه)نام‌ديگر يونداوغلی	23	46	12 5240	(مسلم 36، كبران 66، 8100)	
			خانه‌كبر	بيوه	
ازكليجه			200	11 13.606	(مسلم 4 ، كبر 198، 34.110)
			خانه	مجرد	
پتره	4	3	121	13 14.595	(مسلم 7 كبر 146، 22.776)
قريهٔ اورز اوباسی حالی از رعيت خارجدن زراعت ايدرلر حاصلی بو قريه‌ده داخلدر					
قريهٔ ميخاليج (وبيرام) ويراندر سنوری پتره سنوريله بردر طوار اورسيدر كه زراعت ايتمز مزرعهٔ كوسوجه بو داخی ويراندر سنوری پتره سنوزله بيردر					
			خانه‌كبران		
قريهٔ قوزجوغن			60	6200	(درببددر اون‌اكيشر اجقه اسپنجه ويررلر 84 نفر ، 9542)
			مسلم	كبران	مجرد بيوه
قريهٔ‌اسكپلوس (اسكی‌پولوس)			7	170	15 31 16.775 (مسلم 17، كبران 274، حاصل 33.736)
قريهٔ ارپاجلر			1	3	1275 (عن مزرعهٔ ارپاجلر درنزد قريهٔ طاپدق 259)
			خانه	مسلم	مجرد
قريهٔ طاپدق			18	4	4243 (مسلم 21، كبران 3 ، 1336)
كوچك همشهری			6	7	1400 (9 مسلم ، 835)
كرده‌لو بزرك (كردهٔ بزرك)			21	4	4663 (23 مسلم ، 2443)
بخشيلر			16	9	2150 (30 ، 3301)
بوصادلو (نام ديگر مسلم)			12	8	2381 (39 ، 1491)

يوركان خانه

كرم الدين (درسنور كرده لو 19 1780 (31 ، 1326)

جماعت يوركان اللحه اوباسى (اللى اوباسى)

در سنور قريهٔ طاپدوق) 19 يوركلر و ياغجيلردر 1040(اشكونجى 11، 570)

كشورليك .. .. (8 ، 601)

قره قوج .. .. .. (11 ، 1078)

جماً در قضاء قرق كليسا 118.002 174.913

وقف سلطان محمد خان المرحوم

قرا	مزرعه	جماعت خانه	مجرد بيوه	مسلمانان كبران	اسپنچه	جزيه	محصول
27	1	1052	186 42	494	987	23.408	50.640 100.865

مسلم كبران

378 674

Çorlu'da 15 mahallede [374] *müslim* hânesi ve 100 mücerredi, 134 *gebr* hânesi [375] ile vakfa, 935 de, 20.000 akçe veriyordu ki, bu rakamlar 947 de 310 *müslim* hânesi, 48 mücerred, 14 *gağcı* ve *eşküncü*, 189 *gebr* hânesi ile 57.490 akçe temin etmekte idi [376].

Çorlu'ya tâbi *Ereğli* ارکلی köyü, 935 de 14 (947 de 20) gebr. Mahallesinde 450 hâne, 109 mücerred 84 bîve ile vakfa senede 116.668 akçe, 947 de 639 hâne ile 161.212 akçe [377], *Çando* چاندو ، چاندوس، *Papaslık* پاپاسلق , *Eskice-Ereğli* اسکیجه ارکلی köyleri 935 de 7430 akçe, 947 de

---

«رئيس دده ، كرانشاه (كرنشا) ، جامع كبير، حاجى رسول ، حضر اغا ، خطيب ، [374] حاجى انبيا ، افلازلو ، شيخ سنان ، جامع جديد ، خليل پاشا ، حاجى يعقوب ، كمال قاضى ، محى الدين خليفه ، حاجى احمد (krş. *370 n. tapu deft.* s. 168)

[375] Bu sırada (935) kasababa 3 *câmi*, 12 *mescid*, 2 *çifte hamam*, 1 *muallimhâne* vardı.

[376] krş. 210 *n. tapu deft.*, Bu târihte *Çorlu*'daki *çayir* mukataaları (9 çayırdan 400 akçe) da vakfa âitti, ancak *Kara-pazar* mukataası ile bâzı resimler V i z e m î r l i v â s ı n n idi ;

«مقاطعهٔ قره بازار و بوزه خانه ورسوم عرفيه و رسوم عروسيهٔ مسلمانان نفس چورلو ميرلواء ويزه نوك اولوب وقفك مدخلى يوقدر ومنوبوليدن داخى اوچ پيك بشيوز اقچه حصه‌سى اولوب وقفك منوبوليه محصولندن سال بسال اوچ بيك بشيوز اقچهٔ بروجه نقديه ميرلوا ويزه‌يه ويره»

[377] Bunlar arasında *Kavak* ve *Enez memlehaları* irsâliyesi olarak senede 11.000 akçe de vardı :

«عن ارساليهٔ مملحهٔ قواق واينوز بروجه بدل عوض مملحهٔ ارکلی فی سنه 11.000 »

(krş. *210 n. tapu deft.*,)

82 gebr. hânesi ile 21.223 akçe (*Eskice-Ereğli* 6 hâne 4996, *Papaslık* 32 kâne 7808, *Çandas* 44 hâne 8419 akçe) gelir temin ediyordu [378]. Bu suretle 947 de *Çorlu*'daki vakıf gelirlerinin yekûnu şöyledir:

جمعاً درقضاء چورلو

نفراً مسلمانان کبران	حاصل	جزیه	اسپنچه	محصول	عن ارسالیهٔ مملحهٔقواق و اینوز
1278 374 904	261.114	45.488	22.171	183.451	11.000

Silivri, vakfiyede, bütün tâbileri ve hukuku ile vakfa âait gösterilmektedir [379]. Filhakika, 935 tahririnde, Silivri — ki *Vize livâvası*na bağlı idi — üç *müslim* mahaflesi [380], 12 *gebr.* mahallesi ve iki köyü ile vakfa şu vaziyette 109.590 akçe getiriyordu: [381]

یکون

محلات	خانهمسلم	مجرد	خانهکبران	مجردکبران	بیوه	جامع	مساجد	حمام	زاویه
15	108	48	252	77	49	1	2	2	1 3

حاصل نفس سلوری عن‌الغله و رسم باغات و مقاطعهٔ احتساب مع بیت‌المال و مال غایب وقره‌بازار و قسط حمام وشمسخانه و مقاطعهٔ طالیان و نیابت شهر و مقاطعهٔ باشخانه و بزرخانه و احضار و رسم غنم و رسم اسیاب ومقاطعهٔ کاربان سرای معدکاکین و کرمیدلك و مقاطعهٔ زمین بستان و رسم کوکل مع اسپنچهٔ کبران فی سنه 85.070

قریهٔ بوسنه کوی تابع سلوری عن اوقاف سلطان محمدخان خانه 6 مجرد 2 حاصل 9310

قریهٔ بیاغلو نام دیگر چاقر اغا تابع سلوری ... یورکلر متمکنلردر حاصل خارجدن زراعت ایدرلر 15.210

جمعاً اوقاف سلطان محمد خان‌المرحوم در قضاء سلوری 109.590

947 de *Silivri* beş *müslim* mahallesi [382], 18 *gebr.* mahallesi vakfı — ki 150 *müslim.* ve 366 *gebr.* hânesi idi — 143.157 akçe (ispençe, cizye, mahsûl v.s. den) gelir getiriyor, ayrıca, dükân, kervansaray ve mahzenlerle bostan ve çayır mukataatarından da para alınıyordu.

Yapağılu یاغلو köyü 25 hâne ve çiftlikten 18.271, *Bosna* köyü de 13 hâne, çiftlik ve yamaktan 8449 akçe vakıf âidatı veriyordu ki, bu suretle 947 de umumî vaziyet şöyle idi: [383]

---

[378] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 169;. *210 n. tapu deft.*

[379] krş. *Türkçe. vakfiye, göst. yer.*, s. 67

[380] « محلهٔ جامع شریف، محلهٔ مسجد محمود چلبی، محلهٔ طشره در قرب حمام

[381] krş. *370 n. tapu deft.*; s. 171

[382]

محلهٔ جامع پیر محمد پاشا، محلهٔ مسجد قاسم پاشا، محلهٔ علی بك، مسجد محمود چلبی، جامع شریف»

[383] krş. *210 n. tapu deft.*,

جماً در قضاء سلوری:

نفراً					حاصل
517					172.897
مسلمانان	کبران	اسپنجه	جزیه	محصول	عن ارسالیهٔ مملحهٔ قواق...
164	366	9150	17.981	125.766	« 10000

Tekirdağı'nda bizzat kasaba (نفس رادوسجق) [384] ile *Banados* (بنادوس، بناطوس، بانادوس) köyü de *Fâtih vakfından* idi. 935 de beş *müslim.* ve yedi *gebr.* mahallesinde bütün geliri 67.720 akçe görünen *Tekirdağında* şu yekûn tesbit edilmişti: [385]

«وقف سلطان محمد خان .. نفس رادوسجق تابع تکور طاغی .... جماً					
محلات عدد	خانه مسلمانان	مجردان	خانه کبران	بیوها	مجردان
12	177	128	279	37	2

حاصل عن عشر غله مع مقاطعهٔ احتساب و بوزه‌خانه و طالیان و رسم غنم و باج بازار و باج عربه و رسم قنطار و قناره و شمع خانه و رسم دونم و مقاطعه زمین دکاکین و مقاطعه زمین محزنها و مقاطعهٔ بزیرخانه مع بیت‌المال ویوه و عبدآبق مع رسم آسیاب و رسم فوچی فی سنه 67.720 و عشر شیره و عشر پنبه و رسم پیاز مع بادهوا »

Banados köyünün 8 mahallesindeki *müslim* ve *gebr* vakıf reâyâsından (14 *müsl.* hâne, 250 *gebr.* hâne) elde edilen 48.828 vakıf geliri ile birlikte, bu târihte, Tekirdağından — ki Çirmen livâsına bağlı idi — umum yekûn 116 548 akçe idi. [386]. 947 de *Radoscuk*'da evvelkilerle beraber 12 *müslim.* mahallesi [387] ve 12 *gebr.* mahallesi — ki 343 *müslim*, 310 *gebr* hânesi vardı— vakıf geliri 121.542 akçe idi. *Banados* köyünde ise, câmi mahallesinde 20 *müslim* hânesi ve 12 *gebr* mahallesinde 240 hâne vakıf geliri 57.893 akçe görünmektedir. Bu suretle bu târihte yekûn şöyledir: [388]

---

[384] *Türkçe Vakfiye* burayı «*Tekfar-dağı tevâbiinden Rados* رادوس *nâm karyedir*» diye işâret etmektedir (*ayn. yer.* s. 67)

[385] krş. *370 n. deft.*, var. 194

[386] krş, *ayn. deft., ayn. yer.; İnkilâp kütüph., M. Cevdet* y. 116/4

[337] «اوقاف سلاطین درلواء چرمن

«محلهٔ جامع، محلهٔ نبی رئیس، محلهٔ حاجی محمد، حاجی حضر، محلهٔ اسکله (مرحوم دزدارزاده)، حاجی عیسی، محلهٔ جامع جدید، محلهٔ شیخ، محلهٔ حسین چاوش، محلهٔ کمال بك، نسیمی خواجه، محلهٔ قپوجی محمد بك، شاه ولی»

(krş. *210 n. tapu deft.*)

[388] *ayn. deft.*

يكون نفراً	جمعاً ردوسجق وبنادوس حاصل
915	179.435

مسلمانان	كبران	اسپنجه	جزيه	محصول
365	550	13.615	28.104	137.485 «

Fâtih vakfının bir de Hayrebolu'da bir vakıf köyü vardı. Vakfiyede *Brakçe* «براقچه» ve tahrir defterlerinde *Previç* پروویچ، بروجه şeklinde bu köyden 935 de 2900 (19 hâne 5 mücer.) 947 de 1678 (23 nefer) akçe gelir temin olunuyordu [389].

947 ve 952 tahrir defterleri nihâyetinde Fâtih vakfının bu târihlerdeki umumî vaziyetini gösteren birer hulâsa vardır. Biz, bunlardan birincisini aynen naklediyoruz: [390]

«جمع‌الجامع محصولات استانبول و غلطه و قصبات و قرا و مزارع اوقاف جامع شریف مرحوم و مغفورله سلطان محمد خان علیه‌الرحمه والرضوان بر موجب دفتر جدید خاقانی

قصبات	قرا	مزارع و جماعت	چفتلك
6	67	7	28 عدد

10.303 نفراً

مسلمانان در قراء اوقاف	كبران در استانبول	كبران غلطه
1775	3796 نفراً	291 نفراً

جزيه	186.548	جزيه	13.704

عن مقاطعات حمامات در استانبول و غلطه	محصول كرايهٔ دكاكين در استانبول
14 باب 374.300	12.959

در استانبول 11 باب	در غلطه 3 باب
334.300	40.000

مقاطعهٔ زمين خانها در استانبول	محصول بيت‌المال دارلشفا
2434	7500

يكون محصولات در استانبول و غلطه اوقاف جامع شريف‌المزبور 597.445

عن اقلام مذكورين

محصول قصبات و مزارع نواحی و قرا	نفر كبران نواحی 4451
فی سنه 802.908	جزيه كبران مذكورين 224.624

اسپنجه مزبورين 109.583

[389] krş. *210 ve 370 n. tapu defterl.*
[390] krş. *210 n. deft.*

سالیانه ملح و باج بای اغنام عن محصول چلتوك نهر میانه و نصوحلو
10.500 26.000

یکون محصولات قصبات و مزارع نواحی و اسپنچهٔ و جزیهٔ کبران قراء اوقاف
1.173.615

الجملتان مع اقلام استانبول و نواحی
« 1.771.060

133 — Eyyüb evkafı

Fâtih tarafından İstanbul'da yaptırılan *Eyyûb câmii* ve *türbesi* için Rumeli'de, Edirne'de ve Paşa livasının bir çok yerlerinde köyler ve mezrealar vakfedilmişti. Vakfiyeden öğrendiğimize göre, bu köyler, *Edirne, Ergene, Kızılağaç, Filibe, Vize, Keşan, Havass-ı Mahmud Paşa* kazâları dâhilinde ve bir de Silistre livâsına bağlı *Karnâbâd*'da idi. Bâyezid II. devri tahrir defterlerinde ve daha sonrakilerde bu vakıf köyleri tahrir olunmuştu. 890 tarihinde Edirne'deki evkaf, vakfiyedeki *İshak-Fakih*, ve *Nâsırlı* köylerine mukabil, *İshak-Fakih, Ak-Doğan, Vakf-ı Şeyh* köylerindeki 4497 akçe gelir idi: [391]

«وقف ایوب انصاری رحمه‌الله
قریهٔ اسحاق فقیه ... قریهٔ اق طنان ... قریهٔ وقف شیخ...
جماً قری 3 ، خانه 27 ، حاصل 4497 »

Bu târihte Ergene'de *Bakla-kadısı* (veyâ *Baflı-kadısı*) ki *Semüzce-Dânişmend* de denmekte idi — ve *Baflı* [392] köyleri bu vakfa âitti: [393]

« تتمهٔ اوقاف حضرت ایوب انصاری

قریه باقلی قاضیسی‌که سموزجه دانشمند داخی دیرلر.... یکون	خانه	مجرد	حاصل
	32	3	3268
قریهٔ باقلی .... یکون	5	3	1143
جماً قری 2	37	6	«4411

[391] krş. *20 n. tapu deft., Var. 1*

[392] Vakfiyede

«... و منها تمام‌القریة‌المسماة بباقله قاضی مع اراضی‌القریه المسماة بتیلمش من مضافات قضاء ارکنه و منها تمام‌القریة‌المسماة بیکی کوی الواقع بقرب جسر پاولی من توابع‌القضاء‌المزبور...»

suretinde bu köyler zikredilmektedir ki, bundan, *Tilmiş* ve *Pavli köprüsü* yanındaki *Yeni-köy* köylerinin de mevcud olduğunu anlıyoruz. (krş. *Fâtih Mehmed II. vakfiyeleri*, göst. yer., s. 296)

[393] krş. *20 n. tapu deft.*, s. *154*

925 de *İshak-Fakih* köyünün diğer adı *Hacı-köyü* olduğu kaydedilerek 9 hâne gösterilmekte ve *Ak-Doğan*'ın hâli, ve vakıf gelirinin de 2681 akçe bulunduğu bildirilmektedir [394].

935 de, *avârız-ı divâniye* ve *tekâlif-i örfiye*den muaf ve müsellem olarak gösterilen *Ishak-Fakih* (اسحق فقیه نام دیکر حاجی کوبی در تزد فکلم 11 hâne 2600 akçe hâsıl) ve *Nâsırlu* (8 hâne 766 akçe hâsıl) köyleri vakfa 3366 akçe gelir veriyordu[395]. Ergene'deki vakıf aynı iki köydür, ancak vakfiyede *Tilmiş* köyü olarak gösterilen yerin *Baflı* (veyâ *Paflı*) olduğu tasrih olunmuş, birincisinde 39 hâne ve 6 mücerred 5000 hâsıl, ikincisinde 9 hâne (müslim) 500 akçe hâsıl — ki hepsi 48 hâne, 6 mücerred ve 5500 akçe hâsıl etmektedir — tesbit olunmuştur [396]. *Kızıl-Ağaç* dahlinde, vakfiyede *Yeni-Köy* olarak gösterilen vakıf köyü [397], bu târihte, müslim ve gebr hâneleri bulunan, *Eski-vakıf* köyü vardı: [398]

«وقف ایوب انصاری قریهٔ وقف اسکی خانه‌مسلم خانه کبر بیوه حاصل

3114 1 65 4

ذکر اولان قریه پادشاه عالم پناهك شکاری نصرت سعادت اوغراغی اولوب یول ازرنده اولماغن بیك بشیوز اقچه حراجلرین مقطوع ازره ویرلر دیو امر شریف صادر اولوب حکم همایون داخی ویرلمشدر و مسلمانلر بالجمله عوارض دیوانیدن معاف قلنمشدر »

Filibe'de, 935 de üç köy (*Müderrislû, Hızır-Şeyh, İshak-Fakih*) Eyyûb vakfına âitti ve, vakfiyede zikredilen, *Menteşelû* köyü [399] dâhil görünmektedir. Bunlardan *Müderrislû* köyünde evlâdlık vakfı olarak bir kısım hisse de *sâhib-i vakfın* evlâdlarına ayrılmıştı: [400]

«وقف حضرت ایوب انصاری علیه رحمة والباری

قریهٔ مدرسلو خانه‌مسلم مجردان حاصل حصهٔ وقف مع عادت اغنام

200 60 6630

---

[394] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 131

[395] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 11

[396] *ayn. deft.*,s. 31.

[397] «و منها تمام‌القریة المسماة بیکی کوی من اعمال قضاء قزل اغاج»
(krş. *ayn. vakfiye.* göst. yer.)

[398] *ayn. deft.*, s. 72

[399] «و منها القریة‌المسماه بمدرسلو من مضافات قضاء فلبه‌المحروسه واقعة فی ولایة روم‌ایلی غیرالحصه المعینة من محصولها بتعین‌الواقف لاولاده و منها تمام‌القریة‌المسماه بحضر شیخلو من توابع‌المزبور و منها تمام القریة‌المسماه باسحق فقیه من توابع فلبه المزبور و منها تمام‌القریة المسماه بمنتشالومن اعمال‌المزبور»

[400] krş, 370 *n. tapu deft.*, s. 117

	ولدان صاحب وقف نفر 9 حاصل حصهٔ اولاد	يكون
	3760	10.590

— بو مذكوران صاحب وقفك اولادى ايمش مرحوم ايوب انصارى حضرتلرينه ويرلدكده مذكورلرك اتالرى دركاه معلايه واروب وقف اولادلق دعواسين ادوب حاللرين عرض ادوب صاحب وقفك اولاد اولدقلرينه تمام ظاهر و ثابت اولجق طپراقدن اولان حاصل كه عشر حبوبات و عشر ميوه و عشر كياهدر بر موجب امر عالى بونلره ويرلوب حكم شريف ارزانى قلمش اول حكم موجنجه عشره بونلر متصرف اولوب ماعدا نه ايسه ايوب انصارى حضرتنه امر اولنمش الان وجه مشروح ازره متصرفلردر —

قريهٔ حضر شيخ	خانه مسلم	مجردان	ياغجى	حاصل مع عادت اغنام
	96	28	1	9782
قريهٔ اسحاق فقيه	119	56		9000

	قرا عدد		ولدان صاحب وقف	
يكون	3	415	144	9	« 29.372

Vize'ye tâbi *Tatarlar* köyü (38 hâne, 7 mücerred, hâsıl 7710 akçe) bu târihte yine *Eyyûb akfı*ndan ise de [401], vakfiyede zikredilen diğer bâzı yerler, Keşan'da *Hacı-İlyas*, *Seydi-Köy*, *Kadı-Köy* (*Dede-Köy*), Havass-ı Mahmud Paşa'ya bağlı *Halil-Fakih* mezreası [402] 935 de bu yerler evkafı arasında yoktur.

134 — Medine evkafı

Medine'ye Rumeli'de ilk vakıf yapan, öyle görünüyor ki, Fâtih devri Kazaskerlerinden birinin büyük oğlu olan Mahmud Çelebi-dir. 865 sıralarında Çirmen'de *Kadı köyü* Kazasker Efendi'nin mülkü idi: [403]

«ملك قاضى عسكر افندى قريهٔ قاضى ... چفتلو 8 ، بناك 12 كيمى واراشلر مقاطعى حاصل 4572»

Kanunî devrindeki kayıtlar, bu köyün, kim olduğunu sarih bir surette tâyin mümkün olmıyan, bu kazaskerin büyük oğlu Mahmud Çelebî tarafından Medine'ye vakfedildiğini göstermektedir [404]

[401] *ayn. deft.*, s. 289

[402] «و منها تمام القرية المسماه بحاجى الياس من مضافات قضاء كشان و منها تمام القريه المسماه بسيدى كوى من توابع المزبور و منها تمام القرية المسماه بقاضى كوى المعروف بدده كوى من اعمال المزبور و منها تمام المزرعة المعروفه بمزرعة خليل فقيه من اعمال قضاء خواص محمود پاشا ... »
(krş. ayn. vakfiye s. 297)

[403] krş. *180/35 n. mâliye deft.*, var. 160

[404] krş. *370 n. tapu deft.*, var. 183; İnkilâp kütüph. *116/4 n. deft.*

«وقف محمود چلبی ولد کبیر قاضی عسکر مدینهٔ منوره‌یه (مطهره‌یه) وقف اتمش ادرنیه هر کیم قاضی اولورسه متولی اولق شرط اولنمش

قریهٔ قاضی وقف مذکور		حاصل کشتی دراب مریج	یکون
خانه	مجرد	حاصل	
32	2	7039	فی سنه 1500	8539

کشتی مزبوری قریهٔ مزبوره مسجدنه مذکور کبلی (کوبلی) اوغلی محمود چلبی وقف ایدوب اکیوز اجمسن امامنه و اللی اجمسن چراغی یاغنه و باقیسی مسجدك و کینك مرمتنه صرف اولنورمش بر موجب حجت شرعیه»

Medine'ye ikinci vakfı Fâtih devri ricâlinden Hadım Ayas Bey yapmıştır. 890 da Dimetoka'da Kör-Umud köyü bu vakfa âit görülmekte, 925, 935, 980 kayıtları da bunu muteber göstermektedir: [405]

«وقف خادم آیاس بك حضرت رسول علیه‌الصلوة والسلام روحیچون وقف اتمش تا شمدیدکن وقفیتی منسوخ اولمیوب مقرر قلنمش اما حکملری کورلمدی

قریهٔ کوراموذ وقف ایاس بك		حمزه غلام ایاس بك	مصطفی غلام ایاس پاشا ...
		جماً	
خانه	مجرد	حاصل	
58	6	6199	«

935 de müslim hânesi 60, hâsıl 15.000 akçe, 980 de (قریهٔ کوراومیدلو) ise 22.997 akçe hâsıl tesbit olunmuştur [406]. Diğer taraftan *Şarabdar Hamza Bey vakfı* olan Ergene'deki üç köyün dörtte bir mahsûlü Medine evkafındandı [407]. Bundan başka, Dimetoka'da altı köy ve mezreanın bir kısım gelirini Mahmud Bey bin İsfendiyar Bey Medine'ye vakfetmişti ki, aşağıda mülklerinden bahsedeceğimiz, İsfendiyârzâde Mahmud beyin Medine vakfı, 980 de bu altı köyde (*Kayacık, Ak-Alan, Hallâç-Murad. Çekirdeklû, Akçe-Alan* köyleri ve *Balcı-Yolu, Göynüklü mezreaları*), hepsi 92.314 akçe gelir temin ediyordu [408].

135 — Sittî Hatun (*mülk*) vakfı

Fâtih'in zevcesi ve Dulkadır-oğlu Süleyman beyin kızı Sittî Hatun Edirne'de *Karaca-Bevvâb* mahallesinde, kendi sarayının bahçesinde, Sultan Câmii, veyâ, *Sittî Sultan Câmii, Hâtuniye Câmii*, denilen bir câmi yaptırmış, 871 de Edirne'de vefat ettiği zaman

[405] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 138 v. d.
[406] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 31; *470 n. tapu deft.*, 1 sıra n.
[407] yk. bk. s. 235; *470 n. tapu deft.*, göst yer.
[408] krş. *470 n. tapu deft.*, göst. yer.

kendisi de burada defnedilmiştir. Ancak, câmi, üzerindeki kitâbeden anlaşıldığına göre [409], 887 de, yâni, Bâyezid II. devrinde tamamlanmış, belki de, şimdi zikredeceğimiz vakıflar yapılmıştır. Bu vakıfların, yine Edirne'de bir mescidi ve mahallesi olan [410] Şeyhülislâm Âli Cemâli (*Zenbilli*) efendinin kızı Sittî-Şah hâtuna âit bulunabileceği de düşünülebilirse de [411], bu vakfın 470 n. tahrir defterinde sultanlar arasında zikredilmesi ve, «*câmi-i şerif*» için — mescid değil — olduğunun tasrih olunması bu hususdaki şüphe ve tereddüdü izâla edecek mâhiyettedir. Bu vakıf 925 ve 935 de Keşan'da iki köyü (*Tavruk*, *Kratoya*), 980 de ise, bunlara ilâveten, *Depeli* «دپه‌لی در قرب قریهٔ تاوروق» köyünü ihtivâ ediyordu: [412]

«ملك ستی خاتون ادرنده بنا ایتدوکی جامعنه وقف ایمش

	خانه مسلم	مجرد	خانه کبر	حاصل
قریهٔ تاورق	4	3	22	3400
قریهٔ قراتوبه	7	1	69	12000
یکون	11	4	91	«15400

136 — Gülşah Hatun (*mâder-i Sultan Mustafa*) vakfı

Fâtih, diğer zevcesi ve Şehzâde Mustafa'nın annesi Gülşah Hatuna Dimetoka'ya tâbi *Sığırcalû* (*Balaban*) köyünü mülk olarak vermiş, oda, Bursa'daki türbesine vakfetmişti. Sonradan bozulup timâra verilmişse de Bâyezid II. vakfiyetini muteber tutmuş, Yavuz Sultan Selim ve Kanunî Süleyman tarafından *mukarrer-name*ler verilmişti. 890 daki kayıt şöyledir: [413]

«وقف کلشاه خاتون مادر مرحوم سلطان مصطفی بوندن اول اشبو صغیرجلو که بلبان کوبی داخی دیرلر مرحوم سلطان محمد خان مزبوره خاتونه ملکلکه ویرمیش ایمش مزبوره خاتون داخی

«رصفت بنیان هذاالمقام الکریم فی دولت السلطان العظیم السلطان ابن‌السلطان الغازی ابوالفتح بایزید خان ادام‌الله بالخیر و درة‌الحسنات یتیمان خواتین‌الزمان ست شاه بنت سلیمان بن ذوالقادر سنه سبع و ثمانین و ثمانمائه» (krş. Bâdi Ahmed, *ayn. esr.*)

[410] yk. bk. s. 38

[411] Ali Cemâli efendi kızı Sittî Şah hatunun İstanbul'da da vakfı vardı «وقف ستی شاه خاتون بنت شیخ‌الاسلام علی جمالی»
(krş. *251 n. tapu deft.*, s. 304)

[412] *370 n. tapu deft.*, s. 64; *77 n. tapu deft.*, s. 410. 980 de *Tavruk* 13.125, *Kratoya* 29.949, *Depeli* 1500 akçe olmak üzre vakıf geliri 44.574 akçe idi. (krş. *470 n. tapu deft.*, 19 sıra n.).

[413] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 141 v. d.

بورساده توربه‌سی ازرنه حفاظ و جوز حونلره وقف اتمش ایمش صکره بوزلب تیماره ویرلمش ایمش حالیا سلطان بایزید خان خلدالله سلطنة کرو وقفیتی مقرر دوتب حکم شریف ارزانی قلمش شمدکیحالده کرو وقفیت ازره تصرف اولنور

قریه صغیرجلو نام دیکر بلبان ... جماً	مسلمان		کبران		حاصل مع جزیه
	خانه	مجرد	خانه	مجرد بیوه	
«	12	3	24	6 2	8619

925 ve 935 tahrirlerinde bu köyün müslim ve gebr-hâneleri artmış (935 de 36 müslim 6 mücerred, 43 gebr 10 mücerred, 10.700 hâsıl) ve «*bu vakfın beytülmâline ve yavasına ummâl ve gayri dahleylemiye deyû hükm-i şerif verilmişdir*» şeklinde bir kayıt konmuştur [414]. 980

[414] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 255 v. d.; *370 n. tapu deft.*, s. 33.; Fâtih'in üçüncü zevcesi ve Bâyezid II.'in annesî., Gülbahar Hatuna âit bir huccet ile bir ferman vardır ki, bu vesile ile, bunları da kaydetmek lâsımdır. Arapça huccet 872 târihlidir ve, ümerâdan Sinan Bey bin İshak vekâletiyle, şehzâde Sultan Bâyezid'in annesi gülbahar Hatun binti Abdullah'ın Amasya'da *Veled-i Kuzgun* mahallesinde bir kıt'a erâzi satın aldığına dâir Amasya kadısı Sâlih bin Emre tarafından tsnzim ve kazasker Ali bin Yusuf al-Fenârî ve İbrâhim bin Halil taraflarından tasdik olunmuştur:

« هذا ذکرما اشتری مفخرالفوارس سنان بك بن اسحق وکالة عن قبل الثبت الجلیلة الدقیقه ملکه‌الملکات تاج‌المکرمات فخرالمعظمات فاتحة‌المیامن والخیرات نتیجة‌العلی والمعادات کلبهار خاتون بنت عبدالله اعزالله تعالی انصارها و ضاعف بالجلال والعظمة اقتدارها بعد ثبوت وکالة عنها شرعا من حمزه بن علی‌المجلد ضیاع هو منه فی عقد صحیح شرعی ماهولی و حق و ملکی و فی یده و تحت تصرفه الی خیر صدق هذاالبیع منه و ذلك جمیع‌الارض الکائی ظاهر مدینه اماسیه فی محله ولد قزغون حدودما متصله بوقف قرشنلق تربه وبوقف مدرسهٔ خلیفه و بوقف‌المرحوم حضر پاشا و بما فی ید حاجی احمد بن محمد بجملة حدودها و حقوقها و مرافقهما و لواحقهما الداخلة فیها والخارجة عنها بثمن مقید مبلغه الف درهم و خمسمائه درهم فض رایج سلطانی خلد ملکه شرعا وبیعا صحیحین شرعین مشتملین علی ایجاب وقبول من‌عین ورؤیة تامه وقبض و اقباض ثمناوثمنا و تفرق عن‌المجلس العفد عن‌الارض منها و تشاور بینهما وضمان‌الدرك علی‌البایع المذکور وجری ذلك وحرر فی اوائل ذی‌الحجه‌لسنه اثنین وسبعین و ثمانمائه [22.VI.1468] — هوالموفق و صح مافیه عبدی واناالفقر صالح ابن امره القاضی باماسیه عفی عنها، طالبون واناالفقیر ابراهیم بن خلیل القاضی بالعسکرالمظفر عفی عنها، عرض علی قبلة واناالفقیر غلی بن یوسف الفناری القاضی بالعسکر المنصور عفی عنهما »

Ferman ise 883 târihlidir ve Şehzâde Bâzezid'in vâlidesi tarafından Tâcî beyin zevcesine satılan köyün tımâra verilmesi için ümerâdan Ahmed ve defterdar Kasım (*Kıvamüddin*) beylere gönderilmiştir:

«افتخارالاکابر .. والمکارم احمد و دفترنی و قوام‌الدین قاسم ... توقیع رفیع واصل اولیجاق معلوم اولکم سابقا یمن اقباله طربزونه سفر ایدیجك فرزند ارجمند امجد اسعدالنور اوغلم بایزید

de vakıf âidâtı 5000 akçe idi ve köydeki hristiyan reâyâ da cizye ve ispençelerini, evvelce olduğu gibi, yine vakfa veriyorlardı [415].

137 — Ayşe Hatun binti Sultan Mehmed Han mescidi vakfı

Çelebi Sultan Mehmed'in kızı Ayşe Hatunun Edirne'de bir câmii vardı ki, nâmına bir mahallede mevcuddur [416]. 873 de inşa edilen bu câmiden başka Üsküb'de de bir mescidi bulunmakta idi ve bunlar için, *Hayrebolu*, *Üsküb* ve *Yar-Hisar*'da vakıflar tahsis olunmuştu. 976 da Edirne defterinde bu vakıf şöylece tahrir edilmiş görülmektedir: [417]

محلهٔ جامع عایشه خاتون

وقف صاحب‌المسجد مرحومه عایشه خاتون بنت سلطان محمد خان طاب ثراه بر موجب وقفیه

حمام در قصبهٔ حیره‌بولی مع دکاکین 9 باب حاصل فی سته 5000

قریهٔ ذکریا تابع یار حصار حاصل فی سنه 3714

حمام‌مع دکاکین 10 باب درمحروسهٔ اسکوب برای مصالح مسجد درمحروسهٔ اسکوب حاصل فی‌سنه 120

المصرف در محروسهٔ ادرنه جهت خطیب فی یوم 1 .....

شرط واقفه محصولات مصارف مذکوره‌یه صرف اولنه و تولیت نفسنه بعده حاجی فیروزه و بعده حاجی یعقوبه صکره حاجی الیاسه صکره بونلرك اولادنه و اولاد اولادنه نسلاً بعد نسل بعدالانقراض محروسهٔ ادرنه‌ده جامع عتیق اوقافنه کیم متولی اولورسه اکه اوله و رقبه مقدم اوله اکر مسجد منهدم اولوب اعادهسی ممکن اولمزسه محصول اوقاف فقرایه و مساکینه اوله حالیا متولی امیردر»

طال بقائك ملکه‌الملکات والدهسی دامت عصمتهایه اماسیه توابعنده بر کوی تملیك ادب... مشارالیه اوغلم قپوسنده خدمت ایدن تاجی بك خاتونی اول کوی صاتون الوب بوندن اول کویك تیماره ویرلماسن امر ادب ... الحالة هذه هنوز امرم یرینه وارمامش امدی کرك‌درکه سابقا بیوردم اول کوی تیماره ویرب بونده بلدرهسز و مومی‌الیه اوغلمك والدهسی قبلندن اول کویك بهاسنی ویرمك اولمزکه صاتون آلان خاتون تصرف ادب بهاسی مقدار نسنه حاصل اولمش‌در... علامت شریفه اعتماد قلاسز .... محرم‌الحرام سنه ثلث و ثمانین و ثمانمائه [Nisan 1478] بمقام قسطنطنیه »

(krş. *Ali Emirî tasnifi*, n. 32 ve 33).

[415] krş. *470 n. tapu deft.*, 50 sıra n.

[416] *yk. bk.* s. 46

[417] krş. *1070 n. tapu deft.*, kopuk parça; Çelebi Mehmed'in yiğeni diğer bir Ayşe Hatun vardır. Fâtih devrine âit bir vesika, bize, Çelebi Mehmed'in Behram vilâyetinde (Ordu) kız Kardeşi Oruz اوروز Hatunun kızı Ayşe Hatuna, daha sonra, Ayşe Hatunun oğlu Mehmed Beye intikal eden bir köyün vakfiyeti için *mukarrer-nâme* istenilmekle bu köyün vakfiyeti müsellem ve mukarrer tutulduğuna dâir 872 târihli bir fermanı göstermekte ve bu malûmatı vermektedir (krş. *Tasnif heyetinde 31 n. vesika*).

b) Vezirler, ümerâ, saray mensupları v. s. evkafı

138 — Ali Bey medresesi vakfı

Edirne'de *Taşlık medresesi* veyâ *Ali Bey medresesi* denen medresenin kurucusu olan Ali Bey, yukarıda, nâmına kurulan bir mahallesini zikrettiğimiz. [418] Sadrâzam Mahmud Paşanın oğlu Ali beydir. Ali beyin yaptırdığı bu mescidi, sonradan, Mimar Sinan câmie tahvil etmişti. Edirne'nin *Üsküdar* nâhiyesine bağlı *Hatun (Vulgarohori)* köyü ve diğer iki köy bu medreseye vakfedilmişti. 890 da bu vakıf şöyle idi: [419]

«وقف مدرسهٔ علی بك

قریهٔ ولغارو خوری نام دیکر قریهٔ خاتون تابع اسکودر

فیروز عتیق طغان‌ه تمرتاش عتیق حاجی‌مقبل ، موسی بك ولد قوتلو بك ، حضر عتیق سلیمان بك...

غلمان وقف مذکورکه خراجلرین و جزیه رسوملرین وقفه ویرورلر....

کبران دیکرکه خراجلرین پادشاه الور اسپنجلرین و سایر رسوملرین وقفه ویرورلر .....

قریهٔ پولاد ... قریهٔ اسمعیل وقف مذکور....

جمعاً قری	خانه مسلم	مجرد خانه‌کبر	بیوه خانه‌کبرکه همان اسپنجه ویرورلر	حاصل
2	28	2	43	4	19	« 17.432

925 de *Hatun* köyünde, Ali beyin azadlısı Hamza ve bâzı çiftlikler vardı. Cizyelerini ve bütün resimlerini vakfa veren "*Gılmânân-ı vakıf*„ ve hâriçten gelen hristiyan reâyâ ile bu köyün hududunda ziraat yapanlar, *İsmâilce* köyünde oturup da *Hatun* köyünden çiftlik tutarak çift resmi ve öşürlerini vakfa ödeyenler mevcuddu. Bu esnâda vakfın geliri 22.534 [420], 980 de 32.325 [421] akçe idi.

Diğer taraftan Mahmud Paşa'nın 878 de tanzim edilen vakfiyesinde, İstanbul'daki câmii için Edirne'de hamam ve evler vakfettiğini bildirdiği gibi Çatalca, Silivri, Kırk-Kilise'deki müteferrik vakıf köyleri de kaydetmektedir. 953 deki kayıt şöyledir: [422]

« ناحیهٔ جامع‌المرحوم محمود پاشا

در محروسهٔ ادرنه حمام چفته در محلهٔ دباغین حاصل فی سنه 20.000

خانهاء فوقانی وتحتانی‌المعروف بجبه‌خانه درمحلهٔ عیسی بك حاصل فی‌سنه 2500

خانه در محلهٔ صاروجه پاشا حاصل فی سنه 360

زمین مقطوع در ذمم متفرقه در قرب طاشلق حاصل فی سنه 1640

[418] *yk. bk.* s. 56

[419] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 34 v.dd.

[420] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 98 v.dd.

[421] krş. *470 n. tapu deft.*, 75 sıra n.

[422] krş. *251 n. tapu deft.*, s. 109 v.dd., 114

.... شرط واقف مرحوم [محمود پاشا] توليت ابنايه و ابناء ابنايه و بعدالانقراض عتقايه و بعدالانقراض ازهد عتقايه... و واقف مزبور شرط ايلمش كه زوايد اوقاف جمع اولوب بر جامع شريف بنا ايتمكه كفايت ايتدوكى تقديرجه محروسهٔ ادرنه‌ده بر جامع شريف بنا اولنوب و اكر دخى زوايد اوقاف باقى قلورسه هر زمانده زوايد اوقافدن رقبات ايچون يوز بيك اقچه مضبوط و محفوظ دوروب... حاليا اوقاف مزبوره‌نك مساعده‌سى اولوب شرط واقف مقتضاسنجه محروسهٔ ادرنه‌ده جامع شريف اولنوب و هر زمانده يوز بيك اقچه محفوظ اولندقدن صكره هر سنه‌ده شرط واقف مقتضاسى اوزره علمايه و فقرايه قسمت عادله اوزره وظيفه تعيين اولنمغه مساعده ايدر... حاليا متولى على بيكدر وقفيه الواقع فى اواسط شهر صفرالمظفر من شهور سنه ثمان و سبعين و ثمانمائه باءضاءالمرحوم مولانا تعلى بن يوسف الفناري القاضى العسكر المنصور [12. VII. 1473]

Burada zikri geçen Edirne'deki câmi yapılmıştır ki; tahrir kaydında bahsedilmektedir [423].

139 — Berkuk Ağa mescidi vakfı

Edirne'de *Kıyık* semtinde bir mahallesiñi gördüğümüz [424] Berkuk Ağa, Fâtih devrinde, ehemmiyetli bir kimse idi ve mescidi için 883 de tanzim ettirdiği vakfiyesinde nakid para ve evler vakfetmişti: [425]

«محلهٔ برقوق اغا وقف صاحب‌المسجد مرحوم برقوق اغا بر موجب وقفيه نقديه 5000 و محلهٔ مزبورده امامه سكنى ايچون بر منزل وقف ايلمش كه مشتملدر.. صكره خرابه متوجه اولدوغى اجلدن بيك اقچه يه صاتلمش .... شرط واقف مصارفدن زايد قلان ضبط اولنوب وقت حاجتده مرمته صرف اولنه و توليت كندودن صكره اوغلى سفر شاهه صكره ابناء ابناسنه .. شرط ايلمش حاليا اولاد واقف منقرض اولمغين متولى مسجد مزبور امامى ولى بن بيراميدر تاريخ وقفيه 883»

140 — Dâye (Ümmi Gülsüm) Hatun mescidi vakfı Hundi Hatun vakfı

Edirne'de nâmına bir mahalle gördüğümüz [426], ve ayrıca kendi adını taşıyan köyler de bulunan Dâye Hatun — ki Fâtih'in sütannesi idi — mescidi vakfı hakkındaki 976 târihli tahrir kaydi şöyledir: [427].

محلهٔ دايه خاتون حاليا مزبور مسجد ضايع اولمشدر

وقف صاحب‌المسجد دايه خاتون مزبور مسجدى سابقا تورك يوسف بنا اتمش صكره مرور ايام ايله خراب اولوب مزبوره دايه خاتون بنا اتمش دايه خاتونك وقفى يوغمش جمله اوقافى قرى

[423] *yk. bk.*, s. 56
[424] *yk. bk.*, s. 55
[425] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 318
[426] *yk. bk.* s. 54 v. d.
[427] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 332 v. d.

خاتونك‌در مزبور خاتون استانبولده نجه اوقاف ایدوب و مغلقره ناحیه‌سنده برکوی و چورلیده بر حمام و محروسهٔ ادرنه‌ده بعض اوقاف ایلش ایمش اکثر مصارف استانبولده ایمش استانبولده اولان اوقاف استانبولده یزلدوغی اجلدن همان بونده محروسهٔ ادرنه‌ده واقع اولان اوقاف یازلدی

کاربان سرای در خارج باب منیاس — مانیاس قپوسی خارجنده بر قصاب
مع دکاکین 7باب حاصل فی‌سنه 1740 — دکانی حاصل فی سنه 720

بش باب حجرات وار ایمش عایشه
خاتون محله‌سنده.. اون بیك اقچه‌یه صاتلوب
عرصه‌لری مقاطعه‌یه ویرلمش 840

حمام چفته دز قصبهٔ چورلی حاصل فی سنه 8000 مغلقره توابعنده قریهٔ حراله که جزیهٔ کفره و رسم چفت و عشر شرعی ورسوم عرفی و یکرمی نفر اورتاجی قوللری و اوغللری و قزلری و باغچه‌لری و حمام و منازل ایله که حدودی وقفیه‌سنده مسطوردر المصرف .....

مزبور دایه خاتون مسجدنی سابقا بنا ایدن تورك یوسف اندوکی اوقاف بونلردرکه ذکر اولنور سرای عتیق محله‌سنده بر سفلی او اوزرنده غرفه و ایکی دکانله حجرات مقاطعه‌یه ویرلمش فیروزاغا مسجد محله‌سنده داخل قلعه‌ده بر منزل وار ایمش»

Burada bahsedilen Hundi Hatun, Dâye Ümmi Gülsüm Hatunun kızı olup, Fâtih'in 858 de annesine temlik ettiği, bu kayıtta da zikrolunan, Malkara'daki *Harala* köyü, irsen kendisine intikal etmiş, 887 de *mukarrer-nâmesini* almış, 890 da da *vakıf-nâmesini* yazdırmış, İstanbul, Edirne ve Harala'daki mescidlerine vakfetmişti. Hundi Hatunun mîrahur İlyas Beyin zevcesi olduğunu da bildiren 925 tahrir kaydi başlıca şöyle görünmektedir: [427] mükerrer]

«وقف حوندی خاتون‌که اصلده مرحوم مغفور سلطان محمد خان علیه‌الرحمه والغفران ام کلثوم خاتونه تملیك ایدوب ثمان و خمسین و ثمانمائه یلنده حکم شریف ارزانی بیورلمش بعده ارثله قیزی حوندی خاتونه منتقل اولوب سنه سبع و ثمانین و ثمانمائه شعبانده مقررنامه صدقه اولنمش بعده قریهٔ مذکورهٔ مشارالیها خوندی خاتون وقف ایدوب سنه تسعین و ثمانمائه ذی‌الحجه‌سی اوایلنده وقف‌نامه یازدرمش پادشاهمز حضرتلرندن دخی مقررنامه حکم شریفلری واردر جمیع حقوق شرعیه‌سی و رسوم عرفیه‌سی وقفه ضبط اولنر قریهٔ خراله تابع قضاء میغلقره جماعت کفره خراجلرین و اسپنجه‌لرین بر ازادن ویررلر وقف ایچون ضبط اولنور .....

کفرهٔ خراج گذاران که خراجلری خاصهٔ همایون ایچون ضبط اولنور ....
کبران حیانه که صکره‌دن کلب بونده متمکن اولمشلردر .....
اورتاجیان که بعضیلری قدیمی قول و بعضیلری قول اوغللریدر ...

[427 mükerrer] krş. *75 n. tapu deft.*, var 287 v. dd.

خانه‌مسلم	خانه‌کبران	مجردان	اورتاجیان مع ولدان	حاصل الجملتان
24	15	11	19 نفراً	13.911

المصرف اوقاف خوندی خاتون بر موجب وقفیه که استانبولده بر مسجد و ادرنده بر مسجد و حمالده بر مسجد واردر و قریهٔ خراله‌دن غیری استانبولده و ادرنده بعض دکانلر و حجرات واردر و اجاره‌لری بیله صرف اولنور .....

مذکوره خاتونك زوجی امیراخور باشی الیاس بك المشهور به قراجه امیراخور ناظر اولدوغی حالده یومی اون اقچه مشروطدر شمدی ناظر یوقدر ....

خان در استانبول قومهری و چلبی اوغلی ملکنه متصلدر ....

خان دیکر علوی وسفلی در استانبول کوهر پوله و خطابی ملکنه متصلدر ...

خان دیکر علوی و سفلی در ادرنده در قرب دلکلو قیا ....

خان دیکر در ادرنه ادرنده اولان مسجدوك مؤذنه مشروطدر

تاریخ وقفیهٔ خوندی خاتون المذکوره فی اوایل شهر ذی‌الحجه من شهور سنه تسعین و ثمانمایه [9. XII. 1485]

141 — Derviş Bâyezid zâviyesi vakfı

Gelibolu'da, *Seydi-Kavağı* denen yerde, Derviş Bâyezid adlı bir kolonizatörün vakfı vardı. Belki, Murad II. devri adamlarından olan bunun vakfına evvelâ kulu Doğan, onun da vefâtında oğlu Mahmud mütevelli olmuştu. Bu zâviye vakfı olarak Gelibolu'da kervansaray, *Bolayır*'da hamam v.s. vardı. Fâtih devrindeki tahrir kaydi şöyledir: [428]

«وقف زاویهٔ درویش بایزید در سیدی قوانغی طوغان آدلو قولی متولی ایمش اول وفات ادیجك اوغلی محموده ویرلمش جهت تولیت بعدالمرمت عشردر باقیسی آینده‌یه رونده‌یه صرف اولنور

کاروبان سرای در کلیبولی	حمام در بولایر	حمام در قواق	اسیاب 2	نفس‌قواقده باغ
فی سنه 270	فی سنه 850	فی سنه 650	فی سنه 100	بر پاره خراب

صغمال‌صغرلر عدد 15	بر چفت وارمش	طوزلا یری بر	کاروبان‌سرای	کاروبان‌سرای‌دزقواق
ضایع اولمش	شمدی ضایع	پاره 150	دربولایر خراب	صاتلمش ضایع

شیر مرد نام قول زاویده خدمت ادر یکون 2020 »

142 — Emir Şah Çelebi bin Mihal-Koçi mescidi vakfı

Mehmed Çelebi bin Mihal-Koçi mescidi vakfı, Murad II. devri adamlarından olan Mihal-Koçi adındaki birisinin iki oğlu, Emir-Şah Çelebi ve Mehmed Çelebi nâmına Edirne'de iki

[428] krş. *12. n. tapu dett.*, s. 216 v. d.

mahalle vardı ve her ikisinin yaptırdıkları mescid için vakıfları mevcuddu. *Emir-Şah Çelebi vakfı*nın târihi belli değilse de *Mehmed Çelebi vakfı* 857 târihlidir. 976 da bu vakıfların kaydı şöyledir: [429]

محلهٔ مسجد امیرشاه چلبی بن میخال قوچی

وقف صاحب‌المسجد امیرشاه بر موجب دفتر عتیق تونجه کنارنده دارالسعاده یکی سرای قربنده اوتوز اولك یرمقاطعه‌سندن حاصل فی سنه 420 زمین مقطوع .... یکون 900 »

محلهٔ مسجد محمد چلبی ابن میخال قوچی مع جامع مسعود خلیفه و معلم‌خانهٔ قرایجن احمد بك وقف‌صاحب‌المسجد برموجب وقفیه‌الواقعه فی‌اوایل ذی‌الحجه سنه سبع وخمسین وثمانمائه [3.XII.1453] بامضاء مولانا محمود بن ابراهیم‌القاضی بادرنه المحروسه اصل وقف زمین مقطوع .... »

143 — Hayreddin Hoca imâreti vakfı

Fâtih'in hocası mevlânâ Hayreddin'in İstanbul'da *Un-Kapanı* semtinde *Üç-Mihraplı* denen mescidi, medrese ve mektebi [430] için Edirne'de Çöke nâhiyesinde *Kara-Yusuflu* köyü vakfedilmişti:

«وقف عمارت مولانا خیرالدین خواجه قریهٔ قره‌یوسفلو [در ناحیهٔ چوکه] »

890 daki bu vakfın tahrir kaydi, defterin yanlış ciltlenmesi yüzünden, sıhhatle tesbit edilemediği halde 925 de 3722, 980 de 4827 akçe görünmektedir [431]. Bu vakfın İstanbul'da *Vefâ* nâhiyesindeki mahallesinde, 953 tahrir kaydinde şu tafsilât mevcuddur: [432]

«محلهٔ جامع خیرالدین

وقف‌المرحوم خواجه خیرالدین‌المزبور برای جامع و مسجد و مدرسه اصل وقف خانهاء متعدده و متنوعه علویات و سفلیات در محلهٔ مزبوره حالیا کاریان سرای اولمشدر حاصل فی سنه 8000

خانهاء در محلهٔ مولانا حضر بك متصل میخانهٔ پهلوان بایزید و طریق حاصل فی سنه 6180

قریهٔ یوسفلو تابع محروسهٔ ادرنه حاصل فی سنه 25.000

قریهٔ احمد بك تابع قضاء ویزه حاصل فی سنه 2.000

زمیر مقطوع در ذمم ناس حاصل فی سنه 539

حجرات جدیده در قرب جامع حاصل فی سنه 5154 یکون حاصل فی سنه 46.874

شرط واقف جمله مصارفدن رقبه تقدیم اولنوب بعده سایر مصارف کورله و تولیت کندودن صکره ابناسنه .... بعدالانقراض والیٔ مملکت رأینه مفوض اوله حالیا متولی علاءالدینندر »

[429] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 1, 6; yk. bk. s. 45

[430] krş. *Hadikatülcevâmi, I.*, s. 53; Bunun inşası «خیردین» terkibinin delâlet ettiği 874 tarihidir. ölümü 880 târihindedir.

[431] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 26; *77 n. deft.*, s, 118; *470 n. deft.*, 87 sıra n.

[432] krş. *251 n. tapu deft.*, s. 324 v. d., 367

144 — Hızır Ağa mescidi vakfı

Edirne'de bir mahallesini gördüğümüz [433] Hızır Ağa bin Hüseyin, Edirne'de bir mescid yaptmış ve mahallesinde bir hamamı ve beş hucreyi buna vakfetmişti. Bilâhare bu odaların yerinde inşa ettirilen ahır 976 da Cem Sultan'ın kızdan torunu edinde bulunmakta idi: [434]

«محلهٔ مسجد حضر اغا وقف صاحب المسجد حضر اغا بن حسين وقفيه‌سى بولنيوب دفتر عتيقدن نقل اولندى مذكور مسجد محله‌سنده بر حمام كه حدودى وقفيه‌سنده مسطوره‌در حاصل فى سنه 4000 حمام مزبور حوليسنده بش حجره واريمش خراب اولمش عرصه‌سنى خليل بك نام صو باشيه مقاطعه‌يه ويرلمش خليل بك اوغلى قوچى بك تصرفنده ايكن بر بويك اخور بنا اولنمش بيلده يوزالتمش اقچه مقاطعه‌يه ويرلمش ديو دفتر عتيق ده قيد اولنمش حاليا مذكور اخور جم سلطان قزينك قزى تصرفنده وكندوسى بونده بولنديغى اجلدن خيلى مدت ايمش مقاطعه التماز ايمش لكن مقاطعهٔ مزبور مقرر ايدكنه عدول مسلمين خبر ويرديلر ....»

145 — Hacı Kemâleddin İsmâil-Bey bin Abdullah vakfı

Edirne'de *yeni-saray* civârında bir medrese ve mescid yaptıran ümerâdan Hacı Kemaleddin Bey bin Abdullah, bu tesisleri için *Edirne*'de hamam, dükânlar, odalar, *Gelibolu*'da ve Bursa'da muhtelif emlâk ve Yanbolu havâlisinde müteaddid köyler (*Göbel, Kovanlû-Halil, Gök-Taş, Tatar-Meşhedi, Göbellü-Yaylası, Hoşkadem-oğlu* v. s.) vakfetmiş ve 869 da tanzim edilen vakfiyeyi *Edirne kadısı* Halil Paşa oğlu İbrhim Çelebi ve *kazasker* Mahmud bin Seydi Ahmed tasdik eylemişlerdi. Şâhidler arasında bilhassa şu isimler görülmektedir: Şeyh Hasan Çelebi bin Nizâmeddin, Hacı Şirmerd bin Abdullah *atîk-ı* Halil Paşa, Aydın *atîk-ı Halil Paşa*, Bâyezid bin Abdullah *atîk-ı İbrahim Çelebi*, atîk-ı Halil Paşa, Sinan Çelebi bin Mustafa bin Yahşi Fakih... [435]

[433] *yk. bk.* s. 63

[434] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 181 v. d.

[435] krş. *mâliyeden müdevver vesâik*, A. cedveli n. 162/3. Vakfiyeler arasında fac simile neşrini istediğimiz bu arapça vakfiyenin başlığı şöyledir:

«... صاحب الخيرات والحسنات منشئ المبرات والصدقات افتخارالامرا والاكابر جامع المعالى والمفاخرالمخصوص بعناية الملك القادر الحاج كمال الدين اسماعيل بك بن عبدالله دام عزه و زاد احسانه فبنى رجاء من الله تعالى فضله العميم و احتراز عن عذابه الاليم دارالعلم و هى المدرسه الكاينه فى ظاهر مدينه دارالفضلاء معدن الامراء مدينة ادرنه حميت عن الشرور والفتنه فى قرب الدار السلطانيه الجديده ... حرر ذلك فى اواسط جمادى الآخر من شهور سنه تسع و ستين و ثمانمائه هجريه [12.II.1465] »

146 — İsfendiyar-Oğulları (İsmâil Bey, Mahmud Bey, Kaya Bey bin Kasım Bey bin İsfendiyar, Bâyezid Çelebi «*Bey*» bin Mahmud Bey İsfendiyarî) vakıfları

Kastamonu Beyleri olan Candar-oğulları, diğer adı ile, İsfediyar-Oğulları hânedanının Osmanlılarla XIV. asırdan itibâren münasebetleri vardı. Murad II. devrinde bu münâsebet dostça bir şekil almış, iki hânedan arasında sıhriyet teessüs etmişti. Pâdişah kendisi, İsfendiyar beyin kızı ile izdivaç ettiği gibi hemşirelerini de İsfendiyar beyin oğulları İbrâhim ve Kasım beylere vermişti.

Evvelâ, İbrâhim beyin oğlu İsmâil Beye Filibe'de *Markova* köyü, Fâtih tarafından, haraç, ispençe ve mahsulâtiyle temlik edilmiş, o da, 872, 876 ve 882 târihli vakfiyelerle, bu köydeki câmiine meşrute olarak *Filibe*'ye tâbi *Kadı*, *Hacı* ve *Marvas* köylerindeki müsakkafâtı, hayatında tevliyetin kendisine ölümünden sonra oğlu Hasan beye ve müteâkiben evlâdlarına intikal etmek suretiyle, vakfetmişti [436]. Bu köyün, yine Fâtih zamanında, timara verildiği görülüyorsa da, sonradan, Bâyezid II. vakfiyetini muteber tutmuştur. 935 kaydi şöyledir: [437]

«وقف اولاد اسمعیل بك بن اسفندیار بك قریهٔ مارقوه نام قریهٔ مرحوم سلطان محمد خان مزبور اسمعیل بکه خراجیله واسپنجه‌سیله و سایر محصولاتیله حدودی و سنوریله تملیك ادوب ویرمش ایمش مذکور اسمعیل بك دخی وقف اولاد ادوب تصرف اولنور ایکن صکره یوزلوب تیماره ویرلمش بعده مرحوم سلطان بایزید خان وقفیتن مقرر دوتوب حکم شریف ارزانی قلمش اول حکم موجبنجه الی یومنا هذا وقف اولادلقدن ازره تصرف اولنور مرحوم سلطان محمد خان ویردوکی ملك‌نامه‌سی و مرحوم مغفورله سلطان بایزید خان صدقه ایتدوکی مقررنامه کورلدی حالیا پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلری درکاهندن حکم شریف صدقه اولنمش

قریهٔ مارقوه واروز عن قریهٔ اروق که خراجلرین خداوندکاره و اسپنجه‌لرین و عشرلرین وقفه ویرلر.

خانه مسلم	خانه کبران	چنکانیان قریهٔ مارقوه	چلتوکجی	حاصل
14	70	47	4	27.500 «

İbrahim beyin diğer oğlu Mahmud Beye de Fâtih, *Edirne*'de *Musâ-Beylû* köyünü temlik etmiş, ve burayı Mahmud Bey 890 da tasarruf eylemekte bulunmuştu: [438]

[436] Arapça vakfiyenin 1257 târihli bir sureti Fâtih devri, *Ali Emirî tasnifi* 57 numaradadır. Vakıflar kayıtlarından alınan bir sureti vakfiyeler arasında neşredilecektir.

[437] krş. *370 tapu deft.*, s. 118

[438] krş. *20 n. tapu. deft.* var. 37

«ملك محمود بك بن ابراهيم بك بن اسفنديار حاليا پادشاهمز سلطان بايزيد خان عموم عنايت و و عموم حمايت نظرين ايدب اشبو موسى بكلو نام كوپى هبه وتمليك ايدب لواحقيله و توابعيله باغشلويوب الله حكم عالم ارايى صدقه اولنمش شمدى ملكيت ازره مزبور محمود بك تصرفنده‌در

	خانه	مجرد	حاصل
قريهٔ موسى بكلو	24	11	4417
«			

Mahmud Bey, sonradan bu mülkü bu köyde yaptırdığı zâviyeye vakfetmiştir ki, 935 de, bu hususta şu kayıt vardır:

« ملك محمود بك اسفنديارى سابقا اشبو موسى يكلو نام قريه مرحوم سلطان محمد مزبور مخمود بكه حدودى سنورنله اشكونجى اشر چفتلك طريقيله ويروب تصرف ايدرمش بعده مرحوم سلطان بايزيد خان قريهٔ مرقومهٔ هبه و تمليك ادوب الله حكم صدقه بيورمش محمود بك داخى مذكور قريده بنا اتدوكى زاويه‌سنه وقف ايلش قريهٔ موسى بكلو وقف زاويهٔ مزبوره تابع ادرنه بو قريه سربست اولوب نيابتنه ويوده‌سنه نائب ويوه‌جى دخل اتميه ديو ملك نامهٔ خاقانى ارزانى قلنمش

	خانه مسلم	مجرد	كبر	حاصل
«	30	3	3	3783

Mahmud Bey, Dimetoka'da *Azizlü* (*Yaraklû*) köyünü Zağnos Bey den satın almış ve ona da, timâra verildikten sonra, *Bâyezid II. hükmü* ile tasarruf etmişti. 890 da bunun kaydı şöyledir: [440]

«ملك محمود بك بن اسفنديار مزبور محمود بك زغنوس بك دن صاتون الدوغى يراقلو و عزيزلوكه كوى اولمش‌در مرحوم سلطان محمد خان زماننده تيماره ويرلمش ايمش تيمار اولدوغى سببله مزبور عزيزلو يراقلو نام مزرعه‌دن ايرلب قزل كوللو نام مزرعه ايله باشقجه بر كسنيه ويرلمش ايمش حاليا پادشاهمز سلطان بايزيد خان عنايت نظرين ايدب كرو مذكورك ملكيتى مقرر دوتب الله سنورنامه توقيع همايون ارزانى قلنمش اول سينور نامده شيله مسطور اولمش‌كه بوندن اول قاضى عسكرم ابراهيم چلبى خدمتلرى وارب بو ملكه سينور تعيين ايديجك مزبور عزيزلو يراقلونك سينورنده حاصلى بولنمش بلكى همان اكسى بردر ديو فلان مزارعله كه ذكر اولان يراقلونك حدودنده و سينورنده‌در ديو حجت شرعيه ويرلمش اول حجت شرعيه موجبنجه عزيزلو يراقلويه الحاق اولنمش و مزبور قزل كوللو نام مزرعه كه سكللو قواق دخى ديرلرمش اول داخى عزيزلويه تابع ايمش و قيون ارى بوستانلغى‌كه قياجق داخى ديرلر و چكردكلوكه بالجى بوكى و ديرنك بوكى و جيوالو دخى ديرلرمش و فرونجق وقزولوجه ويرانى بونلر داخى‌مزبور يراقلو سينورنده بله حاصل ايمش مسفور محمود بكوك النده اولان سينورنامى موجبنجه ملكيت ازره مزبور محمود بك ازرنه قيد اولندى

قريهٔ عزيزلو نام ديكر يراقلو ملك مذكور ....

[439] krş *370 n. tapu deft.*, s. 15

[440] krş *26 n. tapu deft.*, var. 136 v. d

مزرعهٔ قزل کوللو نام دیکر سکالو قواق تابع عزیزلو

	جما	خانه	مجرد	حاصل مع مزارع
«		28	17	5948

Bu köy ve mezreaları, Mahmud Bey, sonradan kısmen zâviyesine kısmen de Medine'ye vakfetmiştir ki, 935 tahriri bunu şöyle tesbit etmektedir: [441]

«.... بعده مذکور محمود بك داخی مزرعهٔ عزیزلو و قیاجغی حضرت رسول علیه‌الصلوة والسلام تربهٔ منوره‌سنه وقف اتمش و مزرعهٔ مرادکه خلاج مراد دخی دیرلر و مزرعهٔ چکردکلو و بالجی بوکه و فرونجك (فرونجق) و مزرعهٔ حیوالو بش قطعه مزارع اولوب ابناسنه ابناسندن عتقاسنه و عتقاسندن صکره موسی بکلو نام قریه‌ده اولان زاویه‌سنه وقف اتمش بونلردن ماعدا سنورنامه‌ده مسطوردر ملکیت ازره باقی‌درکه وقف حضرت رسول ....

	یکون وقف محمودبك	قرا	مزرعه	خانه‌مسلم	مجرد	چنکانه	خانه‌کبر	حاصل
«	1	3	67	45	1	1	12	19.413

Mahmud beyin oğlu Bâyezid Çelebi'nin Edirne'de bir mahallede odalarını görmüştük [442]. Aşağıda görüleceği üzere Dimetoka'daki bu mezrealardan birini, Bâyezid Çelebi, Kanunî devri vezirlerinden Mahmed Paşa'ya satmıştır.

İsfendiyar oğullarından Kasım beyin oğlu Kaya Beyin de Malkara'da bir *imâreti* vardı ki, bunun tçin, Malkara'da dükân ve kervansaray ile, ehemmiyetli nakid para vakfetmişti. Fâtih devrinde bu vakfa âit şu kayıt görünmektedir: [443]

«وقف عمارت مرحوم قیا بك ولد قاسم بك ابن‌المرحوم اسفندیار بك طاب ثراها کاروبان سرای درنفس میناقره حمام محروسهٔ بروسه‌یانده عن‌اسیاب عن‌چفتلك عن‌دکان‌قصاب بش‌دکانیله جوارنده یدی دکان دمرزلرده برکوی رسم 600 حاصل 500 حاصل 300 حاصل 600 حاصل 180 حبلوسندن‌غیرحاصل 500

نقد اقچه	از معامله فی سنه	بو ذکر اولان محصولات وقف نامه‌لری موجبنچه عمارتوك
180.500	18.050	مصالحنه صرف اولنور »

147 — Karabaşlu vakfı

Edirne'de Karabaşlu nâmına bir vakıf vardı ki, bir müddet Seyyid Kasım elinde kalmış ve 890 sıralarında mahlûl bulunmuştu: [444]

[441] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 31
[442] *yk. bk.* s. 58
[443] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 262
[444] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 34

«وقف قره‌باشلوکه اولدن کلن بکلربکیلر خداوندکار پاشی صدقه‌سی بر درویشه ویرورلریمش حالیا سید قاسم النده ایمش بر زمان نصرف ایمش شمدی محلولدر دیدلر حاصل عشر حبوبات و امرود و غیرها 289»

148 — Kara-Bulut (İbrahim Ağa) mescidi vakfı

Edirne içinde nâmına bir mahalle teessüs ettiğini yukarıda gördüğümüz [445] Kara-Bulut lâkabını taşıyan İbrahim Ağa, Murad II. ve Fâtih devirleri ricalinden idi. Kendisine Edirneye tâbi *Sekban-Yusuf* (*Küçük Sekban*) köyü temlik edilmiş, o da, bu köyü, Edirne'deki diğer emlâki ile birlikte, mescidine vakfetmişti. Malûm zamanda bozulup timara verilmişse de, sonradan, Bâyezid II. tarafından vakfiyeti mukarrer tutulmuştur. 890 sıralarında şöyle tahrir edilmişti: [446]

«وقف مسجد قره بولت در ادرنه مذکور وقف سکبان یوسف نام کوبی وقفیته و ملکیته مرحومین سلطان مراد و سلطان محمد خاندن توقیع شریفلری واردر صکره بوزلب تیمار اولمش حالیا کرو پادشاهمز سلطان بایزید خان وقفیتی مقرر دوتب توقیع جهانمطاع ارزانی قلمش کرو وقفیت ازره تصرف اولنر

	کندم	جو و غیرها	خانه	حاصل
قریهٔ سکبان یوسف	11 مد	20 مد		
«	1100	2000	3	3206

925 de, Yavuz Sultan Selim tarafından da vakfiyeti tanınan, bu köyde hâriçten ekenlerle mahsulleri tansif olunan ortakçılar da vardı ve mahsul vâridâtı (*gend.* 5 mud 1000, *cevv* ve *gayr.* 12 mud 1440...) 2938 akçe idi [447]. 935 de 13 müslim hâne ve 5 mücerred tahrir edilen köy vakfa 3012 akçe [448], 980 de ise 4047 akçe veriyordu [449]. *Kara-Bulut vakfının Edirne içindeki* mülküne gelince, bunu 976 da şöyle görüyoruz: [450]

«محلهٔ مسجد قره‌بولود وقف صاحب‌المسجد ابراهیم بن عبدالله‌الشهیر بقره بولود واقف مزبور ادرنه توابعندن کوچك سکبان دمکله معروف قریه‌ده اون نفر مزوج عبید حاصلرندن و سایر قریه‌ده اولان رعایانك حاصلندن عشری اولاد ایچون جهت تولیت اخراج اولنوب

[445] *yk. bk.* s. 49
[446] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 6
[447] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 130
[448] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 14
[449] krş. *470 n. tapu deft.*, 83 sıra n.
[450] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 361 v. d.

صکره باقیدن مسجد ایچون عشر الته اندن تخم اخراج اولنه بعده تنصیف اولنوب نصفی ابنایه و نصفی مزبورین عبیده اوله دیو شرط ایلش مذکور عبید منقرض اولوب کسنه قالمامشدر
حاصل از قریهٔ مزبوره بروجه تخمین 4500

تحت القلعه قربنده اوچ باب دکان وار ایمش حالیا کاربان سرای اولمش مذکور خاندن حالیا حاصل 1800 ـ صکره تمام اتمدن وفات ایدوب حمید چلبی نام متولی صاتون اوب اتمام اتمش ـ حاجی طغان کاربان سرای قربنده بر بوزه‌خانه وارایمش. حکیم‌لاری بغیر اجارة یقوب یرینه مسجد بنا اتمش اما مقاطعه ورمزلریمش بوزه‌خانه‌نك نقضی ایچون بدل بر فرن ورمش حسن پاشا مسجد قربنده ایمش دیو دفتر عتیقده قید اولمش شمدیکیحالده مزبور فرن وقفیت ازره تصرف اولنورمش

حاصل فی سنه 360
المصرف جهت امامت .... یکون 5170

وقفیه‌ده ایکی اقچه رقبه ایچون ... و تولیت کندودن صکره اوغلی براق چلبیه صکره انوك ابناسنه و ابناء ابناسنه ... شمدیکیحالده متولی براق چلبی ابناسندن عثمان چلبیدر

مزبور واقف قرق بیك اقچه وقف ایلش بر معلم‌خانه مصالحی ایچون صکره مبلغ مزبورك اون بیك اقچه‌سنه بر معلم‌خانه بنا اولنوب باقی یکرمی بش بیك آقچه‌سنه قاسم پاشا حمامی قربنده بر پاره یر صاتون النمش مقاطعه‌سنه معلم متصرف ایمش ..... »

149 — Kemal Paşa (Mehmed Çelebi, Şah Çelebi) mülkü

Edirne'ye bağlı *İsâ bin Bâyezid çiftliği* — ki *Sükün-oğlu* (*Söğün, Söğüt-oğlu*) köyünden bölünmüş müsellemlik idi — aslen Kemal Paşanın mülkü iken [251], sonra, oğlu Mehmed Çelebi'ye intikal etmiş, Fâtih zamanında timara verilmekle beraber, Bâyezid II. tarafından mülkiyeti mukarrer tutulmuştu. 890 daki tahrir kaydinde bu mülk çiftlikte hâlâ *Kemal Paşa'nın gulâmları* mevcuddu: [452]

«ملك محمد چلبی ولد کمال پاشا اتاسندن قلمش ملك ایمش مرحوم سلطان محمد خان زماننده بوزلب تیمار اولمش ایمش شمدی کرو پادشاهمز سلطان بایزید خان مزید مرحمت ایدب ملکیتن مقرر دوتب توقیع شریف ارزانی قلمش حالیا ملکیت ازره تصرف اولنور
چفتلك عیسی ولد بایزید سکون اوغلی کویندن بولنمش مسلمك ایمش
ایاس غلام کمال پاشا شیرمرد غلام کمال پاشا... قراجه غلام کمال پاشا صاروجه عتیق ایاس....»

Bu mülk çiftlik, sonradan, Mehmed Çelebi'den yiğeni Şah Çelebi'ye intikal etmiş ve mülkiyeti mukarrer tutulmuştu. 925 de ve 935 de 4700 akçe geliri vardı: [453]

[451] *yk. bk.* s. 74
[452] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 45
[453] krş. *77 n. deft.*, s, 133 v. d.; *370 n. deft.*, s. 15.

«ملك شاه چلبی‌الشهير ولد كمال پاشا عموسی محمد چلبی‌دن قالمش ايمش... حاصلی 4711»

980 de bu çiftliği, diğer adı *Umur* olan, bir köy olarak ve *Kemâl Paşa çiftliği* ve evler bulunduğunun kaydedildiğini görüyoruz: [454]

«... قريهٔ عيسی بن بايزيد نام ديكر اومور اصلده سكون نام قريهٔ مزبوره‌دن ايرلمش مسلم چفتلكی ايمش مرحوم كمال پاشانك چفتلكی واولری واردر درقرب اسميل ..... يكون حاصل 4280 »

150 — Mehmed Çelebi bin İsâ Bey bin İshak Bey imâreti vakfı

Murad II. devri ümerâsından Bosna serhad beyi İshak beyden evlâdlarına [455] kalan Edirne'de *Uzgaş* (*İshak-bey*) köyü, İshak beyin torunu Mehmed Çelebi tarafından babası İsâ beyin Üsküp'de yaptırdığı imâretine vakıf ve tahsis etmişti. 890 tahrir kaydi şöyledir: [456]

«وقف عمارت محمد چلبی بن عيسی بك بن اسحاق بك دده‌سندن و اتاسندن قلمش ملكيمش وقف ايمش اسكوبده عمارته صرف اولنور اما براتلری كورلمدی

قريهٔ اوزغاش نام ديكر اسحاق بك كوبی ....

يايا و يماقلری كه بو كويده ساكن اولب رعيت رسمن ويرورلر عشرلرين دوتارلر ....

جماً	خانه	مجرد	حاصل
«	18	1	8621

[454] krş. *470 n. tapu deft.*, 84 sıra n.

[455] İshak beyin, İsâ beyden başka, Mehmed Bey ve Hüsvin Bey adında iki oğlu daha olduğu ve babasının da Koç-Hüseyin Bey isminde biri bulunduğu, Fâtih devrine âit iki vesikadan anlaşılmaktadır (krş. *Ali Emîrî tasnifi*, Fâtih, n. 23, 26). Başlıkları şöyledir:

«ما .. فيه حرره ابراهيم بن خليل‌المولی

هذا ذكر ما اقره افتخارالامرا والاكابر حاوی‌المعالی والمفاخرالمخصوص بعنايةالملك‌القادر حسين چلبی بن‌المرحوم اسحق بك بن‌المرحوم قوج حسين بك طاب ثراها ... افتخارالعلما والاعالی معتمد الملوك والفضلا مولانا محی‌الدين بن‌المرحوم الحاج احمد ... و حرر فی اواخر ربيع‌الاول من شهور سنه خمس و ستين و ثمانمائه ... » [13.I.1461]

«... حرره ماوقع .. ابراهيم بن خليل القاضی بادرنه المحميه عفی عنهما ....حامله هذاالكتاب سكينه خاتون .... الاعزالاكرم حسين بك بن اسحاق بك بن قوج حسين عن جميع حصتها فی محلفات لها لها المرحوم محمد بك بن اسحاق بك .... فی اواخر جمادی‌الاولی سنه سبع و خمسين و ثمانمائه » [8.VI.1453]

[456] krş. *20 n. tapu. deft.*, var. 7

925 ve 935 târihinde bu köy ve ihtilâflı olan bir mezrea yine imâ ret vakfına âitti: [457]

«وقف عمارت محمد چلبی بن عیسی بك بن اسحق بك اتاسندن قالمش ملکی اولوب اسکوبده ولان عمارته وقف ادوب عمارت مزبوره‌یه تصرف اولنور

قریهٔ اوزغاش نام دیکر اسحق بك تابع ادرنه	خانه‌مسلم	مجرد	خانه‌کبر	حاصل
	24	3	2	8028

مزرعه اوزغاش خارجدن اکرلر در سنور قریهٔ مزبوره ذکر اولان مزرعه مرحوم سلطان محمد مانده اوقاف منسوخ اولیجاق تیماره ویریلوب بعده سلطان بایزید خان اوقاف مقرر ایلدوکنده بو مزرعه‌دن اول ذکر اولان قریهٔ اوزغاش وقفیتن مقرر بیورب صاحب وقف اولان محمد چلبی اول جینده فوت اولمش نولیت مزرعه خصوصی مبهم قلوب حالیا وقف مزبوره‌نك سنورنده واقع اولدوغی حکم همایونله تفتیش اولنوب شرعله ثابت اولماغین مولانا ادرنه قاضیسی محمد بن علی‌الاجالی حجت موجبنجه وقفه یازلدی حاصل 1023

یکون مع قریهٔ اوزغاش	قرا	مسلم	مجرد	کبر	مزرعه	حاصل
	1	24	3	2	1	9051 »

980 sıralarında köyün vakıf geliri 9101 ve mezreanın ise 1000 akçe idi [458].

151 — Mehmed Paşa (Rum) vakfı

Fâtik devri vezirlerinden Rum Mehmed Paşa, İstanul'da Üsküdar'da bir imâret yaptırmış, İstanbul'da hamam, ev ve dükânlar ile birlikte Dimetoka'da *Ada* nâhiyesinde bir köyü (*Toyca-Oruzlû*) bu imârete vakfetmişti. Fâtih'in Mehmed Paşa'ya hibe ve temlik edip onun da imâretine vakfettiği bu köy, bir aralık, timara verilmişse de, sonradan, Bâyezid II. tarafından vakfiyeti mukarrer tutulmuştu. 890 sıralarında bu vakfın tahrir kaydi şöyledir: [459]

«وقف عمارت محمد پاشا در اسکودر تابع استانبول مرحوم سلطان محمد خان طاب ثراه اشبو طویجه اروزلو نام کوی روم محمد پاشایه هبه و تملیك ایدب باغشلش ایمش مزبور داخی عمارت مزبوره‌یه وقف اتمش ایمش صکره بوزلب تیمار اولمش ایمش حالیا پادشاهمز سلطان بایزید خلدالله سلطنة کرو وقفیتی مقرر دوتب حکم شریف ارزانی قلمش شمدی کرو وقفیتی ازره تصرف اولنور

[457] krş. *370 n. deft.*, s. 14
[458] krş. *470 n. tapu deft.*, 71 sıra n.
[459] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 145

قریهٔ طویجه اروزلو وقف مذکور

عیسی فقیه ولد یحیی ، حسن غلام یعقوب قایوده علوفه یرمش اتمجه‌جی اولمش ، طفان غلام مراد بك ، سلیمان غلام محمد پاشا ، طاشجی جسن بجای صاروجه .....

کبران

میر ارناود میلوش اکسنوس الکسی مناسترلو تودرپرلپه نیقولا ارناود

ازدراوقو واردارلو نیقولا بوزاجی نیقو صفرتماج ....

کندم 30 مد جو و غیرها 35 مد ... دولاب در تصرف خاتون محمدپاشا... اسپنجه جزیه

835 525 رسم 200 2800 3000

جمعاً	خانه‌مسلم	مجرد	خانه‌کبر	مجرد	حاصل مع جزیه
«	36	2	20	1	9461

925 de bu köyün vakıf geliri, bir kısım *haraçgüzâr-i Padişâhî* de bulunmak suretiyle, 13.626 akçe [460], 935 de, «قریهٔ دویجه‌ارزلو» nun (müslim 37 hâne, 3 mücerred, gebr 28 hâne, 2 mücer.) 13.500 akçe [461], 980 de ise 11.682 akçe idi [462]. İstanbul'daki vakıflarına gelince, XVI. asır ortalarında şöyle tahrir edilmişti: [463]

«وقف مرحوم محمد پاشا برای عمارت که بناشده‌بود در قصبهٔ اسکودر

حمام یکتا در محلهٔ جامع خواجه خیرالدین زمین خانها برای مقاطعه در ذمم ناس

حاصل فی سنه 1400 حاصل فی سنه 240

خانهاء متعدده فوقانی و تحتانی در نزد

حمام مزبور المعروف بسرای مصطفی

پاشا حاصل فی سنه 4170

دکاکین 7 باب درپیش حمام مزبور یکون شرط واقف بو جمله‌نك محصولی قصبهٔ

حاصل فی سنه 1000 6710 اسکودرده واقع اولان عمارتنه صرف اولنه»

152 — Murad Paşa (Has) imâreti vakfı

Fâtih devrinde Rumeli beylerbeğisi Has Murad Paşanın (ölümü 1473) *câmi*, *medrese* ve *imâreti* için Edirne mülhakatında vakıf köyleri vardı. Bu tesislerin İstanbul'da olduğu muhakkaktır. Tahrir kayıtlarından sâdece biri bunu Edirne'de gösterirse de, «*vakf-i*

[460] krş. *77 n. tapu deft.* s. 282 v. d.
[461] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 39
[462] krş. *470 n. tapu deft.*, 60 sıra n.
[463] krş. *256 n. tapu deft.*, s. 324

imâret-i merhum Murad Paşa der mahruse-i Edirne» [464], Edirne imâretleri arasında zikredilmemesi ve, bilhassa, İstanbul defterinde sarih olarak bildirilmesi ve vakfiyesinin de 877 tarihinde tanzim edildiğinin işâre olunarak *Edirne*, *Dimetoka* ve *Gümülcine*'deki köylerden de bahsedilmesi buna şüphe bırakmamaktadır: [465]

ناحیهٔ جامع‌المرحوم مراد پاشا
وقف‌المرحوم‌الشهید مراد پاشا برای جامع شریف و مدرسه و عمارت در محروسهٔ استانبول
بر موجب وقفیه که واقع شده فی اواسط شهر شوال‌المکرم من شهور سنه سبع و سبعین و ثمانمائه
بامضاء مرحوم مولانا مصطفی بن یوسف‌القاضی المحروسه قسطنطنیه [15.III.1473] »

Edirne ve *Dimetoka'da* üç köy (*Karaağaç* قره‌اغاج, *Karabudaklu* «*Sekban-köyü*» قره بوداقلوکه سکبان کوبی دخی دیرلر, *Çörek* چورك) bu imâretin evkafı idi. 890 da bu üç köyün vakıf geliri 24 245 akçe (hâne *müslim* 73, hâne *gebr* 76, *mücer.* 15, *bîve* 5) [466], 925 de 35.973 akçe idi. Hristiyan reâyâsı fazlaca olan bu köyler haraç ve ispençelerini kâmilen vakfa veriyor, resimler arasında *bid'at-i cedîd*, *monopolya* gibi vergiler de bulunuyordu. 935 de ise vaziyeti şöyle idi: [467]

«وقف عمارت مراد پاشا قریهٔ چورك وقره اغاج و سکبان نام دیکر قره بوداقلو نام قریه
عمارت مزبوره‌نك وقفی اولوب بیت‌المالنه ویره‌سنه و قاچقونه عاملر وغیری کسنه‌لر دخل وتعرض
ایتمیه‌لر دیو سلاطین ماضیه‌دن احکام شریفه ارزانی قلنمشدر.

قریهٔ چورك				قریهٔ قره‌اغاج				قریهٔ سکبان نام دیکر قره‌بوداقلو	
خانه	کبران	مجرد	حاصل	خانه	مجرد	کبران	مجرد	حاصل	خانه	حاصل
9	73	6	18.000	9	3	27	4	12.300	19	4830

یکون

قرا	خانه مسلم	مجرد	خانه‌کبر	مجرد	حاصل
3	37	2	100	10	35.130 »

Bu yekûn 980 de ise 48.170 akçeyi bulmuştu [468]. Diğer taraftan, bu imâretin başka yerlerde de vakfı görülmektedir. Bu meyanda, *Gümülcine*'de *Maroniye* مارونیه köyünü zikredebiliriz ki, 933 de beş mahallesi 3

[464] krş. *470 n. tapu deft.*, 67 sıra n.
[465] krş. *251 n. tapu deft.*, s. 534
[466] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 32 v. dd.
[467] krş. *77 n. defter*, s. 104 v. dd; *370 n. deft.*, s. 12
[468] krş. *470 n. tapu deft.*, göst. yer.

müslim hâne ve 272 *gebr* hânesi ile 53.488 akçe hâsıl temin etmekte idi [469].

153.— Nureddin vakfı

Eskihisar-Zağra'da bir *muallim-hâne* ile İstanbul'da mescid yaptıran Nureddin adlı kimse, her halde, Fâtih devri adamlarındandı. Bu kasabada hamam ile kasap ve başhâne dükânları bu vakfa tahsis olunmuştu. 925 de ve 935 de tahrir kaydi şöyledir: [470]

[469] krş. *167 n. tapu deft.*, var. 8; 251 *n. tapu deft.*, s. 534. 976 da bu tesislerin İstanbul'daki evkafı ile birlikte teferruatiyle şöyle görünmektedir:

اصل اوقاف مزبوره

دکاکین درقرب عمارت واقف	45 باب	حاصل فی‌سنه	11.046
حمام چفته درزد عمارت مزبوره		حاصل فی‌سنه	33.000
حجرات درزد عمارت المزبوره	13 باب	»	2466
دکاکین مع حجره در باغچهٔ نو	3 باب	»	1144
بوزخانه در سوق اقسرای		»	660
بوزخانهٔ دیکر در سوق مزبوره		»	3600
سرخانه در سوق اقسرای المزبور		»	2880
کاربان سرای در قرب تحت القلعه		»	28.666
زمین مقطوع در ذمم ناس در نزد عمارت واقف		»	372
قریهٔ مارونیه تابع قضاء کوملجنه		»	49.633
قریهٔ قره اغاج و چورك و سکبانلو		»	45.000
المصرف ... الوظایف			
اصل محصولات اوقاف مرحوم مرادپاشا فی‌سنه کامله			183.403
منها المصارف			156.700
الوظایف		75.240	
الاخراجات درمطبخ وغیره		31.370	
الباقی			26.633

شرط واقف تولیت کندویه بعده اصلح ابنایه واصلح ابناء ابنایه نسلا بعد نسل وبعدالانقراض واقفك اصلح عتقاسنه و بعدالانقراض حاکم الوقت تولیته لایق کوردوکی کسنه‌یه اولا و مصارفدن ما فضل غلات حفظ اولنوب املاك النوب وقفه الحاق اولنه » (krş. *251 n. deft.*, göst. yer.)

[470] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 554; *370 n. tapu deft.*, s. 85

« وقف نورالدین که استانبولده اولان مسجدنه و اسکیحصاردهکی معلمخانهسنه صرف اولنور ایمش
قسط حمام در نفس اسکیحصار دکان قصاب مع 6 باب دکاکین دکان باشخانه فی سنه یکون
« 34.500 1500 درنفس اسکیحصار مع حمام بهم فروخته فی 3 سنه باب چفته
33.000

980 sıralarında bu evkafın münderis olduğu anlaşılmakta ve kaydine tesadüf edilmemektedir.

154 — Sa'dülmelik Çelebi *veled'i* Hacı Hamza vakfı

Gelibolu'da üç çeşmeye nakid akçe ile dükân ve bozahâneler vakfeden Sa'dülmelik Çelebi adındaki kimse de, belki, Fâtih devrinde yaşamıştı. 860 sıralarında şu tahrir kaydı vardır: [471]

«وقف سعدالملك چلبی ولد حاجی حمزه که نفس کلیبولیده اوچ چشمیه وقفدر بریسی آلت یول
اغزندهدر و بریسی قلردهدر و بریسی قرهاینکیدهدر

نقد اقچه بکرم بیك	بوزهخانه اکی	در بازار ماهی دکان
معامله یه ویریلور فی سنه 2000	فی شهر 85	عدد فی شهر
		4 86

چشمهلر ازرنه دوران متولیه فی شهر 30 »

925 de bu hususta daha mufassal bir kayıt vardır: [472]

«وقف سعدالملك چلبی بن حاجی حمزه البزاز اوج چشمه مصلحتی ایچون قونمشدرکه بر چشمه نفس شهر کلیبولیده صو باغی محلهسنده التی یول اغزندهدر و بر چشمه مراد دده زاویهسی التنده و بر چشمه اجه اواسنده قره اینهبکلو نام قریهدهدر نقدیه بر موجب وقفیه 20.000 عن معاملهٔ مبلغ مذکور 2000 دکاکین در چارسوی ماهی دکان بربر بابان فی شهر 20 فی سنه 240 میخانه علوی و سفلی فی سنه 150 بوزاخانه در محلهٔ مانیاس بابان فی شهر 45 فی سنه 540، منها بطالت رمضان المبارك 45، الباقی 495 جمعاً عن اجاره و معاملهٔ مذکور 2885

ذکر اولان أوقافك تولیتی مقدما کلیبولیه قاضی اولنلر تصرفنده اولب ام الولد اوغلی مولانا مرحوم زین العابدین افندی قاضی اولدوغی ایامده اقچه معاملهسی و اجارات مذکورهدن اصل اقچه ایله جمله 67.750 اقچه جمع اولوب اول زمانده باب سعادت اشیاندن برات همایونیله متولی نصب اولان صاحب وقفك عتقاسندن ایاس نام کسنیه زین العابدین افندینك دفتری ایله 67.750 اقچه تسلیم اولنمش مذکور أپامدن صکره تولیت یومی بش اقچه اله واقفك انسابندن امینه نام خاتونه تعیین اولنوب مزبوره خاتونك والدی بالی بك تولیتی کوزدوب اقچهٔ ضبط ایلمش بعده مذکوره خاتون وفات ایتکین حضر بالی متولی نصب اولنمش مذکور حضر بالی اکی یيل مقداری تولیته متصرف

[471] krş. *12 n. tapu deft.*, s. 205
[472] krş. *75 n. tapu deft.*, var. 260

اولب احدی و عشرین رجبنده [11.VIII.1515] باب سعادت اشیاندن یکیچری مصطفی برات همایونیله متولی نصب اولنمش بالفعل مذکور یکیچری مصطفی متولیدر متولی سابق حضربالی دفتری موجبنجه ذمم ناسده 53.975 اقچه تقصاندر ذکر اولان تقصان اول وقتدن‌برو متولی اولنلردن استفسار اولنماغیچون حین تفتیشده قضیه معلومز اولدوغی اوزره دفتر جدیده ثبت اولندی»

155 — Sinan Bey (Teftin Ağa) bin Abdullah mescidi vakfı

Edirne'de odalarını gördüğümüz Teftin Ağa [473], bu şehirde yaptırdığı mescide 883 târihli vakfiye ile bir çok oda ve dükkânlarını vakfetmişti: [474]

«محلهٔ مسجد دفتن اغا

وقف صاحب المسجد سنان بك بن عبدالله الشهیر بدفتن اغا بر موجب وقفیه‌الواقع فی اوایل ربیع‌الاول من شهور سنه ثلث و ثمانین و ثمانمائه بامضاء مولانا حمید بن افضل الحسینی القاضی بادرنه [2.VI.1478] .... »

156 — Süleyman Paşa vakfı

Edirne'de nâmına odalar ve bir mahalle kurulduğunu gördüğümüz ve *Tunca* kenarında adını taşıyan bir câmiini de bildiğimiz Fâtih devri ümerâsından Süleyman Paşa [475], ayrıca Ferecik'de de bir câmi yaptırmış ve Ferecik'de muhtelif köy ve cemâatleri bu vakfa tahsis etmişti. 925 deki tahririne göre şöyledir: bu kazâda *Indil-Virûnı* köyü ile *Işıklar*, *Eynebeği*, *Bayramlû* cemâatleri ve bâzı müteferrik reâya bu vakfa âitti. Bu vakıf, evvelce, *Ferecik kadısı* eliyle, 930 tarihlerinde ve daha sonraları ise kadı tarafından tâyin edilen bir nâzır ve, ellerinde reâyasının *avârız-ı dîvâniye* ve *tekâlif-i örfiyeden muaf ve müsellem* oldukları hakkında eski ve yeni kükümler bulunan, Süleyman paşanın halefleri vasıtası ile idâre olunmakta idi [476]. *Eynebeği bin Hacı Yahşi (Kışla köyü)* cemâati *göçer-konar tâifesinden* idi. Kimin toprağında ekerlerse öşürlerini *sahib-i arza*, diğer resimlerini (*haymâne, resm-i çift, cürüm, arûsâne, âdet-i ağnam*) vakfa vermekte idiler. Kezâ müteferrik reâyâ olarak bahsedilen muhtelif cemâatler de yine *yürük*lerdi ve aynı suretle mükellefiyet altında bulunuyorlardı:

---

[473] *yk. bk.* s. 57

[474] Tafsilât için *bk. 1070 n. tapu deft.*, s. 245 v. dd.

[475] *yk. bk.* s. 57 v. d.

[476] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 458 v. dd.; 925 târihli kayıt için bk. *370 n. tapu deft.*, s. 49

«وقف سلیمان پاشا نفس فرەجکده اولان جامعك مرمتنه و چراغی یاغنه و حصرینه وقف ایتمش سابقا قاضیلر الندن صرف اولنورمش الا[ن] مولانا حدیدی قاضی معرفتیله ناظر اولمشدر و مذکور سنان پاشا خلق که وقفه متعلقدر اللرنده عتیق و جدید احکام شرعلری واردرکه جمیعی عوارض دیوانیەدن و تکالیف عرفیەدن معاف و مسلم اولالر دیو

جماعت اینه بك بن حاجی یخشی کوچر قونار اولر ایمش هر کمك یرنده اکرلرسه عشرلرین یر صاحبنه ویرورلر مذکور وقفه همان رسم چفت و جرم و عروسانه وعادت اغنام ویرورلر بو ذکر اولان وقف ایچون تصرف اولنور .... یکون خانه 37 مجرد 58 حاصل 4367

قریهٔ ارندیل ویرانی وقف مذکور .... خانه 24 مجرد 20 چاقان 6 حاصل 3310

جماعت اشقر تابع وقف سلیمان پاشا نام دیکر بولدیلر مذکورون جماعت قرەجه حمزه نام قریه سنورنده اوتورب عشرلرین یر صاحبنه ویروب باقی رسومن وقفه ویرورلر ... حاصل 1436

جماعت بادملو تابع وقف سلیمان پاشا مسلم یرنده اوتورب عشرلرین مسلم یرینه ویرلر باقی رسومن وقفه ویرورلر ..... خانه 19 مجرد 6 حاصل 1365

بعض جماعت عن اوقاف مزبورەکه دوبرلجه رفتند از بسیار و عادت اغنامها یش برای وقف مذکور ستادند ..... خانه 19 مجرد 8 یکون 1170 »

157 — Şahmelek Paşa zevcesi (Bezirci Hatun) vakfı

Edirne'de nâmını taşıyan mahalle ve odalarını gördüğümüz [477], Şahmelek Paşa zevcesi Bezirci Hatun 868 tarihli vakfiyesi ile ev, çayır ve sâireyi meseidine vakfetmişti: [478]

«محلهٔ بزرجی خاتونی

وقف پاشا ملك زوجهٔ بزرجی بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اواسط جمادی‌الاخر من شهور سنه ثمان و ستین و ثمانمائه بامضاء نعمان بن عمادالقاضی بادرنه [24.II.1464]

اصل وقف چایر مع دولاب واشجار مثمره در جزیره‌المشهور باطه محدود بحدیقهٔ خواجه عمر و خلیل پاشا و نهر مریج و طریق عام حاصل فی سنه 1500

خانهٔ چاتمه و محوطه محدود بملك بیراملو و ملك صفرجی نمی حاصل فی‌سنه 72

واقف مزبور وقفیه‌سنده مصالح مسجده وقف ایلمش ... متولی حاجی ولیدر »

158 — Turhan (Gazi-Turahan) Bey vakfı

Murad II. devri ümerâsından Gazi Turhan Bey, Uzun Köprü'ye tâbi Kırk-Kavak köyünde bir câmi yaptırmış — ki kendisi de bu câmiin avlusunda medfundur — ve buraya, *Uzun-Köprü*'ye bağlı *Sultan-Şah*, *Turhan-Bey* (diğer adı *Paşa-Yiğit*), *Bulduklu* (diğer adı *Buldu*) köyleri ile *Turhan-Kavağı*, *Doğancı-Firuz* çiftliğini vakfetmişti. Bu köyler kendisinin, her halde, babası Paşa-Yiğit'den mirâs kalan

[477] *yk. bk.* s. 57 [478] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 47

mülkü idi. Bu köylerden birinin evvelce *Paşa-Yiğit* iken sonradan *Turhan Bey* adını alması buna delil sayılabilir, daha sonra ise *Kırk-Kavak* adını almıştır. Turhan Bey evkafına, Fâtih zamanında, evkaf ve emlâkin bozularak timara tahvil edildiği sırada, hiç dokunulmamış, daha sonra da *makarrer-nâmeler* verilmişti. Bu köylerden bâzılarında Turhan Beyin *ortakçıları* bulunduğu gibi hristiyan reâyâsı da cizye ve ispençelerini vakfa vermekte idiler. *Doğancı Firuz çiftliği* canbazları bu vakıf reâyâsından bulunuyorlardı. 890 da bu vakıf kaydı şöyledir: [479]

«وقف عمارت طورخان بك در قواق مقرر وقفيش منسوح اولماميش

«قريهٔ سلطان شاه ..... خانه 17 حاصل 4551

«قريه پاشا يكيت ..... خانه 16 مجرد 3 حاصل 5469

قريهٔ بولدقلو نام ديكر بولدى ..... خانه مسلم 4 كبران 24 حاصل مع جزيه 4793

قريهٔ خطبلو ..... خانه 7 حاصل 1851

قريهٔ جان بازان ..... 4 مجرد حاصل 1042

درقريهٔ قاضى اسياب ملك طورخان بجهة دولاب حاصل 1800

در قريه قورجى اسياب 1 حاصل 540

در قريهٔ صوق كوى اسياب خراب

در قريهٔ قرق قواق حمام حسبة لله اشلدر ايمش اصل دفترده يوز اچه يازلمشدى اما بر اچه الازل ايمش.

	خانه				
جمعاً	قرى	مسلم	مجرد	خانه كبر	حاصل مع جزيه
«	2	18	3	25	19.946

935 de ise bu kayıt şöyle görünmektedir: [480]

« وقف طورخان بك مقرر وقف ايمش مرحوم سلطان محمد خان زمانىنده اوقاف بوزلدقده وقف مذكور بوزلماميش سلاطين ماضيه‌دن مقررنامه‌لرى وملك نامه‌سى وار

قريهٔ سلطان شاه قريهٔ پاشا يكيت نام ديكر طورخان بك قريه بولدقلو وقف مزبور

خانه مسلم	غلمان طورخان بك	مجرد	خانه مسلم	غلمان طورخان بك	كبر	خانه مسلم	خانه كبران	مجرد
5	11	1	27	6	1	11	56	7

كبر	حاصل	حاصل	حاصل
1	4000	6000	10.200

قريه خطبلو

خانهٔ مسلم	كبر	غلمان طورخان بك	حاصل
10	1	5	1500

[479] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 128 v. d.

[480] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 39

مزرعهٔ ترخان قواغی قریهٔ طورخان خلقی زراعت ادوب عشرین وقفه ویرولر
مزرعهٔ پنبه قریهٔ سلطان چلبی زراعت ادوب عشرلرین وقفه ویررلر
چفتلك طغانجی فیروز ملك نامه‌سنده چفتلك میرقری دیو قید اولنمش

قریهٔ جانبازان نام دیکر	چفتلك طغانجی	خانه‌مسلم	مجرد	جانباز	کبر	غلمان	طوره‌خان‌بك	حاصل
		6	2	5	2	7		3500

یوقاروده ذکر اولان جانبازلر و غیری یرلرده تورلو جانباز اولوب سفر همایون واقع اولدقجه اونده بری بنوبت طریقیله سفره اشوب بکلر بکی خدمتنده اولا کلمشلر

قرا	مزرعه‌چ	فتلك	یکون	خانه‌مسلم	مجردان	غلمان	طوره‌خان‌بك	جانباز	خانه‌کبران	حاصل
5	2	1	72		10		15	5	61	«26.720

Diğer tarafdan, Malkara'da da Turhan beyin *câmi* ve *medresesi* vardı. Buradaki câmi ve medrese için *Malkara*'da dükân ve kervansaraylar vakfetmişti.

925 de bu husustaki kayıtlarda şöyledir: [481]

«وقف جامع و مدرسهٔ طوراخان بك درنفس میغالقره دکان طباق .... عن اوقاف عمارت طورخان بك در نفس میغالقره

کاربان سرای در نزدعمارت مقاطعهٔ زمین‌دردایرهٔ دکان قصاب إجارهٔ بازارین ماعدا اوقافی غیری یرده‌در

فی سنه 600 فی سنه 24 فی 3 سنه 129

المصرف عمارت مذکوره ..... خرج مطبخ عمارت .....

Turhan beyin *Malkara*'da ve *Kırk-Kavak*'daki bu tesisleri için, tahrir kaydinde de işaret edildiği gibi, başka yerlerde de evkafı vardı ki, Serez'de *Miryani köyü* kendisinin, *Boronia köyü* oğlu Ömer beyin evkafı arasında tahrir edilmişti. 858 târihli vakfiyesini neşredeceğimiz bu vakfın Serez'e âit kaydı şöyledir: [482]

« وقف طورخان بك (قضاء سیروز) المرحوم مذکورون قرق قواقده و معلقره‌ده اولان زاویه لرینه وقف اولنوب حالیا وقفیت اوزره ضبط اولنور قریهٔ میریانی جزیه‌سی اله واسپنجه‌سی ابله وسایر متوجهاتی ایله مالکانه متصرفلردر

خانه مسلم	خانه کبران	مجرد	بیوه	حاصل
3	174	10	5	16.988

وقف عمر بك بن طورخان بك (وقف سیروز) قریهٔ بورونیه حاصل 2591 »

[481] krş. Tafsilât için bk. *75 n. deft.*, var. 296

[482] krş. *167 n. tapu deft.*, var. 38. İstanbul'da da bir mahallede *Turhan Paşa vakfı*, olarak gösterilen ve, vakfiyesinin kaybolduğu kaydedilmekle beraber, târihinin 880 olduğu bildirilen bir vakıf vardır ki, bununla alâkadar olsa gerektir. Tafsilât için bk. *251 n. Tapu deft.*, s. 382

c) Edirne içindeki muhtelif vakıflar

159 — Ahmed bin Hasan vakfı

Edirne'de *Şeyh Muslihiddin Halife mescidi mahallesinde* Ahmed bin Hasan adında birisi 872 târihli vakfiyesi ile mescide bâzı evler vakfetmişti: [483]

« وقف احمد بن حسن المعروف نائب حولوتلی بر موجب وقفیه الواقمه فی اوایل صفر من شهور سنه اثنی و سبعین و ثمانمائه [1.IX.1467] بامضاء اسکندر بك بن قاسم النایب ادرنه»

160 — Ayşe Hatun binti Pirî Bey evlâdlık vakfı

Edirne'de *Kadı-Hoca mescidi mahallesi*ndeki evlerini ve 2500 akçe ile kazan, leğen gibi eşyâyı evlâdlık vakfı yapmıştı: [484]

وقف عایشه خاتون بنت پیری بك زوجهٔ خواجه محالی بر موجب وقفیه الواقمه فی اواسط جمادی‌الاولی من شهور سنه ثمان وسبعین و ثمانمائه بامضاء علی بن احمد النایب بادرنه «[2. X. 1473]

161 — Balaban bin Abdullah (Sarac) evlâdlık vakfı

Edirne'de ayni mahallede, Balaban bin Abdullah adında birisi, 868 tarihli vakfiyesi ile evini evlâdlık vakfı yapmıştı: [485]

«وقف بلبان بن عبدالله السراج واقف مزبور محلهٔ مذکوره‌ده قاسم چلبی ملکی وطریق عام ابله محدود تحتانی خانهٔ وغرفهٔ وصفهٔ وکنیفی مشتمل منزلی وقف ایدوب شرط ایلش اولادنه نسلابعدنسل صکره مسجد مزبور مصالحنه اولا شمدیکی حالده مصالح مسجده منتقل اولوب احمد النده‌در حاصل فی شهر 16 تاریخ وقفیه 868 [1463]»

162 — Barsa Hatun evlâdlık vakfı

*Maruf-Hoca mescidi mahallesi*nde 871 târihli vakfiye Barsa Hatun adında birisi menzilini vakfetmişti [486].

163 — Bayram vakfı

*Nişdoğan mahallesi*nde Bayram adında birinin, 860 târihli vakfiye ile, yaptığı bir vakıf vardı [487].

[483] Tafsilât için bk. *1070 n. tapu deft.* s. 79
[484] *ayn. deft.*, s. 294 v. d.
[485] *ayn. deft.*, s. 300
[486] *ayn. deft.*, s. 35
[487] *ayn. deft.*, s. 190

164 — Benefşe binti Abdullah *atîka-i* Doğan vakfı

Kurtçu-Doğan mahallesinde Tâcir Doğan adında birinin azadlısı olan Benefşe (بنفشه بنت عبدالله عتيقهٔ طفان التاجر) isimli bir kadın 866 tarihli vakfiye ile bir vakıf yapmıştı [488].

165 — Benefşe binti Abdullah *atîka-i* Yahyâ-Hoca evlâdlık vakfı

Aynı mahallede Yahyâ-Hoca'nın azadlısı Benefşe adlı birinin (بنفشه بنت عبدالله عتيقهٔ يحيا خواجه), 878 târihli vakfiye ile bir evlâdlık vakfı vardı [489].

166 — Benefşe binti Ahmed vakfı

Ahi Hasan mahallesinde Ahmed kızı Benefşe adında bir kadın, evlerini 874 târihli bir vakfiye ile mescide vakfetmişti [490].

167 — Çiçek binti Abdullah (*Börkci, Yürükci*, Yürgüç Paşa zevcesi) vakfı

Kurtçu-Doğan mahallesinde Çiçek Hatun binti Abdullah «چيچك بنت عبدالله زوجهٔ مرحوم بورکی پاشا» adında biri evini 872 târihli vakfiye ile vakfetmişti [491].

168 — Doğan Bey bin Abdullah vakfı

Timur-Boğa mahallesinde Doğan Bey adında birisi 866 târihli vakfiye ve *Edirne kadısı* İbrahim bin Halil'in tasdiki ile müteaddid evlerini vakvetmişti: [492]

«وقف طوغان بك بن عبدالله بر موجب وقفيه الواقعه فى اواخر جمادى الاولى من شهور سنه ست وستين وثمانمائه بأمضاء مولانا ابراهيم بن خليل القاضى بادرنه المحروسه [2. III. 1462] اصل وقف حالياوقفيه‌ده اولدغى اوزره دكلدرتبديل وتغير ايله كلى متغير اولمش كمال مرتبه‌ده استقصار اولنوب ضبط كلى و ترتيب انيق اوزره وقفيه‌ده اولان جميع اصول اوقاف مضبوط و مرتب قلندى كه ذكر اولنور ....»

169 — Durdı (Turud) Bey bin Timur-Boğa vakfı

Edirne'de bir mahallesini gördüğümüz Timur-Boğa'nın oğlu Durdı Bey nâmına, ayni mahallede bir vakıf vardı ki, vakfiyesi zâyi

[488] *ayn. deft.* s. 219
[489] *ayn. deft.*, göst. yer.
[490] *ayn. deft.*, s. 90, 16
[491] *ayn. deft.*, s. 220
[492] *ayn. deft.*, s. 54

olarak gösterilmişse de, bunun da, Fâtih devri vakıflarından bulunduğu zannedilebilir: [493]

«محلهٔ مسجد تیمور بوغا

وقف صاحب‌المسجد طورد بك بن تیمور بوغا مقابله یللی برغوس وقفیه‌سی ضایع اولمش دفتر عتیق ایله واهل محله اخباریله بازلدی ..... »

170 — Dur-Melek binti Abdullah vakfı

Ârif-Ağa mescidi mahallesinde Dur-Melek adlı bir kadın, 872 târihli bir vakfiye ile, evini mescide ve fukarâya vakfetmişti [494].

171 — Fatma Hatun binti Tanrı-Virmış Ağa vakfı

Hadım-Timurtaş mescidi mahallesinde Fatma hatun adında bir kadın, 880 târihli vakfiye ile, *Zağnos bey* mahallesindeki odalarını vakıf ve cüzhânlara şart eylemişti: [495]

« و قف فاطمه خاتون بنت تکری ویرمش اغا بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اواخر ربیع‌الاخر من شهور سنه ثمانین و ثمانمائه [1.IX.1475] بامضاء مولانا مصطفی بن محمد القاضی بادرنه ... »

172 — Firuz binti Abdullah vakfı

Bezirci-Hatun mahallesindeki evlerini, Firuz adlı bir kadın, 873 târihli vakfiye ile, *Mihâl bey imâreti*nin bir masrafına vakıf ve şart eylemişti: [496]

« وقف فیروز بنت عبدالله بر موجب وقفیه‌الواقعه فی ربیع‌الاخر من شهور سنه ثلث و سبعین و ثمانمائه بامضاء اسکندر بن قاسم النایب بادرنه المحمیه [19.X.1468] شرط واقف غله‌سی واقف مزبورك میخال کوپرسی اوزرنده عمارت مذکوره‌نك مغرب جانبنده اولان سقایه‌سنك مصالحنه بندها فقرایه اولا حالیا متولی خیرالدین بن عبدالله‌در »

173 — Gülşah binti Abdullah (Tatar Ali azadlısı) evlâdlık vakfı

Hacı-Hayreddin mahallesindeki evini, Gülşah adlı bir kadın 876 târihli vakfiye ile evlâdlık vakfı yapmıştı [497].

---

[493] *ayn. deft* s. 53. Bu mahallede Turûd beyin oğlu İskender Çelebi nâmına da bir vakıf vardı.

[494] *ayn. defi.*, s. 224

[495] *ayn. deft.*, s. 234

[496] *ayn. deft.* s. 48

[497] *ayn. deft.*. s. 97

174 — Gülşene binti Abdullah vakfı

Şeyh Şücâ-Halife mahallesindeki evini, Gülşene adlı bir kadın, 878 târihli vakfiye ile, *Şeyh Şücâ zâviyesi* müezzinine vakıf ve şart eylemiş, ancak sonradan bu ev, Pâdişahın emri ile 3000 akçe mukabilinde bu mescid haremine ilâve olunmuştu : [498]

« وقف كاشنه بنت عبدالله بر موجب وقفيةالواقعه فى اواسط ذىالحجه من شهور سنه ثمان وسبعين و ثمانمائه بامضاء محمد بن محمودالنائب بادرنهالمحميه .... [3 .V .1474] »

175 — Hacı Ahmed bin İsmâil evlâdlık vakfı

Câmi-i atîk mahallesinde Kasap Hacı nâmiyle mâruf Hacı Ahmed adlı kimse evini, 865 târihli vakfiye ile evlâdlık vakfı yapmıştı : [499]

« وقف حاجى احمد بن اسماعيل المعروف بقصاب حاجى برموجب وقفيهالواقعه فى اواخر ذىالحجه من شهور سنه خمس و ستين و ثمانمائه بامضاء مولانا سعدالدين ....النايب بادرنه [5.X.1461]

176 — Hacı Bedreddin Mahmud vakfı

Kara-Bâli mahallesinde Hacı Bedreddin — Hacı Melek lâkabı ile şöhret bulmuştur — adlı birisi evlerini, 872 târihli vakfiye ile, evlâdlık vakfı yapmıştı: [500].

« وقف حاجى بدرالدين محمود بن قولاغز الشهير بحاجى ملك بر موجب وقفيهالواقعه فى اوايل شوال من شهور سنه اثنى وسبعين وثمانمائه بامضاء مولانا محمد بن بايزيدالقاضى بادرنه [24.IV.1468] »

177 — Hacı Halil bin Abdullah evlâdlık vakfı

Kilise câmii mahallesinde Hacı Halil adlı birisi 886 târihli vakfiye ile evini evlâdlık vakfı yapmıştı: [501]

« وقف حاجى خليل بن عبدالله بر موجب وقفيهالواقعه فى اوايل جمادىالاخرى من شهورسنهست و ثمانين و ثمانمائه بامضاء هبةالله بن اسحق النايب بادرنه [28. VII .1481] »

178 — Hacı Hızır bin Ahmed (*Debbâğ*) vakfı

Ahi-Hasan mahallesinde Hacı Hızır adlı birisi, 865 târihli vakfiye ile, bu mahalledeki ve *Musâ bey zâviyesi* ile mahdud evini vakfetmişti [502]

[498] *ayn. deft.*, s. 82 v. d.
[499] *ayn. deft.*, s. 156 v. d.
[500] *ayn. deft.*, s. 115
[501] *ayn. deft.*, s., 138
[502] *ayn. deft.*, s. 92

179 — Hacı Hüseyin (*Debbâğ*) zâviyesi vakfı

Hacı Bedreddin mahallesinde *debbâğ* Hacı Hüseyin şehir dâhilindeki muhtelif ev ve odalarını şehir civârındaki bağ yerlerini 872 târihli vakfiye ile zâviyesine vakfetmişti: [503]

« وقف زاوية حاجى حسين الطباغ بر موجب وقفيه الواقعه فى اواسط ربيع الاخر من شهور سنه اثنى و سبعين و ثمانمائه بامضاء مولانا على بن يوسف الفنارى القاضى بالعسكر المنصور .... [13. XI. 1467] »

180 — Hacı Karaca (*Sarraf*) vakfı

Hacı-Halil mahallesinde *Sarraf Hacı Karaca* adında biri debbâğ dükânı ve odalarını mescide vakfetmişti: [504]

«وقف حاجى قره‌جه‌الصراف بر موجب وقفيه الواقعه فى اواسط رمضان من شهور سنه خمس وسبعين وثمانمائه بامضاء مصطفى بن محمد النايب بادرنه [7.III.1471] .... »

181 — Hacı Mehmed bin Hacı Sefâ vakfı

Hacı-Bedreddin mahallesinde Hacı Sefa'nın oğlu Hacı Mehmed ev ve odalarını 869 târihli vakfiye ile vakfeylemişti: [505]

« وقف حاجى محمد بن حاجى صفا بر موجب الوقفيه اخرى در ذيل وقفيهٔ مزبورهٔ الواقعه فى اوايل شهر رمضان المبارك من شهور سنه تسع و ستين و ثمانمائه [1465. V. 12] ....»

182 — Hacı Mehmed bin Mahmud evlâdlık vakfı

Kadı-Hoca mahallesinde Hacı Mehmed adlı birisi 878 târihli bir vakfiye ile evlâdlık vakfı yapmıştı: [506]

«وقف حاجى محمد بن محمود السرحى الشهير بالى (الشهير بطال السترجى) برموجب وقفيه الواقعه فى اوايل ذى القعده من شهور سنه ثمان و سبعين و ثمانمائه بامضاء محمد بن محمد النايب بادرنه [20.III.1474] .. »

183 — Hacı Minnet bin Abdülkerim vakfı

Karaca-Hacı mahallesinde müteaddid evlerini 879, 880, 911 târihli muhtelif vakfiyelerle, vakfetmişti [507].

---

[503] *ayn. deft.*, s. 133 [504] *ayn. deft.*. s. 72

[505] *ayn. deft.*. s. 131. Hacı Safa'nın diğer oğlu Hacı Muhiddin «الشهير بابن الحباز» nâmına da 867 ve 890 târihli diğer vakıflar bulunmuyordu (*ayn. yer.* ve s. 129).

[506] *ayn. deft.*, s. 298. Ayni adamın 887. târihli ikinci bir vakfı da vardır.

[507] *ayn. deft.*, 447 v. d.

184 — Hacı Ömer bin Osman (*Hâyyat, Bezzâz*) evlâdlık vakfı

Kadı-Hoca mahallesinde Hacı Ömer adlı birisi 877 târihli vakfiye ile evi ve müştemilâtını evlâdlık vakfı yapmıştı [508].

185 — Hamza bin Abacı Mehmed evlâdlık vakfı

Hadım-Timurtaş mahallesinde Abacı Mehmed oğlu Hamza adında birinin 880 târihli vakfiye ile evini zevcelerine (*Gülbahâr, Gülizar*) vakıf ve şart eylemişti [509].

186 — Hamza bin Gazi vakfı

Şeyh-Muslihüddin Halife mahallesinde bulunan Hamza bin Gazi adlı birisi *Tunca* kenarındaki bir debbâğ-hânesini, yaptırdığı mescide vakfetmişti: [510]

«وقف حمزه بن غازى بر موجب وقفيه‌الواقعه فى اواسط ربيع‌الاخر من شهور سنه ثلث و سبعين و ثمانمائه بامضاء مولانا يحيى بن الياس القاضى بادرنه المحروسه [2. XI. 1468] ... »

187 — Harrâç Yusuf bin Abdullah vakfı

Baba-Timurtaş mahallesinde Harrâç Yusuf'un 875 târihli vakfiye ile bir vakfı görülmektedir [511].

188 — Hatice binti Hacı Ahmed vakfı

İsmâil Bey mescidi ve medresesi mahallesinde Hacı Ahmed kızı Hatice adlı bir kadının 870 târihli vakfiye ile yaptığı bir vakıf vardı: [512]

« وقف خديجه بنت‌الحاجى احمد بر موجب وقفيه الواقعه فى اوايل جمادى‌الاخرى من شهور سنه سبعين و ثمانمائه بامضاء نعمان بن على النايب بادرنه المحروسه [19. I. 1466] ... »

189 — Hatice Hatun binti İsmâil vakfı

Şahmelek mescidi mahallesinde İsmâil kızı Hatice hatun, evini, 879 târihli vakfiye ile evlâdlık vakfı yapmıştı [513].

190 — Hızır Bâli bin Mehmed (Donuzlu-oğlu) vakfı

Babasının adını taşıyan mahallede dükânlar vakfeden Hızır Bâli adında birisi de, her halde, Fâtih devri adamlarındandı: [514]

[508] *ayn. deft.*, s. 294 [509] *ayn. deft.*, s. 230 [510] *ayn. deft.*, s. 80
[511] *ayn. deft.*, s. 243 [512] *ayn. deft.*, s. 429 [513] *ayn. deft.*, s. 61
[514] *ayn. deft.*, s. 120

« وقف مسجد طکوزلو اوغلی وقف صاحب المسجد حضر بالی بن محمد الشهر بطوکوزلو اوغلی وقفیه‌سی اله کیرمدی دفتر عتیق‌دن پازلدی .... »

191 — Hoca Hacı Mahmud bin Rükneddin evlâdlık vakfı.

İmâret mahallesinde Rükneddin oğlu Hoca Hacı Mahmud adında birisi 870 târihli vakfiye ile evini evlâdlık vakfı yapmıştı [515].

192 — Hoca Ömer mescidi vakfı

Adını taşıyan mahalledeki mescidine Hoca Ömer adlı birisi 858 târihli vakfiye ve 868 târihli zeyli ile dükân, bostan ve odalar vakfetmişti: [516]

« محلهٔ مسجد خواجه عمر وقف صاحب المسجد حواجه عمر بر موجب وقفیه الواقعه فی اواخر ربیع‌الاول من شهور سنه 858 بامضاء مولانا احمدالکورانی القاضی بالعسکر المنصور ... اشبو احمد کورانی امضاسیله معنون اولان وقفیه‌ده مصارف معینه تعیین اولمادوغی سببدن سنه 868 شوالنك اواخرنده ابراهیم بن خلیل امضاسیله معنون ذیل وقفیهٔ مزبوره‌ده توزیع نامه یازلمش که مضمونی ذکر اولندی دیو دفتر عتیق‌ده قید اولنمش ... »

193 — Hoca Rüstem muallimhânesi vakfı

Câmi-i âtik mahallesindeki *muallimhânesine* 873 târihli vakfiyesi ile bir çok vakıflar yapan Hoca Rüstem, Edirne'nin bu devirdeki ehemmiyetli şahsiyetlerindendi: [517]

« وقف معلم خانهٔ خواجه رستم برموجب وقفیه‌الواقعه فی‌اواسط شوال من‌شهور سنه ثلث و سبعین و ثمانمائه بامضاء مولانا محمد بن بایزید القاضی بادرنه المحروسه [28.IV.1469] نقدیه 60.000 حاصل فی سنه 6000 .... المصرف برموجب وقفیه جهت معلم فی یوم 4 جهت خلیفه فی‌یوم 1 یکون فی سنه 4680 .... »

194 — Hundi Hatun binti Ahi Yusuf evlâdlık vakfı

Kadı-Hoca mescidi mahallesinde Ahi Yusuf kızı Hundi Hatunun 864 târihli vakfiye ile yaptığı bir evlâdlık vakfı vardı [518].

195 — İbrahim bin Bahşâyiş vakfı

Kilise câmii mahallesinden Bahşâyiş oğlu İbrahim'in 868 târihli vakfiye ile, dükânlarını vakfettiği görülmektedir [519].

[515] *ayn. deft.*, s. 42
[516] *ayn. deft.*, s. 437 v. d.
[517] *ayn. deft.*, s. 159 v. d.
[518] *ayn. deft.*, s. 296
[519] *ayn. deft.*, s. 143

196 — İbrahim bin Kumru vakfı

Kadı-Hoca mahallesindeki evini Kumru oğlu İbrahim adında birisi 882 târihli vakfiye ile vakfetmişti [520].

197 — Karaca bin Abdullah vakfı

Hacı Abdullah mescidi mahallesinden Karaca, muhtelif evlerini, 877 târihli vakfiyesi ile, evlâdlık vakfı yapmıştı: [521]

وقف قره‌جه بن عبدالله الفواسی بر موجب وقفیه الواقعه فی اواسط جمادی‌الاخر من شهور سنه سبع و سبعین و ثمانمائه بامضاء مولانا محمد بن بایزید القاضی بادرنه ... [17.XI.1472]

198 — Kasım Bey muallimhânesi vakfı

İshak Paşanın kethudâsı Kasım Bey bin Abdullah *Ârif ağa mescidi* mahallesinde bir muallimhâne yaptırmış ve 870 târihli vakfiye ile, bâzı dükânları buna vakfetmişti: [522]

وقف معلم خانهٔ قاسم بك ابن عبدالله کتخداء اسحاق پاشا بر موجب وقفیه الواقع فی اوایل ربیع‌الاول من شهور سنه سبعین و ثمانمائه بامضاء محمد بن بایزید القاضی بادرنه المخروسه .... [22.X.1465]

199 — Mahbûbe binti Pîrî vakfı

Zincirli-Kuyu mahallesinden Pîrî kızı Mahbûbe adlı birisi evini 859 da vakfetmişti [523].

200 — Mahmud bin Seydi evlâdlık vakfı

Attar-Halil mahallesindeki evini, Seydi oğlu Mahmud adında biri, 875 târihli vakfiye ile, evlâdlık vakfı yapmıştı [524].

201 — Ma'sume Hatun binti Hacı Kasım vakfı

Ayni mahalledeki evini, Ma'sume Hatun adında bir kadın, 876 târihle vakfiye ile, vakıf ve zevcine şart eylemişti [525].

202 — Mehmed (Hayyâm) bin Bâli Paşa vakfı

Fâtih devri ümerâsından Bâli Paşa'nın oğlu Hayyâm Mehmed, *İsmâil bey mescid ve medresesi* mahallesindeki evlerini, 867 târihli vakfiye ile, evlâdlık vakfı yapmıştı: [526]

[520] *ayn. deft.*, s. 296
[521] *ayn. deft.*, s. 180
[522] *ayn. deft.*, s. 225
[523] *ayn. deft*, s. 288
[524] *ayn. deft.*, s. 94
[525] *ayn. deft.*, göst. yer.
[526] *ayn. deft.*, s. 430

«وقف محمد بن بالی پاشا الحیام بر موجب وقفیه الواقعه فی اواخر ذی القعده من شهور سنه سبع وستین وثمانمائه بامضاء مولانا ابراهیم بن خلیل القاضی بادرنه المحروسه [16. VIII. 1463] ...»

203 — Mes'ud Halife câmii vakfı

Edirne'de bir câmi yaptıran Mes'ud Halife nâmına bir vakıf mevcuddu ki, vakfiye târihi 885 olarak tesbit olunmuştu: [527]

وقف جامع المرحوم مسعود خلیفه اصل کندونك وقفی یوغمش دارالحدیث زوایدندن یومی سکز اقچه تعیین اولنمش .... صکره قپو اغاسی حسین اغایکی اقچه داخی تعیین ایلمش .... مرحوم شیخ مسعود خلیفه ابناسنه وابناء ابناسنه بعدالانقراض شیخ مزبورك طریق اوزره مزبور زاویه‌ده ساکن اولنلره وقف ایلدوکی کتابلر بونلردرکه ذکر اولنور و داخی شرط ایلمش که خارج زاویه‌دن استفاده‌یه قادر اولان کمسنه‌لردن منع اولنمیه تاریخ وقفیه 885 واقف مزبورك وقف ایلدوکی کتابلر وقفیه‌سنده مسطوره‌در لکن اکثری ضایع اولمش حالیا موجود اولان بونلردرکه ذکر اولنور

مصحف شریف تفسیر قاضی اربعین غزالی .... کلستان سعدی رسالهٔ مشایخ ... عاشق پاشا ...
مجلد جلداول مجلد مجلد مجلد مجلد »

204 — Mevlânâ Muhiddin (Fahreddin) mescid ve medresesi vakfı

Fâtih devrinde Mevlânâ Muhiddin adlı bir zât Edirne'de mescid ve medrese yaptırmış, müteaddid dükân, oda, başhâne ve evlerini, 867 târihli vakfiyesi ile, bunlara vakfetmişti: [528]

« محلهٔ مسجد مولانا فخرالدین — وقف مولانا محی‌الدین برای مسجد ومدرسه برموجب وقفیهٔ الواقعه فی اوایل محرم‌الحرام من شهور سنه سبع و ستین و ثمانمائه .. بامضاء مولانا ابراهیم بن خلیل القاضی بادرنه [26. IX. 1462] .... شرط واقف محصول اوقاف مصارف مزبوره‌یه صرف اولنه و تولیت مدرس اولنه اولوب نظارت حاکم‌الشرعه‌اولا غلات اوقاف مصارف مذکوره‌سنه صرف اولنق ممکن اولمزسه فقرایه صرف اولنه ... بعض متعدد اولرین قزی زینب خاتونه وبعض متعدد اولرینی قزی محترمه خاتونه وقف ادوب صکره مصالح مسجد مزبوره‌یه تعیین ایتمش مزبور اول مسجده انتقال اتدوکده خرابه متوجه‌اولدی دیو امر پادشاهی‌ایله برکی زاده‌یه صاتلمش اون التی بیك اقچه‌یه حالیا مبلغ مرقوم موجوددر واوقاف مزبوره‌یه متولی اولان فخرالمدرسین سلیمان چلبی متصرفدر ... »

205 — Mustafa (Hamâmî) bin Umur vakfı

Beylerbeyi Sinan bey mahallesinden Umur oğlu Hamâmî Mustafa adlı birisi, 864 târihli vakfiye ile, ev ve dükânlarını vakfetmişti: [429]

[527] *ayn. deft.*, s. 11 [528] *ayn. deft.*, s. 284

[529] *ayn. deft.*, s. 251 Fahreddin'in kızı Zeyneb Hatunun azadlısı Gülşah'ın da 895 târihli bir vakfı görülmektedir (*ayn. yer.*).

« وقف مصطفی بن امورالحمامی بر موجب وقفیه الواقعه فی اواسط جمادی الاولی من شهور سنه اربع و ستین و ثمانمائه بامضاء یوسف النایب بادرنه المحروسه [8. III. 1460] ....»

206 — Nevruz binti Abdullah *(Hacı Saruca azadlısı)* vakfı

Kadı-Hoca mahallesindeki evini, Hacı Saruca azadlısı Nevruz adlı bir kadın 877 de evlâdlık vakfı yapmıştı [530].

207 — Osman bin Mes'ud evlâdlık vakfı

Kilise-câmii mahallesindeki evini, Mes'ud oğlu Osman adlı bir zât, 859 târihli vakfiye ile evlâdlık vakfı yapmıştı [531].

208 — Saruca bin Abdullah evlâdlık vakfı

Baba-Timurtaş mahallesinde Saruca adlı birisi 862 de evini evlâda vakfetmişti [532].

209 — Selçuk Hatun vakfı

Sevindik-Fakih mahallesindeki mescide Selçuk Hatun adlı bir kadın, 864 târihli vakfiye ile, ev, oda ve dükânlar vakfeylemişti: [533]

« محلهٔ سوندك فقیه وقف مسجد سلچوق خاتون درمحلهٔ مزبوره بر موجب وقفیه الواقعه فی اواسط محرم سنه 864 [11. XI. 1459] بامضاء مولانا محمد بن فرامرز القاضی بقسطنطیه المحمیه مذکور مسجدی سابقا یحیی و حسن نام دمورجیلر صکره خراب اولوب مسفوره خاتون تجدید ایلیوب بعض اوقاف ایلش ... شرط واقفه اوقاف مزبوره‌نك محصولی مصارف مذکوره‌سنه صرف اولنه و تولیت کندودنصکره خلیل چلبی بن کمال پاشایه صکره خلیل چلبی‌نك اصلح اولادنه و اصلح اولاد اولادنه صکره حاکم الوقته اولا شمدیکی حالده تولیت خلیل چلبینك اوغلی پیر علی الحددر قایم مقام متولی احمد چلبی‌در »

210 — Selçuk Hatun binti Abdullah vakfı

Çelebi-oğlu mescidi mahallesinde Selçuk Hatun -ki Hoşkadem azadlısı idi- isminde bir kadın, 886 târihli vakfiye ile, bir vakıf yapmıştı [534].

211 — Selime Hatun binti Hoca Bâyezid vakfı

Hoca-Bâyezid mahallesinde, bu mahalle kurucusunun kızı Selime hatun 871 târihli vakfiye ile bâzı vakıflar yapmıştı: [535]

[530] *ayn. deft.*, s. 297
[531] *ayn. deft.*, s. 144
[532] *ayn. deft.*, s. 243
[533] *ayn. deft.* s. 169
[534] *ayn. deft.*, s. 136
[535] *ayn. detf.*, s. 125

« محلهٔ خواجه بایزید وقف سلیمه خاتون بنت خواجه بایزید بر موجب وقفیه الواقعه فی اواخر محرم من شهور سنه احدی و سبعین و ثمانمایه بامضاء مولانا محمد بن بایزید القاضی بادرنه [11.IX.1466]....»

212 — Sinan Bey (*atîk-ı mevlânâ* Veliyyüddin) vakfı

Yıldırım-imâreti mahallesinden mevlânâ Veliyyüddin azadlısı Sinan Bey muhtelif ev, bağ ve zeminleri, 868 târihli vakfiye ile, mescide vakfetmiş, buna, 876 târihli bir zeyil ile 5500 akçe de ilâve eylemişti: [536]

« وقف سنان بك عتیق مولانا ولی‌الدین برموجب وقفیه الواقعه فی اواسط شعبان من شهور سنه ثمان و ستین و ثمانمائه بامضاء مولانا ابراهیم بن خلیل القاضی بادرنه‌المحروسه [23. IV. 1464]....

وقف مزبور واقف بر موجب وقفیهٔ الواقعه فی اواسط شعبان من شهور سنه ست وسبعین وثمانمائه بامضاء مولانا فخری بن ابراهیم القاضی یادرنه‌المحروسه [27. I. 1472] ... »

213 — Sinan (Na'al) atîk-ı Hacı Mustafa vakfı

Şeyh Şucâ-Halife mahallesinde Hacı Mustafa azadlısı nalband (*na'al*) Sinan da 864 târihinde bir vakıf yapmıştı: [537]

وقف سنان‌النعال عتیق حاجی مصطفی بر موجب واقفیه‌الواقعه فی اوایل رجب المرجب من شهور سنه اربع و سبعین و ثمانمائه بامضاء الیاس بن ابراهیم‌القاضی بادرنه [4.I.1470] ...»

214 — Sinan Bey (*Kâtibüşşaîr, Defterdar*) mescidi vakfı

Evvelâ *arpa-kâtibi* sonra da *defterdar* olduğu anlaşılan Sinan beyin, Edirne mahalleleri arasında gördüğümüz *Hazinedar-başı* Sinan bey mahallesinin [538] kurucusu ile, belki bir alâka ve münâsebeti vardır. Bunun da Fâtih devri vakıflarından olduğunu zannediyoruz: [539]

« محلهٔ مسجد سنان کاتب‌الشعیر دفتردار سنان بك داخی دیرلرمش

وقف صاحب‌المسجد سنان بك المزبور بعض املاك وقف‌ایلش ایمش مزبورك کلی‌سی ضبط‌اولنوب مصالح مسجد قربنده قرق اولك مقداری بر قلوب مسجدك حصیری وچراغی یاغنه زاید قلان امام ومؤذن ثلثان و ثلث تصرف ایدرلر حاصل از مقاطعه فی شهر 33 »

215 — Sinan (*Sofu, Altı-Parmak*) vakfı

Şeyh Şucâ-Halife mahallesinden *Altı-Parmak* lâkabı ile maruf Sofu Sinan'ın 862 târihli bir vakfı vardı [540].

[536] Tafsilât için bk. *ayn. deft.*, s. 29 v. d.
[537] *ayn. deft.*, s. 88
[538] *yk. bk.* s. 49
[539] *ayn. deft.* s. 234
[540] *ayn. deft.*, s. 82

216 — Sittî Hatun binti Hoca Hasan (*Mehmed bin Hoca Kemal zevcesi*) vakfı

Adını taşıyan mahallede mescidi bulunan bu Sittî Hatun, Edirne'de tanıdığımız diğer iki Sittî Hatun'dan başkadır ve her halde vakfını Fâtih devrinde yapmıştır: [541].

« محلهٔ مسجد ستی خاتون وقف مسجد مرحوم ستی خاتون بنت خواجه حسن زوجه‌المرحوم محمد بن خواجه کمال بر موجب دفتر عتیق »

217 — Süleyman Abdal bin Yahşi vakfı

Nâib-Hacı mahallesinde bir çatma ev binâ edip burayı zâviye yaparak âyende ve revendeye ve zâviye masâlihine 2000 akçe vakfeyleyen Süleyman Abdal, bu vakfı, 880 târihinde yapmıştı [542].

218 — Süheyl bin Abdullah (*Kâtip*) vakfı

Şehâbeddin Paşa mâhallesinden Süheyl adında biri 877 de bir vakıf yapmıştı: [543]

« وقف سهیل بن عبدالله الکاتب بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اواسط جمادی‌الاولی من شهور سنه سبع و سبعین وثمانمائه بامضاء مولانا محمد بن بایزید القاضی بادرنه [18.X.1472]»

219 — Şahnûvaz binti Abdullah (*Kilerci-başı* Yakub Ağa «*Bey*» azadlısı) vakfı

Bezzâz Hacı-Abdulluh mahallesinden Şahnuvaz hatun 875 de bir evlâdlık vakfı yapmıştı: [544]

«وقف شاه نواز بنت عبدالله‌المزبوره (عتیقهٔ یعقوب بك کیلارجی باشی) برموجب وقفیه الواقعه فی اواخر شعبان من شهور سنه خمس وسبعین و ثمانمائه بامضاء یحیی بن الیاس النایب بادرنه المحروسه [20.II.1471]...»

220 — Şahin bin Abdullah (*Neccâr*) evlâdlık vakfı

Kâhtalu-Zâde mahallesinden neccâr Şahin, 866 târihli vakfiye ile, bir evlâdlık vakfı yapmıştı [545]

221 — Şeyh Bedreddin vakfı

Kilise-câmii mahallesinden Şeyh Bedreddin'in 873 târihli bir vakfı vardı: [546]

[541] *ayn. deft.*, s. 50,
[542] *ayn. deft.*, s. 28
[543] *ayn. deft.*, s. 201
[544] *ayn. deft.*, s. 180
[545] *ayn. deft.*, s. 154
[546] *ayn. deft.*, s. 141

« وقف المرحوم شيخ بدرالدين بر موجب وقفيه‌الواقعه فى اوايل شعبان من شهور سنه ثلث و سبعين و ثمانمائه بامضاء مولانا الياس بن ابراهيم القاضى بادرنه المحروسه [14. II .1469] ...»

222 — Şeyh Ramazan (*Hacı Bayram Halifesi*) zâviyesi vakfı

Edirne'de bir mahalle ve zâviyesini gördüğümüz [547] Şeyh Ramazan Halife, 875, 887 ve 906 târihli vakfiyelerle ev, dükkân, oda ve bağ gibi bir çok evkafı hu zâviyeye vakfetmişti: [548]

« وقف قدوة الصلحاء والسالكين مرحوم مولانا شيخ رمضان خليفه المزبور بر موجب وقفية‌الواقعه فى اوايل جمادى‌الاولى من شهور خمس وسبعين و ثمانمائه [26. X. 1470] بامضاء مولانا محمد بن بايزيد القاضى بادرنه المحروسه ...

شرط واقف زاويه‌يه متصل اولان بيت و ايكى صفه و انبار اوغلى شيخ محمده و اولادنه .... بيت صغيرى زوجه‌سى ذليخايه ... كوچك او .. ايكجو باجى‌يه ... بعدالانقراض زاويه‌نك مهماتنه صرف اولنه .... اكر باغلر خرابه متوجه اولورسه صاتلوب ثمنى زاويه‌نك مرمتنه صرف اولنه حاليا شيخ فضل الله عبدالكريم النده‌در

وقف زاويهٔ مرحوم رمضان خليفه‌الحاجى بيرام مع مسجد بر موجب وقفيه‌الواقعه فى اواخر جمادى الاولى من شهور سنه سبع و ثمانين و ثمانمائه بامضاء هبةالله بن اسحق النايب بادرنه المحروسه [17. VII. 1482] ... شرط واقف اوقاف مزبوره استغلال اولنوب غله‌سندن خمس جهت توليت اولوب و بر خمس مسجده امام اولنه اولوب .... و شيخ حاجى بيرام سلسله‌سندن اولنه اكر اول سلسله‌دن بولنمزسه سلسلهٔ اخريدن اولنه ... حاليا متولى اولاد بناتدن عبداللطيف بن محمددر

وقف مولانا رمضان خليفه‌المزبور بر موجب وقفيه‌الواقعه فى اوايل شعبان من شهور سنه ست و تسعمائه بامضاء مولانا عبدالرحمن بن‌المؤيد القاضى بادرنه المحروسه [20. II. 1501] ....

شرط واقف كندودن صكره قزى رابعه‌يه و رابعه‌نك اباسنه و ابناء ابناسنه نسلا بعد نسل صكره زاويهٔ مزبوره مصالحنه شمديكى حالده رابعه‌نك اولادندن عبداللطيف النده‌در »

223 — Şücâ Bey *bin Abdullah* muallimhânesi vakfı

Kurtçu-Doğan mahallesinden Şücâ Bey bir muallimhâne yaptırmış ve buna, 878 târihli vakfiye ile, ev, oda ve dükânlar vakfeylemişti: [549]

« وقف معلم‌خانهٔ شجاع بك بن عبدالله بر موجب وقفيه‌الواقعه فى اواخر ربيع‌الاخر من شهور سنه ثمان وسبعين و ثمانمائه بامضاء مولانا محمد بن بايزيدالقاضى بادرنه المحروسه [17.IX.1473]...»

[547] *gk. bk.* s. 42 [548] *ayn. deft.*, s. 302 v. dd.
[549] *ayn. deft.*, s. 221 v. d.

224 — Timurtaş (*Tavaşî*) mescidi vakfı

Adını taşıyan mahallede Hadım Timurtaş adında birinin—ki Fâtih devrinde yaşamış olması muhtemeldir — muhtelif ev, dükân, oda ve zeminleri mescidine vakfettiği görülmektedir [550].

225 — Telû Hatun binti Hüseyin evlâdlık vakfı

Kilise-câmii mahallesinden Telû (veyâ Tolu) Hatun adında bir kadın, 865 târihli yakfiye ile bir evlâdlık vakfı yapmıştı: [551]

«وقف تلو خاتون بنت حسين بر موجب وقفيه‌الواقعه فى اوايل ربيع‌الاخر من شهور سنه خمس و ستين و ثمانمائه بامضاء مولانا ابراهيم بن خليل القاضى بادرنه [14.I.1461]...»

226 — Turgud binti Hızır vakfı

Sevindik-Fakih mahallesinden Hızr kızı Turgud adında bir kadın, 862 târihli vakfiye ile. evlâdlık vakfı yapmıştı: [552]

« وقف طورغود بنت حضر بر موجب وقفيه‌الواقعه فى اواسط ذى‌القعده من شهور اثنى و ستين و ثمانمائه بامضاء مولانا ابراهيم بن خليل‌القاضى بادرنه‌المحروسه [24. IX. 1458]... »

227 — Tuti Hatun *binti Abdullah* (*Mevlânâ* Fahreddin *zevcesi*) vakfı

Mevlânâ-Fahreddin mahallesinde, zevcesi Tuti Hatunun da 10000 akçe ile muhtelif dükânlarından mürekkep bir vakfı vardı: [553]

« وقف طوطى خاتون بنت عبدالله زوجهٔ مولانا فخرالدين بر موجب وقفيه الواقعه فى اوايل ذى‌القعده من شهور سنه ثمان وسبعين و ثمانمائه بامضاء محمد بن بكك القاضى بادرنه [18.III.1474]»

228 — Tuzcu Balaban evlâdlık vakfı

Tavaşi-Timurtaş mahallesinden Tuzcu Balaban adında birinin 872 târihli vakfiye ile bir vakfı vardı [554].

---

[550] *ayn. deft.*, s. 228 v. d.
[551] *ayn. deft.*, s. 140
[552] *ayn. deft.*, s. 170
[553] *ayn. deft.*, s. 285
]554] *ayn. deft.*, s. 229

B. Bâyezid II. devri vakıfları

a) Pâdişah ve hânedan âzâsına âit vakıflar

229 — Edirne Bâyezid II. Külliyesi evkafı

Bâyezid II., şehzâdeliğinden itibâren ve saltanatının sonlarına kadar, bir çok yerlerde hayrât yapmış ve tesisleri için ehmmiyetli vakıflar tahsis eylemişti. 885 — 914 (1480 — 1508) seneleri arasında, içlerinde annesi ve şehzâdeleri nâmına olanlar da bulunan, bir çok vakıflarını biliyoruz. Filhakika, Ankara'da *Vakıflar Umum Müdürlüğü* arşivinde bu hususta şu vakfiyeler veya kayıtları bulunmaktadır:

I. *Konya*'da 885 târihinde. II *Edirne* ve *havâlisinde* 892 de. III. *Edirne* ve *havâlisinde*, türkçe hududnâmesi ile 898 de. IV *Tokad* ve *Amasya'da vâlidesi Gülbahar Hatun* nâmına 898 de. V. *Amasya* ve *havâlisinde* 901 de. VI. *Amasya*'da 903 de. VII. *Bursa*'da *şehzâdeleri* nâmına 909 de. VIII. *İstanbul* ve *Bilâd-ı selâse* de 911 de. IX. *Bursa*'da *şehzâdesi sultan Mehmed* nâmına 911 de. X. *Kandra*'da *Çavlu-Hacı* karyesinde 914 de. XI. *İnoz, Kastamonu* ve *Edirne*'de tescil târihleri muahhar olan kayıt suretleri.

Bu vakıfların İstanbul'da *Başbakanlık arşivinde* muhtelif kayıtları ve vesikaları bulunduğu gibi Ankara'da *Kuyûd-ı kadîme arşivinde* de müteaddit ve müstakil tahrir defterleri veyâ vakfiye sûretleri mevcuttur. Diğer taraftan, bâzı kütüphanelerde de bu vakfiyeler sûretlerine tesadüf olunmaktadır ki, aşağıda *fac simile* olarak dercettiğimiz *İnkilâp kütüphânesi*ndeki 895 târîhli türkçe vakfiye böyle bir nüshadır. *Bâyezid II.* ye âit bu geniş evkaf içinden, biz, sâdece Edirne'deki külliye ile alâkadar olanları tetkik edeceğimiz için, bununla ilgili vakfiyeler üzerinde duracağız

Edirne'deki *câmi, medrese, imâret* ve *dârüşşifâ* nın târih ve suret-i inşâsı, bilindiği gibi, şöyle olmuştur; Pâdişah 889 senesi nevruzunda (mart 1484) *Kili ve Akkerman*'ın fethi niyyeti ile İstanbul'dan hareket etmiş, Edirne'ye muvasalatında «*Ol şehr-i azîm ve tahtkâh-ı kadîm ma'ber-i vâridîn ve sâdirîn ve bender-i tüccâr ve müsâfirîn*» olduğu ve *dârüş-*

şifâya gaytde muhtaç» bulunduğunu düşünerek «*Ol hıtta-i dilpezîrde bir bî-nazîr dârüşşifâ binâsına*» niyet eylemiş, ayrıca, câmi, medrese, ve imâret yaptırmaya da karar vererek *Tunca* kenarında Külliyenin temel atma merâsiminde 26 rebiulevvelde (23 nisan 1484) bizzat bulunmuştu [555] Yine malûmdur ki, bu iki kale alındıktan sonra «*hizânesinde mevcud olan emvâl ve nukûd Edirne'de bünyâd urdukları ebnâbülbirr'e ihrâcatı için hıfzolunmuştu*» [556]. *Külliye, Câmi kapısı* üzerindeki خيرجميل ve şâir Ahmed Paşanın bu münasebetle yazdığı kıt'adaki خرم بنا lâfızlarının delâlet ettiği gibi, 893 târihinde ikmal edilmiştir [557]. Mâmafi, Edirne'deki Bâyezid II. tesislerinin vakfiyesi Külliyenin ikmâlinden bir sene evvel başlamaktadır ki, yukarıda zikrettiğimiz 892 târihli arapça vakfiyeyi bu tesis için ilk tanzim edilen vakfiye olarak mutalâa etmek icab ediyor. İhtiyaç ve vazifeleri gittikçe artan ve ehemmiyet peydâ eden bu külliyeye zamanla yeni vakıflar tahsis edilmiş, böylelikle 895 ve 898 târihli vakfiye tercümeleri meydana gelmiştir ki, bu münasebetle, bahis konusu edeceğimiz, tetkik ve tahlilini yapacağımız vakfiyeler bunlardır. Şu halde, Edirne'deki Bâyezid II. Külliyesi ile alâkadar, elimizde üç tip vakfiye vardır:

I. Ankara'da *Vakıflar Umum Müdürlüğü* arşivindeki 892 târihli arapça vakfiye.

II. İstanbul'da *İnkilâb Kütüphânesindeki* 895 târihli türkçe vakfiye

III. 898 târihli hududnâmesi ile türkçe vakfiye

a) Ankara *Vekıflar Umum Müdürlüğü* arşivindeki, her halde, orijinal türkçe nüsha

b) *Başbakanlık* arşivindeki 913 târihinde istinsah edilmiş nüsha

c) Ankara'da *Kuyûd-ı Kadîme* arşivindeki 1214 târihinde istinsah edilmiş nüsha

d) Osman Nuri Peremeci'nin bahsettiği, mâhiyetini ve târihini açıklamamakla beraber bu tip olduğu anlaşılan, Edirne'de *Selimiye kütüphânesinde*ki nüsha

Şimdi hu tiplerden birincisi hakkında bâzı nakiller yapacak, ikinciyi *fac simile* ve *transcription*, üçüncüyü de yalnız *transcription* dercedeceğimiz için, biraz daha fazla inceliyeceğiz.

[555] krş; Sa'deddin *Tâcüttevârih*, II., s. 42

[556] *ayn. esr.*, s. 43 v. d.

[557] Hibrî. *Enîsülmüsâmirîn, fasl-ı sâlis.*

I — *Vakıflar Umum Müdürlüğü* arşivinde 1379/8 numarada bulunan bu arapça vakfiye tuğralı, isim yerleri yaldızlı ve her halde zamanına âit orijinal bir defterdir. 52 varaktır, her varakta 11 satır bulunmaktadır.

Başlangıç:

« بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الواقف على الضمائر المتولى على الزائر الناظر لاحوال اهل البصائر المبتغى رضاه من بناء المدارس والعمائر الكريم الواقف رياض عوارضه ..... »

Var. 3 de Bâyezid II. tuğrasından sonra:

« اما بعد فلا يخفى على الواقف الخبير المؤيد باصابة الرأى و متانة التدبير ان اجزل الصدقة الجارية.... »

Var. 4 nihâyetinde:

« ان الله يأمر بالعدل والاحسان ابو النصر السلطان بايزيد خان بسط الله سبحانه عدله واحسانه على العالمين ما تجدد الزمان و تعاقب الملوان ابن السلطان الاعظم والخاقان الاكرم سيد سلاطين العرب والعجم السائر صيت مأثر سلطنة .... السلطان محمد خان ابن السلطان ... مراد خان ..... »

Var. 6 da:

« مبانى الخيرات من المساجد والمداوس والعمارات و من جملة تلك الابنية ما بناه فى ظاهر محروسه دار الفتح ادرنه حميت عن الافات والبليه من المسجد الجامع والمدرسه و دار الشفاء والقنطره والعماره مع مايتعلق بها فوقفها وحبسها و سبلها على الوجه الذى .... منها جميع القصبه المسماه بسوزه بولى من ولايات روم ايل بجميع حدودها وكافة حقوقها الداخلة فيها والخارجة عنها المستثنية عن التعريف والتصريف لشهرتها فى مكانها بين اهاليها و عدم اشتباهها بغيرها والحاصل منها احدوثمانون الف درهم واثنا وثمانون درهماً من الدراهم الرايجة المسكوكة العثمانيه ومنها جميع القريه المسماة بزواندنو من لواء سلستره من جميع حدودها ولوا حقها .... والحاصل منها خمسة آلاف درهم مأيتا و سبعة و ثلاثون درهماً من الدراهم المسطوره و منها جميع القريه المدعوة بجنكر من توابع اللواء المزبور من جميع حدودها.... »

Var. 9 da الجزء الثانى başlıyor:

« ... و منها جميع القرية المسماة باغورلو شيخ من توابع لواء ويزه .... [558] »

Var. 31 de Vâkıfın şartları (شرط واقف ، شرط خلد ملكه) başlıyor.

Var. 39 da الجزء الخامس başlıyor ve imârette pişirilecek yemekleri v. s. bildiriyor.

[558] Diğer tip vakfiyelerde *Vize livâsı* ve bu sancağa tâbi *Uğurlu-Şeyh* köyü zikredilmemektedir. Bundan sonra sayılan diğer köyler de ikinci ve üçüncü tip vakflyelerdeki köylerin sırasına, merbut oldukları yerlere uymamaktadır. *Pravadi, Çaşnigir* ve *Pravadi*'ye bağlı köylerden sonra *Gümülcüne, Yenice-Karasu* köyleri ve ilâh gelmektedir. Daha sonra *İstanbul*'daki evkaf sıralanmıştır.

Var. 49 da الجزء السادس başlamakta ve var. 52 sonunda şu suretle nihâyetlenmektedir:

« ثم عن الواقف المشار اليه المتولى الموى اليه عن التولية ووقع الوقف المذكور فى غرة جمادى الاخرى فى سنه اثنى وتسعين و ثمانمائه [25. V. 1487] »

II — İstanbul'da *İnkilâp kütüphanesi*nde *M. Cevdet* yazmaları arasında bulunan bu ikinci tip vakfiye 895 târihli türkçe tercümedir. 82 varaktır, her sahife 11 satırdır. Baş taraflarında (var. 7 A) «*usûli ve fürû hududı ve âmme-i hukukı şerâyit ve zevâbıt ile* tafsilen arabî vakfiyede muharrer ve mukarrer *oldukda*» denildiğine, ve târihinin de «هو وقف صحيحاً شرعياً» lâfzının delâlet ettiği 895 olduğuna göre, bunun, yukarıda bahsettiğimizden başka ikinci bir arapca vakfiyeden tercüme edilmiş olacağı âşikârdır. Yukarıda işâret ettiğimiz gibi, bu vakfiyelerde köylerin bağlı oldukları yerler, sıraları uymadığı gibi hacmen de müsâvi değillerdir. Asıl ile tercüme arasında 30 varak gibi büyük bir fark şüphesiz olamaz. Bu itibarla, bu türkçe vakfiyeyi, orijinalini şimdiye kadar göremediğimiz, ikinci olarak tanzim edilen vakfiyenin terçümesi gibi kabul etmek mevkiindeyiz. Bunun Edirne'de *Selimiye kütüphanesinde*ki ile de aynı olmasına imkân yoktur. Çünkü onda köylerin sınırları gösterilmiş, yâni hududnâmesi vardır, ve vakfın İbrâhim Paşaya (*Çandarlı-zâde*) teslim edildiği bildirilmiştir [559] ki, aşağıda bahsedeceğimiz üçüncü tip vakfiyenin türkçesi bu şekildedir.

İkinci tip vakfiyenin, evkafa memur ve vazifedar olanların vâkıfın istediği şekilde hareket edebilmelerini temin maksadiyle, Bâyezid II. in emri ile türkçeye tercüme edildiğini ve evkafın icmâlen şartların da tafsilen yazıldığını vakfiyedeki şu fıkradan (Var. 7 b) anlıyoruz:

«*Ol menâzil-i meberrâtın hidemat-ı mebruresi ikameti bâbında istikametle kaim olan hademe arabî vakfiyyeden efânîn-i ka ânîn-i şerâyit-i alâ mâ huvellâyık murâd-ı Hazret-i Vâkıfa muvafık-ı diyanet üzerine kemal-i riâyet idemeyeler deyû ihtiyat idüb... Ol Hazretin fermân-ı kazâ mezâsı muktezâsı* lisân-ı türkî üzerine evkaf icmâlen... Şerâyit tafsilen mukarrer ve muharrer kılınub... *takrir oluna ki...*»

Filhakika, vakıf köylerinin, sâdece, isimleri sayıldığı ve ne hududları ne de hâne ve hâsılları bildirilmediği halde — 11 şehir, kasaba veyâ sancağa bağlı 88 köy olarak — *mütevellî, nâzır, kâtip* v. sâirenin vazife ve vecîbeleri, imâret ve matbahın ihtiyaç ve hizmetleri, buralara harca-

[559] Osman Nuri Peremeci, *ayn. esr.*, s. 69

nacak paralar mufassalan kaydedilmiştir ki, bunlara vakfiyenin önsözünde avdet edeceğiz. İçinde, vakfiyenin tanziminde alâkadar veyâ şâhit sıfatiyle hiç bir isim geçmiyen bu tip türkçe suretin ikinci bir nüshasına henuz tesâdüf edemedik. Resmî ve orijinal bir suret olduğu anlaşılan bu nüshadan başka, Edirne ve İstanbul'da ve belki başka yerlerde de, ilgililer nezdinde başka kopyaları da, her halde, mevcuddu ve zamânın tahribatı, şartların müsâadesizliği, bunun bize kadar gelmesine imkân vermemiş olacaktır.

III — Bu tip türkçe vakfiyenin orijinal nüshası *Vakıflar Umum Müdürlüğü* arşivinde 1380/151 numaradadır. Defter 412 sahifedir ve daha eski bir numaralamaya göre 201 varaktır, her sahife 11 satırdır. Numaralanmamış olan mukaddime sahifesinde şu kıt'a ve şu isim vardır.

«دفتر فيه اصل اوقاف مع صرف الى مناسبها كاسب الخير حضرت السلطان عدها
الزخر عند حاسبها قات اذ تم كتبها التاريخ «يشكر الحق سعى كا سبها» 898
من منشآت العبدالضعيف محمد بن الحاج حسن

Sahifenin altında da Kethudâ-zâde Mehmed Said efendinin *müffettiş-i evkaf* sıfatiyle 9 cemâziyülevvel 1125 [3. VI. 1713] târihli ve kendi mührü ile tasdikli bir hâşiyesi mevcuddur. Birinci sahifede «*bu defter mucibince amel oluna kimse dahl eylemeyeler*» ibâresinden sonra Bâyezid II. tuğrası vardır ve şu suretle vakfiye başlamaktadır:

هذه صورة وقفيه المبارات العاليه السلطانيه البايزيد خانيه خلدالله ملك واقفها رحمت عن اصلها المكتوبه بالعربيه تسهيلا لم يصدى لضبط الاوقاف والمباسر لاعمالها واشغالها باصلها مواقعه معنى مرعه زياده ونقصان و من غير اخلال لشى من الدقايق المرعيه فى الاصل له عبدالرحمن على بن المؤيد القاضى بالعسكر المظفر عفاالله تعال عنهم ....»

Bu tip vakfiyelerin, bilhassa, evkafın mahiyeti ve köylerin hududu ve gelirini tesbit mevzuunda tafsilâtı ihtiva, fakat, *şerâit-i evkafı*, ikinci tip vakfiyeye nazaran, daha muhtasar kaydettikleri görülmektedir. Sonlara doğru Vâkıfın İbrahim Paşayı mütevellî yaptığı, vezir Ali Paşa (*Hadım*) ile birlikte kazasker Hacı Hasan-zâde huzurunda mürafaa oldukları, İskender Paşa ile Yahyâ Paşanında şâhid bulundukları şöylece kaydedilmiştir:

«... اول سلطان واقف اوقاف مذكورة وجه مشروع ونهج مشروح اوزرنه واقف ايلدكدن صكره ... اول اوقاف جميع شرايطيله خلف سلف الوزراء العظام اكبرا كابر الكبراء الكرام ذى الفضيلتين حسباً ونسباً فضلاً و ادبا ابراهيم پاشا بن المرحوم خليل پاشايه تسليم ايلدى ... و اوقافك توليتى انوك اوزرنه تقليد ايدوب جميع اومورين اكه اصمرلدى ... وقفك عدم لزومنه وواقفك ملكندن عدم خروجه

تمسك ايدوبن پس بو أمرايچون أميركبير معظم وزير خطير مكرم على پاشا بن عبدالحى حضرتى وكيل ايلدى ... احكام شرعيه نوك بمضى ايچون سلطان اذنيله قاضى قضاة الموالى المولى محمد بن مصطفى بن الحاج حسن القاضى بالعسكر المظفر . . يانده دخى مخاصمه ايلديلر مجلس مذكورده متولينوك توليتى ورجوعه وكيلك وكالتى ثابت اولدقدن صكره امير كبير وزير خطير حضرت اسكندر پاشا ابن عبدالقادر ... و اميرامراء المؤمنين يحيى پاشا ابن عبدالله .... شهادتيله ... مزبور قاضى... وقفك لزومنه و احكامنه حكم ايلدى ... »

Şartların bozulmayıp kaidelerin tebdil edilmiyeceği bildirildikten sonra şu ibâre ile sona ermektedir:

«... الى ماسبق على الوجه المزبور واستشهد بطلب منه ذلك على حكمه بصحة اصل الوقف ولزومه من ثقاة العدول المعدلين الذين لايعدلون فى الاستشهاد عن الحق وفى الشهادة عن الصدق الحمد لله تعالى ازلاً وابداً والصلوة على مصطفى رسله محمداً والشكر على ما آتى السلطان الواقف مالم يوته احداً وقع التسجيل والاشهاد فى اوايل شهر ذى القعده من شهور سنه ثمان وتسعين وثمانمائه 898 [14.VIII.1493]»

En nihâyetinde de şâhidler zikrolunmakta ve bu evkaf târihine «ابدالله بخيره ابداً» lâfzı (898) târih düşürülmektedir:

«ومن جمله تلك الشهود عمدة الوزرا اسكندر پاشا ابن عبدالله و منهم اميرامرا اميرالمؤمنين يحيى پاشا ابن عبدالله و منهم اولى موالى الموحدين المولى على ابن احمد القاضى بالعسكر المنصور فى ولاية اناطولى و منهم افخم الامراء احمد چلبى ابن حمزه بك التوقيعى و منهم الامجد الاسعد محمد بن احمد المتعارف بزوم ايلى دفترداری و منهم ذخر الفضلاء حمزه بن على المتعارف باناطولى دفترداری الحمد لله تعالى ازلاً وابداً والصلوة على مصطفى رسله محمداً و الشكر على آتى السلطان الواقف مالم يوته احداً فالهم لاوقافه التاريخ «ابدالله بخيره ابداً» وهو سنه ثمان وتسعين وثمانمائه 898 »

Biz bu tip vakfiyeden İstanbul *Başbakanlık arşivindeki* 913 de istinsâh edilmiş nüshayı aynen naklediyoruz[29 receb 913 = 4. XII. 1507] .

Edirne'deki Bâyezid II. külliyesine âit bu vakfiyeler bilindikten sonra, bu evkafın müteakıp devirlere âit müstakil veya müteferrik tahrir defterlerinin ve tahrir kayıtlarının bulunduğunu hatırlamak lâzımdır. Ezcümle, *Başbakanlık arşivinde Yavuz Sultan selim* ve *kanunî Süleyman* devirlerine âit tahrir deftelerinde —ki aşağıda zikredeceğiz— Bâyezid II. imâretine âit kayıtlar, vakıf karyelerinin nüfusunu ve hâsılatını gösteren iki müstakil defter *(306 ve 979 numaralı tapu defterleri)* bulunduğu gibi Ankara'da *Kuyûd-ı kadîme arşividinde* de muhtelif defterler mevcuttur. Meselâ 2133/2156 numaralı defter «دفتر تحرير جديد سلطان بايزيد خان در ادرنه» başlıklıdır ve 998 târihli olup içinde daha muahhar (meselâ 1198 ve 1255) târihlere kadarki muâmeleler de vardır. Kezâ, aynı târihli (998) 2125/218 numaralı defter de bu meyandadır.

Edirne'deki *Bâyezid II. külliyesi evkafı* İstanbul ve Edirne içindeki bâzı dükân, hamam, bahçe v. s. den başka Edirne, Dimetoka, Filibe, Yenice-Karasu, Kızılağaç, Yanbolu, Yenice-Zağra, Ahyolı, İnoz v. s. mıntakalarında olmak üzere 90 kadar köyü ihtiva ediyordu. Bu köylerin bağlı oldukları yerler her üç tip vakfiyede de farklı gösterilmiştir. Yukarıda da işâret ettiğimiz gibi, 892 târihli arapça vakfiyede *Vize livâsına* bağlı köyler gösterilmiş, halbuki, bu livâ diğer vakfiyelerde hiç bahis konusu edilmemiştir. 895 târihli vakfiyede 11 mahalde (sancak, kazâ, nâhiye) 88 köy kaydedilmiş, *Gümülcüne ile Çirmen* ve *Niğbolu sancaklarına* bağlı yerler bildirilmiş, *Yanbolu*'da *Silistre sancağı*na tâbi gösterilmiştir. 898 târihli vakfiyede ise, evvelkinde *Üsküdar ve Fikeli*'ye bağlı olanlardan bir kısmı *Yanbolu, Edirne, Kızılağac*'a merbut kaydedilmiş, *Niğbolu* ve *Çirmen* hiç zikrolunmadığı gibi *Suzeboli*'de *Silistire sancağında* tesbit edilmiştir. XVI. asır boyunca yapılan tahrirlerde köylerin sayısı artmış, isimleri değişmiş, başka yerlere bağlanmış, bâzan bir köy ikiye bölünmüş, hulâsa, bu vâdide az çok teçeddülât vâki olmuştur.

898 de bütün evkafın geliri bir yılda, o sıralarda tahrir edildiği bildirilen bir deftere göre, 782.930 akçe bulunuyordu. Bu paranın bu târihte vakıf köylerindeki mıkdarları ve hâneleri ile 935 de, ve XVI. asır ikinci yarısındaki (takriben 982) vaziyetlerini şöylece tesbit edebiliyoruz:

1. Edirne (*Üsküdar, Fikeli* فکلی, *Pravadi* nâhiyeleriyle)

	898		935				982
	hâne	hâsıl	hâne	müc.,	geb.,	hâsıl	hâsıl
Pravadi پراودی	15	1808	16	4	4	2335	[560] 6677(3833+2844)
Kırık قرق	21	5882	18	1		2900	3369(2108+1261)
Çaşnigir چاشنیکر	2	2084	7	1		2200	1833(1257+579)
Çengellü چنکاو چنکللو	12	919	9	5		530	666 [561]
Karagüllü قره کوللو *(Karagöllü)*	22	2397	12	2	1	1900	3618(2231+1387)
Hacı-Umur حاجی اومور	33	2991	21	13		2257	6205(4615+1590)
Muradcılı مرادجلی *(Muradcılar)* مرادجیلر	22	1423	17	7		3000	2610(1109+1501)

[560] Parantez içindeki rakamlardan birincisi *bahâ-i galât* بهاء غلات ikincisi de nakdiyedir ki nakden alınan vergi demektir. İkisinin mecmuu o köyün hâsılını teşkil etmektedir.

[561] *Karye-i Çengellü* چنکللو *ber-vech-i maktu*

	898		935				982
	hâne	hâsıl	hâne	müc., geb., bive		hâsıl	hâsıl
Aslihan اصلخان	16	2224	7	4		2072	1450(824+626)
Sofular (Beğlü) صوفیلر نام دیگر بکلو [562]	40	2015	20	10		1941	2762(1410+1352)
Kırşehirlü قیرشهرلو	31	2431	20	3		4100	5521(4241+1280)
İsmâilce اسماعیلجه نام دیگر مراد کوبی	45	5023	32	1		5800	7440(5884+1556)
Sökün-oğlu سکون اوغل، ابن سکون، ولدسکون	28	3082	37	2		3800	5192(3748+1444)
Kazan قزان، قزغان	29	6026	7	2	22	9355	21332(3162+18170)
Lefke لفکه [563]	214	8382	2	3	117	12818	17233(5583+11650)
Ahî اخی	17	[564]	17			3600	3306(1991+1315)
Mahmad محماد	15	1474	12			2212	2805(2091+714)
Bınarî, Bınarcı بیکاری، بیکارجی	29	2700	17			2000	1693(551+1142)
Hasköy (Aslihan) خاص نام دیگر اصلخان در نزد قورت قیاسی	24	3007	16	4		3100	5351(3659+1692)
Göçbeği (Bürçekler) یوزوك کوچبکی، بیوك کوچبکی، بورچکلر	32	1075	20	7		1642	2872(1462+1410)
Donaz-viranı طوکن (طکوز) ویرانی نام دیگر قار ویرانی، خنزیر ویرانی	16	660	5			250	2253(440+1813)
Eynesi اینسی، اینه‌سی	46	9343	44	3	1	9825	7351(3840+3511)
Koracı-ı büzürk قوریجی بزرك، قوریجی مع صازلق وطالیان	56	5753	25	2	1	6443	33503(4470+29033)
Evrenos (Hisarbeği, Koracı-küçük اورنوس نام دیگر حصار بکی، قوروجی کوچك نام دیگر اورنوس حصار بکی درنزد قورت قیاسی	12	929	6	1		1181	2064(1017+1047)

[562] Bu köy evvelâ بکلو نام دیگر صوفیلر olarak *Üsküdar* tevâbiinden, 898 de bu şekilde *Pravadi* tevâbiinden gösterilmiş, 982 de ise sâdece *Sofılar* olarak kaydedilmiştir.

[563] Bu köyde 935 de چنکا نهاء مسلم (64 *hâne* 10 *mücerred*) ve چنکا نهاء کبران (77 *hâne*, 3 *mücerred* ve 3 *bive*) da kayıtlıdır.

[564] 898 de *Üsküdar*'a bağlı olarak gösterilen bu köyde hâsıl kaydolunmamıştır.

	899		935				982
	hâne	hâsıl	hâne	müc., geb.,		hâsıl	hâsıl
Sarı Dur-Ali صاروطورعلی	75	3832	44		4	10650	11561(1606+9955)
Timurhanlı (Hacı-Timurhan) تمورخانلو، حاجی تمورخان	39	6337	31	4		3920	2898(1244+1654)
Mahmudcalı محمودجه‌لی ، محمودجه نام دیگر قره‌قاسملو	64	2567	12			3005	4460(1048+3052)
Yüregiç یوره‌کیچ ، یورکیچ	53	3092	41	2	41	7318	8340(3484+4856)
Karaca-Süleyman mezreası مزرعهٔ قرمجه سلیمان	6	930 [565]					

Edirne şhrindeki vakıf dükânları ile civârındaki bahçe ve bostanlar gelirleri 898 de, vakfiyede, ayrı ayrı gösterilmiyerek bâzan topluca bir rakam verilmiştir. Biz, sâdece, 935 ve daha sonraki kayıtları topluca nakledeceğiz: [566]

« وقف عمارت جدیدهٔ سلطان بایزید خان طاب ثراه در نفس ادرنه ذکر اولان اوقاف ایچنده واقع اولان بیت‌المال ویوه کافرلك بیت‌المالی وقف ایچون ضبط اولنور

در نفس ادرنه

محصول باغات ادرنه فی سنه 76.120 محصول دکاکین سراجین وسلخ‌خانه‌وغیره 23.345 محصول حمام جدید جزبطالت 24.244 محصول حمام شهاب‌الدین پاشادر پیش دکاکین سراجین جز بطالت 4012

[565] 935 ve 982 tahrirlerinde bu isim görülmemektedir. Buna mukabil, *Dimetoka* tevâbiinden olan *Kara-İshaklu* ve *Anteblâ* köyleri ile, diğerlerinde mevcud olmıyan, *Kemal* köyü (*gallât bahâsı* 1370) 982 tahririnde *Edirne köyleri* arasında ve o yekûna dahil görülmektedir.

[566] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 11 v. d.; 925 târihli ve *77 numaralı tahrir defteri Edirne* içindekilerin yekûnunu 116.385 ve köylerininkini ise 104.682 akçe — ki eşmân 221.067 akçedir — bildirmekte ve mufassal defter olduğu için vakıf reâyâsını ve mükellefiyetlerini vesâireyi de kaydetmektedir. s. 49. 31 v. dd.; 932 tarihli tahrir de bu 27 vakıf köyünde hepsi 106.986 akçe tesbit etmiştir. (krş. *136 n. tapu deft.*, var. 4 v. d.). Bu defterin başlığı şöyledir:

« دفتر اجمال لواء پاشا جانب یمین که محرر کشت بامر پادشاه‌الاسلام والمسلمین عضد الملوك والسلاطین مالك جمیع اهل‌الادیان فی‌الارضین‌السلطان بن‌السلطان سلطان سلیمان شاه بن سلطان سلیم خان بن سلطان بایزید خان ادام‌الله عمره و دولته و عدله الی آخرالدهور والارقان بامانة نظام‌الدین الفقیر و بکتابة حسن‌الحقیر وتاریخه فی اواسط‌جمادی‌الاخر لسنه اثنی و ثلثین و تسعمائه [29.III.1526] الذی عرض احوال الدفتر الی عز حضور السلطان ظل عرش‌الله الملك القادر فی اواخر ذی‌القعده سنه ثلث و ثلثین و تسعمائه [28.VIII.1527] التی تم‌الدفتر وسلم الی‌الدیوان‌العالی لا زال ظل‌عدالة‌السلطان علی معارف‌الاسافل والاعالی »

محصول زمین خرکله محصول باغچهٔ حرم محصول باغچهٔ پیر مزید بك محصول حمام سلخ خانه محصول اسیاب قرجه جزبطالت
فی سنه 1500 فی سنه 1400 فی سنه 1300 جزبطالت 5994 2083
یکون 139.998

یکون وقف عمارت مرحوم سلطان بایزید خان در ادرنه
چنکانها

قرا خانه مسلم مجردان خانهٔ کبر مجردان بیوه مسلم مجرد کبران مجرد بیوه حاصل
27 514 76 191 14 5 64 10 80 3 3 110.154

یکون در نفس ادرنه
مع ناحیهٔ ادرنه
« 250.152

XVI. asır ikinci yarısında, 982 tahmin ettiğimiz bir târihte, Edirne'nin içindeki ve köylerindeki vakıf geliri de icmâlen şöyledir: [567]

« دفتر مفصل اوقاف جامع شریف و عمارت عامره و بیمارخانهٔ مرحوم و مغفورله سلطان بایزید خان اسکنه‌الله تعالی فی اعلی‌الجنان وعلیه‌الرحمه والرضوان در محمیهٔ ادرنه
در قضاء ادرنه حاصل عن قرا و مشاهرات و غیره 327.890
عن محصول قرا 184.762 محصول مشاهرات مع رسم دونم باغات ادرنه
بهاء غلات نقدیه و بیت‌المال بیمارخانه وجرم ومحصول باغچهٔ
72.188 112.214 جامع شریف و غیره 143.128

محصول مشاهرات وغیره
قسط حمام جدید قسط حمام شهاب‌الدین پاشا قسط باغچهٔ پیر مزید بك قسط باغچهٔ جامع شریف قسط دونم باغات ادرنه
81.329 2127 1000 2107 22.574
محصول دکاکین سراجین محصول بیت‌المال بیمارخانه محصول اسیاب دقیق
وغیره 26.590 و جرم ... 4439 « 2962

Bu târihte İstanbul'daki evkaf geliri de şu vaziyette idi: [568]

« در قضاء استانبول 103.315
قسط حمام چقور قسط حمام بلاط قسط حمام صوفیلر قسط حمام سلخ خانه قسط اسیاب قره‌جه مقاطعات زمین
« 214 1683 13.921 15.814 23.441 48.244

[567] krş. *979 n. tapu deft.*; 965 târihli ve *306 n. tapu teft.* baş taraftan noksan olduğu ve *470 n. tapu defteri* de buna dâir kayıtları ihtiva etmediği için XVI. asır ikinci yarısına âit muhtelif rakamları mukayeseye imkân bulunamadı.

[568] krş. *979 n. tapu deft.*, baştaki fihrist,

2. Dimetoka

	898		935					982
	hâne	hâsıl	hâne	müc.,	geb.,	bîve	hâsıl	hâsıl
Kara-İshaklu قره‌اسحاقلو	28	4192	8	6	19	6	6500 [569]	5557(3670+1887) [570]
Olgar اولغار	23	3072	27	5	35	1	6719	5433(2553+2880)
Karaca-Halil قراجه‌خليل	37	2952	43	3			4337	7328(3595+3733)
Kıvırcıklu قويرجقلو	20	1489	10	1			700	[571]
Mustafalu مصطفالو	52	3915	30	10	1	1	3051	5752(3689+2063)
Bayhocalu ، بای‌خواجه‌لو بایخواجه‌لو	29	2811	27	4	1		1627	2279(819+1460)
Helvacı حلواجی، حلواجی بزرك	37	4189	21	1			3000	5168(3316+1852)
Helvacı-i küçük حلواجی کوچك			13	1			2167	1928(879+1049)
Antabla ، عنتابلو، عنطابلو عنطبلو	42	4274	61	12	3		5368	3467(1610+1857)
Sâlih صالح	30	2721	27	5	10		3500	3214(1091+2123)
Lulu لولو	31	4315	33	4	37		6000	7239(1752+5487)
Akpınar آق‌پیکار [572]					36	8	5621	8555(2256+6299)

نفس دیعتوقه عن محصولات عشر غلات وباغات
و رسم اغنام و بیت‌المال و قسط پازار وادی
و شمع‌خانه و بوزه‌خانه و غیره حاصل 39 057

935 de Dimetoda'daki evkaf topluca şöyledir: [573]

---

[569] Bu köyde bir kısım reâyâ *ortakçı* statüsüne tâbidi ki 19 *ortakçıyân* ile 6 *sipâhiyân* yazılmıştır.

[570] Bu köy, *Antablû* gibi, bu târihteki tahrirde, yukarıda söylediğimiz gibi, *Edirne köyleri* arasında yazılmıştı.

[571] Bu târihte ne *Dimetoka* ne de diğer kazalar meyânında geçmemektedir.

[572] Vakfiyede zikri geçmez. 935 de şu kayıt vardır.

«اق پیکار تابع دیعتوقه اسپنجه سن وقفه وجزیه‌سن دولتلو خداوندکاره ویرر»

[573] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 29; 925 târihinde yalnız bu 12 köyün vakıf geliri yekûnu 47.095 akçe idi (krş. *77 n. tapu deft.*, s. 223 v. dd.; 932 de ise hemen tamamen 935 rakamları görülmektedir (87.638 akçe) (krş. *136 n. tapu deft.*, var. 15).

« يكون اوقاف عمارت مرحوم سلطان بايزيد خان طاب ثراه.

نفس دیمتوقه	قرا	خانه‌مسلم	مجرد	خانهٔ کبران	مجرد	بیوه	اورتاجیان	سپاهیان
1	12	300	52	121	10	4	19	6

اشکونجی و یماق و غیر فقیرالحال مؤذن حاصل 87.641

3 1 «

982 de bu bölgeden, *Dimetoka içinden* alınanlar ve Edirne mıntakasında yazılanlar hâriç, hepsi 46896 (19950 + 26.946) akçe görünmektedir [574].

3. Kızılağaç (Fikeli)

895 târihli vakfiyede *Fikeli tevâbiinden* gösterilen vakıf köyleri 898 târihli vakfiyede kısmen Fikeli, kısmen Kızılağaç (*Kızılağaç-Yenicesi*) mülhakatından olarak zikredilmiştir. İkisi hakkında «*Fikeli tevâbiinden Kızılağaç kadılığından*» kaydı vardır, kezâ 895 de Edirne'ye âit kaydedilen üç köy de (داود بکلو، طوطولو، ایلجلو) berikinde *Kızılağaç* dâhilinde gösterilmiştir.

898 de Kızılağaç bölgesindeki vakıf köyleri, *Hasköy* (*Pürlüke*) خاص‌کوی نام دیگر پورلکه, *Demürcilü* دمورجیلو (ikisinin müştereken 76 hâne, 3580 hâsıl), *Kavaklu* قواقلو (*hâne* 33, *hâsıl* 1407) *İbri* (*Saruhanlu*) ابری نام دیگر صاروخانلو, *Karlı-alanı mezreası* قارلی آلاکی (ikisinin müştereken hâne 34, hâsıl 2239), *Saru-Savcılu* صارو صاوجلو (24 *hâne*, 2155 hâsıl), *Oğuz-alanı* اغوزالاکی (28 hâne, 996 hâsıl), *İlyasca* الیاسجه (20 *hâne*, 1221 *hâsıl*), *Hızır-ağa* حضراغا (*hâne* 23,1367 *hâsıl*), *Davud-beğlu* داود بکلو (22 *hâne*), *Tutulu* طوطولو، دودولو (24 *hâne*), *Ilıcalı* ایلوجلو و الیجلو (43 *hâne* olmak üzere 12 tâne idi.

935 de buradaki evkafı icmâlen şöyle görüyoruz: [575]

---

[574] krş. *979 n. tapu. deft., baştaki kısım.*

[575] krş. *370 n. tapu. deft.*, s. 70 v. d.; 925 mufassal tahririnde bu 4 köyden, yürükler ve kıbtîler hâriç, ceman 41978 akçe temin ediliyordu. Bu tafsilâtlı kayıtlar arasında, *Yavrı-deresi* köyünde *Doğan Bey zaviyesi* vakfına da rastlamaktayız; ancak zâviyenin hâlî olduğu da yine kaydedilmiştir: «وقف زاویهٔ طغان بك غلمان زاویهٔ طغان بك

4 نفراً بر موجب دفتر عتیق

360

— قوللری قرلمش زاویه دخی خالی قلمش بر نده مذکور قریه یاوری درهسی کافرلری اوتورمشلردر —»

(krş. *77 n. tapu deft.* s. 325 v. dd.)

« وقف عمارت جدیدهٔ مرحوم سلطان بایزید خان در ادرنه

قریهٔ داود بکلو خارجدن اکرلر — قریهٔ دودولو خارجدن اکرلر — قریهٔ ایلجالو

خانه مسلم	مجرد	حاصل	خانه مسلم	مجرد	حاصل	خانه مسلم	مجرد	حاصل
14	3	3550	17	5	3580	21	3	2350

قریهٔ طاشلق یورکی مذکور

قریهٔ ایلچالو سنورنده اتوررلر — قریهٔ الیاسجی — قریهٔ حضراغاخارجدن اکرلر — قریهٔ یاوری درهسی

خانه مسلم	مجرد	حاصل	خانه مسلم	حاصل	خانه مسلم	حاصل	خانه مسلم	کبر	بیوه	حاصل
20	2	3621	12	1650	11	1799	2	46	3	6820

جماعت قبطیون که در قریهٔ یاوری درهسی قرینده زراعت ایتمزلر

همان مسلمانلری یکرمی اکیشر اچمه و کفرهسی یکرم بشر اقچه ویرورلر

خانه مسلم	خانه کبران	حاصل
5	43	فی 25 اسپنجه 1075 — 1885
فی 22	110	

قریهٔ قواقلو جماعت یورکان که درسنور قریهٔ قواقلو میباشند زراعت ایتمزلر همان اونلرکی اقچه رسم بناك خانه مسلم مجرد حاصل و مجردی النشر اقچه و رسم غنم ویرورلر بلوك حضر بالی بلوك علی بن تمورجی

یورك مسلم	مجرد	حاصل	یورك مسلم	مجرد	حاصل
11	3	2500	33	24	4549	13	1856

بلوك کوسه بشر — بلوك طورا ویرانی — قبطیون که درقریهٔ قواقلو میباشند مسلملردر

یورك مسلم	مجرد	حاصل	یورك مسلم	مجرد	حاصل	خانه	مجرد	حاصل
8	9	1308	27	12	3497	2	1	30

یکون رسم یورکان در سنور قریهٔ قواقلو بلوك حضر بالی علی بن تمورجی وکوسهلر و طورا ویرانی مع عادت اغنام بلوك 4 — یورك مسلمانان مجردان 83 — قبطیون مسلمانان حاصل 11240 — خانه مجرد 56 — 1 2

قریهٔ ابری نام دیکر صاروخان — قریهٔ قارلی الاکی نام دیکر صالحلر — قریهٔ صارو حاجلو

امام خانه مسلم	مجرد خانه	چنکنه مجرد	حاصل	خانه مسلم	مجرد کبر	حاصل	خانه مسلم	مجرد	چنکانه مسلم	کبر	چنکانه	حاصل
1	26	9	10	5	4050	23	14	2	2913	3	10	8	1710

قبطیون تابع صاروخانلو المزبور — قریهٔ خاص کوی نام دیکر پورلوکه — قریهٔ اغوز الاکی — قریهٔ تمورجیلو

خانه مسلم	خانه کبر	حاصل	خانه مسلم	مجرد	حاصل	خانه مسلم قبطی	مسلم	حاصل	خانه مسلم	مجرد	حاصل
10	27	885	26	1	2420	28	10	3950	9	1	1082

یکون وقف عمارت جدیدهٔ مرحوم سلطان بایزید خان

قرا خانه مسلمانان	مجردان	خانهٔ کبران	بیوه	خانه مسلمانان	چنکانه	کبران	چنکانه	مجردان	حاصل
14	240	44	48	3	39	78	5	44665	

XVI. asır ikinci yarısındaki tahrirlerde, bazı tahavvüller görülmekle beraber, bu vakıf köylerde ve *yürük cemâaatlerindeki* vakıf geliri yükselmişti. 982 de *Kızılağaç kazâsı* dâhilindeki evkaf yekûnu 74.771 (15.059+59.712) akçe idi [576].

4. Filibe

895 ve 898 târihli vakfiyelerde Bâyezid II. evkafının Filebe'de 9 köyü ile üç *çeltik arığı* mevcut olduğu kayıtlıdır: *Tabanı-Yassı* (*Hızırca*) (23 hâne, 873 hâsıl), *Bayram - Beği* (*Hacı Nasuh*) (25 hâne, 2656 hâsıl), *Çullû* köyü (41 hâne, 306 hâsıl), *Domalı* (دومالی، طمانی 243 hâne 6567 hâsıl), *Soholve* (*Çırpılu köyü*) سوخولوه ، جیرپیلو کوی (26 hâne, 1773 hâsıl), *Dokove* (دوقوه) (71 hâne, 6937 hasıl), *Krayıslave*, قرایسلاوه *Şarlı Köyü*) (69 hâne 2974 hâsıl), *Gırlova* غرلوه (*İbrahim Bey Köyü*) (29 hâne, 2662 hâsıl), *Kozadrice* قوزەدریجه قوزادریجه (*Demirci- Köyü, Üsküdariyot*) (18 hâne, 2006 hâsıl), *Tabanı-Yassı arığı* (3000 hâsıl, 100 mud tohum), *Eyne Hızır arığı* (100 mud tohum), *Eyne Bey arığı* (100 mud tohum).

935 de *Filibe*'deki bu evkafın 15 *köy* ile bu *cemâat* ve *çeltükçi*, *çingene* grublarını ihtivâ ettiği şöylece tesbit ve tahrir olunmştu: [577]

«وقف عمارت جدیدهٔ مرحوم سلطان بایزید خان طاب ثراه در ادرنه

چلتوکیان عن قریهٔ حضرجه نام دیکر طمانی یصی قریهٔ چوللو کوی

مذکوران که در نهر طمانی یصی می کارند

چلتوکیان	مجرد	حاصل	خانهٔ مسلم	مجرد	چلتوکیان	مجرد	حاصل
27	5	65.500	6	2	27	1	3800

قریهٔ غیرلوه نام دیکر ابراهیم بك — قریهٔ بیرام بکی نام دیکر حاجی نصوح

خانه مسلم	مجرد	چلتوکیان کبران	مجرد بیوه	حاصل	خانه مسلم	مجرد	چلتوکجی	حاصل
6	3	37 27	1 3	4400	18	6	1	1750

قریهٔ اسمیللر عن جماعت داودلر سابقا — قریهٔ داودلر عشرلرین شهاب‌الدین پاشا وقفنه

مورك اشکونجلری دخی یماقلریمش رعیته امر اولنمش — ویررلر ماعداسن خداوندکار وقفنه ویررلر

خانه مسلم	مجرد	حاصل	خانه مسلم	مجرد	حاصل
16	6	2800	41	9	4940

[576] krş. *979 n. tapu deft.*,; *470 n. tapu deft.*, 10 sıra n.
[577] *370 n. tapu deft.*, s. 114;

جماعت چنکانیان که درقریهٔ سکیلر متمکنان اند خراجلرین خزانهٔ

قریهٔ سکیلر			قریهٔ دوقه			قریهٔ قورسوه			عامره یه واسپنجه‌لرین وقفه ویرلر
خانه مسلم	مجرد	حاصل	خانه کبران	مجرد	حاصل	خانه کبران	مجرد	حاصل	
39	13	4350	51	12	6325	14	7	680	مسلم
									کبران
19	22	418	42		2113	اسپنجه			

قریهٔ قرو و دورغ نام دیکر دمورجی				قریهٔ قرایسلام				قریهٔ عارصلر			
خانه مسلم	خانه کبران	مجرد	حاصل	خانه کبران	مجرد	بیوه	حاصل	خانه مسلم	مجرد	چلتوکیان	حاصل
9.	37	5	7400	69.	2	3	9900	33	7	3	6254

قریهٔ طومالوی کوچك مع محلهٔ او

خانه مسلم	مجرد	حاصل
24	5	2210

قریهٔ حاجی یکیت تابع داودلر قریهٔ بیراملر بو دخی یورکدن بوزلمش . قریهٔ سخولیوه

یورکدن بوزلمش خانه مسلم	مجرد	حاصل	خانهٔ مسلم	مجرد	حاصل	خانه کبر	مجرد	حاصل
26	10	1955	9	3	1320	32	3	5355

یکون

خانه مسلم	مجردان	خانه کبران	مجردان	بیوه	چلتوکیان	چنکانیان	قراعدد	جماعت عدد	حاصل
227	64	230	32	4	خانه مجرد	خانه مسلم	خانه کبران	15	131.468
					105	7	19	42	«

982 de bu 15 köy mevcud ise de cemâat ve çeltükçüler ayrıca tahrir edilmemiştir. Topluca şöyledir : [578]

« در قضاء فلبه عن محصول قرا و چلتوك وقف مع عشر چلتوك خاصه که درجای وقف زراعت کردند 197.300

محصول قرا	محصول عشر چلتوك مع عشر چلتوك که درجای وقف	
69.536	زراعت کردند	127.764

بهای غلات	نقدیه	عن بهاء چلتوك وقف	عشر چلتوك خاصه
23.167	46.369	108.164	« 19.600

5. Suzeboli (Ahyolı, *Silistre* sancağına bağlı)

Suzeboli'deki Bâyezid II. külliyesi (Edirne) evkafı 898 de bu kasaba ile 5 köyüne ve karşısındaki iki adaya münhasırdı. Bilâhare

[578] krş. *979 n. tapu deft.*, baştaki fihrist.

bir kaç *köy*, *cemâhat* veyâ *kovanlık* ilâve olunmuştur. 898, 935 ve 982 târihlerindeki vaziyeti toplu olarak şöyledir : [579]

	898			935			982
	hâne	hâsıl	mahalle	hâne gebr	baştine	hâsıl	hâsıl
Suzeboli سوزه‌بولی	568	80.432	29	439	14	100.115	149.908
Çenger چنکر	33	2596	—	24	1	3715	4716
Aya-Dimitri آیادیمتری، ایودیمتر	85	9950	—	55	—	7309	4506
Zonarite زوناریته، زوناریده، زوناریجه	*Suzeboli'de*		—	9	—	1500	2535
			hâne müs.				
Revandinus رواندنوس، رواندی	46	5237	2	35	4	5200	6755
Yoros یروس، یوروس	71	10803	—	25	1	9717	19.707
			resm. kovan		öşr. hub.		
Ağca-kovanlık قریهٔ اغجه‌قوانلق، قوانلق اغجه‌در سنورسوزه یولی			200		200	400	6604
Yusuf-kovanlık قریه‌یوسف‌قوانلق، قوانلق‌یوسف			91		200	291	1812
Hızır-Fakih cemâati							8675

جماعت حضر فقیه بکرش قضاسندن کلوب
بولنماغین برموجب امرعالی رعیت قیداولندیلر
مذکور جماعتك رسم چفتلری وغیرلری سوزه‌بولی
حاصلنده حاصلدر ، خانه امام مجرد
9 1 11

982 de A h y o l i kazâsındaki bu evkafın yekûnu şöyledir : [580]

«در قضاه اخیولی 206.799 بهاء غلات 16.563 نقدیه 190.236»

[579] Bu 29 mahallede bir mıkdar mücerred ve bîveler (gerek burada gerek diğer yerlerdeki müc. ve bîveleri göstermiyoruz) bulunduğu gibi bir mahallede sâdece iki müslim hâne vardı. S u z e b o l i karşısında, vakfiyelerde adı geçen iki ada, *Zağferan-adası* زغفران ادەسی ve *Keşişler-adası* کششلر اداسی , hakkında 935 de şu kayıt vardır;

«مناستر در مقابلهٔ سوزه بولی کششلر متمکن‌در مقطوع فی سنه 153 مذکور مقطوع خراج خراج مقابله‌سنده ویررلر باقی اسپنجه‌دن وسائر رسوم عوارضدن معافلردر اللرنده حکملری واردر»

[580] krş. *979 n. tapu deft.*, baştaki fihrist.

6. Yanbolu ve Niğbolu (*Silistre* sancağına bağlı)

895 târihli vakfiyede *Bâyezid II. evkafı* için Silistre sancağında *Yanboli'ya* bağlı üç köy gösterildiği halde, 898 târihli vakfiyede bu üç köyden (*Budaklu, Kovaloz, Makula*) başka Niğbolu sancağına âit iki köy, bir de *Üsküdar*'a bağlı pir mezrea kaydedilmiştir. Bu hâl tahrir defterlerinde de mevcuttur. 935 tahririnde bu beş köy Yanbolu ve Niğbolu'da olmak üzere iki gurupta bulunduğu halde, 982 sıralarında hepsi *Yanbolu bölgesinde* yazılmıştır. Bundan başka diğer köyler de vardır. Bu üç târihte umumî vaziyetleri şöyledir:

	898		935					982
	hâne	hâsıl	hâne	çift	hâne	raiy.	hâsıl	hâsıl
Budaklu بداقلو، بوداقلو	28	3175	7 hâne		15 müc.		3125 [581]	6079
Kovaloj (*İbrâhimköy*) قوه‌لوز نام دیکر ابراهیم کوی	43	5546	14		4		5100	15.089
Makula, Mogila مقوله، موغیله	35	4029	—		—		1000	8250
Holi خولی	65	5678	41 hâne gebr.		4 müsl.		6501 [582]	9744
Cenger (*Vitrepoli*) ویتره‌پولی، جنکر	63	7038	51		6		7358	10.373
			hâne	çift	raiy.	müc.		
Göbül, Göbüllü کوبللو، کوبل	91	7649	9	4	3	5	3815	4230
Kulkal قلقال، قلقاللو		—	17	4		14	4025	5308
Eynehanlû اینه‌خانلو، ایخانلو		—	7	6	5	—	1515	2849
Pirlûce پیرلوجه		—	9	6	5	—	2000	3289

Bu son dört köyden başka 932 tahririnde ismi okunamıyan bir köy ile *Kovaloz* köyü hududunda oturan bir çingâne cemâati ve bir mezrea daha kayıtlıdır. 982 de ise ilk beş köy doğrudan doğruya Yanbolu kazâsındadır (yekûn 49.535 = 15.878 + 33657), müteâkip 4 köy ise Yanbulu nevâhisi kazâsındadır «در قضاء نواحی یانبولی» (yekûn 15.676 = 9882 + 5794).

[581] 935 de bu köyde yürükler de vardı, şu kaydı görüyoruz:
«جماعت یورکان در قریهٔ حاجی فقیه مذکور قریه سنورنده اتورزلر»

[582] Bu ve müteâkip köy 935 de *Niğbolu*'da tahrir edilmiştir, yekûn şöyledir: 2 köy, 6 hâne müslim. 2 mücerred, 92 hâne gebrân, 19 mücerred, 13.859 hâsıl (krş. *370 n. deft.* var. 293)

7. Yenice-Karasu

895 ve 898 vakfiyelerinde 6—7 vakıf köyünü ihtivâ eden Yeniçe-Karasu'da XVI. asır tahrir defterlerinde 18-20 köy, cemâat bulunmaktadır. İnoz, Gümülcine gibi bu kazâya âit XVI. asır ilk yarısı kayıtlarını 937 senesinin tahrir defterlerinden (167 n. topu deft.) nakledeceğiz:

	898			937		982
	hâne	hâsıl	hân. müs.	hân. geb	[583] hâsıl	hâsıl
İsketye (*İskeçe*) اسکتیه، اکستیه	345	29.988	19 (m. 13)	596 (m. 69)	48.937	84.683
Çomaklu چوماقلو	95	4.786	26 (m. 18)	—	[584]	2306
Şerefeddin [585] شرف‌الدین نام دیگر حمیدلو	312	9892	18 (m. 14)	—	1034	1652
Hamidlü حمیدلو			29 (m. 20)	—	2372	3748
Bohallû, Poladlû بوخاللو، پولادلو	181	8042	56 (m. 25)	—	3969	6272
Koruca-Çiftliği قوریجی چفتلکی، قوروجی	43	2086	13 (m. 4)		2135	
Muhammed) *Koyun köyü*) محمد نام دیگر قویون کوبی	101	5650	8	117 (m. 13)	6272	24.807
Dsre-Yurdı دره یوردی	895 târihli vakfiyede mevcuddur.					
Keçi-İlyas کچی الیاس			13 (m. 11)	—	1436	1942
Yorgan? یورغان			6 (m. 1)	16	1089	3824
Çakırla چاقیرلو نام‌دیگر اجیلر			22 (m. 17)	—	1523	3645

[583] 7 mahallesi vardı. krş. *167 n. tapu deft.* var. 15

[584] Bu köyde, nedense, hâsıl gösterilmemiştir, ancak bir zâviye hakkında şu kayıt vardır:

«زاویهٔ درویش عوض دوموضع اق پیکار درسنور قریهٔ م. مذکورون درویشلر رسوم عرفیه لرین ادا ایتدوکلرندن غیری عوارضدن داخی معافلردر دیو دفتر عتیقده مقید اولمغین دفتر جدیده قید اولندی درمعاف نفرا 7 »

[585] vakfiyelerde *Şerefeddin* köyünün diğer adı *Hamidlü* olarak gösterilirse de sonraki tahrirlerde *Şerefeddin* ve *Hamidlü* dâima ayrı olarak kaydedilmiştir. Hattâ, böyle görünüyor ki — 898 de 312 hâne — bu târihte bir çok köy bir arada kaydolunmuştur. Çünkü her iki köyün hâneleri ve hâsılları yekûnu 40 sene, 80 sene sonra bile bu mıkdarı bulamamıştır.

	898	937				982
		hâne	müc.	hân. müs.	hâsıl	hâsıl
Musa-Fakihlea موسی فقیهلر	—	28	10		1391	2126
Orozlu اوروزلو	—	17	17		1794	1945
Alticiler علیجیلر	—	31	20		3139	3834
				yan. yağ.		
Koyan-Yakublı قیون یعقوبلی	—	16	19	7 4	3293	2883
Ney-Zen نی زن	—	21	7		1300	2198
Bayramlû بیراملو	—	28	19		1000	3346
Koca-Mahmudlu قوجه محمودلو	—	16	18		557	4014
			hâne gebr.			
Yassı-Evran یصی اورن نام دیکر رساده یصی ویران	—	12	127 (m. 17) müc.		33.147	29.340
Mürseller cemâati جماعت مرسللر، مرسللو	—	6	5		2547	2141
Yasalulû cemâati جماعت یصالولو	—	27	22		5240	2764

937 tahririnde bunlardan başka bu kazâ dâhilinde bir de *Mencınus* موجوس köyü bulunmaktadır ki, 982 de bu köy K a v a l a evkafı arasında görülmektedir. Bu târihte Y e n i c e-k a r a s u yekûnu 189.411(19.403+ 170.008) dir.

8. G ü m ü l c i n e (F e r e c i k)

Vakfiyelerde *Gümülcine* veyâ *Ferecik* tevâbiinden olarak gösterilen *Meğri* مکری köyü (409 hâne 35.458 hâsıl) bu vakfa tahsis edilmişti. 937 tahririnde bu köyden başka 8 köy ile bir cemâat daha *Gümülcine* 'de bu vakfa âit olarak tahrir edilmişti. 982 de ise yalnız bir cemâat Gümülcine'ye, fakat, *Meğri* ile birlikte 9 köy *Ferecik kazâsına* yazılmıştır :

	937						982
	müsl. hân.	müc.	gebr. hân.	müc.	bîve	hâsıl	hâsıl
Meğri مکری	56	16	141	6	20	53.478	36.918
Hüseyinler حسینلر تابع مکری							3651
Soyucak صویجق تابع مکری	86	81	—	—	—	12.939	3143
حسین نام قریه اله مخلوط اوتروب عشرلرین برده ویرورلر							

	937						982
	müsl. hân.	müc.	gebr. hân.	müc.	bîve	hâsıl	hâsıl
Çil-Hüseyinler cemâati جماعت چيل حسينلر كه مذكور قريه اله مخلوطدر							7568
Zâhidlü زاهدلو مع جماعت حضرلوجه	41	28	—	—	—	6.343	8344
Saralar صارولر، صاريلر	42	26	—	—	—	3622	5792
Kara-İbrahim قره ابراهيم ، قره ابراهيملو	16	11	—	—	—	1260	2045
Delü-İlyas (Divâne-İlyas) دلو الياس، ديوانه الياس	15	7	—	—	—	1486	2956
Halil-oğlu خليل اوغلى	28	19	—	—	—	5503	4838
Badağ بوداق	9	4	—	—	—	1007	1741
Yekûn	294	192	141	150	130	85.648 (15.055+54.373)	6.428

9. Çirmen (Yenice-Zağra)

895 de *Cirmen'e*, 898 de *Yenice-Zağra'*ya tâbi olarak gösterilen *Fartına (Kurtına)* قورتنه köyü ile *Çirmen'*e bağlı *Beğli* ve *Akbaş yamak-ı İbrahimül* köyleri de Edirne'deki Bâyezid II. külliyesi evkafındandı.

	898		935			982	
	hâne	hâsıl	hâne	gebr	bîve	hâne müsl.	hâsıl	hâsıl
Fartına (Kartına) قورتنه	—	100	107	19			12.102	21.954
Akbaşlı Yamak-ıİbrhim اق باشلى يماق ابراهيم، اچقه ابراهيملو	43	6868						5823
Beğli بكلى						12 (m. 2)	5030	506
Baraklı-Ilıcası [586] ايليجهٔ بره‌قى، براقلى ايليجه‌سى							500	2256

[586] «قريهٔ براقلى ايليجه‌سى در سنور قريهٔ فورتنه شيخ سنان قريهٔ مذكوره متمكن اولوب انك محتته درويشلره جمع اولوب ساكن اولان كسنلر عوارش ديوانيدن معاف و مسلم اولب اللرينه معاف نامهٔ همايون ويرلمش حاصل 500 »

(krş. *370 n. tapu deft.*, var. 184; Kanunî devrine âit diğer bir tahrir defteri *İnkilâp kütüph, cevdet Y. 116-4*, s. 33 v. d.

10. İnoz اينوز (Enez)

898 târihli vakfiyede *Edirne külliyesi* evkafından görülen *İnoz kasabası* 728 hânede 72.590 hasılı ihtivâ ediyordu. 937 de, müslim ve hristiyan reâyâdan başka memleha tuzcuları ve bir de *Yenice* köyü vardı: [587].

وقف عمارت سلطان بايزيد خان عليه‌الرحمه والغفران نفس اينوز

محلهٔ مسلمانان

حانه	مجرد	محلات	كبران حانه	مجردان	بيوه
36	25	33	494	57	4

جماعت طوزجيان مملحهٔ اينوز مذكورون طوزجيلر جزيلرين واسپنچه‌لرين وقفه ويرورلر وايشلدوكلرى طوزدن اول يل ايچنده نه صاتلورسه بهاسنك نصف عشرى طوزجيلره ويريلور ماعداسى ميريچون تصرف اولنور ومذكورون طوزجيلر عوارضدن و سايز تكليفاتدن معافلر اولدقلريته الرنده احكام شريفه‌لرى واردر

تفراً	حاصل مع مقاطعات طاليان وقف
82	90.667

قريهٔ يكيجه تابع المزبور وقف سلطان بايزيد خان مذكور قريه خلقى ايسكله‌ده اولان كوره يوندره خدمت ايدوب لازم اولان مهماتلرين كوردوكلرى مقابله‌ده عوارض ديوانيه‌دن معافلردر

	جماً	حاصل	مجرد	حانه
«	102.432	11.865	2	96

982 de *İnoz* ve *Yenice*'ye, bir de *Çatal-tepe* ilâve olunmuştur: [588]

در قضاء اينوز

166.667

بهاء غلات	نقديه
7980	158.687

قصبهٔ اينوز		قريهٔ يكيجه		قريهٔ جتال دپه	
بهاء غلات	نقديه	بهاء غلات	نقديه	بهاء غلات	نقديه
3525	150.328	4119	7711	336	648

[587] krş. *167 n. tapu deft*, var. 10

[588] krş. *979 n. tapu deft.*, baştaki fihrist. Bâyezid II. evkafının tesbit edildiği bu defterde *kanunnâme-i İnoz, kanunnâme-i İsketye* v. s. de vardır ve bu havâliye âit vergi hususiyetleri bütün tafsilâtiyle bildirilmiştir.

11. K a v a l a

Ne vekfiyelerde ne de XVI. asır birinci yarısına âit tahrir defterlerinde *Kavala*'da evkaf zikr edilmiyorsa da 979 n. tahrir defteri bunu tasrih ve beş köyün hâsılını kaydetmektedir: [589]

				درقضاء قواله	»
				61.156	
				نقديه	بهاءغلات
				55.619	5537
Kuriçay	*Dranaca*	*Haleb*	*Kızbükilü*	*Moncinos*	
قريهٔ قوری چای	قريهٔ دره ناوه	قريهٔ حلب	قريهٔ قيز بوكيلو	قريهٔ مونجنوس	
4188	2404	3221	4768	46.575	
بهاءغلات نقديه	بهاءغلات نقديه	بهاءغلات نقديه	بهاءغلات نقديه	بهاءغلات نقديه	
» 1827 577	2458 763	3321 1447	43.825 3750		

F e r e c i k ve *S e l â n i k*'de de *Bâyezid II. evkafı* varsa da bunların İ s t a n b u l'daki tesislere tahsis olunduğu anlaşılmaktadır.

Bu 11 mıntakadaki köylerden alınan vakıf âidâtı hemen hemen şu resimlerden ibâretti :

a) çift resmine tâbi *çiftlik* ve hanelerle *nîm- çift, bennâk* ve *mücerredlere* âit resimler

b) hristiyan reâyânın *cizye* ve *ispençeleri* (bâzan ispençelerini vakfa, cizyelerini mîriye veriyorlardı)

c) buğday, arpa, bağ, çayır v.s. den alınan *öşür* ve *mukataalar*

d) ceviz, dut ve emsâli *meyva hasılatı, değirmen resmi*

e) koyun, et, öküz *bâcları*

f) *cürüm* ve *cinayet, beytülmâl ve mâl-i gâib, kul* ve *câriye müjdegânları*

d) dolab ve *zemin mukataaları* ile bostan ve *çayır bâcları*

Vakfın yapıldığı sırada bütün evkaf gelirinin 782.930 akçe olduğunun vakfiyede yazılı bulunduğunu yukarıda söylemiştik. XVI. asır birinci yarısında bu yekûn topluca göterilmiyorsa da, asrın ikinci yarısında vakıf vâridatının ceman 1.552.131 akçe olduğu, bunun 337.136 akçesi *bahâ-i gallât*, 1.214.968 akçesi *nakdiyeden* hâsıl olduğu anlaşılmaktadır [590].

[589] *ayn deft.*, göst. yer.
[590] *ayn deft.*, göst. yer.

230 — Ferruhşad Hatun (Kefe *Mîrlivâsı* Şehzâde Mehmed vâlidesi) vakfı

Bâyezid II. zevcelerinden Ferruhşad Hatun'a âit Silivri'de bir vakıf vardı, *Kefe mîrlivâsı* olup da sonradan vefat eden Bâyezid II. şehzâdelerinden Sultan Mehmed'in vâlidesi olan bu *zevce-i pâdişâhî* 935 sıralarında hayatta idi [591]:

وقف فرحشاد خاتون والدهٔ مرحوم سلطان محمد میرکفه بوده

قریهٔ قلبه‌لو احمد نام دیکر	مزرعهٔ شاه ویرانی مزرعهٔ مسعود ویرانی	حاصل
چفتلك سنان پاشا تابع سلوری	جماعت غلمانان شرکاء خاتون المزبوره ذکر	1000
اولان مزرعه‌لرده زراعت ایدرلر خانه 28 اورتاقجیلردر		

231 — Hânî Hatun (Şehzâde Sultan Mustafa kızı) vakfı

Fâtih'in şehzâdesi Mustafa'nın kızı Hânî Hatun'a Bâyezid II., 912 târihinde, Edirne'ye bağlı *Keşenlu* köyünü — Ali veled-i Sinan Bey adında birinin timarı iken — temlik eylemiş, bu temliki o sırada nişancı olan Câfer Çelebi bizzat tescil etmiş, oda, sonradan İstanbul'da yaptırdığı *muallimhâne*sine vakıf yapmıştı. Buna dâir kayıtlar şöyledir: [592]

« تیمار علی ولد سنان بك قریهٔ کشنلو (24 خانه 3345 حاصل) — مذکور قریهٔ کشنلو مرحوم سلطان مصطفی قزی خاتی خاتونه دامت عصمتها جمیع حدودی وسنوری و توابعی و لواحقی‌یله و قاچقونی و بیت‌المالی و مال غایبی و مال منقودی و رسم جرمی و جنایتی وسایر بادهوایی و طیاراتی و رسم غنمی وغلاتی و باقی متوجهاتی فی‌الجمله جمیع حقوق شرعیه و رسوم عرفیه‌سیله مفروزالقلم و مقطوع‌القدم تملیك اولنوب ملك نامهٔ همایون صدقه اولنوب دفتر سلطانیه داخی وجه مشروح اوزره ثبت اولنمق امر اولدوغی سببدن امتثالاً للامرالعالی ثبت اولندی بمعرفة وزرای عظام علی پاشا و مصطفی پاشا و یحیی پاشا دامت معالیهم الی یوم‌القیامه حرر فی اخر شعبان‌المعظم من شهور اثنی عشر و تسعمائه [14.I.1507] حرره‌الفقیر جعفر الطغرائی عفی عنه »

925 de bu köy, artık, İstanbul'daki *muallimhnâne*ye vakıf olarak görünmektedir: [593]

---

[591] krş. *370 n. tapu deft.*, var. 173; Bâyezid II. vâlidesi Gülbahar Hatuna Fâtih tarafından yapılan bir temlikten yukarıda (s. 320 v.d.) bahsetmiştik. Fâtih'in, bu zevcesine, yine Amasya'da, *Bağluca* köyünü timar olarak verdiğine dâir 884 târihli bir fermanı bulunduğunu da bilmünasebe burada zikredelim. (krş. *Ali Emîrî tasnifi, Fâtih devri, n.* 24, 30).

[592] krş. *20 n tapu deft.* var. 24

[593] krş. *77 n. tapu deft.*. s. 128 v. d.; *370 n. tapu deft.*, s. 14.

« وقف خانی خاتون بنت مرحوم سلطان مصطفی کشنلو نام قریهٔ مرحوم سلطا بایزید خان مذکوره خانی خاتونه جمیعی حدودی و توابعی و لواحقی ایله مال غایب و مال مفقود و باد هواسی و رسم غنمی وباقی متوجهاتیله تملیك ادوب دفتر عتیقده نشانجی جعفر چلبی دست خطیله قید اولنب مذکور خاتون دخی استانبولده بنا اتدوکی معلمخانه‌سنه وقف ایلمش

قریهٔ کشنلو تابع ادرنه خانه مسلم 30 مجرد 14 قرا 1 حاصل 3750 » .

Hânî Hatunun bir de Kırk-kilise'de mülkü vardı *(Koçaşlu köyü) ki*, bunun *muallimhâne*ye 935 de vakfedilip edilmediğini bilemiyoruz : [594].

« املاك در قضاء قرق کلیسا

ملك خانی خاتون بنت سلطان مصطفی قریهٔ قوچاشلو تابع قرق کلیسا ملك مفروزالقلم سربست

خانه 24 مجرد 10 حاصل 3640 »

232 — Ayni-Şâh Hatun (Şehzâde Sultan Abdullah kızı) vakfı

Şehzâde Sultan Abdullah'ın — Bâyezid II. oğlu — kızı Ayni-Şâh Hatun'un, Gelibolu'da *Çepni*'ye tâbi *Palatinos* köyünü, cemaziyyülevvel 912 de (eylûl 1506) Cem Sultan'ın kızı Gevher-Melik Sultana temlik edilmiş iken, sonra satın alarak Bursa'daki *muallimhânesine* vakfettiği 925 târihli tahrir defterlerinde geçmektedir : [595]

[594] krş. *370 n. tapu deft.*, var. 158.

[595] krş. *75 n. tapu deft.*, var. 273; Bu isimde (Şehzâde Ayni-Şâh Hatun) diğer bir şehzâde-sultan (*hanım-sultan*) vardır ki annesinin İl-Aldı Sultan ve Ahmed Ağa adında birinin zevcesi, kendisinin de onların kızı olduğu, hepsinin de 937 sıralarında Kratova'da mülkleri bulunduğu görülmektedir :

« عن محصول املاك در قضاء قره‌طوه

ملك شهزاده ال الدی سلطان زوجهٔ احمد اغا قریهٔ اوپای تابع نو کریج .....

یکون قرا	خانه مسلم	مجردمسلم	خانه‌کبران	مجردکبران	بیوه	حاصل
3	30	5	66	13	13	12.788

ملك شهزاده عینی شاه خاتون بنت احمد اغا

قریه ماکو نشنیج تابع پراشوه درقضاء ایورانیه ... حاصل 2024

مذکور قریه کفره‌سی اولاقدن و سخره‌دن و چره‌خوردن و سکباندن و نزل تخیلندن و حصار یاپمقدن و صالغوندن باالجمله مجموع عوارض دیوانیه‌دن و تکالیف‌عرفیه‌دن معاف اولمق ایچون اللرنده مرحوم سلطان سلیم شاه خان علیه‌الرحمه والغفراتدن حکم همایونلری واردر وبعده پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلری دخی حکم شریف ارزانی قلوب بر قرار سابق معاف اولمشلردر

« وقف عینی شاه خاتون بنت سلطان عبدالله نفس بروساده واقع اولان معلم خانیه صرف اولنر قریهٔ پلاتنوس تابع جبنی در قضاء کلیبولی مذکور قریهٔ مقدماسنه اثنی عشر وتسعمایه جمادی‌الاخرنده مرحوم مغفور جم سلطان قیزی صاحبهٔ عصمت کوهر ملك سلطانه تملیك اولنوبدررمش سلطان عبدالله قیزی عینی شاه خاتون قریهٔ مذکورهٔ انلردن صاتون الوب بروساده واقع اولان معلم‌خانه مصلحتی ایچون وقف ایتمشلر صاتون الدوقلری تك حجت شرعیه‌سی ووقف ایتدوکلرینك وقفیه‌سی کورلدی جمیع حقوق شرعیه‌سی و رسوم عرفیه‌سی وقفه ضبط اولنور

..... خانه 45 مجردان 8 حاصل اعشار قریهٔ مزبوره ..... یکون 7797 »

333 — Hanzâde Fatma (Hançerli) Sultan (Şehzâde Mehmed kızı) vakfı

Bâyezid II. in şehzâdelerinden Mehmed'in kızı olup Hançerli-Sultan adıyla meşhur olan Hanzâde Fatma Sultanın evkafı 939 târihli idi ve İstanbul ile Bursa'da bir çok emlâki, Vize' de bâzı köyleri vardı. Selim II. devrindeki bir tahrir bunun vakfiyesini şöyle hulâsa etmektedir: [596]

« وقف خان زاده فاطمه سلطان بنت سلطان محمود واقفهٔ مزبوره‌نك طقوز یوز اوتوز طقوز رمضانك اواخرنده [25.IV.1533] واقع اولمش مولانا محمد بن علی‌الفناری امضاسیله بر وقفیه‌سی واردرکه مضمونی ذکر اولنور اصل وقف

حمام درمحروسهٔ بروسه دکاکین10باب درمحروسهٔ بروسه اسیاب درقریهٔ چلبی اسیاب درقریهٔ چلمك
بموضع موسی بابا بمحلهٔ الاجه مسجد تابع یلاق آباد 7 کوز تابع ادرنه
فرن خبازی درمحروسهٔ اسیاب المعروف باسیاب صماقو قریه‌المعروف برکه کاربا سرای حجرات 33 باب
استنبول بتزدمیدان فرس درقریهٔ قره‌ویزه تابع قضاء ویزه درتزد اسیاب مع دکاکین6 باب درمحروسهٔ استانبول
حمام المعروف باتجه حمام درمحروسهٔ باغچه درمحروسهٔ بروسه اسیاب صماقو درقریهٔ بودون قریه‌المعروف بقریهٔ
بروسه تزد کوکوردلی بتزد اخور یری تابع ویزه ایه‌تودورمع اسیاب صماقو
حمام در تزد حمام کوکوردلی
در محروسهٔ بروسه

المصارف برموجب وقفیه جهت متولی .. جهت مدرس ... جهت طلبه .. مقید ... بواب ... معلم... شرط واقفه تولیت نفسنه بعده اصلح اولاده واولاد اولادنه نسلاً بعد نسل بعدهم اصلح عتقاسنه

ملك محمد بك بن احمد اغا .....

وقف محمد بك بن احمد اغا اتاسی‌احمد اغادن ارثله انتقال ایتمش ملکیدر حالیا چلتوکچی نام قریه‌ده بنا اتدوکی مسجده و معلم خانیه و نفس ایورانیه‌ده مرحوم کدوك احمد پاشانك جمعه‌سنه وقف ایتمشدر قریهٔ طیرنوه تابع براشوه در قضاء ایورانیه .... » [krş. *167 n. tapu deft.*, var. 102]

[596] krş. *251 n. tapu deft.*, s. 800.

و ابناء عتقاسنه ... بعدالانقراض سلطان اختیار اندوکی کسنه یه اولا ووظیفه ایله اولان نظارت بروسه قاضیسنه اولا ومدرس حسبی ناظر اولا و تدریس لطف‌الله چلبی یه بعده شیخ محی‌الدین وشیخ بهاءالدین ابناسنه و بعدالانقراض شیخ حاجی چلبی ابناسنه اولا .... واقفهٔ مزبوره اوقافنك مصارفی محروسهٔ بروسه ده و حضرت ابی ایوب انصاری ده واقع اولمشدر »

Bu evkafa âit Vize tevâbiinden *Aya-Tudor* köyü ve civarındaki mâden hakkında 994 târihli bir vesika, bize bunların, bütün şer'î hukuk ve örfî rüsmu ile, Hanzâde Sultana temlik edilmiş, sonraları mukarer tutulmuş, fakat, sınırındaki mâdenin (*Samakov*), bilâhara, *hass-ı humâyuna* ilhak olunmuş bulunduğunu öğretmektedir [596 mükerrer].

234 — Fatma Hatun (Sofu Sultan, Bâyezid II. kızı) vakfı

Bâyezid II. kızı olup Sofu Sultan lâkabı ile tanınan Fatma Sultanın 907 târihli ve Hacı Hasan-zâde imzâlı bir vakfiyesi olduğu gibi, *Borlu* ve *İznik* için 915 târihli bir vakfiyesi bulnduğu da M. Cevdet'in vakfiyeler listesinde görülmektedir. Birinci vakfiyeyi tetkike imkân hâsıl olmamışsa da, ikincinin bir hulâsası bir tahrir defterinde mevcuddur: [597]

[596 mükerrer] krş. Başbakanlık arşivi, *Fekete tasnifi*, n. 1405.

« اوقاف ویزه درلواء مزبور

خان زاده سلطان المشهوره خنجرلی بنت سلطان محمود تابع مزبور

قریهٔ ابو تودور تابع ویزه ملك‌خان زاده سلطان‌المشهوز خنجرلی بنت سلطان محمود ذکر اولان قریهٔ جمله حدودی وسنوری ویوه‌سی وقاچقونی .... بالجمله حقوق شرعیه‌لری و رسوم عرفیه‌لری ایله و ایچنده اولان کفرهٔنك خراجی واسپنجه‌لری ایله سربست مفروزالقلم و مقطوع‌القدم مشارالیهانك ملك محضی .. اولوب نسلاً بعد نسلٍ ... انواع وجوه ملکیت اوزره متصرف اولا دیلرسه صاته واسترسه باغشلایه و مراد ایدینورسه وقف ایده دیو اللرنده نشان همایون ایله ملك نامه‌لری اولدوغی اجلدن ..... ذکر اولان معدنلرك اکیسی قره ویزه سینورنده اولوب .... و معدن مزبورك .... ذکر اولان جوهر ایچون ابا باولی عاملندن یوز اقچه مقاطعه‌یه النوب اللرنده مولانا ویزه قاضیسندن حجت شرعیه‌لری واردر و ذکر اولان معدنلرك حاصل اولان آهندن قنطار باشنه عادت قدیم اوزره اکیشر اقچه النور ایمش میریچون حالیا پادشاه عالمپناه حضرتلری ذکر اولان قریهٔ تملیك ایدوب اللرینه حکم همایون ویروب هبه ایلکین ذکر اولان عادت قنطاری دخی انعام ایله ... ملك نامهٔ جدید همایون ویرمکین کرو اسلوب سابق اوزره دفتر جدیده قید اولندی

— قریهٔ مزبوره صماقو اولوب خاص همایونه الحاق اولنمق ایچون وارد اولان امر عالی موجبنجه ثبت دفتر اولندی فی سلخ رجب سنه 994 [17. VII. 1586] با خط توقیعی »

[597] krş. *251 n. tapa deft.*, s. 488 v. dd.

«وقف سلطان فاطمه خاتون المعروفه بصوفی سلطان خاتون طقوز یوز یدی جمادی الاخرسنك اوایلنده واقع اولمش حاجی حسن زاده امضاسیله بر وقفیه‌سی واردرکه مضمونی ذکر اولنور

اصل وقف کلام‌الله قدیم در تربهٔ حضرت رسول‌الله علیه والسلام

ساداتدن بر کسنه مصحف مزبوردن کونده بر جزؤ تلاوت ایلیوب یومی ایکی اقچه متصرف اولوب هر سنه بر أمین کسنه ایله وظیفه‌سن متولی ارسال ایده

خانه تحتانی در محلهٔ دمورجلو ، خانه سفلی 2 باب درمحلهٔ دموزجلو خانه تحتانی در محلهٔ حاجی یونس
حاصل فی سنه 350 حاصل فی سنه 450 حاصل فی سنه 1050

خانه سفلی 3 باب در محلهٔ حاجی بخشایش محدود دکان در مدینهٔ تیره دکان در قصبهٔ دیکوزلو
ملك عایشه سلطان و باغچهٔ سلطان بایزید حاصل فی سنه 350 حاصل فی سنه 350
حاصل فی سنه 720

قریها در ناحیهٔ دیمتوقه

قریهٔ پیشرولی قریهٔ اطله قریهٔ صاروخان قریهٔ قره برجك قریهٔقره یخشی درقضاء
حاصل فی سنه 2000 حاصل 2500 برای متولی حاصل 2000 خیره بولی حاصل 2000

دکاکین 6 باب درقریهٔ قوندوز
درناحیهٔ تیره فی سنه 3800

المصارف جهت تولیت محصول جهت اجزاخوانان ... بجهت طعام درلالی جمه بجهت در زاریهٔ بوستانجی
قریهٔ ساروخان درخانقاه برای صلحاء حاضرین دده در مدینهٔ تیره

جهت نظارت دکاکین مزبوره (تیره، قوندوز) تیره‌ده قره‌قاضی مدرسه‌سنه مشروطدر ،

شرط واقفه اجزاخوانان سید ولایت خانقاهنده برر جزؤ تلاوت ایده‌لر وقرا وذاکرین مزبور شیخك مجلسنه جمه کیجلرنده جمع اولوب تسبیح و تهلیل ایدوب روح نبی علیه‌السلامه صلوة کتوره‌لر و دکاکین مزبوره‌نك حاصلی بر معتمد کسنه‌ده امانت قوئله جابی معرفتیله و قصبهٔ کوزلوده اولان دکانك محصولندن صدیق خلیفه‌یه کونده اکی اقچه ویرله کندودن صکره اصلح اولادنه و اصلح اولاد اولادنه نسلاً بعد نسل بعدالانقراض واقفهٔ مزبوره‌نك اقرباسنه صرف اولنه و قصبهٔ چارشنبه‌ده اولان جامعك خطیبنه کونده بر اقچه ومؤذننه بر اقچه ویرله و تولیت نفسنه و اولادنه بعدهم امر پادشاه عالم پناه ایله بر کسنیه اولا الان اوقچی زاده تصرفنده‌در و نظارت اوقاف مزبور سید ولایت بعده سید ولایتك مقامنه قایم اولنلر اولا حالیا نظارت سید ولایتك اوغلی مصطفی چلبی النده‌در »

Dimetoka'daki bu köylerden birisi (*Kara-Bürçek*) evvelce Çingene Sancağına tâbi *müsellem çiftliği* ve *müsellem çeribaşısının* tasarrufunda iken, sonradan, Sofu Sultan'a Başmaklık olarak

verilmiş, diğer bir köy de (*Ada*) *beğlarbeği hassı* olduktan sonra mülk olarak tevcih olunmuştu. 935 de bu evkaf icmâlen şöyle idi: [598]

وقف صوفی سلطان (وقف فاطمه خاتون‌الشهیر به‌صوفی سلطان بنت مرحوم سلطان بایزید خان)
قریهٔ قره برجك (پورچك) سابقا قریهٔ مزبوره جنکه سنجاغنه تابع مسلم چفتلکی اولوب مسلم چری باشی‌سی تصرف ادرمش صکره صوفی سلطان یشاقلق ویریلوب اولداخی اجزا اوقومغچون وقف ایلمش شرعی وقف‌نامه‌سنده مسطوردر

خانه‌مسلم	مجرد	ولد یماق	حاصل
27	1	2	3200

قریهٔ اده سابقا دفتر عتیقده بکلربکی خاص ایمش صکره صوفی سلطانه حلك ویرلمش اولداخی وقف ایلمش

تابع دیمتوقه	خانه‌مسلم	مجرد	طوبجه	بازدار	حاصل
	78	20	2	1	6900

قریهٔ پیشرولو — قریهٔ صاروخان — یکون وقف صوفی سلطان

خانه‌مسلم	مجرد	حاصل	خانه‌مسلم	مجرد	اشکونجی مع یماق	حاصل	قراخانه‌مسلم	مجردان	ولد یماق	ولد طوبجه	بازدار
2700	5	21	38	10	5	5400	164	36	2	1	1

اشکونجی مع یماق	حاصل
5	18200

302 — 235 — Ayşe Hatun (Bâyezid II. kızı, Güveyi Sinan Paşa zevcesi) vakfı

Bâyezid II. kızı olup o devirde *kapudan-ı-deryalık* ta bulunan ve Güveyi lâkabı ile tanınan Sinan Paşa nın zevcesi Ayşe Hatun un Anadolu tarafında *Bekirlü* ve *Kemer* adındaki mülk köylerini, *Sungurca* mahallesinde yaptırdığı mescid ve *muallimhâneye* 911 târihinde vakfettiği anlaşılmaktadır. Bu köylerin gelirlerinin tahrir ânında bilinmediğini ve vakfiyenin henuz hayatta bulunduğunu kaydeden 925 târihli tahrir defterleri, bu hususta, şu malûmatı vermektedir: [599]

« وقف حضرت ملکة‌الملکات المفخمات افتخارالخواتین المعظمات صاحبهٔ عصمت عائشه خاتون بنت‌المرحوم مغفور سلطان بایزید خان طیب‌الله ثراه وجعل‌الجنة ثواکه اناطولی‌جانبنده بیغا سنجاغنده

[598] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 32; ayni târihlere rastlıyan *138 n. tapu deft.* var. 10 da ayni köylerin vakıf hâsılı yine 18.200 akçedir. 925 târihinde bu köylerin yekûnu, biraz farkla, 20.599 dur (*77 n. tapu deft.*, s. 246 v. dd.). 985-990 sıralarında ise, bu dört köyden — ki burada sarâhaten Bâyezid II. kızı Fatma hatunun Sofu Sultan oldûğu kayıtlıdır —. üçünün (*Saruhan* 7092, *Ada* 8100, *Kara-Bürçek* 6180) *Cisr-i Ergene kazâsına*, birinin de (*Pişrevlü* 5186) *Dimetoka* kazâsına merbut bulundukları ve vakıf gelirinin de cem'an 26 558 akçe hâsıl olduğu görülmektedir (krş. *470 n. tapu deft.* sıra n. 52/49).

[599] krş. *75 n. tapu deft.*, var. 258

بکرلو و کر نام ملك کویلرینی وقف ایدوب حاصللرین نفس کلیبولیده سنقورجه‌محله‌سنده واقع اولان مسجده و معلم‌خانیه صرف اولنور الحالة هذه متولی بر موجب وقفیه حسن بك بن عبدالله عتقاء المرحوم سنان پاشا که مرحوم سنان پاشانك کتخداسی ادی اناطولی کتخداسی دخی اولمشدر قید حیاتده اولدوغنجه مشارالیه حسن بك متولی اوله و کندودن صکره اولادی و اولادی اولادی نسلاً بعد نسلٍ متولی اوله و بعدالانقراض الاولاد الحسن بك المزبور امر سلطانی اله اوقافك سمی جمیل یرله حاصل ضبطنه قادر امین و متدین کسسه متولی‌اوله وقفیتده مشروطدر و قراء مزبوره اناطولی جانبنده اولماغین حقیقتی ایله حاصللری معلوم اولدی تاریخ وقفیه‌سی احدی عشر و تسعمائه و مذکوران کویلرده ساکن اولانلر عوارض دیوانیه‌دن امین و منسلم اولالر دیو مرحوم مغفور سلطان بایزید خان حضرتلریندن حکم شریف اولب شیلکه بتلو بتسوز وحکملو حکمسوز دیمیوب عوارضه قتال دیو حکم عام‌المفهوم وارد اولدقده داخی بونلری عوارضه قاتمیالر دیو امر اولنمشدر صح ذلك المصرف بر موجب وقفیه بجهت متولی... بجهت امام مسجدالمزبور ....

بجهت معلم که ایتامه واولاد فقرایه تعلیم علم ایدوب اجرت طلب ایتمیه دیو مشروطدر فی‌یوم 5...

بجهت اجزاخونان‌که واقفه روحیچون کونده بر جز اوقویالر تربهٔ واقفه قنده اولرسه اجزا تربه‌ده اوقونه دیو معین و مشروطدر اجزاخوان نفراً 20 .....

بجهت هما خاتون بنت حسین که مذکور متولی حسن بکوك زوجه‌سی در کندودن صکره اولادنه اوله.... »

236 — Şehzâde-Şâh Hatun (Bâyezid II. kızı, *Nasuh Bey zevcesi*) vakfı

Dimetoka (veyâ *Çisr-i Ergene*) bölgesinde dört köyden (*Kurtoğlu «Yakub»*, *Altı-ağac-ı Büzürk*, *Altı-ağac-ı Küçük*, *Umur köyü «Subaşı»*) birincisi 890 târihinde Musâ Divâne'nin, diğer üçü İlyas beyin *«emîr-i ahur»* timârı iken 897 de Bâyezid II. tarafından, kızı ve Silistre mîrlivâsı Nasuh beyin zevcesi Şehzâde-Şâh hatuna temlik etmiş, bu mülkname 910 da *tevkîî* Câfer Çelebi tarafından bizzat tescil olunmuş, sonradan yaptırdığı *mektep-hânesine* vâki olan vakfı da 925, 935 ve müteâkip tahrirler tesbit eylemiştir. 890 tahrir defterinde bu köylerden her birine âit ayrı eyrı yazılan aynı meâldeki *Câfer Çelebi tescili* şöyledir: [600]

« تیار الیاس بك امیره خور پادشاه قربهٔ الت اغاج بزرك تابع دوکدورمه ... »

— مزبور قریه سیدةالمخدرات شهزاده شاه سلطان دامت عصمتهایه تملیك اولنوب سنه سبع و تسعین وثمانمایه یلنده ملك نامهٔ همایوندخی ویرلمش اول وقت دفتره قید اولنمامش شمدیکحالده دفتره قید اولماسن التماس اتدوکی سببدن دفتره قید اولنمق امر اولنوب امتثالاً للامر العالی دفتره ثبت اولدی

[600] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 94,112.

بمعرفة وزرا حضرت مصطفی پاشا و داود پاشا حرر بالامرالعالی فی اوایل ذی‌القعده من شهور سنه عشر و تسعمائه حرره‌الفقیر جعفر التوقیعی عفی عنه [5.IV.1505]

935 tahririnde bu vakıf icmâli de şöyle yazılmıştır: [601]

« ملك شهزاده شاه خاتون زوجهٔ نصوح بك میرلواء کهنهٔ سلسله سابقا مرحوم سلطان بایزید خان هبه و تملیك ادوب حکم شریف ارزانی قیلمش مذکوره خاتون دخی بنا ایتدوکی مکتب خانه‌سنه و مذکور مکتب خانده اوقنان الت جزوه وقف ایتمش مرحوم سلطان بایزید خاندن و پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلرندن داخی حکم شریف عنایت اولنمق الان وقفیت ازره تصرف اولنور

قریهٔ التی اغاج کوچك			قریهٔ قورد اوغلی نام دیکر یعقوب			قریهٔ امور بك نام دیکر صو باشی		
خانه‌مسلم	مجرد	حاصل	خانه	مجرد	کبر	خانه مسلم	مجرد	حاصل
22	6	2990	31	4	1	14	2	3500

[601] krş. *370 n. tapu deft.* s. 41; Bu köyler 890, 925 ve 990 da şöyledir:

	890		925		990
	hâne	hâsıl	hâne	hâsıl	hâsıl
Kurtoğlu	30	3157	25	4803	8490
Altıağaç (Büyük)			25	4659	8992
Altıağaç (Küçük)	64	7274	21	3668	8180
Umurbey			12	3590	6470

(krş. *20 n. tapu deft.*, vr. 94,112; *77 n. tapu deft.*, s. 294 v. dd.; *470 n. tapu deft.*, sıra n. 51).

Bu isimde diğer bir sultana âit yeni rastladığımız malûmatı, bilmünâsebe, burada kaydedelim. Fâtih devri başlarına âit olduğu anlaşılan ve daha evvelce bahsettiğimiz bir tahrir defteri Şah-z âde Hatun adında birinin Yenişehir'de bâzı köylere sâhip olduğunu, bu mülklerinin Murad II. tarafından da mukarrer tutulduğunu, onun da zevci Sinan Beye (*Beğlerbeği*) bağışlıyarak Edirne'deki îmâretine vakfettiğini bildirmektedir. Ayni kadın, diğer bir köyünü de Medine'ye vakfetmişti. Murad II. ın kızı bulunan Şahzâde Hatun'un Mîrmiran Sinan beyin zavcesi olduğu anlaşılmaktadır. Kayıtlar şunlardır: (krş. İnkilâp kütüph., 117/1., s. 94)

« اوقاف ولایت یکیشهر . . . . قریهٔ بازجیلو تیمار خاتون اولده دخی خاتون یرمش خلیل بك دفترنده بو صورتله‌در مذکور کوبی سلطان شاهزاده خاتون ملك لکه ویرمش نشان همایون وار و مرحوم سلطان مراد خان خوندکار ملکیتین مقرر طوتوب تجدید حکم ویرمش صکره شاهزاده خاتون بو کوبی اری سنان بکه بغشلمش سنان بك دخی قبض ادب ادرنده عمارتنه وقف ایتمش»

«قریهٔ مؤمن ایلی [یکیشهر] که شاه زاده خاتوندن مدینه‌یه وقف‌در شرفهاالله تعالی اولده شاهین بك یرمش »

Şahzâde Hatun «شاهزاده خاتون بنت المرحوم سلطان مراد خان» 16 şaban 885 de [21.X.1480] Bursa'da ölmüş ve *Sultan Alâeddin* türbesine gömülmüştü (krş. *Bursa şer'iye sicilleri*, n. 3/368).

الت اغاج بزرك			يكون			
خانه‌مسلم	مجرد	حاصل	قرا	خانه‌مسلم	مجردان	حاصل
34	8	2900	4	101	20	« 4190

237. — Şehzâde Hundi Hatun (Bâyezid II. kızı ve Hersekzâde Ahmed Paşa zevcesi) mülkü

Hundi Hatun (Çandarlı-zâde İbrahim Paşa zevcesi) vakfı

Yukarıda zikrettiğimiz Dâye Hatun kızı Hundi Hatundan [602] başka birisi, ve belki de, yine evvelce işâret eylediğimiz, Dayı Karaca Bey kızı [603] bulunması muhtemel olan Hundi Hatun Çandarlı-zâde İbrahim Paşanın zevcesi idi. Hundi Hatunun «خوندی خاتون بنت قراجه‌بك ابن عبدالله» Bursa'da *Ulu-Câmi* yanında bir muallimhânesi (*dârüttâlim*) vardı vé buna, 889 târihli vakfiyesinde Edirne'deki, zevci namına olan hamamı (*kazasker hamamı*), Mihaliç'de *(Karacabey) Harem-ağılı* köyünü ve Bursa'da Dereköy'deki iki göz değirmeni vakfetmiş, tevliyetini kızı Şah-Hûbân «شاه خوبان» Hatun diye maruf olan Hatice Hatuna — ki İbrahim Paşa kızıdır — ve onun vefatında ebnâ-i ebnâsına şart ve

« فی اواسط شهر ذی‌القعده من شهور سنه تسع وتسعین و ثمانمائه » [17. VIII. 1494]

târihli olan bu vakfiyeyi

«عبدالرحمن بن علی بن المؤید القاضی بالعساکر المنصوره، محمد بن مصطفی بن الحاج حسن القاضی العساکر المنصوره» tasdik eylemişlerdi. 908 târihli ikinci bir vakfiye ile de bu tesisine Bursa ve Edirne'de ayrıca dükânlar, oda ve bahçeler ile 50.000 gümüş akçeyi ilâve etmiştir [604].

Herşek-zâde zevcesi Şehzâde Hundi Hatun nâmına *Keşan*'da bulunan mülke gelince, 925 târihli ve diğer kayıtlar şöyledir: [605]

« ملك شهزاده خوندی خاتون قریهٔ سکاو (سکالو)					
حاصل	مجرد کبر		مجرد	خانه‌مسلم	
« 3000	1	12	2	14	

976 târihli Edirne tahrir defterinde ise *İbrâhim Paşa zevcesi* nâmına ayrı bir mahalle — ki sonradan «زن ابراهیم پاشا محله‌سی» diye mârûf olmuş-

[602] *yk. bk.* s. 323 v. dd.

[603] *yk. bk.* s. 240

[604] krş. 1278 târihli *Bursa şer'iye sieil deft.*

[605] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 64; *136 n. tapu deft.*. var. 42; *138. n. tapu deft.*, var. 28; *77 n. tapu deft.* (*hâne* 9, *mücerred* 3, *hâne gebr.* 9, *hâsıl* 3043) s. 409; *470 n. tapu deft* (قریهٔ سکالو نام دیگر قریهٔ ملك عمر hâsıl 5170) 30 sıra n.

tur [606]— görmekteyiz. Ancak burada *sâhib-i vakıf* olarak gösterilen Hundi Hatunun bahası Hızır Bey olarak gösterilmiştir. Bu mahallede yaptırdığı mescide bâzı vakıflar tahsis etmiş, tevliyetini de oğlu İshak Çelebi'ye şart eylemiştir. Kayıt şöyledir: [607]

محلهٔ مسجد زوجهٔ ابراهیم پاشا وقف صاحب‌المسجد خوندی‌خاتون بنت‌حضر بك محلهٔ مزبوره‌ده مسجد مذکور قربنده بر حمام حاصل فی سنه 800 ، یلدرم خان عمارتی قربنده بر دکان و بر فرن خبازی وار ایمش اماملر تصرف ایدرمش حالیا ایکی اوده و اوچ باب‌دکانلراولمش حاصل فی سنه 248 زغنوس پاشا محله‌سنده بر چارطاق و بر صابون‌خانه وار ایمش مؤذن اولنلر تصرف ایدرمش حالیا صابون‌خانه خراب اولوب اخورك اوزرنده چارطاق باقی‌در دیو قید اولنمش حالیا جمله‌سی خراب اولوب نقضی درت بیك اقچه‌یه بیع اولنوب مبلغ مرقوم مرابحه‌یه ویریلوب حاصل مرابحهٔ مؤذن تصرف ایدرمش حاصل فی سنه 400 المصرف ....

شرط واقف یدالرقبه محصول اوقاف مصارف‌مذکوره‌سنه صرف‌اولنه و جزلر اکسندی نمازندن صکره مسجد مزبورده تلاوت اولنه و تولیت کندودن صکره‌اوغلی اسحاق چلبیه و اولادنه واولاد اولادنه نسلا بعد نسل بعدالانقراض ابراهیم پاشا زاویه‌سنه متولی اولنه اوله وحمامك محصولندن مرمت و مصارفندن ما فضل جهت تولیت اولا اکر متولی واقفه‌نك نسلندن اولورسه والا متولی یانده حفظ اولنه حالیا متولی علی چلبی‌در »

238 — Selçuk Hatun (Bâyezid II. kızı) vakfı

Drama'da iki ve Serez'de dört köy Bâyezid II. kızı Selçuk Hatun emlâkinden idi ve bunları Serez'de olan medresesine vakfetmişti. 914 târihli orijinal vakfiyesinin aslını aşağıda vakıflar arasında dercedeceğimiz bu evkafın 937 deki kaydı şöyledir: [608]

---

[606] krş. Rifat Osman, *Rehnümâ*. s. 22

[607] krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 349

[608] krş. *167 n. tapu. deft.*, var, 20, 38; Bununla alâkadar veyâ yukarıda (s. 352) zikrettiğimiz Selçuk Hatun ile ayni olup olmadığına, henuz, bir karar veremiyeceğimiz ve Edirne'de mescidi için bir mahalle bulunan *Selçuk Hatun* hakkındaki 976 târihli bir vakıf tahrir kaydı başlıca şu noktaları balirtmektedir: (krş, *1070 n. tapu deft.*, s. 412 v. d.)

محلهٔ مسجد سلچوق خاتون وقف صاحب‌المسجد بر موجب وقفیه

حجرات 19 باب در قرب مسجد مزبور یلدرم خان.. عمارت اوکنده بر باشخانه

برای سکنای صلحا و علما و فقرا حاصل فی سنه 1050

کپری قپوسی قربنده بر بوزه‌خانه

حاصل فی سنه 720

.... محروسهٔ فلبه‌ده بر کاربان سرای .... محروسهٔ بوروسه‌ده حمالین محله‌سنده بر کارخانه برای تلاوت بر تربهٔ واقفهٔ مزبوره ... المصرف بر موجب وقفیه ....

شرط واقفه محصول اوقاف رقبه‌یه و مرمته صرف اولنوب بعده مصارف مزبوره‌سنه صرف

«املاك سلجيك خاتون بنت سلطان بايزيد خان عليه‌الرحمه والغفران سيروزده اولان مدرسه‌نك وقف ايلش‌در

قريهٔ ايو روندى بالا تابع المزبور [سيروز]

خانه	مسلم	كبران	خانه	مجرد	بيوه	حاصل
1	261	52	12	13.345		

قريهٔ اتانو غرادشته تابع المزبور

خانه	مجرد	بيوه	حاصل
64	40	4	9581

قريهٔ قالوجرسه نام ديكر غرادسله تابع المزبور

خانه	مجرد	حاصل
19	1	5532

قريهٔ درانوه تابع المزبور

خانه	مجرد	بيوه	حاصل
26	6	5	2988

يكون املاك سلجيك خاتون بنت بايزيد خان « 31.446

«وقف سلجيك خاتون بنت مرحوم و مغفور سلطان بايزيد خان....

قريهٔ عره‌كيلو نام ديكر داودجى تابع درامهٔ المزبور

خانه	مجرد	حاصل
36	35	3777

قريهٔ ريبوش تابع المزبور

خانه	حاصل
22	2458

يكون « 6235

اولنه و محصولك او . بش سهمندن بر سهمى جهت توليت اوله و اجزاخونلر ... و توليت كندودن صكره اوغلى سليمان پاشايه بعده اصلح ابناسنه واصلح ابناء ابناسنه بعدالانقراض اصلح عتقاسنه ... بعدالانقراض حاكم‌الشرع اختيار اتدوكى كسنه‌يه اوله حاليا متولى محمد بك وقايم مقام پيركاردر »

Bu münâsebetle, diğer bir Selçuk Hatun — ki Fâtih devrinde yaşadığı anlaşılmaktadır — hakkındaki 925 târihinde Malkara'da bulunan vakıf kaydini nakledelim: (krş, *75. n. tapu deft.*, var. 284)

« وقف سلجك خاتون درتفس ميغالقره در محلهٔ سراج قاضى مذكور سلجك خاتون سيد قره‌جه احمد نورالله قبره اولاذندن شيخ سيد عبدى پاشانك زوجه‌سى اولدوغى زمانده چراغ ايچون وقف ايدورمش زاويه اولنوب حال حياتنده شيخ سيد عبدى پاشا تصرفنده اولوب اندن صكره اقربا و تعلقاتى تصرفنده اولوب الحالة هذه باباسى اجازتى اله تصرف شيخ سيد على پاشا بن سيد قاسم پاشا بن شيخ سيد عبدى پاشا بن سيد روم پاشا بن سيد حاجى موسى بن سيد يوسف پاشا بن سيد قراجه احمد نورالله قبره النده‌در

خانه بر بيوك بر اوى‌در شمدى معمور اولب زاويه اولمشدر كندو باباسى اجازتيله و جدى قراجه احمد قدس‌الله سره‌العزيز چراغى اله مذكور سيد على پاشا شيخ‌در معين ومعلوم وقفى يوقدر آينده‌دن و رونده‌دن واقع اولان صدقات مسلمين اله زتدكانى ادوب وجه معاشنه صرف ادر وقف رستم بن اينه بكى مذكور رستم مزبوره سلجك خاتونك قرنداشى‌در خانهٔ علوى و سفلى‌در نفس مفلقره درمحلهٔ سراج قاضى مذكور رستم ذكر اولان امرى قراجه احمد اولادندن سيد حضر بن عبدى پاشايه وقف ايتمشدر سيد حضردن صكره اولادنه واولاد اولادنه نسلا بعدنسل ذكورهم و اناثهم اندن صكره عتقايه و عتقا اولادنه مشروطدر مذكور اوده شمدى‌كيحالده مذكور سيد حضر قيزى جميله خاتون و زوجى سيد يوسف بن سيد قاسم پاشا ساكن‌در و مذكور وقف او ياننده كيرو وقف يرنده سيد حضروك بيوك اوغلى نصرت سفلى بر او بنا ايتمشدر ملكى‌در مذكور ملك اوده امانتاً سيد يوسفك قرنداشى سيد على ساكن‌در تاريخ وقفيهٔ رسم سنه تسع و ثمانين و ثمانمايهٔ هجريه نبويه »

b) *Vezirler, ümerâ, devlet ve saray erkânı, ve mutasavvıflar vakıfları*

239 — Ahmed Bey (Tütünsüz, defterdar) vakfı

Bâyezid II. devri başlarında *defterdar* olduğu ve Tütünsüz lâkabını taşıdığı görülen Ahmed Bey — ki 889 da *Başdefterdar* olduğu *Sicil*'de bildirilen Feylesof-zâde Ahmed Çelebi ile aynı şahıs bulunması da muhtemeldir — nâmına Dimetoka'da bir köy (*Ahmed-Fakih* «*Ece köyi*») temlik edilmiş, o da bunu vakıf yapmıştı. Aşağıda 888 târihli vakfiye suretini neşredeceğimiz Tütünsüz Ahmed Bey (*Defterdâr-ı köhne*) *mülkü* 890 tahririnden itibâren tescil edilmiştir. Bu kayıt şöyledir: [609]

«ملك احمد بك دفتردار كهنه پادشاهمز سلطان بايزيد خان ملكلكه ويرمش حاليا ملكيت ازره تصرف اولنور اما براتى كورلمدى قريهٔ احمد فقيه نام ديكر اجه . . . . . جمعاً خانه 48 مجرد 12 حاصل 3184 »

925 ve 935 kayıtlarında lâkabı ile tesbit edilmiştir: [610]

« ملك احمد بك توتن‌سز (دوتنسز) دفتردار كهنه مرحوم سلطان بايزيد خان مذكور احمدبكه اشبو قريهٔ احمد فقيه نام ديكر اجه كوينى هبه و تمليك ادوب حكم شريف ارزانى قلمش ..... خانه 23 مجرد 12 حاصل 4800 »

XVI. asır sonlarına doğru bu köyün Edirne'nin *Ada nâhiyesine* bağlı olduğu ve hâsılatının da 9597 akçeye çıktığı görülmektedir [611].

---

[609] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 133

[610] krş. *77. n. tapu deft.*, s. 287; *370 n. deft.*, s. 40; *136 n. deft.*, var. 19.

[611] krş, *470 n. tapu deft.*, 73 sıra n.; Kanunî Sultan Süleyman zamânında (937 de hayatta olan) Ahmed Çelebi adında bir *defterdar* vardı ki, bunun *Selânik* ve havâlisinde çok mikdarda hassları vardı. Selânik'dekiler şöyle idi;

«عن خاصهاء احمد چلبى الدفتردار خزانهٔ عامره

	حاصل	كبران					
		بيوه	مجرد	خانه	مجرد	خانه‌مسلم	قرا
«...	46.409	51	56	466	14	37	4

Bundan başka, *Nevrekob*'da üç köyde 14.626, *Avrethisârı*'nda üç köyde 31.229, *Filorina*'la dört köy ve mezreada 31.106, *Köstendil*'de 222 raiyyetten müteşekkil bir köyde 14.037 akçe hâsılları olan hassları görülmektedir (167 *n. tapu deft.*, var. 26, 47, 57, 60, 97, 99).

240 — Ahmed Çelebi bin Hızır Bey Çelebi mescidi vakfı

Gelibolu'da bir *başhâne* ile bir *hamamı* mescid ve medresesine vakfeden Ahmed Çelebi, Fâtih devri ulemâsından Hızır Bey Çelebi'nin oğlu ve Hoca Sinan Paşanın kardeşi idi. 925 de hayatta ve Bursa'da müfti bulunuyordu. Bu vakfa âit 925 deki kayıt şöyledir: [612]

« وقف مسجد احمد چلی بن حضر بك چلبی کندوسی بروسده مفتیدر ناظرالحالة هذه عبدالکریم بن عبدالله عن عتقاء خواجه سنان پاشا برادر احمد چلبیالمزبور وقف نامه کورلدی

یاشخانه درپیش قلعهٔ کلیبولی حمام درمحلهٔ صوفیجه خلیلبکی بنا اولنوب سنهٔ احدی وعشرین وتسعمایه فی شهر 210 فیسنه 2520 ذیالحجهسنك بشنجی کونده [10.I.1516] اجاره‌یه‌ویرلمشدر فیسنه 3300

المصرف شمدی صرف اولندوغی اوزره ذکر اولان حمام بروسده اولان مدرسه‌یه وقفدر..... بجهت مقاطعهٔ زمین باشخانه که اخی دوله زاویه‌سی اوقافنه متعلق وقف بردر مقاطعه اول وقفه ویرلوره

241 — Ahmed Paşa (Hersek-zâde) vakfı

Hersek-zâde Ahmed Paşanın 917 târihli vakfiyesi 1940 da Londra'da neşredilmiş [613] ve Paşanın Yalova civârındaki Hersek köyünde *(Dil köyü)* yaptırdığı *imâret* ile Keşan'a tâbi Rus köyündeki *câmii* için Anadolu ve Rumeli'de yaptığı vakıflar mâlûm olmuştu. Ancak, Ahmed Paşanın vakıf, mülk ve tekaüd (*oturak*) timarı olarak tahrir defterlerinde geçen kayıtlar tamamen bu vakfiye münderecâtına tetabuk etmemekte ve bâzı fazla malûmatı da ihtivâ eylemektedir ki, biz, bunlardan, sâdece, Rumeli'ye âit olanları zikredeceğiz.

Vakfiyede Keşan'a (Gelibolu livâsında) tâbi *Rus* köyü, onun sınırındaki *Arnavud-çiftliği* [614], *Kayacık, Kırımlû, Yapıldak, Sığırlar, Sekillü* köyleri ve Dimetoka'ya bağlı *Balılu* (*Balbalu, Balabanlu*) [615] köyü vakfa tahsis olunmuş görünmektedir. Bunlardan sonuncusunu

[612] krş. *75 n. tapu deft.*, var. 242. Hoca Sinan Paşa'nın 887 târihli vakfiyesi için bk. M. Cevdet, *ayn. esr.*, s.188 «887 خواجه السلطان مولانا سنان پاشا بن حضر بك ادرنه

[613] krş. *The Waqfiyah of 'Ahmed Pāşā*, nşr. Muhammed Ahmed Simsar, London.. Oxford University Press, 1940.

[614] Vakfiye nâşiri bunu haritasında göstermediği gibi indexde de işâret etmemiştir.

[615] Bu köy vakfiyede hakikaten بالیلو şeklinde geçmektedir ki, nâşir, bunun Lulu köyü olacağı ihtimâlini ileri sürmüştür. Halbuki bütün tahrir defterleri bu ismi *Balbalû* بالبالو veyâ *Balabanlû* بالبانلو şeklinde tesbit etmişlerdir.

Çirmen mirlivâsı Husrev Bey bin Ali Beyden satın almış ve imârete vakfetmişti. 925 tahrir kayıtları şöyledir: [616]

« وقف احمد پاشای هرسك زاده قریهٔ بالبانلو (بانبالو) دفتر قدیمده ملك خسرو بك بن علی بك میرلواء چرمن دیو قید اولنمش مرحوم سلطان بایزید خان هبه و تملیك ایتمش صکره‌دن مشارالیه احمد پاشا مذکوردن صاتون الوب دلبه بنا ایتدوکی عمارتنه وقف ایتمش اندہ ملك نامه‌سی مقرر نامه‌سی وار قریهٔ بالبانلو خانه‌مسلم 26 خانه‌کبر 7 مجرد 1 حاصل 4100 »

XVI. asır tahrirlerinde *Keşan*'a tâbi yalmız üç köy Hersek-zâde Ahmed Paşa mülkü olarak görünmektedir: [617]

« ملك حضرت احمد پاشای هرسك زاده ملك نامه‌سی کورلدی

قریهٔ روس مع مزرعهٔ اق پیکار — قریهٔ قریلو (قوغلو) ملك حضرت پاشای مذکور

امام	خانه‌مسلم	مجرد	خانه‌کبر	غلمان احمد پاشا	حاصل	خانه‌مسلم	کبر	مجرد	حاصل
1	76	15	2	8	7200	22	2	1	2257

قریهٔ دولەدر سینورارنودان می نشیند
تابع ملك مزبور خارجدن اکرلر

خانه‌مسلم	خانه کبر	حاصل	یکون
5	7	1500	10597

«

Vakfiyede adı geçenlerden *Sekillü* köyünün tahrirlerde zevcesi *Şehzâde* Hundi Hatun *mülkü* olarak kaydedildiğini yukarıda söylemiştik. *Kayacık*. *Yapıldak* köylerinin ise, vakfiyede zikredilmiyen *Kızılca* (*Dursun*). *Gündüzler* ve Sultan Cem'in kızı Gevher-Melik Hatundan satın alınan *Kalamice* köyleri ile birlikte 925 deki tahrirde vaziyetleri şu şekilde görünmektedir: [618]

« اوقاف مرحوم احمد پاشا بن هرسك

قریهٔ قلامیج تابع جبنی قریهٔ مذکوره سنه اثنی عشر وتسعمایه جمادی‌الاخرنده مرحوم مغفور جم سلطان فیزی کوهر ملك خاتونه تملیك اولنوب احمد پاشا انلردن صاتون الوب وقف ایتمشدر خراجی خاصهٔ همایون ایچون ضبط اولنور . . . خانه 19 مجرد 2 حاصل یکون 4339

---

[616] krş. *77. n. tapu deft.*, s. 277 v. d.; *370 n. tapu deft.* s. 39; *136 n. deft.*, var. 19; Bu köyün sınır-nâmesini de ihtivâ eden Murad III. devri tahrir kaydında, Cisr-i Ergene'ye tâbi gösterilmiş ve köy halkının ellerinde *avârız-ı divâniye* ve *tekâlif-i Örfiyed*en muaf ve müsellem oldukları hakkında hükümler bulunduğu bildirilmiştir. Bu esnâda köyün hâsılı 7843 akçe idi (krş. *470 n. tapu deft.*, 25/26 sıra n.).

[617] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 407 v. dd.; *370 n. deft.*, s. 63; *136 n. tapu deft.*, var. 42; Murad III. devrinde bütün *Hersek-zâde evkafı*

«جمع‌الجامع املاك قراء احمد پاشای هرسك زاده 27.567» idi

(krş. *470 n. tapu deft.*, göst. yer.).

[618] krş. *75 n. tapu deft.*; var. 275 v. dd.

قريهٔ قزلجه نام ديكر طورسون وقف احمد پاشا بن هرسك . . . خانه مجرد يكون
3757 11 15

قريهٔ قياجق تابع كشان وقف احمد پاشا بن هرسك . . . . . خانه مجردان
11 26

جماعات مسلمان و اللجيان درقريهٔ مذكور اكدوكلرندن عشر ورسوم ويرورلر 3788
قريهٔ پاپلداق تابع كشان وقف احمد پاشا بن هرسك . . . . . .
قريهٔ كوندزلر مذكور قريهٔ پاپلداق اله بريرنه متصلدر . . . . خانه مجردان
13 30
حاصل اعشار قريهٔ پاپلداق و قريهٔ كوندوزلر محصولى برزده محسوبدر . . . 7202
جماعات يوروكان و ياغجيان و غيره در قريهٔ مذكور اوتوردقلرنى يبرده اكدوكلريندن عشر
و رسوم ويرورلر جمعاً 19086 »

Hersek-zâde Ahmed Paşaya verilen timarlara gelince, bunlar iki türlüdür: Evvelâ 890 târihinde, *Serez bâcı mukataası* Ahmed Paşaya — ki bu devirde ancak *Hersek-zâde* olabilir — timar olarak verilmişti [619].

Diğer taraftan, Yavuz Sultan Selim tarafından Ahmed Paşaya — ki Hersek-zâde olduğu tasrih edilmiyorsa da 921 de *bervech-i tekaüd timar* alacak başka bir Ahmed Paşa yoktur — *Çirmen livâsına* tâbi bâzı köyler emeklilik timârı verilmişti: [620]

« تيمار حضرت احمد پاشا بروجه اوتراق برموجب حكم همايون سلطان سليم خان طال بقاه
قريهٔ درزى .. حاصل 2199

---

[619] krş. *49881 n. mukataa def.*, s. 439 ; yk. bk. s. 142

[620] krş. *50 n. tapa deft.*, var. 8,18,104; Bu defterin başlığı şöyledir;

« دفتر مفصل لواى چرمن كه بامر پادشاه عالميناه كردون اقتدار كشور كشان سلطان سليم خا .
اعزالله انصاره و ابد دولته الى يوم الحشر والقرار بمعرفة اضعف عبادالله حميدالفقر المتولى بعمارة سلطان
بايزيد خان در ادرنه امين و خسرو چلبى ولد عضد چلبى ابن مغناوى عن جماعت متفرقه كاتب
نوشتند الواقع فى اليوم الثامن والعشر شهر جمادى الاول من شهور سنه احدى و عشرين و تسعمايه
هجريه نبويه [1.VII.1515] »

Ahmed Paşanın *Dil*'deki imâreti için *Cisr-i Ergene*'de satın aldığı köy hakkında bk. *Fekete tasnifi* n. 61. Merhum Musâ Bey tarafından bu vesikaya tahmin edilen 922 târihi, belki, doğru değildir. Bütün tahrir defterlerinde, bizim de burada naklettiğimiz, malûmat mevcuddur.

960 târihli diğer bir vesika da *Keşan*'daki köylerden birinde bulunan Hersek-zâde Ahmed Paşanın *muallimhânesi* muallimliği hakkındadır (krş. *Fekete tasnifi*, n. 410).

« تیمار حضرت احمد پاشا یسرالله مایشا بر وجه اوتراق برموجب حکم همایون قریهٔ قوانجیلر تابع چرمن ... تیمار حضرت احمد پاشا بر وجه اوتراق بر موجب حکم همایون [ناحیهٔ تکفور طاغی] قریهٔخرمنلی تابع‌لوای چرمن.... قریهٔ احمدکلو .. صارو صاوجلو نام‌دیگر سلجك... قریهٔ بیق‌علی »

242 — Ali Bey bin Karlı vakfı

Bâyezid II. tarafından, vazife ve şahsiyetini bilemediğimiz, Ali Bey bin Karlı adında bir zâta Filibe'de *Suşinc* ve *Lovadic* köyleri temlik edilmiş, Ali Bey de bunları *Suşinc* (diğer adı *Şahin-gölü*) köyünde tesisini vasiyyet ettiği *Çuma*'ya vakfeylemişti. 935 deki kayıt şöyledir: [621]

« وقف علی بك بن قارلی دفتر عتیقده ملك قید اولنمش قریهٔ سوشخ و لواذع مذکور قریه‌لری مرحوم سلطان بایزید خان علیه‌الرحمه و الغفران تملیك ایتمش مذکور علی بك دخی قریهٔ سوشخ ده بر جمعه بنیاد اولنسون دیو وصیت ایتدوکی جمعه‌سنه وقف‌ایتمش الان وقفیت ازره تصرف اولنور حکم دخی المشار ملك نامه‌سی دخی کورلوب قید اولندی

قریهٔ شوسح نام دیگر شاهین کولی بعض بازاری اولرمش — قریهٔ لواذع او جرکله بغدای و اوجر کله اریه ویرلر

	خانه‌مسلم	مجرد	خانه‌کبران	مجرد	حاصل مع محصول احتساب	خانه	حاصل
«	9	1	33	4	6055	1	142

243 — Ali Paşa (*Hadım*) vakfı

Edirne'de bir câmi ve bir zâviye tesis ettiğinden yukarıda bahseylediğimiz [622] Hadım Ali Paşanın İstanbul'daki müteaddid câmilerinden, medrese, imâret ve tekkesinden başka bâzı yerlerde de muallimhâneleri vardı ve bu geniş tesisleri için İstanbul, Rumeli ve Anadolu'da bir çok vakıflar tesis etmişti. 953 târihli Istanbul tahrir defteri [623] bu evkafın (915 evâili = mayıs 1509) mühteviyâtını topluca zikretmektedir. Aynen nakledeceğimiz bu kayıtlara, hâşiyelerde, diğer ehemmiyetli tahrir kayıtlarını da ilâve edeceğiz.: [624]

---

[621] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 117; asrın ikinci yarısında bu vakıf âidâtı 21.954 akçe görünmektedir. krş. *470 n. deft.*, 124 sıra n.

[622] *yk. bk.* s. 49

[623] Bu târihi takribî olarak kabul etmek lâzımdır.

[624] krş, *251 n. tapu deft.*, s. 148 v. dd.

« ناحیهٔ جامع المرحوم المغفورله علی پاشا

وقف المرحوم السعید الشهید علی پاشا برای جوامع و مدرسه و عمارت و خانقاه در محروسهٔ استانبول و جامع و خانقاه در محروسهٔ ادرنه بر موجب وقفیه الواقع فی اوائل خمس عشر و تسعمائه بامضاء مولانا مرحوم عبدالرحمن المؤیدی القاضی بالعسکر المنصور

اصول اوقاف در محروسهٔ استانبول

در محروسهٔ استانبول

حجرات للمعروف باو دههای کوکلمزبك 19 باب حاصل فی سنه 3096

حجرات در نزد قلهٔ ابراهیم پاشا 33 باب حاصل فی سنه 4360

دکاکین در نزد قلهٔ ابراهیم پاشا 14 باب حاصل فی سنه 900

حجرات در موضع سرای کهنه مع خانهاء عبدی بك 2 باب حاصل فی سنه 3700

کاربان سرای در نزد عمارت واقف حاصل فی سنه 13088

دکاکین در نزد کاربان سرای المزبور 17 باب حاصل فی سنه 3395

دکاکین المعروف بدکاکین شیخ نصوح 5 باب حاصل فی سنه 1180

حجرات مع قصر در نزد مدرسهٔ م 16 باب حاصل فی سنه 7682

حجرات جدیده در نزد قصر و مدرسه 15 باب حاصل فی سنه 8700

حجرات درپیش مدرسه 15 باب حاصل فی سنه 4328

دکاکین در نزد کوشك و کاربان سرای 16 باب حاصل فی سنه 4895

دکاکین درپیش مدرسه 19 باب حاصل فی سنه 4260

حجرات المعروف به حجرات خواجه پیری 19 باب حاصل فی سنه 2329

دکاکین حجرات خواجه پیری 7 باب حاصل فی سنه 1730

حجرات نزد بازار اکیال 18 باب حاصل فی سنه 3830

دکاکین در نزد بازار المزبور 8 باب حاصل فی سنه 3540

حجرات المعروف بحجرات یعقوب بك 33 باب حاصل فی سنه 7738

دکاکین درپیش دلکاو طاش 9 باب حاصل فی سنه 3012

دکاکین درپیش حجرات یعقوب بك 12 باب حاصل فی سنه 2440

حجرات جدیده در نزد جامع کنیسه 6 باب حاصل فی سنه 660

فرن خبازی در محلهٔ خواجه رستم باب حاصل فی سنه 940

حجرات که درزمین سرای مرحوم پاشا بنا کرده بود 39 باب حاصل فی سنه 3060

دکاکین درپیش حمام داود پاشا 25 باب حاصل فی سنه 2630

دکاکین در نزد جامع جدید 14 باب حاصل فی سنه 614

خانه حمال مع بودروم در نزد جامع کنیسه حاصل فی سنه 840

مخزن خباز در نزد قپان دقیق 2 باب حاصل فی سنه 660

دکاکین در نزد ادرنه 3 باب حاصل فی سنه 1380

حمام چفته در قرب باغچهٔ نو حاصل فی سنه 32.000

خانه در محلهٔ معمار خیرالدین برای سکنای امام عمارت مزبور زمین مقطوع در ذمم ناس متفرقه حاصل فی سنه 2800

خانه در محلهٔ جامع محمود پاشا برای سکنای شیخ خانقاه

در محروسهٔ غلطه

حجرات المعروف حجرات ملك خاتون
11 باب حاصل فی سنه 1987

حجرات المعروف باودهاء کمر
11 باب حاصل فی سنه 276

دکاکین درپیش حجرات ملك خاتون
13 باب حاصل فی سنه 2955

خانهاء تحتانی وفوقانی درنزد کنیسه
حاصل فی سنه 1190

فرن اخری در موضع کرمدلك
درساحل بحر 3 اوجق حاصل فی سنه
10000

زمین باغچه کبیر در خارج غلطه
درقوزلو پیکار حاصل فی سنه 1190

زمین خانهاء درمحلهٔ قره کوی
حاصل فی سنه 634

بستان در زمین کرمیدلك
حاصل فی سنه 450

حجرات در قصبهٔ حضرت ابی ایوب انصاری علیه الرحمة الباری 9 باب
حاصل فی سنه 1500

دکاکین در قصبهٔ مشارالیه 13 باب
حاصل فی سنه 2400

در ولایت روم ایلی

در قضاء سلوری

قریهٔ اق ویران
حاصل فی سنه 7443

در قضاء ویزه

قریهٔ بویك قلجلو
حاصل فی سنه 4646

قریهٔ دوکنجلو
حاصل فی سنه 12.000

در قضاء پیکار حصاری

اسیاب مع دنك درنهر برغوس که حالیا خراب شده 2 کوز حاصل فی سنه

در محروسهٔ ادرنه [625]

در قضاء یانبولی

خانه در محلهٔ صوفی بایزید
برای سکنای شیخ خانقاه

بزازستان مع دکاکین اندرونی وبیرونی
اندرونی بیرونی حاصل فی سنه
40 114 13580

قریهٔ موقره هبهٔ سلطانی مع مزرعه
حاصل فی سنه 1386

---

[625] Ali Paşa *Rameli Beylerbeği* iken *Edirne bölgesinde* ve *Kızılağaç nâhiyesinde* ehemmiyetli hassları vardı. 890 sıralarında bu hasslar şöyle kaydedilmişti: (krş. *20 n. tapu deft.*, var. 48 v. dd., 52 v. dd.)

خاصهاء حضرت علی پاشا

قریهٔ بکلو نام دیگر صوفیلر ... قرشهرلو... یورا کیچ ... مراش ... کال ... لفکه ... محمودجی... صارووطور علی....

جمعاً	قری	خانه مسلم	مجردان	خانه کبر	بیوه	حاصل
	8	267	23	116	5	26.519

« ناحیهٔ قزیل اغاج خاصهاء حضرت علی پاشا میرمیران روم ایلی

نفس قزل اغاج (محلات : یعقوب قصاب ، عیسی فقیه ، ولداورجون ، شعیب فقیه ، حاجی دورد ، محمدی ، خطیب)
خانه 154 حاصل 11.073

انبارلو ، حضرلو ، کوچبکی ، صارو اسحاق ، یدکلو ، بلبانلو ، اورنلو ، الیاسلو، سرلو ، حمزه بکلو ، روم بکلو تابع قضاء ادرنه ، اوکولو قریه‌لری ....

شهر	قری	قری خالی مع مزرعه	امام	خانه	مجرد	حاصل
1	12	4	14	434	31	36.894

قریهٔ سوله بك چفتلکی قریهٔ عیسی بك چفتلکی قریهٔ اولیالو و طوغانجلو قریهٔ ادرس اغا
حاصل فی سنه 1692 حاصل فی سنه 7359 حاصل فی سنه 946 حاصل فی سنه 3887

در قضاء زغره یکیجه‌سی در قضاء قلبه [626]

حمام قریهٔ حضر فقیه قریهٔ اینه‌حضر تابع اقجه‌قزانلق نهر چلتك المعروف بکوپسی صویی
حاصل فی سنه 1800 حاصل فی سنه 6080 حاصل فی سنه 4215 حاصل فی سنه 8469

اسیابها در نهر کوپسی به‌نزد اسیاب مع دنك در قریهٔ اینه حضر
قریهٔ یوتی 3 کوز حاصل فی سنه 728
حاصل فی سنه 970

در قضاء زیخنه [627]

قریهٔ احسه در ناحیهٔ درامه قریهٔ قوجاق مع مزرعهٔ کشش‌لك اسیاب در نزد قریهٔ احسه
حاصل فی سنه 74.699 حاصل فی سنه 15.368 10 کوز حاصل فی سنه 15.600

---

[626] 925 ve 935 tahrirlerinde Filibe'de *Ali Paşa evkaf*ından sâdece *Hızır-Fakih* (*Nâyib-Hızır*) köyü gösterilmiş ve şu malûmat tesbit olunmuştur : (370 n. deft. s. 119)

« قضاء قلبه وقف علی پاشا قریهٔ حضر فقیه‌الشهیر بنایب حضر قریهٔ مزبوره دفتر عتیقده تیمار ایمش بعده مرحوم سلطان بایزید خان مذکور علی پاشایه تملیك ادوب بعده علی پاشا دخی قریهٔ مزبورهٔ استانبولده بنا ایتدوکی عمارتنه وقف ایتمش ملك نامه و وقف نامه‌سی کورلمدی اما دفتر عتیقده ملکیت شرح اولنمشدر

قریهٔ حضر فقیه	خانه‌مسلم	مجرد	خانه چلتوکیان	مجرد	خانه‌کبران	مجرد	حاصل
	17	2	41	1	31	1	23.200

غلمان پاشا که عن‌موره اورده‌بود بونلرنفر باشنه اللیشر اقچه خراج و یکرم بشر اقچه اسپنجه ویررلر و قانون ازره عشرلرین داخی ویررلر باشنه نفرکبران مجرد
« 3 28 1

[627] 937 de bu kazâdaki *Ali Paşa vakıfları* şöyledir:

قضاء زیخنه وقف مرحوم علی پاشا
قریهٔ احسه تابع المزبور قریهٔ قوجاك تابع م چفتلك مناستر اینه‌روز تابع اینه‌روز در سنور
محله خانه‌مسلم کبران خانه مجرد بیوه حاصل وقف المزبور بدل عشر فی سنه 1699
5 7 خانه مجرد بیوه 51 10 4 8564
48 44 406
حاصل 69.944 یکون وقف علی پاشا 80.207 »

(krş. *167 n. tapu deft.*, var. 23)

در قضاء سیروز [628]

اسیاب در نزد قریهٔ بروسك مع نهر چلتك و دنك
حاصل فی سنه 8000

لواء موره

در قضاء متون — حمام در داخل قلعهٔ متون حاصل فی سنه 3800 — حمام درخارج قلعهٔ متون حاصل فی سنه 4500 — دکاکین درنفس شهر 33 باب حاصل فی سنه 6644

باغچه در نزد شهر مزبور
حاصل فی سنه 100

در قضاء قرون — دکاکین مع حجرات 4 باب حاصل فی سنه 792 — حمام درنفس قلعهٔ مزبوره حاصل فی سنه 2000 — دکاکین درداخل قلعهٔ قرون 15 باب حالیا خرابه مشرف اولمش دیرلر

دکاکین در خارج قلعهٔ م 33 باب
حالیا خرابه مشرف اولمش دیرلر

در قضاء انا وارین — در قضاء قارتنه

حمام یکتا در نفس انا وارین — حجرات مع دکاکین 4 باب وسرخانه حالیا خرابه متوجه اولمش دیرلر — اسیاب در قریهٔ ایا یورك حاصل فی سنه 400 حالیا خرابه مشرف اولمش دیرلر

در قضاء بالیه بادره — در قضاء خرسوه

دکاکین درقصبهٔ بالیه بادره 4 باب حاصل فی سنه 480 — باغچه درنزد قصبهٔ مزبوره حاصل فی سنه 160 — دکاکین درنفس خرسوه مع عرصه 17 باب حاصل فی سنه 1940

باغچه در خارج شهر
حاصل فی سنه 100

اسیاب در نزد قلعه
حاصل فی سنه 100

در ولایت اناطولی

در قضاء یلاق اباد تابع لواء خداوندکار — در قضاء بروسه [629]

قریهٔ ارینه مع خوامیس
حاصل فی سنه 7000

زمین یونجلق حاصل فی سنه 1000 — زمین خانهٔ مقطوع برکسنه تملك ایدنمش دیرلر

---

[628] Ali Paşanın *Serez*'de zâviyesi olduğu ve bunun için, şehirde, vakfiyede zikri geçmiyor, ehemmiyetli vakfı bulunduğu 937 deki şu tahrir kaydinden anlaşılmaktadır: (krş. *167 n. tapu deft.*, var. 39)

« قضاء سیروز — وقف زاویهٔ مرحوم علی پاشا در سیروز

دکاکین اوده‌ها باشخانه حاصل 67 باب 7 باب 1 باب — مقاطعهٔ کاروبان سرای 13.366 اسیر — مقاطعهٔ کاروبان [سرای] نیابت و مژده‌کانه فی سنه 6600 — یکون 20.516 « فی سنه 550

قضاء كول [اينه كول] قضاء الا شهر تابع لواء ايدين

قريهٔ اسلوجه نصف سايع مع اسياب 2000 و دنك حاصل فى سنه
قريه فر حاصل فى‌سنه12000
قريهٔ اميرخانلو حاصل 7700 مع غلمان واقف
قريهٔ قريم چنتلكى حاصل فى سنه 8000

دكاكين در بازار يار حصار
438 باب حاصل فى سنه 12.500

در قضاء اطاله تابع لواء صاروخان

قريهٔدراوين 3250 قريهٔ ايتلو 300 قريهٔ صارجلو 5580 اوجقى موسى بيق اووه‌سى 150 بوا وك 2519 اق ويران 228 قره‌ويران‌مع‌اچه 7000 3500

در قضاء ايانلوغ

قريهٔ اين صالى حاصل فى سنه 1500
مزرعهٔ قره‌جه احمد حاصل فى سنه 100

ناحيهٔ روم

در قضاء اماسيه

قريهٔ اق ويران 400 قريهٔقاضى‌تمام باچيق حصار 150 عمارلق تابع اسكليب 400 زوغر 385 ارنقوش نصف سايع 1735 300
حاصل فى سنه

در قضاء قواق تابع اماسيه

در قضاء بافره

قريهٔ بوستان حاصل فى سنه 600 قريهٔ كورندر 1510 ارسلان 333 اسحقلو 331 حسنلو 450 باقر بيكارى 622

ناحيهٔ‌چارشى [جمعه چارشى]

قريهٔقوشجيلر نصف سايع 423 بل كوى نصف سايع 100 اورنجكار نصف سايع 666 دوكنلى‌جه 250 سحاقلو 303
حاصل فى سنه

نوه بلته ارباع مالكانه‌سى 820
مزرعهٔ صبرلق 120

---

[629] Ali Paşanın *Bursa*'da da bir imâreti olduğu, ölümünü takip eden seneye âiî şu vesikdan anlaşılmaktadır (*Bursa sicilleri*, sicil n. 23, s. 121, *Uludağ mecmuası* 1939, s. 23):

«سبب تحرير اولدركه ....مرحوم على‌پاشانك بروسه‌ده اولان عمارتى اوقافندن بروسه صحراسنده اويس‌القرانى زاويه‌سى قربنده اولان بر قطعه يرى‌كه فخرالاماثل محمود اغا بن عبدالله خمس عشرة و تسعمائه رمضانى غره‌سندن [13.XII.1509] اوچ يىله مزايده اوچر بيك اقچه‌يه مقطوع ويرلمش ايمش سنه سبع عشرة و تسعمائه ايچنده مرحوم وزير على پاشا تكه ايلى باغيلرى ايچين عسكر ايله اناطولويه كچوب بروسه صحراسنه كلوب قوندقده مزبور محمود اغانك چايرك و زرعك خراب و تباب ايدوب ضرر و زيان ايتديكى عدول مسلمينلدن جمع كثير شهادتلريله ثابت و ظاهر اولدقدن صكره وقف مزبوره بالفعل متولى اولان حضرت‌افندى دام فضله سنهٔ مذكوره ايچون ويريله‌جك مقاطعه‌نك سكز يوزك حكم توليتله ضبط ايده (محرم 918 = nisan 1512)»

لواء كفه

حمام درنفس كفه حاصل فی سنه 5500 دكان قصاب مع سرخانه كه حالیاصابون خانه شد حاصل فی سنه 216

كتب محصوصه كه مدرسه مرحوم علی پاشا المزبور و مصاحف در جامع شریف به قرب عمارت

مصاحف شریفهٔ عظیمه	تفسیر	احادیث	فروع	اصول	معانی	كتب كلام	علم مشایخ
6 جن	11 جلد	20 جلد	35 جلد	9 جلد	11 جلد	7 جلد	3 جلد

كتب حكمت	لغات	كتب منطق
9 جلد	7 جلد	1 جلد

المصرف

بجهت مجاوران تربهٔ مطهرهٔ حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم برموجب وقفیه

اشرفیه 140 سكه

جهت ناظر حرمین شریفین	جهت خطیف نبویه	امام حنفی	مؤذنین در روضهٔ نبی
10 سكه	10 سكه	10 سكه	10 سكه

خدمهٔ حضرت رسالت	فراشین روضهٔ حضرت رسالت	جهت مجاورین	نواب حرم شریف
20 سكه	20 سكه	40 سكه	10 سكه

سقاء حرم مزبوره ذكر اولان ارباب وظایف وظیفه لرینی الدقلرنده روح واقفه برر فاتحه اوقیه لر 10 سكه

بجهت جماعت مدرسه

جهت تدریس	جهت طلبه	بواب...	فراش...	جهت حافظ كتب	یكون
فی یوم 40	فی یوم 30		فی یوم 3	فی یوم 77	فی سنه 27.640

بجهت جماعت وظیفه خوران جامع شریف بزرك در تزد عمارت واقف

جهت خطایت	جهت امامت	سر محفل	دور خوانان	رئیس مؤذنان	اجزا خوانان
فی یوم 5	فی یوم 8	5	10 نفر فی یوم 10	6	10 نفر فی یوم 20

مسجد خانقاه در تزد جامع شریف مزبور	بهاء روغن و شمع و بوریا [630]	یكون
فی یوم 15	فی یوم 2	فی 94 فی سنه 16.840

بجهت جماعت خدمهٔ عمارت مزبوره

جهت شیخ طعام	وكیل خرج	كیلاری	كاتب كیلار	طباخین	خبازین ...	قراشین ...
فی یوم 8	5	4	3	2 نفر	6	

سراجیان ... یكون

فی یوم 55 فی سنه 19.800

[630] Burya, hasır demektir.

بجهت جماعت جامع شریف در بلاط

جهت خطابت امامت . . . جهت قیم و سراجی . . . تعریف بهاء روغن و شمع و بوریا
فی یوم 4 ، 3 1 1 1

یکون
فی یوم 16 فی سنه 5760

بجهت و ظیفه خواران جامع جدید در نزد پاب ادرنه

جهت خطابت امامت سر محفل دور خوانان . . . مؤذنان تفرین . . . اجزا خوانان . . .
فی یوم 4 4 2 3 نفر فی یوم 3 فی4 یومیه 8 4 نفر یومیه

یکون
فی یوم 55 فی سنه 12.600

بجهت وظیفه خوران جامع شریف در محروسهٔ ادرنه [631]

جهت خطابت امامت سر محفل دور خوران مؤذنان مؤذن صلاء جمعه تعریف سقایه
فی یوم 3 3 1 1/2 3 نفراً 3 2 نفرا یومیه 4 1/2 1 1

شیخ خانقاه جهت اجزاخوانان حنطه برای شیخ خانقاه ادرنه جهت قیم یکون
10 5 نفرا فی یوم 5 1/2 4 مدا 1 فی یوم 34 1/2 فی سنه 12420

[631] *Edirne*'deki *Ali Paşa câmi ve zâviyesi*. şehirde *Eski-saray* (Bügünkü *Selimiye câmii*) civârında idi. Bu câmiin yerinin A l i P a ş a tarafından, evvelce ismi geçen, o devir adamlarından, M ü b â r e k A ğ adan satın alındığı v. s. hakkındaki 976 târihli kaydi şöyledir :

« وقف جامع علی پاشا مع زاویهٔ جله‌خانه در قرب سرای عتیق مزبور جامعك و زاویه‌نك اوقاف اخر یزده اولوب اهل وظائفه جهتلری اندن کلوزمش اما وظیفه تصرف ایدن بونلردرکه ذکر اولنور دیو دفتر عتیق ده قید اولنمش شمدیکیحالده ینه اول حال اوزره‌در

المواجبات جهت امام . . خطیب . . مؤذن . . . .

جامع مزبورك یرین مرحوم مبارك وقف ایلمش صکره مشارالیه پاشایه صاتوب پاشاء مزبور دخی جامع مذکوری بنا اتمش و مرقوم مبارك اغا ذکر اولان یرك بهاسیله مزبور جامع قریبنده ایکی او و طقوز حجره بنا ایدوب وقف ایلمش حالا موجوددر و قیق جانبنده ایکی پاره باغ داخی وقف ایدوب شرط ایلمش که اولا شیخ نورالدین نام خلیفه‌یه صکره انوك خلیفه‌سنك خلیفه‌سنه و اندن صکره مریدینه اوله مریدی منقرض اولورسه اول سلسله‌دن اولنه اوله واول سلسلدن بولنمزسه غیر طریق‌دن اولا حالیا مذکور شیخ نورالدین مریدلرندن قاسم بن یوسف ساکندر اما شیخ‌دن صکره اولادی اخراج اولنمیوب خلیفه‌سیله بله ساکن اوله‌لر دنمش شمدیکیحالده مزبور اوده‌لرده شیخ اولان ساکن اولوب مزبور نورالدینك اولاد بیله ساکنلردر اما مزبور مبارك اغانك وقفیه‌سنده مذکور شیخ نورالدینه وقف اولان اولر ایکی محوطه‌در،.. مشارالیه پاشا ینه اول محله‌ده ... بر منزل ... استبدال

بجهت جماعت متفرقه بر موجب وقفیه

جهت معلم خانهٔ بالیه بادره برای تعلیم و خلافت و اجزاخوانان فی یوم 8

جهت معلم‌خانهٔ‌مز ستره برای تعلیم و خلافت و اجزاخوانان فی یوم 8

جهت معلم خانهٔ قرون برای تعلیم و خلافت واجزا خوانان فی یوم 8

جهت معلم خانهٔ متون برای تعلیم وخلافت و اجزاخوانان فی یوم 8

جهت معلم‌خنهٔ انا وارین برای تعلیم و خلافت
و اجزا خوانان فی یوم 8

بجهت جماعت ضابطان اوقاف مرموره

جهت تولیت	جهت کتابت	جبایت استانبول	جبایت قریهٔ قلجلو	جبایت قریهٔ دوکنلو
فی یوم 4	7	5	واق ویران 4	مع جبایت اسیاب حاجی‌دده 4

جبایت یانبولی	جبایت فلبه	جبایت بزازستان یانبولی	کتابت فلبه
5	4	1	4

جبایت‌الحسه	کتابت او	جبایت ایدین و صاروخان	کتابت مزبوران	جبایت قرای اماسیه
5	4	8	5	4

کتابت او	جبایت یلاق‌اباد	جبایت‌موره مع کتابت	جهت‌مرمتی استانبول جهت خانی سواری
5	یونجالق دربروسه 4	9	3	6

بجهت اخراجات مطبخ عمارت مرحوم علی پاشا بر موجب وقفیه

کوشت	کندم برای شوربه	برای نان	برای سوربا برای شوربا	برای دانه درلالی
بهر یوم 50 وقیه	بهر یوم 2 کیل	بهریوم5کیل	3 وقیه بهریوم2کیل	رمضان و جمعات بهر لیل 5 کیل

برای دانه در روز عیدین و یوم عاشوراً بهر یوم 5 کیل

ارز دقیق	روغن ساده			
برای دانه	برای زبرده	برای مسافرین	نمك	برای زده
12 وقیه	6 وقیه	فی سنه 4 قنطار	بهریوم ربع کیل	2 1|2

ایلیوب وقفیه‌تك ظهرنده مرحوم مؤید زاده خطی ایله معنون حجت یازلمش شمدیکیحالده بدل اولان اولر وقفیت اوزرینه تصرف اولنور... زاویه‌ده مولانا ولی دده بن موسیدر

مزبور مبارك اغا وقف اتدوگی کتابلر و او انی بونلردرکه ذکر اولنور

مصحف شریف	کتاب تذکرة الاولیا	کتاب محمدیه	قرغان	هرنی	صحن	تپسی . .
6	8	2	3			2 جلد

موجود اولان اسباب مولانا شیخ محمود الندەدر « (krş. *1070 n. tapu deft.*, s. 342)

برای مسافرین یومیه سنده بر بچق وقیه دن عسل
3 مدا زیاده اولیه بهاء زرده برای مسافرین وغیره
22 وقیه 6 اچقه

نخود ... بهاء زعفران بهاء سبزه وات و غیره ... بجهت رقبهٔ اوقاف
1 1/2 فی یوم 2 فی سنه 1100 فی سنه 30.000

اصل محصولات اوقاف مرحوم علی پاشا فی سنهٔ کامله 471.998
منها المصارف 270.638,5
بجهت فقراء مدینهٔ منوره شرفهاالله فی سنه 140 سکه 8.260
الوظایف 169.380
الاخراجات مطبخ وغیره 92.998,5
الیه 201.360

شرط واقف اولدرکه متولی اولان کسنه محصولات مزارع و قرادن هر سنه ده اولا یوز قرق عدد تمام العیار اشرفیه افراز ایدوب روضهٔ شریفهٔ نبویه وتربهٔ مطهرهٔ مصطفویه صلواةالله علیه و علی آله واصحابه .. خدامنه ارسال ایلیه اما محصول مزارع و قرا وفا اتمدوکی تقدیرجه واقف مزبورك سایر اوقافی محصولندن ضم ایدوب یوز قرق عدد اشرفیهٔ تمام ایدوب هیچ بر زمانده نقض ایلیه و بالجمله رقبات و مرمماتدن غیری جمله مصارفدن مبلغ مرقومی تقدیم ایلیه و رقبه جمله مهماتدن مقدم اوله وشرط واقف اولدرکه عمارتده طبخ اولنان طعامندن هر کیم حاضر اولورسه فقرادن و اغنیادن اکل ایلیه و شرط واقف اولدر که هر سنه ده رقبه ایچون اوتوز بیك اچقه محفوظ اوله وتولیت عتقاسندن اصلح وارشدنه اولا بعدالانقراض اقرباء واقفك اولا وبعدالانقراض تولیت صالح بر کسنیه اولا و شرط واقف اولدرکه محصول وقف اتدوکی تقدیرجه وظایف معینه ومصارف مقرره بر جهه نقص اولیه اکر محصولده نقصان واقع اولورسه جمله دن قسمت عادله اوزره نقص اولا اما سابقا مذکور اولان یوز قرق عدد اشرفیه دن نقص اولیه اکر جمله مصارفدن و رقبهٔ اوقافدن فضله زواید باقی قالورسه متولی مرمت ایچون حفظ ایده یاخود املاك آلوب وقفه الحاق ایلیه و ارباب جهات هر قنفی جهت اولورسه صعب اولسون اسان اولسون عتقاسندن اولوب خارجدن ارالرینه داخل اولیه الواقع فی اوایل سنه خمس عشر و تسعمائه »

244 — Ayas Paşa (Lala) mülkü

Bâyezid II. devri vezirlerinden olup *Bursa muhafızlığında* bulunan ve Şehzâde Cem hâdisesinde Pâdişaha hizmet ve sadakat gösteren Ayas Paşaya *Edirne* ve *Dimetoka* havâlisinde bâzı köyler temlik olunmuş ve paşanın vefatından sonra da bunlar mülkiyet üzere tasarruf edilmekte bulunmuştu. 890 târihli tahrir kayıtları şöyledir: [632]

[632] krş. *20 n. tapu defi.* var. 45. 146. Bu *Veled-i Doğan* köyü 935 sıralarında Ayas Paşanın oğlu Mehmed Çelebi'nin tasarrufunda iken Pîrî Paşa, Ayas Paşanın

« ملك ایاس پاشا المرحوم حالیا اشبو ولد طغان نام کویله خارج از دفتر بکاو تام مزرعه پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدالله سلطنة مزبور ایاس بکه ملکانه ویروب توقیع شریف ارزانی قلمش شمدی ملکیت اوزره تصرف اولنور ... یکون خانه 3 حاصل 553 »

« ملك ایاس پاشا حالیا پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدالله سلطنة اشبو صاوجیلو نام دیکر ایمیرلو نام کوی هبه و تملیك ایدوب مزبور ایاس پاشایه باغشلیوب انه حکم جهانمطاع ارزانی قلمش شمدی اول حکم شریف موجبنجه ملکیت ازره تصرف اولنور ... خانه 33 مجرد 3 حاصل 6622 »

245 — Davud Bey (*Kethudâ-i bevvâbîn*) mülkü

Bâyezid II. *Kapıcılar kethudâsı* olan Davud beye *Edirne*'ye tâbi *Maslâhat* köyünü temlik etmiş, ayrıca, *Kızılcağac*'a merbut bir çiftlik ve bir değirmeni de *Kazaskcr timarı*ndan tefrik ile yine ona mülk vermiş, o da, hayatında buna tasarruf eylemiş, ölümünden sonra ise oğulları Murad ve Mustafa Çelebiler elinde bulunmuştu. Bu mülke dâir 890 daki kayıtlar şunlardır: [633]

« ملك داود بك کتخدای بواب حالیا پادشاهمز سلطان بایزید خان عمومه عنایت ایدوب اشبو مصلحت نام کوی جمیع حدودیله و توابع و لواحقیله هبه و تملیك ایدب مسفور داود بکه باغشلیوب توقیع شریف ارزانی قلمش شمدی ملکیت ازره متصرفدر.

قریه مصلحت ملك المذکور ... خانه 20 مجرد 1 حاصل 3641 »

« چفتلك واسیاب داود بك کتخدای بواب پادشاه قاضی عسکر افندی تیماردن بولنب توقیع پادشاهیله مزبور داود بکه ملك ویرلب دکرمنلریله چفتلکنده کسنه عشر و رسوم طلب ایمیه ایدرسه حاکم الوقت اولانلر الدرمیالر دیو النده حکم شاهی واردر حاصل و عشر زمین واسیاب 600 »

925 ve 935 tahrirlerinde *Maslahat* köyü 15 hâne ve 3600 hâsıl yazılmış ve mülkün de oğullarının tasarrufunda bulunduğu bildirilmiştir:

« .. مذکور داود بك فوت اولوب حالیا اوغللری مراد چلبی و مصطفی چلبی متصرفلردر »

Kezâ çitflik ve değirmen de, yine kazasker efendi timârından bölün-

---

diğer oğlu Ali Çelebiden satın alarak *Silivri*'deki imâretine vakfetmişti (*370 n. deft.*, s. 72; *77. n. deft.*, s. 341)

(اوقاف قضاء قزل اغاج)

« ملك ایاس پاشا در تصرف محمد چلبی ولد مذکور حالیا پیر پاشا حضرتلرینك ملکی صریحی اولوب مرحوم ایاس پاشا اوغلی علی چلبیدن صاتون الوب سلیوریده اولان عمارتنه وقف اتمشدر.

قریهٔ ولو طوغان خانه مسلم 16 حاصل 1004».

[633] kr. *20 n. tapu deft.*. var. 6, 59.

düğü tasrih edilmek suretiyle, *Kızılağaç* evkaf ve emlâki meyanında, *Yenice-köy* sınırında bulunduğu bildirilerek, tahrir edilmiştir: [634]

« چفتلك واسیاب داود بك گتخدای کهنهٔ بوابین درگاه عالی .... مذکور چفتلك یکجه کوی سنورنده ایمش... یکون 9160 »

Murad III. devrinde bu mülk evlâdlık vakfı hâline gelmişti ve köyün 2999, çiftlik ve değirmenin de 9000 akçe hâsılı vardı [635].

246 — Davud Paşa (Koca) vakfı

Fâtih devrinde *Rumeli beylerbeğisi* olduğunu bildiğimiz [636], sonradan vezir ve nihâyet İshak Paşayı tâkiben *vezir-i âzam* olan Davud Paşanın — ki daha XVI. asır tahrirleri de *Koca Davud Paşa* diye zikretmektedirler — İstanbul'daki câmi, medrese, mektep ve imâreti için İstanbul'da, Anadolu ve Rumeli'de geniş evkafı vardı. *Davud Paşa evkafı* XVI. asır ortalarındaki bir tahrire göre şöyle görünmektedir: [637]

« ناحیهٔ جامع داود پاشا

وقف المرحوم المغفورله داودپاشا برای جامع شریف عمارت و مدرسه و مکتب خانه در محروسهٔ استانبول در نزد دکلو طاش در قرب پازار زنان و جامع شریف دیکر درقریهٔ یونجالو و جامع شریف اخردر قریهٔ بولغو

اصل وقف	در محروسهٔ استانبول	
حمام کبیر چفته درنزد میدان تیر	دکاکین در نزدحمام کوچك	حمام کوچك در نزد اسکلهٔ پاشا مزبور
حاصل فی سنه 40.000	مع دکان قصاب و بوزه خانه 950	حاصل فی سنه 34.500

دکاکین درنزد حمام کبرمع بوزه خانه دکاکین مع حجرات درپیش جامع شریف حجرات جدیده درحرم جامع المزبور
12 باب حاصل فی سنه 2360 دکاکین 41 باب حجرات 11 باب حاصل 17 باب حاصل فی سنه 700
20.494

[634] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 14, 73; *77 n. deft.* s. 132 v. d., 349. Bu adamın, 909 da Silistre mirlivâsı ve Bâyezid II.'nin damadı bulunan Davud Bey ile ayni olması da muhtemeldir. Bu hususdaki kayıt şöyledir: (krş. İnkilap kütüph., O. 71, s.10 v. d.)

« داود بك میرلواء سلستره که بدرگاه عالی آمد ... انعام به دختر حضرت خلد ملکه زوجهٔ داود بك میرلواء سلستره که باستانبول آمد ... ربیع الاول 909 [eylûl 1503] »

[635] krş. *470 n. tapu deft.*, 65 sıra n.

[636] Onun 883 de bu vazifede bulunduğunu şu tahrir kaydından anlıyoruz;

« تمار داود بك میرمیران روم ایلی اما رمضان اینوك اون کونده (عاشر رمضان 883 : [5.XII.1478] حضرت فایق پاشایه ویرلدی» (krş, *7 n. tapu deft.*, s. 278)

[637] krş. *251 n. tapu deft.*, s. 606/618 v. dd.

باغچه در نزد جامع شریف 350 | زمین مقطوع در ذمم ناس در نزد سرای داود پاشا واسکله او وبنزد جامع شریف وقرب حمام بزرك و کوچك 3578 | باغچهٔ سرای بروجه مقطوع 420 | حمام در نزد حمام عزبان 5000

خانهٔ کنیسا در قرب جامع واقف حاصل فی سنه 72 | زمین باغات در خارج محروسهٔ م حاصل فی سنه 8500

در ولایت روم ایلی

در قضاء ایدوس [638]

قریهٔ غازیلر حاصل 2000 | قریهٔ مشکف 3000 | قریهٔ برنه مع توابعها 40.000 | قریهٔ اودولو تابع الوس قصری 12.000

در قضاء ورنه مزرعه مسعودلو حاصل فی سنه 3000

در قضاء ادرنه [639] قریهٔ صابونجی حاصل فی سنه 11.000

---

[638] 935 de bu kazâdaki beş köyden (یکیجه کوی، داودلو، برنه، موسکا تابع ایدوس، عدّلحالو) 38.333 akçe hâsıl temin olunuyordu (krş. *370 n. tapu deft.*, var. 251).

[639] Bu *Sabuncu* (Timürhan çiftliği) köyünü, Davud Paşa, Yusuf Çelebi bin İsâ çelebi bin Doğan Bey'den satın alarak câmi ve medresesine vakfettiği bütün tahrir defterlerinde kayıtlıdır:

« وقف داود پاشا دفتر عتیقده یوسف چلبی بن عیسا چلبی بن طغان بك دیو قید اولنوب مذکور داود پاشا طغان بکوك ورثه‌سندن صاتون الوب استانبولده اولان جامعنه و مدرسه‌سنه وقف ایتدی قریهٔ صابونجی نام دیکر تمورخان چفتلك تابع ادرنه خانه 20 حاصل 5108 »

(krş. *370 n. tapu deft.*, s. 12; *136 n. tapu deft.*, var. 5: *77 n. deft.* s. 98. Murad III. devrinde bu köy *Çöke* nâhiyesinde gösterilmiş ve hâsılı da 18.734 akçe kaydolmuştur. *470 n. tapu deft.*, 57 sıra n.)

Bundan başka, Edirne'de *Hasan-Fakih çifliği* (köyü) de aslen Hamza veled-i Muhammedî adında birinin timarı iken 910 da — ki bu târihte henuz hayatta olduğu anlaşılıyor — Tevkiî Câfer Çelebi'nin el yazısı ile yapılan bir hâşiyeden anlaşıldığı gibi Davud Paşaya temlik edilmiş ve onun mülkü olmuştu: (*20 n. tapu deft.* var. 23)

« تیمار حمزه ولد محمدی عن مردان غربا یوردی اولدوغی سببدن چوبانلو ویرانندن افراز اولنب بوکه صدقه اولندی

چفتلك حسن فقیه عن قریه چوبان ویرانی افراز شده بود .....

— مزبور حسن فقیه چفتلکی سنه عشر و تسع مائه ربیع الاخرنك التنجی کونی [20.IX.1504] حضرت داود پاشایه بلغه‌الله مایشا ملکیت ارره صدقه اولوب ملکیتی دفتره ثبت اولدی بمعرفة حضرت مصطفی پاشا وامت معالیه حرر بالامر العالی حرره الفقیر جعفر التوقیعی عفی عنه — »

Bu köy sonradan Davud Paşanın oğlu Mehmed Beye kalmış, onun ölümü ile *mîrîye* intikal etmiş ve buradan da Dukakin-zâde Ahmed Paşa

در قضاء تاتار بازاری [640] قریهٔ صارو خان بکلو حاصل فی سنه 43.662
در محروسهٔ اسکوب

حمام چفته بزرك در پیش جسر واردار حمام کوچك در تزدواردار خان اسیران در تزد ضرب خانه درقرب
حاصل فی سنه 5833 حاصل فی سنه 1256 حمام بزرك 20000 خان المزبور

---

satın alarak onun mülkü olmuş — ki 925 ve 933 tahrirlerinde böylece görülmektedir—, fakat bilâhare 935 de tekrar *Davud Paşa vakfına* îâde olunmuştur.

925 deki kayıt şöyledir : (*krş. 77 n. deft.*, s. *134; 136 n. deft.*, var. 7)

« ملك مرحوم احمد پاشا بن دوقه کین سابقا داود پاشا اوغلی محمد بکدن بکلکه دکش ایمش مذکور دخی بکلکدن صاتون المش ایمش اصلده چوبان ویرانی نام قریه‌دن ایریلوب کرو مذکور قریه قریبنده اتوروب مستقل کوی اولمش قریهٔ حسن فقیه عن قریهٔ چوپان ویرانی خارجدن دخی اکرلر ایمش .... خانه 9 ... حاصل 2517 »

985 sıralarında bu hususta daha fazla tafsilât vardır:

« ذکر اولان قریه داود پاشانك ملکی اولوب مذکور اوغلی محمد بکدن بکلکه دکش ایمش احمد پاشا دوقه کین بکلر بکلکدن صاتوب المش ایمش اصلنده چوبان ویرانی نام قریه‌دن ایرلوب مستقل کوی اولمش دیو دفتر عتیقده مقید بولندی حالیا پادشاه علمپناه حضرتلرینك حضور پایهٔ سریرلرینه ... عرض اولندیکه مزبور حسن فقیه چفتلکی دیمکله معروف قریه مقدما مرحوم سلطان بایزید خان داود پاشایه تملیك ایدوب ملك نامه شریف ارزانی قلوب اول دخی وقف ایمش ایمش وقفیت ازره متصرف اولدوکن مزبور داود پاشانك اوغلی وفات ایدوب متروکاتی ضبطاولندقده اول چفتلك داخی ملکمدر دیو بله ضبط اولنوب صکره تیاره ویرلمش وقفه عنایت ادرلر عرض اولندوغی سیدن فی 10 شعبان 935 [19.IV.1529] تاریخنده قریهٔ مزبوره وقفه اواندی وقفیت اوزره مقرر قلنوب امر شریف موجبنجه تیاردن رفع اولندی دیو دفتر عتیقده مقید بولنماغین وجه مشروح اوزره دفتر جدیده قید اولوندی حاصل 2403 »

(krş. *470 n. deft.*, 57 sıra n.)

[640] 933 de Tatar-Pazarı vakıfları arasında *Koca Davud Paşa vakfı* «وقف داود پاشا الشهیر به قوجه داود پاشا قریهٔ صارجان بکلو تابع بازارجق حاصل مع اسکی بلق 23200» (*136 n. deft.*, var. 38) şeklinde, Murad III. devrinde ise bu köyün, *Ali-Bey, Emir-Fakih* mezrealarının, *kıptiyân cemâatı* — ki ispencelerini vakfa ve haraçlarını hazineye vermekte idiler — ve *Eski-Balık* köyü ile 8530 akçe hâsılı vardı (krş. *470 n. deft.*, ayn. yer,). Bir de Dimetoka'ya bağlı iki köy (*Çavuş, Sovcak-Pınar*) 890 ve 925 tahririnde *Davud Paşa mülkü*, 935 ve daha sonraları ise *Obrem oğlu Mehmed Bey mülkü* olarak görünmektedir. Buna nazaran, bu köyleri, bu zât, Davud paşanın oğlundan satın almış ve İpek'de olan *medresesine* vakfeylemişti. 925 ve 935 kayıtları şöyledir (krş. *20 n. deft.*, var. 141; *77 n. deft.*, s. 288; *136 n. deft.*, var. 15: *370 n. deft.*, s. 40).

« ملك مرحوم قوجه داود پاشا مرحوم سلطان بایزید خان قریهٔ چاوش نام کوی مزبور داود پاشایه هبه و تملیك ایدوب حکم شریف ارزانی قلنمشلر ایمش الحالة هذه پادشاهمز اعزالله انصاره درکاهندن دخی مقررنامهٔ جدید ارزانی بیورلمش قریهٔ چاوش ملك مذکوز... 4378

قریهٔ صوجاق بیکار خارج از دفتر مذکور چاوش کوی سنورنده اتوزلر یکرمی بیل وار ایمش که

دکاکین	حصهٔ شرخانه	دکان صابونی	زمین مقطوع در ذمم متفرقه
5550	1530	504	حاصل فی سنه 1334

در نفس مناستر [641]

بزازستان مع دکاکین در دائرهٔ بزازستان	حاصل فی سنه 3400

خیانه‌دن جمع اولوب کوی اولمش مذکور کوی ایله بله تصرف اولنورمش همان بر کافر وارکی یرنده خراج ویررلرمش باقسی ویرمز ایمش ارغاندن کلوب یازلمشلر جزیه‌لرین و رسملرین بونده ویررلر .... یکون 2537 »

« ملك اوبرن اوغلی محمد بك اشبو چاوش نام قریهٔ مذکور محمد بك داود پاشا اوغلندن صاتون الوب ایکده اولان مدرسه‌سنه وقف ایلمش‌در و مرحوم سلطان بایزید خان مذکور قریهٔ مرحوم قوجه داود پاشایه هبه و تملیك ادوب حکم شریف ارزانی قلمش

قریهٔ چاوش	خانه مسلم 26	مجرد 10	چنکنه 1	حاصل	4608
قریهٔ صووجاق پیکار	خانه مسلم 30	مجرد 5		حاصل	3997 »

Bu köylerden başka *Filibe*'de *Ravnik* راونیك köyü de yine bu adam — ki *İskenderye* «İşkodra» *mîrlivâsı* olduğu görülmektedir — tarafından, Çaldıran seferinde şehid olan Mihaloğlu Mehmed beyin vârislerinden satın alınmış ve yine İpek'deki *zâviye* ve *medresesi*ne vakfedilmiştir. Buna dâir kayıt da şudur:

چنتلك محمد بك میرلواء اسکندریه الشهیر بچنتلك ارزنجانلو در قرب فلبه مذکور چنتلك مرحوم میخال اوغلو محمد بکوك کندو چنتکی ایمش مذکور میخال اوغلی محمد بك قزل باش سفرنده شهید اولجق چنتلك مزبور وارثلرینه انتقال ایدوب مذکورون وارثلری دخی مزبور اسکندریه بکی محمد بکه صاتمشلر ملك نامه‌لری و مزبور محال اوغلی محمد بك مرحوم سلطان بایزید خان و پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلری درکاهندن صاتون الدوغنه مقررنامه المش ایمش بنه مذکور محمد بك ذکر اولان چنتلکی نفس ایکده بنا ایتدوکی زاویه‌سنه و مدرسه‌سنه وقف ایتمش بر موجب وقف‌نامه دیو دفتر عتیقده مقید حالیا داخی ذکر اولان چنتلك مرفوع‌العشردر دیو حکم همایونده و حجتلرنده مسطور بولندی‌قریهٔ راوینك تلقات مرحوم محمد بك بن محال اوغلی که درچنتلك مزبور تمکن کرده اند ... 6615 »

(krş. *77. n. deft.*, s. 609 v. d., *370 n. deft.*, s. 119). Yavuz Sultan Selim tarafından bu köyler halkının *ulak, cerehor, sekban* v. s. gibi bütün *avârız-ı dîvâriye*den muaf ve müsellem olduğuna dâir verilen beratlar, sonradan, Kanunî ve Selim II, taraflarından da mukarrer ve muteber tutulmuştu. Ancak, *Soğucak pınar* köyündeki, uzun müddetten beri haymâneden gelerek toplanmış kimseler olan, hristiyan reâyânın haraçlarını hazineye, öşür, ispençe ve diğer resimlerini *Çavuş köyü* ile birlikte vakfa verdiği anlaşılmaktadır. 985 sıralarında bu köylerde Obren oğlu Mehmed beyin evladları elinde (*evlâd-ı sâhib-i vakıf*) çiftlik, değirmen ve çayır bulunduğu gibi *Ravnik* köyünde bir kıt'a çayır da *Tamşvar eyâleti sâbık defterdarı* Mehmed Çelebi'nin tasarrufunda idi (krş. *470 n. tapu deft.*, 90 sıra n.).

[641] 935 tahririnde bu vakfın Manastır dâhilinde böyle bir bedesten yoktur. Ancak İstanbul'da *Üsküdar*'daki imâreti için bir köyü kayıtlıdır (*370 n. tapu deft.*, s. 194). «اوقاف واملاك قضاء مناستر ملك مرحوم داود پاشا محروسهٔ استانبول مقابله‌سنده اولان اسکودر عمارتنه وقف ایتمش‌در...»

در ولایت اناطولی [642]

در محروسهٔ بروسه	حمام چفته در نزد تحت‌القلعه	دکاکین درقرب تحت‌القلعه	تحت‌القلعه مع پیش
	محاصل فی سنه 7672	39.728	16.618

حجرات در قرب تحت‌القلعه	حصهٔ سرخانه باغچه در نزد اخور میری	
14.256	360	14.258

در ناحیهٔ یکی شهر قریهٔ جانلوجه و چارطاق مع توابعها حاصل فی سنه 8000

در قضاء بکپازاری	قریهٔ ایاکی لوکی مع مزارع ومراتع و چفتلك	قریهٔ چوکورك مع نهر چلتك	قریهٔ شهاب‌الدین مع توابعها
	2350	3540	1533

[642] Davud Paşanın *Vilâyet-i Rum*'da da emlâki vardı, mülk sâhiplerinden satın aldığı bu köylere, o, ya *nısıf mâlikâne* veyâ *ruba mâlikâne* tasarruf ediyordu. Bunlardan bir kısmı oğlu Süleyman Çelebi'den intikal etmişti ve bunlara bedel Rumeli'de emlâk talep ediyordu. 890 sıralarındaki bir tahrir kaydi şöyledir: (*20 n. defter*., var. 99 v. dd.)

« قدوة‌الوزرا والعظام داود پاشا دام اقباله تك ولایت رومده بیراملو جانبکی جوانبنده و کاورلی نواحی‌سنده اولان املاکی که بعض کسنه‌و صاحب ملکدن شرای شرعی ایله صاتون آلمش بونلردرکه ذکر اولنور قریهٔ هرویسه و مزرعه طارت یوقرو و قره باير تمام مالکانه وقریه یارجی ربع مالکانه و قریهٔ آزف موسی نصف مالکانه وقریهٔ بك سکوس ربع مالکانه و قریهٔ تاوره ربع مالکانه و قریهٔ یا حدزه ربع مالکانه وقریهٔ استاوریلوس نصف مالکانه و قریهٔ ارپه آلاکی ربع مالکانه وقریهٔ بازارجوق ربع مالکانه و قریهٔ یاوشن نصف مالکانه ..... و آندن غیری اسکفسیر نواحی سنده قریهٔ کده‌خود نصف مالکانه .... مشارالیه پاشا ذکر اولنان املاکی صاحب ملك شرعیدن شرعله صاتون الوب النده شرعی سرانامه‌سی و حجج شرعیه وارکه شرعا صحت ملکیته دلالت ایدر ورومك امور بك یزدوغی اسکی دفترده و شمدی یزیلن یکی دفترده دخی مسطور اولوب عرفا دخی صحت ملکیت تحقق وثبوت بولمشدر و هم بونلرك بعضی تمام ملکدرکه ... و بعض آخر بعض‌قرادن حصه‌لردر و بو ذکر اولنان قرادن و مزارعدن بعض حصه‌لر داخی مشارالیه پاشانك اوغلی سلیمان چلبینك ملکی‌درکه والده‌سندن شرعله منتقل اولوب مذکوردن دخی شرعله پاشایه انتقال ایدب ملکی اولمشدر آنلارك دخی شرعی حجتلری وار و هم دفترلرده ملك آدیله مسطور بولنوب اللرنده پادشاهمزدن عز نصره سریر سلطنت جلوس همایون واقع اولدقدن صکره ویرلمش مقررنامه اولوب حجت ملکیت شرعا و عرفا انلرك پاننده دخی متین و متجلی اولمشدر ..... حالیا مشارالیه پاشا بو ذکر اولنان جمله املاکه یکی دفترده جمله یدی بیك طقوز یوز اون سکز اقچه یازار ایراقده واقع اولوب تحصیل حاصلده عسر کورنمکین روم ایلنده بونلاردان بدل ملك طلب قلوب حالیا دیمتوقده قاضی کویی‌که دفترده بیش بیك یوز اون ایکی آقچه یزر و آندن غیری مصلح‌الدین کویی‌که اول دخی دفترده ... جمله رسوم عرفیه‌لری و کافهٔ حقوق شرعیه‌لریله‌کی براتنده مسطوردر قاضی‌کوینك چاریله بله ذکر اولنان املاکدن بدل مشارالیه پاشایه تملیك پادشاهی سلطان بایزیدیله خلدالله خلافته تملك اولنوب و ذکر اولنان املاك که رومده‌در پاشانك ملکندن انتقال ایدوب دفترلرده هر بری یزلدغی یرلرده انتقاله واستبداله اشارت کتابت‌ایله اشارت اولمش در ختم بالخیر »

قریهٔ شیخلو مع توابعها قریهٔ بولاغو مع مزارع ومراتع مزرعهٔ بکجه‌واق‌دمور وحسین‌قواغی وجانلو
4114 500 حاصل فی سنه 313

در نفس ازنکمود حمام چشمه در قصبهٔ مزبوره حاصل فی سنه 6333

اصل محصولات اوقاف مرحوم داود پاشا فی سنهٔ کامله 378.886

منها المصارف 236.200

الوظایف 124.200

الاجراجات مع مطبخ 112.000

الباقی 142.686

المصرف

الوظایف

بجهت جماعت مدرسه فی یوم 72 فی سنه 25.420

جهت تدریس فی یوم 40 جهت طلبه فی یوم 30 جهت تولیت فی یوم 2

بجهت وظیفه خواران جامع شریف و مکتب فی یوم 104 فی سنه 37.440

جهت خطابت .. امامت ... مؤذنین ... سر محفل ... تعلیم ... خلیفه

بجهت جماعت عمارت واقف‌المزبور فی یوم 36 ..... فی سنه 12.960

جهت مشیخت عمارت کیلاری .. نقیب .. طباخین .. خبازین .. کندم کوی .. کاسه شوی ....

بجهت وظیفه خواران اوقاف در محروسهٔ بورسه فی یوم 17 فی سنه 6120

جهت قاضی بروسه جابی بروسه جهت کاتب او جهت مرمتی... یانچه‌وان امامت مسجد تحت القلعه

بجهت جماعت متفرقه فی یوم 79 فی سنه 27.940

جهت مولانا قاضی عسکر تولیت نظارت کتابت تربه‌دار جبایت استانبول کتابت او مرمتجیان استانبول، متمد ملبوسات ایتام خطابت ایاکی لوکی ماذن ایاکی لوکی تعریف مزبور امامت یونجه‌لو خطابت یونجه‌لو ..... مرمتی چشمه‌دراز نکمود مرمتی انکور بهاء روغن وشمع بوریاو قندیل

بجهت جماعت جابیان و کاتبان اوقاف بیرونی فی یوم 35 فی سنه 12.600

جبایت ادرنه جبایت صاروخان بکلو کتابت او جبایت اسکوب جبایت مناستر ... جبایت ایاکی لوکی... ازنکمود

الاخراجات

	ارز	دقیق	کوشت
برای شوربا	برای لیل رمضان وجمعه	برای مسافرین	برای نان برای سوربا
فی یوم 1,5 کیل	وروز عیدین فی یوم 5 کیل	فی سنه 3 مد	فی یوم 5 کیل فی یوم 3 وقیه فی 2 یوم 54 وقیه

	کندم برای شوربا	روغن ساده	نمك	روغن زیت
فی یوم 1,5 کیل	برای رمضان و بیرام وجمعات	برای مسافرین	فی سنه 5 مد	فی سنه 2,5 قنطار
	فی یوم 12 وقیه	فی سنه 4 قنطار 4 وقیه		

روغن چراغ بجهت خرج زرده بجهت خرج مطبوحات بجهت خرج عسل وباچه
فی سنه 1 قنطار فی یوم 120 در یوم عاشورا 400 ور چلیات فی یوم 6

بجهت خرج پیازولوازم ساژه بجهت خرج کاسه بجهت برای همه بجهت حمالیه بجهت ورباوفرش مسافرین
فی یوم 5 فی سنه 540 فی سنه 5000 فی یوم 3 فی سنه 450

شرط واقف اولدرکه تولیت اصلح ابنایه و ابناء ابنایه ابداماتناسلوا وبعدالانقراض اصلح عتقایه [643] و بعدالانقراض اورع ابناء عتقایه ابدا ما تناسلوا ر بعدالانقراض تولیته اهل اولور بر کسنه متولی اولوب محصولاتدن اولا رقبیه و ترمیم اوقافه صرف ایدوب باقی قالان محصولاتی شرط واقف مقتضاسنجه مصارف معینه و وظائف مقرره سنه صرف ایدوب اجلهدن صکره فضله قالان زوایدی حفظ ایدوب بزاستانده امانت قویوب وقت حاجتده مرماته خرج ایده اکر اشبو محفوظ اولان زواید اوتوز بیکدن زیاده اولورسه اوتوز بیکدن زیاده‌سی ایله املاك الوب اوقاف مزبوره‌یه الحاق ایلیه و شرط واقف اولدرکه متولی اولان کسنه اوقاف مزبورهٔ اوج یلدن زیاده اجاره‌یه و مزارعه‌یه ویرمیه و زواید اوقافدن کسنه‌یه ویرلیه اکر متولی اولان کسنه مذکور اولان شرایطك اجراسنده اهمال ایدر ایسه محصول اوقافدن الوب قبض اتدوکی مال حرام اولا و تولیت ابنا الندہ اولوب متولی کندو بنفسه امور تولیته مباشرت ایدر ایسه جهت تولیت یومی اوتوز اوچ اقچه اولا و اکر ابنادن اولان متولی بالذات مباشرت اتمز ایسه اصلح عتقادن ویاخود اصلح ابناء عتقادن ابداً ماتناسلوا بر کسنه نایب مناب اولوب وبو طابودن اصلح کسنه بولندوقی تقدیرجه اجنبیدن بر صالح کسنه نایب مناب اولوب خدمت تولیت مقابلهسنده متولی اصلیه تعیین اولونان اوتور اوچ اقچهدن نایب منابه یکرمی اقچه ویرلوب متولی اصلیه اون اوچ اقچه باقی قلا و شرط واقف اولدرکه هر متولی ویاخود نایب مناب محصولات اوقافدن اوتوز بیك اقچه الوب بز استانده امانت قویوب سنهٔ مزبوره تمام اولنجه رقبه‌یه صرف ایلیه رقبه‌یه صرف اولندقدن صکره مزبور اوتوز بیکدن یکرمی بیك اقچه باقی قلورسه املاك الوب اصول اوقافه الحاق ایلیه و هر سنه‌ده محفوظ اولان اوتوز بیك اقچه اول سنه‌ده واقع اولان

[643] Davud Paşanın Yunus adlı bir *azadlısı*, Çirmen'e tâbi *Karaağaç-Pınarı çiftliğini*, Çirmen sancakbeği Hüsrev Bey tarafından 350 akçeye mukataaya almış, ölümünden sonra dâmadı *Hazinedar İskender* de Bâyezid II. den, burayı o şekilde tasarruf etmek üzere hüküm almıştı. 921 târihli tahrir kaydı şöyledir: (krş. *50 n. deft.*, var. 7)

« چفتلك قره‌اغاج پیکاری یونس معتق حضرت داود پاشا احیا ایدب بزیرلر اولوب. چرمن سنجاغی بکی خسرو بك مذکور چفتلك وسازلق که یکیجه کوی و قاضی کویی و مذکور چفتلکه متصل اوچ یوز اللی اقجیه مذکور یونسه مقاطعه‌یه ویرمش مذکور یونس فوت اولوب بعده کویکوسی خزینه‌دار اسکندره مرحوم سلطان بایزید خان... حکم همایون ارزانی قلوب ویرمش که قین اتاسی یونس نه وجهله تصرف ایده کلدیسه بو داخی اول وجهله متصرف اولا دبو حکمنه نظر اولنوب الندہ مقرر قلنوب دفتره ثبت اولندی — سال بسال ذکر اولان اقچهٔ سنجاق بکنه ویرلر مقاطعهٔ مزبوره رفع اولنوب خزینه‌دار باشی محمد اغایه مجموع رسومی اله سریست مفروز القلم و مقطوع القدم تملیك اولندی حرر فی اواسط اول‌الربیعین سنه 925 »

رقبه‌یه و مرماته وفا اتمدوکی تقدیرجه جمله وقفك محصولندن کفایت مقداری رقبه‌یه ومرماته صرف اولنه و کلیا اوقافك جمیع محصولاتی و هر سنه‌ده املاك المق ایچون محفوظ اولان زوایدی افراز اتمکه وفا ایدوب وجمیع مصارف معینه و وظایف مقرره‌یه کفایت ایدوب و رقبهٔ اوقافه مساعده ایدوب وفضله زواید قالدوغی تقدیرجه اشبو فضله اولان زوایدابنایه و بعدالاقتراض ابناء ابنایه ویرله اما بو ابنانك بعضی منقرض اولدوغی تقدیرجه فرت اولان ابنانك حصه‌سی ابناسنه ویرله و فوت اولان ابنانك ابناسی منقرض اولدوغی تقدیرجه حصهٔ مزبوره واقفك ابنلرندن موجود اولانه ویرله وابناء واقف منقرض اولورسه ابنله ابنایه علی‌السویه تقسیم اولنه بالاری حصه‌سی اعتبار اولنمیه و شرط واقف اولدرکه محروسهٔ استانبولده و محروسهٔ ادرنه‌ده و بدیعتوقعده واقع اولان سرایلرنده واستانبولده واقع اولان چفتلکنده اولاد ساکن اولالر اولاد ساکن اولیوب اخر کسنه‌لر ساکن اولدوغی تقدیرجه متولی اجاره طلب ایلیه ومزبور سرایلری متولی اولان کسنه تلمحصول کسنه‌لره اجاره‌یه ویروب اوقاف مزبوره‌یه نقصان و ضرر کلمیوکی تقدیرجه بحسب‌المشرع‌الشریف تضمین اولنه و ابناء ابنله ابنا ابداً ماتناسلوا منقرض اولدوغی تقدیرجه معرفت قاضی ایله متولی اولان کسنه مأکولات وظایف‌دن بعض نسنه زیاده ایلیه ومسافرینك اتلرینه ارپه ویره و اکر محصولات اوقافه نقصان عارض اولا قسمت عادیه اوزره مصارف دخی نقص اولنه وحافظلر اجزاء مزبوره‌دن بر جزؤ تلاوت ایلیه‌لر و شرط واقف اولدرکه ابنادن و ابناء ابنادن و عتقادن و ابناء عتقادن اصلح کسنه اولدوغی تقدیرجه اوقاف مزبوره‌نك خدمتلرینه اجنبی‌دن کسنه داخل اولمیه و بعض کسنه عتقادن وابناء عتقادن اولوب اوقاف مزبوره‌یه خدمت ایدرکن اعمی اولوب ویاخود مریض ویاخود پیر اولدوغی تقدیرجه عمارت مزبوره مهاشلرینه کفایت مقداری طعام ویرله و شرط واقف اولدرکه اشبو وقفیه‌ده مسطور اولیان اوقاف که واقف مزبوره منسوبدر کبری کبی و بیکار کبی و خان کبی رقبه‌یه محتاج اولدقلری زمانده اشبو وقفیه‌ده مسطور اولان اوقافك محصولاتندن صرف اولنه حالیا متولی مولانا ادهم‌در»

247 — Dursun (Mehter) vakfı

Bâyezid II. devrinde saray adamlarından Mehter Dursun'a Edirne'de üç köy *(Çoban-viranı, Eflak-şâhini, Hâbiller)* 890 sıralarında *beresm-i çiftlik timar* verilmişti, sonra Pâdişah bunlardan birini ona temlik etmişti ki, bütün XVI. asır tahrirlerinde vakıf olarak görünmektedir. 890 kaydı şöyledir [644]:

«تیمار مهتر نوزسون یرسم چفتلك قریهٔ چوبان ویرانی نام دیکر تاتارلر خانه 6 حاصل 242
قریهٔ افلاق شاهینی خالی خارجدن اکرلر حاصل 900 قریهٔ هابیللر خارجدن اکرلر خانه 3 حاصل 864»

925, 935 ve müteâkip tahrirler muhteviyatı da şudur [645]:

---

[644] krş. *20 n. deft.*, var. 23.

[645] krş. *77 n. deft.*, s. 132; *370 n. deft.*, s. 14; *470 n. deft.*, 70 sıra n.

« وقف‌طورسون مهتراشیان اندرون خاصه سابقا دفتر عتیقده رسم چفتلك قید اولنمش بعده مرحوم سلطان یازید خان مذکور طورسونه تملیك ایتمش وقف نامه‌سی واردر مفید بولنماغین حالیا دخی اول وجهله دفتره مقرر اولندی قریه چوبان ویرانی نام دیکر تاتارلر خارجدن اکرلر خانه‌مسلم 10 حاصل 3000 »

248 — Fâik Paşa vakfı

Edirne'de odalarını ve Selânik, Serez taraflarında hasslarını gördüğümüz, Bâyezid II. devri ricâlinden, Fâik Paşanın Narda'daki imâreti, aşağıda neşredeceğimiz 898 târihli vakfiye kaydından anlaşılacağı üzere, Kefalonya'daki câmii için muhtelif yerlerde vakfı vardı. *Narda, Karlı-Ili, Yenice-Vardar*, ve belki daha başka yerlerde de olan bu evkaftan, biz yalnız Selânik'de olanları 937 tahririnden nakledeceğiz: [646]

« اوقاف قضاء سلانیك ....

وقف فایق پاشا نارده ده اولان عمارتنه وقفدر

قریهٔ اغجه اياقلو تابع‌المزبور				قریهٔ بوراج تابع‌المزبور				قریهٔ بوراح نام دیکر تکری ویرمش			
خانه	مجرد	یماق	حاصل	خانه	مجرد	بیوه	حاصل	خانه	مجرد	بیوه	حاصل
24	4	2	2705	41	8	5	5209	19	4	1	1473

قریهٔ مسلوان نام دیکر احمدلی

خانه‌مسلم	خانه کبران	حاصل
5	14	3320

قریهٔ طوغانجی نام دیکر کوربه قصر تابع‌المزبور

خانه	مجرد	حاصل
23	3	2664

یکون وقف مرحوم فایق پاشا

« 15.376

249 — Ferhad Ağa mülkü

Bâyezid II., saray adamlarından bulunması muhtemel olan, Ferhad Ağaya Edirne'ye tâbi *Simavna* ile *Saru-Hızırlu, Saltuklu, Umur-Bey, İbri-Fakih* köylerini ve *Armudlu, Kozluca, Balcalû* adları ile tanınan yerleri temlik etmişti. XVI. asra âit tahrir kayıtlarını göremediğimiz bu mülkün XV. asır sonlarındaki tahrir kaydı, esas itibâriyle, şöyle idi : [467]

«ملك فرهاد اغا الحالة هذه نفس سماونه و قریهٔ صاروحضرلو و قریه صالتوقلو و قریه امورلك و قریه ابری فقیه نام کوی‌لری و امرودلو و قوزلوجه و باجلو نام خالی یرلری جمیع حدودیله و

[646] krş. *167 n. tapu deft.*, var. 53

[647] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 143 v. d.

لوا حق و توابعیله و انجلرنده خاصه چایرلریله و دکرمنلریله و مجموع محصولات شرعیه‌سی و عرفیه‌سی و سر بستکیله پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدالله سلطنة تملیك ایدب مزبور فرهاد اغایه باغشلیوب البته حکم عالم ازایی ارزانی قلمش حالیا اول حکم شریف موجبنجه ملکیت ازره تصرف اولنر

نفس سماونه جماعت مسلمانان... کپران درنفس سماونه.....

قریهٔ صارو حضرلو ... اموریك .... اری فقیه .... ویران امرودلو و قوزلوجه و باجلو ... المحصولات نفس سماونه مع قری کندم 55 مد 5500 ...

جماً	قری	خانه مسلم	مجرد	خانه کبر	مجرد	حاصل مع جزیه
«	5	125	22	20	2	21.019

250 — Gökçe Hamza vakfı

Bâyezid II. devri vakıflarından olduğu tahmin edilen *Gökçe Hamza vakfı* Filibe'de idi. Kendi adını taşıyan köy 925 sıralarında Mustafa oğlu Halil, daha sonra da Halil'in kardeşi Mustafa ve bunun vefatında ise Abdüllâtif bin Üveys adlarındaki kimselerin tasarrufunda bulunuyordu. 935 tahrir kaydı şöyledir : [648]

«وقف کوکجه حمزه مذکور کوکجه حمزه تصرف ایده‌کلدوکی یرلرکه مصطفی اوغلی خلیل ألنده ایمش مذکور خلیل فوت اولوب حالیا خلیل قرنداشی مصطفی تصرفنده‌در وقف ازره تصرف اولنب کوپس ازرنده اولان کوپریه خدمت ادوب واقع اولان خرابن تعمیر ادوب جمیع عوارض دن معاف و مسلم اولا دیو سلاطین ماضیه‌دن حکمی واردر تجدید حکم اتمامشلر دیو دفتر عتیقده مقید اولوب حالیا مبافیتله ذکر اولان منوال ازره تجدید حکم همایون ارزانی قلنوب و مذکور مصطفی فوت اولوب یرینه عبداللطیف بن اویس کندویه صدقه اولنان حکم شریف موجبنجه دفتره قید اولندی قریهٔ کوکجه حمزه خانه 24 مجرد 4 حاصل 1385 »

251 — Halil Bey (*Ser-bevvâbîn*) vakfı

Bâyezid II. devrinde *kapıcılar-başı* olan Halil Bey, Dimetoka'da *Hoca-beğlü (Yund-oğlanı, Çakmak-dede), Hacı-Musâ, Azadlû, Koçak* köyleri ile *Kıvırcık* (Yiğit) *mezreasını* mülk olarak tasarruf ediyordu. 890 sıralarındaki kayde göre, [649]

« ملك خلیل بك سر بواب حالیا پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدت خلافته حضرتلری اشبو خواجه بکلو نام کوی‌که یوند اوغلانی داخی دیرلر و قویرجق نام مزرعه ایله‌که یکیت داخی دیرلر

[648] krş. *370 n. tapu deft.*, s. 118; *77 n. deft.*, s. 862 v. d.; Murad III. devrinde bu köy *Karaca-dağ* nâhiyesinde «قریهٔ کوکجه حمزه در ناحیهٔ قراجه طاغ تابع فلبه» görünmekte ve hâsılı 2084 olarak tesbit olunmaktadır (krş. *470 n. tapu deft.*, 125 sıra n.)

[649] krş. *20 n. deft.*, var. 154 v. d,

و قریه خاجی موسا و قریه ازادلو و قریهٔ قوچاق جمیع توابعلریله و لوا حقلریله مسفور خلیل بکوك پادشاهمزك انعام اتدکی ملکیدر المنده حکم پادشاهی واردر ملکیت ازره متصرفدر ...

	جمعاً قریه	قری خالی	مزرعه	خانه	مجرد	حاصل
«	1	3	1	56	21	9110

hâsılları *Hoca-beğlü* ile birlikte yazılan ve boş olarak görünen köylerden müteşekkil bu mülkü, Halil Bey sonradan, Köstendil civârında yaptırdığı *zâviye*ye vakfetmişti. Köylerden üçü vakfın yağcıları olan *Halil Bey vakfı*nın 925—935 kayıtları şöyledir : [650]

« وقف خلیل بك سربوابین قریهٔخواجه بکلی مذکور قریهٔ مرحوم سلطان بایزیدخان هبهو تملیك ادوب ومزرعهٔ قویرجق که یکیت داخی دیرلر و قریهٔ خاجی موسا ... مذکور خلیل بك داخی کوستندیل (قوستندیل) بانیهسنده بنا ایتدوکی زاویهسنه وقف اتمش

قریهٔ خوجه بکلی نام دیکر یوند اوغلانی و نامدیکر چقماق دده				قریهٔقیورجق نامدیکر یکیت سابقا	مزرعهٔ حاجی مرسا یاغجیان
خانهمسلم	مجرد	کبر	حاصل	مزرعه ایمش وقف زاویهٔ مزبوره	زاویهٔ مزبوره
42	4	1	5700	خانه مسلم حاصل	حاصل 2600
				4 701	

قریهٔ ازادلو یاغجیان وقف مذکور	قریهٔ قوچاق یاغجیان وقف
حاصل 1866	زاویهٔ مذکوره حاصل 930

یکون

	قرا	مزرعه	خانه مسلم	مجرد	خانه کبر	حاصل
«	4	1	46	4	1	11.797

252 — Halil Bey (*Hasan Bey* veled-i *Dâvud Bey* veled-i Halil Bey) mülkü

Bâyezid II. devri adamlarından diğer bir Halil Bey var ki, Edirne'de *Hasan-Ağa* (*Hızır-Ağa, Koyunluca Musâ*) köyünün 890 târihinden itibâren mülkü olarak, XVI. asır ilk yarısında da torunu Hasan Beyin mülkü görünmektedir. Bunun, *Kapıcılar-başı* Halil Beyle ayni adam olduğu düşünülürse de bütün tahrir kayıtlarında hiç bir telmih yapılmaması ve XVI. asır evkaf defterinde her ikisinin de ayrı ayrı zikredilmesi, berikinin sonradan torunu nâmına çevrilmiş olması böyle bir faraziyyeye müsâit görünmemektedir. Bâyezid II. devri tahririne göre

[650] kr. *370 n. tapu deft.*, s. 38; *138 n. deft.*, var. 12; *77. n. tapu deft.* (Hâsıl 12.756) s. 276; Murad III. devri tahririnde bu vakıf Cisr-i Ergene'de gösterilmektedir. krş. *470 n. deft.*, 35 sıra n.

bu mülk « ملك خليل بك قريهٔ حسن اغا نام ديكر صغيرليجه موسا » olarak kayıtlıdır (15 hâne, 2070 hasıl) [651].

925-935 tahrirlerinde *evlâdlık vakfı* olduğu bildirilmekte [652]

« ملك خليل بك وقف ابنا اولمش قريهٔ حسن اغا نام ديكر صولوجه موسى (حضر اغا نام ديكر قيونلوجه موسى) تابع ادرنه 3494 (خانه‌مسلم 18 حاصل 3433) »

Murad III. devrindeki tahrirde ise

«ملك‌حسن‌بك‌ولد داود بك ولد خليل‌بك قريهٔ حضراغا نام‌ديكرقيونليجه موسى‌در ناحيهٔ‌چوكه 5160»

olarak kayıtlı bulunmakta [653] ve burada *Malatya mîrlivâsı*nın elinde bulunan *Fâik Paşa çiftliği*, Mustafa Bey veled-i Fâik Paşa'nın elinde bulunan çiftlik, değirmen gibi şeyler görülmektedir.

253 — Hasan Bey (Güzelce) vakfı

Bâyezid II. devri adamlarından Güzelce Hasan Bey nâmına Dimetoka'da *Dânişmendlü* ve *Midgelü* köyleri vakıf bulunuyordu ki, bu köyleri ona Pâdişah temlik etmiş, o da, Hayrebolu'daki câmiine vakfeylemişti. 925-935 kayıtları şöyledir: (654]

«وقف كوزلجه حسن بك

قريهٔ دانشمندلو مرحوم سلطان بايزيد خان قريهٔ مزبوره و ميديه‌لو نام قريهٔ كوزلجه حسن بكه جميع توابعى و لوا حق و حدودى و سنورى ايله هبه و تمليك ايدوب حكم شريف اززانى بيورلمش مذكور حسن بك دخى خيره‌بوليده اولان جامنه وقف ايلمش الان وقفيت ازره تصرف اولنور

	خانه مسلم	حاصل
قريهٔ ميديه‌لو	23	2500
خانه كبر	8	حاصل 2563 »

254 — Hüseyin Ağa (*Mîr-alem*) vakfı

Filibe'de *Konuş nâhiyesi*nde *Çaşnigir (Yuğurcak)* köyü hristiyan reâyâsı, çeltikçileri v. s. ile birlikte, her halde Bâyezid II. devrinde

[651] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 3.

[652] krş. *77. n. deft.*, s. 133; *370 n. deft.*, s. 15

[653] krş. *470 n, deft.*, 80 sıra n.

[654] krş. *77 n. deft.*, s. 253 v. d.; *370 n. deft.*, s. 33. 985 sırslarında bu iki köy *Cisr-i Ergene. kazâsına* bağlı idi ve cem'an 10.889 akçe hâsılları vardı. (krş. *470 n. deft*, 30 sıra n.). Güzelce Hasan beyin Bâyezid II.'in damadı olduğu, fakat; ramazan 909 da (mart 1504) bu zâtın damadlıktan çıktığı (daha az bir ihtimal ile öldüğü) şu kayıtlardan anlaşılmaktadır (krş. *İnkılâp kütüph., ayn. yer., O. 71*, s. 39, 41).

«دختر حضرت خلدملكه زوجهٔ حسن بك كوزلجه (اواخر شعبان 909 = şubat 1504)

« عادت بوغچهٔ دختر حضرت خلد ملكه زوجهٔ كهنهٔ كوزلجه حسن بك فى 22 رمضان 909 ..... [9.III.1504]

mîr-alem olduğu anlaşılan, Hüseyin Ağaya verilmiş, sonra bu mülk *evlâdlık vakfı* hâline gelmişti. Kanunî devrinin başlarındaki tahrir kaydi şöyledir: [655]

« 5952 حاصل مزبور وقف حسین اغا میر علم قریه لوحاق نام دیکر چاشنکیر وقف»

Murad III. devrinde bu köy halkının ellerinde *avârız-ı divâniye* ve *tekâlif-i örfiye*den muaf ve müsellem olduklarına dâir sonraki pâdişahlardan da alınmış hükümleri bulunduğu kayıtlıdır. Diğer taraftan, bu târihte bu vakfın *Samakov* içinde bâzı dükânlardan geliri de vardı ve hepsi 22.108 akçe tutarında idi [656].

255 — Hüsrev Bey (*Çirmen mîrlivâsı*) mülkü

Yukarıda başka vesilelerle kendisinden bahsettiğimiz *Çirmen mîrlivâsı* Hüsrev Beyin [657] Dimetoka civârında bir mülkü vardı. Bâyezid II. tarafından kendisine temlik edilen bir köyden *(Balbalu)* ibâret bu mülk, XVI. asır tahrirlerinde Hersek-zâde Ahmed Paşa vakıfları arasında gösterilmiş, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, Ahmed Paşa burayı Hüsrev beyden satın almıştır. Biz, bu itibarla, sadece 890 tahrir kaydını nakledeceğiz: [658]

« ملك خسرو بك بن علیه بك میرلوای چرمن پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدالله سلطانه مزید مرحمت ایدب اشبو بالبالو نام کوی جمیع توابع و لوا حقیله هبه و تملیك ایدب مزبور خسرو بکه باغشلیوب الله حکم شریف ارزانی قلدش حالیا ملکیت ازره متصرفدر
قریه بالبالو ... خانه 28 مجرد 3 حاصل 4007 »

256 — Ibrahim Paşa (Çandarlı-zâde, Halil Paşa oğlu) evkafı

Bâyezid II. devri vezirlerinden ve 1498 den sonra sadrâzam bulunan Çandarlı-zâde İbrahim Paşa, Fâtih devrinden itibâren, babası Halil Paşanın idamından sonra da, ehemmiyetli vazifelerde bulunmuş, yukarıda birçok vesikada görüldüğü gibi, *Edirne kadısı* ve *kazasker*, *vezir* sıfatlariyle mühim kıymetler ifâ etmişti. XV. ve XVI. asır tahrir defterlerinde sık sık rastlanmakta, muhtelif yerlerde *timar*, *mülk* ve

[655] krş. *158 n.tapu deft.*, var 69. 909 da (15 safer = 9.VIII.1503) bir yerde zikri geçen Hüseyin Ağa (حسین اغا اغای دارالسعاده), her halde, bu zât olacaktır (krş. *İnkilâp kütüph. M. Cevdet Yazm. O. 71, s. 9*).

[656] krş. *470 n, tapu deft.*, 123 sıra n.

[657] *Yk. bk.* s. 17,391, tür. yer.

[658] krş. *20 n. tapu. deft.*, var. 132

vakıfları görülmektedir. Kazasker sıfatiyle tasarrufunda bulundurduğu timar köylerini, babasından *evlâdlık vakfı* olarak intikal eden müklerini ve diğer emlâkini, o, zamanla, Edirne ve İstanbul'da ve diğer yerlerde yaptırdığı din ve hayır müesseselerine vakfetmişti. Evvelâ, İbrahim Çelebi nâmına 890 târihindeki timar ve mülk ile, *İbrahîm Paşa imâreli vakfını* görelim : [659]

« تيمار قاضى عسكر ابراهيم چلبى بن خليل پاشا [ادرنه] قريهٔ نصرتلو ... قريهٔ يكيجه ... خانه 62 حاصل 10.827 »

« ملك قاضى عسكر ابراهيم چلبى اصلده وقف ابنا ايمش مرحوم سلطان محمد خان زمانده بوزلب خاص اولمش ايمش حاليا پادشاهمز سلطان بايزيد خان خلدالله سلطانه مزيد مرحمت ايدب كرو ملكيتى مقرر دوتب توقيع جهانمطاع ارزانى قلمش اول حكم شريف موجنجه وقف ابنالق ازره تصرف اولنور

قريهٔ صارو دانشمند [ادرنه] .....خانه 21 مجرد 3 حاصل 2100 »

« وقف عمارت ابراهيم پاشا صاتون النمش ملكى ايمش مرحوم سلطان محمد خان زمانده تيمار اولمش ايمش شمدكيحالده پادشاهمز سلطان بايزيد خان خلدالله سلطنة كرو وقفيتى مقرر دوتب حكم شريف ارزانى قلمش و مرحوم سلطان محمد خان طاب ثراددن داخى حكملرى واردر بر قرار سابق وقفيت ازره تصرف اولنور قريهٔ يكيجه كويى وقف ابراهيم پاشا [دمتوفه] .... خانه 61 حاصل 4005

قريهٔ تمغاجى طويجه بو كوى مذكور يكيجه ايله بر يرده اتورر سينورلرى بردر ديو قاضى ناپى و جماعت كثيره شهادت اتدلر و هم پادشاهمز نشاتيله اللرنده اولان وقف نامه‌ده مسطوردر اما براتلرنده تمغاجى ديو آكلاميش‌در ... اورتاجيان‌كه صاحب وقفك ازاد سوز قوللريمش ... خانه 15 مجرد 3 اورتاجيان 9 حاصل 4908 »

Burada bahsi geçen imâret Edirne'dedir. Gerçi, XVI. asır birinci yarısında Edirne imâretleri arasında *İbrahim Paşa imâreti* zikredilmiyorsa da bir zâviyeden bahis vardır [660] ve burada bu zâviye imâret gösterilmiştir. Filhakika şimdi nakledeceğimiz kayıtlarda da bu köylerin Edirne imâretine vakfedildiği görülecektir.

İbrahim Paşa (Çelebi)'nın ilk tesisleri Edirne'de dir ve Fâtih devrine âittir. *Câmi, medrese, imâret, muallimhâne v. s.* gibi tesislerin vakfiye târihleri 859, 862, 866, 869, 870 dir. İstanbul'daki tesisler ise Bâyezid II. devrine âittir ve 899, 904 târihlerini taşır. Biz, evvelâ, Edirne'deki tesisler için yapılan vakıfları, XVI. asır ortasındaki tahrir kaydinden, nakledeceğiz: [661]

[659] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 38, 59, 137
[660] *yk. bk.* s. 68
[661] krş. *1070 n. deft.* s. 420 v. dd.

« ناحیهٔ جامع ابراهیم پاشا

اوقاف عمارت المرحوم ابراهیم پاشا طاب ثراه مذکور عمارت قربنده اون بش پاره باغ و یدی پاره خالی یرکه حدودی وقفیه‌سنده مسطوردر ذکر اولان یرلر وباغلر تغییر اولوب بعضی‌سنده چله‌خانه وبعضی‌سنده حاصلق اولوب و بعضی‌سنده اولر بنا اولوب و بعضی‌سی مقابر مسلمین اولمش مذکور باغات و مقاطعات زمین باقی قالان یرلرکه مقاطعه‌یه ویرلمشدر بعضی‌سی بونلردرکه ذکر اولنور

مقاطعه‌یه ویریلن اولر یرلری‌که اوزرنده مسلمانلر یوزایکی‌عدد اولربنا اتمشلرحاصل فی سنه 2164...

مزبور عمارت قربنده اولان یرکه اسکی سرایه کیدن صو یولنه متصل‌در وقف اتمش عامهٔ مسلمینه‌که اولر بنا ادوب بلا اجر ساکن اولالر حالیا اولر بنا اولمشدر .... اسکی جامع مقابله‌سنده درت باب دکان وار ایمش اصلنده بش ایمش قرق اقچه حاصل اولورمش متولی صوفی حسن طبیب اخی چلبی‌یه اذن قاضی‌ایله اوچ بیك اقچه‌یه صاتوب یرن ایده سکزاقچه مقاطعه‌یه ورمش دیو دفتر عتیقده قید اولمش حالیا وجه مشروح اوزره‌در اغاج پازاونده کندونك متعدد اولرین وانك مقابله‌سنده بر دکان وار ایمش مزبور اولر خراب اولوب صاتلمی وقفه إنفم‌در دیو درکاه معلایه عرض اولندی و مزبور دکانی بلور کسنه بولنمدی دیو دفتر عتیقده قید اولنمش حالیا مذکور اولرك نقضی نجه اولدوغنی بلور کسنه بولنمدی .....

امره دولابی آداسنده اولان باغچه‌سن‌که اوزرنده علوی و سفلی اولر وار ایمش سابقا مدرس اولان ابوالخیرات متولی ایله یقمشلر کندولر حوایجنه صرف ایدوب و بعضی‌سن اوقافه صرف ایدوب تلف اتمشلر دیو دفتر عتیقده قید اولنمش‌در

غازی خواجه محله‌سنده بر منزل که .... مزبور محله‌ده درویش بایزید اولری دیمك ایله مشهور اولرکه .... مرحوم بایزید خان عمارتی قربنده بر مقدار یرکه اصلده ابراهیم پاشا چفتلکی دیمکله مشهوردر قرجه حاجی هبه اتدوکی خالی یرلر و دخی صاتون الناں باغلرکه مسلمانلردن و بعضی‌سی کفره‌دن النوب چفتلکه ضم اولمش و مزبور چفتلکده وضع اولنان عبیدك اسامیسی وقفیه‌ده مسطوردر جمله عبیدی وفات ایدوب انلردن کسنه قالمامش چفتلکوك و باغلرك یرلری مسلمانلره و کفره‌یه باغ دکك ایچون مقاطعه‌یه ویرلمش دیو دفتر عتیق‌ده قید اولمش حالیا دخی وجه مشروح اوزره‌در درت یوز دونم یر مسلمانلره ویرلمش بش یوز دونم یر کفره‌یه ویرلمش حالیا ذکر اولنان باغلرك حاصلی فی سنه 4952

زنجیرلو قیو محله‌سنده بش حجره .... طونجه کنارنده قاضی باغچه‌سی قربنده بر باغ‌که خراب اولوب یری مقاطعه‌یه ویرلمش محروسهٔ کلیبولیده اوچ باب دکان یری .... سلطان بایزید خان طاب ثراه بنا ایتدوکی عمارت قربنده اولان باغلر امر پادشاهی ایله الاجه‌حمام قپوسی مقابله‌سنده ... صغرجلو نام قریه مقابله‌سنده طونجه اوزرنده سکز کوز دکرمن

محصول قری محلهٔ قوم تابع قضای اینه جوق در ولایت اناطولی ... ... یکون 6830

قریهٔ اکری دره نام صنقور کویی تابع قضاء ایدنجق در ولایت اناطولی .... یکون 6643

قریهٔ یکیحه المشهور به تمغاجی تابع دبمتوقه در ولایت روم ایلی .... یکون 9015

المصرف جهت امام .. مؤذن ... شیخ ... نظارت ... جابی ... حافظ کتب ....

خرج مطبخ بهاء کوشت فی یوم 10 بهاء نان ... ارز ... ...

شرط واقف محصول اوقاف بعدالرقبه مصارف مذکوردسنه صرف اولنه اکر زواید زیاده اولورسه مأکولات دخی زیاده اولا و اکر زیاده اولمیوب نقصان اولورسه مأکولات دخی نقص اولنه و تولیت کندودن صکره اولادنه و اولاد اولادنه نسلا بعد نسل بعدالانقراض واقفك اصلح عتقاسنه ..... و بعدالانقراض فاطمه رضی‌الله عنهانك اولادندن اولان اصلح ساداته اوله بعده حاکم‌الوقته اولا و واقف مزبور بعضی شرایط ایلش شمدکیحالده انلردن اثر اولمدوغی اجلدن تفصیل اولنمدی حالیا متولی اولاددن علی چلبی‌در تاریخ وقفیه 866

اوقاف مدرسهٔ مرحوم ابراهیم پاشا طاب ثراه

حصار ایچنده قوری چشمه محله‌سنده بر حمام حاصل فی سنه 4000 دباغلر کوپروسی قریبنده مقابله‌سنده کوسه موسی دولابی دیمك ایله معروف دولاب و باغچه ..... مذکور حمامه متصل اولر علوپات و سفلیات و غازی خواجه محله‌سنده اولر و حجرات وار ایمش اوتوز بش بیك اقچه یه صاتلمش مزبور مبلغك اون بیش [بیك] اقچه‌سیله تحت‌القلمه قریبنده بر کاربان سرای و قواقلی مسجدی قریبنده بعض اولر صاتون النمش ایمش باقی مذکور اقچه‌دن التی بیك اقچه موجوددر معامله اولنور اون دورت بیك اقچه‌سی نجه اولدوغی معلوم اولمدی دیو دفتر عتیقده قید اولنمش شمدکیحالده مذکور التی بیك اقچه کاربان سرای محترق اولیجق انوك تعمیرینه صرف اولنمش ...

یکی جامع قریبنده اوچ بقال دکانی ... بویاجیلر سوقنده رستم چلبی کاربان سرایندن اشفا بش دکان ...

یکی جامع قریبنده حسین اغا ری اوزرنده ایکی‌باب دکان بنا اولنمش حالیا مذکور دکانلر عرصه‌سی وزیراعظم محمد پاشا یسرالله مایشا حضرتلرینك بنا اتدوردوکی حمام جدیده الحاق اولنوب بهاء نقض وریلوب مبلغ مرقوم‌حالیااسترباح اولنورمش... کبه‌جیلر سوقنده ایکی‌باب دکان... صابونجیلر محله‌سنده بر او... خواجه فیروز حمامی اوکنده درت حجره... قزغانجیلر سوقنده ایکی دکان ...

دارالحدیث وقفی اوزرنده بر دکان... حصار ایچنده قوری چشمه محله‌سنده مزبور حمام‌قریبنده بعض ریلر... قواقلی مسجدی مقابله‌سنده فوقانی وتحتانی اولر... محروسهٔ کلیبولیده بر مخزن ودرت دکان وارایمش... المصرف بر موجب وقفیه جهت تدریس‌مع طلبه فی یوم 20 جهت تولیت عشر محصول شرط واقف محصول اوقاف بعدالرقبه مصارف مزبوریه صرف اولنه و تولیت کندودن صکره اولادنه... صکره قراندانی مصطفی‌بکه صکره انوك اولادنه... بعدالانقراض واقفك اصلح عتقاسنه... صکره فاطمه رضی‌الله عنها اولادندن اولان ساداته اولا حالیا متولی اولاددن علی چلبی‌در تاریخ وقفیه 862

اوقاف جامع مرحوم ابراهیم پاشا برموجب وقفیه دفتر اغا کاربان‌سرای قریبنده بردلاب‌ری.. قاسم پاشا جامع مقابله‌سنده التی باب دکان... رستم چلبی کاربان‌سرایندن اشفا بش دکان... بیت بازاری قریبنده بوزه خانه ری مقاطعه‌سندن که حکیم لاری اوزرینه جامع بناسی اندی یشیوز اون التی اقچه مقاطعه وضع ایدوب صکره جامع تمام اولمدین حکم‌لاری وفات ایدوب یاپلانی محروسهٔ استانبولده سلطان بایزید خان عمارتنه متولی اولان حمید چلبی صاتون اوب ابراهیم‌پاشا متولی‌سیله اتفاق ایدوب مقاطعهٔ مزبورهٔ نقص ایدوب بیلده یمش ایکی اقچه‌یه اندرمش دیو دفتر عتیقده قید اولنمش حالیا دخی یمش ایکی اقچه الینورمش المصرف جهت خطیب مع سر محفل... حفاظ... مؤذن

شرط واقف تولیت کندودن صکره اولادنه... بعدالانقراض قرنداشی مصطفی بك اولادنه... حالیا حاصل مصرفه وفا اتیوب توزیع اوزره عمل اولنورمش شمدیکحالده متولی اولاددن علی چلبی‌در تاریخ وقفیه 869

وقف مرحوم ابراهیم پاشا برای چله‌خانه در قرب عمارت مزبوره

کلیبولیده بقالرسوقنده اوج‌باب دکان ... طراقچی مسجدی قربنده بر قصاب دکانی ... خواجه حسن محله‌سنده‌که سوندك فقیه محله‌سی دیمك ایله مشهوردر ایکی سفلی او ... غازی خواجه محله‌سنده بر او ... یکی جامع اوکنده حسن اغا یرنده ایکی دکان واریمش وزیر اعظم محمد پاشا حضرتلری حمامی قربنده اولمغین ..

المصرف بر موجب وقفیه جهت شیخ زاویه ... تولیت عشر محصول

شرط واقف محصول اوقاف بعدالرقبه مصارف مزبوریه صرف اولنه و تولیت کندودنصکره اولادنه و اولاد اولادنه ... صکره قرنداشی مصلح‌الدین بکه ..... و حق تولیت اولادك اصلح اللدن تقسیم اولنوب اصلح رئیس اوله حالیا متولی اولاددن علی چلبی‌در تاریخ وقفیه 870

وقف مرحوم ابراهیم پاشا برای تلاوت اجزا در نفس قدس مبارك

صرت پازارنده ایکی دکان ... چقرقچی‌لر سوقنده ایکی دکان ... رستم چلبی کاربان سرای مقابله‌سنده دزت دکان ... قیق چارشوسنده قره‌بلود محله‌سنده اوچ باب دکان .... جوقالجی مسجد مقابله‌سنده بر پاره یر

شرط واقف اوقاف مزبوره‌نك غلاتی بعدالرقبه قدس مبارکده قبهٔ صحراده اون نفر کسنه کونده برر جزء تلاوت ایدوب هر برینه یللده بشر اقرنجی فلوری ویرله و قرایه اجزا تقسیم ایدن کسنه‌یه یللده ایکی فلوری ویرله و اندن ناظر اولنه یللده یوز عثمانی اچه ویرله و ذکر اولان ارباب وظایفه وظیفه‌لری زائی متولی ایله ارسال اولنه بو جمله مصارفدن ما فضل جهت تولیت اوله و تولیت کندودن صکره اوغلی اسحق چلبی‌یه صکره اسحاق چلبی‌نك اولادنه ... بعدالانقراض واقفك اصلح عتقاسنه ... اوله حالیا متولی اولادندن علی چلبی‌در تاریخ وقفیه 859

وقف مرحوم ابراهیم پاشا بری معلم خانه در قرب جامع مزبور

مدرسه اوقافنده یازلان کوسه موسی باغچه‌سی دیمکله معروف باغچه‌دن نصف حاصل ... یکی جامع قربنده ایکی اوه ...

شرط واقف اوقاف مزبوره محصولنك عشری جهت تولیت اولوب ماعداسی معلم تصرفنده اوله حالیا متولی علی چلبی‌در

وقف مرحوم ابراهیم پاشا واقف مزبور غازی خواجه محله‌سنده کنتینك اولری قربنده ایکی باب دکان وقف ایلمش محصول مزبور دکانلر اوکنده اولان سقایه مصالحنه صرف اولنه سکسان یللدن زیاده ایمش ذکر اولونان دکانلر حاصلی مزبور سقایه مصالحنه صرف اولنورمش دیو دفتر عتیقده قید اولنمش حالیا ینه وجه مشروح اوزره سقایه‌یه صرف اولنور

مرحوم ابراهیم پاشانك وقف اتدوکی کتابلر بونلردرکه ذکر اولنور

کتاب تفسیر کبیر	تفسیر کشاف	کشاف جنك	تفسیر ابن کثیر	تفسیر قاضی	کتاب شیخ تمام
1 جلد	1 جلد	1 جلد	1	1	1

تفسیر شریف تفسیر کواکبی تفسیروجیز تفسیر لوامع الانوار مفردات الفاظ تأویلات قاشانی
1 1 تمام 1 12 جلد قران 1 تمام 2 جلد

بیان نزول قران بخاری شرح بخاری کرمانی کتاب الحکم شرح الحکم مصابیح
2 جلد تمام 4 جلد 3 جلد 1 تمام 1 1

شرح مصابیح التمهید فی علم الاکثیر شرح حازن لاکل شرح حازن نهایه فی غریب الحدیث
ترتیب العربی 1 1 لابن فرشته

هدایه شرح هدایه خلاصة الفتاوی جامع المضد مشتمل علی بدرالدین صدرالشریعه
تمام 1 1 1 1 1 1

شرح لجمه لابن فرشته عدة المذاهب مختلف فی الفقه مصنفات پزدوی تمام دستور شجنه
1 1 1 2 جلد 1

فی اصول الدین کتاب سید و حاشیه و مولانا زاده توضیح تمام شرح اشارات شرح مختصر
1 1 تمام 1

عوارض العارف مرصاد العباد شرح مفتاح منتخب تمام سر مفصل شرح پزدوی
1 2 جلد 1 1 1 1

کتاب هبه تمام شرح حکم الاشراف مختصر الامام ایضاح تفسیر ابواللیث جامع الصغیر
2 جلد 2 فخرالرازی 1 1 نا تمام 1 تمام 1

شرح مفتی محاکمات شرح معاد منهاج شرح مواقف شرح صحائف متون مصباح
1 1 1 1 1 1 1

سیرت الامام صحاح نا تمام خلاصة الحقایق تواریخ طبری مثنوی تمام شرح ایضاح
فخرالرازی 1 4 جلد 1 1 1 1

خلاصة الفتاوی خلاصة الخلایق تفسیر فاتحة اصدرالدین القنوی
1 1

مصباح فصوصی شرح الفصوص لادیب مفصل تمام بخاری تمام مسلم معانی مطول تمام
فناری 1 تمام 1 الجندی 1 1 1 1 1

مجمع الفتاوی ایضاح تمام معارف الاعارف فصوص و مصباح الاخبار نظام الرازی مفتاح
1 1 1 الغیب کاشانی 1 ورساله من الطب 1

شرح تلخیص هدایه تفسیر اسم نا معلوم زبدة الریاض شرح مصباح جامع المضد
1 1 1 1 1

سادة الامارات جامع الجوامع صحایف فرضیه للامام الاعظم کتاب اسم نامعلوم علم فرایض اسم نامعلوم
1 1 1 1 1

کتاب مصحف شریف بو مذکوراتك کلیسی حافظ کتب سلمان الدده‌در

1

مزبور ابراهیم پاشا حمولی تمام اوزره بر مصحف شریف وقف ایدوب مسجد مزبورده وضع اتمش و مزبور واقفك حاتونی حوندی بنت حضر بك ... بر مصحف شریف وقف ایدوب ... شمدیکیحالده متولی علی چلبی یدنده‌در.....

وقف مرحوم حوندی خاتون مذکوره واقفه غازی حواجه محله‌سنده بر منزل‌که مشتملدر بیوت متعددهٔ متنوعهٔ وقف ایلمش اوغلی اسحاق چلبی‌یه که ابراهیم پاشا اوغلی‌در اندن انوك اولادنه .... و دخی واقفهٔ مسفوره بر کاربان سرای وقف اتمش‌که اسکی جامع قربنده درمزبور کاربان سرای محترق اولوب عرصه‌سن آیده اون اقچه‌یه اخی چلبی‌یه مقاطعه‌یه ویرلمش اوزرنده بر حمام بنا اتمشلر ... و دخی اسحاق پاشا محله‌سنده بر منزل‌که مشتملدر التی اوی صوندورمه‌سی و محوطه‌سیله ... ... وقف‌اتمش مذکور اسحاق چلبی‌یه اندن .... شیمدیکیحالده بوجله اوقاف اولاددن خدیجه تصرفنده‌در دیو قید اولنمش ...

اوقاف مسجدالمرحومه خدیجه بنت ابراهیم پاشا فی طرف عمارت یلدرم خان طاب ثراه

ذکر اولان اوقافی مزبوره خاتون ایچون مرحوم ابراهیم پاشا وقف اتمش و مسجد دخی ابراهیم پاشا بنا اتمش.....

İbrahim Paşanın İstanbul'daki evkafına gelince, bunun câmi, medrese ve mektebi ile İznik'deki diğer bir câmi ve Kastamonu'daki medresesi için 899 târihli vakfiyesi ile muhtelif yerlerde yaptığı vakıfarın toplu bir şekilde kaydını, XVI. asır ikinci yarısındaki (976) *İstanbul tahrir defterinden* nakledeceğiz: [662]

«ناحیهٔ جامع ابراهیم پاشا

محلهٔ نفس جامع‌المزبور

وقف صاحب‌الجامع ابراهیم پاشا ابن خلیل پاشا برای جامع و مدرسه و مکتب در محروسهٔ قسطنطنیه و جامع دیکر در قصبهٔ ازنیق و مدرسه در قصبهٔ قسطمونی بر موجب‌وقفیه الواقع فی اواسط رجب‌المرجب من شهور سنه تسع وتسعین و ثمانمائه بامضاء مولانا محمد بن‌الحاج حسن‌القاضی بالعساکر المنصوره [21. IV. 1494]

اصل وقف خانها 13 باب مع مخزن حجرات 6 باب در نزد قله که بجای دیوان درمحلهٔ‌یهودیان‌حاصل‌فی‌سنه7960 خانه بنا کرده‌بود حاصل فی سنه 2244

حجرات 7 باب ... حجرات 9 باب در نزد جامع شریف .... خانهاء متفرقه .. حجرات 11 باب مع اخور کبیر حالیا خرابدر .... دکاکین ... حمام چفته در محلهٔ معمار ایاس ... حاصل فی سنه 22.500 ... خانهاء فوقانی ... زمین مقطوعه در محروسهٔ استانبول ... دکاکین مع سلح‌خانه

[662] krş. *251 n. tapu deft.*, s. 176 v. dd.

14 باب‌در حضرت ایوب انصاری ... خان بزرك در محروسهٔ غلطه دکاکین 7 باب‌در رأس کپری جدید در محروسهٔ ادرنه ... دکاکین 3 باب در نزد خان خلیل پاشا در چارشوی نعل جیان ...
محصول قرا واسیاب و چلتك و دنك و غیره در ولایت روم ایلی
قریهٔ صارو دانشمندلی تابع قضاء ادرنه حاصل فی سنه 4492 [663]
قریهٔ قوچه تابع قضاء فلبه [664] ... حاصل فی سنه 39.000 اسعاب مع دنك درقریهٔ علی فقیه تابع قضاء فلبه حاصل فی سنه 1220

---

[663] Bu *Sara-Dânişmend* köyünün *İbrahim Paşa İmâreti vakfı* olduğunu Bâyezid II. devri tahrir kayıtlarından nakletmiştik. Fakat gerek bu vakfiye suretine gerek 925-935 tahrirlerinde bu köyün İstanbul'daki câmie vakfedildiği tasrih edilmiştir:
«وقف ابراهیم پاشا اصلده وقف ابنا ایمش مرحوم سلطان محمد خان زمانده بوزلوب خاص اولمش ایمش بعده ... بایزید خان وقفتین مقرردوتوب ... حالیا پادشاهمز اعزالله انصاره درکاهندن دخی بر قرار سابق مقرروتمش شمدی استانبولده بنا اتدوکی جمعه‌سنه وقف اتمش خانه 24 حاصل 3145»
Murad III. devrinde ise hâsıl 4765 akçe idi (krş. *77 n. deft.*, s. 119; *370 n. deft.*, s. 13; *470 n. deft.*, 62 sıra n.)

[664] 935 de Filibe'deki vakıf vaziyeti şöyledir: (krş. *370 n. deft.*, s. 116)
«وقف مرحوم ابراهیم پاشا باباسی خلیل پاشادن قالمش ملك ایمش استانبولده بنا ایتدوکی جمعه‌سنه و مدرسه‌سنه وقف اتمش

قریهٔ قوچه	خانه‌مسلم	مجرد	چلتوکیان	خانه‌کبران	مجردان	بیوه	حاصل
	29	5	4	154	16	15	19400

قریهٔ ایدین‌بك‌کوچه‌دن‌ایرلمشدر	خانه‌مسلم	چلتوکیان	خانه‌کبران	مجردان‌کبر	بیوه	حاصل
	11	7	53	13	7	7200

قریهٔ اردارنحمه	خانه مسلم	مجرد	خانه‌کبران	مجرد	بیوه	حاصل
	11	2	38	14	4	4550

قریهٔ قورایمه. رعیت رسمن سپاهیه تیماردر عشرلری وقفکدر. حاصل 5115

مقاطعهٔ مناستر بانفو .... مقاطعهٔ مناستراپوستول .... مناستر ایو قستندیل....

قریهٔ قولاغوزلر	خانه‌مسلم	مجرد	چلتوکیان	اشکونجی	یماق	خانه‌کبر	حاصل
	31	12	37	9	3	1	12.240

یکون

قراعدد	مقاطعه‌قطعه	مناسترعدد	خانه‌مسلم	مجرد	خانه‌کبران
5	3	1	72	19	246

مجرد	بیوه	چلتوکیان‌مسلم	اشکونجی ویماق	حاصل
43	26	48	12	«48955

Murad III. devrinde *İbrahim Paşa evkafı* geliri 33,154 akçe bulunmakta idi (krş, *470 n. deft*,, 62 sıra n,)

بزاستان مع دكاكين در دائرهٔ بزاستان در نفس سيروز [665] حاصل فی سنه 6708
دكاكين دراندرون بزاستان‌المزبور 3420 اسياب مع دنك درنهر قره صو دنك 4 كوز
اسياب 6 كوز 3000 اسياب در جوار سيروز براب حصاراردی 6 كوز حاصل 1700 نهر
چلتك دراب قره صو مع دنك ثلث سابع 9000 كاربان سرای مع دكاكين درقصبهٔ رادوسجق
تابع ناحيهٔ تكفور طاغی [666] حاصل فی سنه 8000

در ولايت اناطولی

حمام درقصبهٔ قلعه‌جق تابع قضاء كانفری ... قريهٔ قزل ايوك تابع لواء منتشا زيع سابع ...
قريهٔ طلمه مع مزرعهٔ اكلو و كوندزلو تابع قضاء چينه... حمام درقريهٔ ايلی صو تابع قسطمونی...

المصرف

بجهت جماعت مدرسه در محروسهٔ استانبول فی يوم 62 فی سنه 22.320 جهت تدريس..
جهت طلبه...

بجهت جماعت وظيفه خوران جامع شريف و مكتب در محروسهٔ مزبوره جهت خطابت...
امامت... يكون فی يوم 35 فی سنه 19.500

بجهت جماعت وظيفه خوران جامع شريف درقصبهٔ ازنيق فی يوم 14,5 فی سنه 5220...
بجهت جماعت متفرقه فی يوم 58,5 فی سنه مع مشاهره 11.900 جهت جبايت استانبول...
جبايت حمام درقلعه‌جق... جهت جبايت بزاستان سيروز... جبايت توليت حمام ردوسجق...
مرمتی چشمه در سيروز.

جبايت ادرنه... مرمتی راه آب چشمه در قصبهٔ حضرت ابی ايوب... بجهت ساليانهٔ ايل آلدی
خاتون فی يوم 15 اصل محصولات اوقاف مرحوم ابراهيم پاشا فی سنهٔ كامله 135.980

متهاالمصارف	60.240
الباقی	75.640

شرط واقف اولدركه منازل معينه‌دن ماعدا اوقاف مزبوره استغلال اولنوب بر يلدن زياده
اجاريه ويرلميوب ضرورت اولورسه اوچ يله اجاريه ويرلوب صارو دانشمندلو ديمك ايله معروف
قريه‌دن ماعدا محصولات اوقاف مزبوره تعمير اوقافه صرف اولنه و بمده موقوف عليه اصلاحنه

---

[665] 937 de Serez'deki vakıf kaydı şöyledir: (*167 n. deft.* var 41)

« وقف جامع ابراهيم پاشا در سيروز دكاكين 82 باب مقاطعهٔ اسياب ارز در حصار اردی
11.946
2 باب 2 باب
1500 1700
عن مقاطعهٔ اسياب در قره صو عن مقاطعهٔ غير چلتوك در قريه السالی يكون
6 باب حاصل 3000 2200 20.346 »

[666] 935 de Tekfurdağındaki vakıf kaydı şudur: (krş. *370 n. deft.*, var. 195)

«املاك درنفس ردوسجق
مجزنهاء مرحوم ابراهيم پاشا درنفس ردوسجق باب 48 حاصل 7666 »

صرف اولنوب و تمیر و مرمت و موقوف علیه اصلاحندن باقی قالان محصول اوقاف بش قسم اولوب درت قسمی مصالح جامعین و مدرسین و بیت تعلیمه صرف اولنوب وخمس باقی اولاد صلبیه بعدهم ابناء ابنایه.. صرف اولنه شول شرطلهکه ابنایه و بنات صلبیهیه علی‌السویه تقسیم اولنه ومنقرض اولنلرك حصه‌سی باقی قلانه ویرله باقی قلان بناتدن اولوب برکسه اولدوغی تقدیرجه کلیاً خمس اکا ویرله بعدالانقراض خمس مزبور کلیا ابناء ابنایه تقسیم اولنه... اما صارو دانشمندلو حاصلنك جلهسی اوقاف مزبوره‌یه متولی اولان کسیه صرف اولنه و شرط واقف بودرکه بطن اسفله بطن اعلی موجود ایکن حصه ویرلیه اما قیز اوغلنه و اوغل قیزینك اوغلنه خمس مزبوردن حصه ویرله‌واوغل قیزلری و اوغل اوغلنك قیزلرینك ازواجی اولدوغی تقدیرجه خمس مزبوردن یومی بش اقچه ویرله.... و شرط واقف اولدرکه تولیت اصلح ابناء صلبیهیه بعدالانقراض اصلح ابناء ابنایه... نسا طایفه‌سندن اصلا کسنهٔ متولی اولیه و بعدالانقراض اصلح عتقایه..... و شرط واقف اولدرکه اصول اوقاف‌منعدم اولسه ثانیاً و ثالثاً و رابعاً اعاده ممکن اولدقجه اعاده اولنه و اکر ممکن اولمزسه فواید اوقاف فقرا وصلحایه وتجهیز غربایه صرف اولنه... و اکر زواید باقی قالورسه متولی حفظ ایدوب مرمته صرف ایده ویاخود بعض املاك الوب اوقاف مزبوره‌یه الحاق ایلیه و اکر محصولات اوقافدن نقصان واقع اولورسه جلهدن قسمت عادله اوزرنه نقص اولنه وزواید اوقافدن قلیل وکثیر اذن متولی ایله ویاخود بلا اذن هیچ کسنیه نسنه ویرلیه ویرورلرسه حرام اوله.... الواقع فی اواسط شهر رجب‌المرجب سنه تسع وتسعین وثمانمایه [21.IV.1494] »

Bu münâsebetle, İbrâhim Paşanın kardeşi Hamza Beyin oğulları Mahmud ve Mehmed'in 932 sıralarında Ferecik'de birkaç köye timâr tarikiyle tasarruf ettiklerini de kaydedelim: [666 mükerrer]

«تیمار محمود و محمد ولدان حمزه بك خویش ابراهیم پاشا بن خلیل پاشا براتجه قانون اوزره جبه‌لولری اشر.....»

257 — İlyas Bey (*emîr-i ahur*) vakfı

Yukarıda Hundi Hatun'un zevci olarak gördüğümüz ve timar köylerinin Şehzâde-Şâh Sultan'a temlik edildiğini söylediğimiz Bâyezid II. dervi ümerâsından mîr-ahur İlyas Beye [667] âit bir temliknâme sureti ile iki vakfiyeye tesâdüf ettik. Bunları ayrı ayrı görelim:

I — Görice'ye tâbi *Botoşince* köyünün 891 de Bâyezid II. tarafından mîr-ahur İlyas Beye temlik edildiği hakkındaki temlik-nâmenin muahhar bir sureti şöyle başlamakta ve nihâyet bulmaktadır: [668]

«محل توقیع همایون سلطان بایزید بن مراد ؟ [محمد] خان صورت حدود و ملکنامهٔ همایوندرکه عینیله محلندن نقل اولنمشدر.

[666 mükerrer] krş. *138 n. deft.*, var. 16
[667] *yk. bk. s.* 324 v. d., 385 v. d.
[668] krş. *Fekete tasnifi*, n. 15

نشان شریف عالیشان نفذه‌الله‌الملك‌المستعان الی‌انقراض الدهور والازمان حکمی اولدرکه بوندن اول دارندهٔ مثال بی مثال مفخرالامراء والاکابر عتبهٔ علیامده خدمتمده اولان میراخورالیاس دام عزه‌یه کوریجه توابعنده بوتوشنجه نام کوبی حدودی ایله وسنوری ایله تملیك ایدوب سنورین تعیین و تبیین اتمك اچون کوریجه قاضیسنه حکم شریف کوندرب تمار ایکن تصرف اولنوکلان مقرر ومعمول به سنورین تمیز اتمك بیورمش ایدم مذکور دخی اول یرلرك اوزرینه وارب اهالیسین جمع ایدب تفتیش ایدب کندووقتنده ظاهر اولان موجبنجه شویله اعلام ایلش‌که .....

... مذکور قاضینك تبیینی و تعیینی مقرر و معمول به سنور اولماسنه بنا ایدب قبول ایدب مقرر طوتوب بیوردمکی حدود مذکوره ایچنده اراضیدن ومزارعدن و باغدن وباغچه‌دن وسائر ملکیته صالح خصوصیاتدن هرنه‌که وارسه مشارالیهك ملکی اولوب .... انواع وجوه ملکیت اوزره متصرف اولادیلرسه صتاودیلرسه بغشلیه ودیلرسه وقف ایده‌بنوم اولادمدن و انسابمدن واخلافدن واعقابمدن ووزرامدن ومتصرفیندن ومباشریندن وغیریدن فی‌الجمله هیچ فردافراد افریده‌دن کاینامن کان بوجه‌من‌الوجوه مانع ومنازع اولمیه ودخل وتعرض قلمیه علامت شریفه اعتماد قلنه تحریراً فی اواسط شهر محرم‌الحرام سنه احدی وتسعین وثمانمائه‌سنه ۸۹۱ بمقام قسطنطنیه [21.I.1486] »

II — 910 târihli bir vakfiye suretidir. İstanbul'da yaptırdığı bir câmi ile Görice'ye tâbi *Piskopye* köyünde bir *câmi*, *imâret* ve *muallimhâne* için Görice'de dört köy, Premedi *kazâsında* bir köy ve mezrealar, İstanbul'da *Aya-Langa* mahallesinde bir hamam ve 7 dükân, Yanya kasabasında bir hamam ve dört göz değirmen, yine İstanbul'da Vâkıfın câmii mahallesinde müteaddid ev, dükânlar v. s. vakfetmişti. Başlangıç ve sonu ile bâzı kısımları şöyledir: [669]

«واقفیهٔ شریف صورتیدر .... اما بعدفان من زمرة من یقرب الی‌الله تعالی بانواع‌القرب والطاعات ... الامیرالافخم‌المکرم منبع‌المعالی و محاسن‌الشیم ... مربی‌العلما محب‌الصلحا ملجاءالفقراء والضعفاء صاحب‌الخیرات والحسنات ... الدعوالیاس بك بن عبدالله ادام‌الله معالیه .... فبنی وشید بخالص‌اموال واطیب‌املاکه عملاً بموجب کتاب‌الله ورغبةً فی حدیث رسول‌الله مسجداً جامعاً شریفاً .... فی محروسهٔ قسطنطنیه فی قرب قوله .... و بنی شید ایضاً بیت التعلیم قدام‌الجامع‌المزبور و بنی وشید ایضاً فی قریة یسقوبیه وهی کاینةً فی‌توابع کوریجه مسجداً شریفاً ..... وبنی وشید ایضاً عمارةً شریفةً لطیفةً فی‌القریة‌المزبوره مع مایختص بهامن‌المطبخ والمخزن والفرن والخان وغیرها .... و بنی وشید ایضاً فی‌القریة المزبوره بیت‌التعلیم .... ثم ان الواقف‌المزبور ... هذه‌الاوقاف المزبورة وقف وحبس وتصدق بنیة صافیته وطویة خالصیته رجاءلفضل‌الله‌العظیم .... ماکان هوله وملکه وحقه‌الذی انعمه و ملکه‌السلطان الاعظم والخاقان‌المعظم خلیفةالله تعالی فی‌العالم .... السلطان ابن‌السلطان السلطان بایزیدخان بن‌السلطان الکریم‌المرحوم محمد خان ... بالتوقیع‌الرفیع‌السلطانی ..... للواقف‌المزبور وذلك جمیع‌القرای الاربع‌الکاین

[669] krş. ve tafsilât için bk. *Fekete tasnifi*, n. 47. İlyas Bey 909 da da *mîr-ahur-ı köhne* olarak görülmektedir (krş. İnkılâp kütüph., *M. Cevdet Yazm.*, 0.71, s. 6) «الیاس بك میراخور کهنه محرم 909 = [temmuz 1503]»

فی ولایة روم ایلی فی قضاء قصبة کوریجه المسماة احدیها بقریة بوستیجه والثانیة بقریة پسلوبیه والثالثة بقریة بتوقومه والرابعة بقریةلشنه وجمیع القریتین الکائنتین فی ولایة روم ایلی .. من قضاء پرمدی .... وجمیع الحمام الواحد مع الدولاب والدکاکین السبعه الکائنة فی قسطنطنیه فی محلة ایولانقه و جمیع الحمام الواحد مع الدولاب الکائنین فی قصبة یانیه..... [5.II.1505]

هذا وقع الاشهاد والتحریر والتوقیع فی اوائل شهر رمضان المبارك من شهور سنه عشر وتسعمائه شهد بمافیه

افتخار الشیوخ الراشدین الشیخ منتشاخلیفه ومولانا محی الدین الشهیر بیارو خواجه
واسکندر بن عبدالله الزاعیم وبرهان کتخدا و مراد بن الیاس الکاتب
و عیسی بالی السکری و براق بن اندش السپاهی والیاس بن عبدالله الراجل»

III. 915 târihli diğer bir vakfiyedir.

İlyas Beyin Çorlu'da *Hacı-Resul* mahallesinde yaptırdığı *câmi* ve yanındaki *mektep*, İstanbul'da *Baba Hâkî* mahallesinde diğer bir *mektep* Edirne'de *Şehâbeddin-Paşa* mahallesinde bir *mnktep* için İstanbul'da muhtelif semtlerde (*Langa*, *Mercan-ağa* mahallesl, *Galata*) ev, dükân para v.s. vakfetmiş ve mütevelliliğini de kendisinden sonra, oğlu Mustafa Çelebi'ye bırakmıştı. Bâyezid II. tuğrasını hâvi olan orijinal vakfiyenin baş ve son kısımları fac-simile olarak vakfiyeler kısmında görülecektir ki, târihi *gurre-i zilhicce* 915 [12.III.1510] dir [670].

258 — İlyas Çelebi (*evlâd-ı Süleymançe oğlu*) vakfı

Keşan'da iki köy (*Sofu-Süleyman*, *Arnavud*) Bâyezid II. tarafından İlyas Çelebi'ye (veyâ babası Süleyman'a) *evlâdlık vakfı* olmak üzere tevcih edilmiş, sonradan Yavuz Sultan Selim tarafından da muteber tutularak mukarrernâme verilmişti [671].

«قریه ارنود وقف اولاد سلیمانجی (سلیمانجه) اوغلی الیاس چلبی مذکوروك اولادنك وقف اولادلیق اوزره متصرف اولالر دیو حدیله و سنوریله الرنده مرحوم سلطان بایزید خان حکمی ازره اولوب بعده پادشاهمز اعزالله نصاره حضرتلرینکدن حدیله وسنوریله وقف اولادلق اوزره متصرف اولالر دیو مقررنامه‌لری اولمغن بو دفتر جدیده داخی وقف اولادلق اوزره متصرف اولالر دیو قید اولندی

خانه 10 مجرد 6 حاصل 616

قریهٔ صوفی سلیمان تابع مذکور وقف اولاد مزبور سلیمانجی اوغلی الیاس چلبی خانه 5 حاصل 313»

[670] krş. ve tafsilât için bk. Başbakanlık arşivi *vakıfnâmeler*, n. 162/18.

[671] krş. *77 n. deft.*, s. 413; *370 n. deft.*, s. 64; Murad III. devrinde yine evlâdlık vakfı olarak *Mehmed bin Hızır* ve *İbrahim bin Ali* ellerinde beratla (yekûn hâsıl 3087) bulunuyordu (krş. *470 n. deft.* 49 sıra n.).

259 — İsâ Fakih (*defterdar*) timarı

Aslen bir mülk ve vakıf olmamak, sâdece, bir timar bulunmak, XVI. asırda da izine rastlanmamakla berâber bir *defterdar timarı* olarak zikredilişi ve böyle bir şahsiyeti meydana çıkarması sebebiyle Bâyezid II. devrinde defterdar olan İsâ Fakih'i de bu listeye aldık 890 sıralarına âit kayıt şöyledir: [672]

«تیمار مولانا عیسی فقیه دفتردار پادشاه [دیمتوقه]
قریهٔ قوتلوجه نام دیگر بازارلو بك ... خانه 11 حاصل 926
مزرعهٔ کوراجی ... خانه 6 مجرد3 حاصل 519 قریهٔ البکی برغوس خانه 50 مجرد 10 حاصل 3771»

260 — İshak Bey (*mîrlivâ-i köhne-i Filibe*) vakfı

Yukarıda Şarabdar Hamza beyin oğlu olarak gördüğümüz İshak Bey [673] Bâyezid II. devrinde *Filibe mîrlivâsı* idi ve Dimetoka'da *Bektaş* (Söğütlü) köyü XVI. asır boyunca onun vakfı idi [674].

261 — İshak Paşa vakfı

Fâtih ve Bâyezid II. devri vezirlerinden İshak Paşanın Selânik'deki imâreti için müteaddid köyleri görüldüğü gibi *Dimetoka* ve *Kızılağaç*'da da mülk köyleri vardı. 890 tahririne göre Dimetoka'daki *Zağnos-bey* (*Musâ-çavuş çiftliği*) köyünü Şarabdar Zağnos beyden satın aldığı, Fâtih zamanında timara verildikten sonra Bâyezid II. tarafından mülkiyeti mukarrer tutulduğu, 925 kayıtlarından ise, bunun vakfiyet üzere tasarruf olunduğu ve İnegöl'de olan türbesinde okunan eczâya sarfedildiği anlaşılmaktadır: [675]

«ملك اسحاق پاشا (وقف مرحوم اسحاق پاشا) شرابدار زغنوس بکدن صاتون النمش ملکی ایمش مرحوم سلطان محمدخان زمانده النوب تیمار اولمش حالیا پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدالله سلطانه کرو ملکیتن مقرر دوتب عالم ارایی صدقه ایمش شمدی کرو ملکیت ازره تصرف اولنور (الحالة هذه پادشاهمز اعزالله انصاره دخی مقرر نامه ارزانی بیورب حکم شریف موجبنجه وقفیت ازره تصرف اولنوب محصولی اینه کولده اولان تربه‌سنده اوقنان اجزاسنه صرف اولنور)

---

[672] krş. *20 n, deft.*, var. 112 v. d..
[673] *yk. bk.* s. 235
[674] krş. *77. n. deft.*, s. 257; *370 n. deft.*, s. 34; *470 n, deft.*, 118 sıra n.
[675] krş. *20. n. tapu deft.*; var. 126; *77. n. deft.*, s. 256, 337 v. d. 925-935 de *Dimetoka'daki* köyün hâsılı 6500 akçe idi. *370 n. deft.*, s. 34. 71 Murad III. devrinde ise *Zağnos-bey* 8754, *Kızılağac*'daki *Şâhinlü* 10391, *Çakırla* 5827 akçe görünmektedir (krş. *470 n, deft.*, 89 sıra n.).

تعلقات اسحاق پاشا ... قریهٔ زغنوس بك نام دیگر موسی چاوش چفتلکی خارجدن اکرلر
خانه 5 حاصل 4655 »

« وقف عمارت اسحاق پاشا در اینه کول (در قضاء قزل اغاج)
قریهٔ شاهنلو قریهٔ چاقرلو خارجدن اکرلر

خانه	مجرد	حاصل	خانه‌مسلم	مجرد	حاصل
23	2	8500	26	4	3432

«

Selânik'deki *imâreti evkafına* gelince, Paşanın bunun için tanzim ettiği 892 târihli vakfiye ile oğlu Şadi beyin 928 târihli zeyil vakfiye hulâsası hakkında şu vesika vardır: [676]

« مدینهٔ سلانیکده واقع مرحوم اسحق پاشا ابن‌ابراهیم نام صاحب‌الخیرك محروسهٔ مذکورده بنا و انشا ایلدیکی عمارتی و خیرات سائره‌سی وقفنك تولیتی واقف مشارالیه اولا کندویه و بعده ابناء صلبیه‌سنك اصلحنه و ابناء ابناسنك بطنا بعد بطن اصلحنه و بعدالانقراض اصلح عتقاسنه و ابناء ابناء عتقاسنك اصلحنه قرنا بعد قرن و بعدالانقراض دریاده و قره‌ده و ملکده امر ونهی جاری اولان سلطان المسلمینه و نظارتی دخی یه اصلح عتقاسنه بعده ابناء ابناء عتقاسنه و بعدالانقراض انجق نظارتی بلده‌سی حاکمنه و عمارت مذکوره‌نك مشیختی دخی بر صالح و متدین اولوب مشیخت مذکوره‌نك خدمتنی ادایه مقتدر کمسنه‌یه شرط وتعیین ایلدیکی 892 سنه‌سی جمادی‌الاولاسی اواخری تاریخیله مورخ عربی‌العباره صورت وقفیه‌سنده مصرح اولدوغی وواقف مشارالیهك مخدوملری مرحوم شادی بکك محروسهٔ مذکورده کائن وقف ایلدیکی ایکی قطعه قریه‌ده اولان حصه‌لرینك تولیتن مومی‌الیه شادی بك [677] اولا نفسنه و بعده یوسف بك بن عبدالله نام کمسنه‌یه و بعده عتقاسنك

[676] krş. *Fekete tasnifi*, n. 16

[677] İshak Paşanın Pîrî Bey ve İbrâhim Bey isminde diğer iki oğlu bulunduğu hakkında da 925 târihli bir tabrir kaydı vardır: (krş. *75 n. deft.* var. 251)

« وقف حسن بك میرلواء ترسوس نفس کلیبولیده واقع اولان معلم خانه‌لرنه صرف اولنر
ولایت اناطولیده بیغا قاضلوغنه متعلق اورنلوجه نام قریه قریبنده اسحاق پاشا اوغللری پیری بك و ابراهیم بك اوغللرینك ماندره‌سی اولوب ماندرهٔ مذکورك نصف حصه‌سنی مشارالیه حسن بك پیری بك اوغللرندن مقدما 30.000 اقچه‌یه صاتوب الوب.... »

İshak Paşanın bir de Fahrünnisâ Hatun adında bir kızı vardı ki, gerek bunun gerek Şadi Beyin Edirne'de vakıfları vardı, 976 târihindeki tahrir kayıtları bunu tesbit etmişlerdir (krş. *1070 n. deft.*, s. 190, 242).

« وقف مرحومه فخرالنسا بنت مرحوم اسحاق پاشا واقفهٔ مزبوره فرق بیك نقد اقچه وقف ایلش که .... حالیا مبلغ مرقومدن اتوز یدی بیك سکز یوز اوتن بش اقچه‌سی موجوددر باقیسی سابقا متولی ذمتنده ضایع اولمش دیو عبدالرحمن چلبی دفترنده قید اولنمش شمدیکی حالده مبلغ مرقومدن اتوز یدی بیك طقسان طقوز اقچه‌در متولی لطف‌اللهدر»

« وقف شادی بك بن اسحاق پاشا واقف مزبور بر فرن که تحدیددن مستغنیدر وقف ایدوب شرط ایلش محصولندن یومی بر اقچه ایله بر کمسنه جامع جدیده وضع اتدوکی کرسیده کونده بر عشر اوقیه حالیا بر موجب شرط واقف محصولندن ذکر سبق [ایدن] عشر اوقنور»

اصلحنه و بعده عتقاسی ابناسنك اصلحنه وابناء ابناسنك اصلحنه نسلا بعد نسل وبونلرك انقراضندن صکره باباسی مشارالیه اسحق پاشانك سلانیکده واقع عمارتنده شیخ عمارت بولنانلره شرط و تعیین ایلدیکی 928 سنه‌سی صفرالخیری غره‌سی تاریخیله [31.XII.1521] مورخ و اولتاریخده محروسهٔ سلانیك قاضیسی بولونان محمد بن قاسم‌الجمالی امضاسیله ممضاة بر قطعه عربی‌البارہ وقفیه‌سنده مصرح و مسطوردر»

Bu hulâsada vakfedilen köyler zikredilmiyorsa da 937 tahriri, sekiz köyde 184.851 akçe olmak üzere, Selânik imâreti evkafının bütün tafsilâtını vermektedir [678].

262 — İskender Bey bin Mihal (Yahşi Bey ve Mahmud Bey *veledân-ı* İskender Bey) mülkü

(Ferhad Paşa-Hümâ-Şâh Sultan mülkü)

Yukarıda Edirne'deki imâreti evkafını zikrettiğimiz Gazi Mihal Beyin [679] oğul ve torunlarına âit bir mülk *Kızılağaç kazâsı* dâhilinde idi. *Gülmez-Halil* (Kara-Yiğit), *Derviş-Mehmed, Temürci-Hızır* (Kara-beğlü), *Komârî* (Sofılar), *Kazıklu* köyleri Bâyezid II. tarafından İskender beye temlik edilmiş ve sonra 925-935 tahrirlerinde çocukları Yahşi ve Mahmud beylerin tasarrufunda mülk olarak yazılmıştı: [680]

« ملك یخشی بك و محمود بك ولدان اسکندر بك بن میخال اتالرندن قلمش ملکلریمش بو کویلری مرحوم سلطان بایزید خان علیه‌الرحمه والغفران مذکورلرك اتالری اسکندر بکه تملیك ایتمش ایمش ملك نامه‌لری کورلدی

	خانه‌مسلم	مجرد		
قریهٔ کولمز خلیل نام دیکر قره یکیت حصهٔ یخشی بك	11	1	حاصل	1398
قریهٔ درویش محمد تابع قره بکلو حصهٔ یخشی بك	6		حاصل	885
قریهٔ تمورجی حضر نام دیکر قره بکلو [681] حصهٔ یخشی بك	19	2	حاصل	1455
قوماری که صوفیلر داخی اکی بلوك اتورورلر حصهٔ محمود بك	29	6	حاصل	2282
قریهٔ قازقلو حصهٔ محمود بك	29	4	حاصل مع مزرعه	2300
یکون قرا عدد 5 خانهٔ مسلمانان	94	13	حاصل	8320 »

[678] krş. *167 n. tapu deft.*, var. 53

[679] *yk. bk.* s. 244 v. dd.

[680] krş. *77 n. deft.*, s. 339 v. dd.; *370 n. deft.*, s. 72

[681] *Kara-beğlü* köyüne tâbi *Yumaklu mezrea*siyle alâkadar şu hâşiye mevcuddur:

« مذکور مزرعهٔ یوماقلو یانبولی سنورنده تاتار کوپی قربنده الآن خالیدر قره‌بکلو یاردغنه سبب سابقا بر سپاهی مع تصرف ایتمش قزیل تابع یووقلو اوستنده اولان دیه دخی یوماقلو دیرلر ایمش اولدخی خالی بر یوماقلو دخی اولدر ددیلر بو یوماقلو کسنیه تیمار اولمامش یوماق ادلو بر اوت بیترمش اول سببدن مذکور مزرعیه یوماقلو دیمشلر»

Bu köyler, sonradan, Yahşi beyin oğulları Hızır Bey, Ahmed Bey ve Hüseyin Beye intikal etmiş, *Gülmez-Halil* köyü kendi hissesine düşen Hüseyin Beyde, vezir iken tekaüt olan, Hümâ-Şâh Sultan *binti* Şehzâde Mehmed'in zevci, Ferhad Paşaya (ölümü 24 şevval 982 = 6.II.1575) satmıştı ki, Murad III. devri tahririnde, artık, *Ferhad Paşa mülkü* olarak görülmektedir [682]. Bunlardan *Komârî* köyünü de, aşağıda bahsedeceğimiz, *Hümâ-Şah Sultan mülkleri* arasında göreceğiz.

263 — İskender Paşa vakfı

Bâyezid II. vezirlerinden İskender Paşanın Vize'de dört köyde emlâki vardı ki, bunları İstanbul'da Galata hâricindeki mescid ve zâviyesine vakfetmişti. 935 de bu mülklerin vaziyeti şöyle tesbit edilmişti: [683]

« املاك در قضاء ويزه املاك اسكندر پاشا المرحوم

	خانهٔ مسلم	مجرد	خانهٔ کبران	مجرد	حاصل
قريهٔ جفتلك تابع ويزه	4	2	4	2	4250
قريهٔ چاقللو مع انبيالو	63	12	4		5243
قره بورچك تابع ويزه	33	3			4212
قريهٔ كچی كوی نام ديكر طغانجی الوان	22	7			5025 »

İskender Paşanın *İstanbul'daki evkafına* gelince, XVI. asır ortalarındaki tahrirde, mescidi mahallesinde bu mescid ve zâviyesi için *Okmeydânında* 911 (1505) târihinde yaptığı vakıflar ve ayrıca oğlu Mustafa Beyin vakıfları görülmektedir : [684]

محلهٔ مسجد اسكندر پاشا ....

وقف صاحب المسجد اسكندر پاشا برای مسجد مزبور وزاويه در خارج غلطه در ميدان تير

اصل وقف كاربان سرای مع حجرات .. واخوز ودكان درزد حمام احمدپاشا حاصل فی سنه 2200

باشخانه ...در زد بازار سمك در خارج قلعه 2460 »

حجرات تحتانی ... در ناحيهٔ بلاط در محلهٔ كنيسه ... 520 »

دكاكين 15 باب در زد مسجد ... 1800 »

خانهٔ تحتانی ... در زد ايشان ... 160 »

باغچه 2 قطعه متصل مسجد شريف 400 »

المصرف ... جهت امام ... جهت شيخ زاويه ... جهت متولی

[682] krş. *470 n. tapu deft.* 108 sıra n.
[683] krş, *370 n. deft.*, s. 292
[684] krş. *251 n. tapu deft.*, s. 378 v. d.

شرط واقف محصول مصارفه صرف اولنه و تولیت اولادنه نسلاً بعد نسل بعدهم اولوالامره مفوض اولا تاریخ 911 .

وقف مصطفی بك ابن اسکندر پاشا نقد 11.000 حاصل فی سنه 1100 حجرات ....

شرط واقف مبلغ مرقوم رواج پرلرده عقار بولنورسه تبدیل اولنوب محصول وقفندن ویزه قربنده چقاللو نام قریه‌ده مرحوم اسکندر پاشا مسجدنده یومی برر اقچه ایله وفا اتدوکجه اجزا تلاوت اولنه و تولیت کندودن صکره یاباسی اوقافنه متولی اولانه اولا »

264 — Kasım Paşa «Bey» (*Silistre mîrlivâsı* Koca, cezerî) mülkü

Filibe'de *Kasım-oğlu çiftliği* Silistre mîrlivâsı Kasım Beyin (Paşa), Bâyezid II. tarafından temlik edilmiş, mülkü idi. Târihlerimizde Koca, Cezerî lâkablariyle tanınan Vezir Kasım Paşa Bâyezid II., Selim I. devirlerinde ehemmiyetli vazifeler, bu meyanda, *Silistire mîrlivâlığı*, görmüş, Kanunî'nin ilk zamanlarında da vezir ve biraz sonra da tekaüt olmuştu. 932 sıralarındaki bu mülkün tahrir kaydi şudur: [685]

« ملك قاسم پاشا (بك) میرلواء سلستره چفتلك قاسم اوغلی دفتر عتیقده اشکونجلو چفتلك ایمش بعده مرحوم سلطان بایزید خان مذکور چفتلك اشکونجی سنی رفع ادوب جمیع حدودی و سنوری ایله و قاچقونی و یواسی .... ایله تملیك ادوب صدقه ایمش ملك نامه‌سی کورلدی دفتر عتیقده دخی قید اولنمشدر پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلری درکاهندن دخی مقرر نامه المشلر چفتلك قاسم بك اوغلی ملك مذکور .... حاصل 4450 »

Cezerî Kasım Paşanın bir de İstanbul'da mescidi mahallesi ve vakfı vardı ki, vakfiyesinin *evâil-i ramazan* 907 olduğu tasrih edilmiştir: [686]

---

[685] krş. *370 n, deft.*, s. 113; *138 n deft.*, var. 68; Kasım Paşanın *Samakou'da* bir köyde dinki ve evleri de vardı ki, bunların da kendisine Yavuz Selim tarafından temlik edildiği 925 târihli tahrir kaydında vârdır: (*77 n, tapu deft.* s. 788)

« قریهٔ یغمورلر تابع صماقو .... دنك قاسم پاشا دنك اجنده اولان اولر پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلری تملیك ایدوب اللرنه حکم شریف ارزانی قلمشلر 2 سنك رسم ویرلز »

Murad III. devrinde bu mülke Hacı Bey ve Mahmud Bey adında iki kişi müştereken tasarruf etmekte idiler ki, iki çiftlik bunların *sâhib-i mülk* evlâdından olduklarını göstermektedir: (*470 n. deft.*, 127 sıra n.)

« چفتلك قاسم بك المزبور چفتلك محمود بك عن اولاد صاحب ملك حالیادر ید محمد ولد او چفتلك احمد چلبی عن اولاد صاحب ملك حالادز ید عایشه بنت صاحب ملك »

[686] krş. *251 n, tapu def.*, s. 127 v.d.

« محلهٔ مسجد قاسم پاشا الجزری حالیا جامع اولمشدر

وقف صاحب المسجد واقف مزبورك طقوز یوز یدی رمضانك اوایلنده واقع اولمش مولانا محمد بن مصطفی امضاسیله بر وقفیه‌سی واردرکه مضمونی ذکر اولنور

خانهاء تحتانی .. وارض حالیه در غلطه بمحلهٔ قره کوی ... حاصل فی سنه 1280

دکاکین 5 باب در غلطه بقرب باغجه ... حجرات 11 باب در نزد مسجد مزبور ...

باشخانه در نزد عمارت محمود پاشا حدود ملك قره قاضی و طریق عام و خاص عن زمین وقف محمود پاشا بنا کرده بود حاصل فی سنه 1200

المصرف جهت امام مسجد مزبور .... شرط واقف اجزاء مذکوره اثنین و خمیس کونلرنده اوقنه ... تولیت نفسنه بعده مسجد مزبور امامنه اولوب نظارت حاکم الوقت اولوب زیاده‌سی رقبه ایچون حفظ اولنه حالیا متولی امامدر »

Kasım Paşa kısa bir müddet vezârette kaldıktan sonra tekaüt olmuş ve, Peçevî'ye göre, kendisine *Selânik sancağı* verilerek orada da ölmüştü [687]. Filhakika onun vakfı için Selânik'de bir köyün (*Hortaç* nâhiyesinde *Bujik* بوژيك درحور تاج) tahsis edildiği, 937 sıralarında artık vefat etmiş gösterilerek, zâviyesi vakfı için yine Selânik'de 49 oda, muhtelif yerlerde değirmenler v.s. tahrir olunduğu görülmektedir: [688]

---

[687] krş. Peçevî, *Târih*, *I*, s.

[688] krş. *167 n. tapu deft.*, var. 53 v.d. Mâmafi, bu zâviye vakıflarının, Edirne'de câmi ve mahallesini bildiğimiz Evliyâ Kasım Paşanın olması da muhtemeldir. Vakfiyelerini görmek bu hususta daha kat'î bir hüküm verebilmek için zarurîdir. Bu münâsebetle, Evliyâ Kasım Paşanın *Edirne*'deki tesisleri ve *Tırnava*'daki *muallimhâne* mascidi için Tırnava kazâsında (*Niğbolu livâsında*) Tırnova köyündeki vakfı zikredelim (krş. *370 n. deft.*, var 304)

« وقف مرحوم قاسم پاشا بجهة عمارت ادرنه

قریهٔ طرنوه تابع مزبور	عن وقف مزبور	خانه مسلم	خانه کبران	مجرد	حاصل
		1	224	219	50.619

مرحوم قاسم پاشادن اشبو قریه کافرلرینك اللرنده قانوننامه‌لری واردرکه ذکر اولنور اولی کافردن اللی بش اقچه خراج النه و اسپنجه النمیه و طولدن و اوغلندن خراج النمیه و کرك رسم قیزدن یکرمی بش و طولدن اون بش اقچه النه و اللی قیوندن یلده اون بش اقچه النه و ... بونلرك بو عادتلرین کسنه بوزمیه دیو دفتر کهنه‌ده مقید بولنماغین وقوعی اوزره عرض اولندقده مجردی خراج ویرمسی مقبول اولمیوب مجرد اولنلرینه خراج وضع اولنوب پادشاه عالم پناه ایچون ضبط اولنماق امر اولنوب ماعداسی شرط واقف اوزره مقبول اولوب دفتر جدید خاقانیه قید اولندی

وقف مسجد معلم‌خانهٔ قاسم پاشا المرحوم در نفس طرنوه عن محصول مذکور بجهت امامت مع تعلیم .... »

« وقف مرحوم قاسم پاشا

قريهٔ بوژيك درحورتاج	خانه‌مسلم	كبران‌خانه	مجرد	بيوه	حاصل
	3	167	32	28	22.417

« وقف زاويهٔ قاسم پاشاءالمرحوم حجرات 49 باب اسيابها درجای متعدده خانهٔ روغن بزير ... يكون 15.462 «

265 — Kasım Paşa (Güzelce) vakfı
(*Mehmed Bey Mîrşikârî mülkü*)

Yukarıda hasslarından bahsettiğimiz ve Selânik havalisinde 937 sıralarında ehemmiyetli hasslarını gördüğümüz Kasım Paşa [689] — ki o sırada üçüncü vezir idi —, öyle görünüyor ki, Edirne'de iki vakıf köyüne sâhipti. Gerçi, bunlar 925, 932 ve 935 tahrirlerinde, Bâyezid II. devrinden itibâren sâhip olduğu anlaşılan, Mehmed Bey Mîr-şikârî nin mülkü olarak görünüyorlarsa da, muahhar kayıtlarda, Kasım Paşanın bu köyleri, her halde Mehmed beyin oğlu olan, Sinan Bey kızı Emine Hatun ile oğlu Ramazan'ın vekillerinden 43.000 akçeye satın aldığı, ve o sırada adamlarının elinde bulunduğu kayıtlıdır. Evvelâ 925 ve 935 tahrir kayıtlarını, sonr da Murad III. devri tahririni görelim: [690]

[689] *yk. bk.* s. 75 v.d.

[690] krş. *77 n. def.*, s, 134; *136 n. deft.*, var. 7; *370 n. deft.*, s. 15.; *470 n. tapu deft.*, 66 sıra n.; *Kasım Paşanın hassları* için bk. *167 n. tapu deft.*, 12,18, tür. yer. 953 târihli *İstanbul tahrir defteri*nde, İstanbul'da *Galata*'daki câmi ve medresesi, Rumeli'deki mescidleri için *İstanbul* ve *Galata*'da pek çok emlâk vakfeden Kasım Paşa vakfının 951 târihli olduğu ve vakfiye muatevâsı kayıtlıdır. Başlığı ve sonu şöyledir, (*251 n. tapu deft.*, s. 786 v. dd.).

« وقف‌المرحوم‌المغفورله قاسم پاشا بن عبدالحی برای مدرسه و جامع شريف در غلطه و مساجد در ولايت روم ايلی بر موجب وقفيه‌كه واقع شده بود در اوايل شهر ذی‌القعده من شهور سنه احدی و خمسين و تسعمائه [14.I.1545] بامضاء مولانا حسن بن محمد

اصل وقف النقود 5500 فلوری 1.300.000 مبلغ

خانها ... در محلهٔ صاروجه پاشا حجرات ... در محلهٔ دايه خاتون ....

در محروسهٔ غلطه .... دكاكين در قرب جامع ابراهيم پاشا حصهٔ نصف شايع ....

المصارف .....

شرط واقف توليت نفسنه بعده اصلح عتقاسنه و اصلح ابناء عتقاسنه نسلا بعد نسل بعدالانقراض حاكم‌الوقت اختيار اتدوكی كسنه‌يه اولا ..... «

Vakfiye sureti için «صورت وقف نامهٔ مرحوم قاسم پاشا فی خارج غلاطه المحروسه» *bk.* (Başbakanlık arşivi. *mâliyeden müdevver vakfiyeler*, n. 24)

« ملك محمد بك مير شكارى (ميرشكار)
قريهٔ كوچك اوكلو عشرلرين مزبور محمد بك ويررلرمش و بادهوالرين يورك صو باشىسنه ويررلر
قريهٔ حاجيلر مذكور قريه كوچك اوكلى سنورنده اوتورب زراعت ادرلر يوركلر عشرلرين مزبور
محمد بكه و بادهوالرين يورك صو باشىسنه ويررلر خانه 18 مجرد 5 حاصل 2218 »

« وقف قاسم پاشا تابع ادرنه بوندن اقدم سلطان بايزيد خان قريهٔ كوچك اوكلو مع مزرعهٔ حاجيلر نام قريهٔ حدودى ايله و ستورى و يواسى ... باجمله حقوق شرعيه و كافهٔ رسوم عرفيه‌سى ايله مير شكار محمد بكه تمليك ايليوب انه ملك نامهٔ همايون احسان بيورمشلر ايمش بعده و مغفورله سلطان سليم خاز اسكنه‌الله تعالى فردوس‌الجنان اكا كوره مقررنامه عنايت اتدكده ملكيت اوزره مشاراليه تصرف ايدركن صكره موى‌اليه قاسم پاشا مرحوم ذكر اولنان قريهٔ سنان بك قيزى امينه نام خاتونك وكيل شرعيه‌سندن و سنان بك اوغلى اولان رمضان نام وكيللرندن قرق اوچ بيك اقچه صاتون الوب حجت شرعيه الوب درسعادته كتوريكين پادشاهمز سلطان سليم خان عليه‌الرحمة والغفران دخى بو بابده سابقا ويريلان ملك نامهٔ و مقررنامهٔ همايون مقتضاسنجه وجه مشروح اوزره ويريلان حجت شرعيه و عرفيه موجبنجه عمل اولنوب قريهٔ مزبوره يواسى و قاچقونى ... وكافهٔ رسوم عرفيه‌سيله سربست تصرف اولنوب اكا من بعد دخل اولنمه فرمان اولمغين بر موجب احكام شريفه مشاراليه قاسم پاشا مرحوم و مغفورك ملك صحيحى اولمق اوزره دفتر جديده قيد اولندى ديو اسلوب مرقوم اوزره مرحوم پاشانك ديلان ملكيت اوزره تصرف ايدرلر ديو دفتر جديد خاقانيه قيد اولندى ... »

266 — Keyvan Bey (*mirlivâ-i sâbık-ı Tırhala*) vakfı

Dimetoka'da *Karlı* (Sulu-Hacı) ve *Kazancı* köylerini Bâyezid II., ümerâsından *Tırhala mîrlivâsi* Keyvan Beye temlik etmiş ve *âvarız-ı ammeden* muaf tutmuştu. Keyvan Bey 906 da Venediklilerle yapılan harpte şehid oldukdan [691] sonra kızı Kamer-Şâh Hatun, babasının, bu köyleri Edirne'deki *muallimhâne*sine vakfetmiş olduğunu bildirdi ve vakıfnâmeyi de yazdırdı. Vakıf şartı şu şekilde idi: Her iki köyün mahsulâtından muallim günde üç akçe, halifesi bir akçe, muallimhâne rakabesi bir akçe ve mütevellî üç akçe alacak, Kamer-Şah Hatun mütevellî olacak, sonra, aslâh-i utekaya v.s. kalacaktı. Murad III. devrinde *Karlu* köyündeki hristiyan reâyânıu haraçları mîrî için zaptolunmakta idi. Köyün şenlenmesi için, hâriçten *haymâne*den gelen reâyâ da öşür ve ispençelerini diğerleri gibi *sâhib-i arza* ödemekte bulunuyorlardı. *Kazancı* köyü de aslen *müsellem çiftliği* iken sonradan Keyvan beyin mülkiyetine girmişti. 925 târihli ve müteâkip kayıtlar şöyledir: [692]

[691] Sadeddin, *Tâcüttevârih*, II., s. 97

[692] krş. *77 n. deft.* s. 274 v.d.; *136 n. deft.*, var. 18; *138 n. deft.*, var. 12; *370 n. deft.*, s. 38; *470 n. deft.*, 91 sıra n.

« وقف کیوان بك (المرحوم میرلواء سابق ترحاله) قریهٔ قارلو (قارلی) نام دیکر صولو حاجی قریهٔ مزبورهٔ مرحوم سلطان بایزید خان مذکور کیوان بکه تملیك ادوب عوارض عامه‌دن معاف اولمشلر اللرنده حکم شریفلری وار بعده مذکور کیوان بکوك قیزی قمر شاه خاتون مذکور قریهٔ کیوان بکك ادرنده اولان معلم‌خانه‌سنه وقف ایتمکدر دیو افراز ادوب وقف‌نامه یازدیرمش و شویله شرط ایتمش که وقف اخری قزانجی نام قریه ایله بو قریه‌نك محصولاتندن معلم یومی اوچ اقچه و خلیفه‌سنه یومی بر اقچه و رقبهٔ معلم‌خانه بر اقچه و متولی‌یه اوچ اقچه و رقبهٔ معلم‌خانه جمله مصارفدن مقدم اولا و متولی مزبوره قومری (قمری) شاه اولا بعده اولادی اولا اندن صکره مذکور کیوان بکك اصلح عتقاسندن اولا بعده حاکم‌الوقته مفوض اولا کیمه دلرسه ویره .... سربست مفروزالقلم ... دیو مرحوم سلطان بایزید خان دن ملك نامله‌وی واردر بر حالیا دخی مقررنامه‌لری کورلدی

قریهٔ قارلو نام دیکر صولو حاجی تابع دیمتوقه خانه‌مسلم 17 خانه‌کبران 11 حاصل 3700

چفتلك قزانجی وقف مذکور سابقا مسلملك چفتلکی ایمش بعده مرحوم سلطان بایزید خان مذکور کیوان بکه هبه و تملیك ادوب اولدانی قریهٔ قارلو ایله ذکر اولان شرط اوزره وقف ایلش خانه‌مسلم 9 مجرد 2 حاصل 900 »

« کبران مذکورین در قریهٔ قارلی‌المزبور ... درجای قره بیکار تابع مزبور خراجلری میری ضبط اولنور قریهٔ مزبوره شبلنمك ایچون خارجدن کلان خیانه‌که کسنك یازیلو رعیتی اولمایوب سایر رعیتلر ایله عشرلرین واسپنجه‌لرین صاحب ارضه ویرمکه اللرنده امر شریف اولمغین دفتر جدیده قید اولندی ....

قریهٔ قارلی نام دیکر صولو حاجی ... 5610 قریهٔ قزانجی تابع مزبور (درقضاء دیمتوقه) 2407»

267 — Mahmud Ağa (*ağay-i azebân «gurebâ»*) mülkü

Bâyezid II. *azebler-ağası*, yahut, *garibler-ağası* Mahmud Ağaya, evvelce Dimetoka'ya, sonra, Edirne'nin *Ada nâhiyesine* tâbi *Döğenci* (Düdükci) köyünü hibe ve temlik etmiş, o da bu mülkü, bilâhare, bu köyde yaptırdığı mescidine vakfetmişti. 890 sıralarındaki tahrir kaydı şudur: [693]

« ملك محمود اغا پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدالله سلطانه اشبو دودوکجی نام کوی مزبور محمود اغایه هبه و تملیك ایدوب حکم شریف اررانی قلمش حالیا ملکیت ازره تصرف اولنور...

خانه 34 مجرد 8 حاصل 4113 »

930 sıralarında yine mülk olarak kaydedilmekle berâber mescide vakfedildiği, ayrıca, *Ehlüddin* (Dimetoka) köyünün de bu vakfa dâhil olduğu — ki Murad III. devrinde bundan bahis yoktur — görülmektedir: [694]

[693] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 133 v. d.

[694] krş. *370 n. deft.*, s. 40; *138 n. deft.*, var 13; *470 n. deft.*, 77 sıra n.

« ملك محمود اغا اغای عربان (اغاء غرباء) مرحوم سلطان بایزید خان اشبو دوکنجی (نام دیکر دودوکجی) نام قریهٔ هبه و تملیك‌ایدوب مزبور محمود اغا دخی قریهٔ مزبورهٔ مسجدنه وقف ایتمش خانه 27 حاصل 6000 ... عن قریهٔ اهل‌الدین وقف مذکور تابع دیمتوقه حاصل 2000 ...»

268 — Mehmed Bey (*defterdar*) câmii vakfı

Gelibolu'da *Babi-Ağaç* köyü Bâyezid II. devrinde defterdar olan Mehmed beyin *câmii vakfı* idi. Bu köy, aslen, Saruca Paşa kethudâsı oğlu *Mehmed Çelebi*'nin mülkü iken, sonradan, *Hasan kethudâ* nâmında birine ve daha sonra Mehmed Beye satılmıştı. 925 târihli buna dâir vakıf kaydi şndur: [695]

« وقف جامع محمد بك دفتردار درکاه عالی بابی اغاج دیمکله معروف موضعدر
قریهٔ بابی اغاج تابع قضاء کلیبولی خارج از دفتر عتیق در ناحیهٔ اورسل ... حاصل اعشار مع محصول اسیابها 1338 ... زمین حسین طاغ اولماغین اکن زراعت اولمدوغی اجلدن چفت رسمی التمز ایمش ... موضع مذکورده ساکن اولانلر عوارض دیوانیه‌دن معافلردر مرحوم سلطان بایزید خان و پادشاهمز حضرتلرندن حکملری واردر... اسیابها التی ای یورر اسیاب کراسلو دیمکله مشهوردر ... اسیاب چالیق ... اسیاب قواقلو ... ذکر اولان یر اصلده خالی و دفتردن خارج اولوب کیمسه‌نك تصرفنده اولماغین مقدما باب سعادت اشیانده صاروجه پاشا کتخدای اوغلی محمد چلبیه قدیملك اوزره ویرلمش ایمش صکره فوت اولوب اینیسی اوغلنه انتقال ادوب اوغلی دخی حسن کتخدا نام کسه‌یه صاتوب صکره مشارالیه دفتردار محمد بك مرحوم مغفور سلطان بایزید خان علیه‌الرحمه والرضوان زماننده یکیچرلر کاتبی ایکن مذکور حسن کتخدادن صاتون الوب تصرفلرنده ایکن موضع مذکوری حدودی و سنوری ... و جمیع متوجهاتیله مرحوم سلطان بایزید خان طیب‌الله ثراه مومی‌الیه محمد بکه سابقا تعیین اولنان سنورنامه موجبنجه تملیك ادوب ملك نامهٔ همایون صدقه اولنمش بعده پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلری دخی انوك اوزره مقرر قیلوب تجدید ملك نامهٔ شریف ارزانی بیورمشلر و مقدما ذکر اولنان یبر قدیملك وجهله کتخدا اوغلی مرحوم محمد چلبی تصرفنده ایکن اول زمانده کلیبولی قاضیسی اولان مولانا منصور چلبی بر موجب فرمان عالیشان تفتیش ادوب نواحیٔ مذکوره‌نك بی غرض و معتمد قدیمی مسلمانلر شهادتیله معلوم ادنوب ویردکی سنورنامه موجبنجه حدودی بودرکه ذکر اولنور شرق طرفنده شیخلر کویی دیمکله معروف قریه‌نك کوك دره کنارنده اولان بوستانلقلرندن ابتدا ادر دخی یقارو چیقار دره‌سی قارلیق دره‌سنه کلور بعده یوقارو دره‌سی اغجه الاکه چیقار اندن استانبول یولی کسر وارر حصارجوغه اینر اندن دیك اشفا چامورلوجیه اینر ... »

269 — Mehmed Bey (*Kapudan*) mescidi vakfı

Bâyezid II. devrinde Gelibolu'da *kapudan* olduğu anlaşılan Mehmed Bey adında birinin de *mescidi vakfı* (Gelibolu'da) görül-

[695] krş. *75 n. tapa detf.*, var. 274

mektedir. 925 deki tahrir kaydi şöyledir: [696]

«وقف مسجد قپودان محمد بك بن عزيز متولى الحالة هذه مصطفى چلبى كه مذكور محمد بكوك قبزى اوغلى‌در استانبولده‌در ددیلر و وقفیه دخى بونده بولندى بو اوقاف محمد بك كندو صاتون الوب وقف ایدوبدررمش نقدیه‌كه قدیمدن اولان‌نقود هر برى بر نوعیله سورولوب صكره بر او صاتیلوب بو مقدار اقچه او بهاسندن واقع اولمشدر مبلغ 1900 عن معامله مبلغ مذكور 200 اسیاب سیل در قرب قریهٔ طكوزجلو تابع اجه اواسى حجرات خرابدر و برنجه یرلرى وامرودلغیله على بك اوغلى الیاسدن صاتون المش مذكور دكرمن بیله 10.000 مذكور چفتلوكك ثلثانى بوندن اقدم مذكور مسجده وقفیت اوزره متصرف اولنورمش و ثلث مذكور محمد بكوك قیز قرنداشى ملك خاتون ملكیت اوزره متصرف ایمش صكره مذكوره ملك خاتون دخى تسع و تسعین و ثمانمایه یلنده كندو حصه‌سنى داخى مسجد ایچون وقف مسجدده ادوب امام اولان متصرفدر بر موجب وقفیه حاصل چفتلك مذكور فى سنه 1050 ....»

270 — Mesih Paşa vakfı

Fâtih ve Bâyezid II. vezirlerinden Mesih Paşanın Gelibolu'da bir câmii ve bunun vakfı vardı. Bu vakfın Gelibolu'da bir köyü — *haymâneleri, artakçıları* v.s. ile ← kervansarayı, başhâne, bozahânesi, Bursa'da bir hamamı v.s. mevcuddu. Vakfiye târihi 888, ve 925 de mütevellisi Mesih Paşanın torunu Ahmed Bey, olan vakıf bu târihte şöyle tahrir edilmişti: [697]

« وقف مسیح پاشا نفس كلیبولى‌ده واقع اولان جامعنه صرف اولنور متولى بر موجب وقفیه احمد بك ولد على بك بن مسیح پاشا المرحوم مشارالیه متولى احمد بك مرفق اله اسكندر بن عبدالله ناظردر تاریخ وقفیهٔ اوقاف مذكوره سنه ثمان و ثمانین و ثمانمایه قریهٔ اكسمیل تابع اورشل یورى پاپاس میخال ... نو یافته جدید عن‌قریهٔ مذكوره ... خایمانها خیمانه‌خراجن ویرورلر ... اورتاجیان ... جماعت مسلمین ... حاصل اعشار ... عشر سبزه وباغات ... باج خمركه خارجدن كتوررلر و بدعت خنازیر ... چایر خاصه و سازلق .. یكون 12.608

كاربان سراى در نفس شهر كلیبولى در نزداسكله باشخانه در بازار ماهى بوزاخانه در بازار ماهى
فى سنه 1400 فى سنه 1410 فى سنه 360

مقاطعه حمام در شهر بوروسه مذكور حمام مرمتى ایچون بیلده ایكیشر بیك اقچه خرج اولنور دیو ضابطلرى خرج كوسترددى فى سنه 7348

---

[699] *ayn. deft.*, var. 253

[697] krş. *ayn deft.*, var. 256 v. dd. Mesih Paşanın burəda görülen Ali Beyden başka Mahmud Çelebi adında diğer bir oğlu vardı ki, 12 safer 909 da [6.VIII.1503] Pâdişah kendisine bir ihsanda bulunmuştu «انعام محمود چلبى بن مسیح پاشا» (krş. İnkilâp kütüph., *Muallim Cevdet Yazm.* O. 71, s. 8) Diğer bir oğlu ise, Bâli Bey, bu sırada, *Vâlçterin mîrlivâsı* idi.

« توكر بالى بك بن مسیح پاشا میرلواء ولجترین‌كه پیش كش آورد فى 10 ربیع‌الاخر 909 [2.X.1503] نقدیه 300 جامه عن قدیفهٔ بروسه ثوب » (*any. deft.*, s. 15)

باشخانه در شهر بورسه حصه — چفتلك چال باغچه در اناطولی تابع کوزلحصار
فی سنه 330 — فی سنه 4323

یکون	جماً
15.171	27.779

المصرف بر موجب وقفیه .... الوظایف بر موجب وقفیه .... خرج سایره ....

... تولیت اولا کندو نفسنه وکندودن صکره اصلح ابنایه نسلاً بعد نسلٍ واولاد انقطاعندن صکره امور تولیت پادشاه جانبندن تفویض اولنوب امین و صالح کسنه نایب منابدن غیری یومی اون الجه اله متولی نصب اولنه دیو مشروطدر

قضیه مرحوم مسیح پاشانك کلیسولیده بنا اولنان مدرسه‌سی نا تمام ایکن ولایت اناطولیده لوای صاروخانده کوزلحصار توابعنده واقع اولان چال باغجه و قوری و قوغا لوجه و ایازمند توابعنده قره آیید دیمکله معروف مزارع حدودی و سنوری اله مدرسه‌یه تعیین اولنوب انوك اوزره وقفیه یازدورلمش ایمش بعده مدرسه تمام اولیوب و محصولات مزارع داخی جهت تدریسه و طلبه‌یه وفا ایتیوب و جهت داخی تعیین اولنیوب و جامعك اوقاف داخی مساعد اولیوب حاصل خرجه وفا ایتدوکی در دولته عرض اولنماغین سنه عشرین و تسعمایه محرمنك اوایلنده [26.II.1514] حکم شریف عالیشان ویرلوب ذکر اولان چال باغجه و قوری قوغالوجه و قره آیید نام مزارع محصولی جامع مصارفنه صرف اولنه دیو حکم همایونده بیورلمشدر شمدی بروجهله و اناطولیده واقع اولان اوقافك محصولی جامعه صرف اولنور

جماً خرج فی سنه	الزیاد خرج عن الاصل
32.255	4476 «

271 — Mustafa Bey (İskender Paşa damadı, *Niğbolu mîrlivâsı*) vakfı

Eskihisar-Zağra'da *Naldöken* (İshaklı), *Dânişmendlü*. *Papas* (Arabacı), *Bozdoğancı*, *Toprak-hisarı* köylerini Bâyezid II., İskender Paşa damadı ve *Niğbolu mîrlivâsı* Mustafa Beye temlik etmiş, oda, bunları, Niş'de yaptırdığı *muallimhâne*sine ve *Naldöken* köyündeki *câmiine* vakfetmişti. 923, 932 ve 935 tahrirlerinde vakıf kaydi şudur [698]

« وقف مصطفی بك داماد اسکندر پاشا میرلوا کهنهٔ نیکبولی سابقا مرحوم سلطان بایزید خان مذکور مصطفی بکه قریهٔ نمل دوکن و قریهٔ دانشمندلو وقریهٔ پاپاس هبه و تملیك ادب صدقه

[698] krş. *77. n. deft.*, s. 551 v; dd.: *136 n. deft.*, var. 52; *138 n. deft.*, var. 39; *370 n. deft.*, s. 85. Murad. III. devrinde vakfın vaziyetinde değişiklik yoktur, bu köyler halkının bütün avârızdan muaf oldukları tasrih edilmiş, burada yerleşmiş bulunan azadlıları evlâdları ellerinde çiftlikler kaydolunmuştur. Bu sırada *Naldöken* 4014, *Dânişmendlü* 3532, *Bozdoğancı* 2747, *Toprak-hisarı* 1746, *Papas* (Arabacı) 3147 akçe hâsıla mâlikti (krş. *470 n. tapu detf.*, 112 sıra n.).

اٴنمش ایمش بعده مذکور مصطفی بك ذکر اولان اوچ پاره قریهٔ قصبهٔ نیشده بنا ایتدوکی معلم‌خانهٔ و قریهٔ نعل دوکنده بنا اولناجق جمعه‌سی مصالحنه وقف اٴنمش ملك نامه‌سی و وقف‌نامه‌سی کورلدی

قریهٔ نعل دوکن نام دیکر			قریهٔ دانشمندلو			قریهٔ پاپاس نام دیکر عریجی		
اسحاقلی‌خانه‌مسلم	مجرد	حاصل	خانه‌مسلم	مجرد	حاصل	خانه‌کبر	مجرد	چنکانیان کبران حاصل
21	5	2200	15	10	2550	6	1	61 1190

قریهٔ بوز دغانجی مذکور قریهٔ نعل دوکن سنورنده اتورب زراعت ایدوب عشرلرین وقفه ویرلر

خانه‌مسلم	مجرد	حاصل
18	1	1565

قریهٔ طوپرق حصاری مذکور قریه داخی نعل دوکن سنورنده اتورب عشرلرین وقفه ویرلر

خانه‌مسلم	مجرد	حاصل
7	2	«578

272 — Mustafa Bey (*mîr-alem-i Teke*) mülkü

Bâyezid II., Dimetoka'da *İlıcalu* (veyâ *Elcelü*) köyü ile *Topalak mezreasını Teke mîralemi* Mustafa Beye temlik etmiş, o da buralara, 895 sıralarında, mülkiyet üzere mutasarrıf bulunmuştu : [699]

« ملك مصطفی بك میر علم تکه الحاله هذه پادشاهمز سلطان بایزید خان خلدالله سلطانه اشبو الجلو نام کویله توپلاق نام مزرعهٔ مذکور مصطفی بکه مزید مرحمت ایدب مکلکه ویرمیش اولنده توقیع شریف سلطانی واردر جمیع توابع و لواحقیله ملکیت ازره متصرفدر.

قریه الجلو ... مزرعهٔ توپلاق .... یاغجیان پادشاه ....

جمعاً خانه	مجرد	یاغجیان حانه حاصل
29	9	« 6381

273 — Mustafa Paşa (Koca, Maktul) vakfı

Bâyeezid II, devri vezirlerinden ve sadrâzam Koca Mustafa Paşanın İstanbulda *Sulu-Manastır* civârında câmi, imâret, medrese, mektep v. s. ve *Eyüb* taraflarında diğer bir câmi ile Yenice-Karasu'da imâreti ve Nevrekob'da câmi ve mektebi vardı, ve bu tesisleri için İstanbul'da ve Rumeli'nin muhtelif yerlerinde geniş evkafı mevcuddu. *Mustafa Paşa vakfının* XVI. asır ortalarında tahrir edilmiş bir hulâsasını esas itibâriyle, aşağıya nakledecek ve Rumeli'de muhtelif yerlerde bulunanları, diğer tahrir defterlerinden alarak. hâşiyelerde göstereceğiz. 953 târihli *İstanbul tahrir defteri*ndeki kayıt şudur: [700]

« ناحیهٔ جامع مصطفی پاشا المرحوم

وقف‌المرحوم المغفور السعید الشهید مصطفی پاشا بن عبدالمعین برای جامع شریف و عمارت

[699] krş. *20 n. tapu deft.* var. 129.

[700] krş. *251 n. tapu deft.* s, 644/656 v. dd.

و مدرسه و خانقاه و مکتب خانه در محروسهٔ استانبول در قرب صولو مناستر و جامع شریف اخر در قرب باب حضرت ابی ایوب انصاری علیه‌الرحمه‌الباری در محروسهٔ مزبوره و عمارت دیکر در یکیجهٔ قره صو و جامع شریف دیکر و مکتب خانهٔ اخر در قصبهٔ تورقوب تابع ولایت روم ایلی بر موجب وقفیه بامضاءالمرحوم محمد بن الحاج حسن القاضی بالمسکر المنصوره

اصل وقف در محروسهٔ استانبول و غیره — در محروسهٔ استانبول

حمام بزرك چفته در قرب — دکاکین در قرب عمارت واقف — حجرات در نزد عمارت
عمارت واقف مزبور — مع سرخانه و دکان قصاب — 8 باب حاصل 864
حاصل فی سنه 65.000 — 81 باب حاصل فی سنه 12.696

باغچهٔ جامع کبیر در قرب عمارت — بوستان در قرب صولو مناستر — زمین مقطوع درزدم درقرب جامع کبیر
حاصل فی سنه 220 — 2 قطعه 690 — حاصل فی سنه 175

باغچهٔ بزرك در قرب صولو مناستر — دکاکین در بازار اقسرای — حجرات در قرب دکاکین مذکوره
حاصل 2830 — 17 باب حاصل 2928 — در سوق اقسرای حاصل 864

بوستان بزرك درقرب ضریخانهٔ عامره — دکاکین دراطراف خانهٔ بزرك — خانهٔ کوچك درمقابلهٔ خانهٔ بزرك
مع حجرات.. 47 باب 12.000 — 11 حاصل 2000 — 22 باب حاصل 6000

دکاکین در اطراف خان کوچك مع — زمین مقطوع در عهدهٔ نشانجی بك — زمین مقطوع درفرن خبازی
سرخانه 35 باب حاصل 6390 — در نزد خان کبیر حاصل 400 — در اوقاف پیری پاشا 400

دکاکین در قرب حمام میری — حجرات درقرب حمام میری متصل به — دکاکین مع حجرات درقرب حمام میری
6 باب حاصل 2800 — دکاکین مذکوره 14 باب 1200 — 19 باب دکاکین 29 باب حجرات 3000

خانهاء در محلهٔ چلبی اوغلی — دکاکین در قرب مسجد چلبی زاده — دکاکین در اندرون باب ماهی
19 باب حاصل فی سنه 4940 — 10 باب حاصل فی سنه 2000 — 22 باب حاصل فی سنه 16.000

دکاکین در اندرون باب بلاط — خانهاء در اندرون باب ماهی — حجرات در اندرون باب ماهی
4 باب حاصل 2700 — در نزد دکاکین 2 باب 740 — در قرب خانهاء مزبوره 1866

زمین خانه خراب دوقرب اسکله مرمر — دکاکین در اندرون باب — حجرات در قرب حمام بلاط
حاصل فی سنه 1000 — حضرت ابی ایوب 28 باب 4248 — 6 باب حاصل 960

خانهاء در اندرون باب حضرت — حمام در نزدباب حضرت ابی ایوب.... — بوستان در اندرون باب حضرت
ابی ایوب .. 28 باب 360 — حاصل فی سنه 13.000 — مشارالیه حاصل فی سنه 2300

زمین مقطوع در اندرون باب — چایر در خارج باب ادرنه — خانهاء متعدده مع حجرات در قرب
مشارالیه حاصل 160 — 1 قطعه حاصل 250 — جامع مزبور برای سکناء امام...

خانهاء متعدده بیرونی ودرونی — خانهاء مع اخورو باغچه در قرب — خانهاء فوقانی و تحتانی در
...برای سکنای شیخ خانقاه — عمارت وقف برای سکنای مدرس — محلهٔ الاجه حمام

در ولایت روم ایلی

قریهٔ پیکار باشی وتوابعها تابع قضاء ویزه حاصل فی سنه 11.000 [701]
قریهٔ ڤرق‌علی تابع قضاءمعلقره مع توابع واسیاب حاصل فی سنه 9540 [702]
قریهٔ قرجه قولاغوز مع مزارع وبرایع تابع قضاء خیره بولی حاصل فی سنه 3500 [703]

در قضاء دیمتوقه [704]

قریهٔ ایمیرلو تابع قضاء ادرنه
در ناحیهٔ دیمتوقه حاصل 5489
قریهٔ قورجو مع مزارع حاصل فی سنه 1835
قریهٔ قاضی حاصل فی سنه 6581

---

[701] *Pınar-başı* ve tâbibleri olarak toptan gösterilen *Vize evkafı*, 935 târihli tahrir kaydında şöyledir : (krş. *370 n. deft.*, s. 290)

وقف مصطفی پاشا قریهٔ اروق نصوح تابع ویزه ... قریهٔ صوفیلر نام دیکر دلولر... قریهٔ اوغورلو نام دیکر پیکار باشی

یکون در قضاء ویزه 6981 قرا 3 خانه‌مسلم 20 مجرد 1 خانه کبران 43 «

[702] 925 tahririnde bu köy *Malkara kazâsı vakıfları* arasında zikredilmekle beraber, *İbri*'ye tâbi gösterillmiştir. Şu malûmat vardır (krş. *75 n. tapu deft.*, var. 279)

« وقف مصطفی پاشا استانبولده یدی قله جانبنده واقع اولان عمارتنه صرف اولنور قریهٔ قریق علی تابع ابری مذکور قریه اصلده قصاب‌اوغلاریندن محمد بکوك والده‌سی صاروجه بك قیزی جوهر خاتونك ملکی اولوب قصاب اوغلی علی بکوك اوغلی مذکور محمد بکدن مصطفی پاشا بیع شرعیه اله صاتون الوب وقف ایتمشدر صاتون الدوقلری حجت شرعیه و وقف نامه کورلدی و قریهٔ مذکوره رعایاسی عوارض دیوانیه‌دن معاف ومسلم اولالر دیو حکم همایونلری واردر ...

حاصل اعشار قریهٔ مزبور .... یکون 7128 «

[703] 935 de bu köy mülk ve *İstanbul'daki imârete* vakıf gösterilmiştir krş. (*370 n. detf.*, var. 161)

«ملك مصطفا پاشا صاتون الوب وقف عمارت در استانبول قریهٔ قراجه قولاغوز تابع خیره بولی [در لواء ویزه] خانه 25 مجرد 8 حاصل 6555 «

[704] Bu üç köy 925-935 tahrirlerinde *Dimetoka*'da yazılmış ve şu izahat verilmiştir (krş, *77 n. deft.*. s. 269 v. dd.; *136 n. deft.*, var. 18; *138 n. deft.*, var. 11; *370 n. deft.* s. 36 v. d.):

«وقف مصطفی پاشای مقتول قریهٔ قاضی‌سابقا دفتر عتیقدن اول اولان کهنه دفترده تیمارلر ایمش بعده مرحوم سلطان بایزید خان زمانده قوجه داود پاشانك رومده اولان املاکیله استبدال اولنمش ایمش استبدال نامه‌سی و مقرر نامه‌سی اولوب بعده مرحوم مصطفا پاشا استانبولده عمارتنه و جامعه و مدرسه‌سنه وقف ایتمش مرحوم داود پاشا اوغلی محمود چلبی‌دن بیع شرعی‌الا صاتون الدقدن صکره انکار ایدوب در دولتده طلب ادیجك خداوندکار حضرتلری اول زمانده شرعله کورلسون دیو قاضی عسکره امر اولندقده شرعله بیع اولندوغی ثابت اولوب حجت شرعیه ویرلمش

در قضاء یانبولی [705]

اسیابها مع مزارع که یخشی بیك و محمود بك ابن اسکندر بك بن میخال خریده بود 5 کوز حاصل فی سنه .

اسیابهاء از مسعود چلبی ابن رقاص سنان بك خریده بود 5 کوز حاصل فی سنه

در قضاء قلبه [706]

اسیابها مع دنك‌در نهر خلیل‌المعروف نهر
قریهٔ طوغانجی 400 قلاغوزلو 10.000

حمام درنفس تاتار بازاری [707]

حاصل فی سنه 400

در قضاء لوفجه تابع نیکبولی [708]

قریهٔ طویران اوباسی 2554 قریهٔ راسل بك که مرحوم سلطان سلیم خانه ستاده بود

حجت شرعیه موجبنجه مقررنامه واردر دیو دفتر عتیقده مقید بولنوب حالیا دخی بو منوال ازره وقفه تصرف اولنور

	خانه‌مسلم	مجرد	حاصل
	37	2	5000

قریهٔ مصلح‌الدین نام دیکر قوروجی دفتر عتیقده تیمار ایمش حالیا مصطفی‌پاشای مقتولك وقفیدر بو داخی مذکور داود پاشا اوغلی محمود چلبی‌دن صاتون النمش ملکی ایمش بونك دخی وقفیه‌سی همان قاضی کوی کبیدر خانه‌مسلم 19 مجرد 5 حاصل 2500

قریهٔ ایمیرلو نام دیکر صاروجلو وقف مصطفی پاشای مقتول‌المزبور تابع دیمتوقه دفتر عتیقده ملك ایاس پاشا دیو قید اولنمش مذکور مصطفی پاشا ایاس پاشا اوغلی محمد چلبی‌دن صاتون الوب استانبولده اولان عمارتنه وقف ادوب حالیا عمارتنه صرف اولنور یوه‌سی و قاچقون و بیت‌المالی ومال و غایب و مال مفقود ورسم اغنام وقفکدر و سربست‌در چفتلك حصار بکی در تصرف حسین بك ولد تیمور طاش خانه‌مسلم 31 مجرد 3 حاصل 8500 »

Murad III. devrinde *Eymirlü* «ایمرلو» *Edirne* kazâsına (hâsıl 10950), *Kadı* (hasıl 9009) ve *Muslihiddin* (Korucu) (hâsıl 4322) köyleri *Dimetoka kazâsına* bağlı gösterilmiştir (krş. *470 n, tapu deft.*, 64 sıra n.)

[705] 935 de *Yanbolu evkafı* arasında Mustafa-Paşanın satın aldığı bu değirmen ve mezrealar tahrir edilmemiştir (krş. *370 n. deft.*, var. 255).

[706] Kezâ eyni tahrirde bu değirmenlerden bahis yoktur. (*ayn. deft.*, s. 112 v. dd.)

[707] Bu vakıf hamam da mevcud değildi (*ayn. deft.*, s. 127).

[708] Lofca'ya tâbi bu *Toyran-obası* köyü 935 sıralarında Mustafa Paşanın kızı Hundi'nin vakfıdır (*ayn. deft.*, var 299)

« اوقاف مذکورین در قضاء لوفجه

وقف حوندی دختر مصطفی پاشا المقتول قریهٔ طویران اوباسی .. خانه 51 مجرد 23 حاصل 5381 »

در قضاء یکیجهٔ قره صو [709]

قریهٔ قزیلجه	قریهٔ دلوبدرلو	قریهٔ کراوس...	حمام مع دکاکین در نفس یکیجه قره صو
5000	2976	55 باب	53.590

در قضاء درامه [710]

قریهٔ قودینالی مع اسیابهاء و دنك	قریهٔ الویروخور مع اهالیٔ قریهٔ قودینالی	قریهٔ لوندو
اسیابها 6 کوزدنك1 کوز 29.946	حاصل 14000	15.448

قریهٔ مصود موری تابع قضاء مزبور	قریهٔ قوسله وقورین مع قریهٔ آقلابان	اسیابهاء چری باشی
مع قریهٔ بوسانی 8033	وقریهٔ خراستانی 12.719	2 کوز 2291

اسیابهاء استانجه	اسیابهاء تروشیانی	اسیابهاء کشش
8 کوز حاصل 2753	6 کوز حاصل 4304	6 کوز حاصل 4032

در قضاء سیروز [711]

نفس سیروز خار مع دکاکین و دباغخانها در محلهٔ دباغخانها حاصل فی سنه 7400

درقضاء نورقوب [712]

قریهٔ صویوشنه مع اسیاب	حمام در نزد نورقوب	قریهٔ مصونشته	قریهٔ قورلاق
2 کوز حاصل فی سنه 775	7000	مع اسیابهاء 4775	12.800

---

[709] 937 de Yenice Karasu'da yalnız *Kızılca-köy* قزیلجه کوی (kâne 42, müc. 32, hâsıl 3838) ve *Delü-Bedirlü* دلوبدرلو (hâne 16, müc. 23, hâsıl 1576) köyleri *Mustafa Paşa vakfı* olarak tahrir edilmişti (krş. *167 n. deft.*, var. 15).

[710] 937 de Drama'daki *Mastafa Paşa vakfı* geliri cem'an 48.813 akçe idi ve aşağı-yukarı ayni köyleri-biraz farklı bir imlâ ile- mevcuddu: *Kalvirohor* قالوروخور (hâne müsl. 6, hâne gebr. 56, hâsıl 8375), *Kodunyani* قودونیانی (hâne müsl. 33, müc. 14, hâne gebr. 26... hâsıl 22327), *Londo* لوندو (hâne müsl. 5, hâne gebr. 15... hâsıl 9234), *Monodondra* موندره نام دیگر قره اغاج (hâne 10, hâsıl 4941), *Dimne* (Kosala) دیمنه نام دیگر قوسالا (hâne 2, hâsıl 1806), *Kronin* قرونین (hâne müsl. 2, hâne gebr. 17, hâsıl 2130) (krş. *ayn. def.*, var. 20).

[711] 937 tahririnde *Serez vakıfları* arasında Mustafa Paşanın burada zikredilen evkafı yoktur (*ayn. deft.*, var. 37 v. dd.).

[712] 937 tahririnde *Nevrekob kazâsı*nda sâdece *Dandopişte* دوندوپشته köyü (hâne müsl. 8, gebr. 88... hâsıl 14085) ile *Yanoş* یانوش *çiftliği* (hâsıl 523) ve *Katlıca* (Balabandeğirmeni) *mezreası* (hâsıl 1901) *Mustafa Paşa vakfı* olarak tahrir edilmiştir. (*ayn. deft.*, var. 28).

مزرعهٔ یانوش‌در قریهٔ بلی دوا قریهٔ درانوا مزرعهٔ قوری اسیابهاء بلبان اسیابهاء یانوش
قریهٔ‌مویرلهی 5800 9600 7870 3580 2750 9600

اسیابها طوسلی باشی اسیابها قریهٔ مصونشته چایرها
850 300 2 قطعه 1000

در قضاء استروجه [713]

حمام در نفس اوستروجه دکاکین مع بوزخانه و باشخانه در نفس م
حاصل فی سنه 3000 حاصل فی سنه 4000

در محروسهٔ سلانیك [314]

کاربان سرای بزرك کاربان سرای کوچك دکاکین در اطراف کلنجك دکاکین شیره فروشان
حاصل فی‌سنه 7000 1500 35باب‌حاصل‌فی سنه 11.982 4 باب 1776

دکاکین در قرب باب واردار دکاکین المعروف بازار کلنجك اودهاء فوقانی وصفهها
4 باب 666 29 باب 4900 در قرب مرادیه المعروف
بپازار کلنجك
حاصل فی‌سنه 1680

اسیابها در قرب سلانیك در قریهٔ اخومار تابع قره‌فریه قریهٔ قره اوغل تابع سلانیك
اب کوبلو 11 کوز 5758 حاصل فی سنه 8800 حاصل فی سنه 6374

قریهٔ راحوویج تابع سلانیك مزرعهٔ استانبول تابع سلانیك
حاصل فی سنه 7485 حاصل فی سنه 251

در قضاء ابنه بختی

دکاکین مع خانهاء یهودیان خانهاء یهودیان در دائرهٔ ابنه بختی دباغ خانه مع اسیاب در ابنه بختی
در نفس ابنه بختی 1336 20 باب حاصل فی سنه 1980 حاصل فی سنه 1070

کاربان سرای درنفس ابنه بختی باغجها وباغ اشتریو و مزرعه دکان جدید دوقرب کاربان سرای
حاصل فی سنه 4597 و چایرها حاصل 4597 حاصل فی سنه 180

حیدرخانه درپیش کاربان سرای اسیابها در قضاء مزبوره
حاصل فی سنه 720 5 کوز حاصل 760

[713] 937 tahririnde Ostrumca'daki *Muatafa Paşa evkafı*ndan bu hamam, dükân v. s. tahrir edilmemiştir (*ayn. deft.*, var. 106 v. dd.).

[714] 937 de Selânik'de *Mustafa Paşa evkafı* sâdece *Kara-oğlu* قره‌اوغلی köyü (hâne 29, müc. 8, yamak 3, hâsıl 2963) idi (*ayn. deft.*, var. 53).

در لواء اولونیا

اسیابها 6 کوز اسیابها در قضاء ازکری قصری حمام در نفس دراج اسیابها در قضاء مزاکیه
حاصل فی سنه 13.000 6 کوز حاصل فی سنه 4100 3000 4 کوز حاصل 5100

در ولایت اناطولی

قریهٔ بستجاق تابع قضاء بولی
حاصل فی سنه 3000

المصارف

اشرفیه برای خدمهٔ روضهٔ منورهٔ حضرت رسالت ..... 300 سکه

الوظایف

بجهت جماعت مدرسه فی یوم 78 فی سنه 28080
جهت تدریس فی یوم 50 جهت طلبه فی یوم 26 جهت بواب فی یوم 2
بجهت وظیفه خوران جامع شریف و معلم خانه و نفقهٔ صوفین در خانقاه فی یوم 113
فی سنه 40.680
جهت خطابت... امامت ... سر محفل... تعلیم ... خلیفه ... مشیخت ... نفقهٔ
وصوفین در خانقاه ...
بجهت جماعت وظیفه خوران عمارت مزبوره فی یوم 46 فی سنه 16.740
جهت مشیخت ... وکیل خرج ... کیلاری ... خبازین ... مرمتی ... اخوری ...
بجهت جماعت ضابطان اوقاف و وظیفه خوران متفرقه در محروسهٔ استانبول وغیره فی سنه 144.640
جهت تولیت ... نظارت ... جبایت استانبول ... کتابت او ... جبایت قلیه ...
بجهت اخراجات مطبخ عمارت مرحوم مصطفی پاشا المرحوم درمحروسهٔ استانبول برموجب شرط واقف
کوشت وقیه 5 دقیق برای نان 6 کیل ... ارز برای شوربا 2 کیل ... عسل ... روغن ....

اصل محصولات اوقاف مرحوم مصطفی پاشا فی سنهٔ کامله 558.041

منها المصارف

الوظایف 156.800 الاخراجات الباقی

شرط واقف اولدرکه اوقاف مزبوره‌نك جملهٔ محصولاتندن اولا روضهٔ مطهره خدامنه و مدینهٔ
منوره صلحاسنه صرف اولنمق هر یلدده اوچ یوز سکه اشرفیه ارسال اولنه و تولیت اصلح اولاد
طلبیه‌نك اولا انلردن ضکریه اصلح اولاد اولادك اولا نسلاً بعد نسل بطناً بعد بطن و بعدالانقراض
اصلح عقباسنك اولا انلردن ضکریه اصلح ابناء عقبانك اولا علی ما تعاقبو و تناسلو وبعدالانقراض

اولوالامره مفوض اولوب اخره مقید اولنه ومرمت اوقاف ورقبهٔ جهات اوزرنه مقدم اولا وبرقاچ مرمات واقع اولسه صویك مرماتی سایر مرمات اوزرینه مقدم اولا و خانقاه بر شیخ سالك اولوب تمکن ادن صلحاء ارشاد و تربیت ایدوب نفقه‌لری ایچون یومی یکرمی اقچه ویرله ومدرسه‌نك مدرسنه یومی قرق اقچه ویرله اکر بر عالی قدر کسنه مدرس اولورسه اللی اقچه وظیفه‌سی اولا و مادام که وقف مساعد اولا کسنه‌نك وظیفهٔ معینه‌سندن نقص اولنمیه و اکر حوادث زمان ایله وقفده نقصان کورولورسه اهل وظایفك وظیفه‌لری نسبت عادله اوزره توزیع اولنه و اکر جمله مصارفدن فضله زواید قالورسه ما فضل مرمت ایچون محفوظ اولوب وقت حاجتده رقبه‌یه صرف اولنه و یاخود وقفه انفع نسنه النوب وقفه الحاق اولنه و ارباب جهات و اهل وظایف واقفك عتقاسندن و ابناء عتقاسندن و اخلافندن صالح و اول خدمته لایق کسنه بولنورسه انلر اولا بولنماز ایسه اخره ویرله و اصول اوقاف مرور زمانله منهدم اولورسه ثانیاً و ثالثا ـ و رابعاً اعاده ممکن اولدقجه اعاده اولنه و اعاده ممکن اولمز ایسه فواید اوقاف فقرا و مساکینه صرف اولنه »

274 — Nasuh Bey (*Silistre, Taş-İli, İşkodra* «İskenderye» *mîrlivâsı,* Şehzâde-Şâh Hatun zevci) vakfı

Bâyezid II. damadı ve, yukarıda bahsettiğimiz gibi, Şehzâde-Şah Hatunun zevci olup, *İşkodra, Taş-İli,* ve *Silistre* mîrlivâlıklarında bulunduğu anlaşılan Nasuh Bey Edirne'de bir muallimhâne ile Dimetoka'da zâviye, mescid ve Dimetoka'ya (yahut *Uzun-Köprü*) bağlı *Bey-köyünde* bir câmi ile bir mektep yaptırmış, ve Pâdişah tarafından kendisine temlik edilen bu köyü bu hayır müesseselerine vakfetmişti. 890-895 sıralarındaki tahrir bu mülkü tesbit etmiş [715],

« ملك نصوح بك میرلواء اسکندریه پادشاهمز سلطان بایزید خان اشبو کوی هبه و تملیك ایدوب باغشلمش جمیع توابعیله و لواحقیله ملکیت ازره تصرف اولنور براتی کورلدی

قریهٔ بك ملك مذکور .... قریهٔ حاجی نام دیکر چلتوکجی خالی رعیتلری مذکور بك کوینده اتوررلر .....

جمعاً خانه 39 مجرد 6 حاصل 4760 »

925-935 tahriri de bu mülkün vakfedildiği yerleri şöylece göstermiştir: [716]

« ملك نصوح بك میرلواء سلستره مرحوم سلطان بایزید خان مذکور نصوح بکه هبه تو تملیك ادوب مذکور داخی دیمتوقه‌ده زاویه‌سنه و بك کوینده اولان جامعنه و مکتب خانه‌سنه و مذکور

[715] krş. *20 n. tapu deft.* var. 126.

[716] krş. *370 n. deft.*, s. 41: *77 n. deft.*, s. 293 v. d.; *136 n. deft.*, var. 20; *138 n. deft.*, var., 13: Murad III. devrinde bu köy *Cisr-i Ergene*'ye tâbi gösterilmiş ve 14.431 hâsıl kaydolunmuştur (krş. *470 n. deft.*, 32 sıra n.).

زاویه متصل اولان مسجدنه وقف اتمش مرحوم بایزید خان و پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلرندن مقررنامه‌سی وار الان وقفیت ازره تصرف اولنور قریهٔ بك کوپی خانهٔ مسلم 45 مجرد 14 حاصل 25.200 اصل مال وقف نصوح بك‌تقدیه 866.000 حاصل مرابحهٔ تقدیهٔ مزبوره بهر 10 فی 11 86.600 «

Burada, vakfedildiği bildirilen 866.000 akçeden başka, — veya bunun bir kısmı olarak —, Edirne'de de, *Hazinedar Sinan bey mahallesi*nde tesis edilen, muallimhâne masrafı için 40.000 nakid akçe vakfetmişti. 976 tahrir kaydi bunu şöylece göstermektedir: [717]

« وقف معلم‌خانهٔ نصوح بك میرلواء طاش ایلی در قرب جامع علی پاشا وقفیه‌سی ضایع اولوب دفتر عتیق موجبنجه یازلدی مرحوم نصوح بك ذکر اولان معلم خانه مصالحی ایچین قرق بك نقد اتچه وقف ایلش‌که مرابحیه ویریلوب دخی معلم خانه مصالحنه صرف اولنه المصرف جهت معلم ... شرط واقف معلم حافظ و صالح اوله و خلیفه دخی صالح اوله و متولی دخی امین و صالح اوله و بو مصارفدن زاید قلانی مرمت بیت تعلیم اوله و مرمتدن زاید قلان حفظ اولنوب وقف ایچون ملك صاتون النه شمدیکیحالده متولی محضر احمددر مزبور قرق بیك اتچه‌دن یوسف نام کسنه متولی ایکن بر مقدار اتچه‌سن تلف ایلیوب مفلساً وفات ایدوب اوتوز بیك اتچه قلمشدر دیو دفتر عتیقده قیداولمش حالیا یکرمی یدی بیك التیوز اتچه قلمشدر »

275 — Sadık Koca-Hızır Bey çiftliği vakfı

Keşan'da satın aldığı ve bunun için elinde *mülk-nâmesi* ile *kazasker hucceti* ve Bâyezid II.'in de verdiği bir *mukarrer-nâme*nin bulunduğu çiftliğini, Koca Hızır Bey adında birisi, Ohri'de yaptırdığı zâviyeye vakfetmişti. 925 sıralarında Hızır beyin azadlıları ve azadlılarının çocukları bu çiftlikte sâkindi. Murad III. devrinde ise, bunlardan başka oldukça kalabalık diğer reâyâ da bulunuyordu. 925-935 tahrir kayıtları şudur: [718]

« وقف زاویهٔ حضر بك در اوخری چفتلك صادق قوجه حضر بك صاتون المش الندم ملك نامه‌سی وقاضی عسکر حجتی واردر و مرحوم سلطان بایزید خاندن مقررنامه‌سی واردر قوجه حضر

[717] krş. *1070 n. deft.*, s. 341; Nasuh beyin 909 da *Niğbolu mirlivâsı* olduğunu da, zevcesi Ayşe Sultan'a yapılan bir ihsan sebebiyle, biliyoruz (krş. İnkılâp kütüph. *M. Cevdet Yazm.* O. 71, s. 21)

« انعام به دختر حضرت خلد ملکه زوجهٔ نصوح بك میرلواء نیکبولی
نقدیه قدیفهٔ مذهب چاتمه قرمزی کمخاء مذهب چاتمهٔ فرنکی .... »
15.000 فرنکی بذراع بروسه

[718] krş. *77 n. deft.*, s. 404; *370 n. deft.*, s. 63; *136 n. deft.*, var. 42; *138 n. deft.*, var. 28; *470 n. deft.*, 42 sıra n.

بك داخی اوخریده بنا ایتدوکی زاویه‌سنه وقف ایتمش وقف نامه‌سی کورلدی
جماعت ازاده‌کان واولاد ازادکان حضر بك المزبور
« خانه مسلم 7 حاصل 1240

276-- Sinânüddin Yusuf Ağa, (Derviş Sinan Bey),. bin Abdulhayy *(Gelibolu mîrlivâsı*, Kapudan) vakfı

Vakfiyeler arasında, sâdece üç varaklık kısmını, başta *Kazasker* Hacı Hasan-zâde'nin tastik ettiği, ortalarda vakıf sâhibi Sinanüddin Yusf Ağa'nın adının bulunduğu ve sonda vakfiye târihi (evâil-i şâban 907 = 9.II.1502) ile şâhidleri gösteren kısmı dercettiğimiz bu vakıf, Gelibolu mîrlivalığında ve Kapudanlıkta (907), sonra, Hersek mîrlivâlığında (912) bulunan Sinânüddin Yusuf Ağa, veyâ, Derviş Sinan Bey, yahut da, Sinan Paşa'ya âittir. Vakfiyede 947 de yapılan ikinci zeyilde merhum Sinan Paşa diye bahsediliyorsa da, 912 den sonraki vazifeleri ve târih-i vefatı kaydedilmemektedir. Bunun, 907 den epeyce evvel Gelibolu sancakbeyliğinde ve kapudanlıkta bulunan, aşağıda bahsedeceğimiz, damad-ı Pâdişâhî Güveyi Sinan Paşa olmadığı, bize göre, muhakkak ise de 922 de Mısır'da şehit olan Hadîm Sinan Paşa olup olmadığı bilinememektedir. Bu vakfiye, Sinan Ağanın, İl basan'da tesis ettiği *Dârüttâlim* ve *zâviye* için, bu kasaba dâhil ve hâricinde, Istanbul'da yaptığı vakıfları bildirmektedir. Vakfiyeler kısmında *fac simile* kısımlardan başka, burada, daha bâzı ehemmiyetli parçalarını nakledelim : [719]

«... جميع المنزل الذى وهب للواقف المشاراليه سنان اغا زيد عزه افتخار الامراء الكرام محمد بك ابن عيسى بك وهو قبضه على الوجه المشروع المشتمل على بيتين سفليين بينهما صفته و حد يقتين و محوطة الكاين فى القصبة المسماة ايلبصان احدى قصبات ولاية روم .... وقف وحبس و سبل و تصدق على مصالح ما ذكر فى هذه الحجة الشرعيه والوثيقة المرعية من دار التعليم والزاوية المبنيتين فى قصبة ايل بصان صينت ... و منها جميع القرية المسماة بيراد شش التى ملكها و هبها و انعمها تاج سلاطين الزمان ... السلطان بايزيد خان بن سلطان محمد خان ... و جوز له التصرف على مايشاء ويريد ومن البيع والوقف والهبة و غيرها و هو قبضها على ما يقتضيه الشرع الشريف ..... و تلك القرية مشتملة على الرسوم الشرعيه والعرفيه و كاينة فى ثوابع القصبة ايل بصان المذكور حدود ما تذكر و تفصل على هذا المنوال فبتداء اولاً من الكنيسة .... و ينتهى الى التل المعروف بقوس دبه ... بيهى كجد ... باق قواق الواقع فى رأس مزرعة محمد بن عمر ... بدكرمن بند ... بقره بتق ... و جوز له التصرف فيها مطلقاً من الوقف و غيره وهو قبض الجميع على ما فى يده من المنشور سلطانى وهذ ما المذكورات من المقعب والمرتعين والاراضى كلها متلاصقة و كاينة بقرب القرية المسماة يارق برغوس من خواص قسطنطينه

[719] krş. ve tafsilât için bk., *Haremeyn mukataası defterleri*, n. 3359/3

صينت عن البلية حدود الجميع تبين و تعين فبتداء اولا من التل المعروف بقرتال دبه‌سى ... و منها جميع المنزل الذى اشتراه الواقف المذكور بالوكالة الشرعية من افتخار الامراء الكرام زبدة الكبراء الفخام سليمان بك بن عبدالله امير لواء اوخرى زيد قدره المشتمل عن البيوت المتنوعة ... الكاين فى داخل دارالعز والخلافة قسطنطنيه بمحلة عمارة المرحوم محمود پاشا طاب ثراه المحدود ... و بملك كان للمرحوم مولانا علاءالدين المعروف بغنار على سى وشمالاً بملك مولانا محى‌الدين الناظر ... و منها جميع احد عشر عدداً من الطاحونة التى اشتريها الواقف المومى اليه من فخر الامراء العظام يعقوب بك بن عبدالله الدايرة على الماء المشهور بماء كوبسو فى نواحى قلبه ... و منها جميع مبلغ ثلثمايه الف درهم فضى رايج سلطان بايزيد خانى عن نصره مفرز من ماله و شرط الواقف ... ثم ان الواقف بعدما وقف على النهج المشروح تلك الاوقاف ... نصب مقرب العتبة العلية العثمانية مقبول السدة السنية الخاقانية مصلح‌الدين مصطفى بن چلبى طراق كاتب مطبخ السلطانى زيد قدره متولياً على الاوقاف المسفور و سلمها و فوض جميع امورها ... »

Zeyl I. den

« الحمدلله منور العالم بالشريعة المضية ... اما بعد فان الدنيا محل غرور ... و لما وقف الله تعالى بالحسنات والخيرات حضرت امير الامراء المكرام مختار الكبراء الفخام الاميرالمعظم بلواء هرسك درويش سنان بك بن عبدالحى ادام الله دولته ... فوقف و حبس و سبل و ابداد و خلد ... ما ذكر انه له و حقه و ملكه و فى يده و تحت تصرفه الى آوان صدقة هذه الوقفية منه و ذلك حمام كاين فى داخل قصبة موصتار من توابع فوجه و فى قربه حديقه تابعة له مع توابعهما و لواحقهما... وقع التحرير فى اواخر اول الجمادين عمت بركاته من شهور سنه اثنى عشر و تسعمائه [18.X.1506] شهود الحال محمد چلبى بن الزعيم حاجى چلبى ... بايزيد بن عبدالله الجندى ... نايب الشرع يوسف بن عبدالرحمن .... »

Zeyl II. den

«هذه حجة صحيحة شرعيه معرب مضمونها عن ذكرما اقرو اعترف ارسلان بن موسى اليهودى بانه قدباع من حسام بن عبدالله المتولى على اوقاف المرحوم المغفور سنان پاشا بن عبدالحى طاب ثراه وهو اشترى و اتباع منه بمعرفة الناظر الكبير ذى الشان الخطر مقرب العتبة العليه السلطانيه مقبول السدة السنية الخاقانيه صاحب الكمالات الانسية والملكات القدسية سنان اغا بن عبدالحى رئيس الرئيس فى الخزانة العامره ماهو ملك له بمال الوقف المذكور عملاً بالشرط الواقع ..... صبرى ذلك و حرر فى اليوم الخامس عشر من صفر المظفر سنه سبع و اربعين و تسعمائه [21.VI.1540]

شهود الحال

فرهاد اغا رئيس المحضرين و سنان بن عبدالله قاسم بن عبدالله و اسكندر بن عبدالله .... »

Bu ikinci zeyilde, bu evkafa yeni ilâveler yapan 947 de baş-hazinedar Sinan Ağa, belki de, Rüstem Paşanın kardeşi kapudân-ı deryâ Sinan Paşadır.

277 — Sinânüddin Yusuf Bey (Yavuzer) bin Sungur vakfı

Bâyezid II. devri ümerâsından Sinânüddin Yusuf Beyin — ki Yavuzer lâkabı ile mâruftur — 890 târihli bir vakfiyesi vardır. Istanbul'daki mescidleri için Dimetoka'da bâzı vakıflar tahsis etmesi ve vakfiyeyi *Edirne kadısı* Mehmed bin Bâyezid'in tescil ve tasdiki, bizi, burada bu zâttan ve tesislerinden bahsetmiye sevketti. Bu vakfiyenin başı ve sonu ile, bâzı dikkate değer kısımlarını naklediyoruz: [720]

« بسم الله الرحمن الرحيم ثبت ما فيه لدى و بين مايحويه بين يدى من الوقف و شرايطه والحبس و ضوابطه و حكمت بصحته و لزومه فى خصوصه و عمومه و انا الفقير محمد بن بايزيد المولى بدارالسلطنه مدينه ادرنه المحميه عفى عنهما

الحمدلله العلى الاعلى الملك الوهاب الذى اعطى كافه عباده نعما و اولى و حمدد .... و بعد فان الامير الكبير ذالقدر الخطير الموقر المكرم والمحترم والمفخم اعز الامراء والاجرا ... مقبول الملوك والسلاطين محب العلماء والصالحين مربى الفقراء والمساكين ... سنان الدين يوسف بك بن صنقور المعروف المشهور ابوه بياوزار ادام الله تعالى توفيقه ... ثم وقف وقفاً صحيحاً شرعياً ... و ذلك جميع ما اشتراه من حضر بك و سيدى بك ابن حاضر بك القطارى بالحجة الشرعيه الصادرة من مولانا محى الدين محمد بن عبداللطيف القاضى بمعدن كش وهو خمسة اسهم من اصل مأتى سهم من قصبة سراى قطار و سهمان من اصل عشرة اسهم من قرية قاشار و بيل وبران ..... و جميع ما اشتراه من ادهم چلبى بن طورسون بك بالصك الشرعى الصادر من مولانا محى الدين محمد بن عبداللطيف الذى كان قاضياً بمعدن كوموش بازارى .....

و جميع ما اشتراه من الياس بك بن اخى بك و هوالذى انتقل اليه بالارث الشرعى من امه المرحومة مه پاشا بنت سليمان بك و من ابيه المرحوم اخى بك بن محمد چلبى و هو ثمانية عشر سهماً من اصل اربعين سهماً من جملة ديوان القدار و نفس القدار مستغنياً عن التحديد للشهرة بمكانه بجميع الحدود والحقوق بثمن معين قدره مبلغ عشرة الاف درهم فضى مسكوك و بثوب واحد و قبضة من الفلوس و قد ثبت ذلك بكتاب مولانا غازى بن سونج الذى كان قاضياً بطرابزون ... وهو جميع النصف الشايع من قرية يوا و قرية ماجار الكائنتين فى ديوان افشار من توابع قاره حصار دمورلو ..... و جميع ما اشتراه بن فضل الله چلبى بن حمدالله چلبى وهو جميع القرية قاره اغاج الكائنه فى ناحيه جرملو الحدالاول الشرق ينتهى الى ويران حاجلر .... و جميع ما اشتراه من يعقوب چلبى بن امير احمد بك بصك مولانا خيرالدين حضر بن طورخان القاضى ببلدة اسكليب ..... بجمله حدود كل القرى المذكوره والمزارع المسطورة و حقوقها و توابعها و لواحقها .... وقفاً صحيحاً شرعياً و حبساً صريحاً مرعياً جازماً ... فى المسجد التى بناه و شيده فى مدينة قسطنطنيه فى داخل باب القبان الدقيق .... فى المسجد الذى بناه الواقف المذكور ايضاً فى مدينه قسطنطينه فى محلة ابن المداس المعروف بابن پاپوشجى .... من جملة القرى الكائنة المدعوة قورو چاى

[720] krş. ve tafsilât için bk. Başbakanlık arşivi, *vakıflar serisi* 162/10

و تای ناق و قزیل ویران و صاتو یوزی وکیله لکن و ارتوق شاه و ابللو وطوولر بجمیع الحدود وکافة الحقوق و عامة الرسوم الداخلة فیها اوالخارجة عنها علی تناهی الوجوه والاسباب علی مصالح عیونه و أبآره و جسوره الکائنة فی ولایة اناطولی وروم ایلی عموما خصوصا فی ناحیة ازنیق و دیمتوقه و غیرها ان یوجد عیونه او أبآره او جسوره حیث یصلح ماهو یحتاج منها الی الاصلاح من طرف الماء و ابنیة الجسور و یرمم ولا یؤخر امر الاصلاح .... و علی ذلك وقع الحکم والتقریر والاشهاد والتحریر فی اوایل شهر ربیع الاخر من شهور سنه تسعین و ثمانمایه [17.IV.1485] شهد بمافیه مولانا محمد بن اسماعیل مولانا سنان بن ابراهیم ... والحاج یعقوب بن عبدالله و حسن بن عثمان ....»

278 — Sinan Paşa (Güveyi, Ayşe Sultan zevci) vakfı

Bâyezid II., damadı Sinan Paşaya 887 de *Edirne*'ye tâbi *Üsküdar nâhiyesinde* ve köylerinde temlikler yapmış [721] bu köylerdeki hristiyan reâyânın da ispençe ve diğer örfî rüsumunu mahsulleri ile ona vermişti. Sonrodan Sinan Paşa, bunları, Üsküdar'da [Edirne] yaptırdığı câmi, kervansaray ve dükânlarına vakfetmişti. Bu köylerden bâzılarında reâyâ *ortakçı* şeklinde olup mahsulleri evvelce yarı yarıya vakıf için alınırken bilâhare bunlar ortakçılıktan feragat etmiş ve mahsulleri diğer reâyâ gibi cizye ve ispençeleriyle birlikte âdet üzere cibayet olunmakta bulunmuştu. Bu vakfa *Üsküdar*'dakilerden mâadâ Kızılağaç'a tâbi *Uyruklı, Işık - pınarı* (Bey köyü) köyleri ve *Ayvacık pınarı mezreası* da dâhildi. *Işık pınarı*na hâriçten gelen haymâne

[721] 890 sıralarında mülk olduğu bildirilerek şu köyler tahrir edilmişti (Krş. *20 n. deft.*, var. 42 v. dd.

«ناحیه اسکودر ملك سنان پاشا منیر علم کلیبولی جمیع توابعی و لواحقیله پادشاهمز سلطان بایزید خان تملیك ایدب باغشلمش نفس اسکودر

خانه مسلم 50 مجرد 15 خانه کبر 33 حاصل مع جزیه 13.408

قریهٔ قانی نام دیکر پرانقو یعقوب خانه 20 مجرد 5 حاصل 3071

قریهٔ اوجیلر خانه 10 مجرد 3 حاصل 1490

قریهٔ نصرتلو خانه 12 مجرد 2 حاصل 3290 قریهٔ قره باشلو خانه 9 حاصل 336

مزرعهٔ قوجه یعقوب یورکلر اکرلر حاصل 330

مزرعهٔ اچه الاك نام دیکر باش کسن اوغلی حاصل 140

قریهٔ اویورقلو تابع قزیل اغاج خانه 29 مجرد 15 حاصل 2735 »

Sinan Paşaya yapılan böyle bir temlikin daha sarih bir târihini diğer bir tahrir defterinden öğreniyoruz (Krş. *7 n. tapu deft.*, s. 323).

«تیمار عیسی و یعقوب مشترك هریك اشرلر «قریهٔ وازانی» ـ قریهٔ مذکوره سنان بکه پادشاه عالمپناه ملك لکن صدقه اتمش اول سببدن دفتر دفیداولندی فی 23 ربیع الاخر سنه 887 [11.VI.1482] »

hristiyanlarla yine bu köydeki çingeneler haraçlarını hazineye, ispençeleriyle diğer resimlerini vakfa verdikleri gibi, bâzı köy ve mezrealardaki yürükler de öşürlerini bu vakfa ödemekte idiler.

Bundan başka, Sinan Paşanın Gelibolu'da yaptırdığı *zâviyesi* için bir vakfı vardır ki, bu da, İpsala'daki *Gök Hasan*,, Keşan'daki *Türkmen* köyüdür. Bu iki köyü, Bâyezid II., kızı ve Sinan Paşa zevcesi Ayşe Hatuna bütün hududu, rüsum ve hukuku ile 18 şevval 896 da [24.VIII.1491] temlik etmişti. Sonradan Sinan Paşa bunları zevcesinden satın alarak *Gelibolu'daki zâviyesine* vakfetmişti. Şimdi buna âit 925—935 tarihli kayıtları görelim : [722]

وقف سنان پاشا دفتر عتيقده ملك ديو قيد اولنمش مرحوم سلطان بايزيد عليه‌الرحمه والغفران سنه سبع و ثمانين و ثمانمايه يلنده توابعى و لواحق ايله و حدودى و سنورى ايله و مذكور قريده متمكن اولان كفره‌نك خراجى واسپنجه‌سى واثمارى و ساير رسوم عرفيه‌سى .. ايله تمليك ادوب بعده مذكور سنان پاشا دخى نفس اسكودرده بنا اتدوكى جامعنك و كاريان سرايتك و دكانلرينك مصالحنه وقف ايتمش حاليا دخى مقررنامه‌لرى كورلدى

نفس اسكودركه مرحوم سنان پاشا جامعى و حمامى واردر

خانه‌مسلم	مجرد	خانه‌كبران	مجرد	غلمان اورتقجيان	مجرد	حاصل
73	11	37	8	21	1	17.555

قريهٔ قانى تابع ادرنه ... اوجيلر ... نصرتلو ... قره‌باشلو ... قوجه يعقوب ...

يكون	قصبه	قرا	مسلم	مجرد	كبران	مجرد	اورتقجيان‌مزوج	مجرد	چنكاتهامزوج	حاصل
1	9	237	54	37	8	8	1	11		" 40.708

« اوقاف در قضاء كشان وقف سنان پاشا قريهٔ تركان مذكور قريه سابقا مرحوم سلطان بايزيد خان سنان پاشاى مزبورك خاتونى عايشه خاتونه سنه 896 شوالنك اون سكزنده جميع حدودى و سنورى و يوه‌سى وقاچقونى و بيت‌المال ومال غايبى ... وساير متوجهاتى ايله تمليك ادوب صدقه ايتمش ديو دفتر عتيقده قيد اولنمش بعده مرحوم سنان پاشا مذكور خاتوندن قريهٔ مذكورهٔ صاتون الوب كليبولىده اولان زاويه‌سنه وقف ايتمش [723] بيع‌نامه‌سى وقف‌نامه‌سى كورلدى ديو دفتر خاقانيده

[722] Krş. *77 n. tapu deft.*, s. 121 v. dd., 385 v. d., 403 v. d.; *370 n. deft.*, s. 13, 62. 92; *136 n. deft.* var. 7, 30, 42; Murad III. devrinde bu vakıflar tamamen mutebердir ve gelirleri ehemmiyetli nisbette artmıştı (krş. *470 n. deft.*, 56 sıra n.)

[723] Bu zâviyenin 925 de mütevellîsi Sinan Paşanın oğlu Ahmed Bey idi (krş. *75 n. deft.*, var. 269):

« وقف مرحوم و مغفور سنان پاشا كليبوليده واقع اولان زاويه‌سنه صرف اولنور متولى بر موجب وقفيه امير مكرم احمد بك بن سنان پاشا مرحوم‌المزبور و ناظر الحالة هذه بمعرفة احمد بك المومى‌اليه بلال اغا عتقاء مرحوم‌المغفور سنان پاشا مشاراليه »

مقید بولنماغن حالیا داخی وجه مشروح اوزره قید اولندی قریهٔ ترکان مع جماعت شاه ولی
خانه مسلم حاصل
« 3744 42

« اوقاف در قضاء اپساله وقف مرحوم سنان پاشا قریهٔ کوك حسن قریهٔ مزبوره سابقا سنه 896 شوالنك اون سکزنده مرحوم سنان پاشا خاتونی فخرالخواتین شهزاده عایشه خاتون جمیع حدودی و سنوری ایله ..... تملیك ادوب صدقه اتمش ... بیده سنان پاشا مذکور خاتوندن صاتون الوب نفس کلیبولیده بنا ایتدوکی زاویه‌سنه اوقاف اجزایه وقف اتمش
قریهٔ کوك حسن بونلر اورتاجی قوللردر خارجدن دخی اکرلر

خانهٔ کبران اورتاجی	خانه‌مسلم	خانه‌کبر غیراز اورتاجیان	حاصل
22	2	39	10.180

279 — Şeyh Arab-Hacı evlâdlık vakfı

Filibe'de Şeyh Arab-Hacı vakfından dört çiftlik mevcuddu. Bu çiftlikler vâkıfın şartı mucibince evlâdları tarafından müştereken tasarruf olunmakta idi. Bunun haricindeki yerler öşürlerini sipâhiye ve timar-erine veriyorlardı. Mâmafih bu vakıf, çok eski, belki de Yıldırım Bâyezid ve hattâ Murad I. devrine kadar ircâ edilebilen bir vakıftır. Çünkü, 930 sıralarında bu çiftlikler *Arab-Hacı*'nın üçüncü nesil evlâdları tasarrufunda bulunmakta idiler. Buna dair tahrir kaydı şöyledir: [724]

« وقف عرب حاجی اوغلی ایمیرخان (شیخ امرخان) کوی یانده اولور ایمش شهدکیحالده مذکورك اولادندن حاجی محمود اوغلی غازی و عوض و محمد مذکورلرك عملری مراد اوغلی مصطفی وقف اولادلق ازره متصرفلردر اللرنده سلاطین ماضیه‌دن حکملری واردر کورلدی حالیا پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلری درکاهندن دخی مقررنامه ویرلمش کورلدی اصلده مذکور ایمیر خانك اتاسی عرب حاجیه مرحوم غازی خداوندکار بر چایر وقف اتمش قلبه توابعنده سوشنج نام قریه قربنده صکردن سلاطین دخی مقرر دوتوب حکم ویرمش قریهٔ وقف شیخ بن عرب حاجی
خانه مسلم 21 مجرد 5 حاصل 1200 »

280 — Şeyh İnci-Dede vakfı

Edirne'ye tâbi *Fikeli*'de bir değirmen, Bâyezid II.'in hükmü ile, Şeyh İnci-Dede adlı birisinin vakfı idi. Buna dâir 890 târihli tahrir kaydı şudur: [725]

[724] krş. *370 n. deft.*, s. 114; *138 n. deft.*, var. 68; *470 n. deft.*, *128 sıra n.*
[725] krş. *20 n. tapu deft.*, var 7.

« وقف شیخ ایجی دده در نفس فکلی اسیاب 1 باب
بو مذکور شیخ ایجی دده مزبور اسیابی وقف ایچون تمیر ایتمش رسوم طلب ایدرلر دیو احتیاط ایدب پادشاهمزه عرض ایدرمیش پادشاهمز دخی کندو لطفندن مزید مرحمت ایدب مزبور دکرمنی رسومندن هر نه واقع اولورسه عفو ایدوب کسنه نسنه المیا دیو توقیع شریف ارزانی قلمش حالیا اول حکم شریف موجبنجه مزبور شیخ ایجی دده مزبور دکرمنه متصرف اولوب کسنیه‌رسم ویرمز تاریخ حکم همایون فی الواسط صفر المظفر سنه 890 [3.III.1485] »

281 — Yağmur Baba zâviyesi vakfı

Dimetoka'da *Tanrıdağı*nda *Veled-i Dağeri* köyü civârında *Arablıca mezreası*, *Bâyezid II. devresinde* yaşadığı anlaşılan Yağmur Baba adında birine verilmiş, sonra, onun buradaki zâviyesi vakfı olarak, oğlu Karlı Beye intikal etmişti. 925—935 tahrir kayıtları şöyledir: [726]

« زاویهٔ قارلی بن یاغمور بابا در نزد قریهٔ ولد طاغ اری در تنکری داغی
مزرعهٔ عربلیجه در تصرف مذکور اشبو ذکر اولان مزرعیه بوندن اول متصرف‌اولان مذکور قارلی‌نك اتاسی یغمور بابانك النده حکم جهان مطاع وارمش‌که مذکور مزرعیه مزبور یاغمور بابانك تحت تصرفنده اولوب کسنیه عشر وسالاریه ویرمیوب هیچ احد مانع اولمیه و بو حالیا مذکورك اوغلی قارلی اشبو مزرعه‌یه بو وجهله متصرف‌در .. خانه 3 درویشان 35 نفر حاصل 310 ذکر اولان درویشلر زاویهٔ مزبوره جوارنده ساکن اولب ایندہ و روندہ‌یه خدمت ادرلر »

282 — Yahyâ Paşa vakfı

Bâyezid II. devri ricâlinden, *Bosna sancakbeyliğinde* ve *Rumeli beylerbeyiliğ*inde bulunan, sonradan, *vezir* olan Yahyâ Paşa'ya Pâdişah Tatarpazarı'nda bir köy ve bir mezrea, Filibe'de çayır ve çiftlik vermiş, o da bunları, Üsküb'deki câmi ve imâretine vakfetmişti. 930 sıralarındaki takrir kaydı şöyledir: [727]

« وقف یحیی پاشا قالویروه (قالویروه ، قالویره) مذکور قریهٔ مرحوم مغفور سلطان بایزید خان سابقا مذکور یحیی پاشایه تملیك ادوب جمیع محصولاتی عادت اغنامیله تصرف ایدرمش بعده رعایانك خراجی دخی مغفور سلطان بایزید خان بله احسان ادوب حکم شریف ارزانی قلمش

[726] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 300; *370 n. deft.*, s. 42; *138 n. deft.*, var. 14; *136 n. deft.*, var 20; *470 n. deft.*, 98 sıra n.

[727] krş. *370 n. deft.*, s. 113; *138 n. deft.*, var. 68; Murad III. devrinde bu köyler reâyası ulakdan, cerehor, sekbandan, hisar yapmasından, Yeniçeri oğlanı alınmakdan ve bütün avârız-ı divâniyeden muaf idiler (krş. *470 n. deft.*, 119 sıra n.).

و قريهٔ مزبور متمکن اولوب رعيت قيد اولنان جنکنه‌لرك مثولد اولان اولادنك جزيه‌لرينه ... دخی بله قيد اولنمامشدر ديو دخل ايتدکده اول مزبور جنکنه‌لروك اولادنك خراجلرته دخی کسنه تعرض ايتمه ديو حکم ويرلمش اما اول جنکنه‌لردن زايد جنکنه بولنورسه دخی خزانهٔ عامره‌يه الته ديو قيد اولنمش مزبور يحيي پاشا دخی قريهٔ مزبور نفس اسکوبده بنا ايتدوکی جامعنه و عمارتنه وقف ايتمش الان وقفيت ازره تصرف اولنوب حاليا پادشاهمز اعزالله انصاره حضرتلری درکاهندن دخی وجه مشروح ازره مقررنامه صدقه اولنمش

قريهٔ قالويروه مع مزرعهٔ يوند اکی بادەبان درکنار مريج در تزد فلبه در چفتلك

خانه مسلم	مجرد	خانه کبران	چکانها خانه	يحيي پاشا المثبور بنام‌المعروف به ايری خواجه و
29	2	143	135	يعقوب جه نام چفتلك مذکور چفتلکده اکی پاره

غلمان وقف	حاصل	مسلمان	کبران	چايری واردر اوتلوغی طوارلرته صرف اولنورمش
7	30.600	25	110	دخی چفتلکدن ايروده حاصلی يوقدر ذيدلر...

کاوشان	موجود
125	183

نفس فلبهٔ قريننده دولقادرلی اوغلی اويس بك
چايری ديمکله معروف برچايری دخی بجهت 400

Bu câmi ve imâretin, bunlardan başka Üsküb'de bir köy ile Lofca'da (*Niğbolu livâsında*) bir hamamı 935 tahrir defterinde görülmektedir : [728]

« قريهٔ رادوشانی وقف مرحوم يحيي پاشا جامع و عمارت بودکه در نفس اسکوب بنا کرده‌بود قريهٔ مزبوره‌که دفتر سلطانيده درت حصه‌در جمعه‌سنك حاصلی اوز درت بيك يوز يکرم درت اقچه يزر خانه 91 مجرد 7 بيوه 7 حاصل 14.098 »

« وقف عمارت مرحوم يحيي پاشا درنفس اسکوب قسطحمام درنفس لوفجه فی سنه 2000 »

Yahyâ Paşanın İstanbul'da, *Kadırga-limanı* civarında da bir muallimhânesi vardı ki, 925 târihinde Gelibolu'da *Çepni*'ye tabi *Müstecab* köyünün buna vakfedildiğini görüyoruz: [729]

[728] *370 n. deft.*, s. 156, var. 299. Bir de Yahyâ Paşanın oğlu Bâli beyin Filibe'de bir vakıf köyü vardı ki, bunun da *Üsküb imâretine* vakfedilip edilmediği işaret olunmamıştır (*aynı deft.* s. 119):

« وقف بالی بك بن يحيي پاشا قريهٔ يعقوبجی حبرت سابقا يعقوبجی و ابريجی نام قريه‌لرکه فلبه توابعنده قونش ناحيه‌سنده يحيي پاشا ماندره‌سی قريننده خراب اولوب ... کسنه قالميوب صکره مخوف ير اولمغين خيماندن و تزاعلو اوليان اشخاصدن کوی قوندرلوب شنلنمك امر اولنماغن مذکورين متمکن‌لردر قريهٔ يعقوبجی خانه کبران 18 حاصل 1175 »

[729] krş. *75 n. tapu deft.*, var. 265. Bu *muallimhâne* vakfiyesine, mes'ud bir tesâdüfle *Başbakanlık arşivinde* tesâdüf ettim. Başında

« وقف يحيي پاشا نفس استانبولده قدرغه ليمانى قربنده واقع اولان معلمخانيه صرف اولنير جميع حقوق شرعيه‌سى ورسوم عرفيه‌سى وقفه ضبط اولنور قريهٔ مستجاب تابع جبنى در قضاء كليبولى ..... يكون 8244 »

283 — Yakub Paşa medresesi vakfı

Yukarıda, Yakub Paşa'dan bahis vesilesiyle, temas ettiğimiz [730] Bâyezîd II. devri ricâlinden Yakub Paşanın Edirne'deki medresesi için Kızılağaç'da üç köyü XV. asır sonlarından itibâren, vakfettiği görülmektedir. 895 sıralarında tesbit edilen bu vakıf [731]

« وقف مدرسهٔ يعقوب پاشا در ادرنه قريهٔ اسكيجه بازار، قريهٔ بازكان تابع اسكيجه قريهٔ ميشلو تابع اسكيجه بازار .... جمعاً خانه 124 مجرد 22 حاصل 10.632 »

bütün XVI. asır tahrirlerinde zikrolunmuştur. Ancak 925 kaydı bunu «وقف مدرسهٔ ياقوت پاشا در ادرنه» olarak kaydetmektedir ki, kitabımızın başların-

---

« استانبولده كدرغه ليموننده مرحوم و مغفورله يحيي پاشا بنا ايلديكى معلمخانه وقف‌نامه‌سيدور»

ibâresi ve Bâyezid II. tuğrası, kazasker Müeyyed-zâde'nin tasdiki bulunan vakfiye 912 târihlidir, vezir Yahyâ Paşanın ... «...الامير الاعدل الاعظم والوزير الافضل الافخم

يحيي پاشا ابن عبدالحى İstanbul'da *Kadırga*'da, Üsküb'deki imâreti için vakfettiği çifte hamamın yakınında bir mektep yaptırarak çocukların Kur'an, kitâbet, lûgat, sarf ve nahiv, fıkıh öğrenmelerini temin emek istediğini

«... بر مكتبخانه بنا اتدى‌كه ساداتك و علمانك و صلحانك و اغنيانك وفقرانك و ساير طوايف اهل اسلامك اوغلانجقلرنه قرآة قران شريف وكتابة خط لطيف و لغات و صرف و نحو وفقه تعليمى ايچون وقف ايلدى »

ve bunun için *Gelibolu kadılığında Müstecab* adlı köyü-ki bunu Murad II. Müstecab oğlu Kırık Musâ'ya temlik etmiş, sonra bunun oğlu Mehmad beye, onun vefatında dört oğlu (Mustafa, Musâ, İsa, Kara) ve iki kızına ve bunların da çocuklnrına intikal eylemişti ve Yahyâ Paşa *Kırık Musâ vârislerinden* satın almıştı-vakfettiğini bildirmektedir. Bu mektebe Galata'da daha bâzı yerler vakfeden vâkıf, tevliyeti kendine sonra oğullarna

« نور حديقهٔ جلال و نور حديقهٔ اقبال اوغلى پالى بكه تعيين اتدى .. وبعده قرهٔ عينه و ثمرهٔ فواده اوغلى محمد چلبى‌يه بعده اوغلى محمود چلبى‌يه بعده اوغلى يوسف چلبى‌يه بعده اوغلى اسكندر چلبى‌يه ... »

tshsis etmişti. Başı yırtık olan vakfiye şöyle bitmektedir (krş. *Mâliyeden müdevver vakfiyeler*, n. 21).

« قد وقع التسجيل الشرعى فى يوم الاثنين الخامس والعشرين من اول الربيعين لسنة اثنى عشرة و تسعمائه [15.VIII.1506] هجريه فى المحكم العليه النبوية بمحضر من جمع من العدول والامناء »

[730] *yk. bk.* s. 26 v. d.

[731] krş. *20 n. tapu deft.*, var. 63 v. d.

da, Edirne kurucuları arasında zikrettiğimiz Yıldırım Bâyezid devri ricâlinden *Lala Yakut Paşa* ile bu ismin ayni olması ve bu kurucunun Yakub Paşa olması ihtimâli daha kuvvetli görünmektedir. Bu itibarla, evvelce yaptığımız faraziye ve tahmini ihtiyat kaydi ile karşılamak icap edeceğini ilâve etmek yerinde olur. 925-935 sıralarında bu üç köyde hepsi 134 müslim hânesi ve 25 mücerredi. 15.634 hâsıl kaydolunmuştur. Murad III. devrinde de aşağı-yukarı bu mıkdarı tutmaktadır [732].

Diğer tarafatan, Yakub Paşanın *Selânik*'de de bir câmii vardı ki. bunun vakfiyesi 916 târihlidir [733] ve 937 tahririne göre bir köyde evkafı görülmektedir [734]:

« وقف مرحوم يعقوب پاشا سلانيكده اولان جامعنه وقف‌در
قريهٔ ماروه نام ديكر قارونه خانه مسلم 5 مجرد 6 كبران خانه 136 مجرد 17 بيوه 4
حاصل 19.550 »

c) *Edirne'deki vakıflar*

284 — Ahmed bin Mehmed (*Hatib*) vakfı

Edirne'de *câmi-i âtîk* mahâllesinde 50.000 akçe ile evler vakfeden Ahmed bin Mehmed adındaki zât 902 târihli vakfiyesi ile bu paranın istirbâhını bildirmiş, fakat, 976 da artık bu para kalmamış, diğer vakıfları olan evleri —ki birinde câmi-i atîk müderrisi Mehmed Çelebi sâkindi — bulunmuştu: [735]

« وقف احمد بن محمدالخطيب بيولاملى بر موجب وقفيةالواقعه فى اوايل شوال من شهور سته اثنى
و تسعمايه بامضاء مولانا عبدالرحمن بن على‌المؤيدى القاضى بادرنه اصل وقف نقديه 50.000 ... »

285 — Ayşe Hatun (*binti Hacı Mustafa*) *evlâdlık* vakfı

Şeyh Şücâ-Halife zâviyesi mahallesinde Hacı Mustafa kızı Ayşe Hatun adında bir kadın 919 da müteaddid evini evlâdlık vakfı ve sonra mescide vakfetmişti: [736]

« وقف عايشه خاتون بنت حاجى مصطفى بر موجب وقفيةالواقعه فى اواسط شوال من شهور

[732] krş. *77 n. deft.*, s. 335 v. dd.; 370 n. deft., s. 71; *138 n, deft.*, var. 44; *470 n. deft.*, 102 sıra n.
[733] krş. M. Cevdet, *ayn. esr.*,
[734] krş. *167 n. tapu deft.*, var. 53.
[735] krş. *1070 n! tapu deft.*, s. 158
[736] *ayn. deft.*, s. 85 v.d.

سنه تسع عشر و تسعمائه بامضاء علی بن امره النایب بادرنه المحروسه اصل وقف خانهاء ... شرط واقف اولا ذکر اولان اولری ... زوجی سید عبدالرحمانه و انوك اولادنه ... »

286 — Ayşe Hatun (*binti Eyne-beği*) *evlâdlık* vakfı

*Firuz-ağa mescidi mahallesinde*ki evini Eynebeği (*bin Savcı*) kızı Ayşe Hatun 904 de, atîki Karagöz ile Zâhide'ye evlâdlık vakfı yapmıştı [737].

287 — Ayşe Hatun (*binti Teftin Ağa*) vakfı

Bezirci-Hatun mahallesindeki evini Teftin Ağa kızı Ayşe Hatun (وقف عایشه خاتون بنت تودون اغا) 894 de o mahalle mescidine vakfetmişti [738].

288 — Benefşe (*binti Abdullah*) evlâldlık vakfı

Emirşah-Çelebi bin *Mihal Koçi mescidi mahallesin*deki evini Hasan Dede atîkası Benefşe, 900 târihinde evlâdlık vakfı yapmîştı [739].

289 — Destine Hatun vakfı

Hacı-Doğan mahallesinden Destine Hatun, *Manyas-kapısı* civarındaki bir aded dükânını 915 târihinde, oradaki bir çeşmeye (*sekaye masâlihine*) vakfetmişti [740].

290 — Devlet (*atîka-i Mehmed*) evlâdlık vakfı

*Bülbül-Hatun mescidi mahallesin*den, Mehmed *atîkası* Devlet ev ve bahçesini 891 de evlâdlık vakfı yapmıştı: [741]

« وقف دولت بنت عبدالله عتیقهٔ محمد بر موجب وقفیهالواقعه فی اواسط شوال من شهور سنه احدی و تسعین و ثمانمایه بامضاء مولانا مصطفی بن یوسف الحنفی القاضی بادرنه [14.X.1486] اصل وقف خانهٔ تحتانی ... شرط واقفه زوجنك عتیقهسی طور پاشایه و طور پاشانك اولادنه ... »

[737] *ayn. deft.* s. 402
[738] *ayn. deft.* s. 49
[739] *ayn. deft.* s. 2
[740] *ayn. deft.* s. 153
[741] *ayn. deft.* s. 33

291 — Dilber (*binti Abdullah*) evlâdlık vakfı

*Çelebi-oğlu mescidi mahallesi*nden Dilber, *Sabunciyân* mahallesindeki evini 915 târihli vakfiye ile evlâdlık vakfı yapmıştı [742].

292 — Dürdâne *(binti Abdullah)* evlâdlık vakfı.

Çelebi-oğlu mescidi mahallesinden Dürdâne de, 915 târihli vakfiye ile menzilini evlâdlık vakfı yapmıştı [743].

293 — Gülbahar *(binti Abdullah, atîka-i Ayşe Hatun)* evlâdlık vakfı.

*Hacı-Doğan mahallesi*nden Gülbahar, menzilini 885 de evlâdlık vakfı hâline getirmişti [744].

294 — Hacı Ahmed bin Ayas *(Sarılı Ahmed)* muallimhânesi vakfı.

*Şahmelek medresesi mahallesi*nden Hacı Ahmed adlı birisi bir *muallimhâne* tesis etmiş ve bunun için 907 târihli vakfiye ile 40.000 akçe vakfetmişti : [745]

« وقف معلم خانهٔ حاجی احمد بن ایاس‌الشهیر بصارلی احمد واقف مزبور کندو مالندن فرق بیك
اقچه وقف ایلیوب شرط ایلش ...
وقف حاجی احمد بن ایاس بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اواخر شعبان من شهور سنه سبع و تسعمائه
بامضاء حبیب بن حاجی علی‌النائب بادرنه‌المحمیه اصل وقف نقدیه 40.000
شرط واقف مبلغ مرقومك بر مقداری ایله بر معلم خانه بنا اولنوب باقیسی استرباح‌اولنوب ...
وقف قاسم قفیه برادر حاجی احمدالمزبور بر موجب وقفیه ... »

295 — Hacı Ali bin Seydi *(Sarraf)* vakfı.

*Câmi-i Atîk mahallesi*nden sarraf Hacı Ali, 906 da 15.000 akçe ile muhtelif dükkânları bâzı hayır işleri için vakfetmişti: [746]

« وقف حاجی علی بن سیدی‌الصراف بر موجب وقفیه الواقعه فی اواسط رمضان من شهور
سنه ست‌وتسعمائه‌بامضاء مولانا محمد بن عبدالقادر القاضی بادرنه المحروسة ـ مبلغ حالیا اون‌بیکدر ـ ... »

[742] *ayn. detf.* s, 136
[743] *ayn. deft.*, s. 136
[744] *ayn. defl.*, s. 151
[745] *ayn. deft.*, s. 66, 79 v. d.
[746] *ayn. deft.*, s. 160

296 — Hacı Ali muallimhânesi vakfı

Hadım-Timurtaş mescidi mahallesinden diğer bir Hacı Ali, 908 târihli vakfiye ile, 30.000 akçe ve muhtelif ev ve dükkânlarını, yaptırdığı muallimhâneye vakfetmişti : [747]

« وقف معلم خانهٔ حاجی علی بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اواسط صفرالمظفر من شهور سنه ثمان وتسعمائه بامضاء محمد بن حمزه القسام‌العسکری بادرنه المحروسه اصل وقف نقدیه 30.000 حاصل فی 2420 خانهاء سفلی ... دکان ... واقف مزبور معلم خانه‌یه متصل منزلی ... زوجه‌سی زینبه صکره مصالح مکتبه ....»

297 — Hacı Doğan bin Abdullah (*Atîk-i İsâ Bey*) evlâdlık vakfı

Arpa-kâtibi Sinan mescidi mahallesinden İsâ Bey — belki İshak Bey oğlu İsâ Bey — azadlısı Hacı Doğan, 889 da evini evlâdlık vakfı yapmıştı [748].

298 — Hacı Hamza *bin Abdullah (Sarraf)* vakıfları

Bezzaz Hacı Abdullah mescidi mahallesinden sarraf Hacı Hamza 907 târihli vakfiye ile müteaddid ev ve dükânları *Tarakçı mescidi* mesâlihine ve daha bâzı hususlar için vakfetmişti : [749]

« وقف حاجی حمزه بن عبدالله‌الصراف بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اوایل جمادی‌الاخری من شهور سنه سبع وتسعمائه بامضاء مولانا خلیل بن محمودالقاضی بادرنه المحروسه ..... »

299 — Hacı Hayreddin bin Hacı İvaz (*Attar*) vakfı

*Şeyh Şücâ-Hâlife zâviyesi mahallesi*nden Hacı Hayreddin evini zâviyesinin masraflarına 904 de vakfetmişti [750].

300 — Hacı İbrahim *bin Abdullah (Atîk-ı İshak Çelebi)* evlâdlık vakfı

*Hacı Halil mahallesi*nden İshak Çelebi azadlısı Hacı İbrahim, 907 de 2000 akçe ile ev ve dükânlarını evlâdlık vakfı yapmıştı: [751]

---

[747] *ayn. deft.*, s, 230 v. d.

[748] *ayn. deft.*, s. 235

[749] *aya. deft.*, s. 178 v. d.

[750] *ayn. deft.*, s. 82

[751] *ayn. deft.*, s. 73 v. d. Hacı İbrâhim bin Abdullah Çavuş Bey «وقف حاجی ابراهیم بن عبدالله چاوش بك» nâmına olan — ki ikisinin ayni adam olup olmadığını bilemiyoruz — diğer bir evlâdlık vakfı için bk. s. 305

«وقف حاجی ابراهیم بن عبدالله عتیق اسحق چلبی بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اواسط شهر رمضان من شهور سنه سبع و تسعمائه بامضاء مولانا خلیل بن محمود القاضی بادرنه اصل وقف نقدیه 2000 ....»

301 — Hacı Mustafa bin Rum Halil evlâdlık vakfı

*İbn-i Arab mahallesi*nden Hacı Mustafa'nın 906 târihli bir evlâdlık vakfı vardı [752].

302 — Hacı Murad bin Hacı Halil (*debbağ*) vakfı

Şeyh Muslihüddin Halife mescidi mahallesinden debbâğ Hacı Halil'in oğlu Hacı Murad 905 târihli vakfiye ile *Bayram Dede mescidi*nin mesâlihine 2000 akçe ile evini vakfetmişti: [753]

« وقف حاجی مراد بن حاجی خلیل الدباغ بر موجب صورة سجل الواقع فی‌اواخر شهر رمضان من شهور سنه خمس و تسعمائه امضاء محمود بن ایرزالنایب بادرنه اصل وقف 2000 حاصل فی سنه 200 خانهاء فوقانی ... شرط واقف. مزبورك غله‌سندن بیرام دده مسجدینك امامنه ... »

303 — Hacı Resul bin Ahmed evlâdlık vakfı

*Yıldırım semti*nde Hacı Resul adlı birisi 892 târihli vakfiye ile evlâdlık vakfı yapmıştı: [754]

« وقف مولانا حاجی رسول بن احمد بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اوایل رجب من شهور سنه اثنی و تسعین و ثمانمایه بامضاء مصطفی بن محمدالنایب بادرنه‌المحروسه ... »

304 — Hacı Şirmerd muallimhânesi vakfı

*Saçlu-Ali mahallesi*nden Hacı Şirmerd, tesis ettiği muallimhâne için, 913 târihli vakfiye ile, 10.000 akçeyi ve müteaddid ev ve dükân ve odaları vakfetmişti: [755]

« وقف معلم خانه حاجی شیر مرد بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اوایل جمادی‌الاخر من شهور سنه ثلثه عشر و تسعمائه بامضاء صالح‌النائب بادرنه‌المحمیه ... »

305 — Hacı Timurtaş bin Abdullah (*neccâr*) evlâdlık vakfı.

Arpa-kâtibi Sinan mescidi mahallesinden Hacı Timurtaş adlı bir azadlı, 903 târihinde bir evlâdlık vakfı vücuda getirmişti [756].

[752] *ayn. deft.*, s. 98 v. d.
[753] *ayn. deft.*, s. 80
[754] *ayn. deft.*, s. 17
[755] *ayn. deft.*, s. 67 v. d.
[756] *ayn. deft.*, s. 234

306 — Hacı Yusuf evlâdlık vakfı

*Ahî-Hasan mahallesi*nden Hacı Yusuf 902 de evini evlâdlık vakfı yapmıştı [757].

307 — Hatice *binti Câfer* evlâdlık vakfı

Mâruf-Hoca mescidi mahallesinden Câfer kızı Hatice isimli bir kadın, ev ve bahçesini, 901 târihli vakfiye ile evlâdlık vakfı yapmıştı [758].

308 — Hallâc Hacı Abdi evlâdlık vakfı.

*İbn-i Arab mahallesi*nden Hallâc Hacı Abdi'nin 916 târihli bir evlâdlık vakfı vardı [759].

309 — Hayreddin *bin Abdullah (Silâhî)* evlâdlık vakfı

*Kuru-Çeşme mahallesi*nde Hayreddin adlı biri, 887 ve 900 târihli vakfiyelerle evlâdlık vakıfları yapmıştı : [760]

« وقف خيرالدين بن عبدالله السلاحى بر موجب وقفيه الواقعه فى اواخر ذىالحجه من شهور سنه 887 بامضاء هبه بن اسحاق النايب بادرنه المحروسه ... »

310 — Hızır Bâli bin Hacı Kara vakfı

*Darphâne mahallesi*nden Hacı Kara oğlu Hızır Bâli'nin 899 da bir vakfı vardı : [761]

« وقف حضر بالى بن حاجى قره بر موجب وقفيه الواقعه فى اوايل محرم من شهور سنه تسع و تسعين و ثمانمائه امضاء مولانا محمد بن بايزيدالقاضى بادرنه ... »

311 — Hoca Musâ *bin Hoca Devlet-Şah* mescidi vakfı

Kendi adını taşıyan mahallede kurduğu meşcidi için Hacı Musâ Çelebi veyâ Hoca Musâ adlı bir zat 898 de muhtelif yerlerdeki bir çok ev, dükân, fırın ve odalarını vakfetmişti : [762]

« محلهٔ مسجد حاجى موسى چلبى بن خواجه دولت شاه

[757] *ayn. deft.*, s. 90
[758] *ayn. deft.*, s. 34
[759] *ayn. deft.*, s. 99
[760] *ayn. deft.*, s. 394 v. d.
[761] *ayn. deft.*, s. 121
[762] tafsilât için bk. *ayn. deft.*, s. 257 v. d.

وقف صاحب المسجد خواجه موسی المزبور بر موجب وقفیه الواقعه فی اوایل رجب من شهور سنه ثمان و تسعین و ثمانمائه بامضاء مولانا محمد بن بایزید القاضی بادرنه ... »

312 — Hüsnü bin Turgud evlâdlık vakfı

*Has-Murad mahallesi*ndeki evini Hüsnü bin Turgud adlı zat, 902 târihli vakfiye ile evlâdlık vakfı yapmıştı [763].

313 — İlyas bin Ali (*Harrât)* vakfı

*Baba-Timurtaş mahallesi*nden İlyas bin Ali 894 de bir evlâdlık vakfı yapmıştı [764].

314 — İncü Hatun (*binti Abdullah*) vakfı

Saçlu-Ali mahallesinde sâkin İncü Hatun 903 de 5000 akçeyi bu mahalle mescidine vakfetmişti [765].

315 — Ishak *bin Abdullah (Bakkal)* evlâdlık vakfı

Şeyh-Şücâ Halife zâviyesi mahallesinden Ishak bin Abdullah, menzilini, 891 târihli vakfiye ile evlâdlık vakfı yapmıştı [766].

316 — Kıvâmüddin Kasım *bin Murad* (Kemal Paşa Kasımı) muallimhânesi vakfı

Yıldırım mahallesinden Kıvâmüddin Kasım 902 de tesis ettiği muallimhânesi için ev, dükkân ve değirmenler vakfetmişti: [767]

« وقف معلم‌خانهٔ قوام‌الدین قاسم بن مرادالمعروف بکمال پاشا قاسمی بر موجب وقفیه الواقعه فی اوایل جمادی‌الاول من شهور اثنی و تسعمائه بامضاء مولانا محمد بن محمدالقاضی با خیولی.... »

317 — Kurd *bin Abdullah* evlâdlık vakfı

Ârif-ağa mescidi mahallesinde Kurd adlı birisi 1000 nakid akçe ile evlerini 899 târihinde evlâdlık vakfı yapmıştı: [768]

« وقف قورد بن عبدالله المصوفی بر موجب وقفیه‌الواقع فی اواخر رجب‌المرجب من شهور سنه تسع و تسعین و ثمانمائه بامضاء علی بن محمدالنایب بادرنه‌المحروسه .... »

[763] *ayn. deft*,, s. 14
[764] *ayn. deft.*, s. 243
[765] *ayn. deft.*, s. 68 v.d.
[766] *ayn. deft.*, s. 85
[767] tafsilât için bk. *ayn. deft.*, s. 21 v. d.
[768] *ayn. deft.*, s. 224 v. d.

318 — Mehmed Fakih *bin Mustafa* evlâdlık vakfı

Hacı Hayreddin mahallesinden Mustafa oğlu Mehmed Fakih, evini 892 de evlâdlık vakfı yapmıştı: [769]

« وقف محمد فقیه بن مصطفی بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اوایل صفرالمظفر من شهور سنه اثنی و تسعین و ثمانمایه بامضاء مصطفی بن محمدالنایب بادرنه المحروسه ... »

319 — Mercan Hoca *Muallimhânesi* vakfı

Kuru-Çeşme mahallesinden Mercan Hoca adlı bir zat, bu mahallede bir *muallimhâne* binası için 100.000 akçeyi, 905 târihli vakfiye ile vakfetmişti: [770]

« وقف معلمخانهٔ خواجه مرجان بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اواسط جمادی‌الاولی من شهور سنه خمس و تسعمائه بامضاء مولانا مؤید زاده القاضی بادرنه المحمیه اصل وقف نقدیه 100.000 مبلغ مرقومك اوتوز بیك اقچه‌سی بر موجب شرط واقف معلم خانه یناسنه صرف اولنوب حالیا یتمش بیك اقچه قالمشدر حاصل 7000

شرط واقف مبلغ مرقومك اوتوز بیك اقچه‌سیله محروسهٔ ادرنه‌ده قوری چشمه محله‌سنده بر قطعه بر النوب اوزرنه بر معلمخانه بنا اولنه باقی یتمش بیك اقچه اونی اون بر حسابی اوزره معامله اولنوب ربحی مصارف مذکوره‌یه صرف اولنه ... حالیا جمله مبلغ سکسن بیك اقچه‌در متولی کمال چلبی اوغلی عبدالکریم چلبیدر مزبور واقف کمال کوینده برکارکیر کاربان‌سرای و بر قپو احداث ایدوب ابناسی ایچون وقف ایلمش ... حالیا مذکور کاربان سرای خراب اولمشدر قپو موجوددر ....»

320 — Muhiddin *bin Mahmud* evlâdlık vakfı

Zincirli-kuyu mahallesindeki evini Muhiddin bin Mahmud 905 de evlâdlık vakfı yapmıştı [771].

321 — Müeyyed-zâde vakfı

Edirne kadısı, sonra, *Kazasker* olan Müeyyed-zâde Abdurrahman Çelebi, *Şeyh-Şücâ* mahallesinde bir ekmekçi fırınını müştemil menzilini, kızkardeşinin oğlu ruhu için cüz okunmak üzere vakfetmişti [772].

322 — Nevbahâr (*binti Abdullah*) evlâdlık vakfı

Hacı-Doğan mahallesinden Nevbahar adlı bir kadın, evini, 895 târihli vakfiye ile, evlâdlık vakfı yapmıştı [773].

[769] *ayn. deft.*, s. 105
[770] *ayn. deft.*, s. 396 v. d.
[771] *ayn. deft.*, s. 289
[772] *ayn. deft.*, s. 85
[773] *ayn. deft.*, s. 149

323 — Nigâr Hatun evlâdlık vakfı

Has-Murad mescidi mahallesinden Nigâr Hatun üç evini, 914 de, evlâdlık vakfı yapmıştı [774].

324 — Selçuk Hatun (*binti merhum Mehmed Çelebi* bin Halil Paşa) vakfı

Kadı-medresesi ve *Mehmet Çelebi mescidi* mahallesinde Çandarlı-zâde Halil paşanın torunu Selçuk Hatunun bir vakfı vardı, 915 târihli bu vakfında bâzı arsalarını babası Mehmed Çelebi'nin mescidine vakfetmişti: [775]

« وقف سلجوق بنت المرحوم محمد چلبي بن المرحوم خليل پاشا صاحب المسجد المزبور بر موجب صورت وقفيه الواقعه فى اواسط صفر من شهور سنه خمس عشر و تسعمايه بامضاء شيخ النايب بادرنه ثم بامضاء مولانا مصطفى بن پير محمد القاضى بادرنه ... زمين در محلهٔ قوزى چشمه بمحوطهٔ الياس پاشا محدود بطريق عام از اطراف ثلثه و بوقف ياقوت پاشا ... زمين در محلهٔ يلدرم خان درپيش عمارت محدود بطريق عام از اطراف ثلثه وبوقف ابراهيم پاشا .....

شرط واقف اوقاف مزبوره‌نك حاصلندن باباسى محمد چلبى‌نك مسجدينك امامنه يومى بر اقچه ويرله ما فضل جهت توليت اولا و توليت اوغلنك اوغلى محمد بن حسين بكه و محمدك اولادنه واولاد اولادنه نسلا بعد نسل صكره واقفه‌نك عقباسنه نسلا بعد نسل صكره مسجد مزبور امامنه اولا »

325 — Seyyid Hasan *bin Seyyid Ali* evlâdlık vakfı

Feyzullah paşa mescidi mahallesinden Seyyid Hasan evini ve bâzı dükkânları 910 da evlâdlık vakfı hâline getirmişti [776].

326 — Şâban Dede *bin Halil* vakfı

Şeyh-Şücâ mahallesindeki evini bu zâviyeye mensub olduğu anlaşılan Şâban Dede zâviye imamına, 897 târihli vâkfiye ile vakfetmişti [777].

327 — Şâdi *bin Abdullah* (Hayyât) evlâdlık vakfı

Baba-Timurtaş mahallesindeki evini, Şâdi bin Abdullah, 898 de, evlâdlık vakfı yapmıştı [778].

---

[774] *ayn. deft.*, s. 12
[775] *ayn. deft.*, 431 v. d.
[776] *ayn. deft.*, s. 165
[777] *ayn. deft.*, s. 84
[778] *ayn. deft.*, s. 244

328 — Şâhin *bin Abdullah* (Üstad) evlâdlık vakfı

Mihalbeg-imâreti mahallesinden Şâhin bin Abdullah *Tunca* kenarındaki bahçesini 891 de evlâdlık vakfı yapmıştı [779].

329 — Şeyh Bir-Nazar Halife *bin Hamza* vakfı

Kilise-câmii mahallesinden Şeyh Bir-Nazar Halife 912 târihinde şöyle bir vakıf yapmıştı: [780]

« وقف مولانا شیخ بر نظر خلیفه بن حمزه بر موجب وقفیهٔالواقعه فی اواخر شوال من شهور سنه اثنی عشر و تسعمائه بامضاء مولانا مصطفی بن النجاری القاضی بادرنه اصل وقف حصار ایچنده کنیسه جامع اوکنده اوزونلغی طقسان زراع و عرضی یتمش زراع یرلری سلطان بایزید خان طاب ثراه یمك اتمسه قبله طرفی طریق عامه و طرف شرقیسی چلبی معلم خانهسنه و طرف شمالیسی یاقوت پاشا وقفنه و جنوب طرفی مرحوم قاضی بدرالدین سماونی وقفنه و غربا طرفی طریق عامه منتهیدر و مزبوره عرصه اوزرنده بنا ایلدوکی اون التی باب حجرهلری داخی وقف اتمش ...

شرط واقف اوقاف مزبوره استغلال اولنوب غلهسندن مرمته و رقبهیه صرف اولنوب و مفاطعه ادا اولندقدن صکره ما فضل ایله ... تولیت اوغلی مصطفیبه و مصطفیبك اولادنه ... صکره جامع مزبور امامنه اولا ... حالیا متولی مصطفی چلبی اوغلی درویش چلبیدر »

330 — Şeyh Mehmed *bin Yusuf* (Noktacı-zâde) vakfı

Sıkça-Murad mahallesinde, Noktacı-zâde nâmı ile mâruf mevlânâ Şeyh Mehmed *Edirne*'de câmi, mescid, muallimhâne, hânkahı ile *Yanbolu*'da bir câmi ve *Eskihisar*'da bir muallimhânesi vardı. 897 târihli vakfiye ile *Edirne*, *Yanbolu* ve *Eskihisar*'da bu tesisleri için birçok evkaf bırakmıştı. 976 târihli tahrir kayıdı şöyledir: [781]

« وقف مولانا شیخ محمد بن یوسف المعروف بنقطهجی زاده بر موجب وقفیهٔالواقعه فی اوایل رمضان من شهور سنه سبع و تسعین و ثمانمائه بامضاء مولانا محمد بن مصطفی بن الحاج حسن القاضی بالعسکر المنصور اصل وقف مرحوم نقطهجی زاده برای جامعین و منجد و معلم خانها و خانقاه در محروسهٔ ادرنه حجراة فوقانیه و تحتانیه در قرب جامع شریف برای سکنای صلحاء متصوفین خانهاء متعدده ..... زمین خالی ... خانهاء تحتانی ... در قرب جامع مزبور نزد خانقاه برای اولاد واقف ... بعدالانقراض جامع یانبولی و مسجد محلهٔ قیق دده و معلم خانهٔ اسکیحصار مصالحنه اولا دیو..

در قضاء یانبولی

باشخانه در قصبهٔ مزبوره ... دکاکین در قصبهٔ مزبوره در قرب سلاح خانه برای مصالح سقایه درجامع واقف در یانبولی ... خانهاء تحتانی ... در محلهٔ جامع واقف مزبور ...

[779] *ayn. deft.*, s. 44
[780] *ayn. deft.* s. 139 v. d.
[781] *any. deft.*, s. 263 v. d.

در قضاء اسکیحصار

حمام در قصبهٔ مزبوره بقرب جامع عتیق ... دکاکین در قصبهٔ مزبوره ... حجرات ... بستان ... باشخانه در قصبهٔ مزبوره مذکور باشخانهٔ میرزا احمدبك بنااید وب مرحوم سلحك اوقافنه الحاق ایلش المصرف بر موجب وقفیه

بجهت وظیفه خوران در محروسهٔ ادرنه

جهت شیخ خانقاه در قرب جامع شریف برای نظارت جهت طعامیه برای ساکنین خانقاه ...

بجهت وظیفهٔ خوران در قصبهٔ یانبولی

جهت شیخ یانبولی جهت امام جامع یانبولی خطیب ...

بجهت وظیفهٔ خوران در قصبهٔ اسکیحصار

جهت معلم ... جهت خلیفه

شرط واقف مرحوم اولدرکه اوقافك وحجراتك و مساجدك مرمتی مقدم اولوب مرمت اصلا تأخیر اولنمیه ومرمتدنصکره محصول اوقاف مصارف معینهسنه صرف اولنه ومحروسهٔ ادرنهده ویانبولیده و اسکی حصارده اولان زاویهلرده کندودنصکره ابناسندن وابناء ابناسندن صالح و متدین ارشاده کسنهلر بولنورسه هر بر خانقاهده برر شیخ اولوب ایکی خانقاهی بر کسنه تصرف ایلیه و اکر واقفك ابناسندن و ابناء ابناسندن ارشاده اهل کسنه بولنمز ایسه واقفك خلفاسندن ارشادهاهل اولوب صالح و متدین کسنه شیخ اولالر ابناده ذکر اولدوغی اوزره اکر اول سلسلهدن ارشاده اهل کسنه بولنمز ایسه حلوتی صلحاسندن ارشاده لایق کسنهلر شیخ اولالر....

مرحوم شیخ نقطهجی زاده وقف ایتدوکی کتابلرك بعضیسی ضایع اولمش و بعضی موجوددر

مصاحف شریفه کتاب غزلیات منلافکار کتاب فی التصریف عوارف المعارف مثنوی کلستان
3 جلد 1 1 1 1 1 1

کتاب فارسی تذکرة الاولیا شرح منازل کتاب اصولدن لطایف غیاثیه کتاب رسائل
1 1 1 1 1 1

تفسیر فارسی کوچك قطعه شاطبی کتاب وقایه تفسیر یوسف تبیان کتاب وقف فقه فارسی
1 1 1 1 1

کتاب کوهه تفسیر سورهٔ دخان اصطلاحات جزری بصره رساله فی طریق الصوفیه
1 1 1 1 1 1

کتاب من التصوف روضه فواید قران تلخیص الترجمان کتاب نا معلوم عقاید المبارکه
1 1 1 فی تفسیر القران 1

فارسی کوچك منطق الطیر قدوری تفسیر وقسط کتاب تدبیرات الاخیه احیاء علوم اوراق متفرقه»
1 1 1 1

331 — Şeyh Nasuh *bin Mehmed* evlâdlık vakfı

Şahmelek medresesi mahallesindeki menzilini ve bâzı eşyâsını Şeyh Nasuh, 909 da evlâdına ve *Slistre*'deki mescidi mesâlihine vekfetmişti [782].

332 — Yusuf Han *Bin Hüseyin* vakfı

Bezirci-Hatun mahallesinden Yusuf Han adlı birisi 6000 akçeyi, 903 de, mahalle mescidine vakfetmişti [783].

333 — Yusuf *bin Mürüvvetlü* evlâdlık vakfı

Kilise-câmii mahallesindeki evini Yusuf bin Mürüvvetlü adlı kimse 888 târihli vakfiye ile evlâda, sonra *Şeyh Bedreddin zâviyesine* vakfetmişti [784].

d) *Bâyezid II. devrindeki bir kısım hânedan âzâsı, ricâl, ümerâ, elçiler v. s. hakkında*

Bâyezid II. devrine âit ve bilhassa 909 ibtidasından (haziran 1503) itibâren tutulmuş bir *saray defteri* vardır ki, Pâdişahın *tasadduk, in'am, teşrîf, âdet, irsâliye ta'ziye* vesileleriyle vâki masrafını tesbit etmekte ve o devrin muhtelif şahsiyetlerini bize tanıtmaktadır. Mevzuumuzla yakından uzaktan alâkasını bulduğumuz için, bu hususta ki ancak mahdut bâzı kayıtları — diğerlerinin de ileride sâha-i intişara konması temennisi ile — buraya naklediyoruz (krş. İnkilâp kütüph. *Cevdet yazm. O. 71*, s. 7-81):

I. — Bâyezid II.in oğul, kız, torun, damadları ve *diğer şehzâde* ve sultanlar çocukları hakkında:

1 — Şehzâde Selim (*Yavuz*)'e, ve zevcesine, kızlarının vefâtı münâsebetiyle 27 eylûl 1503 de, tâziye için gönderilen elbiseler.

«تعزیهٔ حضرت سلیم بك طال بقاه كه دخترش متوفی شد مع تعزیهٔ والده اش فی 5 ربیع الاخر 909

سلیم بك — والده اش

چوقاء عن قدیفهٔ مذهب فرنكی جامهٔ میراخوری — جامهٔ زنان »

[782] *ayn. deft.*, s. 63
[783] *ayn. deft.*, s. 48
[784] *ayn. deft.*, s. 142

2 — Şehzâde Selim'in *lalası Süleyman bey*in nökeri 28 ağustos 1503 de esbân getirmiş ve kendisine hediyeler verilmiştir:

«انعام نوکر سلیمان بك لالای حضرت سلیم بك طال بقاه که اسبان آورد فی 5 ربیع‌الاول سنه منه نقد 300 جامه میراخوری عن قدیفهٔ رشتهٔ بروسه ثوب »

3 — Şehzâde Selim'in 16 ekim 1503 de «*dil*» getiren nökerine yapılan in'am

« انعام نوکر حضرت سلیم بك طال بقاه که زبان آورد فی 24 ربیع‌الاخر 905 .... »

4 — Fenârî-zâde *Şemsi-Çelebi*'nin 22 kasım 1503 de Şehzâde Selim'e lala tâyini

«شمسی چلبی بن مولانا فناری که لالای حضرت سلیم‌بك طال بقاه شد فی 2 جمادی‌الآخر 909»

5 — Şehzâde Ahmed'in — ki Sultan Ahmed denmektedir — casusluk yapan Halil adındaki adamına 29 ağustos 1503 de verilen para

« خلیل مردم سلطان احمد که عن جاسوس آمد 1000 فی 6 ربیع‌الاول 909 »

6 — Şehzâde Ahmed'in hizmetinde olarak gelen ve *başşarabdarı* bulunan nökerine 4 ekim 1503 de verilen hediye:

« نوکر حضرت سلطان احمد طال بقاه سر شرابداران خود که بخدمت خود آمد فی 12 ربیع‌الاخر 909
نقدیه 1000 جامهٔ بروسه ثوب »

7 — Şehzâde Ahmed'in meyve getiren nökerine 27 kasım 1503 de yapılan in'am:

«انعام نوکر حضرت سلطان احمد طال بقاه که میوه‌آورد نقد 1000 جامه‌منقش بروسه‌ثوب جامه میراخوری عن کخاء قرمزی آماسیه 9 اثواب فی 7 جمادی‌الاخر من شهور سنه 909 »

8 — Şehzâde Korkud'un hediye getiren *kapıcı-başısı* ve nökerine 11 aralık 1503 de verilenler:

« نوکر حضرت قورقود بك طال بقاه سر بوابین خود که پیش کش آورد فی 21 جمادی الآخر 909 نقد 3000 جامه بنك »

9 — Şehzâde Şehinşâh'ın eski lalası Mustafa beyin *Eğriboz mîrlivâsı* olduğu (909 = 1503):

مصطفی بك لالای کهنهٔ حضرت شاهنشاه بك طال بقاه‌که میرلواء اغریبوز »

10 — Şehzâde Şehinşâh'ın eski *defterdarı* Hüseyin beyin, oğlu Mehmed Çelebi'nin *lalası* olduğu:

« حسین بك دفتردار کهنهٔ حضرت شاهنشاه بك طال بقاه که لالای حضرت محمد چلبی »

11 — Şehzâde Şehinşâh'ın defterdarlığına İshâk Paşa oğlu Şâdi beyin tâyini (27 receb 909 = 15. I. 1504):

« انعام شادی بك بن اسحق پاشا که دفتردار حضرت شاهنشاه بك طال بقاه شد »

12 — Şehzâde Mehmed'in nişancısı olan nökerinin getirdiği pişkeş (safer 909 = ağustos 1503):

« نوکر حضرت محمد بك طال بقاه توقیعی بودکه پیش کش آورد »

13 — Şehzâde Mehmed'e kızını veren kırım Hanı Mengli Giray'a, ağırlık olmak üzere, Şehzâde'nin lalası Hüseyin bey ile gönderilen in'am ve hanlara gönderilen irsâliye (29 Zilkade 909 = 14. V. 1504):

« انعام منکلی کریخان خان تاتاران برای اغیرلیق دختر خودکه بحضرت محمد چلبی طال بقاه خواهد داد بنقل حسین بك لالای شهزادهٔ مذکور ... تقدیه 500.000 ...
ارسالیه میران منکلی کریخان ... بنقل حسین بك لالای محمد چلبی طال بقاه ...
بجهت نوازش بك میرمیران منکلی کریخان ... دوك بك برادر نوآزش بك المزبور ...
توکل بن تموربك ... ماموج بك ومحمد یار میرزا ولدان یادکار بك... دولت بك بن یحیی بك...»

14 — Şehzâde Mahmud'un adamı Tâlî'nin kaside getirdiği (2 rebiülahır 909 = 24. IX. 153):

« انعام طالعی مردم حضرت محمود بك طال بقاه که قصیده آورد ... »

15 — Tâlî'nin, bir hafta sonra (1. X. 1503), Şehzâde Mahmud'un *müteferrikası* olarak in'am aldığı:

« نوکر حضرت محمود بك طال بقاه بنام مولانا طالعی متفرقهٔ خود 1000 ... »

16 — Şehzâde Mahmud'un *baş-ulûfecisinin*, şehzâdenin sıhhati hakkına haber getirdiği (18 Cumad. I. 909 = 8 kasım 1503):

« نوکر حضرت محمود بك طال بقاه سر علوفجیان خودکه خبر صحت خود آورد تقدیه 2000»

17 — *Rumeli eyâleti* timar-kethüdâsı Kasım beyin Şehzâde Mahmud'un lalası olması:

« قاسم بك کدخداء تیمارهاء ولایت روم ایلی که لالای حضرت محمود بك شد ... »

18 — Şehzâde Alemşâh'ın annesine *irsâliye* (3 rebi II, 909= 25. IX. 1503):

«ارسالیه به والدهٔ حضرت علم بك عن یدمردمش فی 3 ربیع‌الاخر 909 اطلس مذهب جامهٔ فرنکی سمور ... »

19 — Şehzâde Alemşâh'ın — ki o sırada vefat etmiş bulunuyordu — oğlu Osman Çelebi'ye in'am (22 receb 909 = 10.I.1504)

« انعام عثمان چلبی بن علمشاه بك طاب ثراه

20 — Şehzâde Abdullah'ın — ki o da o zaman ölü idi — küçük kızına in'am:

« دختر کوچك سلطان عبدالله طاب ثراه ... »

21 — Şehzâde Mahmud'un eski lalası Hüsrev beyin *Alâiyye mirlivalığı* (23 ramazan 909 = 11. III. 1504):

« خسرو بك میر علائیه لالای کهنهٔ حضرت محمود بك ... »

22 — Şehzâdé Şehinşâh'ın oğlu Mehmed Çelebi'ye Ali Siyâh'ın defterdar oluşu (15 safer 909 = 9. VIII. 1503):

« علی سیاه که دفتردار محمد چلبی بن شاهنشاه بك طال بقاه شد ... »

23 — Şehzâde Şehinşâh'ın oğlu Mehmed Çelebi'nin *kapıcıbaşısı* olan ve baş getiren nökerine in'am (6 rebiülevvel 909=29.VIII.1503):

« نوکر محمد چلبی بن حضرت شاهنشاه بك طال بقاه بنام سر بوابین خود که سرها آورد نقدیه 3000 ... »

24 — Şehzâde Şahinşâh'ın oğlu Mehmed Çelebi'ye, Varsak'ların hücumu esnâsında gösterdiği yararlıktan dolayı, *ebnâ-i sipâhiyân*dan Ali bin Bazarlû ile gönderilen irsâliye (14 rebi I. 909=6. IX.1503):

« ارسالیه به محمد چلبی بن شاهنشاه بك طال بقاه که در وقت آمدن و ارساقان دلیری کرده بنقل علی بن بازارلو عن ابناء سپاهیان ... »

25 — Şehzâde Ahmed'in oğlu Murad'ın — ki Sultan denmektedir — câriyelerinden *Şahnuvaz Hatuna* in'am:

« انعام شاه نواز خاتون عن جواری سلطان مراد بمعرفة اغای‌در 5000 ... »

26 — Fâtih'in şehzâdesi Mustafa'nın kızına — her halde Hânî Hatun — in'am:

« انعام دختر سلطان مصطفی طاب ثراه 10.000 .... »

27 — Fâtih'in şehzâdesi Cem'in kızına in'am (ramazan 909 = mart 1504):

« انعام دختر جم چلبی طاب ثراه ... »

28 — Şehzâde Cem'in kızı ile evlenen Sinan Paşanın oğlu Mehmed beye düğün hediyesi (5 zilhicce 909 = 20. V. 1504):

« ایثار عرس محمد بك بن سنان پاشا که دختر جم چلبی خواهد ستاد ... »

29 — Davud Paşa oğlu *Yanya mîrlivâsı* Mustafa beyin zevcesi olan Pâdişahın kızına *İstanbul'a* geldiği vakit (8 cumad I. 909 = 30 ekim 1503) yapılan in'am:

«انعام به دختر حضرت خلد ملکه زوجهٔ مصطفی بك بن داود پاشا میر لواء یانه که باستانبول آمد فی 8 جمادی الاول سنه 909 نقد 15.000 ... »

30 — Davud Paşa-zâde Mustafa beyin Bâyezid II.'in kızından olan oğulları Mehmed ve Ahmed Çelebilere 30 temmuz 1503 de in'am:

«انعام ... محمد و احمد چلبی ولدان مصطفی بك بن داود پاشا عن دختر حضرت خلد ملکه فی کصفر»

31 — Mustafa Paşa oğlu *Hudâvendikâr sancakbeyi* Mehmed Bey de Bâyezid II. damadı idi. 10 muharremde (5 temmuz) Mehmed beyin gönderdiği pişkeş, kerime-i Pâdişâhiye 10 cumad II. da (4 aralık 1503) gönderilen irsâliye, ve bunların kızlarına yapılan in'amlar vardı:

«محمد بك بن مصطفی پاشا میرلواء خداوندکار که پیش کش آورد ... ، ارسالیه به دختر حضرت خلد ملکه زوجهٔ محمد بك میرلوای خداوندکار ...، انعام دختران دختر حضرت خلد ملکه زوجهٔ محمد بك میرلوای خداوندکار ... دختران کوچك دختر حضرت خلد ملکه زوجهٔ محمد بك بن مصطفی پاشا...»

32 — Bâyezid II. kızı ve *Niğbolu mîrlivâsı* Nasuh beyin zevcesine kasım 1503 de bir in'am yapılmıştı:

«انعام به دختر حضرت خلد ملکه زوجهٔ نصوح بك میرلواء نیکبولی ...»

33 — Güveyi Sinan Paşanın ve Bâyezid II. kızı Ayşe Hatunun kızına, *Ankara mîrlivâsı* Dukakin-zâde Ahmed bey ile evleneceği sırada (7 cumad II. 909 = 27 kasım 1503) cihazı için in'am yapılmıştı:

«انعام به دختر سنان پاشا عن دختر حضرت خلد ملکه برای جهازش که با حمد بك بن دوقه کن میرلواء انقره خواهر داد فی 7 جمادی‌الاخر من شهور سنه 909 نقد 30.000

قدیفهٔ مذهب چاتمهٔ فرنکی بذراع بروسه فی 7 قدیفهٔ مذهب بنك فرنکی بذراع بروسه ...»

34 — Sinan Paşa *Rumeli beylerbeği* iken ölmüş, 26 recebde (14. I. 1504) zevcesi Sultan'a, oğularına ve bu meyanda Dukakinzâde Ankara sancakbeyi Ahmed beyin zevcesine tâziye yapılmıştı:

«تعزیهٔ مذکورین فی 26 رجب سنه 909 دختر حضرت خلد ملکه زوجهٔ سنان پاشا میرمیران ولایت روم ایلی که زوجش متوفی شد... ولدان سنان پاشای مذکور... بجهت دختران مذکور... زوجهٔ احمد بك بن دوقه کین میرلواء انقره همشیره کان مذکور...»

35 — Bâyezid II'in bir kızı Davud beyin zevcesi idi, bunların bir kızı ise mîralem Mesih beyin zevcesi idi:

«دختر حضرت خلد ملکه زوجهٔ داود بك، زوجهٔ مسیح بك میر علم عن دختر حضرت خلد ملکه زوجهٔ داود بك»

36 — Bâyezid II.'in diğer bir kızı Uğurlu Mirzâ oğlu Ahmed Mirzânın (*Göde Ahmed*) zevcesi idi ve bunların kızları vardı:

«دختران احمد میرزا بن اغورلی میرزا ...، دختران احمد میرزا عن دختر حضرت خلد ملکه»

37 — Yahyâ Paşa da — ki güveyi Sinan Paşanın vefatından sonra Rumeli beylerbeğisi olmuştu — Bâyezid'in damadı idi ki, zevcesinin Ayşe Hatun, veyâ Güzelce Hasan beyin eski zevcesi (yk. bk. s. 416) olması da mümkündür:

انعام دختر حضرت خلد ملکه زوجهٔ یحیی پاشا میرمیران ولایت روم ایلی فی 5 ذالحجه 909

38 — Çelebi Mehmed'in kızı Selçuk Hatunun kızı Hatice Hatunun çocukları Süleyman Çelebi ile Hanzâde hatun bu târihlerde muhtelif ihsanlar almışlardı:

«سلیمان چلبی بن خدیجه خاتون بنت سلجق خاتون ...، خانزاده خاتون بنت دختر سلجق خاتون...، انعام خانزاده خاتون دختر خدیجه خاتون نقدیه 3000 جامه ...»

II. — Vezirler, kazasker, nişancı, defterdar hakkında

1 — Sinan Paşanın (Hoca, Hızır bey-zâde) oğlu Şah Çelebi'ye, kardeşinin ölümünden dolayı 28 saferde (22. VIII. 1503) tâziyede bulunulmuştu:

«شاه چلبی بن مولانا سنان پاشا که برادرش متوفی شد»

2 — İshak Paşanın *kızına* 12 rebiülevvelde (4 IX. 1503) boğçe-âdeti yapılmıştı:

«عادت بوغچهٔ دختر اسحق پاشا ...»

3 — Fenârî-zâde Ahmed Paşaya da 19 rebiülahırda (16. X. 1503) *Bursa kadifesi. kırmızı Amasya kemhâsı* v. s. den mürekkep *boğçe-âdeti* yapılmıştı: « ... عادت بوغچهٔ احمد پاشا بن مولانا فناری »

4 — Davud Paşanın oğullarına, bu meyanda damad-ı pâdişâhî *Yanya mirlivâsı* Mustafa beye, kardeşlerinin vefatından dolayı 16 cumad II. de (6.XII.1503) tâziyede bulunulmuştu:

« تعزیهٔ اولدان داود پاشا که برادرانش متوفی شد فی 16 جمادی‌الاخر سنه 909
بجهت مصطفی بك میرلواء یانه ... بجهت برادرانش 3 نفر ... »

5 — *Vezirler, Rumeli beylerbeği, kazaskerler, tevkiî* ve *defterdarlar* ile *yeniçeri-ağalarına* 17 aralıkta kışlık tahsisatı «*âdeti*» verilmiş ve 23 ocak 1504 de de — Rumeli beylerbeği hâriç — bepsine in'amda bulunulmuştu:

« عادت زمستانی حضرت پاشایان عظام و میرمیران ولایت روم ایلی وقاضیان عسکر و دفتداران و توقیعی و اغایان یکیچریان درگاه عالی فی 27 جمادی‌الاخر سنه 909 بر قرار سابق ...
انعام مذکورین فی 5 شعبان 909 حضرت احمد پاشا 60.000 مصطفی پاشا 60.000 داود پاشا 60.000 مولانا محی‌الدین بن حاجی حسن عسکر ولایت روم ایلی و مولانا عبدالرحمن قاضی عسکر ولایت اناطولی فی 30.000 ، 60.000 ، مولانا نورالدین دفتدار ولایت روم ایلی و مولانا قاسم چلبی دفتدار ولایت اناطولی مولانا جعفر چلبی توقیعی و حسن بك اغای یکیچریان فی 20.000 80.000 ... »

6 — Ahmed Paşanın (*Hersek-zâde*) 11 mart 1504 de *Gelibolu-mîrlivası* olduğu ve bu sırada kethüdâsı Ferhad bey vasıtasiyle pişkeş gönderdiği görülmektedir:

« حضرت احمد پاشا دام علاه که میرلواء کلیبولی شد فی 23 رمضان 909 ... فرهاد بك کدخداء حضرت احمد پاشا دام علاه که پیش کش آورد ... »

7 — *Anadolu kazaskeri* mevlâna Abdurrahman (*Müeyyed-zâde*)'ın kızı öldüğü için yapılan tâziye (21 rebi I. = 12. IX. 1503):

«تعزیهٔ مولانا عبدالرحمن قاضی‌عسکر ولایت اناطولی که دختراش متوفی شد ...»

8 — Tevkiî Cafer Çelebi (*Tâci-zâde*) Mısır sultanına nâme yazması dolayısiyle (23 cumad II. = 13. XII, 1503) ve kaside getirdiği için (12 rebi II. = 12 ekim 1503) iki defa in'am almıştı:

«انعام مولانا جعفر چلبی توقیعی که نامهٔ سلطان مصر نبشته جامه چاتمه ... انعام مولانا جعفر چلبی که قصیده آورد نقدیه 10.000 جامهٔ برسه ثوب ...»

9 — *Hazine defterdarı* Nureddin de oğlu öldüğü için tâziye görmüştü (12 rebi II. 909 = 12 ekim 1503):

« تعزیهٔ مولانا نورالدین دفتردار خزانهٔ عامره که ولدش متوفی شد جامه ... »

III — Divan ve defterdarlık kâtipleri, bölük zâbitleri ve merkezdeki vazifeliler hakkında

1 — *6 rebi* I. *de* (29. VIII. 1503) aldıkları in'am vesilesiyle, hazine kâtiplerini ve şâkirdlerini, divan kâtiplerini vazife ve dereceleri ile, toplu bir halde, tanıyabiliyoruz :

« انعام لمذکورین فی 6 ربیع‌الاول سنه 909 جماعت کاتبان خزانهٔ عامره

حمید بك کاتب خزینه 2000 — حضرالفقیر روزنامچهٔ (*) 2000 — مولانا حسام روزنامچهٔ 2000 — موسی بك محاسبهٔ 2000

محی‌الدین مقاطعهٔ 1500 — خیرالدین مقاطعهٔ 1500 — محی‌الدین احکامی 1000 — عمر بك احکامی 1000 — محی‌الدین محاسبهٔ 1500

احمد چلبی مقابلهٔ 1000 — کاتبان پاشایان 3 نفر فی 1000 3000

انعام شاگردان کاتبان خزانهٔ عامره ....

محمد بن بالی سیاه 600 — اسکندر وارداتی 600 — احمد پادشاه 600 — مصطفی بن چاوش علی 600 — محمد بن حمزه 500

ابراهیم بن قره‌کوز 500 — سلیمان بن حمزه 500 — حاجی محمد 500 — حسام کاتب دیوان 2000 — مصطفی کاتب دیوان 2000

الیاس بك امین بروات 2000 — پیری بك امین دفتر 2000 — اختیار کاتب بروات 1000 — حسام عارض الجیش 1500

علاءالدین دوتدار 1000 — عبدالرحمن دوتدار 1000 — علاءالدین دراغومان 1000 — اسکندر دراغومان 1000 — احمد چلبی مقابلهٔ خراجیان 600

مصطفی مقابلهٔ خراجیان 600 — حاجی قاسم وزان 1000 — ابرهیم دراغومان 1000

مولانا عمر کاتب توقیعی 3000 — سیدی کاتب توقیعی 500 — فرهاد کاتب توقیعی 500 »

(*) Bu defteri yazanın, *ruznamçeci* Hızır olduğu anlaşılmaktadır.

2 — *21 saferde* (15. VIII. 1503) vukubulan ve başlarında, sonradan *Çaldıran* muharebesinde *Rumeli beğlerbeği* olarak şehit düşen Hasan bey (*Paşa*) olmak üzere, kapı kulu teşkilâtındaki atlı bölükler zabitlerinin, isimleri ile nasıl bir terfi sırası takip ettiklerini şöyle görüyoruz:

« ... حسن بك سر ابناء سپاهیان که اغای یکیچریان شد
حیدر بك سر سلحداران که سر ابناء سپاهیان شد
قاسم بك سر علوفجیان که سر سلحداران شد
قاسم بك سر علوفجیان جماعت ثانی که اغای علوفجیان جماعت اول شد
سنان بك سر غربا که سر علوفجیان جماعت ثانی شد
فائق بك سر جبجیان که سر غربا شد
علی بك زعیم در جماعت علوفجیان که سر جبجیان شد .... »

3 — *İstanbul zaimliğ*ine ve *muhtesipliğ*ine tâyin edilen (*14 rebi I. 909* = 6. IX. 1503) Mehmed bey ve İskender bey ile, fukarâ ve sulâhâya para dağıtmaya memur emîn-i ṣevv (*arpa emini*) Kıvâmüddin ve *diyetdar* Mustafa (Muslihiddin) de o devrin merkez teşkilâtında vazifeli kimselerdi:

« محمد بك بن قارلی که زعیم استانبول شد جامه، اسکندر بك محتسب استانبول شد جامه، تصدق المذکورین فی 5 ربیع الاول 909 فقراء و صلحاء استانبول بمعرفة قوام‌الدین امین جو و سید زنکلی عن سلحداران 1500 .....
تصدق فقراء استانبول عن ید قوام امین جو و حاجی مصلح‌الدین دیندار 90.000 ....

4— İstanbul'da o sırada inşa edilmekte olan *Bâyezid II. külliyesi* inşâatındaki bütün vazifelileri, kendilerine *16 cumad II. 909 da* (6 aralık 1503) yapılan bir in'am vesilesile, tanıyabiliyoruz:

« انعام مذکورین 16 جمادی‌الاخر سنه 909
مصطفی بك میرلواء کانفری ناظر حسام بك امین بناء عمارت مذکوره حسام کاتب بناء عمارت مذکوره
بناء عمارت جدید در استانبول نقد چاتمه نقد 3000 نقد 1000 جامه بنك
5000
یعقوب پاشا معمار عمارت مذکوره ایدین بك اغای یکیچریان استانبول علی ویوسف خلیفه‌های بناء مذکوره
نقد 3000 جامه چاتمه نقد 3000 جامه چاتمه جامه منقش بروسه ثوبان
جماعت معتمدان بناء مذکوره جماعت سرهای پیاده‌کان یکیچریان استانبول
5000 30 نفر فی 1000 30.000
مولانا عطوفی حافظ کتب که کتاب داده بود
نقد 2000 جامه »

5 — Saray ricâlinden *Dârüssaâde-ağası* Firüz bey, *şarabdar* Hamza bey ve evvece vakıflarını gördüğümüz *mîrahur* İlyas bey de, muhtelif vesilelerle in'am almış veyâ tâziye edilmişlerdi:

« انعام دختر بزرك حمزه بك شرابی 3000 فی 23 جمادی‌الاخره 909
انعام فیروز بك اغای دارالسعاده .... تعزیهٔ الیاس بك میراخور کهنه که ولدش متوفی شد فی 7 جمادی‌الاول 910 »

6 — Saray tavâşîlerinden iki kişiyi (*Sünbül, Elmas*) ok getiren yeniçeri ve kâğıtçı Hamza'yı, nekkaş Ahmed Tebrîzî'yi muhtelif vesilelerle in'am olan, bu kabil kimseler olarak zikr otmek mümkündür:

« انعام سنبل و الماس عن طواشیان درگاه عالی بمعرفة سرخازن دلبند کوچك 4 قطعه
انعام تیرکر عن یکیچریان که تیرها آورد 1000 انعام حمزهٔ کاغدکر 2000 17 ربیع‌الاخر 909
انعام ملك احمد تبریزی نقاش که بعض اسباب داده است 2000 .... »

IV — Müderriş, şeyh, vâız, tabîb, mütevelliler v. s. hakkında

1 — Kemal paşa-zâdeyi (İbni Kemal) *10 muharrm 909 da* (5 temmuz 1503) Edirne'de *Ali bey medresesi* müderrisi olarak görüyoruz:

« مولانا امجد چلبی بن کمال پاشا مدرس مدرسهٔ علی بك در ادرنه »

2 — Tâcî-zâde Sâdi Çelebi (*Cafer Çelebi*'nin küçük kardeşi) bu târihte *Ali paşa* (Atîk) *medresesi* müderrisi idi ve kasîde takdim ettiği için Padişahtan in'am almıştı:

« انعام مولانا سعدی مدرس مدرسهٔ علی پاشا که قصیده آورد ... »

3 — Devrin âlimlerinden Seydi Kürz demekle mârûf Seydi Karamânî (krş. *Şakaik*, s. 313 v. d.) bu sırada Edirne'de *Bâyezid II. medresesi* müderrisi idi e oğlu öldüğü için tâziye edilmişti (cumad I.= 26 ekim):

« تعزیهٔ مولانا سیدی کرزمدرس مدرسهٔ عمارت حضرت خلد ملکه در ادرنه که ولدش متوفی شد... »

4 — Şâir Ruhî de oğlunun vefatından dolayı tâziye edilmişti:

« تعزیهٔ مولانا روحی شاعر که ولدش متوفی شد فی 23 جمادی‌الاخری 909»

5 — İdris Bitlisî ise, İran'da babası öldüğü için, tâziye edilmişti (31, I. 1504):

« تعزیهٔ مولانا ادریس منشی که در ولایت عجم پدرش متوفی شد فی 13 شعبان سنه 909 »

6 — Şehzâde Selim'e gönderilen *tabib Sinan* ile, biri ihsan alan, diğeri oğlunun vefatından tâziye gören, iki tabibi (*Abdurrahman, Muhiddin*) ve *Edirne dârüşşifâsı tabibi* mevlânâ *İsâ*'yı şu kayıtlarda görüyoruz:

« سنان طبیب عن اطباء درگاه عالی که بحضرت سلیم بك فرستاده ... انعام عبدالرحمن طبیب در جماعت مشاهره خوران 3000 ... ، تعزیه مولانا محی‌الدین طبیب که ولدش متوفی شد ... ؛ مولانا عیسی طبیب دارالشفا در ادرنه ... »

7 — Kastamonu vâizi Göncü-zâde ile Fethullah-ı Şirvânî ve Hacı Ana İznikî, Şeyh Mes'ud Halife zevcesi Zeyneb Hatun da Pâdişahın tasadduk ettiği kimselerdi:

« تصدق کونجی زاده واعظ قسطمونی 2000 ...، تصدق به درویش فتح‌الله شیروانی فی 21 ربیع‌الاول 909

تصدق حاجی انا ازنیق بمعرفة اغای‌در 3000 ... تصدق به زینب خاتون زوجهٔ مرحوم مولانا شیخ مسعود خلیفه 3000. بمعرفة اغای‌در 1000 فی 9 ربیع‌الاخر 909 »

8 — Mevlânâ Ali Kuşcı'nın oğlu Derviş Çelebi tâziye edildiği gibi, *Karaman oğlu* İshak beyin kızı ile *İsfendiyar-zâde* İsmail beyin oğulları *Abdürrahim Çelebi* ve *Kalkandelen zaîmi Abdülcelil bey*, Sinan Paşanın biradér-zâdesi *Sinan Çelebi*, muhtelif târihlerde tasadduk görmüşlerdi:

« تعزیه به درویش چلبی بن مولانا علی قوشجی ... ، تصدق به دختر اسحق بك بن قرمان برای بهاء جامه 3000 ، تصدق به عبدالرحیم چلبی بن اسمعیل بك اسفندیاری فی 29 محرم الحرام 909 4000 ... »

« عبدالجلیل بك بن اسمعیل بك اسفندیاری زعیم قالقاندلن شد فی 5 ذی‌الحجه سنه 909 ...، سنان چلبی برادر زادهٔ سنان پاشا ... »

9 — Muhtelif vesilelerle *in'am* veyâ *tasadduk* gören devrin mârûf mütevellîlerine ve şeyhlerine gelince, bunlar, Amasya'daki *Bâyezid II. imâreti* mütevellîsi iken *Karahisar* (Şarkî) *zaîmi* olan Sinanbey, Edirne'deki *Bâyezid II. imâreti* mütevellîsi Abdülbaki Çelebi, *Edirne*'deki *Murâdiye imâreti* mütevellîsi Bâyezid Çelebi bin

Mehmed bey, Konya'da *Mevlânâ türbesi* mütevellîsi Mevlânâ Muhiddin, Bolayır'da *Süleyman Paşa zâviyesi* şeyhi Ahmed Bey bin Vize bey ve Kütahya'da *Veled-i Germiyan imâreti* şeyhi Cemaleddin Mısrî'dir:

« سنان بك متولی عمارت خلد ملکه در اماسیه که زعیم قره حصار شد در ولایت روم ... عبدالباقی چلبی متولی عمارت حضرت خلد ملکه در ادرنه ... ، انعام بایزید چلبی بن محمود بك متولی عمارت مراد خان در ادرنه نقد 5000 جامهٔ بروسه 90 فی 12 صفر 909 ، تصدق مولانا محی‌الدین بن جمال‌الدین متولی تربهٔ خداوندکار طاب ثراه در قونیه فی سلخ جمادی‌الاول 909 نقدیه 3000 ... ، احمد بك بن ویزه بك شیخ زاویهٔ سلیمان پاشا در بولایرکه نمك آورد 5000 ، تصدق به مولانا جمال‌الدین مصری شیخ عمارت ولد کرمیان در کوتاهیه 1000 ... »

V — Sancakbeyleri, taşra mülkî ve askerî rüesâsı hakkında

1 — *Bosna sancakbeği* İskender Paşa muhtelif vesilelerle esir, haber göndermişti:

« اسکندر پاشا میرلواء بوسنه رمضان 909 ، تصدق نوکر اسکندر پاشا که کبر کریخت آورد فی ثانی جمادی‌الاول سنه 909 [23.X.1503] نقدیه 500 جامه منقش بروسه ثوب، انعام کبر که عن ولایت انکروس خبر آورد عن قبل اسکندر پاشا ... »

2 — *Semendre sancakbeği* Mustafa bey, Ahmed adındaki kardeşi ve nökeri ile pişkeş ve esir göndermişti:

« نوکر مصطفی بك میرلواء سمندره بنام احمد برادر خود که پیش کش اورد فی 28 ربیع‌الاول 909 نقد 500 نوکر مصطفی بك میرلواء سمندره که کریخت کبر آورد فی 14 جمادی‌الاخر سنه 909 [4. XII. 1503] جامه منقش بروسه ثوب »

3 — Rumeli veyâ Adalar sancakbeğliklerinde bulunupda bu sırada esir, haber, pişkeş, meyve gönderen sancakbeğleri:

Kerlı (Karlı İli) *mîrlivâsı İsâ bey oğlu* Mehmed bey

نوکر محمد بك بن عیسی بك میرلواء قارلی خبردادن قلعهٔ ایا ماوره فی 25 ربیع‌الاول سنه 909 نقد 500، جامه بنك بروسه نوکر محمد بك میرلواء قارلی که پیش کش آورد ...»

Vidin mirlivâsı Hasan bey

« حسن بك میرلواء ویدین که زبان آورد ... »

Midilli mîrlivâsı Mustafa bey

« نوکر مصطفی بك میرلواء مدللو که میوه آورد ... فی 4 جمادی‌الاخر سنه 909 [25.XI.1503] نقدیه 300 ... »

Köstendil mîrlivâsı Mahmud bey «... محمود بك ميرلوا قستنديل

Eğriboz mîrlivâsı Mustafa bey «... مصطفى بك ميرلواء اغريبوز

Gelibolu mîrlivâsı sonra *Hersek mîrlivâsı* Sinan bey

«... نوكر سنان بك ميرلواء كليبولى كه ميوه آورد فى 23 جمادى‌الاخرى 909 نقد 300 جامه رميز اخورى ...، سنان بك كه ميرلواء هرسك شد فى 15 ذى‌القعده سنه 909 [30. IV. 1004]...»

4 — Rumeli'de muhtelif vazife sahipleri:

Rumeli timar defterdârı *Bedreddin*

«مولانا بدرالدين دفتر دار تيمارهاء ولايت زوم ايلى

Rumeli müsellem mîrlivâsı *Ali bey* bin Bâli bey

«... على بك بن بالى بك ميرلواء مسلمان ولايت روم ايلى شد فى 5 ربيع‌الآخر 909 ...»

Gelibolu yeniçeriler-ağası *Hayreddin*

«... خيرالدين اغاى يكيچريان كليبولى...»

Rumeli kethudâsı *Mehmed bey* bin Karlı

«... محمد بك بن قارلى زعيم استانبول كه كدخداء ولايت زوم‌ايلى شد فى 25 جمادى‌الاول...»

Edirne sarayı bahçesi kethudâsı *Hamza*

«... انعام حمزه كدخداى باغچهٔ سراى ادرنه بمعرفة سرخازن 500 ...»

Selânik zaîmi *Hüseyin bey*

«... حسين بك زعيم سلانيك...»

Bâli beyin (*Malkoç-oğlu*) vefatından dolayı çocuklarına tâziye

«... تعزيهٔ ولدان بالى بك بن‌مالقوج كه‌پدرانش متوفى شد فى 2 ربيع‌الاخر 909 ...»

5 — Venedik'deki mahbusiyetinden kurtulan *Kasım* ile, Rodos'da esir olan kardeşini kurtarması için *Seyyid Ahmed*'e verilen para

«... انعام قاسم سلانيك عن يكيچريان دركاه عالى كه در وندبك محبوس بوده وخلاص شده 500 نقد جامه ثوب، ... تصدق سيد احمد كه برادرش‌در ردوس محبوس است براى خلاص برادرش 1000...»

6 — Anadolu'daki sancakbeğleri, dizdar, emîn ve zaîmleri:

Biga mîrlivâsı (mîr-şikâr) Mustafa bey

«مصطفى بك مير شكاركه ميرلواء بيغا..»

Sultan-öyüğü mîrlivâsı Şahruh bey

«شاه رخ بك ميرلواء سلطان ايوكى..»

Kastamonu mîrlivâsı olan Karagöz bey

«قره کوز بك اغای یکیچریان که میرلواء قسطمونی شد فی 15 صفر 909 ...»

Alâiye mîrlivâsı Bâli bey

«... بالی بك سرسکبانان درکاه عالی که میرلواء علائیه شد فی 28 ربیع‌الاول سنه 909 ...»

Karahisar (Sâhib) *mirlîvâsı* İshak bey

«... اسحق بك میرلواء قره حصار صاحب...»

Kayseri mîrlivâsı Ahmed bey

«... انعام به مردم احمد بك میرلواء قیصریه که عن جاسوس آمد ...»

Aydın mîrlivâsı Sinan bey

«... سنان بك میرلواء ابدین...»

Ankara piyadeleri mîrlivâsı Sinan bey

«... سنان بك سرزغرجیان که میرلواء پیاده‌کان‌لواء انقره شد فی 19 جمادی‌الاول سنه 909»

Hamid piyâdeleri mîrlivâsı Süleyman bey

«... سلیمان بك که میرلوا پیاده‌کان حمید شد فی 14 ربیع‌الاول سنه 909...»

Turhal kalesi dizdarı İsâ

«... عیسی دزدار قلعهٔ ترحال ...»

Sakız beylerinden mektup getiren *çeşme-emîni* adamı

«... مردم امین چشمه که عن امراء ساقز نامه آورد ...»

Torul zaîmi *Süleyman bey*

«... انعام به بوداق مردم سلیمان بك زعیم طرول که عن جاسوس آمد نقدیه 1000 فی 18 جمادی‌الاول سنه 909»

Karahisar (Şarkî) zaîmi *Sinan bey*

«انعام تمرخان مردم سنان بك زعیم قره حصارکه عن جاسوس امد نقد 1000 جامه‌ٔوب 17 ربیع‌الاخر... انعام طورعلی مرد تیمارکه عن جاسوس آمد نقد 1000 جامه برسه ٔوب...»

VI — Elçiler ve maiyetleri, muhtelif yerlerden haber getirenler hakkında

1 — Mengli Giray'dan haber getiren kasıd ve ulak ile gelen nöker:

« تشریف لطفی قاصد منکلی خان خان تاتارانکه مکتوب و علام آورد ... محرم 909 نوکر منکلی کریخان خان تاتارانکه با اولاق احمد فی 12 جمادی‌الاخری نقد 1000 ... »

2 — Alâüddevle beyin kasıdı Musa ve nökeri:

« موسی دیوان قاصد علاءالدین بك .. محرم 909 ..، نوکر علاءالدوله بك 3 ربیع‌الاخر 909

3 — Mısır sultanının adamları *Davud bey*, *şâir Mehmed* ve *Timin bey*:

« انعام به داود بك غلام سلطان مصرکه عن مصر آمد فی 29 صفر سنه 909 نقدیه 3000 جامهٔ میزاخوری عن قدیفهٔ مذهب ثوب .... ، .. انعام تیمین‌بك قاصد سلطان‌مصردر روزضیافت فی 25 جمادی‌الاول‌سنه909 ، انعام به‌محمدشاعر قاصد سلطان مصرکه قصیده آورد فی 4 جمادی‌الاخر سنه 909 3000 ... »

4 — Elvend bey (*Akkoyunlu*) elçileri:

« .. تشریف ایلچیان الوند بك که باخبر آمدند فی 7 جمادی‌الاخر سنه 909 نقد 3000 »

5 — Şeyh Ahmed Han ile Kocak Sultanın kasıdları:

« ... محی‌الدین قاصد شیخ احمد خان عن ایلچیان خانان ... قاصد قوجاق سلطان عن ایلچیان خانان ..»

6 — Ramazam-oğlu *Halil beyin* nökeri:

« ... نوکر خلیل بك میر ولایت ادانه فی 6 ربیع‌الاول سنه 909 نقدیه 500 ...»

7 — Varsak beylerinden *Hızır Aktaş* ve *Şamlû Mustafa* bey:

« ... حضر اق طاش میران وارساقان ... 2 ربیع الاخر 909 ... ، انعام مصطفی بك بن شاملو عن میران و ارساق در قرمان نقد 1500 ... فی 13 جمادی‌الاخر سنه 909 ... »

8 — Garb vilâyeti beğlerinden *Devlet beyin* adamı ve hacılardan haber getiren Hacı Kemal:

« ... مردم دولت بك عن میران ولایت غرب که آمده بود ... ، انعام حاجی کمال که خبر حجاج آورد نقدیه 400 ...»

9 — Şahin ve beygir getiren Eflâk ve Boğdan voyvodalarının nökerleri:

« ... نوکر رادول بن باباس ویودهٔ افلاق که شاهین و بارکیران آورد فی صفرالمظفر سنه 909 ... نوکر قره بغدان که بارکیر و شاهین آورد فی 2 ربیع‌الاخر نفرات ... »

10 — Macar kralının pişkeş getiren elçilerine teşrif ve *Macaristan*'dan tutulup getirilenlere in'am:

«... تشریف ایلچیان قرال انکروس که پیش کش آورده اند فی 15 جمادی الاول سنه 909 نقدیه 15.000 چوقه درکه جامه مردمانش 3 نفر ...؛ انعام کبرکه عن ولایت انکروس کریخت آمد نقدیه 500 جامه فی 21 ربیع الاول 909 ...؛ انعام کبرکه عن ولایت انکروس خبر آورد نقد 500 جامه 90 عادت دیتداری و چاوش 200 ... »

11 — Câsus olarak gelen ermeniye in'am ve yeni müslüman olana âdet:

« ... انعام مغردیج ارمنی که عن جاسوس آمد نقدیه 1000 جامه بروسه ثوب .. عادت نو مسلمان فی 7 ربیع الاخر سنه 909 دلبند و مجوزه جامه میراخوری که قدیفه بروسه ثوب ... »

12 — *Venedik elçisi* Andria'ya (Andrea Gritti) teşrif, in'am:

« ... تشریف اندریه ایلچی میران وندیك فی 7 ربیع الآخر 909

نقدیه چوقاء اکین عن قدیفهٔ مذهب جامهٔ میراخوری عن قدیفهٔ قرمزی بجهت مردمان خود 5000 قرمزی فرنکی ثوب مذهب جامهٔ بروسه ثوب جامه قرمزی ثوبان بجهت مردم میران وندیك که بجهت دراغو مانش بجهت رئیس کدرغه بجهت نقیر زنان با ایلچی بهم آمد نقدیه جامه نقدیه جامهٔ میراخوری عن جامه بنك بروسه ثوب بوری طاقان 2000 بنك 500 کخاء قرمزی

عادت دیتداری وچاوش ... ، ... انعام به اندریه ایلچی میران وندیك بجهت عرض پیش کش خود 2810 فی عاشر ربیع الاخر 909 ... تشریف زورزی ایلچی میران و ندیك که پیش کش اورد فی شهر محرم الحرام سنه 910 ...»

IV. XVI. ASIR BİRİNCİ YARISI VAKIFLARI

A. Yavuz Sultan Selim devri

Bu davre âit vakıflar nisbeten azdır ve ehemmiyetsizdir. Bizzat pâdişâhın kurduğu kayde değer bir vakıf müessesesi yoktur. *İstanbul*'daki câmii, oğlu, Kanunî Sultan Süleyman tarafından yapıldığı için, evkafı da ancak muahharan tanzim ve tesbit edilmiş, bâzan da, aşağıda görüleceği gibi başka vakıfların gelirleri bağlanmıştı. Bu imâretin sâdece *Dimetoka* mülhakatında evkafı görülmektedir. Murad III. devri tahririnde *Dimetoka*'nın Ova nâhiyesinde *Baş-Kilise, Kayacık, Söğütlüdere, Demir-viranı*; Cebel nâhiyesinde *Ahriban* köyleri tafsilâtiyle bu vakfa yazılmış, ce'man geliri 44.095 akçe tesbit olunmuştur. Ancak *Söğütlü-Dere* (*Mandıra*) köyünde yine bu ismi taşıynn dere üyerindeki köprünün Yıldırım Bâyezid tarafından yaptırıldığı ve tâmiri için bu köyün, ötedenberi avârız-ı divâniyeden muaf oldukları. Kanunî Sultan Süleyman tarafından bu hususta köy halkına bir hüküm verildiği de ayrıca kayıtlıdır. [784 mükerrer].

Ustrumca evkafı arasında da Yavuzun adı geçmektedir. 937 deki tahrir kaydı şöyledir : [785]

« قضاء اوسترومجه .. وقف مسجد كليسا در محلهٔ خزانی بك عن جزیهٔ كبران ولایت استرومجه مرحوم سلطان سلیم شاه خان علیه‌الرحمه والغفران وقف ایمشدر ..... وقف جامع پدریج مرحوم سلطان سلیم شاه خان علیه‌الرحمه والغفران اوسترومجه خراجندن تعیین ایدوب اللرندهٔ حکم همایونلری واردر ... »

Yavuz Sultan Selim devri vüzerâ ve ricâlinden, biz yalnız beşimi zikredebileceğiz:

334 — Câfer Çelebi (*Tâci Bey-zade*) *vakfı*

Edirne'de *Kilise câmii* mahallesinde bir muallimhânesini bildiğimiz [786] nişancı, sonra, kazasker Câfer Çelebi'nin İstanbul'da bir

[784 mükerrer] krş. *470 n. tapa deft.*, 12 sıra n.

[785] krş. *167 n. deft.*, Var. 107

[786] krş. *1070 n. deft.*, s. 142

« وقف معلمخانهٔ جعفر چلبی فی داخل حصن ادرنه در قرب جامع كنیسه »

mescidi ve bunun A n a d o l u'da geniş evkafı vardı. Bunu esas hatlarile, ve kardeşi S â d i Ç e l e b i'nin mektebi vakfı ile, 976 târihli *İstanbul tahrir defteri*nden naklediyoruz: [787]

« محلهٔ مسجدالمرحوم تاج بك زاده

وقف مرحوم مولانا جعفر چلبی ابن تاجی بك واقف مزبورك طقوزیوز اون سكز ذی‌القعده‌سنك اواتلنده واقع اولمش مولانا حمزه بن یوسف امضاسیله بر وقفیه‌سی واردركه مضمونی ذكر اولنور

اصل وقف زواید برای رقبه بر موجب محاسبه 20.000

حجرات 10 باب در حرم مسجد برای صلحا و علما

دكاكین متعدده‌درقضاء اطله دكاكین متعدده در قضاء كلوس زمین بازار مع دكاكین متعدده درقضاء

حاصل فی سنه 7350 حاصل فی سنه 7000 دره بودینه حاصل فی سنه 5000

زمین‌بازارمع دكاكین‌درقضاء زمین‌بازارمع‌دكاكین‌برزمین‌مزبوره كاربان‌سرای مع حجرات تحتانیه‌وفوقانیه...

سیاو بازاری حاصل فی‌سنه در قضاء میلاس حاصل فی سنه در قضاء برغمه حاصل فی سنه

13 084 6666 7234

حمام در قربه قضاء سیاو بازاری دكاكین متعدده در قضاء بوز دغان

حاصل فی سنه بیع اولنمش حاصل فی سنه 2000

المصرف

جهت امام ... جهت امام مسجد در قصبهٔ سیاو ... جهت جابی استانبول ...

شرط واقف محصولات اوقاف مصارف مزبوره‌یه صرف اولنه و امامك وجابی‌نك و موذنلروك و قیملروك وظایفندن زیاده‌سنك عشری جهت تولیت اولا و جمیع مصارفك زیاده‌سندن متولی هر بلده رقبهٔ اوقاف ایچون ایکی بیك اقچه ضبط ایدوب باقی‌سی اولاد بیننده للذكر مثل خطالانثیین تقسیم اولنه و قهمتده بنات داخل اولا و اولاد بنات داخل اولیه و بعدالانقراض مسجد حرمنده اولان حجرات مدرسه اولوب اولادك حصه‌سی و علمایه و صلحایه تعیین اولنان جهات مدرس ایله طلبه بیننده توزیع اولنه ثلثانی مدرسه و ثلثی طلبه‌یه اوله و مسجدلروك رقبه‌سی اجزانك و مدرسه‌نك و طمامك رقبه‌لری اوزرینه مقدم اولا و تولیت كندویه بعده سعدی چلبیه و بعده حاكم بر امین كسنه متولی ایلیه حالیا متولی فرهاددر.

وقف مكتب‌المرحوم سعدی چلبی بن تاج بیك زاده در حرم مسجد مزبور

اصل واقف نقدیه 20.000 حجرات فوقانیه 4 باب حاصل فی سنه 720

حاصل فی سنه 2000

المصرف جهت معلم ... جهت خلیفهٔ مكتب ... تولیت

شرط وقف محصولات اوقاف مزبوره‌یه صرف اولنه وبعدالترمیم والتعمیر مازادیه اولاد متصرف اولا و بعدالانقراض مصالح مكتبه صرف اولنه تاریخ 923 »

[787] krş. *251 n. deft.*, s. 529 v. d.

435 — Ahî Çelebi (*Mehmed bin Kemal*, tabib) vakfı

Bâyezid II. ve Yavuz Sultan Selim devirlerinde tabîb-i sultânî olan ve bir müddet Kanunî Sultan Süleyman devrinde de hizmet ettikten sonra, 930 da Hicaz'dan dönüşte Mısır'da vefat eden ve *Kemâleddin-Tebrizî*'nin oğlu bulunan Ahî Çelebi'nin İstanbul'da *Yemiş-İskelesi* civârında bir câmi ile Edirne'de bir medrese ve mektebi vardı [788] ve bunlar içinde *İstanbul*'da bir çok dükân, mahzen, hücre v. s. ile Çorlu, Hayrebolu, Edirne ve Şile'de bâzı köyleri vakfetmişti. Târihini kesin olarak bilemediğimiz bu vakfın, 976 tahrir kaydine göre, umumî görünüşü şöyledir: [789]

وقف جامع مرحوم اخی چلبی بن کال‌الطبیب در خارج باب میوه — اصل وقف

دکاکین 24 باب در نزد جامع شریف — دکاکین در نزد قپان‌دقیق — مخازن 8 باب در قرب قپان دقیق 1920

حاصل فی سنه 11520 — 5640

مخازن 13 باب در نزد قپان دقیق 2720 — مخازن دکاکین 21 باب بر زمین بوزه‌خانه بناشد 5222 — دکان مع مخزن در نزد زندان 360

دکاکین 7 باب در محروسهٔ غلطه بنزد جامع شریف 2184 — حجرات.. 18 باب 2732 — بستان در نزد قوزلو پیکار 10670 — زمین در پیش جامع شریف مزبور 684

قریهٔ قره‌جه‌علی در قضاء چورلی مع قریهٔ کوپری جلود 25.000 — قریهٔ امور بکلو و قریهٔ حاجی سنقور و مزرعهٔ دانشمندلو درقضاءخیره‌بولی 25.000 — قریهاء قوزلوجه ویصی ویران مع توابعها درقضاء یکیجه‌صو 25.000

قریهٔ طفانجی اوغلی در قضاء شیلی 7000 — حمام در محروسه ادرنه 30.000 — دکاکین 34 باب در محروسه ادرنه نزد حمام مزبور 10.532

دکاکین 6 باب در محروسهٔ ادرنه بنزد معلم خانه 1255 — دکان یهودی در محروسهٔ ادرنه 900 — زمین مقطوع در ادرنه 360

یکون
161.390

المصرف در محروسهٔ استانبول

جهت شیخ‌الاسلام المفتی‌الناظر ... خطیب ... امام ... سر محفل ... کرسی خوان در جامع علی پاشا ... جابی استانبول ... در محروسهٔ ادرنه جهت ناظر ... معلم ... صبیان ... معلم دیکر ... خلیفه ... جابی ... سقا

شرط واقف محصولات اوقاف مصارف مذکوره‌سنه صرف اولنوب زیاده‌سی اولاد ینندہ للذکر مثل خطالانثیت توزیع اولنه اکر اولاددن بریسی فوت اولور ایسه حصه‌سن صاغ اولانلر

[788] krş, *Şekayık tercümesi*, s. 423 v, d,
[789] krş. *251 n. tapu deft.* s, 204 v. d.

وجه مزبور اوزره متصرف اولالر بعدهم ابناء ابناسی نسل بعدنسل توزیع اولنه بعدالانقراض مدینه شرفها الله فقراسنه صرف اولنه حالیا متولی مصلح‌الدین خلیفه‌در

وقف عایشه بنت روح‌الله چلبی ابن اخی چلبی‌واقفهٔ مزبوره‌نك‌طقوز یوز اوتوز درت جمادی‌الاولانك اوایلنده واقع اولمش مولانا محمد بن علی‌الفناری امضاسیله بر وقفیه‌سی واردرکه مضمونی ذکر اولنر

اصل وقف نقدیه 10.000 حاصل فی سنه 1250 ... »

336 — Halîmî Çelebi mülkü

Yavuz Sultan Selim'in hocası olan Halimî Çelebi'nin *Dimetoka*'da iki köy ve iki mezrea (*Baş-kilise, Kayacık, Söğütlü-dere, Temür-viranı*) mülkü idi. 925 tahririnde bunlar eski defitere nazaran «*der dest-i Halimî Çelebi*» olarak gösterilmişse de 935 de, yukarıda işaret ettiğimiz gibi, İstanbul'daki *Yavuz Sultan Selim câmi* ve *imâreti*ne vakıf olmuştur. Bu kayıt şöyledir: [790]

« وقف عمارت مرحوم سلطان سلیم خان در استانبول سابقا ملکیت طریقیله حلیمی چلبی تصرفنده ایکن النمش قریهٔ باش کلیسا ، قریهٔ قیاجق بو داخی چلبی‌دن النمشدر قریهٔ سکوتلو دره نام دیکر ماندره مع مزرعهٔ دمور ویرانی بو داخی حلیمی [چلبی] دن النمشدر حالیا حیاندن کفره کلوب ساکن اولمشلردر ....

یکون	قرا	خانه‌مسلم	مجرد	کبران	مجرد	بنیوه	حاصل
	3	4	6	139	4	1	18.808 «

337 — Pîrî Mehmed Paşa vakfı

Sadrâzam Pîrî Memed Paşa'nın *İstanbul*'da câmi, medrese, mescid, hânkahı ile *Silivri*'de câmi, medrese ve imâreti vardı ve bunlar için muhtelif yerlerde geniş evkafı mevcuddu ki, XVI. asır ortalarına âit tahrir kaydı bu vakıfları şöyle tesbit etmiştir: [791]

« وقف‌المرحوم المغفورله مولانا پیر محمد پاشا برای جامع شریف و مدرسه و مسجد و خانقاه در محروسهٔ استانبول و جامع شریف و عمارت و مدرسه در قصبهٔ سلوری اصل وقف در محروسهٔ استانبول

خان کبیر حجرات تحتانیه و فوقانیه مع اخور کبیر و دکاکین در نزد بزازستان 56 باب خانهاء تحتانی و فوقانی ومحوطه درمحلهٔ خواجه کشکك بقرب تحت‌القلعه محدود وقف عبدالسلام حاصل فی سنه 28.332 حاصل فی سنه 2051

[790] krş. *370 n. deft*, s. 42; *77 n. deft.*, s. 298 v. d.; *138 n. deft.*, var. 14

[791] krş. ve tafsilât için bk. *251 n deft.*, s. 764 v. dd.

حجرات مع فرن خبازی در محلهٔ خواجه کشکك در نزد خانهاء مزبوره 1596 — حجرات تحتانی و فوقانی مع دکاکین در نزد خان کبیرالشهیر باوده‌هاء مرجان حجرات دکاکین 9 17 3408

حجرات تحتانی و فوقانی مع دکاکین الشهیر باوده‌های فنار علیمی 65 باب 16.680 — خانهاء فوقانی مع دکاکین در محلهٔ چلبی زاده محدود باملاك ایساق و هامون الیهودیان و طریق عام فوقانی 6 دکاکین 5 3500

خانهاء فوقانی و تحتانی و دکاکین .. در محلهٔ چلبی زاده .. در قرب باب ماهی 3600 — حجرات تحتانی و فوقانی درمحلهٔ قوری چشمه بنزد میدان عربجیان 6 باب 484

حجرات فوقانیه و تحتانیه در محلهٔ جامع جدید.. 24 باب 3643 — بوزخانه مع دکاکین و مخازن در محلهٔ جامع جدید 5545

خانهاء تحتانی و فوقانی ... در محلهٔ عجم زاده ... 540 — بوزخانه مع دکان قصاب ودکاکین دیکر در محلهٔ مسجد قوغاجی دده بنزد حمام مرحوم سلطان سلیم خان طاب ثراه 2460

خان کبیرمع فرن خبازی در محلهٔ قپان‌دقیق 1680 — مخزن مع فرن خبازی در نزد باب همه 1880 — خانهٔ تحتانی مع فرن خبازی وارض خالیه در محلهٔ بلاط 360

دکاکین دباغ‌درخارج باب یدی‌قله 2 باب فی سنه 800 — دکاکین‌مع خانهٔ‌سفلی‌در محلهٔ خانجی زاده 4 باب 1080 — دکاکین درقرب جامع مولانا کورانی بنزد خانقاه واقف‌المزبور 420

حجرات‌جدیده مع‌دکان‌قزاز درمحلهٔ جامع مولانا کورانی.. 3684 — دکاکین‌درمحلهٔ صارودمورجی در قرب شمع‌خانه 1020

در محروسهٔ غلطه مع توابعها

خانهاء‌فوقانی‌مع دکاکین درمحلهٔ قره‌کوی در قرب باب طوپخانه 1020 — دکاکین در داخل باب میوه 2 باب 410 — خانهاء فوقانی و تحتانی..در محلهٔ لونجه 600

خانهاء فوقانی ومخزن ودکان .. در محلهٔ لونجه 840 — خانهاء مقطوعه مع‌دکان در محلهٔ لونجه حاصل فی سنه 1320 — مخزن مع بیت علوی درمحلهٔ جامع شریف 360

مخزن مع‌دکاکین‌و حجرات‌در داخل باب ماهی 4 باب 1800 — باغچه‌مع خانهاوقصر وحوض‌ومحوطه الشهیربباغچهٔ‌حسن‌پاشادرقرب‌تودلجه 2900 — خان مع فرن خبازی درقرب باعچهٔ مزبوره 1440

حمام جدید درقرب‌باغچهٔ مزبوره 3343 — خانهاء دباغی درقرب‌باغچه 1440 — بزرخانه مع‌دکاکین 1592 — حجرات درزدمسجد 120

زمین‌فرن درقرب‌باغچهٔ‌مزبوره 2300 — حجرات‌مع‌دکاکین درموضع کرمدلك در قرب خاص کوی 1272 — باغچه‌مع‌خانهاوقصر..درقصبهٔ‌ابی‌ایوب 1500

در ولایت روم ایلی

در قضاء سلوری قریهٔ شاه طوری[792] حاصل فی سنه 16.636

ناحیهٔ خیره بولی [783] در محروسهٔ ادرنه

قریهٔ اوقلاغلو نصف حصه حاصل فی سنه 2500 — اسیابها در قرب قریهٔ مزبوره در نهر ارکنه 1500 — خانهائی فوقانی ... و فرن خبازی در محلهٔ خواجه بایزید خان دکر قرب کوکلك ستر برغوز کهواقف مزبور بنا کرده بود 15.000

در ناحیهٔ فلبه

مزرعهٔ بابا اوغلی نام دیکر خسرو بیك حاصل فی سنه 3000 — دنك چلتك در قریهٔ اینه‌بکجه 700 — دنك ویکی در قریهٔ علی فقیه چفتلکی 1000

دنك اخر در قریهٔ قره رئیس 1800 — اسیاب دقیق مع دنك در قرب مزرعهٔ بابا اوغلی 1000 — اسیابها در قریهٔ برغوز در نهر کوپس 1000

اسیابها در قریهٔ باستوشه در قریهٔ مزبوره 1000 — اسیابها اخر در قریهٔ طوغانجی الیاس درنهر کوپس کهحالیاخراب شده 1000 — دنك در قرب اسیابهاء مذکوره در نهر مزبور 1000

اسیابها مع دنکهاء مولانا محی‌الدین بن خالق القاضی بکلیبولی

در محروسهٔ سلانیك

در محلهٔ ایو پلانه خانها و اودها مع دکاکین .. اودههاء متعدده مع فرن ..... 13 باب 2028 — و بثرما 3220

محلهٔ ایومفه اودهاء متعدده و فرنها ... 1280 — خانهاء فوقانی و تحتانی و بثرما و اشجار میوه و کنیسهٔ افرنجیه مع دکاکین 2496

در محلهٔ مسجد دوبه قوندی خانهاء متعدده فوقانی وتحتانی معفرن و بثرما 23 باب 1304

در محلهٔ صورت مرمری اودههاء متعدده مع بثرما و زمین خالی 23 باب 3524

---

[792] 935 tahririnde bu köy *Pîrî Paşa mülkü* olarak (52 ḫâne, 12 müccrred, 9475 hâsıl) geçmektedir (krş *370 n. tapu deft.*, var. 173, 154). Bu târihte. Kırk-Kilise'de onun *bervech-i tekaüt* hassları da vardı:

« عن خاصهاء پیر محمد پاشا بروجه تقاعد قریهٔ قوروجی تابع قرق کلیسا ... جمعاً 4656 »

[793] Bu köyün nısıf hissesinin de *Kasım Bey vakfı*na âit olduğunu 935 tahrir kaydından anlıyoruz: (*ayn. deft.*, var. 161)

« وقف پیر محمد پاشا و قاسم بك قریهٔ اوقلاغلو تابع خیره‌بولی نصفی وقف پیر محمد پاشا و نصف اخر وقف قاسم بك خانه 50 مجرد 13 حاصل 6240»

در قضاء یکیجهٔ قزل اغاج

قریهٔ طوغان اوغلی مع مزرعه [794] اسیابها در قریهٔ مزبوره 4 کوز
حاصل فی سنه 3000 600

در قضاء سلستره در قضاء خرسوه در قضاء ورنه
قریهٔ نادر پیکاری نصف حصه دکاکین مع بوزخانه خانه مع حجرات متعدده و دکاکین مع سرحانه و بوزخانه
2000 10004 دکاکین و واقف بنا کرده بود درنفس ورنه 10000
8000

در محروسهٔ کفه
خان کبیر 2 باب
مرحوم واقفك اوغلی صاتمش

در ولایت آناطولی [795]

در قضاء مودانیه در محروسهٔ بروسه
دکاکین مع اوده‌هاء تحتانی مخازن درقرب دکاکین اوده‌هاء فوقانی و... او دهاء دیکر درمحلهٔ مزبوره که
6800 1330 درمحلهٔ قوری چشمه 17 باب واقف بنا کرده بود
3500 3000

---

[794] Bu köyü, Pîrî Mehmed Paşanın, Azas Paşa oğlu Mehmed Çelebi'den satın aldığını yukarıda zikretmiştik (*yk. bk.* s. 405)

Murad III. devrinde, Pîrî Paşanın *Silivri*'deki imâreti evkafı *Kızılağaç*'da dört köyde «سرم درسنور قریهٔ م بلغار نام دیکر دانشمند بیکاری، غرق نام دیکر اورومله، ولدطمان» 26,377 akçe vakıf âidatı, Filibe'de tek bir köyde, *Yavasıl* diğer adı, *Baba-oğlu çiftliği*, 3897 akçe geliri vardı (krş. *470 n. deft.*, 103 sıra n.).

[795] Pîrî Mehmed Paşanın, *Karaman eyâleti* tevâbiinden Aksaray kasabasındaki zâviya, mescid, imâreti için *Konya, Aksaray, Niğde* ve *Kayseri* v.s. de vakfettiği emlâk ve areziyi ve vakıf şartlarını bildiren 927 tarihli bir vakfiye sureti *Konya kadısı* Bağdadî-zâde Seyyid Abdurrahim efendi tarafından tasdik edilmiştir ki, bâzı kısımlarını nakledelim: (krş. ve tafsilât için bk. *Fekete tasnifi*, n. 78)

« بسم الله الجليل ... والوزراء والامام الكبرى و هوالصدر الكبير المولى الاعظم ... و مرجع الفضلاء الفخام صاحب المسجد والدولة والاحترام ... حضرت مولانا الوزیر والفاضل العالم الخطیر پیر محمد پاشا یسر الله تعالی ... ابن المرحوم المغفور له اعلم علماء الاولین افضل فضلاء الاخرین المرحوم مولانا محمد جمال الدین اقسرای ..... فوقفه وسبله بعدما افرز طریقه و فتح ابوابه و آذن للناس بالدخول فیه لیلاً و نهاراً عشیاً و ابکاراً لاقامة الصلوة واداء العبادة المعهودة مما یجوز اقامته فی المساجد وفضاه فی المعابد و غماده و فی بعض الالسنة زاویة ذات الحجرات ثم للواردین مع ما یتبعها من المطبخ والکلام والمختطب والاصطبل و خانقاها لان یسکن فیه اهل الطریقة الواردین النازلین المتشرعین و مسکنان للشیخ فی السجادة متصلا بالزاویة المسطورة و جعل و غیرالواقف الموصی الیه ادام الله تعالی اقباله وجعل فی الدارین

خانهاء مع فرن ... اودها در محلهٔ الق پرمق ... دکاکین در موضع بیکار باشی
1000 4000 6000

باغچهٔ بزرك مع اشجار میوه در قرب دکاکین ...
چاپراق بیق 6000 250

در قضاء تارحاله

قریهٔ اسر امین‌الدین دره کوی قره قیا تل دوکن
1000 1000 1000 3000 1000

در قضاء نازلی ، در قضاء کستل در قضاء قصبهٔ شیخلو

حمام در قصبهٔ مزبوره دکاکین .. در ناحیهٔ کوراغاج حمام در قریهٔ قواق کی واقف دکاکین در قریهٔ مزبوره
5800 الشهیر باور تاجی بازاری 5010 مزبور بنا کرده بود 800 5000

دکاکین دیکر در نفس شیخلو در قضاء صوما در قضاء عشاق در قضاء قاندوری
5366 دکاکین در نفس صوما 1400 دکاکین 4000 قریهٔ مارامان 5000

در قضاء یار حصار

مزرعه ومراتع در قرب یار حصار
1050

اماله منزلا مشتهرا بمحکمة مولانا جمال‌الدین و هو جدالواقف المسفور فی‌داخل مدنیة اقسرای المحروسه من مصافات ولایت قرمان لتعلیم الصبیان فیه تقبل‌الله تعالی منه ... قدوقف هذا مصالح تلك‌الخیرات والحارمن المسجد والعمار الزاویة والخانقاه والمسکن للشیخ و ماللزاویه و دارالتعلیم فی مدنیة اقسرای المحروسة المسطورات آنفاً ماهو ملکه الاصلی و املاکه المنتقلة بالنقل الشرعی والموهبةالسلطانی بعد اتمها و اکملها و وقفها علی اهالیها و اذن للتصرف علی‌الوجوه المزبورات وقفاً صحیحاً شرعیاً ... اما الموقوفات علی مصالح‌الخیرات الواقعات بمدینة قونیه‌المحروسه .... و منها موجود الاوقاف الواقعه فی محروسة قیصریه ... و منهاالاوقاف الواقعه فی قضاء نیکده ذلك جمیع‌القریة المعروف موجود بکولجك المستغنی عن‌التحدید والتعریف ... و منهالاوقاف فی بلدهٔ لارنده المحروسه ... فی قصبهٔ کچی یوردی من مضافات ولایت حمید ... فی قضاء تارخاله ... فی قضاء نازلی ... فی ناحیة کور اغاج من اعمال قصبة کستل ... فی قضاء شیخلو ... فی‌القضاء عشاق ... ثم لما اتم‌الواقف الکبیر المشارالیه امور اوقافه‌المذکورات کلاً ببیان شرائطها المعینة و مع ذکر مواجبها المشروحة المبنیة و افرز عن ملکه و ابانها عن تصرفه و اخرجها عن یده و سلما الی عتیقه حسین ابن عبدالحی بعدما جعله متولیا علی اوقافه المسطور الثابت تولیةالمذکور بشهد محمد سلیمان و محمد بن بابا ... علی ذلك حسب‌الشرط المزبور و بجمیع ذلك وقع‌الاشهاد والتحریر فی یوم‌الثانی من رجب‌المرجب من شهور سنه سبع و عشرین و تسعمائه تمت [8.VI.1521] »

ناحیهٔ اقسرای

قریهٔ تاج‌الدین هبهٔ سلطان قریهٔ بلامور مزرعهٔ دانشمندلو اسیاب در قرب قصبهٔ اقسرای
فی سنه 2857 2857 2857 2857

در لوای قواجه ایلی

قریهٔ طوطی دیوانی 2857 قریهٔ خطبلو 2857 قریهٔ صارو طوغان 2857

المصارف

الوظایف

بجهت جماعت مدرسه در محروسهٔ استانبول فی یوم 72 فی سنه 25.920 ...
بجهت جماعت وظیفه خوران جامع شریف در محروسهٔ استانبول فی یوم 56 فی سنه 20.160...
بجهت وظیفه خوران مسجد در محلهٔ مرجان اغا مع تعلیم در محلهٔ جامجی علی و کورس خوان در جامع شریف مرحوم مغفور له سلطان بایزید خان ... در محروسهٔ مزبوره و امام و مؤذن مسجد سخة (سوخته) سنان و غیره فی یوم 2715 فی سنه 9900
بجهت وظیفه خوران مسجد و خانقاه در قرب جامع شریف مولانا کورانی فی یوم 35 فی سنه 12.600
بجهت وظیفه خوران جامع شریف در قصبهٔ سلوری فی یوم 78 فی سنه 28.080 ...
بجهت جماعت خدمهٔ عمارت در قصبهٔ مزبوره فی یوم 51 فی سنه 19.540
بجهت وظیفهٔ ضابطان اوقاف و خدمهٔ متفرقه و غیره فی یوم 245 فی سنه 88.320
اصل محصولات اوقاف مزبوره در سنهٔ کامله 541 346

منها المصارف الباقی

شرط واقف المرحوم تولیت و تبدیل و تصرف و ازدیاد مادام که قید حیاتده در قبضهٔ تصرفلرنده اولا و بعده تولیت اصلح اینالری تصرفنده اولوب بعدالانقراض اصلح ابناء اینالرینك تصرفنده اولا نسلا بعد نسل و بعدالانقراض اصلح عتقا تصرفنده اولوب بعدهم اصلح ابناء عتقا تصرفنده اولا و بعدالانقراض العیاذبالله من الانقراض رای پادشاه عالم ارایه مفوض اولا و جهت تولیت یومی یکرمی اچه اولا و ایکی نفر کسنه داخی یومی اوتر اچه ایله اتلو جابی اولا وقت حاجتده بری روم ایلنده و بری اناطولیده واقع اولان اوقافك محصولاتی واروب جابیلردن جمع ایدوب ضبط ایلیوب متولیه کتوره و اکر متولی اولان کسنه جبایت مزبوره‌نك برنی اختیار ایدوب کندو بالذات تحصیل التزام ایدرسه جبایت تولیته ضمیمه اولوب یومی اوتوز اقچه‌یه متصرف اولا و عتقادن هر کسنه جهتلرك برینه طالب و مستحق اولا اخره توجیه اولنمیه و قصبهٔ سلوریده واقع اولان جامعده دورخون حافظلردن زاید ایکی نفر خوش اوازلو اوغلانجقلر بولنورسه انلر دخی یومی بر اچه ایله دورخون اولالر و مجموع محصولاتدن بعدالمصارف و رقبات زواید اولاد بیننده ذکوراً و اناثاً علی‌السویه توزیع اولنه » .

Edirne'deki vakıflar

338 — Hacı Bülbül bin Abdullah evlâdlık vakfı

Mihâl-Koçi mahallesindeki evini. Hacı Bülbül, 926 da evlâda vakfetmişti [796].

339 — Hâce Hüsnâ binti Veli

Ayni mahalledeki menzilini Hâce Hüsnâ adlı bir kadın 927 târihli vakfiye ile evlâdlık vakfı yapmıştı [797].

340 — Hacı Kemal evlâdlık vakfı

Kâhtalû-zâde mahallesindeki evlerini ve müştemilâtını 921 de, Hacı Kemal, evlâde vakfetmişti [798].

341 — Hacı Mustafa vakfı

Muarrif-Hoca mahallesindeki evini, Hacı Mustafa, 923 de evi civarındaki kuyusunu gözetmek için vakfetmişti [799].

342 — Hacı Şîrmerd bin Abdullah

Ahî-Hasan mahallesindeki evlerini, Hacı Şirmerd bin Abdullah, 924 târihli vakfiye ile, tesis ettiği mescide vakfetmişti: [800]

« وقف حاجی شیرمرد بن عبدالله بر موجب وقفیه الواقعه فی اوایل صفر من شهور سنه اربع و عشرین وتسعمائه بامضاء مولانا حسام بن عبدالرحمان القاضی بادرنه .... »

343 — Hacı Yavaş bin Hamza vakfı

Timur-boğa mahallesinden Hacı Yavaş, evi ile iki dükkânını, mahalle mescidi önündeki sikaye mesâlihine 922 târihli vakfiye ile vakfetmişti: [801]

« وقف حاجی یواش بن حمزه بر موجب وقفیه‌الواقعه فی اواخر صفرمن شهور سنه اثنی و عشرین

---

[796] krş. *1070 n. deft.*, s. 1

[797] *ayn. deft.*, s. 7

[798] *ayn. deft.*, s. 154

[799] *ayn. deft.*, s. 34

[800] *ayn. deft.*, s. 90. 920 târihinde *Çelebi-oğlu* mahallesinde evlâdlık vakfı yapan Şirmerd bin Abdullah'ın bununla aynı olup olmadığını bilemiyoruz (*ayn. deft.*, s. 135).

[801] *ayn. deft.*, s. 55

و تسمایه بامضاء محمد بن محمود النایب بادرنه المحمیه ... شرط واقف استقلال اولنوب غله‌سندن ایده اون بش اقچه مسجد مزبور اوکنده وضع اتدوکی سقایه مصالحنه صرف اولنه ... »

344 — Lûtfi Çelebi bin Sinan vakfı

Ahî-Hasan mahallesindeki evini, Lûtfi Çelebi 921 de mescide vakfetmişti [802].

345 — Süleyman Kutlu Han (*Ne'al*) evlâdlık vakfı

Mihâl-Koçi mahallesindeki evini Süleyman Kutlu Han, 921 târihli vakfiye ile, evlâda vakfetmişti [803].

[802] *ayn. deft.*, s. 90.
[803] *ayn. dft.*, s. 7

B. Kanunî Sultan Süleyman devri

a) Pâdişah ve hânedan mensubları vakıfları

346 — Süleymâniye (*İstanbul*) câmi ve imâreti vakfı

Kanunî Sultan Süleyman'ın, asır ortalarında, *İstanbul*'da inşâ ettirdiği muazzam Külliyenin, câmi, medrese, imaret v. s., Rumeli'de de geniş evkafı mevcuddu. Vakfiyeyi görmediğimiz ve esâsen bu eserin konusu dışında bulunduğu için, biz sâdece *Edirne, Dimetoka, Cisr-i Ergene, Zağra-i Atîk, Filibe, İpsala, Yenice-Kızılağaç, Tatar-Pazarı ve Samakov*'dan ibaret olan Paşa-livâsı evkafını, zikredecek ve Murad III. devrine âit tahrir kaydi hakkında malûmat vereceğiz [804].

Edirne'de yalnız bir köy, *Çöke* nâhiyesindeki *Faki-deresi* فقی دره‌سی köyü sâkinleri, 6535 akçe ile, *Süleymâniye* câmi ve imâreti evkafındandı. Diğer taraftan da *derbendci* statüsüne tâbi idiler, *Boğdan* ve *Dobruca*'dan gelen yolu iki yerde muhafaza etmekle, ayrı ve hususî hükümlerle *derbendci* tâyin edilmişlerdi ki, teâmül olarak, yâni, «*âdeti derbendiye üzere*», evlileri onar mücerredleri altışar akçe ispençe tediye ediyor, ev başına iki kile gendim, iki kile arpa vererek, karşılığında, *avârız-ı divâniye* ve *tekâlif-i örfiye*den muaf oluyorlardı.

Dimetoka'da *Vidin-Ça:uş* ودین چاوش در ناحیهٔ اووه تابع دیمتوقه (hâsıl 8771), *Cisr-i Ergene*'de *Doğancı* طغانجی تابع طوکدرمه ve *Hamza-i Siyah* حمزهٔ سیاه (15130), *Zağra-i Atîk*'de *Umur-oğlu* امور اوغلی در ناحیهٔ چربان (2093) köyleri ve Filibe'de 44 köy ve mezrea (mecmu hâsıl 440.138) — ki bunlar içinde *Değirmen-Deresi* [805], *Sekban* (İmre-obası امره اوبه‌سی); Kutluca (Derbend), *Kara-Pınar, Hamidlü, İsmâil-Draz, Yeni-köy, Menteşalû (Timurcilü), Yenice-köy* «یکیجه کوی در نزد قره اورمان», *Saruca köyleri de bulunmaktadır*— *İpsala*'da *Pazar* (1300), *Çandır* (7500), *Yenice-i Kızılağaç*'da *Döğenci*

[804] Bu münâsebetle, *Rodos*'da *Sultan Süleyman imâreti* evkafını bildiren 1000 târihli bir tahrir defteri bulunduğunu hatırlatalım. krş. *635 n. tapu. deft.*

[805] Bu köy 935 tahririnde *Pâdişah hassları* arasında görünmektedir (krş, *370 n. tapu, deft.*, s. 101).

«طاملاجق پیکاری در سنور *Damlacık-pınarı* (2000), «دوکنجی مع قریهٔ اورزلو» «اشغا کوکجهلو مع *Aşağa-gökçelü* (2400), قریهٔ دوکنجی» «طوبجه تاتارلر *Tatar-Pazarıda Doğan-köyi* (34-204), *Dolab* «دولاب (1000), مع قریهٔ دره‌لو» (5600), *Duracık* «دورجق در ناحیهٔ صاروخان بکلو» (16834), *Kostantîn* «قامنیچ در ناحیهٔ صاروخان بکلو» (20.116), *Kameniç* «قوسطنطین در ناحیهٔ صاروخان بکلو» (13706), *Koruk* قوروق (8000), *Rakinova* «راکنوه در ناحیهٔ صاروخان بکلو» (31.283), *Baya* «بایه در ناحیهٔ صارو خان بکلو» (20.084), *Lijani* «لژانی در ناحیهٔ صاروخان بکلو» (9737) ve *Samakov*'da yedi köy (mecmû hâsıl 155.698) bu evkafa âit idiler [806].

347 — Şehzâde Mehmed vakfı

Kanunî Sultan Süleyman'ın şehzâdesi Mehmed'in *İstanbul*'daki câmi ve imâreti için *İpsala* kazâsında *Buzağı* بزاغی (hâsıl 1817) ve *Bıyıklû* بیقلو (hâsıl 6817) köyleri vakfedilmişti [807].

348 — Devlet-Şâhî Sultan binti Sultan Selim *(Yavuz)* Han emlâki

Yavuz Sultan Selim'in kızı ve Kanunî Sultan Süleyman'ın kız kardeşi olub sadrâzam Lûtfi Paşa zevcesi bulunan —ki sonradan ayrılmıştı— Devlet-Şâhî (Şehzâde Şâhî) Sultan'a, *İstanbul*'da, *Eyyüb*'de yaptırdığı tesislere [808] bilâhare vakfeylediği *Dimetoka*'daki köyler, Kanunî tarafından hibe ve temlik edilmişti: [809]

«املاك دولت شاهی سلطان بنت سلطان سلیم خان نورالله مرقده ذکر اولنان قریه‌لری مرحوم و مغفورله سلطان سلیمان خان غازی مرحوم شاهی سلطانه جمیع حدودلری وسنورلری وکافهٔ حقوق ... ایله قراء مذکوریده واقع اولان بیت‌المال و مال غایب و بادهواسی .... جمیع‌الوجوه سربست ... هبه و تملیك ایدوب توقیع پادشاهی ایله موقع ملك نامهٔ شریف احسان اولنماغین مشارالیهك ملك حجتی اولمق اوزره دفتر جدید خاقانی‌یه ملکیت اوزره قیداولندی دیو دفتر عتیقده مقید بولنماغین...»

---

[806] krş. ve tafsilât için bk, *470 n. deft.*, 13 sıra n. 973 de Süleymâniye imâreti için mütevellîye yazılan bir hüküm için bk. Mâliyeden müdevver deft. nu. 2775, s. 52.

[807] *ayn. deft.*, 14/15 sıra n. Şehzâde Sultan Mehmed câmii evkafı köyleri (Çirmen, Çorlu, Vize, Tarhala... v. s.) hakkında 953 târihli huccetler için bk. Fekete tasnifi nu. 300-309.

[808] *Hadikatülcevâmi*, s. 16 v. dd.

[809] krş. *470 n. deft.*, 23 sıra n.

Murad III. devri tahririne göre, *Dimetoka* kazâsında üç köy ve sekiz *yürük cemâati*nin hepsi 66.703 akçelik hâsılı vardı [810].

349 — Hümâ-Şâh Sultan *(Şehzâde Mehmed kızı)* mülkü

Kanunî Sultan Süleyman'ın şehzâdesi Mehmed'in kızı olub *Ferhad Paşa zevcesi* bulunan Hümâ-Şâh Sultan'ın [811] — ki Murad III. devrinde vefat etmişti — *Kızılağaç*'da dört köy mülkü idi. Bunlardan birine, *Komarlı* (Sofular) köyünü, yukarıda söylediğimiz gibi (262 n. paragraf) Mihal Bey *ahfâdından Yahşi beyin oğullarından*, satın almak, *Sasalû* ve *Doğan* طغان [812] köylerine Kanunî Sul-

---

[810] *Azadlu* ازادلو (15134), *Akçe-viranı* (Surnâzen) اچّه ویرانی نام دیکر سورنازن (9533), *Yeni-köy* (Gömlek) یکی کوی نام دیکر کوملك (2500) köyleri ve sekiz *Çakırlar* «çakır-deresi»., *Yağıbasan, Ali-Hoca, Kara-Nasuh...) yürük cemâati, Azadlu* köyü hakkındaki kayıt şöyledir; «*Bundan akdem karye-i mezbûre Azadlû sınırında bâzı kefere haymâne haricden gelüb sâkin olmışlar imiş zikrolunan keferenin hâsıl-ı öşürlerin bâzı müsellemler kendû çiftliklerinden ziyâde bilâ-temessük tasarruf itdiklerin hin-i kitâbetde zâhir olıcak ikrar olunub sipâhiye virilmiş idi sonra Şehzâde-i müşârünileyhâ cânibinden âdemler gelüb mezkûrûn haymânekân keferesi bana hibe ve temlik olanan Azadlû nâm mülk karyenin sınırında sâkin olmuşlardır hâsıl-ı öşürieri ve gayri resimleri ki sipâhîye tâyin olunmuşdur benim karye-i mezbûrenin hâsıl-ı öşrüdür benimdir deyû dâvâ itdikde hükm-i şerif ihsan olundı mevlânâ Edirne Efendisi üzerine varub zikr olan keferenin sâkin oldükları yerler mezkûr Azadlû sınırından olduğı ehl-i vukuf mahzarında sâbit ve zâhir olub pâye-i serîr-i saltanata arz olundukda ketere-i mezbûreden sipâhîye tâyin olunan hâsıl-ı öşürden ve gayriden hisse-i mîrîden gayri 4564 akçalık hisse sipâhiden ref'olunub müşarinileyhâ Şehzâde Şâhî Sultân zapt itmek içün ber-mûcib-i emr-i şerif defter-i atîkde mukayyeddir deyû kayd olunmağın lâkin müşârüileyhâ bâb-ı saâdete âdem gönderüb Dimetoka kazâsına tâbi Akçe-Viran nâm karye ve... cemâatler âdet-i ağnam ve ispençelerin ve Azadlû nâm karye müşârüileyhâya temlik olunub amma zikr alunan karye-i Akçe-Viran ve camâatlerin haymânelerin ve mezbûr Azadlû karyesinin resm-i kaymânesi ve âdet-i ağnam ve ispençesi mîrî tarafından zapt olunagelmeğin onlar dahi kendûye temlik olunmak bâbında istiday-ı inâyet eylediği ecilden sene 970 şâbanının altıncı gününde* [31. III, 1563] *pâye-i serîr-i âlâys arz olaudakda merhum Sultan Süleyman Han* نورالله مرقده *•mezbûr Azadlû nâm karyenin âdet-i ağnâmın ve resm-i haymânelerin ve ispençelerin zikr olunan Akçe-Viran'ın ve cemâatlerin resm-i haymanelerin dahi târih-i mezburdan inâyet eyleyüb sefer üzere olmağla hükm-i şerif ihraç olunmasın müyesser olmadığı merhum Sultan Selim Han tahta cülûs itdiklerinde inâyet ricâ eyledüği ecilden zikr olunan kurânın âdet-i ağnamların ve... dahi târih-i mezburdan mukarrer kılınıb işbu sene 975 şâbanını evâsıtında sadaka itdüği mülknâme-i humâyu-ı ... defter-i atîkde mukayyeddir»* (krş. *aya. deft., göst. yer.*)

[811] krş. Peçevî., *Târih*, I. *s. 31*; *Tevarih-i Osmaniyan yozman*, yazma, M. H, Yinanç nüshası, var. 131; Âiî, *Künhülahbar*, Yzm. Üniversite5959/32 var. 541

[812] Bu köy evvelce *doğancı-timarı* iken Hümâ-Şah Sultana temlik edilmiş, ancak, ismini muhafaza etmişti.

tan Süleyman tarafından kendisine temlik edilmek suretiyle sâhip bulunmakta idi. *Murad III. devri*nde cem'an 14.483 akçe hâsılı olan bu köylerden bâzılarında sonradan gelen göçebe hristiyan reâyâ, ayni vaziyette bulunan diğerleri gibi, öşür ve ispençeleriyle diğer vergilerini mülk sâhibine ve haraçlarını mîrîye ödüyorlardı [813].

350 — Mihrimâh Sultan *(Kanunî Sultan Süleyman kızı, Rüstem Paşa zevcesi)* emlâki

Filibe'de 10 köy ile *Tatar-Pazarı* ve *Samakov*'da bâzı köyler, Kanunî tarafından bir mülknâme ile kızına temlik edilmişti. Bu mülknâmede zikrolunan köy ve mezreaların bütün sınırları, tâbileri ve mülhakları ile birlikte ve «*kâffe-i mahsulât-ı şer'iye ve âmme-i âidât-ı örfiyyesiyle*» Mihrimâh Sultan'ın «*emlâk-i sahiha-i şer'iyesinden*» olduğu, dilerse satıp, dilerse bağışlıyabileceği ve vakıf gösterebileceği tasrih olunmuştur. *Filibe*'de *Ali-Fakih* علی فقیه (7758 hâsıl), *Timurtaş* تیمور طاش (2138), *Kara-Da ud* قره داود (2960), *İzzeddünlû* عزالدینلو (5615), *Nasuh-Fakih* نصوح فقیه (2100), sâkinleri primükörler پریمو کور [814] olan, *Yuvasın* یودسن (1804), öşür ve ispençelerini ve diğer resimlerini *Şahâbeddin Paşa evkafına*, cizyeleri ile âdet-i ağnamlarını bu evkafa veren diğer *Yu asın* [815] (834), *Yoğuk* (Boğuk?) یوعوق (1100), *Koyun-depesi* قیون دپه‌سی nâhiyesinde yine primükörlerin sâkin bulunduğu *Pârehan* پاره‌خان (1346), *Karaca-dağ* قره‌جه داغ nâhiyesinde *Aktav* اقطاو (11.763) [816] köyleri bu vakfa 35.618 akçalık bir hâsıl temin ediyordu. Kezâ *Tatar-Pazarı* kazâsında *Ustrumca* استرجه (16.291), *Samakov* kazâsında da burada işletilen demir mâdeni hizmetlerinde, « دمور اسیابنك کوری خدمتی », bulunmak

[813] krş. *470 n. deft.*, 24 sıra n.

[814] Köy kethüdâsı ve köyü şenleten mânâları hakkında bk. Ö. L. Barkan, Kanunlar, göst. yer. s. 306, 311 ve tür. yer.

[815] «قریهٔ یودسن دیکر تابع اوقاف مرحوم شهاب الدین پاشا مذکور لر شهاب الدین پاشا سنورنده او توزوب...»

[816] *Filibe*'deki bu *Aktav* köyü bir asır kadar evvel oraya iskân edilen *Aktav tatarlarının* kurduğu bir köy olmak lâzımgelir. *Vize* kazâsında *Eyneller* köyündeki *Yürük eşkinci* ve *yamaklar*ının «yüz yıldanberi ebâ an, caddin vakfın (Murad II.) toprağında sâkin oldukları hakkında bir kaydin de isbât ettiği gibi, hunlar XV. asır ortalarından itibâren burada yerleşmişlerdir. Bu köyün *Hayreddinlû* خیرالدینلو mahallesi halkından *müsellem* yerinde sâkin olduklarının tasrih edilmesi gösteriyor ki, bu göçebe unsurlar, belki de, kendi teşkilâtlarından önce *müsellem teşkilâtına* girmişlerdi. Sonradan bu mahalle bir sipâhîye *ber-vech-i timar* verilmiş, bilâhare de *Aktav* köyünün sınırında olduğu için, verilen emir üzerine vakfa ilhak olunarak sipâhisine düşenden bedeli verilmesi uygun görülmüştür (krş. *470 n. deft.*, 20 sıra n.).

suretiyle *avârız-ı divâniye ve tekâlif-i örfiyeden muaf* olan beş köy (37334) ehâlisi ve altı mahallesinde yürükler oturan *Çamurlu* mezreası bu vakfın reâyâsından idiler [817]. Bu köylerden birinde, *Alaca-Kilise* köyünde derbendciler sâkindi [818]. *Çamurlu* چامورلو mezreasının altı mahallesinde (*Derelû* درەلو, *Adalû* ادەلو, *Nasuh-Fakih* نصوح فقیه, *Dervişlû* درویشلو, *Gazilû* غازیلو, *Ahmedlû* احمدلو, *Burhan-Fakih* برهان فقیه) ve diğer iki mezreada [819] oturan yürük cemâatleri de bu statü içinde görülmektedir.

351 — Gevher-Han Sultan *(binti Sultan Selim, Piyâle Paşa zevcesi)* mülkü

Cisr-i Ergene'de, *Doğan-deresi* mahallesi [820] ile birlikte *Kara-Yusuflu* قره‌یوسفلو مع محلهٔ طغان دره‌سی (1900) köyü ve *Filibe*'de *Koyuntepesi* nâhiyesinde *Göbekli* ve *Yegân-beğli* کوبکلی و یکان بکلی (3300), *Derziler* درزیلر نام دیگر یکی‌کوی (3612) köyleri *Selim II. kızı* Gevher-Han

---

[817] *Samakov*'daki bu köyler (*Halye* هالیه, *Hranova* حرانوه, *Mrudan* مرودان, *Aryokukâni* اریوقوکانی, *Alaca-Kilise* الاجه کلیسا) hattâ, *Filibe*'ye bağlı köylerden *İzzeddinlû, Ali-Fakih, Tatar-Pazarı*'daki *Ustrumca* köyleri 949 tahririnde, *Rüstem Paşa kethudâsı* Mehmed beyin zeâmeti köylerinden iken 960 da, Celâl-zâde'nin hâşiyesi ile, Mihrimâh Sultan'a temlik edilmişti (*220 n. tapu deft.*):

« زعامت بنام محمد بك كتخداء دستور مكرم و مشير مفخم حضرت رستم پاشا
— اشبو قریه‌لر ... عواطف علیهٔ خسروانه‌دن سیدة‌الخدرات سلطان دامت عصمتهما حضرتلرینه
تملیك اولنوب ملك نامهٔ همایون احسان اولندقدن صكره دفتر جدید خاقانیه قید اولنماق بیورلغین
بمعرفة مفاخرالوزراءالعظام حضرت رستم پاشا و حضرت احمد پاشا و حضرت ابراهیم پاشا و حضرت
حیدر پاشا دامت معالیهم ثبت اولندی تحریراً فی اواسط شهر صفر سنه 960 [31. I. 1553]
حرره اضعف عبادالله‌الملك المتعال مصطفی بن جلال توقیعی »

[818] Bunlardan 30 tanesi *derbendci* tâyin olunarak her biri iki kile buğday, iki kile arpa onar akçe ispençe verir, buna karşılık, avârız-ı divâniyeden muaf tutulurlardı (*470 n. deft.*, göst. yer.).

[819] *Hacı-Bedir* (Pir-Budak) حاجی بدر نام دیگر مزرعهٔ پیربوداق *Yenice-köy* یکیجه‌کوی درسنور مزرعهٔ قوله. Bu sonuncusu *Mihrimâh Sultanın* Üsküdar'daki *imâretine* vakfedilmiş bir köyün mezreaları hududu içinde bulunmakla şer'î öşürlerini vakfa veriyorlardı. Sonradan haymâne tâifesinden bir kısım hristiyanlar bu mezrealara gelmiş, onlar da *Cizye* ve *âdet-i ağnam*larını vakfa vermeğe başlamışlardı (*ayn. deft. göst. yer.*).

[820] Bu mahallenin hududu, XVI. asır ortalarında, *Drama kadısı* mevlânâ Ahmed bin Mehmed ve *Cisr-i Ergene kadısı* mevlânâ Ahmed bin Yusuf gönderilerek tesbit ve, mevcud olduğu anlaşılan ihtilâf halledilmiş, nişan-taşları dikilmek suretiyle bir *sınurnâme* yazılmıştır ki, tahrir defterinde kayıtlıdır (krş. *ayn. deft.*, 18/20 sıra n.)

Sultan emlâkinden idi. Emlâk hâsılatının da vakıflardaki gibi olduğu, hemen hemen ayni resim ve mukataaların bulunduğu, *Yegân-beğli* köyündeki çiftliklerden birine tasarraf eden Sinan kethüdânın, başka yaylak ve zeminlere de sâhip olduğu, kendisinin ölümünden sonra ise, bunların, Gevher Sultan emlâkinin mükellefleri sıfatıyle, kızları Ayşe ve Fatma'nın eline geçtiği görülmektedir [821].

352 — Şâh Sultan *(binti Sultan Selim Han, Çakırcı Hasan «Zal Mahmud» Paşa zevcesi)* vakfı

Selim II.'in kızı olup evvelâ Hasan (Çakırcı) Paşaya sonra Zal Mahmud Paşaya tezvic edilen Şâh Sultan *(Şah Hatun) İstanbul*'da, *Eyyüb*'de bir câmi inşâ ettirmiş [822] ve buraya *Filibe*'de 12 köyü (39.698 hâsıl) vakfetmişti ki, bunlar kendisine babası tarafından temlik olunmuştu: [823]

« وقف مرحوم و مغفوره شاه سلطان بنت سلطان سلیم خان ذکر اولان قریه‌لری مرحوم و مغفوزله سلطان سلیم خان علیه‌الرحمه والغفران مشارالیهایه جمیع حدودلری و سنوری و کافهٔ حقوق ایله ... هبه و تملیك ایدوب ... »

b) Vüzerâ, ümerâ v.s. evkafı

353 — Ali Bey *(veled-i Remmâl Haydar Bey)* mülkü

« ملك باغچهٔ علی ولد مناد حیدر بك الشهیر.. به‌رمال حیدر بك »

Tatar-Pazarı kasabasında 380 dönümlük ve *Filibe kadısı* mevlânâ Derviş efendinin tetkik ve teftişi neticesinde tesbit edilen bir bahçeyi, Kanunî Sultan Süleyman, Remmâl Haydar Bey veyâ Molla-Haydar Bey diye tanınan zâta hibe ve temlik etmiş, mülkiyet hakkı üzere tasarrufunu mübeyyin bir mülknâme vermişti. Selim II. ve Murad III. devirlerinde oğlu Ali Bey bu mülke mutasarrıftı [824].

354 — Ali Paşa *(Semiz)* vakfı

Kanunî Sultan Süleyman devri sadrâzamlarından Ali Paşa *(Semiz, cedîd)*'nın Edirne'de bir çarşısı, *Babaeski*'de câmii ve bunun için bu kasabada geniş evkafı vardı. Onu 950 de Yeniçeri-ağası görü-

[821] *ayn. deft.*, göst. yer. Bu evkafa âit 1111 târihli bir muâmele için bk. *İbnülemin* tasn., *evkaf*, n. 3184.

[822] krş. *Hadikatülcevâmi*, s. 256

[823] *470 n. deft.*, 23 sıra n,

[824] *ayn. deft.*, 120 sıra n.

yor ve *Filibe*'de bir köyü pâdişah hasslarından iken arpalık olarak aldığını biliyoruz [825].

*Ali Paşa vakfı*nın Edirne'deki çarşısına gelince, 976 târihli Edirne evkaf defteri şöyle tesbit etmişti: [826]

« وقف مرحوم علی پاشا واقف مزبور بر موجب وقفیه محروسهٔ ادرنه‌ده وقف اتدوکی اوقاف بونلردرکه ذکر اولنور

سوق جدیدکه مشتمل یکرمی بش تحتانی حجرهٔ و ایکی یوز اون بر دکانی‌که بعضیسی قلعه جدارینه اجلور باب جدید داخلنده‌در و دولاب دیمکله معروف مواضع اربعهٔ و بیشحون دیمکله موضعینی خانهاء 3 باب در داخل قلعه برسی بیت زعیم و برسی بیت عسس و برسی حبس‌خانه دیمکله معروف‌در ... منزل کبیر و اصطبل و دکاکین ثلثه وارض خالیه در خارج قلعهٔ مزبوره در مقابلهٔ دکاکین سوق‌المزبور محدود بقلعهٔ از جانبین و بطریق عام سوق مزبوره‌دن و منازل مسفوره‌دن و دکاکین مذکوره‌دن اوتوری یپلده اون بر بیك یدی یوز سکسن درت اچه مقاطعه یرلرمش

شرط واقف محیهٔ ادرنه‌ده اولان اوقافك جابی سنه یومی دورت اچه اولا .... سوق مزبوره‌ده واقع اولان دکاکین ضبط ایدوب صباح وقتنده قپولری اچوب اخشام وقتنده کلیدلیلر .. و اکینجیلر قپوسی جانبنده بنا اولنان مسجدك امامنه ومؤذننه یومی ایکیشر اچه ویرله و سوق مزبورده عین ما فوقنده بنا اولنان مسجدك امامنه یومی ایکی اچه ویرله ...

واقف مزبور تبدیلی و تغییری فرح کتخدا بن عبدالحلیمه شرط ایلدوکی اجلدن ...»

Ali Paşanın *Babaeski*'de bir câmii olduğu gibi, bunun için hamam, kervansaray ve dükânları vardı. 982 senesine âit bir muhâsebe evrakı bunları bize müfredâtiyle göstermektedir [827].

---

[825] krş. *220 n. deft. Nahiye-i Filibe*

«قریهٔ خلومیج عن ناحیهٔ قیون تپه‌سی 33.697 — اشبو قریه ولایت مجدداً پازیلوب دفتراولندقده بو مقدار زیاده‌یه یازیلوب متحمل اولمدوغی پایهٔ سریر اعلایه عرض اولنوب حالیا یکیچریلر اغاسی علی اغایه بروجه ارپه‌لق توجیه اولنوب یکرمی بش بیك اچه‌یه یازلماق امر اولنوب دفتر جدیده ثبت اولنماق بیورلمغین بمعرفة مفاخر الوزراءالعظام حضرت سلیمان پاشا وحضرت رستم پاشا و حضرت محمد پاشا و حضرت خسرو پاشا ادام‌الله تعالی معالیهم قیداولندی تحریراً فی‌اواخر شهر ذی‌الحجه سنه 950 [24.III.1544] حرره اضعف عبادالله الملك‌المتعال مصطفی بن جلال‌الطغرایی عفی عنهما »

*Murad III. devri*nde Ali Paşanın Filibe'deki vakfı, *Kadı* köyü yanında bir çiftlik, *Doboğ* دوبوغ köyü ve bu civardaki yaylalar ile bâzı değirmenler görülmekte, fakat, *arpalık* olarak aldığı *Holomiç* köyü bulunmamaktadır. Kezâ, bu sırada, Dimetoka yanında bağ zemini ile. Edirne civarında diğer bir zemin de bu vakıf cümlesindan idi (krş, *470 n. defter* 16/17 sıra n.).

[826] krş. *107 n. deft.* s. 207

[827] krş. *Fekete tasnifi*, n, 646

« محاسبهٔ مفردات اجارهاء حمام جدید و کاربان سرای جدید و سایر دکاکین در نفس قضاء

355 — Hüseyin Paşa zâviyesi vakfı

XVI. asır ilk yarısı tahrirlerinde ismine rastlanmıyan, fakat, Murad III. devrinde Tatarcık (Tatarpazarı)'da bir zâviyesine âit vakfı görülen Hüseyin Paşa, eğer Çandarlı-zâde İbrâhim Paşanın oğlu olan Hüseyin Paşa değilse, her halde, bir aralık *Rumeli beylerbeğiliği* de yapmış olan ve 980 sıralarında vefat eden Lala (*Tütünsüz*) Hüseyin Paşa olmalıdır. Bahis konusu olan tahrir kaydi şudur: [828]

« وقف زاويهٔ حسين پاشا در قرب قريهٔ سعيدلو تابع تاتارجق
درويشان زاويهٔ مزبوره ... اسياب ... چاير ... باغ ...

Emr-i Pâdişâh-ı âlempenâh ile vilâyet teftiş olunub tesvîd olundukda bundan akdem mezbûre zâviyei merhum Hüseyin Paşay-ı merhum mahalle-i mezburda ihdâs idüb mastur olan âsiyablarının ve bağlarının ve bağçelerinin ve tarlalarının mahsulü zâviye-i mezburda vâridîn ve nâzilîne sarf olunur bulunmağin yine zâviye-i mezbûreye şeyh olanlar ve sâyir dervişler zâviye-i mezbûreye müteallik olan âsiyabları ve çayırları ve bağları ve tarlaları mahsülleri âyende ve revendeye sarf itmek üzere deftere kaydolundu deyû defter-i atîkde mukayyed bulunmağin...»

356 — İbrâhim Paşa (*Hadım*) vakfı

Kanunî Sultan Süleyman devri vezirlerinden Hadım İbrâhim Paşanın İstanbul'da *Silivri-kapı*'daki câmii ve diğer, mescid ve mektep gibi tesisleri için Rumeli'de *Kızıl-Ağaç* kazasında üç köyü ve diğer yerlerdeki daha bâzı köyleri ve İstanbul'da başkaca emlâki tahsis ettiği 968 târihli vakfiyesinden anlaşılmaktadır. Vakfiyenin aslı *Türk-İslâm Eserleri Müzesi*nde olup, merhum Abdülkadir Erdoğan Bey bundan etraflıca bahsetmiş ve vakfiyeyi bize tanıtmıştı [829]. 970 sıralarında vefat ettiği tahmin olunan Hadım İbrâhim Paşanın *Murad III. devri* tahrir defterinden sâdece Kızılağaç'daki üç köyün tahrir kaydını nakl ediyoruz [830]:

بابا اسكيسى اوقاف مرحوم و مغفور سعيد و شهيد صاحب‌الخيرات وزير اعظم على پاشا نورالله مرقده
بمعرفة قاسم بك جابى ....
عن غرهٔ محرم‌الحرام سنه 982 [23.IV.1574] .... جماً 29.010 »

[828] krş. *470 n. tapu deft.*, 117 sıra n.

[829] Tafsilât için bk. *Silivrikapı'da Hadım İbrahim Paşa câmii* (Vakıflar dergisi, I., s. 29-35. Ankara, 1938).

[830] krş. *470 n. tapu deft.*, 107 sıra n.

« وقف مرحوم ابراهیم پاشا مرحوم و مغفورله سلطان غازی طاب ثراه ذکر اولان قریه‌لری پاشا مشارالیهه هبه و تملیك ایدوب اول دخی محروسهٔ اسلامبولده سلوری قپوسنده واقع اولان جامعنه وقف ایلش دیو مقیددر دفتر عتیق قریهٔ یکیجه نام دیکر داود بك تابع قزل اغاج ... حاصل ... یکون 5201

قریهٔ یورکلر نام دیکر مسلمان تابع قزل اغاج [831] ... حاصل عن عشر کندم .. 2000

قریهٔ تیمورجیلو سابقا تیمار المش صکره وقف اولمش حاصل 2330

*İbrâhim Paşa evkafı*nın bir defteri XVII. asırda defterhâne yangınında yanmış ve vakıf mütevellîsi, elindeki vakfiye ve mülknâmeye göre bir suretini çıkararak defterhânede muhâfaza edilmek üzere vermiş ve defter üzerine de bir *buyurultu* yazdırtmıştı ki, *defter-emîni efendinin mahallinde hıfzetmesini* âmir bir buyurultuyu taşıyan 20 muharem 1067 [8. XI. 1656] târihli bu defter, Niğbolu livâsındaki beş köyün, İbrâhim Paşaya, henuz *dârüssâde ağası* iken 947 de tevcih ve temlik edildiğini bildirmektedir [832]:

« دفتر ملك ابراهیم اغا اغای باب سعادت بر موجب برات همایون و ملك‌نامه و سنور نامهٔ شریف در لوای نیکبولی قریهٔ کبران تابع طرنوی خارج از دفتر ملك اغای مزبور نیقولا ولد رادیج ... مذکور قریه خارج از دفتر اولوب یکیدن کلدوکیچون استمالت ایله شنلنمکچون بر مقدار حاصل بغلندی

قریهٔ کیرویته تابع جرنوی دربند خارج از دفتر ملك مزبور

مذکور قریه مخوف و مخاطره‌لو یرده اولوب حرامیدن و خرسوزدن خالی اولیوب اول وهمدن مسلم و کفره توطن ایتیوب حین کتابتده استمالت ویریلوب دربند اولماسی لازم و لابد اولوب بعض کفره حفظ و حراست ایده‌لم و شنلتمکه دخی ملتزم اولوب انجق عوارض دیوانیه‌دن و تکالیف عرفیدن و غیردن معاف و مسلم اولوب اللرنده قاضیدن دخی عرضلری اولوب عشرلرین ورسوم شرعیه‌لرین و عرفیه‌لرین بالتمام ادا ایده‌لم دیدکلری مقبول بیورلوب دفتر جدیده قید اولندی ...

قریهٔ چوچور قستند اوغ نام دیکر مصطفی بك ....

---

[831] «.. *mezkûr karye halkı .. perakende olub her biri on yıldan ziyade gayri yerlere varub feragat idüb yerlerün bazısı hâli kalub ahar yerden bazı kimesneler gelüb ziraat idüb hasıl olan öşürlerin karye-i mezbûre zâbitlerine virdiler ve mezrea-i mezbûre yirleri sabıka mesağ olmağin kanun-ı pâdişahî muktezasınca mukaddema karye-i mezbûrede sâkin olan reâyâdan gayri ne mıkdar yirlere ziraat idegeldiler ise ol yirleri ol karyenin sınırı hükmünde almağın emr-i şerif üzere mukaddema karye-i mezbûrede sâkin olan reayanın zirâat itdikleri yirlere haliyâ kimler ekerlerse hasıl olan öşürlerin canib-i vakfa zabt olmak üzere defter-i cedîd-i Hakanîye kaydolundu deyü... kaayeyi merhum ve mağfurünleh* Sultan Süleyman Gazi *tabeseah salifüzzikr merhum* İbrahim Paşaya *temlik idüb anlar dahi câmie vakf itmeğin mülk-name-i hümayun mucibince karye-i mezbûre vakıf için tasarruf olunub deyü defter-i atikde mukayyed bulunmağın...*»

[832] krş. ve tafsilât için bk. *788 n. tapu deft.*

قريهٔ زاويهٔ سيد عثمان نام ديكر دولبند الاكى ... تابع شومن ملك اغاى مزبور ... قريهٔ وولونه خارج از دفتر ... ملك اغاى مزبور تابع شومنى دربند ... ذكر اولان بش پاره قريه لواء نيكبوليده مذكورين قاضيليقلرده اسوز و خالى و خارج از دفتر بولنوب پادشاه عالمپناه حضرتلرينك پاى سرير اعلالرينه عرض اولندقده سنورى و توابعى و لواحق و يواسى و قاچقونى و بيت‌المالى و مال غايبى و مال منقودى و جرم جنايتى و عادت اغنامى و طاغده بلود وقتنده يورين جانورك عورنتهسى و بادهواسى و عشر غلاتى و طيراتى و باقى متوجهاتى و بالجمله‌عامة حقوق شرعيه وكافهٔ رسوم عرفيهسى ايله سربست مفروزالقلم و مقطوع‌القدم اغاى مزبوره تمليك ايچون ملك نامهٔ همايون ويريلوب ملك صحيحى اولوب وجه مشروح اوزره دفتر جديد سلطانيه قيد اولندى سنورلرى ايله صورت دفتر جديد سلطانى بو درك نقل اولندى تحريراً فى اوايل شهر رجب‌المرجب سنه 947 [1.XI.1540]»

357 — Lutfi Paşa vakfı

Kanunî Sultan Süleyman devri sadrâzamı Lutfi Paşanın her hangi bir tahrir defterinde evkafına tesadüf edilemedi. Ancak, 948 târihine âit bir *şer'iye sicilli*, — ki hemen azlini müteâkip tanzim edilmiş oluyor — onun, Dimetoka'da *Müsellem* köyünde mescidi ile bir mektebi için 100.000 akçe ile Edirne'de *Aşçılar çarşısı*nda yirmi dükânı vakfettiğini göstermektedir [833]:

«سبب تحرير كتاب شرعى بودركه قدوة الاكابر والافاخم معدن‌اللطف والاكارم حضرت لطفى پاشا يسرالله تعالى مايشا جانبند قايم مقام متولى اولان حيدر ابن عبدالله مجلس شرع شريفده مزبور

---

[833] krş. Topkapı sarayı arşivi, *Edirne Şer'iye sicilleri, deft. nu. 282/113*, var. 51. Kanunî Sultan Süleyman devrinin ilk vezirlerinden Ahmed (*Hâin*) Paşanında, kendisine 924 ve 925 senelerinde verilmiş olan yedi sekiz köyden ibâret bir mülkü vardı ki, bunları sonradan, nereye olduğunu bilemediğimiz, bir yere vakfetmiş, fakat, 925 tahririnden sonraki tahrirlerden yalnız birinde zikredilmiştir. 930 dan sonra başka bir maksada tahsis edilmiş olmalıdır. 927 sıralarında Tatarcık'a ve Filibe'ye bağlı beş köy hâlinde (hâsıl yekûnu 19507) görünen *Ahmed Paşa evkafı* (krş. *138 n. deft.* var. 69), 925 tahririnde şöyle başlamaktadır (krş. *77 n. deft.* s. 853 v. dd.):

«املاك حضرت احمد اغا ميراخورزرك قريهٔ چرنوغوركه بش بيك اكى يوز التمش اوچ اقچه يزر وقريهٔ ويرلق ... بالجمله حقوق شرعيه و رسوم عرفيه‌سيله سربست ... مشاراليه تمليك وتسليم قلندى كى ملك محضى اولوب ...

قريهٔ چرنوغور خارجدن اكرلر تابع بازارجق ملك احمد اغا مشاراليه فى ثالث ذى‌القعده‌سنه 924 — مشاراليه احمد پاشا قريهٔ مزبورهٔ وقف ايلدى‌كه برموجب وقفيه محاللنه صرف اولنه — ... قريهٔ ويرلق نام ديكر دگرمن دره‌سى ملك احمد اغا المزبور فى 3 ذى‌القعده سنه 924 ... قريهٔ سكبان... قريهٔ الكس نام ديكر منول ... قريهٔ چرپان نام ديكر يوند كويى ... قريهٔ صغرجلو ملك احمداغا المذكور فى 14 محرم‌الحرام سنه 925 ... قريهٔ عمر بك خارجدن اكرلر... — مشاراليه احمد پاشا قريهٔ مزبورهٔ وقف ايلدى‌كه بر موجب وقفيه مصارفنه صرف اولنهٔ — ... درسنور قريهٔ استروموغيله ... چاير دونم 210 .....»

حضرت پاشا قبلندن تسلیم مبلغ ... وکیل شرعیسی اولان محمد بن مصطفی یدندن مذکور پاشا حضرتلرینك قضاء دیمه توقه‌دن قریهٔ مسلمده واقع اولان محدلرینه و معلم خانه‌لرینه وقف ایلدوکلری یوز بیك رایج‌الوقت اچهٔ ومحیهٔ ادرنده آشجیلر چارشوسنده واقع اولان یکرمی پاره دکان الوب قبض ایلدم شول شرط اوزرنه‌که مبلغ مرقومی سادات وقضاة وحکامه وسایر اهل وظایف ومناصبه ومفلسین و ... ویرلیه دیو اقرار و اعتراف ایتدوکدنصکره بو وثیقه بالطلب کتب اولندی تحریراً فی‌الثالث من شهر آخرالربیعین لسنه ثمان و اربعین و تسعمایه شهود ...»

358 — Mehmed Paşa *(Sofu, Hacı)* vakfı

«وقف عمارت مرحوم دیکر محمد پاشا بجهة عمارت خوددر صوفیه...»

Kanunî Sultan Süleyman devri vezirlerinden olup vezâretten azledildikten sonra *Budin beylerbeğisi* iken vefat eden Mehmed Paşa nın [834] Sofya'da câmi ve imâreti vardı. Bu câmi ve imâret için Dimetoka'da bâzı mezrea ve çiftlikler vakfettiği görülmektedir. Mehmed Paşa, bunlardan *Soğuk-kilise* mahallesiyle birlikte *Konuc* mezreasını Bâyezid Çelebi veled-i Mahmud bey İsfendiyârî'den satın aldığı gibi, *Kazancı* çiftliğini de Şehâbeddin Subaşı adlı birisinin veresesinden alarak *Sofya imâreti*ne vakfetmişti. Bu çiftlik, bu subaşının mülkü iken, evkafı munkariz olduktan sonra, timara verilmiş, fakat, oğlu Hızır Çelebi elindeki hüküm ve huccetler ile mürâcaat ettiğinde, Bâyezid II. çiftliğin mülkiyetini mukarrer tutmuştu. Hızır Çelebi'nin vefatında oğlu Mehmed'e intikal eden bu yer sonradan Mehmed Paşa tarafından satın alındı ve *Sofya*'daki *imâreti*ne vakfedildi [835].

[834] krş. Peçevî, *Tarih I.*, s. 29; Onun 950 de üçüncü vezir, 954 de ikinci vezir olduğu nişâncı Celâl-zâde'nin bir tahrir defterindeki hâşiyesinden anlaşılmaktadır. Biri *Yeniçeriler-ağasına* (Semiz Ali Paşa) tevcih olunan bir köy münâsebetiyle (*yk. bk.* s. 503), diğerleri de Mahmud Çelebi *(defterdar, Nazlı)* ile başka birinin timarları vesilesiyle yazılan hâşiye şöyledir (krş. *220 n. deft.*, tür. yer.):

«مزبور محمود چلبیه تقاعد امر اولنوب اشبو چفتلك طریقیله تصرف ایتدوکی قریه‌لرك جیلوسی اشمك رفع اولنوب تیمار طریق ایله ویرلمك بیوریلوب دفتر جدید خاقانیه ثبت اولنماق امر اولماغن بمعرفة مفاخرالوزراءالعظام حضرت رستم پاشا و حضرت محمد پاشا و حضرت احمد پاشا وحضرت ابراهیم پاشا قید اولندی تحریر فی اوایل شهر ذی‌القعده سنه 945 [13.XII.1547] حرره اضعف عبادالله‌الملك المتعال مصطفی بن جلال الطغرایی عفی عنهما»

[835] *Murad III. devri* tahririnde bu evkafın geliri 12.104 akçe idi. Tafsilât için bk. *470 n. deft.*, 59 sıra n.

«... وزیر ثانی اولوب بعده بدون بکلربکیسی ایکن فوت اولان محمد پاشا صاتون الوب بالفعل صوفیه‌ده اولان جامع وعمارتنه وقف ایلشدر...»

359 — Mehmed Paşa (*Sokollu*) vakfı

XVI asır tahrir defterlerinde, Sokollu Mehmed Paşanın, *Paşa livâsı*ndaki evkafı olarak, *Dimetoka*'da *Doğancı-Yakub* طغانجی یعقوب (*Tokmak-viranı* توقاق ویرانی mahallesiyle) [836], *Ak-sakal* (*Kara-pınar* اق صقال قره پیکار mahallesi ile) köyleri ve *Eskihisar-Zağra*'da *Hızır-bey* حضر بك (*Radovice* رادویجه), *Pelteci* پلتجی, *Boğaz-kesen* derbendi بوغاز کسن دربند جدید *Saruca-reis* صاروجه رئیس köyleri tesbit edilmiştir. Bunların bütün tâbileri, mezreaları, reâyâ, haymâne ve bunların evlâd ve ahfadları ile ve bütün hukuk ve rüsumu ile Sokollu Mehmed Paşaya temlik edilmiş, reâyâsının ellerine de muafnâmeler verilmişti. *Dimetoka* köylerindeki hristiyan reâyâdan olduğu gibi, Eskihisar-Zağra köylerinde aslen voynuk olub da bu köylere emir mucibince raiyyet kaydedilenlerden de resm-i raiyyet, ispençe, şira veyâ, hamir vergileri alınmakta idi. Sokollu'nun İstanbul'daki câmi ve tesislerine vakfedildiği tasrih edilmiyen *Murad III. devrin*deki tahrir kaydinde bu emlâkten senede 20.000 akçeye yakın bir gelir temin olunuyordu. Bu esnâda, *Doğancı Yakub* köyünün hududu Edirne'deki *Bâyezid medresesi müderrisi* mevlânâ Mahmud ve *Dimetoka kadısı* mevlânâ Hacı İsâ vasıtası ile, *Hızır bey* ve *Pelteci* köylerinin hudu da *Eskihisar-Zağra kadısı* mevlânâ Musâ bin Abdurrahman mârifetile tâyin ve tesbit edilmişti. Bu kadı, ayni suretle, Sokollu Mehmed Paşanın *Delvine sancağında* mülk karyelerine bedel kendisine verilen *Bogaz kesen* derbendi (*Kul-İbrâhim*) ve *Saruca-reis* köylerinin de hudutlarını, aldığı emir üzerine, evâsıt-ı receb 976 da [3.I.1569] tesbit ve tescii etmişti ki, bu siciller tahrir defterine de geçirilmiştir [837]. Sokollu Mehmed Paşanın Edirne'deki vakfına gelince, 976 târihli Edirne evkafı tahrir defterinde şöyle görünmektedir: [838]

«وقف جناب وزیر اعظم ومشیر مکرم ... صاحب خیرات عمیمه راتب مبرات جسیمه حضرت محمد پاشا... واقف مشارالیه... محمیهٔ ادرنه‌ده... محلهٔ چاوش بیکده

[836] Bu köy ile *Eskihisar-Zağra*'daki köylerden birinin *defter-emini* Ali beyin zeâmetinden iken 974 senesı şâban evâhirinde Sokollu Mehmed Paşaya ihsan edilerek mülk-nâme verildiği tevkii Celâl-zâde Mustafa Çelebi'nin bir kaydinde görülmektedir (krş, 949 târihli ve *220 nu. deft.*):

«زعامت علی بك أمین دفتر درگاه عالی اشبو درت بیك یدی یوز طقسان درت اقچه یزر قریه ایله... طغانجی یعقوب نام قریه صدرالوزراء العظام وزیراعظم حضرت محمد پاشایه عواطف علیهٔ خسروانه‌دن تملیك اولنوب ملك نامهٔ همایون احسان اولنمغین ... محله قیداولنمق بیورلمغین بمعرفته مفاخرالوزراءالعظام... قید اولندی تحریراً فی اواخر شهر شعبان‌المعظم سنه 974 حرره‌اضعف‌الانام مصطفی بن‌جلال‌توقیعی»

[837] krş. ve tafsilât için bk. *470 n. deft.* 19 sıra n.

[838] krş. *1070 nu. tapa deft.*, s. 270 v. d.

.... bir çifte hamam ve ana muttasıl otuz bir bab kârgir dekkâkîn... ve dört bab.... mahâzîn-i âliye ve bu cümlenin üzerinde otuz bab odahâ-i muntazama ki sekiz bâbı mahâzîn-i mezbûre üzerinde vâkidir... bu cümle odalar han şekli... müstakildir ve mecmû mezkûrât cevânib-i selâseden tarik-i âm ile mahduddur ve hamâm-ı mezbûre muttasıl bir menzil.... hududı tarîk-i âm ve tarîk-i hâs ve merhum Firuz ağa - muallimhânesi ve Hacı Halil evleridir ve mezkûrâtdan mâada mahmiye-i mezbûrede Kızıl-minâre mahallesinde... otuz yedi bab hucerât... ve anlarun tahtinde... bir han ve mezkûr hana muttasıl bir nalband dükânın... bu cümlenin hududı iki taraftan tarîk-i âm ve tarik-i hâs cenâb-ı saâdet-iktisablarına müntesib olan sarây-ı âmirelerine müntehidir bina ve vakf idüb şöyle şart buyurmuşlar ki zikr olunan hamam ve dekkâkîn ve odahâ ve menzil-i mezbûr han mutad olan üslûb ve minvâl üzre istîcâr ve istiğlâl olunub hâsıl olan gallâtın meremmât-ı mühimmesinden sonra bâki kalanı... kasaba-i Birgos'da [Lüleburgaz] binâ itdikleri câmi... mühimmatına ve.. medrese... levâzımına ve... binâ itdikleri dâr-ı tâlim mühimmâtına ve... câmî-i mezbur kurbünde binâ itdikleri imâret... ve müsâfirhâne... masâlihi ve masârifi... içün vakf ve tescîl ve habs ve tesbîl itdikleri sâyir evkafın mâhsulâtına zam olunub vakfiye-i mâmul bihâlarında mebsût olan kuyûd ve şurût üzre masârifine sarf oluna...»

Bu kayitlerden başka Sokullu'ya âit iki vakfiye kaydine rastladık ki, bunlardan birisi, onun, bütün hayrâtını, diğeri de yalnız *Beçkerek*'deki evkafını tesbit etmiş bulunmaktadır. Bunlar ana hatları ile şöyledir: [839]

«وزیر اعظم ایکن دیوانده شهید اولان محمد پاشا مرحومك ابنیهٔ خیرات وحسناتی بیان ایدر
علی سبیل الاجمال... ومشارالیه وزیر اعظم مشیر معظم دستورکشورکشا حضرت محمد پاشا که... دنیاده
اکمال نعمت و اتمام راحت وعقباده وسیلهٔ رحمت وفوز قرب حضرت ایچون نجه... خیرات... وحسنات
میسر ایلدی مدینهٔ رسول علیه السلام دن حالا محیط دایرهٔ سائرهٔ اسلام اوزره واقع اولان بچکرك
نام خطهٔ مبارکهٔ خجسته انجامه وارنجه غایت محللرنده کرکلویرلرنده لطیف مسجدلر عالی جامعلر بی بدل
عمارتلر خانلر مدرسهلر دارقراوبستانلر چشمهلر قلدرملر کوپریلر وبونلره بکزر ابنیهٔ خیردن نجه بنالر
ابداع اتمشلردر تفصیلی بودرکه ذکر اولنور اولا مدینهٔ منورهده حرم محترم فائض الکرم ایچره

dört nefer... müderris ile... bir şeyh-i müsebba' nasb itdiler müderrislerin biri tefsir ve hadis nakl idüb biri fürû'-ı hanefiye ve

[839] Millet kütüphânesi, Ali Emîrî *târih yazmaları* nu. 933, var... 1-5, 18-23

biri fürû'-ı şâfiiye ve biri sâir fünûn-ı akliye dersine iştigal idüb... otuz nefer ehl-i kur'an... birer cüz' okuyub .. ve otuz müsebbih kelime-i tevhidi... her gün çevirüb... sevâb iderler ve ol cây-ı pâk-menzil-i ruhânî arz.ı iklim-i sânîde vâki olub bilâd-ı hârreden olmağla... hâric-i Medine-i mutahharada mescid-i Kayanın kalbinde vâki olub kâb hâtem-i enbiyâya.. kâh hâtemine nisbetle şöhret bulan bi'r-i nebî ve bi'r-i hâtemin âb-ı safvet-mâ'ını semt-i Medine'ye icrâ edüb... Haseki Sultan... binâ itdüği medrese... ardına geldikde ayırub müstakil mecrâ binâ idüb.,. bir mıkdarını binâ itdikleri hammâm-ı pür-sürûra bahş idüb bir mıkdarını dahi kendilere intimayla iştihar bulan Ayn-i Muhammedî'ye عین محمدی getürüb... tesbîl itdiler ve Harem... ebvâbından باب الرحمة dimekle müteârif olan kapuda bir lâtif sikaye vaz'itdiler ve Harem-i Şerif icre میزان الشمس dimekle meşhur olan makamda yetmiş desti su getürdiler... mahrûse-i Haleb içre... bir mescid... binâ itdiler ve mahrûse-i mezbûrede Cellûm جلوم dimekle mâlûm mahallede... binâ itdikleri han... meyanında su hazinesi üstünde... kurşun örtülü bir mescid... binâ itdiler.. mahrûse-i mezbûrede iki zîbâ mescid dahi binâ itdiler birisi bâb-ı Antakya bîrûnunda binâ itdikleri han... mukabelesinde... ve birisi dahi yine bâb-ı mezkûr bîrûnunda nehr-i Kuvayk قویق dimekle mârûf bir nehr i cârî... üzerine binâ itdikleri dibağ-hânenin bâb-ı şarkîsi üstünde inşâ itdükleri mescid... dir ve zikr olunan mesâcid... altında olan çeşmeleri dahi müşârünileyh vezir ihdâs idüb... tesbîl itmişlerdir ve Üzeyir عزیر sancağında beynennâs Payas پیاس dimekle mârûf olan kale... de bir âlî han... ve bir zâviye... ve mescid binâ itdiler ve vilâyet-i Karaman'da Niğde sancağında şehr-i mâmur Bor... içre binâ itdikleri bezazistan... üstünde fevkanî... bir câmi... binâ itdiler... bilâd-ı müteferrika ve emsâr-ı müteaddidede etfâl-i müminîn içûn nice muallim-hâneler binâ itmişlerdir anlardan birisi... dahi şehr-i mezbûr içre vâki olmuşdur... dâr-ı saltanat-ı seniyye... Kostantiniyye civârında... Galata surunun ebvâb-ı pür-sürûrundan Azebler-kapusı عزبلر قاپوسی dimekle meşhur kapu hâricinde deryâ kenarında... bir câmi-i dilküşâ... binâ itdiler... mahrûse-i mezbûrede Kadırga-limanı kurbünde... binâ idüb... halîlesi Sultan hazretlerine ihdâ itdikleri câmi... hareminde bir medrese ve dârülilm-i âliye binâ itdiler... mezkûr câmi... ardında otuz hucrelü bir zâviye ki... her hucreye yevmî üçer akçe tâyin itmişlerdir... ve sarây-i âlem-ârâları kurbünde Sinan eğa-mescidine evkaf-ı şerifelerinden yevmî altı akçe tâyin idüb Hüsam bey[mektebine dahi dört akçe tâyin itdiler... mahrûse-i

Galata haricinde mîrî tersâneler ardında... bir mekteb binâ itdiler... Galata hâricinde olan mezkûr câmi... lerinin müezzinlerinden birisine dahi... bir hâne binâ itdiler vâlide-i mükerremelerinin mezarı orada olmağın ruhları içün müteaddid cüzler vaz'idüb... حضرت ابی ایوب انصاری ravzası... etrafında... çeşmeler binâ idüb... sular getürüb... ol çeşmelerden birisi iskeleye karib yerde dört yol ağzında... bir âlî çeşmedir... câmi altında ve muallimhâne köşesinde ve Kasım paşa iskelesinde... üç lâtif sikaye peydâ itdiler.. ve havâss-ı Kostantiniyye'de deryâ kenarında Büyük Çekmece nâm kaseba... da bir mescid... binâ itdiler... ve Istanbul ile Edirne mâbeyninde... Birgos برغوس [Lüleburgaz] nâm bir şehr... vâki olmuşdur .. müşârünileyh vezir... şehr-i mezbûrun tâmir ve teksirine küllî iltifat buyurub evvelâ bir câmi... binâ itdiler... ve hareminde bir medrese... inşa itdiler... ve mahrûse-i Istanbul'da vâki olan medreselerinin ve bu medresenin müderrislerine ve dânişmendlerine her fenden nîce nefîsler kitablar vakf itmişlerdir ve câmi-i şerifin mihrâbı ardında... bir âlî debistân binâ itdiler... câmi... mukabelesinde bir âlî imâret.. binâ itdiler.. ve zikr olunan imâret... yedi bab enderûnî ve altı bab birûnî âlî tabhâneyi müştemil olduğundan mâadâ otuz iki acaklı iki hanı... mâmur eylemişdir şehr-i mezkûr kurbünde Büyük-Kaynarca بيوك قينارجه Küçük-Kaynarca كوچك قينارجه nâm iki eârî ayn... âb-ı hoşgüvarlarını bir yere cem'idüb... şehre getürüb bir mıkdarın ol şehr... içre binâ itdikleri hamama ve bir mıkdarın câmi... ile medrese... meyanında olan şadırvana... bahş itdiler ve anda olan medreselerinin müderrisine ve mütevellîye ve hatibe... her birine hallü hâlince birer... ev binâ idüb anlara şart itdiler ve bunlardan mâadâ Pâdişah hazretleri... İstanbul'dan Edirne'ye gelüb gitdikçe konmağçün bir sarây-ı dil-ârâ binâ itdiler... ve Rum-ilinde Balçık بالچق nam kasabada bir âlî bezazistan binâ idüb ortasında bir mescid... bina itdiler... ve Rum-ilinde Selânik kurbünde Sidre-Kapsi سدره قپسی nâm bir şehr... muzâfatından beynelenâm Kaya-Bınarı قيا بيكاری dimekle benâm bir eây-ı dilküşâda... bir câmi... inşâ itdiler... ve câmi-i mesfûr... yanında... bir muallimhâne... binâ itdiler ve müşârünileyh vezir... hicret-i nebeviyyenin dokuz yüz elli sekizine intikâl itdikde vilâyet-i Erdel اردل ولايت... dir anı feth eyleyüb... vilâyet-i mezkûrede Beçkerek... içre... bir câmi... binâ itdiler... ve peder-i azizleri seyfül'ayân Cemâlüddin Sinan bey جمال الدين سنان بيك... ruhlariçün livâ-i Bosna'da kazâ-i Vişegrad'da Soklovik صوقلويك nâm karyede... bir mescid... ile

bir mekteb... binâ itdiler ikisinin yevmî otuz akçe masârifi vardır... sevâb-ı cemilin... merhum-ı merkumun ruhuna îsâl ve nur-dîde ve server-sîneleri merhum... Kurd Kasım Paşa... dan müşârünileyh vezir... hazretlerine irs-i şer'î ile intikal iden mâl-i helâlden mahrûse-i Edirne civârında Hafsa حفصه nâm kasabada... merhum ruhiçün biribirine karşu iki âlî han mâbeynlerinde... bir mescid... binâ idüb... sular getürüb... ol hanlara konub âsûde olan gurebâ ve mesâkîn... müsâfirîne taamlar virilür

وذکر اولنان ابنیهٔ خیراته تعیین وظائف وجهات ایچون اقالیم متعدده وبلاد متفرقه‌ده بچه بچه مستغلات ومستغلات وابنیه وعقارات دارةالبرکات نظم وترتیب ایدوب اول‌قدرعالی بنالراطیف اثرلر صدور ایتمشدرکه هربرینك وصف وتحریری وبیاں وتصویری میسور قلم مشکبار ومقدور کلك کوهرنگار دکلدر..... درکاه عظمت پناه حقدن متضرع ومسئول‌درکه همواره سریرعالم مصیر سعادتده کامران وسپهر پرمهر دولتده کوکبی زرفشان اولب داخی بچه بچه ابنیهٔ خیرات وبقاع سپهر ارتفاع حسنات انشا ایدوب یوماً فیوماً عالمی معمور وروی زمینی رشك روضهٔ‌خور ایلیه امین یارب‌العالمین تمت»

«مرحوم محمد پاشا طاب ثراه بچکرك واکه تابع وقف ایتدوکی قرانك وقف نامه‌سیدرکه مرحوم عبدالغنی افندی حضرتلری تحریر ایتمشدر

افتتاح سخن واقف حالا میشود ذکر خدای متعال هر مطلع دلفروز کلام‌که مهر جهانسوز نام رب‌الانام ایله منور اولیه صبح کاذب کبی رونق صدق وصفایه واصل اولماز وهر غرهٔ سخن‌آرایا انتظام‌که... اما بعد بوکتاب عنبرین نقاب وافتاب مشکین سحاب تحریر وتحبیرنه‌باعث اولدرکه مرحوم پادشاه جنت مکان... صاحب‌الفتوح والمغازی سلطان سلیمان خان غازی... ایام سلطنتلرنده سال فرخ فال هجرت طقوز یوز اللی سکزنه انتقال ایتدکده ولایت اردلکه

hüsn-ü bahâda bî-bedel ve behcet-ü safâda âlem içre meseldir anı feth eyleyüb erzel-i nâs elinden halâsına müteveccih olduklarında cenâb-ı vezir-i âzam «... فاتح الاقالیم بفاتیح السیف والسنان محمد پاشا ابن المرحوم جمال‌الدین سنان... hazretlerini asâkir-i islâm-i zafer-âlâma serdâr ve server idüb devlet ve ikbâlle vilâyet-i mezbûr cânibine gönderdiklerinde ol safder-i âsaf-der... ol diyâr-ı behişt-âsâra kadem basub anda olan... Beçkerek [Becskerek] بچکرك nâmiyle iştihar bulan kal'ayi... kuşadub... ol .. ve ana tâbi on yedi hisarı feth idüb... müşârünileyh vezir... diledi kim ol diyâr-ı sa'âdet medârı envâr-ı şa'âyir-i islâm ile münevver... eylemeğe himmet... idüb zikrolunan Beçkerek nâm kal'a içre... bir câmi-i bülend ve ma'bed-i dilpesend binâ itdiler ki.... ve mezkûr câmi-i refi'ülbünyân civârında bir muallim-hâne-i dilistan binâ itdiler ki... zikr olunan câmi-i şerif ve mekteb-i lâtif... meşhurlar olub tahdid ve târif ve tebyîn ve tavsifden müstağnilerdir

hazret-i vezir-i müşârünileyh câmi-i mezburı ikamet-i salât... ve edâ-'i ibâdat... iden kâffe-i ehl-i islâm ve âmme-i ibâda... vakıf ve habs idüb mekteb-i mesfûrı ta'allüm ve tâ'lîm-i kur'an... iden evlâd-ı mü'minîn ve etfâl-i muvahhidîne ve muallimlerine vakf itdiler ve bunların mühimmâtı ve levâzım ve mütemmimâtı içün sene احدی وستین وتسعمایه ربیع الآخرنده [mart 1554] müşârünileyh vezir-i celîlülmefâhir hidmetlerine mezkûr Beçkerek kurbünde vâki olub beynelhavâss vel'-avâm Beki بکی [Bega] dimekle şöhret bulan nehr-i sefâencâm üzre... üç göz âsiyâb-ı fâhir temlik idüb mülk-nâme-i humâyûn erzânî kıldılar ba'de zâlik mürûr-ı eyyâm ile... târih-i hicret-i nebeviyye dokuz yüz altmış... itdikde Rum-ilinde Dobrıca طوربجه nâhiyesinde... Düzme Mustafa... zuhûr idüb... Pâdişâh .. mûmâileyh veziri... serdâr ve sâlâr... gönderüb... hakkından gelindikde... Pâdişah... hazretleri mezkûr Beçkerek etrafında vâki olan Dolana-alamir دولانه الامیر nâm karyeyi ve Silveş سلوش nâm mezreayı ve Ornohat اورنوخات nâm mezreayı ve Ödvár اودوار nâm mezreayı... hidmetlerine temlik idüb mülk-nâme-i humâyun i'tâ itdiler bâ'de ez an... dokuz yüz altmış altı senesine güzâr itdikde hâliyâ devlet ve ikbâl ve izz-ü celâlle sultân-ı cihan ve hâkan-ı zemîn-ü zaman olan... cenâb-ı Selim bin Süleyman han .. saltanata cülûs itmeyüb livâ-i Konya'da beynel'ibâd neşr-i adl-ü dâd iderken karındaşları Bâyezid han tarîka-i bağy-ü adâvete sülûk idüb... baş kaldırub peder-dârâ birâderlerinin tâ'atinden hurûc idüb... savaşa azm itdikde... Pâdişâh-ı dindar... müşarünileyh vezir... hizmetlerini... Rum-ili dilâverleriyle Kapukullarına ser-asker idüb hezâr yümn-ü zafer birle mahrûse-i Konya sûbuna gönderdiklerinde... maksud temâm olub... şehzâde... hazretleri... vezir-i rûşen-zamîrin tâlilerinde kuvvet ve kademlerinde bereket... müşâhede itdikde... murad idindiğin emlâki tezkere eyle inşâllah.. saltanata cülûs müyesser oldukda temlîk olunub mülk-nâme-i humâyun erzânî kılına deyû vâde-i kerime buyurub... baade zaman devlet ve saâdet ile cülûs müyesser oldukda va'ade-i kerîme-i kadîmelerini incaz... idüb müşârünilyh vezir... hazretlerine tezkere-i mezkûrede mastûr ve mev'ud olan mezkûr kal'e-i Beçkerek'in içini ve taşrasında olan خسمه و باطسمه وطورمه وحوسه مسك ودسمه وپودوس وسمخل وغوریقه ست وسبعین وتسعمایه رجبنده نام karyeleri temlîk idüb sene مخال وسکورك ویانقهید [ocak 1569] mülknâme-i humâyun îtâ itdiler mukaddemâ zikr olunub esbâb-ı temellükü... tafsil olunan nehr-i Bega بکی üzere dâir üç göz değirmen ve دولانه الامیر nâm karye ve سلوش nâm mezrea ve

اورتوخات nâm mezrea ve اودوار nâm mezrea ve hâliyâ Pâdişahımız... temlîk idüb... zikr olunan on karye cemian بچكرك nâm kal'anın etrafında vâki olub... zikr olunan karyeler ve mezrealar ve değirmenler cemîan bu had içinde dâhil ve bu dâire içre hâsıl olub .. silk-i dâirede.. sâbit ve mümtaz... nice taşlar dikilüb âlâmetler vaz'olunub her iki alâmetin mâbeyni binâ zirâiyle ölçülmüştür meğer ki... sazlıklar ve bataklıklar olub... onlar kalmışdır... tafsil budur ki... ve zikr olunan değirmenlerin binâsı ve arsası... vakf-ı sâhîh-i şer'î... ile vakf ve habs idüb ve bunlardan mâada zikr olunan... Beçkerek vâroşunda binâ itdikleri... hamamlarını ve... yirmi iki bab... dükkânlarını ve mezkûr hisâr-ı Tamşvar içre vâki olub hududı etrâf-ı selâseden... müntehi olan bu hâli dükkânlârını ve... menzilini ki menzil-i mezbur altı bab dükkânı ve müteaddid evleri... muhtevidir bu zikr olunan emlâki dahi... vakf ve habs itdikten sonra müşârünileyh vezir... şart itdiler ki .. bir müdebbir-i... âkil mütevellî olub hidmet-i mâlûmesin edâ itdikde yevmî otuz akçe ulûfeye mutasarrıf ola ve bir... kâtib... yevmî dokuz akçeye... ve bir... kimesne... değirmenlere ve karyelere câbî olub... yevmî altı akçe vazifeye ve senevî İstanbul keyli ile yirmi dört kile galleye mutasarrıf ola ve bir maslahat-güzâr... kimesne dahi atlı cabî olub... Beçkerek'de ve Tamşvar'da olan evkafın mahsûlâtın cem've tahsil idüb vaktinde anda olan mütevellîye teslim eyleyüb... ve dahi şart itdiler ki... evvelâ anda olan evkafın meremmet ve tâmirine... hükkâm-ı vilâyete mürâcaat idüb ehl-i vukuf bî-garaz muhamminlere tahmîn-i sahîh ile tahmîn itdirüb arz olub hükm-i humâyun itdirdikden sonra mübâşeret ideler isrâf ve itlâfdan hazer idüb hadd-i insafdan güzer itmeyeler... müşârünileyh Vâkıf... şart itdiler ki mukaddemâ beyan olunan câmi-i şerife... hatib... imâm... müezzin... kayyum... ferrâş... ola... câmi-i mezbur kurbünde vâki olan... mekteb-i şerîfe dahi... muallim... halife... ola... müşârünileyh Vâkıf... şart itdiler ki mufassalan zikr olan evkafını tevliyeti ve sâyir umuri re'y-i münir... lerine merbut olub... tebdil ve tağyir ve taklil ve teksir... kabza-i kudretlerinde olub... dilerlerse döndüreler... her nice dilerlerse tasarruf ideler... وبمدترتيب هذه الاوقاف... esnâf-ı evkafı... ihkâm ve tescîl ve ibrâm ve tekmîle azimet idüb kendi... kibelinden

منشی الحروف منشأالزیوف افقر عبادالله عبدالغنی ابن میرشاه داعیلرینی وکیل مطلق ایدوب وکیل مزبور وکالة مطلقهٔ عامه ونیابت محققهٔ تامه سنی ذوالرأی المسدد عبدی چلبی ابن محمد وکریم الاخلاق کمال بیك ابن طوراق شهادتلریله مجلس شرع شریفده... حضورنده اقرار صحیح شرعی... ایله اقرار

واعتراف ایدوب بنی وکیل ایدن متارالیه واقف.. حضرتلری مفصلاً بو وثیقهٔ انیقه‌ده شرح وبیان اولنان اصناف اوقاف... اوزریته وقف وحبسی وتسبیل ایتدکدن‌صکره امر تسجیل ایچون وتسجیل امرنده مهم اولور هر دقیق وجلیل ایچون متولی نصب ایتدکلری صاحب رأی روشن... زینةالدنیا والدین حسن بك ابن عبدالمعین... حضرتلرینه تسلیم ایدوب اول دخی تسلم ایدوب... تصرف‌ایلدی ..... من بعد نقض ونقصه مجال محال و اختلالی وابطالی ممتنع‌الاحتمال‌در فمن بدله بعد ماسمعه... فسبحان رب‌العرش لیس‌لملکه ثناه وحد مبداء وختام. »

360 — Murad Bey mülkü.

Bâyezid II. devrinde *defterdar* olduğu anlaşılan Murad Beyin *Kızılağaç*'da dört göz değirmen ile kendi adını taşıyan (*Murad bey* «Burgazlû») bir mezreası 925 de, mülknâme ve mukarrer-nâmeleri çocukları elinde bulunan 386 akçelik mülk idi: [840]

«ملك مراد بك که سابقا دفتردار بود مذکور مراد بکوك اوغللری النده عتیق وجدید حکملری وملك نامه‌لری ومقرر نامه‌لری واردرکه درت کوز دکرمنده وحوالی‌سنده اولان مزارعدن عشر ورسوم ویرمیوب ملکیت اوزره متصرف اولالر دیو، اسپاہا 4 باب مزرعهٔ مراد بك نام دیکر برغازلو تابع‌ملك مذکور خالی عن‌الرعایا... یکون 386»

361 — Mustafa Paşa *(Gazi, Çoban)* mülkü

Kanunî Sultan Süleyman'ın ilk zamanlarında ikinci vezir olup da Gebze'de câmi ve imâreti bulunan Mustafa Paşanın Çirmen'de *Kara-ağaç* köyü ile *Aladeresi mezreası* mülkü idi. 935 de Sultan-zâde Sultan Hanım Hatun mülkü ile birlikte şöyle tahrir edilmişti: [841]

ملك مصطفی پاشا	ملك سلطان زاده سلطان خانم خاتون
قریهٔ قره‌اغاج تابع چرمن	قریهٔ قره‌باغ تابع چرمن
خانه‌مسلم خانه‌کبران حاصل	خانه‌مسلم کبران بیوه اسپاہاء
51 8 898	2 197 9 4. باب

مزرعهٔ الادره‌سی تابع چرمن	حاصل عن رسوم واسپنجه وعشرغله وشیره مع عادت اغنام
صو صغری قشلاسدر	و رسم خنزیر... مع‌رسم قشلا وبادهوا 10.100

Mustafa Paşa bu mülkünü, sonradan, evkafına tahsis etmiş ve bu köy mahsulünden *Meriç* üstünde olan köprüsünün *(Cesr-i Mustafa Paşa)* tâ-

[840] krş. *77 n. tapu deft.*, s. 349; XVI. asır ikinci yarısında bu mülkün 906 akçelik hâsılı vardı: *470 n. deft.* 105 sıra n.

[841] krş. *370 n. tapu deft.*, var. 183.

mirine ayırdığı kısım için bir vakfiye mevcuddu ki, noksan bir halde bulunan ve Musâ Adiga merhumun 950 târihini tahmîn ettiği bu vakfiye şöyle başlamaktadır: [842]

«عن اوقاف مرحوم مصطفی پاشا درلواء چرمن قریهٔ قره اغاج مرحوم مشارالیهك مریج اوستنه اولان جسری ومزماتنه قریهٔ مرقوم محصولندن...»

Diğer taraftan, 932 tahririnde, *Çirmen*'de 12 köyün Mustafa Paşanın hasslarından olduğu ve bunların, *Selânik*'deki hass karyelerine mukabil, mülkünün yakininde bulunduğu için, hasslarına ilhak edildiği şu suretle teshit olunmuştur: [843]

«عن خاصهاء حضرت صدرالوزراءالمعظم مصطفا پاشا دامت معالیه درلواء چرمن...

... Paşa hazretlerinin hasslarından Selânik nâhiyesinde Vatoş? واتوش nâm karye... bulunmağın sâyir hassları tağyir olunub her kande hass tâyin olunursa mezkûr karye tağyir olunmıya deyû mukaddemâ ber mucib-i hükm-i şerif deftere kayd olunmuş hâliyâ zikr olan karyede olan emlâkini satub Çirmen kurbünde mülk-i mezbûrın dutub zikr olan karyeler ki yirmi üç bin beş yüz otuz sekiz akçe yazar mumâileyhin mülkünün civarında olmağin tâlib oldukda ber mucib-i emr sâhiplerinden alınub müşârünileyhin hasslarına ilhak olundu ki sâyir hassları tağyir olundukda işbu karyeler tebdil olunmayub her kande hass tâyin olunursa hasslarından bile mahsûb olmak üzre defter-i cadide sebt olundu»

Mustafa Paşanın mülkü olan *Karaağaç* köyünün, Davud Paşanın azadlısı *Yunus* tarafından ihyâ edildiği ve *Çirmen* sancak-beği Husrev bey tarafından bu adama 350 akçeye mukataaya verildiği, Yunus'un vefatında, Bâyezid II. tarafından, onun damadı *hazinedar* İskender'e, kaynatası gibi tasarruf etmek üzere, tevcih olunduğu, sonradan bu mukataa kaldırılarak Yavuz Sultan Selim tarafından *Hazinedar-başı* Mehmed ağaya temlik edildiği, onun katlini ve buranın da *hass-ı humâyun* için zaptını müteâkip, ise, Kanunî Sultan Süleyman tarafından Mustafa Paşaya temlik olunduğunu, bir tahrir defterinde şöyle görmekteyiz: [844]

«ملك صدرالوزراءلمعظم حضرت مصطفی پاشا

قریهٔ قره اغاج تابع چرمن چفتلك بیکاری که یونس معتق داود پاشا احیا ایدوب خالی اولوب چرمن سنجاغبکی خسرو بك چفتلك مذکوری و سازلق که یکیجه کوی وقاضی کویی

[842] krş. Başbakanlık arşivi, *Fekete tasnifi, n. 178*
[843] krş. *128 n. tapu deft.*
[844] krş. Inkilâb kütüph. *Cevdet yazm. 116/3 n. deft.*

وچفتلك مذكوره متصلدر اوچيوز اللى اقچه‌يه مذكور يونسه مقاطعيه ويروب مذكور يونس قوت اولوب بعده كويا كوسى خزينه‌دار اسكندره مرحوم سلطان بايزيد خان عليه‌الرحمه والغفران حكم همايون ارزانى قلوب ويرمش كه قين آتاسى يونس نه‌وجهله تصرف ايده‌كلديسه بو داخى اولوجهله متصرف اولادير دفتر كهنه‌ده مسطور بولنوب بعده مقاطعهٔ مذكوره رفع اولوب سابقا خزينه‌دار ياشى محمد اغايه مجموع رسوم عرفيه‌سيله... مرحوم سلطان سليم خان... تمليك ايدوب دفتر كهنه‌ده مسطوردر بعده مزبور محمد اغا قتل اولدقده چفتلك مذكوره خاصهٔ همايون ايچون ضبط اولنمق يورلوب خاصه تصرف اولنورکن حاليا پادشاهمز خداوندكار اعزالله انصاره حضرتلرى بنه صدرالوزراءالعظام مصطفا پاشايه جميع حدودى وسنورى ويوه‌سى... ايله تمليك ايدوب ملك نامهٔ همايون صدقه اولنمغين... دفتر جديده ثبت اولندى ابتداء سنور..... حاصل898 رسم چفت وغيره‌مع اسپنجه 448 ...

مزرعهٔ الادره‌سى تابع چرمن ملك حضرت مصطفى‌پاشا صو صغرى‌قشلاسى.... الادره‌سى سنورى بيان ادر .... ملك سلطان زاده سلطان خانم خاتون قريهٔ قره‌باغك عموما حدى‌وسنورى...»

Mustafa Paşanın ve Sultan-zâde Hanım Hatunun *Çirmen* de beraber bulunan mülkleri gibi Üsküb'de de vakıfları bir arada tahrir edilmiştir. Zâten Osmanlı hânedanına damad olduğunu bildiğimiz [845] bu zâtın Bâyezid II. devrinden itibâren rol oynadığını ve zevcesine Bâyezid II. tarafından, kendisine de gerek bu Pâdişah gerek kanunî Sultan Süleyman tarafından, «*şenletmek için*» Üsküb'de köyler temlik edildiğini, onun vefatını hemen tâkip eden bir tahrirde şöylece tesbit olunmuştur : [846]

«اوقاف همايون خاتون شهزاده خاتون حضرت مصطفى پاشاى سابق

قريهٔ يقوه قريهٔ مزبوره سابقا مرحوم سلطان بايزيد خان عليه‌الرحمه والغفران مزبوره سنه سبع وتسعين وثمانمائه يلنده تمليك ايدوب بعده مرحوم خاتون دخى نفس اسكوبده اولان كوبرو باشنده‌غى زاويه‌سنه و بروسده اولان تربه‌سى مصالحنه وقف ايلمش

خانه	مجرد	حاصل
50	3	9441

قريهٔ غولن وقف‌المزبور... قريهٔ سدلاروه وقف‌المزبور... قريهٔ قوندوه وقف‌المزبور...

قريهٔ اشتوه مذكور قريه سابقا دفتر كهنه يازلدقده موجود دكلمز ايمش اون بش ييل وار ايمش خارجدن خيماندن كلوب قريه اولمش مزبوره خاتون دخى‌درگاه معلادن حكم المشلركه... خاتون ججه‌دلرسه متصرف اولا دبو خاتون دخى زاويه‌سنه وقف ايلمش ... قريهٔ قلويرنج وقف خاتون...»

«وقف مرحوم مصطفى پاشا

قريهٔ يرارينج مزبور قريه سابقا دفتر كهنه‌ده يوز اللى اقچه حاصل قيد اولنمش بر مزرعه اولوب پادشاهمز حضرتلرى مصطفى پاشا حضرتلرينه شلتمك ايچون اجازت ويروب تمليك اولنمش بعده پاشا دخى نفس اسكوبده بنا اتدوكى جامعنه وعمارتنه وقف اتمش خراج‌لرن خداوندكار وباقى رسومن وقفه‌ويررلر

[845] krş. Hammer, *Devlet-i Osmaniye tarihi*, tr. trc. V. s. 55

[846] krş. ve tafsilât için bk. *370 n. tapu deft.*s. 156 v. dd.

..... قريهٔ اوچرون نوه نام ديكر قروشيج سابقا دفتر كهنه‌ده يوز اوتوز بش اچه يزر ايمش پادشاهمز حضرتلرى مصطفى پاشايه شنلمك ايچون اجازت ويروب تمليك اولنمش بعده نفس اسكوبده بنا ايتدوكى جامعنه وعمارتنه وقف ايلمش خراجلرن خداوندكاره ويررلر ...

قريهٔ اوستون مرحوم سلطان بايزيد خان مصطفى پاشايه شنلتمك ايچون تمليك ايدوب جميع خراجى ورسوميله تمليك اتمش.....»

Mustafa Paşanın Hanım Hatun adındaki kızı ile bunun zevci *tevkiî* Abdülkerim'in Edirne içinde *Üsküfçü Hayreddin*-mescidi mahallesinde, vakıfları vardı. Abdülkerim, mescidini mevlevî şeyhi Sinan Dede için yaptırmıştı. 976 Edirne evkaf kayıtları şöyledir : [847]

«وقف خانم خاتون بنت مصطفى پاشا زوجهٔ مولانا عبدالكريم التوقيعى واقفهٔ مزبوره اللى بيك نقد اچه وقف ايدوب شرط ايلمش كه ... وتوليت سنان ددەيه وسنان ددەنك قايم‌مقامى اولان كسنلره اولا ... شمدكيحالده توليت سنان ددەنك اوغلى سليمان چلبى الندەدر تاريخ وقفيه 967...»

«وقف مسجد وزاويه شيخ سنان‌دده المولوى القنوى (شيخ سنان دده بن الياس المولوى القنوى)... مزبور مسجدى مولانا عبدالكريم التوقيعى بنا ايدوب وقف ايلمش ...»

Mustafa Paşanın Ayas Bey adında bir kardeşi vardı ki, bunun 930-935 sıralarında, Filibe'de ve bu havalide 16 köyde cem'an 64.558 akçalık bir zeâmeti görülmektedir : [848]

«زعامت اياس بك خويش مصطفى پاشا ... قريهٔ حاجى حسن تابع فلبه ...»

362 — Rüstem Paşa vakfı

Sadrâzam Rüstem Paşa evkafı arasında *Ipsala*'da *Ak-pınar* köyü ile bâzı çiftlik, zemin ve çayırlar görülmktedir. Burada ortakçılar bulunuyordu ki [849], 958 de Vize'nin *Hatun-ili* nâhiyesindeki *Rüstem Paşa çiftliği* de [850], her halde, bu şekilde, sonradan, içinde ortakçılar bulunan, vakıf haline gelmişti. Bunların nereye vakfedildiği tasrih edilmemişse de, İstanbul'a âit ve 951 târihli bir vakfiye kaydi, bize, Rüstem Paşanın bir kısım vakıflrrı hakkında bir fikir vermektedir : [851]

«وقف الصاحب الاعظم والدستور الافخم ... حضرت رستم پاشا يسرالله فى الدارين... بر موجب وقفيه الواقعه فى اواخر رجب من شهور سنه احدى وخمسين وتسعمائه بامضاء مولانا ابوالسعود القاضى بالعسكر

[847] krş. ve tafsilât için bk. *1070 n. tapu deft. s.* 385 v. d.

[848] krş. ve tafsilât için bk. *138 n. deft.*, var. 50

[849] krş. *470 n. tapu deft.* 15/16 sıra n.

[850] Bu çiftliğin hududunu aynı zamanda *Hatun-ili* nâhiyesindeki köylerin nüfus ve hâsılatı ile birlikte, gösteren nufussal tahrir defteri için bk. *274 n. tapu deft.*

[851] krş. *251 n. tapu deft.*, s. 790 v. d.

المنصوره	اصل وقف	فلوری سکه	نقدیه
		5000	1.200.000
	نقود مزبوره ایله برموجب شرط واقف اوده‌لر بنا اولنمشدر		خارج استاز وقفیه

حجرات 20 باب در محلهٔ عمارت محمودپاشا ... حجرات کاربان سرای 56 باب درمحله‌عمارت محمودپاشا..
حجرات 64 باب در محروسهٔ ادرنه در محلهٔ علی پاشا خانه در محروسهٔ ادرنه در قرب کوپری میخال باغات‌المعروف بکمال چایری پادشاه عالمپناه حضرتلری هبه ایتمشلردر اسیاب 2 کوز درقریهٔ قازقلو تابع قضاء ازنکمود... مزرعهٔ فوچاح در قرب قلعهٔ کلیسی تابع قضاء سقرادین ...
شرط حضرت‌الواقف ... اوقاف مزبوره‌نك ماموری واقف مزبورك ید کریمسنده اولوب تبدیلدن وتغییردن و زیاده‌دن ... نجه‌دلرلرسه تصرف ایلیه‌لر وبعده تعیین مصارف روم ایلی قاضی عسکرینه مفوض اولوب اولوب تولیته صالح برکسنه نصب ایلیه و بش بیك فلوری ایله محمودپاشا عمارتی قربنده اوده‌لر بنا اولا و اون ایکی کره یوز بیك اقچه ایله قرشدرا ده ایکی خان وقارشلو قارشلو ایکی تایخانه وصفه و اولوکسنه‌لر ایچون مستقل تایخانه‌لر بنا اولنه وبونلردن زیاده‌قالورسه بر جامع شریف و بر حمام بنا اولنه».

C. Selim II. devri vakıflarından Selimiye

XVI. asır ikinci yarısına âit ve bu arada Selim II. devri vakıflarını, eserin hacmini artırmamak mülâhazası ile, bahis konusu etmek istemediğimiz halde, *Edirne müesseseleri* ve *vakıflarına* tahsis edilen bir monoğrafide Selimiyye'nin hiç zikr edilmeden geçilmesine gönlümüz razı olmadı ve, elimizde bunun vakfiyesi ile tafsilâtlı ve en eski tahrir kayıtları bulunmamasına rağmen, kısaca teması ve daba muahhar bir kaç vesikayı buraya derc etmeyi maksada uygun bulduk. Edirne tarihçileri, *Enisülmüsâmirin* müellifinden başlıyarak Osman Nuri Peremeci ye kadar hepsi Selimiyye'ye uzun sahifeler ayırmış, 976 da başlanıp 982 de sona eren câmiin tavsifini yapmışlardır. Ancak, bu külliyye evkafının, zamanında yapılmış tafsilâtlı bir kaydine rastlamadık. Şimdi biz, M. Cevdet'in mevcudiyetini haber verdiği [852] vakfiyenin ve XVI. asra âit evkaf kayıtlarının incelenmesini istikbale bırakarak, Edirne'de *Sultan Selim kütüphanesi*nde bulduğumuz XVII. ve XVIII. asırlarda tanzim edilmiş olan vakıfnâme defterindeki malûmatı buraya nakletmekle iktifa edeceğiz :

«دفتر جديد اجارات ومشاهرات مسقفات خانهاء و دكاكين و اودههاء اوقاف جامع شريف و مدرسهٔ منيف مرحوم ومغفورله سلطان سليم خان طاب ثراه در محروسهٔ ادرنه مجدداً تحريرشده ازان سببكه مختل ومشوش بوده باعرض حضرت مصلى اغا اغاى دارالسعادهالشريفه و برموجب فرمان عالى بمعرفت مفتش اوقاف شريف فضيلتلى ابراهيم افندى عن زمان فخرالاعيان سليمان المتولى اوقاف مزبوره الواقع فى غرهٔ ذىالقعدهالشريفه سنه سبع و سبعين و الف 1077

محصول خانهاء عتيق درزد حمام مردان وزنان اوقاف

يكون باب خانهاء عتيقه 19 عدد فى يوم 18 فى شهر 540

محصولات خانهاء جديددر مقابلهٔ جامع شريف	يكون باب خانهاء جديد	فى يوم	فى شهر
	7	9 -	285

محصولات خانهاء جديد درقرب سوق جديد خفافان	يكون باب خانه	يوم	فى شهر
	8	12 -	375

[852] krş. ذيل على فصل « الاختيهالفتيان » التركيه... göst. yer., s. 188

محصولات خانهاء کوچك درجانب قبلهٔ جامع شریف یکون باب خانهاء کوچك باغچه یوم شهریه
65 2 1 5

محصولات خانه ومخزنهاء درپیش حمام مردان یکون مخزن شهریه
35 3

محصولات دکاکین درتحت دارقراء ممموره باب کر 3 یومیه 3 فی‌شهر 90

محصولات دکاکین درون آراستهٔ جدید عن باب مقابلهٔ چشمهٔ جدید درجانب یمین
یکون باب کر عدد 38 نیم کر 4 یومیه ـ 78 شهریه 2355 ....

دکاکین کوچك آراستهٔ بیرون درمقابلهٔ باب خان قپان میوه درتحت اودههاء ارمنیان
یکون باب 15 یومیه 22 شهریه 665

محصولات د کاکین درمقابلهٔ باب قپان میوه درتحت اودههاء کر
یکون باب 22 یومیه ـ 24 شهریه 735

mahzenkâ-i mezburlara mutasarrıf olanların ancak hükmi derun-ı mahzene olub minbaad kapuları önünde alâkaları olmayub kıstla hancı olanlar mutasarrıf olagelmişlerdir ve mahzenhâ-i mezburun icâreleri kıst-ı hana dâhildir باقی مخزنهاء واودههادر درون خان قپان میوه **mezbur mahzenler ve odalar taşradan gelen tüccar tâifesinin getürdiği zehâir içün ve kendileri sâkin olmak içün olub kiraların müstecir-i han olanlara virüb minbaad mütevelli olanlar muaccele ve müeccele ile âhara furuht eylememek içün işbu defter-i cedîde şerh virildi zira muaccele ile virilmesi kıst-ı hana noksan ve vakfa küllî zarardır**

مخزنها واودها حمام چفته
مخزن کبیرباب سنوی قسط ایله ویریلور 1 سنوی‌قسط ایله ویریلور
16 29

ve odahâ-i mezburun dört bab odası icâre-i muaccele ve beher mâh yirmişer akçe icâre-i müeccele ile virüldüği defter-i atîkde masturdur.

Cem'an yekûn hânehâ ve dekkâkîn yüz doksan yedi babdır ve üç kıt'a odalardır cümlenin yevmiyesi 268 olub şehriyeleri 8040 akçe olduğu mastur ve mukayyeddir.

Bâlâda zikr olunan odahâ-i kebîrin ancak kadîmî dört bab odası icâre-i muaccele ve müeccele ile virilüb sâyirleri dahi izn-i şer' ve nâzır-ı vakf dârüssaâdetüşşerife ağası Muslı ağanın mârifetiyle icar olunan odaları beyan ider»

«Haremeyn-i şerif kalemi baş-halife Hasan efendinin vârisleri... mevruslarının hânelerini arzuhal idüb derkenarı ferman olundukda

Ragıb Paşa emri ile tahrir olunan derkenarın suretidir... mahrûse-i Edirne'de... Sultan Selim Han... evkafı musakkafâtından... mezkûr hâne vakf-i mezburun medresesi müderrisi olanlara süknâsı meşrûte olan bir bab kebîr menzil yevmî dört akçe icâre-i müeccele ile... mukayyed olduğı... 3 rebiülevvel 1172»

«دفتر خزينهٔ حرمين‌الشريفين وظيفه خواران عن اوقاف جامع شريف ومدرسهٔ لطيف ودارالقراء المعمورهٔ .... سلطان سليم خان وملحقات سائره در ادرنه فى سنه 1145 ....»

İLÂVELER

Rumeli evkafı cümlesinden, veyâ, zikri geçen şahsiyetlerden olub da şimdiye kadar dercedilmemiş bulunan, yahut, *Topkapı sarayı arşivi*nde, son zamanlarda, rastladığımız vesikalara âit malûmatı da buraya eklemeyi düşündük. Bir ilâve ile de, bahis konusu edilen evkaf hakkında mevcud bütün malûmatın bir araya toplanmış olmıyacağı şüphesizdir. Bilâkis, son araştırmalarımız neticesinde, birçok kıymetli ve orijinal vesikalar muhteviyatının bu nâçiz eserin sahifeleri dışında kaldığını teessürle öğrenmiş bulunuyoruz. Ancak, kitabın hacmini daha fazla artırmamak mülâhazası ile bu babdaki meşâîmizi uzatmamakla beraber, unutulmuş veyâ yeniden ele geçmiş bâzı vesikaları buraya sıralamayı da, bundan sonra bu vâdide tetkik yapacaklar için, faydalı telâkki etmekteyiz:

1 — Aslıpaşa Hatun-binti Saruca Bey (*Gelibolu*'da)

«وقف مسجد اصلباشا خاتون بنت مرحوم صاروجه بك متولى الحالة هذه مصلح الدين بن يوسف .... *Aslıpaşa hatunun vâlidesi Güneş Hatun mülkü olub mezkûre... hâl-i hayatında sene 872 yılında cemi mâmülkünü... kızı mezbûre Aslıpaşa hatuna hibe idüb temlîk etmiş Aslıpaşa Hatun dahi kabz idüb mâlikâne mutasarrıf olub... mescide vakf idüb 881 yılında vakfiye yazdırmış bâdehû sâbıka merhum Kavaklû Bedreddin* قواقلو بدرالدين *vilâyeti yazduğında .... »* [853]

2 — Feridun bey bin Alâüddevle Bey timarı (*İpsala* ve *Filibe*'de) [854]

«تيمار فريدون بك بن علاءالدوله بك كه برسم چفتلك متصرفدر قريهٔ قره حصارلو تابع فلبه، قريهٔ حسن باشمقجى تابع فلبه، قريهٔ خليل دانش نام ديكر عزب كوى تابع فلبه»

3 — Halimî Çelebi *imâreti* muhâsebesine dâir: [855]

«محاسبهٔ عمارت مولانا حليمى چلبى المرحوم بمعرفة مولانا سنان افندى قاضى كوره وبمعرفة مولانا فضل الله چلبى ناظر الواقع 12 رجب سنه 924 »

[853] krş. *75 nu. tapu deft.* var. 25i

[854] krş. *136 n. tapu deft.*, var. 31

[855] Tafsilât için bk. *Topkapı sarayı arşivi*, E. 1048, 3413

4 — Hanzâde Sultan ve kardeşi Mehmed Bey mülkü (*Vize*'de)
«ملك خان زاده سلطان ومحمد بك برادراو قريهٔ يوالو مع قريهٔ قراغيلر تابع ويزه نصف ملك ونصف اخر وقف ....» [856]

5 — Kasım Paşa (*Evliyâ*) câmi ve imâreti evkafına dâir (*Edirne*'de) [857]

6 — Kemal Paşa ve Kemal Paşa-zâde vakıfları (*İstanbul*'da) [858]

«محلهٔ تربهٔ كمال پاشا وقف مسجد حاجی احمد بك بن عبدالله عتيق المرحوم كمال پاشا بو مسجدك وقفی مرحوم مولانا كمال پاشا زاده وقفيه‌سنده ذكر اولنور» «وقف المرحوم المولی الفاضل مولانا كمال پاشا زاده برای مسجد احمد بك در نزد تربهٔ كمال پاشا واقف مرحومك 936 جمادی الاولی سنك اواسطنده واقع اولمش مرحوم سعدی افندی امضاسيله بر وقفيه‌سی وار ....»

7 — Mihrimah Sultan ve Rüstem Paşa evkafına âit vesikalar [859]

8 — Murad II. Ergene vakfiyesi [860]

«.... و وقفها فی تاريخ غرهٔ جمادی الاخری لسنه احدی وخمسين وثمانمائه وكتب فی هذا الكتاب فی شهر صفر ختم الله بالخير والظفر لسنه احدی وستين وثمانمائه فی ايام دولته ... ابوالفتح سلطان محمد خان شهود ملك الامراء العظام جمال الدين اسحاق بك بن عبدالله ومفخر الامرا والكبار اياس اغا بن عبدالله»

9 — Mustafa Paşa (*İskender Paşa-zâde*) vakfı (*Bosna*'da)

«... *Bosna eyâletinde Kilis sancağında Ak-Hisar kazasında ve Sille* سله *karyesinde merhum ve mağfur İskender Paşa-zâde Mustafa Paşa evkafının..... 15 safer* 1145» [861]

10 — Mustafa Paşa (*Gazi, Çoban*) evkafı

a) *Üsküb*'deki câmi ve imâreti vakfiyesi [862]

«صورت وقفيهٔ مصطفی پاشا در اسكوب ... سلطان سليمشاهك ايام دولتنده حضرت مصطفی پاشا بن عبدالكريم ... اواخر محرم 920 .... وزير اعظم هرسك زاده احمد پاشا، وزير ابن دوقه‌دين

[856] krş. 935 târihli *370 nu. tapu deft.* s. 292
[857] Tafsilât için bk. *Topkapı sarayı arşivi* E. 488, 855, 1796, D. 5260, 5573
[858] krş. *251 nu. tapu deft.*, s. 281, 286
[859] *Topkapı sarayı arşivi* E. 633, 7498, 474, 7441, D. 3850, 7045, 9433, 7896, Edirne'deki Rüstem Paşa hanı deft, 4218
[860] *Topkapı sarayı arşivi*, E. 7744
[861] *Topkapı sarayı arşivi*, E. 7418
[862] *Topkapı sarayı arşivi*, E. 7024

(Dukakin) احمد پاشا روم ایلی دفترداری پیر محمد چلبی الجمالی، آناطولی دفترداری شمسی چلبی، توقیعی تاجی زاده جعفر چلبی، روم ایلی بکلر بکی حسن پاشا، مولانا حمزه صارو کرز...»

Kazasker Müeyyed-zâde vakfiyeyi tasdik etmiştir.

b) *Gebze* ve *Eskişehir*'deki tesisleri vakfiyesi [863].

«هذه صورة وقفية المرحوم مصطفى پاشا نقلت عن اصلها وقوبلت وصحت فوجدت موافقةالاصل طابق‌الصفل بالفعل بمرفة اضعف عبادالبارى محمد بن على‌الفنارى القاضى بالعساكر المظفرة المنصورة فى ولاية روم ايلى المعمورة عفى عنهم اجمعين

... الوزيرالافخم ... آصف‌العصروالزمان ... حضرة مصطفى پاشا بن عبدالمعين ... فبنى فى‌قصبة ككبوزه ... عمارت شريفه ... جامع شريف ... مدرسه ... تمّة متممه ... فى اعدادالثمرات‌مثل‌الثمانيه... مطبخ ومخبز ومأكل ... و ايضاان‌شاء فى اسكى شهر ... عمارة اخرى محتوية على جامع ... وعلى‌زاوية مشتملة على عشرين حجرة ... وعلى بيت تعليم ... و على بيوت‌الضيف ... وايضاً بنى بيت تعليم فى‌قصبة سيد غازى ... وايضاً قدانشاء فى محيته بوغاز كسان المعروفة بيكى حصارمن قضاء غلطه المحروسه فى شط‌البحر ... و ايضاً بنى بيت تعليم اخر ... فى دارالفتح قلعهٔ ردوس ... وايضاً عمرالواقف قنطرة عظيمه على نهر سكودلودره ... فى‌الطريق‌الشارع ... الى ادرنه ...

İstanbul'da Kadırga limanında Emîr Sinan mahallesinde büyük bir evi... Yahyâ Paşa-zâde Bâli Bey, Avlonya mîrlivâsı Mustafa Bey bin Abdullah... v.s. den aldığı, *Hobyar, Kurı-çeşme mahallelerinde* ki evleri, kezâ *İsâ bey bin İbrahim Paşa, Mustafa Celebi bin merhum Süleyman Bey bin İbrahim Paşa, Mahmude Hatun binti Bâli bey zevce-i Süleyman Bey* den aldığı evleri, *Edirne*'deki vakıflarını, *Çirmen kazâsında Has-beğlü köyündeki* ev ve bahçelerini, *Çirmen yakinineki Kara-ağaç köyünü, Filibe'de Kâfir-köyü* denilen köyde *Değirmen-deresi* mevkiindeki ev, değirmen ve bahçelerini, *Silistre*'de defterdar *Abdüsselâm Bey* den alınan hamam, *Pravadi*'de arazi, *Ak-viranköyü* hududundaki değirmenler, *Çermoy, Selânik*'de akar ve emlâk, *Alasonya*'da hamam, *Tırhala*'da *Yenişehir*'de beş köyü *Gebze* ve *Eskişehir*'deki tesislerine vakfetmişti. Vâkıf şartlarından birinin, zevcesi Yavuz Sultan Selim kızı Hanım Hatun'a tevliyetin bırakılacağı ve vakfiye tarihi şöyle tesbit edilmiştir:

«... بعدما وهتبهاله حليلة و زوجته ملكة‌الملكات ... عفيفة‌النسوان خانم خاتون بنت‌المرحوم‌السلطان سليم خان دامت عفتها... اوايل شهر رجب سنه اثنين و ثلثين و تسعمأئه»

Vakfiyeninin zeyilleri 24 safer 934, 2 şâban 934, 24 şaban 934, 19 rebi II 935 ve müteâkip târihlidirler.

[863] *neyn yer.*, E. 7003

c) *Gebze*'de medfun Gazi Mustafa Paşa'nın, *evlâdiyet ve meşrutiyet suretiyle* vakfiyeleri tanzim edilen *Gebze, Üsküb, Eskişehir, Hersek* sancağında *Caniçe*'deki câmi, imâret v.s. hakkında muhtelif ve muahhar (1057-1188) vesâik [864]

d) Mısır beylerbeğiliğinde bulunduğu sırada, bir mesele hakkında, Mustafa Paşanın mührünü hâmil «خاتم ختم نبوت مصطفا با صفا بندهٔ از صدق دل سلطان سلیمان شد» [865]

e) Mustafa Paşanın ölümünü müteâkip hâssa-i hümâyuna teslim edilen muhallefâtı hakkında [866]

«تسلیم خاصهٔ همایون عن مخلفات مرحوم مصطفی پاشا فی ثانی جمادی‌الاول سنه 936
اوانی زر 7097 درهم اوانی نقره 29.328 درهم...»

11 — Şeyh Hun Bey mülkü ملك شیخ‌خون «شیخون» بك

*Bâyezid II. devr*inde yaşamış olması muhtemel olan Şeyh Hun beyin *Dimetoka*'da üç köyde (*Yılma-Ali* یلمه‌علی یاغجیلردر *Oğul-Paşa* اوغول‌پاشا, *Hızırca* حضرجه) çmlâki vardı [867]

12 — Şücâ Bey (*Voynuk Beği*) mescidi vakfı

İstanbul'da *Vefâ* nâhiyesinde, *Hoca-büzürk* mahallesinde mescidi vakfı olan, Voynuk-beği şöhretiyle mâruf olan merhum Şücâ beyin — ki XVI. asır şahsiyetlerinden bulunması daha fazla muhtemeldir — ayrıca Çorlu'da câmi ve mektebi, Edirne'de de diğer bir mektebi vardı ve bunlar için nakid para ile İstanbul'da birçok ev, dükkân, oda ve mahzen vakfetmişti: [868]

«وقف مسجدالمرحوم شجاع بك بن عبدالله الشهیر بوینق بکی ومعلم خانه درقرب مسجد وجامع ومکتب درقصبهٔ چورلی ومکتب اخر در ادرنه
اصل وقف برموجب دفتر عتیق نقدیه 200.000 حاصل فی سنه 20.000 ....»

[864] *ayn. yer*, E. 7418, 4384
[865] *ayn. yer*. E. 6181
[866] *ayn, yer*. E. 9709
[867] Tafsilât içi bk. *370 nu. tapu deft.*, s. 42: *77* ve *138 nu. defterl. Dimetoka evkafı arasında.*
[868] Tafsilât için bk. *251 nu. deft.*. s. 345

SONSÖZ

Üç seneden beri tab'ı devam etmekte olan ve tahrir kayıtlarının cem' ve telfiki mâhiyetinde bulunan bu monoğrafi burada nihâyet bulmaktadır. Bu müddetin nispeten uzun oluşu, tab'ı işlerinde tesadüf edilen teknik güçlüklerle birlikte, pey-der-pey meydana çıkan ve önceden bilinmiyen bir çok yeni malzemeden de istifade etmek arzusundan, herhangi bir bahse âit mevcut kayıt ve vesikaları, mümkün mertebe bir araya getirmek endişesinden ileri gelmiştir. Kitabın başında, o zaman yazdığımız önsözde de işaret ettiğimiz gibi, bu tetkik eserinin nüvesi ve esası *İslâm Ansiklopedisi*'ne yazılan *Edirne maddesi* için toplanan tahrir kayıtları idi. Edirne ve Paşa livası hudutları genişliyerek, tetkikler sırasında mevcudiyetine vakıf olunan bir takım tahrir defterleri ve vesâikin sürüklemesi sebebiyle, sonradan, kısmen bütün Rumeli'ye şâmil bir mâhiyet almış ve böylece, evvelden tespit edilen devirler dâhilinde kalınmasına rağmen, yeni bölgelerin (msl. *Gelibolu, Serez, Üsküp* v.s.) idhal edilmesi yüzünden, monoğrafinin hacmi büyümüştür. Aşağıda tahrir defterleri listesinde görüleceklerden bir kısmı (*Başbakanlık arşivi* nu. 12, 75, 138, 210, 240, 251, 979, 1070; *İnkilâp Kütüph.* M. Cevdet yzm. O. 71, O. 91) sonradan ele geçen vesâik arasındadır. *Fac simile* neşredilen vakfiyelere gelince, ilk tasavvur, sâdece, Bâyezid II. vakfiyelerinden biri (A nüshası, *İnkilâp ktb.*) iken sonradan buna *Başbakanlık* ve *V. U. M. arşivleri*nden daha yirmi vakfiye veyâ vakfiye kayıt sureti ilâve edilmiştir. Bununla beraber, önceden derpiş edilen şekil ve kadroyu çok fazla aşmasına rağmen, bu nâçiz eserin, bahis mevzuu devir ve bölgelere ait, bu konudaki mevcut bütün vesâki ve tahrir kayıtlarını ihtiva ettiğini iddiaya imkân yoktur. Bilhassa kitabın üç ana bölümünden ilk, ikisini, yâni *Rumeli eyâleti teşkilâtı* ile *Hass ve Mukataa* kısımları nisbeten daha muhtasar kalmış, esas hatları belirtilmekle beraber, bazı fasılları etraflı bir tetkikten mahrum bulunmuştur. Bunun sebeplerini şöyle hulâsa etmek mümkündür :

Rumeli eyâleti teşkilâtına mebde' ve menşe' olan Paşa livâsı hakkında, toplu bir şekilde raslanan, en eski tahrir defterleri XVI. asır birinci yarısına âittir. Fâtih ve Bâyezid II. devirlerinin bu bölgeyi tâmamen ihtiva eden mükemmel ve mufassal defterlerini bulamayışımız, XV. asra ait mevcut olanların ise bir kaç kazâyı veyâ nâhiyeyi ihtiva etmesi, *Edirne* ve *Paşa livâsı*nın —ekseriya *sağ* bazan da *sol cânibi*— teşkilâtını ana hatları ile, bulduğumuz, izah ve tefsir edebildiğimiz kayıt ve vesikalar nisbetinde, tetkike bizi sevk ve mecbur etti ve fazla teferruata da girmek istemediğimiz için, noksan ve nâtamam görülmesi muhtemel olan, bu şekli aldı. Hass ve Mukataalar bahsinde de aşağı yukarı, bu mülâhazalar ileri sürülebilir. XV. asır tahrirlerinde rastlanan bir çok hasslar zikr edildiği halde, XVI. asırdaki ve hattâ Yavuz Sultan Selim ve Kanunî Sultan Süleyman'ın ilk devirlerindeki vüzerâ ve ümerâ hasslarına fazla yer tahsis edilmedi. Ancak, toplu bir halde mevcud mâlûmat kaydedilmekle iktifa olundu.

Mukataa için esas ve mihver olarak *Bâyezid II. devri*ne âit bir defter ele alınmıştır ki, bunun sevki ile, *Drama*, *Serez*, *Selânik* ve *Filibe* mukataalarından oldukça tafsilâtlı bir şekilde bahse imkân olmuştur. Buna mukabil, *Edirne* ve *civarının* XV. asırdaki muhtelif mukataalarını, vesika fikdânı yüzünden, lâyıkı veçhile incelemek mümkün olamamıştır. Kitabın üçüncü ana bölümü olan *evkâf ve emlâk* diğer bölümlere nisbetle daha etraflıdır. Ancak, vakıflar için, başlangıçta, XVI. asır ikinci yarısına âit Paşa livâsı evkaf defterinin hareket noktası olarak ele alınması bir hata olmuştur. Gerçi, burada sıralanan evkafın, daha evvelki tahrir defterlerinden kayıtları bulunarak, bunların menşe'ine gidilmiye çalışılmışsa da, muhtelif bölgelerin evkafının tertip ve tanziminde tam bir insicam temin olunamamıştır. Bilhassa, araya, sonradan ele geçen bâzı eski evkaf kayıtlarının da alınmak istemesi, bu insicamsızlığı arttırmış gibi görünmektedir. Müstakil evkaf tahrir defterlerinin XV. asra âit olanlarının nakıs ve ekseriya icmal hâlinde bulunmalarının da bunda dahl ve tesiri olmamış değildir. Diğer taraftan, hareket noktası *Paşa livasının* sağ cânibi bölgesinin evkaf köyleri .... olunca, bunun hâricindeki *Rumeli evkafının* bahis konusu edilmesi biraz tesâdüfî olmuştur. Bu hususta, vakfın eskiliği, vâkıfın ehemmiyeti, mümkün mertebe göz önünde tutulan bir esas ad edilmiştir. Evkaf ve emlâkin hududunun kat'î olarak girişilmemiş evvelâ mülk olan bir yerin, alelekser, sonradan muhtelif şekilde vakıf hâline gelmesi mutad olduğu tesbit olunmuş, fakat bu keyfiyet üzerinde fazlaca durulmamıştır. Keza arazinin tasarruf şekillerine, «*be-resmi çiftlik mutasarrıf*» olmak, *istibdal-nâme*, *mukarrer-nâme*, *temlik-nâme*, *bey'-nâme*, *tasarruf-nâme*, *vakıf-name* ... almak, bir mülk arazinin muay-

yen bir bedel mukabilinde bir vakfa satılması [869] v.s. meselelerine dâir rastlanan vesikalar dercedilmekle beraber, mevzu ve ihtisasımız dâhilinde olmadığı için, her hangi bir tetkik ve mütalâada bulunulmamıştır. Vakıflardan bazılarının muhtelif zamanlardaki tahrir defterlerinde, muhtelif şekillerde tamamen veyâ kısmen bahis mevzuu edilmesi sebebiyle, tekerrürüne belki mâni olunamamıştır. Zâten, her hangi bir temlîkin her yeni hükümdar tarafından mukarrer tutulması, o zamana rastlıyan tahrirlerde ise bunun kaydedilmesi usulden olduğuna göre [870], bâzan kısım kısım görülen tahrirlerin ayrı ayrı yerlerde mutalâa olunduğuna, ender olmakla beraber tesadüf edilebilecektir. Bâzan bundan içtinab mümkün de olamamıştır: Meselâ, *Edirne'nin kurucuları* arasında bahsedilen bir kısım şahsiyetler, *Edirne mahalleleri* sıralanırken de zikr edilmiş, vakıfları ise, âit olduğu devirde, üçüncü defa bahis konusu olmuştur ki, bunu biraz tabiî karşılamak icabeder kanaatindeyiz. Yine bu cümleden, kitabın baş taraflarında, öteden beri edinilen yanlış malûmat ve kanaatlerin tesirinde kalarak, ileri sürülen bazı tahmin ve mütalâalarda da isâbetsizlik vaki olmuştur. Bunların muahhar tetkikler ve ele geçen yeni kayıt ve vesikalar karşısında derhal tashihi cihetine gidilmiştir. Yakut Paşa'nın Yakup Paşa olması lâzım geldiği, Abdülhamid Çelebi'nin Hekim Lârî'den ayrı bir şahsiyet olduğunun anlaşılması buna misal olarak gösterilebilir.

---

[869] Bu hususta bir vesika Tasnif Heyetinden gemiştir (*nu*. 35): Muslihiddin Musâ bin Hamza bin Şeyh Mahmud ile Bâyezid bin Ali beyin *Tokad*'a tâbi *Zile* nahiyesinde (*Çeltik* köyünde *Doğan Emirci vokfında*) tasarrufları altında bulunan mülk arâzilerini 5000 dirhem (akçe) mukabilinde vakfa sattıklarına dâir 751 târihli arapça vakfiyenin musaddak sureti mevcuddur.

[870] Bunun tipik bir misâlini, mıntakamızda olmıyan, fakat, memleket hâkimiyet değiştirmekle berâber, XIV. asırdanberi — herhalde daha önceki zamanlardan itibâren de mevcud idi — ahfâdı elinde mülkiyeti devam eden bir mülkde görüyoruz: *Saruhan*'da Saruhan-oğulları devrinde, 772 de temlik ve şart edilen bâzı köylerin niyâbeti, yazıcılığı, cibâyeti v.s. 155 sene sonra, 927 de, Kanunî Sultan Süleyman tarafından da beratla mukarrer tutulmuştu (krş. *398 nu. tapu deft.*, s. 7.):

«اوقاف و املاك ولايت صاروخان ... اما ذكر اولان قرانك يازجلغنى وجباتينى وسالارلغنى وانباردارلغنى ونيابتنى مرحوم اسحاق بك ولد صاروخان كندو زمانندە احمد نام قولنه شرط ايدوب تاريخك 772 سنده انه مكتوب ويروب و اولادنه دخى شرط ايلش و هادمنه لعنت ايلش بعده حضر چلبى بن صاروخان دخى مقرر دوتوب نشان همايون ويرمش تاريخك يدى يوز طقسان برنده و سلطان مراد مرحوم دخى سكز يوز اوتوز تاريخنده نشان همايون ويرمشلر و مرحومين سلطان بايزيدك و سلطان سليمك و الآن پادشاهمزك خلدالله ملكه مذكور احمدك اولادندن يازجى احمدك النده برات همايون واردر 927»

Önsözde de kaydettiğimiz gibi, *Rumeli*'ye âit tam ve mükemmel tahrir defterlerinin — ki *370 ve 167 nu. tapu defterleri* bunun başında gelmektedir — Prof. Ömer Lûtfi Barkan tarafından evvelce kararlaştığı şekilde *T. T. K.* adına, aynen ve mukaddime ve notlarla, neşri halinde yukarıdan beri sıraladığımız noksan ve zühuller tashih ve ikmal olunabilecektir. Osmanlı İmparatorluğunun XV. ve XVI. asırlarda Rumeli'deki *idarî*, *mâlî* ve *iktisâdî târihi*ni, teşkilât ve müesseselerinin bünyesini ve hususiyetlerini aydınlatacak olan bu nevi tahlilî neşriyâtın devamını temenni ederken, bu sâhada çalışacak olanların da, şimdilik aşağıda şekil ve muhtevâları hulâsa edilen tahrir defterleri listesinden ve analitik indeksten faydalanabileceklerini ümid eylediğimizi ifade edeceğiz.

DEFTERLER

Başbakanlık arşivindeki tahrir defterlerinin hemen hepsi tapu defteri nâmı altında bir tasnifte toplanmıştır. Bunlara böyle umumî bir isim vermenin isâbetsizliği meydandadır. İstikbalde, her halde, bu defterler muhtelif bölgelerin *mufassal* veyâ *icmal* tahrir defterleri olarak, hattâ, *timar*, *hass*, *evkaf*.... karakterleri belirtilerek, bir tasnife tâbi tutulacaklar, belki, yeni numaralar alacaklardır. Buna intizâren, biz, şimdi, bu konu ile ilgili olarak, gördüğümüz ve istifade ettiğimiz muhtelif defterlerin listesini, bâzı müşterek vasıflarına göre, İnkilâp kütüphânesindeki defterleri de ayrı bir sırada, şu suretle tanıtmak istedik.

Başbakanlık Arşivi

A: Tapu defterleri

I — Rum'eli'ye âit *Mufassal* defterleri

II — Rumeli'ye âit *İcmâl* defterleri

III — Rumeliye âit (*İstanbul* dâhil) Umumî veyâ hususî *evkaf* defterleri

IV — Anadolu'ya âit muhtelif defterler

B: Kâmil Kepeci tasnifi, Mukataa defteri

C: Mâliyeden müdevver defterler

D: Mühimme defterleri

İnkilâp Kütüphânesi

M. Cevdet yazmaları

A: TAPU DEFTERLERİ

I — Rumeli'ye âit Mufassal defterleri

1 M.

T. T. K. nâmına Dr. Halil İnalcık'ın neşrettiği 835 târihli *İvraniye* (Ervâniye) sancağı tahrir defteri (yk. bk. s. 16).

7.

Başta: timâr-ı Turud طرود ve Hızır karye-i *Kenez* كنز ve nâm-ı diğer *Doğenceklü* دوكنجك لو...

Yenice-Karasu, Drama, Kavala, Zihne, Serez, Nevrekob, Demürhisar, Selânik... mufassal defteri

Fâtih devri (870-883)

650 sahife, baştan ve sondan noksan.

Sonda: Timâr-ı Yusuf veled-i İskender.

12.

Malkara, Gelibolu tahrir defteri, Fâtih devri (860-870)

Başta: nefs-i Miğalkara hâssa-i emîr-i alem-i *Gelibolu*, mahalle-i mescid-i *Bahâdir.... Gelibolu* köyleri, timar ve cemâatleri, *İbri* ve *Harala* müsellemleri, *Ece-ovası* nâhiyesi, *Kozlu-dere, Evreşil* اورخل nâhiyesi, *Gelibolu* nâhiyesi evkaf ve emlâki,....

276 sahife, tam.

Sonda: «cem'an evkaf-ı *imâret-i Ergene*.... hâsıl 46229».

20.

Bâyezid II. devri (890-900)

Eski numarası 71, 157 varak.

Edirne ve *Dimetoka* timar-zeâmet-hass, vakıf-mülk defteri.

Baş tarafı yok, mükelleflerin isim ve mükellefiyet nevileri tafsilen bildirilmiştir.

Vakf-evlâd-ı Hacı Doğan ile başlıyor, nâhiye-i *Fikeli*; nâhiye i *Üsküdar* (*Fikeli subaşılığına eşer*), nâhiye-i *Kızılağaç*, Küreciyân-ı Pâdi-

şah, Yağcıyân-ı Pâdişah, nâhiye-i *Dimetoka*, bâzdârân, evkaf ve emlâk, evkaf-ı *imâret-i Ergene* v.s. den sonra Yağcıyân-ı Pâdişah der nâhiye-i *Dimetoka* ile nihâyet buluyor.

50.

Selim I. devri (921)

s. 18 de kaydettiğimiz başlık var.

Çirmen livâsı timarları mufassal defteri, 148 varak.

Nâhiye-i *Çirmen* (mahalleleri; timarları, vakıfları).

Nâhiye-i *Ergene* (tâbi-i kazâ-i *Dimetoka*, tâbi-i livây-ı *Çirmen*) timar, mülk ve vakıfları.

Nâhiye-i kazâ-i *Hasköy* (tâbi-i livây-ı *Çirmen*) mahalle, timar, köy ve çiftlik, vakıfları

Nâhiye-i *Yenice Çırpan* timar v.s.

Nâhiye-i *Akçe-Kızanlık* timar, mukataa ve vakıfları,

Vilâyet-i *Filibe*, voynugan cemâati, nâhiye-i *Tekfur-dağı*, kazâ-i *İnepazarı*, timar, mülk.

Nâhiye-i *Yenice-Zağra* mahalleleri hass, timâr, mîrlivâ hassları çeltükçileri,

Sonunda: defter budur ki *Zağra-Yenicesi* kurbünde Hassa Sancakbeği çayırından... *Boyacı-çayırı* dimekle mâruftur...».

75.

Fihrist: Mahallât-ı nefs-i *Gelibolu*

Cemâât-i Rüesâ ve azebân-ı *Gelibolu*, mahallât-i gebrân-ı *Gelibolu*, Karye-i *Maydos* ve karye-i *Kirte*

Hâsshâ-i Pâdişah, hâsshâ-i mirlivâ-i *Gelibolu*, timarhâ-i mustahfezân-ı kale-i *Palokasrı*, timarhâ-i mustahfazân-ı kale-i *Gelibolu*, timar. musfahf. kale-i *Kilidülbahr*, zeâmet ve timarhâ-i sipâhiyân, *evkaf-ı Süleyman paşa*

Evkaf-ı mesâcid-i şehr-i *Gelibolu* ve evkaf-ı kurâ-i nâhiye-ı *Gelibolu*, evkaf-ı mesâcid-i şehr-i *Malkara* ve evkaf-ı nâhiye-i *Malkara*,

Müsellemân-ı nâhiye-i *Karı-Baba* ve *Ece-ovası* ve *Evreşil* ve müsellemân-ı eşkünciyân-ı nâhiye-i *Malkara*

342 varak., sondan yaprak noksan gibidir. Var. 7 de arabça başlık, Târih: Zilkade 925, Tahrir emini İbrahim.

Kâtip merhum Mustafa bey azadlılarından Husrev bin Abdullah.

77.

Edirne, Dimetoka, İpsala, Ferecik, Eskihisar-Zağra, Çırpan, Filibe, Tatar-pazarı mıntakasına âit, baş taraftan noksan, fakat, sondan tamam

olan mufassal tahrir defteridir. Mahalle, hass, timar, evkaf ve emlâk... v.s. ihtiva etmektedir.

Yavuz Sultan Selim devri (925), 855 sahife.

167.

Başındaki fihristi s. 10 da aynen dercettiğimiz, Paşa liv.âsının *sağ* ve *sol* cânibine âit mufassal tahrir defteridir. Var. 2 de «muhâsebe-i cânib-i yemîn ve yesâr *bilcümle livâ-i Paşa* ki otuz üç kadılıkdır» ibâresi ile başlamakta, sonra, *Gümülcüne* (mahalle, hass, timar, evkaf ve emlâk v s.), *Yenice-Karasu, Drama, Zihne Nevrekob. Timür-Hisarı, Serez, Selânik, Sidrekapsi, Avret-Hisarı, Yenice-Vardar, Serfice, İştip, Kastriye, Behiliste,* بهلسته *Görice, Florina, Ilıca, Köstendil, Karatova, Ustrumca, Menlik, İvraniye, Sas mâdenleri* kanunu, *Vülçterin, Priştine, Prezrin, Tirgovişte, Bihor, Alaca-Hisar livâsı, Hersek livâsı* (kanunnâmesi ile)... sondan noksan mükemmel tahrir defteri.

538 sahife... Târihi 937 olarak tahmin olunmaktadır.

370.

«Nefs-i *Edirne* Hâssa-i Pâdişah...» ile ve mahallerini sıralayarak başlayan bu defter, Edirnè cemâat, mukataât, tesisleri, hass, evkaf, emlâk ve timarını zikrettikten sonra *Dimetoka* kazâsını da bu minvâl ile tesbit etmektedir. Sonra *Ferecik, Keşan, Kızılağaç, Eskihisar-Zağra, İpsala, Filibe, Tatarpazarı, Samakov, Üsküb, Kalkandelen, Kırçova, Manastır, Pirlepe, Köprülü, Sofya* (kanunnâmesi ile), *Şehirköy, Vize livâsı (Vize, Pınarhisar, Hatunili, Kırk-Kilise, Hayrebolu, Babaeski, Burgaz, Çorlu Silivri), Çirmen livâsı* (kanunnâmeleri ile), *Çirmen müsellemleri, Kızılca müsellemleri,* muhtelif yürük cemaâtleri; kıbtiyân, *Silistre livâsı (Silistre, Akkerman, Kili, Ahyolı, Hırsova, Varna, Pravadi, Aydos, Yanbolu, Karın-ovası, Rus-kasrı,* hepsi 11 kadılık yer), *Kefe livâsı* ve havâlisi kanunnâmeleri (*Kefe, Soğudak* صغوداق *Menküb* مانكوب *Balıklağu, İn-Kerman, Kerç* كرش, *Azak, Taman* تمان kalesi...), *Niğbolu livâsı* (kanunnâmeleri) (*Niğbolu, İvraca* ايوراجه *Lofca, Tırnova, Şumnu, Çernoy Yergöği, Vidin, Feth-i İslâm...*)..

935 târihini tahmin ettiğimiz bu tam ve mükemmel defter evvelâ, sahife numarası ile sonra varak numarası ile numaralanmıştır ki, sonuncu varak 338 dir.

648.

«Sûret-i defter-i mufassal-ı *Edirne* tâbi-i *eyâlet-i Paşa*», XVII. asır başları, Ahmed I. devri, *Edirne* mahalleleri (hâne, imam..., mücerred,

der kirâ..,) .. tamamlanmadan *Tatarcık* köyleri başlamakta (yarım bir halde). *Filibe* (mahalleleri yanlış cildlenmek yüzünden sonra gelmektedir) *Zağra-i Atîk*. *Kızılağaç*, bâzdârân timarları, *Ferecik*, *Dimetoka*...

Sonda: «Sûret-i defter-i mufassal-ı Sultânî budur ki mahallinden nakl olundı والف وعشرين اثنى سنه جمادىالاولى اوائل فى تحريراً» Varak numarası yoktur. Bu defter dikkatli bir tetkikten sonra düzeltilerek yeniden cildlenmelidir.

729.

Başta: «Fihrist-i kazâ-i kurâ-i timar» *Edirne* muhalleleri (avârız hâneleri), köyleri (250 sıra numarası), ortakçıyan-ı hassa, *Yenice-i Kızılağaç* köyleri (50 sıra nu.), *Dimetoka* köyleri (123 sıra nu.), *Cisr-i Ergene* köyleri (27 nu.), *Zağra-i Atîk* nâhiyesi ve köyleri, *Çirpan*, *Filibe* kazâsı timar köyleri (278 nu.), *Pazarcık* kazâsı timar köyleri (155 nu.).

XVII. asır başları, Ahmed İ. devri. Sonda: «der karye-i *Kızılca* tâbi-i *Pazarcık*... hâsıl 450»

Varak veyâ sahife numarası yoktur.

II — Rumeli'ye âit İcmâl defterleri

128.

Başlığı: (yk. bk. s. 84 v. d.)

Târihi: 932,

Fihrist-i *Livâ-i Çirmen* nâhiye-i *Çirmen*, *Yenice-i Zağra*, *Akçe-Kızanlık*, *Tekür-dağı*, *Hasköy*, *Çirpan*, *Filibe* der Çirmen, *Ergene*, Müstahfezân-i kale-i *Gelibolu*, timarhâ-i Doğanciyan...

Kanunnâme-i vilâyet-i *Çirmen*. 38 varak, bozulmuş ve bir çok yerî silik, okunamamaktadır.

Son sahifede «timâr-i bâzdârân»...

136.

Paşa li[illegible]âsı icmâl defteri, 932-933 târihli. Başlığı vardır (*yk. bk.* aynen alındı). nâhiye-i *Edirne*, hass, timar, evkaf, nâhiye-i *Dimetoka*, (var. 8) hass (ortakçı), zeâmet, timar, evkafı

Nâhiye-i *Ferecik* (var. 21) hass...

Nâhiye-i *Ipsala* (var. 28) hass, zeâmet...

« *Tatarpazarı* (var. 32) timar...

« *Keşan* (var. 41) hass, timar...

« *Zağra-i Eskihisar* (var. 45) hass...

« *Kızılağaç* (var. 53) hass, zeâmet...

« *Filibe* (var. 60) hass, zeâmet...

Sonunda (var. 69) timâr-ı Mahmud merdüm-i Firuz Ağa ile noksan kalmakta, esâsen bâzı yapraklar da yanlış cildlenmiş bulunmaktadır.

138.

Paşa livâsı timâr, hass ve vakıfları *icmâl* defteri, baş tarafı noksan. Tahminen 930 târihli, 70 varak, timâr-ı Ali an Çavuşân-ı Mîrmirân ile başlıyor (var. 1), sonra evkaf (var. 9), nâhiye-i *Ferecik* (var. 15), hass, zeâmet, timar, evkafını, nâhiy-i *İpsala* (var. 22) hass, zeâmet, timar evkafı, nâhiye-i *Keşan* (var. 261 hass, timar, vakıf mülkleri, nâhiye-i *Zağra-i Eskihisar* (var. 29), hass, zeâmet, timar, doğanciyân, evkaf ve mülk, nâhiye-i *Kızılağaç* (var. 39), zeâmet timar, vakıf-mülk, nâhiye-i *Filibe* (var. 46) hass, zeâmet, timar, doğancı, şahinci, atmacacı, yuvacı, tuzakcı (der vilâyet-i *Filibe*) evkaf...

220.

«İcmâl-i defter-i nâhiye-i *Edirne*.... maa tevâbi'hâ tâbi-i *livâ-i Paşa*... ibâreli bir başlıkta emin Yusuf ve kâtip Ebubekir taraflarından yapılan tahriri arabca anlatmaktadır. Târihi 949 dur. *Edirne* nâhiyesi (hass, timar, zeâmetleri, doğancı ve bazdarları).

Dimetoka, Ferecik, İpsala, Keşan, Kızılağaç, Filibe, Tatarcık, Samakov nâhiyeleri de ayni şekilde icmâlen tahrir edilmiştir. Bâzı yaprakları karışmış gibidir, numaralanmamıştır.

274.

Vize livâsına bağlı *Hatun-ili* nâhiyesine âit noksan tahrir defteri, 7 verak, sonunda vezir-i âzam Rüstem Paşanın arzı üzerine evâil-i rebi II. 958 târihli bir ferman sûreti vardır.

III. Rumeli'ye âit (*ve İstanbul*) umumî veyâ hususî *evkaf* defterleri

210.

İstanbul'daki *Fâtih külliyyesi* evkafı

Başlık: «بسم الله الرحمن الرحيم الحمدلله... دربيان اسامى كافهٔ رعايا وتحاصيل عامهٔ برايا اوقاف جامع شريف مرحوم ... سلطان محمد خان بن مراد خان ... در دارالسلطنة السنيه قسطنطنيه المحميه بنا كرده بود بامر پادشاه جهانيان ... سلطان سليمان خان بن سليم خان... نبشته شد وباستخدام اضعف عبادالخلاق بندهٔ كترين اسحاق متولى لوقاف مزبور... تحريراً فى غرهٔ جمادى الاول سنه سبع واربعين وتسعمائه درنفس استانبول...»

118 varak, tam.

Sonu: «1.771.060 الجمله مع اقلام استانبول ونواحى»

240.

İstanbul'daki *Fâtih külliyyesi* evkafı:

Başlık: «بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذى جعل السلطان العادل.... اما بعد فان هذه جريدة جديدة الاوقاف العمارة العامرة التى بناها .... السلطان محمد خان .... بدار السلطنة قسطنطنيه .... احلاها العبد الفقير محمد بن حسام المدرس يومئذ فى احدى المدارس المنونة بالثمانيه .... عامة الاوقاف المتعلقة بالعمارة المزبورة الكائنة فى تلك المدنية وسائر الولايات المعمورة من القرى والضياع والاراضى والمزارع والمراتع والرعايا .... وقع التحرير والتسطير فى اواخر جمادى الاولى لسنة اثنتين وخمسين وتسعمائه»

İstanbul, Galata yahudi, ermeni, rum, rüesâ, balıkçı v.s. cemâatleri, *Silivri, Çorlu* mahalleleri, müslüman, gebrân hâneleri, mukataaları.,. v.s. *Tekirdağı, Hayrebolu, Kırk-Kilise, Vize*...

148 Varak, tam.

Sonu: «الجمله مع اقلام استانبول وغلطه و نواحى فى سنه 2.029.968»

251.

İstanbul'un *mufassal evkaf* defteri. Târihi: (953 — 976)

Başta: Sahife kopuk, «... evkaf-ı hâriç-ez defter-i atîk... mahalle-i mescid-i Halayıkçı-Kemal»... 807 sahife

Sonda: «حرر هذا بمعرفتى ووقوفى على ما فيه .... عبدالرحمن بن سيدى على المامور بتفتيش الاوقاف الواقعه فى دار السلطنة العليه قسطنطنيه المحميه المحروسه»

311.

Edirne'deki *Murad II. Evkafı*

Târihi: 1053 de tasdikli.

Başta: İbrahim'in tuğrası ve kanun-nâme-i evkaf-ı Sultan Murad Han... der mahmiye-i *Edirne*... Gümülcine kazâsında vâki olan Kasaba-i Buri'nin..

60 varak, tam.

Sonda: «جمعاً محصولات اوقاف مزبوره مع محصول يانجيان .... صورت دفتر جديد مفصل دركاه سلطانى بودركه نقل اولندى تحريراً فى يوم الخامس شهر رمضان المبارك من شهور سنه خمس وستين وتسعمايه»

470.

«Fihrist-i kurâ-i evkaf-ı salâtîn maa evkaf-ı müteferrika tâbi-i defter-i *Edirne*» ibâresiyle başlıyarak, sı.a numarası 129 u bulan fihristten sonra, bütün Edirne ve mülhakatı evkafının tafsilâtını ihtiva etmektedir.

Tarihi: *Murad III. devri*dir.

varak numarası olmadığı için, sık sık zikrettiğimiz bu defterde biz

de sıra numarasını kullandık, sonuncu varakda 129 sıra numaralı İbrahim Paşa Tevkiî vakfı tahrir edilmiştir.

719.

Başta: «دفتر جديد مفصل رعايا اوقاف جامع شريف ومدرسة دارالحديث مرحوم ومغفور سلطان مراد خان طاب ثراه د رحمة ادرنه..... تحريراً فى اوايل شهر شعبان سنه احدى والف»

15 Varak, tam.

Sonda: «صورت اوقاف سلطان مراد خان بودرکى نقل اولندى تحريراً فىاوايل جمادىالاخره سنه اثنى و عشرين والف»

915.

Başda: «عن دفتر قوروجيان خاصه يوقلمه وقوريها چاير هاء وطوارها ونفرات در اوجاقهاء روم ايلى تابع اصطبل عامرهٔ بزرك كه عن جديد بافرمان عالى الواقع فى 1146

Ada çayırları.., *Ferecik* kadısının bir koru hududunu tasdikî, *Dimetoka* ocağına bağlı küreciler, *İpsala* hassa koruları yoklaması, *Kırk-Kilise, Karin-Âbâd*,... v.s. yundcıları, koruları, *Serez, Selânik*, yoklamaları koruların hudutları ve bazı telhisler...

Sonda: ... *Anadolu* ve *Rum-İli* câniblerinde vâki havass-ı hümâyun korıları arazilerinin hudud ve sınur ve davar ve neferâtları her üç senede tahrir olunmak mutad olduğundan... emr-ü ferman devletlû inâyetlû sultanım hazretlerinindir. 41 varak.

979.

Edirne'deki *Bâyezid II. külliyesi evkafı* defteri, mufassal

Târihsiz, tahmînen 982.

Başta: «Fihrist-i evkaf», sonra «defter-i mufassal-ı evkaf... der *livâ-i Paşa*...» sahife numaraları konmamış, sondan noksandır.

1070.

Edirne şehrine âit vakıf defteridir. Mahallelere göre sıralanarak her mahalledeki vakıfları, müfredatiyle ve sâhibi, vakfiye târihi v.s. ile ihtivâ etmektedir.

Baştan ve sondan noksan olan, 448 sahife olarak numaralanan bu evkaf defteri, içerisinde 976 târihli vakfiyeyi zikrettiğine (s. 1,308,412) göre tahrir târihi bu tarihten evvel, ve her halde çok sonra da, olmamak gerekir.

s. 1 de mahalle-i *Emir Şah Çelebi* bin *Mihal Koçi* ile başlamakta ve, s. 448 de Hacı Yusuf b. Abdullah ile sona ermektedir.

IV. *Anadolu*'ya âit muhtelif tahrir defterleri

2.

Tokat ve havâlisine âit mufassal tahrir defteri, târihi, 859 (evâil-i receb). Başta fihrist ve arapça bir başlık, muharriri Umur Bey, Kâtibi Mustafa 686 sahife, tam ve mükemmel, T. T. K. adına, neşri tarafımdan mukarrerdir.

19.

Tokat ve havâlisine âit mufassal tahrir defteri. Târihi 890 (evâhir-i şevval). Başında fihrist (Fâtih devrindekine nazaran daha teferruatlı) ve arapça bir başlık, muharriri Tâceddin emîn, Muhiddin kâtib, 250 varak, tam ve mükemmel. 2 nu. defterle birlikte T. T. K. adına tarafımdan neşri mukarrerdir.

453.

Bursa evkaf defteri, Bâyezid II. devri. Başta «evkaf-ı nâhiye-i *Bursa* karye-i *Kırca-Hasan* tâbi-i *Bursa* evvelden Ali Paşa yer imiş sonra İbrahim Paşa hatunî hanuma mülklüğe verilmiş, andan sonra mülkiyet bozulub timara emrolundu deyû kayd olmuşdur...» 290 varak, tam.

Sonu: «mezrea-i *Göynük* tevâbiinde...»

732.

Başta Tuğra Mehmed III. «defter-i icmâl-i *Koca-İli*: hasshâ-i humâyûn, *İznikmid*... zeâmet, timarlar..,

Târihi 1007-1019

Tevkiî hattı ile tahavvüller tahşiye edilmiştir.

63 varak, noksan.

Sonda «timar-ı Ahmed bin İlyas an muhsul-i mukataa-i nefs-i *Üsküdar*...»

B: KÂMİL KEPECİ TASNİFİ, MUKATAA DEFTERİ

4988/1.

Rumeli mukataaları defteri. Târihi: 890-917

Başta: «vilâyet-i *Filibe* ve gayrihâ... (s. 13) der zimmet-i mezkûrûn an bakiyye-i kıst-ı Çeltük-i Filibe...»

588 sahife

Sonda: «nefs-i mukataa-i *Akpınar*»

C: MÂLİYEDEN MÜDEVVER DEFTER

180/35

Fâtih devri *Tekfur-dağı, Çirmen* mufassal timar, müsellem, eşkünci, mevkufât ve evkaf defteri. 248 varak.

Başlangıç: «an nâhiye-i *Tekfur-dağı* nefs-i *Eyne-Bazar*, hâssa-i mîr-alem merhum Umur Bey Tekur-dağı tarafında yazar... mahalleleri... *Ergene* nâhiyesi, *Çirmen* nâhiyesi (mîr-alem hassı, mahalleleri, köyleri, 869 târihli sonradan yapılan bir derkenar,.. v.s.)

Hasköy nâhiyesi (mahalleleri, köyleri)

Zağra Yenicesi (mîralem hassı)

Akçe-Kızanlık nâhiyesi.

Tekür-dağı (timar, çiftlik, müsellem köy ve yamakları... 873 ve 876 târihli derkenarlar var)

nihâyette (var. 244) *evkaf-ı Umur Bey.*,.»

D: MÜHİMME DEFTERİ

19.

Başta: Mîrî ahkâm kaydıdır, deryâya emrolunan sancaklardır

Târihi: gurre-i muharrem 980-22 rebi II. 980

369 sahife ve 726 hüküm, sonda *Cirmen* ve *Hasköy* kadılarına hühüm ki...

İnkilâp Kütüphânesi

M. Cevdet yazmaları

116/3.

Çirmen livâsı evkaf ve emlâki

Başta: .... املاك مع اوقاف درلواء چرمن ملك صدرالوزراءالعظام حضرت مصطفا پاشا»

Eyne-Bazarı nâhiyesi (*Çirmen livâsı*) evkafı, *Ergene*, *Hasköy*... evkafı. Kanunî Sultan Süleyman devri başları.

38 sahije tam.

Sonda: esâmî-i evkaf-ı zâviye-i (Osman Baba) mezkûre

116/4.

Çirmen evkafı, salâtîn ve Umur Bey evkafı.

Başta: .... اوقاف سلاطين درلواء چرمن نفس ردوسجق»

39 sahife, tam.

Sonda: nef-si *Akçe-Kızanlık* an evkâf-ı Umur Bey an kıst-ı hamam.. Kanunî Sultan Süleyman devri.

117/1

Murad I. evkafı defteri

Târihi: «سنه تسع وخمسين و ثمانمايه»

Başta. «evkaf-ı *Kabluca* قبلوجا merhum mağfur said şehid Gazi..., imaretinün ve medresesinün evkafların hâsılını ve masraf beyan ider» İçinde Orhan Gazi vakıfları, Osman ve Ertuğrul Gazi evkafı, Süleyman Paşa evkafı, Fâtih'in nişanlarından bahis vardır.

151 sahife

Sonda: karye-i *Ahiler* اخىلر on iki erlikdir üç mud tohum ekilür... hâsıl 45000»

117/2.

Satılmış nâhiyesı defteri

Başlık: تاريخ تعديل قانونجفتها وبنا كان ناحيتصاتلش منويد بك بفرمان حضرت جناب معدلت

شمار ومكرمت دثار پادشاه جهاتكشای واقاليم آرای خان اعظم وخاقان معظم... سلطان محمدخان بن مراد خان... بتفتيش وتفحص اقتخارالزعما والاكابر امور بك دام عزه بقلم اضعف العباد مصطف الفقير.. وحرر فی اواسط ذی الحجة سنه تسع وخمسين وثمانمايه ـ قرية قوز بوكی تيمارى اخی ولد حسن بك»

77 sahife, noksan

Sonda: karye-i *Hatuncuk* خاتونجق timâr-ı mezkûr Bâyezid Bey birader-i Mezid bey...»

0/71.

Ceyb-i humâyun defteri: in'amlar, tasadduklar, âdetler. v.s. 909—933

Başta: «دفتر مسودات انعامات وتصدقات وتشريفات وارساليات و عادت و نوكريه وغيره واجب سنه 909...»

Birçok isimler, *Bursa* ve *Amasya* mamûlâtı, nekkaş, kâğıtçı, kasideci, rasadcı, ser-cebeci, tevkiî, dârüşşifâ tabibleri, meddah ve san'atkârlar.... v.s.

536 sahife, tam.

Sonda: «يوم الثلث 2 شوال المكرم سنة 939 عادت بوغجة خواتين مذكورين عينی شاه سلطان بنت ال آلدی سلطان... والدهٔ مبرزا بن اغورلو دختران سلطان عبدالله.... دختر عايشه سلطان زوجة ابراهيم بن عمر بك.... عادت بوغجة قمر سلطان دختر عايشه سلطان زوجه احمد بك بن مسيح پاشا زعيم ولايت روم ايلی...»

0/91.

İhrâcât-ı hâssa, muhtelif câmi, imâret, zâviye... v.s. muhâsebe defteri.

Beşta: «محاسبهٔ اخراجات مطبخ عامره بمعرفة مصلح الدين امين كيلاروحی الدين الكاتب عن غرهٔ ربيع الاول سنه 894 الی غايه صفر المظفر سنه 895...»

992 sahife, tam.

Sonda; «دفتر مواجبات جماعت مستحفظان قلاع ولايت روم ايلی واجب محرم و صفر وربيع الال سنه 896...»

İNDEKS

Kitapta geçen bütün yer ve şahıs adları yalnız bir tertibe, Türk harflerine göre indekse alınmıştır. Esas itibariyle, Arap harfleri ile de ikinci bir indeks tanzimi tasavvur edilmişse de, sayısı takriben 4000 i bulan bu indeksin orijinal harfleri ile tekrarından, eserin hacmını çok fazla arttıracağı mülâhaza olunarak, sarfınazar edilmiştir. Sâdece, okunuşu şüpheli olabilecek ve, ekseriyâ Türkçe veyâ Balkan-dilleri aslından olan yer ve şahıs adlarının metinde geçen bir veyâ birkaç şekli ilâve edilmekle iktifa olunacaktır. Arapca ve Farsca asıllı isimlerin, okunuşlarında hemen hiç bir tereddüt olamıyacağı için, orijinal şekillerinin ayrıca kaydına lüzum görülmemiştir.

İndeks, mâhiyeti itibâriyle, izahlı ve tahlilî tertip edildiği cihetle, yer ve şahıs adlarına göre ayrı ayrı yapılmamıştır. Zirâ, bir çok şahıs isimleri yer isimlerinde de geçtiği ve bu türlü şahıslara daha başka şahıslar veyâ yerler de bağlandığı için, bunda pratik fâide mülâhaza olunmuştur. Ancak, bir şahsa veya yere bağlanabilecek bütün isimler bir araya toplanırken, sahih ve kat'î bulunanlar esas tutulmuştur; şüpheli görünenlerin birleştirilmesinden hemen ekseriya içtinab edilmiştir. Kezâ, aynı isim ve vasfı taşıyan, fakat yer ve zaman itibâriyle birbirinden uzak telâkki olunan ve binâenaleyh aynîliğinde sıhhat ve kai'iyet bulunmıyan isimler de mümkün mertebe ayrılmıştır ki, istikbaldeki tetkikat ve meydana çıkacak yeni vesikalar, ileride, bu türlü isimlerden bir kısmını, belki, birleştirebilecektir. İndeksde, sâdece bâzı âhvalde, toplu olarak ve bir yere veyâ bir şahsa mensub bulunan isimler, ayrı ayrı kaydolunmamıştır. Meselâ, İstanbul câmileri, Galata hamamları, herhangi bir kasabanın mahalleleri, bir kazanın bir arada zikredilen bir kısım köyleri, yahut, bir vakıfda, bir köyde geçen reâyâ, cemâat.... isimleri bir isim altında gösterilmiştir.

Köy, çiftlik ve mezreaların hangi kazâ veyâ mıntaka dahilinde bulunduğu, metindeki kayıtlara göre, parantez içinde gösterilmiştir. Ancak, muhtelif zamanlarda idarî teşkilât değiştiği veyâ tahrir eminleri tarafından o yolda yapıldığı için, bu gibi yerler, bâzan mücâvir bir kazâ dahilinde

kaydolunmuştur. Meselâ, bir köy, bâzan Edirne, bâzan Dimetoka, veyâ Ergene (Uzun-köprü)'ye tâbi görünmektedir. Bu gibi hallerde de, zamanla muhtelif mıntakalara bağlı gibi gösterilen ve aynı olduklarında şüphe edilmiyecek olan yerler bunlardan birine bağlı zikredilmiş, diğerleri işâret olunmamıştır. Topoğrafik isimlerin tam mânâsıyle tesbiti ayrı ve oldukça müşkül bir işti ki, şimdilik buna teşebbüs olunmamıştır. Eğer, istikbalde, bu kitapta geçen yer isimlerinin muhtelif haritalarda gösterilmesi mümkün olursa Balkanlardaki Osmanlı hâkimiyeti devrinin târihî coğrafyası hususunda oldukça mühim bir terakki elde edilmiş olacaktır.

İndeksde, yine kitabın hacmını arttırmamak ve fazla tekrarlardan kurtulmak mülâhazasiyle, izah ve tahlil kısmı, yâni parantez içinde veyâ alttaki kayıtlar kısaltmalarla gösterilmiştir. Bu kısaltmaların yalnız bâzı tâbir veyâ vasıflarda değil, aynı zamanda; çok geçen mühim yer isimlerinde de tatbiki zarurî olmuştur. Bu itibarla, okuyucuların, maalesef, sık sık aşağıdaki kısaltma cedveline mürâcaatleri icap edecektir. Kitabın defterler kısmı, kendisi bizâtihi bir fihrist olduğu için, indekse alınmamıştır.

KISALTMALAR

A. = Ahi
adm. = adamı
adml. = adamları
âm. = âmil
And. = Anadolu
azd. = azadlısı
b. = bin, ibn
bcd. = bâcdâr
bk. = bak
bl. = bölük, bölüğü
bt. = binti
byb. = beylerbeyi
c. = câmi, câmii
cb. = câbî, câbîsi
cm. = cemâati, cemaâtleri
cvr. = civârı
çft. = çiftlik, çiftliği
Çlb. = Çelebi
çlt. = çeltik
Çrm. = Çirmen
çvş. = çavuş
dâr. = dârüşşifâ, - sı, - sında
dftd. = defterdar
Dim. = Dimetoka, - da
dvr. = devir, devri
Edr. = Edirne, - de
Ef. = efendi
emn. = emin, - i
Erg. = Ergene, - de (Cisr-i Ergene, Uzun -köprü)
evkf = evkafı, - ndan
eyl. = eyâlet, - de
E. Zağ. = Eskihisar - Zağra, - da
Fil. = Filibe, - de
gbr. = gebrân
Gel. = Gelibolu, - da
Güm. = Gümülcine, - de
H. = Hacı
ham. = hamam, -mı
Ho. = Hoca
hss. = hassı, hassları
htb. = hatib, - i
Hyb. = Hayrebolu
htn. = hatun, - u
imm. = imam,-ı
imr. = imâret,-i
ism. = isim,-i
Ist. = Istrnbul,-da
k. = köy
kd. = kadı,-sı
kl. = köyler,-i
kp. = köprü,-sü
krd. = kardeş,-i
ksb. = kasabası,-sında
ktb. = kâtib,-i
kül. = külliye,-si
kz. = kazâ,-sı,-sında
kzı. = kızı
kzk. = kazasker,-i
K. kls. = Kırk - kilise-de
lv. = livâ,-sında
Mal. = Malkara,-da
med. = medrese,-si
mek. = mekteb,-i
mev. = mevlânâ
mh. = mahalle,-si,-sinde
mhl. = mahalleleri
mim. = mimar,-ı
mkt. = mukataa,-sı,-sında
mktl. = mukataaları
mktc. = mukataacı
mlk. = mülk,-ü,ünde
mll. = muallim
mllh. = muallimhâne,-si

mlv. = mîrlivâ,-sı
mra. = mîralem,-i
msc. = mescid,-i
msl. = müsellem
mslr. = müsellemler,-i
mut. = mutasarrıf,-ı
müd. = müderris,-i
müt. = mütevelli,-si
mzr. = mezrea,-sı
nb. = nâib,-i
nh. = nâhiye,-si,-sinde
nhr. = nehir, nehri, arık, arığı
Niğ. = Niğbolu,-da
nzr. = nâzır,-ı
odl. = odaları
oğl. = oğlu
oğlr. = oğulları,-ndan
ort. = ortakçı-sı
ölm. = ölümü
Şy. = Şeyh
Pş. = Paşa, - nın
Pş. Lv. = Paşa - Livâsı
Rml. = Rumeli,-de
ryt. = raiyyet,-i
rytl. = raiyyetleri
Sel. = Selânik,-de
Sil. = Silistre,-de
Slt. = Sultan
sry. = saray,-ında
şhd. = şâhid
şhz. = şehzâde,-si
tbb. = tabib,-i
Tekd. = Tekirdağ,-ında
tev. = tevkif
tmr. = timar,-ı
tmrl. = timarlı
trn. = torunu
trnl. = torunları
T. Pzr. = Tatar - Pazarı.-da (Pazarcık, Tatarcık)
v. = veled,-i
vkf. = vakf,-ında
vkl. = vekil,-i
vly. = vilâyet,-i
yür. = yürük
Y. Kar. = Yenice-Kaaasu'-da
Y. Kız. = Yenice-Kızılağaç,-da
Y. Zağ = Yenice-Zağra, -da
zâv. = zaviye,-si -sinde
zd. = zâde
zm, = zaim,i
zmt. = zeâmet,-i
zvc. = zevci
zvce. = zevcesi

A

Abbas Ağa - msc. (*İst.*) 50
Abdal Cüneyd 174
— — zâv. 174
— — trn. (Seydi) 174
Abdi (*Karaferye* nb., âm.) 157
Abdi (müd.) 223
Abdi (yayabaşı) 262
Abdi Çelebi (bk. Ali Kuşçi oğl.) 272
Abdi Çelebi (Şehâbeddin Pş, azd.) 261
Abdi Çelebi b. Mehmed (şhd.) 514
Abdi Çelebi Hatunu 290
Abdi-Hoca (yür. cm.) 209
Abdi Hoca v. Memi 185
Abdi Kâtib (âm.) 157
Abdullah (bk. Slt., Bâyezid II. şhz.)
Abdullah (meremmetî) 306
Abdullah Bey (Şarabdar) 30, 31
Abdullah Çelebi (Hatib-zd. yiğeni) 305
Abdullah-odaları (Sevindik mh., *Edr.*) 51
Abdullah v. Nesimî (imm.) 185
Abdurrahman (devatdar) 477
Abdurrahman (tbb.) 480
Abdullah Çelebi (bk. Alp Arslan Bey oğl.)
Abdurrahman Çelebi (Müeyyed-zd., kzk.) 35, 36, 64, 93, 104, 304, 355, 361, 387, 395, 458, 459, 466, 476, 525
— — vkf. (*Edr.*) 466
Abdurrahman Çelebi «b. Seydi Ali» (kzk., Amasyalı) 64
— — mh. (*Edr.*) 64
Abdülbaki Çelebi (müt., *Edr.*) 480, 481
Abdülcebbar oğlu (bk. Abdülkerim b. Abdülcebbar)
Abdülcelil Bey b. İsmail Bey Isfendiyârî (*Kalkandelen* zaimi) 480
Abdülgani Acem (mim.) 306
Abdülgani b. Emirşah (vkl., Sokollu M. Pş. evkf.) 514
Abdülhamid (Hamid Bey, H. Çlb., müt., bk. Lârî Abdülhamid) 18, 33, 34, 54, 278, 332, 393, 420, 529
— mh. (*Edr.*) 54 278.
Abdülkadir (müd., C.— Atîk med., *Edr.*) 128
Abdulkadir (Satrançbâz) 305
Abdülkerim (Ahî) 171
Abdülkerim Bey (tev. reisülküttab) 30, 254, 518
— — zvce. Hanım Htn. bt. Mustafa Pş. 518
Abdülkerim b. Abdullah (nzr., Ho. Sinan Pş. azd.) 391
Abdulkerim b. Abdülcebbar (*Edr.* kd.) 189, 199, 202, 262, 265, 266, 270
— — oğl. Abdülmecid 272
Abdüllâtif (bk. Ramazan Ho. Şy. trn.)
Abdüllâtif (cb.) 303
Abdüllâtif Bey (*Dim.* arpalık mut.) 82
Abdüllâtif b. Üveys 414
Abdüllâtif Çelebi b. İsmail Bey 99
Abdülmecid (bk. Abdülkerim b. Abdülcehhar oğl.)
Abdürrahim Çelebi b. Ismail Bey Isfendiyârî 480
Abdürrahim Çelebi b. Kadı-zd. 305
Abdülvâsî Çelebi (ef.) 199,203
— — vkf. adl. (*Edr.*) 41,43
Abdüsselâm (ktb.) 156
Abdüsselâm (mev. *İpsala* kd.) 221
Abdüsselâm Bey (dftd.) 525
Abdüsselâm-vkf. (*İst.*) 489
Abraham (âm., *İst.* -cm.) 95

Acem «Vilâyet» (bk. Iran)
Acem-zd. mh. (*İst.*) 490
Acı-köyü (*Üsküdar, Edr.*) 122
— — mkt. 122
Ada (bk. Adapazarı) آده
Ada (nh., *Edr.*) ادە 69, 99, 178, 195, 234, 334, 383, 384, 390, 437
— görünc-hânesi 102
— hss. 69
Adana (vly.) ادانه 484
Adapazarı (Ada) 161
Âdil (Yakut Pş. imr. vkf. çift) 25
Âdil Fakih (müt.) 223
Âdil-obası (*Fil.*) 253, 259
Afşar-Divanı (*And.* mıntaka) 452
Ağa-mah. (*Edr.*) 43
Ağaç-pazarı (*Edr.*) 272, 419
Ağce-Illü (— Ayaklû k. *Sel.*) 45, 413 اغجه ايللو، اغجه اياقلو
Ağce-Kovanlık (k., *Sil.*, lv.) اغجه‌قوانلق 372
Ahaveyn, Muhiddin Mehmed (*Fâtih* med. müd.) 304
Ahi (k., *Edr.*) 364
Ahi (müd., Fâtih med.) 304
Ahi (tbb., Fâtih dâr.) 305
Ahi Ali (A. İlyas oğl.) 162
Ahî Bey b. Mehmed Çelebi 452
— — oğl. İlyas Bey 452
— — zvce. Mama Paşa bt. Süleyman Bey 452
Ahî Çelebi, Mehmed b. Kemal (tbb.) 419, 423, 488, 489
— — babası Kemaleddin Tebrîzî 488
— — C. (*İst.*). 488
— — ham. (*Edr.*) 259
— — med. ve mek. (*Edr.*) 488
— — oğl. Ruhullah Çlb. 489
— — trn. Ayşe 489
— — vkf. 488, 489
Ahi Denek «Dönek» 190 اخی دنك
— — zâv. (*Dim.*) 190
Ahî Devle اخی دوله 192
— — zâv. (*Gel.*) 192, 391
Ahi Hasan (debbâğ) 265
— — mse. vkf. (*Edr.*) 265, 266
— — mh. (*Edr.*) 59, 344, 346, 464, 495, 496
Alî İbri 173
— — zâv. (*Hyb.*) 173
Ahi İlyas (Süleyman Pş. »*Şhz.*» dan vkf. alan) 162
Ahi Kasım 191
Ahi-mh. (*Bolayır*) 163
Ahi Mihal-çft. (bk. Evrenos çft., *Tekd.*)
Ahi Musâ 162, 173, 174
— — vkf. 173
Ahi Mustafa (müt.) 162
Ahi Şeyh (bk. Ahmed Şy.)
Ahi Tayfur 172
Ahîler-yeri (*Mal.*) 173 آخیلری
Ahmed I.
— dvr. 37
Ahmed (*Balıkesir* mut.) 243
Ahmed (bk. Mustafa Bey, Semendre mlv. krd.)
Ahmed (bk. Yakub Pş. «Hekim» oğl.)
Ahmed (cb., *Silivri*) 303, 306
Ahmed (ktb., Sipâhi-zd.) 146
Ahmed (müezzin) 173
Ahmed (Saraç, Çvş., tmrl.) 81
Ahmed (Slt., Bâyezid II. Şhz.) 471
— nökeri 471
— baş-şarabdarı 471
Ahmed (Sofu, âm.) 127, 128, 142
Ahmed Ağa (İl-Aldı Slt. zvc., bk. Ahmed Pş. (Kara, Sadrâzam) 380, 381
— — kızı Aynı - Şâh Hatun 380
— — oğl. Mehmed Bey 381
Ahmed Bey (bk. Has Ahmed Bey)
Ahmed Bey (bk. Sinan Pş. «Güveyi» oğl.)
Ahmed Bey (gbr. nb.) 93
Ahmed Bey (Karaycin قرايجن) 326
— — mllh. (*Edr.*) 326
Abmed-Bey (k., Vize) 326
Ahmed Bey (Nışancı) 82
— — adm. (Hamza) 82
Ahmed Bey (Tütünsüz توتونسز dftd.. «Feylesof zd.?») 390
— — mlk. (*Dim.*) 390
Ahmed Bey b. Dukakin (Ankara mlv, Sinan Pş, «Güveyi» damadı) 474, 475

Ahmed Bey b. Vize Bey 481
Ahmed Bey b. Yahşi Bey (bk. İskender Bey b. Mihal trn.)
Ahmed Bey - ham. (*Gel.*) 298
Ahmed Bey v. Ali Bey (bk. Mesih Pş. trn.)
Ahmed b. Ali (Mağnisavî) 226
— — oğlu (Ali) 226
— — trnl. Hatice, Ishak 229
Ahmed b. Durasan (âm.) 109
Ahmed b. Hasan Fakih (*Mal.* kd.) 172
Ahmed b. Hasan-vkf. (*Edr.*) 343
Ahmed b. Mehmed (âm.) 117
Ahmed b. Mehmed (htb.) 459
— — vkf. (*Edr.*) 459
Ahmed b. Mehmed (mev. *Drama* kd.) 501
Ahmed b. Musâ 172
Ahmed b. Mustafa (âm.) 143
Ahmed b. Tutî Mahmud (âm.) 156
Ahmed b. Yusuf (mev., *Erg.* kd.) 501
Ahmed Cülâh (çlt. mktc., *Fil.*) 125
Ahmed Çelebi (bk. Alp Arslan Bey oğl.)
Ahmed Çelebi (bk. Mehmed Pş. «Koca» oğl.)
Ahmed Çelebi (bk. Mustafa Bey, «Davud Pş. zd.», oğl.)
Ahmed Çelebi (bk. Şarabdar Hamza Bey oğl.)
Ahmed Çelebi (dftd., XVI. asır) 390
— — hss. (*Sel.*) 76, 390
Ahmed Çelebi (haraç mukabelecisi) 477
Ahmed Çelebi (mukabeleci) 477
Ahmed Çelebi (müt., *Edr.*) 190, 352
Ahmed Çelebi b. Hamza Bey (tev.) 124. 362
Ahmed Çelebi b. Kemal Pş. (müd., bk. Kemal Pş zd., Ibni Kemal)
Ahmed Çelebi birâder-i mev. Sinan Pş., «Hızır Bey Çlb. oğl.») 211, 391
— — msc. vkf. (*Gel.*) 391
Ahmed Çelebi-Çft. (bk. Kasım Pş., *Sil.* mlv., oğl.)
Ahmed Çelebi v. Rüstem Çelebi 211
Ahmed Çelebi vkf. odl. (*Edr.*) 59
Ahmed Dede 174
Ahmed Fakih 171
Ahmed Fakih (bk. Hayreddin., mev. oğl.)
Ahmed-Fakih (Ece-köyü, *Dim.*) 390
Ahmed Fakih-odl (*Edr.*) 41
Ahmed Gürânî (mev., kzk.) 349
Ahmed Hoca (haraççı) 158
Ahmed Hoca (Yakub Bey kethudâsı) 156
Ahmed Kasap v. Abdullah (âm.) 106
Ahmed Mirza b. Uğurlu Mirza (Göde Ahmed) 475
— — zvce. (Bâyezid II. kızı) 475
— — kızları 475
Ahmed Paşa (Bursalı, şâir) 32, 75, 358
Ahmed-pş (çlt. nhr., *Fil.*) 133
Ahmed Paşa (Dukakin-zd., bk. —Bey, Ankara mlv.) 405, 474, 475
Ahmed Paşa (Gedik كدوك) 381
Ahmed Paşa (Hâin, Vezir.) 506
— — mlk. ve evkf. (*Fil.*, *T. Pzr.*) 506
— — vkf. kl. 506
Ahmed Paşa (Hersek - zd.) 75, 81, 107, 121, 141, 142, 288, 337, 391-394, 417 476, 524
— — tmr. (*Tkd.*) 75. 394
— — evkf. (Hersek, Dil-k) 391-394
— — zvce. (Şehz. Hundi Htn., Bâyezid II. kızı) 387, 392
Ahmed Paşa (Kara, Sadrazâm. XVI. asır, Il-Aldı Slt. zvc., —Ağa) 86, 501, 507
Ahmed Paşa (*Sivas* byb., XVI. asır) 189
Ahmed Paşa b. mev. Fenâri (bk. Fenârî-zd. Ahmed Pş.).
Ahmed Şeyh 198
— — çft. (*Gel.*) 198
— — trn. (Elvan oğl. Hamza) 198
Ahmed Şeyh (Ahi Şy.) 162
— — mzr (*Geyve*) 152
— — oğlr. 162
Ahmed v. Durasan (mkte.) 98
Ahmed v. Mubârek (imm.) 185
Ahmedce احمدجه (bk. Bektaşlu, k., *K. kls.*)
Ahmedeklü احمدكلو (k., *Çrm.* lv.) 394
Ahmedli (k., *Sel.*) 45, 413 احمدلى
Ahomar احومار (k., *Sel.*) 443
Ahriban (k., Cebel nh. *Dim.*) 483
Ahyolu 209, 363, 371, 372
— kd. 435
Aina (Yıldırım, semti. *Edr.*) 177

Akalan (k., *Dim.*) 318
Akbaşlı اقباشلی (Akce-İbrahimlü, Çrm. k.) 20, 74, 178, 376
Akberdi اقبردی (bk. Aslihan k., tâbii *Erg.*, Balıklı)
Akçe-alan اچه‌الان (Başkesen-oğl. *Dim.* k., mzr.) 318, 453
Akçe-İbrahimlü اچه‌ابراهیملو (bk. Akbaşlı, Çrm. k.)
Akçe-Kızanlık (bk. Kızanlık)
Akçe-Kızanlık اچه‌قزانلق (çlt, nhr, *Fil.*) 134
Akçe-viranı اچه‌ویرانی (Sûrnâzen, k. Y. Kız.) 499
Akdeniz-boğazı 14
Akdoğan اقطغان (k., *Edr.*) 315, 316
Akhisar (bk. Prusac, *Bosna*, 'da kale)
Akkerman 155, 158, 357
— gbr. 99
— bl.isimleri 118
— kd. 158
Akkoyunlu (bk. Elvend Bey, Akkoyunlu)
Akkum-geçidi آق‌قوم‌چکدی (Çrm.) 79
Akloğanlu آقلوغانلو (*Çrm.* k.) 19
Akpınar (k., *Dim.*) 337, 518 آق‌پیکار
Akpınar (k., *Edr.*) 69, 71, 176, 224, 264
— mkt. 124
Akpınar (k. *Gām.*) 208
Akpınar-ayağı اق‌پیکارایاغی (çlt. mkt., *Fil.*) 134
Akpınar-mzr. (*Dim.*) 184
Akpınar-mzr. (Keşan) 288. 392
Aksakal اق‌سقال (k., *Edr.*, Bıyıklı) 204, 206 207, 508
— mh. (*Karapınar*) 508
Aksaklı (k., *Mal.*) 168
Aksaray (*İst.*) 442 اقسرای
— pazarı, çarşısı 442
Aksaray (Konya) 492-494
Aksatiya اقساتیه (nh., *Sel.* cvr.) 146, 147
Akşani (k. Serez) آقشانی 139, 140
Aktav (k., *Fil.*) اقطاو 500
— tatarları 500
Akviran (k., *Amasya*) اق‌ویران 399
Akviran (k., *Antalya*) 399
Akviran (bk. Çavdarlı *Çrm.*, k.)
Akyar آق‌یار (*Mal.*) 173
Ala-deresi (mzr, *Çrm.*) 20, 515, 517
Alaca Hisar (lv.) 9, 10, 156, 157, 243
Alaca-hisar (nh. çlt. nhr. *Fil.*) 134
Alaca-kilise (bk. *Samakov*'da Mihrimâh Slt. vkf. k.)
Alaca nsc. mh. (*Bursa*) 381
Aladağlı (k. *Çrm.*) الاطاغلو 20, 262, 264
Alâeddin (*Karlı-İli* lv. mktc.) 156
Alâeddin (*Akkerman* kd.) 106
Alâeddin (âm.) 157
Alâeddin (devatdar) 477
Alâeddin (dragoman) 477
Alâeddin (hoş-hân, Fâtih c.) 305
Alâeddin (ktb.) 105
Alâeddin (ktb, sadrâzam mensubu) 157
Alâeddin (kiler-emn.) 128
Alâeddin (mev., kd. Abdullah vkf. mut.) 288
Alâeddin (müt., Ho. Hayreddin vkf.) 326
Alâeddin (nb., *Edr.* gbr.) 91, 96, 97, 99, 102, 103, 105, 108, 116, 120, 156
Alâeddin b. Cemaleddin (müd.) 211
Alâeddin Esved 32
Alâaddin Paşa (dftd., XV. asır) 74
Alâeddin v. Yakub (ktb., sipâhi-zd.,) 147
Alâeddin vkf. odl. (*Edr.*) 46
Alaf آلاف (k., Vize) 308
Alagöz b. Çukacı Murad vkf. odl. (*Edr.*) 59 الاکوز
Alâiye (lv.)
— mlv. 483
Alaman Çft.-mzr. آلامان چفتلکی (*Bursa*, Yenişehir) 254
Alanlû (çlt., nhr. *Fil.*) 134 الانلو
Alasonya (*Serfice*) 525
Alaşehir (kz., *Aydın*) 399
Alâüddevle Bey (Dulkadır-oğl.) 13,484
— Nökeri 484
— divânı kaasıdı Musâ 483
Aleko v. Baba Simo 137

Aleksi (k., *Fil.*, الكسى Manol) 506
Alem Hatun (bk. Yumcu Şücâ kızı)
Alemdar Hasan Baha 53
— ân mh. (*Edr.*) 53, 55, 63
— — — zâv., msc. (*Ist.*) 53
Alemşâh Bey علمشاه بك (Alem Bey, Bâyezid II. şhz.) 473
— — vâlidesi 473
— — oğl. Osman Çlb. 473
Alemşâh Hatun 36
— — vkf. odl. (*Edr.*) 59
Ali (bcd.) 103
Ali (binâ-halifesi, Bâyezid II. külliyesi) *Ist.*) 478
Ali (bk. Ho. Sinan Pş. oğl.) 305
Ali (cb., *Ereğli*) 303, 306
Ali (meş'aleci) 115
Ali (tmrl., *Çrm.*) 75
Ali (Yakut Pş. imr. vkf. çift) 25
Ali Ağa (bk. Ali Pş. Semiz)
Ali Bevvâb (âm.) 143
Ali Bey 94
— — oğl. Mehmed Çlb. 94
Ali Bey (bk. Mesih Pş. oğl.)
Ali Bey (bk. Umur Bey b. Saruca Pş. oğl.)
Ali Bey (defter-emn.) 83, 508
— — zmt. (*Dim.*) 503
Ali Bey (Hamza Bey oğl.) 25
Ali Bey (Kapıcı-başı) 81
Ali Bey (müt., *Erg.* imr.) 219
Ali Bey (müt., Mahmud Pş. vkf.) 323
Ali Bey (ser-atmacacı) 101
Ali Bey (Süleyman Pş. «sadrazam» kethudâsı) 83, 84
Ali Bey (zm.) 478
Ali Bey b. Bâli Bey (Rml. mslr. mlv.) 482
Ali Bey b. Hamza Subaşı 199,200
Ali Bey b. Karaca Halil 172
Ali Bey b. Karlı 394
— — vkf. (*Fil.*) 394
Ali Bey b. Remmâl Haydar Bey 502
Ali Bey külâh-dûz
— — mh., msc. (*Edr.*) 40
Ali Bey-med. ve zâv. (*Mal.*) 281
— — vkf. (*Mal.*) 281
Ali Bey «Mahmud Pş. oğl.» 56, 322
— — med. (*Edr.*, Taşlık-med). 56, 322. 323, 473
— — mh. (*Edr.*) 56
— — azd. Hamza 322
Ali Bey-nhr. (bk. Cirban-nhr., *E. Zağ.*)
Ali Bey oğl. İlyas 439
Ali b. Ahmed (*Edr.* nb.) 343
Ali b. Ahmed (mev., *And.* kzk.) 362
Ali b. Bazarlû (sipahî-zd.) 473
Ali b. Durali (bcd.) 93, 95
Ali b. Emre (*Edr.*, nb.) 460
Ali b. Hamza (âm.) 95
Ali b. Kara Cemâl (âm.) 139
Ali b. Mehmed (âm.) 124
Ali b. Mehmed (*Edr.* nb.) 465
Ali b. Musâ Fakih 135
Ali b. Mustafa (müt.) 286
Ali b. Yusuf (âm.) 142
Ali b. Yusuf (Fenârî, kzk.) 46, 320, 323, 347
Ali Cemalî Ef. (Zenbilli, Şeyhülislâm) 38, 319
Ali Çelebi (bk. Ayas Pş. «Lala» oğl.)
Ali Çelebi (bk. Hüsâm, hazine-ktb., oğl.)
Ali Çelebi (müt., *Edr.*, Çandarlı-zd. evkf.) 388, 419. 420 423
Ali Çelebi b. Hasan Pş. (bk. Karaca «Dayı» Bey trn.)
Ali Çelebi b. Seyyid Ömer 305
Ali Çelebi Ef. zd.-mh. (*Edr.*) 49
Ali Çelebi vkf.-odl. (*Edr.*) 37
Ali Çelebi v. Müeyyed Çelebi (müt.) 205, 222
Ali Çelebi «Alâeddin» v. mev. Yegân (Fâtih med. müd. *Ist.*) 304
— — oğlr. (MehmedÇlb. Sinan Çlb.) 305
Ali Fakih 281, 282
— — çft. (*Mal.*, Delübeğlü) vkf. 281, 282
— — oğl. Nasuh 282
— — trnl. (Abdi, İsâ, Musâ) 282
Ali—Fakih (k., *Fil.*) 131, 133, 424. 491, 500 501
Ali Kuşçi «Alâeddin Ali b. Mehmed Kuşçi» 33, 165
— — med. (*Edr.*) 33
— — mh. (*Edr.*) 33
— — oğl. 198

— — defteri 198, 235
— — oğlr. (Abdi Çlb., Derviş Çlb.) 272, 280
Ali Paşa (Sadrâzam, Hadım) 49, 92, 103, 106, 113, 132, 139, 167, 235, 302, 361, 362, 379, 394-403
— — c. zâv., tekkesi (*Edr.*) 49, 66, 395, 403
— — c. nh. (*İst.*) 395, 488
— — hss. (*Rml.* Byb.) 73
— — med. (*İst.*) 400, 479
— — evkf. 394-403
— — zâv. (*Serez*) 398
Ali paşa (Semiz) 72, 250, 502-504, 507
— — c. ve tesisleri (Babaeski) 502, 503
— — çarşısı (*Edr.*) 281, 502, 503
— — evkf. 502-504
Ali Sinobî (çlt. mktc.) 126
Ali Siyah (Şhz. Mehmed Clb., Şehinşâh oğl., dftd) 473
Ali v. Saltık (tmrl.) 82
Ali v. Sinan Bey (tmrl.) 379
Alici علیجی (bk. Mihaliç, *K. Kals.* k.)
Alici علجی (k. *Mal.*) 217, 219
Aliciler (k., *Y. Kar.*) 375 علیجیلر
Alimhan علیمخان (mut., Dur-Paşa htn vkf.) 242
Alp Arslan Bey الب ارسلان بك (*Çrm.* mlv.) 82, 96
— — oğlı. (Abdurrahman Ahmed, Durak Rüstem (Yakub Çelebiler) 82, 96
Alpagud الب اغود (k., *Mal.*, Bulgular) 168
Altı-parmak-mh. (*Barsa*) 493 التی پرمق
Altı-ağaç "büyük„ (k., *Dim.*) 385-387 التی اغاج بزرك
Altı-ağaç «küçük» (k., *Dim.*) 385, 386
Altunc Yusuf 172 التونج یوسف
Altunî (Altuncı-zd.) 47
— mh. (*Edr.*, C. Cedid) 47
Amasya 8, 24, 27, 46, 242, 290, 291, 320, 321, 357, 379, 399,. 402
— emiri 23
— kd. 46
— kırmızı kemhası 471, 476, 480, 481
— ulemâsı 22
Anadolu 7, 8. 13-15, 155, 161, 251, 254, 286, 384, 385, 391, 894, 398, 405, 409 419, 425, 430, 440, 447, 453, 487, 492-494
— byb. 8, 9, 29, 238, 242,246
— kzk. 36. 74, 227, 362,
— kzk. hss. 76
Anadolu (*Karlı-İli.* lv. mıntaka) 156 اناطولی
Anavarin (bk. *Navarin*)
Anbarlû (k., *Y. Kız.*) 396 انبارلو
Andrea Giritti ایلچی میران وندیك اندریه 485
Angeli-kasrı انکلی قصری (*Karlı İli.*lv.) 156
Angelos انکلوس (âm.) 141
Angelos b. Yani (âm.) 93, 106
Ankara 238, 357, 358, 362,
— harbi 23
— mlv. 474, 475
— muhâfızı 24
— piyadeleri mlv. 483
Ankaralı Abdullah Ağa 238
Antablû عنتابلو، عنطابلو (k., Ada nh.) 70, 365
Antalya (Atala اطاله) 8, 399, 487
Anton (âm.) 152
Anton v. Angelos (âm.) 106
Arab (mev., Fâtih med. müd.) 304
— oğl. 305
Arab Hacı (Şy.) 455
— — oğl. Şeyh. Emirhan vkf. (*Fil.*) 455
— — oğlr., trnl. 455
Arab Hoca 171
Arab Kadı 155
— — oğl Muhiddin 157
Arab-zd. (çlt. nhr., *Fil.*) 134
Arabacı عرابجی (k., *E. Zağ.*, Papas)440 441
Arabacı Ahmed-mh. (*Edr*) 52, 53
Arablu (k., *Bolayır*) 164, 165
Arakilo عرب کیلو (k., *Drama*, Davudcı) 389
Ardıçlû (k., *Güm.*) 208
Arif ağa 36
— — mh. (*Edr.*) 42
— — msc. mh. (*Edr.*) 281, 345, 350, 465

Ârif Çelebi odl. (*Edr.*) 42
Ârızlar عارضلر (k., *Fil.*) 371
Armağan ارمغان (k., *Y. Kar.*) 141
Armudlu-viranı (*Edr.*) 413, 414
ویران امرودلو
Arnavud (lv., vly.) 9, 10, 156, 158
— bl. isimleri (*Edr.* E. sry., 31 nefer) 118
— **luk** 131, 132, 155, 157
Arnavud-büyük «büzürk» (k., *Edr.*) 69, 71
Arnavud-çft. (*Keşan*) 391, 392, 428
Arnavud-küçük (k., *Edr.*, Benefşelik) 69, 71
Arpa-alanı ارپه آلاکی (k., Rum eyl.). 409
Arpa-ktb. (bk. Sinan Bey «Kâtib-i cevv»)
Arpacı Hamza-mh. (*Edr.*) 37, 38
Arpacı-hanı (*Edr.*) 51
Arpacık «Arpacılar» (k., *K. Kls.*) 303, 310 ارپه جاق، ارپاجلر
Arslan ارسلان (k., *Bafra*) 399
Arslan b Musâ yehûdi 451
Aruk اروق (k., *Fil.*) 328
Aruk-Nasuh اروق نصوح (k., *Vize*) 443
Asarbeyi-Viranı (Hacı-Köyü, Hacı Ahmed -k., *Mal.*) 187
آصار بکی ویرانی
Asıl-beğlü اصل بکلو (k., *K. Kls.*) 251
Aslıhan (k., *Edr.*) اصلیخان-364
Aslıhan (k., *Erg.*) اصلیخان 234, 235
— tâbileri (Yegân-Hızır, Akberdi «Balıklı») 234
Aslıhan (yamak, Ahmed krd.) 78
Aslıpaşa Hatun bt. Saruca Bey (*Gel.*)
اصلپاشا خاتون بنت صاروجه بك
— — vâlidesi Güneş Htn. 523
Astarne (k., *Bolayır*) استارنه 165
Aşağı-bucak (Sofya) اشاغه بوجاق 155
Aşağı-çeltükçi (k. *Vize* Kurbağa-Reis) اشاغه چلتوکجی 303, 308
Aşağı-gökçeli (k. 498 Y. kız.) اشغا کوکجلو
Aşçıoğl.-odl. (*Edr.*) 52
Aşçı-Pîrî-zâv. (*Edr.*) 42
Atala (bk. Antalya)
Atmaca (bk. Mahmud Pş. azd.)
Atpazarı (*Edr.*) 33
Attar Halil (bk. H Halil Attar)
Atûfî (hâfız-ı kütüb, *Ist.*) 478
Avcılar (k, *Üsküdar* nh.) اوجیلر 453, 454
Avcılar-konağı (*Dim.*) 189
Avlonya 118, 152, 157
— lv. 447
— mlv. 525
Avret-hisarı عورت حصاری 10-12, 73, 154 390
Aya-Dimitri (k., *Sil.* lv.) 372
Aya-Istrati-mh. (bk. Doğan Ağa-H. mh. *Edr.*)
Aya-Langa (mh., *Ist.*) 427, 428
Aya-Mavra (kale) 431
Aya-Nikola-mh. (bk. Köhne-kd., H. Bedreddin-mh., *Edr.*)
Aya-Todor (k.. *Vize*) 381, 382
Ayâiye ایائیه (*Premedi* cvr.) 157
Ayaki-Loki (k., *Beypazarı*) 409, 410
Ayas (bk. Mim. Ayas mh., *Ist.*)
Ayas (cb.) 303
Ayas (yeniçeri, nzr. Bosna k. Ada nh.) 99
Ayas Ağa (bk. Ayas Pş., sadrâzam)
Ayas Ağa b. Abdullah (ümerâdan) 524
Ayas Bey (bk. Mustafa Pş. «Çoban, Gazi» krd.)
Ayas Bey (mîrahur, Bâyezid II. dvr.) 62
— — mh. (*Edr.*) 62
Ayas Bey (mîrahur, Ahmed I, dvr. ölm. 1016) 62
Ayas — med. (*Mal.*) 292
Ayas Paşa (Lala). 403, 404
— — mlk. (*Edr., Dim.*) 403, 404
— — oğl. Ali Çlb. 404
— — oğl. Hasan Bey 99
— — oğl. Mehmed Şah. «Çlb.» 403, 404. 444, 492
— — trn. Mustafa Çlb. 99
Ayas Paşa (sadrâzam) 74, 81
— — hss. (Rml.) 75

Ayasloğ (*İzmir*) 399
Ayaz-bey (k., *Dim.*) 123
Ayaz Bosna (ulûfeci, Mehmed Bey adm.) 137
Ayazma (*İst.*) 302
Ayazmend (And.) 440 ایازمند
Aydın (Halil Pş. azd.) 327
Aydın (lv.) 399, 402 ایدین
— mlv. 483
Aydın (tmrl.) 79
Aydın (Yeniçersi mutemedi) 99
Aydın-bey (k., *Fil.*) 424
Aydın Bey (Yeniçeri ağası) 478
Aydın Şeyh (Şy. Aydın) 24, 27, 188
— — oğlr. Hamza, Ramazan 188
— — vkf. (*Mal.*) 188
Aydıncık (kz., And.) 419 ایدنجق
Aydoğmuş آیدوغمش (k., *Hasköy*) 277
Aydoğmuş-mlk. (*Edr.*) 189 آیدوغمش
Aydos (kz., Rml.) 112, 406
Aynacı Ferhad-odl. (*Edr.*) 41
Aynaroz 397
Aynî Muhammedi (çeşme, *Medine*) 510
Ayni-Şah Hatun (Şhz. Abdullah b. Bâyezid kızı)
عینی شاه خاتون بنت سلطان عبدالله 380, 381
Ayni-Şah Hatun bt. Ahmed Ağa (Şhz., Il-Aldı Slt.— Ahmed Pş., «Kara» kızı) 380 شهزاده عینی شاه خاتون بنت احداغا
Aynişah-Slt. (k., *İst.*, Has nh., Dilkü-köyü) 302
Ayşe bt. Ruhullah Çlb. (bk. Ahî Çlb. trn.)
Ayşe (H. İlyas kızı) 170
Ayşe Hatun 290
Ayşe Hatun 128
Ayşe Hatun (bk. Oruz Htn. kızı, «Çelebi Slt. Mehmed yiğeni)
Ayşe Hatun (bk. Teftin Ağa kızı)
Ayşe Hatun «Kadın» (Çlb. Slt. Mehmed kızı) عایشه خاتون بنت سلطان محمد خان
— — Kadın (semt, mh. Edr., Kapıcı «bevvab» Sinan bey-mh.) 40, 42, 46, 47, 51, 53-55, 64, 321
46, 321, 324
Ayşe Hatun bt. Bâyezid Han (Sinan Pş. «Güveyi» zvce.) 384, 385, 454, 455, 474, 475
— — kızı (Ahmed Bey «Dukakin» zvce.) 474, 475
— — msc. mllh. (*Gel.*) 384, 385
Ayşe Hatun bt. Eynebeği 460
— — vkf. (*Edr.*) 460
Ayşe Hatun bt. H. Mustafa 459, 460
— — vkf. (*Edr*) 459
— — zvc. Seyyid Abdurrahman 460
Ayşe Hatun bt. Pîrî Bey (Ho. Muhâlîf zvce.) 343
— — vkf. (*Edr.*) 343
Ayşe Sultan-mlk. (*İst.*) 383
Ayvacık-pınarı-mzr. (*Y. Kız.*) 454
Azadlû (k., *Dim.*) 414, 415, 499 ازادلو
Azebler (k., *Edr.*) 264
Azebler-kapısı (*İst.*) 510
Azebler-mh. (*Gel.*) 232. 234, 248, 250
Azef-Mûsa «Azeb» (k., Rum eyl.) آزف‌موسی 409
Aziz Bey «Paşa» (Mihal Bey «Gazi» babası) عزیز پاشا 244, 245
Azizlü (k., *Dim.* Yaraklû) 329
Azizullah Çelebi (bk. Muhiddin, *Edr.* kd. oğl.)

B

Baba Ali (türbedar, Süleyman Pş. zâv.) 166
Baba Ali-odl. (*Edr.*) 59
Baba-eskisi «Babaeski» (Bâbay-ı Atîk) باباسکیی 208, 209, 502-504
Baba-hâkî-mh. (*İst.*) 428
Baba Haydar 36
Baba-oğl.-mzr. (*Fil.*,) «Hüsrev-bey çft., Yavasıl) باباوغلی 491, 482
Baba Temirtaş Bey باباتمرطاش بك 41
— — mh. (*Edr.*) 41, 51, 103, 200, 201, 228, 348, 352, 465, 467
— — msc. (*Edr.*) 502, 228

— — vkf. odl. (*Edr.*) 202, 228
Babayad (k., *Mal.*) باباياد 167
Babi-ağaç (k., *Gel.*) بابى اغاج 438
Bâb-ı Ist. (bk. *Ist.* — kapısı, *Edr.*)
Bâb-ı Kule (bk. kule-kapısı, *Edr.*)
Babuççu Sinan (bk. H. Sinan b. İlyas)
Babuççular (semt., *Gel.*)
Bâbürrahme (*Medine'* de kapı) 510
Bâdemlü (yür. cm. *Ferecik*) 340
Badra بادره 156
Bafra بافره 399
Bağdadî-zd. Seyyid Abdürrahim (Konya kd.) 492
Bağluca (k., *Amasya*) 379
Bahadır (k., *Edr.*) 258
Bahadır-lâle «Lala» (k., *E. Zağ.*) 230
Bahâeddin (müd.,) 99, 102
Bahâeddin Paşa b. Hızır بهاءالدين پاشا 182 183
Bahâri Kâtib (âm.,) 156
Bahrcinlü (k., *Bursa*—Yenişehir) بحرجنلو 254
Bahşayiş-odl. (*Edr.*) 52
Bahşiler بخشيلر (k., *K Kls.*) 303, 310
Bakır-pınarı باقرپيكارى (k., Bafra) 399
Bakkal Emir-vkf. odl. (*Edr.*) 59
Bakkal Mustafa odl. (*Edr.*) 52
Bakla-kadı باقله‌فاضى (bk. Pavli-kadı, Paflı-Semizce-Dânışmend, *Erg.*)
Balaban-Ağa 55 (Sekbanbaşı?) mh., msc., odl. 55
Balaban b. Abdullah (âm.) 120, 122
— — — «Saraç» vkf. (*Edr.*) 343
Balaban-burnu (bk. İdris k., *İst.*)
Balaban-köyü (bk. Sığırcalu, *Dim.*)
Balaban Paşa 55, 63, 223, 224
— — defteri 261
— — ham. (Gel.) 223
— — med. (*Gel.*) 223
— — msc. (*Edr.*) 199
— — odl. (*Edr.*) 63
— — vkf. 176, 223, 224
Balaban Uncu (âm.) 97
Balabanlû (Balbalu, k., *Dim.*) 391, 392, 396, 417
Balamur بلامور (k., *Aksaray* kz.)) 494
Balat (semt, *Ist.*) 401, 432, 442, 490
Balbalû (hk. Balabanlû *Dim.* k.) 417 بالبالو
Balcalû (yer, *Edr.*) 413 بالجلو
Balcı (k., *Dim.*) 185
Balcı-bahçesi (*Edr.*) 102
Balcı-büki (bk. Çekirdeklü «Cıvalu», *Dim.* k.) بالجى بوكى
Balcı-köyü (*Geyve*) 162
Balcı-yolu-mzr. (*Dim.*) 318
Balcılar (k., *K. Kls.*) 304, 309 بالجيلر
Balçık (ksb., Rml.) 511 بالچق
Balçık-hisar (k., *Amasya*) 399 بالچيق حصار
Bâlık-pazarı (*Ist.*) 432
— — Kapısı (*Ist.*) 442, 490
Balıkesir 243
Balıklı (bk. Aslıhan, *Erg.* k., tâbi-i, Akberdi) بالقلى
Bâli (*Ipsala* kd.) 149
Bâli (ktb., Fâtih kül., XV. asır) 302, 307
Bâli Ağa (arpalık mat.) 84
Bâli Ağa (ser-bevvâbîn ve bk. Enderun) 84, 86
Bâli Bey (Alâiye mlv.) 483
Bâli Bey (bk. Mesih Pş. oğl., Vülçterin mlv.)
Bâli Bey (bk. Yahyâ Pş. oğl.)
Bâli Bey (dftd.) 116, 119
Bâli Bey (*Edr.* zm.) 112
Bâli Bey (Kirmastı-subaşısı) 162, 163
Bâli Bey b. Hızır bey b. Mihal Bey 57, 246
Bâli Bey v. Murad Bey b. Malkoç Bey (*Sil.* mlv., ölm. 909) 82, 277, 482
— — adm. Mehmed 82
— — kızı Mahmude Htn., Süleyman Bey zvce.) 525
— — oğl. Ali Bey 82, 277, 482
— — trnl. Mehmed Çelebi., Mustafa Çlb. 82, 277, 482
Bâli b. Turgud (müezzin) 281
Bâli b. Yağcı H. Mukbil (mktc.) 127, 129, 134, 135, 139, 151
— azdl. Mubarek, Hamza 135, 136

Bâli Çelebi v. Dur Ali Bey (bk. Malkoçoğlr.)
Bâli Karakaş-bahçesi (*Edr.*) 181
Bâli Paşa (XV. asır) 350, 351
— — oğl. Mehmed vkf. *(Edr.)* 350, 351
Ballû-Ilyas (k., *Mal.*) 168
Ballu-Sule (k., *Mal.*) 168 باللوسوله
Balsa (k., *Fil.*) بالسه 259
Balye-Badra (Mora) 398, 402
Banados (k., *Tekd.*) 303, 306, 313 بنادوس، بناطوس
Barsa Hatun-vkf. (*Edr.*) 343
Bastince (k., *Fil.*) 258 باشتنجه
Bastoşa (k., *Fil.*) 491 باستوشه
Başkilise (k., *Dim.*) 486, 489
Başkesen-oğlu (bk. Akçe-Alan., k., *Dim.*) باش كسن اوغلى
Bâyezid I. (Yıldırım) 14, 15, 21, 22, 24, 35, 52, 89, 177, 181 - 183, 186-195, 198, 200, 201, 214, 236, 238, 261, 298, 455, 459, 489
— vkf. 177-182
Bâyezid II. 35, 46, 52, 57, 58, 183, 201, 214, 221, 229, 230, 234, 235, 243, 297-299, 320, 328, 829, 331, 332, 334-379-392, 394, 404, 405, 407-409, 411, 413-420, 424, 426-429, 431, 433, 436 438, 440, 441, 448-450, 459-461, 468, 507, 515-518, 529
— dvr. 22, 33, 41, 43, 45, 48-50, 58,62, 74, 80, 83, 174, 175, 197, 198, 222, 234, 240, 241, 259, 267, 268, 271, 282-284, 289, 292-294, 315, 319, 357-390, 403, 412-419, 424, 426, 429, 432, 435-439. 441, 452, 456, 458, 515, 517, 526, 528
— dvr. vkfl. 357-470
— evkf. 208, 214, 357-378, 527
— kûl. (*Edr.*) İmâreti-Cedid, Yeni-İmâret mh.) 18, 21, 22, 35. 41, 46, 52, 57, 62, 98, 104, 105, 114, 121, 122, 258, 349, 357-378, 393, 479
— kül (*Ist.*) 92- 94, 420, 478
— kül. (*Amasya*) 480, 481
— oğlr. (bk. Abdullah, Ahmed, Alemşah, Korkud. Mahmud, Mehmed, Selim, Şehinşah)
— damadları (bk, Ahmed Pş. «Hersekzd», Davud Bey «Sil. mlv.», Hasan Bey «Güzelce», Mehmed Bey «Mustafa Pş. oğl.», Mustafa Bey «Duvud Pş. oğl.», Nasuh Bey, Sinan Pş. «Güveyi», Yahya Pş. «Rml. Byb.»
— kül. «*Ist.*» inşââtında vazifeliler 478
Bâyezid (Kanunî Slt. Süleyman şhz.) 513
Bâyezid (Kapan-ktb., *Edr.*) 94
Bâyezid b. Abdullah (İbrahim çlb. «Pş.» Çandarlı-zd., azd.) 327
Bâyezid b. Abdullah (cündî) 451
Bâyezid b. Aii 529
Bâyezid b. Ali v. Yakub Hekim (bk. Yakub Pş. «Hekim» trn.)
Bâyezid b. Isâ Bâli (Demirhisarî.) 139
Bâyezid Çelebi v. Mahmud Bey b. Isfendiyarî 58, 206, 216, 328, 330, 480 481, 507
— — odl. (*Edr.*) 58
Bâyezid Paşa (Çelebi Slt. Mehmed. dvr. veziri) 235, 236
Bâyezid Sofu (bk. Sofu Bâyezid)
Bâyezid v. Ali (zm.) 83
Bâyezidlü (k., *Vize*) 208
Bayhocalu (k., *Dim.*) باى خواجه لو 367
Baykara (mültezim, *Serez*) بيقره 251
Bayram Beği (Yakut Pş, imr. vkf. çift.) بيرام بكى 25
Bayram-beği (k., *Fil.*, H. Nasuh) 370
Bâyram-dede-msc. (*Edr.*) 463
Bayram-deresi (Harrâcî-Hamza vkf.) 286
Bayram-vkf. (*Edr.*) 343
Bayramiç بيراميج (k., And., *Gönen* evr.) 251
Bayramiye-tarikati 42
Bayramlû (cb., *Kratova*) 215
Bayramlû (k., *Fil.*) 371
Bâyramlû (k., *Y. Kar.*) 375
Bayramlû - Câniki (Ordu mıntıkası) بيراملو جانيكى 409
Bayramlû-mlk. (*Edr.*) 340
Bâzâr-ı Mâhi (*Gel.*) 286, 290, 293
Bazarcı Ali oğ. Mehmed mlk. (*Edr.*) 203

Bazarlû-bey (bk. Kutluca, *Dim.* k.) بازارلو بك
Bazarlû-bey (bk. Doğancı-Bazarlû - bey, *Mal.* k.)
Bazarlû b. Müslimeş بازارلو بن مسليش (vkl. *Mal.*, H. İbri mlk.) 173
Bazarlu-zemini mkt. (*Serez*) 141
Bâzcılı (k., *Bursa-Yenişehir*) 386 بازجيلو
Bazirgân (k., *Y. Kız.*) 459
Bazirgân-Bâli mh. (bk. Ho. Bâli-mh., *Edr.*)
Bazirgân-Turgud-mh. (bk. Turgud-Bazirgân-mh., *Edr.*)
Beçkerek (Becskerek, kale, Erdel) 509, 511-513
— de Sokollû **Mehmed Pş. evkf kl.** (Silveş, Ödvar, Orhonat...) 513, 514
Bedestan (*Edr.*) 197
Bedreddin (*Cb.*) 303
Bedreddin (*Mal.* kethudâsı) 156
Bedreddin (*Sel.* kd.) 153
Bedreddin Bey (dftd.) 123, 141, 148
— — (Rml. tmr. dftd.) 482
Bedreddin b. Alemdar (nzr., *Edr.* hss.) 97
Bedreddin Mahmud (bk. Şy. Bedreddin Mahmud, Simavna kd. oğl.)
Bega «Beki» (nhr., Erdel) 513 بكى
Beğli بكلى (k., *Çrm.*) 376
Beğli (k., *Güm.*) 208
Beğlû (bk. Sofular, Ada mh., k.)
Behram (bk. *Ordu*, eyl., Bayramlû-Cânikî)
Bahram Paşa (Rml. byb.) 74, 76
Bekçe-mh. بكجه (bk.- Beyce b. Abdulluh. msc.-mh., *Edr.*)
Bekirlü (k., *Biga*) 384, 385
Bektaş بكتاش (bk. Söğütlü-dere k. tâbii, *Erg.*)
Bektaş (k.. *Çrm.*) 20, 178
Bektaşlû (k., *K. Kls.*, Ahmedce) 303, 309
Bel-köy بل كوى (*Cama-Çarşı*, Rum eyl.) 399
Bel-viran بيل ويران (k., Gümüş Pazarı Mâdeni, *Amasya* cvr.) 452
Belgrad 238, 239
Belgrad (Arnavndluk'da) 157
Benefşe bt. Abdullah (Doğan azd., vkf., *Edr.*) بنفشه بنت عبدالله 344
Benefşe bt. Abdullah (Hasan Dede azd.) 460
Benefşe bt. Abdullah (Yahyâ Ho-azd vkf. *Edr.*) 344
Benefşe bt. Ahmed vkf. (*Edr.*) 344
Benefşelik بنفشه لك (bk. Arnavud-küçük *Edr.*)
Bergama 487
Berkofca برقوجه 155
Berkuk Ağa برقوق اغا 55, 323
— — msc., mh. (*Edr.*) 55
— — msc., vkf. (*Edr.*) 323
— — oğl. Seferşâh 323
Beş-tepe (k., *E. Zağ.*) بش دبه 229, 230
Beş-tepe (Karabağ k. «*Çrm.*» mh) 19
Beşiktaş (*Ist.*) 50
Betokome بتوقومه (k., *Görice*) 428
Bey-köy (*Mal.*, Oda-köy) بك كوى 168
Bey-köyü (bk. Döğer «Diker», (*Edr.*)
Bey-köyü (bk. Işık-pınarı, *Y Kız*).
Bey-köyü (*Dim.*. Çeltükçi) 448
Bey-seküsü (k. Rum eyl.) بك سكوسى 409
Beyce b. Abdullah 266
— msc. mh. *Edr.*,) Bekçe, Papas-oğl. odl.) 39, 47. 50, 100, 266
Beylerbeyi-c., ham., imr. (bk. Sinan Pş. mirmirân, c. ham., imr., *Edr.*)
Beypazari بكپازارى (And., *Ankara*) 409
— mzrl. (Beğce, Akdemir Hüseyin-Kavağı, Canlû) 410
Bezirci Hatun (Şah Melek Pş. zvce.) 36, 57, 340 بذرجى خاتون
— — msc., (*Edr.*) 57, 266, 270, 340, 345 460, 470
Bezzaz Hacı Abdullah - mh. (*Edr.*) 354, 462
Bınarı-beğli «Bınarcı» بكارى بكارو بيكارجى (k., *Erg.*) 78, 364
— — rytl. (Nusret, Osman, Yayabaşı Ali v. Hamza) 78
Bıyık-Ali بيق على (k., *Çrm.*) 394
Bıyık-ovası (k., *Antalya*) 399 بيق اووسى
Bıyıklu بيقلو (bk. Aksakal, k., *Edr.*)
Bıyıklu (k., *Ipsala*) 498

Biga 29
— kd. 430
— lv. 384
— mlv. 482
Bilâl (bk. Kızıl Delü oğl.)
Bilâl Ağa (Sinan Pş. «Güveyi» azd.) 454
Bilândeki (k., *Geyve*) بلاندكى 162
Bimârhâne (*Edr.*, dâr.) 366
Birgoz برغوز (k., *Fil.*) 491
Birgoz (k., *Mal.*) 168
Bizans 27
Boğaz-Kesen (*Yeni-Hişar*, *Rameli-Hisarı*, *Ist.*) بوغازكسان 525
Boğaz-kesen-derbendi (E. *Zağ.*, «Kul-İbrahim») 508
Boğaz-köy «Boğazlı» (*Çrm.*) بوغازلى 20, 262, 263
Bogdan «Kara-Boğdan» 79, 497
— Voyvodası 484
Bogdançe (bk. Cebel-i Bogdanos, *Sel.* cvr.)
Bolayır 162-167, 325, 481
Bolu 23, 30, 254, 447
Bor (ksb., *Niğde*) 510
Borbalû بوربالو (k., *Edr.*) 245, 246
Borlu (And.) 382
Boronya (k., *Serez*) 342 بورونيه
Bosna (lv.) 9, 10, 131, 132, 155-157, 511, 524
— bl. isimleri (Eski-sry, *Edr.*) 118
— mlv., 74, 456
— serhad-beyi 333
Bosna (k., Ada nh.) 67, 70, 99 بوسنه
Bosna (k., *Fil.*) 241
Bosna-Belgradı 132
Bosna-kâfiri «Bosna» (k., *Ist.*, Has nh., *Eski-Hisarlık*, Loğ) 302, 303
Bosna-köyü (*Silivri*) 312
Bosna-nhr. (*Fil.*) 131
Bostan (k., *Kavak*, *Amasya*) 399 بوستان
Bostancı Dede-zâv. (*Tire*) 383 بوستانجى دده
Botoşince بوتوشنجه (k., *Görice*) 426-428
Boyacı-zemini mkt. (*Serez*) 141
Boynu-eğri بوينى اكرى (bk. İbrâhim Bey «Boynu-eğri»)
Boynuz-deresi (k., *Mal.*) 163 بوينوزدرسى
Bozapa (k., *Erg.*) 78 بوزاپه
Bozdoğan (kz., *Aydın*) بوزدغان 487
Bazdoğancı بوزدغانجى (k. *E. Zağ.*) 440, 441
Brakce براقجه (bk. Pravce, k., *Hyb.*)
Brandoli (k., *Serez*) براندولى 142
Branki (bk. Prank, *Dim.* k.)
Branko-Yakub (bk. Kani, *Edr.* k.) برانقو يعقوب
Bucak (*Basarabya*) 155
Buçuk-Kelender (bk. Hüsâm Ho.) بچق كلندر
Buçuk-tepe (*Edr.*) 55, 63
Budak بوداق (k., *Güm.*) 376
Budaklû بوداقلو (k., *Yanbolu*) 373
Budin 58, 507
Budun (k., *Vize*) بودون 381
Bugojno (ksb., Bosna) 132
Bulagu «Bulgu» بولاغو، بولغو (k., *Beypazarı*) 405, 410
Buldılar بولديلر (bk. Işıklar yür. cm., *Ferecik*) 340
Buldu بولدى (k., *Çrm.*) 19, 79
Bulduklu «Buldu» (k., *Erg.*) بولدقلو 340. 341
Bulgar بلغار (k., *Y. Kız.*, Dânişmend-Pınarı) 492
Bulgular بولغولر (bk. Alpagud)
Bulgurcu بولغورجى (çlt. nhr., *Fil.*) 134
Bunak بوناق (k., *Mal.*, Eski-köy) 168
Buraç «Burah» بوراخ، بوراج (k., *Sel.* Tanrivermiş) 45 413
Burak b. Endüş (sipahi) براق بن اندش 428
Burak Çelebi (bk. Kara Bulut İbrâhim Ağa) براق چلبى

Burak Çeleb -mlk. (*Edr.*) 280
Buraklı-l ıcası (k., *Çrm.*) براقلی ایلیجه‌سی 376
Burgaz 151
Burgaz (Lüleburgaz) برغوس، برغاز 112, 126, 128, 509, 511
— çlt. mkt. 125, 130, 131
Burgaz-mzr. (bk. Sitayiş, *Dim.*)
Bürgazlû برغازلی (bk. Murad-bey mzr., *Y. Kız.*)
Burhan (arpalık mut.) 84
Burhan-Fakih (bk. Çamurlu-mzr. mh., Şamakov)
Burhan Kethudâ 428
Buri (ksb., *Güm.*) بوری 205, 208
— gölü, 209
Burnu-panbuk «-pambuklu» بورنی پنبوق «پنبوقلی» (k., *Edr.*) 244
Bursa 7, 29, 30, 33, 39, 40, 88, 89, 96, 110, 162, 235, 239, 319, 320, 327, 330, 357, 380-382, 387, 391 398, 399, 402, 403, 404, 410, 439, 440, 492, 517
— kadifesi 439, 449, 471, 474, 476, 481, 485
— subaşısı 28
Bursalı Ahmed Pş. (bk. Ahmed Pş. «Bursalı, Şâir»)
Bursalı Selçuk Hatun (bk. Selçuk Htn. bt. Mürsel)
Busatlu (k., *K. Kls.*, Müsellem) 303, 310 بساطلو، بوصادلو
Buzağı بزاغی (k., *Ipsala*) 498
Bükreş 372
Bülbül Hatun 36
— — mh. (*Edr.*) 59, 460
Bürçekler (bk. Göç-beği. *Edr.* k.)
Büyük-Çekmece 511
Büyük-Hamidlü (k., *E. Zağ.*) 229
Büyük-Kaynarca (*İst.* cvr.) بیوك قینارجه 511
Büyük-Saruhanlû (bk. Saruhanlu, *K. Kls.*, k.) بیوك صارحانلو
Büyük-Saruhanlu (k., *Edr.*) 86
Büyük-viran-mzr. (*Dim.*) 183, 185, 188 بویوك ویران

C

Câfer b. Hamza (âm.) 93, 95, 106
Câfer b. Mehmed (âm.) 135-137
Câfer Çelebi (Tâci-zd., tev., kzk.) 235, 379, 380, 385, 386, 406, 476, 479, 485, 487, 525
— — msc. mh. (*Ist.*) 487
— — mllh. (*Edr.*) 486
Câfer Çelebi (şehir emn., *Edr.*) 49
— Ağa-c. (*Edr.*) 49
Calık-kaya (*Dim.* yer) 185
Câlic جالج (k., *Yalova*) 25
Camcı Ali-mh. (*Ist.*) 494 جامجی علی
Câmi-î Atik (*Edr.*, Eski-C.) 45, 190, 196, 206, 212
— — evkf. 196. 197
— — mh. (*Edr.*) 45, 279, 321, 343 849, 459, 461
Câmi-i Atik (*E. Zağ.*) 469
Câmi-î Cedid (bk. Fâtih C., *İst.*)
Câmi-i Cedid (bk. Üç-Şerefeli C., *Edr.*)
Câmi-î Kebîr (bk. Üç-Şerefeli C., *Edr.*)
Canbâzân جان بازان (k., *Erg.*, Doğancı-çft.) 341, 342
Candar-oğulları (bk. Isfendiyar oğlr.)
Canik (bk. Samsun, Bayramlu-Caniki)
Canluca-Çardak جانلوجه چارداق (*Bursa*, Yenişehir) 409
Cârullah (mev.) 170
Cavlu-Hacı (k., *Kandra*) 357
Cebeci Yusuf (bk. Yusuf b. Abdullah vkf.)
Cebel (nh., *Dim*, Halil) 187, 486
Cebel-i Bogdanos (Bogdançe, *Sel.*, cvr.) 154 جبل بوغدانوس
Cehni (bk. Çepni, *Gel.*, nh.) جبنی
Cekreki جکرمکی (k., *Geyve.*) 162
Celâleddin Rumî 39
Celâleddin Umur Bey (bk. Umur Bey, Saruca Sarımüddin Pş. oğl.)

Celâl-zd. Mustafa Çelebi (Koca Nişancı). 72, 76, 86, 501, 503, 507, 508
Cellûm جلوم (mh., *Haleb*) 510
Cem Çelebi (bk. Cem Sultan)
Cem Sultan 327, 392, 403, 474
— — kızı Gevher Melik Slt. 380, 381. 392, 474
— — trn. 327
Cemâleddin Ishak Bey b. Abdullah (ümerâdan, Fâtih devri.) 524.
Cemaleddin Mısri (V. Germeyan imr. şy., *Kütahya*) 481
Cemaleddin Sinan Bey (bk. Mehmed Pş. »Sokollu» babası)
Cemile Hatun 252
Cendereci-zd. 260
Cengiz Han 65
Cezeri Kasım Paşa (bk. Kasım Pş., *Sil.* mlv.)
Cıvalû جيوالو (bk. Çekirdeklü, Balcı-bükü, *Dim.*. k.)
Cinkârlû جنكارلو (bk. Cinker)
Cinker جنكر (k., *Bolayır*, Cinkârlu) 164 165
Ciracık جيراجق (k , *Güm.*) 208
Cirban-nhr. (E., *Zağ.*, Ali Bey-nhr.) 150
Cisr-i Ergene (bk. *Erg.*, Uzun-Köprü)
Cuma-Çarşı جمه‌چارشی «Çarşı» (nh., Samsun cvr.) 399
Curumlu (*Çorum*) جرملو 452
Cutra جو زه (k., *Kratova*) 215
Cülâh Hacı-mh. (bk. H. Hallaç-mh., *Edr.*)
Cüneyd Fakih 266-26
— — vkf. (*Dim.*) 266-269
— — vkf. Seyyid-zâdeler 267, 268

Ç

Çağlayık-mâdeni 208
Çakallu چقالو (k., *Vize*) 432, 433
Çakır-ağa (bk. Yapağılû, *Sil.* k.)
Çakır-Ağa 86, 37
— — mh. (*Edr.*) 37, 254
Çakırcı Hasan Paşa 502
Çakırlu (k., *Y. Kız.*) چاقرلو 429, 430
— yür. cm. 499
Çakırlu (k., *Y. Kar.*) 374
Çakmak Dede . چقماق‌دده 282
— — oğl. Murad Han 282
— — oğl. Teslim Dede 282
— — kızı ve trnl. (Zarife Ayşe, Emire, Leylâ, Hümâ) 282
— — vkf. (*Erg.*) 282
— — vkf. adml. 282
— — zâv. 282
Çakmak Dede (bk. Hoca-beğlü, Yund-oğlanı, *Dim.* k.)
Çaknahor چقناخور (k., *Vize*) 303, 308
Çal-bahçe-çft. (*Güzelhisar*) چال‌بنجه 440
Çaldıran 62, 478
— seferi (Kızılbaş-seferi) 408
Çalış چالش (k., *Mal.*) 168
Çaltılu (k., *Güm.*) 208
Çammurlu-mzr. (*Samakov*) 501
— — mhl. (Develü, Adalû, Nasuh-Fakih, Dervişlu, Burhan-Fakih.) 501
Çandarlı-zd. İbrahim Pş. (bk. İbrahim Pş. «Çlb» Çandarlı-zd.)
Çandır (k., *İpsala*) 497
Çandos چاندوس «Çando» (k., *Çorlu*) 303, 311, 312
Çankırı (Kângırı) 425
— mlv. 478
Çardak (k., *Ist.*, Has nh.) 302
Çarşanba چارشنبه (ksb.) 383
Çarşı (bk. Cuma-Çarşı, ksb.)
Çaşnigir چاشنیکر (k., *Edr.*.) 359, 363
Çaşnigir (k., *Fil.*, Yuğurcak) 416, 417
Çatal-tepe چتال‌دپه (k., *Enez*) 377
Çatalca 23, 228, 322

Çavaroz «Çavoraş» چاواروز، چاواروش (k., *Edr.*) 245
Çavdarlı (k., Çrm. *Akviran*) چودارلی 20, 178, 187, 525
Çavuş (çlt. nhr., *Fil.*) 133
Çavuş (k., *İpsala*) 205, 208, 220
Çavuş Bey 37
— — C. (*Edr.*) 37
— — mh. (*Edr.*) 37, 508
Çavuş Imamcı-odl. (*Edr.*) 41 چاوش امامجی
Çavuş-köyü (*Dim.*, Davud Pş. mlk.) 407 408
Çekirdeklü چکره کلو (k., *Dim.*, Balcı-bükü, Cıvalû) 318, 329, 330
Çelebi-köyü (*Yalova*) 381
Çelebi-med. (*Edr.*) 181, 281, 282
Çelebi-oğl.-msc. (*Edr.*) 32
— — — mh. (*Edr.*) 352, 461, 495
Çelebi-oğl.-mlk. (*Ist.*) 325
— — mh. (*İst.*) 442
Çelebi Pir (âm.) 157
Çelebi Sultan Mehmed (bk. Mehmed I. Çelebi)
Çelebi-vkf. odl. (*Edr.*) 41
Çelebi-zd. mh. (*Ist.*) 490
Çeltikçi-cm. (*Fil.*) 136
Çeltükçi (bk. Bey-köyü, *Dim.*)
Çeltükçi (k., *Ivraniye*) 381
Çengellü (k., *Edr.*) 363 چنکللو
Çenger (k., *Sil.* lv.) 359, 372 چنکر
Çepni «Cebni» (*Gel.*, nh.) 249, 380, 381, 392, 457 چپنی
Çeri-başı «Yeniçeri-başı» (k, *K. Kls.*) 304 310
Çerkez-bl. (E. Sry «*Edr.*» mek. 18 nefer) 118 چرکز
Çernogor چرنوغور (k., *T. Pzr.*)506
Çernoy «Cernova» (ksb. *Sil.* lv.) 505, 525
— Kirvite k. 505
Çeşme چشمه (*İzmir*)
— emn. 483
Çıkrıkçılar-Çarşısı (*Edr.*) چقرقجلر 265
Çırpılı (k., *Güm.*) 208
Çırpılı-köy چرپیلوکوی (bk. Soholive, *Fil.*k.)
Çiçek bt. Abdullah (Yörgüç Pş.zvce.) vkf. (*Edr.*) 344
Çiftlik-köyü (*Vize*) 432
Çil-Hüseyinler-cm. (*Güm.*) چیل حسینلر 376
Çilingir (k., *İst.*, Has nh) 302
Çine چینه (kz., And.) 425
Çingene «—Tatar» (k.,*Edr.*) 204, 206, 207
Çingene-sancağı (*Rml.*) چنکنه سنجاغی 383 384
Çirağ Bey (bk. Hacı İvaz Pş. krd.)
Çirmen 7-9, 12, 13, 20, 78, 141, 157, 177, 178, 261-265, 277, 278, 317, 363 376, 394, 498, 515-517, 525
— kd. 19, 79, 278
— lv. 7, 8, 12, 17, 18, 20, 73, 74, 79, 84 313, 393, 394
— mhl. 313
— mlv. 17, 19, 20, 71, 261, 392, 411, 417 561
— mlv. tmr. 71, 141, 142
— mkt. 17
Çirpan «Yenice—»(kz.)83, 84, 123, 188, 497
Çirpan (çlt. nhr. *Fil.*) 134
Çitroz چتروز (*Sel.* cvr.) 89, 151-153
Çoban-viranı چوبان ویرانی (k.,*Edr.*, Tatarlar, Erbuz Ata-k.) 195, 406, 407, 412, 413
Çobanlu (k., *Dim.*) جوبانلو 247
Çokalcı-mh. (*Edr.*) چوقالجی 55
— msc. (*Edr.*) 421
Cokallû-mh. (*Bolayır*) چوقاللو 163
Çomaklû جوماقلو (k., *Y. Kar.*) 374
Çorlu 112, 128, 300, 303, 306, 311, 312, 324, 428, 488, 498, 526
— gbr. 303
— mhl. (15 adet) 311
Çöke (nh., *Edr.*) چوکه 244, 326, 406, 416, 497
Çökörek چوکورك (k,, *Beypazarı*) 409
Çölmek «Çölmekci»(k., *Edr.*) چولمك، جولمکجی 69, 70, 99, 100, 102, 204-207, 381
Çörek جورك (k., *Dim.*) 336, 337

Çörekçi Seydi 189
Çukacı Alagöz-odl. (bk. Alagöz b. Çukacı Murad odl.)
Çukacı Hacı-odl. (*Edr.*) 58
Çukacı Karagöz (bk. Karagöz Çukacı)
Çukacılar-Çarşısı (*Edr.*) چوقه‌جیلر 189, 264, 265
Çukur-Bostan (*Edr.*) 56 چقوربستان
Çukur-Bostan (mh., *Gel.*) 224, 233
Çukur-Çayır (*Edr.*) 188
Çukur-hamam (*Edr.*) 189
Çullu-köy (*Fil.*) 370 چوللوکوی

D

Damlacık-pınarı طاملاجق پیکاری (k., *Y. Kız.*) 498
Dânişmend-çft. (*Gel.*) 249
— — de Saruca Pş. vkf. ort. 249
Dânişmend-pınarı (bk. Bulgar, *Y. Kız.* k.)
Dânişmendlü (bk. Nureddin-Fakih, *Erg.* k.)
Dânüşmendlü (k., *E. Zağ.*) 440, 441
Dânüşmendlü (mzr., *Hyb.*) 488
Dânişmendlü-mzr. (*Aksaray, Karaman eyl.*) 494
Dârâb Bey 13, 16
Darphâne (*Edr.*) 272
— mh. ((*Edr.*) 51, 464
Darphâne ((*Ist.*) 442
Daru-bükü طاروبوکی (k., *Dim.*) 183, 186, 187
Daru-deresi (*Güm.*) 208
Dârülhadis-c. (*Edr.*) 13, 31, 35, 54, 211-213
— med. (*Edr.*) 35, 57, 58
— vkf. 98, 103, 210, 351, 420
Dârüssiyâde (Seyyidler-imr., *Edr.*) 41, 44, 228, 229, 326
— mh. (Feyzullah Pş. -mh., *Edr.*) 59
— vkf. odl. 41, 44
Dâvud-beğlü (k, *Y. Kız.*, Yenice-k.) داودبکلو 368, 369, 405, 505, 516
Dâvud Bey (bk. Halil Bey oğl.)
Davud Bey (kapıcılar kethüdası) 404, 405
— — mlk. (*Edr.*) 404
— — çft. (*Y. Kız.*) 405
— — oğlr. Murad Çlb., Mustafa Çlb. 404
Davud Bey (Mısır Sultanı gulâmı) 484
Davud Bey (*Sil.* mlv., Bâyezid II. damadı) 405, 475
— — zevce (Bâyezid II. Kızı) 405, 475.
— — damadı Mesih Bey (mîralem) 475
Davud Ef. (*kzk*) 55
Davud Fakih (*imm.*) 269
Davud Paşa (Kapudân-ı deryâ, Kara-Nişancı, Vezir) 386, 476
Davud Paşa (Koca, sadrâzam) 44, 73, 113, 139, 143, 149, 167, 302, 405-412, 474, 476
— — byb. tmr. 44, 74, 405
— — C., med., imr. (*Ist.*) 405
— — C. nh. (*Ist.*) 405
— — çft. 144
— — evkf. 405-412
— — ham. (*Ist.*) 395
— — iskelesi (*Ist.*) 405, 406
— — oğl. Mahmud Çlb. 443. 444
— — oğl. Mehmed Bey 406, 407
— — oğl. Mustafa Bey 143, 144, 474, 476
— — oğl. Süleyman Çlb. 409
— — azd. Yunus 411, 516
— — sry. (*Ist.*) 406
Davud Yehudi (*âm.*) 165
Davudcı (bk. Arakilo, *Drama*, k.)
Davudlar (k., *Fil.*) 370, 371
Davudlu (k., *Aydos*) 406
Dâye Hatun «Taya-, Hând Htn. bt. Ahmed Bey, Ümmi Gülsüm Htn. (Fâtih'in sütannesi) 36, 54, 55, 323, 324, 337
— — k. (*Edr.*) 204, 206, 207
— — k. (*Ist.*, Has nh.) 302
— — kızı 239, 323-325, 337
— — mh. (*Edr.*) 54, 55, 323, 324
— — mh. (*Ist.*) 435

Dayı Karaca Bey (bk. Karaca Bey «Dayı»)
Debre 156, 157
Dede-köyü (*Keşan.* Kadı-k.) 317
Dede Kuşcu Ali odl. (*Edr.*) 55
Dedecik دده‌جك (k., *Tekd.*) 263
Defterdar-C. (bk. Mustafaşa Pş. dftd.-c., *Edr.*)
Defterdar Mehmed Bey (bk. Mehmed b. Ahmed, Rml. dftd.)
Defteri-koz-değirmenleri (*Edr.*) دفترى قوز«اسيابها» 98, 100, 102
Değirmen-deresi (k., *Fil.*) 497, 506, 525
Delikli-kaya-bahçesi (*Edr.*) 102, 325
Delikli-taş (semt, *Ist.*) دلكلوطاش 395
Delü-Bedirlü دلوبدرلو (k., *Y. Kar.*) 445
Delü-beğlü دلوبكلو (bk. Ali Fakih-çft., *Mal.*)
Delü Halife 162
Delü-İlyas »Divâne-İlyas» (k., *Gäm.*) 376
Delü-Şahin دلوشاهين (bk. Karaca Bey-b. Abdullah., *Harala*)
Delüler دلولر (bk. Sofular, *Vize* k.)
Delüler (k., *Mal.*) 168
Delvine-lv. 508
Demir-viranı (mzr. *Dim.*) دمور ويرانى 486, 489
Demirci دميرجى (bk. Kozadrice, Üsküdarıyot, *Fil.* k.)
Demircilü (k., *Bolayır*) دمورجيلو 164, 165
Demircilü تمورجيلو (k., *Y. Kız.*) 368, 369
Demircülü-mh. (*Ist.*) 383
Demirhisar «Temürhisar» تمرحصار (bk. Timur-hisar kz.)
Demür-oğl. دموراوغلو (bk. Kadı-k., Koynnlu, *Osmancık*)
Denizli ديكوزلو 383
Depeli دپه‌لى (k., *Keşan*) 319
Derbend (bk. Kutluca, *Fil.* k.)
Dereköy (*Bursa*) 387
Dereköy (*Tarhala*) 493
Dereköy (*Tekd.*) 275
Derelü (bk. Çamurlu-mzr. mh., *Samakov*)
Dere-yurdu دره‌يوردى (k., *Y. Kar.*) 374
Derviş Âbi درويش‌ابى
— — mh. (*Edr.*) 48
— — msc. (*Edr.*, Helvacı Baba-msc.) 48
Derviş Ahmed-bağı (*Serez*) 141
Derviş Ali (ktb.) 113
Derviş Ali (Mesih Pş. bahçevanı) 99
Derviş Bâyezid 193, 325
— — kulu Doğan 325
— — oğl. Mahmud 325
— — zâv. vkf. (*Gel.*) 325
Derviş Bâyezid-evleri (*Edr.*) 419
Derviş Çelebi (bk. Ali Kuşci oğl.)
Derviş Çelebi (bk. Şeyh Bir-Nazar Halife trn.)
Derviş Ef. (mev., *Fil.* kd.) 502
Derviş Ivaz-zâv. (*Çomaklu* k., *Y. Kar.*) 374
Derviş-Mehmed (k., *Y. Kız.*) 431
Derviş Mehmed (mesnevi-hân) 205
Derviş Mehmed (tmrl.) 84, 85
Derviş Mehmed Çelebi (bk. Muhiddin Çlb. v. Ali Kuşçi)
Derviş-Murad 193
Derviş Sinan (Semâ'î, Hayreddin-zâv., *Edr.*) 99
Derviş Sinan Bey b. Abdülhayy «Sinânüddin Yusuf Ağa, Sinan Pş.» (Hersek mlv.) 450 451, 482
— — vkf. (İlbasan) 450, 451
Dervişlü (bk. Çamurlu-mzr. mh., *Samakov*)
Derzi-Halil «Terzi-» (bk. Halil-Hayyât, *Edr.* k.)
Derzilü درزيلو (k., *Babaeski*) 207
Despine Hatun «Tesbine-» دسپنه‌خاتون 140 146
Destine Hatun
— — vkf. (*Edr.*) 460
Deve-başı دوه‌باشى (k., *Çrm.*) 20, 264
Deve-boynu دوه‌بوينى (k., *Erg.*) 218, 219
Develü (çlt. nhr., *Fil.*) 134
Devle دوله (k., *Keşan*) 392
Devlet Bey (bk. Nüvâziş Bey krd.) دولت‌بك

Devlet Bey (Garb. vly. beği) 484
— — adm. H. Kemal 484
دولت بك میرولایت غرب
Devlet Bey b. Yahya Bey (*Kırım* ümerâsından) 472
Devlet bt. Abdullah (Mehmed azd.)
— — vkf. (*Edr.*) 460
Devlet kızı Ayşe 194, 195
— — Melek 195
— — Ayşe oğl. Mahmud 195
Devlethan b. Tanrıvermiş 134
دولتخان بن تنكريورمش
Devlethan v. Mustafa (tmrl.) 82
Devletşah Hatun «Devlet-» (Çelebi Sultan Mehmed annesi) 36, 39
— — mh. (*Edr.*) 39, 120
— — odl. (*Edr.*) 38
Devletşah-mlk. (*Edr.*) 202
Devlet-Şâhî Sultan bt. Slt. Selim Han «Yavuz» (Lûtfi Pş. zvce.) 498, 499
دولت شاهی سلطان بنت سلطان سلیم
— — mlk. (*Dim.*) 498, 499
Dibağhane (semt, *Edr.*) 34, 265, 322
Diker (bk. Döğer, Bey-köyü, *Edr.*)
Dikili-taş (Çenberli-taş, *İst.*) دكلوطاش 405
Dil-köyü (Hersek, Ahmed Pş. imr.) دل 391-393
Dilber bt. Abdullah vkf. (*Edr.*) 461
Dilber Hatun (Dulkadır kızının câriyesi) 205
Dilkü-köyü (bk. Aynişâh-Sultan, *İst.*)
دلكوكوبی
Dimetoka 6, 10, 12, 71, 82, 83, 86, 112-114, 123, 157, 174-176, 178, 179, 181-187, 190, 209, 231, 235, 247, 263, 264, 266, 268, 282, 283, 289, 290, 294, 318, 319, 329, 330, 334, 836, 363, 365, 367, 383-385, 391, 403, 407, 409, 412, 414, 416-419, 429, 436-439, 441, 443, 444, 448, 452, 453, 486, 489, 496, 498, 499, 503, 506-508, 526
— mhl. (17 adet) 71
Dimişki دمشقی (topçu, tmrl.) 80
Dimitri (âm.) 152
Dirseno درسنو (*Sel.* yer) 151
Divan-kâtibleri 477
Divâne-Ilyas (bk. Delü-Ilyas, *Gümüşhane k.*)
Divâne-Ilyas (bk. Ilyasca, *Çrm.*)
Divâne Sinan Bey odl. (*Edr.*) 46
Diyarbekir 110
Diyuri دیوری (k., *Serez*) 147
Dizdar-zd. vkf. odl. (*Edr.*) 46
Doboy طوبوی (kale, *Bosna*) 131
Dobruca طوبرجه 497, 513
Doğan Ağa (H. Doğan Ağa) 21, 188-190
— — kervansarayı (*Edr.*) 33, 34
— — mh. (*Edr.*, Aya-Istrati) 44, 45, 189, 275, 280, 460, 461, 466
— — msc. (*Edr.*) 280
— — vkf. 188, 189
Doğan Arslan-mh. (*Bolayır*) طوغان ارسلان 163
Doğan Bey (İsâ Çelebi babası) 298, 299, 406
Doğan Bey b. Abdullah (bk. Kurtçu Doğan)
Doğan Bey-zâv. (Yavru-deresi k., *Y.Kız.*) 368
Doğan b. Abdullah (Halil azd.) 173
Doğan Emirci-vkf. (*Zile*) 529
Doğan-oğl. (k., *Y. Kız.*) 492, 499
Doğan-pınarı (*Dim.*) 184
Doğan-tepesi (*Edr.*) 188
Doğancı (k., (*Fil.*) 444
Doğancı (k., *Sel.*, Körpe «Görbe»-kasır) 45, 413
Doğancı-Ali (bk. İdris-Fakih-mzr., *Keşan*)
Doğancı-Bazarlû-Bey «Bazarlu» (k., *Mal.*) 168, 217, 219
Doğancı-çft. (bk. Canbâzân, *Erg.*)
Doğancı-Elvan (bk. Keçi «Kiçi»-köy, *Vize*) طغانجی الوان
Doğancı Firuz-çft. (*Erg.*) 340-342, 497
Doğancı-İlyas (k., *Fil.*) 491
Doğancı-köyü (*Edr.*) 199, 200, 397
Doğancı Mustafa 71
Doğancı-oğl. (k., *Şile*) 488
Doğancı oğl. Hamza 173
Doğancı-Yakub (k., *Dim.*) 508
— — mh., (Tokmak-viranı) 508

Doğancı-Yakub-çft. (*Tekd.*) 263, 264
Dokove «Duka» (k., *Fil.*) 370, 271 دوقوه،دوقه
Doksat (k., *Drama*) 83
Dokuz-Kadılık (bk., *Edirne* ve Dokuzkadılık)
Dolab دولاب (k., *T. Pzr.*) 498
Dolma طلمه (k., *Çine*) 425
Dolye دولیه (k., *K. Kls.*) 303, 310
Domaluy طومالوی دومالی (k. *Fil.*) 370, 371
Donrul Bey 162 طکرل‌بك
Donuz-viranı طکوزویرانی (k., *Edr.* Hınzır-viranı, Karviranı) 364
Donuzluca (k., *Ece-ovası*) 439 طکوزلوجه
Doru-atlu (çlt. nhr., *Fil.*) 134 طوروآتلو
Doyçe-Mahmud (bk., Mahmudköyü, *Edr.*, Şehâbeddin-pş.) 258
Döğenci دوکنجی (bk. Düdükci, *Edr.* k.,)
Döğenlice دوکنل‌جه (k., Cuma-çarşı) 399, 402
Döğer (k., *Edr.*, Diker, Bey-köyü) 258,259
Draç (*kale*) 137. 153, 447
Dragovişte (k., *Çrm.*) دراغویشته 19
Drama 10-12, 74. 83,-90, 145, 147, 148. 388. 389, 397, 445
— c. 147
— çlt. mkt. 88, 134, 136, 138
— kd. 501
— da Mustafa Pş. «Koca» vkf. kl., 445
Dramalı Hüseyin b. Mehmed 138
Dranava (k., Kavala) دره‌ناوه 373
Dranova درانوه (k., *Serez*) 389
Drapişte درابشته (k., *Dim.*) 179, 181
Dravin دراوین (k. *Antalya*) 399
Drebodine دره‌بودینه (kz. Garbî And.) 487
Duba-kondu-msc.-mh. (*Sel.*) 491
Dudulu دودولو،طوطولو (k., *Y. Kız*) 368, 369
Duka (âm.) 151
Dukakin (vly.) دوقه‌کین 158
Dukakin-zd. Ahmed Bey «Pş.» (bk. Ahmed Bey b. Dukakin)
Dulkadir-oğlr. 13
— oğl. Süleyman Bey. 318, 319
— oğl. (bk. Alâüddevle Bey)
— trn. Feridun Bey b. Alâüddevle Bey 523
Dulkadırlı-oğl. Üveys Bey-çayırı (*Fil.*) دولقادرلی اوغلی اویس‌بك‌چایری 457
Dur Ali (çeltikçi) 136
— — oğl. Halil 136
— — krd. İbrâhim 136
Dur Ali b. Mehmed (âm.) 103, 104, 109, 110
Dur Cihan Dede طورجهان دده (bk. Yatağan-dede oğl.)
Dur Melek bt. Abdullah vkf. (*Edr.*) 345
Dur Paşa Hatun طورپاشا خاتون (bk. Mehmed Bey b. Minnet Bey zvce.)
Durak b. Temirtaş (âm.) 96
Durak Çelebi (bk. Alp Arslan Bey oğl.)
Durasan طوراسان (bk. Ahmed b. Durasan)
Durdı Bey «Turud» (bk. Timur Boğa oğl.) طوردبك
Durdu Han (derviş) دوردوخان 194
Dursun (bk. Kızılca, *Keşan*, k.)
Dursuu (k., *Güm.*) 203
Dursun (k., *İst.* Has. nh.) 302·
Dursun (m ehter) 412, 413
— vkf. 412, 413
Dursun Fakı طورسون‌فقی 25
Dursun v. Bâli (H. Şehabeddin azd.) 157
Düdükçi (k., *Edr.*, Döğenci) دودوکجی 272, 437, 438, 497, 498
Dülbend-alanı دولبندالاکی (bk. Seyyid Osman-zâv. k., *Şumnu*) 506
Dürdâne bt. Abdullah vkf. (*Edr.*) 461
Düzme Mustafa 27, 513

E

Ebû Bekir b. Hacı Yusuf 283
Ebülhayrât (bk. Murad II.)
Ebüssuud Ef. b. Mehmed 41, 226, 227, 518
Ece-köyü (bk. Ahmed-Fakih, *Dim.*) اجه‌کوی
Ece-ovası اجه‌اواسی (*Gel.*) 332, 439
Edhem (mev., müt.) 412
— mlk. (*Edr.*) 200
Edhem Çelebi b. Dursun Bey 452
Edhemî Sultan-zâv. «Edhemiyye-dergâhı, Sofyalı-tekkesi» (*Edr.*) 41, 98
Edirne 3, 4, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 16-18, 20-24, 26-37, 39-44, 47, 48, 52, 53, 55, 58, 61, 63, 65, 73, 75, 83, 84, 86, 87, 90-94, 112, 113, 117, 124, 157, 160, 170. 175-182, 189, 196, 197, 200, 201, 203-205, 208-220, 222-224, 226-229, 231, 232, 238-241, 244, 245, 248, 250, 251, 253-258, 260, 261, 264-266, 270-276, 278-280, 282, 298, 300, 304, 307, 315, 318, 319, 321-336, 339, 340, 343, 344, 349-351, 354, 355, 371, 379, 381, 382, 386-388, 390, 391, 394-396, 401, 403, 404, 406, 410, 412, 413, 415-425, 428, 430, 431, 434-437, 443, 444, 448, 449, 452-455, 458-460, 468, 469, 479-482, 486, 488, 491, 495-497, 502, 503, 506-508, 510, 511, 518-522, 524-529
— âdet-i yağcılık ihtisâbı 112
— anbarı 130
— Aşcılar-çarşısı 506, 507
— At-pazarı mkt. 95
— avârız hâneleri 68
— bâb-ı Cedid resm-i hevvâbî mkt. 115
— bâb-ı Cisr-i büzürk mkt. 115, 116
— bâb-ı Kazgancıyân mkt. 115, 116
— bâb-ı nev 98
— bedesteni 106
— beytülmâl ve mâl-i gaib mkt. 111
— bozahâne mkt. 96, 97, 103
— câmileri (19 adet) 67
— çingenêleri 68
— çub «odun»-pazarı 98
— darphâne mkt. 110
— galle-kapanı mizânı 28, 104, 105, 108
— gebrân baştineleri mkt. 114
— gebrân cizyesi 113, 114
— görünç-hâneleri 101
— gümrük kıstı 97
— — mkt. 107
— hamamları (27 adet) 68
— hanları (16 adet) 68
— harc-ı hss. ktb. 103
— hss. mktl. 90, 96, 123, 148
— imâretleri (6 adet) 67
— kd. ve nb. 105' 197, 229, 261, 452, 499
— kalesi 94, 177, 179
— ktb. Cevv. kervansarayı mkt. (bk. Sinan Bey mîrmirân kervansarayı)
— kz. timarları (43 köy) 68
— medreseleri (14 adet) 67
— meyve-kapanı 94, 97, 104, 105
— muhtelif san'at dükkânları mkt. 120
— ort. gılmanları 68
— ölçü resmi "resm-i mîzân„ mkt. 108, 109
— Pâdişah hss. 65, 68, 69, 90
— pazarı âm. (bk. Yahya-şem'ger)
— pazarı mkt. 104. 105
— pamuk yağı «rsûgân-ı penbe„ kapanı mkt. 113
— sarayı (Cîdid) Y. saray) 48, 52, 69, 99-102 105, 136, 260, 261, 326, 327
— şem'hâne mkt. 94
— üserâ pazarı kethudalık mkt. 111
— ve Dokuz-kadılık yava cizyesi 112
— yahudi cemâatleri (8 adet) 66
— yava ve kaçkın kıstı 111
— zâviyeleri (24 adet) 68
— zeâmet mkt. 112, 148
— zindanı 98
Edirne-kapı (*Ist.*) 401, 442
Edirneli-mh. (*Ist.*) 148
Edremid 251
Eflak 244, 255, 256,
— yoyvodası 99, 100, 484
Eflak-şahini (k., *Edr.*) 412
Efrenc-elçisi 109
Ege-denizi 14
Eğriboz-adası, (vly.) 14, 156, 157
— mlv. 471, 482
Eğri-dere (k., Aydıncık, Sungur-köyü) 419

Ehlüddin (k., *Dim.*) 437, 438
Ehlüddin-reis-çft. (*Gel.*) 191
Eksemil اكسميل (k., *Gel.*) 439
Elmacık الماجق (k., *K. Kls.*) 304, 310
Elmalı-mzr. (*Dtm.*) 174
Elmalû (k., *Güm.*) 208
Elmas (tavâşî) 479
Elücek (k., *İpsala, Öyücek*) 220
Elvan oğl. Hamza (bk. Ahmed Şy. trn.)
Elvend Bey (Akkoyunlu) 484
Emine Hatun bt. Mustafa Çlb. b. Ahmed Bey (bk. Has Ahmed Bey trn.)
Eminüddin (k., *Tarhala*) 493
Eminüddin-oğlr. 231
— köyü (*Dim.*)
Emir (*cb.*) 304
Emir (imm., Fâtih c., *İst.*) 304
Emir (müt., Ayşe Htn. vkf.) 321
Emir Ali çft. (*Adapazarı*) 161
Emir b. Seydi Ali (tbb.,Fâtih dâr.*İst.*) 305
Emir Çelebi Ef. (müfettiş, Mihal oğl, vkf.) 308
Emir-Ilyas-çft. (*Gel.*) 171
Emir Sinan-mh. (*İst.*) 525
Emirhancı-msc-mh. (*Edr.*) 64
Emirhanlû امیرخانلو (k., *Alaşehir*) 399
Emirşah (bk. Mehmed Şah oğl.)
Emirşah (üserâ kethudâsı) 98
Emirşah Çelebi b. Mihal Koçi «Eymirşâh, İmirşah» ایمیرشاه،امیرشاه جلبی بن میخال قوچی 36, 325, 326
— — mh. (*Edr.*) 63, 326, 460
Emre-obası امره‌اوباسی (bk. Sekban, *Fil.*, kl)
Enbiya]û (k,, *Vize*) 432., انبیالو
Enderun 84
— da yetişip arpalık mut. (Bâli Ağa, Mahmud, Şâdi, Burhan, Turhan) 84
Enderûn-ı Kale (bk., Kale-içi, *Edr.*)
Enez «Inoz» 10. 12, 114, 208, 357, 363, 374, 377
— memlehası 311, 377
Erbuz Ata «Arbuz Ata» ارپوز آتا 65. 195
— — trnl. (Hatun Bula; Sittî Şâhî)195
— — köyü (Edr., Tatarlar, Çoban-viranı) 195
Erdel 511, 512
Erdoğdu-odl. (*Edr.*) 61
Ereğli ارکلی (k., *Çorla*) 303, 306, 311
— memlehası 303, 311
Ereğli (k., *K. Kls.*) 304, 309
Ereğli (k., *Yalova*)
Ereğlice (k.. *Gel.*) 169 ارکلیجه
Ereğlice (k., *K. Kls.*) 303,310
Erendil-viranı ارندیل ویرانی (k., *Ferecik*) 339, 340
Erenkuş (k., *Amasya*) 399
Ergene (Cisr-i Ergene, *Uzun-Köprü*) 18, 77, 84, 128, 216-219, 234,235, 242, 262, 282, 294, 297, 315, 316, 318, 319, 340, 384, 385, 392, 393, 415, 416, 448, 497, 501
— kd. 501
— imr. (Murad II.) 216-220
— imr. vakfiyesi 524
— vkf. rytl. (İskender, Mahmud, Süleyman) 218
Ergiro-kasrı ارکروقصری (Argiro-Kastro) 157, 447
Ertuğrul Bey (Slt. Osman babası) 162
Erzincanlû (*çlt.* mhr., *Fil.*, Mehmed-bey «Mihal oğl.») ارزنجانلو 133
— çft. (Mehmed-bey Mihal-oğl) 408
Esad Bey (bk. Karaca Bey «Dayı» oğl.)
Esendik اسندك (k., *Mal.*) 168
Esenlû اسنلو (*Mal.*) 269
— çft. (*Mal.*) 269
Eser اسر (k., *Tarhala*) 493
Eski-bedesten (*Edr.*) 212
Eski-c. (bk. C.— Atîk, *Edr.*)
Eski-değirmen (*Dim.*) 185
Eski-hisarlık (bk. Bosna-kâfiri, Loğ, *İst.* k.)
Eski-kp. (*Edr.*) 63
Eski-k. (bk. Bunak, *Mal.*)
Eski-k. «Eskice-k» (*Haskōy*) 276, 277
Eski-saray (*Edr.*) 69, 99-102, 401, 419
— — ham. mkt. (*Edr.*) 118, 119
— — mek. 118, 119
— — mh. 324

Eski-viran (Karabağ mh., *Çrm.*) 19 أسكي ويران

Eskice-Ereğli (k., *Çarla*) اسكيجه ارکلی 300, 311, 312

Eskice-pazar (k., *Y. Kız.*) 458

Eskici-mh. (*Edr.*) 51

Eskihisar-Zağra «Eski-Zağra» 10, 24, 27, 86, 112, 128, 130, 150, 188, 205, 209, 229, 230, 237, 338, 440, 468, 469, 497, 502

Eskiplos «Eskipolos» اسکی پولوس، اسکپلوس (k., *K. Kls.*) 303, 310

Eskişehir 525, 526

Eskos اسکوس (bk. Eşgoz, *Ist.*)

Eşgoz اشغوز (k., *İst.* Has. nh.) 302, 303

Eşno اشنو (dalyan mkt., *Serez*) 140, 141

Eşreflü (k., *Gel.*) 187 291

Etmekçi (k., *Edr.*) 200

Etmekçi-zd vkf.odl (*Edr.*) 59

Evliya Kasım Pş. (bk. Kasım Pş. Evliyâ)

Evliyalû اولیالو (k., *Y. Kız.*) 397

Evraniye (bk. *İvraneye, Arnavudlak*)

Evrencikler «Örencikler» (k., *Cuma-Çarşı*) اورنجکار 399

Evrenlü اورنلو (k., *Y. Kız.*) 396

Evrenlü اورانلو (k, *Vize*) 303, 307, 308

Evrenlüce (k., *Biga*) اورنلوجه 430

Evrenos 269

— çft. (*Tekd.* A. Mihal-çft.) 269,

— vkf. cm. (Rrahman, Mahmud)

Evrenos (Gazi) 69

Evrenos (nakîb) 220

Evrenos Bey 6, 23

— — evkf. 155, 271

Evrenos-hisarlığı (k., *Edr.* Küçük.-korucu) 364

Evresil اورسیل (nh., *Gel.*) 438, 439

Eymir-Ali (k., *Vize*) ایمیرعلی 208

Eymir b. Hasan (âm., Şumnulu) 104

Eymir-gazilü (k., Ada nh.) ایمیرغازیلو 69

Eymir v. Mehmed (âm.) 124

Eymirlü ایمیرلو (k., *Dim.*, Savcılar) 226-269 404, 443, 444

Eyne-Hızır-arığı (*Fil.*) 370

— — k. (*Fil.*) 397

Eyne-pazarı (bk. İnepazarı. *Tekd.*)

Eyne-pazarı «Inepazarı» اینه باراری (And.) 251

Eynebeğce اینه بکجه (k. *Fil.*) 491

Eynebeği b. Hacı Yahşi (yür. cm., *Ferecik*, Kışla-köyü) 389, 340

Eynebeği b. Hızır (Mehmed Bey adm., *Fil.*) 130

Eynebeği-mlk. (*Edr.*) 189

Eynebeği v. Yakub 257

Eynehanlû (k., *K.Kls.*) اینه خانلو 304

Eynehanlû (k., *Sil.*, lv.) 373

Eyneller اینللر (k., *Vize*) 208, 500

Eynesi اینه سی (k.. *Edr.*) 69, 364

Eytimur ایمور (k., *Mal.*) 168

Eyvan-zâv. (*Edr.*) 42

Eyvanlû (k., *İst.* Has. nh.) 362

Eyvanlû ایوانلی (k., *K. Kls.*) 239

Eyyub (semt, *İst.*) 36, 382, 396, 424, 441, 442, 490, 498. 502, 511

— zâv. (*İst.*) 170, 315-318

— evkf. 315-318

Eyyub Fakı ایوب فقی 162

Eyyub v. Yusuf (âm.) 117

Ezdin ازدین 152, 157

F

Fadlullah (bk. Fazlullah)

Fahreddin Acemî (mev,) 31

— — mh. (*Edr.*) 31, 48

Fahreddin Demirbaş 57

Fahreddin Fakı 162

Fahreddin, Muhiddin, (mev.) 351

— mh. (*Edr.*) 356

— zvce. Tuti Htn. 356

Fahri b. İbrahim (mev., *Edr.* kd.) 353

Fahrünnisâ (bk. Fazlullah Pş, trn.)

Fahrünnisâ (bk. Ishak Pş. kızı)
Fahrünnisâ (bk. Yahşi Fakih trn.)
Fâik Bey (ser-cebeci) 478
Fâik Paşa 44, 45, 74, 75, 140, 149, 405, 413
— — çft. (*Edr.*) 416
— — odl. (*Edr.*) 44
— — oğl. Mustafa Bey 416
— — tmr. 74
— — vkf. 45, 413
Fakı-deresi فقی دره‌سی (*Çöke* nh.) 497
Fâtih-C. ve imr. (*İst.*) Câmi-i Sultan-Mehmed, Câmi-i Cedid) 300-315
— — mh. (*İst.*) 490
Fâtih-dâr. vazifelileri 305
Fâtih-imr. vazifelileri 305
Fâtih-külliyesi (bk. Fatih-C. ve imr. *İst.*)
Fâtih Sulan Mehmed 13, 24, 30, 35. 54, 61, 75, 161, 183, 188, 189, 198, 201, 214, 224, 225, 229, 231, 233, 234, 241, 243, 246, 255, 256, 258, 259, 273, 274, 315, 319, 320, 324, 326, 379, 439
— — — dvr. 4, 15, 16, 20, 31, 33, 34, 36, 37, 40, 44-50, 58, 61, 65, 74, 79, 83, 149, 171, 175, 192' 195, 223, 224, 234, 241, 248, 261, 262, 267, 277, 278. 282, 283, 285, 286, 288, 289, 297 - 300, 317, 318, 321, 323, 324, 326, 328 - 335, 337-339, 341, 345, 348, 350, 351, 353, 354, 356, 386, 389, 391, 405, 417, 418, 424, 429, 528
— — — zvce. 119, 127-129
Fatma bt. Abdullah (Benefşe atîkası) 270
Fatma bt. Musâ 270
Fatma Hatun (Ayyas Pş. «Lala» zvce.) 99
Fatma Hatun (bk. Sofu Sultan, Bâyezid II. kızı)
Fatma Hatun (Zağnos Pş. zvce.) 283, 284
— — mllh. (*Bursa*) 233
— — vkf. 283, 284
Fatma Hatun bt. Sinan Bey 56
— msc. (*Edr.*) 56
Fatma Hatun bt. Tanrıvermiş Ağa 345
— — vkf. (*Edr.*) 345
Fatma Hatun-mlk. (*Edr.*) 203
Fatma Hatun-msc. (bk. Erenlû-çft. vkf.)
Fatma Sultan (bk. Hanzâde Slt., Hançerli, Şehz. Mahmud kızı)
Fazlı-vkf. odl. (*Edr.*) 59
Fazlullah Çelebi (Halîmi Çlb. imr. nzr.) 523
Fazlullah Çelebi b. Hamdullah Çlb. 452
Fazlullah Hurûfî 31
Fazlullah paşa »Fadlullah Pş., Feyzullah Pş.« (*Gebze*-kd., vezir) 40. 44, 45, 59, 228, 229. 273
— — mh. (*Edr.*) 40, 43, 44, 45, 59, 467
— — imr. (Dârüssiyâde, Seyyidler imr. *Edr.*) 59, 228, 229
— — odl. (*Edr.*) 44, 270
— — trn. Fahrünnisâ 229
— — vkf. 279
Fenar Alisi (Alâeddin, mev.) 451 فنارعلی‌سی
— — mlk. (*İst.*) 451
— — odl. (*İst.*) 490
Fenârî-zd. (bk Şemsi Çelebi b. Fenârî)
— — Ahmed Pş. 476
Fener (*Yenişehir*, Tesalya) 159
Ferahşad Hatun (bk. Ferruhşad Htn., Bâyezid II. zvce.)
Ferecik 10, 11, 72, 86, 112, 137, 138. 187, 297, 339, 340, 375, 378, 426
Ferhad (tev. ktb.) 477
Ferhad Ağa 413, 414
— — mlk. (*Simavna*) 413, 414
Ferhad Ağa (muhzır-başı) 451
Ferhad Bey (Ahmed Pş. «Hersek-zd.» kethudâsı) 476
Ferhad Bey vkf. odl. (*Edr.*) 59
Ferhad Paşa (Hümâ-Şâh Slt. zvc.) 431, 432, 499
Ferhad Şüca vkf. odl (*Edr.*) 41
Feridun Bey b. **Alâüddevle Bey** 523
— — tmr. kl. (*İpsala, Fil.*) 523
Ferruh Kethudâ b. Abdülhalim 503
Ferruhşad Hatun «Ferahşad Htun.» (Şhz. Mehmed annesi, Bâyezid II. zvce.) 379
Fethullah Şirvânî (derviş) 480
Feylesof-zd. Ahmed Çlb. (bk. Ahmed Bey Tütünsüz ?)
Feyzullah Çelebi (bk. Yahşi-Fakih trn.)
Feyzullah Paşa (bk. Fazlullah Pş.)

Fındık Fakih «—Dede» 36, 47
— — mh. (*Edr.*) 47. 189
Fındıklı (k., *Çrm.*) 19
Fidâke فیدا که (k., *Serez*) 140
Fikeli فکلی (*Edr.* nh.) 245, 304, 307, 363, 368, 455, 456
Filibe 10, 71, 75, 76, 84, 86, 126, 128, 137, 156, 157, 199, 205, 209, 241, 257-261, 315, 316, 328, 363, 370, 371, 388, 394, 397, 402, 408, 414, 416, 424, 433, 444, 447, 451, 455-457, 491, 492, 497, 500-503, 506, 518, 523, 525
— anbarı 130
— çlt. mkt. 125-128, 130, 131, 133
— kd. 129, 131, 502
— kp. 132
— mlv. 429
— sry. 125, 131, 132
— zmt. 126
Filibelü (Sinan Pş. çft., *Silivri*) 379
Firuz Ağa (Bâyezid «Yıldırım,» ümerâsı) 21, 52
— — C. (*Edr.*) 52
Firuz Ağa (Murad II. dvr. sry. ağası) 49, 51, 52, 60, 122, 270, 278, 324
— — mh. (*Edr.*) 49, 51, 52, 60, 122, 270, 278, 324
— — mllh. (*Edr.*) 509
— — msc. (*Edr.*) 270, 460
— — zvce. Mihrinigâr (bk. Zen-i Firuz Ağa)
Firuz Bey (dârüssaâde-ağası) 479
Firuz Bey (*Sil.* muhâfızı, XV. asır) 62
Firuz bt. Abdullah-vkf. (*Edr.*) 345
Firuz Paşa (bk. Hadım Firuz, Bâyezid II. dvr.)
Florina (*Lv.*) 8-10, 390
Foça (ksb., *Mastar*) 451 فوچه
Foksanbo فوقسونبو (dalyan mkt. *Serez*) 140
Furuncuk (k., *Dim.*) 329, 330

G

Galata 136, 137, 301, 314, 396, 424, 428, 432, 434, 435, 458, 488, 490, 510, 511, 525
— frenkleri 302, 303, 314
— hamamları (Fâtih kül. vkf.) 302
Galatalı Petravri 88 غلطه‌لی پترآوری
Gâvurni کاورنی (Rum eyl. nh.) 409
Gaydarohori غیدروحوری (k., *Dim.*, Gidrohori) 283, 284
Gazaz Sâlih-mh. (*Edr.*) 42
Gazi b. Sevinç غازی بن سوینج (mev., *Trabzon* kd.) 452
Gazi-debbâğ-odl. (*Edr.*) 58
Gazi Hoca (bk. Ramazan Ho.)
Gazi Hüdavendigâr (bk. Murad I.)
Gazi Mihal Bey (bk. Mihal Bey, Gazi)
Gazi Şah Melek (bk. Şah Melek Pş.)
Gazi Turhan Bey (bk. Turhan Bey, Gazi)
Gâziler (k., *Aydos*) 406 غازیلر
Gaziler (k., *Çrm.*) 78
Gebze کبزه 515, 525
— de Mustafa Pş. «Çoban, Gazi» imr. 515, 525, 526
Gedehor کده‌خور (bk. Kedeğre, Rum eyl. k., Vezir-köprü)
Gedelci کدلجی (bk. Mihal b. Dimitri)
Gedelci (bk. Görüncî ktb.)
Gedik Ahmed Pş. (bk. Ahmed Pş. «*Gedük*»)
Gelibolu 6, 14, 107, 112-114, 157, 162, 165, 167, 169, 171, 173, 187, 191-193, 198, 223, 224, 231-233, 236, 237, 240, 248-252, 281, 283-286, 288, 290, 291, 293, 295, 297, 298, 325, 327, 338, 380, 381, 384, 385 391, 419-421, 430, 438-440, 450, 454, 455, 457, 458, 523, 527
— kd. 167, 192, 193, 491
— lv. 391, 482
— mlv. 73, 482
— yeniçe ri-ağalığı 482

Gelincik (çlt. nhr., *Fil.*) 134 كلنجك
Gelincik-pazarı كلنجك بازاری (*Bursa*) 239
Gelincik-pazarı (*Sel.*) 446
Geredelü (k., *Edr.*) 86, 245, 246 كرەدەلو
Geredelü «Büyük —» (k., *K.Kls.*) 303, 310
Germe-kapı-caddesi (*Edr.*) 210, 212
Germeyan كرميان 29 Veled-i—imr.(Kütahya) 481
Germeyanlü كرميانلو (Çrm. k.) 19
Gevher Bula-mlk. (*Edr.*) كوهربولە 325
Gevher Han Slt. bt. Slt. Selim (Piyâle Pş. zvce.) 501, 502
— — mlk. (*Erg.*) 501, 502
— — kızları Ayşe, Fatma
Gevher Melik Sultan (bk. Cem Sultan kızı)
Geyve كاوه 162
— Akhisarı (Karagöz) 162
Gırlova غيرلوه (k., *Filibe*, İbrahim-bey) 370
Gidroheri (bk Gaydarohri)
Göbekli كوبكلى (k., *Fil.*) 501
Göbekiü (k., *Mal.*) كوبكلو 168
Göbel «Göbül» كوبل، كوبللو (k., *Yanbolu*) 327, 373
— lü yaylası 327
Göbellü-suyu (*Sel.*) اب كوبللو 446
Göbül, Göbüllü (bk, Göbel, Göbellü)
Göç-beği كوچبكى (k., *Erg.* Malkoç) 218, 219
Göç-beği «Yürük- Büyük- يوروك كوچبكى (k., *Edr.*, Bürçekler) 364, 396
Göde Ahmed (bk. Ahmed Mirza b. Uğurlu Mirza)
Gödiler كوديلر (k., *Çrm.*) 19
Gök-dere كوك دره (*Gel.*) 438
Gök-Hasan (k., *İpsala*) 454, 455
Gök-taş (k., *Yanbolu*) 327
Gök-viran كوك ويران (mzr., *Dim.*) 267, 268
Gökçe Hamza 44
— — k. (*Fil.*) 414
— — vkf. 414
Göl (bk. İnegöl) كول
Gölcük köyü-viranı (*Gäm.*) 208
Gönc «-çft. Gönclü» كونج، كونجلو (k. *Vize*) 303, 308
Göncü-zd. كونجى زاده (Kastamonu vâizı) 480
Gönen كونان (And.) 251
Gönülsüz كوكلسز (çlt. nhr., *Fil.*) 134
Gönülsüz-bey odl. (*İst.*) كوكلسزبك 395
Gördös كوردوس 99, 100, 153
Görgili كورگيلى (*Çrm.* Karabağ mh.) 19
Görice كوريجه 157, 426-428
Görüncî Kâtip (*Edr.*, Harc-ı Hassa ktb.) Gedelci كرنجى كاتب 99, 103
Göynüklü-mzr. (*Dim.*) 318
Gözleve (ksb.) كوزلوه 383
Gozsüz-doğan كوزسوزطوغان (k. *Mal.*) 259
— — da Şehâbeddin Pş. muafları 259
Gûr كور (ksb. *Makedonya*) 157
Güğümlü-nhr. (*E. Zağ.*) كوكلو 150
Gülbahar bt. Abdullah, Ayşe Htn. azd. vkf. (*Edr.*) 461
Gülbahar Hatun bt. Abdullah (Bâyezid II. vâlidesi) كلبهار خاتون بنت عبدالله 320, 321, 357, 379
Gülbahar Hatun bt. Abdüssamed (Yavuz Sultan Selim vâlidesi) 46
— — mh., mse. (*Edr.*) 46
Gülbahar mh. (V. Veliyyüddin mh., *Edr.*)
Güllü Hatun (Yahşi Fakih trn.) 175
Gülmez Halil كولمز خليل (k., *Y. Kız.*, Karayiğit) 431, 432
Gülmüş كولمش (çlt. nhr., *Fil.*) 133
Gülşâh كلشاه (çlt. nhr., *Fil.*) 133
Gülşâh bt. Abdullah (Tatar Ali azd.) vkf (*Edr.*) 345
Gülşah Hatun كلشاه خاتون (şhz. Mustafa vâlidesi, Fâtih zvce.) 319
— — vkf. 319, 320

Gülşehri كلشهرى (bk. Kızıl Deıü oğl.)
Gülşene bt. Abdullah vkf. (*Edr.*) كلشنه 346
Gümlü Bey كومللو اوغلو، كوملو بك 229, 230
— — oğlr. Saltuk Bey. Iskender Bey 229
— oğl. mh,, msc., odl. (*Edr.*) 51,230
— vkf. 229, 230
— zâv. (*Kosova*) 230
Gümülcine 10-12, 85. 112-114, 136, 145, 151, 157, 205, 207-209, 336, 337, 359, 363, 374, 375
Gümüş كش (bk. Yanikos)
Gümüş-Pazarı-mâdeni معدن كومش پازارى (Gümüş Hacıköy) 452
Gün-gören (*Dim.*) 185
Gündüzler (k., *Keşan*) كدوزلر 392, 393
— yür., Yeğci eml. 393
Gündüzlü-mzr. (*Çine* kz.) كوندزلو 425
Güneş Hatun (bk. *Aslıpaşa* Htn. vâlidesi).
Gürâmî (mev., *Malla*) 75 حضرت مولانا كورانى
— C. (İst.) 490, 494
— mh. (İst.) 490
— tmr. 74
Gürânî (mev., İbrâhim Çlb. babası) 292,293
Gürgen-ulağı (*Dim.*) 184
Güveyi Sinan Pş. (bk. *Sinan Pş.*, Güveyi)
Güzelce Hasan Bey (bk. Hasan Bey, Güzelce)
Güzelhisar كوزلحصار (*Aydın*) 440

H

Habib b. H. Ali (*Edr.* nb.) 461
Habibce (k., *Çrm.*) 15,19
Habibce-«Sâlih»-Çft. (*Vize* lv.) 308
Hâbiller هابيلر (k., *Edir*) 412
Hâce Hüsnâ bt. Veli vkf. (*Edr*) 495
Hacı (Fâtih dâr. tbb.) 305
Hacı-Abdul (k., *İst.* Has mh., Haraccı) 302
Hacı Abdullah (Lebbad) 270, 271
— — mh. (*Edr.*) 350
— — msc, (*Edr.*) 270, 271
Hacı Ahmed 187
— k. (Asarbey-viranı, *Mal.*) 187
— — oğl. Mehmed 187
— — vkf. adml. 187
Hacı Ahmed Bey b. Abdullah (Kemal Pş. azd.) 524
Hacı Ahmed b. Ayas (Sarılı Ahmed) 461
— — krd. Kasım Fakih 461
— — mllh. (*Edr.*). 461
Hacı Ahmed b. Bâyezid (mktc.) 131
Hacı Ahmed b. Hızır (*Edr.* kd.) 270, 280
Hacı Ahmed b. Ismâil (Kasap Hacı) 346
Hacı Ahmed b. Mehmed 320
Hacı Ahmed b. Şamlı H. Mehmed (sarraf) 271
— — mh., msc. (*Edr.*) 57, 271
Hacı Ahmed Karaman (tmrl.) 81
Hacı Alâeddin msc. mh. (*Edr.*) 59
Hacı Alemeddin
— — kervansarayı (*Edr.*) 254
— — mh. (*Edr.*) 274
Hacı Ali (Şehâbeddin Pş. azd.) 261
Hacı Ali b. Mehmed 123
Hacı Ali b. Seydi (sarraf) 461
— — mllh. vkf. (*Edr.*) 461, 462
Hacı Ana İznikî حاجى انا ازنيقى 480
Hacı Aydın vkf. (*Edr.*) 200
Hacı-Bahşâyiş (*İst.* mh.) 383
Hacı Bâyezid-mh. (*Edr.*) 60
Hacı Bayram (Slt., Veli) 36, 47, 355
— — zâv. (*Edr.*) 47
Hacı Bayram (gbr. nb.) 117,119,120, 123
Hacı-Bedir-mzr (*Samakov*, Pîr-Budak) 501
Hacı Bedreddin Mahmud b. Kulağuz (Hacı Melek) 53, 55, 271, 272, 346
— — mh. (*Edr.*, Aya-Nikola, Köhne-kd.) 53, 59, 271, 272, 347, 348
— — odl. (*Edr.*) 55
— — vkf. 346, 347
Hacı Bey (E. sry., *Edr.* mek. şâkird gönderen) 118, 119
— — vkf. odl. (*Edr.*) 39
Hacı b. Emin 172, 173
Hacı b. Habib (mktc.) 131, 132

Hacı Bülbül b. Abdullah vkf. (*Edr.*) 495
Hacı Dânişmend (bk. Hacı Fakih)
Hacı Doğan (bk. Doğan Ağa, Hacı) 189
Hacı Doğan b. Abdullah vkf. (İsâ Bey azd., *Edr.*) 462
Hacı Doğan-k. (*Edr.*) 188
Hacı Fakih «Hacı Dânişmend» 175
Hacı-Fakih (k., *Şil.* lv.) 373
Hacı Ferruh «Kiremidci» odl. (*Edr.*) 37
Hacı Firuz (müt., Ayşe Htn. vkf.) 321
Hacı Halil "Attar„ mh. (*Edr.*) 57, 58, 60, 228, 347, 350, 462
— — evleri (*Edr.*) 509
— — msc. 61
Hacı Halil b. Abdullah vkf. (*Edr.*) 346
Hacı Hallâç "Cülâh Hacı„ mh. (bk. Ho Bâli mh., *Edr.*)
Hacı Hamza (imm.) 172
Hacı Hamza (*Üsküfçü*) 51
— — mh. (*Edr.*) 51
Hacı Hamza b. Abdullah vkf. (sarraf, *Edr.*) 462
Hacı Hamza v. Karaca (bezzâz) 284, 285, 338
— — oğl., Sâdülmelik Çlb. 338
— — msc. (*Gel.*) 284
Hacı-Hasan (k., *Fil.*) 518
Hacı-Hasan Ağa vkf. 62, 280
Hacı Hasan-zd. (Mehmed b. Mustafa b. H. Hasan, kzk.) 361, 362, 382, 383, 387, 423, 434, 442, 450, 468, 476
Hacı Hatun bt. H. Ali 272
Hacı Hayreddin b. H. İvaz «attar» vkf. (*Edr.*) 462
Hacı Hayreddin b. Kara-terzi 289
— — kızları Nefise, Hafise 289
— — vkf. 289
Hacı Hayreddin-mh. (*Edr.*) 273, 345, 466
Hacı Hızır b. Ahmed «dehbâğ» vkf. (*Edr.*) 346
Hacı Hızır b. Emir 172, 173
Hacı Himmet odl. (*Edr.*) 54
Hacı Hoşkadem-mh. (*Edr.*) 41, 42, 66
Hacı Hüsâm (âm.) 156
Hacı Hüseyin Siruzî (âm.) 152
Hacı Hüseyin zâv vkf. (debbâğ, *Edr.*) 347
Hacı İbrâhim (âm.) 108
Hacı İbrâhim (Kethudâ) 172
Hacı İbrahim (müt., *Gel.*) 285
Hacı İbrahim b. Abdullah vkf. (İshak Çlb. azd., *Edr.*) 462, 463
Hacı İbrahim b. Abdullah Çavuş Bey vkf. (*Edr.*) 462
Hacı Ibrahim b. Mahmud (âm.) 101
Hacı İbrahim Pş. (bk. İbrahim Pş. b. Hay reddin Pş.)
Hacı İbri حاجی ابری 172, 173, 289
— — mlk. 172, 173
Hacı İl Bey 6
Hacı Ilyas (bk. Nureddin Fakih oğl.)
Hacı-İlyas (k., *Mal.*, *Keşan*) 162, 170, 171, 317
Hacı Ilyas (müt., Ayşe Htn. vkf. 321
Hacı İlyas b. H. Hamza 96, 97
Hacı İlyas Çelebi 249, 250
Hacı İsâ (mev., Dim. kd. XVI. asır) 508
Hacı İshak vkf. odl. (*Edr.*) 40
Hacı İslâm 135
Hacı Islâm Bey 54
— — mh. (*Edr.*, msc. v. H. İslâm) 53, 54, 61
Hacı İsmâil (âm.) 141
Hacı Ivaz «Mağnisavî» 280
— — mlk. (*Edr.*) 280
Hacı Ivay Paşa «b. Hüseyin الحاج عوض بن حسين 28, 99, 121
— — — kapısı (*Edr.*) 121
— — mh. (*Edr.*, Rüstem-Çlb.) 28, 37
— — odl. (*Edr.*) 37
— — — sry. (*Edr.*) سرای حاجی عوض پاشا 99, 100, 119, 265
— — — krd. Çirağ Bey 29
Hacı Karaca «sarraf» vkf. (*Edr.*, Karaca Hacı) 59, 347, 419
— — — mh. (*Edr.*) 347
Hacı Karagöz (müt., Eski-C.) 197
— — mlk. (*Edr.*) 274
Hacı Kasım (vezzân) 477
— — vkf. odl. (*Edr.*) 38, 59
Hacı Kemal (bk. Devlet Bey, Garb vly. beyi adm.)
Hacı Kemal «bezzâz» mlk. (*Edr.*) 279, 495

Hacı Kemâleddin İsmail Bey b. Abdullah 327
Hacı-köyü (bk. Asarbeyi-viranı. H. Ahmed.-k., *Mal.*)
Hacı-k. (*Dim.*, Çeltükçi) 448
Hacı-k. (*Edr.*, İshak-Fakih) 190, 316, 316
Hacı-k. (*Fil.*) 328
Hacı-kulağuz- mh. (*Edr.*) 57.66
Hacı-Kurd-mh. (*Serez*) 143
Hacı-Kurd (imm.)
— — mlk. (*Edr.*) 202, 203
Hacı Mehmed 477
Hacı Mehmed (mim.) 131
Hâcı Mehmed (*zenger*) 99
Hacı Mehmed b. Hacı Safâ (bk. H. Safâ oğl.)
Hacı Mehmed b. Hüseyince 285
— — msc. (*Gel.*) 285
Hacı Mehmed b. Mahmud vkf. (*Edr.*) 347
Hacı Melek (bk. H. Bedreddin Mahmud b. Kulağuz) 346
Hacı Menteşe ykf. odl. (*Edr.*) 54
Hacı Mercimek mh. (*Edr.*) 54
Hacı Minnet b. Abdülkerim vkf. (*Edr.*) 347
Hacı Muhiddin (müt,, Saruca Pş. vkf.) 251
Hacı Muhiddin b. Nureddin ykf. (*Gel.*) 298
Hacı Murad (*Kefil*) 115
— — **oğl. Ramazan** 115
Hacı Murad (*müt.*) 233
Hacı Murad-arığı (*Edr.*) 245, 246
Hacı Murad b. H. Halil vkf. (*Edr.*, debbâğ) 463
Hacı-Musâ (k., *Dim*) 414, 415
Hacı Musâ Çelebi b. Ho. Devletşâh «Hoca Musâ» 464, 465
Hacı Muslihiddin (*âm.*) 123
Hacı Muhiddin (*diyetdar*) 478
Hacı Muhiddin b. H. Dursun 135, 152
Hacı Muslihiddin b. Halil (*semmân*) 272
Hacı Mustafa 285
— — msc. (*Gel.*) 285
Hacı Mustafa Karamânî 253
Hacı Mustafa b. Rum. Halil vkf. (*Edr.*) 463
— — odl. (*Edr.*) 38
Hacı Mustafa vkf. (*Edr.*) 495
Hacı Mürsel 171
Hacı Nasuh 47
Hacı-Nasuh (bk. Bayram-beği, *Fil.* k.)
Hacı Nasuh (reis) 191
Hacı Osman «Konduk Osman»
— mh. (*Edr.*) 45
Hacı Ömer b. Osman vkf. (*Edr.*) 348
Hacı Ömer «Ho. Ömer» mh. (*Edr.*) 40, 340
— — bahçeşi (*Edr.*) 340
— — vkf. 349
Hacı-Ramazan (çlt. nhr., *Fil.*) 133
Hacı Receb vkf. (*Edr.*) 280
Hacı Resul b. Ahmed vkf. (*Edr.*) 463
Hacı Resul-mh. (*Çorlu*) 428
Hacı Safâ
— — mh. (*Edr.*) 52
— — oğl. H. Mehmed vkf. 347
— — oğl. H. Muhiddin 347
Hacı Saferşâh (bk. Seferşah)
Nacı Sarraf-mh. (bk. H. Karaca Sarraf mh., Edr.)
Hacı Saruca 352
Hacı Sinan b. Ilyas «Pabuccu Sinan» (müt.) 283
Hacı Sinan b. Mahmud (Silâhdar) 129, 143, 144
Hacı Sinan Karamânî 157
Hacı Sinan vkf. odl. (*Edr*) 54, 61
Hacı Sungur (k., *Hyb.*) 488
Hacı Süleyman (silâhdar) 220
Hacı Süleyman vkf, odl. (*Edr.*) 40, 280
Hacı Şahan (bk. Şahan b. Hoşkadem)
Hacı Şâdi vkf. odl. (*Edr.*) 40
Hacı Şehâbeddin b. Abdullah (bk. Şehabeddin Pş., Hadım)
Hacı Şehâbeddin b. Abdullah (bk. Yancıkcı Şâhin, Hasan Pş. azd.)
Hacı Şeyh-yeri (*Haskōy*) حاجی شیخ یری 276
Hacı Şirmerd b. Abdullah (Halil Pş. azd.) 327
Hacı Şirmerd b. Abdullah vkf. (*Edr.*) 495
Hacı Şirmerd-mllh. vkf. (*Edr.*) 199, 463
Hacı-Timurhan «Timurhanlu» (k., *Üsküdar* nh.) حاجی تیمورخان 80, 365

Hacı Timurtaş b. Abdullah «meccâr» vkf. (*Edr.*) 463
Hacı-Umur (k., *Edr.*) 363
Hacı Umur Bey (bk. Umur Bey b. Saruca Pş.)
Hacı Üveys (çlt. mktc.) 134
Hacı Veli (müt., *Edr.*) 340
Hacı viranı-deresi (*Dim.*) 184
Hacı Yahşi b. Ahmed (debbağ) 272, 273
— — azd. Emin 273
— — zvce. Fatma 273
Hacı Yakub (Ahî Şy. oğl.) 162
Hacı-Yakub (k., *E. Zağ.*) 229
Hacı Yakub (müt., Ayşe Htn. vkf.) 321
Hacı Yakub b. Abdullah 453
Hacı Yavaş b. Hamza vkf. (*Edr.*) 495
Hacı-yiğit (k., *Fil.*) 371
Hacı-Yunus (*Ist.*, mh.) 383
Hacı Yusuf (dftd.) 50
— — vkf. (*Edr.*) 464
Hacı Yusuf b. Abdullah. (hallâç Musâ azd.) 133
Hacılar (k., *Edr.*) 436
Hacılar-mzr. (*Vize*) 208
Hadidî (mev., kd.) 340
Hadika (k., Mostar) 451
Hadım Ayas Bey «Pş.» 318
— — adml. Hamza, Mustafa 318
Hadım Balaban 45, 231
— — adml. H. Hızır, İskender 23
— — mh. (*Edr.*) 45
— — msc. vkf. 231
Hadım Firuz «Firuz Pş.» (Bâyezid II. dvr. Hazinedar-başı) 52
— — C. (*Edr.*) 52
— — mh. (*Edr.* Hristos) 52
Hadım İbrahim Pş. (bk. İbrahim Pş., vezir, Hadım)
Hadım Musâ 286
Hadım Şehâbeddin Pş. (bk. Şehabeddin Pş. Hadım, Kula Şahin)
Hadım Timurtaş «Tavaşi-» 42, 356
— — mh. (*Edr.*) 42, 103, 274, 345, 348, 356, 462
— — odl. (*Edr.*) 42, 462
Hâfız Ahmed 285, 286
— — adml. Yahya, Eynebeği 286
— — vkf. (*Mal.*) 285, 286
Hâfız Ahmed Fakih 36
— — mh. (*Edr.*) 64
Hâfızüddin Mehmed b. Mehmed Kürdî 42
Hafsa (ksb.) حفصه 512
Haleb 510
Haleb (k. *Kavala*) 378
Halife-med. vkf. (*Amasya*) 320
Halife Şeyh 194, 195
Halife-viranı-mzr. (*Sel.*) 222
Halil (bk. Cebel nh., *Dim.*)
Halil (doğancı, tmrl.) 82
Halil (*Edr.* kd.) 95
Halil (*Edr.* mkt. nzr.) 83
Halil b. Mahmud (mev., *Edr.* kd.) 462, 463
Halil b. Mustafa 414
— krd. Mustafa 414
Halil Bey 415, 416
— — mlk. (*Edr.*) 415, 416
— — oğl. Davud Bey 415
— — trn. Hasan Bey 415, 416
Halil Bey (Ramazan oğl., Adana mîri) 484
Halil Bey (serbevvâbîn) 414, 415
— — mlk. (*Dim.*) 414, 415
— — zâv. (*Köseendil*) 415
Halil Bey (*Subaşı*) 327
— — oğl. Koçi Bey 327
Halil Bey-defteri (Fâtih dvr.) 386
Halil Çelebi (bk. Kemal Pş, oğl.)
Halil Derviş 25
Halil-eşince خليل اشنجه (k., *Mal.*) 168
Halil-Fakih-mzr. (Havâss-ı Mahmud Pş.) 317
Halil-Hayyat «Terzi-Halil» (k., *Edr.*) 204, 209
Halil-oğlu (k., *Güm.*) 376
Halil Paşa (Çandarlı-zd) 43, 74, 75, 147, 149, 256, 340, 417, 467
— — hanı (kervansarayı, *Edr.*) 43, 117, 235, 236, 274,
— — hss. 144
— — oğl (bk. İbrahim Pş., Çandarlı)
— — oğl. Mehmed Çelebi msc. (*Edr.*) 467
— — oğl. Süleyman Çelebi 100
— — trn. Mehmed Çelebi 100

— — trn. Selçuk Htn. bt. Mehmed Çlb. 467
Halil v. Ilyas Fakih 277
— — krd. Sinan Fakih 277
Halimî Çelebi (Yavuz Slt. Selim Ho.) 489, 523
— — mlk. (*Dim.*) 489
— — îmâreti 523
Halka-pınar (k., *Fil.*) 205 خلقه پیکار
Hallaç Hacı Abdi vkf. (*Edr.*) 464
Hallaç-Murad (k., *Dim.*) 318, 330
Halleçlar (*Gel.*) 293
Hamid (lv., Hamid-Ili) 493
— piyâdeleri mlv. 483
Hamid Bey (hazine ktb.) 477
Hamid Bey msc., mh. (bk. Abdülhamid c., mh., *Edr.*)
Hamid b. Efdal (el-Hüseynî) 339
Hamid Çlb. (bk. Abdülhamid, Hamid Bey, müt.)
Hamid Kayseri (*Şy.*) 74
Hamidüddin (bk. Lârî, Abdülhamid)
Hamidlü (k., *Erg.*) 218. 219
Hamidlâ (k., *Fil.*) 497
Hamidlü (k., *Y. Kar.*) 374
Hamza (A. Şy. oğl.) 162, 188
Hamza (cb., *Çrm.*) 215
Hamza (cb., *K. Klo.*) 303, 304
Hamza (Çrm. miralayı) 80
Hamza (Doğancı, tmrl.) 80
Hamza (Fâtih türbedarı) 304, 306
Hamza (Hubyar azd.) 97
Hamza (kâğıtger) 479
Hamza (Niğbolulu) 100
Hamza (Sule Bey-oğl.) 25
Hamza (ulûfeci, mutemed) 99
Hamza (Yağcı H. Mukbil gulâmı) 151
Hamza (yeniçeri) 81, 116
Hamza Bâli (tmrl., *Çrm.*) 75
Hamza v. Abdullah (sarraf İsmâil azd.) 108
Hamza-Beğlü (k., *Edr.*) 396
Hamza Bey (bk. İbrahim Pş, «Çandarlı-zd.» krd.)
Hamza Bey (voynuklar mlv.) 81
Hamza Bey b. Ahmed Bey (ümerâdnn) 46
Hamza Bey Şarabî (bk. Şarabdar Hamza Bey)
— — zâv. (bk. Ş. Hamza Bey-zâv.)
Hamza b. Abacı Mehmed vkf. (*Edr.*)348
Hamza b. Abdullah (bozahâne mktc.) 96
Hamza b. Abdullah (çlt, mktc., *Drama*) 88, 134
Hâmza b, Ali (âm.) 108, 109
Hamza b. Ali (And. dftd.) 362
Hamza b. Ali (gbr. mîri) 150
Hamza b. Gazi vkf. (*Edr.*) 348
Hamza b. Mehmed Siruzî 136
Hamza b. Yusuf (mev. *İst.* kd.) 437
Hamza Kilârî 163, 305
Hamza-küseç «Köse-Hamzalı» (k., *Edr.*) 248, 251
Hamza Saru-Kürz (mev.) 525
Hamza Silâhdar (mâlûl, Fâtih imr.) 305
Hamza Sipâh (bozahâne mkt.) 96
Hamza Sipâh (k., *Erg.*) 497
Hamza Sipâh v. İlyas 117
Hamza Topal (âm.) 97, 120
Hamza v. Abdullah (âm.) 116
Hamza v. Hoş-kadem (tmrl.) 79
Hamza v. Kurt (k., *Dim.*) 82
Hamza v. Mehmed (gurabâ) 81
Hamza v. Muhammedî (tmrl.) 406
Hamza v. Tanrıvermiş 99
Hancı zd. mh. (*İst.*) 490
Hançerli Sultan (bk. Hanzâde Fatma Slt. Şhz. Mahmud kızı)
Hând Hatun bt. Ahmed Bey (bk. Dâye Hatun - Ümmi Gülsüm Htn., Fâtih'in süt-annesi) خاندخاتون
Handuka (k., *Serez*) خندوقه 251
Hanım Hatun «Sultan, Sultan-zd.» (Yavuz Slt. Selim kızı, Mustafa Pş. «Çoban, Gazi» zvce.) 515, 517, 525
— — mlk. (Karabağ, *Çrm.*) 515, 925
— — kızı Hanım Hatun bt. Mustafa Pş. (Tev. Abdülkerim zvc.) 518
— — vkf. kl. (Üsküp) 517, 518
Hanım Hatun bt Mustafa Pş. (tev. Abdülkerim Bey zvce.) 518
— — vkf. (*Edr.*) 518
Hânî Hatun (Şhz. Mustafa «Fâtih» kızı) 379, 380
Hanyâde bt. Aydın Bey 212
Hanzâde Hatun (bk. Selçuk Htn «Çelebi Slt. Mehmed» trn.)

Hanzâde Sultan «Fatma Slt., Hançerli Slt.» (Şhz. Mahmud «Bâyezid II.» kızı) 69, 70, 381, 382, 524
— — krd. **Mehmed Bey** 524
Haraç-köy (*Edr.*) 69
Haraççı (bk. H. - Abdul, k. *İst.* Has nh.)
Haraççı Hamza (bk. Harrâcî Hamza)
Harala (*Mal.* nh.) خرله، خرالله 128, 217, 233, 237, 324, 325
Harem-ağılı (*Mihaliç*) 337
Harmanlı (k., *Çrm.* İv.) 394 خرمنلی
Harmil «Hormil» (k., *Niğbolu*) خرمیل 177
Harracı Hamza «Haraççı» 286
— — msc. (*Edr.*) 286
Harrâç Yusuf b. Abdullah vkf. (*Edr.*) 348
Harşe «Hrişne?» (*Sel.*) خرشه 152
Has Ahmed Bey 231-234
— — oğl. Mustafa Çlb. 233
— — rytl. ve azdl. 233 234
— — trn. Emine Htn. 233
— — zâv. (*Gel.*) 231
Has-beğli (k., (*Çrm.*) 525
Has-boğa خاص بوغا (k., *Vize*) 303, 307, 303
Has-furun (semt, *Edr.*) 32
Has Murad Paşa «Şehid M. Pş.» 62, 79, 335-337
— — berâtı 79
— — mh. (*Edr.*) 52, 62, 465, 467
— — vkf. imr. (*Edr.*) 335-337
Has-nh., (*İst.*) 302
— — de Fâtih kül. evkf. kl. 302
Has-obası خاص اویاسی (k., *Çrm.*) 19
Hasan (bk. Yahya Pş. oğl.)
Hasan (cb. K. *Kls.*) 303
Hasan (imm.) 172
Hasan (müt., H. Bedreddin vkf.) 272
Hasan (nb., *Edr.* kd.) 110
Hasan (tahrir ktb.) 365
Hasan-ağa (arpalık mut.) 82
Hasan-ağa (k., *Edr.*, Hızır-ağa Koyunluca-Musâ) 415. 416
Hasan Bevvâb 166
Hasan Bey (bk. Ayas Pş. oğl.) 99
Hasan Bey (bk Halil Bey trn.)
Hasan Bey (bk. Hasan Pş., Rml. Byb.)
Hasan Bey (bk. İsfendiyar-oğlr.)
Hasan Bey (bk. Mehmed Pş. «Koca, Hoca» tın.)
Hasan Bey (*Güzelce*) 416, 475
— — c. (*Hyb*) 416
— — vkf. (*Dim.*) 416
— — zvce. (Bâyezid II. kızı) 416
Hasan Bey (ser-ulûfeci) 80
Hasan Bey (*Tarsus* mlv.) 430
Hasan Bey (*Vidin* mlv.) 481
Hasan Bey b. Abdullah (Sinan Pş. «Güveyi» kethüdası) 385
— — zvce. Hümâ Htn. 385
Hasan Bey b. Abdülmümin (müt., Sokollu evkf.) 515
Hasan Bey-değirmeni (Meriç üzerinde) 245
Hasan b. Ali (Gördös zm) 99
Hasan b. Atmaca 142
Hasan b. Emir Ali (bk. Hasan-Pş.)
Hasan b. Mehmed (mev.) 435
Hasan b. Mustafa (âm.) 104
Hasan b. Nâib Hamza (Dramalı) 134, 135
Hasan b. Osman 453
Hasan b. Yusuf (âm.) 139, 140
Hasan Çelebi. (bk. Hasan Pş., Amasyalı Hilfet-zd.)
Hasan Fakih 170
Hasan-Fakih-çft. (*Edr.*) 406, 407
Hasan Kethüdâ 438
Hasan Paşa «Hasan b. Emir Ali» (Ahmed Bey Çlb. zd., Amasyalı Hilfet-zd.) 32, 33, 39, 41, 257
— — mh. (*Edr.*) 32, 61
— — msc., odl., vkf. (*Edr.*) 32, 61, 232
Hasan Paşa (bk. Çakırcı Hasan Pş.)
Hasan Paşa (bk. Karaca Bey «Dayı» oğl.)
Hasan Paşa (*Rml. Byb.*) 92, 93, 95, 103, 106, 132, 476, 478, 525
Hasan-pş-bahçesi (*İst.*) 490
Hasan Trabzonî (Yeniçeri) 220
Hasanlû (k., *Bafra*) 399
Haseki Sultan (Hurrem Sultan) 510
Hasköy (bk. Kasım v. Sofu-k., *Mal.*)
Hasköy (bk. Pürlüke, *Y. Kız.*)

Hasköy (Havass-ı Mahmud Pş., nh.) 14, 16, 18, 79, 84, 209, 262-264, 276, 315 317
Hasköy (*İst.*) 490
Hasköy (k., *Edr.*, Aslihan) 364
Hasköy-Uzanca-ova 209
Hatablû «**Hatiblü**» (k., *Kocaeli*) خطبلو 494
Hatablû «**Hatiblü**» (k., *Erg.*) 341
Hatice bt. Câfer vkf. (*Edr.*) 464
Hatice bt. H. Ahmed vkf. (*Edr.*) 348
Hatice bt. Tanrıvermiş 273
Hatice Hatun (bk. Selçuk Htn. «Çelebi Slt. Mehmed» kızı)
Hatice Hatun (bk. Şâh Hûbân Htn., İbrahim Pş.-Hundi Htn. kızı)
Hatice Hatun (şerife, Cüneyd Fakih vkf.) 267
Hatice Hatun bt. İsmail vkf. (*Edr.*) 348
Hatice Hatun vkf. (*Edr.*, Ho. Hamza-mescidi) 287
Hatice Sultan-sry.-sokağı (*Edr.*) 231
Hatip (k., *Edr.*, Kara-Hacı) 69, 70
Hatun Bula (bk. Erbuz Ata trn.) خاتون بولا
Hatun-İli (nh., *Vize*) 518
Hatun-k. (bk. Vulgarohori, *Dim.*)
Hatuniye-C. (bk. Sittî Htn.-C., *Edr.*)
Hâtuniye-türbesi (*İst.*, Fâtih, kül.) 306
Havaroş (bk. Çavaroz-k., *Edr.*)
Havass-ı Mahmud Pş. (bk. *Hasköy*)
Havle (k., And., Gönen cvr.) حوله 251
Hayâlî Bey (bk. Vizeli Çlb oğl.)
Haydar Bey (ser-silâhdar) 478
Haydar b. Abdullah (müt., Lûtfi Pş. vkf.) 506
Haydar b. Yahyâ Fakih 109
Haydar Paşa (vezir, XVI. asır) 501
Haydarlû (bk. Kalaycı-k., *Mal.*)
Hayrebolu 112, 173, 205. 207, 208, 217, 300, 303, 314, 321, 383, 416, 443, 488. 491
Hayreddin (bcd.) 142
Hayreddin (cb.) 306
Hayreddin (ktb., Fâtih kül,, XV. asır) 302, 307
Hayreddin (emn., harc-ı hassa) 117
Hayreddin (emn., İstabl-ı âmire) 131
Hayreddin (Hoca, mev., Fâtih'in hocası) 61, 76, 326
— hss. 76
— imr. vkf. (*İst*) 326
— mh. (*İst.*) 326, 335
Hayreddin (imm.) 273, 274
— cm. 274
— oğl. Ömer 273, 274
— vkf. (*Tekd.*) 273, 274
Hayreddin (ktb., İshak Pş.) 157
Hayreddin (mev.) 178
— oğl. Ahmed Fakih 187
— vkf. (*Gel.*) 187
Hayreddin (mkt. ktb.) 477
Hayreddin (müd., *İznik*) 169
Hayreddin (Yeniçeri-ağası, *Gel.*) 432
Hayreddin b. Abdullah (müt., *Edr.*) 345
Hayreddin b. Abdullah vkf. (*Edr.*, silâhî) 464
Hayreddin Çelebi b. Çakır Bey (ktb., *Edr.* Bâyezid II. imr.) 105
Hayreddin Hızır b. Turhan (mev., *Iskilip* kd.) 452
Hayreddin-zd. (mev., Hatip) 215
Hayreddin-zd. Ahmed ef. 63 280
— — odl. (*Edr.*) 63
Hayreddin-zâv. (*Edr.*) 99
Hazânî Bey-mh. (*Ustrumca*) خزانی بك 436
Hazine kâtipleri 477
— — şâkirdleri 477
Hazinedar İskender (Yunus damadı) 411
Hekim Lârî (bk. Lârî Abdülhamid)
Hekim-oğl. 289
— k. (*Dim.*) 289 حكيم اوغلى ، حكيم كوبى
Hekim Yakub Paşa (bk. Yakub Pş., Hekim, Hoca)
Helvacı «—**Fakih,—Büzürk**»(k.,Ada nh.) 239, 240, 244, 367
Helvacı Baba-msc. (bk. Derviş Âbî-msc., *Edr.*)
Helvacı-küçük (k., *Dim.*) 367
Hemşehri (k.. *K. Kls.*) همشهرى 303, 309
Hersek 9, 10, 131, 155, 157, 451, 526
— mlv. 450, 482
— de Caniçe-k. (Mustafa Pş. «Çoban Gazi» tesisleri) 526
Hersek (bk. Dil-k., Hersek-zd. imr.)

Hersek-zd. Ahmed Pş. (bk. Ahmed Pş., Hersek-zd.)
Hervise هرويسه (k., Rum. eyl.) 409
Hınzır-viranı (bk. Donuz-viranı, Kar-viranı, *Edr.* k.)
Hırsova (kz.) خرسوه 398, 402
Hırvat (k., Ada nh.) 70
Hırvat-elçisi 109
Hırvatistan 69
Hızır (âm., ekmekçi) 115
Hızır (byb. alemdarı)
— oğl. Ali (tmrl.) 80
Hızır (ruznâmçeci) 477
Hızır-ağa (bk. Hasan-ağa, Koyunluca-Mûsâ, *Edr.* k.)
Hızır-ağa (k. *Y. Kız.*) 368, 369
Hızır Ağa b. Abdullah vkf. (Gel.)
Hızır Ağa b. Hüseyin 327
— — mh. (*Edr.*, Kilerci-Yakub mh.) 63, 199, 200, 327
Hızır Aktaş (bk. Varsak beyi) حضراق طاش
Hızır Baba 36
Hızır Bâli (bk. Murad Bey b. Malkoç-oğl.)
Hızır Bâli (emn., *Akkerman*) 158
Hızır Bâli (müt., *Gel.*) 338
— — dfteri 339
Hızır Bâli b. Hacı Kara vkf. (*Edr.*, ktb.) 165-167, 205, 206, 222, 464
Hızır Bâli b. Mehmed. (Donuzlu-oğl.) 348, 349
Hızır Bevvâb (ulûfe mutemedi) 99
Hızır-bey (k., *E. Zağ.*, Radovice) 508
Hızır Bey b. Yahşi Bey (bk. İskender Bey b. Mihal trn.)
Hızır Bey Çelebi (*İst.* kd.) 35
— — mh. (*Ist.*) 106, 326
Hızır Bey Çelebi (müftü, *Bursa*) 391
— — oğl. Ahmed Çelebi 391
Hızır b. Abdullah (âm.)
Hızır b. Ivaz-yeri (*Mal.*) 173
Hızır b. Yegân «Tekin» b. H. Hayreddin 172, 173
Hızır Çelebi (bk. Saruhan oğl.)
Hızır Çelebi (bk. Şehâbeddin Subaşı oğl.)
Hızır Çelebi (Timurtaş Bey oğl.) 203
Hızır Derviş 174
Hızır-Fakih (çlt. nhr., *Fil.*) 134
Hızır-Fakih (k., *Fil.*. Nâyib-Hızır) 397
Hızır Fakih-cm. (*Sil.* lv.) 372
Hızır-mh. (*Gel.*) 249
Hızır-mlk. (*Edr.*) 189
Hızır Paşa vkf. (*Amasya*) 320
Hızır Sipâh v. Yunus (âm.) 89, 90, 144
Hızır- Şeyh (k., *Fil.*) 316, 317
Hızır v. Ali (bk. H. Ahmed vkf. adm.)
Hızır v. Dur Ali Bey. 82
Hızır «ve Yusuf» (bk. Kara Bürüklü trnl.)
Hızırca. (bk. Tabanı-yassı, *Fil.* k.)
Hızırca (k., *Dim.*) 526
Hızırca (k., *K. Kls.*, Yund-oğl.) 303 310
Hızırlık (semt, *Edr.*) 241, 242
Hızırlû (k., *Y. Kız.*) 396
Hızırluca-cm. (yür., *Güm.*) 376
Hızırşâh (âm.) 165
Hızırşâh Fakih 170
Hibetullah b. İshak (nb., *Edr.*) 346, 355, 364
Hicaz 488
Hisar-ardı-suyu (*Serez*) 425
Hisar-içi. (bk. Kale-içi, Enderun-ı kale, *Edr.*) 468
Hisar-önü (*Gel.*) 286
Hisarbeği-çft. (*Dim.*) 444
Hisarcık (*Gel.*) 438
Hisarcık (k., *K. Kls.*) 211-213
Hisarlı. (k., *Çrm.*) 79
Hisarlık (k., *Dim.*) 181
Hisarlû (Cüneyd-Fakih vkf.) 267, 268
Hisarlû (k., *Ipsala*) 208, 220
Hobyar «Hubyâr»-mh. (*Ist.*) 525
Hoca Abdülâziz v. Ho. Abdülkadir 80
Hoca Bâli «Bazirgân-» 47
— — mh. (*Edr.*) 47, 55
— — odl. (*Edr.*) 56
Hoca Bâyezid 148, 190, 271
— — adm. Hurrem 143
— — kızı Selime Htn. 352, 353
— — mh. (*Edr.*) 352, 353, 491
Hoca-beğlü (k., *Dim.* Yund-oğlanı, Çakmak-Dede) 414, 415
Hoca Behlûl vkf. odl. (*Edr.*) 41
Hoca Firuz ham. (*Edr.*) 420
Hoca Hacı Mahmud b. Rükneddîn vkf. (*Edr.*) 349
Hoca Hamza 286, 287

— — msc. vkf. (*Gel.*) 286, 287
Hoca Hasan (bk. Şy. Muslihiddin Halife)
Hoca-Keşkek-mh. (*İst.*) 489 490 خواجه كشكك
Hoca Mehmed (Suad krd,) 271
Hoca Mehmed Çelebi (bk. Mehmed Pş. «Koca»)
Hoca Muhâlî zvce. (bk. Ayşe Htn. bt Pirî Bey)
Hoca Musâ, (bk. Hacı Musâ Çlb.)
Hoca Ömer (âm.) 124
Hoca-Ömer (k., *İst.* Has nh.) 302
Hoca Ömer-mh.,-bahçesi (bk. Hacı Ömer-mh., *Edr.*)
Hoca Pîrî-odl. (*İst.*) 395
Hoca Rüstem (tüccar, *Edr.*) 124
— — mllh. (*Edr.*) 349
Hoca Rüstem-mh. (*İst.*) 395
Hoca Sinan Paşa (bk. Sinan Pş., Hoca, Hızır Bey-zd.)
Hoca Siyâh (Molla Arab, Alâeddin Ali Arabî, İbni Arab) 53
— — mh., msc (*Edr.*) 53, 463, 464
Hoca Yahya (dftd,.) 148
Hocagey-mh. (*Edr.*) 40, 203
Hodendvik (k., *Sel.*) خودندويك 143
Holi (k. *Sil.* lv.) خولى 373
Holomiç (k., *Fil.*) خلوميچ 503
Homla (kz., Tesalya) خوملە 156
Hor (k., *Serez*) خور 142
Hore «Horemer» (k., *Gel.*) 191 خوره،خوره‌مر
Horoslu-yokuşu (*Edr.*) 28, 31, 37
Horpişte خورپشته (k. *E. Zağ.*) 205
Hortaç خورتاج (*Sel.* cvr.) 154, 434, 435
Hoşkadem (k., *K. Kls.*) 310
Hoşkadem (*Mal.* subaşısı) 173
Hoşkadem-mh. (bk. H. Hoşkadem mh. *Edr.*)
Hoşkadem-oğl. (k. *Yanbolu*) 327
Hranova حرانوه (bk. *Samakav* da Mihrimâh Slt. evkf. k.)
Hristos mh. (bk. Hadım Firuz-mh. *Edr.*)
Hrişne خرشنه (k., *Y. Kar.*) 149, 151
Hudâvendigâr (lv.) 398
— mlv. 474
Hundi (bk. Mustafa Pş. «maktul» kızı) خوندى دختر مصطفى پاشا المقتول
Hundi Hatun (Dâye Htn. «Ümmi Gülsüm» kızı, İlyas Bey «emiri ahur» zvce.) 323 325, 387
— — vkf. 323-325
Hundi Hatun bt. A Yunus vkf. (*Edr.*) 349
Hundi Hatun bt. Hızır Bey (İbrahim Pş. «Çandarlı-zd.» zvce.) خوندى خاتون بنت حضر بك 383, 423
— — oğl. İshak Çelb (Ibrahim Pş. oğl) 388
Hundi Hatun bt. Karaca Bey «Dayı» (İbrâhim Pş. «Çandarlı-zd» zvce.) خوندى خاتون بنت قراجه بك بن عبدالله 240, 387, 388
— — kızı Hatice Htn. (Şâh Hûbân) 387 423
— — vkf. 387, 388
Hurrem (âm) 141
Hurrem. (bk. Ho. Bâyezid adm.)
Hurrem b. Abdullah (İsâ Bey vkf. kaimmekamı) 236
Humrem Sultan (bk. Haseki Slt,)
Hurrem Şâh Hatun bt. Ali Bey 290, 291
Husrev (bk. Hüsrev)
Hümâ Hatun bt. Hüseyin (bk. Hasan Bey b. Ahdullah zvce.)
Hümmâ Şâh Sultan bt. Şhz. Mehmed «Kanunî» (Ferhad Pş. zvce.) 431, 432, 499, 500
— — mlk. (*Y. Kız.*) 499, 590
Hüsâm (ârızûlceyş) 477
Hüsâm (Bâyezid II. kül. ktb., *İst.*) 478
Hüsâm (divan ktb.) 477
Hüsâm (*Drama* kd.) 137
Hüsâm (Fâtih dâr. ktb., İst.) 395
Hüsâm (Hazine ktb., İlyas Çlb. damadı) 198
— oğl. Ali Çlb. 198
Hüsâm (ktb., İshak Pş. krd.) 112
Hüsâm (ruznamçeci) 477
Hüsâm (tbb., Fâtihdâr.. *İst.*) 305

Hüsâm Bey (binâ emn., Bâyezid II. kül., *İst.*) 478
Hüsam Bey (Rml. deftd.) 84
Hüsâm b. Abdullah (*müt.*) 451
Hüsâm b. Abdurrahman (mev., *Edr.* kd.) 495
Hüsâm b. Mahmud (kehhal, Fâtih dâr., *İst.*) 305
Hüssm Halife (müt.) 281
Hüsâm Hoca (Buçuk Kelender) 283, 290
— msc. (*Gel.*) 283, 290
Hüsâmeddin «Şy.» (bk. Muhiddin, müd., şy. oğl.)
Hüsâmeddin-msc. (bk. Hüsâm Ho., *Gel.*)
Hüsâmeddin v. Dellâk (Hatip) 304
Hüseyin (bk. Kara Bürüklü oğl.)
Hüseyin (*çlt.* emn.) 128
Hüseyin (*Fil.* emn.) 129, 130
Hüseyin (meremmetî) 100
Hüseyin Ağa (âm.) 124
Hüseyin Ağa (Kapu «Darüssaâde» ağası, mîr-alem) 120, 121, 351, 416, 417
— — vkf. (*Fil.*) 416, 417.
Hüseyin Ağa-vkf. (*Edr.*) 47
Hüseyin Bey (Alp Arslan oğl.) 13
Hüseyin Bey (bk. Hüseyin Ağa, Kapu-ağası)
Hüseyin Bey (bk. Selçuk Hatun bt. Mehmed Çlb. «Çandarlı-zd» oğl.)
Hüseyin Bey (*Sel.* zm.) 482
Hüseyin Bey (Şhz. Şehinşâh dftd.) 472
Hüseyin Bey b. Yahşi Bey (bk. İskender Bey b. Mihal trn.)
Hüseyin Bey v. Tîmurtaş 444
Hüseyin b. Abdülhayy- (bk Pîrî Mehmet Ps. azd.)
Hüseyin Çelebî «Bey» (bk İshak Bey oğl.)
Hüseyin Fakih (bk. Musâ Fakih oğl.)
Hüseyin-k. (*Geyve*) 162
Hüseyin Paşa (bk. İbrahim Pş. «Çandarlı-zd.» oğl.)
Hüseyin Paşa (Lala, Tütünsüz) 504
— — zâv. vkf. (*T. Pzr.*) 504
Hüseyin v. Kutlu Bey 257
Hüseyinler (k., *Güm.*) 375
Hüsnü b. Turgud vkf. (*Edr.*) 465
Hüsrev (molla) 28
Hüsrev Bey (Alâiye mlv.) 473
Hüsrev Bey (Gazi, Bosna mlv.) 74, 76
Hüsrev Bey b. Ali Bey (*Çrm.* mlv.) 17, 392, 411, 417, 516
— — oğl. Mehmed Bey 17
— — mlk. (*Dim.*) 417
Hüsrev Bey-çft. (bk. Baha-oğl. mzr., *Fil.*, Yavasıl)
Hüsrev Çelebi v. Adud Çlb. (ktb., Bâyezid II. imr., *Edr.*) 18, 393
Hüsrev Kethüdâ 220
Hüsrev Paşa (vezir) 72, 503

I

Ilıca (k., *Dim.*) 179, 181, 441
Ilıca-deresi (*Güm.*) 208
Ilıca-viranı (k. *Dim.*) 282
Ilıca-i Köstendil (bk. Köstendil-Ilıcası)
Ilıcalı (k., *Y. Kız*) 363, 369
Işık-pınarı (Bey-köyü, *Y. Kız.*) 453
Işıklar (yür. cm., *Ferecik*, Buldılar) 339, 340

İ

İbni Arab-mh. (bk. Hoca-Siyâh-mh. *Edr.*)
İbni Kemal (bk. Kemal Pş.-zd. Ahmed Çlb.)
İbni papuşçı-mh. (*İst.*) ابن پاپوشجی 452
İbrâhim (dragoman) 477
İbrâhim (ktb. suyolu meremmetçileri) 306
İbrahim Ağa (bk. İbrahim Pş. vezir, Hsdım)
İbrahim Ağa (bk. Kara Bulut İbrahim Ağa)
İbrahim-bey (bk. Gırlova, *Fil.* k.)
İbrâhim Bey (bk. İsfendiyar-oğl.)
İbrahim Bey (bk. İshak Paşa oğl.)
İbrâhim Bey (Boynu eğri) 274
İbrahim Bey (emir-i ahur) 80

İbrâhim Bey (Koca-İli mlv.) 122
İbrâhim b. Bahşâyiş vkf. (*Edr.*) 349
İbrâhim b. Karagöz 477
İbrahim b. Kumru vkf. (*Edr.*) 350.
İbrâhim b. Mehmed (*Edr.* kd.) 271, 279
İbrahim Çelebi (bk. Saruca Pş. krd. Sinan Bey oğl.)
İbrâhim Çelebi (çlt. mktc.) 134
İbrâhim Çlb. (Hatib-zd. akrabası) 305
İbrâhim Çelebi (İbrâhim Pş. «Çandarlı-zd.» adm.) 154, 157
İbrâhim Çelebi (mev. Gürânî oğl., *Mal.* kd.) 292, 293
İbrâhim Çelebi (müt.) 219, 220
İbrâhim elebi b. Halil Paşa (bk. İbrâhim Pş. b. Halil Pş. «Çandarlı-zd.)
İbrâhim Ef. (evkf. müfettişi, XVII. asır) 520
İbrâhim Fakih «H. İbrâhim» 288
İbrâhim Halife 50
İbrâhim Hoca Ali 185
İbrâhim-k. (bk. Kovaloz, *Yanbolu*)
İbrâhim Paşa (Melek, XVII. asır) 58
İbrâhim Paşa (Pargalı, sadrâzam, makbûl-maktûl) 8. 74, 75, 85
— — C. (*Galata*) 435
— — hss. (Rml.) 75
İbrâhim Paşa (vezir, Hadım, XVI. asır) 86, 501 504-508
— — C. (*İst.*, Silivri-Kapı) 504
— — C., msc. (*Y. Kız.*) 504, 505
— — mlk. kl. (Niğ. lv.) 505, 506
— — evkf. 504-507
İbrâhim Paşa b. Hayreddin Pş. «H. İbrahim Pş.»
(Çandarlı-zd., Murad II. veziri) 28. 29, 46, 242
İbrâhim Paşa b. Halil Pş. «İbrâhim Çlb.» (Çandarlı-zd., vezir, *Edr.* kd., kzk.) 9, 10, 113, 121, 139, 154. 158, 202, 203, 227, 228, 302, 320, 327, 329, 333, 344, 349, 351, 359-362, 417-426
— — C. (*İst.*) 9
— — C, (*İznik*) 421
— — evkf. (*Edr.*, *İst.* tesisleri) 417-426
— — çft. (*Edr.*) 419
— — krd. Mustafa Bey 420, 421
— — krd. Muslihiddin Bey 421
— — krd. Hamza Bey 426
— — krd. oğlr. Mahmud, Mehmed 425. 426
— — kızı Şâh Hûbân Htn., Hatice Htn. msc. (*Edr.*) 57, 387
— — kzk. tmr. 75, 418
— — oğl. Hüseyin Pş. 504
— — oğl. İsâ Bey 525
— — oğl. İshak Çlb 388, 421, 423
— — mh. (*Edr.*) 9, 10, 51, 61
— — med. (*Kastamonu*) 421
— — zvce. (bk. Hundi Htn. bt. Hızır Bey)
— — zvce. (bk. Hundi Htn. bt. Karaca Bey «Dayı»)
İbrahim Paşa-kulesi (*İst.*) 395
İbri (bk. Saruhanlu, *Y. Kız.* k.) ابری
İbri (nh., *Gel.*) 249, 295, 443
İbri-Fakih (k., *Edr.*) 413
İbrici ابریجی (k., *Fil.*) 457
İdris (*İst.* Has nh., *Balaban-burnu*) 302
İdris-ağa (k., *Y. Kız.*) 397
İdris Bitlisî (münşi) 480
İdris Fakih 287, 288
— — mzr. (*Keşan*, Doğancı-Ali) 287, 288
— — vkf. 287, 288
— — vkf. mensupları 287
İdrisce «İdris» (k., *Çrm.*) 278
İğ-Menger «İğ-Mengerlü» (*Edr.*) E. *Sry.* mek. bl.) 118, 119 ایك منكره اكنكرلو
İğneciler-kapısı (*Edr.*) 272, 280
İhmal Paşa-C. (*Edr.*) 32, 39, 40
İhtiyar (berat ktb.) 477
İl Aldı Hatun 425 ایل آلدی خاتون
İl Aldı Sultan «Şhz. İl Aldı Slt» (Ahmed Ağa «Ahmed Pş., Kara, sadrâ-zam» zvce.) 380 ال الدی سلطان
İlbasan (ksb., *Arnavudluk*) 450, 451
— da Derviş Sinan Bey zâv. mllh. 450 ایلبصان
İlbeği-Birgos (k., *Dim.*) 429 البکی برغوس
İlham-mlk. (Mansur, Hüseyin, *Edr.*) 203
İli-su (k., *Kastamonu*) 425
İlya v. Çukavik (âm.) الیاولد چوقاویك 149

İlyas (*Dim.* kd.) 268
İlyas (Kızıl Delü oğl.) 183
İlyas (silâhdar) 115
İlyas (ulûfe mutemedi) 99
İlyas Bey (berat emn.) 477
İlyas Bey (bk. Ahî Bey b. Mehmed çlb. oğl.)
İlya Bey b. Abdullah «Karaca Emiri ahur» (emiri ahur) 80, 324, 325, 385, 423-426
— — oğl. Mustafa Çlb. 428
— — ml'. vkf. 426-428
— — zvce. Hundi Htn. 324, 325, 426
İlyas Bey v. Murad Bey (bk. Murad Bey Malkoç oğl.)
İlyas b. Abdullah (âm.) 102, 103, 109
İlyas b. Abdullah (râcil) 428
İlyas b. Ali vkf. (*Edr.*, Harrât) 465
İlyas b. Davud Fakih (âm.) 153
İlyas b. Hızır (mktc) 131, 132
İlyas b. İbrahim (*Edr.* kd.) 353, 355
İlyas b. Mehmed (yapıcı) 156
İlyas b. Rumpaşa (âm.) 96
İlyas b. Yusuf (âm.) 137
İlyas Çelebi (bk. İsmail Bey «çft.» oğl.)
İlyas Çelebi (evlâd-ı Süleymançe-oğl.) 428
— — vkf (*Keşan*) 428
— — vkf. mut. 428
İlyas Fakih-mzr. (Sâdık Fakih-mzr.) 78, 277
İlyas Kurşunî الياس قرشونى 99
— — şâkirdi Ahmed 99
İlyas Nakib 166
İlyas Paşa 467
İlyas Şarabdar (*Edr.* E. Sry. dellâk) 99, 100, 101
— — şâkirdleri Süleyman, İbrahim 100
— — şâkirdleri bk (5 nefer) 118
İlyas v. Abdullah (tmrl.) 82
İlyasca «Divâne-İlyas» (k., *Çrm.*) 18, 363 369
İlyasca (k., *Hasköy*) 277
İlyaslû (k., *Y. Kız.*) 396
İmâret-mh. (bk. Bâyezid II. kül. Yeni-imâret, *Edr.*)
İmâret-mh. (*Bolayır*) 163
İmâret-i Mezid Bey-mh. (bk. Mezid Bey imr.-mh. *Edr.*)
İmirşah (bk. Emirşâh, Eymirşâh)
İmrelü «Emrelü» (k., *Mal.*) 168 امرەلو
İncirlü-çft. (*Erg.*) 78
— — rytl. (Halil, Mehmed) 78
İncirlü-çft. «Şyh.„ (*Tekd.*) 263, 264
İncü Bacı. انجوباجى 355
İncü Hatun bt. Abdullah vkf. (*Edr.*) 465
İncü Hatun bt. İlyas 274
İncüğez 24
İnebahtı 137, 153, 446
— da «*Burgaz*-ı Cedid» 137
İnegöl «Göl» (kz.) 239, 399
İnegöl (nh., *Y. Kız.*) 330, 429
İnepazarı «Eyne-pazarı, Eynecik» (*Tekd.* nh.) 8, 18, 261, 263-265
İnsalı (k., *Ayasloğ*) 399 اينصالى
İnoz (bk. *Enez*)
İpek (*Arnavudluk*) 408, 409 ايبك
İpsala 6, 10, 71, 86, 99, 112, 146, 198, 205, 207, 208, 220, 221, 296, 377, 454, 455, 497, 498, 518, 523
İran (Acem vly.) 33, 480
İsâ (bk. Ali Fakih trn.)
İsâ (Fâtih C bahçıvanı, *İst.*) 304
İsâ (k., *Ferecik*) 72
İsâ (tbb.) 480
İsâ (Turhal kalesi dizdarı) 483
İsâ Bâli (askerî) 428
İsâ Bâli (Yâhşi Fakih trn.) 175
İsâ Bâli b. Eynebeği Siruzî 141
İsâ Bâli Yusuf (müt.) 286
İsâ Bey (bk. İbrahim Pş. «Çandarlı-zd.» oğl.)
İsâ Bey (bk. İshak Bey oğl.)
İsâ Bey (çavuş) 83
İsâ Bey (dftd.) 123
İsâ Bey (Karaman-oğlu) 13
İsâ Bey b. Bâyezid Pş. 235, 236 عيسى بك بن بايزيد پاشا
— — çft. (*Edr.*, Umur-k.,) 332, 333, 397
— imr. (*Bursa*) 236

— kervansarayı («Kemer-çarşı» *Edr.*) 235, 236
İsâ Çelebi (bk. Mehmed Çlb. b. İsâ Bey. v. Ishak Bey)
İsâ Çelebi (Doğan Bey oğl.) 299, 405
İsâ Fakih «—Bey» (dftd. XV. asr.) 35, 36, 75, 429
— — mh. (*Edr.*) 36, 322
— — tmr. 429
İsâ Halife 176
İsâ-hânesi-zemini (*Edr.*) 98
İsâ-oğlr. (Sule, Mehmed, tmrl.) 79
İsâ Reis-mzr. (*Drama*) 89
İsâ v. Karlı (tmrl.) 82
İsâca (k., *Çrm.*) 19
İsfendiyer Bey oğulları 328-330
— oğl. İbrahim Bey 328, 329
— trn. İsmail Bey 328
— — ndan Bâyezid, Hasan, Kaya, Kasım, Mahmud Beyler 328-330
— — trnl. Abdülcelil Bey, Abdürrahim Çlb. 480
İshak (âm.) 97
— oğl. Ali 97
İshak (bk. Yakub Pş «Hekim» oğl.)
İshak (Kefil, *Serez*) 148
İshak (Kızıl Delü oğl.) 183
İshak (muarrif, Fâtih C., *İst.*) 304
İshak (müt., Fâtih kül. *İst.* XVI. asır) 300
İshak (tbb. Fâtih dâr.) 305
İshak Bey (bk. Karaman-oğl.)
İshak Bey (bk. Saruhan oğl.)
İshak Bey (bk. Şarabdar Hamza Bey oğl.)
İshak Bey b. Koç Hüseyin Bey (Sırbistan uc-beyi, Murad II. dvr.) 256, 333 334
— — oğl. İsâ Bey 333, 334, 462
— — oğlr. Hüseyin Bey, Mehmed Bey, 333
— — trn. Mehmed Çlb. 333, 334, 462
İshak-bey-k. (bk. Uzgaş, *Edr.*)
İshak Bey oğlr. (İbrahim, Hasan tmrl.) 83
İshak b. Abdullah vkf. (*Edr.* bakkal) 465
İshkak b. Ahmed (müt.) 223
İshak b. H. Yusuf (âm.) 100
İshak b. Mehmed (âm.) 120
İshak Çelebi (bk. Hundi Htn. bt. Hızır Bey-İbrahim Pş. «Çandarlı-zd» oğl.)
İshak Çelebi (*Fil.* kd.) 125, 132, 133
İshak Çelebi v. Receb (âm.) 156
İshak Fakih 171
İshak-Fakih (bk. Hacı k., *Edr.*)
İshak Fakih (bk. Musâ Fakih oğl.)
İshak-Fakih (k., *Fil.*) 316, 317
İshak Fakih-çft. (*Hasköy*) 264
İshak Paşa b. İbrâhim (sadrâzam) 43, 44, 48, 139, 157, 216, 350, 405, 429-431, 472, 475
— — imr. (*Sel.*) 429-431
— — kızı Fahrünnisâ 430, 475
— — krd. Hüsâm 112
— — krd. Şemseddin (kd.) 131
— — mlk. 203, 228
— — oğl. Şâdi Bey 228, 430, 472
— — oğlr. İbrâhim Bey, Pîrî Bey 430
— — türbesi (*İnegöl*) 429
— — vkf. 429-431
İshak-Şeyhlü (k., *Mal.*) 168
İshaklı (bk. Naldöken, *E. Zağ.* k.)
İshaklû (k., *Bafra*) 399
İskeçe (bk. *İsketye*)
İskefsir (nh., Rum eyl., *Reşâdiye*) 409
اسكفسير
İskender (Çölmek-k., *Edr.*, bahçıvanı) 99, 100
İskender (*Dim.* dizdarı) 83
İskender (dragoman) 477
İskender (hazinedar, Yunus «Davud Pş. azd.» damadı) 516, 517
İskender «İskedder-Çingene» (k., *Edr.*) 204, 206, 207
İskender (*Kefe* mutemedi) 99
İskender (ktb., bcd., Hayreddin azd.) 141
İskender (Ordu muhteslbi) 80
İskender (şerbetçi, Fâtih dâr., *İst.*) 305
İskender (vâridâtî) 477
İskender Bey (bk. Gümlü Bey-oğl.)
İskender Bey (bk. Karaca Pş. «Dayı» oğl.)
اسكندر بك بن قراجه پاشا
İskender Bey «Çlb.» (dftd.) 76, 84, 86
İskender Bey (*Gördös* zm.) 100
İskender Bey (*İst* muhtesibi 478
İskender Bey (mültezim, Saruca Pş. vkf.) 251

İskender Bey b. Kâsım (*Edr.* nb.) 343, 345
İskender Bey b. Mihal Bey (Gazi Mihal Bey oğl.) 431, 432
— — mlk. 431, 432
— — oğlr. Yahşi Bey, Mahmud Bey 431, 432, 444, 499
— — trnl. Hızır, Ahmed, Hüseyin Beyler 432
İskender b. Abdullah (zm.) 428
İskender b. Ali (*Edr.* mktc.) 96
İskender Çelebi (bk. Yahya Pş. oğl.)
İskender Çelebi (*Edr.* Kethudâsı) 126, 127
İskender Paşa b. Abdülkadir (*Bosna* mlv., vezir) 113, 139, 302, 361, 362, 432, 433, 481
— — damadı Mustafa Bey (Niğ. mlv.) 440, 441
— — msc. mh., zâv. (*Ist.*) 432, 433
— — oğl. Mustafa Bey «Pş.» 432, 433
— — vkf. 432, 433
— — oğl. Mustafa Bey vkf. (*Bosna*) 524
İskender v. Eymirşâh (tmrl.) 81
İskenddriye (*İşkodra*) 131, 408, 448
İskenderlü (k., *Y. Kız.*) 296, 297
İsketye اسكتيه «İskeçe» (ksb. *Y. Kar.*) 374 377
İskilip 8, 241, 399, 452
İslone «İslevne» (k., *Yanbolu*) 205
İsmâil (Yakut Pş. imr. evkf. çift.) 25
İsmâil «İsmâilce» (k., *Edr.*, Murad-k.) 322 364
İsmâil (Manyas kd.) 243
İsmâil (Şy. Turud-oğl.) 15
İsmâil (Yoncalık dolabcısı) 100
İsmâil-Bâzdâr-çft. (*Edr.*) 257
İsmâil Bey (bk. Abdüllâtif Çlb. b. İsmail Bey)
İsmâil Bey (bk. İsfendiyar-oğl.)
İsmâil Bey-çft. (*Ispala*) 198
— — oğl. İlyas Çlb. 198
İsmâil Bey-mh. (*Serez*) 150
İsmâil Bey-mh. msc. (*Edr.*) 43, 348, 350
— — mlk. (*Edr.*) 280
— — zvce Şehnuvaz Htn. 99
İsmail Çelebi v. Saruhan 212
İsmâil Sarrâf 108
İsmâilce (k., *E. Zağ.*) 229
İsmâiller «İsmâil-drâz» (k., *Fil.*) 370, 497
İspatle اسپاتله (k., *Vize*) 303, 308
İsrâil (Simavna kd. Şy. Bedreddin Mahmud babası) 199
İsrove أسروه (k., Serez) 143
İstanbul (*Kostantiniye*) 7, 9, 13, 20, 23, 27, 35-37, 54, 62, 79, 92-94, 100. 110, 136, 137, 148, 157, 170. 185, 186, 212 226, 236, 253, 277, 300-305, 314, 315 321, 322, 324-326, 357-361, 363, 366, 378-381, 394-397, 402, 405, 406, 408, 410, 412, 418, 423-425, 427, 428, 433-435, 441-444, 447, 450, 452, 457, 458, 478, 486-490, 494, 497, 498, 504, 505, 508, 510, 511, 514, 918, 519, 524-526
— da Bâyezid II. evkf. ham. kıstı 366
— da Fâtih evkf. ham (11 adet) mkt. 301
— Ermeni cm. (Fâtih kül. evkf. XVI. asır) 301, 302
— Rum cm. (Fâtih kül. evkf. XVI. asır) 301
— Yahudi cm. (Fâtih kül. evkf., XVI. asır) 301, 303
— zindanı 103, 106, 107, 132
İstanbul-mzr. (*Sel.*) 446
İstanbul-yolu (*Edr.*) 46
— kapısı (*Edr.*) 98, 190, 250
— — mkt. 115
İstanbul-yolu (*Mal.*) 173
İstavrilos استاوزيلوس (k., Rum. eyl.) 409
İstavroplos (âm) استاوروپلوس 141
İstefanya استفانيه (k., *Sel.*) 142, 145
İstrati b. İstanice (âm., *Sel.*) 149
İşkodra (bk. İskenderiyye, Arnavudluk-İskenderiyesi)
İştib 156
İvaz v. İsâ-mh. (*Erg.*) 218
İvazlar (k., *İst. Has.* nh.) 302
İvazlû (k., *K. Kls.*) 240
İvrâniye «Evrâniye» (lv, *Arnavudluk*) 156, 380
İvrondi-bâlâ (k., *Serez.*) ايوروندى
İzârî Çelebi «Kasım Germeyânî, (mev., Fatih med. müd.) 304

İzlâdi-derbendi 248
İzmit (*İznikmid*) 167, 410, 519
İznik 25, 169, 382, 423, 426, 453
İznikmid (bk. *İzmit*)
İzvornik. (lv.) 9, 10, 132
İzzeddin (Hacı) 171
İzzeddin Balaban Bey (*Gel.*, *Mal.* mlv.) 173
İzzeddin Paşa
— — vkf. (*Edr.*) 189
İzzeddinlü (k., *Fil.*) 500, 501

J

Jajca (kale, *Bosna*) 132

K

Kabaklı (k., *Y. Vardar*) 153
Kabayük قبايوك (k., *Hasköy*) 263
Kabluca (k., *Y. Kar.*) 141 قبلوجه
Kadı Abdullah 288
— — vkf. çft. (*Mal.*) 288
Kadı Ahmed Ef. (bk. Muarrif Ho.)
Kadı-bahçesi (*Edr.*) 199, 419
Kadı Bedreddin 63
— — C: (*Edr.*) 63
— Ho. msc. mh. (*Edr.*) 343, 347, 352
Kadı Bedreddin Simâvî (bk. Şy, Bedreddin Mahmud, Simavnalı)
Kadı İvaz-mlk (*Edr.*) 266
Kadı-k. (*Amasya*) 339
Kadı-k. (bk. Dede-k., *Keşan*)
Kadı-k. (bk. Kara-Kocalû, *K. Kls.*)
Kadı-k. (*Çrm.*) 20, 317, 318, 409, 411
Kadı-k. (*Erg.*, *Dim.*) 341, 443, 444
Kadı-k. (*Fil.*) 328, 503
Kadı-k. (*Qsmancık*, Demür-oğl., *Koyunlu*) 242, 243
Kadı-k. (*Yanbolu*) 205
Kadı-med.-mh. (*Edr.*) 56, 467
Kadı Salâhaddin-zâv. (*Gel.*) 288, 289
— — mut. Seyyid Mehmed 288, 289
Kadırga-limanı (*İst.*) 457, 458, 510, 525 قدرغه ليمانى
Kadirîhâne-caddesi (*Edr.*) 46
Kafes-kapı (*Edr.*) 27, 36
Kâfir-k. (*Fil.*) 525
Kâfirler-mh. (*Gel.*) 232
Kâhtacı «Kâhtalû-zd-» mh. (bk. Köfteci-zd.-mh., *Edr.*)
Kalamic (k., *Gel.*) 392 قلاميج
Kalaycı (k., *Mal.*, *Haydarlu*) 168
Kale-içi (Hisar içi, Enderun-ı kale, Hısn-ı *Edr.*) 39, 40, 43, 44, 50-53, 55, 98. 179, 188, 280, 282, 468, 486
Kalecik. (ksb., *Çankırı*) 425
Kalenderhâne (*Gel.*) 293
Kalkandelen (*Üsküp*) 156
— zm. 480
Kalkandelen (k., *İst.* Has nh.) 302
Kalvirova قالوروه (k., *T. Pzr.*) 456, 457
Kamerşâh Hatun «Kumru-şah Htn.» (bk. Keyvan Bey kızı) قرمرى» شاه خاتون
Kamne (k., *Kratova*) قامنه 215
Kanber Ağa (tavaşi) 100
Kandra (kz.) 357, 493 قاندورى
Kângırı (bk. *Çankırı*)
Kanı (k., *Edr.*, Branko-Yakub) 453, 454 قانى
Kanunî Sultan Süleyman 84, 34, 64, 214, 300, 319, 408, 486, 488, 497-500, 502, 504-507; 512, 513, 515, 517, 528, 529
— — C., imr. ve evkf. (*İst. Süleymâniye*) 497, 498
— — dvr. 16, 19, 34, 32, 83, 174. 225, 239, 264, 276, 317, 330, 362, 390, 417 433
— — dvr. vkfl. 497, 519
— imr. (*Rodos*) 497

Kapan-hanı (*Edr.*) 271. 272
— — çarşısı 272
Kapıcı Ali (bk. Ali Bevvâb, âm.)
Kapıcı Sinan Bey «Bevvâb Sinan Bey» (bk. Karaca Bevvâb, Karaca Bey, msc. mh. *Edr.*)
Kapı-ağası vkf. odl. (*Edr.*) 59
Kar-viranı (bk. Donuz-viranı, Hınzır-viranı, *Edr.*)
Kara-ağaç (k., *Çrm.*) 20, 515, 516, 525
— — pınarı çft. (*Çrm.*) 411
Kara-ağaç (k., *Dim.*) 336, 337
Kara-ağaç (k., *Fil.*) 259, 260
Kara Ahad (çlt. mktc., *Fil.*) 133
Kara-Ali (k., *Mal.*) 168
Kara-Âyıd-mzr. (*Ayezmend*) 440
Kara Bâli-evleri (*Edr.*) 167
Kara Bâli-zemini mkt. (*Serez*) 141
Kara-başlû (k., *Edr.*) 453, 454
Kara-başlû vkf. (*Edr.*) 330, 331
Kara-Bâyezid (çlt. nhr., *Fil.*) 134
Kara-bayır (k., Rum. eyl.) 409
Kara-beğlü (k , *Y. Kız.*,Temürci-Hızır) 431
Kara Bağdan (bk. Boğdan) قره‌بغدان
Kara-budaklû (bk. Sekban, *Dim.* k.) قره‌بوداقلو
Kara-Bulut İbrahin Ağa قره‌بلود 49, 331, 332
— — mh. (*Edr.*) 49, 331, 332, 421
— — oğl. Burak Çlb. 332
— — trn. Osman Çlb. 332
— — vkf. 331, 332
— — zemini (*Edr.*) 49
Kara-bürçek (k., *Dim.*) قره‌برجك 331, 383
Kara bürçek (k., *Vize*) قره‌بورجك 432
Kara Bürüklü قره‌بوركلو 188
— — oğl. Hüseyin 188
— — trnl. Hızır Yusuf 188
— — vkf. 188
Kara-Davud (k., *Fil.*) 500
Kara-dede odl. (*Edr.*) 44
Kara-derzi oğl. H, Hayreddin (bk. Hacı Hayreddin b. Kara-derzi)
Kara Devletşâh 23
Kara-Eynebeğlü (*Gel*) قره‌اینه‌بكلو 338
Kara-Hacı (bk. Hatib, *Edr.* k.)
Kara-Hacı (mh. *Edr.* Kazgancı) 54
Kara-Halil (*İst.* Has. nh. k.) 302
Kara-Halil-k. (*Hasköy*) 16
Kara-Hamzalû (k., *K. Kls.*) 303, 310
Kara Hasan-oğl. 203
Kara-İbrahimlü (k. Güm.) 376
Kara-İshaklû (k., *Dim.*) 365 367
Kara Kadı-mlk. (*İst.*) 434
Kara-Kasımlû (bk. Mahmudcalı,- *Edr.* k.)
Kara-kaya (k., Tarhrla) 493
Kara-Kocalû (k., *K. Kls.* Kadı-k.) 303, 309
Kara-koç (k., *K. Kls.*) قره‌قوج 311
Kara-koç (k., *Mal.*) 168
Kara-köy (*İst.* mh.) قره‌كوی 434. 490
Kara-Mehmed (k., *Çrm.*) 75
Kara Mehmed Sultan (Timur'un oğl.) 23
Kara-Mes'udlû (k., *Babaeski*) 208
Kara Mukbil Bey 236
Kara Murad vkf. (*Edr.*) 63
Kara-Musâ-k. (*Dim.*) 294
Kara Mustafa (sarrâf)
— — odl. (*Edr.*) 59
Kara-Nasuh (yür. cm., *Y. Kız.*) 499
Kara-oğul قره‌اوغل (k , *Sel.*) 446
Kara-pınar (k., *Fil.*) 497
Kara-reis (k., *Fil.*) 205, 491
Kara-viran (k., *Antalya*) قره‌ویران 399
Kara-vize (k., *Vize*, *Karağılar*) 381, 382, 524
Kara-Yahşi (k., *Mal.*, *Hyb.*) 168, 383
Kara Yakub «Hacı Yakub»-mh , odl. (*Edr.*) 54
Kara Yazıcı (H. Ahmed Ef.) 55
Kara-yiğit (bk. Gülmez-Halil, *Y. Kız.* k.)
Kara-yusuflu (k., *Edr.*) 326, 501
— — mh. *Doğan-dere* 501
Karabağ (k , *Çrm.*) 19, 264, 515
Karaca (k., *Edr.*) 70, 99, 101 قره‌جه
Karaca (Kenanger, 100
Karaca Ahmed (Şemseddin Ahmed) 52
— — mh., zâv. (*Edr.*) 52
Karaca Ahmed-mzr. (*Ayasloğ*) 399
Karaca-Ali (k., *Çorlu*) 488

Karaca Bevvab «Karaca Bey» Kapıcı Sinan Bey 45, 46
— — mh. (*Edr.* Ayşe-Kadın 38, 45, 46, 318
Karaca Bey "Pş.„ (And. byb., Çlb. Slt. Mehmed damadı, Selçuk Hatun zvc.) 47, 238
— — imr. (*Ankara*) 238
— — zvce. (bk. Selçuk Hatun bt. Slt. Mehmed Han)
Karaca Bey b. Abdullah (Bâyezid «Yıldırım» ümerâsı) 236-238
— — k. (*Harala*, Delü-Şâhin) 236, 237, 291, 292
— — zâv. (*Gel.*) 236-238
Karaca Bey "Pş. Dayı„ (Rml. byb.) 238-241, 387
— — imr. (Mihaliç «Karacabey» 238, 239
— — imr. rytl. ve gılmanları 239
— — kızı (bk. Humdi Htn.)
— — oğlr. Esad, Mustafa Beyler 240
— — oğl. Hasan Pş. 240
— — oğl. İskender Bey 81, 240
— — oğl. Mahmud Çlb. 240
— — trn. Ali Çlb. b. Hasan Pş. 240
Karaca-bey-mh. (*Fil.*) 133
Karaca b. Abdullah vkf. (*Edr.*) 350
Karaca-dağ (nh., *Fil.*) قراجه‌داغ 414, 500
Karaca-emîrahur (bk. İlyas Bey emîrahur)
Karaca Hacı (bk. H. Karaca sarraf)
Karaca-Halil (nh. *Dim.*) 367
Karaca-Halil (k., *Mal.*) 259
Karaca-Hamza (k., *Ferecik*) 340
Karaca-k. (bk. Yenice, *E. Zağ.*)
Karaca-kulağuz (k., Hyb.) 443 قره‌قولاغوز
Karaca oğl. Murad 89
Karaca Süleyman-mzr. (*Edr.*) 365
Karacabey (bk. *Mihaliç*)
Karadağ (Montenegro) 131
Karaferye 89, 136, 144, 157, 446
Karağılar (bk. *Kara-vize*, k., *Vize*) قراغیلر
Karagöz (bk. *Geyve-Akhisarı*)
Karagöz (tmrl., korucu) 81
Karagöz Bey 289, 290
— — msc. ve zâv. (*Dim.*) 289, 290
Karagöz Bey (*Kastamonu* Yeniçeri-ağası) 483
Karagöz Çukacı (âm.) 123, 124
Karagöz-kervansarayı (*Erg.*) 220
Karagüllü «Kara-göllü„ (k., *Edr.*) 363 قره‌کوللو
Karahisar (*Sâhib*) 29
— mlv. 483
Karahisar (Şarkî) 13
— zm. 480, 481, 483
Karahisar (*Demürlü*) قره‌حصاردمورلو 254
Karahisarî-mh. (*Bolayır*) 163
Karahisarlı (k., *Çrm.*) 262
Karaman (eyl.) 492, 493, 510
Karaman Bey (Pîr Ahmed Bey krd.) 13, 16
Karaman-oğlu "oğlr.„ 13, 14, 40
— — Kasım Bey, Pîr Ahmed Bey 13
— — İshak Bey ve kızı 480
Karan (k., *Çrm.*) 262, 264 قراك
Karasu (bk. Yenice-Karasu)
Karasu-geçidi (*Serez*) 141
— — nhr. 425
Karaycin Ahmed Bey (bk. Ahmed Bey «Karayçin»)
Karavirye (bk. Karaferye)
Karesi-yurdu (*Dim.*) 184
Karga Baba 36
Karga-Yuvası (*Çrm.*) قرغه‌یواسی 263
Karıştıran Süleyman Bey 200
Karin-ovası «Karin-Âbâb» قرین‌اواسی 112 315
Karlı (bk. Kasım Fakih oğl.)
Karlı (bk. Yağmur Baba oğl.) 456
Karlı (k., *Çrm. Edr.* «Sulu-Hacı») 18, 19, 235, 237, 264, 437
Karlı-alanı (k., *Y. Kız.* «Sâlihler») 368, 369 قارلی‌آلاکی
Karlı-İli (lv.) 156, 413, 481
Karlık-Deresi (*Gel.*) قارلیق‌درەسی 438
Karlû-livâsı (bk. Karlı-İli.) قارلو
Kartına (kz., Mora) قارتنه 157, 398
Kasap Atmaca 290
— — vkf. (*Gel.*) 298
Kasap Aziz «Abdûlâziz»-mh. (*Edr.*) 41
Kasap Hacı (bk. Hacı Ahmed b. İsmail)
KasapMusâ vkf.-adl. (*Edr.*) 44
Kasap-oğulları (*Gel.*) 448

— — Mehmed Bey 443
— — Ali Bey 443
— — — — zvce. *Gevher* Htn. 443
Kasap Tat Ahmed قصاب تات احمد 290, 291
— — msc. Zâv. vkf (*Gel.*) 290, 291
Kasâbân-mh. (*Dim.*, Kuyumcu) 190
Kasap Yusuf (âm.) 124
Kasım (ktb. sipâh) 156
Kasım (seresker, *Drama*) 80
Kasım Bey (bk. Şhz. Mahmud lalası, Rml. tmr. dftd.)
Kasım Bey (cb.) 504
Kasım Bey (bk. İsfendiyar oğlr.)
Kasım Bey (bk. Karaman-oğl.)
Kasım Bey (Kirmasti subaşısı krd.) 163
Kasım Bey (serülûfeci) 478
Kasım Bey b. Abdullah (İshak Pş. kethudâsı) 350
— — mllh., vkf. (*Edr.*) 350
Kasım Bey-vkf. (*K. Kls.*) 491
Kasım b. Kemal (âm.) 137, 138
Kasım b. Mahmud (âm.) 139
Kasım b. Yusuf (Şy. Nureddin müridi) 401
KasımÇelebi (And. dftd) 476
Kasım Çelebi (bk. Izârî Çlb. «Kasım Germeyanî»)
Kasım Çelebi (müt.) 255
— — (*Edr.*) 343
Kasım Ef. (Noktacı) 39
Kasım Fakih 274, 275
— — oğl. Karlı 275
— — trnl. Kulkal, Ahmed 275
Kasım Fakih (bk. Hacı Ahmed b. Ayas krd.)
Kasım-Fakih (k., *Erg.*) 219
Kasım Kaplan (çlt. mktc.) 127
Kasım-oğl. 28
Kasım oğlu-çft. «Kasım Bey oğl.» (bk., Kasım Pş., Cezerî çft. *Fil.*)
Kasım Paşa (Evliyâ) 48, 118, 153, 434, 524
— — C. (*Edr.*) 48, 420
— — ham. mh. (*Edr.*) 48, 98, 280, 332
— — imr. (*Edr.*) 56, 434
— — mh. (*Edr.*) 48, 56
— — mllh (*Tırnova*) 434
Kasım Paşa (Han) 48
Kasım Paşa (Koca, Cezerî, *Sil.*, mlv.) 433-435
— — mh. msc. (*İst.*) 433, 434
— — mlk. (*Fil.*) 433-435
— Bey oğl. çft. (*Fil.*) 433
— oğl. Mahmud Bey, Ahmed Çlb. 433
— — zâv. vkf. (*Sel.*) 433 435
Kasım Paşa (*Sel.* zm. «894» Cezerî?) 222
Kasım Paşa b. Abdülhayy. (*Güzelce*) 48, 63, 74, 76, 435, 436
— — C., med. (*İst*) 435
— — hss. 75, 435
— — iskelesi (*İst.*) 511
— — mh., msc. (*Edr.*) 64
— — vkf. 435, 436,
Kasım v. Sofu (k., *Mal.*, *Hasköy*) 291, 292
Kastamonu 323, 328, 357, 423, 425, 480
— mlv. 483
Kastamonu (k., *Mal.*) 168
Kaşar. قاشار (k, *Gümüş Pazarı* - mâdeni) 452
Kaşıkcı (k., *Fil.*) 241 قاشقجی
Katar-divanı ديوان القدار (bk. Saray-i Katar, Rum eyl. ksb.)
Kâtib Kasım (Şy.) 194
Kâtib Şemseddin (mev. Yeliyyüddin azd.) 52, 131, 157, 275
— — mh. (*Edr.*) 52
Kâtib-i Cevv (bk. Sinan Bey, arpa-ktb.)
Kâtib-i Cevv Şemseddin (bk. Kâtib Şemseddin, Veliyyüddin azd.)
Kavak (kz., *Amasya*) 399
Kavak (bk. Kırk-Kavak, *Erg.* k.)
Kavak (bk. Seydi-kavağı, *Bolayır* k.)
Kavak (k., Şeyhlü kz.) 493
Kavak Ahîsi 171
Kavaklı-msc. (Şehâbeddin Pş. vkf.) 261
Kavaklı-odl (*Edr.*) 37
— — msc. (*Edr.*) 37
Kavaklû (k., *Gel.*) 198 قوافلو
Kavaklû (k., *Serez*) 89
Kavaklû (k., *Y. Kız*,) 368, 369
— kıptileri 369
— Yür. 369
Kavaklû Bedreddin-tahriri (*Gel.*) 523
Kaval minare msc., tekkesi (*Edr.*) 35
Kavala 10, 12, 73, 375, 378
— mâdeni 145, 149

Kâvalar-kilisesi (*Gel.*) كاوالر كليسى 187
Kaya Bey b. Kasım Bey (bk. İsfendiyar-oğulları)
Kaya-bınarı (k., Sidre-kapsi) 511 قيا بيكارى
Kaya-dibi (Osmancık, Mehmed Pş. «Ho., Koca» imr.) 242
Kayacık (k., *Dim.*, Koyuneri-bostanlığı) قياجق 185, 318, 329, 330, 486, 489
Kayacık (k., *Keşan*) 391-393
— mslr., ellicileri 393
Kayacık-bınarı (k., *Dim.*) 185
Kayagan-yolu (*Mal.*) قاياغان يولى 173
Kayalar (k., *Mal.*) 217, 219
Kayapa (k., *Paravadi*) قياپا 224-226
Kaymaklû قياقلو (k., *Adapazarı*) 161
Kayseri 492, 493
Kazâbâd (*Kazova*, *Tokat*) 7, 29
Kazancı-çft. (*Dim.*) 507
Kazancı-k. (Erg., Edr., «Kazan», «Kazgan») 298, 364, 437
Kazancılar-çarşısı (*Edr.*) 271
— kapısı (*Edr.*) 280
Kazgancı (bk. Kara-Hacı mh. *Edr.*)
Kazıklû (k., *İznik*) 519 قازقلو
Kazıklû (k., *Y. Kiz.*) 431
Kebe-yayıcı-mh. (*Edr.*) 43, 108 كبه يايجى
Kebecilü كبه جيلو (k., E. *Zağ.*) 230
Keçi-İlyas «Kiçi-İlyas» (k., Y. *Kar.*) 374 كچى الياس
Keçi-k. «Kiçi-k.» (*Vize*, Doğancı-Elvan) 432
Keçi-yurdu (ksb., Hamid-Ili) 493 كچى يوردى
Kedegra «Gedehor» (Vezirköprü, Rum eyl.) 409
Kefalonya 413
Kefe (lv.) 155, 156, 302, 400, 492
— mlv. 379
Kelengos «Gelengoz» (k., *İst.* Has nh.) كلنغوس، كلنغوز 302, 303
Kalmeriye «Kalamaria» (*Sel.*) 71, 154 كلريه، قالمريه
Kelos «Küles» (kz, İzmir cvr.) 487 كلوس
Kelvic «Kelviye» كلويه، كلوج (k., *Mal.*)
Kemal (cb., âm.) 157
Kemal (İbrâhim Pş. adm.) 158
Kemal Bey b. Durak (şhd.) 514
Kemal Çelebi oğl. Abdülkerim Çelebi (müt., *Edr.*) 466
Kemal Drâz (âm.) 157
Kemal Halîfe-zâv. (*Edr.*) 67
Kemal-k. (*Dim.*) 365, 396
Kemal Paşa 19, 74, 272, 332, 333
— — çft. 123, 333,
— — krd. Mehmed Çlb. 333
— — oğl. Halil Çlb. 352
— — oğl. Mehmed «Şâh» Çlb. 212, 332, 333
— — gulâmları 332
— — trn. Pîr Ali 352
— — zd. Ahmed Çlb. (İbn-i Kemal) 190, 479
— — zd. değirmeni 122, 123
— — zd. vkf. (*İst.*) 524
— — türbesi-mh. (*İst.*) 524
Kemal Pş. Kasımı (bk. Kıvâmüddin Kasım b. Murad)
Kemâleddin Tebrizî (bk. Ahî Çlb. babası)
Kemer (k., *Biga*) 384, 385 كمر
Kemer-çarşı (bk. İsâ Bey b. Bâyezid Pş. kervansarayı, *Edr.*)
Kendi dönen dolab-mh. «Kendim-gûn mh.» (*Edr.*) 60, 252
Kepek-tatarı «köpek-tatarı» (k., *Vize*) كپك تاتارى 208
Kerasye كراسيه (k., *Mal.*) 165
Keremeddin «Keremedenlü» (k., *K. Kls.*) 303, 311
Keremedenlü كرمدنلو (bk. Keremeddin)
Kesari oğl. Kayser (âm.) 88
Kesendre-gölü 151, 153
Kestel (kz., *Bursa* cvr.) 493 كستل
Kestriye كستريه 156
Keşan 10, 71, 86, 89, 112, 128, 287, 315, 317, 319, 387, 391, 392, 393, 428, 449, 454
Keşan (çlt. nhr., *Fil.*) 134
Keşanlû (k., *Erg.*) 235, 379
Keşanlû (bk. Keşanlu) كشنلو

Keşişler-adası (*Ahyolı*) 372 كششلر اداسى
Keşişlik. (*Sel.* cvr.) 44, 144, 145, 147 ولايت كشش لك
Keşişlik-mzr. (Aynaroz Manastır-çft,) 397
Kethüdâ Elvan 25
Keyvan Bey (Tırhala mlv.) 436, 437
— — kızı Kamer «Kumru» Şâh Hâtun 436, 437
— — mllh. vkf. (*Edr.*,) 436, 437
Kıl Kolan-bınarı (*Dim.*) 184
Kınalû 133 قنالو
— — azd. Şirmerd 133
— oğl. Mustafa 133
Kıncı Firuz-mh. (*Edr.*. Sabuncu mh) 55, 420
Kıncı Muslihiddin-dükkânları (*Gel.*) 290
Kırçova (kz. Hersek) قيرچوه 157
Kırık (k., *Çrm.*) 263, 363 قرق، قيريق
Kırık Ali-k. (*Mal.*) 292, 443
Kırım-çft. (*Alaşehir*) 399
Kırım Hanları 17
Kırımlû (k., *Keşan*) 391, 392
Kırk-kavak «Kavak» (k., *Erg.* Turhan-Bey, Paşayiğit) 340-342
Kırk-Kilise 7, 111. 112, 144, 209, 211, 232 239, 251, 300. 303, 304, 309, 311, 322 380, 491
Kırşehirlü (k., *Edr.*) قيرشهرلو 364, 396
Kırşehirlü-mh. (*Bolayır*) 163
Kışla-k. (bk. Eynebeği b. H. Yahşi yür. cm., *Ferecik*)
Kıvam (mev., müd. Kadı-zd.) 304
Kıvamüddin (arpa emn.) 478
Kıvamüddin (dftd., Bâyezid II. dvr.) 92, 93, 95, 103, 106, 107, 132
Kıvâmüddin (*İst.*,-kd.) 93
Kıvâmüddin Kasım (dftd. Fâtih dvr.) 320
Kıvâmüddin Kasım b. Murad «Kemal Pş. Kasımı»
— mllh. vkf. (*Edr.*) 465
Kıvırcıklû (k , *Dim.* Yiğit) قويرجق، قويرجقلو 337, 414, 415
Kıvırcıklû (k , *Fil.*) 259, 260
Kıyık (semt. *Edr.*) 22, 48, 51, 52, 55, 62, 323. 401, 421, 468
— Baba «Kıyak Baba» 36
— — zâv. (*Edr.*) 55
Kızanlık «Akçe-kızanlık» (kz., nh.) 14, 15, 18, 73, 79, 84, 86, 112, 128, 132, 209, 263, 397
— bozahanesi mkt. 96
Kızbükülü قيزبوكيلو (k., *Kavala*) 378
Kızıklû (k., *Erg.*) 218, 219 قيزقلو
Kızıl Delü (Baha, Divâne, Şeyh, Sultan). قزل دلو سلطان 183-186,
— — oğl. *Gülşehri* 183
— — oğl. Ilyas 183
— — oğl. Ishak 183
— — trnl. 184, 186
Kızıl-güllü (k., *Dim.*, Sekillü-Kavak) قزل كوللو 329, 330
Kızıl-Hisar (*Fil.*) 128, 129 قزل حصار
— — da Mik nhr. 128, 129
Kızıl-Hisarlı (k., *Erg.*) 77
— — çft. ryt., Nureddin 77
Kızıl-minâre-mh., msc. (*Edr.*) 30, 509
Kızıl-öyük (k., Menteşe lv.) 425 قزل اويك
Kızılağaç «Yenice-Kızılağaç-yenicesi» (kz., nh.) 10, 26, 83, 111, 112, 182, 296, 315, 316, 363, 368, 370, 396, 404, 405, 429-432, 453, 458, 492, 497, 499, 504, 505, 515
— mahalleleri (Yakub-Kasap, Isâ-Fakih, V.-Orcun, Şeyh-Fakih, Hacı-Durdu, Muhammedî, Hatip) 396
Kızılbaş-seferi (bk. Çaldıran-seferi) قزل باش سفرى
Kızılca (k., *Keşan*, Dursun) 392, 393 قزلجه
Kızılca-k. (*Y. Kar.*) 445
Kızılca-yeri (*Dim.*) 184
Kici Bey «Kiçi Bey» 189 كيجى بك
Kilârî Yakub-msc. (*Edr.* Yakub Bey «Kilârcı-başı) 57, 354
— mh. (bk. Hızır Ağa-mh. *Edr.*)
Kili 357
Kilimci-Davud (k., *Fil.*, Uzun-kara) 259
Kilis (kale, lv. Skradin kz.) 519, 524

Kilise-c. (*Ist.*) 395
Kilise-c., mh. (*Edr.*) 60, 272, 273, 346, 349, 352, 354, 306, 468, 470, 486
Kilise-mh. (*İst.*, Balat) 432
Kiliseli »Kiliselik-k.» (*Fil.*) 258, 261
Kiranboli (k., *Yanbolu*) 205 كرانبولى
Kirazlı-c. (*Edr.*) 256, 257
Kirazlû-gediği (*Dim.*) 184
Kiremidlik (*İst.*) 396
Kiremitci Halil - mh. (*Edr.*) 39, 52
Kırişci Dede-zâv. (*Edr.*) 44
Kirişhâne (*Edr.*) 35, 63, 64
Kirmasti 162, 163
Kirvite (bk. Çernoy'da k.)
Kişrerlik (k., *K. Kls.*) 311 كشورليك
Klabudancı-mh. (*Gel.*) 284 قلابودنجى
Koca-Ahmed (çlt. nhr., *Fil.*) 134
Koca-Davud Pş. (bk. Davud Pş., Koca, Vezir)
Koca-İli »Kocaeli» (*lv.*) 494
— — mlv. 122
Koca-Kàsım Paşa (bk. Kasım Pş., Koca, Cezerî, *Sil.* mlv.)
Koca Mehmed Paşa (bk. Mehmed Pş., Koca, Hoca, Nizâmeddin)
Koca-Mahmudlu (k., *Y. Kar.*) 375
Koca Mustafa Paşa (bk. Mustafa Pş. Koca, Maktul)
Koca Nişancı (bk. Celâl-zd. Mustafa Çlb.)
Koca-Yakub-mzr. (*Edr.*), 453, 454
Kocak (k., Zihne) 397 قوجاق
Kocaeli (bk. Koca-İli)
Koç Hamza (k., *Çrm.*) قوچ حمزه 19
Koç Hüseyin Bey (bk. İshak Bey babası)
Koç-kayası (*Dim.*) 185
Koçak (k., *Dim.*) قوجاق 414, 515
Koçak Sultan (Tâtar Hanı) 484
— — kaasıdı 484
Koçana (*Üsküb* cvr.) 110
Koçaşlû قوچاشلو (k., *K. Kls.*) 380
Koçi Bey (bk. Halil Bey «Subaşı» oğl.)
Koçi v. İlyas (bk. Malkoç oğulları)
Koçma (k., *Fil.*) قوچه 424
Koçmar-tatar (k., *Çrm.*) قوچمارتاتار 19, 264
Koğacı Dede (bk. Şy. Sevindik) قوغاجى دده
Koğacılar-C. (bk. Fındık-Fakih-C. *Edr.*)
Kokçalu (k., *Güm.*) 208
Kolna قولنه (Görice cvr. ksb.) 157
Komârî (bk. Sofular *Y. Kız.* k.)
Komnenos b. Paleologos قومننوز بن پالولوغوس 89, 90, 151
— oğl. Mihal ميخال ولد قومنتو 89
Konçoko (k., *Yanbolu*) قونچوقو 205
Konduk Osman (bk. Hacı Osman-mh., *Edr.*)
Komne-mzr. (*Dim.*) 507
— mh. Soğuk-Kilise 507
Konuş (hisar, k., *Fil.*) قونوش، قونش 241, 416, 457
Konya 357, 481, 492, 493, 513
— de Mevlâna türbesi 481
Kopanos (k., *Vize*) قوپانوس 303, 308
Korkud Bey (Şhz., Bâyezid II. oğl.) 471
— — nökeri, Kapıcı-başısı 471
Koron (kz. Mora) 153, 398, 402
Korsova (k., *Fil.*) قورسوه 371
Korucu (bk, Muslihiddin-k., *Dim.*) 443
Korucu (k., *Edr.*) 69
Korucu (k., *Erg.*) 341, 364
Korucu (k., *K. Kls.*) 491
Korucu-çft (*Y. Kar.*) 374
Korucu Doğan (bk. Kurtçu Doğan)
Kosova 14
— — muharebesi 224
— da gümlü oğl. zâv. 280
Kostantiniyye (bk. *İstanbul*)
Kovacık-mzr. (*Dim.*) 184, 187
Kovaloz (k., *Yanbolu*, İbrahim-k.) قوولوز 373
Kovancılar (k., *Çrm.*) 19, 394
Kovanlû-Halil (k., *Yanbolu*) 327
Koyun-kâfiri (k., *K. Kls.*) 303, 309 قيون كافرى
Koyun-k. (*Y. Kar*, Muhammed) 374
Koyun Musâsı oğlu قيون موسى اوغلى 231
Koyun-tepesi (nh., *Fil.*) 500, 501, 503 قويون دپه سى
— — de Holomiç-k. 503
Koyun-Yakublu (k., *Y. Kar.*) 345

Koyuneri-bostanlığı (bk. Kayacık, *Dim.*) قیونلری بوستانلغی
Koyunlu (bk. Kadı-k., Demir-oğl. *Osmancık*)
Koyunlu oğl.-vkf. (*Edr.*) 280
Koyunluca-Musâ (bk. Hasan-ağa, Hızır-ağa, *Edr.* k.)
Kozadrice (k., *Fil.*, Demirci-k., Üsküdarıyot) 370, 371
Kozan (çlt. nhr., *Fil.*) 134
Kozcuğaz (k., *K. Kls.*) 310 قوزجوغز
Kozlu-dere (*Gel.*) 233, 236, 237, 293
Kozlu-dere nhr. mkt. (*Fil.*) 133
Kozlu-pınar (*İst.*) 396, 488
Kozluca (k., *Y. Kar.*) 488
Kozluca-viranı (*Dim.*) 329, 413, 414
Köfteci-zd. mh. (*Edr.*, Köfteciler, Kâhtacı, V.-Kâhyalu, Kâhtalû-zd.) 48, 354, 495
Köhne-Kadı Mehmed Ef. «Seyyid Mehmed Çlb.» 50
— — mh. (*Edr.*) «H.-Bedreddin, Aya-Nikola» 50, 53, 59
Kölemen (çlt. mktc.) 133 کولمن
Köprü-kapısı (*Edr.*) 388
Köpsi-suyu (*Fil.*) 397, 414, 451, 491 کوپسی صوبی
Kör-ağaç "Gür-ağaç„ (nh., *Kestel*, Ortakçı-pazarı) 493 کوراغاج
Kör-ümidlü (k., *Dim.*) 318 کورامیدلو
Körhan-çft. (bk. Sabuncu-k., *Edr.*)
Körlük کورلیك (Karabağ «Çrm.»-mh.) 19
Körpe-kasır «Görbe-Kasır» (bk. Doğancı, *Sel.* k.) کوربه‌قصر
Köse Balaban-mh. (*Edr.*) 43, 45, 46
Köse-Hamzalı (bk. Hamza-Köseç, *Edr.* k.)
Köse Mihal Bey 244-246
Köse Musâ-bahçesi dolabı (*Edr.*) 420, 421
Köse-Sâlih (k., *E. Zağ.*) 229
Köse-Yusuf (k., *Mal.*) 234
Köseç (k., *Haskōy*) 277
Kösece-mzr. (*K. Kls.*) 310
Köstendil (lv.) 9, 10, 390, 415
— ılıcası 156, 157
— mlv. 482
Kratova 214, 215, 380
— mâdenleri 214
Kratoya (k., *Keşan*) قراتویه 319
Krayislave (k., *Fil.*, Şarlı-k.) 370, 371, قراسیلاوه
Krosevac (bk. *Alaca-Hisar* lv.)
Kubad-Çarşısı (*Bursa*) 283
Kul-İbrahim (bk. Boğazkesen-derbendi, *E. Zağ.*)
Kula Şahin Pş. (bk. Şehâbeddin Pş., Hadım)
Kulağuz (çeltikçi) 136 قولاغوز
Kulağuzlar (k., *Fil.*) 424
— nhr. (*Fil.*) 444
Kule-kapısı (*Edr.*) «bâb-ı kule» 121
Kulkal (gemici, Meriç'de) 296
Kulkal (k., *Yanbolu*) 373
Kulkalca (k., *E. Zağ.*) 230
Kum-bağı (k., *Erg.*) 78 قوم‌باغی
Kum-mh. (bk. Muarrif Ho.-mh. *Edr.*)
Kunduz (k., *Tire*) 383 قوندوز
Kurbağa-reis (bk. Aşağı-çeltükçi, *Vize*, k.) قوربغه‌رئیس
Kurd b. Abdullah vkf. (*Edr.*) 465
Kurd Kasım Pş. 512
Kurd-virancığı (*Dim.*) 184
Kurşunluk türbe-vkf. (*Amasya*) 320
Kurt (k., Pınarhisar) 211-213
Kurt-kayası (k., *Edr.*) 364
Kurt-viran (Karabağ «Çrm.» mh.) 19
Kurtçığaz-viranı (k., *Vize*) قورتجغزویرانی
Kurtçu Doğan «Korucu Doğan, Kuşçu Doğan» Doğan Bey b. Abdullah (mertolos, Yeniçeri-ağası) 40, 224-228
— — mh. (*Edr.*) 40, 344, 355
— — oğl. Umur Bey 153, 154, 225, 226, 228
— — trnl. 225-227
— — zâv. (*Edr.*) 225, 228
Kurtına «Kortona» (k., *Çrm.*) قورتنه 376
Kurtoğlu (k., *Dim.*) 385, 386
Kuru-çay (çlt. nhr., *Fil.*) 134
Kuru-çay (k., *Kavala*) 378

Kuru-çeşme-mh. (*Bursa*) 492
Kuru-çeşme-mh. (*Edr.*) 32, 39, 40, 110, 420, 464, 466, 467
Kuru-çeşme-mh. (*İst.*) 490, 525
Kuru-kavgaluca (*Güzelhisar*, mzr.) 440 قوری‌قوغالوجه
Kuş-Tepesi (*Dim.*) 185
Kuşçu Doğan (bk. Kurtçu Doğan)
Kuşçular (k., Cuma-çarşı) 399
Kutluca (k., *Erg.*, *Dim*, Bazarlû-Bey) 79, 276, 429
— çlt. rytl. (Süleyman Şâh, Hızır, Şâhin Mustafa, Elvan.) 77
Kutluca (k., derbend, *Fil.*) 497
Kutluca-k. (*Tekd.*) 273, 274
Kuvayk (Haleb'de nhr.) قویق 510
Kuyumcılu (k, *Adapazarı*) 161
Kuyumcu-mh. (bk. Kasâbân-mh., *Dim.*)
Kuzgun-kayası (*Dim.*) 184, 185
Kuzulu Atmaca (âm.) 165
Küçük-Hamidlü (k. *E. Zağ.*) 229
Küçük-Hemşehri (k., *K. Kls.*) 310
Küçük İsmail 25
Küçük-Kaynarca (*İst.* cvr.) 511
Küçük-korucu (bk. Evrenos-Hisarbeği, *Edr.* k.)
Küçük-önlü (k., *Çrm.*) 80, 436 کوججك‌اوكلو
Küçük-Saruhanlu (k., Pravadi nh.) 80, 86
Küçük-Sekban (bk. Sekban-Yusuf, *Edr.* k.)
Künbede-c. (*Edr.*) 42
Küpeli oğlu (bk. Mahmud Çlb., kzk. oğl.)
Kürd Hoca (Mehmed b. Abdürrahim b. İbrahim) 42
— — mh. (*Edr.*) 42
Küreci-mzr. (*Dim.*) 429
Küşan کوشان (k., *Edr.*) 204, 206, 207
Kütahya 481
Kütüklü (k., *Güm.*) 208

L

Lâb (kz., *Görice* cvr.) لاب 157
Lâhta (k., Hyb.) لاحته 208
Lala Ali Bey b. Karlı (Karaman byl.) 199
Lala Şahin Pş. 6
LalaYakut Pş. (bk. Yakut Pş.. Lala)
Lâleli-med. (bk. Lâri-med., *Edr.*)
Lârende (Karaman) 493
Lârî Abdülhamid (hekim, Lârî Acemî) 33, 34, 54, 332, 420, 529
— — C. (Hamid Bey,-çlb., *Edr.*) 33
— — mh. (*Edr.*) 33
— — med. (*Edr.*, Lâleli med.) 34
Lebbâd (bk. Hacı Abdullah)
Lefke لفکه (k., *Edr.*) 364, 396
Lefteri Trabzonî (çlt. mktc.) 127
Leh-elçisi 110
Leşe dalyan-mkt. (*Serez*) 140 لشه
Leşne لشنه (k., Görice) 428
Leylâ bt. Hasan 274
Leys-zd.
— — dfteri 272 لیس‌زاده‌دفتری
Libanova (k., *Sel.*) لبانوه،لبان‌اوه 151, 153
Libofca (k., Alaca-Hisar lv.) لبوفجه 156
Livadia لیوادیه 137, 138
Lofca لوفجه (Niğ. lv.) 444, 457
Loğ لوغ (bk. Bosna-kâfiri, Eski-Hisarlık, *Ist.* k.)
Lokman (*Drama* kd.) 135
Loncâ-mh. (*İst.*) 490
Londra 391
Lovadic (k., *Fil.*,) 394 لوادیج
Lulu (k., *Dim.*) 367, 391 لولو
Lulu Pş. vkf. 291
— — mzr. (*Gel.*) 291
Lûtfi (mev., Fâtih-med. müd., Tokatlı) 304
Lûtfi Bey-odl. (*Edr.*) 56
Lûtfi Çelebi b. Sinan vkf. (*Edr.*) 495
Lûtfi Kâtib (âm.) 156
Lûtfi Paşa (sadrâzam) 498, 506
— — msc. (*Edr.*) 62

— — vkf. (*Dim.*) 506,507
— — zvce. (bk. Devlet Şâhî Sultan)
— — vkf. müt. (Haydar b. Abdullah) 506
— — vekili (Mekmed b. Mustafa) 507
Lûutfullâh (müt. *Edr.*) 430
Lûtfullâh Çelebi 382
Lüleburgaz (bk. *Burgaz*)
Lybuşki (kale, *Bosna*) 131 لیبوشکی

M

Macar ماجار (k., Afşar-Dîvanı «Suşehri») 452
Macar-elçisi 103-106, 109, 110, 248
Macaristan (Üngürûs vly.) 103, 204, 213, 214, 481, 484, 485,
Mağnisa (bk. Manisa)
Mağri (k., *Geyve*) 162 مغری
Mahbûbe bt. Pîrî vkf. (*Edr.*) 350
Mahmad (k., *Edr.*) محماد 364
Mahmud (arpalık mut) 84
Mahmud «-Bey» (Bâyezid II. şhz., Slt.) 69, 70, 381, 382. 472
— kızı. Hanzâde Fatma Slt. Hançerli Slt., 472, 473
— lalası (Kasım Bey, Husrev Bey) 472, 473
— nökeri, baş-ulûfecisi 472
Mahmud (bk. Derviş Bâyezid oğl.)
Mahmud (bk. Devlet kızı Ayşe oğl.)
Mahmud (bk. Evrenos-çft. vkf. cm. *Tekd.*)
Mahmud (bk. İbrahim Pş. «Çandarlı-zd. krd. oğl.)
Mahmud (bk. Yakub Pş. tabib oğl.)
Mahmud (Germeyanlû, tmrl.) 79
Mahmud (mev., Bâyezid-med. müd. *Edr.*) 508
Mahmud (nzr. *Edr.*) 109
Mahmud Ağa (azehler-ağası) 437, 438
— — mlk. (*Dim.*) 437, 438
Mahmud Ağa (Gazi) 36, 58, 61, 272
— — değirmenci (*Edr.*) 57
— — msc. mh. (*Edr.*) 61
Mahmud Ağa b. Abdullah (mktc. *Bursa*) 399
Mahmud Baba (*Erg.* kp. de medfun) 216
Mahmud Bey (bk İskender Bey b. Mihal oğl.)
Mahmud Bey (çvş., Rml. Beyl.) 81
Mahmud Bey (Çrm. mlv., XV. asır) 78
Mahmud Bey (Köstendil mlv.) 482
Mahmud Bey (ser-çakırcı) 80, 81
Mahmud Bey b. İbrahim Bey (bk. İsfendiyar oğlr.)
Mahmud Bey-çft. (bk. Kasım Paşa, *Sel.* mlv. oğl.)
Mahmud Bey v. Kasap 291, 292
— — oğl. Süleyman Bey 292
— — zâv. imr. (Mal.) 291, 292
Mahmud b. Abdullah 133
Mahmud b. İbrahim (*Edr.* kd.) 826
Mahmud b. İbrahim (mktc.) 135
Mahmud b. İrez «Emirze» (*Edr.* nb.) 463 محمود بن ایرز
Mahmud b. Mehmed (imm.) 290, 291
Mahmud b. Seydi Ahmed(kzk.) 327
— — vkf. (*Edr.*) 350
Mahmud b. Yusuf (Dramalı) 136
Mahmud Çelebi (bk. Davud Pş. «Koca» oğl.)
Mahmud Çelebi (bk. Karaca Bey, Pş. Dayı, oğl.) محمود چلبی ابن قرجه پاشا
Mahmud Çelebi (bk. Mesih Pş. oğl.)
Mahmud Çelebi (bk. Yahya Pş. oğl.)
Mahmud Çelebi (dftd., Nazlı) 84, 86, 507
— — mlk. 224-227
Mahmud Çelebi (kzk. oğl., Gübeli, Küpeli-oğl.) 317, 318
Mahmud Fakih (*Sel.* kd.) 222
Mahmud Fakih 170
Mahmud-Fakih (çlt. nhr., *Fil.*) 133
Mahmud Kanbûrî-zâv. (bk. Şy. Alâeddin) زاویهٔ محمود قنبوری
Mahmud-köyü «Doyçe-Mahmud, Şeha-beddin Pş.» (*Edr.*) 257, 258, 261
— — de Şehâbeddın Pş. ryt. 257
Mahmud Paşa 79, 252, 322, 323
— — C. (*Edr.*) 56, 451

— — berâtı 79
— — C. (*İst.*) 9, 322, 395, 434, 451
— — azd. Atmaca 92-95, 97, 105
— — imr. mh. (*İst.*) 519
Mahmud v. Hamza Bey (bk. İbrahim Pş. «Çandarlı-zd.» krd. oğl.)
Mahmudcalı (k., *Edr.* Kara-kasımlı) 365 396
Mahmude Hatun (bk. Bâli Bey v. Murad Bey b. Malkoç Bey kızı)
Maksud b. Mehmed (çlt. mktc.) 136, 138
Makunşnic (k., *İvrâniye*) 380 ماكونشنيج
Malakaş (*Arnavadluk*) 157 ملاقاش
Malatya
— mlv. 416
Malkara 6, 58, 112, 162, 167, 169-174, 187, 188, 193, 194, 217, 219, 232, 234, 259, 269, 281, 285, 288, 289, 291, 292, 295, 324, 330, 342, 389, 443
Malkoç (bk. Göçbeği, *Erg.* k.)
Malkoç Bey «Mihal koçi» 22, 45
— — oğl., Mustafa Bey (Yıldırım Bâyezid. dvr.) 22
Malkoç oğulları 276
— oğl. (bk. Murad Bey, Malkoç oğl.»)
— oğlr. Bâli Çelebi 276, 277, 482
— oğlr. Koçi v. Ilyas 276, 277, 482
— oğlr. Mehmed Çlb. b. Ali Bey (bk. Bâli Bey v. Murad Bey b. Malkoç trn.)
— oğlr Bâli Bey (bk. Bâli Bey v. Murad Bey b. Malkoç)
— oğlr. Ilyas Bey (bk. Murad Bey oğl. Ilyas Bey)
— penç-yeki 118
Malkoçlu (k., *K. Kls.*) 303
Mama Bey (mültezim, Saruca Pş. vkf.) مامابك 251
Mama Paşa bt. Süleyman Bey (bk. Ahî Bey b. Mehmed Çlb. zvce.) مه‌پاشا
Mamuc Bey (bk. Yâdigâr Bey oğlu) ماموج بك
Manastır 8, 76, 156, 408, 410
Manastır (k., *Edr.*) 245, 246
Manastır-çft. (bk. Keşişlik-mzr., *Aynaroz*)
Manastır-mktl. (*Fil.*) 424
Mandıra (bk. Söğütlü dere, *Dim.*, k.)
Manendlü (çlt. nhr., *Fil.*) 133
Manisa «Mağnisa» 256
Manol (Nardalı) 137
Manol Skraycı 152
Manol v. Aleksi (âm.) 124
Manolya (*Sel.*) 151, 153 منوليه
Mansur Çelebi (*Gel.* kd) 438
Manyas (kz., *Balıkesir*) 245
Manyas-kapısı «Bâb-ı Manyas» (*Edr.*) 98, 210, 324, 460
— — mkt. 115, 121
Manyas-mh. (*Gel.*) 338
Maraman ماراماں (k., *Kandra*) 493
Markova (k., *Fil.*) 328 مارقوه
Marmara (k., *Serez*) مرمره 140-142
Marova (k., *Sel.*) 459 ماروه
Martolos Doğan (bk. Kurtçu Doğan)
Maruf Hoca (bk. Muarrif Ho.)
Maruniye-k. (*Güm.*) 336, 337 مارونيه
Marvas (k., *Fil.*) 328
Maslahat (k., *Edr.*) 173, 180, 401 مصلحت
Masume Htn. bt. H. Kasım vkf (*Edr.*) 350
Medâris-i semânîye (bk. Fâtih c., imr., *İst.*)
Medine 509, 510
— evkf. 124, 235, 317, 318, 383, 386, 400, 403, 447, 489
Medun (kale, İşkodra'da) 131 مدون
Meğrî (k., *Güm.*) 375 مكرى
Mehmed I. "Çelebi Sultan Mehmed» 8, 13, 22-24, 27, 28. 30, 35, 46, 47, 188, 196, 197, 235, 238, 241, 242, 246, 261 276, 321
— annesi (bk. Devletşâh Htn.)
— kızı (bk. Ayşe Htn. «Kadın»)
— kızı (bk. Selçuk Htn., Karaca Pş. zvce.)
— yiğeni (bk. Oruz Hatun kızı Ayşe Htn.)
Mehmed II. (bk. Fâtih Sultan Mehmed)
Mehmed (âm.) 157

Mehmed «**Mehmed Bey**» (bk. Şhz. Mehmed, Bâyezid II. oğl.)
Mehmed (bk. İbrahim Pş. «Çandarlı-zd» krd. oğl.)
Mehmed (bk. Mihal V. Angelos)
Mehmed (bk. Selçuk Htn. bt. Mehmed Çlb. «Çandarlı-zd.» trn.)
Mehmed «**Mehmed Bey**» (bk. Sinan Pş. «Hoca» oğl.)
— zvce. (Cem Slt. kızı) 474
Mehmed (bk. Şhz. Mehmed, Kanunî Slt. Süleyman oğl.»)
Mehmed (cb.) 303
Mehmed (çvş.) 105
Mehmed (imm., H. Doğan vkf. müt.) 190
Mehmed (Mehter Ahmed oğl.) 79
Mehmed (meyva kapanı emn., *Edr.*) 94
Mehmed (şâir, Mısır Slt. kaasıdı) 484
Mehmed (şarabdar, tmrl.)
— oğlr. İshak, Mustafa 80
Mehmed (Zihne sipahileri ser-askeri) 80
Mehmed Ağa (hazinedar-başı) 411, 516, 517
Mehmed Ağa (ser-çakırcı) 86
Mehmed Ağa (XV. asır) 53
— — mh. (*Edr.*) 53
Mehmed Ağa (XVIII. asır) 53
Mehmed Bey (bk. Ahmed Ağa, Pş., Kara, sadrazam oğl.)
Mehmed Bey (bk. Davud Pş. «Koca» oğl.)
Mehmed-bey «**Mihal oğl.**» (bk. Erzincanlu çlt. nh., *Fil.*)
Mehmed Bey (bk. Hanzâde Sultan krd.)
Mehmed Bey (bk. İshak Bey b. Koç Hüsüyin Bey oğl.)
Mehmed Bey (bk. Obren oğl.)
Mehmed Bey (bk. Oruz Htn. trn.)
Mehmed Bey (bk. Hüsrev Bey «Çrm-mlv» oğl.)
Mehmed Bey (bk. Mihal Bey «Gazi» oğl. XV., XVI. asır)
Mehmed Bey (mîr-şikârî) 80
— — mlk. 435, 436
— — oğl. Sinan Bey 435, 436
— — trnl. 435 436
Mehmed Bey (Mustafa Pş. «Hamza-bey-zd.» oğl., Bâyezid II. damadı) 89, 474
— zvce. (Bâyezid II. kızı), kızları 474,
Mehmed Bey (müt., Selçuk Htn. vkf., *Edr.*) 389
Mehmed Bey (Rüstem Pş. kethüdası) 83, 84, 501
Mehmed Bey b. Alaca Çelebi (mîr. mutrib) 80
Mehmed Bey b. Aziz (Kapudan) 438, 439
— — msc. vkf. (*Gel.*) 438, 439
— — trn. Mustafa Çlb. 439
— — kız krd. Melek Htn. 439
Mehmed Bey b. İsâ Bey (bk. Mehmed Çelebi b. İsâ Bey, Karlı mlv.)
Mehmed Bey b. Karlı (*İst.* zm.) 478, 482
Mehmed Bey b. Minnet Bey 241, 242
— — imr. (Konuş) 241, 242
— — zvce. Durpaşa Htn. zâv. 241, 242
Mehmed b. Abdülkadir (mev., *Edr.* kd.) 461
Mehmed b. Abdürrahim b İbrahim (bk. Kürd Hoca)
Mehmed b. Ahmed (Rml. dftd.) 362
— Bey deftd. vkf. (*Gel.*) 438
Mehmed b. Ali Cemâlî (Fenârî, *Edr.* kd. kzk.) 334, 381, 489, 525
Mehmed b. Ali vkf. (*Edr.*) 275
Mehmed b. Bâli Pş. (bk. Bâli Pş. oğl.)
محمد بن بالی پاشا
Mehmed b. Bâli Siyâh 477
Mehmed b. Bâyezid (mev., *Edr.* kd. «871-877») 346, 349, 350, 353-355
Mehmed b. Bâyezid (mev. *Edr.* kd., 890-899») 464, 465
Mehmed b. Beğlik (*Edr.* kd.) 356
محمد بن بکلك
Mehmed b. Eynebeği (bk. Nâyib Hacı)
Mehmed b. Ferâmürz. b. Hoca Ali (*Edr.*, *İst.*, kd.) 172, 266, 279, 352
Mehmed b. Hacı Ali (âm.) 117
Mehmed b. Hacı Ramazan (tmrl.) 82
Mehmed b. Hamza 477
Mehmed b. Hamza (*Edr.* Kassâm-ı askerîsi) 462
Mehmed b. Hoca Kasım (emn.) 106
Mehmed b. Hoca Kemal 354
Mehmed b. Hüsâm (müd.) 301
Mehmed b. İlyas (âm.) 142

Mehmed b. Imirza (*Edr.* kd.) 270, 271, 278, 279 محمد بن امرزا
Mehmed b. Iskender (Gördös zâimi) 100
Mehmed b. İsmâil (mev.) 453
Mehmed b. Karaca (sipâhî-zd.) 91
Mehmed b. Kasım Cemâlî (*Sel.* kd.) 431
Mehmed b. Kemal (bk. Ahî Çlb. «tbb.»)
Mehmed b. Kutbeddin (mev., *Edr.* kd.) 227
Mehmed b. Mahmud (*Edr.* kd.) 346,347, 496
Mehmed b. Mehmed (Ahyolı kd.) 465
Mehmed b. Murad (vkf.)
Mehmed b. Mustafa (âm.) 110, 120
Mehmed b. Mustafa (bk. Hacı Hasan-zd., kzk.)
Mehmed b. Mustafa (bk. Lûtfi Pş. vkl.)
Mehmed b. Seydi Ahmed (kzk) 279
Mehmed b. Yusuf (*Amasya* kd.) 46
Mehmed b. Yusuf (*Edr.* boza-hâne mktc.) 96
Mehmed Cemâleddin Aksarâyî 492
Mehmed Çavuş (tahrir memuru) 186
Mehmed Çelebi (bk. Ali Çlb. v. Yegân oğl.)
Mehmed Çelebi «Mehmed Şâh-Çlb.» (bk. Ayas Pş. «Lala» oğl)
Mehmed Çelebi (bk. Halil Pş. «Çandarlı-zd.» oğl.) Mehmed Çelebi (bk. Halil Pş.» Çandarlı-zd.» trn.)
Mehmed Çelebi (bk. Kemal Pş. krd.)
Mehmed Çelebi "Mehmed Şâh Çlb." (bk. Kemal Pş. oğl.)
Mehmed Çelebi (bk. Mustafa Bey «Davud Pş. zd.» oğl.)
Mehmed Çelebi (bk. Saruca Pş. kethüdâsı oğl.)
Mehmed Çelebi (bk. Yahyâ Pş. oğl.)
Mehmed Çelebi (dftd., Temeşvar eyl.) 408
Mehmed Çelebi (harc-i hassa emn.) 181
Mehmed Çelebi (Hatip) 220
Mehmed Çelebi (Şhz., Şehinşâh Bey oğl.) 472, 473
— — lalası, dfld., Hüseyin Bey 472
— — zvce. (Mengli Giray kızı) 472
— — dftd. Ali Siyah 473
Mehmed Çelebi (Timurtaş Bey oğl.) 203
Mehmed Çelebi (Yahşi Fakih trn.) 176
Mehmed Çelebi b. Abdüllâtif Çlb. b.-İsmâil Bey 99
Mehmed Çelebi b. Ali Bey (bk. Bâli Bey v. Murad Bey b. Malkoç trn.)
Mehmed Çelebi b. İsâ Bey b. İshak Bey (Karlı mlv.) 45, 333, 334, 350, 481
— — imr. (*Üsküb*) 333, 334
Mehmed Çelebi b. İsâ Çelebi v. İskender Bey 100
Mehmed Çelebi b. Kirmasti (müteferrika cemâatinden, Fâtih imr. *Ist.*) 305
Mehmed Çelebi b. Mihal Koçi 325, 336
— — msc. mh. vkf. (*Edr.*) 326
Mehmed Çelebi b. Zâîm Hacı Çelebi 451
Mehmed Çelebi v. Ali Bey (bk. Malkoçoğl.)
Mehmed Çelebi v. Emir Sinan (ktb.) 112
Mehmed Çelebi «mktc.» vkf. (*Edr.*) 272
Mehmed Fakih 262
Mehmed Fakih 161, 466
— — oğl. Mustafa Fakih 161
— — vkf. (*Edr.*) 466
Mehmed Konevî (eczâ-hân) 306
Mehmed Paşa (Karamanî) 44, 74, 83, 88 90, 134, 138, 139, 148, 305
— — oğl. (bk. Zeynelâbidin Ali Çlb.)
Mehmed Paşa (Koca, Hoca, Nizâmeddin) 31, 53, 242, 243
— — imr. (Osmancık) 242, 243
— — msc. odl. (*Edr.*) 53
— — oğl. Ahmed Çelebi 53, 243
— — trn. Hasan Bey 243
Mehmed Paşa (*Rum.*) 334, 335
— — imr. (*Ist. Üsküdar*) 334, 335
— — htn. 335
— — vkf. adml. 335
Mehmed Paşa b. Cemâleddin Sinan Bey (Sokollu) 84, 202, 508-515
— — ham. (*Edr.*) 272, 420, 421
— — C. çeşme v.s. hayrâtı (muhtelif yerlerde) 509-515
— — vkf. ve bulundukları yerler 509-515
— — babası 511

Mehmed Paşa (vezir, Budin byb., XVI. asır) 72, 86, 503. 505, 507
— — mlk. (Dim.) 507
— — C. imr. (*Sofya*) 507
Mehmed Paşa Tevkiî (bk. Mehmed Pş. Karamanî)
Mehmed Said (Kethüdâ-zd.) 361
Mehmed Şâh (mut., İdris Fakih vkf.) 287, 288
— — oğl. Emirşâh 288
Mehmed Tavâşî (Fâtih imr. müteferrika cemaatinden) 305
Mehmed Ulûfe (mâlûl, Fâtih imr.) 395
Mehmed v. Eynebeği 185
Mehmed v.Hamza Bey (bk. İbrahim Pş. «Çandarlı-zd.» krd. oğl.) 425
Mehmed v. Sarukoçi (sipahi-zd.) 100
Mehmed v. Yolcı Bey (tmrl.) 82
— — oğl. Ali 82
Mehmed Yâr Mirzâ (bk. Yadigâr Bey oğl.)
Mehmed Yetim v. Sofu Kasım (sipahi-zd.) 100
Mehter Dursuu (bk. Dursun Mehter)
Melek (bk. Devlet kızı Melek)
Melek Ahmed Tebrizî (nakkaş) 479
Melek Gazi v. Cezire Bey 220
Melek Hatun (bk. Mehmed Bey b. Aziz kız krd.)
Melek Hatun (Karagöz zvce.) 99. 102
Melek-Ömer (bk. Sekillü, *Keşan* k.)
Melek-viran (k., *Çrm.*) 79
Memi Çlb.-msc. (*Edr.*) 42
Memi Şâh Bey (bk. Sinan Pş. «Güveyi» oğl.)
Mengli Giray Han (Kırım hanı) 472, 483
— — byb. ve beyleri 472
— — kaasıdı, nökeri 483
Menlik (Sel. cvr.) 74, 138, 139
Menteş (âmil-oğlu)
Menteşe (eyl., lv.) 63, 455
— mlv. 223
Menteşeler (k., *Ferecik*) 72
Menteşelû (k., *Fil.*) 316
Menteşelü Mustafa 285, 286
— — oğl. Mehmed 285, 286
Menzil-Ahuru-caddesi (*Edr.*) 29
Meraş-bahçesi (*Edr.* sry.) 99, 102, 123
— k. 178-180, 396
— mkt. 123
Mercan Ağa-mh. (*İst.*) 428, 494
Mercan Hoca-mllh.-vkf. (*Edr.*) 466
Mercimek-mh. (*Edr.*) 42
Meriç 12, 19, 86, 181, 182, 245, 264, 296, 297, 318, 340, 515, 516
Mermer-iskelesi (*Ist.*) 442
Merzifon 8
Mesih Bey. (mîr-âlem, Davud Bey «Sil. mlv.» damadı) 475
— — zvce. (Davud Bey kızı) 475
Mesih Paşa (vezir, XV. asır) 74, 138, 139, 148, 439, 440
— — bahçesi (*Edr.*) 99, 100, 102
— — bahçevanı Derviş Ali 99
— — C., med., vkf. (*Gel.*) 439, 440
— — oğl. Ali Bey 439
— — oğl. Bâli Bey 439
— — oğl. Mahmud Çlb. 439
— — trn. Ahmed Bey 439
Mesih Paşa (vezir, XVI. asır) 62
— — c. (*İst.*) 62
Mestli (k., *Vize*) 205, 208 مستلی
Mes'ud Çelebi b. Rakkas Sinan Bey 444
Mes'ud Halife (Şyh.) 36, 41, 351
— — C. «Mes'udiye-c.» (*Edr.*) 41, 326, 351
— — zvce. Zeyneb Htn. 480
Mes'ud-viranı-mzr. (*Silivri*) 379
Mes'udlu (k., *Gel.*) 248, 249
— da Savıca Pş. vkf. rytl. 249
Mes'udlu-mzr. (*Varna*) 406
Meşelü (bk. Yegân-Hızır k., *Erg.*) میشه‌لو
Meşelü (k., *Y. Kız.*) 458
Meşhed (*Dim.*) 185
Metrepolit (bk. Virzeni-Metrepolit, k., *Serez.*)
Metrepolit-mh. (bk. Yakut Paşa-mh., Mithat Paşa-mh., *Edr.*)
Mevlevihâne-mh. (bk. Murâdiye-imr. mh., *Edr.*)
Mezâkiye (kz., *Avloaye* lv.) 447 مزاکیه
Mezestre (*Mora*) 402 مزستره
Mezid Bey 44, 243, 244, 256
— — hanı (*Edr.*) 254
— — gılmanları 244

— — mh., imr. mh., odl. (*Edr.*) 44, 53, 54, 244
Mezid-bey (k., Ada nh., *Umur-beg*) 69
Mığrıdıç (ermeni) 485
Mısır 58, 450, 488
— Slt. 476, 484
— byb. 526
Midhat Paşa-mh. (bk. Yakut Pş-mh., *Edr.*)
Midilli (İv.) 481 مدللو
Midyelü (k., *Dim.*) 416 ميديلو
Miğalkara (bk. *Malkara*) ميغلقره
Mihal Bey (*Gazi*) b. Aziz, b. Frenk (Mihal-oğlu, oğulları) 6, 28, 57, 98, 102, 107, 176, 244-246, 345
— imr. mh. (*Edr.*) 57, 98, 102, 107, 176, 244-246, 345, 431, 468
— — ham. (*Edr.*) 190, 246
— — kp. (*Edr.*) 27, 98, 177; 244, 265, 345, 519
— — odl. (*Edr.*) 61
— — oğl. evkf. 308
— — oğl. İskender Bey (bk. İskender Bey b. Mihal Bey, *Gazi*)
— — oğl. Mehmed Bey (XV. asır) 27
— — oğl. Mehmed Bey (XVI. asır) 408
— — — — çft. (*Fil.*, Erzincanlû-çft.) 408
— — trn. Bâli Bey b. Hızır Bey 57, 246
— — vkf. da müslim hâneleri (Kemal Bey, Kasım Bey, Turhan Bey...) 245
— — vkf. çft. de sâkin sipâhiler (Ferhad, Behrâm, Gazanfer) 245
Mihal b. Dimitri 113
Mihal-çft. (bk. Evrenos-çft.)
Mihal Koçi (Malkoç Bey, Fâtih dvr.) 22, 45, 325, 326
— — oğlr. (bk. Emirşâh Çlb., Mehmed Çlb.)
— — mh. (*Edr.*) 45, 495, 496
Mihal Mavrodi (âm.) 97
Mihal oğlu (bk. Mihal Bey «*Gazi*» oğl.)
Mihal v. Angelos (Mehmed) 107
Mihaliç (k., *K. Kls.*, Aiici) 303, 310
Mihaliç (Karaeabey) 162, 163, 238, 239 387
Mihaliç Hatip 293
— — med. (*Gel.*) 293
Mihrimâh Sultan (Rüstem Pş. zvce.) 500, 501, 524, 525
— — imr. (*Üsküdar-Ist.*) 501
— — mlk. 500, 501
— — vkf. (*İst.*) 524
Mihrinigâr (Firuz Ağa zvce.)
— — odl. (bk. Zenn-i Firuz-odl., *Edr.*)
Mik-nhr. (bk. Kızıl-Hisar, *Fil.*)
Milâs (kz.) 487
Milona (*Bosna*) 153
Mimar Ayas-mh. (*İst.*) 423
Mimar Hayreddin-mh. (*İst.*) 395
Minnet Bey 241, 242
Mirefte «Mürefte» (*Bolayır*) 164, 165 ميرفته، ميرآفته
Mirahor (k., *İst.* Has. nh.) 302
Mirçev V. Çipuş ميرچه‌ولد چپوش (Eflak voyvodası) 100
Mirim Çelebi 81
Miryani (k., *Serez*) 342
Mirzâ Ahmed Bey 469
Mizânüşşems (Medinede makam) 510
Modon (bk. Moton)
Magilâ «Makula» (k., *Yanbolu*) موغيله 373
Moğoltay (k., *Keşan*) 287 مغولتاي
Mokre (k., *Yanbolu*) موقره 396
Moncınos (k., *Kavala*) مونجنوس 375, 378
Monohos (k., *Serez*) مونوخوس 143
Mora 9, 23, 24, 155, 157
— — lv. 398, 402
Moralı Yorgi b. Paleolog (bk. Poleolog)
Mordahay (kefil, Sicilya cm.) 95
Morvanic (k., *Serez*) موروانج 143
Mostar (ksb. Hersek) 131, 133, 451 موصتار
Moton «Modon» (Mora) 153, 398, 402
Muarrif Hoca «Maruf Ho., Kadı Ahmed Ef.» 44, 45, 464
— — mh. msc. (Maruf-Ho., Kum-mh. *Edr.*) 44, 45, 464, 253, 343, 495
Mudanya (kz.) 492
Muhammed (bk. Koyun-k., *Y. Kar.*)
Muharrem (ktb. Şehabeddin Pş. vkf.) 253

Muhiddin (ahkâmî) 477
Muhiddin (bk. Arab Kadı oğl.)
Muhiddin (bk. Şy. Ahmed Han kaasıdı)
Muhiddin (*Edr.* kd.) 91, 93, 97, 100, 105, 109, 113, 120, 121, 216
— oğl. Azizullah Çlb. 100
Muhiddin (emn.) 109
Muhiddin (Hasköy kd.) 130
Muhiddin (Hatip zd.) 305
Muhiddin (Hoş-hân) 215
Muhiddin (ktb.) 130, 131
Muhiddin (ktb., *Erg.* imr.) 219, 220
Muhiddin (ktb. Taci Bey, âm.) 156
Muhiddin (*Mal.* kd.) 128-130
Muhiddin (mev., nzr.)
— mlk. (*İst.*) 451
Muhiddin (mev., tbb.) 480
Muhiddin (mev., Yaru Hoca) 428
Muhiddin «Fahreddin» (mev.) vkf. (*Edr.*) 351
— kızı Zeyeeb Htn. 351
Muhiddin (mll., gılmân-ı hassa) 99
Muhiddin (muhâsebeci) 477
Muhiddin (mkt. ktb.) 477
Muhiddin (muvakkit, çlt. nzr., *Fil.*) 133, 134
Muhiddin (müd. Şy.) 192
— oğl. Hüsâmeddin 192
Muhiddin (müezzin, E. Sry. *Edr.*) 99
Muhiddin (Ohri emini) 156
Muhiddin (ser-tbb., Fâtih dâr,. *İst.*) 305
Muhiddin (*Serez* kd., Fâtih dvr.) 89
Muhiddin (Şeyh) 49
Muhiddin (vekilharç, Bolayır zâv.) 166
Muhiddin b. Akcalû Ahmed 156
Muhiddin b. Altun (âm.) 157
Muhiddin b. Bâyezid (*Edr.* kd.) 190
Muhiddin b. Bedreddin (âm.) 156
Muhiddin b. Cemâleddin (müt., Konya) 481
Muhiddin b. Hacı Ahmed (mev.) 333
Muhiddin b. Hâlik (*Gel.* kd.) 491
Muhiddin b. Mahmud vkf. (*Edr.*) 466
Muhiddin b. Muslihiddin Elsüz 305
Muhiddin b. Yahya Bâlî 156
Muhiddin Çelebi (dftd.) 113, 121, 127, 139, 302
Muhiddin Çelebi «Derviş Mehmed Çelebi» v. Ali Kuşçı 165, 166, 167
Muhiddin Çelebi (*Serez* kd., 996 da) 143 144
Muhiddin Çelebi Mağnisavî (müd.) 304, 305
— oğl. Pîr Mehmed Çlb. 305
Muhiddin Çelebi V. Abdülkerim 211
Muhiddin Kırımî»zd. 305
Muhiddin Malkara (*Sofya* emini) 157
Muhiddin Mehmed (bk. Ahaveyn Muhiddin Mehmed)
Muhiddin Mehmed b. Abdüllâtif (Gümüş mâdeni-pazarı kd.) 452
Muhiddin Voyvoda (âm.) 156
Muhiddincik Çelebi (Murâdiye müt. *Edr.*) 260
Muhlise Hatun bt. Abdullah 200
— — atîkası Şirin 200
— — Şirin zvc. H. Ali 200
Muhsin (İshak Fakih yiğeni) 171
Muhtereme Hatun 305
Mukbil (*Erg.* imr. kilârcısı) 220
Mukbil V. Abdullah (bk. H. Ahmed vkf.)
Mumcu Hasan zâv. odl. (*Edr.*) 49
Murad I. «Gazi Hudâvendigâr»,
— Bey-Han» 6, 12, 14, 15, 21, 22, 161, 162, 167, 171-175
— dvr. 161, 261, 455
— imr. (*Bursa*) 96
— sarayı (*Gel.*) 231
— vkf. 171, 172
Murad II. «Ebülhayrât» 13, 14, 16, 24, 34, 58, 78, 242, 529
— dvr. 27, 28, 31, 35, 37, 41, 43, 47, 52. 55, 65, 161. 170, 173, 188, 197, 198, 201, 203, 204, 209, 213, 214, 216, 217, 223, 224, 226, 231, 233, 234, 242-245, 248, 253, 255-257, 261. 265-270. 273, 278, 281-298, 325, 328, 331, 340, 386 500
— c., imr. (bk. Muradiye, *Edr.*)
— c. (*İpsala*) 220, 221
— c. (*Sel.*) 222, 446
— imr. (bk. *Erg.* imr.)
Murad III.
— dvr. 392, 405-407, 414-417. 424, 428, 429, 432, 433, 435-437, 440, 448, 449, 454, 456, 459, 486, 492, 497, 499, 500, 502-504, 507, 508

Murad (bk. Sultan Murad, şhz. Ahmed oğl.)
Murad (cb.) 303, 306
Murad (k., *Ist.* Has nh.) 302
Murad (Şy., Erg. imr.)
Murad Bey (dftd.) 515
— — mlk. 515
— — mzr. (*Y. Kız., Burgozlü*) 515
Murad Bey (Malkoç Bey oğl.) 78, 276, 277
— — oğl. Hızır Bâli 276
— — oğl. İlyas Bey 277
— — — mensupları 276
Murad Bey b. Gümlü 230
Murad Bey b. Timur Paşa
مراد بك بن تيمور پاشا 288
Murad b. İlyas (ktb.) 428
Murad Çelebi (bk. Davud Bey «Kapıcılar-kethudâsı» oğl.)
Murad Dede-zâv. (*Gal.*) 338
Murad Han (bk. Çakmak Dede oğl.)
Murad-k. (bk. İsmâilce, *Edr.* k.)
Murad Paşa (bk. Has Murad Pş.)
Murad V. Yusuf Han (tmrl.) 82
Muradcılar »Muradcılı» (k., *Edr.*) 69. 363
Murâdiye (*Edr.*)
— C. 31, 45, 203
— imr. 88, 203, 205, 207, 208, 216, 220, 222, 480, 481
— imr. mh. (Mevlevihâne-mh., Küçük-pazar) 21, 22, 25, 32, 34, 43, 45. 48-52, 56, 62, 203-205
Murtezâ Bey 23
Musâ (Alâüddevle Bey kaasıdı) 484
Musâ (âm.) 303
Musâ (bk. Ali Fakih trn., *Mal.*)
Musâ (muvakkit, Fâtih C.) 304
Musâ (müsâfir) 172
Musâ (Osmancık kd.) 243
Musâ (yeniçeri) 100
Musâ Baba-mevzii (*Bursa*) 381
Musâ Bey (muhâsebeci) 477
Musâ Bey v. Kutlu Bey 322
Musâ Bey-zâv. (*Edr.*) 346
Musâ-beylü (k., *Edr.*) 328-330
Musâ-beylü (k., *E. Zağ.*) 229, 230
Musâ b. Abdurrahman (*E. Zağ.* kd., XVI. asır) 508
Musâ b. Hızır (Mehmed Bey tâbii) 129
Musâ Çavuş-çft. (bk. Zağnos-bey, *Dim.* k.)
Musâ Çelebi (Yıldırım Bâyezid oğl.) 15, 22, 23, 27, 30, 175, 236
— — dvr. 183, 196
Musâ Çelebi b. Hatip Paşa (müt.)
موسى چلبى بن خطيب پاشا 302, 305-307
Musâ Divane (tmrl.) 385
Musâ Fakih oğulları (Hüseyin Fakih, İshak Fakih) 277
Musâ-Fakihler (k., *Y. Kar.*) 375
Musâ Reis (çeltikçi) 89
Musâ v. Hızır (tmrl.) 82
Musâ v. Temir 294
— — vkf. (*Dim.*) 294
— — oğl. Yusuf 294
— — tmrl. 294
Musli Ağa (Dârûssaâde-ağası, XVII. asır) 41, 520, 521
Muslihiddin (âm.) 117
Muslihiddin (Bedreddin Bey ktb.) 156
Muslihiddin (*Ist.* kd.) 148
Muslihiddin (kapıcılar-kethüdâsı) 120, 122
Muslihiddin (kiler emini) 104, 105, 109, 130, 131
Muslihiddin (mev.) 99
Muslihiddin (mev., Turud-oğl.) 269
Muslihiddin (*Sel.* kd. 137
Muslihiddin (sercebeci) 105
Muslihiddin Bey (bk. İbrahim Pş. «Çandarlı-zd.» krd.)
Muslihiddin b. Canbeğ 156
Muslihiddin b. Meremmetî 156
Muslihiddin birâder-i Kâtibî (âm.) 157
Muslihiddin Halife (müt., *Ist.*) 489
Muslihiddin-k. (*Dim.*, Korucu) 409, 443, 444
Muslihiddin Musâ b. Hamza b. Şeyh Mahmud 529
Muslihiddin Mustafa b. Çelebi Durak (ktb.) 451
Muslihiddin Nüvvâb (âm.) 157
Muslihiddin v. Kadı Şâhin 171

Muslihiddin v. Rumkuşu 156
مصلح الدين ولد روم قوشی
Mustafa (bk. Şhz. Mustafa, Fâtih'in oğl.)
Mustafa (bk. Yahyâ Pş. oğl.)
Mustafa (Divan ktb.) 477
Mustafa (Doğancı) 89
Mustafa (Engürüslü, Ankaralı) 173
Mustafa (hânende) 205
Mustafa (haraç mukabelecisi) 477
Mustafa (İbrâhim gulâmı) 182
Mustafa (Meraş bahçevanı) 99
Mustafa (Musâ Bey krd.) 99
Mustafa (mutemed, Fâtih imr.) 306
Mustafa (rikâbdar, tmrl.) 80
— oğlr. Mehmed, Murad 80
Mustafa (ser-çvş.)
— oğlr. Pîr Ahmed, Câfer 100
Mustafa (Yağcı Hacı Mukbil gulâmı) 151
Mustafa Ağa (Gazi, *Edr.* Bostancı-başısı) 52, 122
Mustafa Bey (Biga mlv.) 482
Mustafa Bey (bk. Fâik Pş. oğl.)
Mustafa Bey (bk. İbrahim Pş. «Çandarlı-zd.» krd.)
Mustafa Bey «Pş.» (bk. İskender Pş. oğl.)
Mustafa Bey (bk. Karaca Bey «Dayı oğl.»)
Mustafa Bey (Çankırı mlv.) 478
Mustafa Bey (Davud Pş. oğl., *Yanya* mlv.) 143, 144, 476
— — oğlr. Ahmed Çlb., Mehmet Çlb. 474
— — zvce. (Bâyezid II. kızı)
Mustafa Bey (Eğriboz mlv., Şhz. Şehinşâh lalası) 471, 482
Mustafa Bey (Niğbolu mlv., İskender Pş. damadı) 440, 441
— — C. (Noldöken k.,) 440, 441
— — vkf. (*E. Zağ.*)
— — mllh. (Niş.) 440, 441
Mustafa Bey (Malkoç Bey «Yıldırım dvr.» oğl.) 22
Mustafa Bey (Midilli mlv.) 481
Mustafa Bey (Semendire mlv.) 481
— — nökeri 481
— — krd. Ahmed 481
Mustafa Bey (Teke mîralemi) 441
Mustafa Bey. b Abdullah (Avlonya mlv.) 525
Mustafa Bey b. Şamlû (bk. Varsak beyi)
Mustafa Bey v. Yahşi Fakih 175
— — oğl. Sinan Çlb. 327
Mustafa b. Birinci Ahmed (mültezim, *Mal.* vkf.) 259
Mustafa b. Celâl (bk. Celâl-zd.)
Mustafa b. Çavuş Ali 477
Mustafa b. Hacı Mahmud (âm.) 116
Mustafa b. Hacı Üveys (müt.) 472, 473
Mustafa b. Halil (*Edr.* kd.) 273
Mustafa b. Mehmed (*Edr.* kd. 875-880) 200. 345, 347
Mustafa b. Mehmed (*Edr.* nh.) 463, 466
Mustafa b. Mehmed (mktc.) 132
Mustafa b. Musâ (âm.) 107
Mustafa b. Neccârî (*Edr.* kd.) 468
Mustafa b. Pîr Mehmed (mev. *Edr.* kd. «915») 467
Mustafa b. Umur vkf. (*Edr.*) 351, 352
Mustafa b. Yusuf (mev., *Edr. İst.* kd.) 336, 460
Mustafa b. Yusuf Balıkçı (âm.) 153
Mustafa Çelebi b. Hasan Bey (bk. Ayas Pş. trn.)
MustafaÇelebi (bk. Davud Bey «Kapıcılar kethudâsı oğl.»)
Mustafa Çelebi (bk. Has Ahmed Bey oğl.)
Mustafa Çelebi (bk. İlyas Bey «emîrahur» oğl.)
Mustafa Çelebi (bk. Kurtçu Doğan trn.)
Mustafa Çelebi (bk. Mehmed Bey b. Aziz trn.)
Mustafa Çelebi (bk. Seyyid Velâyet oğl.)
Mustafa Çelebi (bk. Şeyh Bir-Nazar Halife oğl.)
Mustafa Çelebi (*Çrm.* kd.) 82
Mustafa Celebi (ktb., Sipâhi-zd.) 84
Mustafa Çelebi b. Ali Bey (bk. Bâli Bey v. Murad Bey b. Malkoç trn.)
Mustafa Çelebi b. Davud Çlb. (âm.) 157
Mustafa Çelebi-mlk. (*Edr.*) 202
Mustafa Paşa b. Abdülkerim (Çoban, Gazi, Boşnak) 280, 515-518, 524-526
— — hanı (*Edr.*) 280
— — imr. (*Gebze*) 515-517, 525
— — imr., vkf. (*Üsküb*) 517, 524, 525

— — evkf., mlk. 515-518, 524-526
— — krd. Ayas Bey 518
— — kp. (Cisr-i Mustafa-paşa) 515, 516
— — kızı Hanım Htn. (Tev. Abdülkerim zvce.) 518
— — muhallefâtı 526
— — vkf. kl. (*Üsküb*) 517, 518
— — zvce. (Yavuz Sultan Selim kızı) 515, 517, 518
Mustafa Paşa (dftd.) 46
— — C. (*Edr.*, «Defterdar-c.») 46
Mustafa Paşa b. Abdülmümin (Koca, Maktul) 92, 93, 95, 103, 106, 107, 132, 235, 379, 386, 406, 441-448, 476
— — C., imr., med. (*İst.*) 441-448
— — kızı Hundi 444
— — vkf. 441-448
Mustafa Paşa (Hamza Bey-zd., Mehmed Bey «Hüdâvendigâr mlv.» babası) 474
Mustafa Paşa (Merzifonlu, Kara) 58
Mustafa Paşa (Polak) 198
— — C: (*Serez*) 198
Mustafa Paşa-sry. (*İst.*) 335
Mustafa Paşa-zd. Mehmed Bey (bk. Mehmed Bey, Mustafa Pş. oğl.)
Mustafa v. Bayramlû 183
Mustafa v. Beğlü 185
Mustafa v. Kutluca (yaya-başı) 77
— — mensupları (Süleyman, Habib, Kulkal, İshak) 77
Mustafa Zağralû (çlt, mktc.) 125
Mustafalû (k., *Dim.*) 367
Muvakkithâne-sokağı (*Edr.*) 196
Muzaffer Paşa 251
Muzruplu (k., *Erg.*) 217-219 موزروپلو، مضربلو
Mübârek Ağa 49, 401, 402
— — odl. (*Edr.*) 49
Müderrislü (k., *Fil.*) 316
Müeyyed-zd. (bk. Abdürrahman Çelebi, Müeyyed-zd.)
Mü'min (mev., Karaferye kd.) 137
Mü'min Hoca 78, 277
— — mh. (*Edr.*) 59, 62
Mü'min-İli (k., *Bursa-Yenişehir*) 386
Münbit v. Ece 258 منبت ولداجه
Mürseller-cm. (*Y. Kar.*) 375
Müsellem (bk. Busatlû, *K. Kls.* k.) 303
Müsellem. (çlt. nhr., *Fil.*) 134
Müsellem «Müsellemân» (k., *Dim.*) 185, 506, 507
Müsellem Aydın-çft. (*Malkara*, Yakub oğl. Ali-yeri) 234
Müsellemân (bk. Yürükler, *Y. Kız.* k.) 505
Müstecab oğl. Kırık Musâ 458
— — vârisleri 458
Müstecablû (k., *Mal.*) 168, 457, 458
Müşkef «Muşke» (k., *Aydos*) 406 مشکف
Müteredditdîn-med. (bk. Şy. Şücâ-med., *Edr.*)

N

Nâdir-pınarı (k., *Sel.* 492
Nâdir Şeyh 169, 170
Nâib Hoca «— Hacı»
— — msc. (*Edr.*) 275
— — mh. (*Edr.*) 275, 354
Naldöken (k., *E. Zağ.*, İshaklı) 440, 441 نعل دوکن
— c. 441
Naldöken (k., *Tarhala*) 493
Naldöken-yürükleri 260
— — cm. (H. Hasan, H. Bahşâyiş, Kara-kadılar...) 260
Namazgâh (*Edr.*) 101, 197
Namazlık (k., *İskilip*) 399
Napoli-elçisi 110
Narda 44, 45, 137, 152, 156, 413
Nâsırlû (k., (*Edr.*) 204, 206, 207, 315, 316
Nasuh (bk. Ali Fakih oğl., *Mal.*)
Nasuh Bey (Sil. mlv., Bâyezid II. damadı) 131, 385, 386, 442, 449, 474
— — vkf. tesisleri (*Edr.*, *Dim.*) 448, 449
— — zvce. (bk. Şhz. Şâh. Htn.)
Nasuh b. Abdullah (âm.) 116
Nasuh-Fakih (bk. Çamurlu-mzr. mh.)

Nasuh-Fakih (k., *Fil.*) 500. 501
Nasuh Hasköyî 156
Navarin 137, 153, 398, 402
Nâyib Çelebi
— — mh. (*Edr.*) 61, 62
Nâyib Hacı (Mehmed b. Eynebeği) 275
Nâyib-Hızır (bk. Hızır-Fakih, *Fil.* k.,)
Nâyib-İdris (k., *Mal.*) 217
Nâzır Çelebi 202
Nâzillî (kz.) 493
Nebi b. Derviş (müt.) 287
Nebi v. Sâdi Hoca 185
Necmeddin b. Altun (tbb.) 305
Nefise Hatun 53, 271
— — vkf, odl. 53, 271
Neretva-nehri (*Bosna*) 133
Nerkis Hatun (Şhz. dâyesi) 212
Nevbahar bt. Abdullah vkf. (*Edr.*) 466
Nevbahar Hatun (Fâtih'in vâlidesi câriyesi) 205
Nevrekob 10-12, 85, 390, 441, 442, 445
— da Mustafa Pş. «Koca, Maktul» evkf. kl. 445, 446
Nevruz bt. Abdullah vkf. (*Edr.*) 352
Neyzen (k., *Y. Kar.*) 375
Nısfî Çelebi (zm.) 84
Nigâr Hatun vkf. (*Edr.*) 467
Niğbolu (lv.) 100, 156, 157, 177, 182, 266 363, 373, 434, 440, 444, 449, 457, 505, 506
Niğde 492, 493, 510
Nikola b. Stepan (âm.) 153
Nilûfer Hatun 194, 195
Nimetullah b. Baba Nakkaş 305
Nimetullah vkf. odl. (*Edr.*) 53
Niş 156, 157, 440, 441
Nişancı Cafer Çelebi (bk. Câfer Çelebi, tev.)
Nişancı Mehmed Pş. (Boyalı) 62
— — msc. (*Edr.*) 62
Nişdoğan-mh. (*Edr.*) 44, 343 بشطغان
Nizâmüddin (tahrir emn.) 84, 365
Nokeriç «Nökeriç» (k., *Kratova*) 156, 380 نوكريج
Noktacı-zd. (Mehmed b. Yusuf.)
— — c., mh. (*Edr.*) 51, 59, 66, 468, 469
— — c. (*Yanbolu*) 468, 469
— — mllh. (*E. Zağ.*) 468, 469
Novobrdo «Novabrı» نوبری، نوابری 110, 155, 157, 158, 256
Nökeriç (bk. Nokeriç)
Numan b. Ali İmad (*Edr.* kd.) 340, 348
Nurca (H. Ibri kızı) 172
Nureddin (dftd.) 113, 121, 139, 302, 476, 477
Nureddin Fakih 294, 295
— — k. (*Erg.*, Dânişmendlû) 294, 295, 416
— — oğl. H. İlyas 294, 295
— — vkf. 294, 295
— — trnl. Hüseyin oğl. Mehmed, H. oğl. Yahyâ) 294, 295
Nureddin Hamza Fakih 170
Nureddin vkf. 337, 338
— msc. (*İst.*) 337, 338
— mllh. (*E. Zağ.*) 337, 338
Nurullah Kâtip (âm.) 157
Nusret «Nusretlü» (k., *Erg.*) 77, 418, 453, 454
— mslr. (Nasuh v. Musâ, Hasan v. İskender, Karagöz)
— yamakları (İsmâil, Firuz, Demür, İlyas, Atmaca, Eyüebeğ, Ali)
Nusret Fakih-Çft. (*Tekd.*) 263, 264
Nusret-viranı (k., *Erg.*) 77
Nüvâziş Bey (Mengli Giray mîrmîrânı) 472
— — krd. Devlet Bey 472

O

Obren oğlu Mehmed Bey (*İşkodra* mlv.) 407, 408 اوبرن اوغلی محمد بك
Oda-k., (bk. Bey-k., *Mal.*)
Oğu-paşa (k., *Dim.*) 526
Oğuz-alanı (k., *Y. Kız.*) 363, 369 اغوزالاکی
Ohri 156, 157, 449, 450

— mlv. 451
Ok-meydanı "Meydan-ı tîr» (*Ist.*) 405, 432
Okcu-Musâ (k., *Antalya*) 399
Okçular (*Gel.*) 293
Oklağılû (k., *Hyb.*) 491 اوقلاغلو
Olgar (k., *Dim.*) 367 اولغار
Olivre (*Sel.* cvr.) 154, 155 اوليوره
Opay «Upay» (k., Kratova) 380 اوپای
Ordu (Behram eyl., Bayramlû-câniki) 7, 321, 409
Orhan Bey (Slt. Osman Gazi oğl.) 6, 161, 162
— imr. 87
Orhan Kâtib 156
Ortakçı-pazarı (bk. Kör.-ağaç, *Kestel* nh.) اورتاقجی پازاری
Ortaköy (*İnegöl*) 239
Oruçhan (ktb.) 156
Oruç Paşa (Timurtaş Bey oğl.) 246, 247
— — med. (*Edr.*) 247
— — imr. evkf. 247
Oruçbeğlü-viranı (k., *Erg.*) ویران اوروجبکلو 78
Oruçlu (k., *Babaeski*) 207
Oruz (k., *Fil.*) اروز 328
Oruz (k., *Haskōy*) اوروز 277
Oruz Hatun (Çelebi Slt. Mehmed kız krd.) 321
— — trn. Mehmed Bey 321
— — Ayşe Htn. 321
Oruzlu «Orozlu» (k., *Y. Kar.*) اوروزلو 78 375
Osman (çvş.) 80
Osman (Şhz. Slt.) 82
— ekmekçi-başısı Câfer 82
Osman b. Ali (mktc.) 130, 131
Osman b. Mes'ud vkf. (*Edr.*) 352
Osman Çelebi (bk. Alemşâh Bey «Bâyezid II. Şhz.» oğl.) عثمان چلبی بن علمشاه بك
Osman Çelebi (bk. Kara Bulut İbrâhim Ağa trn.)
Osman Çelebi (Umur Bey oğl.) 29
Osman Fakih 295
— — k. (*Mal.*)
— — oğlr. 295
— — vkf. (*Mal.*) 295
Osman Harrâcî 156
Osmancık 242, 243
— da Mehmed Pş. imr. 242, 243
Osmanlı Devleti «Osmanlılar, Osmanlı -İmperatorluğu» 3, 9, 13, 20, 21, 246, 328, 160, 530
— hânedanı 517
Osmanlı-Mısır harbi 122
Osmanlû «Osmanlı» (k., *İpsala*) 208, 220, 262
Osmanlû (k., *Y. Kız.*) 498
Ostrova 75
— zmt. 149
Osum-bey (k., *Hasköy*) اوسوم بك 276
Otamış-mh. (*Bolayır*) اوتامش 163
Ova-nh. (*Dim.*) 231, 247, 486, 497

Ö

Ödölü «Ödülü» (k., Aydos) اودولو 406
Ököli «Ökeli» (k., *Erg.*, *Y. Kız.*) 77, 396
— çft. ryt. (Musâ) 77
Öksüz-İlyas (k., *Hasköy*) 277
Ömer (bk. Hayrddin, imm., oğl.)
Ömer (mev., tev. ktb.) 477
Ömer (şimşir-ger) 105
Ömer Bey (ahkâmî) 477
Ömer Bey (bk. Turhan Bey, Gazi, oğl.)
Ömer-bey (k., *Fil.*) 506
Ömer Fakih 262
Ömer-obası 240
Ömer v. Süle (tmrl.) 82
Öyücek «Elücek» (k., *İpsala*) اویوجك 208
Öyüklü «Öyüklü-Tatar» (bk. Uyruklu)

P

Pafli-kadı (bk. Pavli-kadı, Semüzce-Dâniş-mend, *Erg.* k.) پافلی قاضی

Palatinus (k., *Gel.*) پلاتنوس 380, 381

Paleolog'lar 89

— oğl. Moralı Yorgi 89

— mevkufcu پالولوغوس، پالولوغوز 89

Paloğras (*Arnavudluk*) پلوغراس 157

Panaia-kilisesi (*Edr.*) 26

— mh. 26

Papa-elçisi 110

Papa-kaçanos-mh. (bk. İsâ Fakih-mh., *Edr.*)

Papas (bk. Arabacı, *E. Zağ.* k.)

Papas-oğl. mh. odl. (bk. Bekçe mh., *Edr.*)

Papaslık (k., *Çorlu*) 308, 311, 312

Papaslık-mzr. (*Dim.*) 184

Pârehan (k., *Fil.*) پارەخان 500

Paşa-beratı 79

Paşa Çelebi b. Şeyh Kutbeddin (müd.) 215

Paşa-evleri (bk. İshak Pş. mlk., *Edr.*)

Paşa-k., (bk. Mahmud-k., Şehâbeddin-pş., *Edr.*)

Paşa-Livâsı 3, 6-11, 17, 20, 40, 73, 76, 87, 90, 125, 126, 160, 185, 226, 300, 315, 365, 497, 508, 527, 528

Paşa Yiğit. (cb.) 303

Paşa Yiğit (Gazi Turhan Bey babası) 340, 341

— — k. (Turhan-bey, Kırk-kavak) 340, 341

Paşa Yiğit (Gümlü oğl.) 229, 230 پاشایکید

Paşa-yiğit (k., *Çrm.*) 75

Paşa-yiğit (k., *Erg.*, Yaraklû) 213, 219

Patos (k., *Serez*) 143 پاتوس

Patrik-Yorgila dalyan-mkt. (*Serez*) 140

Pavli-Kadı «Pafli-kd.» (Semüzce-Dâniş-mend) 315, 316

Pavli-kp., (*Erg.*) 315

Pavlo-kovaç. (*Bosna*) 157 پاولوقواج

Pavlo-kürtik (*Arnavudluk*) 157 پاولوکوزتیك

Payas (kale, Üzeyr lv.) 510

Pazar (k., *Ipsala*) 497

Pazarcık (bk., T. Pzr.)

Pazarcuk (k., Rum eyl.) 409 پازارجوق

Pehlivan Bâyezid-meyhânesi (*İst.*) 326

Pehlivan Cemal 98

— — zâv. (*Edr.*) 121

Pelteci (k., *E. Zağ.*) 508 پلتەجی

Pembeci-yolu (*Dim.*) 184

Peşrevli «Pişrevli» (k., *Dim.*) 383

Petre (k., *K. Kls.*) 303, 310 پترە

Petric 486

— c. (Yavuz Slt. Selim vkf.) 486

Pınar-başı (bk. Uğurlu-Şyh., *Vize* k.) پیکارباشی

Pınar-başı (semt, *Bursa*) 493

Pınar-başı-k. (And. Eynepazarı kz.) 251

Pınar-hisar (nh., *Vize* lv.) 85, 112, 211-213, 245, 246, 396

Pîr Ahmed Bey (bk. Karaman-oğl.)

Pîr Ali b. Halîl Çelebi (bk. Kemal Pş. trn.)

Pîr-Bndak (bk. H. Bedir-mzr., Samakov)

Pîr Mehmed (müt., Reis Sofuca Halil vkf.) 295

Pir Mehmed Çelebi (bk. Muhiddin Çelebi Mağnisavî oğl.)

Pîr Mehmed Çelebi (Fil. emn.) 134

Pîr Mezid Bey-bahçesi (*Edr.*) 366

Pîr Muhiddin (dftd.)

Pîrî (mev.. haraççı) 158

Pirî Ağa-odl. (*Edr.*) 58

Pîrî Bey (bk. İshak Pş. oğl.)

Pirî Bey (defter emini) 477

Pirî Çavuş 81

Pirî Çelebî (Gel. Hızır-mh.) 249

Pirî Çelebi (*K. Kls.* kd.) 144

Pirî Çelebi (Yahşi Fakih trn.) 175, 176

Pîrî Mehned Paşa (sadrâzam) 74, 76, 81, 92, 93, 95, 103, 106, 132, 403, 404, 489-494, 525

— — c,, med.. (*İst.*) 489, 394

— — c., imr., med. (*Silivri*) 489. 494

— — azd. Hüseyin 493

— — hss , mlk. 491
— — odl. (*Edr.*, Hacı Bâyezid-mh.) 60
— — vkf. 272, 442, 489-494
Pirincci-başı 62
— Sinan msc., zâv. (*Edr.*) 62
Pîrkâr (müt., Selçuk. htn. vkf., *Edr.*) 389
Pirlepe 76, 157
Pîrlüce (k., Sil. lv.) 373 پیرلوجه
Pirzerin (*Lv.*) 9, 156
Piskopye (k.. *Görice*) 327, 428 پسقوپیه
Piyâle Paşa 501
— — zvce. (Gevher Han Slt.) 501
Pobofca (*Bosna*) 156 پوبوجه
Poçitely (kale, *Bosna*) 132 پوچتل
Podgorica (*Bosna*) 131
Polad (k., Edr.) 178-180. 322 پولاد
Polad «Poladlu» (k., *Y. Kar.*) 141, 142, 374
Potolno dalyan mkt. (*Serez*) 140 پوتولنو
Prankı-geçidi «Branki-» (*Dim.*) 181, 182
— k. 247
Praşova (k., *İvrâniye*) 380, 381 پراشوه
Pravadi (nh. *Edr.*) 80, 112, 182, 209, 224, 226, 359, 363, 525
Pravçe "Previç„ (k., *Hyb.*) 303, 314 پراوچه، پراویج
Pravnik (*Sırbistan*) 157 پرونیك
Premedi (k., *Yanya*) 157, 427, 428
Priştine (*Sırbistan*) 156
Prusac (kale, Bosna, *Akhisar*) 132, 524
Pürlüke (k., *Y. Kız., Hasköy*) 368, 369 پورلوکه

R

Râbia Hatun (bk. Yumcu Şücâ trn., Alem Hatun trn.)
Râbia Hatun (Cüneyd Fakih trn.) 267
Rados, Radoscuk (bk. Rodos, Rodoscuk) رادوسجق
Radosları (Eflak voyvodası) 99
Radoşani رادوشانی (k., *Üsküp*) 457
Radovice (bk. Hızır-bey, *E. Zağ.* k.) رادوبجه
Radul b. Papas (Eflak voyvodası) 484
Ragıb Paşa (Koca) 522
Raguza 156
Rahman (bk. Evrenos-çft. vkf. cm., *Tekd.*)
Rahmanca (k., *Çrm.*) 18
Rahoviç (k., *Sel.*) 446 راحوویج
Rakkas Ali Bey 51
— — mh. (*Edr.*) 51
Ramazan (bk. Aydın Şy. oğl.)
Ramazan b. Durmuş (gemici, Meriç) 296
Ramazan Çelebi (Mes'udlu-k.) 249, 250
Ramazan Hoca "Gazi, Hoca„ (Halife, Şeyh) 42, 47, 355
— — oğl. Şeyh Mehmed 355
— — mh. (*Edr.*) 42, 419-421, 423
— — trn. Abdüllâtif 355
— — zâv., (*Edr.*) 42, 355
— — zvce. Züleyhâ 355
Ramazan-oğlu (bk. Halil Bey, *Adana* mîri)
Rasul Bey (k., *Lofça*) 444
Ravnik (k., *Fil.*) 408
Recep b. Dede 172, 173
Recep Pîr (âm.) 157
Reis Sofuca Halil 295
— — msc. (*Gel.*) 295
— — vkf. müt. Pîr Mehmed 295
Reisler-çft. (bk. Ehlüddin-reis-çft., *Gel.*)
Remmâl Haydar Bey «Molla Haydar Bey» 502
Resûl 296
— çft. (*İpsala*) 296
Reyandinus (k., *Sil.*) روانداوس، روانداو 359, 372
Rıdvan Ağa (mîr-alem) 251
Rigoş «Riguş» (k., *Drama*) ریغوش 389
Rize 158
— kd. 158
Rodos (kale, ada) 482, 497, 525
Rodoscuk «Rodos» (*Tekirdağ*) 18, 306, 308, 425

Rûhî (mev., şâir) 479
Ruhullah Çelebi (bk. Ahî Çelebi oğl.)
Rum (eyl., nh., *Amasya* ve cvr.) 8, 399, 409, 443. 481
Rum-beğlü (k., *Edr.*) روم بكلو 396
Rum Mehmed Paşa (bk. Mehmed Pş., Rum.)
Rumeli 4, 8, 12, 13, 15, 20, 21, 23, 27, 71 73, 77, 155, 160-165, 186, 195, 266, 315 317, 359, 391, 394, 396, 405, 406, 409 424, 428, 435, 442, 453, 472, 491, 494 497, 504, 511, 513, 523
— *beylerbeyi* 7-10, 16, 28, 30, 58, 74, 79 133, 138, 141, 238, 255, 256, 405, 475 478, 481, 482, 504
— eyl. 3, 5-10, 74-77, 85, 86, 90, 525, 528, 530
— kzk. 74, 226, 519
— — hss. 76
— mktl. 125
— Pâdişah hss. 73, 74
Rus
— bl. (*Edr. E. sry.*) adları (18 nefer) 118
Rus-k. (*Keşan*) 391, 392
Ruşen (ktb.) 84
Rüstem (ktb.) 113
Rüstem b. Eynebeği (Selçuk Htn. krd.) 389
— — vkf. (*Mal.*) 389
Rüstem Çelebi (bk. Alp Arslan Bey oğl.)
Rüstem Çelebi (dftd.) 76, 83
Rüstem Çelebi (emn.) 105, 120, 121
— — mh. (bk. H. İvaz mh. *Edr.*)
— — bahçesi (*Edr.*) 190
— — kervansarayı (*Edr.*) 420, 421
— — zâv. (*Edr.*) 46, 47
Rüstem Kâtip (çlt. emn.) 157
Rüstem Paşa 72, 83, 86, 214, 253, 451, 500, 501, 503, 507, 518, 519
— — çft. 9, 518
— — kethudâsı Mehmed Bey 501
— — krd. Kapudan Sinan Pş. (bk. Sinan Ağa b. Abdülhayy, baş-hazinedar)
— — vkf. 518, 519, 524
— — zvce. (bk. Mihrimah Slt.)

S

Sabuncu Ali 189
Sabuncu-k. (*Edr.*, Körhan-çft.) 298, 299, 406
Sabuncu-mh. (bk. Kıncı-Firuz-mh., *Edr.*)
Sabuncıyân "Sabunhâne„ vkf. odl. (*Edr.*) 41, 62
Saçlu-Ali-mh. (*Edr.*) 463, 465
Sâdeddin (mev., *Edr.* nb.) 346
Sadeddin Teftâzânî 28
Sadık Baba 52
Sadık Fakih (Sinan Fakih oğl., Fâtih dvr.) 277
— — Cm. 277
— — mzr. (İlyas-Fakih) 78, 277
Sadık Koca Hızır Bey 449, 450
— — çft. (*Keşan*)
— — zâv. (Ohri) 449, 450
Sâdi (haraç ktb.) 157
Sâdi Bey (nzr., Mes'udlu-k) 249
Sâdi Çelebi (Tâci Bey-zd., müd.) 479, 487
— — mek. (*Ist.*) 487
Sâdi Ef. (mev., *Ist.* kd.) 524
Sadreddin b. Altun (tbb., Fâtih dâr.) 305
Sâdülmelik Çelebi (bk. Hacı Hamza, bezzâz oğl.)
Sâfî (Bursalı) 32
Safiye Hatun 296
— — kız krd. Durdı Htn. ve oğlr. 296
— — vkf. (*Y. Kız*) 296
Safiyeddin (imm., Fâtih c., *Ist.*) 304
Sahaklu «İshaklu» (k., *Cuma-Çarşı*) 399 سحاقلو
Saidlü (k., *T. Pzr.*) 505
Sakız-adası 14
— ümerâsı 483
Salamon (âmil) 95
Salarlu «Salurlu» (k., *Erg.*) 217-219
Sâlih (*Edr.* nb.) 463
Sâlih (k., *Dim.*) 367
Sâlih (tmrl., ve Hızır) 81

Sâlih b. Emre (*Amasya* kd.) 320
Sâlih-çft. (bk. Habibce-çft.)
Sâlih Fakih (bk. Sadık Fakih cm.)
Sâlih Şeyh odl. (*Edr.*) 54
Sâlihler (bk. Karlı-alanı, *Y. Kız.* k.)
Saltık Bey (bk. Gümlü Bey-oğl.)
Saltuklû (k., *Edr.*) صالتوقلو 69, 70, 413
Salurlu (k., *Çrm.*) صالورلو 19, 217, 218, 278
Salyani (k., *Serez*) سلیانی 142
Samakov 33, 86, 417, 433, 497, 498, 500, 501
— da Mihrimâh Slt. evkf. kl. (Alaca-kilise, Hranova) 501
Samakov-değirmeni (*Vize*) 381, 382
Samoyil Yahudi (âm.) 93
Samsun (cânik, Bayramlû-Câniki) 13, 107 241, 409
Sancak-k. (Bolu) سنجاق 447
Saraç kadı-mh. (*Mal.*) 389
Saraçhâne (*Edr.*) 39
— kp, (*Edr.*) 30. 254
Saraçlar-bahçesi (*Edr.*) 42
Saraçlar-msc. (*Edr.*) 99
Saray-mh. (*Selânik*) 153
Sarây-ı Atîk (bk. *E. Sry, Edr.*, Y. Sry.)
Sarây-ı Çedid (bk. *Edr. Sry.*)
Saray-ı Katar «Kater-Divânı» (ksb., Rum. eyl. Çorum cvr.) سرای قطار 452
Sarajevo Brod (*Bosna*) 131.
Sarajevo Dubrovnik (*Bosna*) 133
Sarı C. (*Edr.*) 22
Sarı Çelebi vkf. odl. (*Edr.*) 38
Sarı Demirci-mh. (*İst.*) 490
Sarıcalû (k., *Antalya*) 399
Sarılı Ahmed (bk. H. Ahmed b. Ayas)
Sarraf Hacı Karaca (bk. Hacı Karaca Sarraf, Karaca Hacı)
Sarraf Sofu vkf. (*Edr.*) 279
Saru-Ali (k., *Y. Kar.*) 141
Saru-Dânişmendlü (k., *Edr.*) 418, 424-426
Saru-Doğan (k., *Kocaeli*) 494
Saru-Dualı (k., *Edr.*) 365, 396
Saru-Hacılar «Saru-Savcular» (k., *Y. Kız.*) 368. 369, 394.
Saru-Hızırlû (k., *Edr.*) 413, 414
Saru-İshak (k., *Y. Kız*) 396
Saru Kadı 79
Saru-Savcılû (bk. Saru-Hacılar)
Saru-Yakub (bk. Timurtaş Bey-k.)
Saru-Yar (Güm.) 208
Saruca (k, *Fil.*) 497
Saruca b. Abdullah vkf. (*Edr.*) 352
Saruca Paşa (vezir, Murad II., Fâtih dvr., Saruca-Terzi) 14, 15, 234, 247, 253, 438
— — Çarşısı (*Edr.*) 250
— — evkf. 140, 247-253
— — krd. Sinan Bey 252, 253
— — — Sinan Bey oğl. İbrahim çlb. 252, 253
— — mh. (*Edr.*) 58, 61, 250
— — mh. (*İst.*) 435
— — med. (*Edr.*) 49
— — odl. (*Edr.*) 45, 50, 51
— — zvce. 50-53
— — — mh. (*Edr.* Hatun-ı Sâruca-Pş. mh.) 30, 36, 53
— — kethudâsı oğl. Mehmed Çlb. 438
— — k. (*Yenişehir*) 155
— — vkf. kitapları
Saruca Paşa (Sârımüddin, Yıldırım dvr.) 6. 14, 15, 78, 261-265
— — oğl. (bk. Umur Bey)
— — trn. (bk. Umur Bey oğl. Ali Bey)
Saruca-Reis (k., *E. Zağ.*) 508
Saruca Sofu vkf, odl. (*Edr.*) 41
Saruca «Terzi» (bk. Soruca Paşa)
Sarucalû (bk. Eymirlü, Savcılu, *Dim.* k.) صاروجلو
Saruhan (lv.) 8, 399 402, 440, 529
Saruhan (k.. Ada nh.) 69, 70, 383, 384
Saruhan-beğlü (k., *T. Pzr.*) 407, 410, 498
— — de Süleymâniye imr. kl. صاروخان بکلو 498
Saruhan Çelebi 133
Saruhan-oğulları 529
— — oğl. İshak Bey 529
— oğl. Hızır Çlb. 529
Saruhanlû (k., *Çrm., Y. Kız.* İbri) صاروخانلو 19, 368, 369
— kıptîleri 369
Saruhanlu (k., *K. Kls.*, Büyük-Saruhanlû) 304, 309

Saruhanlû (k., *Mal.*) 168
Sarular (k., *Güm.*) 376
Sarumış-çft. (Bolayır) 164 صارومش چفتلکی
Sasalû (k., *Y. Kız.*) 499
Sasani (k., *Mal.*) صاصانی 168
Satı b. Hacı Zekeriyâ 172
Savcı (mim.) 221, 222
Savcılû (bk. Eymirlü, *Dim.*, k.) 401
Sayacı Halil oğl.. 191
Sazara (k., *K. Kls.*) سازاره 308
Sazlû-dere (k., *Dim.*) 205
Seferşâh (bk. Berkuk Ağa oğl.)
Seferşâh «Hacı Seferşâh» (müd.) 35, 44, 280
— C. (*Edr.*) 35, 253
— krd. Tayyib Hoca 157
— mh. odl, (*Edr.*) 35, 44, 59
— vkf. 280
Sekban «Sekbanlû» (k., *Dim.*, Kara-budaklu) 336, 337
Sekban (k., *Fil.*, Emre-obası) 497, 506
Sekban-Yusuf «Küçük-Sekban» (k., *Edr.*) 331
Sekbanlû (k., *Mal.*,) 219
Sekiler (k., *Fil.*) سکلر 371
— Çingeneleri 371
Sekillü «Sekillü-Kavak» (bk. Kızıl-güllü, *Dim.*, k,)
Sekillü (k., *Keşan*, Melek-Ömer) سکللو 387, 391, 392
Sekmen-obası (*Fil.* Sekban, Emre-obası?) سکمن اوباسی 259
Selânik 8-12, 44, 71, 73, 75, 76, 85, 89, 142, 143, 152, 153, 156, 222, 378, 413, 429-431, 435, 445, 459, 491, 511, 516, 525
— de bâzı mahallelerin adları 491
— gelir ispençesi 154
— lv. 434
— mlv. 74. 76
— memlehası 89, 151, 152
— — borçluları 89
— zm. 482
Selânikli Musâ (Yağcı H. Mukbil gulâmı) 151
Selçuk (yayabaşı)
— oğl. Mustafa 262
Selçuk Hatun (Bâyezid II. kızı) 388, 389
— — med. (*Serez*) 389
— — vkf. 388, 389
— — — kl. (*Serez*, *Drama*) 339
Selçuk Hetun (Çelebi Slt. Mehmed kızı, Karaca Bey zvcesi) 36 47, 475
— — mh. msc. odl. (*Edr.*) 47, 59
— — kızı trnl. Hatice htn., Süleyman çlb., Hânzâde 46, 389, 475
Selçuk Hatun (Şeyh Seyyid Abdi Pş. zvce.) 389
— — vkf. (*Mal.*) 389
Selçuk Hatun bt. Abdullah (Hoşkadem azd.) 352
Selçuk Hatun bt. Mehmed Çelebi (bk. Halil Pş. «Çandarlı« trn.)
— — oğl. Hüseyin Bey 467
— — trn. Mehmed 467
Selçuk Hatun bt. Mürsel. (*Barsalı*) 50
Selçuk Hatun vkf. (*Edr.*) 352
— — mh. msc. (*Edr.*) 388, 389
— — oğl. Süleyman Paşa (Kemal Pş. oğl.) 389
Selçuklular 9. 161
Selim I. «Selim Bey, Selim Şâh Bey» Slt. Selim Han„ (Yavuz) 18, 81, 155, 158, 192, 194, 240, 241, 245, 292, 294, 276, 319, 331, 362, 380, 393, 408, 428, 433, 436, 470, 471, 480, 516, 517, 524, 525, 528, 529
— annesi (bk, Gülbahar Htn. bt. Abdüssemed)
— c., imr. (*İst.*)
— dvr. vkf. 486-94
— ham. (*İst.*) 490
— kızı 470
— lalası (Süleyman Bey, Şemsi Çelebi) 471
— vkf. (Ustrumca) 486
— nökeri 471
Selim II. 408, 499, 502, 520, 522
— dvr. 174, 175, 520-522
— dvr. vkf. (*Selimiye*) 520-522
Selime Hatun (bk. Hoca Bâyezid kızı)
Selime Hatun (H. Doğan kızı) 190
Selimiye-c. (*Edr.*) 401

— kütüphânesi (*Edr.*) 358. 360, 520
— vkf. 520-522
Semendre (lv.) 9, 156, 157
— mlv. 481
Semendre (Şeyh) 128
Semrene (âmil krd.) 105 سمرنه
Semüzce-Dânişmend (bk. Pavli-Kadı, k.)
Sencar (k., *Ferecik*) 72 سنجار
Sendel Bey «Sündül Bey» 297
— — k., (*Ferecik, Vakıf*) 297
— — trnl. 297
— — vkf. 297
Serac Kadı (Serâceddin) 170
Seraceddin v. Abdullah Hoca 278
— mensupları 278
Serakin (k., *Vize*) 303, 308, سراكين
Seramâdi-çft. (*Mal.*) 285, 286
سرامادی چفتلکی
Serez 10-12, 73, 83, 89, 90, 110, 143, 144, 146-148, 157, 182, 183, 198, 205, 206, 251, 342, 388, 398, 413, 425. 445, 527
— bâcdârı 136
— bâcı 141, 142
— mkt. 141
— çlt. mkt. 135-140
— gbr. mkt., kefilleri (Kürd Ahmed, Yani, Nikola...) 89
— gölü (*Takyanos*) dalyan mkt. 140
— hss. 144, 145, 147
— ihtisap mkt. 143
— kd. 142, 150, 151, 158
— sarây-ı âmire hamamı 150
— ser-asesi mkt. 143
— zmt. 148
Sevindik Fakih «Sevincik Fakih» 36, 50
— — mh. (*Edr.*) 50, 250, 352, 356, 421
— — msc. zâv. (*Edr.*) 50
Seydi (Çrm. kd., Mustafa Çlb. oğl.) 82
Seydi (tev. kâtibi) 477
Seydi Ali-mlk., (*Edr.*) 122
Seydi b. Abdullah-vkf. (*Edr.*) 278
Seydi b. Ali (âm.) 107
Seydi b. İl Mümin 173
Seydi Kavağı «Kavak» (*Bolayır*) 164, 166, 325
— — memlehası 165, 311-313
Seydi-köyü (*Keşan*) 317
Seydi Küçük v. Mehmed (âm) 153
Seydi Kürz (Karamanî, müd.) 479
Seyyid Abdullah-Lûtfullah 267
Seyyid Abdurrahman (bk. Ayşe Htn. bt. H. Mustafa zv.)
Seyyid Abdurrahman - Hüseyin, - İvaz, Zeynel (bk. Kızıl Delü trnl.)
Seyyid Abdülkerim, oğulları (Cüneyd Fakih vkf.) 268
Seyyid Abdüllâtif, sğulları (Cüneyd Fakih vkf.) 268
Seyyid Ali (ktb., *Erg.* imr.) 219
— — zâv. (*Edr.*) 271
Seyyid Celâl (zâv. şy.) 305
Seyyid-Gazi (kz., *Eskişehir*) 525
Seyyid H. Musâ (Seyyid Karaca Ahmed trn.) 389
Seyyid Hasan b. Seyyid Ali vkf. (*Edr.*) 467
Seyyid Karaca Ahmed 389
— — oğlr., trnl. 389
Seyyid Kasım 330, 331
Seyyid Kasım Paşa (Seyyid Karaca Ahmad trn.) 389 سیدقاسم پاشا
Seyyid Mahmud, oğulları (Cüneyd Fakih vkf.) 267, 268
Seyyid Mehmed (bk. Kadı Salâhaddin vkf. med. *Gel.*)
Seyyid Mehmed, oğulları (Cüneyd Fakih vkf.) 267, 269
Seyyid Mehmed Çlb. (bk. Köhne Kadı Mehmed Ef.)
Seyyid Muslihiddin b. Şemseddin 293
Seyyid Mutahhar (Fâtih imr. Şy.) 305
Seyyid Osman zâv.-k. (*Şumnu*,'Dülbend-alanı) 506
Seyyid Rahimî (âm.) 156, 158
Seyyid Rum Pş. (Seyyid Karaca Ahmed trn.) 339 سید روم پاشا
Seyyid Velâyet 383 سید ولایت
— — hânkahı 383
— — oğl. Mustafa Çlb. 383
Seyyid Yusuf Paşa (Seyyid Karaca Ahmed oğl.) 389 سیدیوسف پاشا
Seyyid-zâdeler (bk. Cüneyd Fakih vkf.)

Seyyid Zengli (Silâhdar) 478 سید زنکلی
Seyyidler-imr. (bk. Dârüssiyâde, Edr.)
Sığırcalu (k., *Dim.* Balaban) 319, 320, 506
Sığırcı Memi-mlk. (Edr.) 340
Sığırcık-dere (bk. Soğucak-dere)
Sığırlar (k., *Keşan*) 391
Sığırlıca - Musâ (bk. Koyunluca - Musâ, Edr. k.)
Sıkca-Murad-mh. (*Edr.*, Sıpkıncı-Murad) 39, 50, 463
Sırbistan 155, 214
Sidrekapsi (kz.) 10-12, 73, 142, 155, 511
— mâdeni 222, 223
Silistre (lv.) 112, 315, 359, 363, 371, 373, 470, 492, 525
— mlv. 433, 446
Silivri 112, 300, 303, 306. 312, 313, 322, 379, 396, 404, 489, 494
— mhl. 312
— memlehası 309, 491, 492
Silivri-kapı (*İst.*) 504, 505
Sille (k., Prusac »*Akhisar*») 524 سلله
Simav-pazarı (kz., *Simav*) 487 سیماو پازاری
Simavna (k., *Edr.*) 27, 199, 413, 414
Simavna Kadısı oğl. (bk. Şeyh Bedreddin Mahmud)
Sinan f*Fil.* kd. nb.) 133
Sinan (htb.) 205
Sinan (kemanger) 99
Sinan (Kızıl Delü oğl.) 183
Sinan (mehter) 79
Sinan (mev., in'am-hân) 305
Sinan (mev,, kd.) 158
Sinan (mim., Koca) 46. 63, 220, 322
Sinan (mushaf-hân) 215
Sinan (tbb.) 480
Sinan Ağa b. Abdülhayy (baş hazinedar, Kapudan Sinan Pş.? Rüstem Pş. krd.) 451
Sinan Ağa-msc. (*İst.*) 510
Sinan Bey (Ankara piyâdeleri mlv.) 483
Sinan Bey (Aydın mlv.) 483
Sinan Bey (bk. Derviş Sinan Bey, *Gel.*, *Hersek* mlv.)
Sinan Bey (bk. Saruca Pş. Krd.)
Sinan Bey (*Çrm.* mlv.) 16
Sinsn Bey (hazinedar-başı) 36, 49, 61
— — mh., msc. (*Edr.*)49, 61, 275, 353, 449
— — odl. (*Edr.*) 46, 62
Sinan Bey (*Karahisar* «Şarkî» zm.) 480, 481, 483
— — adm. Dur-Ali (tmrl.).483
— — adm. Temir-han 483
Sinan Bey (kâtibi-Cevv' Arpa ktb.. *Defterdar*) 116, 353
— — mh, (*Edr.*) 254, 462, 463
— — kervansarayı mkt. (*Edr.*) 116, 117, 119, 203
— — vkf. 353
Sinan Bey (kilerci-başı, Fâtih dvr.) 90
Sinan Bey (mev. Veliyyüddin azd.) 353
— — vkf. (*Edr.*) 353
Sinan Bey (Peneyekci) 16, 88
Sinan Bey (sergurebâ) 478
Sinan Bey (*Serez* zm.) 83
Sinan Bey (voynuk mlv., XVI. asır) 75
Sinan Bey b. Abdullah (Teftin Ağa) 57, 339
— — Kervansarayı (*Edr.*) 420
— — kızı Ayşe Htn. vkf. (*Edr.*) 460
— — odl. (*Edr.*) 57
— — vkf. (*Edr.*) 339
Sinan Bey b. İshak (Fâtih dvr. ümerâsından) 320
Sinan b. İbrâhim (mev.) 453
Sinan Çelebi (bk. Ali Çlb. «Alâeddin» v. mev. Yegân)
Sinan-Çlb. (çlt. nhr., *Fil.*) 133
Sinan Çelebi (Sinan Pş. krd, oğl.) 480
Sinan Çelebi (Yahşi Fakih trn.) 175, 327
Sinan Dalyânî 152
— — oğl. Mehmed 152
Sinan Dede b. Ilyas (Şy., mevlevî, Konevî) 518
— — oğl. Süleyman Çlb. 518
Sinan Ef. (Küre kd.) 523
Sinan Fakih (bk. Halil v. Ilyas Fakih krd.)
Sinan Fakih (bk. Sadık Fakih babası)
Sinan Kavak 99
— — oğlr, Abdurrahman, Abdurrahim 99
Sinan Kethudâsı 501
Sinan Kirmasti (mev., müd.) 304, 305

Sinan Na'al (H. Mustafa azd.) 353
— — vkf. (*Edr.*) 353
Sinan Paşa (bk. Sinan Ağa b. Abdülhayy, baş-hazinedar)
Sinan Paşa (Güveyi, Gel. mlv., Bâyezid II. damadı) 73, 74, 233, 297, 384, 385, 450, 453-455, 474, 475
— — c., tesisleri (*Edr. Üsküdar*) 453, 454
— — kızı (Dukakin-zd. Ahmed Bey «Pş.» zvce.) 474, 475
— — oğl. Ahmed Bey 454
— — oğl. Memi Şâh Bey 249
— — vkf., mlk. 453-455
— — zâv. (*Gel.*) 233, 297, 454, 455
— — zvce. Ayşe Sultan (Bâyezid II. kızı) 454, 455, 474, 475
Sinan Paşa (Hadım, Rumeli byb., sadrâzâm) 82, 450
Sinan Paşa (Hoca, Hızır Bey-zd.) 35, 75, 305, 391, 474, 475
— — krd. Ahmed Çlb. 211, 391
— — mh. (*Edr.*) 35
— — oğlr. Ali, Mehmed, Şâh Çlb. 305, 474, 475
— — gelini (Mehmet Bey zvce.) Cem Slt. kızı 484
Sinan Paşa «Sinanüddin Yusuf Bey» (Mîrmirân, Rml. byb., Murad II. dvr.) 16, 30, 31, 39, 253-256, 386
— — ham. (*Edr.*) 266
— — c. imr., mh. (*Edr.*) 30, 31, 39, 230, 253-255, 351, 386
— — odl. (*Edr.*) 39
Sinan Pasa b. Abdülhayy (bk. Derviş Sinan Bey, Şinânüddin Yusuf Ağa)
Sinan Paşa-çft. (bk. Filibelü, *Silivri* k.,)
Sinan Sivâsî (mev.) 172
Sinan Sofu (Altı-parmak) 353
— — vkf. (*Edr.*) 353
Sinânüddin Yusuf Bey b. Sungur (Yavuzer) 452, 453
— — vkf. 452, 453
— — vkf. kl. 452, 453
Singel mâdeni (*Sel.* cvr.) 145 معدن سنكل
Sinop 107
Sipâhi Hasan Bey (Serez sipâhileri seraskeri) 44
— — odl. (*Edr.*) 44
Sirem (k., *Y. Kız.*) 492
Sitâyiş (mzr. *Dim , Burgaz*) 267, 268
Sittî Htn. «Sittî Şâhî Htn.» (Ali Çemâli Ef. «Zenbilli» kızı) 38, 319
— — mh. (*Edr.*) 38
Sittî Hatun "Sittî Şâhî Htn.„ (bk. Erbuz Ata trn.)
Sittî Hatun bt. Hoca Hasan vkf. (*Edr.*) 354
Sittî Hatun bt. Süleyman Bey "Sittî Şâh Htn., Sittî Slt.» (Fâtih'in zvce.) 36, 38, 318, 319
— — c. «Sultan c., Hatuniye-c.» (*Edr.*) 45
— — odl. (*Edr.*) 45
— — vkf. 318, 319
Sittîn-Hatun bt. Abdullah vkf. (*Edr.*) 278, 279
Sivas (Rum. eyl.) 8
— byb. 22, 23
Sivrihisar 35
Sivrihisarî «Sivrihisarlu» msc. (bk. Zincirli-kuyu, *Edr.*)
Siyavuş Paşa (sadrâzam) 245
Skradin (kz., *Bosna*) 519 سقرادين
Sofu Bâyezid «Sofu İmâdeddin Bâyezid Çelebi» 22, 40, 44
— — mh., odl. (*Edr.*) 40, 44, 396
Sofu Hasan (müt., İbrâhim Pş. vkf.) 419
Sofu İlyas 45
— — msc. (*Edr.*) 45
Sofu Sultan «Sultan Fatma Hatun» (Bâyezid II. kızı) 382-384
Sofu-Süleyman (k., *Keşan*) 428
Sofuca-Halil-mb. (*Gel.*) 391
Sofular (k., Ada nh., *Edr.*, Beğlü) 69, 364, 396
Sofular (k., *Y. Kız.*, Komârî) 431, 432, 499
Sofular (k., *Vize*, Delüler) 443
Sofular-Mehmedi (k., *Erg.*) 179, 181, 182
Sofya 6, 7, 131, 155-157, 507
— emn. 157
— imr. cedid 131
— kd. 306
Sofyalı-tekkesi (bk. Edhemî Slt-zâv., Edhemiye dergâhı, *Edr.*)

Soğan-ağacı (*Dim.*) 185
Soğucak-dere «Sovucak-dere» (k., *Vize*, Sığırcık-dere) 303, 307, 308
Soğuk-çeşme-msc.(*Edr.*) 54
Soğuk-k. (*Erg.*,) 341
Soholive (*Fil.*, Çırpılu-k.) 370, 371 سوخولوه، سخوليوه
Sokollu (bk. Mshmed Pş., Sokollu)
Sokolovic (k., *Višegrad*) 511 صوقلويك
Solak (Yayabaşı) 79
Solıcan-bınarı (*Dim.*) 185 صولجان بيكارى
Soma (kz., And.) 493 صوما
Sovucak-pınar «Soğucak-pınar» (k., *Dim.*) 407, 408 صووجاق پيكار
Soyucak «Soğucak» (k., *Güm.*) 375, صويجق
Söğün-oğlu «Sökün-oğl., Sükûn-oğl.» (k., *Edr.*) 332, 333, 364 سكون اوغلى
Söğütlü-dere (k., *Dim.*, *Erg.* Mandra) 78, 235, 429, 486, 439, 525
— — tâbii Bektaş 235, 429
Söğütlü-dere (nhr., *E. Zağ.*,) 150
Söyler (k., *K. Kls.*) 303, 309
Su-bağı (mh,, *Gel.*) 338 صوباغى
Su-Bakdı (Habib gulâmı) 357 صوباقدى
Su-bakdı «Sü-Bakdı» (Ahmed gulâmı) 257 سوباقدى
Su-başı (bk. Umur-bey, *Dim.* k.)
Su-sığırı (k., *Çrm.*) 20, 262, 264 سوصغرى
Sule Bey-çft. (k., *Y. Kız.*) 397
Sultan Abdullah (bk. Şhz. Abdullah, Bâyezid II. oğl.,) سلطان عبدالله
Sultan Ahmed (bk. Ahmed, Slt., Bâyezid II. şhz;) سلطان احمد
Sultan-Ahmed (semt, *İst.*) 52
Sultan Alâeddin türbesi (*Bursa*) 386
Sultan Bâyezid-bahçesi (*İst.*) 283
Sultan-C. (bk. Sittî Slt.-c., *Edr.*)
Sultan Mahmud (bk. Mahmud, Bâyezid II. şhz.) سلطان محمود
Sultan Mehmed (bk. Şhz. Mehmed, Bâyezid II. oğl.) سلطان محمد
Sultan Murad (Şhz. Ahmed «Bâyezid II.» oğl.) سلطان مراد 473
— — câriyesi Şâhnuvâz Htn. 473
Sultan Murad-C. (bk. Murad II. c.; *İpsala*)
Sultan Murad-C. (bk. Murad II. c., *Sel.*)
Sultan Mușâ (bk. Musâ Çlb.) سلطان موسى
Sultan Mustafa (bk. Şhz. Mustafa, Fâtih oğl.) سلطان مصطفى
Sultan-Öyüğü (lv.. Sultan-önü, İnönü) 482 سلطان ايوكى
Sultan-Selim (C. *İst.*) 50
Sultan-Selim «Selimiye» (*Edr.*) 21, 45, 49
Sultan Selim Şâh (bk, Selim I., «Yavuz») سلطان سليم شاه
Sultan-Şâh «Sultan-Çelebi» (k., *Erg.*) سلطان شاه، سلطان چلبى 340, 342
Sultan-zd. Sultan Hanım 19
Sulu Hacı (bk. Karlı-k. *Edr.*, *Çrm.*) صولو حاجى
Sulu-Manastır (*Ist.*) 441, 442
Sungur (Sis kal. dizdarı) 212
Sungur-k. (bk. Eğri-dere, Aydıncık)
Sungurca-mh. (*Gel.*) 232, 385
Sûrnâzen (bk. Akçe-viranı, *Y. Kız.* k.)
Suşinc (bk. Şâhin-gölü, *Fil.*) سوشنج
Suvarna (k., Akçe-kızanlık) 263 سوارنه
Suzeboli 359, 363, 371, 372
Suzeri «Sezeri» (k., *Edr.*) سزرى 245, 246
Süheyl b Abdullah vkf. (*Edr.*) 354
Süle Çelebi «H. Süle b. H. Sinan» 64
— — mh. (*Edr.*) 64
Sülemiş «Sölmüş» (k., *Dim.*) 179, 181, 182 سولمش
Süleyman (bcd. Hayreddin azd.) 142
Süleyman (çlt. emn.) 128
Süleyman (müt., Selimiye, XVII. asır) 520
Süleyman (tmrl. Mehmed Pş. gulâmı) 81
Şüleyman Abdal b. Yahşi vkf. (*Edr.*) 354
Süleyman Bey (bk. Karışdıran Süleyman Bey)
Süleyman Bey (bk. Mehmed Bey v. Kasap oğl.)

Süleyman Bey (Dulkadır-oğl.)
Süleyman Bey (Hamid piyâdeleri mlv.) 483
Süleyman Bey (Koca Mehmed Pş. vkf. müt.) 243
Süleyman Bey (şhz. Selim alası) 471
Süleyman Bey (Turul zm.) 483
Süleyman Bey b. Abdullah (Ohri mlv.) 451
Süleyman b. Hamza 477.
Süleyman Çelebi (bk. Davud Pş. oğl)
Süleyman Çelebi (bk. Halil Pş. oğl.)
Süleyman Çelebi (bk. Selçuk, Htn. bt. Çelebi Slt. Mehmed trn.)
Süleyman Çelebi (bt. Sinan Dede oğl.)
Süleyman Çelebi «Emir Süleyman çlb., Sultan Süleyman» (Yıldırım Bâyezid oğl.) 15, 24, 27, 30, 65, 72, 89, 188, 196, 198, 236, 246
Süleyman Çelebi (müd., müt.) 351
Süleyman Fakih (çlt. emn.) 130, 150
— — oğl. Abdurrahman 150
Süleyman Fakih-k. (İskender Bey tmr.) 240
Süleyman Han b. Slt. Selim Han (bk. Kanunî Sultan Süleyman)
Süleyman Hoca b. İzzeddin vkf. (*Edr.*) 279
— — kızı, trnl. 279
— — oğl. Nimetullah 279
Süleyman Kutlu Han vkf. (*Edr.*) 495
Süleyman Paşa (Gazi, Hadım, XV. asır) 58, 79, 339, 340
— — c. «Gazi Süleyman Pş.-c., Süleymâniye» (*Edr.*) 58
— — beratı 79
— — çlt. nhr. (*Fil.*) 133
— — mh., odl. (*Edr.*) 57, 58
— — vkf. 339, 340
Süleyman Pş. (Hadım, sadrâzam) 58, 72, 83, 503
Süleyman Paşa "Süleyman Şâh„ (Orhan Bey oğl.) 6, 160-163, 165, 170, 171
— — imr., zâv. (*Bolayır*) 162, 163, 481
— — vkf. 169, 287
Süleyman Paşa b. Kemaleddin Paşa «Süleyman Çlb.» (bk. Selçuk Hatun bt. Çlb. Slt. Mehmed trn.)
Süleyman Şâh (Germeyan oğl.) 39
Süleyman Şâh (H. Kutlu-zd.) 23
Süleyman Şâh b. Orhan (bk. Süleyman Pş.)
Süleyman Şâh b. Sult. Selim (bk. Kanunî Slt. Süleyman)
Süleyman v. Ali (H Ahmed vkf. da) 187
Süleyman vkf.-odl. (*Edr.*) 58
Süleymânîye-c. (bk. Süleyman Pş. «Gazi»-c. *Edr.*)
Süleymâniye (*Ist.*) 497, 498
— imr. evkf. 497, 498
Süleymâniye Küçük-pazar (*Edr.*) 60
Sünbül (tavâşi) 479
Sündül Bey (bk. Sendel Bey)
Süpürkeciler (semt, *Edr.*) 38
Sütlüce (semt, *Ist.*) 490 سودلجه
Süveydâ (mh., *Amasya*) 46 سويدا

Ş

Şaban b. Hoşkadem (ktb., Hacı) 110, 119
Şaban Dede b. Halil vkf. (*Edr.*) *467*
Şabatay b. Avraham (âm.) 151
Şâdi (arpalık mut.) 84
Şâdi (kasap, âmil) 120
Şâdi Bey (bk. İshak Paşa oğl.)
Şâdi b. Abdullah «hayyât» vkf. (*Edr.*) 467
Şâh Çelebi (bk. Sinan Paşa «Hoca« oğl.)
Şâh Hûban Hatun »Hatice Hatun» (İbrâhim Paşa «Çandarlı-zd.» kızı) 387
Şâh Mehmed Çelebi V. Kemal Paşa (bk. Kemal Pş. oğl.)
Şâh Melek Paşa b. Şâdi Bey (Gazi, Kör) 6, 27, 28, 266, 340
— — mh. (*Edr.*) 28, 56, 61, 348, 461, 470
— — med. (*Edr.*) 28, 56, 61, 265, 348
— — msc. (*Edr.*) 57, 61
— — odl. (*Edr.*) 56
— — vkf. 190
— — zvce. (bk. Bezirci Hatun)

— — mzr. (Hyb.) 208
Şâh Sultan bt. Slt. Selim Han (Çakırcı Hasan Pş., Zal Mahmud Paş. zvce.)
— vkf. (*Ist.*) 502
502
Şâh Veli cemaâti (*İpsala*) 455
Şâh Veli v. Mustafa 182
Şâh-Viranı-mzr. (*Silivri*) 379
Şâhî Hatun (bk. Erbuz Ata trn.)
Şâhin (Mehmed Bey adm.) 129
Şâhin-adası (*Gümüş.*) 208
Şâhin Ağa (bk. Yancukcı Şâhin)
Şâhin Bey 386
Şâhin b. Abdullah 137, 138
Şâhin b. Abdullah «Neccâr» vkf. (*Edr.*) 354
Şahin b. Abdullah »Üstad« vkf. (*Edr.*) 468
Şâhin-gölü (k., *Fil.*, Suşinc.) 394, 455
Şâhinci (k., Ada nh-) 69
Şâhinlü (k., *Y. Kız.*) 429, 430
Şahlu Ali 61
— — msc., nh. (*Edr.*) 61
Şahnuvâz bt. Abdullah vkf. (*Edr.*) 354
Şahnuvâz Hatun (bk. Slt. Murad b. şhz. Ahmed câriyesi)
Şahruh Bey (Sultan-öyüğü mlv.) 482
Şahzâde Hatun bt. Sultan Murad Han 386
Şâir Ömer zvce. Hâce mlk. (*Edr.*) 279
Şarabdar Abdullah Bey 254
Şarabdar Hazma Bey 77, 234, 235, 479
— — oğlr. Ahmed Çlb., İshak Bey 235, 429
— — vkf. 318
— — zâv. (*Edr.*) 52, 53
— — zvce. Tâcünnisâ Htn. 235
Şarabdar Zağnos Bey (bk. Zağnos Bey, Şarabdar)
Şarlı-k, (bk. Krayıslave, *Fil.*)
Şeceriye-med. (*Edr.*) 31
Şehâbeddin (k., *Beypazarı*) 409
Şehâbeddin Paşa «Kula Şâhin Paşa« (Hadım) 37, 43, 87, 255-261
— — ham. (*Edr.*) 98, 366
— — — mkt. 117
— — imr. (*Fil.*) 257-260
— — kp. (*Edr.*) 98
— — mh. (*Edr.*) 43, 48, 56, 104, 354, 428
— — odl. (*Edr.*) 43
— — mensupları (H. Ali, Hızır, H. Aydın) 258
— — vkf. 255-261, 370, 500
— — k. (bk. Mahmud «Doyçe», *Edr.*)
Şehâbeddin Subaşı 297, 298, 507
— — mlk. 297, 298
— — oğl. Hızır Çlb. 298, 507
— — trn. Mehmed 507
Şehir-k. (*Gel.*) 248, 249
— — haraçlıları (Sarıca Pş. vkf.) 248
Şehinşâh Bey (Bâyezid II. oğl., Şbz.) شاهنشاه بك 471-473
— — lalası Mustafa Bey 471
— — dftd. Hüseyin Bey, Şâdi Bey 572
Şehnaz Hatun (Zen-i Hasan gûyende-i Murad Han 212 شهناز خاتون زن حسن گوینده مراد خان
Şehnuvaz Hatun (bk. İsmâil Bey zvce., *Edr.*)
Şehsuvar Bey (Dulkadır-oğl.) 13
Şehzâde Abdullah (Sultan, Bâyezid II. şhz.) 380, 381
— — küçük kızı 473
Şehzâde Ahmed (bk. Ahmed., Sultan Bâyezid II. şhz.)
Şehzâde Alemşâh (bk. Alemşâh Bey, Bâyezid II. şhz.)
Şehzâde Ayni-Şah Hatun (bk. Ayni-Şah Htn. bt. Ahmed Ağa)
Şehzâde Ayşe Hatun (bk. Ayşe Htn. bt. Bâyezid Han, Güveyi Sinan Pş. zvce.)
Şehzâde-c. (*Ist.*) 55
Şehzâde Hatun (bk. Hanım Htn., Slt. Yavuz Selim kızı, Mustafa Pş. zvce.)
Şehzâde Hundi Hatun (bk. Ahmed Pş. «Hersek-zd.» zvce., Bâyezid II. kızı)
Şehzâde Mahmud (bk. Mahmud, Bâyezid II. oğl.)
Şehzâde Mehmed (Bâyezid II. oğl.) 357, 379, 472
— — lalası, nişancısı Hüseyin Bey 472
— — zvce Mengli Giray kızı 472
Şehzâde Mehmed (Kanunî Slt. Süleyman oğl.) 498
— — C., imr. (*Ist.*) 498
— — kızı (bk. Hümâ-şâh Slt.)

— — vkf. (*Ipsala*) 498
Şehzâde Mustafa «Sultan Mustafa» (Fâtih Slt. Mehmed oğl.) 319, 379, 380, 473
— — annesi Gülşâh Htn. 319
— — kızı Hânî Htn. 473
Şehzâde Selim (bk. Selim I., Yavuz)
Şehzâde Şâh Hatun «Şhz. Şâh Sultan» (Bâyezid II. kızı, Nasuh Bey zvce.) 385, 386, 426, 448, 449, 474
Şehzâde Şâhî Sultan (bk. Devlet Şâhî Sultan, Lûtfi Pş. zvce)
Şemseddin (*Fil.* kd., İshak Pş., krd.) 130 131
Şemşeddin (bk. Kâtib-i Cevv. Şemseddin)
Şemseddin (htb., Câmi-i Cedid, *Edr.*) 80
Şemseddin (nzr., Eski-c., *Edr.*) 197
Şemseddin (*Serez* kd.) 141-143, 172
Şemseddin (ser-mehter) 305
Şemseddin (şy., Süleyman Pş.-zâv.) 163
Şemseddin Ahmed (bk. Karaca Ahmed)
Şemseddin Ahmed (Kadı Bedreddin oğl.) 63
Şemseddin Fenârî 35
Şemseddin Münşi (pirinç emn.) 129, 130
Şemsi Çelebi (And. dftd.) 525
Şemsi Çelebi b. mev. Fenârî (Şhz. Selim lalası) 471
Şerefeddin (k., *Y. Kar.*) 374
Şeyh Ahmed 193
Şeyh Ahmed Han (Tatar-Hanı) 484
— — kaasıdı Muhiddin 484
Şeyh Alâeddin 36, 60
— — mh. (zâviye-i Mahmud Kanbûrî, *Edr.*) 60
Şeyh Aydın (bk. Aydın Şeyh)
Şeyh Bahâeddin 382
Şeyh Bâyezîd Halife 22
Şeyh Bedreddin Baba 36, 354, 355
— — odl. (*Edr.*) 61
Şeyh Bedreddin Mahmud (*Simavna* kd. oğl.) 27, 199
— — zâv. 199, 271, 470
— — vkf. 60, 468
Şeyh b. Arab Hacı (bk. Arab Hacı Şy.)
Şeyh Bir-Nazar Halife b. Hamza (mev.) 468
— — oğl. Mustafa Çlb. 468
— — trn. Derviş Çlb. 468
— — vkf. (*Edr.*) 468
Şeyh Cemal-mzr. (*Hasköy*) 264
Şeyh-çft. (Osmancık) 242
Şeyh Emirhan-vkf. (bk. Arab Hacı oğl.)
Şeyh-emrudlu (k., *K. Kls.*) شیخ امرودلو 303
Şeyh Fahreddîn Bâyezid «Ahî Fahreddin Bâyezid» (H. İvaz Pş. babası) 28, 29
Şeyh Hacı Çelebi 382
Şeyh Hasan Çelebi b. Nizâmeddin 327
Şeyh Hun Bey 526 شیخ خون بك
— — mlk. (*Dim.*) 526
Şeyh İnci Dede شیخ انجی دده 445, 456
— — vkf. (*Fikeli*) 455, 456
Şeyh İvaz (Ahi Şy. oğl.) 162
Şeyh Mahmud (Ali Pş. zâv.) 402
Şeyh Mehmed (bk. Ramazan Ho., Şy. oğl.)
Şeyh Mehmed b. Yusuf (bk. Noktacı-zd.)
Şeyh Mes'ud Halife (bk. Mes'ud Halife, Şy.)
Şeyh Muhiddin 66
Şeyh Muhiddin (Hançerli Slt.-med.) 382
Şeyh Muslihiddin Halife «Şy. Muslihiddin b. Musâ b. Halil» (debbağ) 61, 279
— — mh., msc. vkf. (*Edr.*) 61, 279, 343 348, 363, 421
Şeyh Mustafa b. Ali (müt.) 199
Şey Nasuh b. Mehmed vkf. (*Edr.*) 470
Şeyh Nasuh-dükkânları (*Ist.*) 395
Şeyh Nureddin Halife 401
Şeyh Paşa-çft. (*Erg.*) 218, 235
Şeyh Ramazan Halife (bk. Ramazan Ho.)
Şeyh Râşid b. Şy. Menteşe Halife 428
Şeyh Sâlih 36
Şeyh Seyyid Abdi Paşa (Seyyid Karaca Ahmed trn.) 389
— — oğl. Seyyid Hızır 389
Şeyh Seyyid Ali Paşa (Seyyid Karaca Ahmed trn.) 389
Şeyh Sevindik (Koğacı Dede) 490
Şeyh Sinan (Buraklı-ılıcasında sâkin) 376
Şeyh Sücâ Halife «Şücâaddin Karamanî» 34, 58, 465-467
— — zâv., mh., med., (*Edr.*) 58, 228, 346, 353, 459, 462, 465-467

Şeyh v. Hasan Sipâh-c. (*Serez*) 147
Şeyhî Çelebi (Kadı Bedreddin oğl.) 63
— — mh. (*Edr.*) 64
Şeyhler-k. (*Gel.*) 438
Şeyhlû (kz., *And.*) 493
Şeytan Karaca-msc. (*Edr.*) 253 شیطان قرجه
Şile (kz., *Kocaeli*) 188 شیلی
Şirin Hatun-odl. (*Edr.*) 41
Şîrmerd (Mağnisavî *azd.*) 119
Şîrmerd (meremmetî) 306
Şîrmerd (Vize muhâfızı) 13
— vkf. odl. (*Edr.*) 61
Şîrmerd b. Abdullah (âm.) 149
Şîrmerd Bey (gbr. nb.) 93, 103
Şîrmerd Manastır (Mehmed Bey tâbii) 129
Şumnu 112, 182, 506
— da İbrâhim Pş. «Hadım» mlk. kl. 506
Şuşmanos (kz., *Sel.* cvr.) 146, 154 شوشمن، شوشمانوس
Şücâ (Murad I. vkf.) 171
Şücâ Bey b. Abdullah (Voynuk beği) 355, 526
— — vkf. (*Edr.*) 355, 526
— — C., mek. (*Çorlu*) 526
Şücâaddin Karamanî (bk. Şeyh Şücâ Halife)

T

Tabak-mh. (*Edr.*) 56
Tabanı-yassı (k., *Fil.*, Hızırca) 370 طبانی یصی
Tabanı-yassı-arığı (*Fil.*) 370
Tabutlu-c. (*Edr.*) 51
Tâceddin (k., *Aksaray*) 494
Tâceddin (ktb., sipâhi-zd.) 92
Tâceddin (muallim, Murâdiye mek.) 205
Tâceddin Divâne (âm.) 156
Tâceddin v. Yako (âm.) 157
Tâci Bey 156
Tâci Bey (Amasyalı)
— — hatunu 320, 321
— — oğlr. (bk. Câfer Çlb., Sâdi Çlb.)
Tâci-zd. (bk. Câfer Çlb., Sâdi Çlb.)
Tâcir Doğan (*Edr.*) 344
Tâcünnisâ (Yahşi Fakih trn.) 176
Tâcünnisâ Hatun (bk. Şarabdar Hamza Bey zvce.) 235
Tahıl-pazarı (*Gel.*) 232, 287, 293
Tahtalı-c. (*Edr.*) 59
Tahdelkal'a-mh. (*Edr.*) 56, 98, 103, 197, 382, 420
Takyacı Yahşi 189
Takyacılar-çarşısı (*Gel.*) 193
Takyanos-gölü «Tahyano, Takinos» (*Sel.* cvr.) 140, 142 تخیانو
Takyeci Bâli-mh. (*Edr.*) 54
— — odl. (*Edr.*) 54
Takyeci Sinan vkf. odl. (*Edr.*) 54
Tâlimhâne-meydanı (*Edr.*) 52
Tamgacı "Tamgacı-Toyca" (k., *Dim.*) 418, 419 تمغاجی طوینجه
Tamşvar (Eyl.) 408, 514
Tanrıdağı (*Dim.*) 186, 456 تکری طاغی
Tanrı-vermiş (k., *Sel.*, Bursa) 45, 413
Tanrıvermiş b. Abdullah (âm.) 113
— — vkf. (*Edr.*) 280
Tapdık (k., *K. Kls.*) 303, 310, 311 طابدق
Tarakçı-mh. »Tarakçılar» (*Edr.*) 57
— — msc. (*Edr.*) 421
Tarakçılar (*Ist.*) 55
Tarhala (Garbî And.) 493, 498
Tarsus 430
Tart-yukarı-mzr. (Rum eyl.) 409 طارت یوقرو
Taş-İli (lv., *İçel*) 448, 449
Taşlık (*Edr.*) 58, 247, 322
— med, (bk. Ali Bey-med., *Edr.*)
Taşlık-yürüğü (*Y. Kız.*) 369 طاشلق یورکی
Tatar-elçlsi 109
Tatar-k. (*Yanbolu*) 431
Tatar-meşhedi (k., *Yanbolu*) 327
Tatar-pazarı (*Tatarcık-Pazarcık*) 86, 229, 407, 444, 456, 457, 497, 498, 500, 501, 504, 506

— — da Süleymâniye imr. kl. 498
Tatar-viranı (*Dim.*,) 184, 187
Tatarcık (bk. Tatar- pazarı)
Tatarhânfler-mezarlığı (*Edr.*) 32, 42, 52, 60, 61
Tatarlar (k., *Mal.*) 168
Tatarlar (bk. Erbuz Ata-k., *Edr.*, Çoban-viranı)
Tatarlar (k., *Vize*,) 317
Tatarlar «Tatar» (Ada nh.) 69, 70
Tavra (k., Rum eyl.) 409 تاوره
Tavruk (k., *Keşan*) 319 تاوروق
Tavukcu-gediği (*Dim.*,) 184
Tavuslu 126, 128
— çlt. mkt. 125, 130, 131, 134
Tay-çft. (*Mal.*) 173 طای چفتلکی
Tayfur (A. Musâ oğl.) 174
Tayyib Hoca (bk. Seferşâh krd.)
Teftin Ağa (bk. Sinan Bey b. Abdullah) تفتین (دفتن، تودون) آغا
Teke-İli 399
— — mîralemi 441
Tekfur-dağı (bk. *Tekirdağı*) 261
Tekfur-pınarı (*Gel.*) 232, 233
Tekfur-sarayı (*Edr.*) 37
Tekgöz-kp. (*Edr.*) 38
Tekirdağı 18, 76, 79, 84, 166, 261-263, 269, 273, 274, 287, 300, 303, 313, 394, 425
Telu Hatun bt. Hüseyin vkf. (*Edr.*) 356 تلوخاتون
Temir Kaba-ağaç-çft.(*Keşan*) 287 تمرقباغاج
Temir Kâtip (âm.) 156
Temirci-Hızır (bk. Kara-bağ, *Y. Kız.*)
Temircilü (k., Ada nh.) 234
Temirhisar (bk. Timurhisar)
Temirtaş Bey (bk. Baba Temirtaş Bey)
Terkos (k., *İst.* Has. nh.) 302, 303
Tesbine Hatun (bk. Despine Hatun)
Teslim Dede (bk. Çakmak Dede oğl.) تسلیم دده
Tırfıllu-viranı-mzr. (*Dim.*) 183, 186 درفللو ویرانی
Tırhala (lv.) 156, 157, 525
— çlt. mkt. 136, 138
— mlv. 30, 436, 437
Tırnova (k., *Ivraniye*) 381 طیرنوه
Tırnova (kz., Niğ. lv.) 434, 585 طرنوی
Tırnova (k., Tırnova kz.) 434 طرنوه
Tikşani-madeni (*Drama* cvr.) تکشانی 145, 147
Tilmiş «Telmiş» (k., *Erg*,) 315, 316
Timin Bey (Mısır Slt. kaasıdı) تمین بك 484
Timur (Timurlenk) 22, 23, 195
Timur-beğa-mh. (*Edr.*) 38, 344, 595
— — msc. (*Edr.*) 345
— — oğl. Durdı «Turud» Bey vkf. 344, 345 تیمور بوغا
Timur v. Musâ (âm.) 96
Timurcı-İlyas (k., *Fil.*) 259, 260
Timurhan-mlk. (*Gel.*) 191
Timurhan Şeyh 174
Timurhan-çft. «Körhan-çft.» (bk. Sabuncu, *Edr.*)
Timurhanlu (bk. H. Timurhan, *Edr.*)
Timurhisarî «Temirhisar, Demirhisar» (kz.) 10-12, 73, 89, 138, 144, 149
— — çlt. mkt. 138, 139
— — C. 177
Timurkapı (*İst.*) 54
Timurtas (k., *Fil.*) 500
Timurtaş Bey «Muinüddin» b. Abdullah «Baba Timurtaş Bey» 200, 201 203
— — k., (*Edr.*, Saru-Yakub) 200, 201
Timurtaş Paşa «Kara Timurtaş» 6, 14, 201
Timurtaş Tavaşi (bk. Hadım Timurtaş)
Tire (kz., *İzmir*) 383
Tirid-Baba-C. (bk. Umur Bey-C., *Edr.*)
Tobrenic «Tuberpic» (kz., Rml.) توبرنیچ 156
Tohtamış (ktb.) توختامش 156
Tokat 55, 63, 105, 223, 357, 529
Tokmak-Viranı (bk. Doğancı-Yakub k. mh., *Dm.*)
Tomas (gbr. elçisi) 109
Topal Hasan vkf. odl. (*Edr.*) 53

Topal Kara Yusûf 25
Tophane-kapısı (*İst.*) 490
Topkapı (*İst.*) 300
Topkapı-caddesi (*Edr.*) 31
— med. (*Edr.*) 26
Toplak «Topalak» mzr. (*Dim.*) 441 توپلاق
Toplıca (Alaca Hisar lv.) 156 توپلیجه
Toprak-hisarı (k., *E. Zağ.*) 440, 441
طوپراق حصاری
Torul (kz. *Gümüşhâne*) 483
— zm. 483
Toyca-balaban (bk. Turnacı, Osmancık k.) طویجه بلبان
Toyca-Örüzlü (k., *Dim.*) طویجه اروزلو 334, 335
Toyca Tatarlar (k., *Y. Kız*) 498
Toycın-yurdu «Doycın-yurdu» (*Dim.*) 185
طویجین یوردی، دویجین یوردی
Toyran (bk., V. Çobanlû, *E. Zağ.*)
Toyran-obası (k., Lofca) 444 طویران اوباسی
Trabzon 155, 158, 320
— kd. 158, 452
Trabzonlu Hamza (tmrl.) 276
Tunca 35, 36, 39, 48, 49, 58, 123, 176, 177, 199, 210, 244, 265, 279, 280, 326, 339, 348, 358, 419
Turbeği-çft. (*Yalova*) 25
Turbeği Şeyh 192
— oğl. Yusuf 192
— trn. Yunus 192
Turgud bt. Hızır vkf. (*Edr.*) 356
Turgud Bazirgân 47
— — mh., msc. (*Edr.*) 47
Turhal (kale) 7, 483
Turhan (arpalık mut.) 184
Turhan Bey (Gazi) 340-342
— — c., med. (*Mal.*) 342
— — imr. (Kırk-Kavak) 340-342
— — k. (Kırk-kavak, Paşa-yiğit) 340-342
— — oğl. Ömer Bey vkf. 342
— — ortakçıları, canbâzları 341, 342
Turhan-kavağı (mzr., *Erg.*) 340-342
ترخان قواغی
Turhan Paşa (bk. Turhan Bey, Gazi)
Turnacı (k., *Hyb.*) 218, 219
Turnacı (k., Osmancık, Toyca-Balaban) 243
Tuti-divânı (k., *Kocaeli*) 494 طوطی دیوانی
Tuti Hatun (bk. Fahreddin, Muhiddin zvce.)
Tuti Hatun bt. Abdullah vkf. (*Edr.*) 356
Tutulu (bk. Dudulu, *Y. Kız.* k.)
Tuzcu Balaban-vkf. (*Edr.*) 356
Tuzla (nh. And.) 251
Tuzla (*Bosna*) 131
Tuzluca-su (*Dim.*) 184
Türk Yusuf 323, 324
Türk-oğlu mh. (bk. V. Arab mh.) 58
Türkeşe (k., *K. Kls.*) 309 تورکشه
Türkmen-boyları 9, 10, 20, 33
— kabileleri 9
Türkmen-odl. (*Edr.*) 52
Türkmen (k., *Keşan*) 454, 455
Tütünsüz Ahmed Bey (bk., Ahmed Bey, Tütünsüz, dftd.) 390

U

Uğurlu (ryt., Mahmud k.) 257
Uğurlu-Şeyh (k., *Vize*, Pınar-başı) 359, 443
Uğurlu-viranı (*Gâm.*) 208
Ukayl (mev., nzr.) 214, 215
Ulaşlar (k., *K. Kls.*) 304, 309
Ulu-câmi (*Bursa*) 387
Ulu-öyük (*Dim.*) 185
Umur Bey "H. Umur Bey„ (Saruca Pş. «Sarımüddin„ oğl.) 14-16, 261-265
— — imr. (*Çrm.*) 265
— — k. (Ada nh., Mezid-bey) 69
— — oğl. Ali Bey 265
— — vkf. 261-265
Umur Bey (*Sel.* emn.) 222
Umur-Bey (k., *Dim., Sabaşı*) 385, 386, 413, 414

Umur Bey (Timurtaş Pş. «Kara» oğl.) 29, 56
— — C. (*Edr.*, Tirid Baha-c.) 29
— — mh., (*Edr.*) 29, 49, 56
Umur Bey-defteri 409
Umur Bey v. Kurtçu Doğan (bk. Kurtçu Doğan, Sel. hss. emn.)
Umur-beylü (k., *Hyb.*) 488
Umur Fakih b. Tekin 173
Umur-k. (bk, İsâ Bey b. Bâyezid Pş.-Çft., *Edr.*)
Umur-oğl. (k., *E. Zağ.*) 497
Umur V. Halil (tmrl., Hamza V. İlyas ile) 81
Un-kapanı (*Edr.*) 197, 198
Un-kapanı (*İst.*) 326, 395, 452, 488, 490
Urulmuş (k., *Mal.*) 168 اورلمش
Urum-beylü (k., *Edr.*) اروم بکلو 245, 246
Urumlu (k., *Y. Kız.*) 492 اوروملو
Ustrumca (kz.) 156, 446, 486
— da Yavuz Slt. Selim-c. 486
Ustrumca (k., *T. Pzr.*) 500, 501
Uşak (kz., *And.*) 493
Uyruklû «Öyüklü, Öyüklü-tatar» (k., *Edr.*) 204, 206, 207, 453
اویروقلو، اویوکلو، اویوکلو تاتار
Uzgaş (k., *Edr.*, İshak-bey-k.) 333, 334 اوزغاش
Uzgur (ryt,, Mahmud-k.) 257
Uzun Ali-msc. (*Edr.*) 54
Uzun Hasan 13
Uzun-iniş (*Dim.*) 185
Uzun-kara (bk, Kilimci-Davud, *Fil.* k.)
Uzun-Köprü (bk. Ergene, Cisr-i *Ergene*)
Uzun-tepe (*Güm.*) 208
Uzunca-bük (*Dim.*) 184, 185
Uzur-obası (*K. Kls.*) 303, 310 اوزراوباسی

Ü

Üç-mihrablı-msc. (*İst.*) 326
Üç-Şerefeli-C. (*Edr*, C.-cedid, C.-Kebîr) 41, 43, 47, 98, 201, 203, 213-216, 228, 254, 274, 278, 420, 421
— — mh. (*Edr.*) 47
Ümmi Gülsüm Hatun (bk., Dâye Htn., Fâtih'in sütannesi) ام کلثوم حاتون
Ümmî Hatun (bk, Seydi b. Abdullah vkf.)
Üngürûs (bk. *Macaristan*)
Üsküb 9, 138, 156, 321, 333, 334. 407, 410, 456-458, 517, 518, 524. 526, 527
— de Mustafa Pş. «Coban, Gazi» imr. 517, 518
Üsküb (k., *K. Kls.*) 211, 212
Üsküdar (*Edr.* nh.) 67, 73, 80, 175, 178, 200, 224, 245, 251, 322, 363, 364, 373, 453, 454
Üsküdar (*İst.*) 334, 335, 408, 501
Üsküdariyot (bk. Kozaderice, Demirci, *Fil.*)
Üsküfçü Hayreddin-msc. mh. (*Edr.*) 518
Üsküfçü Hızır-mh. (*Edr.*) 62
Üveys (tbb., Fâtih dâr.) 305
Üveys Bey (bk. Dulkadırlı-oğl., Üveys Bey)
Üveys Bey-odl. (*Edr.*) 58
Üveys b. Mustafa (âm.) 95
Üveys Çelebi b. Meremmetî 156
Üveys Karânî «Veysel Karânî» -zâv. (*Bursa*) 399
Üzeyr (*lv.*) 510

V

Vakf-ı Şeyh (k., *Edr.*) 315
Vardar 407
— kp. (*Üsküb*) 85, 407
Vardar-Yenicesi «Yenice-i Vardar» 61, 153, 154, 413
Varna 47, 62, 112, 238, 406, 492
Varsaklar (Karaman'da aşiret) 473, 484
— beyleri (Hızır Aktaş, Mustafa Bey b. Şamlu) 484 وارساقان

Vasaliso (k., *Sel.*) 222 واصاليصو
Vatac (tmrl. gbr.) 79 واتاج
Vavlı-C. (*Edr.*) 55
Vaysan (k., Güm.) 208 ويصان
Vefâ (nh., *İst.*) 526
Vefâ b. Hüseyin (imm., müt.) 228
V. Arab «İbn-i Arab» (mh. *Edr.* Türkoğl.) 54
V. Âşık Paşa 305
V. Çobanlû (k., *E. Zağ.*, Toyran) 230
V, Dağeri (k., *Dim.*) 456 ولدطاغارى
V. Doğan (k., *Edr.*) 403, 404, 492
V. Donurlu-msc. mh. (*Edr.*) 59
V. Germeyan imr. (*Kütahya*) 481
V. Gümlü «Gümlü-oğl.» (k., *E. Zağ.*) 229, 230
V. Kâbilî (k., *Dim.*) 123 ولدكابلى
V. Kâhyalû (bk. Köfteci-zd.)
V. Kul-Hızır (mh., *Gel.*) 107
V. Kuzgun (mh., *Amasya*) 320
V. Sabunî-mh. (*Edr.*, Çelebi oğl.) 60
V. Şöğün (bk. Söğün-oğl. *Edr.* k.)
V. Veliyyüddin-mh. (*Edr.* Veliyüddin-zd., Gülbahar mh.) 32, 47, 48
Veli b. Bayramlı (imm.) 323
Veli Çelebi-msc.-mh. (*Edr.*) 48
Veli Dede b. Musâ (Şy.) 402
Veliyyüddin b. İlyas Hüseyin (kzk.) 31, 32, 253, 254, 274, 275, 353
— mh. msc. (*Edr.*) 46, 280
Venedik 107, 436 482
— elçisi 485
Vernar dalyan-mkt. (*Serez*) 140 ورنار
Vidin (lv.) 151, 157
— mlv. 481
Vidin-Çavuş (k., *Dim.*) 497 ودين چاوش
Vinaç «Vincaç» (kale, *Sırbistan*) وينجاج 132
Virzeni dalyan mkt. (*Serez*) 140 ويرزنى
Visko (*Bosna*) 156 ويسقو
Vişegrad (ksb., *Bosna*) 511
Vitrepoli (k., *Sil.* lv., Cenger) 373 ويتره بولى
Vize (lv., kz.) 6, 7-9, 12, 64, 75. 112, 114, 157, 205, 207, 209, 211, 300, 303, 307-309, 311, 312, 315, 317, 359, 363, 381, 382, 396, 432, 443, 498, 500, 518, 524
— mlv. 311
Vizeli Hamza Çelebi oğl. (Hayâlî Bey) 63, 64
— — mh. (*Edr.*) 63, 64
Voynuk-beği (bk, Şüca Bey b. Abdullah) ويتق بكى
Vranduk 131 اورانذوق
Vresno (bk. Diresno) 153 ورسنو
Vukuf (bk. Sendel-bey, k., Ferecik)
Vulgar (k., *Serez*) 142 ولغار
Vulgaro-hori «Vurgaro-hori» (k., *Dim.*, Hatun-k.,) 283, 284, 322 ولغارو خورى، ورغارى خورى
Vülçterin (lv.) 9, 10, 157. 439

Y

Yâdigâr Bey (*Kırım* beylerinden) 472
— oğlr. Mamuc Bey, Mehmed Yâr Mirzâ 472
Yağcı H. Mukbil (bk. Bâli b. Yağcı H. Mukbil)
Yağcı Hacı Muslihiddin (bk. H. Muslihiddin b. Halil)
Yağcı Hızır 298
— — msc. (*Gel.*) 298
Yağcı Kara (bk. Bâlî b. Yağcı H. Kara)
Yağıbasan Yürük cm. (*Y. Kız.*) 499
Yağmur Baba 456 يغموربابا
— — zâv., vkf. (*Dim.*) 456
— — oğl. Karlı 456
Yağmurlar (k., Samakov) 433
Yahdra (k., Rum. eyl.) 409
Yahşi (Çrm. kd., Mustafa Çlb. oğl.) 82
Yahşi (tmrl., sancakdar) 80
Yahşi Bey (bk. *İskender* Bey b. Mihal oğl.) 431
Yahşi b. Gazi 173

Yahşi b. İlyas (*Edr.* nb.) 354
Yahşi Fakih b. Dânişmend 43, 175
— — ham., mh., msc. (*Edr.*) 43, 55 176
— — k., (*Edr.*) 175, 176
— — odl. (*Edr.*) 43
— — oğl. Mustafa Bey 176
— — trnl. Mehmed Çlb., Feyzullah, Çlb. Sinan çlb., Pîrî çlb, 175, 176, 327
— — trnl. Fahrünnisâ, Gülban Htn. 175,176
Yahşi-k., (*Edr.*) 190
Yahuda b. Yakub (âm.) 93
Yahudiyân (bk. *Edr.*, Yahudi cm.)
Yahudiyân-mh. (*İst.*) 423
Yahyâ (âm.) 91, 92, 104-106, 109
Yahyâ Bey (bk. Yahyâ Pş., serbevvâbîn)
Yahyâ b. Ilyas (*Edr.* kd.) 348
Yahyâ Çelebi v. Keçi-bula 156
Yahyâ Paşa b. Abdülhayy (Vezir, mîr-mîrân; ser-bevvâbîn.) 92, 93, 95, 100, 103, 106, 132, 235, 361, 362, 379, 456-458, 475
— — C., imr. (*Üsküb*) 456-458
— — çlt. nhr. (*Fil.*) 133
— — çft. (*Fil.*) 457
— — mllh. (*İst.*) 457, 458
— — oğlr. Mustafa, Hasan, Bâli, Mehmed, Yusuf, İskender Beyler 100, 457, 458, 525
— — mandrası (*Fil.*) 457
— — vkf. 456-458
— — zvce. (Bâyezid II. kızı) 475
Yakinî (Edirneli şâir) 34
Yakub (âm.) 152
Yakub (bk. Kurt-oğl., *Dim.* k.)
Yakub (cb., Şehâbeddin Pş. vkf). 258
Yakub (Çelebi Slt. halkından) 276
Yakub (ktb., *Edr.* harc-ı hss.) 91, 97, 99 105
Yakub (nb.) 172
Yakub (Yahşi Fakih yiğeni) 175
Yakub Bey (Firuz Bey oğl.) 24
Yakub Bey (müt., Mihal oğl. vkf.) 308
Yakub Bey b. Abdullah (ümerâdan) 451
Yakub Bey Kilârcı-başı (bk. Kilârî Yakub)
Yakub Bey odl. (*İst.*) 395
Yakub b. Hacı İslâm (emn., *Sofya* harc-ı hss.) 131
Yakub b. İsrâil (âm.) 148
Yakub Çelebi (bk. Alp Arslan Bey oğl.)
Yakub Çelebi (çlt. nhr., *Fil.*) 133
Yakub Çlb. b. Emir Ahmed Bey 452
Yakub-evi (*Edr.*, Ahmed-evi) 98
Yakub Paşa (Hekim, Hoca) 75, 149, 305
— — oğl., trn. (Ahmed, Mahmud, Ali, İshak, Bâyezid) 305
Yakub Paşa (Ruml. byb., Hadım, mimar) 23, 24, 26, 27, 127, 458, 459, 478, 529
— — C. (*Sel.*) 459
— — med. (*Edr.*) 26, 458-459
— — muhâsebesi 127
Yakubcı (k., *Fil.*) 457
Yakut b. Abdullah 26
Yakut Lala (bk. Yakut Pş.)
Yakut Paşa (Lala) 23-27, 87, 188, 459, 529
— — imr. 25
— — mh. (*Edr.*, Metrepolit, Midhat-pş.) 26, 32, 529
— — vkf. (*Edr.*) 467, 468
Yalak-Âbâd (bk. *Yalova*)
Yalova "Yalak-ova, Yalak Âbâd» 24, 25, 169, 381, 391, 398, 402
Yanbolu 112, 128, 157, 205, 206, 216, 327, 363, 373, 396, 402, 431, 444, 468, 469
Yancıkcı Şâhin «H. Şehâbeddin b. Abdullah» 42, 43, 257
— — mh., msc. (*Edr.*) 42, 257
Yani (âm.) 140
Yanikos (k., *Serez*, Gümüş) 182, 183
Yanova (k., Novobrdo) 157
Yanya (lv.) 9, 156, 427, 428
— mlv. 474, 476
Yapağılû (k., *Silivri*, Çakır-ağa) 312 ياغلو
Yapıldak (k., *Keşan*) 391-393 ياپلداق
Yâr Ahmed (Murâdiye mek. halifesi) 205
Yaraklû (bk. Azizlü, *Dim.* k.)
Yaraklû (bk. Paşa-yiğit, *Erg.*)
Yarhisar (*Alaşehir*) 399, 493
Yarhisar (Ayşe Htn. bt. Slt. Mehmed vkf.) 321
Yarhisar-zd., (mev., müd.) 215
Yarı Hoca «Yaru Ho.,, 428
Yarıcı (k., *Rum eyl.*) 409

Yarık-Birgos (k., *İst.*) 450 يارق برغوس
Yasalûlû-cm. (*Y. Kar.*) 375 يصالولو
Yassı-Evren (bk. *Yassı-viran, Y. Kar.*) يصى اورن
Yassı-tepe (*Mal.*) 173 ياصى دپه
Yassı-viran «Yassı-Evren» (k., *Y. Kar.*) 375, 488
Yatağan Dede «H. Yatağan» 194
— — trn. Dur Cihan Dede 194
Yava-bükü (k.. *Antalya*) 399 يوابوكى
Yavasıl (bk. Baba-oğl.-mzr., Hüsrev-bey-çft., *Fil.*)
Yavrı-deresi (k., *Y. Kız.*) 368, 369
— — kıptîleri 369 ياورى دره سى
Yavşın (k.. *Rum eyl.*) 309 ياوشن
Yavuz Sultan Selim (bk. Selim I. «Yavuz«)
Yavuzer (bk. Sinânüddin Yusuf Bey b. Sungur) ياوزار
Yaya (k., Pınar-hisar) 211, 212
Yayabaşı-İbrâhim (k., *Çrm.*) 278
Yayacık (k., *Çrm.*, Süleyman-obası) 19
Yayalar (k., *Erg.*) 218, 219 يايالر
Yayalar (k., *Vize*) 303
Yedeklü (k., *Y. Kız.*) 396 يدكلو
Yedi-kule (*İst.*) 443
— — kapısı 490
Yediyol-ağzı (*Edr.*) 57
Yegân-beğli (k., *Fil.*) 501, 502
Yegân-hızır (bk. Aslıhan k. tâbii, Meşelü, *Erg.*)
Yegân Reis 171
— — k., zâv., vkf. 171
Yehuda b. Salamon (âm.) 148
Yellü Burgaz-mh. (*Edr.*) 123, 345 يللو بورغاز، يللو برغوس
Yellü-dere mkt. (*Fil.*) 133
Yemiş-iskelesi (*İst.*) 488
Yeni-imâret (bk. Bâyezid II. kül., Bâyezid II. kül., imâret-i Cedid, *Edr.*)
Yeni-k. (*Erg.*) 315, 316
Yeni-k., (*Mal.*) 168, 208
Yeni-saray (bk. *Edr.* sry.)
Yeni-tophâne (*Edr.*) 47
Yenice (kz., *Rml.*) 157
Yenice (k., *Enez*) 377
Yenice (k., *Erg.* «*Dim*») 218, 219, 235, 418, 419
Yenice (k., E. *Zağ.*, «Karaca-k.») 230
Yenice (k., *Yanbolu*) 205
Yenice-çirpan (bk. Çirpan) 18
Yenice-Karasu "Karasu„ 10-12, 76, 112, 136, 145, 149, 151, 359, 363, 374, 375, 441, 442, 445, 488
Yenice-Kızılağaç (bk. Kızılağaç)
Yenice-k. (Aydos) 406
Yenice-k. (*Fil.*) 497
Yenice-k. (bk. Davud-beğlü, *Kızılağaç*)
Yenice-k, (*Mal.*) 168
Yenice-müslümanlar (*Çrm.*) 262-264, 411
Yenice-vardar (bk. Vardar-Yenicesi)
Yenice-Zağra (nh.) «Zağra-Yenicesi» 14, 15, 18. 73, 84, 112, 209, 262, 263, 363 376, 397
Yeniçeri-başı (bk. Çeri-başı, *K. Kls.* k)
Yeniçeri Mustafa (müt., *Gel.*) 339
Yenişehir (*Bursa*) 238, 254, 386, 409
Yenişehir (Tesalya) 156, 525
Yergöği 151
Yerisa (k., *Çrm.*) يريسا 142
Yerlü-kaya (*Dim.*) 185
Yesû (kefil, *Serez*) 148
Yeşil-C. (*Bursa*) 39
Yıldırım«-imr. mh.» (*Edr.*) 21, 35. 48, 57, 59, 62, 98, 177, 200, 202, 275, 353 388, 463, 465, 467
Yılmaz-Ali (k., *Dim.*) يلمه على 526
Yiğit (bk. Kıvırcıklu, *Dim*-k.) يكيت
Yonca-pınarı (Maslahat-k.) يونجه پيكارى 189
Yoncalık-bahçesi (*Edr.*) 100, 102
Yoncalu (Davud Pş. vkf. k.) يونجه لو 405.
— C. 405, 410
Yorgan (k., *Y. Kar.*) يورغان 374
Yorgi (çlt. mktc.) 127
Yorgi b. Paleologos 152
Yorgi b. Sule (âm.) 93, 95
Yorgila (bk. Patrik-Yorgila, mkt. *Serez*)
Yoros (k., *Sil.* lv.) يوروس 372
Yörgüç Paşa zvce. (bk. Çiçek bt. Abdullah)

Yuğurcak (bk. Çaşnigir, *Fil.* k.)
Yumaklu-mzr. (*Y. Kız.*) 431 يوماقلو
Yumcu Şücâ يوجى شجاع 193
— — çft. 193
— — kızı Alem Htn. 193
— — trnl. Ayşe, Rabia Hatun 193, 194
— — yigenleri
Yunanisian 14
Yund-alanı (*Çrm.*) يوندالاكى 16, 19
Yund-k. (*Fil.*) يوندكوبى 506
Yund-oğlanı (bk. Ho.-beğlü, Çakmak-dedo, *Dim.* k.)
Yund-oğl. (bk. Hızırca, *K. Kls.* k.)
Yunkeldik «Yungeldik» (k., *Güm.*) 208
Yunus (Davud Pş. *azd.*) 409
— damadı Hazinedar İskender 411
Yunus (H. İlyas oğl.) 170
Yunus (ktb.) 156
Yunus b. Abdullah (âm.) 134
Yunus b. Baba (çlt. mktc.) 126
Yunus b. Şâhin (âm.) 120
Yunus Paşa (sadrâzam, Rml. byb.) 82
Yunus v. Yusuf (görünccü) 81
Yuriç (k., *Niğ.*) 177 يورىج
Yusuf 16
Yusuf (Bâyezid II. kül., *Ist.* binâ halifesi) 478
Yusuf (bi-pâ, Fâtih imr.) 305
Yusuf (cb., *Edr.*) 120
Yusuf (cerrâh, Fâtih dâr., *Ist.*) 305
Yusuf (doğancı, tmrl.) 82
Yusuf (*Edr.* nb.) 352
Yusuf (ktb., harc-ı hss.) 96, 97
Yusuf (meremmetî) 306
Yusuf (muarrif) 166
Yusuf (ser-asker, Pravadi) 81
Yusuf (şarabdar) 99, 100
— şâkirdi Yusuf 100
Yusuf (tmrl.) 81
Yusuf Bey b. Abdullah 430
Yufuf b. Abdullah (cebeci, âm.) 124
— — vkf. 281
Yusuf b. Abdurrahman (nb.) 451
Yusuf b. İskender 173
Yusuf b. İskender (Gazi Evrenos trn.) 69
Yusuf b. Mürüvvetlü vkf. (*Edr.*) 470
Yusuf Çelebi (bk. Yahyâ Pş. oğl.)
Yusuf Çelebi v. İsâ Çelebi b. Doğan Bey 298, 299, 406
— — mlk. 298, 299
Yusuf Dolâbî 99
— — şâkirdi İskender 99, 100
Yusuf Fakih 161
Yusuf-kovanlık (k., *Sil.* lv.) 372
Yusuf v. Abdullah (Ho. Bekir *azd.*) 285
Yusuf Kethüdâ 99
Yusuf v. Abdullah (âm.) 107
Yusuf v. Ali (tmrl.) 82
— — kardeşleri Nasuh, Hüseyin 82
Yusuf v. Papas (ser-tabbâh) 80
Yusufhan (ahî) 171
Yusufhan b. Hüseyin vkf. (*Edr.*) 470
Yusuflu (bk. Kara-Yusuflu, *Edr.* k.)
Yuten (k., *Fil.*) 397 يوتن
Yuva (k., Afşar Divanı, Rum eyl.) 452 يوا
Yuva (k., *Mal.*) 168
Yuvan b. Tudor (âm.) 137
Yuvasın (k., *Fil.*) 500 يوصن
Yüregiç (k., *Edr.*) 365, 396 يوركيج
Yürük-cm. (bk. Kovanlû-k., *Y. Kız.*)
Yürük-cm. (Güm., Eğri-dere, Çıtak-vâdisi, Hallaç-deresi, Furuncuk, Tosyalû, Köseler) 208
Yürük-göçbeği (bk. Göçbeği, Büyük-göçbeği, Bürçekler, *Edr.*)
Yürükler (k., *Y. Kız.*, Müselleman) 505

Z

Zağanes (silâhdar) 89
Zağanos (terzi-başı) 30
Zağanos Bey (şarabdar) 329, 429
— — k. (*Dim.*, Musâ çvş. çft.) 429, 430
Zağanos Mehmed Paşa «Zağanos Subaşı» (Vezir) 29, 30, 62, 256
— — mh. (*Edr.*) 62, 388
— — zvce. (bk. Fatma Htn.)

Zağanos Subaşı (bk. Zağanos Mebmed Paşa)
Zağarcı Mustafa (zm.) 84
Zağferan-adası (Ahyolı) 372 زغفران‌ادەسی
Zağra-yenicesi (bk. Yenice-Zağra)
Zağralû (çlt nhr., *Fil.*) 134
Zâhid Çelebi (*Dim.* kd.) 102, 105
Zâhid Çelebi (Novobrdo kd.) 158
Zâhidlü (k., *Güm.*) 376
Zal Mahmud Paşa 502
Zavgar (k., *Amasya*) 399 زوغر
Zâviye-i Baba Haydar b. İbrâhim Seyyid Şeyh 40
Zekeriyâ (k., *Yarhisar*) 321
Zen-i Firuz Paşa (Mihrinigâr Htn.) 36, 52, 60
— — mh. msc. odl. (*Edr.*) 52, 60
Zen-i İbrahim Paşa 36
— — mh. msc. (*Edr.*) 51, 378, 388
Zen-i Saruca Paşa (bk. Saruca Pş. Hatunu)
Zevce-i Şah Melek (bk. Bezirci Hatun)
Zeyneb Hatun (bk. Mes'ud Halife, Şeyh zvce.)
Zeyneb Hatun (bk. Muhiddin «Fahreddin» kızı)
Zeyneddin-çft. (*Fil.*) 260
Zeynelâbidin Ali Çelebi b. Mehmed Pş. Tevkiî 305
Zeynelâbidin Ef. (Ümmülveled-oğl., *Gel.* kd.) 338
— — defteri 338
Zeyrek Ef. vkf. odl. (*Edr.*) 37
Zeyrek-zd. Ahmed Rükneddin Ef. msc., vkf., odl. (*Edr.*) 52, 53
Zihne 10-12, 74, 85, 145, 147, 148, 397
— de Ali Pş. «Hadım» vkf. kl. 397
— kd. 142
Zile 529
— de Çlt.-k. 529
Zincirli-Kuyu-mh. (*Edr.*) 38, 272 350, 419 466
— — msc. (*Sivrihisarî*, Servi-hisarlû, *Edr.*) 38
— — odl. (*Edr.*) 38
Zindan-altı (*Edr.*) 32
Ziyaret-bileği (*Çrm.*) 20
Zonarite (k., *Sil.* lv.) زوناریته 372
Zübeyde (çlt. nhr., *Fil.*) 134
Züleyhâ (bk. Ramazan Hoca Şeyh zvce.)

DÜZELTMELER

Sahife	*Satır*	*Yanlış*	*Doğru*
16	10	تولدالاکی	یوندالاکی
29	11	Ahme	Ahmed
35	4	mamı	namı
35	6	nes'elelerde	mes'elelerde
39	Not 11	Beyberbeyi	Beylerbeyi
41	Not 19	poşa	Paşa
41	Not 20	Raugatülmes.	Ravzatülmes.
46	Not 43	Zaptırdığı	yaptırdığı
46	Not 45	خاتو	خاتون
47	Not 49	oaln	olan
50	Not 67	Kâdi	Kadı
52	Not 77	Imaset	İmâret
53	Not 84	ihmalini	ihtimalini
60	Not 126	zâvize	zâviye
77	Not [203]	kendi yerine	kendi bürüme
77	Not [204]	کندو یرومه	کندو برومه
78	10	varsıtası	vasıtası
88	21	Yasaknâmeye ait not unutulmuştur. bk. s. 107 not. 41	
98	10	بطالب	بطالست
99	13	معاشه (؟)	مراش
100	31	کرد ادانی	کردن اوانی
102	18	معاش	مراش
107	Not 41'e ilâve	Türkiyat Mecmuası (1952) nushasında çıkacaktır.	

Sahife	Satır	Yanlış	Doğru
113	6,7	Silâh-hâne	sallâh-hâne
113	Not [71]	بمرفة	بمعرفة
117	29	bprcunu	borcunu
125	1	(1456-1500)	(1456-1506)
127	9	her-veçh	ber-veçh
134	13	پد	بد
136	Not [118]	اتالوی	اتالری
140	18	Yergila	Yorgila
143	24	مزیده	خریده
151	4	1496	1469
151	28	نزو	نزد
151	29	ویرسنو	دیرسنو
162	Not [9]	hiporez	hipotez
168	23	Hara-Koç	Kara-Koç
171	7	Ishah	İshak
172	29	احمد ین موسی	احمد بن موسی
172	29	امفیته	امضیته
185	12	Palamut	pelit
212	20	Germ-kapu	Germe-kapu
238	15	(944 = 1440)	(844 = 1440)
271	sahife nu.	— 171 —	— 271 —
281	25	Fakik	Fakih
288	9	یاغنجی	یاغجی
308	Not [372]	Hobibçi	Habîbçi
334	18	Fâtik	Fâtih
375	2	Musâ-Fakikltn	Musa Fakihler
375	15	Mencınus	Moncinus
376	Not [586]	غورش	عوارض
381	9	Mehmed	Mahmud
381	10	Mehmed	Mahmud
382	sahife nu.	— 582 —	— 382 —

Sahife	Satır	Yanlış	Doğru
382	13	«olduğu gibi'den sonra [597 mükerrer] «M. Cevdet» ayn.	Not: esr., s. 194»
282	15	Birinci	İkinci
282	15	ikincinin	birincinin
383	16	زاريهٔ	زاويهٔ
384	21	«mülk köylerini»-den sonra	«Gelibolu kasabasında» ilâve
384	27	شوا که	مثوا که
404	Not [632]	ولوطوغان	ولدطوغان
406	34	وامت	دامت
407	Not [640]	Obrem oğlu	Obren oğlu
446	8	[314]	[714]'
449	Not [717]	Ayşe Sultan	Şâh Sultan
451	19	بايزر	بايزيد
451	26	صبری	جری
456	9	devresinde	devrinde
456	25	takrir	tahrir
476	16	حاجی حسن عسکر	حاجی حسن قاضی عسکر
479	25	e	ve
492	15	Azas Paşa	Ayas Paşa
507	31	945 سنه	954 سنه
518	26	vakıflarrı	vakıfları
525	21	yakinineki	yakinindeki
525	25	Cermey	Çernoy
576		Hanyâde bt. Aydın	Hanzâde bt. Aydın
586	Iznik	426	425
600		Mirçev V	Mirçe V.

VAKFİYELER

I

BÂYEZİD II. VAKFİYELERİ

Edirne'deki *Bâyezid II. külliyesi*ne (Yeni İmâret) âit üç tip vakfiye mevcut olduğunu ve bunlardan ikinciyi aynen, *fac simile* ve *transcription* olarak, üçüncüyü de yine aynen, fakat sâdece *transcription* halde, dercedeceğimizi ve buna bir de önsöz ilâve eyliyeceğimizi yukarıda söylemiştik. XV. asır sonu ve XVI. asır başına âit olan bu türkçe vakfiyelerin dil hususiyetlerine kısa bir göz gezdirdikten sonra, evkafı idâreye memur vazifelilerin vazifeleri ve istihkakları, vakfedilen kitaplar, v. s. hakkında bâzı şematik izâhat vereceğiz. *İkinci tip vakfiyeyi* A ve *üçüncü tip vakfiyeyi* B ile gösterelim.

Her iki vakfiyenin üslûbu ve dil hususiyetleri, temâmen kendi zamanlarının damgasını taşımaktadır. A nushası daha edebî ve terkipli, B nushası ise sâde ve basit üslûpludur. Bununla berâber, bâzı müşterek vasıfları yok değildir. Türkçe kelimelerin, her ikisinde de, ekseriyâ harekeli oluşu okunuşlarını göstermektedir. Meselâ, mahal mânasına olan yer sözü dâima *yir* ير[1], *yire* يره, sınır, *sınur* سنور sınırının, *sınurınun* سنورينوك, صنورنوك, aşağı, *aşağa* اشغا, yaylasının, *yaylağınun* ياياغنوك, onun, *anun* انوك, eder (etmek mastarından), *ider* ادر, ايدر, yalnızca, *yalunuzca* يلوكوزجه, beş, *biş* بيش, gibi, *biki* بيكى, irili-ufaklı, *irilü-uvaklû* ايريلواواقلو . . . ilâh. şekillerindedir.

Bundan başka, B nushasında, sayısı yerine dâima *sağışı* صاغشى fındıklı yerine *fınduklı* فندقلى, diş-budak yerine *düş-budak* دوش بداق, telâffuz ve imlâları vardır. Kezâ, inerek انارك, tepeye دپايه şeklinde yazılmış ve bu suretle, böylece mânasına انجيلاين *ancılayın* kullanılmıştır. A nushasında ekseriyâ, B nushasında da bâzan, *accusativus* şekli meksûr hareke ile gösterilmiştir: بسطه، طول gibi. Mütevellî kelimesi de متول şeklinde yazılmıştır.

A nushasında bâzı tavsifler sık-sık geçmektedir. Meselâ, Edirne sûrundan bahsedilirken, dâimâ, *sûr-ı mevfûrussürûr* سورموفورالسرور, vâkıfın

1 — Matbaada harekeli arap harfleri bulunmadığı için, gerek bu kelimelerde gerek B nüshası metnindeki harekeler, maalesef, gösterilememiştir.

şartları nünasebetiyle, *tâyin itdüği şerâyit tıbkınca* شرایط طبقنجه تعیین اتدوکی veyâ, *Sultan-ı Vâkıf tıbkı üzerine* سلطان واقف طبقی اوزرنه, câri olan âdete göre mânasında *âdet-i mu'tâde minvâlince* عادت معتاده منوالنجه veyâ *âdet-i müteârife minvâlince* عادت متعارفه منوالنجه, tâbirlerine, ve yine muhtelif vesilelerle, *kemâl-i emânet ve diyânet üzerine* کمال امانت ودیانت اوزرینه, *sünen-i hasene süneni üzerine* سنن حسنه سنن اوزرنه, *alettevâlî fi cemiüleyyâm velleyâlî* علی التوالی فی جمیع الایام واللیالی terkiplerine rastlanmaktadır.

Evkafın başlıca vazifeleri şöyle sıralanmıştır:

1 — Mütevellî.

Vakfın birinci mütevellîsi vâkıfın bizzat kendisi, yâni, Pâdişâh olacak, evkafı azaltıp çoğaltmak, değiştirmek onun elinde bulunacak, fakat, başka hiç kimse (*mülûk, hukkâm, nüvvâb, mütevellî*) hiç bir değişiklik yapamıyacaktır. Kendisinden sonra mütevellî *"aslâh-ı ebnây-ı ercümendinden serîr-i saltanata... taht-ı memleket-i hilâfete"* sâhip olan olacak ve *"hasbeten lillâh mütevellî olub kalîl ve kesîr tevliyeti mukabelesinde bir habbe"* almıyacaktır. Bu asıl ve birinci mütevellî yerine kaim olacak ikinci mütevellî, *"mütevellî-i sânî"* tevliyetin bütün hizmetlerini bizzat görecek, ve mütevellîlerin uhdesinde olan her türlü işi *istikametle, emânet ve diyânetle* ifâ edecektir. Onun başlıca sekiz türlü vazifesi tesbit edilmiştir:

a) Her sene sonunda bütün *mahsulât, icarlar* ve *mukataalar*dan 30.000 akçeyi *tâmir* ve diğer *rakaba* için alıkoyub geri kalanını emin bir yerde saklıyacaktır. Eğer bir yılın hâsılı, vâkıfın şartı mucibince, masrafa kâfi gelmezse, bu otuz bin akçeden bâki kalandan alınarak sarfolunacak, yoksa her masraftan kısılacaktır.

b) Mütevellî, her türlü akid ve icarları üç seneden fazla zaman için yapamıyacaktır, aksi hâl evkafın itlâfını mucip olacaktır.

c) Mütevellî, gece-gündüz bütün işlere ve evkaf hademesine nezâret edip vâkıfın takdir ettiği kıymet şartları ile görüp gözetecek ve *"hıfzı lâzım olan esbâbın tehâsül ve tekâsülünden itlâf vâki olsa tazmin"* ettirecektir.

ç) Mütevellî, vazife sâhipleri veyâ hademeden vazifelerini yapmakta müsâmaha edenlere *evvelâ nasihat* edecek, fayda etmezse, lâzım gelen şekilde *tekdir* ve *tecziye* eyliyecektir.

d) Mütevellî, evkaf hizmetlerini *erâzil-i nâsa* vermiyecektir.

e) Vazife sâhiplerinden biri, hasta, özürlü v.s. olsa, mütevellî, o vazifeye *bir vekil* nasbedecektir.

f) Mütevellî, vazife sâhiplerine ve diğer hademeye *"tafaddul, tecebbür, tekebbür„* etmiyecektir.

g) Mütevellî, giren ve çıkandan haberdar olup kâtibe günlük vak'aları bir defterde ve seneliği diğer defterde *icmâlen ve tafsilen* tesbit ettirecek, sene sonunda bu mütevellî, asıl mütevellîye, yâni *Mülevellî-i Evvel*'e defterlerden hesap verecektir.

Mütevellî, hizmeti karşılığında, günde 50 akçe ulûfe ile üç köyden senede 4918 akçelik mahsûl alacaktır.

2 — Nâzır günde 20, ayda 600 akçe

Müstakim bir Nâzır tâyin olunup bütün giren ve çıkanı tamamen bilecek, bunları tafsilâtiyle zaptedip, muhâsebâtı *günlük, aylık* ve *senelik* olmak üzere, Mütevellî ve Kâtip gibi deftere kaydedecek, her muhâsebe bunun mârifetiyle olacaktır.

3 — Kâtip günde 10, ayda 300 akçe

Muhâsebeye muktedir bir kâtip nasholunacak, az veyâ çok, her şeyi *ruznâmede* mufassalan kaydedecektir.

4 — Câbî 12 nefer

Bütün mahsulâtı, mütevellînin dediği gibi, cem' ve zaptedip *cibâyete müteallik hizmetleri* yapacaktır.

Herbiri günde 4 ayda 120 akçe

Yalnız *Istanbul câbîsi* günde 6, ayda 180 akçe.

5 — Hatip günde 15 akçe

Her *cuma* ve *bayram*larda *hitâbete müteallik işleri* ifâ edecektir.

6 — İmam 2 nefer Herbiri günde 8, ayda 240 akçe

7 — *Ser-Mahfil-i Huffâz* günde 7 akçe

İlm-i kıraatde mütehassıs bir kimse olacak ve devir okunurken, hâfızlara ezberden müdâhale ve tenbih edecektir.

8 — Hâfız 30 nefer

Herbiri günde ikişer, ayda 60 akçe. Bunlar *her sabah* câmide *tam bir hatim* yapacak, içlerinden on tânesi cüz okuduklarından başka cuma günü devir okumıya tâyin olunacaklardır, ayrıca birer akçe.

9 — *En'am-hân* 5 nefer

Sâlih kimseler teennî ile en'am okuyacaklar günde dörder akçe.

10 — Muvakkit-i Mâh günde 7 akçe

Namaz vakitlerini "berâhîn-i bâhireyle„ bilen âlim bir muvakkit müezzinlere tenbih edecektir.

11 — Müezzin 4 nefer herbiri günde 5 akçe
Hutba ezanında dördü birden ezan okuyacaktır.

12 — Mu'arrif günde 5 akçe
Cuma ve bayram günlerinde hâfızlar ezân okumaya toplanınca sandûkayı *Ser-Mahfil* önüne koyup eçzâyı cüz-hânlara verecek, sonra toplıyacak, *Mu'arrife düşen vazifeyi* görecektir.

13 — Devir-hân günde 4 akçe

14 — Mühellil 7 nefer
Herbiri sabah namazından sonra 10.000 defa لا اله الا الله diyecek.

15 — Salâvâtçı 7 nefer
Her biri 10.000 defa . . . اللهم صلی علی سیدنا diyecek, bu 70.000 tehlil ve 70.000 *salâvâtın mesûbâtı vâkıfa hibe* edilecek, bunlardan birer tânesi diğerlerine "*Mer'us* مرؤس", *Re'is* رئیس olacaktır.
Re'islere günde 3, Mer'uslara 2 akçe.

16 — Mücevvid-Mürettil
Öğle ve ikindi namazlarından sonra bir hizib mikdarı okuyacak, günde 2 akçe.

17 — Kayyûm 2 nefer
Câmideki seccâde ve halıların döşeme ve kaldırılma zamanlarında hizmete hazır olacaklar. Herbirine günde 3 akçe.

18 — Çırakçı (*Kandilci*) 2 nefer
Câmi ve imârette çırağ ve kandilleri vaktinde yakıp söndüren, her birine günde 3 akçe, kandillere yağ için günde 4 akçe.

19 — Murâkib-Noktacı
Uhdesinde olan hizmeti, şer'î bir özür olmaksızın, edâ etmeyenleri *noktacı defteri*ne kaydedip mütevellîye birdilecektir günde 2 akçe.

20 — Müderris günde 50 akçe
Tâtil günlerinden başka ders kesmiyecek, ders ve müzâkere ile meşgul olacaktır.

21 — Mu'id günde 7 akçe.
Medresede ifâdeye muktedir olacaktır.

22 — Talebe (*Tâlib-i ilim*) 18 nefer
Herbiri günde 2 akçe.

23 — Hâfız-ı kütüb günde 2 akçe. Medresedeki *vakıf kitapları hıfzederek*, talebeye verecek, fakat, hârice vermiyecektir.

24 — Bavvâb günde 2 akçe
Medresede emniyetli bir bevvâb.

25 — Ferrâş günde 2 akçe.

26 — Şeyh günde 15 akçe
Matbuhât ve meşrûbâtın tertibinde vazifeli ve *sahihülmezâk.*

27 — Vekilharç günde 5 akçe
İmârette, alış-veriş işlerinde vazifeli.

28 — Kilârdâr (*İmârette*) günde 4 akçe.

29 — Anbardâr (*İmâret* için) günde 4 akçe.

30 — Aşçı 6 nefer
Üstad, mâhir aşçılar, münâvebe ile herbirine günde üçer akçe.

31 — Ekmekçi 6 nefer
İmâret haremindeki fırında, herbirine günde 3 akçe.

32 — Nakib 2 nefer
Ekseriyâ *sûrun iç ve dışında bulunarak* gelen ve geçeni bekliyecek, gelenleri güler yüzle kabul edecek ve, ekmek ve yemek tevziinde bulunacaklardır. Herbirisi günde 4 akçe alacaktır.

Bunlardan başka imâret, matbah, bahçe, ahır vs. işlerini görmek, tâmirleri yapmak üzere muhtelif vazife sâhipleri tesbit edilmiş, her gün pişecek yemeklerin harç ve masrafları gösterilmiş ve *Dâruşşifâ* için de 2 tabib (biri re'is 30 akçe, diğerleri onar akçe) 2 kehhâl, 2 cerrâh ile *eczâcı* ve ayrıca aşçılar v. s. tâyin olunmuştur. Bu vazifelilerin şematik bir listesi de üçüncü tip vakfiyenin içinde bulunmaktadır.

Vakıf kitaplara gelince, bunların 42 cild olarak sandıkta bulunduğu bildirilmekte, *Tefsir*'den 5 cild, *Hadis*'den 7, *Fıkıh*'dan 11, *Kelâm*'dan 2, *Usûl*'dan 5, *Belâgat*'dan 4, *Mantık*'dan 2, *Tıb*'dan 5 cild sayılmaktadır. Her bir cildin varak sayısı da tesbit olunmuştur.

Ankara'da Kuyud-ı kadîme arşivindeki Bâyezid II. vakfiyelerinden birine bu kitaplar hakkında 1022 târihinde tanzim edilmiş bir liste ilâve edilmiştir. Bu liste *Tefsir* kitaplarını (من كتب التفاسير الشريفه), bir tâne ilâve ile (1 تفسير وسط جلد ثانى), 6 aded göstermekte (6 عدد مجموع هذا الكتب), *Fıkıh* kitaplarını, *Fetvâ* (من كتب الفتاوى) ve *Furû'* (من كتب الفروع) olarak iki kısma ayırmakta, *Kelâm ve Usûl* kitaplarını birleştirmete (من كتب الاصول والكلام) ve شرح المطالع ile متن ديزدوى adları ile iki *Kelâm* kitabı eklemekte, *Belâgat* kitaplarını من كتب المعانى adıyla vasıflandırarak مفتاح العلوم ve شرح تلخيص kitaplarını ilâve etmekte, *Tıb* kısmına da ذخيره خوارزمشاه adlı kitabı koymakta,

ayrıca, bir *Lûgat* (من كتب اللغه) kitabı olarak مختار الصحاح ile yekûnu (يكون جمع الجامع) 45 aded bildirmektedir. Buna göre, eski kitaplardan birkaçı kayıp ve bâzı ilâveler vâki olmuş demektir. O sırada *Hâfız-ı kütüp* Arslan Çelebi bin Husrev idi ve evkaf müfettişi olarak Abdürrezzak bunu tesbite memur olmuştu :

«حالا حافظ الكتب اولان ارسلان چلبى ابن خسرو يدنده موجود اولمغله تحرير اولنوب تسليم اولنمشدر

تحريرا فى اواسط شهر صفرالمظفر لسنة اثنيتن وعشرين بعدالالف [6.IV.1613] من هجرةالنبويه عليهافضل التسليم و اكمل التحيه

حرر بمعرفه العبدالفقيراليه سبحانه عبدالرزاق المأمور بتفتيش الاوقاف عفى عنه»

A nushası *transcription*unda, arapça terkipler, *âyet*, *hadis* ve *arabî* ibâreler için *İslâm Ansiklopedisi*nde kabul ve tatbik edilen şekil esas alınmış, fakat, fârisî terkipler ve türkçe ibâreler, mümkün mertebe, sâde bir *transcription* usûlüne tâbi tutulmuştar. Sâdece âyet ve hadislerin yeri hâşiyede gösterilmiş, fakat, başkaca herhangi bir izâha girişilmemiştir.

B nüshası çok sâde bir türkçe tercüme olduğu için, bunda hiç bir *transcription* güçlüğü görülmemiş, türkçe kelimelerin naklinde ise mümkün olduğu kadar o zamanki telâffuzlarına sâdık kalınmaya çalışılmıştır. Köy ve yer isimleri orjinal yazılışlarıyla da — harekeleri işâret edilemiyerek — gösterilmiş, ayrıca bu vakfiyenin, baş ve son kısımları arap harfleriyle nakledilmiştir. Bu türkçe vakfiye sureti, A nushası transcription sahifesi altında, küçük punto harflerle, dercolunmakta, onun hitamından sonra da, müteâkip sahifelerde devam edilmektedir.

Vakfiye A da arapça ibâre ve terkipler için kullanılan transcription alfabesi

ā	آ	ḥ	ح	o	أُ	u	أُ
a	أَ	ḫ	خ	ō	او	ū	او
b	ب	i	إِ	p	پ	v	و
c	ج	ī	يِ	r	ر	y	ى
ç	چ	k	ك	s	س	z	ز
d	د	ḳ	ق	ṣ	ص	ż	ض
f	ف	l	ل	s̲	ت	ẓ	ظ
g	گ	m	م	ṣ̲	ش	z̲	ذ
ğ	غ	n	ن	t	ت	ʿ	ع
h	ه	ñ	ڭ	ṭ	ط	ʾ	ء

Vakfiye: A

Bi'smi 'llāhi 'l-raḥmāni 'l-raḥīm va 'l-iᶜtiżād ᶜalā luṭfihi'l-ᶜamīm al-ḥamd li'llāhᶜalā tavāli' ni ᶜamih va'l-şukr ᶜalā tatāli' karamih va 'l-ṣalāt ᶜalā nabiyyih Muḥammad va ālih tuğrâ-yi garrâ-yi mutarrâ ve yarliğ-i belîğ-i vācib üt-tavḳīr-i muᶜallā yâ'ni menşûr-i muhallâ / bi-beşâ'ir-i mesâmiᶜ muᶜtekifân-i savâmiᶜ "malaᵓi ᶜālā"[1] ez cevâhir-i zevâhir ve ahkâm-ı pür hikem-i evâmir ez ân dergâh-ı vâlâ ve bârigâh-ı ᶜâlâ lā zālat nāfiẓatan "fi'l-arż va fi'l-samāvāti'l- ᶜulā"[2] mazmûn-ı münîf dercinde gurer-i dürer-i münderice/budur ki meğer hazret-i Hâkan-i ᶜâlîcenâb ve Kağân-i maᶜâlî-maᵓâb menâkib-nikâb ân Pâdişah-i Hurşîd-sân ᶜâlî-mekân Cemşîd-şân maᶜâlî- nişân Hâkân-ı sâhib-kırân bi 'l-ḳarā'in va'l-burhān / hulâsa-i kân-i imkân kâbir-i ekâbir-i salâtîn-i Âl-i Osmân es-sultân ibn es-sultân hazret-i sultân-i

[1] — XXXVIII. ص 69; XXXVII. الصافات 8.

[2] — XX. طه 4.

Vakfiye: B

ادرنه عمارتنك وقف نامه‌سی صورتیدرکه اصل وقف‌نامه‌دن ترکیه ترجمه اولنمشدر تحریرا فی‌الیوم‌التاسع والعشرین من شهر رجب سنه ثلث عشر وتسعمایه [4.XII.1507]

بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم وبه نستعین

بعد حمدالله رب‌العالمین والصلوة علی محمد سیدالمرسلین و آله اجمعین اول سلطان اعظم وخاقان مفخم تاظرغایات الفضل والاحسان ناصر رایات‌العدل والامان سلطان بن سلطان سلطان بایزید خان بن سلطان محمد خان لازالت ریاض دولته بحیاض رأفته ناخرةً و عین‌السعادة لنظام سلطنته معینه و ناظرةً وقتکه دنیانوك حقیقه حاله و آخرنوك آمالنه ومالنه واقف اولدیسه موارد خیراتدن هر مورده وارد ومنازل مبراتدن هر موقفده واقف اولدی پس آنوك خیرآت جیله‌سندن ومبرات جلیله‌سندن‌در شول نسنه کم آنی مدینه الموحدین ادرنه‌ده حیث عن‌البلیات وحفظت‌عن‌الاذیات بنا ایدب تعمیرایلدی اول بنا اولنان مسجد جامع‌در و عمارةدر و مدرسه‌در و دارالشفادر وکوپری‌در پس بونلروك هر بریسی حدود اربعه‌سیله تحدید اولنوب اهالیسنه وقف ایلدی جمیع بنالریله و عرصه‌لریله وبونلردن هر برینه حاجت اولانلریله عموماً و خصوصاً محیطا و محاطاً داخلاو خارجاً تصرفات شرعیه و تصدقات مرعیه‌سینوك صحة حالنده اندن صکره اول سلطان‌الاسلام والمسلمین یسرالله‌له سعادةالدنیا والدین تحقیق وقف صحیح شرعی برله وقف ایلدی ذکر اولنان ابنیهٔ علیه مصالحی و استبقاسی ایچون کندو خالص ملکندن وصافی مالندن شول نسنه کم اکا منسوب

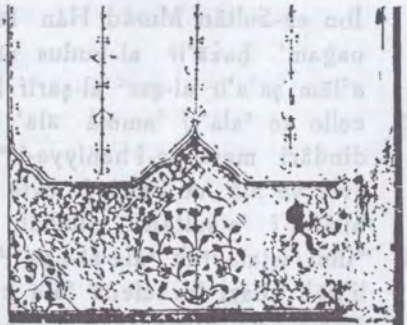

بسم الله الرحمن الرحيم • والاعتضاد على لطفه العميم

الحمد لله على توالي نعمه • والشكر على تتالي

كرمه • والصلوة على نبيه محمد وآله •

طغرائي غرائي مطرا • ويرليغ بليغ

واجب التوقير معلى • يعني منشور محلى •

ببشاير مسامع • معتكفان صوامع

ملأ اعلى • از جواهر زواهر • واحكام

پر حكم اوامر • از آن دركاه والا • وباركاه

اعلى • لا زالت نافذة في الارض وفي السموات العلى •

مضمون منيف در جنده • غرر درر مندرجه •

بود كه مكر حضرت خاقان عالي جناب •

وقاآن معالي مآب • مناقب نقاب •

آن پادشاه خورشيد سان عالي مكان •

جمشيد شان معالي نشان • خاقان •

صاحب قران • بالقراين والبرهان •

خلاصه كان امكان • كابر اكابر

سلاطين آل عثمان • السلطان

ابن السلطان • حضرت السلطان

İbn es-Sultân Murâd Hân lā zālat aslāfuhum mutanaᶜimîn bi-niᶜam nagam' ḥazā'ir al-ḳudus rāfilan ve 'l-bāḳī min aḫlāfihim li-aᶜlā' aᶜlām şaᶜa'ir al-şarᶜ al-şarīf kāfilan çün hazret-i vehhâb-i mevâhib-i celle ve ᶜalâ' / ᶜammâ ālā' uh va tavālā ol pâdişah-i mütedeyyin-i dindârî mevhibe-i heniyye-i "tu'ti'l mulka li-man yaşā'" [1] dan sehm-i evlâ ve âlâ ve nasîb-i evfâ ve müstevfî ile kâmkâr idüb hilᶜat-i hilâfet-i 's-sultan-i zillullâh ile sâye-i âferîdekâr ve tırâz-ı ihtizâz "innī / iştafaytuk ᶜala al-nās" [2] ile bî-niyâz kılub tâc-i ibtihâc "al-ḥamd li'llāh allazi fazzalenā ᶜalā kasīr min al-nās" [3] ile serfirâz idüb ᶜinân-i âmme-i ümmehât ehemm-i mühimmât-i umûm-i ümem bi-hakk "nûn va'l-kalam" [4] kabza-i iktidâr ve havza-i / ihtiyârına tefvîz idüb bu câh-ı câvidânî ol hazrete erzanî buyurduysa lâ büd be-muktazây-i kaziyye-i maraziye "la'in şakartum

[1] III. آل عمران 26. "تؤتی الملك لمن تشاء" veyâ "یؤتی الملك لمن یشاء".

[2] VII. الاعراف 144.

[3] XXVII. النمل 15.

[4] LXVIII. القلم 1.

مختص ادی قصباتدن وکویلردن وبونلرك غیرلرندن که هر بریسی تفاضیله و جمیع حقوقی وتوابعی و لواحقی و منسوباتی و مضافاتی برله کاوب ذکر اولنورلر اما اوقاف آزه‌سنده غیریلرك مسجدلری و زاویه‌لری و مقبره‌لری وسایر مسلاتدن کاربان سرایلری و قیولری وکوپریلری و اوقاف قدیمه‌لری و حادثه‌لری و املاك واقعه‌لری مستثنی‌در اوقف سلطانیه اچنده واقع اولمشلردر حق سبحانه وتعالی آنی و خیراتنوك بنیانی و مبراتنوك ارکانی مؤید ومشید ایلسون اول اوقف‌دندر روم ایلی ولایتنده سلستره سنجاغندن سوزه‌بولی نام قصبه‌نوك جمیعی وانوك خانه‌لرینوك صاغشی طول عورتلریله ابتداء وقفیتنده معتبر دفترخاقانی‌ده یازلدوغی اوزره بش یوز التمش سکز خانه‌در وانوك اول دفترده یازیلان حاصل سکسن بیك‌درت یوز اوتوز اکی اقچه‌در من الدراهم الرایجه‌المسکوکه السلطان بایزید خانیه روح الله‌تعالی رسوم شوکته‌الخاقانیه و ذکر اولنان سوزه بولی توابعندن چنکر نام کویك جمیعی و آیادیمتری نام کویك جمیعی و زوناریته نام کویك جمیعی و رواند نوس نام کویك جمیعی دخی اول اوقافدندر اما بو درت کویك سوزه بولیله بعض حدودنده تداخلی اولدوغی سببدن سوزه‌بولی برله تحدید اولندلر

şimdi zikr olunan tevâbii ile şimal cânibiade olan haddi Purna deresine سوزه‌بولیشوك yetişüb müntehi olur dahi bundan aşağa gidib Karadenize پورنادره‌سی yetişür andan sonra yukaru çıkub gün batısından yana olan haddine meyleder dahi gidib osmanlû köyinün عثمانلو کوینوك Eski-Yurdı اسکی‌یوردی dinilen menzile yetişür ve andan gider dahi

ابن السلطان مراد خان • لازالت
اسلافهم متنعمين بنعم نعم حضاير القدس
رافلاً • والباقي من اخلافهم لاعلاء
اعلام شعاير الشرع الشريف كافلاً •
چون حضرت وهاب مواهب جل وعلا •
عمر آلاؤه وتوالى اول پادشاه متدين دين دارى •
موهبه هنيه توتى الملك لمن يشاء دن سهم اولى

واعلى ونصيب اوفى ومستوفى يله كام كان
ايدوب خلعت خلافت السلطان ظل الله
سايه آفريدكار • وطراز امتياز انى
اصطفيتك على الناس ايله بى نيان
قلوب تاج ابتهاج الحمد لله الذى فضلنا
على كثير من الناس ايله سرفراز ايدوب
عنان عامه امهات اهم مهمات عموم امم
بحق نون والقلم قبضه اقتدار وحوزه
اختيارنه تفويض ايدوب بو جاه
جاودانى • اول حضرته ارزانى بويورديسه
لابد بمقتضاى قضيه مرضيه لئن شكرتم

واعلى

la'azîdannakum"[1] şükr-i niᶜmet-i bî-minnet zimmet-i himmet-i âliye-sine nisbet deyn bel farz-i ᶜayn lâzimüledâ- bi'l-emîn bilüb lüzum-ül hamâm ül-harem ve'l-gumâm ül-kerem felâ-cerem ol sultân-i mekrümet-rusûm yassar allāh mā yuriduh va yarūm / ᶜala'l-ḫuṣūṣ va 'l-umūm' dur temâmet-i memâlik-i Rûm ṭalaban li-marżāt rabb 'il-ʾanām bast-i bisât-i inᶜâm-i ᶜâm ve te'sis-i esâs-ı ihsân-ı tâm ber devâm-ı ᶜavâm li'l-havâss- ve'l ᶜavâm calâyil-i fevâdıl-i hayrât-ı / cariyâta mâil olub vücûd-ı cûd ez ân sâhib-i vücud ki mutazammın-i maksûd-i her mevcûddur zuhûra getürüb cümle-i mebarrât-ı bâkiyâtından biri ki memâlik-i mahrûsasından belde-i tayyibe ve suhub-i semâʾihâ sayyibe dârunnasr-ı / ve'l-saltana mahrûsa-i Edirne'de Tunca kenâresinde riyâz-ı cenâna muâdil bir mahall-i kabil ihtiyâr idüb câmi-i cümle-i saᶜâdât bir mescid-i câmiᶜ ve makam-ı müzâkere ve müdârese bir âlî medrese ve medârât-ı / meberrât-ı dâ'ire bir imâret-i âmire ve be-ifnâ-i fesîh ᶜadim ül-fenâ çû enfâs-ı mesîh

[1] XIV. ابراهيم 7.

Pal Horratno پال خورراتنو dimekle mâruf yire yetişür andan sonra cenubdan yana döner dahi Ayvalık ايوالق dimekle meşhur yire varur andan Aladağ آلاطاغ üstüne varub çekilür Yund-alanı يوند آلاكى dimekle mâruf Eksire-Horye اكسره‌خوريه nâm yire yetişür ve andan gidib Terniko ترنيقو dimekle mâruf depeye yetişür ve andan gidib Kolos قولوص dimekle mâruf depeye yetişür ve andan Yanhor-bedura'ya يانحور بدوره yatişür dahi andan Linbeko لينبقو dimekle mâruf büyük dağ depesine çekilür çıkar dahi andan Zukna ذوقنه dimekle bellû yire yetişür ve andan bir dere başına varur ki ol derede اسكى حصار Eski-Hisar vardur ve hisara Tonkra da طونقره dinilür ve bundan çekilür dahi gün doğusundan yana döner dahi Zunarite adlu dere içine girer de Karadenize yetişür ve gine ancilayın gün doğusundan yana olan haddi ve şimal cânibinde olan bâzı haddi ol Karadenize ulaşur ammâ karye-i Çingir'in evlerinün sağışı dul avretlerile defderde yazılduğı üzre otuz üç hânedir ve hâsılı defterde iki bin beşyüz doksan altı akçe yazar ve ol köyün başka sınuru Zunarite deresinden başlar dahi ol dere içinde gider dahi varur İzyavlu اذياولى dimekle mâruf köye mensup olan eski evlere yetişür ve andan çekilür Kutruz قطرز deresinde olan İstirya استريا adlu köye mensup olan eski evlere yetişür ve amma zikr olunan Aya-Dimitri adlû köyün evlerinün sağışı dul avretlerile vakıf olduğı vakitde defter-i hakanîde yazıldığı üzre seksen beş evdir ve ol köyün hâsılı ol defterde dokuz bin dokuz yüz elli akçe yazar ol köyün hadd-i şimâlîsi Purna deresine yktişür dağa yetişinciye değin ve gün doğusundan yana sınuru Karadenize yetişür ve kıbleden yana olan sınuru zikr olunan deniz kenarında Eski-Kinise'ye

لأزيدنكم شكر نعمت بی منت ذمت همت
عالیه سنه نسبت • دین بل فرض عین
لازم الأداء بلا مین • بلوب لزوم الحرام
والغمام الكرم • فلا جرم • اول سلطان
مكرمت رسوم • يسر الله ما يريده ويروم
على الخصوص والعموم • در تمامت ممالك
روم • طلبا لمرضاة رب الأنام • بسط
بساط انعام عام • وتأسيس اساس
احسان تام • بر دوام عوام • للخواص
والعوام • جلايل فواضل • خيرات
جاريات مايل • اولوب وجود جود •

ازان صاحب وجود • كه متضمن مقصود
هر موجود در ظهور كتوروب جمله
مبرات باقياتندن بری كه ممالك محروسه سندن
بلدهٔ طيبه • وسحب سمائها صيبه دار النصر
والسلطنه • محروسه ادرنه ده طونجه
كنارهٔ سنده • رياض جنانه معادل
بر محل قابل اختيار ايدوب جامع جمله
سعادات بر مسجد جامع • ومقام مذاكره
ومدارسه • بر عالی مدرسه • ومدارات
مبرات دايره • بر عمارة عامره • وبا فناء
فسيح • عديم الفنا چو انفاس مسيح

bir dâr-i şifâ inşa idüb ol menâzil-i kavâfil-i müfterizat ve nevâfilin her birine tâᶜyin olunan aᶜmâlin hâlen ve mâlen malâbüddünden kitâb-hâne ve tab-hâneler vesâyir müsakkafat-ı "zāt al-ᶜimād"[1] ki "lam yuḫlaḳ / miṣluhā fi 'l-bilād"[2] tertib idüb ve ol cümlî-i cümle-i cevânibinden muhit-i hısn-ı hasîn mesâbesinde müşeyyid-i metîn bâ ferr-i kerr-i humâyûn-ı firdevs-âyîn bir sûr-ı mevfûrussurûr ile ihâta idüb salâtin-i Âl-i Osman / abḳ allāh āṣār ḥasanātihim ilā āḫir al-zamān hayrât-ı câriyâtında câri sünen-i hasene seneni üzerine ol aᶜmâl ve ᶜibâdâtın ᶜâmme-i mühimmâtından suhuf ve kütüb busut ve fürüşden ferş-i zemîn mânend-i ᶜarş-u cennet-berîn / olub ve her bâbdan esbâb tekmil olunub edevât ve mevâd evânî ve âlât âdet-i muᶜtâde minvâlince mühezzeb ve müretteb bir mesâbede ziynet-ü zîbed ile zuhûra gelmişdir ki her hıred-i hurdebîn ol sûr-ı mevfûrussurûrun / sevâd-i hubûr-bahşını müşâhede etse şânında bunu inşâd ider ki

[1] LXXXIX. الفجر 7.

[2] LXXXIX. الفجر 8.

اسکی کتینا yetişür ol kiniseden doğru gider Erkona ارقونه dağının deresine varur ve gün dulunduğundan yana olan sınırı zikr olan dağadek yetişür ve amma zikr olunan Zunarite (Zonarite) adlu köyün ki ol defter-i mezkûrda Romande روماندہ yazıldı orada başka sınırlanmaz Suzeboli'nun gendunın ve anun zikr olunan tevâbiinün sınırı içinde vâki olduğundan ötürü amma zikrolunan Revandinos روانديوس adlû köyün evlerinin dul avretlerile vakıf olduğı vakitde mezkûr defterde yazılduğı üzre kırk altı evdür ve ol defterde hâsılı beş bin iki yüz otuz yedi akçedir ol köye mahsus olan sınırı ol köyün altı yanında olan depe dibindendür deniz tarafından ve dahi iki yanından dağa yetişür amma kasaba-i mezkûrenin ol zikrolunan dört köylerile bağları ve ekinlikleri ve çayırları ve anlara mensup olan yirleri biribirine girüb karışmışdur başka başka sınır tâyin olunmak âsân olmaz birbirine tedâhulünden ötürü Aya-Dimitri آیادیمتری köyünden gayrısı ziyre ol sâbıka tafsil olunduğı üzre hususiyetle temyiz olunmuşdur Hal budur ki bunlardan her birisinun hududı anlara müteallik olanlarile başk başka ehli yanında şüphesüz mâlûmdur *Ve Ol evkafdandur* Suzeboli karşusında zikr olunan deniz içinde Zağferan-Adası زغفران آدەسی dimekle meşhur ada ve ol adanun ardında deniz tarafından yanasında olan ada ki anda keşişler sâkin olurlar ve bu iki adalarda tasarruf ide şol kimse kim ol Suzeboli'de vakfiyet tarikile tasarruf ider *Ve Ol evkafdandur* Silistre سلستره sancağından Yoros يوروس nâm köyün cemisi ve anun evlerinun dul avretlerile sağışı vakıf olduğı hînde defter-i mezkurda yazılduğı üzre yetmiş bir hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı on bin srkiz yüz üç akçedir ve anun garp cânibinden yana

بر دار شفا انشا ایدوب اول منازل
قوافل مفترضات و نوافلك هر برنه
تعیین اولنان اعمالك حالاً و مآلاً
مالابدندن کتابخانه و تابخانه لر
و سایر مستقفات ذات العماد که لم یخلق
مثلها فی البلاد ترتیب ایدوب و اول
جملی جمله جوانبندن محیط حصن حصین
مثابه سنده مشید متین بافر کرم همایون
فردوس آیین بر سور موفور السرور اله
احاطه ایدوب سلاطین آل عثمان
ابقی الله آثار حسناتهم الی آخر الزمان

خیرات جاریاتنده جاری سنن حسنه
سنن اوزرنه اول اعمال و عباداتك
عامه مهماتندن صحف و کتب بسط و فرشدن
فرش زمین مانند عرش و جنت برین
اولوب و هر بابدن اسباب تکمیل اولنوب
ادوات و مواد اوانی و آلات عادة معتاده
منوالنجه مهذب و مرتب بر مثابه ده زینت
و زیبد اله ظهوره کلمشدر که هر خرد
خرده بین اول سور موفور السرورك
سواد حبور بخشنی مشاهده اتسه
شاننده بونی انشاد ایدر که

"Ey sevâdî dergehet der rûy-ı rûmî ḫâl-i dîn
Hāẕihî "cannāt ᶜadnin„ f'adḫulū-hā "ḫālidîn„ [1]

ve riyâz-ı hıyâz-ı idrârat-ı müdrârât-ı âb-ı hayâtından hurrem-âbâd ve sersebz-ü şâdâan oldukdan sonra mesfûr sûr-ı pür hubûr/verâsında mezbûr nehr-i fevvâc mütelâtım ül-emvâc üzerinde miᶜrâc-ı medâric aᶜlâ derecât müessis ül-esâs mümted bir köpri med idüb ve ol menâzil-i saᶜâdât ve mahâfil-i kavâfil-i berekâtı bi-rümmetihâ cümele-i esbâb ve edevât-ı/mezkûre ile mükemmel va fî sabîl rabb al-arbāb vakf-ı müsebbel ve habs-i lâzım-ı müseccel itdükde reᵓy-i zerrîn-i sultânî ve akl-ı metîn-i hâkanî ol ᶜibâdât ve tâᶜât cemiᶜ evkat ve sâᶜât ve ᶜâmme-i umûr muaddetülcumhur/ᶜalâ murur-eş-şuhûr ve dürûr-ed-duhûr bâkî ve müstemir olmak üzerine oldıysa lâbüd ol şehriyâr-ı mekrümet-şiᶜâr ve pâdişâh-ı nâmdar-ı dindâr ᶜakâᵓil-i emvâl ve fevâzıl-i emlâk celâᵓilinden kasabât ve kurâ/mezâriᶜ ve merâtiᶜ den cemiᶜ hudûd ve hukuk ve ᶜâmme-i tarâᵓik ve murâfikiyle eᶜfânîn-i kavânîn-i şerᶜî

[1] XX. طه 76

---

olan haddi zikr olunan köy altınba olan Körfes-göli كورفس كولى dimekle meşhur göle yetişür dahi göl başından döner dahi göl tarafından kıbleden yana olan haddine müteveccih olur andan sonra Katazire-deresi قتازره درەسى dimekle meşhur olan dere içine girür ve andan çekilür dahi dikilmiş taşa yetişür ve andan dahi gider iki taşlara dahi varur andan bir gayri göle dahi yetişür ki ol göl Karadenize girür ol anun gün doğusundan yana olan haddidir ve anun şimal tarafında olan haddi zikrolunan denizdir dahi gün batısından yana da olan Fakih-deresi فقيه درەسى dimekle marûf deredir ve bundan dahi gider Üsküf-Hisarlığı اسكف حصارلغى dimekle meşhur olan yire yetişür bu Üsküf-Hisarlığı Hallac-değirmeni ile حلاج دكرمنيله Burus بروس köyünün tevâbiidir lâkin ol andan munfasıldır ve ol ikisinün arasında yirler vardır ecnebiyyedir *Ve Ol evkafdandur* Edirne tevâbiinden Pravadi پراوادى nâm köyün cemiisi ve anun hânelerinün sağışı müeerredle ve kâfirle vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzre on beş hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı üç bin sekiz yüz akçedir niyâbetinsüz fuçi resminsüz ve monopolisuz ve gayrinsuz ve anun şimal cânibinde olan haddi Bozdepe بوزدپه dimekle meşhur depeden ibtidâ ider dahi gün batısından yana gider ve dahi iki taşdan geçer Saru-Tonlu Yusuf صاروطونلى يوسف yirini ihâta eyler dahi andan gider Yenicc-köy يكيجه كوى yoluna yetişür dahi çekilür Yir-Kesiği يركسكى dimekle meşhur yire ulaşur ve andan Bozöyük بوزايوك dimekle meşhur depeye varur ve bundan gün dolunduğundan yana sınırına meyl eyler dahi Kurt-deresi قرت درەسى dimekle bellû dereye gider dahi

ای سوادی درکهت در روی رومی خال دیر
مذه جنات عدن فادخلوها خالدین
و ریاض حیاض ادرارات مدرارات
آب حیاتندن خرم آباد و سرسبز و شاداب
اولدوقدن صوکره مسفور سور پر حبور
و راسنده مزبور نهر فواج متلاطم الامواج
اوزرنده معراج مدارج اعلی درجات
مؤسس الاساس ممتد بر کوپری مد ایدوب
و اول منازل سعادات و محافل قوافل
برکات برمتها جمله اسباب و ادوات
مذکوره ایله مکمل و فی سبیل رب الارباب

وقف مسبل و حبس لازم مسجل اتدوکده
رای رزین سلطانی و عقل متین خاقانی
اول عبادات و طاعات جمیع اوقات
و ساعات و عامه امور معدة للجمهور
علی مرور الشهور و درور الدهور
باقی و مستمر اولمق اوزرنه اولدیسه لابد
اول شهریار مکرمت شعار و پادشاه
نامدار دین دار عقایل اموال و فواضل
املاک جلایلندن قصبات و قری
مزارع و مراتع دن جمیع حدود و حقوق
و عامه طرایق و مرافقیله افانین قوانین شرعی

وقف

ve cemiʿ-i kavâdih-i sıhhat-i şerʿîden ʿârî idüb cümleʾ-i ʿulemâʾ-i din ve ʿuzamâʾ-i müctehidîn akvâli üzerine vakf-ı müttefakun-aleyh ve habs-ı lâzim-u mecmaʿ-ı ʿaleyh olub luzūm al-malāʾikat al-ḥaram va'l-barāmikat al-karam cemiʿ evkaf-ı/mezbûre vel-mevkûfât-ı aleyhâ birümmetihâ usûli ve furuʿı hududı ve ʿâmme-i hukukı şerâʾit ve zavâbiti ile tafsilen ʿarabî vakfiyede muharrer ve mukarrer oldukda ol pâdişâh-ı kerdun-serîr ve rûşen-zamîr mekrümet-masîr'ün/rey-i isâbet-âdeti bu minvâl-i saʿâdet-sîret üzerine nâzil oldu ki ol menâzil-i meberrâtın hidemât-ı mebrûresi ikameti bâbında istikametle kaʾim olan hademe ʿarabî vakfiyeden efânîn-i kavânîn-i şerâʾit / ʿalā mā huva'l-lāyiḳ murad-ı hazret-i vâkıfa muvâfık diyânet üzerine kemâl-i riâyet idemeyeler deyû ihtiyat idüb ba-mūcab "kallim al-nās ʿalā ḳadr-i ʿuḳūlihim„[1] ol hazretin fermân-ı kaza-mezâsı muktezâsı lisân-ı türkî / üzerine evkaf icmâlen ve dekâʾik-i revâʾik-i şerâʾit ʿalā ahsan al-ṭarāʾiḳ ve mesâ . . . her sârif

[1] Râvîsi İmâm Mâlik olan ve «نامعاشرالانبیا امرنا ان نخاطب الناس علی قدر عقولهم» şeklinde bulunan kuvvetli bir hadîs (rivâyet)'in elfâz-ı müteaddidesinden biridir. Mesnedi daha zaif hadîs'ler «امرت ان اخاطب الناس علی قدر عقولهم و امرنا ان نکلم الناس علی قدر عقولهم» ve İmâm Buhârî'nin zikrettiği bu meâldeki diğer bir hadîs «حدثوا الناس بما یعرفون اتحبون ان یکذب الله ورسوله» için bk. حافظ شمس الدین ابوالخیر محمد السخاوی، المقاصد الحسنة من الاحادیث المشتهرة علی الالسنة.

---

derenun içine girür çekilür varur Arabacı-Ahmed köprisüne عربجی احمد کوپرسنه yetişür ve bundan gider Pravadi-deresinden dahi geçer Çatal-Armud'a چتال ارمود yetişür ve bundan meyl ider kıbleden yana olan sınurına ve dahi Bazar-yolı بازار یولی dimekle marûf yola yürür dahi taşa yetişür ve bundan İsmâilce-Bınarı اسماعیلجه بیکاری dimekle mâlûm olan bınara varur ve dahi bundan gün doğusundan yana meyl eyler dahi Şehâbeddin Paşa شهاب الدین پاشا sınurı içinde olan on iki taş arasından gider Yağmur-Öyüğü یغمور أیوکی dimekle marûf depeyedek ve andan İn-Kaya این قیا dimekle meşhur yire gider ve andan Elmacık-deresine الماجق درهسنه gider ve andan Müsellem-Meşhedi مسلم مشهدی dimekle meşhur yire varur ve andan Demürci Hızır-Sarucası دمورجی حضر صاروجه‌سی yiründe olan depeye varur ve andan iki taşa ve Boz-Depeye بوزدپه varur *Ve Ol evkafdandur* zikr olunan Pravadi tevâbiinden Kırık قرق adlû köyüu cümlesi evlerinin sağışı mücerrediyle vakıf olduğu vakıtda defter-i mezkûrda yazılduğı üzre yirmi bir evdür defterde yazılan hâsılı hassa çayırile ve sazlığı ile iki bin sekiz yüz seksen iki akçadur ve anun kıbleden yana olan sınurınun çoğı Sofular صوفیلر köyinün şimal cânibinde olan haddine yetişür ve bâzı sınurı Ulu-Yol'dur اولویولدر andan

وجميع قوادح صحت شرعيدن عري •
ايدوب جملهٔ علماء دين • وعظماء مجتهدين
اقوال اوزرنه وقف متفق عليه وحبس
لازم مجمع عليه اولوب لزوم الملائكة
الحرم • والبرامكة الكرم • جميع اوقاف
مزبوره والموقوفات عليها برمتها اصول
وفروع حدود وعامهٔ حقوق شرايط
وضوابط ايله تفصيلا عربي وقفيه ده
محرر ومقرر اولدوقده اول پادشاه
كردون سرير • وروشن ضمير مكرمت
مصير • وك رأي اصابت عادتي بو منوال

سعادت سيرت اوزرنه نازل اولديكه
اول منازل مبراتك خدمات مبروره سي
اقامت بابنده استقامتله قايم اولان خدمه
عربي وقفيه دن افادهٔ قوانين شرايط •
على ما هو اللايق • مراد حضرت واقفه موافقه
ديانت اوزرنه كمال رعايت ايده ميه لر
ديو احتياط ايدوب بموجب كلم الناس
على قدر عقولهم • اول حضرتك فرمان
قضى مضى سي مقتضى سي لسان تركي
اوزرنه اوقاف اجمالا • ودقايق روايق
شرايط • على احسن الطرايق • ومصارف

tafsilen muharrer ve mukarrer kılınub ekser evkat ᶜalā ruᶜūs al-işhād bu tevkîᶜ-i vâcib üt-tevk îr takrir oluna ki âmme-i ehl-i vezâʾif ve hademenin her birine tâᶜyin olunan hidemât ve aᶜmâl-i mezkûre ne vech üzerine mastûredir kemâ yenbagî/temam mefhûm ve maᶜlûm olub muktezâsı üzerine ᶜamel oluna ve illâ sûy-iᶜamellerine muᶜâdil hazret-i Sultân-ı ᶜâdil tâᶜyin itdüği şerâʾit tıpkınca ber-vech-i teᶜâdül mücâzât ve mükâfât oluna lâbüd ol fermân-ı/cihan-mutâᶜ lāzim al-iz̲ᶜān vācib al-ittibāᶜmûcibi ile ᶜamel olunub icmâlen evkaf ve tafsilen şerâʾit ve ᶜâmme-i umûr ve zavâbit tahrir olundu amma evkaf-ı kasabât ve kurâ mezâriᶜ ve merâtiᶜ kürûm ve besâtîn/ve ebniyeden hammâmât ve dekkâkîn tahûnât ve ᶜâmme-i musakkafât ve sâʾir levâhik bulardır ki zikrolunur kasaba-i Suzaboli ve tevâbiᶜinde karye-i Çenker ve karye-i Ayadimitri ve karye-i Zunarite ve karye-i Revandinos ve karye-i Boros (Yoros) / ve mezkûr Suzaboli karşusında Karadeniz içinde iki ada birine Zağferân-adası ve birine

---

sonra Korıcılar قوريجيلر ve Kırık köyünün arasında olan depedür ve bundan çekilür beş taşa buluşur dahi Boz-Öyük dimekle meşhur olan öyüğe yetişür bu ol köyün gün doğusundan yana olan sınurıdır ve bundan çekilür Yir-Kesiği dimekle bellü yiredek dahi andan Pravadi yoluna gelür dahi yol üzre yürür Çöke چوكه yaylağınun yolunu keser dahi yüksek yirün üstüne çıkar da yürür dahi Hamzacük-Öyüğü حمزه جوك ايوكى dimekle müştehir öyüğe ulaşur ve bundan gider Kırık köyünün makberelerine ulaşur ki ol anun hadd-i şimâlisidir ve gün dolunduğundan yana olan sınurı Ulu-Yolda Sofular köyü sınurı içinde olan değirmen yoluna buluşan yire gider ve bundan yol üzerinde olan Taşlıca-Yokuş طاشليجه يوقش dimekle meşbur olan yiredek gider dahi yol üzre yürür Kırık köyünün meşhedlerinedek ve zikr olunan Edirne tevâbiinden Çaşnigir چاشنكير كويى adlu köyün cemisi dahi ol evkafdandur ki defterde iki evdür defterde yazılan hâsılı hassa çavırı ile iki bin seksen dört akçedür anun kıbleden yana olan sınurı Pravadi deresinün altından giden yoldan ibtidâ ider dahi dört emrud ağacınun altından ve Karaağaç قره اغاج dimekle mâruf olan ağaç altından dahi çekilür Hacı Yusuf yirini kablar dahi Sırt صرت dimekle bellü olan yüksek yir üstüne çıkar da anda Hâcet-depesi حاجت دپسى dimekle marûf depeye buluşur dahi anda bir yol vardur ol sırt dimekle marûf ve müsemmâ olan yirde çekilür ve anun gün doğusundan yana olan sınurı andan başlar dahi gün doğusundan döner dahi aşağı iner Beş-Taş'a buluşur dahi Pravadi deresin keser Tatar-Deresi تاتاردره سى dimekle müştehir olan dereye gider ve dahi ol dere içinde çekilür dahi Gerek-Tarla كرك تارلا dimekle marûf yire yetişür ve ol köyün şimal tarafından yana olan sınurı bu Gerek-Tarla'dan ibtidâ ider dahi şimâle döner dahi çekilür yüksek yirün üstinedek dahi bir taşa buluşur iki yol arasında dahi andan çekilür doğruluğ üzre pes bir dikilmiş taşa ulaşur yüksek

تفصیلا محرر ومقرر قلنوب اکثر اوقات
علی رؤس الاشهاد • بو توقیع واجب التوقیر
تقریر اولنه که عامهٔ اهل وظایف وخدمه نك
هر برنه تعیین اولنان خدمات واعمال مذکوره
نه وجه اوزرنه مسطوره در کما ینبغی
تمام مفهوم ومعلوم اولوب مقتضیسی
اوزرنه عمل اولنه والا سوی عمللرینه
معادل حضرت سلطان عادل تعیین
اتدوکی شرایط طبقنجه بر وجه تعادل
مجازات ومکافات اولنه لابد اول فرمان
جهانمطاع • لازم الاذعان واجب الانتاج

موجبیله عمل اولنوب اجمالا اوقاف
وتفصیلا شرایط • وعامهٔ امور وضوابط
تحریر اولندی اما اوقاف قصبات
وقری • مزارع ومراتع • کروم وبساتین
وابنیه دن حمامات ودکاکین طاحونات
وعامهٔ مسقفات • وسایر لواحق بولدرکه
ذکر اولنور • قصبهٔ سوزه بولی وتوابعنده
قریهٔ چنکره وقریهٔ ایادیمتری • وقریهٔ زونارتیه
وقریهٔ رواندنوس • وقریهٔ بوروس
ومذکور سوزه بولی قارشوسنده قره دکیز
ایچنده ایکی اده برنه زعفران ادمسی برنه

Keşişler-adası dirler ve Edirne tevâbiᶜinde karye-i Pravadi ve karye-i Kırık ve karye-i Çaşnikir ve karye-i Çingillü ve karye-i Karagüllü ve karye-i Hacı-Umûr ve Gümülcine tevâbiᶜinde karye-i Meğri ve Yenice-Karasu tevâbiᶜinde karye-i İsketye ve mezreᶜa-i Dere-
5 Yurdı / ve karye-i Çomaklû ve karye-i Şerefeddin nâm-ı diğer Hamidlü ve karye-i Buhallû ve Korucı-çiftliği ve karye-i Muhammed nâm-ı diğer Koyun-köyü ve Dimetoka tevâbiᶜinde karye-i Lulu ve
10 karye-i Olgar ve Karye-i Karaca-Halil ve karye-i Kıvırcıklu/ve karye-i Mustafalû ve karye-i Bay-Hocalû ve Fikele nevâhisinde karye-i Sükûn-Oğlu ve karye-i İsmâᶜilce nâm-ı diğer Murad-köyi ve mezreᶜa-i Karaca-Süleyman ve karye-i Evrenos nâm-ı diğer Hisar-beği ve
15 karye-i Aslıhan nâm-ı / diğer Hasköy ve karye-i Donuz-Viranı ve karye-i Yürük-Göçbeği ve karye-i Hasköy nâm-ı diğer Pürleke ve karye-i Demürciler ammâ bu iki pâre köyün reâyâsı bir yerde otu-
20 rurlar ve karye-i Kavaklu ve karye-i İbri nâm-ı diğer / Saruhanlu ve mezraᶜa-i Karlı-alanı ve karye-i Saru-Savculu ve mezraᶜa-i Oğuz-Alanı

---

yir üstünde andan sonra oradan Çağırkan چاغرقان köyünün deresine iner dahi anı keser de andan çekilür bir taşadek andan dahi yukaru gider bir taşa dahi yetişür ki bir yüksek yirün üzerinde vâki olmuşdur ve ol köyün gün batısından yana olan sınırı andan başlar dahi döner gidici olduğı halde pes bir taşa dahi ulaşur sndan sonra Pravadi deresinün altından geçen yoladek yetişür dahi zikr olunan beş ağaç altından *ve dahi* Pravadi tevâbiinden Çengellü جنكللو adlu köyün cemisi *ol evkafdandur* ki anun evlerinün sağışı mücerredile vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzre dokuz yüz on dokuz akçadur ve ol köyün kıbleden yana olan sınırı Mihayil-Söğüdi میخایل سکودی dimekle marûf ağacdan ibtidâ ider dahi Hâcet-Öyüğü حاجت اویوکی dimekle marûf depeyedek gider ve anun yanında bir ulu yol vardur ki anun üzerine gider dahi andan döner gün doğusundan yana olan sınırınadek ve dahi gider Kiraslı-dere کراسلی دره dimekle marûf dereye dahi andan çekilür dere içinde Gümrenli کومرنلی dimekle marûf yiredek çıkar dahi andan şimal cânibinde olan sınırına meyl ider dahi ol yirün üzerinde yürür dahi Çatal-Palıt چتال پلط dimekle müştehir ağaca ulaşur ki anun altında dikilmiş bir taş vardur ve dahi andan Sığır-Ekreğl صغرا کرکی dimekle marûf yire çekilür ve bundan Çöke üzre gider dahi yüksek yir üzerinde Balaban-Konuğu بلبان قونغی dimekle meşhur olan yire ulaşur dahi andan yürür şunun üzerine dahi Temürce-Bınarı تمورجه بیکاری dimekle meşhur bınara yetişür ol bınardan gün batısından yana olan sınırına meyl ider dahi bınar suyınun üzerine gider dahi Büyük-dereye yetişür bu dere dahi çekilür bundan evvel zikr olunan Mihayil-Ağacına میخایل اغاجنه yetişür temam olur ve Pravadi tevâbiinden Kara-Güllü قره کوللو köyün dökelisi دوکلسی dahi *ol evkafdandur* ol köyün yirlerinde ol köyün ehli olmıyanlar ekerler köylüsü ekdükleri gibi ol köyün

کشیشلر اده سی دیرلر • وادرنه توابعنده
قریه پراوادی • وقریه قرق • وقریه چاشنیکیر
وقریه چنکللو • وقریه قره کوللو • وقریه حاجی امور
وکوملجنه توابعنده قریه مکری • ویکیجه قره صو
توابعنده قریه اسکتیه • ومزرعه دره یوردی
وقریه چوماقلو • وقریه شرف الدین نام دیکر
حمیدلو • وقریه بوخاللو • وقوزیجی چفتلکی
وقریه محمد • نام دیکر قویون کوپی
ودیمتوقه توابعنده قریه لولو • وقریه اولغار
وقریه قراجه خلیل • وقریه قویرجقلو
وقریه مصطفالو • وقریه بای خواجه لو

وفکله نواحی سنده قریه سکون اوغلی
وقریه اسماعیلجه نام دیکر مراد کوپی
ومزرعه قره جه سلیمان • وقریه اورنوس
نام دیکر حصار بکی • وقریه اصلخان نام
دیکر خاص کوی • وقریه طوکز ویرانی
وقریه یوروک کوچبکی • وقریه خاص کوی
نام دیکر پورلکه • وقریه دمورجیلر اما
بو ایکی پاره کویک رعایاسی بر یرده اوتررلر
وقریه قواقلو • وقریه ابری • نام دیکر
صاروخانلو • ومزرعه قارلی الاکی
وقریه صاروصاوجلو • ومزرعه اغور الاکی

ve karye-i İlyasca ve karye-i Hızır-ağa ve karye-i Eynesi ve karye-i Helvacı ve karye-i Antablû ve mezkûr Edirne tevâbi'inde Üsküdar nâhiyesinde karye-i Aslıhan ve karye-i Bikâri (Bınarı) ve karye-i Mahmad ve mezra'a-i Göbeller / ve karye-i Akbaşlu Yamâk-ı İbrahim tâbi'-i Çirmen asılda müsellemlik imiş ve karye-i Bedir-çiftliği nâm-ı diğer Delü-Ali ve Delü-Yusuf çiftliği ma'a Karlı-Alanı ve karye-i Beğlû nâm-ı diğer Sofular-köyi ve karye-i Kırşehirlû ve karye-i Yüregic / ve karye-i Kazan ve karye-i Lefke ve karye-i Mahmudçalı ve karye-i Saru Tur-Ali ve karye-i Korıcı ma'a Sazlık ve Talyan ve karye-i Ahî ve karye-i Muradcılar ve karye-i Temurhanlû ve karye-i Kara-İshaklû ve karye-i Sâlih ve Filibe / tevâbi'inde karye-i Tabanı-Yassı nâm-ı diğer Hızırca-köyi ve karye-i Bayram-beği nâm-ı diğer Hacı Nasuh-köyi ve karye-i Çullû-Kör ve karye-i Tumanı ve karye-i Soholva nâm-ı diğer Çırpılu-köyi / ve karye-i Dokuva ve karye-i Krayslava nâm-ı diğer Şarlu-köyi ve karye-i Gırlova

---

evlerinun sağışı mücerredile vakıf olduğı vakıtda defter-i hakanîde yazılduğı üzre yirmi iki evdür anun defterde yazılan hâsılı iki bin üç yüz doksan yedi akçedür anun gün batısından yana olan sınırı bu köyle Şehâbeddin Paşa köyünün arasında vâki olan Çöke yolıdur ve anun şimal tarafında olan sınırı bu zikr olunan yoldan İn-Kaya dimekle müştehir olan taşaden varur dahi andan ağaç dibinde dikilmiş büyük taşa gider bundan Balaban-Kayası بلبان قیاسی dimekle müştehir taşa gelür ve dahi taş dikilmişdir dahi ot hasıl olan yir vakıf içün hükm olundı ve bundan Rus-Kayası'na روس قیاسنه gelür dahi bundan gün doğusundan yana meyl ider de çekilür Derecük درجك dimekle marûf olan dereyeden dahi ol dere üzerine gider dahi iki taşa ulaşur Dikenlice-Öyük دکنلیجه ایوك dimekle marûf depeye yetişür bundan Karaağaç-Öyüki'ne قره اغاج ایوکی ulaşur ve dahi andan gidib Eski Köy-deresi اسکی کوی دره سی dimekle müştehir olan dereye geçer ki ana Büyük Bınar-deresi بیوك بیکار دره سی dinilür dahi bir taşa gider ki ana Sivrice-Taş سورمجه طاش dirler ve dahi andan çekilür Eynebeği-oğlu Turhan اینبکی اوغلی تورخان yirinde Çakıl چاقل dimekle marûf olan yire ulaşur ki ol yirde bir taş dikilmişdir Hüseyince-depesime حسین جه دپاسنه yakındur köy tarafından kırk adım mikdarıdur dahi bundan çekilür Derecük dinilen dere üzerine yürür dahi taş dikilen yire geçer dahi taşlar arasından aşağı iner dahi Hasan-yiri حسن یری yanında değirmen yolu yanında olan taşa yetişür ve bundan kıbleden yana olan sınırına meyl ider dahi Çakıl dimekle marûf yire gider dahi çekilür İvaz-oğlu Musâ yiri عوض اوغلی موسی یری tarafında olan ağaçtan ve andan Gölcük کولجك dimekle marûf olan depeye geçer ve bundan dahi ol depe altında olan taşa çekilür ve bundan dahi Mişe میشه dimekle marûf yirde dikilen taşa gidib ulaşur ve bundan çekilür dahi bir gayrı taşa dahi bulışur ve Kara-Ağaç

وقریهٔ الیاسجه • وقریهٔ خضراغا • وقریهٔ
اینسی • وقریهٔ حلولجی • وقریهٔ عنتابلو
ومذکورادرنه توابعنده اوسکودر
ناحیه سنده قریهٔ اصلخان • وقریهٔ
بیکاری • وقریهٔ محماد • ومزرعهٔ کوبللر •
وقریهٔ آق باشلو یماق ابرهیم تابع چرمن
اصلده مسلملك ایمش • وقریهٔ بدر جفتلکی نام دیکر
دلو عل ودلو یوسف جفتلکی مع مزرعهٔ
قارل الاکی • وقریهٔ بکلو نام دیکر صوفیلر
کوپی • وقریهٔ قیرشهرلو • وقریهٔ یوره کیج
وقریهٔ قزان • وقریهٔ لفکه • وقریهٔ محمود چه لی

وقریهٔ صاروطورعل وقریهٔ قورنجی
مع صازلق وطالیان • وقریهٔ لخی •
وقریهٔ مرادجیلر • وقریهٔ تمورخانلو
وقریهٔ قره اسحاقلو • وقریهٔ صالح • وفلبه
توابعنده قریهٔ طبانی یصی • نام دیکر
خضرجه کوپی وقریهٔ بیرام بکی
نام دیکر حاجی نصوح کوپی • وقریهٔ
چوللو کور • وقریهٔ طمانی • وقریهٔ
سوخولوه • نام دیکر چرپلو کوپی •
وقریهٔ دوقوه • وقریهٔ قرابیسلاوه •
نام دیکر شارلو کوپی • وقریهٔ غزلوه

وقریهٔ صاده

nâm-ı diğer İbrahim-bey- köyi ve karye-i Kozaderice nâm-ı diğer Demürci-köyi ve Üsküdariyot dahi dinür ve Tabanı-Yassı-arığı ᶜâmme-i mezâriᶜ ve mudd-ı müteᶜarifle yüz mud tohumı ve Küpsi suyı ile suvarılan / arıklardan bu arığın üstünden alınan arığın tohumı hesabınca götüri sudan hissesi sülüsdür ve sudan baki kalan sülüsan bu vakıf arığın yüz mud tohum ve bundan aşağı Eyne-Hızır ve Eyne-Beğice / arıklarının kadîmi yüzer mud tohumları hesabınca mezbûr sülüsan selâseye taksim olunub bu üç arığın her birine sülüs sülüsân-ı kül hisse düşüb teᶜadül tarikası üzerine taksim olunub tâᶜyin olundı Niğbolu / sancağında İslone tevâbiᶜinde karye-i Vitreboli ve karye-i Çulı-köy Silistre sancağında Yanbolı tevâbiᶜinde karye-i Makula ve karye-i Budaklû ve karye-i Kavanoz Çirmen tevâbiᶜinde karye-i Kurtına Edirne tevâbiᶜinde / karye-i Dâvûd-beğlü ve karye-i Tutulu ve karye-i Ilıcalû ve bağlar ve bağçeler ve bostanlar

---

dimekle müştehir olan ağaca yetişür ve bundan gider dahi üç taşa buluşur dahi Bınarbaşı yoluna yetişür ve ol yol çekilür gün dolunduğundan yana dahi bir taşa buluşur ve andan geçer dahi makberelere bulışur dahi Bınar - Başı بیکاریاشی dimekle marûf yire ulaşur ve bundan Kara - Güllü deresi dimekle müştehir olan dereye ulaşur bu dere dahi çekilür Şehâbeddin Paşa köyünden gelen yola yetişür bu yol dahi Çöke yoluna yetişür va bundan gidüb dahi zikr olunan In - Kaya'ya yetişür Pravadi tevâbiinden Hacı - Umur حاجی اومور köyünün camisi dahi *ol evkafdandur* anun evlerinun sağışı ergenlerile vakıf olduğı vakıtda defterde yazılan üzre otuz üç evdür ol defterde anun yazusı iki bin dokuz yüz doksan bir akçedür ve anun şimal cânibinde olan sınuri ibtidâ ider dahi Yaycılı - deresinde یایجلی دره سنده olan dikilmiş taşdan ve Söğüdcük سکودجك dimekle marûf ağaçdan dahi ana Sungurcılı - deresi سنقورجلی دره سی dinilür deresi suyı akduğı vakıtda ve dahi on bir ağaca geçer gider cihat-ı muhtelife üzre dahi Temürhanlı تمورخانلی yoluna yetişür ve dahi anun gün batısından yana olan sınuri andan ibtidâ ider dahi anun üzerine yürür Edrene ادرنه yolu ile kesilir dahi depe yanında gider su akan yir üzre dahi geçer ol yana üzre olan yedi taşlareden ve andan Etmekci - Öyüğü اتمکجی ایوکی dimekle marûf depeye gider ve dahi anun kıbleden yana olan sınuri oradan Yurd - deresinde یورد دره سنده olan Eski - köpri yirine varur dahi anun içinde çekilürken gün doğusundan yana meyl ider dahi Emrelu - köyi امرلو کوی altından gider Koca - Binarı'ya قوجه بیکاری yetişür ki ana Koca - Bınarı dinildüği gibi Hacı Umur - Bınarı dahi dinilür ve bundan çekilür dahi bir taşa bulışur dahi Yağcılı- deresi dimekle müştehir dere içine girür de cekilür zikr olunan Söğüdcüğe yetişür temam olur

Ve dahi Firecik فیره جك tevâbiinden Meğri مکری adlu köyün cemiisi *ol evkafdandur* ol Meğri'nün evlerinün sağışı müslümanlarile ve bennâkile ve mücerredile

نام دیکر ابراهیم بك کوپی • وقریهٔ
قوزادریجه • نام دیکر دمورجی کوپی •
واوسکودر یوت دلخی دینور • وطبانی
یصی ارغی عامهٔ مزارع • ومدّ متعارفله
یوزمد تخمی وکوپسی صوپیله صواریلن
ارقلردن بو ارغك اوستندن النان
ارغك تخمی حسابنجه کوتری صودن
حصه سی ثلثدر وصودن باقی قلان
ثلثان بو وقف ارغك یوزمد تخمی
وبوندن اشاغا این خضر وانینه بکیجه
ارقلرینك قدیمی یوزرمد تخملری حسابنجه

مزبور ثلثان ثلاثیه تقسیم اولنوب
بو اوج ارغك صربرنه ثلث ثلثان کل
حصه دوشب تعادل طریقه سی اوزرنه
تقسیم اولنوب تعیین اولندی • نیکبول
سنجاغنده اسلونه توابعنده قریهٔ
وتره بولپ • وقریهٔ چولپ کوی • سلسره
سنجاغنده یانبولپ توابعنده قریهٔ مقوله
وقریهٔ بداقلو • وقریهٔ قوه نوز • چرمن
توابعنده قریهٔ قورتنه • ادرنه توابعنده
قریهٔ داود بکلو • وقریهٔ طوطولو • وقریهٔ
الیجلو • وباغلر • وباغجه لر • وبوستانلر

ve ekinlikler ve yirler evkaf-ı mezkûreden bulardır ki zikrolunur belde-i mezkûrenin hâricinde olan bağlar ve yirler ki baᶜzı müslümanlar ve baᶜzı zimmîler ellerinde tasarruf iderler ve nehr-i Meriç'le Arda arasında / olan bağçeler ve mesfûr sûr-ı mevfurussurûr içinde olan bağçeler ve Tunca kenâresinde Şehâbeddin Paşa-bağçesi dimekle meşhûr bağçe ve belde-i mezkûre içinde Sarraclar dükkânları ardında Pîr-Mezid-bağçesi/dimekle mâᶜrûf bağçe ve içindeki mutbak iki ev ve mezkûr bağçenin şark tarafında sarraclar dâkkânlarına muttasıl fevkanî ve tahtanî bir ev ve belde-i mezbûrede Tunca üzerine med olunan Şehâbeddin Paşa-köprisi / dimekle meşhûr köpri altında kendü döner iki dolap ve bir değirmen ve ᶜimâret-i cedîde kurbinde mezbûr nehir üzerinde hazret-i Sultan-ı Vâkıf bina itdüğü Yeni-köpri altında iki değirmen ve bir kendü döner dolap / ve zâhir-i İstanbul'da Despine-köprisi ile Kâğıthâne mâbeyninde binâ olunan bir oda

---

ve dul avretlerile ve kâfirlerile vakıf olunduğı vakıtde defterde yazılduğı üzre dört yüz dokuz evdür ve anun hâsılı defterde yazılan üzre otuz beş bin dört yüz elli sekiz akçedir ol köy deniz kenarında vâki olmuşdur ol köyün gün doğusundan yana sınırı Budama - suyundandur بودمه صويندن در ol su Akdenize koyılur ve dahi sudan yana da olan Eski - Kinise'ye اسكى كينيه gider ve ol kiniseden çekilür dikilmiş taşa varur ve andan Tuzak - Damı طوزاق طامى dimekle marûf yire varur bundan Kızıl-Uran قزيل اوران dimekle marûf yire varur ve dahi andan Fınduk - Gedüği فندق كدوكى dimekle marûf yire varur ve bundan çekilür gider Kırk قرقه yoluna varur ve andan Koz - Binarı deresi قوزپيكارى درەسى dimekle müştehir dereye varur ve bundan gider Sumanlık سمانلق dimekle marûf yire varur ve bundan dahi gider Çakmak - Alanı چقماق آلاكى dimekle marûf yire yetişür andan Dişlik - deresi دشلك درەسى dimekle müştehir dereye yetişür bundan Bırgaz - bınarı بر غاز بيكارى dimekle bellü bınara yetişür ki ol bınarun üzerinde iki eski kinise vardur ve ol bınardan gider Kancı - Alanı قانج الاكى dimekle marûf yire yetişür ve andan Çukurcuk - Alanı چقرجوق الاكى dinmekle mâruf yire yetişür hem ana Hortâl - yazısı خورتال يازيسى dinilür ve andan Düşme دوشمه adlu yere yetişür ve andan gider Kağşak - Burun قغشق برون dimekle marûf yire varur andan Karlankıc - Kısığı قارلا نقج قسغى dimekle marûf dereye iner ol dere dahi denize iner gider ve ol zikr olunan Meğri'nün gün dolunduğundan yanı ve kıbleden yanı denizdür ve anun şimal cânibi Fınduk - Gedüği dimekle marûf yirdür zikr olunan Kağşak-Burun'a varınca ve dahi Karasu - Yenicesi قره صو يكيجه سى tevâbiinden İsketye اسكتيه adlu köyün cemi-

واکنلکلر ویرلر اوقاف مذکوره دن
بولردرکه ذکر اولنور بلدهٔ مذکوره نك
خارجنده اولان باغلر ویرلرکه بعض
مسلمانلر وبعض ذمیلر اللرنده تصرف
ادرلر ونهر مزبجله ارده اراسنده
اولان باغجه لر ومسفور سور موفور السرور
ایچنده اولان باغجه لر وطونجه کناره سنده
شهاب الدین پاشا باغجه سی دیکله مشهور
باغجه وبلدهٔ مذکوره ایچنده سراجلر
دکانلری اردنده پیر مزید باغجه سی
دیکله معروف باغجه وایچنده کی مطبق

ایکی او ومذکور باغجه نك شرق طرفنده
سراجلر دکانلرینه متصل فوقانی وتحتانی
براو وبلدهٔ مزبوره ده طونجه اوزرنه
مد اولنان شهاب الدین پاشا کوپروسی
دیکله مشهور کوپری التنده کندو دونر
ایکی دولاب وبر دکرمن وعمارة جدیده
قربنده مزبور نهر اوزرنده حضرت
سلطان واقف بنا اتدوکی یکی کوپری
التنده ایکی دکرمن وبر کندو دونر دولاب
وظاهر استانبولده دسپنه کوپرسیله
کاغدخانه مابیننده بنا اولنان براوده

iki göz değirmen ve evkaf-ı mezkûreden ebniye cinsi mahrûse-i Edirne'de yüz altmış dört adet dükkân ki sarraçlır dükkânları dimekle maʿrûfdur amma vakıf olduğu esnâda baʿzında saraçlar ve baʿzında / çilingirler ve baʿzında kebkebîrler olurlar ve ʿimaret-i cedîde önünde binâ olunan on adet dükkân ve dâhil-i Edirne'de dahıl-bazarında dokuz adet dükkân ve belde-i mezbûre zahrında birbirine muttasıl / binâ olunan otuz beş adet dükkân ki Sallah-hâne dimekle maʿrûfdur ve Gönlüklü-Birgos dibinde Hargele-yiri dimekle meşhûr yir ve belde-i mezbûre dâhilinde birbirine muttasıl binâ olunan çifte hammam ki Şehâbeddin Paşa / -hamamı dimekle mâʿrûfdur ve beld-i mezbûrede Yeni-köpri kurbinde Sultân-ı Vâkıf binâ itdüği çifte hammam ve İstanbul'da Yeni-câmi civârında binâ olunan çifte hammam ve belde-i mezbûrede yeniçeri-odaları civârında merhum Molla /-Husrev mescidi kurbinde binâ olunan bir hammam ve belde-i mezbûrede Balat mahallesinde binâ olunan

---

îsi *ol evkafdandur* anun evlerinün sağışı müslümanile ve ergenile ve dul avretlerile ve kâfirlerile yazıldığı vakıtda defterde yazıldığı üzre üç yüz kırk beş evdür ve anun defterde yazılan hâsılı zeytunla ve tutla ve değirmen âdetiyle ve ispençesiyle ve koyun zekâtiyle ز كوتيله yirmi dokuz bin dokuz yüz seksen sekiz akçedür bu zikr olunan köy dağ altında vâki olmışdur şimalden yana yönelici يونالیجی olduğı halde ve anun gün doğusundan yana olan sınırı Kinise - deresine yetişür ve bundan doğru aşağı iner Germecük كرمجك dimekle müştehir yire varur dahi gider yidi [yedi] yirde cem' olmuş taşlara bulaşur ve bundan Isketye'nün Eski - Çayı dimekle marûf yire yetişür ki anun bir yanı Isketye tarafından yana Isketye'nün hukukundandur ve ardı Koyun - Köyü hukukundandur defierde ol Muhammed köyi yazılmışdur şol dere kim Koyun-köyünden iner Beğler - Çayı بكار جايى dimekle marûfdur ol dere dahi zikr olunan Eski - Çaya ulaşur ve ol zikr olunan Germecük ile Beğler - Sayunun arasında olan yirler Koyun-köyünün yirlerindendir ve zikr olunan Isketye'nün sınırı şimal tarafından yana çekilür dahi Büyük - Kavak بيوك قواق dimekle marûf olan ağaçtan yana olan dere kenarı üzre gider dahi doğru yürür Koz ağacına varur ve andan dikilmiş taşa varur ve andan Ahlad - ağacı dinilen اخلد اغاجى ağaca çekilür varur andan Söğüd - değirmeni سكود دكرمنى dimekle marûf olan değirmene varur ki ol üç değirmendür anlarun ikisi Şerefeddin - köyüne شرف الدين müteallikdür ve birisi Isketye'ye müteallik ve bu değirmenlerden gider çekilür dahi öyücek أيوجك dimekle mrrûf depeye varur andan Kiremidlik كرميدلك dinilen yiredek gelür ve bundan Kara - incir ağacına gelür ki anun altında taş dikilmişdür bundan büyük tut ağacına varur dahi andan Orman اورمان

ایکی کوز دکرمن و اوقاف مذکوره دن
ابنیه جنسی محروسه ادرنه ده یوز التمش
درت عدد دکان که سراجلر دکانلری
دیکله معروفدر اما وقف اولدوغی
اثناده بعضنده سراجلر و بعضنده
چلنکیرلر و بعضنده کبکبیرلر اولورلر
و عمارة جدیده اوکنده بنا اولنان
اون عدد دکان و داخل ادرنه ده
دخل بازارنده طقوز عدد دکان
و بلده مزبوره ظهرنده بربرینه متصل
بنا اولنان اوتز بیش عدد دکان که

سلاخ خانه دیکله معروفدر و کوکلکلو
برغوش دیبنده خرکله یری دیکله مشهور
یر و بلده مزبوره داخلنده بربرینه متصل
بنا اولنان چفته حمام که شهاب الدین پاشا
حمامی دیکله معروفدر و بلده مزبوره ده
یکی کوپری قربنده سلطان واقف بنا اتدوکی
چفته حمام و استانبولده یکی جامع جوارنده
بنا اولنان چفته حمام و بلده مزبوره ده
یکی چری اوده لری جوارنده مرحوم مولا
خسرو مسجدی قربنده بنا اولنان بر حمام
و بلده مزبوره ده بلاط محله سنده بنا اولنان

سلاخ خانه

çifte hammam ve İstanbul kalʿası hâricinde sellâh-hâne haddinde binâ olunan iki hammam ki biri ʿâmme-i erenler iğtisâli ve biri hâssa debbağlar dibâğati ve sıbâğati içün tâʿyin olunmuşdur ve Edirne'de Sultân-ı Vâkıf / binâ itdüği Yeni-câmiin iki nefer imamı hasbî sâkin olmağçün iki ev ve dört nefer müezzin dahi hasbî oturmak içün dört ev ve evkaf-ı gayr-i menkûleye tabaʿiyyetle vakfiyeti sahih olan evkaf-ı menkûle bulardır câmi-i mezbûrun / taraf ı mihrâbında konulmuş üç rahle üzerinde mükemmel üç mücelled mushaf ve kürsi üzerinde dahi temam mükemmel bir mücelled mushaf ve bir sandukcede temam kelâm-ı mecîd otuz mecelled eczâ' ve bir sandukcede dahi kırk bir mücelled enʿâm ve mezbûr câmide döşenmeğe tertib olunan / on altı kaliçeden bir kıtʿasının tûli binâ zirâʿiyle yirmi beş zirâʿ ve ʿarzı beş ve defʿa iki kıtʿanın tûli yirmi dörder zirâʿ ve ʿarzı dört ve iki kıtʿanın tûli on dörder / zirâʿ ve sülüsân ve ʿarzı dörder zirâʿ ve sülüs ve bir kıtʿanın tûli dokuz zirâʿ ve ʿarzı beş

---

dimekle marûf olan yire varur bundan dahi Mes'ud-Yurdı مسعود یوردی dimekle marûf olan yire varur ve bundan çekilür varur dikilmiş taşa buluşur ve bundan dahi geçer Büyük-Tut بیوك توت dimekle müştehir olan ağaca buluşur ve bundan geçer Hatun-kozı خاتون قوزی yanında dikilmiş taşa varur bundan dahi geçer doğru Kasım evine varur ve bundan gider dağ içinde olan Kapçak-deresine قاپچق دره‌سی den varur bu dere anun gün batısından yana olan sınırıdır amma anun dağ tarafında olan sınırı iki yola buluşur ki anun birisi Taru-Ovası طارواوا‌سی yolıdur ve ol birisi Ömer Bey-Yaylağının عمر بك یایلاغنك yolıdur dahi şol yir kim anun içinde iki yol birbirine buluşur ol yirün iki tarafı çekilür dağ depesine gider anda nizâ yokdur ve dahi ol dağ içinde Dereyurdı دره یوردی dimekle marûf olan ekinlik Isketye sınırının içindedir ol ekinlik meşhur ve malûmdur tahdide ihtiyacı yokdur ol Dere-yurdı'nun hâsılı yüz Sultan Bâyezid Hanî akçedur *Ve dahi* zikr olunan kasabanun tevâbiinden Çomaklu-köy چوماقلو کوی adlu köyün cemîsi ol evkafdandur müslümanlarınun evleri sağışı bennâkile mücerredle vakıf olduğı vakıtda zikr olunan defterde yazılduğı üzre doksan beş evdur ve defterde annun hâsılı dört bin yedi yüz seksen altı akçedur anun sınırı Kaypçak-deresinün ardında Gökçe-dere کوکجه دره dimekle marûf olan dereye gider dahi aşağa çekilür Yığın-Çakıl یغین چاقل dimekle marûf olan yire ulaşur ve bundan gider yola ulaşur ve bundan gider Dilkü-deresine دلکو دره‌سنه girür ve bundan gider Kurd-alanı قردالا کی dimekle marûf olan yire çıkar bundan dahi gider Sığır-Ekreği صغرا کرکی dimekle marûf olan yire varur ve andan gider dahi Doğancı-köyi طوغانجی کوی yanında Bellut-ağacı بلوط آغاجی altında olan Aktaş'a آق طاش varur ve andan gider Akcetaş-deresi اقجه طاش دره‌سی dimek-

چفته حمام • واستانبول قلعه سی خارجنده
سلاخ خانه حدنده بنا اولنان ایکی حمام
که بری عامه ارنلر اغتسال و بری خاصه
دباغلر دباغت و صباغت ایچون تعیین
اولنمشدر • وادرنه ده سلطان واقف
بنا اتدوکی یکی جامعک ایکی نفر امامی حسبی
ساکن اولماغچون ایکی او • ودرت نفر
مؤذن داخی حسبی اوتورمق ایچون درت او
واوقاف غیر منقولیه تبعیتله وقفیتی صحیح اولان
اوقاف منقوله بولردر • جامع مزبورک
طرفی محرابنده قونلمش اوچ رحله اوزرنده

مکمل اوچ مجلد مصحف • وکورسی اوزرنده داخی
تمام مکمل بر مجلد مصحف • وبر صندوقچه ده تمام کلام مجید
اوتوز مجلد اجزا • وبر صندوقچه ده داخی قرق بر مجلد
انعام • ومزبور جامعده دوشنمکه ترتیب اولنان
اون التی قالیچه دن بر قطعه سنک طول بنا ذراعیله
یکرمی بیش ذراع • وعرضی بیش • ودفعه ایکی
قطعه نک طول یکرمی در در ذراع وثلث • وعرضی
بیش • وبر قطعه نک داخی طول اون بیش ذراع •
وعرضی درت • وایکی قطعه نک طول اون در در
ذراع وثلثان • وعرضی در در ذراع وثلث •
وبر قطعه نک طول طقوز ذراع • وعرضی بیش •

ve mezbûr câmiᶜ içinde şehnişîn üzerinde döşenür iki kaliçenin birinin tûli sekiz zirâᶜ ve ᶜarzı üç zirâᶜ ve sülüsân ve birinin tûli yedi zirâᶜ ve sülüsân ve birinin tûli yedi zirâᶜ ve sülüs ve ᶜarzı dört zirâᶜ ve sülüs ve altında döşenür dört kalicenin ikisinin / tûli altışar buçuk zirâᶜ ve ᶜarzları ikişer buçuk ve bir kıtᶜasının tûli altı zirâᶜ ve ᶜarzı iki buçuk ve bir kıtᶜanın tûli altı zirâᶜ ve sülüs ve ᶜarzı iki buçuk ve mezbûr câmiᶜ içinde huffâz mahfilinde döşenür üç kaliçeden ikisinin tûli altışar zirâᶜ ve ᶜarzları ikişer buçuk / ve bir kıtᶜasının tûli beş zirâᶜ ve ᶜarzı iki buçuk ve mezbur mihrabın tarafeyninde nuhasdan maᶜmûl altunla mutallâ şemᶜi kâfurî isracı içün tertib olunmuş iki şamᶜdân-ı kebîr ve birincden masnuᶜ üç çırâğ-ı musannaᶜ ve gümüşden maᶜmûl bir kandil vesâʾir / kanâdil ve sürüc ve âlât-ı israc ve itfaʾ ve zurûf-ı edhân vesâʾir cüzʾiyât-ı mâlâbud müretteb bi-cümletihâ Hazret-i Sultân-ı Vâkıf tâᶜyîn itdüği aᶜmâlin iᶜmâliyçün mütevellîye teslim olundı ve ferrâş-hânede müsâfirler içün müheyyâ ve müretteb olan esbab bulardır / cümle kaliçeler on beş kıtᶜadır bir kıtᶜanın tûli beş zirâᶜ ve sülüs ve ᶜarzı iki buçuk

---

le müştehir olan dereye varur bu dere dahi çekilür Yılaç يلج dimekle müştehir yire çıkar dahi gider Arkuz ارقوز timarına varur dahi dikilmiş taşa varur dahi gider Baş-Ocağı باش اوجاغی dimekle marûf yire varur ve bundan eski yola gelür dahi geçer. Karagözcüğez قره كوزجوكز dimekle marûf yire varur dahi bir yire gelür ki andan iki yol biribirini keser dahi gider Yuvanic يوانج yirinde olan depeye varur dahi ol depeden geçer dahi müteaddid dikilmiş taşlara varur ki ol taşlar zikr olunan depeden gelen yol yanındadır *ve dahi* Kasaba-i mezkûre tevâbiinden Şerefeddin-köyi ki ana Hamidlû حميدلو dahi dinilür ol evkafdandur anun evlerinün sağışı bennâkile mücerredile vakıf olduğı vakıtda zikr olunan defterde yazıldığı üzre üç yüz on iki evdür ve anun defterde yazılan hâsılı dokuz bin sekiz yüz doksan-iki akçedür ve anun sınırı Sülüklü-Göl سلوكلو كول dimekle müştehir göle gider dahi andan Görcüğez كورجكز dimekle müştehir yire varur andan Çomaklu köyünün yolına varur andan dikilmiş taşa varur andan geçer dahi Ak-Bınar آق بكار dimekle meşhur bınara varur ol bınardan geçer dahi Balıklı-Bınarı dimekle marûf bınara varur ki Ak-Bınar deresinün içindedir dahi bnnun ardından yukarı bir yire yol çıkar ki ana Sazlık سازلق dinilür ve bundan bir yire dahi varur ki ana Geri كرى dinilür dahi yürür dikilmiş taşdan geçer dahi gider makbereler yanında dikilmiş taşa varur ve bundan gider Isketye suyu üzerine olan değirmen içün alınan su bendine varur ve zikr olunan köyün sınırına bakiyyesi Isketye'nün altı yanında olan sınırlarına ulaşur *ve dahi* kasaba-i mezkûre tevâbiinden Bohallû بوخاللو adlû köyün cemîsi ol evkafdandur anun evlerinün sağışı müslümanile mücerredile

ومزبور جامع ایچنده شه نشین اوزرنده دوشنور ایکی
قالیچه نك برنك طول سکز ذراع وعرضی اوچ ذراع
وثلثان وبرنك طول یدی ذراع وثلثان
وبرنك طول یدی ذراع وثلث وعرضی درت ذراع
وسدس والتنده دوشنور درت قالیچه نك ایکسنك
طول التشر بچوق ذراع وعرضلری ایکشر بچوق
وبر قطعه سنك طول التی ذراع وعرضی ایکی بچوق
وبر قطعه نك طول التی ذراع وثلث وعرضی ایکی بچوق
ومزبور جامع ایچنده حفاظ محفلنده دوشنور اوچ قالیچه دن
ایکسنك طول التشر ذراع وعرضلری ایکشر بچوق
وبر قطعه سنك طول بیش ذراع وعرضی ایکی بچوق

ومزبور محرابك طرفیننده نحاسدن معمول التونله
مطلی شمع کافوری اسراجی ایچون ترتیب اولنمش
ایکی شمعدان کبیر وبرنجدن مصنوع اوچ چراغ
مصنع وکومشدن معمول بر قندیل وسایر
قنادیل وسرج والات اسراج واطفا
وظروف ادهان وسایر جزئیات مالابده مرتب
بجملتها حضرت سلطان واقف تعیین اتدوکی
اعمالك اعمالیچون متولیه تسلیم اولندی وفراشخانه ده
مسافرلر ایچون مهیا ومرتب اولان اسباب بولردر
جمله قالیچه لر اون بیش قطعه در بر قطعه نك
طول بیش ذراع وثلث وعرضی ایکی بچوق

ve bir kıtᶜanın tûli beş buçuk zirâᶜ ve ᶜarzı iki buçuk zirâᶜ ve sülüs ve bir kıtᶜanın tûli beş zirâᶜ ve ᶜarzı iki zirâᶜ ve sülüsân ve bir kıtᶜanın tûli yedi zirâᶜ ve sülüs ve ᶜarzı üç ve bir kıtᶜanın tûli dört buçuk zirâᶜ ve ᶜarzı iki ve bir kıtᶜanın tûli / beş zirâᶜ ve ᶜarzı iki buçuk ve bir kıtᶜanın tûli altı buçuk zirâᶜ ve ᶜarzı üç ve bir kıtᶜanın tûli altı zirâᶜ ve sülüs ve ᶜarzı üç ve bir kıtᶜanın tûli dört zirâᶜ ve ᶜarzı iki / ve bir kıtᶜanın tûli beş zirâᶜ ve ᶜarzı iki buçuk ve bir kıtᶜanın tûli altı zirâᶜ ve südüs zirâᶜ ve rubᶜ-ı südüs ve ᶜarzı üç ve bir kıtᶜanın tûli dört zirâᶜ ve ᶜarzı iki zirâᶜ ve sülüs ve bir / kıtᶜanın tûli beş zirâᶜ ve ᶜarzı iki buçuk ve bir kıtᶜanın tûli beş zirâᶜ ve rubuᶜ ve ᶜarzı iki zirâᶜ ve sülüs ve bir kıtᶜanın tûli üç zirâᶜ veᶜ arzı bir zirâᶜ ve sülüsân ve üç kıtᶜa zeyli / ve otuz kıtᶜa döşek bir yüzi çuka ve bir yüzi sahtiyan on kıtᶜası büyük

---

kâfirile dul avretlerile vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzre yüz seksen bir evdür anun hâsılı defterde yazılduğı üzre sekiz bin kırk iki akçedur anun sınurı şimal cânibinden yana Kertik-Taş كرتك طاش dimekle marûf yire gider ve bundan Kozcuğaz قوزجغز dinilen yire varur andan gider dahi Hisar-Gedüği حصارگدوگی dimekle marûf yire varur ve andan gider Fınduklı-dere فندقلی دره dimekle müştehir dereye varur dahi andan gider Ketanlû-deresi كتانلو دره‌سی dimekle müştehir dereye varur andan Kara-su dinilen suya girür dahi Kara-su kenarı üzre aşağa gider dahi Hisarcık dimekle marûf yire ulaşur bundan gider Atanaz-Kilisesi اتناز كليسای dimekle müştehir yire varur ve bundan dahi gider Çağlayık چاغليق dimekle müştehir yire varur ve bundan dahi gider Büyücek-Çalı بيوجك چالی dimekle marûf yire varur ve andan gider dahi Ballık Başı-Kaya بالق باشی قيا dimekle müştehir taşa varur ve andan Kertik-Taş'a ulaşur *ve dahi* kasaba-i mezkûrenun tevâbiinden Korucı-çiftliği قورجی چفتلکی dimekle meşhur olan mezreanun cemîsi ol evkafdandur anun evlerinun sağışı vakıf olduğı vakıtda zikr olunan defterde yazılduğı üzre kırk üç evdur ve anun hâsılı ol defterde yazılduğı üzre iki bin seksen altı akçedur ol zikr olunan mezrea Kara-su kenarında vâki olmuşdur kaçan haddi sudan çıksa anun sağ yanı susuz deredur dahi gider Çileklik چلكاك dimekle marûf dağa varur ve ol mezreanun sol yanı Seksi-makbereleri سكسی مقبره‌لری dimekle marûf yirdur ve dahi gider Düş-budak دوش بداق dimekle marûf ağaca bulışur dahi bundan Yılaç dimekle müştehir yire gelür bundan gider dahi zikr olunan dağa varur ve dahi Karasu-Yenicesi tevâbiinden Muhammed-köyi محمد كوی ad [lu] köy ki ana Koyun-köyi قيون كوی dahi dinilür ol evkafdandur anun evlerinun sağışı vakıf olduğı vakıtda defterde yazılan üzre yüz bir evdür anun defterde yazılan hâsılı beş bin altı yüz elli akçe anun sınurı Isketye sınurınun içindedir *ve ol evkafdandur* Dimetoka tevâbiinden

وبر قطعه نك طول پيش بچوق ذراع وعرضي
ايكي بچوق ذراع وثلث وبر قطعه نك طول پيش ذراع
وعرضي ايكي ذراع وثلثان وبر قطعه نك طول ايكي ذراع وثلث
وعرضي اوج وبر قطعه نك طول ايكي درت بچوق
ذراع وعرضي ايكي وبر قطعه نك طول
پيش ذراع وعرضي ايكي بچوق وبر قطعه نك
طول التي بچوق ذراع وعرضي اوج
وبر قطعه نك طول الت ذراع
وثلث وعرضي اوج وبر قطعه نك
طول درت ذراع وعرضي ايكي
وبر قطعه نك طول پيش ذراع

وعرضي ايكي بچوق وبر قطعه نك طول
الت ذراع وسدس ذراع وربع سدس
وعرضي اوج وبر قطعه نك طول درت
ذراع وعرضي ايكي ذراع وثلث وبر
قطعه نك طول پيش ذراع وعرضي ايكي
بچوق وبر قطعه نك طول پيش ذراع
وربع وعرضي ايكي ذراع وثلث وبر
قطعه نك طول اوج ذراع وعرضي
بر ذراع وثلثان واوج قطعه زيل
واوتوز قطعه دوشك بر يوزي بچوقه
وبر يوزي سنجيان اوز قطعه سي بويك

وعرضي

ve yiğirmisi küçük ve otuz kıtᶜa sahtiyan yastuk ve kavâfil-i müsâfirîn menâzili sekiz tâb-hânede mezbûr câmiᶜ çırağı cinsinden sekiz kıtᶜa çırağ ve sekiz kandil ve ol hizmetin ikameti bâbında / istikametle kaᵓim olanlara her babdan esbâb görilüb müheyyâ ve müretteb mütevellîye teslim olundı matbah ve mahbeze müteᶜallik evânî ve mühimmat edevat ve âlât fil-cümle ᶜamel-i tabh ve habz mâlâbüddünden nuhasdan maᶜmûl dokuz ᶜaded büyüklü / küçüklü kazgan ve sekiz ᶜaded irilü uvaklu dökme hareni ve kırk üç ᶜaded büyüklü küçüklü sini ve kırk ᶜaded tepsi ve on iki ᶜaded çarhî sahın ve altı ᶜadet çarhî tebsi ve on ᶜaded irülü uvaklu çarhî tas / ve iki tancere ve dört bâdye ikisi matbaha bakkaldan bal ve yağ getürmeğe tâᶜyin olunub ve ikisi habz-i hubz masâlihi içün tertib olunub bu cümlenin evzânı ve ecnâsı ve evzaᶜı ve eşkâli tafsîl olunub mütevellîye / teslim olundı ve medreseye müteᶜallik olan esbab bulardır iki kaliçe bir kıtᶜasının tûli

---

Lulu لولو köyünün cemîsi ve anun evlerinün sağışı vakıf olduğı vakıtda müslimanile ve mücerredile ve kâfirile otuz bir evdur anun defterde yazılan hâsılı hass çayırı ile dört bin üç yüz on beş akçedur anun şimal tarafında olan sınırı Meriç ırmağıdur ve anun sol yanının haddi sudandur dahi sınırı ibtidâ ider sol armud ağacından ki yanında taş dikilmiş ve bundan yürür dahi Böğürtlenlik بوكرتلنلك dimekle marûf yirden geçer dahi iki dikilmiş taşa bulışur ve bu iki taşdan gider Taş-köpri طاش كوپرى dimekle müştehir yire varur dahi bundan yol kenarı üzre yürür dahi çekilür yoldan yukaru gider varur bir taşa ulaşur bundan dahi yukarı gider Sınur-deresi سنور درەسى dimekle marûf dereye girür ve ol yüksek yir üzerine çıkar ve bundan gider dahi Lurkenlice-burun لوركنليجه بوروك dimekle marûf yire yetişür ve bundan gider Menteşa-deresi منتشا درەسى ağzına varur ve bundan dolanurak gider Karaca değirmeninden dahi Manolca-deresi منولجه درەسى dimekle meşhur dereye ulaşur dahi andan gün batısından yana müteveccih olur dahi Killik كلك dimekle meşhur yire yetişür varur dahi andan Kabancı قبانجى dimekle meşhur yire yetişür ve andan Lulu köyünün ve Kösti كوستى köyünün makberelerine çıkar dahi Kösti-Bınarı كوستى بيكارى dimekle meşhur olan bınara gider dahi andan meyl edib şimal cânibine yönelür dahi dikilmiş taşa iner ve andan İncirlik-derecüği انجرلك دره جوكى dimekle meşhur dereye iner dahi andan doğru çekilür dikilmiş üç taşa varur ve bundan Meric ırmağına varur Meric ırmağı dahi ol Lulu köyünün ssğ yanıdur *ve kasaba-i mezkûre tevâbiinden* Olgar-köyi اولنار كوپى nâm köyün cemîsi dahi ol evkafdandur ol köyün sağışı müslümanlarla ve kâfirle ve mücerredle vakıf olduğı vakıtda zikr olunan defterde yazılduğı üzre yirmi üç hânedur ve anun defterde yazılan hâsılı üç bin yetmiş iki akçedur ve anun cenubdan yana olan yanı Kızıl-Delü قزل دلو dimekle meşhur olan

ویکرمسی کوجك واوتوز قطعه سختیان
یاصتوق وقوافل مسافرین منازلی
سکز تابخانه ده مزبور جامع چراغی
جنسندن سکز قطعه چراغ وسکز
قندیل واول خدمتك اقامتی بابنده
استقامتله قایم اولنلره هر بابدن اسباب
کوریلوب مهیا ومرتب متولیه تسلیم اولندی
مطبخ ومخبزه متعلق اوانی ومهمات ادوات
وآلات فی الجمله عمل طبخ وخبز مالابدندن
نحاسدن معمول طوقز عدد بویوکلو
کوچکلو قزغان وسکز عدد ایریلو اواقلو

دوکمه مرنی وقرق اوچ عدد بویوکلو
کوچکلو سینی وقرق عدد تبسی واون اکه
عدد چرخی صحین والت عدد چرخی تبسی
واون عدد ایریلو اواقلو چرخی طاس
وایکی طنجره ودرت بادیه ایکسی مطبخه
بقالدن بال ویاغ کتورمکه تعیین
اولنوب وایکسی خبز خبز مصالحی ایچون
ترتیب اولنوب بو جمله نك اوزانی واجناسی
واوضاعی واشکال تفصیل اولنوب متولیه
تسلیم اولندی ومدرسه یه متعلق اولان
اسباب بولردر ایکی قالیچه بر قطعه سنك طول

beş buçuk zirâᶜ ve ᶜarzı iki buçuk zirâᶜ ve sülüs zirâᶜ ve rubᶜ-ı südüs ve bir kıtᶜasının tûli dört buçuk zirâᶜ ve ᶜarzı iki zirâᶜ ve rubuᶜ ve bir kıtᶜa zeylî ve sandukda kırk iki mücelled kitab tefsir'den Kaşşaf bir mücelled / ᶜaded-i evrak yüz on beş ve Havâşî-i Kaşşaf Li'l-Saᶜd al-Taftâzânî bir mücelled ᶜaded-i evrak dört yüz yetmiş üç ve Havaşî-i Kaşşaf Li'l-Sayyid al-Şarîf bir mücelled ᶜaded-i evrak yüz dokuz ve Tafsîr-i Ḳāzi bir mücelled ᶜaded-i evrak / üç yüz altmış bir ve Tafsîr-i Vacîz bir mücelled ᶜaded-i evrak üç yüz elli dört hadîs'den Ṣaḥîḥ-i Buḫārî bir mücelled ᶜaded-i evrak dört yüz on sekiz ve defᶜa Ṣaḥîḥ-i Buḫārî altı mücelled mücelled-i evvel ᶜaded-i evrak yüz seksen dokuz ve mücelled-i / sâni ᶜaded-i evrak yüz seksen sekiz ve mücelled-i sâlis ᶜaded-i evrak yüz doksan üç ve mücelled-i râbiᶜ ᶜaded-i evrak iki yüz bir ve mücelled-i hâmis ᶜaded-i evrak iki yüz ve mücelled-i sâdis ᶜaded-i evrak iki yüz / ᶜilm-i fıkıh'dan Fatāvāy-i Ḳāzi Hān bir mücelled ᶜaded-i evrak beş yüz on iki ve Fatāvāy-i

---

sudur ve ol suyun altı yanında Kuyumcu oğlu değirmeni قیوجی اوغلی دکرمنی dimekle marûf değirmen vardır ve bundan dahi çekilür bir taşa dahi gelür andan dahi geçer Yavuzer-oğlu Murad Beğ مراد بك یاورار اوغلی yirinde dikilmiş taşa gelür ve bundan çe ilür yüksek yir üstünde dikilmiş taşa varur andan bir taşa dahi varur andan dere içinde olan yirlü taşa çekilür andan çekilür Kara-ağaç dinilen ağaçlar yanında olan Saraç makberesine gelür bundan dahi çekilür Ağıl-Bınarı dimekle meşhur olan bınara gelür bundan dahi gider yüksek yir üzre vâki olan yol üstüne gelür dahi Sınur-deresi سنوردره‌سی dimekle meşhur olan dereye iner dahi cenubdan yana ve zikr olunan dereden yana yönelür Kızıl-Delû قزیل دلو dimekle meşhur olan dereye iner ki ol köyün sağ yanıdır Ve Ol evkafdandır Dimetoka tevâbiinden Karaca-Halil köyi adlû köyün cemîsi evlerinün sağışı mücerredle vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzre otuz yıdi evdur ve anun defterde yazılan hâsılı hassa koz ağaclarile iki bin dokuz yüz elli iki akced ur *Ve* Kasaba-i mezkûre tevâbiinden Kıvırcıklu قورجقلو nâm köy dahi ol evkafdandur anun dahi evlerinün sağışı mücerredile vakıf olduğı vakıtda defter-i mezburda yazılduğı üzre yiğirmi evdur ve anun anda yazılmış hâsılı bin dört yüz seksen dokuz akçadur ol iki köyün cenubdan yana olan sınurları Kızıl-Delü suyı قیزل دلو صوی dimekle meşhur sudur ve sol yanı bir deredür ki Kavak-deresi قواق دره‌سی dimekle meşhurdur ol anun gün doğusundan yana olan sınurıdur ve bu dere dahi çekilür Kepük-armudı کپك ارمودی dimekle meşhur ağaca çıkar ve bundan Kurlı-dere قرلی دره dimekle meşhur dere içine girür dahi gün batısından yana meyl idüb Öşleme-deresi اشلمه دره‌سی dimekle meşhur dere içine girür dahi andan Ağaclû-öyük اغاجلو ایوك dimekle meşhur depeye çıkar ol yüksek yirün üstüdür ve bundan dahi dikilmiş taşa varur ki

بیش یچوق ذراع • وعرضی اکه یچوق ذراع

وثلث ذراع وربع سدس • وبر قطعه سنك

طول درت یچوق ذراع • وعرضی اکه ذراع

وربع • وبر قطعه زیلی وصندوقده قرق

ایکی مجلد کتاب • تفسیردن کشاف بر مجلد

عدد اوراق یوز اون بیش • وحواشی

کشاف للسعد التفتازانی بر مجلد عدد

اوراق درت یوز یتمش اوچ • وحواشی

کشاف للسید الشریف بر مجلد عدد اوراق

یوز طقوز • وتفسیر قاضی بر مجلد عدد اوراق

اوچ یوز التمش بر • وتفسیر وجیز بر مجلد عدد اوراق

اوچ یوز اللی درت • حدیثدن صحیح بخاری

بر مجلد عدد اوراق درت یوز اون سکز •

ودفعه صحیح بخاری الت مجلد مجلد اول

عدد اوراق یوز سکسن طقوز • ومجلد

ثانی عدد اوراق یوز سکسن سکز • ومجلد

ثالث عدد اوراق یوز طقسان اوچ •

ومجلد رابع عدد اوراق ایکی یوز بر •

ومجلد خامس عدد اوراق ایکی یوز •

ومجلد سادس عدد اوراق ایکی یوز ایکی •

علم فقه دن فتاوای قاضی خان بر مجلد

عدد اوراق بیش یوز اون ایکی • وفتاوی

Bezzâzî bir mecelled ᶜaded-i evrak dört yüz kırk sekiz ve Fûsûl-i ᶜImâdî bir mücelled ᶜaded-i evrak altı yüz otuz ve Kāfī fī şarḥ al-vāfī iki mücelled mücelled-i evvel ᶜaded-i evrak üç yüz kırk dört ve mücelled-i / sânî ᶜaded-i evrak üç yüz seksen dokuz ve Laṭāyīf al-işārāt bir mücelled ᶜaded-i evrak yüz yetmiş sekiz ve Macmaᶜ al-baḥrayn bir mücelled ᶜaded-i evrak yüz altmış iki ve Şarḥ-i macmaᶜ li-İbn al-Malik bir mücelled ᶜaded-i evrak üç yüz yirmi iki / Vikāya bir mücelled ᶜaded-i evrak yüz on iki ve Şarḥ-i Viḳāya li-Ṣadr al şarīᶜa bir mücelled ᶜaded-i evrak iki yüz altmış ve Kanz bir mücelled ᶜaded-i evrak seksen beş ve Hidāya bir mücelled ᶜaded-i evrak üç yüz on bir usûl'den / Talvīḥ bir mücelled ᶜaded-i evrak iki yüz yetmiş sekiz ve Tavzīḥ bir mücelled ᶜaded-i evrak yüz seksen dokuz ve Şarḥ i uṣūl-ı İbn Ḥācib li-Mevla ᶜAżud bir mücelled ᶜaded-i evrak yüz seksen ve Ḥavāşî-i şarḥ-i ᶜAżud li-Mavlā Saᶜd al-Dīn-i Taftāzānī / bir mücelled ᶜaded-i evrak üç yüz yirmi ve Ḥavāşî-i şarḥ-i ᶜAżud li-Mavlā Sayyid Şarīf

---

anun şimal cânibinde olan sınırdır ve bundan dahi cenub cânibine müteveccih olur dahi bir dereye girür ki ana Türk-Eşe deresi ترك اشه دره‌سى dimekle meşhurdur bu dere dahi çekilür Baklalık-geçüdi بقلاق كچودى dimekle marûf yîrden geçer dahi gün batısından yana gider Kara-ağaclak قره اغجلر dimekle marûf ağaclar yanında olan makberelere varur ve bundan Koz-deresi قوز دره‌سى dimekle meşhur dereye varur ve bu dere dahi çekilür bir dereye ulaşur ki canbazlarun eski suyı yolıdır ve bu dere dahi Kıvırcıklû-adası dimekle meşhur olan adaya geçer dahi Kozağacı yanında olan taşa buluşur ve bundan dahi gider ol adada dikilen taşa varur ki ol Turhan beğ vakfı yanıdır ve bundan dahi geçer Kızıl-delü suyı dimekle meşhur olan suya iner sağ yanından zikr olunan köyün ve Kıvırcıklı Adasıle Canbazlar ve Koz ve Türk-Eşe derelerinün arasında oian mâbekā yirler [zikr] olunan Kıvırcıklı köyüne mahsusdur Ve kasaba-i mezkûr tevâbiinden Mustafalı مصطفالى köyünün cemîsi dahi ol evkafdandur ve anun evlerinün sağışı mücerredile vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzere elli iki hanedür ve anun ol deferde yazılan hâsılı koyun zekâtiyle üç bin dokuz yüz on beş akcedur bu köy Karaca قره‌جه köyünün karşusundadır dahi anun şimal cânibinde olan sınırı Kızıl-Delü suyı dimekle meşhur olan sudur ve anun sol yanının sınırı zikr olunâa sudan Sınur-deresi dimekle meşhur olan dereden yana çekilür varur ve bu dere dahi çekilür Kazancı قزنجى makberelerinden yana çıkar ve andan gider dahi Kuzgun-Yuvası قوزغون يوواسى dimekle marûf yuvaya varur ve andan gider Köylice-dere كويليجه دره dimekle meşhur olan dere başına varur ve andan Kurd-depesi قرد دپسى dimekle meşhur olan depeye varur ve bundan dahi Hisarlık-deresi حصارليق دره‌سى

بزازی بر مجلد عدد اوراق درت یوز
قرق سکز • وفصول عمادی بر مجلد
عدد اوراق التمش یوز اوتوز • وکافی
فی شرح الوافی ایکی مجلد مجلد اول
عدد اوراق اوچ یوز قرق درت • مجلد
ثانی عدد اوراق اوچ یوز سکسن طقوز •
ولطایف الاشارات بر مجلد عدد اوراق
یوز تیمش سکز • ومجمع البحرین بر مجلد عدد
اوراق یوز التمش ایکی • وشرح مجمع لابن الملک
بر مجلد عدد اوراق اوچ یوز یکرمی ایکی •
وقایه بر مجلد عدد اوراق یوز اوتوز ایکی •

وشرح وقایه للصدر الشریعه بر مجلد عدد
اوراق ایکی یوز التمش التی • وکنز بر مجلد عدد
اوراق سکسن بش • وهدایه بر مجلد عدد
اوراق اوچ یوز اوتوز بر • اصولدن
تلویح بر مجلد عدد اوراق ایکی یوز تیمش سکز •
وتوضیح بر مجلد عدد اوراق یوز سکسن
طقوز • وشرح اصول ابن حاجب لمولی عضد
بر مجلد عدد اوراق یوز سکسن • وحواشی
شرح عضد لمولی سعد الدین تفتازانی
بر مجلد عدد اوراق اوچ یوز یکرمی •
وحواشی شرح عضد لمولی سید شریف

bir mücelled ᶜaded-i evrak altmış yedi Kelâm'dan Şarḥ-i maḳāṣiḍ bir mücelled ᶜaded-i evrak iki yüz altmış altı ve Şarḥ-i Mavāḳif bir mücelled ᶜaded-i evrak üç yüz altmış bir ᶜilm-i Belâgat'den Matn-i Miftāḥ-i mukammal bir mücelled ᶜaded-i / evrak iki yüz elli iki ve Şarḥ-i Miftāḥ Li'l-Sayyid Şarîf bir mücelled ᶜaded-i evrak iki yüz elli altı ve Muṭavval bir mücelled ᶜaded-i evrak iki yüz otuz altı ve Ḥavāşî-i Muṭavval Li'l-Sayyid al-Şarîf bir mücelled ᶜaded-i evrak yüz / yirmi dokuz ᶜilm-i Mantık'dan Şarḥ-i maṭāliᶜ-i taṣavvurāt ve Ḥavāşî-i Sayyid Şarîf bir mücelled ᶜaded-i evrak iki yüz beş ilm-i Tıb'dan Kanun bir mücelled ᶜaded-i evrak dört / yüz seksen iki ve Minhāc al-Bayān bir mücelled ᶜaded-i evrak iki yüz on dört ve Mufradāt-i İbn Bayṭār bir mücelled ᶜaded-i evrak üç yüz yirmi bir ve Şarḥ-i Aylaḳî bir mücelled ᶜaded-i evrak iki yüz seksen bir ve Kitāb-i Ādāb al-ṭıb bir mücelled / ᶜaded-i evrak yüz on ve timar-hânede bîmarlar içün müheyyâ ve müretteb otuz kıtᶜa

---

dimekle meşhur olan dereye varur ve bundan dahi gider Suvaş-Uranı سواش اورانی deresi dimekle meşhur olan dereye varur ve bundan gider dahi yol yanında dikilmiş taşa varur ve bundan dahi gider Ortancı-deresi اورتانج درەسی dimekle meşhur dereye varur ve bu dere dahi çekilür Görecek كورجك dimekle marûf yire gelür dahi bundan çekilür gider Hekimlü-köy حكيملو كوی tarafına varur dahi Pambuklık-tarlası پامبوقلق تارلاسی dimekle meşhur olan yüksek yirde dikilmiş taşa varur ve andan çekilür dahi Köprili-dere كپرلی دره dimekle meşhur dereden geçer dahi dikilmiş taşa buluşur dahi andan yüksek yir üzere dikilmiş taşa çıkar ki Hekimlü köyünün yapıdır ol anun kıbleden yana olan sınırıdır ol yüksek yirün üstü dahi çekilür Kızıl-Delü suyına varur dahi sağ yanı anun gün batısından yana olan sınırıdır ve anun öte ardı Bay-Hocalû بای خوجلو köyüne mahsusdur *Vc dahi* Dimetoka tevâbiinden Bay-Hocalû بای خواجهلو nâm köyün cemîsi dahi ol evkafdandur anun evlerinün sağışı mücerredile vakıf olduğı vakıtda dafter-i mezkûrda yazılduğı üzere yirmi dokuz hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı koyun zekâtiyle bile iki bin sekiz yüz on bir akçedür ol köyün sınırı dikilmiş taşa varur dahi andan geçer aşağada Ardıc-ağacı آردج اغاجی dimekle marûf ağaca varur ve andan gider Eski-köy deresine varur bu dere dahi çekilür yüksek yir üzerine çıkar dahi gider Küccük-Göz-depesi كوججك كوز دپسی dimekle marûf depeye varur ve bundan çekilür dahi Armudlıca-dere ارمودليجه دره nâm dere içine girür ve bu dere dahi çekilür Oran-deresi اوران درەسی dimekle meşhur olan dereye varur ve ol dereden yukaru çıkar dahi Bağ-deresi باغ درەسی dimekle meşhur dereye varur ve andan gider Şahin-armudına

بر مجلد عدد اوراق التمش یدی • کلامدن
شرح مقاصد بر مجلد عدد اوراق ایکی
یوز التمش التی • وشرح مواقف بر مجلد
عدد اوراق اوچ یوز التمش بر • علم
بلاغتدن مفتن مفتاح مکمل بر مجلد عدد
اوراق ایکی یوز اللی ایکی • وشرح مفتاح
للسید الشریف بر مجلد عدد اوراق ایکی
یوز اللی التی • ومطول بر مجلد عدد اوراق
ایکی یوز اوتوز التی • وحواشی مطول
للسید الشریف بر مجلد عدد اوراق یوز
یکرمی طقوز • علم منطقدن شرح مطالع

وحواشی سید شریف بر مجلد عدد اوراق
اوچ یوز اوتوز دفعه حواشی مطالع سید
شریف بر مجلد عدد اوراق ایکی یوز •
علم طبدن قانون بر مجلد عدد اوراق درت
یوز سکسن ایکی • ومنهاج البیان بر مجلد
عدد اوراق ایکی یوز اوتوز درت • ومفردات
ابن بیطار بر مجلد عدد اوراق اوچ یوز
یکرمی بر • وشرح ایلاقی بر مجلد عدد اوراق
ایکی یوز سکسن بر • وکتاب آداب الطب بر مجلد
عدد اوراق یوز اون • وتیمارخانه
بیمارلرایچون مهیا ومرتب اوتوز قطعه

döşek ve otuz kıtᶜa yorgan ve altmış dört kıtᶜa yasduk ve evânî-i nuhâsîden sekiz kıtᶜa tancere ve iki kazgan ve bir hareni ve iki güğüm ve on altı bakraç ve iki sini ve irilü uvaklu altı kıtᶜa tas ve on beş kıtᶜa gülâbdan gülâb ve sâʾir sular istiktârı içün üsrübden maᶜmûl üç furun edviye-i müfrede ve meᶜâcîn ve ᶜâmme-i eşribe ve edhân hıfzı içün zurûf ve mecânîn-i muhtellüd-dimağ ıslahı mesâlihinden «salāsil ve ağlāl»[1] ve ᶜâmme-i mâlâbüddi ve âlât-ı kehhâlîn ve cerrâhîn ve mevâdd-i ekhal ve şiyâf ve edevât-ı tabh-ı eşribe ve ağdiye-i marazî ve libasların ve sâʾir tathîri lâbüd olan her bâbdan esbabların istiksa vechi üzerine / tekmil idüb kemâ yenbağı müretteb-i cemî-i cüz iyât ve ᶜâmme-i hurdevât ᶜalettafsîl metevellîye teslim olundı ve hazret-i hakan-ı Vâkıf-habîr Ayyda hullāhbi-rasānat işābat al-tadbîr câmiᶜ mā zakrahu vaḳf-ı müsaccel ve habs-i lâzım-ı müsebbel / itdükde şöyle şart itdi ki evkaf-ı mezbûrede mütevellî ᶜalettevâli Vallāh'llāh al-vālî

[1] LXXVI. الانسان 4

شاهين ازمودى varur ve andan gider Bağor-deresi باغور درەسى dimekle meşhur dereye varur ve andan gider Boyalık-deresi بويالق درەسى adlû dereye varur bu dere dahi Kızıl-Delü suyı dimekle meşhur olan suya varur *Ve dahi* müsellem yirinde Anbarköri انبار كورى dimekle marûf olan yer ki terekeden iki mudd tereke تركه anda ekilür kadîmden Bay-Hocalû köyünün hukukundandur *Ve dahi* ol evkafdandur Fikele فكله tevâbiinden İbn-i Söğun ابن سكون nâm köyün cemîsi ve anun evlerinün sağışı mücerredile vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzre yirmi sekiz hânedür ve anun ol defterde yazılan hâsılı üç bin seksen iki akçe ve anun gün doğusından yana olan sınurı Hayran-köprisindendir حيران كوپريسى ve bundan gider Nurlı نورلى köyünde olan taşa varur ve bundan gider Musâca-ahurı اخورى موسيجه dimekle meşhur yire varur ve anun şimal cânibinde olan sınurı andan ibtidâ ider dahi Haşkadem خوشقدم yirinden geçer taşa varur andân gider Mihallû ميخاللو yolında olan bir taşa dahi varur ve bundan çekilür Çalılıca-öyük چاليلجه اويك dimekle marûf yire varur ve anun gün batısından yana olan sınurı bundan ibtidâ ıdır dahi Körgenlice-Kör كوركنليجه كور dimekle marûf depeye ulaşur dahi Bağ-deresi dimekle marûf dereye girür dahi Yir-Kesiği يركسكى adlû yire çekilür ve anun kıble tarafından yana olan sınurı bundan gider Kara ağaç قره اغاج dimekle meşhur ağaca varur ve andan gider Çökecük چوكه جك nâm yire varur ve andan gider Uluğ'a اولوغه varur ve andan Yassı-Öyük'e يصى اويكه varur ve andan gider İncirli-Kaya انجيرلى قيا dimekle meşhur yire varur ve

دوشك واوتوز قطعه يورغان والتمش
درت قطعه يا صدوق واوانى نحاسيدن
سكز قطعه طنجره وايكى قزغان وبرهرنى
وايكى كوكوم واون التى بقراج وايكى سينى
وايريلو اواقلو التى قطعه طاس واون
بيش قطعه كلابدان كلاب وساير صولر
استقطارى ايچون اسربدن معمول
اوچ فرون ادويه مفرده ومعاجين
وعامه اشربه وادهان حفظ ايچون ظروف
ومجانين مختل الدماغ اصلاح مصالحندن
سلاسل واغلال وعامه مالابدى

وآلات كحالين وجراحين ومواد اكحال
وشياف وادواة طبخ اشربه واغذيه مرضى
ولباسلرين وساير تطهيرى لابد اولان
هر بابدن اسبابلرين استقصا وجه اوزرنه
تكميل ايدوب كما ينبغى مرتب جميع جزئيات
وعامه خردوات على التفصيل متوليه
تسليم اولندى وحضرت خاقان واقف خبير
ايده الله برصانة اصابة التدبير جميع
ما ذكره وقف مسجل وحبس لازم مسبل
اتدوكده شويله شرط اتدى كه اوقاف
مزبوره ده متولى على التوالى ولاه الله الوالى

cami^{c} al-valāyāt va'l-Mavālī fi kull'il-ḥavālī ^{c}alā tavāl'il-ayyām va 'l-layālī nefs-i nefîs-i münîfi ola mâdemki neş^{ɔ}e-i ûlâsında serîr-i hilâfeti hâllâk-ı ^{c}âmme-i halâ^{ɔ}ik-i vücûd-ı humâyûn-ı mubârekiyle müşerref ider usûl-i evkaf ve şerâ^{ɔ}itinde/ve furû^{c}-i revâbıt ve zevâbıtında teksîr ve taklîl tağyîr ve tebdîl ve bil-istiklâl istibdâlinde istibdad kabza^{ɔ}-i iktidârı ve havza^{ɔ}-i ihtiyârında olub her ne kim fermân-ı kazâ-mazâsı muktezâsıdır tasarrûf/ide ve ol hazretden gayri kâ^{ɔ}inen men kâne kim ki mütevellî ola ebededduhûr ve şuhûr ibdâl ve istibdâl ve lavāl-i ḫayrin bi-vech-i mâ usûlünde ve evsâfında tağyîr ve tahrîf itmeye ve taarruz idüb medhal değürmeye ve şöyle kim/mulûkden bir melik veyâ hükkâmdan bir hâkim veyâ nuvvâbdan bir nâ^{ɔ}ib veyâ mütevellîlerden bir mütevellî tağyîre ve tebdîle mübâşeret ide Allah hazretinün ve ^{c}âmme-i melâ^{ɔ}ike ve cemi^{c} nâsun le^{c}â^{ɔ}ini anın üzerine ola ve dahi ol/Sultan Süleymân-mânend bâ kadr-i bülend sûhib-i devlet-i ebed-peyvend şöyle şart itdi ki

---

andan yüksek yir üzre gider dahi yol yanında Kaba-Böğürtlen قبا بوكورتلن dimekle meşhur olan yire varur ve andan sonra Hızır خضر yirinden geçer yirlü taşa varur ve bundan gider depe üstünde Öğüm-Mişe'ye اكوم ميشه varur ve bundan gider yüksek yir üstünde Yumrı-Kaya يومرى قيا dimekle müştehir olan taşa varur ve andan Kızılçuk قزيل چوق ağaeına varur ki yanında dikilmiş taş vardır ve andan gider Teke-Tarlası تكه تارلاسى dimekle meşhur olan depeye varur ve andan Hayran-köprisine inerek gider *ve ol evkafdandur* Fikele tevâbiinden Ismâilce اسماعيلجه nâm köyün cemisi ve ol köye Murad-köyi مراد كوى dahi dinilür anun evlerinün sağışı vakıf olduğı vakıtda mezkûr defterde yazılduğı üzre kırk beş hanedür ve anun defterde yazılan hâsılı beş bin yirmi üç akçedur ve anun şimal tarafında olan sınurı yol tarafında vâki olan depedendür ve bundan gider büyük depeye yetişür ve anun gün doğusından yana olan sınurı hendeke gider ve bundan Yaylak-Bınarı ييلاق پيكارى dimekle meşhur olan bınara varur ve bundan gider Beş-depe بش دپه dimekle meşhur yire varur bundan gider yol kenarı üzre dahi Fışra-deresi فشره دره‌سى keser dahi Saru-yar-deresi صاروياز دره‌سى dimekle meşhur derei دره geçer halbukim حال بوكم anda iki taş dikilmişdür ve dahi bundan gider yidi taşdan geçer ulu yola ulaşur dahi anı keser taşa ulaşur ve bundan gider Yassı-Çalı يصى چالى dinilen yire yitişür ve ol köyün gün batısından yana olan sınurı evvel zikr olunan yol kenarında olan depedendür ve andan gider Eski-Geçüd اسكى چكود dimekle meşhur yirde biten söğüd ağacına varur ve andan doğru sınur kayası dimekle meşhur taşa varur dahi andan gider Delüce- Kiras دلوجه كراس dimekle meşhur yire varur ve bundan gider Öğümce-Kara çalı اكومجه قره چالى dimekle meşhur yire varur

جميع الولايات والموالي في كل الحوالي
على توالي الايام والليالي نفس نفيس منيف اولا
مادام كه نشأهٔ اولسنده سرير خلافة
خلاق عامهٔ خلايق وجود همايون مباركيله
مشرف ايدر اصول اوقاف وشرايطنده
وفروع روابط وضوابطنده تكثير
وتقليل تغيير وتبديل وبالاستقلال
استبدالنده استبداد قبضهٔ اقتداري
وحوزهٔ اختيارنده اولوب هر نه كيم
فرمان قضي مضي سي مقتضي سيدر تصرف
ايده واول حضرتدن غيري كاينا من كان

كيم كه متولي اوله ابد الدهور والشهور
ابدال واستبدال ولوالي خير بوجه ما
اصولنده واوصافنده تغيير وتحريف ايتميه
وتعرض ايدوب مدخل دكورميه وشويله كيم
ملوكدن بر ملك ويا حكامدن بر حاكم
ويا نوابدن بر نايب ويا متوليلردن
بر متولي تغييره وتبديله مباشرت ايده الله
حضرتنوك وعامهٔ ملايكه وجميع ناسك
لعاينى انك اوزرنه اولا ودلغي اول
سلطان سليمان مانند باقدر بلند صاحب
دولت ابد پيوند شويله شرط ايتدي كه

vaktâ ki rûh-ı pâk-i kudsîsi riyâz-ı neş'e-i uhrâsı teşrifine teveccüh ide Ḥafazahu'llāh fī panāh ᶜināyatihᶜan taṭarruḳ ṭavāriḳ al-āfat min camiᶜ ṭuruḳ al-maḫāfat evkaf-ı mezbûreye bi-ḥaẕāfirahā mütevellî aslâh-i ebnâ'-i ercümendinden/serîr-i saltanata müstâᶜlî olan ola şumma ve şumma neslen bâᶜde neslin ve ferᶜan bâᶜde aslin ve şöyle ki anlardan bâkî kalmaya bir ahad İz' al-Bāḳī "Huva'llāh al-şamad„[1] ayyad Allāh bi'l-davlat mulkahum ve sulṭānahum ve avẓaḥ ᶜalal-ᶜālamîn burhānahum/şart itdi ki serîr-i saᶜâdet-i saltanata her kim ki müstâᶜlî ve taḥt-ı memleket-i hilâfete müstevlî ola hasbeten lillâh mütevellî olub kalîl ve kesîr tevliyet mukabelesinde bir habbe almıya ve dahi ol vâli-i mevâli-i selâtîn la zāla/mutavalliyan aᶜlā camiᶜ al-ḫayrāt al-cāriyāt min ḥaẓīẓ al-arż ilā zirvat al-samāvāt şöyle şart itdi ki asıl mütevellî menâbına nā'ib mütevellî-i sâni nasb olunub cemiᶜ ḫidemât-ı tevliyeti bi-nefsihî kendü mubâşir olub emânet/ve diyânet ile cüz'î ve küllî her kaziyye ki mütevellîler uhdesindedir bilâ tavassuti gayrin istikametle

[1] DXII الاخلاص 2

---

ve andan doğru çekilür Karaağaç قره اعج dimekle meşhur olan ağaç yanında yirlü taşa varur ve andan gider dahi Yirlü-Sırataş dinilen taşlara varur kim ol Söğüdli-Bınar سكودلى بيكار dimekle meşhur bınar başındadır ve bundan gider yüksek yir üzre depeye varur ve bundan gider dahi Çetlemük چتلمك dinilen ağaca varur kim ol koz ağaçlarının üstünde olan yirdedür ve bundan gider yüksek yir üzre dahi doğru geçer Karaağaç dimekle marûf olan ağaç dibinden bir yire varur kim ol yir marufdur derede Derecük درەجك dimekle ve bundan gider dahi dere içinde doğru çekilür Taşlu-depe طاشلو دپه dimekle marûf depeye varur ve bundan gider dahi dere içinde Çörtlencük چورتلنجك nâm yire varur ve bundan gider dahi yol ortasında vâki olan Öğümce-çaltı اكوجه چالتى dinilen yire varur ve buudan gider dahi ulu yola varur ve bundan dahi gider yol kenarı üzre Sınur-deresi dimekle meşhur dereye varur ve ol köyün kıbleden yana olan sınırı bu deredendür dahi gider ol dere içinde çekilür depeden yana ve andan gider yüksek yir üzre Öğümce-mişe اكوجه ميشه dinilen yire varur ve andan geçer de Fışra-deresine varur dahi çekilür Kavaklu قواقلو dimekle meşhur dereye varur ve andan gider ulu yola varur ve andan gider dahi Yassı-çalı dimekle meşhur yire varur *ve dahi ol evkafdandur* Fikele tevâbiinden Karaca-Süleyman-mezreası قرجه سليمان مزرعەسى dimekle meşhur mezrea ki anun evlerinün sağışı mücerredile vakıf olduğı vakıtda defter-i mezkûrda yazılduğı üzre altı hanedür ve anun hâsılı ol defterde dokuz yüz otuz akçe yazılmışdur derâhim-i mezbûreden ve anun kıbleden yana olan

وقتی که روح پاک قدسی سی ریاض نشأه
اخری سی تشریفنه توجه ایده حفظه الله
فی پناه عنایته عن تطرق طوارق الآفة
من جمیع طرق المخافة اوقاف مزبوره یه
بحذافیرها متولی اصلح ابنای ارجمندندن
سریر سلطنته مستعل اولان اولا ثم وثم
نسلا بعد نسل وفرعا بعد اصل وشویله که
انلردن باقی قالمیه بر احد اذ الباقی
هو الله الصمد ابد الله بالدولة ملکهم
وسلطانهم واوضح علی العالمین برهانهم
شرط اتدی که سریر سعادة سلطنته

هر کیم که مستعل وتخت مملکة خلافته
مستولی اوله حسبة لله متولی اولوب
قلیل وکثیر تولیته مقابله سنده برحبه المیه
وداخی اول واک مواک سلاطین لازال
متولیا علی جمیع الخیرات الجاریات
من حضیض الارض الی ذروة السموات
شویله شرط اتدی که اصل متولی منابنه
نایب متولی ثانی نصب اولنوب جمیع خدمات
تولیتی بنفسه کندو مباشر اولوب امانت
ودیانت اله جزوی وکل مرتضیه که متولی لر
عهده سنده در بلا توسط غیر استقامتله

میکم

kendü-kaʾim olub ol mühimmi bi-nefsihî göre ve gavâşî-i gaflâtı basr-ı basîretinden refᶜ idüb şol ki muktezâ-i dîn-i kavîm ve mûcib-i şerᶜ-i sırâtı müstakîmdür bilâ ihmâl velâ imhâl bir nice emrün ikameti bâbında/istikametle bilâ sekamet dâʾim kaʾim ola evvel bu ki her mütevellî-i sâni nöbetlü nöbetinde Allah hazretini hâzır ve nâzır görüb her emrde hazer ve hatar üzerine olub cümleʾ-i evkafı ecmel-i vücûh-ı istiğlâl ve ekmel-i turuk-u istiᶜmâlle/istiğlâl idüb cemîᶜ mahsûlât ve ᶜâmme-i icârât ve mukataatdan her yıl âhırında cümleden otuz bin akçe termîm vesâʾir rekabât-ı musakkafât ve âlât-ı tabhʾve hubzden ve her bâbdan esbâb ki ibtidâʾ-i/vakfiyetinde hazret-i Sultân-ı Vâkıf tertib idüb vazᶜ itdüği üzerine suhûfdan ve kütübden vesâʾir busutdan ve fürüşden şöyle ki murûr-ı duhûr ve kürûr-i şuhûr ile bâᶜzı zâyiᶜ olsa üslûb-i sâbık minvâlince ǧeru tedârik/olunub mezbûr cümle mahsûlatdan rekabe içün ifrâz olunan otuz bin akçeden

---

sınırı depe üzerinde olan kızılcuk ağacındandur ve bundan gider dahi Kabaklu-Kaya قباقلو قیا dimekle marûf taşa varur ve andan gider dahi Çörtlencük dimekle marûf yire varur ve dahi anun gün batısından yana olan sınırı Çal-depe چال دپه dimekle meşhur yirden yana zikr olunan ağaçdandur ve bundan gider Alaca-Kaya الاجه قیا dimekle meşhur taşa varur ve bundan gider Sığır Ekreği صغر اکرکی dimekle meşhur yire varur ve anun şimal cânibinde olan sınırı bundan gider Yassı-geçüd یصی کجود dimekle meşhur yire varur ve anun gün doğusundan yana olan sınırı bundan gider Fışra deresinde olan menzile varur bu dere dahi çekilür zikr olunan Çörtlencük'de temam olur *Ve dahi ol evkafdandur* Evrenos اورنوس adlu köyün cemisi ve dahi ol köye incileyin Hisar-beği-köyi حصار بکی کوپی dinilür Fikele tevâbiindendür anun evlerinün sağışı mücerredile vakıf olduğı vakıtda on iki hânedür ve anun ol defterde hâsılı dokuz yüz yirmi dokuz akçedur *Ve dahi ol evkafdandur* Fikele tevâbiinden Aslıhan اصلحان köyi dimekle meşhur olan köy ki ana Has-köy dahi dinilür ve anun evlerinün sağışı mücerredile vakıf olduğı vakıtda defter-i mezkûrda yazılduğı üzre yirmi dört hanedür ve anun ol defterde yazılmış hâsılı üç bin yedi akcadur ve anun şimal cânibinde olan sınırı Şîrmerd-subaşı شیرمرد سوباشی bınarından Kayalû-dere dimekle meşhur dereyedendür ve dahi anun gün batısından yana olan sınırı Sığır-Ekreği dimekle marûf yirden Bağce-bınarı باغجه بیکاری dimekle marûf bınara varur ve bundan çekilür Fışra deresinün içinde Göğemlik-deresi کوکلیك دره‌سی dimekle meşhur olan yire ulaşur ve andan çekilür dahi taşa buluşur ve andan dahi geçer Hayran-köprisine ulaşur ve andan gider Yapazca-Öyük یپازجه ایوك dimekle marûf depaye yitişür ve dahi bundan ibtidâ

کندو قایم اولوب اول مهم بنفسه
کوره و غواشی غفلات بصر بصیرتندن
رفع ایدوب شولکه مقتضی دین قویم
و موجب شرع صراط مستقیم در بلا اهمال
ولا امهال بر نیجه امر و کی اقامت بابنده
استقامتله بلا سقامت دایم قایم اوله
اول بوکی هر متولی ثانی نوبتلو نوبتنده
الله حضرتنی حاضر و ناظر کوروب هر امرده
حذر و خطر اوزرنه اولوب جمله اوقاف
اجمل وجوه استغلال و اکمل طرق استعمالله
استغلال ایدوب جمیع محصولات و عامه

اجارات و مقاطعاتدن هر بیل آخرنده
جمله دن اوتوز بیک اقچه ترمیم
و سایر رقبات مسقفات و آلات طبخ
و خبزدن و مربابدن اسباب که ابتداء
وقفیتنده حضرت سلطان واقف ترتیب
ایدوب وضع ایتدوکی اوزرنه صحفدن
و کتبدن و سایر بسطدن و فرشدن شویله که
مرور دهور و کرور شهور اله بعض ضایع
اولسه اوسلوب سابق منوالنجه کرو تدارک
اولنوب مزبور جمله محصولاتدن رقبه ایچون
افراز اولنان اوتوز بیک اقچه دن

tekmîl olundukdan sonra bâkîsi mütevellî hâtemi ile mahtûm olub bir emîn yirde mahfûz ve mazbût dura ve eğer şöyle ki ol bâki mahfûz rekabeye kifâyet itmese mahsulâtdan bi-kadrilkifâye alınub tekmîl / oluna ve şöyle ki ittifak bir sene hâsılı şerâ'it-i Sultân-ı Vâkıf tıbkı üzerine masârıfa vefâ itmese mezkûr otuz binden bâki varsa andan alınub şerâ'it-i hazret-i Vâkıf tıbkı üzerine masârıfa sarfoluna ve illâ te'âdül / tarîkiyle her nevi' masrafdan hat ve naks olunub mîzân-ı 'adilden 'udûl olunmıya ve ikincisi bi-nefsihî mubâşir olan mütevellî 'ukud-i icârâtı ve mezâri'âtı ve hammâmâtı ve dekkâkîni ve gayri üç yıldan ziyâdeye virmiye ki kesret-i îtlâf / itlâf-ı evkafa mufazzîdir ve üçüncüsü mezkûr mütevellî 'alā tavāli'l-āyyām va'l-layālî hademe ve 'âmme-i hafaza'-i esbâb müvellâ oldukları umûra nâzır olub her birine hazret-i sultân-ı Vâkıf takdir itdüği / hidemât şerâ'it-i mezbûre üzerine diyânetle siyânet idüb hiyânetden gereği gibi ictinâb

---

ider ol ikisinün kıbleden yana olan sınurları dahi çekilür Demür-dede دمور دده mak-beresine varur dahi İskender yirinün dönümü başından geçer iki bulut ağacına varur ve bu ikisinden gider dahi Alan الاك dimekle marûf yirde olan armud ağacına varur ve bundan dahi gider Seğircük سكرجك dimekle meşhur olan yirde vâki olan yola varur dahi yol kenarı üzre gider bir yire varur ki Fışra dimekle meşhur dereye girür ol dere dahi Karaağaç-deresi dimekle meşhur dere içindedir ve bu zikr olunan dere çekilür dahi gider Fınduklı-dere فندقلى دره dimekle meşhur dereye varur ve ol iki köyün gün doğusundan yana olan sınurları bundan ibtidâ ider dahi andan gider Kâfir-bınarı كافر بيكارى dimekle meşhur bınara varur ol bunardan gider dahi İçme-yolı ايچمه يولى dimekle meşhur yolı keser dahi Su-Sığırı-Çökeği صو صغرى چوكه‌كى dimekle marûf yire ulaşur ve andan gider dahi Tunca تونجه üzerinde dön Eflak-değirmenine افلاق دكرمنه varur *Ve dahi* Fikele tevâbiinden Donuz-viranı طوكز ويرانى adlu köyün cemisi *ol evkaf-dandur* anun evlerinün sağışı mücerredile vakıf olduğı vakıtda defter-i mezkûrda yazıldığı üzere on dokuz hânedür ve anun ol defterde hâsılı yazısı altı yüz altmış akçadur ve Fikele tevâbiinden Büyük-Göçbeği بيوك كوچبكى adlu köyün cemisi *dahi ol evkafdandur* ve anun evlerinün mücerredile sağışı vakıf olduğı vakıtda defterde yazıldığı üzere otuz iki hânedür ve anun ol defterde hâsılınun yazusı koyun resmile bin yetmiş beş akcadur bu zikr olunan iki köyün sınurları gün batısından yanadan Balaban-Meşhedi'nden بلبان مشهدندن gider Koz - bınarı dinilen bınara varur ve bundan gider Güvendik - Işık - Yurdı كوندك اشق يوردى dimekle marûf yire varur ve bundan dahi gider Gölcük كولجك dimekle meşhur yire varur ve andan dahi gider Fındık-bınarı فندق بيكارى dimekle meşhur bınara varur ve bundan dahi gider Yassı-Gecüd dimekle marûf yire varur ve andan dahi gider Ağca-bınarı اغجه بيكارى dimekle meşhur bınara varur ve bu ikisinün sınurı

تکمیل اولندوقدن صوکره باقیسی
متولی خاتم ختمیله مختوم اولوب بر امین
یرده محفوظ و مضبوط طوره واکر
شویله که اول باقی محفوظ رقبیه کفایت ایتمسه
محصولاتدن بقدر الکفایه النوب تکمیل
اولنه و شویله که اتفاق بر سنه حاصل
شرایط سلطان واقف طبقی اوزرنه مصارفه
وفا ایتمسه مذکور اوتوز بیکدن باقی وارسه
اندن النوب شرایط حضرت واقف طبقی
اوزرنه مصارفه صرف اولنه والا تعادل
طریقیله مر مصرفدن نوع خط و نقص اولنوب

میزان عدلدن عدول اولنمیه و ایکنجیسی
بنفسه مباشر اولان متولی عقود اجارات
و مزارعات و حمامات و دکاکین و غیر اوج
ییلدن زیاده یه ویرمیه که کثرة ایتلاف
اتلاف اوقافه مفضی در و اوچنجیسی
مذکور متولی علی توالی الایام واللیالی
خدمه و عامه حفظه اسباب مولی
اولدوقلری اموره ناظر اولب هر برنه
حضرت سلطان واقف تقدیر ایتدوکی
خدمات شرایط مزبوره اوزرنه دیانتله
صیانت ایدوب خیانتدن کرکی کبی اجتناب

idüb müeddî iderler mi görüb gözedüb şöyle ki bâʿzın zimmetine hıfzı lâzım olan esbâbın tesâhül ve tekâsülünden itlâf ve ihlâkine ıttılâʿı olsa tazmîn idüb bi-kadr-i sûʾi ʿamele mükâfât ve mücâzât ide / ve dördüncüsi hüddâm ve ehl-i vezâʾifden vazifelerini ʾedâ itmekde müsâmaha idüb tahallüf itse muttaliʿ olub derhâl naṣihat ide ve şöyle ki nush-u pend müfîd olmasa "cadilahum bi'llatî hiya ahsan„ [1] mazmûniyle ʿamel ide ve baʿd al-latîyā / va'l-latî şöyle ki hitâb-ıʿitâb bel ve ʿazâb müfîd olmasa ḫattā żākkat al-ḥiyal va ʿayyat al-aʿzār va 'l-ʿilal falācaram yaḫtāru man huva niʿamal-badal ve beşincisi mütevellî-i mazkûr evkaf-ı mezkûre / hidemâtını erâzil-i nâsa taklîd itmeye / şulardan ki kullamā ḳālū ʾamānū va mahmā nālū ḫānū ʿalā laʿnat Allāh ʿalal ḫāʾinîn ve altıncısı evkaf-ı mezkûrede ehl-i vezâʾife serîüzzevâl bir ʿârıza ʿârız olsa ki şerʿan maʿzurlardan olsa veyâ özri beyyin-i vâzıh / olsa ol mertebede ki istikametle ikamet-i hizmet idebilmese mütevellî-i sânî ol hidmete

[1] XVI. النحل 125

---

zikr olunan Meşhed'den Elmelü-dere المه‌لو دره dimekle meşhur dereye varur ve bundan gider dahi Kurı-çay قورى چاى dinilen yire varur ve andan Kara-Yürükler قره يورکلر tarafında gider dahi Maden deresinden geçer Tunca ırmağına ulaşur bu ikisinün gün doğusundaan yana olan sınurları Hatun-Alanı-bınarı خاتون الاکى بيکارى dimekle marûf bınar yanında olan âmme yol üzerine gider dahi Hassı-Köprisine حاص كوپريسنه yitişür ve dahi andan gider Şirmerd-Subaşı-çeşmesi شير مرد سوباشى چشمه‌سى dimekle meşhur çeşmeye varur ve andan gider dahi Yalınuz-bınar يالكوز بيكار adlu bınara varur ve ol bınara encilayın Kutluca-bınarı قوتلوجه بيكارى dahi dinilür ve bundan gider Yaylak-deresi ياياق درەسى dimekle meşhur dere başına varur ve bundan gider dahi Kayalu-dere قيالو دره dimekle meşhur dereye varur ve bundan gider dahi Sığır-Ekreği dimekle marûf yire varur ve bundan dahi gider Kavak-deresi dimekle meşhur dereye varur ve bundan dahi gider Bağce-bınar باغچه بيكار dimekle meşhur bınara varur *Ve dahi ol evkafdandur* Has-köy adlu köyün cemîsi ki ana Pürleke پورلكه dahi dinilür ve Demürciler köyünün dahi cemisi ki Fikele tevâbiinden Kızıl-Ağac kadılığındadır bu iki köyün raiyyetleri bir yirde otururlar bunlarun evlerinün sağışı mücerredile vakıf oldukları vakıtda defterde yazıldıkları üzere yetmiş altı hânedir ve ol ikisinün defterde yazılan hâsılı üç bin beş yüz seksen akcedur ve zikr olunan Hasköyün كويك خاص mahsus sınurı Seyyidoğlu-deresinden سيداوغلى درەسندن ibtidâ ider dahi bu dere çekilür beş taşa varur dahi andan gider şimal haddine meyl eyler dahi gider yüksek yir üzre olan bir taşa varur

ایدوب مؤدی ایدرلرمی کوروب و کوزدوب
شویله که بعضك ذمتنه حفظ لازم اولان
اسبابك تساهل و تکاسلندن اتلاف
و اهلاکنه اطلاع اولسه تضمین ایدوب
بقدر سوی عمله مکافاة و مجازات ایده
و دردنجیسی خدام و اهل وظایفدن وظیفه لرنی
ادا اتمکده مسامحه ایدوب تخلف اتسه
مطلع اولب در حال نصیحت ایده و شویله که
نصح و پند مفید اولمسه جادلهم بالتی
هی احسن مضمونیله عمل ایده و بعد اللتیا
والتی شویله که خطاب عتاب بل و عذاب

مفید اولمسه حتی ضاقت الحیل و عییت
الاعذار و العلل فلا جرم یختار من هو
نعم البدل و بشنجیسی متولی مزبور اوقاف
مذکوره خدماتنی اراذل ناسه تقلید اتمیه
شولردن که کلما قالوا مانوا و مهما نالوا
خانوا الا لعنة الله علی الخائنین
والتنجیسی اوقاف مذکوره ده اهل وظایفه
سریع الزوال بر عارضه عارض اولسه که شرعا
معذورلردن اولسه و یا عذر بین واضح
اولسه اول مرتبده که استقامتله اقامت
خدمت ایده بلمسه متولی ثانی اول خدمت

ᶜalā mā yanbagī idebilür bir nâʾib-i menâb nasb ide ve yedincisi mütevellî-i mezkûr senen-i sünen-i hasene-i reʾfete münselik olub ehl-i vezâʾif vesâʾir hademeye ki hizmetlerinde kemâ yenbagî dâʾim kaʾim olanlara tafaddul ve tecebbür idüb tekebbür ile tecâsür itmeye ve sekizincisi / dahilden ve harcdan her ne kim vâkîᶜ olur mezbûr mütevellî kamā huva ḥaḳḳahu bilüb kâtibe emr ide ki vekayiᶜ-i yevmî bir defterde ve senevî defter-i âharda icmâlen ve tafsîlen sebt itdürüb tâ ki âhır-ı senede mezkûr mütevellî mütevellî-i evvele defterlerden / hesab vire hizmeti mukabelesinde yevmî elli akçe ᶜulûfe ve kurâ-yi mezkûreden karye-i Dâvûd-Beğlü ve karye-i Tutulu ve karye-i Ilıcalu ki defter-i hakanîde tahrir olunduğı üzerine yılda dört bin dokuz yüz on sekiz akçe / olur tasarruf idüb uhdesinde olan hidemâtı istikamet ile müeddâ kıla ve dahi ol pâdişâh-ı saᶜâdet-manzar lā zālat anẓâr al suᶜūd min manāẓir ḫayrātihî nāẓiratan va riyāẓ-ı şaᶜāyir al-şarᶜ min zilāli ᶜavāṭifihî / nāziratan şöyle şart itdi ki evkaf-ı mezbûre ahvâline diyânet ve siyânet ve kemâl-i istikametle

---

ki ol taş İbrahümlü ابراهيملو köyinün karşusındadur ve dahi bu köyin tarafından taş altından iner dahi Derecük dimekle meşhur dereye girür dahi gider on taşdan geçer dahi gün doğusından olan yana sınurına yetişür dahi ol yürür Tırnava طرنوى yolına yitişür kī anda bir taş likilmişdür ve andan çekilür dahi Yire-Girenli يره كرنلى köyinden yana gider dahi İskender Fakih-bınarı اسكندر فقيه بيكارى dimekle meşhur bınara yitişür ve andan dahi gider Kapaklû-bınar قپاقلو بيكار dinilen bınara yitişür ve andan dahi gider Yir-Kesiği dimekle marûf yire yitişür ve andan kıble cânibi ibtidâ ider dahi Yanbolı ينبولى yolına gider dahi yol üzerine yürür Söğüdlice-bınar سوكودليجه بيكار dimekle marûf bınara yitişür ve bundan dahi gider Iyn ايك dinilen yir üzerine dahi Tırnava yolına ulaşur ve bundan dahi gider İskender Fakih-bınarı dinilen bınara varur ve andan Tırnava yolunda dikilmiş taşa varur ve andan kıble cânibine gider İskender-Fakih köyinün ardından Ahmedçe احمدجه köyinün makbereıerine varur ve andan dahi gider Büyük-öyük يوك أيوك dimekle meşhur depeye varur ve andan dahi gider Seyyid-oğlu depesine varur ve dahi doğusından yana olan sınuri Demürciler köyinden ibtidadır Girenli köyinün yanında olan depede dikilen taşdan dahi gider Beğlik-bınar بكلك بيكار dimekle marûf bınara varur ki ol bınar zikr olunan köydedür dahi andan geçer altında taş dikilmiş Bellut (Pelit) ağacına varur ve andan gider Burez-deresinde برز دره‌سى olan Seyyid-Gazi geçüdine varur ve andan geçer dahi Oğuz-Meşhedine اغوز مشهدى varur ve andan gider Sıyrıncak-Kaya قيا صيرنجاق dimekle meşhur taşa varur ve bun-

علی ما ینبغی ایده بلور بر نایب مناب نصب ایده
و یدنجیسی متولی مذکور سنن سنن حسنه رافته
منسلک اولب اهل وظایف و سایر خدمیه که
خدمتلرنده کما ینبغی دایم قایم اولنلره تفضل
و تجبر ایدوب تکبر اله تجاسر اتمیه و سکزنجیسی
دخلدن و خرجدن هر نه کیم واقع اولر مزبور
متولی کما هو حقه بلوب کاتبه امر ایده که وقایع یومی
بر دفترده و سنوی دفتر آخرده اجمالا و تفصیلا
ثبت اتدوروب تا که آخر سنه ده
مذکور متولی متولی اوله دفترلردن
حساب ویره خدمتی مقابله سنده

یومی الی اقچه علوفه و قرای مذکوره دن قریه
داود بکلو و قریه طوطولو و قریه الیجلو که
دفتر خاقانیده تحریر اولندوغی اوزره
یلده درت بیک طقوز یوز اون سکز اقچه
اولر تصرف ایدوب عهده سنده اولان
خدمات استقامتله مؤدی قلدوغی
اول پادشاه سعادت منظر لا زالت
انظار السعود من مناظر خیراته ناظرة •
و ریاض شعایر الشرع من زلال عواطفه
ناضرة • شویله شرط اتدی که اوقاف مزبوره
اخوالنه دیانت و صیانت و کمال استقامتله

nazar idüb bir müstakîm nâzır nasb olunub ᶜâdet-i muᶜtâde üzerine cümle hidemâtı nezâreti hiyânetden fazl-ı ictinable mütecennib olub cümle harcı ve dahli temam bilüb hazret-i sultân-ı Vâkıf tâyᶜin itdüği şerâʾit-i revâbıt / ve zevâbıtıyle ᶜalettafsîl zabt idüb her babda kusura ve âdâbında taksîre vâkıf olsa filhal mütevellîye tenbih idüb kablelfevt tedârik oluna ve dahi cemîᶜ muhâsebâta ve vekayiᶜ-i yevmî ve şehrî ve senevî kalîl ve kesîr / her ne ki ola kemâ yenbagî vukufı olub mütevellî-i sânî ve kâtibin defterleri biki bunun dahi defterleri olub her muhâsebe bunun maᶜrifetiyle ola ve her mâ-vakaᶜdan suʾâl oluna ᶜalā mā huva ᶜalayh cevâba kadir ola hizmeti mukabelesinde yevmî yirmi akçe tâᶜyin itdi ki / ayda altı yüz akçe virile ve dahi ol pâdişâh-ı cavāhir al-kalām zavāhir al-aḳlām lā zālat mânāḳib ḫayrātih bi-aḳlām al-davām marḳumatan ve min ṣarīrahā al-ṭās mankūsat ṭanīnatan şöyle şart itdi ki evkâf-ı mezbûreden kavânîn-i / defterde mâhir ve efânîn-i muhâsebâta kadir kâtib nasb oluna cümle-i müstağallât ve ᶜâmme-i icârât

---

dan dahi gider Korucuk-dere قورجق دره dimekle meşhur dereye varur dahi kıbleden yana olan sınırı andan ibtidâ ider dahi gider Taru-Uranı طارو اورانی dimekle meşhur yire varur ve andan gider Kızılca-depe قزلجه دپه adlu meşhur depeye varur ve andan gider Veli-depesine ولی دپاسنه varur ve gün batısından yana olan sınırı dahi ibtidâ ider yol yanında olan iki depeye gelür ve bu ikisinden gider Hasköyinün ardından Güccük-dereye كوججك دره varur ve bundan dahi gider yirlü taşa varur ve andan dahi gider Kiçirek-bınara كچيرك بيكار varur ve andan dahi gider Yaycı-köyi Gecudine يايجی كوپی جودنه varur ve andan Çoban-ırmağına چوبان ارمغی varur ve andan armud ağacına varur ki anun yanında taş dikilmişdir ve andan gider yol kenarı üzre yürür Yir-Kesiği dinilen yire gelür ve andan Yanbolı yolıua gelür dahi yol kenarı üzre gider Çatal-Öyük چتال اپوك dimekle marûf depeye gelür ve bundan gider Yire-Girenli köyinün yanında olan taşa gelür *Ve ol evkafdandur* Kızıl-Ağaç tevâbiinden Kavaklu nâm köyin cemisi anun evlerinün sağışı mücerredile vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzre otuz üç hânedür ve anun hâsılı defterde yazılan üzere bin dört yüz yedi akcedür ve ol köyin şimal cânibinde olan sınırı ibtidâ ider Taru-Uranı dimekle meşhur yirden ibtidâ ider dahi geçer yidi belut ağacına varur andan Savcı-oğlu-değirmeni صاوجی اوغلی دکرمنی ne varur ve andan Gürçi كورچی üzerine olan büyük depeye varur ve gün doğusından yana olan sınırı andan ibtidâ ider dahi avcıların Eski-köyi yirine varur ve bundan Gammaz-taşı غماز طاشی dimekle meşhur taşa varur ve dahi anun kıbleden yana olan sınırı andan ibtidâ ider dahi gider Kara-burun قره بورن dimekle meşhur yire varur ve andan

نظر ایدوب بر مستقیم ناظر نصب اولنور
عادة معتاده اوزرنه جمله خدمات
نظارت خیانتدن فضل اجتنابله مجتنب
اولب جمله خرج ودخل تمام بلوب حضرت
سلطان واقف تعیین اتدوکی شرایط روابط
وضوابطله علی التفصیل ضبط ایدوب
هر بابده قصوره وادابنده تقصیره واقف
اولسه فی الحال متولیه تنبیه ایدوب قبل الفوت
تدارک اولنه وداغی جمیع محاسباته
ووقایع یومی وشهری وسنوی قلیل وکثیر
هر نه که اولم کما ینبغی وقوف اولب متولی ثانی

وکاتبک دفترلری بیکی بونک داخی دفترلری اولیه
هر محاسبه بونک معرفتیله اوله وهر ما وقعدن
سؤال اولنسه علی ما هو علیه جوابه قادر اوله
خدمتی مقابله سنده یومی یکرم اقچه تعیین اتدی که
آیده التیوز اقچه ویرله وداخی اول پادشاه
جواهر الکلام زواهر الاقلام لازالت
مناقب خیراته باقلام الدوام مرقومة ومن
صریرها الطاس المنکوسة طنینة شویله
شرط اتدی که اوقاف مزبوره ده قوانین
دفترده ماهر وافانین محاسباته قادر
بر کاتب نصب اولنه جمله مستغلات وعامه اجارات

وکاتبک

ve mukataᶜat yıl evvelinden âhırına varınca cemiᶜ vekayiᶜ-i yevmî ve şehrî ve senevî her ne ki ola nakîr ve katmîr ruznâmede mufassal kayd ide ve bir defterde dahi müfredâtı ve cümeli ᶜalā mā huva ᶜalayh tafsîlen yazub şöyle ki yıl âhırında hesab görülicek her neden suᵓâl oluna ᶜalā mā/vaḳaᶜ ᶜalayh cevâba kadir ola hizmeti mukabelesinde yavmî on akçe vazife tāᶜyin itdi ki ayda üç yüz akçe virile ve dahi hazret-i sultân-ı Vâkıf tevfîk-i refîk li-marr Allāhu şaᶜat ḫayrātih'al-cāriyāt ᶜalā avfaḳ al-ṭarîḳ şöyle şart itdi ki mezbûr/evkaf-ı hâkaniyenin şakk-ı semâᵓ ve sadᶜı arzdan hâsıl olan ᶜâmme-i müstağallât ve cümle-i icârât ve mukataᶜatı fil-cümle cemiᶜ-i mahsulâtı mütevellî didüği minvâlince cemᶜ ve zabt idüb ᶜâdet-i muᶜtâde/üzerine şol ki cibâyete müteᶜallik hidemâtdır her babda hiyânetden ictinâb idüb emânet ve istikametle müeddî kılmak içün on iki nefer câbi tâᶜyin oluna biri mezkûr nefs-i Suzaboli ve tevâbiᶜinde vâkîᶜ/olan kurâya ve biri dahi mezbûr nefs-i Pravadi ve tevâbiᶜinde vâkîᶜ olan kurâya

---

Eyvanî ایوانی dimekle meşhur yire gelür ve andan gün batısından yana olan sınırı ibtidâ eyler dahi Kösrelik کوسرەلك dimekle meşhur yire varur ve andan gider dikilmiş taşa varur ve andan Dülger-alanı دولكر آلاكی dimekle marûf yire varur ve andan dahi gider Taru-Uranı dimekle meşhur yire varur *Ve ol evkafdandur* Kızıl-Ağaç tevâbiinden İbri-köyi ابری كوی adlu köy ki ana Saruhanlû صاروخانلو dahi dinilür Karlı-alanı قارلی آلاكی dimekle marûf mezrea ile anun hânelerinün sağışı mücerredile vakıf olduğı vakıtda defterde yazıldığı üzre otuz dört hânedür bu ikisinün ol defterde yazılan hasılı iki bin iki yüz otuz dokuz akçedür İbri köyinün şimal cânibinde olan sınırı Köpri-deresidür ve ana İnealışduğı - dere اینه الشدونی دره dahi dinilür ve dahi gün batısından yana meyl eyler Sazlû-dere صازلو دره dimekle meşhur dereye yitişür dahi çekilür bu dere anun gün batısından yana olan sınırıdur ve andan çekilür yürür Tanrıverdi-deresi تكری وردی دره‌سی dimekle meşhur dereye varur dahi andan Tavşancıl-deresi طوشنجیل دره‌سی dinilen dereye varur ol kıble cânibinde olan sınırıdur andan yürür dahi Ali Derviş-tekkesinün علی درویش تكه‌سنوك altından geçer depeye ulaşur dahi andan gider Lala-deresi لالا دره‌سی dinilen dere başından geçer depe üzerinde olan taşa varur ve bundan gider zikr olunan dere tarafına karye-i mezkûre cânibinden olduğı halde ve andan Onurgacuk اوكورغاجوق dimekle meşhur yüksek yire geçer de yürür andan şimal cânibinde vâki olan budağa gelür dahi Müsellem-yiri tarafındhn geçer dahi yola iner ve andan gider Anbar - deresi انبار دره‌سی dinilen dereye girür andan geçer tarik-i âmma gelür ki anda taş dikilmişdür ve bundan gider Köpri-deresine gelür ol mahdudın cânib-i şarkîsidür ve Karlı-alanınun قارلی الاكی mezreasınun haddi kim anun hâsılı Ibri köyinde-

ومقاطعات ییل اولندن آخرنه وارنجه جمیع
وقایع یومی و شهری و سنوی هر نه که اوله نقیر و قطمیر
روزنامده مفصل قیداده و بر دفترده داخی مفرداتی
وجمل علی ما هو علیه تفصیلاً یازوب شویله که ییل
آخرنده حساب کورلجک هر ندن سؤال اولنه علی ما
وقع علیه جوابه قادر اوله خدمتی مقابله سنده یومی
اون اقچه وظیفه تعیین اتدی که ایده اوچ یوز اقچه ویرله
و داخی حضرت سلطان واقف توفیق رفیق
مر الله شعث خیراته الجاریات علی
اوفق الطریق شویله شرط اتدی که مزبور
اوقاف خاقانیه نک شق سماء و صدع

ارضدن حاصل اولان عامه مستغلات
وجمله اجارات و مقاطعاتی فی الجمله
جمیع محصولات متولی دیدوکی منوالنجه
جمع و ضبط ایدوب عادة معتاده
اوزرنه شولکه جبایته متعلق خدماتدر
هر بابده خیانتدن اجتناب ایدوب
امانت و استقامتله مؤدی قلمق ایچون
اون اکه نفر جابی تعیین اولنه بری
مذکور نفس سوزه بولی و توابعنده واقع
اولان قرایه و بری داخی مزبور نفس
پر اوادی و توابعنده واقع اولان قرایه

ve biri mesfûr Fikele nevâhîsinde olan kurâya ve biri Üsküdar nevâhîsinde olan kurâya ve biri Gümülcine nevâhîsinde karye[ʾ]-i Meğri'yle Yenice-Karasu nevâhîsinde vâki[ᶜ] İsketiye ve biri mahzâ Dimetoka / nevâhîsinde vâki[ᶜ] olan kurây-i mezkûreye ve biri Edirne'yle Dimetoka nevâhîsinde olan kurâya ve biri Filibe tevâbi[ᶜ]inde Tabanı-Yassı dimekle müştehir çeltük arığına ve biri mezbûr arığın etrafında olan / kurâya ve biri nefs-i Edirne'de olan hammamlar ve dükkânlar ve evler ve [ᶜ]âmme-i müsakkafât ve besâtîn ve bâğât ve mezâri[ᶜ] ve arâziye ve biri nefs-i İstanbul'da ve zâhîrinde olan hammamlara ve biri altı pâre karyeye ki iki pâresi Islavne nâhiyesinde / ve üçi Yanbolı nâhiyesinde ve biri Yenice-Zeğra nâhiyesindedir cem[ᶜ]an mezbûr on iki defer câbi mutasammiran [ᶜ]an sāḳ'il-cadd va'l-ictihād-i muta[ᶜ]ārif üzerine cibâyete müta[ᶜ]allik olan ḥidemâtı ikamet itmek bâbında istikametle ka[ᶜ]im olub gereği gibi hiyânetden içtinâb idüb emânet / ve diyânetle müeddî kılalar İstanbul câbisinden gayri on bir câbiye yevmî kırk dört akçe vazife tâ[ᶜ]yin

---

dür Batacuk-deresi باتجق درەسی dimekle meşhur dere başından ibtida ider dahi Sinsi-Demürci سیکی دمورجی dimekle maruf yire gider ve andan Coban-Ishak taşına چوبان اسحق طاشی gider ve andan Kayalıca-burun قیالیجه برون dimekle marûf yire gider ol mahdudın kıbleden yana olan haddidir ve andan ulu yola iner dahi yol üzerine yürüyüb Ozan-deresi اوزان درەسی dimekle meşhur dereye ulaşur ki ol anun hadd-i garbîsidir ve bundan şu dere çekilür Koylığ قویلیغ dimekle marûf yire varur ki anun şimal cânibinde olan haddidir ve bundan dahi çekilür zikr olunan Batacuk-deresine varur ki hadd-i şarkîsidir *ve ol evkafdandur* Kızıl-Ağaç tevâbiinden Saru-Savcılu صارو صاوجلو nâm köyin cemisi anun hânelerinün sağışı mücerredle bile vakıf olduğı vakıtda defter-i mezkûrda yazılduğı üzere yirmi dört hânedur ve ol defterde yazılan hâsılı iki bin yüz elli beş akcadur ve anun gün batısından yana haddi Bölücek Çaltı بولجك چالتی dimekle meşhur yirden başlar dahi Turalıca طورالجه yiri başından yürür büyük bulut بلوط ağacına varur ve andan gider Kâfir-Öyüği كافر ایوكی dinilen depeye varur ve Beğlü-deresi بكلو درەسی dimekle meşhur dere başından gecüb dahi ulu yola ulaşur ve ol yol dahi Dülger-alanı دولكر آلاكی dimekle marûf yire geçer ve anun kıbleden yana haddi bundan ibtidâ ider dahi Gümrenli-dere كومرنلی دره dimekle meşhur dereye varur dahi bundan geçer Kara-Bellut ağacı dimekle meşhur ağaca varur ve andan geçüb Bölücek-Çalı بولجك چالی dinilen yire varur ve andan şark cânibine müteveccih olur dahi yola geçer ve ol yolda çekilür dahi depeye varur ve bu depeden Sınur - Öyüği سنور أیوكی dimekle meşhur depeye varur bu anun şimal haddidir ve anun

وبری مسفور فکله نواحی سنده اولان
قرایه وبری اوسکودر نواحی سنده اولان
قرایه وبری کوملجنه نواحی سنده قریه
مکری یله یکیجه قره صو نواحی سنده
واقع اسکیتیه وبری محضا دیمتوقه
نواحی سنده واقع اولان قرای مذکوره یه
وبری ادرنه یله دیمتوقه نواحی سنده
اولان قرایه وبری فلبه توابعنده
طبانی یصی دیمکله مشتهر چلتوک ارغنه
وبری مزبور ارغک اطرافنده اولان
قرایه وبری نفس ادرنه ده اولان حماملر

ودکانلر واولر وعامه مسقفات وبساتین
وباغات ومزارع واراضی یه وبری نفس
استانبولده وظاهرنده اولان حماملره وبری التی
پاره قریه که ایکی پاره سی اسلاونه ناحیه سنده
واوچی یانبول ناحیه سنده وبری یکیجه زغره ناحیه سنده در
جمعا مزبور اون ایکی نفر جابی متشمرا عن ساق الجد
والاجتهاد متعارف اوزرنه جبایته متعلق
اولان خدمات اقامت اتمک بابنده استقامتله قایم
اولب کرکی کبی خیانتدن اجتناب ایدوب امانت
ودیانتله مؤدی قلالر استانبول جابی سندن
غیری اون بر جابیه یومی قرق درت اقچه وظیفه تعیین

ودکانلر

itdi ayda bin üç yüz yirmi akçe olur ve her birine yevmî dörder akçeden ayda yüz yirmi akçe virile ve İstşnbul câbîsine ᶜâdet-i müteᶜârife üzerine cibâyet ve kitâbet umûruna müteᶜallik her ne hizmet varsa anın uhdesinde kılunduğı / sebebden ana yevmî altı akçe vazife tâᶜyin itdi ve dahi ol hazret-i Sultân-ı Vâkıf-erîb şarraf allâhu manār al-manâbir bi-manâḳib ān ḫāḳān-ı labîb-i adîb mā takallama ḫaṭîb va tarannama ᶜandalîb şöyle şart itdi ki / mezbûr câmiᶜde her cumᶜa ve aᶜyâd ᶜalā rūᵓûs al-işhād kamā huva'l- muᶜtād ikamet i hizmet-i hitâbete istikamet ile kaᵓim bir hâtîb-i ᶜâlim nasb olunub musahhahât-ı kırâat ve müfessirât-ı salavâtı ᶜalâ mâ yenbağı bilübᶜilmi ile ᶜâmil / maṣūn al-zayl maᵓmūn al-mayl muhazzab al-aḫlāḳ ve ol hizmete bil-istihkak lâᵓyık olub be-telâkat-i lisân-ı belâgat ve fesâhatle humām al-mursalîn ve imām al-muttaḳîn hutbelerinden meşâyih-i sâlifîn âdâb-ı mevrûseleri / isrince diyânetle her denâᵓatden siyânet idüb ol ki hidemât-ı hitâbetdir müeddî kıla

---

hadd-i şarkîsi bundan gider Kaba-ağaç قبا اغاج dinilen ağaca varur ve bundan gider dahi Ağa-bınarı اغا بیکاری dimekle meşhur bınara varur ve ol bınardan gider Hisarlık حصارلیق dinilen yire varur ve andan gider dahi Gürbücli-dere دره کربجلی dinilen dereye varur ve andan dahi gider Pambukluk dimekle پامبوقلق marûf olan yire varur ve andan gider Kara-bellut dinilen ağaca varur *ve dahi ol evkafdandur* Fikele tevâbiinden Oğuz-alanı nâm köyün cemisi ve anun hânelerinün sağışı vakıf olduğı vakıtda mezkûr defterde yazıldığı üzere yirmi sekiz hânedür ve anun ol defterde yazılan hâsılı dokuz yüz doksan altı akçe ve anun kıbleden yana haddi Başak - Sekisi باشق سکیسی dimekle marûf yirden ibtidâ ider dahi gider Nusretce نصرتجه makberesine yetişür ve gün batısından yana olan haddi bundan ibtida ider dahi Kayaluca-burun قیالوجه برون dimekle meşhur yire yetişür ve bundan dahi gider Görenlice-dere دره کورنلیجه adlû dereye yetişür ve bundan gider dahi Azizce-yurdı عزیزجه یوردی dimekle marûf yire çıkar ve andan gider dahi Delüklü-öyük adlu depeye çıkar ve bundan dahi Karabellut ağacı آغاجی قره بللوط dimekle meşhur ağaca varur ve dahi anun şimali cânibinde olan sınırı bundan ibtidâ ider dahi Pambukluk-alanı پامبوقلق الاکی dinilen yire varur ve bundan gider dahi Göre-deresi کوره دره‌سی dimekle meşhur dereye varur ki ana Değirmen-deresi dahi dinilür ve bundan gider dahi Kara-bellut ağacı dimekle meşhur ağaca varur ol şol yirdur ki Hızır-ağa اغا حضر haddinde yazıldı ve bundan dahi gider Sülüklü-göl سلوکلو کول dinilen göle yitişür ve anun hadd-i şarkîsi bundan ibtidâ ider dahi Kavacuk-ağacı قواجق اغاجی dimekle meşhur ağaca gider ve bundan dahi gider Geyik-kanâresi کیيك قناره‌سی dinilen yire varur ve bundan dahi gide. Koyun-

اتدی آیده بیك اوچ یوز یکرمی اقچه اولور
وهر برینه یومی دردر اقچه دن آیده یوز یکرمیشر
اقچه ویرله واستانبول جابی سنه عادة متعارفه
اوزرینه جبایت وکتابت امورینه متعلق هرنه خدمة
وارسه انوك عهده سنده قلندوغی
سببدن اکا یومی الت اقچه وظیفه تعیین
اتدی ودلخی اول حضرت سلطان واقف
ارب شرف الله منار المنابر بمناقب
آن خاقان لبیب ادیب ما تکلم خطیب
وترنم عندلیب شویله شرط اتدی که
مزبور جامعده هر جمعه واعیاد علا

رؤس الأشهاد کما هو المعتاد اقامة
خدمة خطابته استقامتله قایم بر خطیب
عالم نصب اولنوب مصححات قراءة ومفسدات
صلواتی علی ما ینبغی بلوب علمیله عامل
مصون الزیل مأمون المیل مهذب الأخلاق
واول خدمته بالاستحقاق لایق اولب
بطلاقة لسان بلاغت وفصاحتله
همام المرسلین وامام المتقین خطبه لرندن
مشایخ سالفین آداب موروثه لری
اثرنجه دیانتله مردناتدن صیانت ایدوب
اولکه خدمات خطابتدر مؤدی قله

mukabelesinde yevmî on beş akçe vazife tâʿyin itdi ayda dört yüz elli akçe virile ve dahi ol ẓill-i ẓalîl-i ilāhî hazret-i hilâfet-penâhî caʿal allāh al-hidāyat imāman amāmahu yahdî il'al-aṣlaḥ va'l-dirāyat zimāman / ḳuddāmahu yuṣni il'al-aflaḥ şöyle şart itdi ki mezkûr câmʿide mezîd tedeyyünle müteşerriʿ ve ekʿd teverruʿla mütederriʿ iki nefer imam tâʿyin olunub evkat-ı hamsede müfterezât ve mesnûnatdan ve filcümle cemâʿat ile müeddâ / olunur terâvih ve vitir ve leyleʾ-i kadir ve regâʾib ve berat namazlarını ʿâdet-i müteʿârife sünen-i haṣenesi seneni üzerine cemâʿat-i müslimîne imam olub tertîl-i Kurʾan ve tâʿdîl-i erkân ikameti bâbında bi-kadrilimkân istikametle / kaʾîm olub müeddî kılalar ve cihet-i imâmet yevmî on altı akçe tâʿyin itdi ayda dört yüz seksen akçe olur ve her birine yevmî sekizer akçeden ayda iki yüz kırkar akçe virile ve dahi ol sadr-ı sudûr-ı sadr-neşinân-ı / salāṭîn-i zav' al-duval lā zālat ḥasanātuhu maṣūnatan ʿan zallat al-zulal şöyle şart

---

Ürkdüği فيون اوركدوكى dimekle marûf olan yire varur ve bundan dahi gider Demürci-Meşhedine دمورجي مشهدينه varur ve bundan dahi gider haddin bâzısı Bekci-bınarı بكجى بيكارى dimekle meşhur bınara varur ve andan dahi gider Bazar-Öyüği بازار أيوكى dimekle meşhur yire varur ve bundan gider dahi Başak-sekisi dimekle meşhur yire varur *ve dahi ol evkafdandur* Kızılağaç قزل اغاج tevâbiinden Ilyasca الياسجه nâm köyün cemîsi anun hânelerinün sağışı vakıf olduğı vakıtda mezkûr defterde yazılduğı üzre yirmi hânedür ve anun ol defterde yazılan hâsılı koyun zekevâtiyle bin iki yüz yirmi akçedur ve anun şimal cânibinde olan haddi Hamidli-deresi حميدلى درەسى dimekle meşhur dere içinde çekilür dahi Yarımca-kilise يارمجه كليسا dimekle meşhur yire yetişür ve anun gün batısından yana olan sınırı andan ibtida ider dahi Kunduz-bükdi قوندوز بوكدى dimekle marûf yirc yetişür ve bundan gider dahi Doğan-deresi طغان درەسى dimekle maruf .dereye yetişür ve anun kıbleden yana olan sınırı bundan ibtida ider dahi Gök-burun كوك برون dimekle meşhur depeye varur dahi andan gider Odunluk ادونلق dimekle meşhur yire varur ve bundan dahi gider Ilbizlik البزلك dimekle meşhur yire varur ve bundan hadd-i şarkîsi ibtida ider dahi Kovacık قواجق dimekle meşhur ağaca gider ve bundan Yir-derbend ير دربند dimekle meşhur yire varur ve bundan dahi gider Dülger-alanı دولكر الا كى dimekle meşhur yire varur ve bundan gider dahi Hacı-oğlı-bınarı حاجى اوغلى بيكارى dimekle meşhur bınara varur ve bundan dahi gider Hamidlü-deresi dimekle meşhur dere başına varur *ve dahi ol evkafdandur* Fikele فكله tevâbiinden Hızır-ağa köyi nâm köyün cemisi anun hanelerinün sağışı mücerredle vakıf olduğı

مقابله سنده یومی اون بیش اقچه وظیفه
تعیین ایتدی آیده درت یوز الل اقچه
ویرله ودخی اول ظل ظلیل الهی حضرت
خلافت پناهی جعل الله الهدایة اماما
امامه یهدی الی الاصلح والدرایة زماما
قدامه یثنی الی الافلح • شویله شرط ایتدی که
مذکور جامعده مزید تدینله متشرع •
واکید تورعله متدرع • ایکی نفر امام
تعیین اولنوب اوقات خمسه ده مفترضات
ومسنوناتدن وفی الجمله جماعتله مؤدی
اولنور تراویح ووتر ولیله قدر وغایت

وبرات نمازلرنی عادة متعارفه سنن
حسنه سی سنن اوزرنه جماعة مسلمینه
امام اولب ترتیل قرآن • وتعدیل ارکان
اقامة بابنده بقدر الامکان • استقامتله
قایم اولب مؤدی قلالر • وجهة امامة یومی
اون الت اقچه تعیین ایتدی آیده درت یوز
سکسن اقچه اولر • ومهر برنه یومی سکزر
اقچه دن ایده ایکی یوز قرق اقچه ویرله
وداخی اول صدر صدور صدر نشینان
سلاطین ذوی الدول لازالت حسناته
مصونة عن زلت الذلل شویله شرط

itdi ki câmiᶜ-i mezbûrda bir mâhir-i bâhirül-burhân ve ᶜilm-i kırâatde müşârünileyhi-bilbenân kimesne ser mahfil-i hafaza olub ᶜâdet-i müteᶜârife üzerine devr okurken zillet ve hifvet vâkiᶜ olub yanılana/mezkûr ser mahfil ezberden tenbîh ide mukabelesinde yevmî yedi akçe ᶜulûfe tâᶜyin itdi ki ayda iki yüz on akçe virile ve dahi ol hazret-i Vâkıf-ı aslah caᶜal allāh muḥaccatahu avżaḥ ve ḥuccatahu min al-ḥucac-i/arcaḥ mezbûr câmiᶜde her sabah otuz nefer hâfız-ı kelâm-ı kadîm ve furkan-ı ᶜazîm müctemiᶜ olub otuz cüzᵓ kelâm-ı rabbül-ᶜizzeden her biri huzur-ı tâm ve cemiyet-i hâtır ile ᶜalettamâm teᵓennî ve huşûᶜla bir cüzᵓ okuyub ve esnâᵓ-i kırâatde/âdab-ı kalâmullahᶜalâ mâyenbagi riᶜâyet ve mâlâyaᶜnîden diyânet üzerine siyânet idüb her günde bir kez tamam hatm olunub mesûbâtını vâkıfa hibe ideler ve hatmi okundukta ᶜâdet-i müteᶜârife üzerine tekbîr ve tehlîl idüb sâhib-i hayre/duᶜâ ideler ve hafazaᵓ-i mezbûre sâᵓir eyyamda cemᶜ olub okudukları gibi cumᶜa güni dahi

---

vakıtda mezkûr defterde yazılduğı üzre yirmi üç hânedür ve anın hâsılı defterde yazılduğı üzere bin üç yüz altmış yedi akçedur ve anun garp cânibinde olan haddi Çeliklü-dere چلكاو دره dimekle meşhur dere başından ibtida ider ve dahi bu dere çekilür dahi zikr olunan karye-i قريهٔ ihata eyler dahi Doğan-deresi dimekle meşhur derei keser dahi Furun-yiri يرى فرون dimekle meşhur yire gider ve bundan dahi gider Taşluca-yol طاشلوجه يول dimekle meşhur yola varur ve andan gider dahi Otluca-alan اوتلوجه الاك dimekle meşhur yire varur ve andan Göre-deresi dimekle meşhur dereye varur ve andan gider dahi Değirmen-deresine yetişür ve kıble cânibinde olan haddi bundan ibtida ider gider dahi Kara-bellut dimekle meşhur ağaca varur ki ol ağaç Oğuz alanı اغوز الاكى dimekle meşhur yirün altındandur ve bundan gider dahi Edirne yolını keser dahi Sülüklü-göl dimekle marûf göle ulaşur ve gün doğusundan yana olan sınırı bundan ibtida ider dahi Gök-burun dinilen depeye varur ve andan gider dahi Doğan-deresi dimekle meşhur dereye varur dahi anı keser Fınduklu فندوقلو dinilen yire geçer ve şimal cânibinde olan sınırı bundan ibtida ider dahi gider Parpu-dere پارپو دره dimekle meşhur dereye varur ve bundan gidip mezkûr Çeliklü-dere چلكاو دره başına yetişüb müntehi olur *ve dahi ol evkafdandur* Edirne tevâbiinden Eynesi اينى köyi nâm köyün cemisi anun hanelerinün sağışı müceriedle vakıf olduğı vakıtda mezkûr defterde kırk altı hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı hass çayırı ile ve sazlığıyle dokuz bin üç yüz kırk üç akcedür ve anun gün batısından yana olan sınırı Tunca تونجه ırmağındandur ve anun şimal cânibinde olan sınırı Hatip-köyi خطيب كوبى altında olan Kum-burun قوم برون dimekle meşhur yirden ibtida ider dahi zikr olunan Tunca'nun yukarusundan geçer şol yir üzerine kim anun ile Kara-ağacın arası bir dö-

اتدی که جامع مزبورده بر ماهر باهر البرهان
وعلم قراءتده مشار الیه بالبنان
کمسنه سر محفل حفظه اولب عادة
متعارفه اوزرنه دور اوقورکن
ذلت وهفوت واقع اولب یاکلنه
مذکور سر محفل ازبردن تنبیه اده
مقابله سنده یومی یدی اقچه علوفه تعیین
اتدی که آیده ایکی یوز اون اقچه ویرله
وداخی اول حضرت واقف اصلح
جعل الله محجته اوضح وحجته من الحجج
ارجح مزبور جامعده هر صباح اوتز نفر

حافظ کلام قدیم وفرقان عظیم مجتمع
اولب اوتز جزء کلام رب العزه دن هر بری
حضور تام وجمعیت خاطر ایله علی التمام
تأنی وخشوعله بر جزء اوقیب واثناء قراءتده
آداب کلام الله علی ما ینبغی رعایت وما لا یعنیدن
دیانت اوزرنه صیانت ایدوب هر کونده
برکز تمام ختم اولنوب مثوباتنی واقفه
هبه ایده لر وختمه اوقندوقده عاده متعارفه
اوزرنه تکبیر وتهلیل ایدوب صاحب خیره
دعا ایده لر وحفظه مزبوره سایر ایامده
جمع اولب اوقدوقلری کبی جمعه کون داخی

sabahdan[cemᶜ olub okuyalar mukabelesinde otuz nefere yevmî altmış akçe tâᶜyin itdi ki ayda bin sekiz yüz akçe olur her birine yevmî ikişer akçeden ayda altmış akçe virile ve mezkûr cüzᵓ-hândan on nefer cüzᵓ/okuduklarından gayri cumᶜa günü devir okumağa tâᶜyin oluna ve bu on nefer devir-hâna yevmî her birine birer akçeden on akçe tâᶜyin itdi lâbüd bulalrın yevmî üçer akçe ᶜulûfesi olur ikisi cüzᵓ ve biri devr içündür/ve dahi ol hazret-i Sultân-ı Vâkıf-ı mumâileyh caᶜal allāh min bayn al-salāṭīn al-kirām bi'l-makârim mumâileyh şöyle şart itdi ki câmiᶜ-i mezbûrda mütedeyyin zühd ve varaᶜle müteᶜayyin mücevvid ve mürettil beş nefer sâlih kimesneye/teᵓennî ile inᶜam okumağ içün yevmî yiğirmi akçe inᶜam oluna her birine günde dörder akçe üzerine ayda yüz yirmişer akçe virile ve ol hazret-i Sultân-ı Vâkıf maddᵓallāhu avḳāta davlatih ve saᶜāt-i saᶜādātih/söyle şart itdi ki evkat-ı salâta duhûlen ve hurûcen berâhîn-i bâhire ile ᶜâlim bir muvakkit-i mâh

---

nümdür dahi Düş-budak ağacı اغاجی بداق دوش dimekle meşhur ağaç altında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi yüksek yir üzere olan Ak-taş اق‌طاش dimekle meşhur taşa çıkar ve bundan geçer gider dahi bir taşa yetişür ve andan geçer dahi yürür yol kenarı üzere dahi varur bir âhır taşa dahi ulaşur ve bundan dahi çekilür gider şol cihetlere ki anda dokuz yirde taşlar vardur anlara ulaşur dahi Çölmek-köyi-deresine جولمك كوبی درەسنه yetişür dahi yürür aşağa dere üzerine dahi geçer şol taşlara kim ol yanalarda dikilmişdür ve dahi çekilür dokuz taşdan geçer dahi Muradca-deresi مرادجه درەسی dimekle meşhur dereye ulaşur ve bu dere dahi çekilür gider Kurıca-dere dimekle meşhur dere içine girür yukaruda olan ulu yolı keser dahi çekilür ve gün doğusından yana olan sınırı beş taşdan geçer dahi Bınar-deresine بیكار درەسنه gider dahi ol dere üzere yürür geçer bınara ulaşur ve anun kıble tarafından yana olan sınırı bundan çekilür dahi Eynesi-göli ve - sazlığı اینسی كولی و صازلغی dimekle maruf yirden döner dahi Tunca nehrine ulaşur *ve dahi ol evkafdandur* Dimetoka tevâbiinden Helvacı-köyi حلواجی كوبی nâm köyin cemisi anun hânelerinün sağışı mücerredle vakıf olduğı mezkûr defterde yazılduğı üzere otuz yedi hânedür ve anun ol defterde yazılan hâsılı dört bin yüz seksen dokuz akçedur ve anun hadd-i cenub cânibine müteveccih Bâde-burnı بورنی بادە dimekle maruf yirden ibtida ider dahi bundan sol cânibine müteveccih olur dahi yol yanında dikilmiş iki taşa buluşur ve bu iki taşdan çekilür dahi emrud ağacınun üstünden geçer dahi Sarınca-bınarına صارنجه بیكازی varur ki ol anun hadd-i kıblîsidir ve bundan gider dahi yüksek yirde olan Yalpa-meşhedine یلپه مشهدی varur ki anun hadd-i şimâlîsidir ve bundan gider yüksek yir üzerine dahi Doğan-ziyâreti طوغان زیارتی dimekle meşhur yire varur ve bundan Edirne yoluna varur dahi yolı keser dahi

صباحدن جمع اولب اوقیالر مقابلسنده
اوتز نفره یومی التمش اقچه تعیین اتدی که
آیده بیك سکز یوز اقچه اولور سربرنه
یومی ایکیشر اقچه دن آیده التمش اقچه
ویرله و مذکور جزء خوندن اون نفر جزء
اوقدوقلرندن غیری جمعه کون دور اوقمغه
تعیین اولنه و بو اون نفر دور خونه یومی هر برنه
بر اقچه دن اون اقچه تعیین اتدی
لابد بولروك یومی اوچر اقچه علوفه سی
اولور ایکیسی جزء و بری دور ایچون در
و داخی اول حضرت سلطان واقف مومی الیه

جعل الله من بین السلاطین الکرام
بالمکارم مومی الیه شویله شرط اتدی که
جامع مزبورده متدین زهد و ورعله
متعین مجود و مرتل بیش نفر صالح کمسنه
تأنیله انعام اوقمغچون یومی یکرمر اقچه
انعام اولنه سربرنه کونده دردر اقچه
اوزرنه آیده یوز یکرمشر اقچه ویرله
و داخی اول حضرت سلطان واقف
مد الله اوقات دولته و ساعات سعادته
شویله شرط اتدی که اوقات صلوته دخولا
و خروجا براهین باهره یله عالم بر موقت ماهر

tâᶜyin olunub ᶜâdet-i müteᶜârife minvâlince fi "'l-layl iẕā ᶜasᶜasa va'l-ṣubḥ iẕā tanaffasa„ [1] evkat-ı salâvâtı hıfz idüb aleddevâm mü-ᵓezzinlere tenbîh idüb hidmeti mukabelesinde yevmî yedi akçe vazife tâᶜin itdi ki ayda / iki yüz on akçe virile ve dahi ol hazret-i Sultân-ı Vâkıf zayyan allāh bi-ġurar durar kalimāt al-āẕān āẕān al-āfāḳ min ṣayt mayāmin makārimih ᶜalal iṭlāḳ şöyle şart itdi ki mezbûr câmiᶜde ikamet-i hidmet-i ezân içün / istikametle kâᵓim dört nefer hoş -elhân sâlih mütedeyyin müᵓezzinler ki âdâb-ı ezânı ve temcîdi gereği gibi riᶜâyet idüb evkat-ı salâvâtı duhûlan ve hurûcen tamam mâᶜlûm idüb ᶜâdet-i müteᶜârife minvâlince beş vakitde / minâre üzerinde ᶜâmme-i enâmı salâh ve felâha dâᶜvet ideler ve senen-i sünen-i hasene üzerine hutbe ezânında dördi cemᶜolub ezân ideler filcümle müᵓezzinin uhdesinde olan müteᶜârif hidematı / kemâ yenbagi müeddî kılalar yevmî dört müᵓezzine yiğirmi akçe vazife tâᶜyin itdi ki ayda

[1] LXXXI. التكوير 17

Kaykı قايق dimekle meşhur yire varur dahi Bâde-burnı dimekle marûf yirün sağ tarafından geçer Kavak-deresine قواق درەسى varur ol dere içine çekilür gider Kızılcık-deresini قزلجق درەسى geçer Eynesi'nün şimal cânibinden ve bundan dahi gidib Akce-alan اقجه آلاك dimekle meşhur yire varur ve bundan Ahmed-ağacına احمد اغاجى varur ki ol hadd-i garbîsidür bundan dahi gider Kuş-öyüği قوش أيوكى dimekle meşhur depeye varur bundan zikr olunan Kaykı'ya varur ki anun hadd-i şimâlisidür *ve dahi ol evkafdandur* Dimetoka tevâbiinden Antablu عنتابلو nâm köyin cemisi anun hânelerinün sağışı vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzere kırk iki hânedür ve anun defterde yazılan hâsılı dört bin iki yüz yetmiş dört hânedür [akçedür] ve anun sınurı Gammaz-taşı غماز طاشى dimekle meşhur yığılmış taşdan ibtida ider dahi gider Kaba-öyük قبا أيوك dimekle meşhur depeye varur dahi Gaziler-yoluna غازيلر يولنه gider ve andan Kiras-deresine كراس درەسنه gider ve andan Arabacılar-yolına عربجيلر يولنه varur dahi yol üzere yürür dahi Dülger-deresi دولكردرەسى dimekle meşhur dereye ulaşur ve dahi Koca-kuloğlu-deresi قوجه قول اوغلى درەسى dimekle maruf dereye varur ve bu dereden dahi çekilür Kovacık dinilen ulu dereye varur ve andan gider dahi deve yolına varur ve andan dahi gider zikr olunan meşhur Gammaz-taşına varur *ve ol evkafdandur* Üsküdar nâhiyesinde Aslihan اصلخان köyi nâm köyin cemisi hânelerinün mücerredle sağışı vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzere on altı hânedür ve anun hâsılı defterde yazılduğı üzere hass çayırı ile iki bin iki yüz yirmi dört akçedür

تعیین اولنوب عادة متعارفه منوالنجه
فی اللیل اذا عسعس والصبح اذا تنفس
اوقات صلواتی حفظ ایدوب علی الدوام
مؤذنلره تنبیه ایدوب خدمتی مقابله سنده
یومی یدی اقچه وظیفه تعیین اتدی که آیده
ایکی یوز اون اقچه ویرله وداخی اول
حضرت سلطان واقف زین الله بغرر
درر کلمات الأذان أذان الآفاق من صیت میامن
مکارمه علی الاطلاق شویله شرط
اتدی که مزبور جامعده اقامة خدمة اذان ایچون
استقامتله قایم درت نفر خوش الحان

صالح متدین مؤذنلر که آداب اذان و تمجید
کرکی کبی رعایت ایدوب اوقات صلواتی
دخولا وخروجا تمام معلوم ایدوب
عادة متعارفه منوالنجه بش وقتده
مناره اوزرنده عامة انام صلاح
وفلاحه دعوة ایده لر وسنن سنن
حسنه اوزرنه خطبه اذاننده دردی
جمع اولب اذان ایده لر فی الجمله مؤذنین
عهده سنده اولان متعارف خدمات
کما ینبغی مؤدی قلالر یومی درت مؤذنه
یکرم اقچه وظیفه تعیین اتدی که آیده

altı yüz akçe olur her birine yevmî beşer akçeden ayda yüz ellişer akçe virile ve dahi ol hazret-i Sultân-ı Vâkıf zayyan allāh maḥāfil-i maᶜāşir-i ahl'al-şarᶜ bi-rasm marāsim-i ḫayrātih va tabayyana mabāsim mabarrātih / şöyle şart itdi ki camiᶜ-i mezbûrda fasîhülkelâm ᶜârif-i muktezâ-makam bir muᶜarrif-i nîk-nefes hoş-nefes rusûm-ı hizmeti taᶜrif ᶜâdet-i müteᶜârife âdâbı üzerine ᶜâlim ve ᶜâmil olub üslûb-ı muᶜtad minvâlince ruᵓûs-ı işhâd / üzerine eyyâm-ı cumᶜa ve aᶜyâdda ᶜâmme-i ᵓenâma ve ᶜalelhûsus pâdişâh-ı ᵓehl-i islâma duᶜâ idüb hafazaᵓ-i kelâm-ı mecîd kavâfil-i mahâfiline eczâᵓ okumağa müctemiᶜ olduklarında sandukçeyi ser-mahfil önünde koyub âdâbla / eczâᵓyı çıkarub tertible cüzhᵓânlara taksim idüb bular dahi teᵓennî ve tertille tamam okuyub ve esnaᵓ-i kırâatde kelâm-ı lağvdan ve mâlâyaᶜni ᶜamelden kemâyenbağı ictinâb üzerine âdâb-ı kelâmı rabbilerbâb gereği gibi riᶜâyet / idüb safâᵓ-i taviyyet ve hulûs-ı sıdk-ı niyyetle tamam okunduktan sonra eczâᵓı cemᶜ

---

anun haddi Aslihan köyünden inen dereden ibtida ider dahi gün doğusından yana müteveccih olur dahi iki depe yanında olan taşa gider dahi andan çekilür dahi üc taşdan geçer Ismâil-deresine اسمعیل دره‌سنه varur ki ana Isri-deresi اسری دره‌سی dahi dinilür ve dahi ol köyin şimal cânibinden ve Sekbanlu-köyi سکبانلو کوی yanında olan makberelerden geçer dahi ancılayın gün doğusından yana müteveccih olur dahi yol üzerine yürür dahi altı taşdan geçüb Isri-deresine varur ve anun gün batısından yana da Aslihan köyinün yiri yokdur ve anun cânib-i şarkı Isri-deresi dimekle meşhur yire yetişür ve kıble cânibi şol deredür ki zikr olunan köyden aşağa iner ol dahi az yirdür *ve ol evkafdandur* mezkûr Üsküdar tevâbiinden Bınarı-köyi بیکاری کوی nâm köyün cemisi anun hânelerinün sağışı mücerredle vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzere yirmi dokuz hânedür ve anun ol defterde yazılan hâsılı iki bin yedi yüz akçedir ve anun kıble tarafında olan sınırı Doğancı-deresi dimekle meşhur dere tarafında dikilmiş taşdan ibtida ider dahi Doğancı-deresi mukabelesinde yüksek yir üzerinde dikilmiş taşa gider ve gün doğusundan yana olan sınırı zikr olunan dereden çekilür depeye gider ve bundan yürür dahi Bayram-öyüğü بیرام أیوکی dimekle meşhur depeye gider ve bundan yürür dahi Beş-öyük بش أیوك dimekle maruf yire mülâki olur ve andan gider depe üzerinde dikilmiş taşa varur ve andan gider dahi ağıl altından yola varur ve andan gider dahi Evrenos-deresi اورنوس دره‌سی başına varur ve bundan şimal cânibine meyl eyler dahi Ekrek اکرك dimekle marûf yirün başına varur ve andan gider dahi Kurtulmuş-deresi قورتلش دره‌سی dimekle meşhur dereye varur ve bundan gider dahi Büyük-seki بویك سکی dimekle meşhur yire varur ve bundan Kapancı قپانجی didimekle meşhur yire varur ve bundan Sarp-dereye صرب‌دره varur ki ol şimal cânibdir

الت یوز اقچه اولور هر برینه یومی بیشر
اقچه دن آیده یوز اللشر اقچه ویرله •
و دلغی اول حضرت سلطان واقف
زین الله محافل معاشر اهل الشرع برسم
مراسم خیراته • و تبیین مآسم مبراته •
شویله شرط ایتدی که جامع مزبورده
فصیح الکلام عارف مقتضی مقام بر معرف
پنک نفس خوش نفس رسوم خدمه تعریف
عادة متعارفه آداب اوزرنه عالم و عامل
اولب اوسلوب معتاد • منوالنجه رؤس اشهاد
اوزرنه ایام جمعه و اعیاده عامه انامه

وعلی الخصوص پادشاه اهل اسلامه •
دعا ایدوب حفظه کلام مجید قوافل
محافلنه اجزا اوقمغه مجتمع اولدوقلرنده
صندوقچه سر محفل اوکنده قویب آدابله
اجزای چقاروب ترتیلجه جزء خونلره
تقسیم ایدوب بولر داخی تأنی و ترتیلله
تمام اوقیوب و اثنای قراءتده کلام لغودن
و مالا یعنی عملدن کما ینبغی اجتناب اوزرنه
آداب کلام رب الارباب کرکی کبی رعایت
ایدوب صفاء طویت و خلوص صدق نیتله
تمام اوقندوقدن صوکره اجزای جمع

idüb hesabîle gerû sandukçeye koyub hıfz itdükte âdâb üzerine durub ᶜâmme-i ehl-i islâma ve hususiyle hazret-i Sultân-ı Vâkıfa duâᶜ idüb ve ᶜâdet üzerine hidemât-ı muᶜarrifîni / istikametle ikamet ide hizmeti mukabelesinde yevmî beş akçe vazife tâᶜyin itdi ayda yüz elli akçe virile ve dahi ol hazret-i Sultân-ı Vâkıf lā zāla şamaḫ al-aflāk muḥaşşavatan bi-muvaşşaḥāt alḥān-i ḥasanātih şöyle / şart itdi ki câmiᶜ-i mezbûr mahfilinde devir okunduktan sonra ḥulv al-lisān laṭīf al-alḥān hoş nefes-i hoş-hûn ki sayyīd al-mursalīn va ḥātam al-nabīyyīn medihlerinden her vakit okuya hidmeti mukabelesinde yavmî / dört akçe tâᶜyin itdi ayda yüz yirmi akçe virile ve dahi ol hazret-i Sultân-ı Vâkıf caᶜal allahu camiᶜ mavāḳif-i arzih va samāʾyih maᶜmūrin bi-tasbiḥā ẕikrih ve maᶜmūran bi-tahlīlat şukrih şöyle şart itdi ki / mezkûr câmiᶜde subh namazından sonra on dört nefer erbâb-ı salâhdan yedi nefer

---

ve gün batısından yana olan sınurı Bınarıca-deresi بیکاریجه دره‌سی dimekle meşhur dereden ibtidâ eyler dahi bu derenün kıble cânibinden yana da dikilmiş taşa varur müntehi olur dahi ol derenün bir cânibinde olan Kara-ağaç dimekle meşhur ağaca çekilür çıkıcı olduğu halde bundan gider Yassı-dereye یصی دره çıkar bundan dahi yüksek yir üzerine çıkar dahi andan geçer Koca-köyine gelür ve ol köyden gider Sarp-dereye varur dahi andan çekilür ol dere başına varur müntehi olur *ve dahi ol evkafdandur* Üsküdar tevâbiinden Mahmad محماد nâm köyin cemisi anun hânelerinün sağışı mücerredle vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzere on beş hânedür ve anun ol defterde yazılan hâsılı bin dört yüz yetmiş dört akçedür ve anun gün batısından yana olan sınurı Bınarı köyinden şimal haddine muttasıldır ve kıble tarafından olan sınurı taş dikilen tepeden ihtidâ eyler dahi güu doğusından yana olan haddinün aşağasına çekilüb dahi iki taşa buluşub ol ikisinden geçüb yüksek yir üzerinde olan taşa varur ve anun gün doğusundan yana olan sınurı bu taşdan ibtida ider dahi şimal cânibine çekilür yüce yır uzere dahı gıder anır bır taşa varur ve bundan Ishakca köyinün makberelerine gelür ve bundan dahi yüce yir üzere gider depeye gelür gün batısına müteveccih olur dahi Üsküdar deresine iner dahi dere üzre yürür Aşağa-köprücük اشغا کوپرجك dimekle meşhur olan yire iner ve bundan gidib köy-deresi dimekle meşhur dereye çıkar dahi yürür bu köyün altından makberelere varur bu makberelerden geçer Mal-kuyusı مال قویوسی dimekle meşhur yire varur dahi andan gider şol depeye değin ki anun başında taş dikilmişdir *ve ol evkafdandur* Yanbolu tevâbiinden Göbellü کوبللو mezreasınun cemisi ve anun evlerinün sağışı vakıf olduğı vakıtda doksan bir hânedür ve anun ol defterde yazılmış hâsılı vakıf olduğı zamanda yedi bin altı yüz kırk dokuz akçadur ve anun kıble cânibinde olan sınurı Yir-kesiği یرکسکی dimekle maruf yirdir Çavuş-uranı چاوش اورانی dimekle maruf yire varıncıya değin ve anun gün doğusundan yana olan sınurı bundan gider Kavacuk قواجق dimekle meşhur yireden ve andan gider

ایدوب حسابیله کرو صندوقجیه
قویب حفظ اتدوکده آداب اوزرنه
طوروب عامهٔ اهل اسلامه و خصوصیله
حضرت سلطان واقفه دعا ایدوب
و عادة اوزرنه خدمات معرفینی
استقامتله اقامت ایده خدمتی مقابله سنده
یومی بش اقچه وظیفه تعیین اتدی ایده
یوز الل اقچه ویرله و داخی اول حضرت
سلطان واقف لازال صماخ الافلاک
محشوة بموشحات الحان حسناته شویله
شرط اتدی که جامع مزبور محفلنده دور

اوقندوقدن صوکره حلو اللسان
لطیف الالحان خوش نفس خوشخون که
سید المرسلین و خاتم النبیین مدحلرندن
هر وقت اوقیه خدمتی مقابله سنده یومی
درت اقچه تعیین اتدی ایده یوز یکرمی اقچه
ویرله و داخی اول حضرت سلطان واقف
جعل الله جمیع مواقف ارضه و سمائه
معمورا بتسبیحات ذکره و مغمورا
بتهلیلات شکره شویله شرط اتدی که
مذکور جامعده صبح نمازندن صوکره
اون درت نفر ارباب صلاحدن یدی نفر

mühellil ki her biri hulûs-ı niyyetle on bin kerre «lā ilāha illa'llāh»[1] deyüb tâ ki cümle yetmiş bin tehlîl ola ve yedi nefer dahi seyyid-i enbiyâ' ve sened-i etkiyâ' hazret-i Muhammed Mustafa'ya ṣall'allāh ʿalayh va sallam/safâ-'i akîde ile salâvât idüb her biri on bin kerre allāhumma ṣalli ʿalā sayyidinā Muḥammadin va ʿalā ālihi va ṣaḥbihi va sallim deyüb cümle yetmiş bin salâvât ola cümle yetmiş bin tehlîl ve yetmiş bin salâvâtın mesûbâtını hazret-i/sultân-ı Vâkıfa hibe ideler ve mezbûr yedi nefer mühellil içinden bir nîk-nefes-i müte-deyyin re'is ve altısı anın mer'usı olub esnâ-'ı tehlîlde âdâb-ı senâ'yı gereği gibi mürâʿî olub mâlâyaʿnîye iştigalden mâniʿ ve zâcir/ola ve yedi nefer selâvâtçılarun dahi aslâh-ı ʿibâddan bir pâk-iʿtikadı re'is ve altısı mer'us olub ʿaleddevâm fî küllilaʿvâm nâzır ve cemiʿ ahvallerine murâkib olub âdâb-ı tesbîh ve temcîdi kemâ yenbagi/riyâsız murâʿî olub esnâ-'i selâvâtda kelâm-ı lağvdan ve bîyhûde harekâtdan menʿide

[1] XLVII. محمد 19. İslâm dininin ilk rüknü.

Gürgenli-depe كورگنلی دپه dimekle mâruf depeyeden ve dahi andan gider Yalak-kayası يلاق قياسی dimekle meşhur taşadan ve bundan gider dahi Akce-alan اقجه الاك dimekle mâruf yiri ihâta idib geçer andan Hisarlık-bınarı حصارليق بيكاری dimekle meşhur bınareden varur ve anun şimal cânibinde olan sınurı bundan ibtida ider dahi gider Kara-kaya قره قيا dimekle meşhur taşa varur ve anun gün bafısından yana olan sınurı bundan ibtida ider dahi gider Ak-kaya آق قيا dimekle meşhur kayayadek ve bundan dahi gider köy kenarında olan taşaden ve andan dahi gider Karaağaç-deresi قره اغاج دره‌سی dimekle meşhur dereden dahi ol dere çekilür dahi gider Kara-Savcılu قره صاوجلو sınurında olan iki taşadan varur ve ol iki taşdan gider Tatar-yolı تاتار يولی dimekle meşhur yolda olan taşadan ve andan dahi gider mezkûr Yir-Kesiği'ne varur temam olur. *Ve dahi ol evkafdandur* zikr olunan Üsküdar nâhiyesi tevâbiinden Ak-Başlu آق باشلو nâm köyin cemîsi ki zamîme-i İbrahim'dir ol asılda Çirmen چرمن tevâbiinden müsellemlik idi ve anun hânelerinün sağışı bennâkile vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzere kırk üç hânedir ve anun ol defterde yazılmış hâsılı altı bin sekiz yüz altmış sekiz akçedir ve ol köyün şark cânibinde olan sınurı Kırşehirlû قير شهرلو haddine ulaşur ve anun kıble cânibinden yana olan sınurı Meric ırmağıdur ve anun şimal cânibinde olan sınurı Doğancı طغانجی köyile dikilmiş iki taş arasından ibtida ider andan Yaylacık يايلاجق dimekle meşhur yireden ve andan gider Oba-deresi اوبه دره‌سی di-

مهلل که هر بری خلوص نیتله اون
بیک کره لا اله الا الله دیوب تا که جمله
یتمش بیک تهلیل اوله ویدی نفر داخی
سید انبیا و سند اتقیاء حضرت محمد
مصطفی یه صلی الله علیه وسلم
صفای عقیده ایله صلوات ایدوب
هر بری اون بیک کره اللهم صل علی
سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم دیوب
جمله یتمش بیک صلواة اولا جمله یتمش بیک
تهلیل و یتمش بیک صلواتک مثوباتنی حضرت
سلطان واقفه هبه ایده لر و فر بوریدی نفر

مهلل ایچندن برینک نفس متدین
رئیس والتسی انوک مرؤس اولب
اثناء تهلیلده آداب ثناء کرکی بکی مراعی
اولوب مالا یعنیه اشتغالدن مانع و زاجر
اوله ویدی نفر صلواتجیلر وک داخی
اصلح عباددن بر پاک اعتقادی رئیس
والتسی مرؤس اولب علی الدوام
فی کل العوامره ناظر و جمیع احواللرنه
مراقب اولب آداب تسبیح و تمجید کما ینبغی
ریاسز مراعی اولب اثنای صلواتده کلام
لغودن و بیهوده حرکاتدن منع ایده

مهلل

ve ol on dört nefere yevmî otuz akçe vazîfe tâʿyin itdi ki ayda dokuz yüz akçe olur ve iki nefer reʾîsin gayri merʾûsâtın her birine yevmî ikişer akçeden ayda altmış akçe virile ve iki reʾise yevmî üçer/akçeden ayda doksanar akçe virile ve dahi ol hazret-i sultân-ı Vâkıf aṣlaḥ allāh taʿālā bi-barakat al-furḳān şānah ve avżaḥ bi-mayāmin al-ḳurʾān sulṭānah şöyle şart itdi ki mezbûr câmiʿde öğle/namazı ve ikindü namazı edâlarından sonra bir hûb-nefes mücevvid ve mürettil âdâb-ı kelâm-ı kadîmi diyânet üzerine riʿâyet idüb ʿâdet-i muʿtâde minvâlince kürsi üzerinde bir hizib mıkdarı vech-i mushafdan teʾennî ve siyânetle/kırâʾat ide yevmî iki akçe vazîfe tâʿyin itdi ki ayda altmış akçe virile ve dahi ol sultân-ı Vâkıf basaṭ allāh basāṭa favāʾidah va ʿavāʾîida mavāʾidah şöyle şart itdi ki mezbûr câmiʿde iki kayyûm ki/ʿâdet-i müteʿârife üzerine kayyumluk hidemâtı ikameti bâbında istikametle dâʾim kâʾim olub

---

mekle meşhur yireden ve andan çekilür gider dahi geçer iki depe altından iki taşa buluşur dahi gider müsellemlük yirün altında olan iki taşaden ve dahi andan yürür geçer yüksek yir üzere gidici olduğu halde yidi taşdan geçer armud ağaçlarınun arasından doğru Meric ırmağına değin ol anun gün batısından yana olan tarafıdır *Ve dahi ol evkafdandur* Üsküdar tevâbiinden Bedir - çiftliği بدر چفتلکی nâm köyün cemisi ol köye Delû Ali - çiftliği دلوعلی چفتلکی dahi denilür ve Delû Yusuf - çiftliği دلو یوسف چفتلکی dahi dinilür Karlı - alanı قارلی الاکی mezreasiyle hânelerinün sağışı vakıf olduğu vakıtda defterde yazılduğı üzere yirmi yedi hânedür ve anun ol defterde yazılan hâsılı bin dokuz akcadur ve anunu sınurı yüksek yir üzerine vâki olan Ahi اخی köyünün makberelerinden ibtidâ ider dahi andan Ahi köyünün deresine iner ve anun şimal cânibinden olan sınurı bu dereden ve dahi ol makberelerden müteveccih olur kıbleden yana varur dört tepeyeden dahi yürür yol üzerine dahi Göçlü - öyüğü ایوکی کوچلی dimekle meşhur depeye ulaşur ve andan bazar yolına iner ol anun gün batısından yanıdır ve bundan dahi çekilür Beş - öyük بش ایوك dimekle meşhur yireden varur ve bundan zikr olunan köyin deresinedən varur ki ol kıble cânibidir ve gün doğusından yanı zikr olunan Ahi köyinün deresidir Ve ol evkafdandur Paravadi پراوادی tevâbiinden Beğlü بکلو nâm köyin cemisi ve ana Sofılar صوفیلر köyi dahi dinilür ve dahi anun hânelerinün sağışı mücerredle vakıf olduğu vakıtda defterde yazılduğı üzere kırk hânedir ve anun hâsılı ol defterde iki bin on beş akçedir ve anun sınurı Gerek - deresi کرك درەسی tarafında dikilmiş taşdan iptida ider ve andan çekilür dahi üç taşdan geçer Sofılar - deresine gider ol anun kıble tarafında olan sınurıdur ve dahi yürür dere üzere yukaru çıkıcı olduğı halde dahi dikilmiş taşa ulaşur ve andan gider zikr olunan derei keser dahi cânib-i şarka müteveccih olur varur küçük dere içine girür dahi dikilmiş taşa ulaşur zikr olunan derenün yukarusında ve andan çekilür dahi on üç taşdan geçer ki ol anun gün do-

واول اون درت نفره یومی اوتز اقچه
وظیفه تعیین اتدیکه آیده طقوز یوز اقچه
اولر وایکی نفر رئیسک غیری مرؤساتک
هر برینه یومی ایکیشر اقچه دن آیده التمش
اقچه ویرله وایکی رئیسه یومی اوچر
اقچه دن آیده طقسان اقچه ویرله
وداخی اول حضرت سلطان واقف
اصلحه الله تعالی ببرکة الفرقان شانه
واوضح بمیامن القرآن سلطانه شویله
شرط اتدی که مزبور جامعده اویله
نمازی واکندو نمازی ادالرندن صوکره

بر خوب نفس مجود ومرتل آداب کلام قدیم
دیانت اوزرنه رعایت ایدوب عادة
معتاده منوالنجه کورسی اوزرنده بر حزب
مقدار وجه مصحفدن تأنی وصیانتله
قراءة ایده یومی ایکی اقچه وظیفه تعیین
اتدی که آیده التمش اقچه ویرله وداخی
اول سلطان واقف بسط الله بساط
فوایده وعواید موایده شویله شرط
اتدی که مزبور جامعده ایکی قیوم که
عادة متعارفه اوزرنه قیوملق خدمات
اقامت بابنده استقامتله دایم قایم اولب

seccâde ve kaliçeler vesâ'ir busutun bastı ve tayyı zamanlarında hizmetlerinde hâzır ve her umûruna nâzır olub filcümle ᶜâdet üzerine hizmet-i kayyûmiyyete müteᶜallik olan her bâbdan esbâbın tanzîf ve hıfzı/âdâbında tehâvün itmeyüb hizmetlerinde cedd-i belîğ ideler mukabelesinde yevmî altı akçe ᶜulûfe tâᶜyin itdi ki ayda yüz seksen akçe olur her birine yevmî üçer akçeden ayda doksanar akçe virile/ ve dahi ol hazret-i sultân-ı Vâkıf caᶜal allāh dār al-islām ka-dār al-salām bi-anvār anvāᶜ al-ḫayrāt ᶜan'il-mişbāḥ gayban va min al-ṣabāḥ muẓiyyan şöyle şart itdi ki câmiᶜ-i cümleᵓ-i kerâmât ve mecmaᶜ-i/cemîᶜ-i berekât mezbûr câmiᶜ ve ᶜimâret-i ᶜâmirede iki nefer emîn çırakçılık hidemâtına kavîm metîn kişiler ᶜâdet-i mâᶜrûfa ve tarikaᵓ-i meᵓlûfe minvâlince ol hizmeti emânet ve istikametle ikamet itmek bâbında/ka'im olub taraf-ı mihrabda konulan iki şamᶜdân-ı mutallâᵓ üzerinde şemᶜi kâfûrî

ğusından yana sınurıdır ve andan dahi çekilür Pravadi yolına gelür ki anda taş dikilmişdir ve bundan gider Öğüm - Bulut بلوط اكوم dimekle meşhur yirün yukarusında olan taşadan ve andan dahi gidip Korıcı köyinin قورجى كوينك deresi geçüdünden geçer ki anda tekerlek armudının ağacı vardır dahi andan çekilür üç bulut ağaçları yanında dikilmiş ağaçlara buluşur dahi andan geçüb bir taşa dahi buluşub kıble cânibine meyl eyler dahi gider depeye değin andan sonra gider armud ağacı yanında dikilmiş taşa buluşur ve bundan gider gecüdde olan elma ağacına varur ve bundan gider Zeyneb زينب yirinün altından yol üzere dahi bir yîre yetişür ki ol yirde değirmen yolı ulu yol:lı ulu yolıyla buluşur ol anun şimal cânibinde olan sınurıdur ve anun gün batısından yana olan haddi Gerek - deresi dimekle meşhur derenün üstine gider dahi dikilmiş taşa geçer andan çekilür dahi armud ağacı yanında olan taşa gider ve andan dahi gider Çamurlıca - bınar چامورليجه بيكاره varur ve andan gider dahi şol ulu yol kim anda taş dikilmişdir anun ile değirmen yolı buluşduğı yire varur tamam olur *Ve ol evkafdandur* Edirne tevâbiinden Kırşehirlü - köy قر شهرلو كوى nâm köyin cemisi ve anun evlerinün sağışı mücerredle vakıf olduğı vakıtda defterde yazuldığı üzere otuz bir hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı iki bin dört yüz otuz bir akçedir من الدراهم المزبور ve anun kıble cânibinde olan sınurı Meric ırmağıdur dahi andan şimal cânibine müteveccih olur dahi köyin sol yanından depeye gelür ve andan gider Derecük دره جك dimekle meşhur dereye gelür ki ol derenün kenarında iki taş dikilmişdür ve ol taşlarun ikincisinden gün doğısından yana müteveccih olur dahi taşa gider ve andan şimâl cânibine müteveccih olur dahi yüksek yir üstüne çıkar depeler arasında dikilmiş taşa bulışur dahi ol derede vaki olan taşa gider bu ol deredür ki Aslıhan اصلخان köyinden aşağı iner ve bu ol köyin gün doğusundan yanıdır ve andan şimal cânibine gider dahi bu köyile Aslihan köyünün arasında biten karaağaçlar arasından geçer dahi depeye bulışur ve bundan dahi çekilür yüksek yir üstünde olan depeye çıkar ve andan yol yanında olan taşa iner ve ol taşdan gider dahi iki depe yanında olan taşa varur ve andan gider dahi

سجاده وقالیچه لر وسایر بسطك بسط
وطی زمانلرنده خدمتلرنده حاضر
وهر امورنه ناظر اولب فی الجمله عادة
اوزرنه خدمة قیومیته متعلق اولان
هر بابدن اسبابك تنظیف وحفظ
آدابنده تهاون اتمیوب خدمتلرنده
جد بلیغ ایده لر مقابله سنده یومی
الت اقچه علوفه تعیین اتدی که آیده یوز
سکسن اقچه اولور هر برنه یومی اوچر
اقچه دن آیده طقسانر اقچه ویرله
وداخی اول حضرت سلطان واقف

جعل الله دار الاسلام کدار السلام
بانوار انواع الخیرات عن المصباح غنیا
ومن الصباح مضیا شویله شرط
اتدی که جامع جمله کرامات ومجمع
جمیع برکات مزبور جامع وعمارة
عامره ده ایکی نفر امین چراقچیلق
خدماتنه قویمرمتین کشیلر عاده معروفه
وطریقه مألوفه منوالنجه اول خدمة
امانت واستقامتله اقامة اتمك بابنده
قایم اولب طرفی محرابده قونلان ایکی
شمعدان مطلا اوزرنده شمع کافوری

kandilleri ve çırakları ᶜâdet-i muᶜtâde üzerine evkât-ı îkad ve itfâda «fi'l-layl iẕā ᶜasᶜasa va 'l-ṣubḥ iẕā tanaffasa»[1] isrâc ve iṭfâ' hidemâtını alâ mâ yenbagi müeddî idüb edhân-ı kanâdîl ve şuhûm-ı sürüc ve mesâbîhi/ınasârifine sarfda isrâfdan ve ifrâtla tefrîtden fart-ı ictinâbları olub filcümle çırakçılığa müteᶜallik her bâbdan esbâbı âdâb-ı diyânet ve siyânetle zapt ve hıfz idüb ve anlara müteᶜallik hizmetlerde saᶜy-i bî deriğle/cedd-i belîğ zuhûra getüreler mukabelesinde ikisine yevmî altı akçe tâᶜyin itdi ki her birine günde üçer akçeden ayda doksanar akçe virile ve dahi ol hazret-i sultân-ı Vâkıf anār allāh şaᶜāyir al-şarᶜ bi-anvār mabarrātih şöyle şart itdi ki kandiller/ve çıraklara edhân ve şuhûmdan ve çırakçılığa müteᶜallik mesâlih-i masârif içün yevmî dört akçe tâᶜyin itdi ki ayda yüz yirmi akçe virile ve dahi ol padişâh-ı nîk-reᵓy maᶜdelet-ârâᵓy lā zāla murāḳiban ᶜalā şarāᵓiṭ ḫayrātih şöyle/şart itdi ki evkaf-ı mezbûre ehl-i vezâᵓifine bir emîn murâkib noktacı tâyin oluna kim ki uhdesinde

[1] LXXXI التكوير 17

Kalı-deresi قالی دره‌سی yanında olan taşa varur dahi yirün yukarusından ve depenün altından geçer dahi Armudcuk ارمودچق dimekle meşhur yire yetişür dahi geçer Kalı-deresinde iki taşa bulışur dahi Yaylak-bınarı ییلاق بیکاری deresinden geçer dahi iki taşa bulışur ve bu iki taşdan geçer dahi bir depeye bulışur andan doğru garp cânibinden Meric ırmağına iner *Ve dahi ol evkafdandur* Edirne tevâbiinde Yüregiç یوره کچ nâm köyin cemisi ve anun hanelerinün sağışı müslim ile mücerredle kâfirle vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzere elli üç hânedür ve anun ol defterde yazılan hâsılı üç bin doksan iki akçedür ve anun gün doğusından yana sınırı Meric ırmağı kenarından ibtida ider dahi Kayalû-yar قیالو یار dimekle mâruf yire geçer ve andan kıble cânibine müteveccih olur dahi dereye girür ve bu dere dahi çekilür yüksek yir üzerine çıkar ki anda ulu yol yanında dikilmiş taş vardur ve ol yol çekilür dahi depeye bulışur dahi andan çekilür taşa varur ol taşdan Güccük-dereye کوججك دره gelür ve ol dereden iner tarik-i âmma varur ki anda söğüd ağacı vardır ve ol yol dahi çekilür Koyun-köyi قیون کوی yanında Değirmen-deresi dimekle meşhur dereye varur ve bu dere dahi çekilür Istipan-yirini استبان یری ihâta eyler dahi Meric ırmağına iner ol yir anun cânib-i garbîsidür ve cânib-i şimâli Meric ırmağıdur *Ve dahi ol evkafdandur* Edirne tevâbiinden Kazan قزان köyi dimekle adlu köyin cemîsi ve anun hânelerinün sağışı müslim ile kâfir ile vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzere yirmi dokuz hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı altı bin yirmi altı akçedir ve anun gün doğusından yana olan sınırı Tunca-bınarı تونجه بیکاری dimekle meşhur

قندیللری وچراقلری عادة معتاده
اوزرنه اوقات ایقاد واطفاده فی اللیل
اذا عسعس والصبح اذا تنفس اسراج واطفا
خدماتنی علی ما ینبغی مؤدی ایدوب
ادهان قنادیل وشحوم سرج ومصابیح
مصارفنه صرفده اسرافدن وافراطله
تفریطدن فرط اجتنابلری اولب فی الجمله
چراقجیلغه متعلق هر بابدن اسباب
آداب دیانت وصیانتله ضبط وحفظ ایدوب
وانلره متعلق خدمتلرده سعی بی دریغله
جدیلیغ ظهوره کتوره لر مقابله سنده ایکی سنه

یومی التی اقچه تعیین اتدی که هر برنه کونده
اوچ اقچه دن آیده طقسان اقچه ویرله ودلفی
اول حضرت سلطان واقف انار الله شعار الشرع
بانوار مبراته شویله شرط اتدی که قندیللر
وچراقلره ادهان وشحومدن وچراقجیلغه
متعلق مصالح مصارف ایچون یومی درت اقچه
تعیین اتدی که آیده یوز یکرمی اقچه ویرله
وداخی اول پادشاه نیک رای معدلت آرای
لازال مراقبا علی شرایط خیراته شویله
شرط اتدی که اوقاف مزبوره اهل وظایفنه
برامین مراقب نقطه جی تعیین اولنه کمکه عهده سنده

olan hidemâtı bilâ özr-i şerʿî edâʾ itmeyüb tahallüf itse mezbûr noktacı defterinde kayd idüb mütevellîye bildire şerâʾit-i mezkûre üzerine mücâzat oluna ve mukabelesinde yevmî iki akçe tâʿyin itdi ki ayda altmış akçe virile ve dahi ol hazreti-i/sultân-ı Vâkıf navvar allah-bi-ḥasanātih aḳṭār al-arż ẕāt al-manāḳib kamā navvarahā bi-aḳmār al-ʿulamāʾ ẕavil-manākib şöyle şart itdi ki mezbûr medresede kâmil-i mükemmel ve erbâb-ı istiʿdad-ı mükemmil ʿâlim-i rabbânî bir müderris ʿâdet-i maʿrûfe/minvâlince eyyâm-ı tâʿtilden gayri katʿâ ders katʿ itmeyübʿ aleddevâm hâs-ı ʿâme ol makamdaʿ ulûm-i ʿakliyye den şerʿiyyât vesâʾir ʿarabiyyâtdan müdârese ve müzâkereye meşgûl olub tâʿlîm-i müteʿallime/müteʿallik âdâbın diyânetle siyânetinden akrân arasında mütefevvik ola ve yevmî elli akçe vazife tâʿyin itdi ki aydi bin beş yüz akçe virile ve dahi hazret-i zıll-i zalîli-ı ilâhî hâkan-ı Vâkıf-ı hilâfet/-penâhî caʿala hullâh bimazîd fazl-ı faẓāyilih min muḫtārāt-ı ʿibādih fi mebdaʾih ve maʿādih şöyle şart itdi ki

---

bınardan ibtidâ ider dahi Meric ırmağından yana müteveccih olur dahi doğru dereye iner ve dahi bağlar tarafından gidib bağlar tarafında dikilmiş üç taşa buluşur dahi Meric ırmağına iner ve anun köyin şimal tarafında olan sınırı zikr olunan bınar yanında olan yoldan ibtidâ ider ve dahi ol yol çekilür Hatun köyi-deresi خاتون كوبى درەسى içinde olan taşa gelür dahi kıble cânibine müteveccih olub bu dere dahi çekilür şol tarik-i âmma kim anun altında taş dikilmişdir ana gelür dahi üc taşdan tecavüz idüb Meric ırmağına gider bu dere anun gün batısından yanıdır ve anun kıble cânibi Meric ırmağıdır *Ve dahi ol evkafdandur* Edirne tevâbiinden Lefke لفكه nâm köyün cemîsi ve anun evlerinün sağışı müslim ile kâfir ile dul avretler ile vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzerine iki yüz on dört hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı sekiz bin üç yüz seksen iki akçedir ve ol köyin gün doğusından yana olan sınırı Kızlar-öyüği قيزلر أيوكى dimekle mâruf depeden ibtida ider dahi andan Kaba-öyük قبا أيوك dinilen depeye varur ve dahi yüksek yir üzerine çekilür dahi iki taşa yetişür bu iki taşdan geçer dahi Kürtül گرتل yolına yürür dahi Demürci-deresine دەمورجى درەسنه girür dahi çekilür andan sonra kıbleye meyl eyler dahi Sınur-deresi سنور درەسى dimekle meşhur dere içine girür dahi çekilür andan sonra Ahmedlü-köyi احمدلو كوبى içün olan sınur taşı dimekle meşhur taşa yetişür andan sonra ol taşdan gün batısı cânibine meyl eyler dahi Ketenlû-deresi كتانلو درەسى dimekle meşhur dereye yetişür dahi çekilür Kuş-yuvası deresi قوش يواسى درەسى dimekle meşhur dereye yetişür andan şimâle meyl ider yürür dahi biri birine yakın iki taşa yetişür andan sonra bu ikisinden gider dahi dikilmiş taşa yetişür bundan gider dahi Gölcük كولجك dimekle müteârif yire yetişür ve andan yol kenarı üzere yürür dahi Musaca موسى جه öldüğü dereye yetişür ve andan gidüb depeye yetişür ve

اولن خدماتی بلا عذر شرعی ادا ایتمیوب تخلف
اتسه مزبور نقطه‌جی دفترنده قید ایدوب متولیه
بلدوره شرایط مذکوره اوزرنه مجازات
اولنه و مقابله‌سنده یومی ایکی اقچه تعیین اتدی که
آیده التمش اقچه ویرله و داخی اول حضرت
سلطان واقف نور الله بحسناته اقطار
الارض ذات المناقب کما نورها باقمار العلماء
ذوی المناقب شویله شرط اتدی که مزبور
مدرسه‌ده کامل مکمل و ارباب استعداد
مکمل عالم ربانی مدرس عادة معروفه
سنوالنجه ایام تعطیلدن غیری قطعا درس

قطع ایتمیوب علی الدوام خاص عامه
اول مقامده علوم عقلیه و نقلیه‌دن
شرعیات و سایر عربیاتدن مدارسه
و مذاکره‌یه مشغول اولوب تعلیم متعلمه
متعلق آدابک دیانتله صیانتندن اقران
آراسنده متفوق اوله و یومی الل اقچه
وظیفه تعیین اتدی که آیده بیک بیش یوز
اقچه ویرله و داخی اول حضرت ظل
ظلیل الهی خاقان واقف خلافت
پناهی جعله الله بمزید فضل فضایله
شویله شرط اتدی که
من مختارات عباده فی مبدائه و معاده

mezkûr medresede ᶜâmme-i talebeden müstefîd olanlara müfîd bir ehl-i fazl muᶜîd-i mezîdᶜilm ve akîd-takvâyle beynelemsâl ferîd vahîd olub örf-i müteᶜârif üzerine eyyâm-ı ᶜutleden gayri şağl içün tâᶜyin/ olunan eyyâmın küllîsinde berdevâm ifâdeye cadd-i tâmla ikdâm idüb her nekimᶜ âdet üzerine eᶜâdeye metüᶜallik emirdir kamā huva ḥaḳḳah müeddî kıla yevmî yedi akçe vazîfe tâᶜyin itdi ki ayda iki yüz on akçe virile/ve dahi ol hazret-i zıll-ı zalîl-i ilâhî hâkan-ı Vâkıf-ı hilâfet-penâhî şayyad allāh arkān al-faẓl bi-taʾyîdih rakinan ve bunyān matn al-ᶜadl bi-tamhid ḳavāᶜidih matinan şöyle şart itdi ki mezkûr/medresede erbâb-ı istiᶜdat ve ashâb-ı sedâddan muᶜîdden gayri on sekiz nefer ehl-i müstaᶜid tâbib-i ᶜilimler mütemekkin olub ᶜulûm-i diniyye ve efânîn-i kavânîn-i yakîniyye tahsiline mülâzım olub sünen-i senen-i haseneʾ-i/takvâ ve salâh üzerine tekmîl-i nefse leylen ve nehâren meʾnûs olup müfîd müderrisden

---

andan gidib At-yolı آت يولى dimekle meşhur yola yetişür ve andan gider dahi Sukreği صوا كركى nâm mevzie yetişür ve andan dahi gidib Dikenlü-burun دكنلو بورون dinilen mevzie yetişür ve andan dahi gidib zikr olunan Kızlar-öyüğü dimekle meşhur olan depeye yetişib müntehi olur *Ve ol evkafdandur* Edirne tevâbiinden Mahmudçalı محمودچه‌لى nâm köyin cemîsi ve anun hânelerinün sağışı mücerredle vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzere altmış dört hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı iki bin beş yüz altmış yedi akcedir *Ve ol evkafdandur* Edirne tevâbiinden Saru-Dur Ali صارو طور على nâm köyün cemîsi ve anun hânelerinün sağışı mücerredle vakıf olduğı vakıtda ol defterde yazılduğı üzere yetmiş beş hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı üç bin sekiz yüz otuz iki akcedir ve bir ikisinün cânib-i garbden hududı Meric ırmağına iner dahi Cevher-Göri جوهر كورى dimekle mâruf yiri ihâta eyler dahi Meric ırmağı kenarı üzere çekilür gider bir yireden kim anda Eyce-köprisi ايجه كوپريسى dimekle meşhur yirden bir dere iner ol Meric ırmağına kıble cânibinden ve dahi çekilür ol köpriden şark cânibine yukaru çıkar dahi dağ altından geçer üç taşa bulışur dahi Cucalık جوجالق dimekle meşhur yire gelür ki anda taş dikilmişdir armud ağacı yanında ve andan gider ulu yola varur dahi mezkûr yol üzerine yürür dahi şimal cânibinden aşağa iner dahi tarik-i âm üzerine yürür bınar altından ve andan gider Beş-depe بش ديه dimekle meşhur yire varur andan gidib bir depeye dahi varur ve andan dahi gidib zikr olunan Cevher-Görine yetişüb temam olur *Ve ol evkafdandur* Edirne tevâbiinden Koricı-köyi قوريجى كوى cemîsi ve anun hânelerinün sağışı mücerredle vakıf olduğı vakıtda defterde yazılduğı üzere elli altı hâmedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı beş bin yedi yüz elli üç akçedir ve anun şimâl cânibinde olan haddi bir yirden ibtidâ ider ki andan Eynesi اينه‌سى köyinün azmuğı girür Tunca dimekle mâruf ırmağa dahi andan çekilür bu zikrolunan gölün kenarı üzere ol gölün kıble tarafından dahi yukaru çıkar dahi mezkûr

مذکور مدرسه‌ده عامه طلبه‌دن
مستفید اولنلره مفید بر اهل فضل معید
مزید علم و اکید تقوی یله بین الامثال
فرید وحید ارتب عرف متعارف اوزرنه
ایام عطله‌دن غیری شغل ایچون تعیین
اولنان ایامک کل سنده بر دوام افاده‌یه
جد تامله اقدام ایدوب هر نه کیم عادة
اوزرنه اعاده‌یه متعلق امردر کما هو حقه
مؤدی قله یومی یدی اقچه وظیفه تعیین
ایتدی که ایده ایکی یوز اون اقچه ویرله
وداخی اول حضرت ظل ظلیل

الهی خاقان واقف خلافتی پناهی
شید الله ارکان الفضل بتاییده رکینا
وبنیان متن العدل بتمهید قواعده
متینا شویله شرط ایلدی که مذکور
مدرسه‌ده ارباب استعداد واصحاب
سداددن معیددن غیری اون سکز
نفر اهل مستعد طالب علملر متمکن اولوب
علوم دینیه وافانین قوانین یقینیه
تحصیلنه ملازم اولوب سنن سنن حسنه
تقوی وصلاح اوزرنه تکمیل نفسه
لیلا ونهارا مانوس اولوب مفید مدرسدن

müsta.... ve müstefîd sohtiyâne müfîd olub ʿilmiyle ʿamel ider ʿâlimler zümresi ʿadâdında maʿdûdlardan olalar ve ol on sekiz nefer-i müstaʿidde yevmî otuz altı akçe vazîfe tâʿyin itdi ki ayda bin / seksen akçe olur her birine yevmî ikişer akçeden ayda altmışar akçe virile ve dahi ol hazert-i zill-ı zalîl-i ilâhî hâkan-ı Vâkıf-ı ḫilâfet-penâhî lā zālat avāʾil al-kutub mutazayyinatan bi-rasm arḳam manāḳibih vaʾāṯār-i / maʾāṯir ẕihn-i ṯāḳibih şöyle şart itdi ki mezbûr medrese içinde ..... içün konulan vakıf kitaplar zapt ve hıfz içün bir mütedeyyin müʾmin ve emîn müslüman kişi ki mezkûr kitablardan ol medresede / mütemekkin olan talebeye hâcet oldukça şuhûd huzûrunda ʿaded-i eczâʾ ve evrakını ʿad idüb kıtʿasın ve cildin ve nefâsetin defterinde kayd idüb ve esâmîʾ-i şuhûdı zeyl-i defter-i mezbûrda tahrîr ide tâ ki / sonra kitabı alduğı vakit tamâm yakaza ve tenebbüh üzerine olub kitablar tağyîr ve tebdîlden

---

göl yanında olan bınara yetişür andan sonra meyl ider gider şark cânibine ve dahi Çeşmederesi چشمه دره‌سی dimekle meşhur dere üzere gider dahi Çöke چوکه dinilen yirden gelen tarik-i âm üzere dikilen taşa yetişür bu ol yoldur ki Çöke'den Edirne şehrine gider ve andan sonra yürür dar yol üzerine dahi şimdi zikr olunan köyün haddinde dikilen taş tarafı üzere gider andan dahi gider ol köyün haddinde ancılayın dikilen taşadan andan çekilür Danişmend-oğluna دانشمند اوغلنه mensup olan mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra andan gider dahi çekilür ancılayın dikilmiş taşa yetişür andan sonra gider dahi Karagöz'e mensub olan mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra yürür dahi şark cânibine meyl ider doğrı çekilür gider andan sonra Elsüz İbrahim-deresi السوز ابراهیم دره‌سی dimekle müteârif olan derei keser dahi geçer Üç İniş Sırtı اوچ اینیش صرتی dimekle marûf yüksek yir üzere dikilmiş taşa yetişür andan doğrı gider dahi gün doğusile kıble arasından geçer ulu yola yakın olan Hacı İbrahim-mezreası حاجی ابراهیم مزرعه‌سی dimekle marûf mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi İlyas Sübaşı'ya الیاس سو باشیه mensub olan mezrea haddinde dikilmiş taşa yetişür ve andan dahi gider mezkûr İlyas Sübaşı'yla Nusret oğlı Mehmed'e محمد نصرت اوغلی mensub olan iki tarla arasında dikilmiş taşa yetişür andan dahi çekilür mezkûr Mehmed'e mensub mezrea haddi üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Yiyirce-bınar یرجه بیکار dimekle marûf bınar yanında şimdi zikr olunan Mehmed'e mensub mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür andan gün batısından yana meyl ider dahi Şeytan Hızır شیطان حضر dimekle meşhur kimesnenün mezreası yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi zikr olunan Çöke dimekle marûf yirden gelüb Edirne'ye ادرنه giden tarik-i âmma yetişür dahi mezkûr yol kenarı üzere yürür dahi Koruc-sazlığı قوروجی صازلغی dimekle marûf sazlığa iner ki ol

مستفید ومستفید سوختیانه مفید
اولب علمینه عمل ایدر عالملرن مره سی
عدادنده معدودلردن اولالر واول
اون سکز نفر مستعده یومی اوتوز الت
اقچه وظیفه تعیین اتدی که آیده بیک
سکسن اقچه اولور هر برنه یومی ایکیشر
اقچه دن آیده التمش اقچه ویرله •
وداخی اول حضرت ظل ظلیل الهی
خاقان واقف خلافت پناهی لازالت اوایل الکتب
متزینة بسمر ارقام مناقبه • وآثار
مآثر ذمن ثاقبه • شویله شرط اتدی که

مزبور مدرسه ایچنده استونلر ایچون
قونلان وقف کتابلر ضبط وحفظ ایچون
بر متدین مؤمن وامین مسلمان کشی که
مذکور کتابلردن اول مدرسه ده
متمکن اولان طلبه حاجت اولدوقجه
شهود حضورنده عدد اجزا واوراقنی
عد ایدوب قطعه سن وجلدن ونفاستن
دفترنده قید ایدوب واسامی شهودی
ذیل دفتر مزبورده تحریر ایده تا که
صوکره کتاب الدوغی وقت تمام یقضه
وتنبه اوزرنه اولب کتابلر تغییر تبدیلدن

. . . . ola diyânet ve siyânetle hiyânetden kemâl-i tecennüble ictinâb ide ve medreseden hârice virmeye hâceti olan gelüb anda göre taşra alub gitmeği câ'iz görmiye hizmeti mukabelesin yevmî iki akçe/tâ'yin itdi ki ayda altmış akçe virile ve dahi ol hazret-i hâkan-ı hilâfet-penâhî yâ'ni zıll-ı zalîl-i ilâhî fatah allah bi-mafâtih 'alā abvāb-i sa'ādâtih şöyle şart itdi ki mezbûr medresede/bir emîn bevvâb ki bevvablık hidemâtı âdâbın her bâbdan ri'âyet idüb laylen . . . . . sırran ve 'ayânen diyânet ve istikametle görüb gözedüb ve medresede sâkin olanlara 'imâret-i 'âmirede aş ve . . . . . virdükde/ fart-ı teferrüsi olub ifrâtdan tefrîtden gereği gibi ictinâb ide mûfîd ve müsta'id ve 'âmme-i müstefîd sohtevât ahvâlini tamâm ma'lûm idinüb şöyle ki müderrise dinilecek kaziyyedir tekâsül ve tesâhül/ itmeyüb tenbîh ide ki kabl . . . . . tedârik oluna filcümle 'âdet-i mu'tâde üzerine

---

sazlığun mikdarı yidi dönümdür ve andan gider dahi Yeniçeri Hasan-çeşmesi يكيچرى حسن چشمه‌سى dimekle marûf çeşmeye yetişür dahi çekilür ol çeşme suyunun akındısı üzere dahi göle inüb ol gölün kenarı üzere gider dahi bir göle yetişür ki söğüd ağacı ve armud ağacı bitdüği yirdrn gelen su ol göle girür andan su akan yirün kenarında yürür şimdi zikr olunan iki ağaclara yakın yire yetişür ve andan çekilür dahi Sofi Şirmerd صوفى شير مرد ve Oruc'a mensub olan iki mezrea arasında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi çekilür Kapucı Murad قاپوجى مراد nâm kimseye mensub olan mezreadan inen menzil üzere dikilmiş taşa yatişür ve andan geçer dahi göle müteveccih olur varur sazlar bitdüği yir kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra ol sazlık kenarınca gider Balıklağı بالقلاغى dimekle maruf balık avlanan yire yakın göl kenarında dikilen taşa yetişür dahi göl kenarını geçer ve andan doğru çekilür Tunca dimekle marûf ırmağa yetişür andan ırmak kenarınca gider dahi şimalden yana yukaru çıkar andan bir yire varur kim anda göl Tunça'ya girür pes hudud-ı erbaa temam oldı *Ve dahi Ol evkafdandar* Üsküdar اسكودر tevâbiinden Ahi köyi اخى كوى nâm köyin cemisi ve anun evlerinün sağışı vakıf olduğı vakıtda defter-i hakanîde yazılduğı üzere on yedi hânedir ve anun ol defterde muharrer olan hâsılı iki bin üç yüz dokuz akcadır ve anun haddi Colmek-köyi جولمك كوى ve Uzgaş اوزغاش köyi dimekle meşhur olan iki köyün haddi arasında Batgun-sazlığı بتغون صازلغى dimekle marûf yirde biten sazlıkdan ibtida ider dahi andan geçer yol kenarınca gün batısından yana gider dahi dikilmiş taşa yetişür andan sonra geçer dahi İsmâil ve Şirmerd bin Abdullah اسماعيل و شير مرد بن عبدالله nâm iki kişiye mensub olan iki mezrea kenarında dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi mezkûr İsmâil-mezreası kenarında dikilen taşa yetişür ve andan geçer dahi Hasan ile mezkûr İsmâil'e mensub olan iki mazrea arasında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi İbrâhim oğlu Halil'e mensub olan mezrea kenarı üzere dikilen

[illegible] دیانت و صیانتله خیانتدن

کمال تجنب اجتناب ایده و مدرسه دن

خارجه و [illegible] حاجت اولان کلوب

انده کوره [illegible] الوب کتمکی جایز کورمیه

خدمتی مقابله سنده یومی ایکی اقچه

تعیین اتدی [illegible] التمش اقچه ویرله

و داخی اول حضرت خاقان خلافت پناهی

یعنی ظل [illegible] الهی فتح الله خاتم

خیراته [illegible] ابواب سعاداته •

شویله [illegible] اتدی که [illegible] مدرسه ده

[illegible] که بوابلق خدمات آدابن

مربابدن رعایه ایدوب اصلا

سرا و عیانا دیانت و [illegible] متله کوروب

کوزدوب و مدرسه ده [illegible] اولنلره

عمارة عامره ده آش و [illegible] دوکده

فرط تفرسی اولب افراط و تفریطدن

کرکی کبی اجتناب ایده مفید و مستعد

و عامه مستفید سوخته و آه اخوانی

تمام معلوم ایدنوب [illegible] مدرسه

دینلجک قضیه در تکاسل [illegible] اهل

اتمیوب تنبیه ایده که قبل [illegible]

تدارک اولنه فی الجمله عادة [illegible]

مربابدن

..... müeddî idüb mukabelesinde yevmî ..... tâʿyin itdi ki ayda altmış akçe virile ve dahi ol pâdişâh-ı pâk-ʿitikad ..... sâ-
5 ḥat-ı samâ masāḥati saʿādati ..... şöyle şart itdi ki / mezbûr ..... ʿulemâʾ medresenin sahn-ı zâhirini ve bevâtın-ı mevâtınını ve dershâneyi haşviyâtdan ve mükeddirât-ı büyû ..... küdürâtın-
10 dan cüderân-ı ..... sakf-ı pâk ve tanzîf itmekyçün / bir çâbük-dest sebük-pây ki ʿâdet-i muʿtâde üzerine mezkûr menâzil-i saʿadâtı ve mahâfil-i kavâfil-i erbâb-ı istiʿdâdın zâhirin ve bâtının süpürüb tat-
15 hîr idüb ve dershâneye tâyʿin olunan / busutı vakt-ı hâcetde bast vesâʾyir âvânda pâk silküb dürüb anda bir münâsib yirde hıfz idüb ve âb-hânesi medâhilin ve mahâricini gavaşî-i fadalâtdan kemâ yen-
20 bagi pâk idüb fî «'l-layla iẕā ʿasʿasa»[1] isrâca suruca / hâcet oldukça kanâdîlini yandurub ve fi «'lṣubḥi iẕā tanaffasa»[1] sabâh-ı mısbahdan

[1] LXXXI التكوير 17

---

taşa yetişür ve andan doğru gider dahi Garibler-makberesi غريبلر مقبردسی dimekle mâ-ruf yire yakın Gaziler-yolı غازيلر يولی dimekle mâruf ulu yol üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan dahi gider Üsküdar-deresi اسكودر دره‌سی dimekle mâruf dere içine girür dahi anda cekilür zikr olunan Ahî-köyi اخی كوی dimekle meşhur olan köy yanında olan yire yetişür andan iner gider dahi dört kavak ağacları bitdüği dereye yetişür andan gidib dahi çekilür merhum Murad Paşa evkafından Çok-Sekbanlu چوق سكبانلو dimekle maruf köy haddine yakın olan dere nihayetine yetişür dahi gün doğusundan yana meyl eyler gider mahruse-i Edirne'den Lefke'ye giden yol üzere olan köpriye yetişür andan sonra dere içre yukaru gider dahi Edirne'den Üsküdar'a giden yol üzere olan ahır köpriye yetişür andan sonra gider dahi Batgun-sazlığı dimekle maruf yire yetişür fe-temmelhudûd Ve *dahi ol evkafdandur* Pravadi tevâbiinden Muradçılar مرادچيلر adlu köyün cemisi ve anun hanelerinün sağışı mücerredle vakf-ı sultanî olduğı vakıtda defter-i hakanîde yazılduğı üzere yirmi iki hânedür ve anun ol defterde yazılmış hâsılı bindört yüz yirmi üç akçadır anun şimal cânibinde olan sınuri mezkûr köyde gelüb Çölmek-köyi چولمك كوی dimekle maruf köyün değirmenine giden yoldan ibtida ider ve andan çıkarak gider Yunus Bey ve Dânişmend oğlu Yusuf'a mensub olan iki mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra yukaru çıkarak gider dahi Betre بترە nâm kâfire müteallik mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra gün doğusuna meyl eyler gider dahi Atmaca'ya mensub olan mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra doğru geçer gider haddi içün alâmet olan dikilmiş taşa yetişür andan yüksek yir üzere gider dahi anda olan dapeden geçer Musa'ya mensub mezrea yanında olan Güçcük-depe كوججك دپه üzere dikilen taşa yetişür andan sonra çekilür gider Petre nâm kâfire mensub mezrea yanında dikilmiş taşaa yetişür andan gider dahi Beğlüce-

عادة

muğnî olduğı âvânda dinlendürüb ᶜâdet-i muᶜtâde üzerine ferraşlığa ve kanâdîl yandurmağa müteᶜallik hidemâtı bâbında istikametle kaᵓyim ve dâᵓyim olub diyânetle müeddî kıla hizmeti mukabelesinde / yevmî iki akçe ᶜulûfe tâᶜyin itdi ki ayda altmış akçe virile ve mezkûr âbhânede kandile ve mâlâbüddünden yağ vesâᵓir mühimmat-ı cüzᵓiyye râtib görilüb kayurulmak içün yevmî bir akçeden ayda atuz akçe tâᶜyin itdi / ve dahi ol sultân-ı bâsıt-ı besat-ı hasenât mahhad allāh favāᵓyid mavāᵓyidah fî camiᶜ al-avḳāt şöyle şart itdi ki sâlifüzzikr ᶜimâret-i ᶜâmirede sahihülmüzak bir şeyh ki matbuhât ve meşrûbat tertibinde ᶜâdet-i muᶜtâde / üzerine hidemât-i meşîhatin ikameti bâbında istikametle kâᵓim olub enva-ᶜı hulviyyât ve humûzatdan evkat-ı mâᶜhûdede iᶜdâd ittirüb ᶜâmme-i fukarâ ve sâdât ᶜulemâ ve sâᵓyir ebnaᵓ-i sebîl ve müsâfirîne / telâkati veçhile mülâkat idüb diyânetle ber denâatden siyânet idüb mertebelû

---

köyi بکاوجه کوبی dimekle maruf köyden mahruse-i Edirne'ye giden ulu yol kenarında dikilmiş taşa yetişür ve andan dahi gider yolun kenarı üzere doğru kassab Yusuf'la kethudâ Musâ'ya mensub olan iki mezrea arasında dikilmiş taşa yetişür andan sonra mezrealar arasında gider dahi Ksramanlû Mehmed beye ve Musâ'ya mensub olan iki mezrea arasında dikilmiş taşa yetişür andan geçer dahi inerek gider mezkûr Mehmed beye ve Ali Çelebi'ye mensub olan iki mezrea arasında ancılayın dikilmiş taşa yetişür vo andan geçer dahi Ak-Bınar köyinden اق بیکار کویندن mahruse-i Edirne'ye giden tarik-i âm kenarında dikilmiş taşa yetişür ve andan dahi geçer Hüseyin Çelebi'ye ve Tatar Mustafa'ya mensub olan iki mezrea arasında dikilmiş taşa yetişür andan sonra çekilür gider Yalunuzca - Ahlad یلوکوزجه اخلاد dimekla marûf yire yetişür ve andan dahi geçüb zikr olunan Mehmed beye mensub olan mezrea yanında vâki olan Güccükdere yanında dikilmiş taşa yetişür dahi İsmâil oğlu Mehmed'e mensub olan mezrea kenarı üzere gider andan sonra Hüseyin ağaya mensub olan mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür dahi ol mezrea kenarında gider Tatar-Ahmed mezreası تاتار احمد مزرعه‌سی dimekle maruf olan mezreanun başına yetişür andan geçer dahi çıkarak gidib Tatar-İsâ mezreası تاتار عیسی مزرعه‌سی kenarı üzere Kamaric'ı قماریجه mensub olan mezrea yanında yüce yir üzere olan depe üstünde dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Musa'ya mensub mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan dahi geçer bu mezreanun kenarı üzere çıkarak Tatar-oğlu Mustafa'ya mensub olan mezrea yanında tarîk-i âm kenarında dikilmiş taşa yetişür andan geçer dahi evkaf-ı mezkûre-i hâkaniyeden Kırık فریق dimekle müteârif karyenün makberelerine yetişür ve andan geçer dahi yol kenarı üzere gider Taşluca-Yokuş یوقش طاشلوجه dikmekle mâruf yir üzere dikilmiş taşa yetişür andan sonra gidib kıble cânibine meyl eyler dahi Doğancı-deresi طوغانجی دره‌سی dimekle maruf depe üzere geçer andan sonra andan iner dahi Eynesi-köyi اینمی کوبی

مغنی اولدوغی اوانده دکلندوروب
عادة معتاده اوزرنه فراشلغه
وقنادیل یاندورمغه متعلق خدمات
بابنده استقامتله قایم ودایم اولب
دیانتله مؤدی قله خدمته مقابله سنده
یومی ایکی اقچه علوفه تعیین اتدی که آیده
التمش اقچه ویرله ومذکور آب خانه ده
قندیله ومالابدندن یاغ وسایر
مهمات جزئیه راتب کوریلوب قیورلمق ایچون
یوز بر اقچه دن آیده اوتوز اقچه تعیین اتدی
وداخی اول سلطان باسط بساط حسنات

مهد الله فواید موایده فی جمیع الاوقات
شویله شرط اتدی که سالف الذکر عمارة
عامره ده صحیح المذاق بر شیخ که مطبوخات
ومشروبات ترتیبنده عادة معتاده
اوزرنه خدمات مشیختک اقامه بابنده
استقامتله قایم اولب انواع حلویات
وحموضاتدن اوقات معهوده ده اعداد
اتدوروب عامه فقرا وسادات
علما وسایر ابنای سبیل ومسافرینه
طلاقه وجهله ملاقات ایدوب دیانتله
هر دناءتدن صیانت ایدوب مرتبه لو

مهد الله

mertebesince her âvânda evânî-i munazzafa ile envâ-ᶜı taᶜâmı tahsîn vechi üzerine tertib idüb tevziᶜ ide hizmeti mukabelesinde yevmî on beş akçe tâᶜyin itdi ki ayda dört yüz elli akçe virile ve dahi ol / hâkan-ı hilâfet-penâhî yâᶜnî hazret-i zıll-ı ilâhî abbad allāh ravātiba maṣrūfāt ḫayrātih mimmā lā yanḳaṭiᶜ va saḥāʾyiba iḫrācāt mabarrātih mimmā lā yanḳaşiᶜ şöyle şart itdi ki ᶜimâret-i mezbûrede bir müstakîm vekil / harc olub beyᶜ-u-şirâʾ umûrunda metâneti hibretle habîr ve resânet-i reʾy ile zû-tedbîr ola ve kemâl-i diyânetinden her denâat ve hiyânetden tecennüb idüb perhizkârlığla hizmet-i vekil-harçlığı müeddî kıla ve her ne kim / alub kilârdâra teslîm ider mütevellî ve nâzır maᶜrifetiyle olub ve kâtib dahi vekayiᶜ-i yevmîyye defterinde beyᶜ-u-şirâʾyı dahl ve teslîm evzân ve ekyâl ile mufassal ve mücmel tamam kayd ide hizmeti mukabelesinde yevmî beş akçe tâᶜyin itdi ki ayda yüz elli akçe / virile ve dahi ol hazret-i hâkan-ı vâkıf-ı humâyûn mevâkıf lā zālat sāḥāt ḥasanātih

---

dimekle meşhur köy hududunda vâki olmuş düz yir üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer gider dahi yüksek yir üstünde dikilmiş taşa yetişür ve andan dahi gider gün batısı eânibine meyl ider aşağa iner dahi tarik-i âm kurbünde İlyas-deresi الياس درەسى yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan sonra gider inerek Muradcılar-deresi مرادجيلر درەسى dimekle maruf dere içine girür ve andan geçer dahi Oğurlu-oğlu Hızır'a اوغرلو حضر اوغلى mensub mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Çölmek-köyi deresi dimekle meşhur dere içine yetişür dahi anda çekilür Eynesi-köyi ve Hatib-köyi nâm iki köyün haddinde dikilmiş taşa yetişür ve andan gider çıkarak dahi çekilür zikr olunan Çölmek-köyi dimekle maruf köye mensub dere içinde gider dahi Sığır-Ekreği صغر اكرى dimekle müteârif mevzie yetişür ve andan dabi çıkarak gider dahi çekilür ol dere içinde andan dahi Muradcılar köyünden Çölmek-köyi dimekle mâruf köye mensub değirmene giden tarik-i âmma yetişür *Ve Ol evkafdandur* Edirne tevâbiinden Temürhanlu-köyi تمورخانلو كوبى dimekle mâruf köyün cemîsi ve anun evlerinün sağışı mücerredle vakıf olduğu vakıtda defter-i hâkanîde yazılduğı üzere otuz dokuz hânedir ve anun ol defterde mukarrer hâsılı altı bin üç yüz otuz yedi akcedür ve anun hadd-i garbîsi merhum mağfur leh Sultan Murad Han min ecdâdissultanilvâkıf اعزالله بحسناته evkafından Küşen كشن nam köyün haddine alâmet dikilen taşdan ibtidâ ider ve andan gider dahi Sazlû-dere صازلو دره dimekle müteârif derei keser dahi yukaru çıkar Benefşelik - Sırtı بنفشلك صرتى dimekle maruf yüksek yir üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi iner çekilür Esmâ-oğlu deresi اسمى اوغلى درەسى dimekle meşhur derei keser andan Şâhin Lala-mezreası شاهين لالا مزرعەسى dimekle marûf mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Ak-Sakal اق سقال dimekle mâruf köye giden ulu yola

مرتبه سنجه هر اوانده اوانی منظفه ایله
انواع طعام تحسین وجه اوزرنه ترتیب
ایدوب توزیع ایده خدمتی مقابله سنده
یومی اون بیش اقچه تعیین اتدی که ایده
درت یوز الل اقچه ویرله وداخی اول
خاقان خلافت پناهی یعنی حضرت
ظل الهی ابد الله رواتب مصروفات
خیراته مما لا ینقطع وسحایب اخراجات
مبراته مما لا ینقشع شویله شرط
اتدی که عمارت مزبوره ده بر مستقیم وکیل
خرج اولب بیع وشرا امورنده متانت

خبرتله خبیر ورصانتله ایله ذو
تدبیر اوله وکمال دیانتندن هر دنائت
وخیانتدن تجنب ایدوب پرهیزکار لغله
خدمت وکیل خرجلغی مؤدی قلمه وهر نه کیم
الوب کلار داره تسلیم ایدر متولی وناظر معرفتیله
اولب وکاتب داخی وقایع یومیه دفترنده
بیع وشرای دخل وتسلیم اوزان واکیال ایله
مفصل ومجمل تمام قید ایده خدمتی مقابله سنده
یومی بیش اقچه تعیین اتدی که ایده یوز الل اقچه
ویرله وداخی اول حضرت خاقان واقف
همایون مواقف لازالت ساحة حسناته

bi-anna yacarr ilayhā niᶜmal maġānim ve yadarr ᶜalayhā akārim al-makârim şöyle şart itdi ki mezkûr ᶜimâretde mezîd-i emnle mütezeyyin ve kemâl-i diyânetle mütedeyyin bir dindâr kilârdâr tâᶜyin olunub ᶜâdet-i müteᶜârife minvâlince / şol ki hidemât-ı zapt ve hıfz-ı kilârdârî ve emânet şiᶜârîdir yerine getürüb gereği gibi her bâbdan esbâbın dahl ve harcı bâbında istikametle dâᵓyim kaᵓyim olup hidemât-ı mebrûreyi müeddî kıla ve hizmeti / makabelesinde yevmî dört akçe tâᶜyin itdi ki ayda yüz yirmi akçe virile ve dahi ol hazret-i sultân-ı berâyâ lā zāla an yurcī ilā sāḥat saᶜādatih al-ᶜaṭāyā ve yurcī min samāḥat samā misāḥat al-ᶜaṭāyā / şöyle şart itdi ki mezbûr ᶜimâret-i ᶜâmirede muᶜaddel-i muᶜaddil bir ᶜâdil anbârdâr nasafat-desâr emîn-i müᵓmin şol ki müteᶜârif-i hidamât-ı anbârdârîdir emânet ve diyânet üzerine müeddî kıla hiyânetden gereği biki ictinab idüb müsafir gelicek güliceklerine ᶜâdâlet ve nısfet üzerine kısmet idüb

---

yetişür dahi çekilur Mehmed bin Abdullah nâm kimesnaye mensub olan mezrea haddi üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan bir zaman gider dahi Kaya-tarlası قیاتارلاسی dimekle mâruf mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür dahi Kurıca-dere قوریجه دره dimekle müştehir derei keser emîr-i ahur Hızır-tarlası امیر آخور حضر تارلاسی dimekle mâruf tarla yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Kaba-öyük قبا ایوك dimekle müteârif büyük öyükden inen dere yanında olan yire yetişür ve andan çekilür dahi Eflâk-Şâhin köyi کوی شاهین افلاق dimekle mâruf köy haddi üzere Hacı Bayram'a mensub olan mezreadan inen taraf üzere dikilen taşa yetişür ve andan sonra şimal cânibine meyl ider dahi çekilür Kurıca-dere dimekle müteârif dere içinde girer ve dahi dikilmiş taşa yetişür andan sonra gider dahi Has-köy کوی خاص nâm köyden gelen ulu yolu keser dahi Kaba-öyük dimekle mâruf öyüğe yetişür ve andan geçer dahi Kırk-kilise کلیسا قرق dimekle mâruf kasabaya gidici ulu yolı keser Buzağılık بوزاغیلق dimekle müteârif yir tarafı üzere dikilmiş taşa yetişür andan sonra geçer dahi Hacı Bâli'ye mensub tarla yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi tarik-i âmma yakın yerde Musâ Beye mensub mezrea yanında olan Koşa-öyük قوشه ایوك dimekle mâruf iki öyüğün birisi üzerinde dikilen taşa yetişür andan sonra mezbur yol kenarı üzere geçer dahi İlyas Beyoğlu tarlası الیاس بك اوغلی تارلاسی dimekle mâruf tarla üzere dikilmiş taşa yetişür andan çekilür bir müddet dahi tarik-i âmm üzere gider mezbur İlyas beye mensub olan mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür andan Kasım-tarlası dimekle mâruf tarla üzerine gider andan sonra çekilür dahi Hacı-Umur köyi کوی حاجی امور dimekle mâruf köyden gelen tarik-i âmma ulaşur andan sonra zikr olunan yol üzerine inerek gider dahi tarafında dikilmiş taşa yetişür andan sonra çekilür dahi Demürciler-deresi دمورجیلر دره‌سی dimekle meşhur derei keser dahi Karaca'ya mensub tarla yanında dikil-

بان يجر اليها نعم المغانم ويدر عليها

اكارم المكارم شويله شرط اتدى كه

مذكور عمارتده مزيد امنله متزين وكمال

ديانتله متدين بر دين دار كلار دار

تعيين اولنوب عادة متعارفه منوالنجه

شولكه خدمات ضبط وحفظ كلار داري

وامانت شعاري در يرنه كتوروب

كركي كبي مرتبه بدن اسبابك دخل وخرج

بابنده استقامتله دايم قايم اولب

خدمات مبروره مؤدي قله وخدمتي

مقابله سنده يومي درت اقچه تعيين

اتدى كه آيده يوز يكرمي اقچه ويرله

وداخي اول حضرت سلطان برايا

لازال ان يزجي الى ساحة سعادته المطايا

ويرجي من سماحة سما مساحته العطايا

شويله شرط اتدى كه مزبور عمارة عامره ده

معدل معدل بر عادل انبار دار

نصفت دثار امين مؤمن شولكه متعارف

خدمات انبار داري در امانت وديانت

اوزرنه مؤدي قله خيانتدن كركي بكي

اجتناب ايدوب مسافر كلجك كلجكلرينه

عدالت ونصفت اوزرنه قسمت ايدوب

اتدى كه

taraf-ı ifrat ve tefrîtden fart-ı iᶜrâz idüb bilâ garaz maᶜrız-ı ᶜadâletde istikametle kâʾyim olub ana mütᶜeallik olan hidemâtı edâʾkıla mukabelesinde yevmî dört akçe vazife tâᶜyin itdi ki ayda yüz yirmi akçe virile / ve dahi ol hazret-i hâkan-ı müvellî niᶜam avlā hullāh biʾl-alāʾ al-latī lā yuḥraz maddahā va ʾl-nuᶜamā al-latī lā yubraz ᶜaddahā şöyle şart itdi ki ᶜimâret-i mezbûr matbahında envaᶜı elvân tabhda bâhirülburhân altı nefer mâhir üstadlar / ᶜâdet-i müteᶜârife üzerine evkat-ı mâᶜhudede münavebe ile aşçılığa müteᶜallik hihidemâtda kusur komayub ve olᶜamelin mâlâbüddi her bâbdan esbâb ki kendulerün taht-i zaptında kılınmışdır kemâl-i siyânet ve diyânetle / görüb gözedüb eslem-i vücuh-ı istiᶜmalle islâmları muktezâsı üzerine istiᶜmal ideler filcümle aşçılığa lâzım olan ᶜâmme-i hidemâtı pâklikle bilâ ihmâlin velâ imhâlin emânetle müeddî kılub hiyânetden / ictinâb ideler hizmetleri mukabelesinde mezkûr altı nefer ahçıya yevmî on sekiz

---

miş taşa yetişür andan geçer dahi Geredeli-köyi كردەلى كوبى dimekle müteârif köy altında vâki olan yüksek yir üstünde dikilmiş taşa yetişür ve andan çekilür dahi Geredeli Dânişmend dimekle mâruf kimesneye mensub tarlayla İskender'e mensub tarlalar arasına dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Firuz Ağa-köprisi فيروز اغا كوپريسى dimekle mâruf köprü üstünde olan derei keser dahi söğüd ağaçları altında sel suyundan öbur yılan mevzie yetişür ve andan gider dahi Kırca-dere قرجه دره dimekle mâruf dere içinde dikilmiş taşa yetişür andan sonra kıbleden yana meyl idib mezkûre dere içine iner dahi Kassâb İbrahim'e mensub olan mezrea üzere dikilen taşa yetişür andan gider dahi Hamid-tarlası حميد تارلاسى dimekle mâruf tarla üzere dikilmiş taşa yetişür fetemmel hudud *Ve ol evkafdandur* Dimetoka tevâbiinden Kara-İshaklu قره اسحاقلو nâm köyün cemîsi ve anun hânelerinün sağışı mücerredle vakıf olduğı vakıtda defter-i hâkanîde yazılduğı üzere yirmi sekiz hânedir ve anun ol defterde yazılan mukarrer hâsılı dört bin yüz doksan iki akçadır ve anun haddi Eymirli'de ايمرلى Düdükci دودوكجى ve Ece اجه nâm köylerün yolı cem' olduğu mevzide dikilmiş taşdan ibtidâ ider dahi Yassı-Çalı يصى چالى dimekle mâruf yir üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Opan-deresi اوپان دره‌سى dimekle müştehir dere yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra mezkûr derei keser dahi Müsellim-Yahyâ köyi مسلم يحيى كوبى dimekle müştehir köy sınurında dikilmiş taşa yetişür ve andan çekilür gider dahi dere nihâyet bulduğu yirde dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Aydın Bey-mişesi ايدين بك ميشه‌سى dimekle müştehir mevzide dikilmiş taşa yetişür ve andan biraz gider de dahi Kara-İshaklu köyünün mukabelesinde yüksek yirde olan yuru yirde dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Hasan-Karaağaçları حسن قره اغاجلرى dimekle

طرفی افراط و تفریطدن فرط اعراض
ایدوب بلا غرض معرض عدالتده استقامتله
قایم اولب اکا متعلق اولان خدماتی ادا قله
مقابله سنده یومی درت اقچه وظیفه تعیین
ایتدی که آیده یوز یکرمی اقچه ویرله •
وداخی اول حضرت خاقان مولی نعم
اولاه الله بالآلاء التی لا یحرز مدها •
والنعماء التی لا یبرز عدها • شویله شرط
ایتدی که عمارة مزبوره مطبخنده انواع الوان
طبخده باهر البرهان • الت نفر ماهر استادلر
عادة متعارفه اوزرنه اوقات معهوده ده

مناوبیله آشچیلغه متعلق خدماتده
قصور قومایوب و اول عملک مالابدی
هر بابدن اسباب که کندولروک تحت
ضبطنده قلنمشدر کمال صیانت و دیانتله
کوروب کوزدوب اسلم وجوه استعمالله
اسلاملری مقتضیسی اوزرنه استعمال
ایده لر فی الجمله آشچیلغه لازم اولان
عامه خدماتی پاکلکله بلا اهمال و لا
اهمال امانتله مؤدی قلوب خیانتدن
اجتناب ایده لر خدمتلری مقابله سنده
مذکور الت نفر آشچیه یومی اون سکز

akçe ᶜulûfe taᶜyin itdi ki ayda her birine yevmî üçer akçeden doksanar akçe virile ve dahi ol hazret-i hâkan-ı mekrümet-şîm lā zāla bāsiṭ al-mavāʾid al-niᶜam va favāʾyid al-karam şöyle şart itdi ki mezkûr ᶜimâreti ᶜâmire / hareminde olan mahbez-i muhteremde habz-i hubz masâlihi islâh içün altı nefer etmekçiler ki mezîd-i maᶜrifet ve ekîd-i hazâkatle mevsûf üstad etmekçiler kanun-ı muᶜtâde üzerine etmekçilik hidematını pâklik ve istikametle / müeddî kılub denâet-i hiyânetden diyânet üzerine ictinâb idüb tekâsül ve tesâhül itmeyüb ol altı nefer etmekçi münâvebe ile cemi ᶜhidemâtı ahsen-i vücûhla edâʾ idüb ve ol ᶜamele müteᶜallik esbâbı her babdan / emânetle hıfz ve zapt ideler ve mukabelesinde mezbûr altı nefer etmekçiye yevmî on sekiz akçe ᶜulûfe tâᶜyin itdi ki her birine yevmî üçer akçeden ayda doksanar akçe virile ve dahi ol hazret-i hâkan-ı zevilmefâhir / velmenâkib kan- «nacm al-ṯāḳib»[1] ḫalladahu ḫāliḳ al-ḫulḳ «min māʾ yaḫruca min bayn al-ṣulb va'l-tarāʾib»[2]

[1] LXXXVI الطارق 3

[2] LXXXVI الطارق 6, 7

---

müteârif ağaçlığa yakın yirde dikilmiş taşa yetişür dahi mezkûr ırmağun kenarı üzere gider andan sonra çekilür gider dahi mezkûr Müsellim Yahyâ ile ve Derviş Aliye mensub olan iki mezreanun arasında dikilmiş taşa yetişür andan çekilür mezkûr ırmak kenarı üzere gidib Pelid-azmığı ازمغی پلید dimekle müştehir yir yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi şimdi zikrolunan iki köyün haddi nihâyet bulduğu yirde tarik-i âm üzere dikilmiş taşa yetişür andan sonra çekilür bir zaman gider dahi Saruhan-köyi صاروخان کوی dimekle mâruf köy karşusunda Meriç dimekle müştehir ırmak kenarında dikilmiş taşa yetişür andan gidib bu Meriç kenarı üzere çekilür gider dahi Abdi Hocaya mensub tarla kenarında vâki olan Kum-depe قوم دپه dimekle mâruf depe üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Bazarlı-oğlı Yusuf tarlası بازارلی اوغلی یوسف تارلاسی dimekle mâruf tarla kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra gider dahi dereyi keser dahi Saru-oğlu Mustafa'ya ve Kethudâ Yusuf'a mensub olan iki tarla aralarında dikilmiş taşa yetişür ve andan çekilür gider dahi mezkûr Bazarlı - oğlu Yusuf dimekle mâruf kimesnenün tarlası yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Abdi'nün ve mezbur Kethudâ Yusuf'un tarlaları arasında dikilmiş taşa yetişür andan sonra gider dahi Ali - Kuyusı dimekle müştehir kuyu yanında Yunus - Bey tarlası یونس بك تارلاسی dimekle maruf tarla yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan tarla kenarı üzere gider dahi Arnavud Hamza ile Abdi tarlalarının arasında dikilmiş taşa yetişür dahi geçer Küçük-Hızır tarlasile کوچك حضر تارلاسی mezkûr Bazarlu-oğlu Yusuf tarlası olduğı yirde olan yüksek yir üzere Yumrı depenün üstünde dikilmiş taşa yetişür ve andan çekilür gider dahi İkizce-

اقچه علوفه تعیین اتدی که ایده هر برنه
یومی اوچر اقچه دن طقسان اقچه ویرله
وداخی اول حضرت خاقان مکرمت شیم
لازال باسط الموائد النعم وفوائد الکرم
شویله شرط اتدی که مذکور عمارة عامره
حرمنده اولان مخبز محترمده خبز خبز
مصالح اصلاح ایچون الت نفر اتمکجیلر که
مزید معرفة واکید حذاقتله موصوف
استاد اتمکجیلر قانون معتاده اوزرنه
اتمکجیلک خدماتنی پاکلک واستقامتله
مؤدی قلوب دناءة خیانتدن دیانت

اوزرنه اجتناب ایدوب تکاسل وتساهل
ایتمیوب اول الت نفر اتمکجی مناوبیله جمیع
خدماتی احسن وجوهله ادا ایدوب
واول عمله متعلق اسباب مربابدن
امانتله حفظ وضبط ایده لر ومقابله سنده
مزبور الت نفر اتمکجیه یومی اون سکز
اقچه علوفه تعیین اتدی که هر برنه یومی
اوچر اقچه دن ایده طقسان اقچه ویرله
وداخی اول حضرت خاقان ذوی المفاخر
والمناقب کالنجم الثاقب خلده خالق الخلق
من ماء یخرج من بین الصلب والترائب

şöyle şart itdi ki beşâşet ve talâkat veçhile mütezeyyin nakîblik hizmetine müteᶜayyin edîb-i erîb necîbünnefs iki nefer nakîb ki hidemâtı nekabete müteᶜallik olan âdâb ve erkânı edeb üzerine idüb ekser-i evkat/ve evfer-i saâtda ol sûr-ı mevfûrûssurunun kâh edrâcında ve kâh ebrâcında hâzır olup âyende ve re[ve]ndeye müterakkib ve nâzır olalar vaktâ ki ol menâzil-i saᶜâdât ve mahâfil-i kavâfil-i berekâtın müsafirînden sâdât-ı/saᶜâde-tşiᶜâr ve meşâyih-i dindâr veᶜulemâ'-i nâmdâr veᶜâmme-i fukarâdan sığar ve kibar her ne ki var şeref-i nüzûliyle müşerref olduklarından merâtiblü merâtibine göre her birine ikbâl-vâr filhâl istikbâl/ideceğine beşâşetle mülâkat idüb ve önlerine düşüb müsâfir-hâneler ki «fîhâ surur un marfūᶜatun ve akvāb-u mavzūᶜatun va namāriku maşfūfatun va zarābiyyu mabṯūṯatun»[1] delâlet ve hidâyet idüb ikrâmla ol/kirâm-ı nâsı kondurub bilâ imhâl cümle'-i nâzilîne mâ-hazar hulviyyât ve reçâliyyât

[1] LXXXVIII الغاشيه 13, 14, 15, 16

öyük ايوك اكيزجه dimekle meşhur olan iki öyüğün birisi üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan çekilür gider dahi Emirgaziler امیرغازلر karşusunda dikilmiş taşa yetişür ve andan dahi çekilür gider Üç Karaca-çalılar اوچ قرجه چاليلر dimekle mâruf yir üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi mezkûr Emirgaziler'den zikr olunan İshaklu köyine giden tarik-i âm kenarında dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Ece köyinden mezkûr İshaklu köyine giden tarik-i âm kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra gidib Müsellem Murad sınırı dimekle müştehir yirün sınırında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi mezkûr Ece köyünün ve mezkûr kara-İshaklu köyünün hadleri arasında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Ece köyi mukabelesinde dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi mezbur Ece köyünden Köse-Doğaocı كوسه طوغانجى köyine giden tarik-i âm kenarı üzere dikilmiş taşa yetişür andan mezkûr yol üzere gider dahi zikr olunan Kara-İshaklu köyünün ve Mahmud-Ağa محمود اغا köyünün ve zikr olunan Köse-Doğancı köyünün hadleri nihâyet bulub cem olduğu yir üzere dikilmiş taşa yetişür andan sonra tarik-i âm kenarı üzere yürür dahi zikr olunan Emirlü-köyi امیرلو کوی ve Ece-köyi ve Düdükci-köyi yolları buluşduğı yirde dikilmiş taşa yetişür fetemmelhudud ve dəhi şol yirler kim anda koz ağaçları bitmişdür ol zikr olunan köyün müteallikatındandur bunun hâsılı anun cümle hâsılında dâhildir ve anun haddi Meriç kenarında Turgud-oğlı İsâ bey tarlasile طورغود اوغلى عيسى بك تارلاسى Gazi-İlyas bey-oğlu tarlalarının غازى الياس بك اوغلى تارلاسى arasında dikilmiş taşdan ibtida ider andan sonra çekilür gider dahi mezkûr İsâ Bey ve Elvan-oğlı Musâ tarlalarının الوان اوغلى موسى تارلاسى arasında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider göl kenarı üzere dahi köpriden geçer zikr olunan ırmak yanında Kıncı-Hacı tarlası قنجى حاجى تارلاسى dimekle müteârif tarlaya yetişür *Ve ol evkafdandur*

شویله شرط اتدی که بشاشت وطلاقه
وجهله متزین نقیبلق خدمتنه متعین
ادیب اریب نجیب النفس ایکی نفر نقیب که
خدمات نقابته متعلق اولان آداب
وارکانی ادب اوزرنه ایدوب اکثر اوقات
واوفر ساعاتده اول سور موفور السرورک
کاه ادراجنده وکاهی ابراجنده حاضر
اولوب آینده ورنده یه مترقب وناظر اوله لر
وقتی که اول منازل سعادات ومحافل
قوافل برکاتک مسافرین دن سادات
سعادت شعار ومشایخ دین دار

وعلماء نامدار وعامه فقرادن
صغار وکبار هرنه که وار شرف نزولیله
مشرف اولدوقلرنده مراتبلو مراتبنه
کوره سربرنه اقبال وار فی الحال استقبال
ایده جکنه بشاشتله ملاقات ایدوب
واوکلرنه دوشب مسافرخانه لرکه
فیها سرر مرفوعة واکواب موضوعة
ونمارق مصفوفة وزرابی مبثوثة
دلالة وهدایة ایدوب اکرامله اول
کرام ناسی قوندوروب بلا امهال جمله
نازلینه ماحضر حلویات ورجالیات

ve humûzâtdan bi-ḥasbi akdârihim ve iḥtârihim riʿâyet idüb ihtiramla taʿamlandurub-fi'l-layla iẕā ʿasʿasa ve'l-ṣuph-i iẕā tanaffasa»[1] ʿâdet-i muʿtâde minvâlince tâ üç gün tamam olunca envâʿı elvân-ı etʿameʾ-i şahiyyeyle / itʿâm idüb ziyâfet ideler ve yevmî iki defa talebeye ve ebnâʾ-i içün müsebbel kılınan aşı ve etmeği evkat-ı mâʿhûdedeʿâdet-i müteʿârife üzerine cemiʿhâzirîne kemâl-i diyânet üzerine / her denâatden ve hiyânetden siyânet idüb teʿâdül tarikası ile aş ve etmek taksîm ve tevzîinde tekâsül itmeyüb istikamet üzerine sekametden müctenib olup cemiʿhidemât-ı nekabeti müeddî ideler ve hizmetleri mukabelesinde / ikisine yevmî sekiz akçeʿulûfe tâyʿîn itdi ki her birine yevmî dörder akçeden ayda yüz yirmişer akçe virile ve dahi ol hazret-i hâkan-ı dindâr kerdûn-iktidâr lā zālat maṭiyyatu ṭiyyati himmatah bi-ʿaddati muʿaddati / niʿmatih musriʿatan ilā ihrāz-i cumla ḳaṣabāt al-mukramat vaʿumdati saʿādāt al-maḫmadat şöyle şart

[1] LXXXI التكوير 17

Dimetoka tevâbiinden Sâlih köyi صالح كوى nâm köyün cemisi ve anun hânelerinün sağışı mücerredle ve kâfir ile vakıf olduğı vakıtda defter-i hâkanîde yazılduğı üzere otuz hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı iki bin yedi yüz yirmi bir akcedir ve anun hadd-i şimâlîsi mahruse-i Edirne'den gelüb Dondurma طوكدرمه dimekle mâruf mevzie giden tarik-i âm üzere dikilmiş taşdan ibtidâ ider dahi Akbaş-tarlası تارلاسى اق باش dimekle müteârif olsn tarla başından geçer yürür dahi Hoca-Ali tasarruf eyledüği mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Nasuh-oğlı Mustafa tarlası تارلاسى نصوح اوغلى مصطفى dimekle meşhur olan tarla yanında vâki olan harab değirmen kurbünde dikilmiş taşa yetişür ve andan biraz çekilür dahi Kapıcı-başı Mehmed Bey çayırı قاپوجى باشى محمد بك چايرى dimekle meşhur çayır üzere dikilmiş taşa yetişür andan gider dahi Lulucı لولوجى dimekle meşnur kimesne mutasarrıf olduğu tarla başında dikilmiş taşa yetişür dahi çekilür gider Tilki-Musâ موسى تلكى dimekle müsemmâ kimesneye mensub olan eski harap köprü kurbünde olan yir üzere gider dahi Topçu-yolı طوبجى يولى dimekle meşhur tarik-i âm yanında dikilmiş taşa yetişür andan göl kenarı üzere gider çıkarak dahi dereye yesişür ol derenün içinde bir zaman gider dahi Kılıc-köyi قيلج كوى dimekle mâruf köy nâhiyesine yetişür andan gidib ehli arasında şöhret bulmuş Kılıc-değirmeni dimekle meşhur harab değirmen yanında olan yir üzere dikilmiş taşa yetişür andan Dilkü-ini deresi دلكو اينى دره‌سى dimekle müteârif dere içinde çıkarak gider dahi mezkûr dere yanında dikilmiş taşa yetişür andan geçer dahi Saruca-tarlası تارلاسى صاروجه dimekle meşhur tarla üzere ancılayın dikılmiş taşa yetişür ve andana dahi gider Sâlih - köyünün makberelerine yakın olan târik-i âmna

وحموضاتدن بحسب اقدارهم واخطارهم
رعایت ایدوب احترامله طعاملندورر
فی اللیل اذا عسعس والصبح اذا تنفس
عادة معتاده منوالنجه تا اوج کون
تمام اولنجه انواع الوان اطعمه شهیه یله
اطعام ایدوب ضیافت ایده لر ویومی
ایکی دفعه طلبه وعامه فقرایه وابناء
سبیل ایچون مسبل قلنان آشی واتمکی
اوقات معهوده ده عادة متعارفه اوزرنه
جمیع حاضرینه کمال دیانت اوزرنه
مردناتدن وخیانتدن صیانت ایدوب

تعادل طریقه سیله آش واتمک تقسیم
وتوزیعنده تکاسل اتمیوب استقامه اوزرنه
سقامتدن مجتنب اولوب جمیع خدمات
نقابتی مؤدی ایده لر وخدمتلری مقابله سنده
ایکی سنه یومی سکز اقچه علوفه تعیین
اتدی که هر برینه یومی دردر اقچه دن آیده
یوز یکرمشر اقچه ویرله وداخی اول
حضرت خاقان دین دار گردون اقتدار
لازالت مطیة طیة همته بعدة معدة
نعمته مسرعة الی احراز جمله قصبات المکرمة
وعمدة سعادات المحمدة شویله شرط

نفاذ

itdi ki mezbûr ᶜimâret matbahına et götürmek içün bir emîn kavîmülkavâim hammâl-i bî-ihmâl hammallık hidemât-ı şâkkesi meşâkkını tecemmülle tehammül idüb her denâʾat-ı hiyânetden diyânet üzerine ictinabla hizmetini müeddî kıla ve mukabelesinde/yevmî iki akçeulûfe tâᶜyin itdi ki ayda altmış akçe virile ve dahi ol hazret-i ḫâkan-ı pâk-ᶜitikad şān allāh fī kullʾil-āvān āvānī-i ḥasanātih veᶜan żarrr al-makāyīd ve żarar al-ṣadāyīd şöyle şart itdi ki/mezbûr mathahda iki nefer pâk-zeyl emîn kişiler ki matbaha müteᶜallik âvânii yuyub pâk idüb veᶜâmme-i fukarâya taᶜam tevzîᶜolduğu âvânda avânî-i mebânî-i meberrâtı kavânîn-i müteᶜârife âdâbı minvâlince nukabaya bular/îsâl idüb anlar dahi fukarâya taksim ideler filcümleᶜâdet-i muᶜtâde üzerine anlara müteᶜallik hidemâtı bâklik ve çâlâklik üzerine bî-bâk diyânet vè kemâl-i siyânetle müeddî kılaler ve hizmetleri mukabelesinde ikisine/yevmî dört akçeᶜulûfe tâyᶜin itdi ki her birine yevmî ikişer akçeden ayda altmış akçe virile

---

yetişür dahi karye-i mezbûre haddiyle Müsellem-Emir köyi مسلم امیرکوی birükdüği yirde dikilmiş taşa yetişür andan gider dahi Tanrıvirmiş تنکریویرمش nâm kimesne mutasarrıf olduğı mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Andriye اندزیه nâm kâfire mensub mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra gider dahi Ak-baş tarlası dimekle meşhur mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra bir zaman gider dahi Ahmed-oğlı Yahşi tarlası احمداوغلی یخشی تارلاسی dimekle meşhur olan tarla üzere dikilmiş taşa yetişür andan sonra inerek gider dahi Yorgi-tarlası dimekle müteârif tarla yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra ancılayın gider dahi Akbaştarlası اق باش تارلاسی dimekle meşhur tarla yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra gider dahi nehr-i Meric'den bulunan geçerek ırmağın kenarı üzere dikilmiş taşa yetişür andan gider dahi ol bölündüyü doğru keser ikisinün arasında vâki olan cezireye yetişür dahi biraz zaman gider andan sonra ol cezirenun içinde vâki olan göl yanında dikilmiş taşa vetişür dahi gider ol Meric ırmağınun büyük bölündüsünün kenarına yetişür dahi meyl idib ol büyük bölündünün kenarı üzere inerek gider andan sonra mezkûr yol kenarı üzere dikilmiş taşa buluşur anda sınur temam olur *Ve ol evkafdandur* mahruse-i Filibe tevâbiinden Tabanı-Yassı طبانی یصی dimekle müsemmâ köyün cemîsi ana Hızırca حضرجه köyi dahi dinilür ve anun evlerinün sağışı vakıf olduğu vakıtda mezkûr defterde yazılduğı üzere yirmi üç hânedir bunlardan üçü raiyyetdir bâkisi birine ekicilerdir ki ânlara çeltükçiler dinilür ve anun ol defterde yazılan hâsılı sekiz yüz yetmiş üç akçedir Ve dahî ol evkafdandur zikr olunan Filibe tevâbiinden Bayram-Beyi köyi بیرام بکی کوی dimekle meşhur köyün cemîsi ve ana Hacı-Nasuh köyi حاجی نصوح کوی dahî dinilür ve anun hânelerinün sağışı vakıf olduğı vakıtda mezkûr defterde yazıldığı üzere yirmi beş hânedir ve anun anda yazılan hâsılı iki bin altı yüz elli altı akçadır

اتدی که مزبور عمارة مطبخنه اتکتورمك ایچون
برامین قویم القوایم حمالی بی اهمال حمالك
خدمات شاقه سی مشاقنی تجمللة تحمل
ایدوب مردنا ئة خیانتدن دیانت اوزرنه
اجتنابله خدمتنی مؤدی قله ومقابله سنده
یومی ایکی اقچه علوفه تعیین اتدی که آیده
التمش اقچه ویرله وداخی اول حضرت
خاقان پاك اعتقاد صان الله
فی کل الاوان اوانی حسناته عن وضر المکاید
وضرر الشدائد شویله شرط اتدی که
مزبور مطبخده ایکی نفر پاك ذیل امین

کشیلر که مطبخه متعلق اوانی یویب پاك
ایدوب وعامه فقرایه طعام توزیع
اولدوغی آوانده اوانی مبانی مبراتی
قوانین متعارفه آداب منوالنجه نقبایه بولر
ایصال ایدوب انلر داخی فقرایه تقسیم ایده لر
فی الجمله عادة معتاده اوزرنه انلره
متعلق خدمات پاکلك وچالاکلك اوزرنه
بی باك دیانت وکمال صیانتله مؤدی
قله لر وخدمتلری مقابله سنده ایکی سنه
یومی درت اقچه علوفه تعیین اتدی که
مهر برنه یومی ایکیشر اقچه دن آیده التمش اقچه ویرله

کشیلر که

ve dahi ol hazret-i hâḳan-ı katı'al-burhân fermân-dih-i şâh-ı cihân ca'al allāh guşūna şacarat ḥasanātih ḥuşūnan'ani 'l-'azāb va vacanāta şamarātihā nacāt'an al-'iḳāb şöyle şart itdi ki mezkûr matbahda matbuhât / mühimmâtından odun kat'itmeye bir kavî kādir kişi ki'âmme-i matbuhâta kâfi vâfi her vakitde kat'olunmuş yarılmış odun buluna vakt-i hâcetde zarûret çekilmeye mukabelesinde yevmî iki akçe'ulûfe tây'in itdi ki ayda / altmış akçe virile ve dahi ol hazret-i hâkan-ı ma'âli-şân âlicenâb lā zāla ḥāmiyan li-ḥaram al-ḫayrāt min cami'al-abvāb şöyle şart itdi ki mezbûr'imâret-i ma'mûrede talebeye ve sa'yir fukarâya it'âm-ı'âm/avânında iki nefer cerî gayr-i mütehâsir bevvâb ki her bâbdan bevvâblık hidemâtı ikameti bâbında istikametle ka'yim olub keyd-i sârik ve mekr-i mâkirden evâni-î envā'-ı mebânî kavânîni zaptla gereği gibi hıfz idüp / ve hâzirînden bâ'zı bâ'za tecâsür idüb da'yire-i hadd-i edebden tecâvüz itse men'ide

---

minedderâhimilmezkûre *Ve ol evkafdandur* zikr olunan Filibe tevâbiinden Çullı-köyi چوللی کوی nâm köyün cemisi ve anun hânelerinün sağışı vakıf olduğı vakıtda kırk bir hânedir on beş hânesi andan raiyyetdir bâkisi birine ekicilerdir ki anlara Kürekciler کورکجی لر dirler ve çeltükciler dahi dirler ve anun zikr olunan defterde yazılan hâsılı üç yüz altı akcadır *dahi ol evkafdandur* Filibe tevâbiinden Domalı دومالی nâm köyün cemîsi ve anun hânelerinün sağışı vakıf olduğı vakıtda mezkûr defterde yazılduğı üzere iki yüz kırk üç hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı altı bin beşyüz altmış yedi akçedir Ve dahi ol evkafdandur Soholve سخولوه nâm köyün cemîsi ve ana Çırpılu-köy چرپیلو کوی dahi dinilür ancılayın ve anun hânelerinün sağışı müslim ile kâfir ile vakıf olduğı vakıtda defter-i mezkûrda yazılduğı üzere yirmi altı hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı bin yedi yüz yetmiş üç akçe *Ve dahi ol evkafdandur* Filibe tavâbiinden Dokuva دوقوه nâm köyün cemîsi ve anun hânelerinün sağışı müslim ile ve kâfir ile vakıf olduğı vakıtda yetmiş bir hânedir ve hâsılı defterde yazılduğı üzere altı bin dokuz yüz otuz yedi akcedir *Ve dahi ol evkafdandur* Filibe tevâbiinden Krayıslave قرایسلاوه nâm köyün cemîsi ol köye ancılayın شارلی کوی Şarlı-köyi dahi dinilür ve anun hânelerinün sağışı müslim ile kâfir ile vakıf olduğı vakıtda defterde yazıldığı üzere altmış dokuz hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı ikl bin dokuz yüz yetmiş dört akçedir *Ve dahi ol evkafdandur* Filibe tevâbilnden Gırlova غرلوه nâm köyün cemîsi ana ancılayın İbrâhim Bey-köyi ابرهم بك کوی dinilir ve anun evlerinün sağışı müslim ile kâfir mücerred ile dul avretler ile vakıf olduğı vakıtda mezkûr defterde yazılduğı üzere yirmi dokuz hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı iki bin altı yüz altmış iki akçedir *Ve dahi ol evkafdandur* Filibe tevâbiinden Kozaderice قوزه دریجه nâm köyün cemîsi ana ancılayın Demürci-köyi دمورجی کوی dahi dinilür ve

وداخی اول حضرت خاقان قاطع البرهان
فرمان ده شاه جهان جعل الله
غصون شجرة حسناته حصونا عن العذاب
و وجنات ثمراتها نجاة عن العقاب
شویله شرط ایتدی که مذکور مطبخده مطبوخات
مهماتندن اودون قطع ایتمکه بر قوی قادر
کشی که عامه مطبوخاته کافی وافی مروقتده
قطع اولنمش یارلمش اودون بولنه وقت
حاجتده ضرورة چکلمیه مقابله سنده
یومی ایکی اقچه علوفه تعیین ایتدی که ایده
التمش اقچه ویرله و داخی اول حضرت

خاقان معالی شان عالی جناب
لا زال حامیا لحرم الخیرات من جمیع الابواب
شویله شرط ایتدی که مزبور عمارة معموره ده
طلبه یه و سایر فقرایه اطعام طعام عام
اوانده ایکی نفر جری غیر متجاسر بواب که
هر بابدن بوابلق خدمات اقامته بابنده
استقامتله قایم اولب کید سارق
و مکر ماکردن اوانی انواع مبانی
قوانینی ضبطله کرکی کبی حفظ ایدوب
و حاضرینیدن بعض بعضه تجاسر ایدوب
دایره حد ادبدن تجاوز اتسه منع ایده

خاقان

ve illâ sûy-iᶜameli kadrince mücâzât ideler filcümle efânîn-i kavânîn-i bevvâbânı diyânet ve siyânet âdâbıyle riᶜayet idüb ol mehâfil-i kavâfil-iᶜulemâ ve fukarâyı denâᵓat ve şenâᶜat vukuᶜunda hıfz idüb / kemâ yenbagi ol hidemâtı müeddî kılalar ve mukabelesinde yevmî ikisine dört akceᶜulûfe tâᶜyin itdi ki her birine yevmî ikişer akçeden ayda altmışar akçe virile ve dahi ol hazret-i hâkan-ı pâk-din pâk-bâz/ṭahhar allāhᶜan şavāᵓyib al-riyāᵓsāḥatah fi'l-ḫayrāt ve samāḥataḥ fi'l-mabarrāt söyle şart itdi ki ol mahâfil-i berekâtı iki nefer ferrâş aş yendükten soraᶜalâ mâ yenbagi tathîr ve tanzîf idüb / şol ki müteᶜârif ferrâşlık hidemâtından maᶜdudu anlarınᶜuhdesinde olub münâvebe ile ᶜaleddevâm ekser âvânda diyânet ve istikamet üzerine hizmetlerinde kaᵓyim ve dâᵓyim olup sekāmetden ictinab idüb / fazl-ı ihtimam ve bezl-i cühdle müeddî kılalar ve mukabelesinde ikisine yevmî

---

ancılayın ana Üsküdariyot اسكودريوت dahi dinilür ve anun hânelerinün sağışı mücerredle dul avretler ile vakıf olduğı vakıtda mezkûr defterde yazılduğı üzere on sekiz hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı iki bin altı akçadır Ol Filibe nâhiyesinde olan köyün koyunlarınun zekâtından bir yılda beş bin iki yüz akce hâsıl olur Ve dahi ol evkafdandur mahrûse-i Filibe nâhiyetinde Tabanı-Yassı-arığı طبانی یصی ارغی dimekle mâruf olan yirler ki anda birine ekilür ve sâyir hububat ekilür ol yirlere müteallik olanlar ile gücürek كجرك ırmaklardan ve sular yollarından ve müsâkatda ve mezâriâtda gerek olanın cümlesinden ol zikr olunan yirler ancılayın yirlerdir kim anların suları Köpsi — [ı] rmağı زماغی [ا] كوپسی dimekle meşhur büyük ırmakdan alınmışdır ki ol ırmak Balkan-dağı ile بلقان طاغی Karaca-dağ قرجه طاغ arasından akar gider Filibe nâhiyetinden yana ol yirlerün bir yılda hâsılı üc bin akçe minedderâhimil mezbûre vaktâki zikr olunan mezrealarun sınurları ancılayın köyler kim anlarun bâzısı bâzından ırakdır çayırları birbirine tedâhul idib ekinleri birbirine müteşâbih olmuşdur bir haysiyetledir ki her birisi başka başka hududiyle tâyin olmak gâğuz değül كاكز دكول bunun birle kim ol ekinlikler ve ol köylere müteallik olan yirler ehli yanında şübhesüz temyiz olub tâyin olmuşdur pes lâcerem anlarun cümlesi tahdid olundı cemi tevâbii ile ve levâhikiyle dahi mültebes olan mevâzide ve müştebeh olan mevâkide taşlar dikildi التباس عندا كثرالناس ref' olsun içün pes anlarun kıbleden yana olan haddleri şol yirden ibtidâ ider ki anda tarik-i âm Ali Fakîh-deresi علی فقیه دره‌سی dimekle mâruf derei kat' ider dahi ol yirde taş dikilmişdür علامةلاحد dahi bundan mezbur yol kenarı üzere gidor İstefu-tarlası إستفو تارلاسی dimekle mâruf tarla yanında dikilmiş taşdan andan dahi gider mezkûr yol kenarı üzere ancılayın yol kenarı üzere dikilmiş taşaden andan dahi gidea mezkûr yol kenarı üzere iki tarik-i âm birbirine buluşduğı yireden ki anda taş dikilmişdir dahi gider anun kenarı üzere öyük mukabelesinde yol kenarında dikilmiş taşaden dahi hadd ol mekânda zikr olunan yoldan meyl

والا سوی عمل قدر نجه مجازاة ایده لر
فی الجمله افانین قوانین بوابان دیانت
وصیانت آدابیله رعایت ایدوب
اول محافل قوافل علما وفقرای دناة
وشناعت وقوعندن حفظ ایدوب
کما ینبغی اول خدماتی مؤدی قلالر
ومقابله سنده یومی ایکی سنه درت اقچه
علوفه تعیین ایتدی که هر برینه یومی ایکیشر
اقچه دن آیده التمش اقچه ویرله وداخی
اول حضرت خاقان پاک دین پاک باز
طهر الله عن شوایب الریاء ساحته

فی الخیرات وسماحته فی المبرات
شویله شرط ایتدی که اول محافل قوافل
برکاتی ایکی نفر فراش آش یندوکدن
صکره علی ما ینبغی تطهیر وتنظیف ایدوب
شولکه متعارف فراشلق خدماتندن
معدود در انلروک عهده سنده اولب
مناوبیله علی الدوام اکثر اوانده دیانت
واستقامت اوزرنه خدمتلرنده قایم
ودایم اولب سقامتدن اجتناب ایدوب
فضل اهتمام وبذل جهدله مؤدی
قلالر ومقابله سنده ایکی سنه یومی

altı akçeᶜulûfe tâᶜyin itdi ki ḫer birine yevmî üçer akçeden ayda doksanar akçe virile ve dahi ol hazret-i sultân-ı Süleyman nefs-i İsânefes ṭayyab allāh taᶜalā riyāż al-ḥasanāt bi-nasamāt ḫayrātih ve nafaḥāt mabarrātih şöyle şart/itdi ki ol mevâzıᶜ-ı saᶜâdât ve mevâkiᶜ-i kirâmatda ekîd-i zekây-i şemâʾyille maᶜrûf ve mezîd-i tîb-nefes-i fezâʾ yille mevsûf buhur esbâbı evzânı hisâbında ve tebhîr âdâbı hidemâtı bâbında mâhir bir sâhib-i vukûf/buhurî istikamet üzerine seḳâmet-i hiyânet vehâmetinden iᶜrâz idüb şol kī esbâb-ı buhûr ve hidemât-ı buhurîdir istikametle müeddî kıla mukabelesinde yevmî iki akçeᶜulûfe tâᶜyin itdi ki ayda altmış akçe virile ve dahi/ol hazret-i hâkan-ı taḳiyy al-ḥişāl naḳiyy al-fiᶜāl lā zālatᶜinayetuh maṣrūfatan ilā işlāḥ-i maṣāliḥ al-barāyā va ḥimāytuh maᶜtūfatan ilā riᶜāyat aḥvāl al-raᶜāyā şöyle şart itdi ki mezkûrᶜimâret-iᶜâmire/matbahında her sabah beş kile birinci vesâʾyir eyyâm ve leyâlîʾ-i şerife veᶜâmme-i ziyâfâtda

---

ider dahi çekilür gider bir ahar öyük depesi üzerinde dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Kum-Sekisi قوم سكيسى dimekle müteârif yirün yükseği üzere ancılayın dikilmiş taşa yetişür güccük öyük üstünde ki ol öyük Anastas-tarlası اناستاس تارلاسى dimekle meşhur tarla yanındadır andan gider dahi bir yire yelişür ki anda taş dikilmişdir iki tarla arasında ol iki tarlanun birisi bir müslimana mensubdur ve birisi bir kâfire mensubdur ve andan gider dahi iki kâfire mensub iki tarlannn arasında dikilmiş taşa yetişür andan doğru gider dahi Eynebeği-tarlası اينه بكى تارلاسى dimekle meşhur tarla yanında olan Eyne Hızır-arığı اين حضر ارغى dimekle müştehir eski ırmak kenarında dikilmiş taşa yetişür andan mezkûr ırmak kenarı üzerine gider dahi mezkûr ırmağın gün batısından yanasında dikilmiş taşa yetişür andan ol mirâren zikr olunan ırmağın kenarı üzere gider dahi Voyvoduna ويودنه nâm köyden gelen yola mezkûr ırmak kesdüği yir üzerinde dikilmiş taşa yetişür andan ol ırmak kenarı üzere gider dahi Sazlık صازليق dimekle marûf mevzie yakın yirde dikilmiş taşa yetişür ki ancılayın ol ırmak alındığı yire ki yekındur andan sonra gider mezkûr ırmağın kenarı üzere dahi kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra doğru gider dahi mezkûr ırmağı Kasyan-Öyüğü قاسيان أيوكى dimekle mârûf öyük altından keser ve yine ancılayın zikr olunan Voyvuduna dimekle meşhur olan köyden gelen yolı keser dahi mezkûr tarik-i âm üzere dikilmiş taşa yetişür andan sonra ırmakdan ayrılur dahi cenub cânibine meyl ider gider Kiryako كرياقو dimekle mâruf mezrea üzere dikilmiş taşa yetişür andan sonra doğru gider dahi Eyne Hızır'a mensub birine ekilür tarlalara yetişür ki ol tarlalar üzre taş dikildi andan geçer dahi Eyne-Hızır اين حضر dimekle mâruf köyden gelen tarik-i âm üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan aonra gün doğusundan yana meyl ider dahi mezkûr yol kenarı üzerine gider Alçak-Öyük الجق ايوك dimekle müştehir öyük depesinde dikilmiş

الت اقچه علوفه تعیین اتدی که هر برنه
یومی اوچر اقچه دن آیده طقسان اقچه ویرله
وداخی اول حضرت سلطان سلیمان نفس عیسی نفس
طیب الله تعالی ریاض الحسنات بنسمات
خیراته ونفحات مبراته شویله شرط
اتدی که اول مواضع سعادات
ومواقع کراماتده اکید ذکای شمایلله
معروف ومزید طیب نفس فضایلله موصوف
بخور اسبابی اوزان حسابنده وتبخیر
آداب خدمات بابنده ماهر بر صاحب وقوف
بخوری استقامه اوزرنه سقامه خیانت

وخامتندن اعراض ایدوب شولکه اسباب بخور
وخدمات بخوریدر استقامتله مؤدی
قله مقابله سنده یومی ایکی اقچه علوفه تعیین
اتدی که آیده التمش اقچه ویرله وداخی
اول حضرت خاقان تقی الخصال
نقی الفعال لازالت عنایته مصروفة
الی اصلاح مصالح البرایا وحمایته
معطوفة الی رعایة احوال الرعایا
شویله شرط اتدی که مذکور عمارت عامره
مطبخنده هر صباح بیش کله برنجی وسایر
ایام ولیالی شریفه وعامه ضیافاته

ve müsâfirîne filcümle mezbûr matbahda bişürülecek birinci her ne mıḳdar olurasa cümlesini pâk idüb temâmet-i haşviyyâtından telhîz ve tehzîb itmek hidemâtını siyânet ve diyânetle müeddî kılmak içün iki nefer muhazzab al-aḫlāk / kişiler kiᶜâdet-i muᶜtâde üzerine tenkiyeye müteᶜallik maṣâlihi ıslâh idüb istikametle yirine getüreler ve hizmetleri muḳabelesinde yevmî dört akçeᶜulûfe tâᶜyin itdi ki her birine yevmî ikişer akçeden ayda altmış / akçe virile ve dahi ol hâkan-ı muhazzab al-aḫlāḳ min al-ridā şān allāh taᶜālā mavāʾyīda niᶜmahᶜan ṣavāʾyib al-ḳazā şöyle şart itdi ki mezbûr matbahda bişecek buğdayın küllini döküb ve tanzîfine müteᶜallik hidemâtı / diyânetle müeddî itmek içün bir kavi kişi tâᶜyin oluna hizmeti mukabelesinde yevmî üç akçe tâᶜyin itdi ki ayda doksan akçe virile ve dahi ol padişâh-ı pâk-nazar lā zālat ḥasanātuh maṣūnatan / ᶜan al-ḫaṭar ilā yavm al-maḥṣar şöyle şart itdi ki mezbûrᶜimâret âb-hânesi tanzîf içün

---

taşa yetişür andan sonra geçer andan dahi mezkûr yolı kat' ider dahi göl kenarında dikilmiş taşa yetişür andan soura gider zikr olunan gölün kenarı üzere gölün gün batısından yanadan andan sonra Turud Beğe طرود بکه mensub olan değirmen yanında olan büyük öyük üzere dikilmiş taşa yetişür andan sonra gider andan dahi Azmak ازماق dimekle mâruf göle yetişür ve andan geçer dahi iki âm yol birbirine buluşduğı yirde dikilmiş taşa yetişür andan yol kenarı üzere gider dahi Oruc-tarlası اورج تارلاسی dimekle mâruf tarla üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Cözine-Azmığı کوزینه ازمغی dimekle müteârif göl kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra tarik-i âm kenarında gider dahi gölü keser geşer Mircû-tarlası میرجو تارلاسی dimekle müştehir tarla yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Kırça-tarlası قیرچه تارلاسی dimekle meşhur tarla kenarında dikilmiş taşa yetişür ve andan geçüb Şarlı-köyi شارلی کوی dimekle müştehir köye giden tarik-i âm üzere dikilmiş taşa yetişür ve dahi andan gider Çatal-Azmak چتال ازماق dimekle meşhur göle yetişür andan sonra anun kenarı üzere gider dahi Yahyâ Paşa'ya mensub olan değirmene yakın yire geçer dahi ırmak kenarı üzere gider ve Küne-arığı کنه ارغی dimekle müştehir arığı keser dahi ol ark kenarı üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi İbrâhim Bey-köyi ارهم بك کوی dimekle mâruf köye giden yolı keser dahi Köpsi-ormanı کوپسی اورمانی dimekle mâruf orman kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra ol orman içinde gider ve ormandan çıkar dahi Basaraba-geçüdi بصربه چودی dimekle müteârif geçüd yanında Köpsi-ırmağı کوپسی ارماغی dimekle mâruf ırmak kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra ol zikr olunan ırmağı geçer dahi ırmak kenarı üzere gider dahi bundan evvel Şehâbeddin Paşa merhumun vakıf yirleri içün dikilmiş taş yanında dikilmiş taşa yetişür andan gider şimal cânibine ekilir bir zaman dahi yine ancılayın Şehâbeddin Paşa evkafına alâmet olan taş yanında

ومسافرینه فی الجمله مزبور مطبخده بشوریجك
برنجی هر نه مقدار اولورسه جمله سنی پاك
ایدوب تمامتی حشویاتدن تلخیص و تهذیب
اتمك خدماتنی صیانت و دیانتله مؤدی
قلمق ایچون ایکی نفر مهذب الأخلاق
کشیلر که عادة معتاده اوزرنه تنقیه
متعلق مصالح اصلاح ایدوب استقامتله
یرنه کتورالر و خدمتلری مقابله سنده
یومی درت اقچه علوفه تعیین اتدی که
هر برنه یومی ایکیشر اقچه دن آیده التمش
اقچه ویرله و داخی اول خاقان

مهذب الأخلاق من الرد اصان الله
تعالی و ایدنعمه عن شوایب القذاة شویله
شرط اتدی که مزبور مطبخده بشجك بغدایك
کلنی دوکب و تنظیفنه متعلق خدماتی
دیانتله مؤدی اتمك ایچون بر قوی
کشی تعیین اولنه خدمتی مقابله سنده
یومی اوچ اقچه تعیین اتدی که آیده طقسان
اقچه ویرله و داخی اول پادشاه
پاك نظر لازالت حسناته مصونة
عن الخطر الی یوم المحشر شویله شرط
اتدی که مزبور عمارت آبخانه سی تنظیف ایچون

bir kadir kişi nasb olunub ᶜâdet-i muᶜtâde üzerine kenise müteᶜallik umûr bâhında istikametleᶜ aleddevâm kaᶜyim olub bilâ ihmâl edâ ide mukabelesinde yevmî iki akçe tâᶜyin itdi ki ayda altmış akçe virile ve dahi ol hazret-i ḫişn-i ḫaşın al-muslimīn / ḫālifat al-rabb alᶜālamīn lā zālat ḫasanāfuh maşūnatanᶜan mikr al-sārikīn va kayd al-mākirīn şöyle şart itdi ki devvâb-ı müsâfir içün tehyiᵓe olunan ahûr mesâlihini diyânetleᶜaleddevâm görüb gözedüb pâk idüb / ve anda olan devvâb vesâᵓyire merâkib ve her bâbdan esbâbın hıfzı bâbında dâᵓyim kaᵓyim olub filcümle cümleᵓ-i hidemâtını emânet üzerine hiyânetden ictinâb idüp zuhûra gstürmek içün bir emîn / müᵓmin ve ol hidemâta kadir kişi tâyᶜin itdi ki her gece kapuyu kilitleye ve sabah açub içini pâk idüb gereği gibi zapt ve hıfzı bâbında istikametle kaᵓyim ola ve mukabelesinde yevmî iki akçe / ᶜulûfe tâᶜyin itdi ki ayda altmış akçe virile ve dahi ol hazret-i cennet-behcet

---

dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi belde-i mezkûreden gelen tarik-i âmmı keser dahi mezkûr yol üzere dikilmiş taşa yetişür dahi şark cânibine meyl ider yol kenarı üzere gider dahi tarik-i âm kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra ol tarikin kenarı üzere gider bir zaman dahi dikilmiş taşa yetişür pes hadd ol yirde şark cânibinden şimal cânibine meyl ider gider ol yolun kenarı üzere bir zaman çekilür dahi Cüllâh İbrahim-tarlası جلاه ابرهم تارلاسی dimekle müştehir tarla yanında küçük öyük üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Tabanı-Yassı-köyi طبانی یصی کوئی dimekle müteârif köy içinden geçer ol köye Tabanı-Yassı dinildüği gibi Hızırca-köyi خضرجه کوئی dahi dinilür ve andan Ayvalu-bağçe ایوالو باغچه dimekle maruf ve meşhur bağçe yanında olan yir üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi dikilmiş taşa müntehi olur ve andan gider bir zaman dahi Zağanos-tarlası زغنوس تارلاسی dimekle müştehir tarla üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Tabanı-Yassı-germesi طابانی یصی کرمه‌سی dimekle mâruf yirün şark cânibinden yana dikilmiş taşa yetişür dahi nehr-i mezkûrun kenarı üzere bir zaman gider mezkûr nehrin kıbleden tarafında olan öyük üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Tabanı-Yassı arığı dimekle mâruf güccük ırmak alınduğı yirde Köpsi-ırmağını geçer kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra gider anun kenarı üzere dahi Doğan-geçüdi طوغان چکودی dimekle mâruf geçüd üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Küçük İlyas-değirmeni-geçüdi کوجك الیاس دکرمنی چکودی dimekle mâruf gecüd üzere dikilmiş taşa yetişür ol gecüd Yund-köyi یوند کوئی dimekle müştehir köyün nevâhisindedir ve andan geçer dahi Virjova ویرژوه dimekle mârufi köy nâhiyetinde vâki olan ırmağın günedoğusundan yana olan kenarı üzere gider kenarda dikilmiş taşa yetişür andan sonra gider şark cânibine olan kenar üzere dahi Yund-Korısı یوند قوریسی dimekle mâruf ağaçlık içre dikilmiş bir taşa dahi yetişür andan gider şimal cânibine meyl ider Dibek-geçüdi دبك چکودی

بر قادر کشی نصب اولنوب عادة معتاده اوزرنه
کنسه متعلق امور بابنده استقامتله علی الدوام
قایم اولب بلا اهمال ادا ایده مقابله سنده
یومی اکی اقچه تعیین اتدی که ایده التمش اقچه
ویرله و داخی اول حضرت حصن حصین المسلمین
خلیفة رب العالمین لا زالت حسناته
مصونة عن مکر السارقین و کید الماکرین
شویله شرط اتدی که دواب مسافر ایچون
تهیه اولنان اخور مصالحنی دیانتله
علی الدوام کوروب کوزدوب پاک ایدوب
وانده اولان دواب و سایر مراکب

و سر بابدن اسبابک حفظ بابنده
دایم قایم اولب فی الجمله جمله خدماتنی
امانت اوزرنه خیانتدن اجتناب
ایدوب ظهوره کتورمک ایچون بر امین
مؤمن و اول خدماته قادر کشی تعیین
اتدی که سر کیجه قاپویی کلتلیه و صباح
آچوب ایچنی پاک ایدوب کرکی کبی
ضبط و حفظ بابنده استقامتله قایم
اوله و مقابله سنده یومی ایکی اقچه
علوفه تعیین اتدی که ایده التمش اقچه
ویرله و داخی اول حضرت جنت بهجت

lā zālat riyāż ḥasanātih muḫżarat al-ḥadāʾyiḳ muḥammarat al-şḳāʾyiḳ şöyle şart itdi ki mesfûr sûr-ı mevfûrussurûr içinde olan riyāż-i vāsiᶜ al-aknāf şāsiᶜ al-aṭrāf'ın hidemât-ı mavlūra al-samarāt/mühimmâtını istikametle görmeğe fenn-i felâhatde bāhir-al-burhān fāʾyiḥ al-verd ṣādıḳ al-ᶜamîd bir mâhir kişi tâᶜyin idüb hidemâtında muzâharet ve muᶜâvenet içün iki nefer hizmetkâr tâᶜyin itdi ki şol ki bostancılık / hidemâtı mühimmâtıdır fazl-ı cedd ve bezl-i cühd idüb ᶜalâ mâ yenbagi hiyânetden ictinâb idüb istikametle her hizmeti müeddî kılalar ve mukabelesinde reʾislerine yevmî dört akçe ᶜulûfe tâᶜyin itdi ki ayda yüz / yirmi akçe virile ve iki nefer şâkirde yevmî üçer akçe tâᶜyin itdi her birine ayda doksanar akçe virile ve dahi ol hâkan-ı müşeyyed-i erkân-ı hayrât ve sultân-ı müeyyed-i bünyân-ı meberrât / lā zālat ḳavāᶜid al-ḥasanāt biʾtaʾyid-i şiyānatih maşūnatan va taʾkid ᶜināyatih maʾmūnatan

---

dimekle mâruf Köpsi-ırmağını geçer dahi dikilmiş taşa yetişür ki ol taş mezbur ırmağın cânib-i garbinde merhum Şehâbeddin Paşanın vakıf yirleri içün alâmet tâyin olunmuşdur andan sonra Köpsi ırmağının gün batısından yana kenarı üzere gidib dahi kenarında dikilmiş taşa yetişür andan kıyı sıra gider bir dikilmiş taşa dahi yetişür andan sonra zikr olunan ırmağın gün batısından yana kenarı üzere gider Dağıngeçüdi dimekle mâruf geçüdün gün batısından yanasında ancılayın dikilmiş taşa yetişür andan geçer bir zaman gider dahi Sabuncı-gecüdi صابونجی چکودی dimekle mâruf geçüdün ancılayın gün batısından tarafında dikilmiş taşa yetişür andan gider çekilür bir zaman dahi Kurıca-dere قوریجه‌دره dimekle mâruf derei keser dahi kenarında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi mezkûr Köpsi-ırmağı dimekle mâruf ırmakdan alınan Tabanı-Yassı-arığı dimekle mâruf Kici-ark کچی آرق mukabelesinde ırmak kenarında yüksek yir üzere dikilmiş taşa yetişür andan Tabanı-Yassı arığının kenarı üzere şima cânibine meyl ider gider dahi Uzun Karı-Oğlı köyi اوزون قری اوغلی کوی dimekle mâruf köy kurbünde vâki olan öyük üstünde dikilmiş taşa yetişür andan güccük ırmağın şimal tarafı üzere gider dahi Tabanı Yassı-germesi dimekle mâruf yire yetişür ve andan gider dahi Taşlûca-öyük طاشلوجه أيوك dimekle müştehir öyük üstünde dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Dikenlüce-Öyük دكنلوجه أيوك dimekle meşhur öyük üzerinde dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Eflâk-Yakub-tarlası افلاق يعقوب تارلاسی dimekle mâruf tarla yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider zikr olunan belde-i Filibe'den gelen tarik-i âmmı keser geçer dahi Şehâbeddin Paşa vakıflarının haddinde vâki olan iki öyük yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Habibçe'ye حبيب‌چه mensub olan bınardan gelen tarik-i âm üzere dikilmiş taşa yetişür andan gider gün doğusundan yana meyl ider bir zaman gider dahi tarik-i âm üzerinde dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi mezkûr Şehâbeddin Paşanın vakıf yirleri kenarında dikilmiş

لازالت رياض حسناته مخضرة الحدائق
محمرة الشقايق • شويله شرط ايتدى كه
مسفور سور موفور السرور ايچنده
اولان رياض واسعة الاكناف •
شاسعة الاطراف خدمات موفورة الثمرات
مهماتنى استقامتله كورمكه فن فلاحتده
بامر البرهان فايح الورد صادق العهد
بر ماهر كشى تعيين ايدوب خدماتنده
مظاهرت ومعاونت ايچون ايكى نفر
خدمتكار تعيين ايتدى كه شولكه بسا بخيلق
خدماتى مهماتيدر فضل جد وبذل جهد

ايدوب عل ما ينبغى خيانتدن اجتناب
ايدوب استقامتله هر خدمتى مؤدى
قلالر ومقابله سنده رئيسلرينه يومى
درت اقچه علوفه تعيين ايتدى كه آيده يوز
يكرمى اقچه ويرله وايكى نفر شاكرده يومى
اوچر اقچه تعيين ايتدى كه هر برينه آيده
طقسان اقچه ويرله وداخى اول
خاقان مشيد اركان خيرات
وسلطان مؤيد بنيان مبرات
لازالت قواعد الحسنات بتاييد صيانته
مصونة • وتاكيد عنايته مامونة •

şöyle şart itdi ki mezbûr evkaf-ı hâkanîde termîm-i maṣâlih içün ʿaleddevâm fî cemîʿ -ül-eyyâm beş nefer kadir üstad meremmetçiler tâʿyin olunub biri mahzâ kurşun örtüsü meremmetine müteʿallik hidemâtı nakîren / ve kıtmîren vakt-i hâcetde teʾhîr itmeyüb istikametle görüb gözedüb müeddî kıla hizmeti mukabelesinde yevmî iki akçe ʿulûfe tâʿyin eyledi ki ayda altmış akçe virile ve biri câmiʿ ve medrese ve ʿimâret / ve matbahiyle mahbezine ve dârüşşifâya ve mesfûr sûr-i mevfûr-ül-hubûr içinde şadravânâta ve hiyâz-ı rizâya hadâʾyik ve besâtîne gelen su yollarına ve Şehabeddin Paşa hammamı dimekle meşhûr hammama ve su yollarına / filcümle mezkûrata bicümletihâ vakt-i hâcetde müsâhale ve müsâmaha itmeyüb emânet ve kemâl-i siyânet ve diyânetle müeddî kıla hizmeti mukabelesinde yevmî dört akçe tâʿyin itdi ki ayda yüz yirmi / akçe virile ve biri nefş-i Edirne de olan dolablar ve değirmenleri ve ambarları ve imamlar

---

taşa yetişür ve andan geçer bir zaman gider dahi Büyük-Gölcük بويك كولجك dimekle mâruf göle yakın yir üzerinde dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Kurıca-dere قوريجه دره dimekle mâruf dere kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra çekilür gider kenarı üzere dahi tarik-i âm ol derei kesdüği yirün dere kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra kenarında gider dahi Hacı Abdi-göli حاجی عبدی کولی dimekle mâruf göl kenarında dikilmiş taşa yetişür andan gider dahi İsâ-tarlası عیسی تارلاسی dimekle mâruf tarla başında dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi Çaltılû-alan چالتلو آلاك dimekle mâruf yir üzere dikilmiş taşa yetişür andan şimal cânibine meyl ider gider dahi mezkûr Şehâbeddin Paşa evkafının haddine alâmet olan yire yakın tarik-i âm üzerinde dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Değirmice-alan دكرميجه آلاك denilen yir üzere dikilmiş taşa yetişür andan geçer dahi tarik-i âm tarafından dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi Alançuk الاچوق dinilen yir üzere dikilmiş taşa yetişür andan geçer dahi Hisarlık-deresi حصارلیق دره‌سی dimekle mâruf dere üzere dikilmiş taşa yetişür andan gün batısından yana meyl ider dere kenarı üzere gider dahi iki dere buluşduğı yirde dikilmiş taşa yetişür andan gider bir zaman dere kenarı üzere dahi dere kenarında dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi derei ile tarik-i âm kesildüği yirde dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dere kenarı üzere dahi Rıaslu رعاصلو nâhiyesinde olan Ali-Fakih-deresi علی فقیه دره‌سی dimekle müştehir dere tarafında dikilmiş taşa yetişür andan gider dahi Doğancı-deresi طغانجی دره‌سی dimekle müteârif dere geçüdün geçer dahi kenarda dikilmiş taşa yetişür andan şimal cânibine meyl ider dahi tarik-i âm üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi belde-i mezbûreden gelen tarîk-i âm tarafında dikilmiş taşa yetişür andan gider dahi dikilmiş

شویله شرط اتدی که مزبور اوقاف
خاقانیده ترمیم مصالح ایچون علی الدوام
فی جمیع الایام بیش نفر قادر استاد
مرمتجیلر تعیین اولنوب بری محضا قرشون
اورتسی مرمتنه متعلق خدمات نقیرا
وقطمیرا وقت حاجتده تاخیر ایتمیوب
استقامتله کوروب کوزدوب مؤدی
قله خدمتی مقابله سنده یومی ایکی اقچه
علوفه تعیین ایلدی که ایده التمش اقچه ویرله
وبری جامع ومدرسه وعمارة
ومطبخیله مخزنه ودار شفایه ومسفور

سور موفور الحبور ایچنده شادروانانه
وحیاض ریاضه حدایق وبساتینه کلن
صویوللرنه وشهاب الدین پاشا حمامی
دیمکله مشهور حمامه وصویوللرنه
فی الجمله مذکوراته بجملتها وقت
حاجتده مساهله ومسامحه ایتمیوب
امانت وکمال صیانت ودیانتله
مؤدی قله خدمتی مقابله سنده یومی
درت اقچه تعیین اتدی که ایده یوز یکرم
اقچه ویرله وبری نفس ادرنه ده اولان
دولابلر ودکرمنلری وانبارلری واماملر

ve mü'ezzinler ve bâ'zı hademe'-i evkaf-ı hâkanî sâkin oldukları evkaf-ı mezbûreden olan evleri vakt-i mesâs-ı hâcetde zikrolunan üslûb üzerine emânet ve diyânetle müeddî kıla hizmeti mukabelesinde / yevmî dört akçe tâ'yin itdi ki ayda yüz yirmi akçe virile ve biri mezbûr 'imâret önünde olan dükkânları ve sarraçlar ve sellâhhâne ve dahıl bazarında olan dükkânları bilâ ihmâl velâ imhâl emânet ve istikametle kanun-ı mezkûr / üzerine cemi'hidemât-ı termîmi müeddî kıla hizmeti mukabelesinde yevmî dört akçe tâ'yin itdi kî ayda yüz yirmi akçe virile ve biri nefs-i İstanbul'da olan hammâmat-ı mezbûre ve zâhirinde olan hammâmı kanun-ı muharrer / üzerine berdevâm görüb gözedüb meremmete muhtaç olanı filhâl tehir câ'iz görmeyüb emânet ve diyânet ve kemâl-i siyânet ve istikametle cemi'hidemât-ı termîmi müeddî kıla hizmeti mukabelesinde yevmî dört akçe / tâ'yin itdi ki ayda yüz yirmi akçe virile ve dahi ol sultân-ı ekâlim-i 'âlem-i en'âm-ı'âm

---

taşa yetişür ve andan geçer dahi yüksek tarla üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan gider dahi iki öyük arasında olan büyük öyük üstünde dikilmiş taşa yetişür ve dahi andan gider tarik-i âm tarafında dikilmiş taşa yetişür andan geçer dahi ancılayın tarik-i âm üzerinde dikilmiş taşa yetişür andan cenub eânibine meyl ider dahi belde-i mezbureden gelen tarik-i âmmı kat'ider dahi zikr olunan yol kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra ağaçlık arasında gider dahi tarik-i âm tarafında dikilmiş taşa yetişür andan gider dahi yol kenarı üzere gider dikilmiş taşa yetişür andan geçer dahi tarla yanında dikilmiş taşa yetişür andan çekilür dahi ancılayın tarla yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra gider dahi Korıca-Azmak قوريجه ازماق dimekle mâruf azmak yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra geçer tarik-i âmmı keser dahi Ali Fakih-deresi dimekle mâruf ırmak kenarında dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi ancılayın gün batısından yana meyl ider kıyı sıra gider dahi Ketancı-ırmağı كتانجى ارماغى dimekle mâruf kiçirek ırmağa yetişür anun kenarı üzere gider dahi bundan evvel Ali Fakih-deresi dimekle meşhur olan derei tarik-i âm kat'eyledüği yire yetişür vakfeyledi mahdud olan mevâzi cemi mezrealarıyla Filibe nâhyetinde müteârif çeltük mudlarından yüz mudd kabı çıkmış biriŋ ile ekecek vakıtda tohum olmak içün dahi ol yüz mudd tohum her yıl hıfz oluna vakti geldikce tamam ekile amma hudud içinde vâkî olan tarik-i âmlar ve makbereler yirleri ve gayrın mülkleri ve anda vâkî olan vakıflar ki vakf-ı sultânîden evvel vâki olmuşlardur anlar istisna olunub ihraç olunmuşlardır *Ve dahi ol evkaîdandur* Yenice-i Zağra tevâbiinden Krutine قروتين nâm köyün cemîsi ve anun hânelerinun sağışı vakıf olduğı vakıtda yüz hânedür ve anun defter-i hakanîde yazılan hâsılı dokuz bin üç yüz on iki akcedur vaktâki müslimanlar yirleri taraf-ı şimâlde olan dağdan zikr olunan Yenice-i Zağra' yaden ol köyün yirleri birbirinden ayırdise ol iki kıt'adan her birisinun hududın alâ haddihi beyân eyledük pes hadd-i kıblî kıt'a-i şarkiyye içün ancılayın kıt'a-i şarkiyye kim zikr olunan köyi ve anun bağlarını ve mezrealarını kaplamuşdur bu bağlar ve mezrealar dahi ol karyeye muttasıldur ibtidâ ider Ebî nâm Ahmed mezreası yanında dikilmiş taşdan ki ol

ومؤذنلر وبعض خدمهٔ اوقاف
خاقانی ساکن اولد وقلری اوقاف
مذکوره دن اولان اولری وقتمنده
حاجتده ذکر اولنان اوسلوب اوزره
امانت و دیانتله مؤدی قله خدمتی مقابلهسنده
یومی درت آقچه تعیین اتدی که آیده یوز یکرمی
آقچه ویرله وبری مزبور عماره اوکنده
اولان دکانلری وسرایلری وسلاخخانه
ودخل بازارنده اولان دکانلری بلا اهمال
ولا امهال امانت و استقامتله قانون مذکور
اوزره جمیع خدماتی تمیمی مؤدی قله

خدمتی مقابلهسنده یومی درت آقچه
تعیین اتدی که آیده یوز یکرمی آقچه ویرله
وبری نفس استنبوله اولان حمامات
مزبوره وظاهرنده اولان حمام قانون
اوزره بردوام کوروب کوزدوب
مرمتنه محتاج اولنی فی الحال تاخیرسز
کورمیوب امانت ودیانت وکمال صیانت
واستقامتله جمیع خدمات تمیمی مؤدی
قله خدمتی مقابلهسنده یومی درت آقچه
تعیین اتدی که آیده یوز یکرمی آقچه ویرله
وداخی اول سلطان اقالیم عالم انعام عام

ve hâkan-ı temâmet-i memâlik-i ihsân-ı tâm lā zāla bāsiṭan basāt-i mavāʾyid al-niʿam ve favāʾyiḍ al-karamʿal al-davām ẓahran li-dār al-salām şöyle şart itdi ki temâmet-i sene-i kameriyye üç yüz elli dört olmak / hesabınca üç yüz yirmi iki gününün sabahında mezkûrʿimâret-iʿâmirenin matrah-ı berekât ve mesrah-i kerâmât matbahında her sabah tabh olunan şorba masâlihi içün münakkah ve pâk arıdılmış / münakkî birinçden ol vilâyetde müteʿârif birinç kilesi ile ki vezinde dokuz vakiyyedir her vakiyye dör yüz dirhemdir her subh beşer kile birinç bişürüle ve seneden bâkî kalan otuz mubârek ramazan ve iki / ʿiydân-ı şerîfân bu otuz ikinin her birinde mezkûr kile ile yirmişer kile kiʿörf-i müteʿârifde bir mudd addolunur on beş kilesine dâne birinç ve beşine zerde bişirüle ve temâmet-i sene içinde cümle elli cumʾa / olmak hesabınca mubârek ramazanda dört cumʿa ʿîydeyn ve berat veʿaşûra cumʿa gününe

---

taş yol yanında mukabelede Kulkal azadlusu Şîrmerd-mezreası شیرمرد مزرعه‌سی müslümanlar mezâriindedir Zağra-Yenicesi beldesinün Cündüz کوندز nâm mahallesinde karye-i Beğlü'ye بکلو giden tarik-i âmmın cânib-i yeminindedir şol taşadan gider kim ol taşı geçerek Ahlat اخلط dimekle meşhur ağac altında dikilmiş taşdır ve andan gider dahi Hacı Musâ oğlu Muhammed-mezreası حاجی موسی اوغلی محمد مزرعه‌سی ortasında dikilmiş taşa yetişür andan gider dahi mezbur Muhammed-mezreası nihâyetinde Kara-çalı altında dikilmiş taşa yetişür andan sonra Kulağuz-oğlu-mezreasından قولاغوزاوغلی مزرعه‌سی doğru gider dahi belde-i mezbûreden hâric tarik-i âm tarafında dikilmiş taşa yatişür ve andan sonra bu yolı keser dahi doğru İsmâil-oğlu Hızır-mezreası اسماعیل اوغلی حضر مزرعه‌سی ortasından geçer belde-i mezbûreden hâric âhar tarik-i âm tarafında dikilmiş taşa yetişür ve andan bu yol üzerine belde-i mezbûreden yana dahi gider belde-i mezbûreden karye-i Kurita'ya (Krutina) قوریته sol cânibde giden tarik-i âm tarafında dikilmiş taşa yetişür ol taş İskefti-Güyegüsi اسکفتی کویکوسی dimekle meşhur Kalo-mezreasında قالو مزرعه‌سی dikilmişdir ve andan bu mezrea tarafında gider Pâpas Betre-mezreası پاپاس بتره مزرعه‌سی tarafında dikilmiş taşa yetişür andan sonra bu mezreai ortasından keser dahi Üstuyan-mezreası استویان مزرعه‌سی yanında tarik-i âm tarafında dikilmiş taşa yetişür ol tarik-i âm belde-i mezbûrdan Kurtına'ya قورتینه gelür müsliman Selman'ın yirlerinun taraf üzere ve ol kıt'anun hadd-i garbîsi bundan gider şol zikr olunan tarik-i âmda müsliman yirleri kenarında ol karye bağlarından Gümiş bin Kegal کشن بن کغل bağına yakın olıncıya değin andan cânib-i garba meyl ider dahi Nusret oğlı İlyas Fakih ve Martin bin Rahna مارتین بن راحنه bağları arasından geçer dahi karye-i Çakallu'dan چقللو Tatar İskender-bağı ile تاتار اسکندر باغیله Aleksi-oğlı ba-

وخاقانِ تمامة ممالكِ احسانِ تام

لازال باسطاً بساطِ موايد النعم

وفوايد الكرم على الدوام زخراً

لدار السلام شويله شرط اتدى كه

تمامة سنهٔ قمريه اوچ يوز الى درت اولمق

حسابنجه اوچ يوز يكرمى ايكى كوننك

صباحنده مذكور عمارة عامره نك

مطرح بركات ومسرح كرامات

مطبخنده هر صباح طبخ اولنان شوربا

مصالح ايچون منقح وپاك آردلمش

منقى برنجدن اول ولايتده متعارف

برنج كله سپله كه وزنده طقز وقيه در

هر وقيه درت يوز درهم در هر صبح

بشر كله برنج بشورله وسنه دن باقى

قلان اوتوز مبارك رمضان وايكى

عيدانِ شريفان بو اوتوز ايكى نك هر برنده

مذكور كيله يله يكرمشر كله كه عرف متعارفده

بر مدعا اولنور اون بيش كله سنه

دانه برنج وبيشنه زرده بشورله

وتمامة سنه ايچنده جمله الى جمعه

اولمق حسابنجه مبارك رمضانده درت

جمعه عيدين وبرات وعاشورا جمعه كوننه

gelmedüğü takdirce ki anlarun her birinin harcıᶜalâ haddihî tâᶜyin olunmuşdur kırk altı cumᶜa gicesi içün her birinde tarîk-i mezbûr üzerine yirmi kile münakkî ve münakkah birinçden on beş kile dâne ve beş kile zerde / bişirüle ve dahi ol hazret-i hâkan-ı mekrümet-simet menn allāhᶜalaᶜāmmatiᶜibādih bi-favāʾyid-i mavāʾyid-i maᶜālīh mā taᶜaḳab al-ayyām va layālīh şöyle şart itdi ḳi her yıl berat veᶜaşûra ve mevlid-i imâm-ı hümâm-il-mürselîn / gelicekᶜâyâd ve sâʾyir evkat-ı şerifede tâᶜyîn olunan âdâb üzerine her bâbdan esbâb tertîb olunub ve regaʾib-i garâʾib-i atᶜime ümmehâti mühimmât-ı imdâdı içün emdâd-ı mezbûre ile dört mudd münakkah ve münakkî / birinç bişirüle ve dahi ol hazret-i hâkan-ı vâkıf muvaffaḳ vaffaḳah allāh bi rafīḳ al-tavfīḳ min avfaḳ al-ṭarīḳ ilā aᶜlā maᶜāl al-taḥḳīḳ biʾl-ḥaḳīḳ şöyle şart itdi ki temâmet-i senede şeref-i / hayrât-ı hâkan-ı meʾâli-nişân şürefâtiyle ᶜâlişân olan menâzil-i şerifenin

---

ğının باغنك الكىاوغلى arasında Kurtına köyine gelen yola yetişür ve andan geçer yol kenarı üzere garb cânibine meyl ider dahi Kalad-oğlı Alagöz-bağı قلاداوغلى الاكوزباغى yanında Çaklı-Müsellim mezreası مزرعهسى چقلى مسلم yanından gider cânib-i şimâle meyl ider dağdan yana müteveccih olur doğru gider dağ depesinden iner dahi Doğan-kayası طغان قياسى dimekle mâruf taşa yetişür ve andan gider Tunca ırmağına yetişür ve dahi hadd-i şimâli kıt'a-i mezkûre içün bundan gider zikr olunan ırmak kenarı üzere gün doğusundan yana Çörtlek چورتلك yoluna erişineiye değin ol yol Umur Bey vakf itdüği dolab önünde olan dağdan gelür iner ve ol kıt'anun hadd-i şarkîsi bundan gider zikr olunan yol kenarında dahi dağ depesine çıkar andan gider Yenice-i Zağra'dan yana meyl ider Beğlü köyünün içinden geçer belde-i mezbura çıkan âm yola muttasıl olur andan sonra bu âm yolda gider Ebi Natır Ahmed-mezreası مزرعهسى احمد ناطر ابى tarafında dikilmiş taşa yetişür ve ammâ kıt'a-i gerbiyye içün olan hadd-i şarkî Çaklı köyünün Ekerek-öyüğü اكرك ايوكى dimekle müsemmâ mevzidendir hu köyün maḳbereлerinden andan dahi gider Müsellim Zağarcı-oğlı مسلم زغرجى اوغلى yerinün kenarında dahi Çelebi-oğlı Mustafa-mezreası مزرعهسى چلبى اوغلى مصطفى da dikilmiş taşa yetişür ve ol kıt'anun hadd-i kıblîsi bu mezreadan gider mezrea kenarınca yol kenarında dikilmiş taşa yetişür ki ol yol belde-i mezbûreden çıkar İskece اسكجه nâm köye gider andan sonra bu yoiu doğru kesüb Hacı Musâ-mezreası مزرعهسى حاجى موسى içinden geçüb Hacı Dursun azadlûsı Balaban mezreasınun مزرعهسى بلبان kıble cânibinden gider dahi ahlat ağacına yakın Aleksî-oğlu-mezreasında dikilmiş taşa yetişür andan sonra kıble cânibine meyl ider dahi Aleksi-oğlu mezrea kenarında gider Betri ve oğlı Turcen بترىو اوغلى تورجن mezreası yanında dikilmiş taşaden andan sonra bu mezrea kenarında gider Hacı Nasuh-

کلمدوکی تقدیرجه که انلروک هر برنک
خرجی علی حده تعیین اولنمشدر قرق الت
جمعه کیجه سی ایچون هر برنده طرتوم زبور
اوزرنه یکرمکله منقی و منقح برنجدن
اون بیش کله دانه و بش کله زرده
بشورله و داخی اول حضرت خاقان
مکرمت سمت من الله علی عامة عباده
بفوایدِ موایدِ معالیه ما تعاقب الایام
ولیالیه شویله شرط اتدی که هر یل
برات و عاشورا و مولد امام همام المرسلین
کلجک اعیاد و سایر اوقات شریفه ده

تعیین اولنان آداب اوزرنه هر بابدن
اسباب ترتیب اولنوب و رغایب
غرایب اطعمه امهات مهمات امداد ایچون
امداد مزبوره ایله درت مد منقح و منقی
برنج بشورله و داخی اول حضرت
خاقان واقف موفق وفقه الله
برفیق التوفیق من اوفق الطریق
الی اعلی معالی التحقیق بالحقیق شویله
شرط اتدی که تمامت سنه ده شرف
خیرات خاقان معالی نشان شرفا تیله
عالی شان اولان منازل شریفه نک

şeref-i nüzûliyle müşerref olan eşrâf-ı müsâfirîn ve ᶜâmme-i vâridîn ve sâdırîn filcümle ezyâfın ziyâfâtında emdâd-i mezbûre ile on mudd münakkah birinç bişirüle lâbüd temâmet-i senede mezbûr matbahda matbûh / şorbaya tâᶜyin olunan cümle bin altı yüz on kile birinçdir ki seksen buçuk mudd olub ve dâne ile zerdeye temâmet-i senede tâᶜyin olunan cümle bin sekiz yüz kırk kile birinçdir ki doksan / iki mudd olur cemᶜan fî sene üç bin dört yüz elli kile birinç olur ki yüz yetmiş iki buçuk mudd birinçdir ve mezkûr kile ile bir kile birince mezbûr vakiyye ile üç vakiyye sâde yağ sarfolunmak hesabı üzerine / cümle-i senede bişirülmek üzerine tâᶜyin olunan dâne ve zerde birince cemᶜan beş bin beş yüz yirmi vakiyye tâᶜyin olundu ki kırk dört vakiyye bir kantar olmak hesabınca fî sene yüz yirmi beş kanter ve yirmi yakiyye / yağ olur ve mezkûr doksan iki mudd birincin on muddı mütemahhiz müsâfirîne dâne bişürülmeğe

---

oğlu İlyas-mezreası مزرعه‌سی حاجی نصوح اوغلی الیاس içinde dikilmiş taşaden ve andan gün batısına meyl ider gider bu mezrea tarafında ahlat ağacından geçer belde-i mezbûreden çıkub Akçe-Kızanlık'dan اجقه قزانلق yana giden tarik-i âm kenarında dikilmiş taşa yetişür dahi geçer Kurd-kayasına قیاسی قورد yetişür Ve dahi ol kıt'a içün hadd-i garbî bundan gider müsellim içün karye-i Evliyanlı'ya اولیانلی karib tarik-i âm tarafında dikilmiş taşa varur andan gider şimal cânibine meyl ider kara çaltı içinde Müsellim-mezreası مسلم مزرعه‌سی tarafında yürür dahi Çaklı köyünden gelüb Evliyanlı köyine giden yol tarafında Macar-pamuklı مجر پاموقلی dimekle meşhur mezrea yanında dikilmiş taşa yetişür ve dahi ol kıt'anun hadd-i şimâlisi bundan ibtidâ ider gider ol yol üzerine İskece köyünün şehre giden yolunu keser dahi Ekrek-öyüği dimekle müsemmâ öyüğe yetişür temam olur Ve dahi ol evkafdandur Yanbolu tevâbiinden İbrâhim ابراهیم köyünün camîsi ve ol köye Kovaloz قوولوز dahi dinilür ve anun hanelerinün sağışı evvelden sonradan vakıf olduğı vakıtda defter-i hâkanîde yazılduğı üzere kırk üç hânedür ve anun ol defterde yazılan hâsılı beş bin yüz kırk altı akçadır ve anun hadd-i kıblîsi Tunca ırmağı Kiremidlik کیره‌مدلك dinilen mevzide Yanbolı'dan çıkan yola buluşduğı yirdendür ol Yanbolı'dan çıkan yol gider Tunca kenarında Tavşan-depeeineden طوشن‌دپه‌سی andan sonra ol hadd gider Tunca suyunun kenarında ki ana Azmak ازماق dinilür andan sonra ol sunun üstünde Hüseyin bin Kırım Hafız Koca حافظ قوجه حسین بن قرم 'nun köprisinden geçer cânib-i şarkda ol yolun kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra ol yol tarafında gider şol taşadan kim dikilmişdir yol tarafında olan ol yol bulunur gider gün doğusından yana Hüseyin azadlusı İsmâil - mezreası مزرعه‌سی اسمیل حسین‌ازادلوسی yanında ve dahi gider Tavşan-depesine yetişür ve

شرف نزولیله مشرف اولان اشراف
مسافرین و عامه واردین و صادرین
فی الجمله اضیافك ضیافاتنده امداد
مزبوره ایله اون مد منقح برنج بشورله
لابد تمامه سنه ده مزبور مطبخده مطبوخ
شوربایه تعیین اولنان جمله بیك
الت یوز اون کله برنجدر که سکسن
بچق مد اولور و دانه ایله زرده یه
تمامه سنه ده تعیین اولنان جمله بیك
سکز یوز قرق کله برنجدر که طقسان
ایکی مد اولور جمعا فی سنه اوچ بیك

درت یوز الك کله برنج اولور که یوز
یتمش ایکی بچق مد برنجدر و مذکور کلیله
بر کله برنجه مزبور وقیه ایله اوچ وقیه
ساده یاغ صرف اولنمق حسابی اوزرنه
جمله سنه ده بشورلمك اوزرنه تعیین
اولنان دانه و زرده برنجه جمعا بیش بیك
بیش یوز یکرمی وقیه تعیین اولندی که
قرق درت وقیه بر قنطار اولمق حسابنجه
فی سنه یوز یکرمی بیش قنطار و یکرمی وقیه
یاغ اولور و مذکور طقسان ایکی مد برنجك
اون مدی متمحض مسافرینه دانه بشورلمکه

tahsis idüb andan bâkî seksen iki muddın erbâ'-ı selâsesini dâneye ve rub'ını zerde bişürülmek üzerine takdir idüb dört yüz on kile birinç ki yirmi buçuk / mudd olur ve her bir kileye sekiz vakiyye bal sarfolunmak üzerine üç bin iki yüz seksen vakiyye bal harc olunur ki sâbîkuzzikr kantar ile yetmiş dört kantar ve yirmi dört vakiyye bal / tâ'yin itdi ki her senede sarfoluna ve dahi ol sultân-ı selâtîn-i zevi'l-duval lā zālat mazūkāt-i ḥasanātih liẓī ṣaḥīḥ al-maẓāk aḥlā min al-'asal masûnan'an'il-ḥalal şöyle şart itdi ki'âmme-i / müsâfirîn içün mezbûr kantar ile her sâl yirmi kantar eyü bal sarfoluna ve dahi olsultan Süleyman-ı iktidar-i kâmkâr ve pâdişâh-ı pâk-'itikad-ı dindâr lāzāla bi an'ām-ı'āmm'-i li-iḥrāz al-ḥasanāt ḥariyyan / va bi-iṭ'āmih li'l-mustaḥikkin min muştahiyyāt-i ṣadakātih laḥman ṭariyyan şöyle şart itdi ki mezbûr

---

ol köyün hadd-i garbîsi bu taşdan gider ol yol kenarında güççük öyük üstünde mezbûr yol tarafında dikilmiş taşa yetişür andan sonra Tavşan-depesi kurbünde Konarlicin قوكرلجين nâm köye yakın güccük öyükden yana eski yol kenarında gider dahi bu öyüğün altında ol yol kenarında dikilmiş taşa yetişür ve anun hadd-i şimâlîsi bu taşdan gider istikamet üzere gün doğusından yana dahi Tunca yanında Kör كور dinilen dikenlerden yana dahi Tavşan-deresinün طوشن درەسى cânib-i şarkda olan Buzağulık بوزاغولق altında dikilmiş taşa yetişür ve andan doğru gider İbrahim köyünden yana yol kenarında dikilmiş taşa yetişür ki ol yol Tavşan-depesinden zikr olunan köye gider şimal cânibinde büyük öyük ardından andan sonra gider Kuş-mezraasında قوش مزرعەسى hadd-i kadîm içün dikilen taşa yakın dikilmiş taşa varur andan sonra meyl ider şimalden yana Hafız-oğlı Hüseyin mezreasına حافظ اوغلى حسين مزرعەسى geçer dahi güççük öyük üstünde dikilmiş taşa yetişür andan sonra Tatar Muhammedî-tarlası تاتار محمدى تارلاسى üstünde şimalden yana gider dahi Tavşan-deresi olan köre yetişür ki ağaçlıkdır andan sonra ol ağaclık içinden ve Radislavın yarıcı-mezreasınun رادسلاوين يارجى مزرعەسى üstünden geçer dahi Tunca ırmağına yetişür ve anun hadd-i şarkîsi bundan gider bu ırmak kenarıda İbrâhim köyünden yana ve ol köyün hadd-i kıblîsinün mebdeine yetişür temam olur *Ve dahi ol evkafdandur* Yanbolu يانبولى tevâbiinden Moğila موغيله köyünün cemîsi ve anun ön son hânelerinün sağışı vakıf olduğı vakıtda defter-i hakânîde yazıldığı üzere otuz beş hânedür ve anun ol defterde yazılmış hâsılı dört bin yirmi dokuz akçedir ve anun gün batısından yana olan haddi cânib-i kıbleden Karîn-ovası قرين اواسى ırmağına gelen Ekinlik-deresi اكنلك درەسى dimekle mâruf dere üzere vâki olan köpriden ibtidâ ider gider dahi ikinci köpri yanında dikilmiş taşa yetişür andan sonra bu dere kenarında gider dahi Karaağaç altında dikilmiş taşa yetişür ve anun kıble tarafında olan haddi bu dere kenarı üzere gider dahi bu derei köprîsiz araba geçdüği yirde dikilmiş taşa yetişür

تخصیص ایدوب اندن باقی سکسن
ایکی مدک ارباع ثلاثه سنی
دانیه و ربعنی زرده بشورلك
اوزرینه تقدیر ایدوب درت
یوز اون کله برنج که یکرمی بچوق
مداولور و هر بر کلیه سکز وقیه بال
صرف اولنمق اوزرینه اوچ بیك
ایکی یوز سکسن وقیه بال خرج اولنور که
سابق الذکر قنطار ایله یتمش درت
قنطار و یکرمی درت وقیه بال
تعیین اتدی که هر سنه ده صرف اولنه

وداخی اول سلطان سلاطین ذوی الدول
لازالت مذوقات حسناته لذی
صحیح المذاق احلی من العسل مصونا
عن الخلل شویله شرط اتدی که عامه
مسافرین ایچون مزبور قنطار ایله هر سال
یکرمی قنطار ایو بال صرف اولنه وداخی
اول سلطان سلیمان اقتدار کامکار
و پادشاه پاک اعتقاد دین دار
لازال بانعام عامه لاحراز الحسنات حریا
و باطعامه للمستحقین من مشتهیات صدقاته
لحما طریا شویله شرط اتدی که مزبور

matrah-ı saᶜâdât ve matbah-ı berekâtdaᶜaleddevâm fi kull al- ayyām matbuh olmağa laḥm-i ṭarî ak ve pâk erkek semiz koyun etinden sâ-
5 bîkuzzikr vakiyye ile her gün yüz altmış vakiyye et yüz ellisi / iki növbet yetmiş beşer vakiyye evkat-ı muᶜtâdedeᶜâmme-i fukara içün bişirülüb ve on vakiyyesi hâssaᵓ-i müsâfirîne bişirülüb ve dahi ol ḥulāṣa-ᵓi havāḳin-i aḥnā-i abu'l-başar lā zāla bi-ḳırzāb-i ḥayrātih daḳ-
10 ḳaḳ al-rikab / ᶜan al-şar şöyle şart itdi ki mezbûrᶜimâret-i maᶜmûre mahbezinde habz-i hubz içün ol nevâhîde müstaᶜmel dahıl kilesi ki mezkûr vakıyye ile on sekiz vakiyye hesab olunur kile ile yirmi kile
15 ki bir mudᶜaddolunur / temâmet-i senenin cemîᵓeyyâmında ᶜaleddevâm her gün bir mudd un etmek itmek üzerine ki cemᶜan bir yılda üç yüz elli dört mudd etmek bişürüle ve dahi ol padişâh-ıᶜâmüllhasenât tâm-
20 mülberekât / lā zāla maṣl-i kull-i ḥabbatin min ḥabbāti ṣadaḳātihᶜinda rabbih ‹kamaṣal-i ḥabbatin anbatat sabᶜa-sanābile

---

andan bu dere kenarında gider meyl ider şol dereye kim ol dere gün doğusundan yanadan gelür Barak Beğ-mezreası مزرعه‌سی براق بك tarafında ol dere kenarında gider şol mezrea temam olduğu yirde Buzağulık içinde dikilmiş taşa yetişür andan bu dere kenarında gider dahi Ulusî اولوسی köyden Pâreboli'ye پاره بولیه gelen yol tarafında ol dere nihâyet bulduğı yirde dikilmiş taşa yetişür ve anun hadd-i şarkîsi bu zikr olunan yol tarafında gider dahi Çağırganlu-deresinde چغرغنلو دره‌سی olan köpriye yetişür andan gider Ulûfeci Hamza-mezreasınun حمزه مزرعه‌سی علوفجی altından geçer Moğila köyünün odun yolunda Kara çalı yanında dikilmiş taşa yetişür ve andan geçen Sırt صرت dimekle meşhur olan yüksek yirde olan öyüğe doğru gider ve andan dahi geçer ol yüksek yirün kenarında gider güccük öyüğe yetişür ve andan gider dahi Küme-öyük کومه ایوك dimekle meşhur öyüğe yetişür andan şark cânibine meyl iderek gider Uğurlu-mezreası اوغورلو مزرعه‌سی tarafında ve dahi Kal-oğlu Dragi-tarlası قال اوغلی دراغی تارلاسی yanında Kurd-deresi قورد دره‌سی dimekle meşhur dere içinde kavak nâm ağaca yetişür andan geçer ol dere kenarında gider Bijan kâfir-mezrası بیژان کافر مزرعه‌سی yanında eski azmak ortasında dikilmiş taşa yetişür andan gider Şîrmerd-mezreası شیر مرد مزرعه‌سی altından geçer dahi Söğüdcük سکودجك yanında dikilmiş taşa yetişür andan yukaru gider Saru-Savcılû صارو صوجلو köyünden yana meyl ider dahi emrud ağacı altında dikilmiş taşa yetişür andan gider dahi Gümrancıla-öyük کرانجله ایوك dimekle mâruf öyüğe yetişür andan gider Kurı-in قوری این kenarında dahi Karin-ovasından gelen ırmağa yetişür andan sonra bu ırmağı keser geçer dahi Çarık-oğlı چارق اوغلی köyünde Çarık-ağlı evinün önünde hadd-i kadîm içün dikilen taşa yetişür andan sonra bu köyün içinden Samed-bı-

مطرح سعادات ومطبخ برکاتده
علی الدوام فی کل الایام مطبوخ
اولمغه لحم طری آق وپاك ارکك سمین
قیون اتندن سابق الذکر وقیه ایله
هر کون یوز التمش وقیه ات یوز اللیسی
ایکی نوبت یتمش بشر وقیه اوقات معتاده
عامه فقرا ایچون بشورلوب واون وقیه سی
خاصه مسافرینه بشورله وداخی اول
خلاصه خواقین ابناء ابو البشر
لازال بقرضاب خیراته دقاق الرقاب
عن الشره شویله شرط ایتدی که مزبور عمارة

معموره مخبزنده خبز خبز ایچون اول
نواحیده مستعمل دخل کلهسی که مذکور
وقیه ایله اون سکز وقیه حساب
اولنور کله ایله یکرمی کله که بر مدعد اولنور
تمامه سنه نك جمیع ایامنده علی الدوام
هر کون بر مد اون اتمك اتمك اوزرنه که
جمعا بر ییلده اوچ یوز اللی درت مد اتمك
بشورله وداخی اول پادشاه
عام الحسنات تام البرکات
لازال مثل کل حبة من حبات صدقاته
عند ربه کمثل حبة انبتت سبع سنابل

fī kull-i sunbulatin mi'atu ḥabbat»[1] şöyle şart itdi ki mezbûr matbahda temâmet-i seneden üç yüz üç günᶜasrında bişürülen şorba içün mezkûr dahıl kilesile eyyâm-i mezbûrenin her birinde dörder kile / buğday bişürülmek hesabınca cemᶜan bin iki yüz iki kile ki altmış mudd ve on iki kile döğülmüş ve pâk arıdılmış buğday bişürüle ve dahi ol sultân-ı muslih-iᶜâmme-i mesâlih-i enᶜâm-ıᶜâm / ve hâkan-ı melih-alkelâm şöyle şart itdi ki mezbûrᶜimâret-iᶜâmire matbahında tabh ve habz mesâlihi ıslâh içün her yıl mezbûr mudd tuz ve beş mudd nohud sarfoluna ve dahi ol / hâkan-ıᶜâmme'-i âfâk-ı sahihül-mezâk şöyle şart itdi ki her bir senede ikiᶜiyd berat veᶜaşura ve mevlid-i saᶜid sâbikuzzikr ehemm-i ümmehât-ı mühimmâtından gayrı hurda harc içün bin akçe sarfoluna ve dahi ol / halife'-i seyyidülmürselîn lā zālat ḥasanātih bi-sūratihāᶜ «tasarr al-nāẓirīn»[2] ve bi-sarīratihā

---

[1] II البقرة 261

[2] II البقرة 69

---

narı سمد بیکاری dimekle mâruf bınar yanından gidib Ahyolı'dan اخیولیدن Yanbolı'ya giden yolı kesüb geçer dahi köyün üstünde ve Çarık-oğlı evlerinün üstünde kadîmden hadd içün dikilen taşa yetişür ve ol köyün hadd i şimâlisi eski yol tarafında Yanbolı'dan yana gider dahi göl kenarında dikilmiş taşa yetişür andan sonra ol yol kenarında gider dahi Saru-koçlu صروقوچلو nâm köyden değirmene giden yolu keser Kulkal-öyüğü قلقال ایوکی altında dikilmiş taşa yetişür andan gider ol eski yol tarafında olan Dabiş-oğlı Kostantin mezreasında قسطنطین مزرعه‌سی دابش اوغلی dikilmiş taşa yetişür ve andan gider Gerek'de dikilmiş taşa yetişür andan gider dahi Karın-ovası ırmağının üstünde Hacı Ahmed köprisine حاجی احمد کوپریسی yetişür andan sonra gider andan ol ırmak kenarında dahi Ekinlik-deresi bu ırmağa bulışduğı yirde nihâyet bulur *Ve dahi lo evkafdandur* dağ eteğinde vâki olan Yanbolı tevâbiinden Holi خولی nâm karyenün cemîsi ve anun hânelerinün sağışı ön son defterde yazılduğı üzere altmış beş hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı beş bin altı yüz yetmiş sekiz akçedir ve anun hadd-i garbisinün bâzı dağdır ki anda iştibah ve nizâ yokdur ve anun bâzı hadd-i garbîsi bu zikr olunan köyle Cuvatra جوڑه nâm karye arasında dağ altında Yirlice-bınar یرلیجه بیکار dimekle mâruf bınar yanında hadd-i kadîm içün dikilmiş taşdan ibtidâ ider dahi andan doğru aşağa sahrâdan yana kara çaltı ağaçları içinden gider değirmen yolını keser andan sonra ancılayın iner çalı arasından kıbleden yana giden tarik-i âm yanında dikilmiş taşa yetişür andan iner gider doğru çalı içinde dahi kör dimekle meşhur ağaçlar arasında zikr olunan köy için olan odun yolunda dikilmiş taşa yetişür ve ol köyün hadd-i kıblîsi eski yol yanında zikr olunan ağaçlar içinden gider kozağacı altında hadd-i kadîm içün dikilmiş taşa yetişür andan gider dahi bınar çıkduğı yirün üstünde kozağacı altında

فی کل سنبلة مائة حبة شویله شرط
اتدی که مزبور مطبخده تمامه سنه دن
اوج یوز اوج کون عصرنده بشورلن
شوربا ایچون مذکور دخل کله سیله
ایام مزبوره نك هر برنده در در کله
بغدای بشورلمك حسابنجه جمعا بیك
ایکی یوز اون ایکی کله که التمش مد واون
ایکی کله دوکلمش و پاك آردلمش بغدای
بشورله و داخی اول سلطان
مصلح عامه مصالح انعام عام
وخاقان ملیح الکلام شویله شرط

اتدی که مزبور عمارة عامره مطبخنده
طبخ و خبز مصالح اصلاح ایچون
هر بیك مزبور مد ایله یکرمی مد طوز و بیش
مد نخود صرف اولنه و داخی اول
خاقان عامه آفاق صحیح المذاق
شویله شرط اتدی که هر برسنه ده ایکی عید
برات و عاشورا و مولد سعید سابق الذکر
اهم امهات مهماتندن غیری خرده خرج ایچون
بیك اقچه صرف اولنه و داخی اول
خلیفه سید المرسلین لا زالت حسناته
بصورتها تسر الناظرین و بسریرتها

tadarru ḫubūranᶜal al-gāʾyibīn vaʾl-ḥāzirīn şöyle şart itdi ki mubârek ramazan leyâl-i şerîfesindeᶜâdet-i müteᶜârife minvâlince çün mann-i selvâ dafiᶜ-i belvâ bā lazzati ḫalvā baklava tertîbi ve bâᶜzı / atᶜime tahsîn-i mühimmâtından zâğfıran içün yılda üç bin akçe sarfoluna ve dahi ol sultân-ı bâsıt-ı basât-ı niᶜam ve bâzil-i inbisât-ı kerem lā zālatᶜammat al-ʾanām fī kull al-ayyām kāriᶜîna / fī mavārid-i niᶜamih min maşāriᶜ-i kararmih şöyle şart itdi ki mezkûrᶜimâret-iᶜâmirede müsâfirîn ve ezyâfın kadr-i ihtarı merᶜî tutulubᶜâdet-i müteᶜârife minvâlince her sabah payça ve fusûl-i erbaᶜada / bulunan ‹favākih mimmā yaştahūn›[1] tertibi masârafına tamam senede dört bin akçe sarfoluna ve dahi ol sultân-ı meserret-eser saᶜâdet-mahber lā zālat cümlet-i esbâb-ı saᶜâdât-ı min mann-i mavāʾid-i niᶜamih / ḥāṣilatan va favāʾid-iᶜavāʾyid-i karamih mutavāṣilatan şöyle şart itdi ki tamâmet-i senede ol

1 LXXVII المرسلات 42

dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer ağaçlar arasından gider Nikola bin Barnık-mezreası نیقوله بن برنیق مزرعه‌سی altından doğru şarkdan yana dahi Mırıskan bin Koy-mezreası مرسقن بن قوی مزرعه‌سی altında olan bınar altında dikilmiş taşa yetişür andan istikamet üzere gider Voynok Yuvan-mezreası وینوق یوان مزرعه‌سی altından geçer dahi Donuz-bınarı طکور بیکاری dimekle mâruf bınar üstünde dikilmiş taşa yetişür andan gider dahi Dimo-mezreası altından geçer Kavaklû'ya قواقلو giden yolı keser Voynok Kosta-mezreası وینوق قوسته مزرعه‌سی altından ve Gerdeme-bınarı کردمه بیکاری dimekle meşhur bınar üstünden gider mezrea-i mezbura kenarında dahi Üc-koz اوچ قوز dimekle mâruf yire yakın Kör dinilen ağaçlar üstünde dikilmiş taşa yetişür ve andan gider Aksak Sirdo-mezreası اقصاق سیردو مزرعه‌سی altından geçer doğru gün doğusından yana gidib eski köye giden yolı keser doğrı gün doğısından yana Rusin bin Manat-mezreası روسن بن مناث مزرعه‌سی ortasından geçer Üç-koz üstünde kadîmden dikilmiş taşa yetişür andan sonra Sazlık içinden gün doğusundan yana doğru gider dahi kavak ağacı altında dikilmiş taşa yetişür ve andan sonra Ruse روسه ve Rume روم mezrealarının içinden geçer dahi Mırıskan bin Koya-mezreası içinden geçer Körceğez کورجکز de vaki olan koz ağacına yetişür ve andan gider Sazlık arasından Yorgi-mezreası یورکی مزرعه‌سی içinden geçer dahi hadd-i kadîm içün dikilmiş taşa yetişür ve andan karye-i Holi içün olan ekinlik yolı kenarında gider dahi Kör dimekle meşhur olan ağaçlar yanında Vosil-bınarı ووسیل بیکاری dimekle mâruf bınara yetişür andan gider bınar suyı akan yirün kenarında dahi dikenlere yetişür andan gider kadimden dikilmiş üç taşa yetişür andan kuyu mezreası altından gider dahi Görgi-mezreasında کورکی مزرعه‌سی emrud ağacı altında dikilmiş taşa ye-

تدر حبوراً على الغايبين والحاضرين

شويله شرط ايتدى كه مبارك رمضان

ليالى شريفه سنده عادة متعارفه

منوالنجه چون من سلوى دافع بلوى

بالذت حلوا • باقلوا ترتيب وبعض

اطعمه تحسين مهماتندن زعفران ايچون

ييلده اوچ بيك اقچه صرف اولنه

وداخى اول سلطان باسط بساط نعم

وباذل انبساط كرم لازالت

عامة الانام فى كل الايام • كارعين

فى موارد نعمه • من مشارع كرمه •

شويله شرط ايتدى كه مذكور عمارة عامره ده

مسافرين واضيافك قدر اخطار

مرعى طوتلب عادة متعارفه منوالنجه

هر صباح پايچه وفصول اربعه ده

بولنان فواكه مما يشتهون ترتيب مصارفنه

تمام سنه ده درت بيك اقچه صرف

اولنه وداخى اول سلطان مسرت

اثر سعادت مخبر لازالت جملة

اسباب السعادات من من موايد نعمه

حاصلة • وفوايد عوايد كرمه متواصلة

شويله شرط ايتدى كه تمامت سنه ده اول

شويله

menâzil-i berekât ve mehâfil-i kavâfil-i saᶜâdât mesalihine reçaliyyât ve humûzât tertibi içün beş bin akçe sarfoluna ve dahi ol sâhat-i semâhat-i âsûmân-mesâhat lā zālat ḥasanātuh masāriḥa / āmāl al-vāridîn ve maṭāriḥa aḫmāl-i cemāl al-musāfirîn şöyle şart itdi ki ol menâzil-i berekâta nâzil olan kavâfil-i müsâfirîn devvâbı mühimmâtı içün her yılda mezkûr mudd ile yüz mudd arpa tehyiᵓe olunub mezbûr / anbarda mahfûz durub vakt-i hâcetdeᶜâdet-i muᶜtâde minvâlince emânet veᶜadâlet ile taksîm olunan ve dahi tercümân-ı rahmân hâkān-ı lālî-faşān maᶜālî-nîşān lā zālat fātiḥan bi-mafātih-i ḥasanātih abvāba / kunûz-i ḥāzāyᵓin-i alṭāf al-raḥman şöyle şart itdi kiᶜâdet-i müteᶜârife minvâlince vilâdet-i kull-i şehrde iki yüz akçe ehl-i vezâᵓyife ziyâfet içün sarfoluna ki yılda iki bin dört yüz akçe olur / veᶜâmme-i avânî-i nuhâsiyyât her yılda hâcet oldukda resasla temvîh-i mâlâbüd içün

---

tişür andan şark cânibine doğru gider Mori-deresi موری دره‌سی tarafında dikilmiş taşa yetişür ve ol köyün hadd-i şarkisinin bâzı bundan dağdan yana meyl ider bu dere kenarında gider ol derei keser dahi bu dere kenarında Voynok Cere-mezrasında وینوق جره مزرعه‌سی dikilmiş taşa yetişür andan bu mezrea tarafında gider Dimitri bin Radoslav-mezreası دیمتری بن رادوسلاو مزرعه‌سی yetişür andan doğru Kara-çaltı dimekle müsemmâ ağaçlar arasından geçer Dereğo oğlı Plâno-mezreası درەغو اوغلی پلانو مزرعه‌سی tarafında gider dahi koz ağaçları altında söğüd-ağacı yanınd Kukludec-bınarı قوقلودج بیکاری dimekle mâruf bınara yetişür andan Papas-mezreası پاپاس مزرعه‌سی tarafında Holi köyünden yana gider dahi mezrea-î mezbûre üstünde dikilmiş taşa yetişür andan Ruma mezreası kenarında gider koz ağaçlarından geçer dahi Briko-mezreasına بریقو مزرعه‌سی yetişür andan sonra bu mezrea tarafında gider dahi Kuma-mezreasına قومه مزرعه‌سی yetişür andan Rus bin Rad-mezreasına روس بن راد مزرعه‌سی yetişür andan Kara-Çaltı arasında olan Kızılcuk-köri قزلجق کوری dimekle meşhur ağaçlar içinde kadîmden dikilmiş taşa yetişür andan doğru dağdan yana dikenlik araaından geçer dahi dere yanında dağ altında Mezö ve Betre bağlarına مزو و بتره باغلری yetişür andan sonra ol köyün hadd-i şarkîsi dağa çıkar ki anda nizâᶜ ve şüphe yokdur *Ve dahi ol evkafdandur* dağ eteğinde Yanbolı tevâbiinden Vitreboli ویتره بولی nâm karye ki ana Cenger جنکر dahi dinilür ve anun ön son olan hânelerinün sağışı defter-i hâkanîde yazılduğı üzere altmış üç hânedir ve anun anda yazılmış hâsılı yidi bin otuz sekiz akcedur anun bâzı hadd-i şimâlîsi dağdır ve bâzı dahi andan ol dağın altında vâki olan urlak altında vâki olan yol tarafında dikilmiş taşadandur andan sonra andan gider yolı keser Kör-göz ve Yovan bağları کورکوز و یوان باغلری arasında yüksek mevzide dikilmiş taşa yetişür andan bu mevzi üzere gider Todere-bağı تودره باغ kurbünde cem olmuş taşlar yanında dikil-

منازل برکات و محافل قوافل سعادات
مصالحنه رجالیات و حموضات
ترتیب ایچون بیش بیك اقچه صرف اولنه
و داخی اول ساحت سماحت آسمان
مساحت لازالت حسناته مسارح
آمال الواردین و مطارح احمال
جمال المسافرین شویله شرط ایتدی که
اول منازل برکاته نازل اولان قوافل مسافرین
دواب مهمات ایچون هر ییلده مذکور
مدایله یوز مدار یه تهیئه اولنوب مزبور
انبارده محفوظ طوروب وقت حاجتده

عادة معتاده منوالنجه امانت و عدالتله
تقسیم اولنه و داخی اول ترجمان رحمن
خاقان لآل فشان معالی نشان
لازال فاتحا بمفاتیح حسناته ابواب
کنوز خزاین الطاف الرحمن شویله
شرط ایتدی که عادة متعارفه منوالنجه
ولادة کل شهرده ایکی یوز اقچه اهل
وظایفه ضیافت ایچون صرف اولنه که
ییلده ایکی بیك درت یوز اقچه اولور
و عامه اوانی نحاسیات هر ییلده
حاجت اولدوقده رصاصله تمویه مالابد ایچون

bin iki yüz akçe tâᶜyin itdi ve dahi ol hazret-i ḥâkān-ı rûşen-zamîr caᶜal allāh taᶜālā ḳanādileᶜarşih bi-anvār-i ḥasanātih mustanīratan şöyle şart itdi ki mezkûrᶜimâret-iᶜâmire ve muzâfâtında / yandurulan kānâdîl veᶜâmme-i masâbîha ve yandurulmağa müteᶜallik cümle mühimmâtına zeyt yağı ve şahm-i sürüc ve isrâcᶜameline lâbüd olan cümle cüzᵓiyyâta temâmet-i senede iki bin akçe sarfoluna ve dahi ol hâkān-ı / kaşīr al-ramād zād allāh ḥasanātih bi'n-namāᵓ‹kaşacarati ṭayyibatin aṣluḥā ṣabitun va farᶜuhā fi'l-samāᵓ› [1] şöyle şart itdi ki mezbûr imâret-i maᶜmûre matbahı ve mahbezi ve eyyâm-ı şitâᵓda müsafirîn tâbhânelerinde temâmet-i senenin / her gününde yevmî ellişer akçe üzerine ki yılda on yedi bin yedi yüz akçe olur odun alınıb masârif-i mezbureye sarfoluna ve dahi ol hazret-iᶜâmmülhasenât lā zāla muhriz al-ḳaṣabāt / fī maydan al-ḫayrāt min camiᶜal-cihāt şöyle şart itdi ki mezkûr matbûhât

[1] XIV ابراهيم 24

---

miş taşa yetişür andan sonra Rad-bağı راد باغی içinden gider yüksek yirde dikilmiş taşa yetişür andan yolı keser dahi Kara-çalı yanında eski yol kenarında dikilmiş taşa yetişür ve anun hadd-i garbîsi eski yol kenarında gider mişe arasından geçer dahi yol tarafında dikilmiş taşa yetişür andan geçer yolı keser kara-çalı içinden gider dahi karye-i mezburenun sığırları yolundan yürür dahi Dilkü-ini دلکو انی dimekle mâruf yire yakın hadd-i kadîm içün dikilmiş taşa yetişür andan Ustuyan ve Aksak Yuvan mezreaları kenarından iner gider sığır yolı üzere dahi çalı dinilen ağaçlar altında Yani-mezreası یانی مزرعه‌سی mukabelesinde dikilmiş taşa yetişür andan bu sığır yolı kenarından iner gider öyüğün gün batısından yanından ol yolı keser Koravud-bınarı قوراود بیکاری dimekle mâruf bınarın gün doğusundan yana gider Bubu - mezreası بوبو مزرعه‌سی yanında dikilmiş taşa yetişür andan bu mezrea tarafından doğru gider şark cânibinde Babu bin Maydın-mezreasın بابو بن مایدیك مزرعه‌سی geçer nihâyetinde dikilmiş taşa yetişür andan iner doğru gider Kör dinilen ağaçlara yetişür dahi Tuş-budak طوش بداق dinilen ağaçlar mukabelesinde Gerek گرك dinilen yirde kadîmden haddi içün dikilmiş taşa yetişür andan Karagöz bin Tamaş-mezreası قره کوز بن طمش مزرعه‌سی mukabelesinde vâki olan Azmak tarafında kadîmden dikilmiş taşa yetişür ve anun hadd-i kıblîsi gün doğusu cânibine meyl ider gider Azmak dinilen göl kenarınca dahi ol göl Şöğüdlü-bınar-dercesine buluşduğı سکودلی بیکار دره‌سی yire yetişür andan bu dere kenarınca dağdan yana gider Süğüdlü-bınar dimekle mâruf bınara varur ve anun hadd-i şarkîsi bundan ibtidâ idüb dağdan yana gider Vernava-dağından ورنو طاغی gelen dereye varur andan bu dere kenarınca gider dağ üstünde Vernova-alanı ورنوا الاکی

بیك ایكی یوز اقچه تعیین اتدی

وداخی اول حضرت خاقان روشن ضمیر

جعل الله تعالی قنادیل عرشه بانوار

حسناته مستنیرة شویله شرط اتدی که

مذکور عمارة عامره ومضافاتنده

یاندورلن قنادیل وعامه مصابیحه

ویاندورلمغه متعلق جمله مهماتنه زیت

یاغ وشحم سرج واسراج عملنه لابد اولان

جمله جزئیاته تمامه سنه ده ایکی بیك اقچه

صرف اولنه وداخی اول خاقان

کثیر الرماد زاد الله حسناته بالنماء

کشجرة طیبة اصلها ثابت وفرعها

فی السماء شویله شرط اتدی که مزبور

عمارة معموره مطبخ ومخبز وایام شتاده

مسافرین تابخانه لرنده تمامه سنه نك

هر کوننده یومی اللشر اقچه اوزرنه که

ییلده اون یدی بیك یدی یوز اقچه

اولور اودون النوب مصارف مذکوره یه

صرف اولنه وداخی اول حضرت

عام الحسنات لازال محرز القصبات

فی میدان الخیرات من جمیع الجهات

شویله شرط اتدی که مذکور مطبوخات

muhasanâtından sonra yevmî iki akçe sarfoluna ve hâcet oldukça çanaklar ve ferraşlar esbâbından hasır ve cârûb ve çırakçılara aleddevâm mâlâbüd olan zurûf-ı edhân ve anlarun emsâli / cüz'iyyât tertibi içün yevmî dört akçe tâ'yin itdi ve aşçılara fota ve avânî vesâ'yir kısa'ı pâk idenlere astar bahâsı yevmî iki akçe tâ'yin itdi ve dahi ol hâkân-ı feryâd-res ve sultân-ı / îsâ-nefes lâ zâla bi-zulâl-i âb-i hayât-i mukramâtih muzîlan li- malâl-i kull-i ğalîl va kalâl-i kull-i kalîlin ve'alîlin'âmme-i zu'âfâ'ya' 'inâyet-i husrevânesi muktezâsı üzerine şöyle şart itdi ki mezbûr bimâristan'da / her maraz-ı ejder-girdâr sığār ve kibârdan her ne ki var fukarâ'-i dindâra timar itmek içün üç tabîb-i şefîk tâ'yin idüb biri üstâdkâr-ı hazâkat-desâr ve her bâbdan âdâb-ı hidemât-i tabâbeti müeddî kılmakda / erîb ve edîb bir mâhir tabîb re'is ihtiyâr oluna ve ol dahi'âdet-i müte'ârife

---

dimekle meşhur mevzie erişür andan Vernava tarafında gider Cenger cânibinde bir haysiyetle Vernava-alanı dimekle meşhur yire çıkar dahi dağ üstünden gider hadd-i şimâliye müntehi olur *Ve dahi ol evkafdandur* Yanbolı tevâbiinden Budaklû بودقلو nâm köyün cemîsi ve anun hânelerinün sağışı vakıf olduğı vakıtda defter-i hâkanîde yazılduğı üzere yirmi sekiz hânedir ve anun ol defterde yazılan hâsılı üç bin yüz yetmiş beş akçedir ve anun gün batısından yana olan haddi Şeyh-deresi شیخ درەسی dimekle mâruf dere başında İğ ایك dinilen mevzide vâki olan öyükden ibtidâ ider bu dere kenarında gider zikr olunan köye giden tarik tarafında dikilmiş taşa varur andan geçer bu yolı keser yürür bu dere tarafında dahi Yanbolı'dan Ulukesriyye الوكسریيه giden yolu kat'ider Güccük-kör كوججك كور dimekle mâruf ağaçlara yetişür andan gider dahi Karin-ovasından gelen ırmakdan olan göl tarafında Çatal-Amrud چتال امرود dimekle mâruf ağaca yetişür ve anun şimal cânibinde olan haddi bu emrud ağacından ibtidâ ider ol göl tasafında gider Hendek-köprisine yetişür ve anun hadd-i şarkîsi bundan gider ol yol gitdüği yir tarafında dahi Çatal-çınar چتال جنار dimekle mâruf ağaç altında dikilmiş taşa yetişür andan sonra Çayırlı چایرلی dimekle müsemmâ olan çayır içinden gider anun içinde dikilmiş taşa yetişür andan sonra ol çayır içinden ancılayın gider dahi çayır nihâyet bulduğı yirde kesilmiş söğüd ağacınun altında dikilmiş taşa yetişür andan sonra ol çayır içinden gider dahi Budaklu-deresi بودقلو درەسی dimekle mâruf derede vâki olan Kara-köpriye قرەكوپری yetişür andan geçer bu dere tarafında dağdan yana gider dahi İsmâil-Fakih اسمعیل فقیه köyinün üstünde vâki olan öyüğe yetişür ve anun kıble tarafında olan haddi Sırt dinilen yüksek yirden gider dahi Sultan-oğlı-deresi سلطان اوغلی درەسی dimekle meşhur olan dereye yetişür andan gider Ömerlü عمرلو köyünün sığırları cem'olduğı yire yetişür andan gider Çivili-mezreası چویلی مزرعەسی altında vâki olan köpriye yetişür andan sonra andan gün batısından yana Yanbolı'ya

محسناتندن صوغنه یومی ایکی اقچه
صرف اولنه و حاجت اولدوقجه
چناقلر و فراشلر اسبابندن حصیر و جاروب
و چراقچیلره علی الدوام مالابد
اولان ظروف ادهان و انلروک امثال
جزئیات ترتیبی ایچون یومی درت اقچه تعیین
اتدی و اشچیلره فوطه و اوانی و سایر
قصاعی پاک ایدنلره اصتربهاسی یومی
ایکی اقچه تعیین اتدی و داخی اول
خاقان فریادرس و سلطان
عیسی نفس لازال بزلال آب حیوة

مکرماته مزیلا لملال کل غلیل
و کلال کل کلیل و علیل عامه ضعفایه
عنایة خسروانه سی مقتضی سی اوزرنه
شویله شرط اتدی که مزبور بیمارستانده
هر مرض اژدر کردار صغار و کباردن
هر نه که وار فقراء دین داره تیمار اتمک ایچون
اوچ طبیب شفیق تعیین ایدوب بری
اوستاد کار حذاقت دثار و هر بابدن
آداب خدمات طبابتی مؤدی قلمقده
اریب و ادیب بر ماهر طبیب رئیس
اختیار اولنه و اول داخی عادة متعارفه

üzerine ᶜuhdesinde olan cümleᵓi hidemâtı kemâl-i emânet ve diyânet üzerine istikametle müeddî kılıb hizmeti mukabelesinde yevmî otuz akçeᶜulûfe tâᶜyin itdi ki ayda dokuz yüz akçe virile ve bâkî / îki tabîb dahiᶜâdet üzerine kenülere tefvîz olunan hidemât-i mezbûreyi reᵓislerine mürâcaat idüb anın müşaveresîle istikamet ve emânet üzerine hiyânetden ictinab / idüb müeddî kılalar mukabelesinde yevmî onar akçeᶜulûfe tâᶜyin itdi ki her birine ayda üçer yüz akçe virile ve dahi ol hazret-i hâkan-ı defterîn ve nur-iᶜuyûn-i aᶜyân-i salâtîn / kahhal allāh bi-anvār al-yaḳīn başra başārati ilā yavm al-dīn şöyle şart itdi ki mezkûr dârüşşifâda iki kehhâl-i kâmil teşrîh-i tabakaᵓi ᶜuyûnda tabakaᵓ-iᶜâlâda fâzıl ve izâlat-i sebel-i sabîl mesâlikinde / istikametle sâlik ve âlât-ı meyl ve mil istiᶜmal melekesi memâlikine mâlikᶜâdet-i muᶜtâde

---

giden yol tarafında gider Donuz-viranı-başı طكوز ويرانى باشى dimekle mâruf mevzie yetişür andan mezkûr yol tarafında gider dahi öyüğe yetişür ki ol öyükden Tatar-köyine nazar olunur andan sonra andan ol yol kenarında gider kadîmden dikilmiş taşa yetişür andan gider bu yol tarafında dahi Şeyh-deresi dimekle mâruf dere yanında vâki olan öyüğe yetişür temam olur Ve dahi ol evkafdandur Kızıl-ağaç-yenicesi tevâbiinden Dudulû دودولو nâm köyün cemîsi ve anun hânelerinün sağışı defter-i hâkanîde yazılduğı üzere yirmi dört hânedir ve anun hadd-i şarkîsi çeşme yanında bu köyün köprüsünde dikilmiş taşdan ibtidâ ider gün doğusundan yana gider dere tarafında su akduğı yir üzere dahi Ayvalu-dere ايوەلو دره dimekle meşhur dereye girilen yire yetişür andan sonra bu dere tarafında gider yüksek yirün başı söykündüği mevzie yetişür ki andan dere başında garb cânibinden gelen sırta geçilür ve anun şimal eânibinde olan haddi andan ol mevzi-i rcfi tarafında gün dolunduğından yana gider bu köy içün Su başı سوباشى köyinden gelen tarik-i âmmı keser Dudulu koyünün makbereleri yanında vâki olan öyüğe yetişür ve andan gider su mecrâsınun akduğı üzere yüksek yirde iki taraf üzere garbdan yana dahi Yarebolı'ya giden yolı kesüb kadîmden yüksek yirde garbden yana dikilmiş taşa yetişür andan sonra ancılayın yüksek yir tarafında su mecrâsınun akduğı üzere berâber iki taraf üzerine gider dahi Turgud azadlusu İlyas-mezreası طورغود ازادلوسى الياس مزرعەسى içinde yüksek yirde gün doğusundan yana yol kenarında dikilmiş taşa yetişür andan gider yüksek yirde yol tarafında yolı keser dahi Derzi İlyas-mezreası درزى الياس مزرعەسى tarafı üzerine yüksek yirden geçer Ali Fakih oğlu Hüseyin-mezreası على فقيه اوغلى حسين مزرعەسى içinden gider yüksek yirde kadîmden dikilmiş taşa yetişür andan sonra ancılayın yüksek yirde gider dahi Yamaklık-öyüği ياقلق أيوكى dimekle mâruf öyüğe yetişür andan gaçer yüksek yirde gider Ziyâret-öyüği زيارت ايوكى dimekle mâruf öyüğe yetişür andan dahi ancılayın gider yüksek yirde geçerek öyüklerden geçer dahi yüksek yirde büyük mağara yanında dikilmiş taşa ye-

اوزرنه عهده سنده اولان جمله خدما
کمال امانت و دیانت اوزرنه استقامتله
مؤدی قلوب خدمتی مقابله سنده
یومی اوتز اقچه علوفه تعیین اتدی که
آیده طقوز یوز اقچه ویرله و باقی
ایکی طبیب دلخی عادة اوزرنه
کندولره تفویض اولنان
خدمات مزبوره رئیسلرنه مراجعت
ایدوب آنک مشاوره سیله استقامت
و امانت اوزرنه خیانتدن اجتناب
ایدوب مؤدی قلالر مقابله سنده

یومی اوز اقچه علوفه تعیین اتدی که
صربرنه آیده اوچر یوز اقچه ویرله
و داخی اول حضرت خاقان دوربین
و نور عیون اعیان سلاطین
کحل الله بانوار الیقین بصر بصارته
الی یوم الدین شویله شرط اتدی که
مذکور دار شفاده ایکی کحال کامل تشریح
طبقات عیونده طبقه اعلاده فاضل
و ازالة سبل سبیل مسالکنده
استقامتله سالک و آلات میل و میل
استعمال ملکه سی ممالکنه مالک عادة معتاده

minvâli üzerine çümleʾ-i hidemât-ı kehhâlîni ekîd-i diyânet ve mezîd-i mahâretle müeddî kılalar her birine hizmetleri mukabelesinde yevmî yedişer akçeʿulûfe tâʿyin itdi ki ayda her birine ikişer yüz onar akçe virile / ve dahi ol hayrât-ı şifâʾ-i küll-i cerâhât caʿal allāh bi-ḥasanātih acsād-i ḥussād-i saʿādatih macrûhatan ve maslūḥt-i aʿẓāʾ-i abdānihim maşrūhatan şöyle şart itdi ki mezbûr dârüşşifâda iki nefer / cerrâh-ı gayr-i mecrûh ve olʿamelde hazâkatleri meşhûr ve mahâretleri meşrûh üstadlar ki acnâs-i cerâhât timarı emrinde cedd-i belîğ ve sâʿy-i bî deriğle bezl-î cehd idüb şol ki hidemât-i cerrâhîndir bilâ ihmâl / ve lâ imhâlin diyânet üzerine müeddî kılalar her birine hizmetleri mukabelesinde yevmî yedişer akçeʿulûfe tâʿyin itdi ki vilâdet-i her şehrde birbirine ikişer yüz onar akçe virile ve dahi ol sultân-ı hasanât-ı râyât / caʿal allāh āyāt-i ḫayrātih marḳūmatanʿalā ṣafāhāt ṣaḥāʾyif al-aflāk şöyle

---

tişür ve anun gün batısından yana haddi bundan gider ol mağara deresi tarafında kıbleden yana dönüci olduğı halde Dudulu köyinden inen dere icinde vâki olan Körlik كورليك dimekla mâruf mevzi başına yetişür ve anun hadd-i kıblîsi bundan gider şark cânibine mâyil bu dere tarafında Evren-deresi اورن درەسی dimekle mâruf dereye buluşur andan gider ol dere tarafında yürür Eğri-Söğüd اكری سكود dimekle mâruf ağaç yirinde dikilmiş taşa yetişür andan sonra yüksek yirde gider Dudulu köyi yanında dahi ol köyün köprisinde dikilmiş taşa yetişür *Ve dahi ol evkafdandur* Yenice-i Kızılağac tevâbiinden İlucalu ايلوجلو nâm köyün cemîîsi anun hânelerinnn sağışı defteri-i hâkanîde yazılduğı üzere kırk üç hânedir vaktâki müslümanlar yirleri karye-i mezbûre mezâriin ayırdıyse biz anun hadlerini beyân eyledük iki kıt'a üzerine pes şol kıt'a kim anda taşlık-cemâati طشلق جماغتی olurlar anun hadd-i garbîsi mezrealariyle Dudulu köyi deresine yakın olan emrud ağacı yanında dikilmiş taşdan ibtidâ ider dahi kıbleden yana yüksek yir üzere gider Kızılağaç-yenicesine giden yol tarafında yüksek yirde dikilmiş taşa yetişür andan doğru yüksek yir tarafında kıbleden yana gider dağ üstünde Çalı nâm ağaç yanında dikilmiş taşa yetişür andan kıbleden yana dağ tarafına geçer Müsellem Polad-oğlı Hasan mezreası مسلم حسن اوغلی پولاد مزرعەسی içinden gider Eski-bazar'dan Kızılagaç-Yenicesine giden yol tarafında dikilmiş taşa yetişür ve anun kıble cânibinde olan haddi andan şarkdan yana yol kenarında gider Yegân-Çeşmesine يكان چشمەسی yetişür andan Cemiyet- Üyüği جمعيت ايوكی dimekle meşhur öyük altına gider ol öyüğe Çardaklû-öyük چاردقلو ايوك dinilür ve anun hadd-i şarkîsi andan ibtidâ ider Kuduluk- deresi قدلق درەسی dimekle meşhur dere başına yetişür andan sonra ol yol tarafında gider Gelûlû-bınar كاولو بيكار dimekle mâruf bınara göl çeşmesi buluşduğı yire yetişür andan gider Belek بلك dinilen düz yirde kadîmden had

منوال اوزرنه جملهٔ خدمات کحالینی
اکید دیانت و مزید مهارتله مؤدی
قلالر هر برنه خدمتلری مقابله سنده
یومی یدیشر اقچه علوفه تعیین اتدی که
آیده هر برنه ایکشر یوز اون اقچه ویرله
وداخی اول خیرات شفاء کل جراحات
جعل الله بحسناته اجساد حساد
سعادته مجروحة • و مسلوخات
اعضاء ابدانهم مشروحة • شویله
شرط اتدی که مزبور دار شفاده ایکی نفر
جراح غیر مجروح و اول عملده حذاقتلری

مشهور و مهارتلری مشروح استادلر
که اجناس جراحات بیمار امرنده جد
بلیغ و سعی بی دریغله بذل جهد ایدوب
شولکه خدمات جراحین در بلا اهمال
ولا امهال دیانت اوزرنه مؤدی قلالر
هر برنه خدمتلری مقابله سنده یومی
یدیشر اقچه علوفه تعیین اتدی که ولادة
هر شهرده هر برنه ایکشر یوز اون اقچه ویرله
وداخی اول سلطان حسنات رایات
جعل الله آیات خیراته مرقومة علی
صفحات صحایف الافلاک • شویله

مشهور

şart itdi ki mastur dârüşşifâde olan dahl ve harc ve yazılmak içün bir emîn kâtip ki hisaba kādir rûznâmede her rûz dahli ve harci furuş ve busût veᶜâmme-i evânî ve âlât vesâ'yir edevât ve her bâbdan / esbâbᶜalā mā huva aleyh tafṣîlan ve icmālan kayd idüb sünen-i hasene seneni üzerine şol ki hidemât-i kitâbetdir kemâyenbagi hiç veçhile kusur komayub yazub vakt-i muhâsebede istikametle hisab vire hizmeti mukabelesinde yevmî / dört akçeᶜulûfe tâᶜyin itdi ki her şehr vilâdetinde yüz yirmi akçe virile ve dahi ol sultân-ı munif al-zāt nazīf al-şifāt kān allāh nāşirah va şānaᶜan al-taġayyurᶜanāşirah şöyle şart / itdi ki mezbûr dârüşşifâda ikāmet-iᶜalîlîn içün dört nefer kayyûm talâkat-i veçhile her marîza mülâkat idüb leylen ve nehâren sırran ve cehâren umûr-ı zarûriyye-î tabîiyyeye müteᶜallik hidematda hiç vechile / tehâşi itmeyüb ᶜâmme-i Bimâristan kayyumlarıᶜuhdesinde olan hidemātıᶜalā mâ yanbagi

---

içün dikilmiş taşa yetişür andan gider Dudulu'ya yakın düz yirde had içün dikilmiş taşa yetişür andan gider Evren deresine yetişür ve anun şimal cânibinde olan haddi ol dere tarafında kıbleden yana geçer Dudulu köyüne yakın emrud ağacı yanında dikilmiş taşa yetişür ve ammâ ol ikinci kıt'a ki anda İlucalu-cemâati ایلوجلو جماعتی olurlar mezrealariyle anun cânib-i kıblede olan haddi Tuş-budak Evren-deresiyle طوش بداق اورن دره‌سی buluşduğı yirden ibtidâ ider Tuşbudak-deresi طوش بداق درسی tarafında şarkdan yana gider zikr olunan köy önünden geçer köyün üstünde olan derei keser dere içinde had içün dikilmiş taşa yetişür andan sonra yüksek yir tarafında gider Müsellem مسلم köyünün üstünde Çatal-öyük dimekle meşhur öyüğe yetişür ve anun hadd-i şarkîsi bundan gider iki tarafı beraber su mecrâsınun akduğı üzerine yüksek yir tarafında dahi yüksek yirde hadd içün dikilmiş taşa yetişür andan sonra yüksek yir tarafında gider ancılayın dahi eski yola yetişür andan sonra andan gider eski yol tarafında Kadı-öyüğı قاضی ایوکی dimekle mâruf öyüğe yetişür andan dikilmiş taşa varur ve andan dere içinde Kadı-bükedi قاضی بوکدی dimekle mâruf yire varur andan eski köy yirinde olan çeşmeye varur andan Gelbulasın-deresi کل بوله‌سن دره‌سی tarafında gider Çıdır-alanı چدر الاکی dimekle meşhur yire varur ve anun hadd-i şimâlisi andan gider Furunlık-öyüğı فورنلق ایوکی dimekle meşhur öyüğe yetişür andan Kedergözi کدر کوزی nâm âdemin evi önünde olan çeşmeye yetişür ve anun hadd-i garbîsi ol çeşmeden Evren deresi tarafında gider Tuşbudak-deresi sâbika zikr olunan Evren-deresi ile buluşduğı yire yetişür *Ve dahi ol evkefdandur* Kızılağaç-yenicesi tevâbiinden Davud-Beğlü nâm karyenun cemîsi ol karyenun hânelerinun sağışı yirmi iki hânedir ve anun hadd-i şimâlisi şark cânibinden iki güccük öyük arasında dağa giden İlyaslû الیاسلو köyünün yolı tarafında Tokmaklu-oğlı Mehmed-mezreası توقاقلو اوغلی محمد مزرعه‌سی yanında dikilmiş taşdandır dahi garbden yana yüksek yir tarafında gider

شرط ایتدی که مسطور دار شفاده
اولان دخل و خرج و یازلمق ایچون
بر امین کاتب که حسابه قادر روزنامه ده
هر روز دخل و خرجی فرش و بسط و عامه
اوانی و آلات و سایر ادوات و هر بابدن
اسباب علی ما هو علیه تفصیلاً و اجمالاً
قید ایدوب سنن حسنه سنن اوزرینه شولکه
خدمات کتابتدر کما ینبغی هیچ وجهله قصور
قومایوب یازوب وقت محاسبه ده استقامتله
حساب ویره خدمتی مقابله سنده یومی
درت اقچه علوفه تعیین ایتدی که هر شهر

ولادتنده یوز یکرمی اقچه ویرله
و داخی اول سلطان منیف الذات
نظیف الصفات کان الله ناصره
و صان عن التغیر عناصره شویله شرط
ایتدی که مزبور دار شفاده اقامه خدمات
علیلین ایچون درت نفر قیوم طلاقه
وجهله هر مریضه ملاقات ایدوب
لیلاً و نهاراً سراً و جهاراً امور ضروریه
طبیعیه یه متعلق خدماتده هیچ وجهله
تحاشی ایتمیوب عامه بیمارستان قیوملری
عهده سنده اولان خدماتی علی ما ینبغی

diyânet ve istikametle ikame idüb kusur komayalar mukabelesinde yevmî dördüne on iki akçeᶜulûfe tâᶜyin itdi ki her birine yevmi üçer akçeden her vilâdet-i şehrde doksanar akçe virile ve dahi ol şehr-i yâr-ı şâfiyülmeberrât / vâfiyülhayrât lā zālat ḥasanātih aḥlā mimmā yubrizah al-naḥl fi'l-saᶜafāt va yuḥriz al-naḥl fi'l-şagafāt şöyle şart itdi ki mezbûr darüşşifâda eşribe ve maᶜâcîn ve mürebbiyât vesâ'yir cevârişât ve akrâs veᶜâmme-i mürekkebât / terkib-i tertib-i mühimmâtı ve edviye'-i müfrede dakki ve sahki ve anlara müteᶜallik cümle hidemâtda mâhir bir kavî-heykel çâbük-dest kimsene kiᶜâdet-i müteᶜârife minvâli üzerine edviye'kûb ve mürekkkebât-ı tertib âdâbına müteᶜallik / ᶜâmme-i hidemât ki uhdesindedir istitikametle bilâ ihmâlin müeddî kıla tertîb-i eşribe ve terkîb-i maᶜâcîn hidemâtı mukabelesinde yevmî dört akçe ve edviye-kûbluk hidemâtı içün yevmî iki akçe cümle yevmî / altı akçeᶜulûfe tâᶜyin itdi ki her ayda yüz seksen akçe virile ve dahi ol

---

İlyaslû köyünden Davud-Beğlü küyüne gider yolı keser şimal cânibinden Fike-mezreasına فكه مزرعه‌سی iner Davud-beğlü köyünün deresine gelinciye değin andan geçer ol dere-i mağaradan ki şark cânibinde olur İşeri-ağılı ایش‌اری آغلی dîmekle mâruf yir önünde garb cânibindedir ve dahi ol mağara tarafında geçer garbden yana dahi İlyaslû köyünün mahrûse-i Edirne'ye giden yolına yetişür ve anun hadd-i garbîsi andan kıbleden yana ol yol kenarında gider Kurıca-dere قوریجه دره dimekle mâruf dereye yetişür ve anun hadd i kıblîsi andan şarkdan yana dere tarafında gider Eski-bazar'dan mahrûse-i Edirne'ye giden tarik-i âm üstünde Karagöz-köprüsüne yetişür andan sonra ol yol tarafında gider Akbaş-deresine اق‌باش دره‌سی yetişür ve anun gün doğusundan yana olan haddi andan ol dere tarafında şimalden yana gider Davud-Bağlü köyünden Eski-bazara giden yola yetişür andan sonra ol yol ile mağara tarafında gider yüksek yire çıkar andan sonra İlyaslû köyünden yüksek yir üzerine gider dahi iki kici کچی öyük arasından giden yola yetişür andan gider ol dere kenarında Mehmed bin Tokmaklu-tarlarsı محمد بن توقمقلو تارلا‌سی yanında dikilmiş taşa yetişür ve dahi şol zikr olunan üç köyler ol köy'lerdir ki zikr olunan imâret-i âmirede mütevellî olançün tâyîn olundu ve ol üç köyün defter-i mezkûrda yuzılan küllî hâsılı altı bin sekiz yüz on sekiz akçedir *Ve dahi* ol evkafdandur İnoz اینوز kasabasınun cemîsi Yenice یکیجه köyi île anun hânelerinun sağışı defter-i hâkanîde yazılduğı üzere gözsüzden dahi mecnundan ve dahi cüzamdan gayri yedi yüz yirmi sekiz hânedir ve anun anda yazılı hâaılı yetmiş iki bin beş yüz doksan akçedir ve dahi İnoz kasabası deniz kenarında ve anun hadd-i şarkîsi Kâfir-kavağı کافر قواغی dimekle mâruf dereya deniz bulışduğı yirdendir ve dahi denize şimal cihetinden Türkeşe-deresi ترکاشه دره‌سی indüği yirdendir dahi dağa çıkar dahi Hisar حصار köyünden kasaba-i İnoz'a giden tarik-i âmma yetişür andan gider Kara-

دیانت واستقامتله اقامه ایدوب
قصور قومیالر مقابله سنده یومی دردنه
اون ایکی اقچه علوفه تعیین اتدی که هر برنه
یومی اوچر اقچه دن هر ولادة شهرده طقسانر
اقچه ویرله وداخی اول شهر یارشافی المبرات
وافی الخیرات لازالت حسناته احلی
مما یبرزه النحل فی السعفات ویحرزه النحل
فی الشغفات شویله شرط اتدی که مزبور
دار شفاده اشربه ومعاجین ومربیات
وسایر جوارشات واقراص وعامه مرکبات
ترکیب ترتیب مهمات وادویه مفرده دق

وسحق وانلره متعلق جمله خدماتده
ماهر بر قوی هیکل چابک دست کمسنه که
عادة متعارفه منوال اوزرنه ادویه
کوب ومرکبات ترتیب ادابنه متعلق
عامه خدمات که عهده سنده در استقامتله
بلا اهمال ولا امهال مؤدی قله ترتیب
اشربه وترکیب معاجین خدمات مقابله سنده
یومی درت اقچه وادویه کوپلک
خدمات ایچون یومی ایکی اقچه جمله یومی
التی اقچه علوفه تعیین اتدی که هر ایده
یوز سکسن اقچه ویرله وداخی اول

sultân-ıʿârif masârif-i hasenâtı lā zālat ḫidemat ḫayrāt maṣrūfātih ṣarrāfanʿārifan fī taṣarrūfātih şöyle şart itdi ki mezbûr bimârhânede bîmarlar timarlarına müteʿallik her bâbdan esbab / almağa emîn ve mütedeyyin sâhib-i vukûf istikametle mavsûf bir vekil-harc ki edviye ve aʿşâb vesâʾyir edevât ve aʿvâd beyʿve şirâʾ-sı emrinde ʿalā rūʾis al-işhād maʿrûf kimesne vekil-harclık hidemâtını / ʿâdet-i müteʿârife üzerine hiyânetden ictinâb idüb siyânet ve diyânetle müeddî kıla ve mukabelesinde yevmî dört akçeʿulûfe tâʿyin itdi ki ayda yüz yirmi akçe virile ve dahi ol melik-i temâmet-i / memâlik-i hasenât lā zāla mālikan ḫazāʾyin al-barr ve kunūz-i kull alsaʿādât şöyle şart itdi ki mezbûr dârüşşifâ kilarına müteʿallikʿâdet-i müteʿârife üzerine hidemâtı müeddî içün bir emîn-i sıdk-âyin / kilardar ki ʿuhdesinde olan kilardarlık hidemâtını ve her bâbdan esbâbın zapt

---

ağaç bınarı قرداغاج بیکاری dimekle maşhur bınara yetişür andan sonra Çatal-depe چتال دپه ardından Karadağ قره طاغ tarafından gider dahi Soğucak-bınar صوجق بیکار dimekle mâruf bınara yetişür andan gider dahi sultan Murad han tâbe serâh vakf eyledüği Çavuş چاوش köyi içün hadd vâki olan kiniseye yetişür ve anun kıble cânibinde olan haddinün bâzı bu kiniseden gider Potama-deresi پوتامه درهسی dimekle mâruf dereye yetişür andan gider dahi Çayır dimekle müsemmâ yir üzerinde dikilmiş yetişür andan sonra ol yol tarafında gider dahi Küme-depeii کومه دپسی dimekle mâruf dağa yetişür ve andan gider Bakar-deresi بقر درهسی dimekle meşhur dereye yetişür andan sonra dahi gider denize yetişür andan sonra cânib-i garbe müteveccih olur dahi Kara-tuzla قره طوزله dimekle meşhur yire yetişür ki ol yir kıble cânibidir hadd içinde vâki olan Korve nâm mevziin andan gider zikr olunan Karatuzla-deresi قره طوزله درهسی tarafında dahi Manastır-mezreasına منستر مزرعهسی yakın Sığır-ağılı صغر آغلی dimekle mâruf mevzie yetişür ve andan ol yirün deresi tarafında gîder dahi Manastır-deresinde Eğri-geçid اکری کجد dimekle meşhur geçide yetişür andan gider dahi zikr olunan derei keser dahi Tür Elyot-kavağı ترك الیوت قواغی dimekle mâruf ağac altında vâki olan kuyuya yetişür andan gider dahi Çatal-ahlat dimekle meşhur ağaca yetişür andan sonra Tekfur-kovanlığı تکفور قوانلغی dimekle mâruf yire giden yola geçer dahi yolu keser Saru-bınar صاروبیکار dimekle mâruf çeşmeye yetişür andan gider dahi denize yetişür *Ve dahi ol evkafdandur* mahrûse-i Edirne zâhirinde vâki olan bostanlar yirlerinun ve bağçeler yirlerinun ve ekin yirlerinün ve bağlar yirlerinün cemîsi ol yirler ancılayın yirlerdir kim iki bayram Musallâsı ve Buçuk-depe بچوق دپه dimekle mâruf depe ol tarafda vâki olmuşlardır ve anun hadd-i şimâlîsi Delükli-kaya دلوکلو قیا dimekle meşhur taş altında vâki olan tarîk-i âm tarafındandır dahi mezkûr Musallâ

سلطان عارف مصارف حسنات
لازالت خدمة خيرات مصروفاته
صرافاً عارفاً في تصرفاته شويله شرط
ايتدي كه مزبور بيمارخانه ده بيمارلر
تيمارلرنه متعلق هر بابدن اسباب
المغه امين ومتدين صاحب وقوف
استقامتله موصوف بر وكيل خرج كه
ادويه واعشاب وساير ادوات واعواد
بيع وشراسي امرنده على رؤس الاشهاد
معروف كمسنه وكيل خرجلق خدماتني
عادة متعارفه اوزرنه خيانتدن

اجتناب ايدوب صيانت وديانتله
مؤدي قله ومقابله سنده يومي درت
اقچه علوفه تعيين ايتدي كه ايده يوز بكرم
اقچه ويرله وداخي اول ملك تمامه
ممالك حسنات لازال مالكاً خزاين
البر وكنوز كل السعادات شويله
شرط ايتدي كه مزبور دار شفا كلارنه
متعلق عادة متعارفه اوزرنه خدماتي
مؤدي اتمك ايچون بر امين صدق آيين
كلاردار كه عهده سنده اولان كلاردارلق
خدماتني وهر بابدن اسبابك ضبط

اجتناب

ve hıfzı âdâbını diyânetle siyânet idüb gereği gibi ictinâb üzerine müeddî kıla mukabelesinde yevmî dört akçeʿulûfe tâʿyin itdi ki ayda yüz yirmi akçe virile ve dahi ol sultan Süleyman-ı / sânî lā zālat ravātib mavāʾyid-i basāṭ-ı niʿamih mabsūṭatan bi'l-mann al-ṣamadānî ka-mavāʾyid ḫalîl calîl al-raḥmānî şöyle şart itdi ki mezbûr bimarhâne matbahında etibbâʾ-i mezkûre her marîzın marazına mülâyim matbuhatdan ne emr / iderse vazʿ-ı matbûʿüzerine tabh idüb hulviyyât ve humûzâtdan her taʿâmın envâʿını ahsen-i vücûh-ı tabhla bişürmere kamā yanbagî kadir naẓîf al-ḫiṣāl pākiza-ʿamel iki nefer üstad aşçıʿâdet üzerine aşçılar / ʿuhdesinde olan cümleʾ-i hidemâtı pâklit ve çalâklikle müeddî kılalar mukabelesinde yevmî altı akçeʿulûfe tâʿyin itdi ki her birine yevmî üçer akçeden ayda doksanar akçe virile ve dahi ol pâdişâh-ı pâk-iʿiti-kad / muhazzab al-aḫlāḳ lā zālat sāḥat ḥasanātih muṭahharatan min al-kadarʿalal iṭlāḳ

önünden gider dahi Zağnos Paşa-bağçesi زغنوس پاشا باغچه‌سی dimekle mâruf bağçeye yetişür ve dahi gider ol bağçenün şimal tarafından zikr olunan yol kenarı üzere dahi Arnavud-köyi آرناود كوی dimekle mâruf köyün makberelerine yakın yire yetişür dahi geçer mezkûr yol tarafında olan kuyuya yetişür ve ol kuyudan gider dahi mezkûr yol tarafınnda vâki olan bir kuyuya dahi yetişür andan sonra geçer dahi tarik-i âm üzerine yürür dikilmiş taşa yetişür andan bu yol üzere gider dahi âhar tarik-i âmmı kat'ider zikr olunan yol tarafında vâki olan yir yükseği üzere dikilmiş taşa yetişür andan öyük kenarı üzere gider dahi dikilmiş taşa yetişür dahi gider ol yolun kenarı üzere varur yir yükseği üzere dikilmiş taşa yetişür andan sonra geçer mezkûr yolı keser dahi dikilmiş taşa ulaşur andan gider mezkûr yol kenarı üzere dahi tarik-i âm üzere döşenmiş taşlar kenarı üzere dikilmiş taşa yetişür andan şark cânibine meyl ider gider tarik-i âm tarafı üzere dahi Çukacı Manol-bınarı چقاجی منول بیکاری dimekle meşhur bınar mukabelesinde vâki olan tarik-i âmma yetişür ve andan meyl ider gider bir zaman dâhi yol tarafında dikilmiş taşa yetişür andan sonra ol yolun taraf-ı şarkîsi üzere gider dahi Burnı-pamuklı köyi بورنی پموقلی كوی dimekle mâruf olan köyden gelüb Defterikoz-değirmeni دفترقوز دكرمنی demekle müştehir değirmene giden tarik-i âm tarafında dikilmiş taşa yetişür andan sonra cânib-i garbe meyl ider dahi Helvacı-bınarı حلواجی بیکاری dimekle müştehir bınardan gelen yolu keser dahi bir zaman gider Edirne şehri tarafından ve şimdi zikr olunan değirmen tarafından Meric ırmağının kenarına ulaşur dahi Sallâh-hâne dimekle mâruf dükkânlar mukabelesinde olan hâcdâr dükkânı dimekle müştehir dükkân kurbine yetişür andan sonra anun şarkiyye ve şimâliyye hududundan bâzı ve garbiyye hududundan bâzı Edirne şehrinün evlerine ve saraylarına ve turuk-ı âmmenun etrafında ve makbere yirlerine ve mülk sâhiblerinun milklerinin hudud-ı âmmesine müntehi olur vakfeyledi hazret-i' Sultânülvâkıf şol zikr olunanun cümlesin سوی المستثناة الشرعیه Ve dahi ol evkafdandur zikr olunan Edirne zâhirinde vâki olan cemî

وحفظ آدابنی دیانتله صیانت ایدوب
خیانتدن کرکی کبی اجتناب اوزرنه
مؤدی قله مقابله سنده یومی درت اقچه
علوفه تعیین اتدی که آیده یوز یکرمی اقچه
ویرله و داخی اول سلطان سلیمان
ثانی لازالت رواتب موائد بساط نعمه
مبسوطة بالمن الصمدانی کموائد خلیل
جلیل الرحمانی شویله شرط اتدی که
مزبور بیمارخانه مطبخنده اطبای مذکوره
هر مریضک مرضنه ملایم مطبوخاتدن نه ام
ایدرسه وضع مطبوع اوزرنه طبخ

ایدوب حلویات وحموضاتدن هر طعامک
انواعنی احسن وجوه طبخله بشورمکه
کما ینبغی قادر نظیف الخصال پاکیزه عمل
ایکی نفر استاد آشجی عادة اوزرنه آشجیلر
عهده سنده اولان جمله خدماتی پاکلک
وچالاکلک اله مؤدی قلالر مقابله سنده
یومی الت اقچه علوفه تعیین اتدی که هر برینه
یومی اوچر اقچه دن آیده طقسان اقچه ویرله
وداخی اول پادشاه پاک اعتقاد
مهذب الاخلاق لازالت ساحة
حسناته مطهرة من الکدر علی الاطلاق

şöyle şart itdi ki mezbûr dârüşşifânın zâhirin ve bâtının süpürüb pâk itmek içün bir munazzıf-ı munazzaf al-afʿāl ferrâş-ı hoş-hisâl şol ki hide-
5 mât-ı ferrâşîndür senen-i sünen-i hasene üzerine pâklikle / müeddî kıla mukabelesinde yevmî üç akçeʿulûfe tâʿyin itdi ki ayda doksan akçe virile ve dahi ol padişâh-ı pâk-din nazîf al- ḫiṣāl ṣāni Allāh azyāda
10 malabisa ḥasanātihʿan kadar al-maṣūbāt / ve daran al-makrūhāt şöyle şart itdi ki mezkûr dârüşşifâda muʿtellîn ve dimağı muhtellînin melbusâtın ve filcümle tathîre muhtac olan esbâbın her vakit ki
10 hâcet mes ide teʾhiri câʾiz görmeyüb filhal / bilâ ihmâl bir kādir kavî câme-şûyʿaleddevâm istikametle câme-şûyluğa müteʿallik hidemâtı müeddî kıla mukabelesinde yevmî üç akçeʿ ulûfe tâʿyin itdi ki ayda
20 doksan akçe virile ve dahi ol / melik-i fâtih-i ebvâb-ı hayrât bi-mafātiḥ al-ḥasanāt lā zālat abvāba mabarrātih maftūḥatan li'l-muhtadîn

---

bağlar yirleri ve bağçeler yirleri ve ziraat olunan ve olunmıyan yirler ve bostanlar yirleri ki Yıldırım Hudâvendikâr tâbe sarâh عمارتی طاب ثراه خداوندکار الدرم imâreti dimekle meşhur imâret vâki olduğu tarafda olıcılardır ve Has Murad-evleri dimekle mâruf evler ve Hızırlık حضرلیق dahi ol tarafda olıcılardır anun hadd-i kıblîsi Hadice hatuna خدیجه خاتون mensub olan mescidden taraf-ı şimalde vâki olan tarîk-i âmdan ibtidâ ider dahi ol yolun kenarı üzre gider varur Balta-oğlu-bostanı بالتهاوغلی بستانی dimekle müştehir bostana yakın alur dahi cânib-i şimalde Veliyyüddin Sinan-mescidi ولی‌الدین سنان مسجدی dimekle mâruf mescidden vâki olan tarik-i âm tarafı üzere gider bir taş dikilmiş yire yetişür ki ol yirde zikr olunan yol iki bölünür bu iki yoldan cenub cânibine giden yolı tutar gider kuyı yanında vâki olan yol tarafı üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan şimdi zikr olunan imârete mensub olan vakıf bağları ile İbrahim Paşaya mensub olan mezâri-i mevkufe arasında vâki olan tarik-i âm üzerinde gider dahi yirün yükseği üzere dikilmiş taşa yetişür andan şark cihetine meyl ider gider iki dikilmiş taşa yetişür andan geçer, inerek dahi Salhorya-deresi سال‌خوریه دره‌سی dimekle meşhur dereye yetişür bu mezkûr dere tarafı üzere gider dahi Üsküdar'dan gelüb mahrûse-i Edirne'ye giden tarik-i âm üzere dikilmiş taşa yetişür ve dahi Kassab Musâ-yirleri قصاب موسی یرلری dimekle müştehir yirlere yetişür andan sonra geçer andan dahi Maslahat-köyi مصلحت کوینی dimek ile mâruf karye cihetinden gelüb belde-i mezkûreye giden tarik-i âmma yetişür dahi mezbûr yol kenarı üzere gider zikr olunan kassâba mensub yirler haddinde olan öyüğe yetişür andan sonra geçer tarik-i âm tarafı üzere gider garb cânibine meyl ider dahi defeatla zikr olunan imâret-i mezbûreye giden tarik-i âm tarafı üzere dikilmiş taşa yetişür ve andan geçer dahi bir yire yetişür ki ana kum alınan yir dinilür andan cihet-i şarka meyl ider dahi tarafı üzere gider Edhemî-tekyesi أدهمی تکیه‌سی dimekle müştehir zâviyeye yetişür andan cenub cihetine

شویله شرط ایتدی که مزبور دار شفانك
ظاهرن و باطنن سپوروب پاك ایتمك ایچون
بر منظف منظف الافعال فراش خوش
خصال شولکه خدمات فراشین دن
سنن سنن حسنه اوزره نه پاکلکله
مؤدی قله مقابله سنده یومی اوج اقچه
علوفه تعیین ایتدی که ایده طقسان اقچه
ویرله و داخی اول پادشاه پاك
دین نظیف الخصال صان الله اذ یال
ملابس حسناته عن کدر المشوبات
و درن المکروهات شویله شرط ایتدی که

مذکور دار شفاده معتلین و دماغی
مختلینك ملبوساتن و فی الجمله تطهیره
محتاج اولان اسبابن هر وقت که
حاجت مس ایده تأخیر جایز کورمیوب فی الحال
بلا اهمال بر قادر قوی جامه شوی
علی الدوام استقامتله جامه شویلغه
متعلق خدماتی مؤدی قله مقابله سنده
یومی اوج اقچه علوفه تعیین ایتدی که
ایده طقسان اقچه ویرله و داخی اول
ملك فاتح ابواب خیرات بمفاتح الحسنات
لا زالت ابواب مبراته مفتوحة للمهتدین

مذکور

va mardūdatan ʿalal muʿtadīn şöyle şart itdi ki mezbûr dârüşşifâ kapusında bir kavî-heykel kapıcı ʿâdet-i müteʿârife minvâlince ol hizmete müteʿallik umûr âdâbını riʿâyet ve kemâl-i siyânetle mirsâd-ı zapt-ı evânî / ve vesebât-ı taʿaddiyât-ı cünûn-ı cuvânîye her bâbda mutarassıd olubʿuhdesinde olan hidemâtıʿalā huvaʾl-lāyiḳ min camiʿal-ṭarāyiḳ ikamet bâbında istikametle kâʾim olub müeddî kıla mukabelesinde yevmî üç akçeʿulûfe / tâʿyin itdi ki ayda doksan akçe virile ve dahi ol hâkan-ı İsâ-nesîm Sultân Süleyman-ı Vesîm ṭayyab allāh maşām ahl al-islām bi-favaḥāt ḫayrātih va nafaḥāt mabarrātih şöyle / şart itdi ki mezbûr dârüşşifâda tîb-i ahlâkla mavsûf bir buhûrî sabah ve revâhda serâh ve revâhile ol merâh-i ervâhda buhûra müteʿallik umûrı mehâretle yerine getürüb ve hizmet-i âbrîzi / tahâret ve ve nezâfetle müeddî kıla hizmeti mukabelesinde yevmî üç akçeʿulûfe

---

döner dahi iner gider dahi sultân-ı vâkıf medda zillûhû imâret-i âmire-i cedide önünde evler ve saraylar yapmak içün buğışladığı yirler hududına yetişür ve andan geçer dahi Idırım Hudâvendikâr'a mensûb olan imârete giden tarik-i âmma yetişür ve andan Halil Paşa'ya mensub olan bağçeye yetişür ve ol bağçenun taraf-ı garbîsi üzere geçer dahi Tunca ırmağınun kenarına yetişür ve kenar üzere gider dahi Mihal Beye mensub olan köpriye yetişür andan gider dahi Buzlık بورلق dimekle mâruf mevzi yanında vâki olan makbereler yakınına varur andan sonra mahalle evlerinun ardından garb cihetine döner ve anun nihâyet-i hududı Ildırım (Yıldırım) Hudâvendikâr'a mensub olan imâret mukabelesindedir ve dahi makbereler yanında giden tarik-i âmma yetişür ve andan gider daki mezkûre Hatice Hatun'a mensub olan mescidden taraf-ı şimalde vâki olan tarik-i âmma yetişür Ve dahi ol evkafdandur imâret-i mezbûre muhavvatasınun içinde vâki olan cemî bağçeler ve sebzevat ve bostanlar ve yemiş ağaçlarından ve gayrinden anlara mensûb olanlariyle Ve dahi ol evkafdandur belde-i mezbure zâhirinde vâki olan bağçelerun ve bostanlarun ve sebzevâtın yirlerinun cemîsi ancılayın yirler ki Ildırım Hudâvendikâr'a mensûb imâret-i kadîme mukabelesinde vâki olan ada içindedir ve anun hadd-i şimâlîsi ve hadd-i şarkîsi Meriç dimekle mâruf ırmağın bir bölüğüne yetişür ve hem Tuna dimekle meşhur ırmağına yetişür ve anun hadd-i kıblîsi ve hadd-i garbîsi Tunca ırmağın n âhar bölündisine müntehi olur Arda dimekle müştehir olan ırmağla ve zikr olunan bağlardan ve mezâriden ve bostanlardan ve âmme-i sebzevatdan ve zikr olunan bağçelerden cemîsinun hâsılı yıl âhırında altmış bin akçedir minedderâhimilmezbûre Ve dahi ol evkafdandur Pîr Mezid-bağçesi پیر مزید باغچه‌سی dimekle mârûf olon bağçenun cemîsi ana müteallik olanla ve anun içinde vâki olan ebniye-i musakkafa ve gayr-i musakkafa ile ve anun hadd-i garbîsi şimdi zikr olunan ırmak kenârında kaftanlar pâk olmağçun döşenmiş taşlara yetişür dahi gider andan şimâle meyl ider bir zaman gider dahi mevlâ Fahreddin kızına mensub olan dükkânlara yetişür andan sonra şark cânibine meyl ider dahi saraçlar dükkânları dimekle müştehir dükkânlar ardından gider ol dükkânlar evkaf-ı sultâniyyenun cümlesindendir gelür zikr olunur andan sonra zikr olunan ırmağa yetişür dahi kıbleden yana meyl ider ırmak

ومردودة على المعتدين شويله شرط
اتدى كه مزبوردار شفا قاپوسنده
بر قوى هيكل قاپوجى عادة متعارفه
منوالنجه اول خدمته متعلق امور ادابنى رعاية
وكمال صيانتله مرصاد ضبط اوانى
ووثبات تعديات جنون جوانيه
هر بابده مترصد اولب عهده سنده اولان
خدماتى على ما هو اللايق من جميع الطرايق
اقامت بابنده استقامتله قايم اولب مؤدى
قله مقابله سنده يومى اوج اقچه علوفه
تعيين اتدى كه آيده طقسان اقچه ويرله

وداخى اول خاقان عيسى
نسيم سلطان سليمان وسيم
طيب الله مشام اهل الاسلام بفوحات
خيراته ونفحات مبراته شويله
شرط اتدى كه مزبوردار شفاده طيب
اخلاقله موصوف بر بخورى صباح
ورواحده سراح ورواحله اول
مراح ارواحده بخوره متعلق امورى
مهارتله يرينه كتوروب وخدمت آب ريزيى
طهارة ونظافتله مؤدى قله خدمته
مقابله سنده يومى اوج اقچه علوفه

tâᶜyin itdi ki ayda doksan akçe virile ve dahî ol hâkan-ı humâyûn Süleyman-âyin bâ reᵓy-i rasîn ve tedbîr-i metîn lā zālat sāḥat ḥasanātih maṣūnatanᶜan taṭarruḳ kayd al-mākirīn şöyle şart itdi ki / ol menâzil-i sihhat ve mahâfil-i kavâfil-i selâmetde mezbûr tabîb-i lebîb şol âdâb üzerine olanᶜalîlîn muᶜâlecesine iltizam ide ki vâkıᶜa marîz fakîr süknâsız fürûmânde ve dermânde muᶜtel veyâ muhtellülmizâc / ve efânîn ve kavânîn-i tıb minvâlince kabilülᶜilâc olanlardan ola bu vasıfla mevsûf belâya müptelâyı mezkûr tabîb-i erîb hazâkat ve kemâl-i ferâset ve fazl-ı kiyâsetle emrâzını teşhîs idüb evsâf-ı mezbûre üzerine / marîz idüğini maᶜlûm itdükde filhal ol bukᶜaᵓ-ı mumubâreke hademesine buyurub her biriᶜuhdesinde olan hidemât-ı mebrûreyi diyânet ve siyânetle müeddî kılalar ve ammâ şolar ki tanaᶜum-i niᶜām-i murabbiyāt / havâsı sevdasiyle taᶜallül ve temâruz idüb telbîs idenleri kabûl itmeyeler ve ağniyâya

---

kenarı üzere gider dahi evvelâ zikr olunan döşenmiş taşlara yetişür ve anun مع مافيها سيله hâsılı bir yılda üç bin yedi yüz doksan bir akçedir minedderâhimilmezbûre ol bağçe içinde musakkafât-ı vâkıa iki dârdur iki havlusı vardur ve herbir havlı içinde iki ulvî ve iki süflî ev vardur ol ikisine müteallik olanlariyle vakufdur Ve dahi zikr olunan Edirne'de şimdi hududiyle zikr olunan bağçenun cânib-i şarkında andan evvelce zikr olunan dükkânlar ardında vâki olan ulvî ve süflî mssakkafa binâlarun cemîsi dahi ol evkafdandur Ve dahi zikr olunan Edirne'de Tunca üzerinde kadîmden yapılmış köpri altında olan değirmen ve iki dolab ki cümlesi ağaçdan yapılmış bir ev içinde Tunca üzerine dönerler binefsihâ Ve dahi ol evkafdandur mahrûse-i Edirne'de olan cemî yüz altmış dört dükkân ki anların bâzı bâzısı mukabelesindedur iki cânibin arasında almak ve satmek olunur ve ol dükkânlarda eyer ve uyan ایر واویان ve sâir edevâtın işleyiciler sâkin olurlar ve ol dükkânlarun kıble tarafında olan haddi zikr olunan Tunca'dandur dahi gider gün doğusuna meyl ider ve dahi mezkûr Şehâbeddin Paşaya mensub köpri başını keser dahi hadika-i sultâniyye nihâyetine yetişür dahi şimâle meyl ider ve ol dükkânlarun ardından şimdi zikr olunan hadika yâni bağçe kenarı üzere gider dahi yaycılar sâkin oldukları dükkânlara yetişür dahi gün batısına eğilür gider tarik-i âmmı katider ki ol tarik-i âmmı ancılayın zikr olunan köpri üzere kateyledi idi sâbıka andan geçer dahi zikr olunan Pîr Mezid-bağçesi dimekle müştehir hadika-i mevkufa-i sultâniyye haddine yetişür ve küllîsinun hâsılı yılda on dokuz bin altı yüz seksen akçedir mineddrâhimil mezbûre vaktâ ki merhum mağfur leh sultan Mehmed Han tâbe serah zamanında zikr olunan sarrâc dükkânlarınun yirleri ve hammam yiri bâzı binâsı ile ki Şehâbeddin Paşa vakfeyledi idi istibdâl olundı ise Demürci-İlyas دمورجی الیاس köyi ile ve Kıvırcıklı köyi ile ve Âdil köyi ile ana ancılayın Selcük Bey-köyi سلجك بك كوبى dahi dinilür ve Kelici-Davud köyi ile كلجى داود كوبى köyler fukarâya enfaᶜ olduğıçün zirâ köylerün mahsulâtı defter-i sultânîde yazılduğı üzere yirmi beş bin altı yüz yetmiş üç akçedir lâcerem ol dükkânlar yirleri ve hammam yiri bâzı binası

علوفه تعیین ایتدی که ایده طقسان اقچه
ویرله وداخی اول خاقان همایون سلیمان
آیین بارای رصین وتدبیر متین
لازالت ساحة حسناته مصونة عن
تطرق کید الماکرین شویله شرط ایتدی که
اول منازل صحت ومحافل قوافل سلامتده
مزبور طبیب لبیب شول آداب اوزرنه
اولان علیلین معالجه سنه التزام ایده که
واقعا مریض فقیر سکناسز فرومانده
ودرمانده معتل ویا مختل المزاج
وافانین وقوانین طب منوالنجه قابل العلاج

اولنلردن اوله بو وصفله موصوف
بلایه مبتلای مذکور طبیب اریب حذاقت
وکمال فراست وفضل کیاستله امراضنی تشخیص
ایدوب اوصاف مزبوره اوزرنه
مریض ایدوکنی معلوم ایتدوکده فی الحال
اول بقعه مبارکه خدمتنه بویورب
سربری عهده سنده اولان خدمات
مبروره دیانت وصیانتله مؤدی
قلالر واما شولرکه تنعم نعم مربیات
هواسی سوداسیله تعلل وتمارض ایدوب
تلبیس ادنلری قبول ایتمیالر واغنیایه

اولنلردن

edviye'-i müfrede ve mürekkebe vesâ'yir ma'âcîn ve murebbiyât ve meşrûbâtdan virmeyeler ve dahi ol maẓhar-i anvâr-i ilâhî ve mazhar-ı âṯâr-ı şahinşâhî lâ zâlat ḳanâdil al-'arş-i maşriḳatan min işrâḳât-i / ḥayrâtih al-lâ-mutanâhî şöyle şart itdi ki ol medârât-ı sa'âdât-ı dârüşşifâda cümle yandurulan kanâdil ve zeyt ve çırakyağı bahâsı ve cüz'î mühimmâtı tehyi'esi masârıfı içün yevmî üç akçeden ayda / doksan akçe sarf oluna ve dahi ol hâkan-ı'âli-himem ma'âli şiyem lâ zâla muzayyılan bi-zulâl ḥasanâtih al-musabbalat fî sabîl-i rabbih su'âl-i kull-i'alîl va malâl-i kull-i kalîl şöyle şart itdi ki mezbûr / dârüssihhat ve selâmetde'alettevâli fî cemi'al-ayyâm-i va'l-layâlî cümle'-i me'kûlât ve'âmme-i matbûhât ve meşrûbât minelhulviyyât velhumûzât mürebbiyât ve reçaliyyât vesâ'yir edviye'-i müfrede ve mürekkebe masârıfına / yevmî iki yüz akçe sarf olunub ayda altı bin akçe harc oluna ve dahi

---

ile Sultan Mehmed Hâna mülk oldı mülken sahîhen vaktâki ol dükkânlar yirleri ve hammam yiri bâzı binası ile Sultan Bâyezid Hana Sultan Mehmed Handan intikal eylediyse anları vakfeyledi vakfen sahihen şer'iyyen Ve dahi Edirne şehrinden yeni mahallede imâret-i âmire önünde ağacdan yapılmış biribirine ulaşur on dükkânın cemîsi ol evkafdandur ol dükkânlardan birisi başhânedir ve biri kassâb içündür ve sekiz bâki ehl-i hirfetten rağbet iden kimesne içündür ve anlarun hadd-i şarkîsi ve hadd-i kıblîsi ve hadd-i garbîsi turuk-i âmmeye yetişür ve hadd-i şimâlîsi Mehterhâne مهترخانه dimekle müştehir ulviyye ve süfliyye büyûtu müştemil dârın haddine yetişür ve cemîsinun hâsılı her yılda sekiz bin iki yüz seksen akçedir minedderahimilmezbûre Ve dahi Edirne şehrinde Tahıl-bazarı تخيل بازارى dinilen yirde ağacdan yapılmış sekiz dükkânın cemîsi ol evkafdandur ve anlarun şimal cânibinde olan haddi Fazlullah Paşa فضل الله پاشا kızlarına olan dekkâkin-i mevkufeye yetişür ve dahi un ve sâyir hububat mahzenlerine ve Un-kapanı اون قپانى dimekle mâruf mevzie yetişür andan sonra Tahıl-bazarı dinilen mevzie yetişür andan tarik-i âmma müntehi olur *Ve dahi ol dükkânlara* yakın onlarcılayın ağacdan yapılmış bir dükkânın cemîsi ol evkafdandur ve anun kıbleden yana olan haddi tarik-i âmma yetişür ve gün batısından yana olan haddi Balaban Ağa kızlarına olan dekkâkîn-i mevkufeye yetişür ve cenubdan yana olan haddi ancılayın dükkânlara yetişür ve gün doğusından yana olan haddi Lûtfi Bey mülklerine yetişür ve dükkânun hasılı bir yılda bin seksen akcedir minedderahimilmezbûre Ve dahi Edrene şehrinün taşrasında olan ağacdan yapılmış otuz beş dükkânun cemîsi ol evkafdandur sellâh-hâne dimekle meşhurlardır anların hadd-i şarkîsi tarik-i âmma müntehi olur dahi dahi cenubdan yana meyl ider gider dahi şimal canibine meyl ider varur zikr olunan tarik-i âmma müntehi olur ve dükkalisinun hasılı bir yılda on iki bin altı yüz akcadır minedderâhimilmezbûre Ve dahi Edrene şehrinin asıl kalesi altında Hargele-yiri خركله ىرى dimekle meşhur yir ol evkafdandur ve anun haddi kale-i mezbûre divarına müntehi olur dahi çekilüb meyl eyledikden sonra Gonldelü-Birgos dimekle meşhur zin-

ادویهٔ مفرده و مرکبه و سایر معاجین
و مربیات و مشروباتدن ویرمیه‌لر
و داخی اول مظهر انوار الهی
و مظهر آثار شهنشاهی لازالت
قنادیل العرش مشرقة من اشراقات
خیراته اللامتناهی • شویله شرط ایتدی که
اول مدارات سعادات دار شفاده
جمله یاندورلن قنادیل و زیت و چراق
یاغی بهاسی و جزئی مهمات تهیه‌سی
مصارف ایچون یومی اوچ اقچه‌دن آیده
طقسان اقچه صرف اولنه و داخی اول

خاقان عالی همم معالی شیم
لازال مزیلا بزلال حسناته المسبلة
فی سبیل ربه سؤال کل علیل و ملال
کل کلیل • شویله شرط ایتدی که مزبور
دار صحت و سلامتده علی التوالی فی
جمیع الایام و اللیالی جمله ماکولات
و عامه مطبوخات و مشروبات من الحلویات
و الحموضات مربیات و رجالیات
و سایر ادویهٔ مفرده و مرکبه مصارفنه
یومی ایکی یوز اقچه صرف اولنوب آیده
التی بیک اقچه خرج اولنه و داخی

ol hazret-i hâkan-ı vâkıf-ıᶜavâkıb-umûr lā zalat şarāʾyiṭ ḥasanātih maṣūnatan bayn al-cumhūr bi-şiyānat-i ẕi'l-diyānatᶜan taṭāvul yad al-taġayyur vaʾl-ḫiyānat şöyle şart itdi ki evkâf-ı mezbûre zevâ-ʾyi-dinden / bi-vech-i minelvücûh kalîl ve kesîr kâyinen men kân hiç bir ahede virilmiye mütevelliler mühür ile emîn yirde mazbut ve mahfûz dura vakt-i hâcetde rakabeye harc oluna ve kim ki şart-i mezkûre muhâlif tasarruf ide meharrime mürtekib / olub zulm itmiş ola ‹alā laᶜnat allāhuᶜalal ẓālimīn› [1]

lammā kāna hāz al-kitāb al-vaḳfīyyu şarᶜīyyan
va camiᶜ-i şarāʾyiṭ al-şarᶜfīhi marᶜīyyan
vaᶜan kull al-ḳavādihiᶜariyyan
fa-avḥ allāhu li-ḫatmih al-tārīḫ
«هووقف صحيحاً شرعياً» ۸۹۰

[1] XI هود 18

---

dan olan Birgos'a yakın beğlik yir üzere ağacdan yapılmış dükkânlara müntehi olur ve anların bir yılda icareden hasılı yidi yüz yirmi akçedür Ve dahi ol evkafdandur Edrene şehrinde yapılmış Şehabeddin Paşa hammamı dimekle müştehir hiribirine muttasıl iki hammamın cemîsi ki biri erlere ve birisi avretlere mahsusdur ve ol iki hammamın haddi anlara müteallik olanlarıyla okcılar dükkânları dimekle meşhur dükkânlara yetişür dahi ol dükkânlar ardında gider tarik-i âmma müntehi olur dahi yol kenarı üzere yürür âhar tarik-i amma müntehi olur ve bir zaman gider dahi zikr olunan dükkânlar ardına yetişür ol iki hammamın bir yılda hâsılı on üc bin üç yüz otuz üç akçedir minedderâhimilmezbûre Ve dahi zikr olunan Edirne de Tunca üzerine yapılmış yeni köpri yanında biri birine muttasıl iki hammamın cemîsi ol evkafdandur birisi erlere mahsusdur ve birisi avretlere mahsusdur ol iki hammamı sultân-ı Vâkıf hazreti yaptı لازالت سدة سعادته للحسنات مواقف ve ol iki hammamın her yılda hâsılı on bin akcedur Ve dahi mahrûsa-i Kostantiniyye içinde yeni mescid-i câmi yanında muhkem yir üzerinde yapılmış birbirine muttasıl iki hammam ki birisi erlere ve birisi avretlere muhtassıdır üstü örtülü evlerden ol iki hammamlara müteallik olanları ile ol evkafdandur ve ol iki hammamın anlara müteallik olanları ile haddi cemî dört tarafından taşla kiremüdiyle kireciyle yapılmış eski divarlara müntehi olur ve cemisinün hasılı bir yılda yetmiş bin akçedir Ve dahi şimdi zikr olunan şehir içinde merhum mevlana Husrev'e mensûb olan mahallede olan hammam ana müteallik olanla ol evkafdandur ve anun kıble canibinde olan haddi Ayas bin Abdullah mülküne müntehi olur ve şimal canibinde olan haddi tarik-i âmma müntehi olur ve garb canibinde olan haddi ancılayın tarik-i âmma müntehi olur ve anun hasılı bir yılda on bin akçedir Ve dahi zikr olunan şehirde Balat بلاط dimekle maruf mahallede biribirine muttasıl yapılmış iki hammam ol evkafdandur ol iki hammamın anlara müteallik olan havlulariyle ve gayrileriyle haddi nasranî mülküne ulaşur ve gün doğusundan yâna cânibinin bâzı haddi yahudi mülküne

اول حضرت خاقان واقف عواقب

امور لازالت شرایط حسابه مصونة

بین الجمهور بصیانة ذی الدیانة •

عن تطاول ید التغیر والخیانة • شویله

شرط ایتدی که اوقاف مزبوره زوایدندن

بوجه من الوجوه قلیل وکثیر کاینا من کان

هیچ بر احده ویرلمیه متولیلر مهر ایله امین

یرده مضبوط ومحفوظ طوره وقت حاجتده

رقبه یه خرج اولنه وکیم که شرط مذکوره

مخالف تصرف ایده محرمه مرتکب

اولب ظلم ایتمش اوله الا لعنة الله علی الظالمین

لما کان هذا الکتاب الوقفی شرعیا

وجمیع شرایط الشرع فیه مرعیا

وعن کل القوادح عریا

فاوحی الله لختمه التاریخ

هو وقف صحیحا شرعیا

ulaşur ve bâzı âharı tarik-i âmma müntehi olur ve şimal cânibi ve garb canibi tarik-i âmma müntehi olur ve ol ikisinün hasılı bir yılda yirmi bir bin altı yüz altmış altı akçadır Ve dahi işbu defaâtla zikr olunan şehir taşrasında Ayasofya evkafından Sellâhhane dimekle ehli arasında malûm ağaçdan yapılmış dükkânlar yanında olan hammamın cemîsi dibagat içüu ve boyamak içün yapılmış evleriyle ve kuyularla ve gayrlarıyle ol evkafdandur ve anun hadd-i şimalîsi ve hadd-i şarkîsi tarik-i âmma müntehi olur hadd-i kıbelîsi zikr olunan vakıf dükkânlara müteallik vakıf yirlere müntehi olur ve hadd-i garbîsi mescide müntehi olur ve anun bir yılda hasılı beş bin akçadır Ve cemî evkafın mahsulâtı bir yılda yedi kerre yüz bin dahi seksen iki bin dokuz yüz akçadur Ve dahi ol evkafdandur mahrûse-i Edrene'de yeni mahallede vaki olub biri birine ulaşur iki menzilin cemîsi ve ol ikisinün yapuları cemî cevanibden ağaçdan yapılmış iki başka havlıları ile ihata olunmuşlardır ve anlardan her birisi bir yir evi ve gullei ve kilârı ve helâyi ve ikisi arasında müşterek su kuyusunu müştemildir ve ol ikisinün kıbleden yana olan haddi ve gün doğusından yana olan haddi tarik-i âmma müntehi olur ve gün batısından yana olan haddi zikr olunan evkaf-ı sultaniyyenun Yusuf nam kâtibi mülküne yeşişür ol ikisinün binaları mescid-i cami önündedir ikisinde iki imam sakin olmağiçündür ta ol iki imamlar mescid-i câmide nöbetle olagelmiş adet üzere mûteber olan şartlara mutabık imâmet idib allah içün ol iki menzillerde kirasuz sâkin olalar andan sonra kaçan ol imamlar ıçün tâyin olunan menziller anlara müteallik olanlar ile meremmete muhtaç olsalar temam bozulmuş olsalar yeni yapıla evvelki gibi ve yıkılmış olsalar meremmet oluna evkaf hâsılından ve sâkin olanlardan nesne alınmıya Ve dahi ol evkafdandur zikr olunan yeni mahallede yapılmış üç menzilin cemîsi ve anların her birisi dört tarafından geçen menziller gibi ağacdan havlısıyla ihata olunmuşlardır ve birisi bir yir evi ve bir kilârı ve zullayı ve helâyı müştemildir ve anların şimal canibinde olan haddi tarik-i âmma müntehi olur ve gün batısından yana olan haddi ancılayın büyük yola yetişür ve gün doğusundan yana olan haddi Silâhdar Musâ mülküne ulaşur ve kıbleden yana olan haddi evkaf-ı sultâniyyede Câbî Abdullah mülküne ulaşur vc dahi Âyinedar Ahmed آيينه‌دار احمد dimekle meşhur kimesne mülküne ulaşur ve dahi zikr olunan mahallede evvelâ üç menzil yanında vâki olan menzil ki ol evler gibi etrafından ağaçdan havluyla ihâta olunmuştur bir yir evi ve kilârı ve zullayi ve helâyı müştemildir ve anun hadd-i kıblîsi tarik-i âmma müntehi olur ve hadd-i garbîsi ancılayın tarika müntehi olur ve hadd-i şimâlîsı Ahmed mülküne müntehi olur ve hadd-i şarkîsi Müezzin İlyas mülküne müntehî olur bu dört menzilleri Sultân-ı Vâkıf hazreti cemî tevâbiiyle ve dükânı yollarıyla vakfeyledi şunun üzerine ki bunların her birinde allahiçün dört müezzin sâkin olalar dahi Câmi-i mezburda olagelmiş âdet üzere muteber olan şartlara muvafık nevbetle ezân okuyalar andan sonra eğer ol menziller meremmete ve tâmire muhtac olurlarsa zikr olunan iki imâm evleri gibi evkaf-ı sultâniyye mahsulâtından meremmet olunalar ol sâkin olan müezzinlerden nesne alınmıya pes ol sultan-ı âzam لازالت عزمت السامیه علی اقتناء الخیرات موقوفة وهمت العالیه علی ابتغاء مرضاة الله معطوفة vakf eyledi ve tasadduk itdi şol zikr olunanın cemîsini hududiyle ve hukukiyle ve murâfıkiyle ve tevâbiiyle ve levâhikiyle ve anlara ulaşanlariyle ve mensûb olanlariyle ve ekin ekilen yirleriyle ve çayırlariyle evkaf-ı sultâniyye içinde gayrilarun vâki olan evkafı ve mülkleri şer'ile istisnâ olunmuştur yâni bunlardan gayrisi vakıf olmuşdur ol gayrilerin vakıfları ve mülkleri mahdûde ve mâdudedir zikr olunan evkaf-ı sultaniyye hududi içinde mâlumlardır sahih-

şer'î ve sarîh-i mer'î vakıf ye tasadduk eyledi müebbeden ve muhalleden ehli olanlar üzerine ki anların cümlesinün tafsili gelür zikr olunur andan sonra ol evkafın tevliyetini kendü nefsine olmaklığı şart eyledi mâdem ki serîr-i hilâfet anun şerîf-i cülûsiyle müşerref ola hak sübhânehû ve taalâ anun devleti ve hayatı müddetini vâsi ve müebbed ve serîr-i saltanatı anun uzun ömrü ve sebâtiyle müzeyyen ve müeyyed eylesün bir vechile şart eyledi ki ol evkafda ne dilerse ve iradeti nice olursa tasarruf eyliye istibdalden ve ilhakdan ziyade olmağıçün andan gayri mütevellî olan tebdil etmiye dahi istibdal etmiye andan sonra kaçan kim anun rûh-ı kerimi fezâ i âlem-i ünsden riyâz-ı âlem-i kudse uçmak dilese شیدالله بنیان قصر عمره بالسعادة عامراً و جعل عمر خصمه بالشقاوة قاطراً evkaf-ı mezbûrenun tevliyeti âkabından ve ensabından aslâh-i ebnâ-i kiramdan şol oğula ola kim anun kayimmekamı ve nâib-i menâbı ola milkde ve esbabda dahi vali ola emre serîr-i saltanatda andan sonra ebnâ-i fihâmınun ebnâsı ola andan sonra ebeden nesle bâde neslin mütenâsib ve fer'bâde aslin müteâkip oldukça eğer munkariz olacak olurlarsa ki والعیاذبالله anlardan kimse bâki kalmıya والباقی هدالله احد evkafın tevliyeti şol kimseye ola kim ol serîr-i saltanat üzere emre vâli ola ve anların tevliyeti allahiçün ola ücretsüz hisbet ecili içün ve anlar tevliyeti şol mütevellî nâyib boynunda eyleyeler ki ol muttasıf ola emânetle ve diyânetle ve evkafda mutasarrıf ola istikametle ve hukukî zâyi eylememekle dahi ol mütevellî olanlar ol nâyib mütevellîye emir ideler evkafa müteallik emirlere dürüşmekle ve evkafın mahsulâtın ve nemâsın taleb eylemekde helâl vücûh cinslerinun evlâsiyle ve dahi emir ideler ol mütevellî nâyibe evkafın eemî gallâtını cem' idüb ve dükâlı دکالی mahsûlâtını zabt eyliye kusur komıya ve eğer bir nesne imâret-i mezbûrenun kabından ve kacağından ve döşenen kalicelerînden ve çırağından ve gayrisinden ki tecdîde ve tebdîle muhtâc olsa yenilikde nefîslikde tâcibe anun gibi satun alına ve ahkâmda ve kazâyâda şer' muktazâsı üzere ola ve reâyadan birini hiç vechile incitmiye ve zulümden ve bida't ihdâsından yığlına ve evkafı icâreye virmekde mârûfe-i meşrûa üzerine olub ziyâdeye virmiye ve şol nesne kim Vâkıf anı masârıfda tâyin eylemişdir andan eksük itmiye ve ehl-i vezâyifden müstahaklara hakların virmekde özürsüz te'hir itmeye ve dahi hademe ahvâlına nazar eyliye ancılayın hademe kim anlara imâretde ve câmide ve medresede ve dârüşşifâda mushaflar ve kitaplar ve esbâb ve âlât saklamak ismarlanmışdır ve eğer bunlardan zâyı veyâ istihdâl itseler mütevellî duysa ol esbâbı saklamak kimün üzerine lâzım ise ol zâyi olan esbâbın kıymetini ana ödede ve dahi şol nesneyi kim الله تعالی anı evkafdan rızk idüb atâ eyliye andan her yıl otuz bin akçe ayrıla dahi anı evkafın ve anların üzerlerine vakıf olanların termîmi ve tâmiri içün ve her nesne kim ana ihtiyâç olunur anun için saklanıla andan sonra bâkîden evkafın masârifine gelecek şartlar mucibince noksansız ve israfsız sarf oluna andan sonra eğer ol rakabe için tâyin olunan otuz bin akçe meremmete ve tâmire kifayet itmiyecek olursa mahsûlatda ana yitecek mıkdar zammola andan sonra kaçan cemî mahsûlât bir vechile olsa ki tâyin olunan üzere masârife vefâ itmese mezkûr bâkîden ana zammoluna eğer varsa şart olunan temâm olsun için andan sonra ol bâki zammolmağa yetişmiyecek olursa ehl-i vezâyifden her birisine tâyin olunandan adâletle hisselerine göre eksük virile ve dahi mütevellî ki nâyibdir cümle hâsılın ve harcın mıkdarını bile dahi cümle hâsılı ve harcı defterde sebt eylemeği kâtibe emr eyliye dahi her yıl âhırında aşıl mütevellî nâyibe hidmeti mukabelesinde her gün elli akce ala zikr olunan Davud-beğlü köyünün ve Dudulu köyünün ve Ilıcalu köyünün cemî gallâtını tâyin eyledi Ve dahi evkafçün nâzır nasb olmaklığı şart eyledi ancılayın nâzır kim mütedeyyin ola müstakim ola kayim ola şol nesneye kim ol nesne vâcib olur

nâzırlar üzerine ve hâsılın harcın cemîsin bile ve şerâyit riâyetinde nazar eyliye bir vechile ki eğer ol şerâyitden birisinde kusur vâki olursa mütevelliye bildire dahi anun tedarikinde ve def'inde sây eyliye ve muhasebe anun marifetiyle ola ve anunçün her günde yirmi akçe tayin eyledi Ve dahi evkafçün yazıcı olmaklığı şart eylediği ancılayın yazıcı kim emîn ola mütedeyyin ola muhasib ola deftere yaza şol nesne kim anı yazmağa ve tahrire ihtiyac ola hasıldan ve harcdan tafsîl ve içmal üzerine hemen te'hirsiz bir vechile ki asan olmıya mühmel kalmıya ve anları yazduğı gibi her gün yaza şeyh yanında şol nesneyi kim anı şeyh yaz deyû emr eyliye müsâfirler ziyâfeti içün hâsılı yazıcının defteri her gün vâki olanın cemîsine müştemil ola tâ andan her günün hâsılı ve harcı biline kâtib dahi mütevellî nâyib gibi her yıl mahsûlâtdan ve ihrâcatdan cevâb vire ve ol kâtibe hidmeti mukabelesinde her günde on akçe tâyin eyledi Ve dahi evkafçün on üç kişi câbî olmaklığı şart eyledi ol evkaf-ı mezkûrenin cibâyetiyçün bu câbîlerden her birisi mevsûf ola diyânetle ve emânetle nâhak yire kimseyi incitmiye ve nesnesin almıya ve kimseyi ihânet itmiye ve anlardan birisi Suzaboli nâm kasabanun cihâyeti içün ola ana tâbi olan köyleriyle ve anlardan birisi Pravadi nâm köyün cibâyeti içün ola anun tevâbiiyle ve birisi Fikele nâhiyetinde olan köylerün cibâyeti içün ola ve birisi Üsküdar nâhiyetinde vâki olan köylerün cibâyeti içün ola ve birisi Firecük nâhiyetinde vâki olan Meğri nâm köyün cibâyeti içün ola ol Meğri defter-i kadîmde Gümülcine tevâbiindendür ve hem İskite nâm köyün ve Karasu-Yenicesi nâhiyetinde olan kalan köylerin cibâyeti içün ola ve birisi Dimetoka dimekle mâruf kasaba nâhiyetinde vâki olan köyler cibâyeti içün ola ve birisi İnoz cibâyeti içün ola Yenice nâm köyle ve birisi dahi mahrûse-i Edrene nâhiyetinde olan köyler ve Dimetoka nâhiyetinde olan iki köy cibâyeti içün ola ve birisi anlardan altı köy cibâyeti içün ola beş köy bunlardan Yanbolı nâhiyetîndedir ve bir köy Zağra-Yenicesi nâhiyetindedir ve birisi belde-i Filibe tevâbiinde birine ekilen yirlerün cibâyeti içün ola ve birisi şimdi zikr olunan beldenun tevâbiinde vâki olan köyler cibâyeti içün ola ve birisi mahrûse-i Edrene içinde ve taşrasında olan yirler ve ekinlikler ve bağlar ve bağçeler ve bostanlar hamamlar ve evler ve dükkânlar cibâyeti içün ola ve birisi ol cabîlerden mahrûse-i Konstantiniyye içinde ve taşrasınaa vaki olan hamamlar cibayeti içün ola ve hem taşrasında vaki olub Kağıthane ırmağı üzere dönen iki değirmen cibayeti içün ola ol cabîlerun her birisi evkafın hasılın emanetle zapteylemekte duruşucu olub hiyanetden kaçıcı ola ve ol üç cabîden on ikisi içün her günde kırk sekiz akçe tayin olundu bunlardan her birine ol kırk sekiz akçeden her günde dörder akçe tevzi ve taksim oluna ve dahi Konstantiniyye içinde ve taşrasında vaki olan evkaf cibayetine müteayyin olan cabî her ne kim evkafdan cemeyliye anı yazmak hidmeti anun uhdesinde olmaklığı tayin eyledi ve cem' idüb yazduğı hidmet mukabelesinde anunçün her günde altı akçe tayin eyledi Ve dahi ol sultan-ı Vâkıf darecesi fiddareyn alî olsun ruus-ı menâbir beliğ hatiblerle dahi vaazlariyle her zaman tacdar oldukca ve mertebesi filkevneyn refî' olsun hafızlar okudukları arş-ı rahmana mürtefi' oldukca şart eyledi cami-i şerifde hatib olmaklığı ancılayın hatib ki salâh-i nefsle mütedeyyin müteverri' olub müeddeb ola adab-ı diyanetle ve pak ola ahlâk-i siyânetle âlim olub mücevvid ola tertîl ide kıraâtde ve hazrâ dahi ola mekrûhdan hitabetde ve imâmetde her bayram günlerinde ve her cuma günlerinde imam ola bir vechile hitabet ve imamet eyliye kim ümmet-i Muhammed andan razı olalar ve anunçün her günde on beş akçe tayin eyledi ve dahi ol câmi-i şerifde imamet içün iki sâlih imam olmaklığı şart eyledi ancılayın imamlar kim adab-ı salâvat riayetinde müslimanlar arasında mütearif olub imamlar üzerine vacib olanla kayim olalar ve bu iki imam içün her günde on altı akçe tayin eyledi şol veçhile kim her birisine her günde andan sekiz akçe virile Ve dahi câmi-i mezbûrda bir ser-mahfil kim Allah taâlânın

kelâm-ı kadîmin ve kitab-ı kerîmin ezber bilmekde kâmil ve vücûh-ı kırâatde âlim olub hüsn-i suretle mütehallî ola ve anunçün her günde yedi akçe tâyin eyledi ve dahi arş-i mecîd sâhibinün kelâmın ezberliyenlerden otuz kişi her gün câmi-i mezkûre mülâzimet idüb her birisi bunlardan tertille ve tecvidle otuz cüzden bir cüzü temamca okumaklığı şart eyledi kur'an okunurken kelâmdan lağve meşgul olmıyalar ve ol cüzhanlar kur'an-ı azîmi ve fürkan-ı kerîmi her günde hatim eylemeği şart eyledi ve bunların her birisi içün her günde iki akçe tâyin eyledi Ve dahi cami-i mezkûrda her cuma gününde âdet-i marûfe üzerine ol eczâ okuyanlardan on kişi devir okumaklığı şart eyledi ve bu devir okuyanlardan her birisine devir okuduğiyçün bir akçe tâyin eyledi bu sebebden ol on kişinün her birisine cüz' okuyub devir okudnğiçün her günde üç akçe virile ve dahi kırâate âlim ve kâmil ve tecvîde ve tertîle kadir olanlardan beş âhar kimesne olub her birisi bunlardan her gün mezbûr câmide en'am sûresin kırâatde mûteber olan ed'iyesin şartlariyle okumaklığı şart eyledi dahi bunlardan her birisine her günde dört akçe tâyin eyledi ve dahi bunlardan her birisine her günde dört akçe tayin eyledi ve dahi şart eledi câmi içün muvakkit olmakhğı ancılayın muvakkit ki evkatı ve sôâtı bilmeğile maruf olub evkat-ı salâta müdâvim ola ve anunçün her günde yedi akçe tâyin eyledi ve dahi câmi içün dört ahar kimesne anda nevbetle beş vakitde namaza müezzin olmaklığı şart eyledi şol vechile anlardan ikisi bir gün bir gece ezan okuyalar bâki ikisi dahi bir gün bir gece anlar gibi ezan okuyalar günden güne bu vechile riâyet oluna müezzinler üzerine hidmetden vâcib olanla kayim olub hüsn-i suretle olub evkat-ı salâta âlim olalar ve hutbe ezanında cuma gününde cümlesi cem' olub ezan olub ezan okuyucu olalar ve bunlardan her birisi içün her günde beş akçe tâyin eyledi Ve dahi şart eyledi câmi içün bir muarrif olmaklığı ancılayın muarrif ki mâruf ola salâh ile ârif ola sevâba müeddî oluna müştegil ola câmi-i mezburda her cumâ gününde muarrifler âdeti cârî olduğına rabbülâlemîne hamd eyleye ve seyyidülmürselîne salâvât vire ve sâhibülhayra duâ eyleye ve sâyir âdil ulülemre duâ eyleye ve müminlere ve müslimlere Allâhu taâlâdan mağfiret taleb eyliye ve her günde huffâz ve kurrâ cemoldukları vakitde eczâ sanduğun getüre dahi eczâyı bunların arasında üleşdire andan sonra eczâyı cemeyliye dabi sanduğa koyub kilid kaldıra ve ol muarrif içün tâyin eyledi her günde beş akçe ve dahi şart eyledi meddâh olmaklığı ancılayın meddâh ki her cumâ gününde mahfilde îkramla medh okuya سيد الانبيا عليهم الصلوة والسلام hâl budur kim anı medheyledi medh-i beliğ birle hâlikulenâm dahi ol meddâh hüsnı suretle tayyibüledâ ola ve anuniçün tâyin eyledi her günde dört akçeyi Ve dahi şart eyledi câmi-i mezkûrda her günde sâlih mü'minlerden yedi nefer kimesne tehlîl ideler yâni bunlardan her birisi on bin kerre لا اله الا الله diye tâ ki cemîsinun tehlîli bir günde yetmiş bin ola ve dahi yedi nefer kimesne anlar gibi câmide cemolub حضرت نبی علیه السلام üzerine her birisi beş bin kerre اللهم صل علی محمد و علی آله محمد ve andan sonra tehlilün ve tasliyenun sevâbların hâfızlar gibi sultân-ı Vâkıfa atâ ideler ve bu iki fırkanun her birisinde bir reis ola dahi her birisi âdâb-ı tehlîle ve tâzîme muhâfız ola ve hem tehlîl ve tasliye idenlerun ahvâline nâzır ola tâ kim tehlîl ve tasliye arasında temcîde ve tefhîme münâfi olana müşteğil olmıyalar ve bu iki reisden her birisi içün her günde üç akçe tâyin eyledi ve bâkîlerinden her birisi içün her günde iki akçe tâyin eyledi ve dahi şart eyledi câmi-i şerîfde her gün öğle namazı veyâ ikindü namazı kılındukdan sonra arş-ı mecîd sâhibinün kelâmından bir kur'ancı bir hizib mıkdarı okuya müteârif olan kırâat üzere kürsî üzerinde tecvîdle ve tertîlle ve anunçün her günde iki akçe tâyin eyledi Ve dahi şart eyledi ol câmide iki kayyım olmaklığı ancılayın kay-

yımlar kim kayyımlar üzerine vâcib olanla kayim olalar yâni câmi-i şerîfin içini ve taşını (dışını) süpürüb pâk ideler ve câmi içinde döşenen esbâbı yirlü yirinde döşiyeler ve anları vaktinde silkeler ve hem câmi içinde olanı saklıyalar ve bunlarun her birisi içün her günde üç akçe tâyin eyledi ve dahi câmi-i şerîf ve imâret-i âmire içün iki çırakcı olmaklığı şart eyledi ancılayın çırakcılar kim çıraklara ve kandillere hidmet ideler bir vechile kim döşenenler üzerine yağ akıtmıyalar ol iki çırakcılar her gece evvelinde çırakları ve kandilleri yanduralar dahi sâyir salâtîn-i evkafda olan âdet-i mârûfe üzerine vaktinde yağla cerb idib dinlendireler ve müsâfirhânelerde olan çırakları dahi öyle yakalar ve bunlarun her birisine her günde üç akçe tâyin eyledi ve çıkraklaran ve kandillerün yağı içün her günde dört akçe tâyin eyledi ve dahi evkaf-ı mezkûrede bir emîn kişi olmaklığı şart eyledi ol kişiye noktacı dinilür ancılayın emîn kişi ola ki edl-i vezâyifin ahvalini zapt eyliye özürsüz vazifesi edâsından teballüf ideni gözliye eğer özürsüz tehallüf ideni âlîm olacak olursa defterinde nokta nasb ide andan sonra anı mütevelliye arz eyliye mütevellî dahi anun yaramaz ameline göre te'dibinids ve ol noktası içün her günde iki akçe tâyin eyledi ve dahi sultân-ı Vâkıf annn bünyân-ı teşyidiyle şer'in şaâyir-i hısuı hasîn olmakdan ve ilim kaidelerinun rüknü anun erkân-ı temhîdiyle metîn olmakdan zâyil olmasun zikr olunan medrese içün bir sâlih müderrie olmaklığı şart eyledi ancılayın müderris Allahdan korkucu ve âdâb-ı şer'i saklayıcı ola ve ulûm-ı şer'iyye ve ulûm-ı akliyyede âlim ve takrir-i edille-i akliyye ve nakliyyeye kadir ola medresede şol mevzi kim tedris içün tâyin olundû anda müstaidlere müstefidlere ulûmu öğrede hususâ ulûm-ı şer'iyye ki anı kemâline yetişdirmek yâcibdir ve ol isti'dadı olan ehl-i ilmin tekmilinde ulûm-ı akliyye ve ulûm-ı nakliyye de müştagil ola her gün illâ eyyâmüttâtilde ki ol günlerde âdet ile câri olmuşdur ve ol müderris sâ'î ola anlara tâlimde ve râ'î ola anların terbiyetinde ve tefhiminde ve şol ikmseyi ki bunlardan edebsiz ola anı müderris süre çıkara bunların arasından ve ol müderris içün derse hidmeti mukabelesinde her günde elli akçe tâyin eyledi ve dahi cl medrese-i sâmiyyede muîd olmaklığı şart eyledi ancılayın muîd kim kütüb-i mûtebere-i âliyenun tâlimine kadir ola ulûm-ı mezkûrenun tâlimine medresede müştagil ola eyyâm-ı tâtilde değül ancılayın eyyâm-ı tâtil ki erbâb-ı tahsil arasında ol müteârifdir ve dahi ol muîd içün her günde yedi akçe tâyin eyledi ve zikr olunan medresede muîdden gayri müstaidlerden on sekiz nefer olmaklığı şart eyledi ve bunlardan her birisine her günde iki akçe tâyin eyledi ve dahi şart eyledi ol medrese içün kitaplara hâfız-ı kütüb olmaklığı ancılayın حافظ الكتب kim emîn ola âlim ola sâlih ola kütüb-i mevkufenün hıfzına kayim ola ancılayın kitaplar ki vakfolmuşdur medresenun müderrisi üzerine ve muîdi üzerine ve ol medreseye mensûb olan talebe üzerine ve dahi kitaplarun açılmasına ve evrakı karışdırılmasına ve kapanmasına ve bunlardan gayri her neye ihtiyâc olursa onlara dahi kayim ola ve medreseden taşraya kitablar virmiye ve eğer bir kimse kitaplardan fâyide bulmak dilese medrese-i şerîfeye gelsün dahi anda istifâde eylesün ve dahi kitaplar hâfızı ol kitabları sakına tebdilden ve tağyirden ve her yılda ol kitablardan hesab oluna eğer anlardan bir nesne zâyi olacak olursa ya istibdâl olunursa mezkûr hâfıza tazmîn oluna ve ol hâfızülkütüb içün her günde iki akçe tâyin eyledi ve dahi şart eyledi medresede bevvâb olmaklığı ancılayın bevvâb kîm hidemât-ı marûfeden bevvâblar üzerine vâcib olanla kayim ola ve anunçün her günde iki akçe tâyin eyledi ve dahi şart eyledi ol medrese içün ferrâş olmaklığı ancılayın ferrâş ki mevsûf ola istikametle ve medresenun içini tışını süpüre pâk ide ve kalicelerin ve hasırlardan döşeye ve dahi anları mûtad vaktinde düre devşüre ve medresenun helâsına hidmet ide ve mühmelâtdan anı pâk eyliye ve anun kandilini her gicede

yandıra ve anun içün her günde iki akçe tâyin eyledi ve ol kandilde yanan zeytün yağının behâsı içün ve kandili içün her günde bir akçe tâyin eyledi ve dahi Sultân-ı Vâkıf şart eyledi Allah'dan avârife mâtûfen aleyh olmakdan ve avâtıfa masrûfen ileyh olmakdan zâyil olmasun imâret-i âmire içün şeyh olmaklığı ancılayın şeyh ki emîn mütedeyyin ve müteşerri' ve müteverri' ola ve görüb güzetmek emrinden anun üzerine edâsî vâcib olanda her vakitde duruşa ve dahi et'imenün eyüsünden veyâ dolusundan teeessüs eylemekde dususa ve et'ime islâhına emr eyleye dahi ulemâya ve fukarâya ve müsâfirlere gıdâlardan ve gayrinden ehline isâli tertib olmada mukayyed ola ve müsâfirler ziyâfetinde ve ziyâfeti anların kadrine göre kılmakda ve anların hâline göre tâzim eylemekde hususâ ulemâdan ve sulehâdan eşrâfın ve ekâbirin tâziminde duruşa ve ol şeyh içün her günde on beş akçe tâyin eyledi Ve dahi ol imâret içün iki vekîlülharç olmaklığı şart eyledi ancılayın vekilülharç ki emânetle ve diyânetle ve takvâ ile mevsûf ola ve almakda ve satmakda tecrühesi ola her ne satun alursa vaktinde eyüsin ala ve anun alduğını kâtib defterinde yaza andan sonra alduğını kilârdara vire ve anun satun alduğı mümkün oddukca mütevellî ve nâzır ve şeyh mârifetiyle ola ve ol vekilharç içün her günde beş akçe tâyin eyledi Ve dahi ol imâret içün bir kilârdar olmaklığı şart eyledi ancılayın kibârdar kim emîn ola hâsıla harca nazar idici ola kilârda olan esbâbı saklamasına duruşa hiyânet eylemiye kilâr içinde olanı temâm sakınmağla zabtında riâyet idici ola baldan ve yağdan ve birinceden ve undan ve buğdaydan ve bunlardan gayri kilârda olanlardan her ne varsa onat vechile gözliye ve ol kilârdar içün her günde dört akce tâyin eyledi Ve dahi ol imâret içün bir ambarcı olmaklığı şarteyledi ancılayın ambarcı kim emânetle ve doğrulığla mevsûf ola ve arpadan ve odundan ve sâyir esbâbdan ana ısmarlananları gözleye ve müsâfirlerun davarlarına ve merkeblerine yimelerin gereğince hiyânetsiz ve ihânetsiz üleşdürmekte istikamet eyliye ve ol anbarcı içün her günde dört akçe tâyin eyladi Ve dahi ol imâretde taâm bişürmek içün altı nefer kimse olmaklığı şart eylerdi her birisi doğrulığla mevsuf olalar ve dürlü dürlü yemekler bişürmekde kadir olalar nevbetle nefis ve pâk işleyler ve bunlardan birisi aşcı-başı olmaklığı şart eyledi ve ol aşcı-başına her günde dört akçe tâyin eyledi ve bunlarun her birisi içün eşcı-başından gayrisine her günde üç akçe tâyin eyledi Ve dahi altı nefer etmekciler olmaklığı imâretçün şarteyledi ancılayın etmekciler kim emânetle ve diyânetle ve etmek eylemekde ehliyyetle mevsûf olalar her günde nevbetle işliyeler ve etmek islâhında ve pâk eylemekde ve sağışın temâm eylemekde duruşalar ihtimâm ideler ve bunların her birisi içün her günde üç akçe tâyin eyledi Ve dahi ol imâretçün iki eyü nakîb olmaklığı şart syledi her vakit anlarun üzerine vâcib olana mülâzemet ideler ilme tâlib olana ve fakirlere ve müsâfirlere sabahda ve ahşamda lâyik olan üzerine tehirsiz ve incitmeksiz et'ime taksiminde ihtimam ideler ve imâret-i âmirede konanlarun cemîsinün hidmetine ve kondukları günden üçüncü günün âhırına değin göncük hoşnud olacakları âdet riâyetinde ve anlarun önlerine taâm ihzâr eylemekde temâm meşgul olalar ve ol ikisinden her birisi içün her günde dört akçe tâyin eyledi Ve dahi ol imâretçün iki ferrâş olmaklığı şart eyledi bunlardan her birisi dâyim imâretde nöbetle hazır ola tâ kim müsâfirler intizarla incinmeyeler müsâfirleri ve hurmetle kondura ve anların evlerinden süpüre ve döşeklerin ol ev içinde döşeye ve müsâfirler geldüğü te'hirsiz şeyhe haber eyliye ve kilarcıya emr eyleye şol nesne ile kim anı şeyh müsâfirler ziyâfeti içün tâyin eyledi ve müsâfirlerin üç gün ziyâfetleri temâm oldukdan sonra güler yüzle anlara düstür vire dahi anlara tatlû diliyle ve candan şefkatle intikale ve irtihâle yâni göçmeğe emr eyleye ve ol ferrâşlarun her birisi içün her günde üc akçe tâyin eyledi ve dahi imâretin hademesinun cemîsi bilsünler ki tahkik imâretin binânı ve ol imâretde sarf olunnan nesnenun cemîsi ve imâretin matba-

hında bişenlerin küllîsi ve dahi vezâyifden ol hademeye virilenin cemîsi Allah taâlânun rızâsın taleb itmek içündür fukarânın ve ulemânın rızâsiyle نبی علیه السلام eytdi ابنونی فی ضعفائکم وانما ترزقون وتنصرون بضعفائکم فعلیکم ان تطلبوا رضاء فقرائکم وتوقروهم ولا تحقروهم buyurdu beni taleb idin sizlerün zaifleri rızâsında hal budur kim elbette sizler rızıklanursuz dahi yardımlanursuz zaiflerunuz rızâsı sebebi ile pes sizlerun üzerine olsun fakirlerunuz hoşnud olmaklığı istemen dahi anlara hurmet idib tahkir eylemen صدق رسول الله Ve dahi imâret içün bir hammal olmaklığı şart eyledi ancılayın hammâl kim emîn ola eyü semüz et getüre dahi matbaha teslim eyleye etlerün yaramazından ve arığından satun almıya her kande kim eyü semüz et satar kassâb ola andan ala et satun almağçün mahsus kassâb tâyin eylemiye ve ol bammâliçün her günde iki akçe tâyin eyledi Ve dahi ol imâretiçün âhar iki himse olmaklığı şart eyledi ki imâretin canakların yuyalar pâk ideler ue bunlarun her birisi içün her günde iki akçe tâyin eyledi Ve dahi imâretin matbahı için bir kişi olmaklığı şart eyledi ol kişi odun yara anun üzerine ola ol kişiye baltacı dinilür ve ol baltacı içün her günde iki akçe tâyin eyledi Ve dahi matbah ve me'kel içün bir ferrâş olmaklığı şart eyledi ve anunçün her günde üç akçe tâyin eyledi Ve dahi matbah ve me'kel için iki kapucı olmaklığı şart eyledi ancılâyın kapucılar kim taâm hazır oldukda ve üleşdürüldükde kapu üzerinde duralar hâzır olanlurdan her hangisi kim edebsüzlük idüb haddinden tecâvüz idecek olursa men'ideler eğer yığlınmkzlarsa يغلنمزلرسه tedib içün kadıya iledeler ve ol kapucılarun her birisi içün her günde iki akçe tâyin eyledi ve dahi buhurcı için ve buhur için her günde iki akçe tâyin eyledi ve dahi imâretçün iki kişi olmaklığı şart eyledi ancılayın iki kişi kim birinc pâk eylemek içün kayim olalar ve anlarun her birisi için her günde iki akçe tâyin eyledi ve dahi bişmek için hazırlanan buğdayı eridüb dökmek içün bir kişi şart eyledi ve anunçün her günde akçe tâyin eyledi ve anlar birinci ve buğdayı arıtmakda ve pâk eylemekde tamâm duruşalar ve dahi bir kişi helâ arıtmak için olmaklığı şart eyledi ki dâyim ola ol helâyı süpürmek hidmeti üzerine ve anı pâk eylemek üzerine ve anunçün her günde iki akçe tâyin eyledi ve dahi imâret ahurının hıfzı içün bir kişi dahi olmaklığı şart eyledi ol ahurun hıfzına duruşa ve müsâfirlerün kölüklerin saklaya ve ahurun kapusın yatsudan sonra kapaya âdet üzere fecirden evvel aça tâ ki bunların kölüklerinden ve anların sâyir esbâbından hiç nesne zâyi olmıya ve anunçün her günde iki akçe tâyin eyledi ve dahi zikr olunan mevfûr-ı surûr sûrun içinde vâki olan bağçe içün bağçelerde hidemât-ı müteârife üzerine kadir bir kişi olmaklığı şart eyledi ancılayın kişi kim cemî ahvâl-i zirâate ve ağaç dikmek umuruna ve anlara müteallik ahvâle ârif ola ve anunçün her günde dört akçe tâyin eyledi andan sonra hidemâtda muâvenet için iki kişi tâyin eyledi bağçe içün hidmetde tâkatlerin ve kudretlerin driğ itmeyeler bunların her birisi içün her günde üç akçe tâyin eyledi ve dahi dolablar meremmeti içün ve değirmenler ve mahzenler termimi içün ve şol menziller ve evler termimi içün ki anları yapdı dahi sonra anları vakfeyledi anlarda da imâmlar ve müezzinler ve bâzı evkaf-ı sultâniyye hidmetkârları sâkin olalar anların termimi içün bir meremmetci olmaklığı şart eyledi ancılayın meremmetci anları meremmet eyleye ihtiyâç vaktinde ve anun için her günde dört akçe tâyin eyledi ve dahi şart eyledi tâmirde hazâkatle ve mehâretle mâmur mimâr olmaklığı tâ mescid-i câmide ve imâretde ve medresede ve dârüşşifâda vâki olan çeşmelerun yolların meremmet eyleye ve anlarun ravzaları havuzlarının suları yollarını meremmet eyleye ve sebzevat havuzlarının suları yolları ve bostanlar suları yollarını meremmet eyleye ancılayın su yolları ki hubûr ve surûr ile mâmur olan muhavvatanun içinde vâki

olıcılardır ve Şehâbeddin Paşa hamamları dimekle meşhur iki hammamları ve ol iki hammamlnrun suları yollarını meremmet eyleye eğer hunlardan her birisinün meremmete ihtiyacı olacak olursa ve ol mimârıçün her günde dört akçe tâyin eyledi ve dahi mescid-i câmiin ve imâretin ve medresenun ve dârüşşifânın sakıflarında olan kurşun termimi içün bir meremmetci dahi olmaklığı şart eyledi ancılayın meremmetci kim anların meremmete ihtiyac oldukda meremmet eyleye ve anunçün her günde iki akçe tâyin eyledi ve dahi belde-i mezbûre evkaf-ı hakaniyyeden olan camî dükkânlarun termîmi içün bir meremmetci dahi olmaklığı şart eyledi aneılayın meremmetci ki anların termime ihtiyâcı olıcak meremmet eyleye ve anunçün her günde dört akce tâyin eyledi Ve dahi mahrûse-i Kostantiniyye içinde ve hâricinde vâki olan hammamlar termîmi içün bir meremmetçi dahi olmaklığı şart eyledi indelihtiyâç anları meremmet eyleye ve dahi sultân-ı Vâkıf متع الله تعالى عباده باقتطاف ثمار موائد نعمه و اغتراف بحار فوائد كرمه imâreti matbahında her günde sabah şorvasında ol nâhiyede müstâmel olan keylle beş kile kabından çıkmış ârınmış birinci bişmekliği tâyin eyledi Ve dahi ol nâhiyede buğdayıçün müstâmel olan keylile her günde ahşam şorbası içün boğdaydan arınmış dört kile boğday pişmekliği tâyin eyledi ve dahi eumâ gicelerinde ve ramazan gicelerinde her gicede kabından çıkmış arıtlanmış bir mudd birincden dâne ve zerde dimekle müteârif iki asıl taâm bişmekliği tâyin eyledi Ve dahi aşurâda وسيدالانبياءعليهم السلام mevlidinde ve berât gicesinde her yılda arı sâfi birincden dört mudd birinc bişmekliği tâyin eyledi ve dahi iki bayramın her birisinde sâfi arıtlanmış birincden bir mudd birinc bişmekliği tâyin eyledi ve dahi konuklarun ziyâfeti içün her yılda arınmış pâk birincden on sekiz mudd birinc bişmekliği tâyin eyledi Ve dahi şol mâhud olan günlerde ve gicelerde yağla bişen birinc aşları içün ve dahi müsâfirler içün yağla bişen birinc aşlarıçün her yılda yüz otuz altı kantar ve onaltı vakiyye sâfi yağdan sarf olmaklığı tâyin eyledi şunun üzerine ki ol zikr olunan yağ mütevellî ve şeyh mârifetleriyle mezkûr birinc üzerine adâlet muktezâsınca taksim oluna bir haysiyetle ki her bir keyle birincden üç vakiyye ola sâfî yağdan ve dahi her yılda bişen zerde içün yetmiş dört kantar ve yirmi dört vakiyye sâfî baldan sarf olmaklığı tâyin eyledi ve müsâfirler ziyâfeti içün her yılda yirmi kantar sâfi baldan sarf olmaklığı tâyin eyledi ve dahi her günde taze semüz koyun etinden yüz elli vakiyye et bişmekliği tâyin eyledi ve dahi müsâfirleriçün her günde tâze semüz koyun et'nden on vakiyye dahi bişmekliği tâyin eyledi Ve dahi tâyin eyledi her günde buğday unundan bir mudd un etmek bişmekliği ve dahi her yılda yirmi mudd tuz sarf olmaklığı tâyin eyledi ve beş mudd sarf olmaklığı tâyin eyledi ve dahi murad olan muddan ve kantardan ve vakiyyeden ve keylden ol nâhiyede müteârif olan mevzûndur ve mekyildir ve dahi masârif-i cüz'iyye içün ki vâki olur iki mubârek bayramlarda ve mubârek mevlidde ve aşurede ve beratda her yıl bin akçe tâyin eyledi ve dahi baklağu بقلغو dimekle müsemmâ taâm içün ve bâzı nimetlerün zağferanla taksim içün ne şol nesne kim havâyicden ana ihtiyac olunur بحسب الاوقات anun içün her yılda üç bin akçe tâyin eyledi ve dahi paça dimekle müsemmâ olan taâma ve vaktinde bulunan yemişlere müsafirler ziyafeti içün mertebelerine göre her yılda beş bin akçe tâyin eyledi ve reçeller ve ekşiler turşular maslahatları içün her yılda beş bin akçe tâyin eyledi ve müsâfirlerün davarlariçün ve merkebleriçün her yılda yüz mudd arpa tâyin eyledi ve hafızların ve kurrânun ziyâfetiçün her ay evvelinde her yılda iki bin dört yüz akçe tâyin eyledi ve bakır işlenmiş evâniyi kalayla kalaylatmağçün her yılda iki bin akçe tâyin eyledi bunda müsâhele olmıya ve kandiller bahası içün ve anların yağları bahası içün

çıraklar yeğları ile her yılda iki bin akçe tâyin eyledi ve matbahda ve furunda ve müsafirler menzillerinde vakt-i hâcetde yanan odun behası içün her günde elli akçe tâyin eyledi vs soğançün ve sâyir sebzevat içün her günde on akçe tâyin eyledi imâret çanaklarının ve süpürgelerinün ve hasırlarının bahâları içün her günde sekiz akçe tâyin eyledi ve aş pişerken kap kacak yunurken ihtiyac olunan fota ve bez behârları içün her günde iki akçe tâyin eyledi ve dahi Sultân-ı Vâkıf ادام الله فی نعمة لایتکدر مشاربها و دولة لاینکدر کواکبها şart eyledi dârüşşifa içün hâzik tabiblerden üç nefer tabibler olmaklığı ve anlardan birisi ikisinün reisi ola ol reis mehere-i etibbâdan ve hazâkati hükemâdan ola bunlardan her birisi meştagil olalar hidmetlerden her neye müteayyin oldularsa ve bunların reisi içün her günde otuz akçe tâyin eyledi ve âhareynden her birisi içün her günde on akçe tâyin eyledi ve dahi darüşşifayı içün iki hâzık kehhâl olmaklığı şart eyledi ancılayın kehhâller kim göz marazların ve illetlerin bilmekde mâhir olalar ve anların her birisi içün her günde yedi akçe tâyin eyledi ve dahi dârüşşifayıçün iki cerrâh olmaklığı şart eyledi ancılayın cerrâhlar kim cirâhat bilmekde ve anların ilâcında mâhir olalar ve bunların her birisi içün her günde yedi akce tâyin eyledi ve dahi dârüşşifâyçün bir emin kâtip olmaklığı şart eyledi ancılayın kâtib kim hesâba kadir ola her gün vâki olan dahli ve harcı alettafsîl yaza ve anunçün her günde dört akçe tâyin eyledi ve dahi dârüşşifâ içün dört nefer hidmetkâr olmaklığı şart eyledi ancılâyın hidmetkâr kim ilâca muhtac olan dertlûlerün ve hastalarun hidmetlerine istikametle kayyım olub kayim olalar hastalara hüsn-i hulkiyle vech-i rızâyla hidmet ideler ve bunlardan her birisi içün her günde üç akçe tâyin eyledi ve dahi dârüşşifâ içün bir kişi olmaklığı şart eyledi ancılayın kişi kim eşribe bişürmekde ve edviye dökmekde tıbbın kanunı muktazâsınca mâhir ola ve anunçün her günde altı akce tâyin eyledi ve dahi dârüşşifâçün vekilharc olmaklığı şart eyledi ancılayın vekilharc ki emânetle ve diyânetle mütehallî ola hiyânetden kaçıcı ola otların yatlusun eyüsinden temyiz eyiemekde mütemeyyiz ola otların eskisin yenisinden ayıra ve anunçün bir kilârdar olmaklığı şart eyledi ancılayın kilârdar kim emîn ola hiyânet elinün zulmünden sakınıcı ola esbâbun zabtında makdûrın bezl eyleye ve anunçün her günde dört akce tâyin eyledi ve dahi dârüşşifâ içün iki aşcı olmaklığı şart eyledi ancılayın aşcılar kim bişürmek san'atinde mâhir olalar hastalara lâyik olan gıdaları tabibin emri ve rızâsı olduğı üzere bişüreler ve bunlardan her birisi içün her günde üc akçe tâyin eyledi ve dahi dârüşşifâ içün bir ferrâş olmaklığı şart eyledi ancılayın ferrâş kim dârüşşifânın içini tışını âdet-i mârufe üzerine pâk eylemek hidmetine kemâ yanbagî kayim ola ve anunçün her günde üc akce tâyin eyledi ve dahi dârüşşifâda hastalarun kaftanların yumak içün bir gassâl şart eyledi ancılayın gassâl kim arınması vâcib olan nesnelerin tathirinde tâkatin bezl ide ve anunçün her günde üc akce tâyin eyledi ve dahi dârüşşifâ içün bir bevvâb kim evkat-ı müteârifede âdet-i mutâde üzerine açmak ve kapamak hidmetlerinden bevvâblar üzerine vâcib olan hidmetle kayim ola ve anunçün her günde üc akce tâyin eyledi ve dahi dârişşifâyçün bir hâdim olmaklığı şart eyledi ancılayın hâdim kim buhur hidmetin ve âb-rîzlik hidmetin eyleye ve anunçün her günde üç akce tâyin eyledi ve dahi dârüşşifâ kandillerinün behâsı içün her günde üc akce tâyin eyledi ve dahi cemî envâ'dan etmekden ve sâyir ağdiyeden ve eşribeden ve âmme-i edviyeden dükâlı esbâbın behâları içün her günde iki yüz akce tâyin eyledi ve dahi Sultân-ı Vâkıf ضاعف الله فی الدارین عزه وقدره و شرح بانوارالمعارف صدره şart eyledi ki kilârcı ve anbarcı ve vekilharc ve câbîler ve bunların gayrilerinun dayimâ hâcet vaktinde mütevellî yanında ve şeyh yanında hesapları gürüle ve dahi mütevellî kâtible her yılda evkafın mahsûlatının ve masârifinün muhâsebesini görülmeği şart eyledi ve dahi ehl-i

vezâyifden ve hidemâtdan hattâ müderrisler ve imamlar ve hâfızlar her birisine tâyin olunanları ve anlarun üzerlerine vâcib olanları hidemâtdan şart olunan üzere terk itmeyeler meğer ki mâni-i şer'î ve özr-i kavî mer'î ola ol vakit anlarunçün şol kimseyi vazife ve hidmet edâsına nâyib ideler ki ol kimse ol vazifeyi ve hidmeti islâh ide ve dahi mâlûm ola ki her nesneyi kim alurlar vazifeden hidmet mukabelesinde ücretdir eğer âlimlerden olacak olurlarsa da fetvâ dahi anun üzerinedir nitekim fetâva da zikr olundu hâl budur kim hâkim hükm eyledi anlarun aldıkları ücret olmaklığa eğer müderris özürsüz eyyâm-ı tahsilde medresede derse mülâzemet eylemeyecek olursa vazifeden aldığı ana harâm ola حراماً صرفاً و سحتاً محضاً zirâ ol ücretdir ana müstahak olmaz hidmetsiz ancılayın hidmet kim anı vâkıf şart eyledi hâkim vâkıfın şartı muteberdir pes şol kimse kim hidmetine mülâzemet eylemiye ana vazife virilmeye eğer istihkakı olmayana mütevellî virecek olursa virdüği mütevellîden alına ve dahi anlardan her birisi emânetle ve metânetle ve sıyânetle mevsuf olmaklığı şart eyledi ve dahi fıskla ve hıyânetle anlar mâzûl olmaklığı şart eyledi ve eğer bunlardan birisi hidmetinde kâhillik ve usanlık idecek olursa mütevellî dahi şeyh ana nasihat ideler ve eğer bir dahi idecek olursa mütevellî ve şeyh ana kakıyalar ve eğer dâyim usanluk üzerine olacak olursa mütevellî ve şeyh anı olzamanda sultâna arz eyleyeler ve eğer mütevellî şerâyit-i mezkûrenin icrasında ihmâl ve tesâhül yâni usan olub zikr olunan kaideler dekayik-i riâyetinde mukayyed olmıyacak olursa vazifeden anun alduğı ana haram ola harâmen sırfen ve evkafın zevâyidinden kimseye virmeye ve evkafdan bir nesneyi ayırmıya ve eğer şarta muhâlif işleyecek olurlarsa günâh anlarun üzerine olsun ve ol aldukları olanlar üzerine haram olsun kıyâmet gününde yevm-i cezâda andan suâl olunnalar ve dahi mevkufât-ı mesfûre yâni imâretden ve medreseden ve bunlarun gayrinden bunlara müteallik olanlariyle kaçan meremmete ihtiyaçları olsa temâmen bozulmuşu ve yıkılmışı yine yapıla ve meremmet oluna eğer mümkün olacak olursa ve eğer aslâ binâları iâdesi mümkün olmayacak olursa zikr olunan evkaf ola sâlih müslimanlar miskinlerinün maslahatları üzerine ve guzât-ı mücâhidîn fakirlerinün techîzi üzerine mâdem ki yirler üzerine gökler dâyir ola pes evkaf-ı merkumenün mahsûlâtı anlara şer'-i kavîm ve dîn-i müstakîm mücibince kıyâmet günine değin sarf oluna

آندن صکره اول سلطان واقف اوقاف مذکوره وجه مشروع و نهج مشروح اوزرنه وقف ایلدکدن صکره جعل الله تعالی له حسنات کل حبة منها مثل احد اوقاف اول اوقافی جمیع شرایطیله خلف سلف الوزراء العظام اکبر اکابر الکبراء الکرام ذی الفضیلتین حسباً و نسباً فضلاً و ادباً ابرهیم پاشا بن المرحوم خلیل پاشایه تسلیم ایلدی لازالت اسلافه فی الجنان رافلة واخلافه لنظام الملك کافلة و اوقافك تولیتی انوك اوزرنه تقلید ایدب جمیع امورین اکه اصمرلدی اندن صکره واقف خبیرکه مؤیددر اصابة تدبیر اله اول اوقاف مزبوره اولکی ملکنه وقفیه دن دندرمك دیلدی امام اعظم و همام معظم ابو حنیفه الکوفی عامله الله تعالی بلطفه الکافی مذهبی اوزرنه وقفك عدم لزومنه وواقفك ملکندن عدم خروجنه قضیك ایدوبن پس بو امر ایچون امیر کبیر معظم وزیر خطیر مکرم علی پاشا بن عبدالحی حضرتی وکیل ایلدی اعلاءالله فی الدارین رتبة و قدراً و زاده فی الکونین عزة و فخراً وکیل مزبور اوقافی یه ملکه دوندرمکه ایلرو کلوب اوقافی مؤکلنك املاکنده ادراجه متعرض اولدیسه وقفك عدم لزومنه احتجاج ایدوبن مذکور متولی اکه مقابله ایلدی پس نزاع ایدب مرافعه ایلدیلر اکابر مجمع دیوانده حال بوکم اول مجلس شرعدر احکام شرعیه نوك بمضیی ایچون سلطان اذنیله قاضی قضاة الموالی المولی محمد بن مصطفی بن الحاج حسن القاضی بالعسکر المظفر المنصور عفی عنهم الغفور یاتنده دخی مخاصمه

ایلدیلر مجلس مذکورده متولینوك تولیتی ورجوعه وکیلك وکالتی ثابت اولدقدن صکره امیر کبیر وزیر خطیر حضرت اسکندر پاشا ابن عبدالقادر لازالت خلع الحسنات والخیرات معلمة بطرز احسانه من المبرات شهادتیله و امیر امراء المؤمنین یحیی پاشا ابن عبدالله یسر الله ما یرید و یتمناه شهادتیله پس بو وقفیه‌نوك اعلاسنده موقع اولان مزبور قاضی اول ذکر اولنان مجلسده وقفك لزومنه واحکامنه حکم ایلدی احکامنوك نفاذ حالنده وکیل مومی‌الیه یوزنه وقفك لزومی کورن کسنوك مذهبی اوزرنه حال بوکم فتوی انوك اوزرنه‌در حکماً صحیحاً شرعیاً پس اول اشارة اولنان وقف حاکمك حکمیله وقف اولدی وقفاً لازماً مجماً علیه مسجلاً جازماً انده مرعی‌در جمیع نسنه که انوك اوزرنه‌در رأی ائمهٔ مجتهدین رضوان‌الله علیهم اجمعین مؤکد مؤبد اولوب مخلد مؤبد اولدوغی حالده وقف اولدی الی ان یرث‌الله‌الارض و من علیها وهو خیرالوارثین انك اوزرنه زمان کلیه الا انی احکام ایلیه دخی حین وآن کلیه الا آنی ابرام والزام ایلیه اول اوقاف صاتلیه هبه اولنمیه رهن قونلیه جبرله التمیه و شرطلری تغییر و قاعده‌لری تبدیل اولنمیه بل که اصلی مؤبد و مؤید و شرطی مؤکد و مخلد اولمق اوزرنه کیده پس الله تعالی‌یه و یوم آخره دخی اول ابی طیب طاهر نجی‌یه ایمان کتورنلردن هیچ احده سلطاندن امیردن وزیردن صغیردن کبیردن وقف مذکورك تغییری و نقضی ونقلی ونقصی و تحویلی و ابطالی وتعطیلی و اهالی و تبدیلی و اخالی حلال اولمیه هرکم انوك شرایطندن بر شرطنی و قواعدندن بر قانونی تغییر ایلسه دخی ابطالنه وابدالنه و تغییرنه واستبدالنه تأویل فاسدله و توجیه کاسدله سعی ایلسه تحقیق اول حرامه ملتزم و مأثم مستحقدر دخی اکبر معاصی‌یه مرتکبدر فیؤخذ یوم یوخذ بالنواصی والله حسیبه و المالك طلیبه و الزبانیه رقیبه والنار نصیبه فمن بدله بعدما سمعه فانما اثمه علی‌الذین یبدلونه ان‌الله سمیع علیم و اجرالواقف فیما نواه و ابتغاه و اقتضاه و ارتضاه علی‌الحی‌الکریم انه لایضیع اجر من احسن عملاً بل یجری لحسنة واحدة عشرا بدلاً بر کسه اول وقفك احیاسنده شرایطنه مطابق سعی ایلیه محشر کونلنك اسیلرنده فزع اکبرده انوك عوضی حوض کوثردر اندن صکره تولیتی مذکور متولی‌دن الدی دخی اول تولیته عودت ایلدی الی ما سبق علی الوجه‌المزبور واستشهد بطلب من له ذلك علی حکمه بصحة اصل الوقف و لزومه من ثقاة‌العدول المعدلین‌الذین لایعدلون فی‌الاستشهاد عن‌الحق و فی‌الشهادة عن‌الصدق الحمدلله تعالی ازلاً و ابداً والصلوة علی مصطفی رسله محمداً والشکر علی ما اتی‌السلطان الواقف مالم یوته احداً وقع‌التسجیل والاشهاد فی اوایل شهر ذی‌القعده من شهور سنه ثمان و تسعین و ثمانمائه. [14.VIII.1493]

ومن جمله تلك‌الشهود و عمدة‌الوزراء اسکندر پاشا ابن عبدالله و منهم امیر امراء امیرالمؤمنین یحیی پاشا ابن عبدالله و منهم اولی موالی‌الموحدین المولی علی بن احمدالقاضی بالعسکرالمنصور فی ولایة اناطولی و منهم افخم‌الامراء احمد چلبی بن حمزه بك التوقیعی ومنهم الامجدالاسعد محمد بن احمدالمتعارف بروم‌ایلی دفتردار ی ومنهم ذخرالفضلاء حمزه بن علی‌المتعارف باناطولی دفتردار ی الحمدلله تعالی ازلاً و ابداً والصلوة علی مصطفی رسله محمداً والشکر علی آتی السلطان الواقف مالم یؤته احداً فالهم لاوقافه التاریخ ابدالله بخیره ابداً وهو سنه ثمان و تسعین و ثمانمائه

دفتر فیه اصل اوقاف مع صرف الی متناسبها کاسب‌الخیر حضرت‌السلطان عدها الزخر عند حاسبها قلت اذ تم کتبها التاریخ یشکرالحق سعی کاسبها من‌منشاءت‌العبد العبدالضیف محمدبن‌الحاج حسن»

II

SELÇUK HATUN *(SULTAN)* VAKFİYESİ

Bâyezid II. kızı olub Serez'deki *medresesi* için yâptığı vakıfdan yukarıda metin kısmında bahsettğimiz (s. 388 v. d.) Selçuk Hatunun 914 târihli vakfiyesi *Başbakanlık Arşivinde* mâliyeden müdevver defter ve vakfiyeler arasında (B cedveli nu.1) bulunmaktadır. Bez üzerine yazılmıştır. Vakfiyeyi, *Bursa Kadısı* mevlânâ Şemseddin Ahmed bin Yusuf Bâli bin Molla Yegân (krş. *Şakaik terc.* s. 332) tescil ettiği gibi, Kemal Paşa-zâde ile mevlânâ Mehmed bin Ali Fenârî (krş. *Şekā'ik terc.* s. 386 v. d.) taraflarından da tesdik olunmuştur. Bu vakfiyeye göre, Selçuk Hatun, her halde, ilk zevci Ferhad beyin sancak beyliği, ve babasının kendisine buradan temlik ettiği köyler sebebiyle alâkası bulunduğu Serez'de, on iki odalı bir medrese yaptırmış ve gerek bu medrese ihtiaçları, gerek, rûhu için her gün okunacak on cüz, kur'an ücreti için mülkü ve tasarrufu altında bulunan Zihne' (*Zelâve*) ye tâbi *İvrindi*, Serez'e bağlı *Dırnova — Gradişte mezreası* ile birlikte — köyleri ile yine Zihne'ye bağlı altı köydeki (*Kromişte, Yunaciste, Nesiz, Kosorik, Davudça, Zikoşta*) otuz hisse-i şâyialı sehimden 27 sehmini bütün hududu ve hukuku ile vakfetmişti. Bunların gelirinden medresedeki müderrise günde yirmi dirhem (akçe), hücrelerde sâkin talebeye ayda kırk akçe, bevvaba günde bir akçe verilecekti. Kezâ Cüz'okumak için, Serez ve Zihne câbileri için, mıkdarları bildirilen muayyen tahsisat ayrılacak, Selçuk Hatunun oğlu Husrev bey (Gzazi, *Bosna sancak beği.* krş. M. Tayyib Okiç. «*İslâm ansiklop.*») evkafa nezâreti için günde on akçe, *Serez kadısı* da yine nezâret için günde bir akçe alacak, *Medine fukarâsına* senede 1800 akçe gönderilecekti. Selçuk Hatun, bundan başka, tâyin edilen vezâifden fazlasını Serez'de münasip bir yerde inşa edilecek *zâviye* masraflarına tahsis ediyordu. *Tab hâne* ittihâz edilecek iki bina arsasında bir *mescid* bulunacak, bunun imam, müezzin, kayyum ve serracı, zâviye şeyhi, pişirilecek yemek harcı v. s. hususat için muayyen tahsisat ayırıyordu. Receb 914 (26.X.1508) târihini taşıyan vakfiyede

Timurtaş bin Üveys bey, Halil Paşa bin İbrahim bey, Mustafa bin Bâli Paşa, Mehmed bin Hızır bey (Yüregiç Paşazâde Hızır beyin oğlu olduğuna göre, *Sicill*'in yazdığı gibi 904 de ölmemiş, 914 de daha hayatta bulunmuştu)... ve b. şâhid olarak görülmektedir. Vakfiyenin bir zeyli vardır ki, bunda, 936 da (2 zilkade 936=28.VI.1530) İstanbul kadısı Sâdi Çelebi (Dadaylı Mevlânâ İsâ oğlu, sonra Şeyhülislâm) huzurunda, Selçuk Hatun kızı, Neslişah Sultan binti Mehmed bey bin vezir — belki Dukakin-zâde — Ahmed Paşa, ve oğlu, Bosna sancakbeği Husrev bey bin Ferhad bey (görülüyor ki, Prof. T. Okiç'in zannettiği gibi, Selçuk hatunun bu iki çocuğu baba — bir kardeş değilerdir ve Neslişah Sultan, Selçuk Hatunun ikinci zevci vezir Ahmed Paşa-zâde ümerâdan Mehmed beyin kızıdır) vekilleri, bâzı evkafına zaaf eseri geldiğini gören Selçuk Htunun, daha hayatında iken, eski evkafını takviye için, kendi malından olan İstanbul'da *Galata hâricinde Tophâne* mahallesinde bir hamı da vakfetmiş olduğunu bildirmişler, ve bu keyfiyet Sâdi Çelebi tarafından şahidler huzurunda vakfiyeye tezyil ve tescîl edilmiştir.

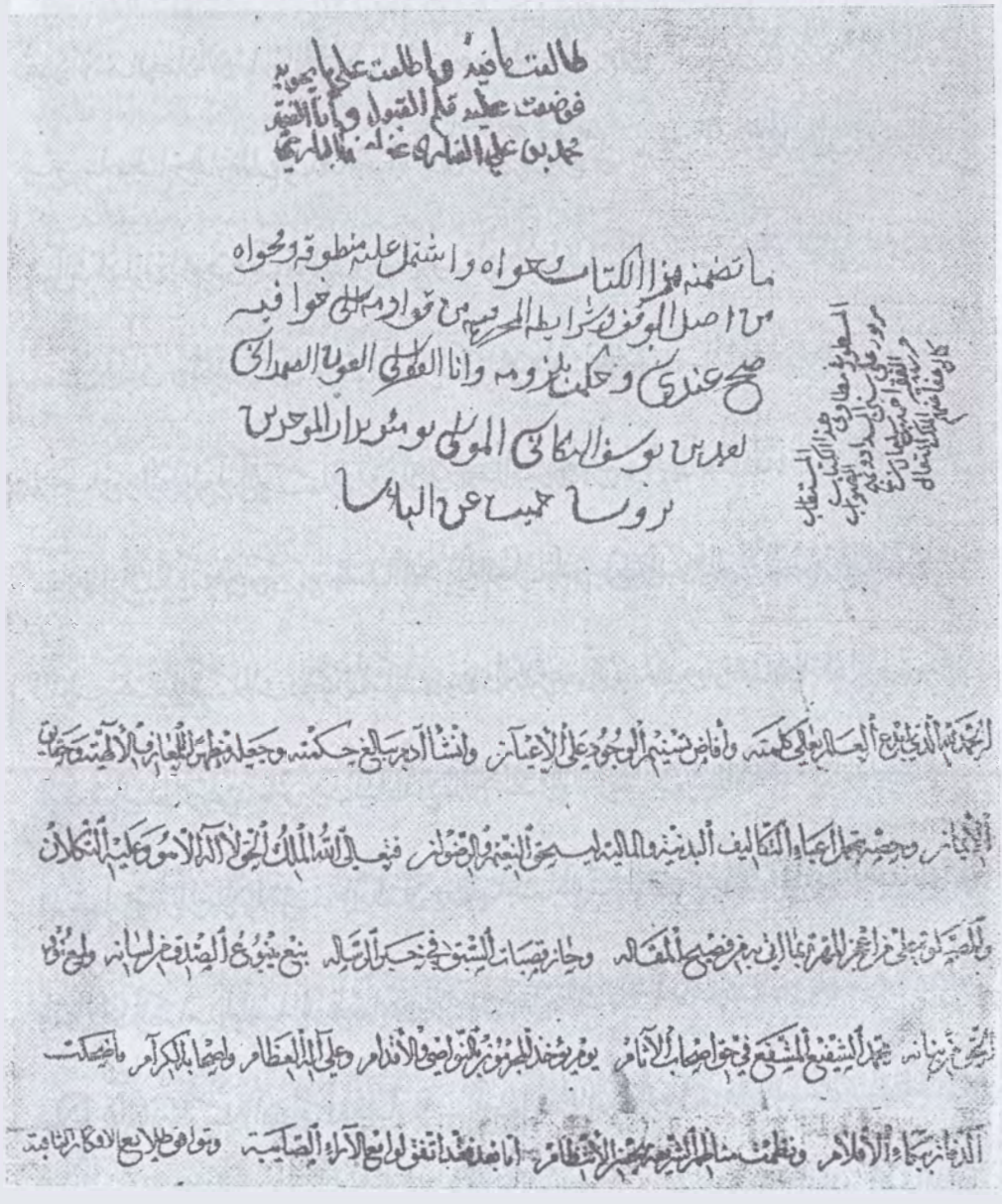

الزمان بسماء الأقلام ونظمت مناهج الشريعة بحسن الانتظام أما بعد فقد اتفق لواضع الآراء الصائبة وموافق طباع الافكار الثاقبة
من عقلاء الأمصار وفضلاء الأعصار الذين تشهد لهم بالبراعة والبراعة فاخر الجواهر من مخزوناتها النفيسة وماثر الناس من شهوات الأنفس
وهي شاهدي بلسان الحال خاطب بالصدق مقالها يا ايها الذاهل عما ذخر الزمان لك والمتوسل بما يشيد البنيان لك والمتوسل بما يحرز العلى
يقضي العمر بالجد الذي لا يحرز ضرع مختبري وعالم التسبيل وانصاع عن مسلك الشيخ اولي الزمر الذي وعن نيل الحواجر ما عند كريم فقد
وما عند الله باق والكرم غير مجزوء والله واسع عليم والزمان ركاب يسير بها على الانسان سائر الى الزمان الذي انقضا
الأجل وعمارة الزمان بكون القرن العمار فوق فرق ترك في وحشة القبور وليس معه غير ما يحمله الصدور فالفائز من اتخذها
سقاية عمارة الزمان الكائن وقوفا وجوه مزوعة حاصلها التقرب الى الله بخيرات وانهم على قال النبي عليه السلام الدنيا مزرعة الآخرة ثم ان ملكة
الملكات بيعة الهي والسعادات بيعة صدق والسلطنة نوبة فلك الأمانة عصمة الدنيا والدين صفوة الاسلام والمسلمين المنظوم بنظر عناية
رب العالمين السلطان سليمان خان ابن السلطان الأعدل الأعظم والخاقان الأجل الأكرم باسط قوانين الأمن والأمان ملحق أيام العدل
والاحسان مجدد مراسم الأسلامية فالق الفلاق وحليها بالشعائر الدينية سلطان البرين وخاقان البحرين
بدرة الافكار الصائبة ناصر نصائح الدين وصاحبها بمكارم الأكابر ومآثر ابهم ملك الارض والطول والقاهر المتفرد بقوله تعالى هو الذي جعلكم
خلائف في الارض فظهر جلال الله وجسمه في البرايا وحسنه الله الغايضة على البرايا والرعايا ملك ملوك الدنيا مظهر كرامة الله العليا ملك الملوك
على الاطلاق سلطان الأقاليم السبعة بالاستحقاق امير الموحدين والموحد بن ناصر شريعة سيد المرسلين السلطان ابن السلطان السلطان ابن السلطان
جعل الله امره الى يوم موت سببا لبقاء ملكه وسلطنته ونظم العالم بنظمه ما بدا وما دولته ولا زالت رايته منصورة على الهامة السماك ومنشورة

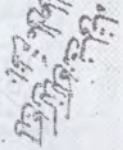

في خلال وقائعها المذكورة وكافيا في خروجها صاحبا طاعلا لها بالأمن سفائه والأمانة مخبرا عن الأمين والخيانة تكل يوم
وليستبحة اللطف السبحاني محتضن العمر الصغير الواعي بنها الصدري الأجمة الأنجع الأسعد الأكرم خيره وبركاته طاب البقاء وال
كل يوم شهر مدة لم يزل على الزيتونة على الحوادث وقتها أو لم يزل كونه فاضيا في بلاده بنية الزيتونة تكل يوم مدة معا على الزيتونة على الزيتونة
ولقد أراه الله تعالى المتوفى عنه النبي الكريم عليه صلوات الله العلي العظيم كل سنة الفاتحة بمائة يوم على الزيتونة
المتبرعة كل سنة من المتولي عرفة الناظر الزيتونة كون مرتبا على الدوام الشريفة الشريفة ومرتبا لها الشريفة الزيتونة
الأجزاء المرضية المذكورة وليتمال الزيتونة العمارة التي وقع مرتبها عندها من عمارة المعاد ما الشيلا الظاهر الغطاء تعتمد ثم الله تعالى المعتبر
واسكنه بحبوحة الجنان في أعلى فراديس جنانه فيه متولي بناء العمارة الى قراءة الأجزاء المرتبة حسبما عينته الواقفة المومى اليها بموجبة القاضي
تلك العمارة وعينت هذا المتولي من محصولات أوقافها المرتبة كل يوم من مدة الخدمة القاضي المذكورة أنه كل يوم يضاف بها النظارة عليه
وشرطت الزيتونة ما يفضل من الوظائف المعينة والمصارف المبينة زاوية وبلاد سيرة المرتبة في موضع مناسب بما على الزيتونة حاوي على الزيتونة
مقرونة بين الجماعة بينهما صف يحل مسجد الواقف فيها من يحضر من الضادين والواردين وغيرهم وتكون وقفا عليهم ثم عينت ما يفضل من الغلا
بعد بناء الزاوية المرتبة لأمامها كل يوم ثلثة دراهم والمؤذن كل يوم درهم ولقيمها وزاجها كل يوم درهم على الزيتونة كل ما جرا والبلد
والفقرا من خيرها حيث هو كل يوم درهم وشرطت الزيتونة قراءة فيها كل يوم جزء من القرآن العظيم وعينت قراءة أحد عشر المذكورة ما بقي الزاوية المذكورة على الزيتونة
روح مفتاح باب الفتاح ومصباح الهداية وفاتح البركات سيد الأولين والآخرين شفيع الورى يوم الدين نبينا ومولانا محمد عليه الصلوة والسلام شفاعة الله
بشفاعته يوم القيامة ولأرواح آله وأصحابه الطاهرين وأفضل العطية من الأنبياء والمرسلين حجة الله على خلقه وأمينه على وحيه الحبيب المرتضى وصفيه وعينت قراءة البر الشريف

مؤدنا فيها على ازيد قراءة لرجحها فسح الله تعالى مدة حيوتها ويكون رجيعها الجزء الذي يقرأه الامام كل يوم ذرعين رجيعها الجزء الذي يقرأه المؤذن كل يوم ذرعا

وعشرين ليكون شيخا في الزاوية المذكورة كل يوم ثلثة دراهم ولمن يطبخ الطعام فيها للوارد كل يوم ثلثة دراهم ولحجابها كل يوم ذرعين لكل

الخرج فيها كل يوم ذرعين وليفتيها كل يوم ذرعا ولقراتها كل يوم ايضا ذرعا وللحمة الطعام كل يوم عشرة دراهم وللخبز كل يوم ايضا عشرة دراهم

ويصرف الفاضل منها الى سائر الجوامع لمعرفة المتولي والناظر والمدرس والفقهي يسير على قدر الكفاية بها ثم شرط الواقف للفقهاء الثانية الا زال

ما دام رجيعها العزيز اليها وبعده ما طار طائره وجاء من عالم الانسان الى عالم الارواح ويكون مرجع ايطار الرشيد ولو كثر حزبها من الضلعاء والمتمردين ومن شرايطها

ان يكون ما غير ايتها حيوان الشاة المرجوعة بعد قضاء نحبها يستحق بها ما ولادها ما دام موجودا ثم بعده تكون لخفيه بسائر الحقوق الى قائمها المرجوعة ومصروفة

الى المصالح المعتبرة المسطورة وشرطه ان يعطى كل ذي حق حقه المعروف ويسوى المرجوع غير بخس ونقص والدعاء الاخلاص فيما وراء ذلك مفوض الى الحاكم الشرعي

بما دخل الكتبي في الكتابة الواقفة شرطا ايضا على كل من يتولى في وقفها المذكور ان يستعمل بصوب الاستعمال الرشيد الحميدي استمدادا واستمناه على الوجه الاكمل

فيجمع كل الغلات ويضبط حاصل الارتفاعات ويصرفها الى المصالح المرجوعة والشرايط المسطورة على موازاة حصصها المعينة ومجاريها المبينة ثم ان ما الفت

امر هذا الوقف وكملت شرايطه وامضاه ذلك الخير وتبعه صاحب الطبع سلمك الله عليه فوضع اليه المصلحة التي يحب الشرع المنصوص وهو فخر الاماثل

والامايا على حسب ما يخير الله ان يرجع عنه ويرد الى الملكية كما كان قبل ذلك يتمسك بعدم الرجوع على قول الامام الاعظم رحمه الله تعالى فعلى هذا رفعه

المفوض اليه مولانا المومى اليه في هذا الامر وكتبها فقير الخواص والفقراء عبد الله الطواشي الثاني وكاتبه بها شهادة حسن اغا عبد الله وعبد الغني

عبد الله الطواشي استيفا الى مولى الموصى اليه الاعلى الموقع اعلاه هذا الكتاب بتوقيعه المسطور بمراسلة والياه العليا خير الملك حكم بموجبه هذا الوقف

والزوم على قوله هذا من العلما الماضين رضوان الله تعالى عليهم اجمعين عالما بالخلاف الجاري بينهم في لزوم الوقف وعدمه وصحيحا وفاسدا خاليا عن الفوائد

خليفة السلطان ابراهيم ابن السلطان محمد خان عبد الحميد خان عبد المجيد خان ابن السلطان محمود خان

III

HACI KEMÂLEDDİN İSMÂİL BEY VAKFİYESİ

Fâtih devri ümerâsından olup Edirne'de bir medrese ve mescid yaptırdığını ve muhtelif yerlerde evkafı bulunduğunu yukarıda zikrettiğimiz (s. 327) Hacı Kemâleddin İsmâil beyin vakfiyesinin aslını neşrediyoruz. Vakfiye *Başbakanlık arşivinde*, mâliyeden gelen vesâik arasında (*A cedveli nu. 162/3*) bulunmaktadır. Medrese, Edirne'de *Sarây-ı cedid* civârında olup, müderris, muid, talebe ve biri de mescid için olmak üzere, dokuz odadan ibaretti. Bu medreseye Muhiddin Çelebi bin Şeyh Ârif Çelebi'yi müderris nasbettiği, «*Hacı İvaz Hayri*» denen yerde — ki *Horoslu yokuşu*nda olduğu anlaşılmaktadır— diğer bir mescid binâ ettiği bildirilmektedir. Bunlar için Yanbolu tevâbiinden *Göbel* köyünün, tesbit edilen bütün hududu ile, Edirne'de *Yenisaray* kurbünde müteaddit ve mütenevvi evleri hâvi olan menzili muhtelif semtlerde dükân, ev ve menzili, Edirne'de *Yenişehir* denilen yerde 28 odayı Gelibolu'da *Balıkpazarı* çarşısında başhâne dükânını, Bursa'da *Reyhan Paşa* mahallesinde boyacı (*sabbâğ*) dükânı, yine Bursa'da *Hacı İlyas* mahallesinde evler ve daha bâzı şeyler vakfetmişti. Müderris, imamlar, muid ve talebeler «*ehliilim*» için, vazifeler tâyin etmiş, medrese ve mescid ihtiyaçları için, *Körtellü* karyesi altında *Ça uşkırı* mahallindeki çeşme mesâlihine, talebeye her gün pişirilecek et (günde 3 akçe) ve ekmek (günde 4 akçe) masrafına ve aşçıya (2 akçe) tahsisler yapmıştır. Tevliyet, hayatında kendisine âit olacak ,sonra aslâh utekasından Mübârek, İskender, Davud sırasiyle ve tevliyet hakkı günde yedi akçe olmak suretiyle mütevellî olacaklardır.

Vakfiyenin tanzim târihi *evâsıt-ı cumad II. 869* (12. II. 1465) dur ve Halil Paşa oğlu İbrahim Çelebi (*Paşa*) *Edirne kadısı* sıfatı ile tescil, Kazasker Mehmed bin Seydi Ahmed de tasdîk etmiştir. Şâhidler arasında, evvelce bildirdiklerimizden başka *Kassam* Abdi bin Mustafa, *muhzir* Karagöz bin Abdullah, *müezzin* Hacı Sinan bin İvaz, *Yahşi Fakih-mescidi imamı* Hüseyin de görülmektedir. XVI. asır evkafı arasında zikri geçmediğine göre, erkenden münkarız olmuş bulunsa gerektir.

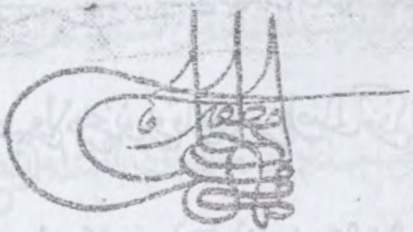

ما تحتوي هذا الكتاب السني من وقف الأمير الكبير العلي حسب الله
وطلب الرضا ربه القوي حسب ما شرح فيه بعده
تقبل الله حسناً وأوصله إلى عفو الله [illegible]
ولنا العبد الذليل [illegible] خليل القاضي [illegible]

الحمد لله مبدع أصناف البدائع وموسع ألطاف الصنائع أحمده على إحسانه المتتابع

وأفضاله السابغ الشائع وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له شهادة أتخذها

عدة لنزول الفجائع وذخراً لليوم القارع وأشهد أن محمداً عبده ورسوله أرسله بحق

قاطع وعز قامع وكلام جامع صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه الأنجم الطوالع صلاة تجود

عليهم بركاتها جود الغيوث المرابيع والسحب الهوامع وسلم تسليماً وبعد فقال سبحانه وتعالى

مثل الذين ينفقون أموالهم ابتغاء مرضاة الله وتثبيتاً من أنفسهم كمثل جنة بربوة أصابها

وابل فآتت أكلها ضعفين فإن لم يصبها وابل فطل والله بما تعملون بصير وقال تعالى

مثل الذين ينفقون أموالهم بالليل والنهار سراً وعلانية فلهم أجرهم عند ربهم ولا

[illegible]

خوف عليهم ولا هم يحزنون وقال تعالى من عمل صالحا من ذكر او انثى وهو مؤمن فلنحيينه

حيوة طيبة ولنجزينهم اجرهم باحسن ما كانوا يعملون وقال تعالى ما عندكم ينفد وما عند الله باق

وعن النبي عليه السلام اذا مات ابن آدم انقطع عمله الا عن ثلث ولد صالح يدعو له وعلم ينتفع به

بعد موته وصدقة جارية وقال النبي عليه السلام ليس لك من مالك الا ما اكلت فافنيت

او لبست فابليت او تصدقت فابقيت فلما كانت هذه الآيات الشريفة والاحاديث المأثورة

داعية لارباب النهى الى ادراك الخيرات ونيل الحسنات اتفق ان وفق بهذه السعادة

الابدية والدولة السرمدية صاحب الخيرات والحسنات منشئ المبرات والصدقات

افتخار الامراء والاكابر جامع المعالي والمفاخر المخصوص بعناية الملك القادر

الحاج كمال الدين اسماعيل بك بن عبد الله دام عزه وزاد احسانه فبنى رجاء من الله تعالى

فضله العميم واحترازا عن عذابه الاليم دار العلم وهي المدرسة

الكائنة في ظاهر مدينة دار الفضلاء معدن الامراء مدينة ادرنة حميت عن الشرور والفتنة

في قرب الدار السلطانية الجديدة المستغنية عن التحديد والتوصيف لكونها مشهورة

باسم صاحبها زاد الله تعالى صلاحه المشتملة على تسع حجرات وعلى مسجد على المدرس

وعلى المعيد ومن يحصل فيها واذن بالصلوة في مسجده المزبور ونصب سلالة الاكابر

والعلماء خلف الشيوخ والفضلا افتخار العلما مولانا محي الدين جلبي افتخار الشيوخ

عارف جلبي دام عزهما مدرسا وبنى مسجدا آخر في قرب حمامه كاينا في ظاهر المدينة المزبورة

في موضع معروف بحاجي عوض خيري فوقفه ايضا واذن بالصلوة فيه ثم وقف

وحبس على مصالح الاشياء المذكورة وغيرها ما هو ملك وحق له وفي يده وتحت

تصرفه الى حين صدور هذا الوقف منه وذلك جميع القرية المسماة

بقرية كوبل المعروفة والمشهورة بقره كور من توابع يانبولي غير المسجد والمقبرة فيها

المحدودة شماليا بالاشياء المبتداة من راس دمورجي كوري بالطريق العتيق

الذي يلاقي التل القريب من دلكوجك درسي ويخرج منه الى طريق يجي من

طرف ارمودجق الى تمام حد المسلم الموسوم بيمان اوغلي والى ارض قراجه مراد

ومنها ومن طريق يجئ بين الشجرتين الموسومتين بآرمودجق وقرا اغاج ومن

الحجر الموصوف بسنور طاشي في مقابلة قوانلو خليل ومن الحجر الموسوم بكوك طاش

ومن التل الموسوم بتاتا مشهدي يستقيم ويجئ ويتصل بالحجر الموصوف

بقرة طاش القريب من الوادي ومنه ينزل الى الوادي ومنه ومن قرب الشجرتين

الموصوفين بقرة اغاج ينحرف ويصعد الى التل من طرف القبلي من داخل وجه

الارض الموسومة بسازلق وبعد ذلك يجئ من التل ويلاقي الى ارض موسومة

بسيدي اوغلي كوزلاسي ومنها الى ارض مسلم اينبكي ومنها الى شجرتين موسومتين

بقرة چالتو ومنه الى حجر ومنه الى تل موسوم بكوجك بورن ايوكي ومنه ومن بطن

الوادي الى عين عتيقة وذلك باقرار مسلم اينبكي بن اينه اوغلي جه وبشهادة يورك

ابرهيم ابن حمد وبايزيد بن حمزة وثبوت الاقرار والشهادة بكتاب المرحوم خضر بك جلبي

بن جلال وعليه امضا مولانا شمس الدين الكوراني ومنها يلاقي الى دكنجو كلر

وكملو طاش ومنه يذهب الى طريق مشهور بغازيلر يولي من بطن الوادي

قبيل الارض الموسومة بسازلق ومنها ومن الطريق تحت الارض الموسومة

بكوبللو يا بلاسي في الوادي الى مجمع حدود صاوجي اوغلي واينه اوغلي وخوشقدم

اوغلي وينتهي الحد القبلي فيه ومن مجمع الحدود من بطن الوادي ومن مجرى الماء يجي الى

شجر موسوم بقره اغاج ومنه الى حجر موسوم بكوك طاش قبيل القرية المنسوبة

الى صاتلمش ومنه ومن الاحجار الكائنة في داخل القرية ومن الطريق الداخل في الاشجار

الملتفة الموسومة بكور حيث يصعد الى حجر ابيض في التل ومنه يستقيم الى حصارلق

وينتهي الحد الشرقي فيه ايضا ومنه ملابسا بجوار الحصار ينزل الى العين

المشتركة بين هذا الحد وبين حد خوشقدم اوغلي ومنه الى واد يلتقي فيه المحلان

الموسومان بحصارلق اياغي والآخر بصوجق بكار اياغي ومنه الى راس واد

مشهور بصريجه دره ومنه الى تل موسوم باورنزلر دبسي ومنه الى تل موسوم

بقيمجي دبسي ويستقيم منه الى طريق عتيق ومنه ينزل الى واد موسوم بقوجه يمان

دره سي ومنه ينتهي الى الاشجار المذكورة اولا الموسومة بدمورجي كوري

[illegible]

وجميع المنزل الكاين في ظاهر المدينة

المذكورة في قرب الدار السلطانية المزبورة المشتمل على البيوت المتعددة المتنوعة

والاصطبل والجنينتين والبئرين والمحوطة والصفة وعلى المذكورة وفيها بئر المحدود

بملك بالي بن مالقوج وبالعرصة الموقوفة المنسوبة الى المرحوم شهاب الدين ياسا

قبله وبالارض الخالية السلطانية شرقا وشمالا وبالارض الخالية الموقوفة المنسوبة الى

المرحوم فيروز ياسا وجميع المنزل الكاين

في ظاهر المدينة المسطورة بقرب الموضع المشهور بحاجي عوض خيري كما مر ذكره

المشتمل على الحمام وعلى المسجد المزبور ثانيا وعلى اربعة دكاكين متصلة بالحمام

المذكور المحدود بالطريق العام قبله وشرقا وشمالا وبملك قراجه بك بن عبد الله وبملك

يعقوب بن عبد الله وبملك فاطمة بنت عبد الله غربا وجميع

المنزل الكاين في قرب الحمام المذكور المشتمل على الدولاب لمصلحة الحمام المذكور وعلى

المنزل الكاين [illegible]

البيتين السفليين والكنيف المحدود بالطريق العام قبليا وشرقيا وشماليا

وبالطريق المشترك بين صاحب الوقف وبين فاطمه بنت عبد الله غربا

وجميع المنزل الكاين في قرب الحمام المسقور ايضا

المشتمل على بيت واحد وبحوطه المحدود بملك كلخادي بنت علي قبليا وبالطريق

المشترك بين صاحب الوقف وبين فاطمه بنت عبد الله شرقا وبالطريق العام غربا وبملك

فاطمه بنت عبد الله شماليا وجميع المنزل الكاين

في ظاهر المدينه المسطورة بقرب موضع معروف بيكي شهر المشتمل على ثمان وعشرين

حجرة وعلى تسعه حوانيت متصله بها وعلى قطعه ارض خاليه متصله بالحجرات المزبوره

المحدود جميعها بملك المراه المدعوة الف جيجه وبملك يوسف السلاحي قبليا

وبالطريق العام غربا وشمالا وبملك بلبان اغا شرقيا وجميع

الدكان للرواس الكاين ببلدة كليبولي في سوق بالق بازاري المحدود بالطريق

قبليا وغربيا وبملك عمر علي شماليا وشرقيا وجميع

المنزل الكاين بمدينة بروسا في محلة المرحوم ريحان باشا المشتمل على دكان

الصباغ مع ما يحتاج اليه الصباغ من الآلات والاسباب فوقه غرفة وعلى بيت سفلي

متصل به من طرف الشرق وعلى كنيف مع طريق مشترك بينه وبين حمزة الخياط

المحدود غربا بملك المراة المسماة شكر خاتون بنت جانيبك وقبلة بملك حمزة

وشرقا بعضه بملك عبد الله وبعضه بالوقف المشهور المعروف في مكانه وشمالا

بالطريق العام وجميع المنزل الكاين

بباطن بروسا في محلة الحاج الياس المشتمل على بيتين علوي وسفلي ومحوطة

المحدود بملك حمزة الاسكاف قبليا وبالطريق العام شماليا شرقيا

وبوقف اينبكي جه شماليا وبوقف الواقف المزبور غربيا وجميع

ارض الكرم الكاينة في قرية كلسان من اعمال بروسا المحدودة قبلة وشرقا

بملك امور بك بن تمور تاش بك وشمالا بالطريق العام وغربا بكروم اتلسينه

وميخال وجاني والياس بن يوسف وتؤذن بجملة حدود الموقوفات وحقوقها

طرايقها ومرافقها توابعها ولواحقها وكل شيء داخل فيها وخارج عنها

سمي او لم يسم ذكر او لم يذكر ثم شرط الواقف المذكور ادام الله تعالى عزه في

الدارين ان يستغل الموقوفات بانفع انواع الاستغلال فيبدأ اولا بصرف ما حصل من الاوقاف

الى عمارتها واصلاح مرمتها ان دعت الحاجة اليهما فمما زاد يصرف الى من كان مدرسا في مدرسته

وقائلا بانواع العلوم كل يوم خمسة وعشرون درهما وشرط ان يدرس في كل اسبوع خمسة ايام

وعين لكل حجرة كل يوم درهما وعين للمعيد كل يوم اربعة دراهم يعيد العلوم الشرعية فقط

ويكون درهم حجرة في يده يقسمه الى من سكن في حجرته ولمن كان اماما في المسجد الذي في المدرسة

كل يوم درهما وشرط ان يتعين حجرة للبواب ويصرف درهمها اليه ويكون البواب مؤذنا

وعين كل يوم لكل واحد من عشرة نفر من اهل العلم درهما ليحضروا كل يوم سوى يوم الجمعة

عند مقبرته ويقرأ كل واحد منهم جزءا واحدا من القرآن العظيم او الفرقان الكريم ويعطوا ثوابه

لروح الواقف وعين لمن كان اماما في مسجده الكائن في جوار الحمام كل يوم ثلاثة دراهم ولمؤذنه

درهمين ويكون هو قيما مع خدمة الاذان ولدهن السراج والحصير للمسجدين كل يوم درهما وان

زاد الدرهم على مصلحة الدهن والحصير يضم الزايد الى الغلة وعين لمن كان قاضيا في

ادرنة كل درهما لينظر بنظر العنا ودفع من تعدى في امر الوقف من المتولي وغيره وينظر المدرس

ايضا بالنظر الحقاني وعين من غلات الاوقاف قدر ما يكفي لبنائه المعروف ناسكه لمصلحة العيون

بعد ما وقفه ولمصالح عين جارية كائنة في جاوش قرى تحت قرية كورتللو قدر ما يفي بعد ما وقفها

ايضا وشرط الواقف المذكور دام عزه ان يطبخ للطلبة كل يوم لحم بخمسة دراهم وعين للخبز

كل يوم اربعة دراهم ونصف درهم ولباقي حوايج الطبخ كل يوم ثلثة دراهم وللطباخ

كل يوم درهمين وشرط التولية لنفسه ما دامت في قيد الحيوة ثم لمبارك بن عبد الله ثم لاسكندر

بن عبد الله ثم لداود بن عبد الله ثم لاصلح عتقاء الواقف وعين كل يوم سبعة دراهم حقا

للتولية ثم اذا لم يوجد واحد من هولاء المذكورين يكون التولية للسلطان وعين

لاسكندر وداود لكل واحد منهما كل يوم درهمين ما داما ساكنين والا فيضم نصيبهما الى الغلة

وعين لالياس الخياط كل يوم درهما فبعد فوته يضم الى الغلة وعين للحاج بلبان بن عبد الله

كل يوم اربعة دراهم ثم بعده لابنه عبدي درهمين ويضم الدرهمان الباقيان الى الغلة

ثم بعده يضم الى الغلة ايضا وبشرط ان يكون امر الاستبدال في يده يبدل ويغير ويستبدل

كيف يشاء فبعد وفاته لا يبدل ولا يغير ولا يستبدل وشرط انه اذا زاد غلة الاوقاف

على المصارف وبلغت الى ثلثين الف درهم يحفظ عند الامين برأي المتولي والناظر

واذا زادت على ثلثين الف درهم فمما زاد يزاد الاجزاء على اجزاء معينة مذكورة

من قبل بازاء كل واحد درهم قدر ما يكفي وعين للرقبة كل يوم خمسة دراهم وان لم يكف

فينقص من الاجزاء الزايدة على العشرة وان لم يكف فمن كل الحاصل غير ثلثين الف درهم

الا ان يقع رقبة عظمى فيصرف منها وعين للكاتب لمصالح الاوقاف كل يوم درهمين

وقفا صحيحا شرعيا قطعيا بتا بتلا جزما فصلا محكوما بصحته ولزومه بعدما

روعي شرايط التسجيل من الانكار والدعوى وشهادة الشهود وشرطا صريحا

مرعيا وتعيينا معتبرا مرضيا وليس لاحد من خلق الله وبريته وهو يؤمن بالله ورؤيته

ويؤمن باليوم الآخر وهيبته من ملك او سلطان او قاض او مدرس او مفتي او وال

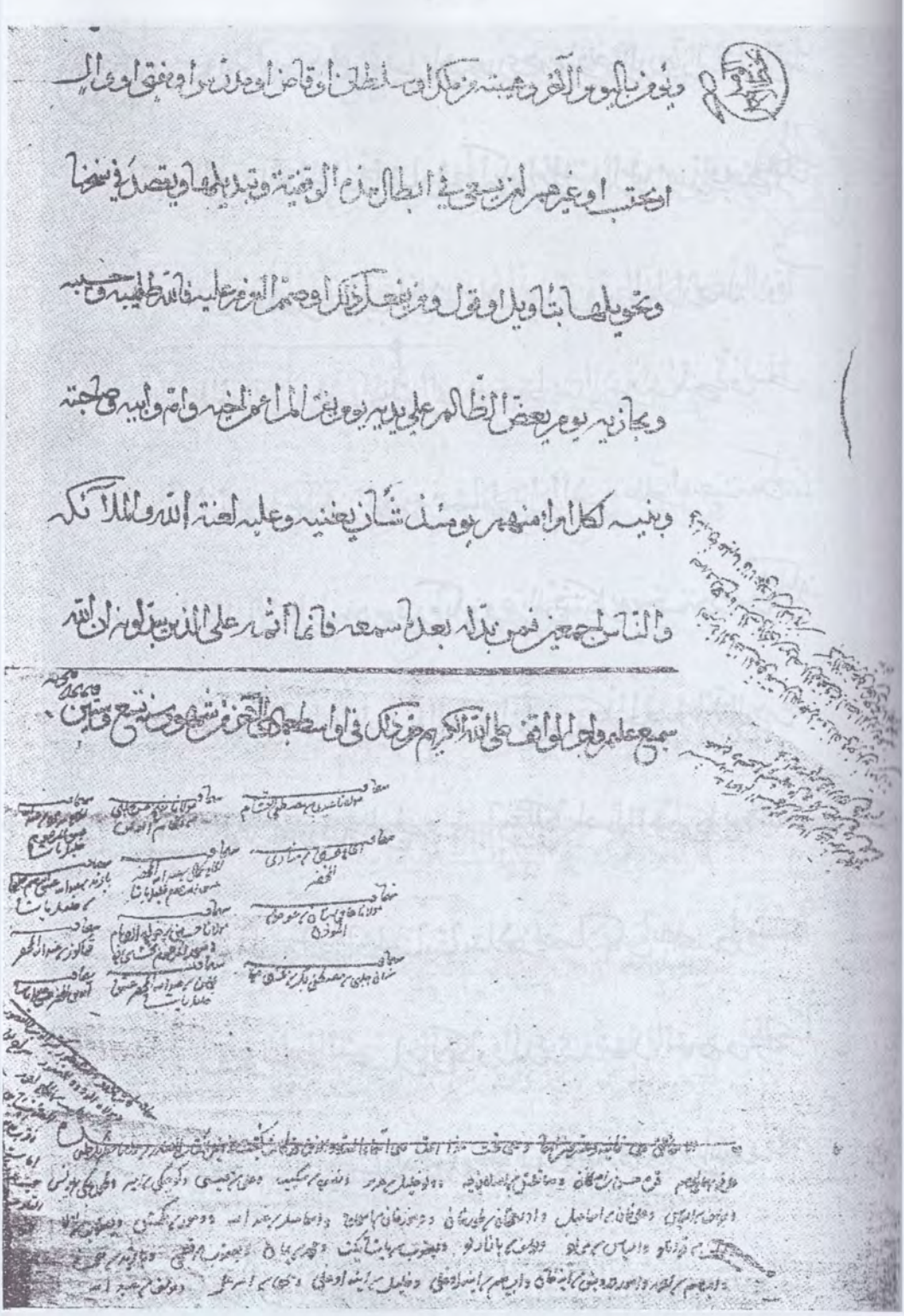

IV

SİNANÜDDİN YUSUF AĞA *(DERVİŞ SİNAN BEY)* VAKFİYESİ

Bâyezid II. devri ümerâsından olup kapudân-ı deryâlıkta ve Hersek *mirlivâlığında* gördüğümüz ve İlbasan'daki evkafından yukarıda metin kısmında bahsettiğimiz (s.450 v. d.) Sinanüddin Yusuf Ağanın 907 de tanzim edilen vakfiyesinin orijinali sureti *Başbakanlık arşivinde* Haremeyn mukataası defterleri arasında (*nu. 3359/3*) müstakil bir defter olarak bulunmaktadır. *İstanbal kadısı* Mehmed ve *kazasker* Mehmed bin Mustafa bin Hacı Hasan'ın tescil ve tasdik ettikleri vakfiye *evâil-i şaban 907* (9. II. 1502) târihini taşımaktadır. Bâyezid II. 'in utekasından olan Vâkıf, İlbasan'da bir *zâviye* ve bir *mualimhâne* yaptırmış, gerek bunlar için, gerek, İlbasan hâricinden kasabaya gelen ve evlere, tahtelarz borularla, tevzi olunan *akar-su* için, Pâdişahın kendisine temlik ettiği, İlbasan köylerinden *Bradişeş* رادشش köyünü, bütün şer'î ve örfî rusumu ile, vakfetmişti. Bir kiliseden başlatılan köyün hududu vakfiyede gösterilmiş, bu arada, bâzi mahaller de zikredilmişti ki, metin kısmında dercettiğimiz parça da bunlar (*Kos-depe, Yassı-geçid, Ak-kavak, değirmen-bendi. Kara-batak...*) kısmen alınmıştır. Diğer taraftan, İstanbul'a tâbi *Yarık-birgos* köyü civarındaki mahalleri, İstanbul'da *Balık-pazarında, Venedik-kilisesi* ve *Balyoz menzili* kurbünde, 14 hucre ve 36 dükânı havi iki hanı, yine İstanbul'da *Mahmud paşa-imâreti* mahallesinde, Vâkıfın *Ohri mirlivâsı* Süleyman bey bin Abdullah'dan, kazasker *Hacı Hasan-zâde* tarafından verilmiş bir huccet ile, satın aldığı müteaddid evden müteşekkil bir menzili de bu maksada vakfetmişti. Ayrıca Filibe havâlisinde *Köpsü* كوبسو ırmağı üzerinde bulunan ve ümerâdan Yakub bey bin Abdullah'dan satın aldığı—ki bu hususta *Filibe kadısı* Pirî Çelebî'nin verdiği hüccet hâmildi— on bir değirmeni, yine, Yakub beyden satın aldığı pirinç dingini ve bir de kendi malından ifraz ettiği 300.000 akçeyi, bu tesislerine vakfeylemekte idi. Vâkıfın şartı, evvelâ, evkafın tebdil, tağyir,

ziyade, noksan etmek, veyâ, başka bir mütevellî nasbeylemek hayatında kendisine âit olacaktı. Bu vazife, kendisinden sonra, utekasından aslâhının olacaktır. Sâniyen, mütevellî günde on akçe, kâtip — ki emîn ve mühâsip bir kimse olması lâzımdır — üç akçe, birisi *İstanbul*'da diğeri *İlbasan* ve havâlisinde bulunacak iki câbî günde ikişer akçe alacak, zâviyenin şeyhine günde beş akçe, zâviyede günde iki defâ-sabah akşam-yemek pişirecek aşçıya iki akçe, *dârüttâlimde* çocuklara, cumadan başka her gün ders okutacak kırâat ve erkân-ı salâtta âlim bir muallime üç akçe, halifesine günde bir akçe verilecekti. Diğer taraftan, et için günde 15, ekmek için 5, pirince 4 akçe.... tâyin etmiş, diğer vazifelilere tahsisler yapmış, bundan başka, servetinden 100.000 akçeyi *Mekke hizmetine*, 100.000 akçeyi de *Medine*'ye vakfetmişti. Mütevellî olarak, *matbah-ı sultanî kâtibi* Muslihüddin Mustafa Çelebi bin Turak'ı nasb ve bütün işleri ona tevdi eylemiştir.

Birinci zeyilde — ki *evâhir-i cumad I. 912* (18. X. 1506) târihindedir—, Vâkıf, *Hersek* sancağı *mirlivâsı* Derviş Sinan bey olarak görünmekte, Mostar kasabasında bir câmi yaptırdığı, bunun için, Foça فوچه (Mostar'ın 75 km. şarkında ve Drina suyu üzerinde bir kasaba) tevâbiinden olup zaîm Köbcik Kasım beyden كوبجيك قاسم بك satın aldığı *Zaloşa* زالوشه köyündeki bir mezrea ile *Mostar* kasabasında bir *hamam* ve tabiler ile *Bahçe* حديقه köyünü. ve daha bâzı bostanları ve yerleri, bütün hukuk ve rusumile, bu câmiin hatip, imam, müezzin ve diğer vazifelilerine de tahsisler yapıldığı bildirilmektedir.

İkinci zeyilde —ki *15 safer 947* (21.VI.1540) târihlidir — Bu hucceti, yahudi *Arslan bin Musa* adında birisinin, merkum Sinan paşa bin Abdullaheyy — ki Vâkıf idi— evkafı mütevellisi Hüsam bin Abdullah'dan satın aldığı ve sonra *Hazine-i âmire reisi* (Hazinedarbaşı) Sinan Ağa bin Abdülhayy'e, vakıf malından mülk olan ve satılarak vakfa ilhak edilmesi enfa' görülen *Eski Fildami* mahallesindeki yanmış binaların, 20 zirâ uzunluk ve 18 zirâ genişlikte, bâyiin mülkü ile Kilise ve yol ile mahdud bulunan, yerlerini 27.000 akçeye satıp parasını temâmen aldığı şahidler huzurunda ikrar ve itiraf ettiği bildirilmektedir.

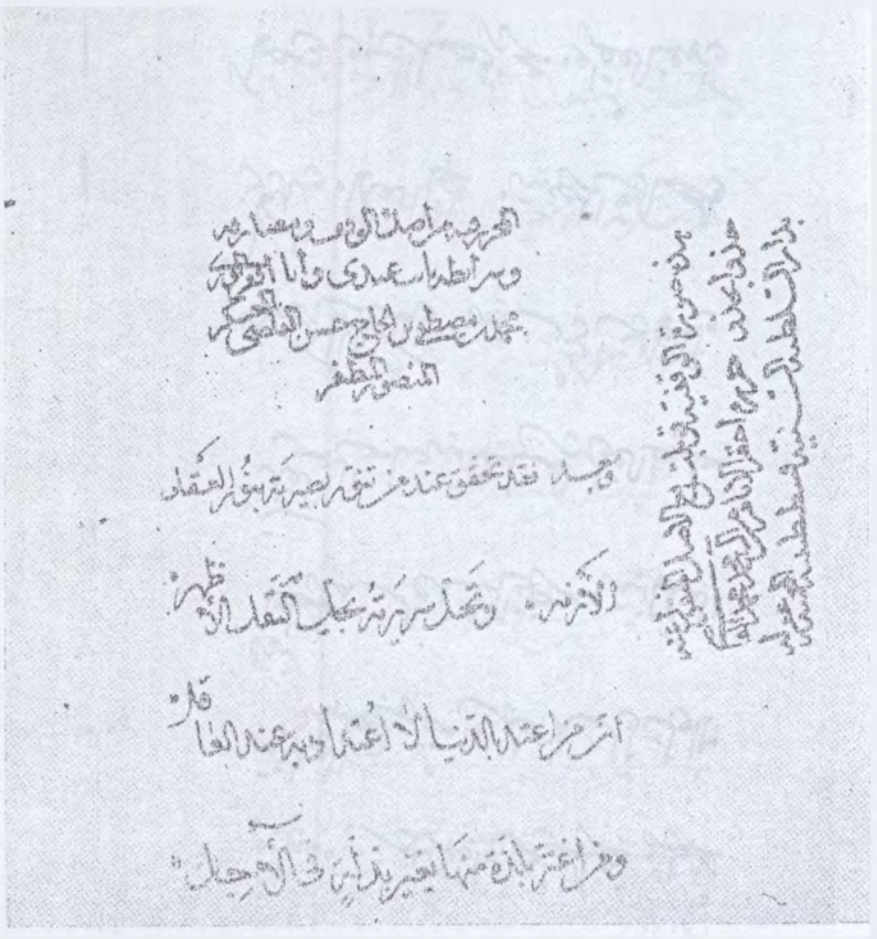

الخطير، فخر الخواص والمقربين، مقبول
الملوك والسلاطين، مقرب العتبة العلية
العثمانية، مرضي السدة السنية الخاقانية
حفيظ القوانين السلطانية صاحب النفس القدسية
والكمالات الأنسية، والملكات الملكية
والخصالات المرضية، ملجأ العلماء، وملاذ الغرباء
وكهف الفقراء، محرز قصبات السبق في مضمار

الخيرات، فارس ميدان الحسنات والمبرات
المخصوص بعناية خالق الأرض والسموات
سنان الملة والدين يوسف اغا بن عبد الحي
امير لواء كليبولي المعروف بقاپودان
حفظه الله الملك الجليل، في الدارين كالخليل
وتقبل حسناته بقبول حسن، وضاعف
مبراته ما ظهر منها وما بطن، وهو من عتقاء

V

İLYAS BEY *(EMÎR-İ AHUR)* VAKFİYESİ

Bâyezid II. devri ümerâsından olub bir temliknâmesi ile iki vakfiyesini yukarıda, metin kısmında, bahis konusu ettiğimiz (s. 426 v. dd.) Mîrahur İlyas beye âit 915 târihli (*gurre-i zilhicce* = 12. III. 1510) vakfiyenin orijinal nüshası *Başbakanlık arşivinde* (vakıfnâmeler *nu. 162/18*) bulunmaktadır. Uzunluğu 4.10 m. genlşliği 26 5 sm. olan bu yakfiyenin, biz burada, sâdece, *Bâyezid II. tuğrası* ile kazasker Müeyyed-zâde'nin ve diğer iki kazaskerin tasdikini hâvi baş kısmını. ve son kısmını takdim ediyoruz. İlyas bey bin Abdullah, Çorlu'da جورلى *Hacı-Resul* mahallesinde bir câmi ile bunun yanında bir mektep ve Istanbul'da *Baba-Hâki* mahallesinde de diğer bir mektep yaptırmıştı. Bu câmi ile iki mektep için, *Çorlu kasabasında* Vâkıfın mahallesindeki başhâneyi (الخانوت الرواسى) bütün âlât ve edevâtı ile, Istanbul'da *Mercan-ağa* mahallesinde *Sırmakeş Hacı Sinan ağa vakfı* yanındaki beş oda ve müştemilâtı ile bir evi, ayni mahallede başka bir evi, bâzı odaları, yine Istanbul'da *Nureddin Bey mescidi* mahallesinde beş oda ve müştemilâtı ile diğer bir evi, *Langa* (لانغه) mahallesinde *ermeni kilisesi* yakınındaki müteaddid evleri *Galata*'da câmi yakınında iki odalı, mahzenli ve müştemilâtlı bir evi, ayrıca, 100.000 akçeyi vakfetmişti. Vâkıf, şart olarak, mütevelli, nâzır ve diğer vazifelilere tahsisler yapmakta, ezcümle, *Çorlu*'daki mektep muallimine günde üç akçe, Istanbul'daki muallime dört akçe, her iki halifeye de günde birer akçe ayırmakta, diğer taraftan, kendi vefatından sonra zevcesi Zeyneb binti Hacı Ali'ye günde üç akçe şart eylemekte idi. Bundan başka, Vâkıf, fazla vakıf vâridâtından Edirne'de *Şehâbeddin Paşa* mahallesinde bir mektep yapılmasını. muallimine günde dört akçe verilmesini şart etmişti. Mütebâkinin oğlu ve kızları arasında taksim edilmesini, bu arada, Istanbul'da *Eski-saray* kurbünde *Mercan-ağa* mahallesinde hamam, matbah ve diğer müştemilâtı ihtiva eden, merhum mevlânâ Gürânî ve mevlânâ Muhiddin Çelebi Mağnisavî vakıfları ile mahdud olan evlerinin birinde zevcesi Zeyneb'in diğerinde ise kızı Ayşe'nin uturmasını istiyor, oğlu Mustafa Çelebi'yi de bu evkafa mütevelli yapıyordu.

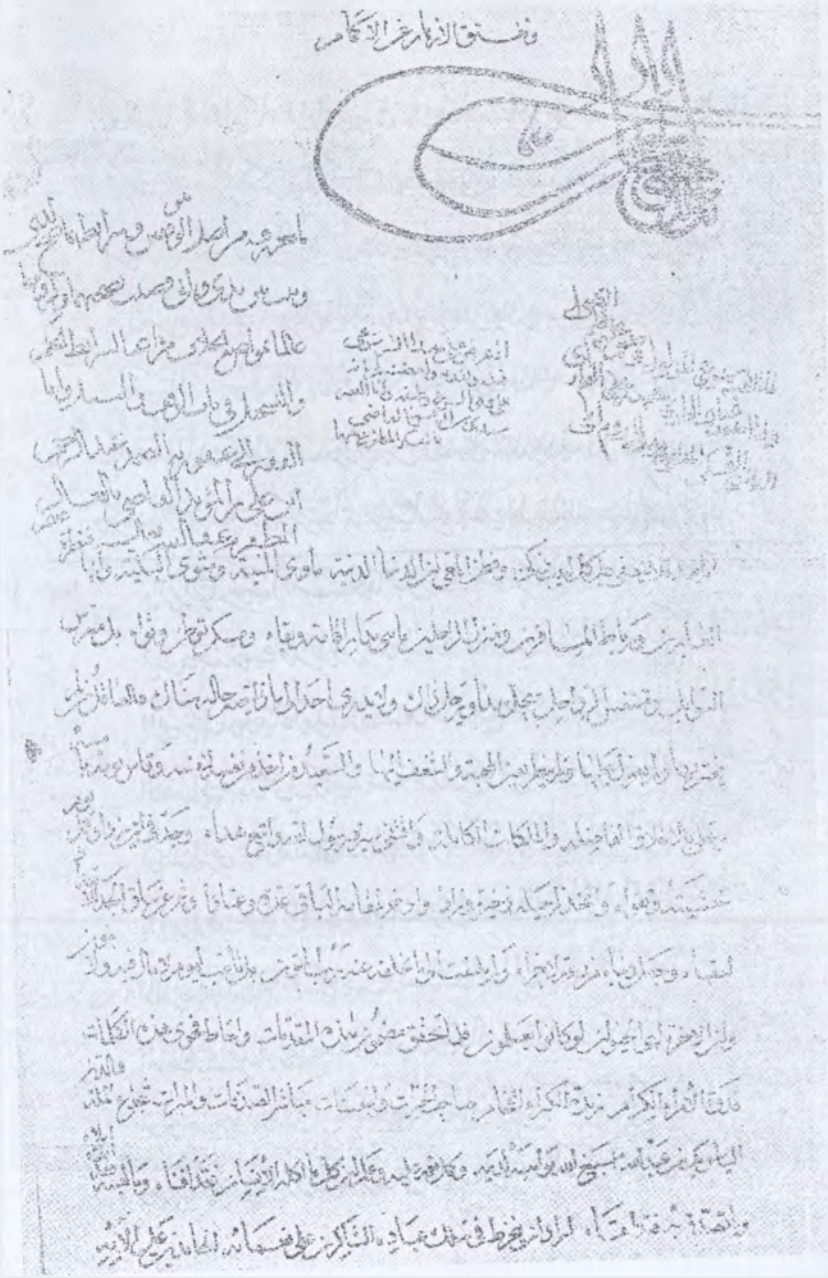

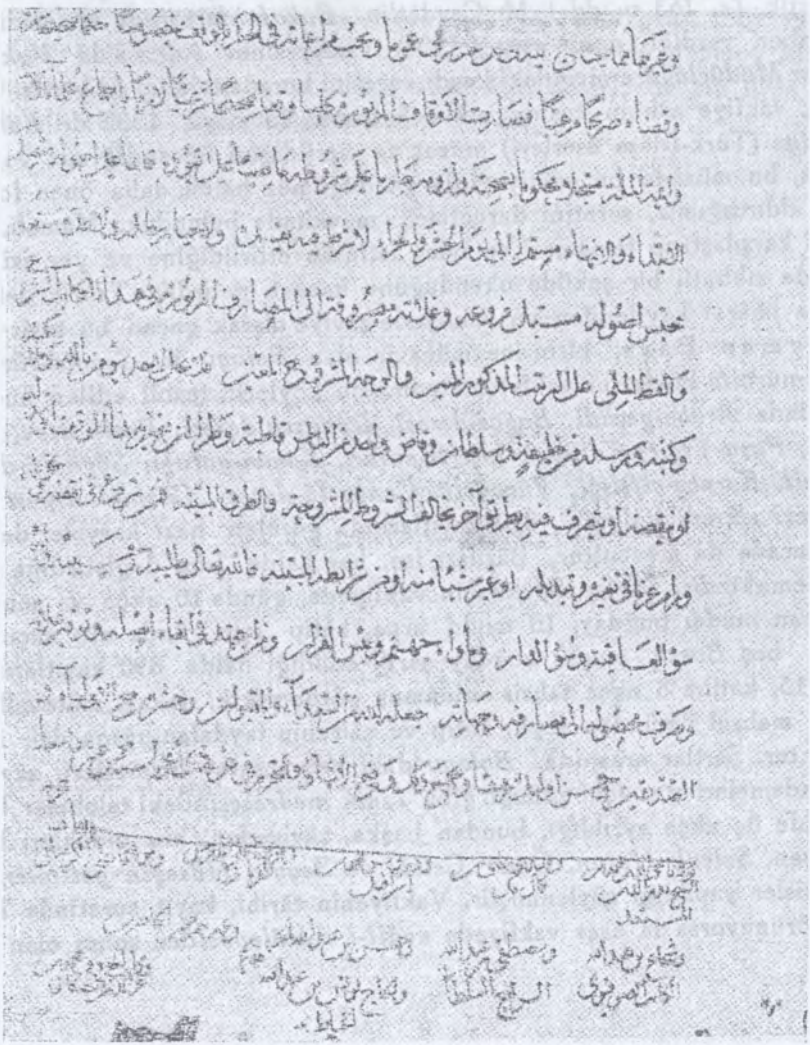

VI

ŞEHZÂDE SÜLEYMAN PAŞA VAKFİYESİ

Rumeli Fâtihi Süleyman Paşa bin Orhan bey'in *Bolayır*'da tesis ettiği zâviye vakıflarına âit XV. asır kayıtlarını yukarıda zikretmiştik *(s. 163 v. dd.)*. M. Cevdet'in *Evkaf idaresinde* mevcudiyetini haber verdiği *(ayn. esr.* s. 188) vakfiyesinin Ankara'da *Vakıflar Umum Müdürlüğü* arşivindeki kaydı suretini burada takdim ediyoruz. Sonradan, vakfiye aslının teşhir edilmek üzere 15 mayıs 1332 de *Evkaf-ı islâmiye* (Türk-İslâm eserleri) *müzesine* verildiğini öğrendiğimiz ve, filhakika, bu müzede bu vakfiyeyi de gördüğümüz halde, daha önce fotoğrafını aldırdığımız, suretini dercetmek mevkiinde bulunduk. Mâmafi, her ikisini karşılaştırıp temâmen ve iyice istinsâh ettirildiğine ve yer isimlerinin de sıhhatli bir şekilde okunduğuna kanaat getirdik. Tahrir defterlerinde imâret kaydedilen ve vakfiyede zâviye olarak geçen bu tesis için Süleyman Paşa, birbirine mücâvir olan *Bolayır* ile *Seyyid-Kavağı* ve *Demürcili* köylerini vakfetmektedir. Bu köylerin tesbit edilen hudutları içinde *Araba-geçüdi, Bağçe-deresi, Donuzcu-deresi, Beşik-depe, Koca-Ali, Paşa-Yiğit, Kutluca. İncirli-pınarı, Koyun-yatağı, Söğüdlü-dere, Eksamil, Korucu-çiftliği, Yürgüçlü, Çengerlü-depesi, Göçmek-depesi* ..... mevkileri zikredildiği gibi, 890 kayıtlarında görülen bazı karyeler de (s. 165) burada da mevcuttur. Bâzıları ise, her halde isim değiştirdiği için görülmemektedir. Zâviye Şeyhi için vakfiyede, günde 10 akçe ve senede 10 *Bursa muddı* buğday, 10 mudd arpa, kâtip için günde altı akçe ve senede beş *Bursa muddı* buğday şart edildiği halde 890 kayıtlarında şeyhe 15, kâtibe 8 ekçe tahsis olunmuş görünmekte, fakat, mütevelliye verilen mahsul öşründen şeyh, kâtip ve sâirenin faydalandığına dair işaret yoktur. Şartlar arasında, *Bolayır*'daki kervansaray hizmetleri. zâviye ahırı hademeleri v.s. için olduğu gibi, *İznik medresesin*deki talebeler için de günde üç akçe ayrıldığı, bundan başka, zâviyeden, kim oldukları bildirilmiyen, *Selçuk Hatun, Ömer Çelebi* ve *Seyyid Hüseyin yetimlerine* de tahsisler yapıldığı söylenmiştir. Vakfiyenin târihi, kayıt suretinde 700 سبعمائة görünüyorsa da esas vakfiyede *evâil-i rebiülevvel*den sonra olan kı-

sım bir şâhidin adı ile birlikte yırtılmış ve kaydı yapılırken gelişi-güzel bir târih konulmuştur. Bu târihin olamıyacağı âşikârdır. M. Cevdet, bu târihi, 763 gösterir ki, Şehzâde 760 da (1359) öldüğüne göre, vakfiyede de işaret edildiği vechile, ölümünden üç sene kadar sonra vakfiyesi tanzim edilmiş demektir ve bu takdirde vakfiye târihi ocak 1362 ibtidâsıdır. Gerek şâhidler (*vezir* İshak bin Abdullah, *tevkiî* Mehmed bin Ârif el-mevlevî), gerek, vakfiyeyi tescil eden *kazasker* Hızır bin İlyas Fâkih hakkında şimdilik bir malûmâta sâhip değiliz.

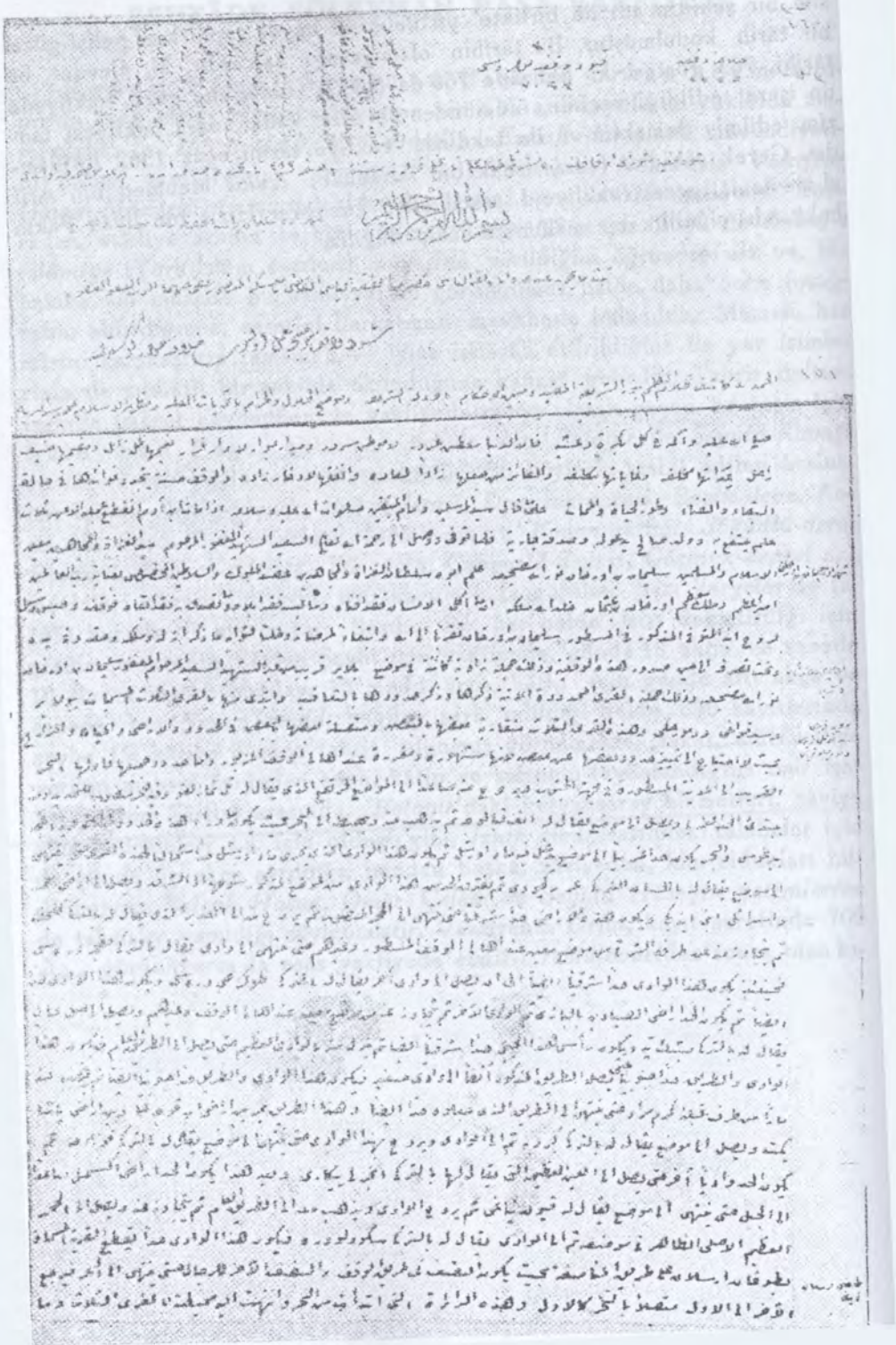

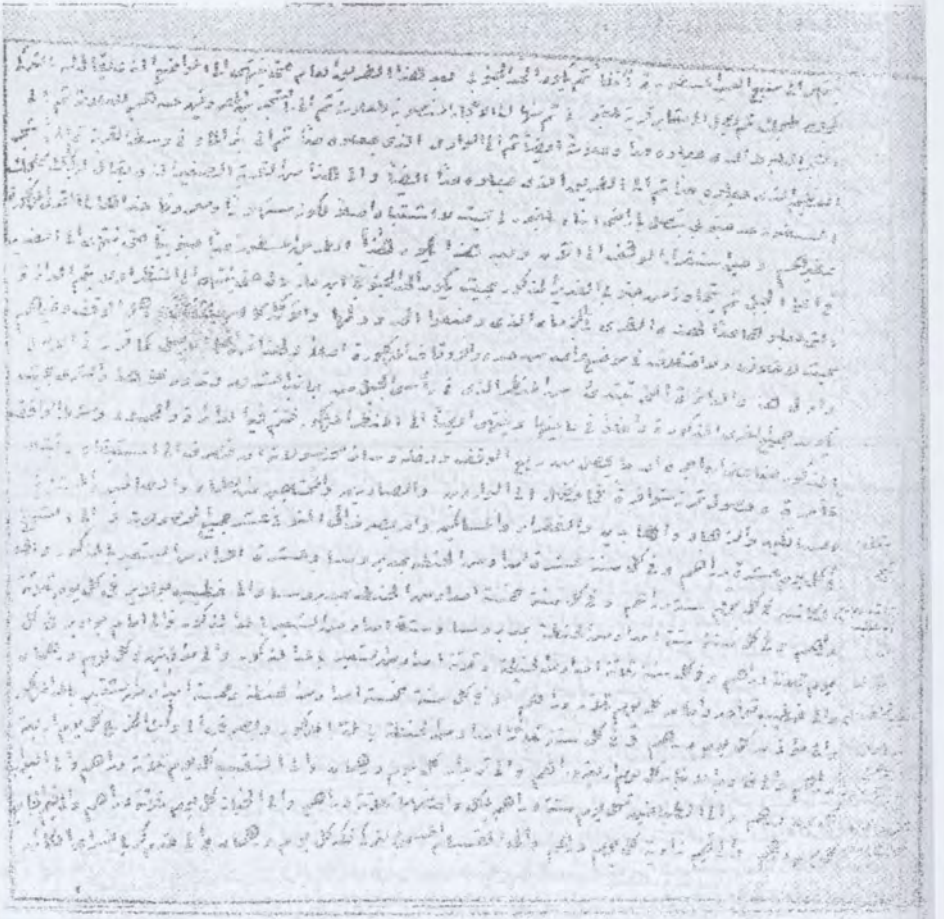

VII.

BAHÂEDDİN PAŞA VAKFİYESİ

Serez'deki zâviyesi vesilesiyle vakfından yukarıda metin kısmında (s. 182 v. d.) bahsettiğimiz ve bu evkafı için iki vakfiyesi bulunduğunu bildirdiğimiz, Bahâeddin Paşa bin Hızır'ın 790 ve 792 târihli vakfiyelerinin *Vakıflar Umum Müdürlüğü* arşivindeki suretlerini derce-diyoruz. Kayıtları 632 nu. defterde (s. 414 v. d.) bulunan vakfiyelerinin aslının U. M. arşivinde mevcud olmadığı, yerinin bilinmediği ve tercüme de edilmediği şerh olunmuştur. Ulemâdan veyâ meşâyihden bir zat olduğu ve «*Paşa*» sıfatını da her halde, başka bir sebepten (*Âşık Paşa*'dakine benziyerek) taşıdığı anlaşılan, Vâkıf, her iki vakfiyede de «*mevlânâ*», «*sâhibülmekârim, iftihârülemâcid ve'lekârim*» sıfatları ile zikredilmekte, babasının Tokadlı Şeyh Hızır olduğu bildirilmektedir. Birinci vakfiyede (26 safer 790 = 6. III. 1388), mevlânâ Bahâeddin, *Serez*'de inşâ ettirdiği zâviye için, bu kasaba hâricindeki bahçesini, 10 dükânı ve 7 evi hâl-i hayatında vakfettiğini, ölümünden sonra tevliyetinin aslâh evlâdına intikalini şart eylediğini, *Eres* ارس (Serez) hâkimi Hasan bin Alâeddin ile Ali bin Ömer el-Karahisârî huzurunda ikrar ettiğini bildirmiş, ikinci vakfiyede ise (16 cumad II. 792 = 2. V. 1390) bu zâviyeye, Yıldırım Bâyezid'in kendisine temlik ettiği, *Serez* tevâbiinden iki köyü de (*Gümüş* گیش, *Sarciste* سارجسته) vakfettiğini, tevliyetini kendinden sonra, aslâh evlâdına sonra aslâh utekasına ve nihâyet *Serez hâkimi*ne şart eylediğini, ayni zevâta, tesbit ve tescil ettirmiştir. Bu vakfiyelerdeki şâhitler arasında Hacı İvaz bin Hacı İlyas el-Amasî, Hacı İvaz bin Hacı Selim el-Amasî, Usta Hacı lâkabı ile meşhur Hacı İvaz bin Musâ el-Kırşehrî, *İznik hatîbi* Ahmed bin Mehmed, *Özbek-subaşı mescidi* imamı Hasan bin İshak, Kayserili, Niksarlı, Ankaralı daha bâzı şâhidler görülmektedir.

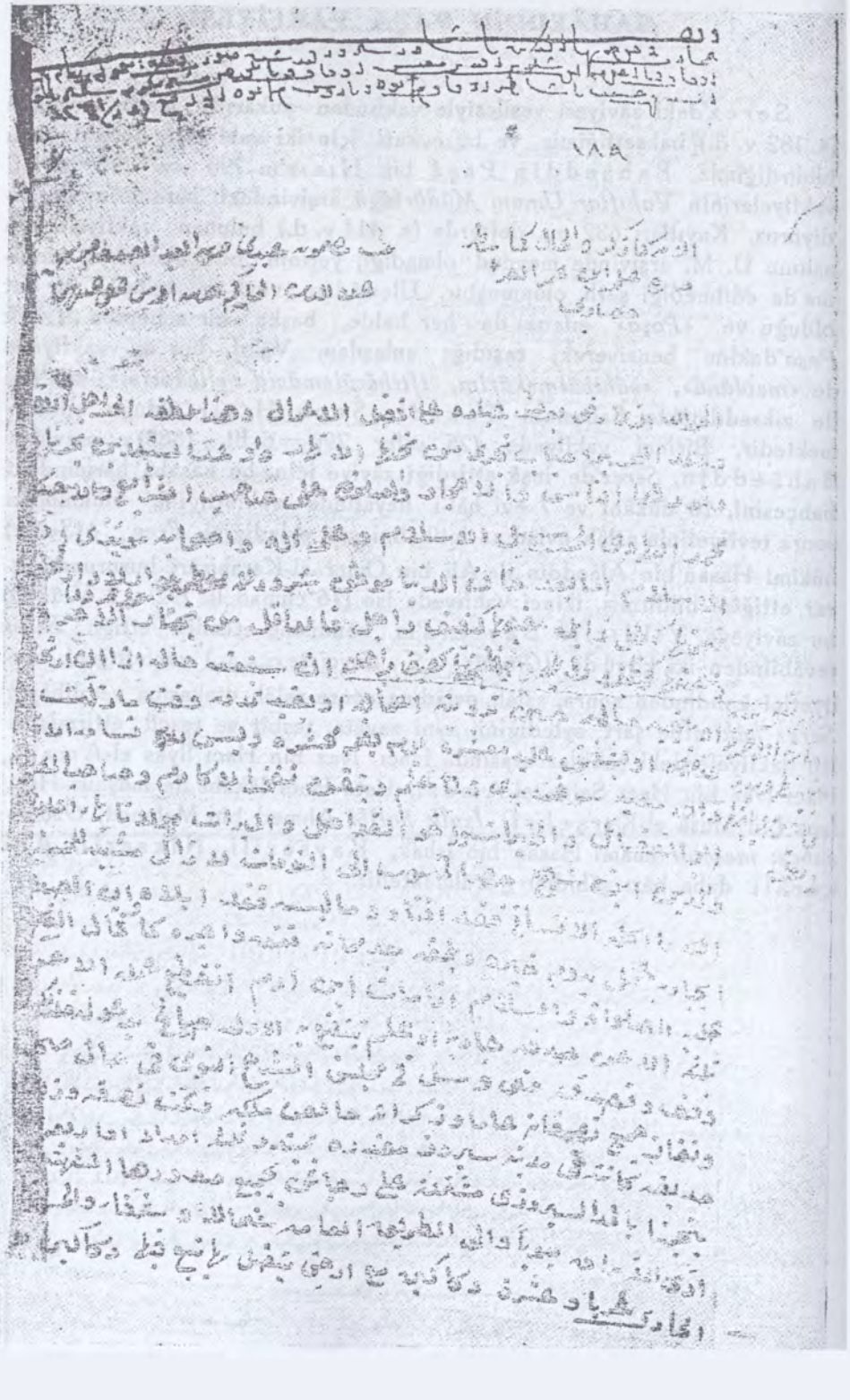

وبيتان قريبان منها بجملة الحدك للدكاكين مع الارض المشتملة [illegible]
العامة شرقا وغربا وشمالا والى خانة الامارة جوبا وقرية [illegible]
ومحوطة كان تسكن فيها مشتملة على سبع بيوت قريبة من محوطة [illegible]
المرحوم مولانا خير الملة والدين لا زال قبره بنور الرحمة مستورا [illegible]
بجملة الحدك المعلومة المشهورة لاصحاب ملك المدينة وقف الواقف
المذكور جميع ما ذكر حسبة لله وابتغاء لجزيل ثوابه وهما يامن [illegible]
عقابه على الزاوية التي بناها الواقف المذكور في تلك المدينة [illegible]
غلتها الى الواردين فيها وقفا صحيحا شرعيا لا يباع ولا يرهن
ولا يوهب ولا يخرج عن الوقف بوجه من الوجوه وحكم بصحته
ولزومه قاض من القضاة المسلمين وشرط الواقف التوليت [illegible]
لنفسه ما دام في قيد الحياة وبعد الاصلح الاولاد واولاد اولادهم
بطنا بعد بطن وتسلا بعد تسل فان انقرض اولم يبق [illegible]
تسله احد والعيان بالله فشرط التوليت لاصلح مماليكه الخادمين
في تلك الزاوية واولاده واولاد اولادهم تسلا بعد تسل
ان انقرض تسلهم فان انقراض التوليه لحاكم الوقت في تلك المدينة
وشرط الواقف ان يتقدم عمارة الرقبة الوقف على الصرف [illegible]
المصارف وقد جرى التحرير في اليوم الجمعة السادس والعشرين
من صفر لسنة تسعين وسبعمائة

[illegible]

١٩٥

١٩١

١٩٠

الحمد لله الذي جعل الوقف في الخطاب واجب الحظ بادئ البدايا وكاشف
الغطا شايع النهايا والاحكام وهادي الخواص الى سبل السلام و
وفقهم للتمسك بحبل حكم بهم عشر الاحكام والصلاة والسلام
على رسول الوحي من الملك العلام بالمعجزة الباقية الى القيام بهم يوضح
ويشهد والاحكام الشفيع المشفع في هول اصحاب الاقدام بهم يوضح
الكبرى به الهواشمي والد قاسم محمد والد النازلين الدواهي لا طرق
الاسلام الصادقين الحلم الصراط الصادة في البلاء والملاء امامين
فان الدنيا دار غرور وشرك لاوار سرور فدع مرتع الاطواء
وزاد ذهاب فيها هذا والقف فيها لمؤاده تنجو كفلق بزل سرها
الفوال وشمر كشف على بنية الاشكال فالعاقل من عرف بنيا
وما ظهر منها من فائدة وهدى وتقطع ايضاح العاقد
يقف بقلب على تعرى قراره والوقف هنته به ثم فانظر الوقف
الزمانه وشجرة نظير ثمرها الصابرين المذاله ولا تغفل عن
الزلات اثرها كما تنبطح في الجوزة ثمرها كما قال سيد المرسلين
اذا مات ابن ادم انقطع عنه الا من ثلث علم ينتفع به وولد
صالح يدعو له وصدقة جارية وكما وفقه الله تعالى انفيا وايانا لما
والدينا ربي حاوي الكمايد الكارم مولانا بابا والدنا اجزل مثوبته
بمنه النوفاق دام توفيقه هنى علم ان ما نفعه الا ما عرفه
تفقه اقناه وما اكناه فقه الملاه وما انتفعه به فقه ابقاه فذلك
وقف وعبده ونفعه فانا نحظها الله تعالى وحظا الثواب وما بين العلم
قدر الفقيه الكاتب في ولد سعد وقد ور الفقيه ما كتبه وسلم
يتعلم هذه الوقوف الشفع سبابا لشرفها فما بين القوم بعد
ما بلغها حافظ الملك وبلغ طهر وملك الدهر الى الخراب
ما سطر الدهر والدماء ما غير السيف والفضاء ما نفذ من ضاء
جن الوقوف الله تعالى على اعدائه تعود اهل الفواد بالقربها
الوقف فظاهر مفيد جدوى نفيه بوت ضياع الدهر وحف
عاما يتبع به اولاده فهو اس الله فقراء والفقراء وخرق الواقف
الوليه والغلة والجباية لنفقه ما دام في خبه الحرة وبعده لاصلح
اولاده واولاد اولاده وهلما بعد بعقبه وتبدل بعد فان

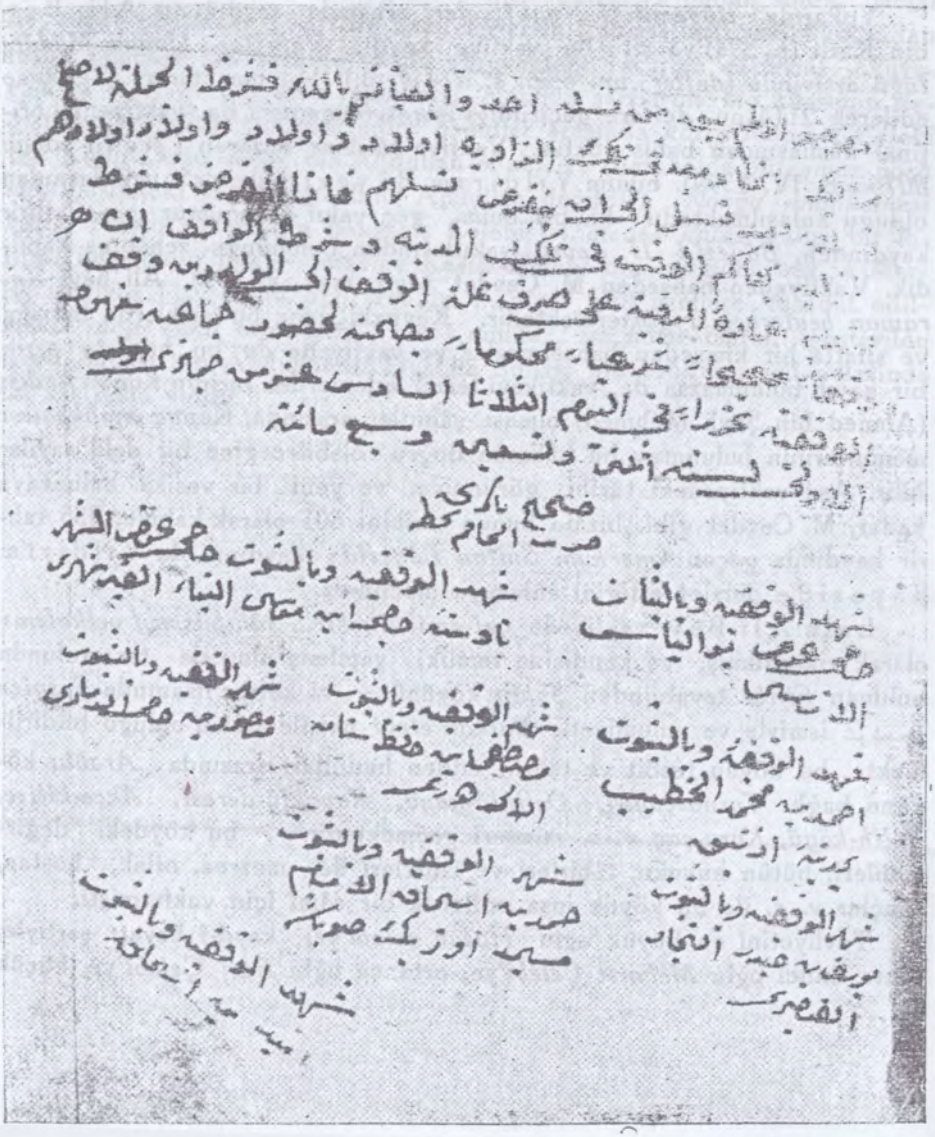

VIII

ALİ BEY *(LALA)* BİN KARLI VAKFİYESİ

Yukarıda *Bâyezid II. vakfiyeleri* arasında saydığımız Ali Bey bin Karlı (s. 394)'ya âit bu vakfiye kaydı, *Vakıflar Umum Müdürlüğü* arşivinde (*defter nu. 632.* s. 474 v. d.) bulunmaktadır Tercüme edilerek 2114 nu. deftere geçirildiği işaret olunmuşsa da, vakfiyenin orijinal nüshasından bahis yoktur. Vakfiye târihine nazaran (*evâil-i şaban 801* = 8. IV. 1399), bunun Yıldırım Bâyezid devri vakıflarından olduğu anlaşılmaktadır ki, biz buna, geç vakıf olduğumuz için, tahrir kaydinden, *Bâyezid II. devri* vakıflarından bulunduğu zehâbına kapıldık. Vakfiyeden bahseden M. Cevdet (*ayn. eser.*, s. 193), Ali beyi *Karaman beylerbeğisi* göstermektedir. Kaynaklarımız bu tarihlerde bu isim ve sıfatta bir kimseden bahsetmezler ve vakfiyede de bu hususta sarih bir kayıt bulunmazsa da, vakfiyeyi tescil edenlerden birinin *Konya kadısı* (Ahmed bin Şeyh Mehmed) olması, şâhidler arasında, *Konya mahkemesi* memurlarının bulunması bu hükmün doğru olabileceğine bir delil sayılabilir. Asıl vakfiyedeki târihi görünciye ve yeni bir vesika buluncaya kadar, M. Cevdet gibi, biz de bunun târihini 801 olarak kabule, 935 tahrir kaydinda geçen «*merhum Sultan Bâyezid*» kaydının da Yıldırım Bâyezid'e delâlet ettiğini anlamıya mecburuz.

Lala Ali Bey, vakfiyede «*el-emîrülkebir... sâhibüsseyf velkalem*» olarak zikredilmiş, ve kendisine temliki yapılmış olup da tasarrufunda bulunan *Filibe* tevâbiinden *Şahin* köyünü — ki kefere lisanında *Şuşniçe* شوشنيجه ismiyle ve umumiyetle *Balkan-eteği* namile maruf olduğu bildirilmekte, bu köyün tesbit ve tahrir edilen hudutları arasında *Arablu* köyüne bağlı *Turna-çayırı, Deliklü-kaya, Kavaklû-deresi, Akçe-kilise, Salih-köyü, Kuru-çay* v. s. isimleri geçmektedir —, bu köydeki değirmenleri, bütün hukuku, tâbirleri ve lâhikları ile, mezrea, otlak, bostan, ağaçlar v. s. ile bu köyde inşa edilecek bir câmi için vakfetmişti.

Tevliyetini en büyük oğlu *Hasan çelebi*'ye, kayd-i hayat şartıyla, sonra ikinci oğlu *Mehmet Çelebi*'ye, ortanca oğlu *Bâlî Çelebî*'ye, küçük

oğlu *Iskender Çelebi* ve nihâyet en küçük oğlu *Mustafa Çelebi*'ye bunların vefatından sonra ise aslâh ve erşed evlâda, sonra da utekasına şart eylemişti. Nezâretini ikinci oğlu *Mehmed Çelebi*'ye ondan sonra, sırası ile, diğer çocuklarına şart ile vazifelerini de (tahsisatları) vakıf âidâtından tesbit etmekte idi. Câmide vazife göreceklere, Kur'an cüzlerini okuyacaklara v. s. de tahsisler yapmakta, vakfiye şartlarını hiç kimsenin değiştiremiyeceğini bildirmektedir. Şâhidler arasında *kâtip* Mehmet Çelebi bin Kutlu Dede, İshak bin Abdullah el-*defterî* (her halde *Süleyman paşa vakfiye*sindeki vezir İshak bin Abdullah değildir), *Konya mahkemesi kâiibi* Habib Çelebi bin Bahşâyiş Çelebi, *Ahmedek kalesi*-galip bir ihtimal ile *Konya*'daki — *dizdarı* Kasım Çelebi bin İskender bey, müderris mevlâna Hayreddin bin İbrahim ... v. s. gibi isimlere tesâdüf edilmekte olup Vâkıf tarafından vasî-i muhtar ve nâzır olarak gösterilen Kurd Subaşı bin Abdullah ile Mustafa Subaşı bin Abdüssamed adlarında iki zat daha vardır.

المسافرة وعلم ان الى الله مرجع الكافة وان الطريقة مشحونة بالمخافة ورأى بعينه الاعتبار وتدبر تدبر اهل الاستبصار
وان لابد من زاد موفور وعتاد لطريقه موفور وان الدنيا فناؤها لهاة البرايا وابقاؤها للقربات وان الحسنات يذهبن
السيئات وبحبوحة الله الركوا وبرد الصدقات احب ان لا ينقطع صالح اعماله بعد انقلاب احواله وارادان يبقى له الذكر
الجميل على كرور الدهور فبذر ادلة الاجر الجزيل على مرور الاعوام والشهور وكرة الجزات والقربات باعمار كريمة لا تنا
صل وفيح المثوبات والمبرات برسطة لا تطاول كما تنشرى درجات الجنان ومقامات الضفران وابتغاء الله
لغلبة توفيقاً ولنفله تحقيقاً وجعل الصراط السوى المستقيم لطريقاً اصلى الله امره واحواله وادام الله اقباله
فاقر واعترف اقراراً صحيحاً شرعياً واعترافاً صريحاً مرعياً واشهد على الكريمة في كمال عقله وجواز امره بصحة اقراره
بانه كان وقفه وحبس وسبل وتصدق وحبس وخلد بتة صادقة وعقيدة خالصة صافية في صحة سابقة على اقراره بعشر سنينه
صبيح ما يأتي ذكره وتحرير وسرد وتقرير ولمان ذلك ملكاً مما املكه المقر ملكه بالحد والى الملكة المحدود حدودها
وعقده وحكم حدوده وفي فصله وفي فصله الى ان حد عن الوقف وذلك جميع القرية الكبرى المستماة بقريه مشاهيه
واسم آخر في لسانه الكفرة بشوشنجي المشهور بيلقانه الكائنة في ولاية الرومية من اعمار محروسة قلعه حدودها من
من طرف الشرق تنتهي الى تحوم قريه عربلو وتمامه بتصل الى المرج المعروف بطور جبايري المحدود من مضافات قريه
عربلو المسفور ومن جانب الشمالي تنتهي الى الحجر العظيم المسماة بالحجر الفجار على الجبل الموظم ثم يتوجه من ويسير على الكامه
بسطوح يدرك بالصوب الراعيون عليه في كل سنة ثم يتوجه من الى المكامه الذي يسمى بشوكه في زيل الجبل المزبور منتهيه
من ثم يتوجه من الى الجانب الغربي زيل الجبل المذكور ويجر على المكامه الذي سماه بالتوردونه ويتوجه من الى الحجر العظيم
نسميه بدكلو قبا ينتهي فيتوجه من الى جانب الشمال ويوصل الى الماء الجاري فيسمى جاي اوقمشه ثم يتوجه شنيد
الماء الجاري المزبور الى طرف الشرقي منتهيه الى زيل النسل العظيم يسمى بتل الهد ثم يتوجه من الى الحجر العظيم مستقيم
يحجر الاغلس ثم يتوجه الى الماء الجاري سكنه بقوا قلوزره سي ثم يتوجه بالماء المزبور ويوصل الى طريقه الى كليسا ثم يتوجه
على الماء المذكور ثم يتوجه بشنجق المغرب ومنه يتوجه الى طريقه الى كليسا وطريقه يا نكامه ثم يتوجه من الى المكامه الذي
المعروف بيلكني جوى نار سي ثم يتوجه من الى طريقه الذي يذهب الها الى القريه صالحي الى الحجر ثم يتوجه من الى النسل العظيم
المستماة بتل الورنب ثم يتوجه من الى النسل الصغير ثم يتوجه من الى نهر الجاري سماه بقدوجاي متصل بحدود طورز جبا
يرى منتهيه فيه جميع الطاحونه الكائنه احدهما طاحونه الصوقانيه محطاحونه قرقها المعروف بطاحونه
الشمار والاخر طاحونه المعروف بطاحونه جعفر البنيه في نفس القريه الموقوفه المسفور في الداخل
الدار الشمع الموضوع عن المزاله الصغير والكبير الموقوفه وجميع المرغبه المزغبه الواقع احدها تحت القريه
والاخر بينهما وبينه قريه عربلو من طرفها الشرقي بجملة الحدود والمحفوده والتوابع واللواحق والاراضي
والمنازل والمساكه والمزارع والجبال والمراعي والتلول والسهل والعامر والخرز والعراله والخراب
والعيون والغياض والجدران والسواقي والكروم والاشجار سوى المستثنات المقربه والمملوك الاغيار
على مصالح المسجد الجامع الذي عينه رسمي بناءً وفهرعه بمنه بانشاءً واسسى بنيانه ومعه جدرانه الكائنه
بزيل القريه المزكوره من طرف الشرقي حدوده مشهوره بحالك الواقف لدون المسماة بانكلتيه قبله الهر
ويا بالعظيمه الجاسه شرقاً ديوار الواقف شمالاً وبتل مقابر الكفار غرباً وكان شرط الواقف في وقفه
لوكيل ابتاء خمسه عشر ما دام في قيد حيوته ثم لولده الثاني محمد جلبي ثم لولده الاوسط الامجد بالجلبي ثم لولده

الصغير اسكندر جلبي ثم لولده الاصغر منه كلهم مصطفى جلبي ولقد انقرضه كلهم شرطها لوصيها اولادها ثم كان
وارثهم ماتوا الاول واولادهم انتاسلوا منه البنيه منهم ابداً فاذا انقضوا ولم يبق منهم احد شرط الواقف لوصيها عنقاء
ثم لفقراء اولاده ثم لوصيها اولادها ثم كان ارثهم ماتوا الاول واولادهم انتاسلوا منهم منه البنيه ابداً منه يصلح
منهم لذلك فاذا انقرض ولم يبق منهم احد شرط الواقف مفوضاً الى رأي والى المملكة يفوضها الى من شاء
واختار وشرط الانتفاع في احوال وقف المسطور لولد الولد ما دام حيا فاذا انقضى كان شرط الانتفاع الباقين
الاول وسطاً بالي جلبي ثم لولد اسكندر جلبي ثم لولد الاصغر مصطفى جلبي فاذا المرتبق بتقدير الله تعالى منهم في الجيوش يكون انتفاعه
لوصيها اولاده اولادهم كما مر وارثهم ماتوا الاول واولادهم انتاسلوا منهم منه البنيه ابداً فاذا انقطع ولم يبق احد منهم يكون انتفاعه
لوصيها عنقاء ثم لفقراء اولاده ثم لوصيها اولادهم وكان ارثهم ماتوا الاول واولادهم انتاسلوا منهم منه البنيه ابداً
فاصلحهم غيري لولاية الاستحقاق الوظيفة وشرط اخر انه التولية عشر جميع الغلة بالفاً ما بلغ بعد تقديم الرقيبة
من جملة الغلة وجميع المصروفات الشرعية والعرفية ثم ما بقي من العشر شرط منه سبع عشر درهماً لكل يوم من يرعى للاعمام
الصالح في الدنيا المعروف في الاوقات الخمس بخدمة الامام في الناس وفي الايام الجمعة بخدمة الخطابة اربعة عشر
درهم مقرونة باسم الوقت والمؤذنه الصالح المرتع العالم باوقات الصلوات الخمس القيم على الخدمة المعهودة
درهماه من الدراهم المزبورة للقيم الفاتح على خدمة فتح الباب وغلقه وكنس المسجد كل احتياج واسراج
في الصباح والمساء بشرط انه يكون ضنيناً في كل يوم درهاه والخمس مقرر من الكل الفرائه بشرط جريانه اللساله
في قراءة القرائه وانه يكونوا صلحاء ومواظبين بكل كل اثنين وخميس على قراءة خمسة اجزاء لكل واحد منهم جزءاً واحداً
من المشيه جزءاً احد كلام الله المجيد لروح الواقف والروح جميع المرسلين وروح ائمة الجامع المزبور خمسة دراهم لكل
واحد منهم درهم واحد قرائهم في الخمسة سواء وشرط للناظر لجهة متقاربة في كل يوم درهم وجبته لوظيفة الستراج
في كل يوم درهم فضار من جملة الجهات المعينات سبعة عشر درهماً سوى جهة التولية فاذا استغل الحاصل هو
والتوزيع فيها فنقص او تقصه يجعل النسعة الاعشار الباقية من العشر المعين للتولي سبعة عشر سهماً فيعطى هو
على العدد المزبور وانه زاد الريع الى حل محاوزع يكون الزوائد للتولي فيزيد في جهة الوصل المخلب
ما يراه الجماعة مصلحة وانه زاد الريع فيزاد الحفاظ والباقية كذلك يعطى انا شاء وقدر ما شاء وما وفى
الزوائد آيد ثم ان عاد الريع الى النقصان يطرح منه طرح من الزائد لا من اصول المشروطة المعينة اللائق الزوائد كما مر
انقوضه عليه الباقية فيستمد بعد الوفى بالاولى وفقه الدار المبنية في القرية المزبورة بجميع حقوقها على ما سبق
من الوقف المذكور ثم لولد اولاده ثم منه البنيه ابداً ثم لعنقاء ثم لعنقاء اولاده ثم لوصيها اولاده اولادهم
ثم منه البنيه ابداً ثم لوصيها الناس الى انقراض الساعة وشرط انه منه اغنار منه ابناء ومنه عنقاء المذكورة اعد يعمل
عمل الحياة وارادا انه يقيم الغدائر في تعرف واحد منه هو منه ابناء حسبما اقتدر ما منها بنة الى عشرة قوانيات
لا يؤخذ منه شيء ولو شيء يكون في تعرف واحد منه عنقاء المزبور ولو بشرط كون خلو المشترى منه التعمير
كما فوا يحدث عمارة في جميعه ما منها بنة الى عشرة قوانيات لا يؤخذ منهم شيء اصلاً ايضاً فاذا اراد واحد منه ابناء
او عنقاء المستحق انه يزيد في عمل وتصرف زيادة ارضه على ما يليق لا يؤخذ منه ملك الزيادة عشر الغلة
للوقف على قياس بواقي رعايا القرية وهو حال التعمير يكون ابداً كذلك واما حال العنقاء وغيرهم شيء
ايضاً كما ذكرة مشابهم ما ثبت في امكنتهم وتقرروا على عملهم وسكونة القرية فاذا ابدا الواحد منهم انه يترك
هذا العمل لهوى افراد لما راى تركه غيره له فذهب ثم جاء ثانياً ناوعاً فاراد انه يعمل عمل الاول فليس له ذلك
منه تمام العشر منه جميع غلوته ومحصولاته ولا يقاسمه على ابناء بل يقاسمه على سائر الرعايا المعينة في القرية

IX

YAKUT PAŞA VAKFİYESİ

Aydın Şeyh adında birisine verdiği yerler dolayısile Emîr Süleyman devrindeki Yakut Lala'dan bahsederken, Yakut paşayı *Edirne*'nin kurucuları arasında göstermiş ve onun nâmına *Yalo a*'daki vakıfları kaydetmiştik (s. 23 v. dd.). Fakat sonradan, tetkiklerimiz ilerledikçe, *Bâyezid II. devri*nde *Edirne*de *kale-içi*nde bir medrese yaptıran o devir ricâlinden Yakup Paşanın vakıflarını mütalâa ederken, *Yakup Paşa* > *Yakut Paşa* olarak meydana çıkmış bulunması ihtimalini ileri sürmüştük (s. 458 v. d.). Mâmafi *V. U. M.* arşivinden *Yakut Paşa* nâmına 810 da tanzim edilmiş (*evâil-i recep* = 2. XII. 1407) vakfiye kaydını temin ettiğimiz için, mevzuumuzla doğrudan doğruya alâkası bulunmamakla beraber, onun Amasya'daki evkafının — ki *Amasya*, *Tokad*, *Kaz-Abad* ve mülhakatını alâkadar etmektedir — ve şerâitini gösteren bu vakfiye suretini dercediyoruz. Amasya ve Tokat kadılarından başka kazasker mevlânâ Mustafa bin Yusuf'un evkaf müfettişi v. s. nin de tescil veyâ tasdik ettikleri vakfiye aslı, yine U. M. arşivinde mahfuz bulunmaktadır.

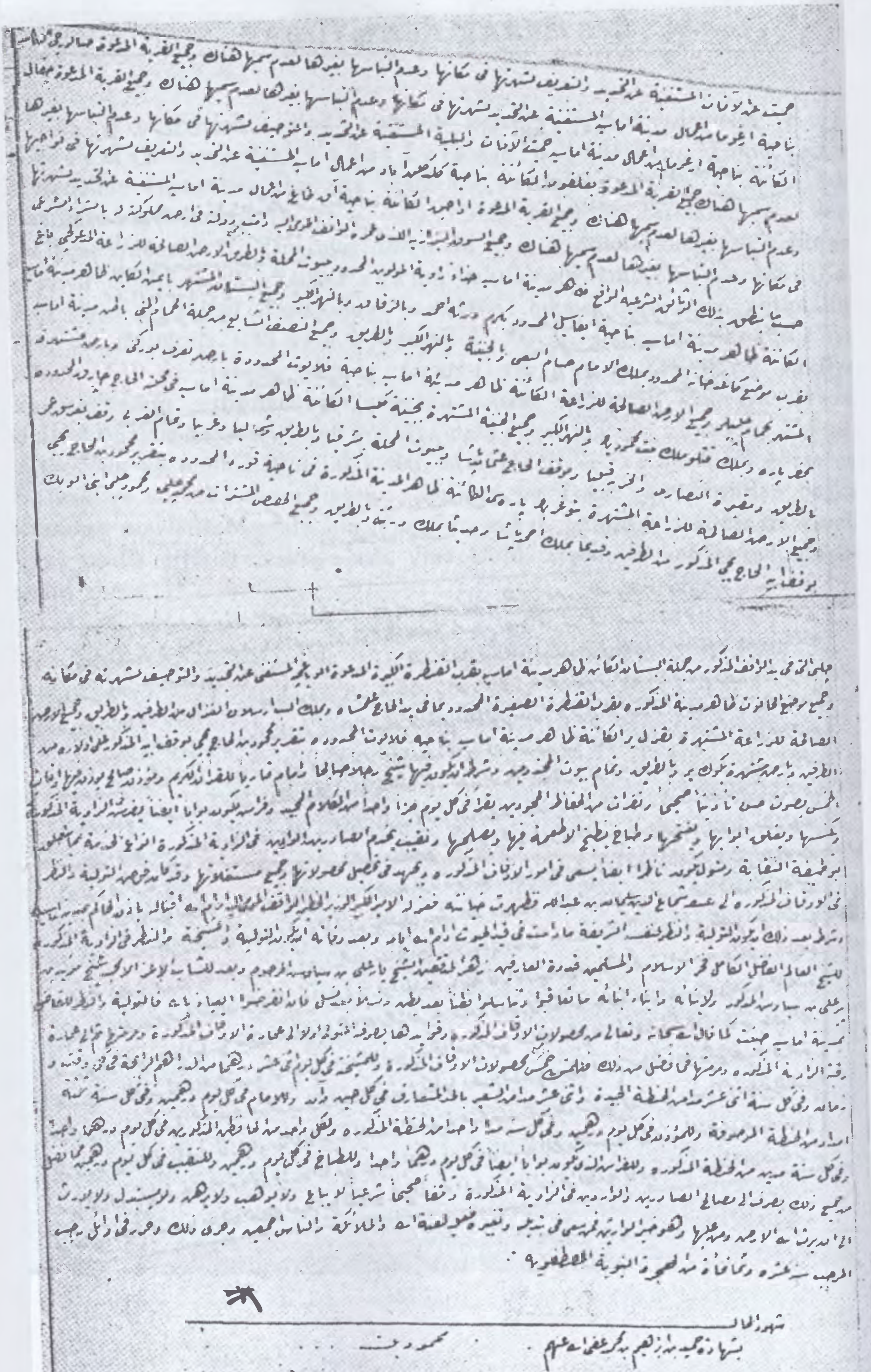

X

UMUR BEY *(BİN SARUCA PAŞA)* VAKFİYESİ

Çirmen sancakbeğliğinde balunduğunu ve Çirmen'deki *imâreti* için evkafını metin kısmında zikrettiğimiz ve vakfiyelerini de dercedeceğimizi bildirdiğimiz (yk. bk. s. 144 v. dd., 261 v. dd.) ümerâdan Saruca Paşa oğlu Umur beye (*Hacı, Celâlüddin*) âit 818 ve müteâkip senelerin târihini taşıyan vakfiye ve zeyillerinin *Evkaf Umum Müdürlüğü* arşivindeki suretlerini (*632 nu. defter* s. 510-515) takdim ediyoruz. Vakfiye aslının nerede bulunduğu kaydedilmemiş, ancak tercümesinden (*2114 nu. deft.*) bahsolunmuştur. Vakfiye, 818 de, Saruca Paşa azadlılarından İzzeddin bin Abdullah'ın, «امیرالاکرم خلف الامراء العظام افتخارالمجاهدین صاحب الخیرات..» Umur beyin vekâletini hâiz olarak, *Çirmen kadısı* Şemseddin Mehmed bin Mehmed ile, pâdişahın utekasından Tâceddin ibrahim bin Abdullah, «Halefülekâbir» Han Paşa bin, «مفخر اهل العشق», Ahî İshak (*Manyas Ahîsi*) ve diğerlerinin şehâdeti ile, müvekkilinin vakıflarını ikrar ve itirafını ifâde etmektedir. *Çirmen*'deki *zâviye* mesâlihi ve burada müsafir olanlarla mütevellîlere *Çirmen, Akçe-Kızanlık, Zağra* v. s. de, aşağı-yukarı, evvelce tahrir kayıtlarında zikredilen (s. 262 v. d.), bağ, değerimen, dükân, hamam ile bir-çok köle ve câriyeleri (*rum, bulgar, sırp, macar, arnavud, çerkes* aslından), bâzı hayvanatı vakıf ve tahsis etmiş, tevliyet ve nezâreti hayatında kendisine, sonra aslâh evlâda ve inkırazında aslâh utekaya ve nihâyet *Çirmen kadısı*na şart eylemişti (28 Muharrem 818 = 9. IV. 1415). Altta şâhidler arasında Abbas bin Ahmed, Hacı burak bin Evrenos, Ali bin Cüneyd Tekürdağî, Musâ bin Yahşi, Malkoç bin Kutluca قتلوجا, Mihal bin Aziz [Edirne'de *câmi* ve *imâret* sâhibi], *Hasköy kadısı* Hasan bin Sündül, *Tekürdağı* (vilâyeti) *kadısı* Halil, *Zağra* (Yenice) *hâkimi* İsmail bin Hasbeğ, *Harmanlı kadısı* Mehmed bin Mehmed, *Akçe-Kızanlık* (vilâyeti) *hâkimi* Ali bin Hasan ve, 1420 sıralarında *Edirne kadısı* olarak tanıdığımız, Abdülkerim bin Abdülcebbar... v. s. bulunmaktadır. Bu sonuncunun adı vakfiyeyi tescil edenler arasında baş tarafta da zikrolunmuştur. 819 da

yapılan (19 receb 819=12.IX.1416) birinci zeyilde Umur beyin ve vekâletini hâiz olan kölelerinden Abdülahad bin Sevindik, şâhitler huzurunda, evkafın mahsûlâtından imam, müezzin, v. s. için bâzı tahsisler yaptığını tesbit ettirmiştir. Ertesi sene (2 şevval 820 = 12. XI. 1417), Umur bey (جلال الدوله والدين) *Zağra Yenice*'sinde, *Tuz-pazarın*da dört dükân ile *Çirmen*'de *Saruca Paşa mescidi* ittisâlindeki üç dükânı *Çirmen*' deki *zâviye*ye vakfettiğini, Abbas bin Ahmed, Hacı Ali bin Mehmed Paşa, Bahşayiş bin Ömer'in şehâdetleri ile, vakfiyeye ikinci bir zeyl hâlinde ilâve ettirmiştir. Üçüncü zeyilde (15 rebi 823 = 29. IV. 1420) Umur beyin *Zağra çarşısı*nda üç dükânı, Saruca Paşanın (*Sarımüddin*) bu kasabada bina ettirdiği mescide vakfeylediği, mevlânâ Abdülkerim bin Abdülcebbar mârifetiyle tescil ettirdiği görülmektedir. Dördüncü ve sonuncu zeyilde ise (15 muharrem 824=20.I. 1421), Vâkıf, yeniden bâzı tahsisler yapmış, ezcümle *Çirmen'de Susığırlık* سو سغرليق mezreasını, *Hasköy*'de 12 dekke دكه (peykeli çardak) *Çirmen*'de dört dükânı Bakırlû بقرلو köyünde bir değirmeni, *Zağra*'da dört dükânı *Çirmen'deki zâviye* masâlihine, yine *Zağra*da' üç dükânı Saruca Paşanın *Çirmen*'deki mescidine, *Akçe-Kızanlık*'da bir hanı bu kasabadaki mesçidine, yine *Edirne kadısı* Abdülkerim bin Abdülcebbar huzurunda, vakıf ve tevliyeti de eskisi gibi olmak üzere, şart eylemişti. Bu vakfiye ve zeyillerinde *Tekirdağı* zikredilmediği gibi evvelce neşrettiğimiz tahrir kayıtları ile de bâzı farklar mevcuttur ki, bu keyfiyet, Umur beyin bunlardan başka da vakfiyesi olmuş bulunması ihtimalini hâtıra getirmektedir.

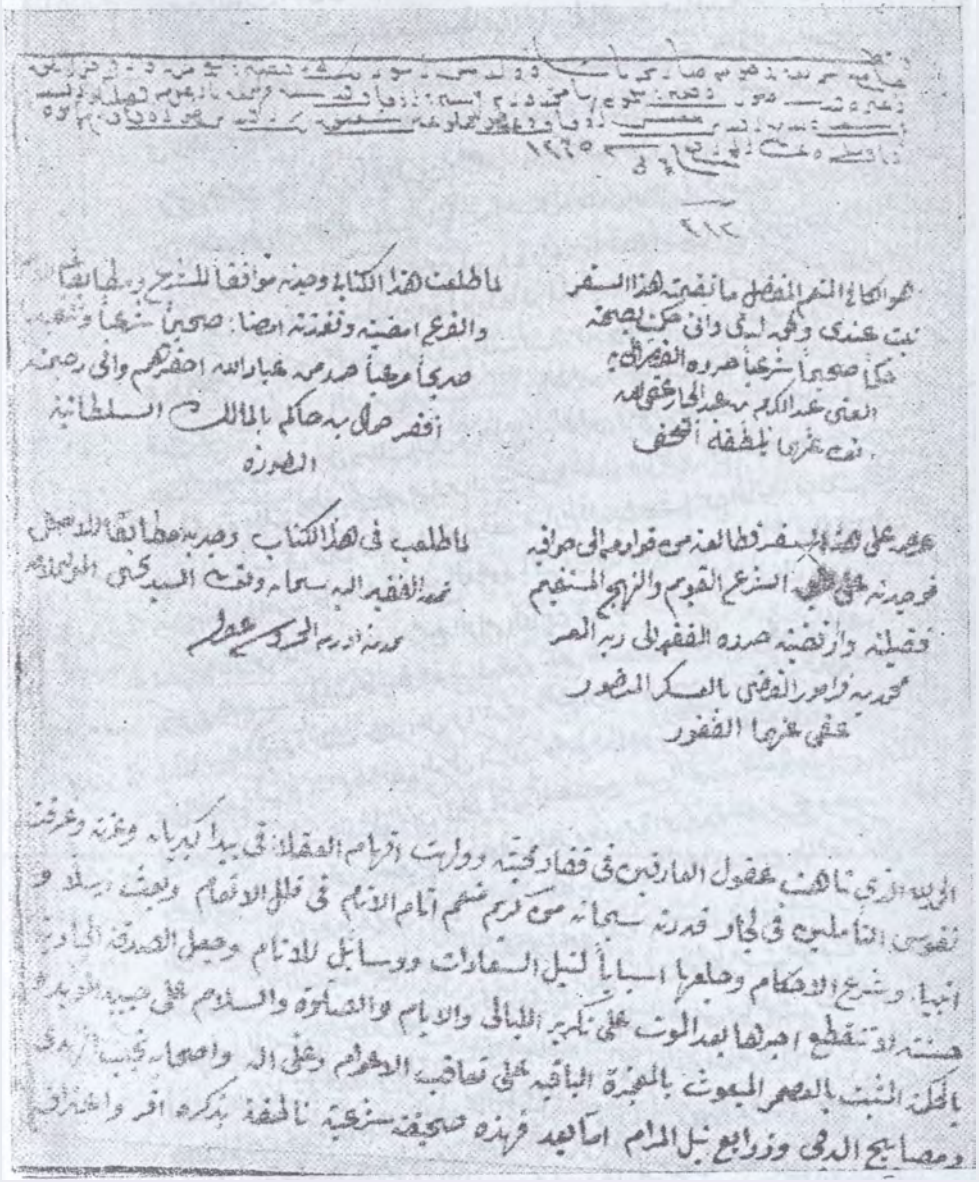

موتمن الملوك افتخار المناقب فخر الدين بن عبيد الله عتيقه الامير المرحوم صارم الدين وكالة
عن الامير الاكرم خلف الامراء العظام افتخار المجاهدين صاحب المآثر والحسنات امير الا
بن الامير المرحوم صارم الدين صاروجه بيشا ادام الله تعت عز وكفر لابيه بعد ثبوت وكالته عن
فى ذالك بشهادت العالم العامل افتخار القضاة ينبوع الفواضل شمس الدين محمد محمود الدفتر
بحروسه صيرمن زيد فضله وناجح الدين ابراهيم بن عبد الله لعتيقه خداوندكار وخلف الاكابر خانه بيشا به فخر
اهل الفضه افى اسامه المعروف مانياس اخسلى وخلف الاكابر فرخ الدين الامير المرحوم سعد الله
وعبد الاحد بن سوندك اقرار صحيحا شرعيا واعترافا صريحا بان موكله امير الك المزكور
وقف وحبس ونصدق بكان حقا وملكا له وفى يده ويحق تصرفه وهو جميع الكرم الكائن
فى ظاهر صيرمن الحدود المحدوده بالوارى وبملك اسد مد وبالطريق من الطرفين وجميع العجنه الكائنه
فى صيرمن البقا المحدوده بالنهر من الجوانب الثلثه وبالطريق وجميع الثلثه حوانيت متلاصقه كائنه فى صيرمن
البقا المحدوده بملك اغل وبملك الياس وبالطريق من الطرفين وجميع ثلثه حوانيت اخرى كائنه فى الحدود صيرمن
البقا المحدوده بملك مرطفى وبمسجد صارم الدين بيشا المقفرل وبالطريق من الطرفين وجميع ستة حوانيت
متلاصقه كائنه فى خص كوى المحدوده بوقف صارم الدين بيشا من الجانبه وبملك مرطفى وبالطريق
وجميع ارض طاهونه كائنه فى القريه المدعوه بالمجه قرائلو من اعمال روم ايلى مستثنيه عن الفرنه
بشهرزا بارض طاهونه امور وجميع الحمام الكائن فى المجه قرائلو الفضا الواقع قريب من الطاهونه
المذكوره وجميع سته حوانيت كائنه فى القريه المدعوه بزرجى كجى المحدوده بوقف صارم الدين
بيشا من الطرفين وبملك ترك اغل وبالطريق وجميع اربعه طواحين كائنه على نهر طنجه مستثنيات
عن التحديد بشهرزا باسم الواقف الموكل المذكور وجميع الطاحونين فى الموضع المدعوه بقرق قواق
فى قريه قرق الى لباشا يكدر على النهر المدعو باوكنه المستثنيين عن التحديد بشهرزا باسم الموكل المزبور
وجميع الجنه الكائنه فى تحته بقلوع الاشجار المثمره التى فيها المحدوده بنهر صيح وصوب القريه
المذكوره وبالطريق من الطرفين وجميع الطاحونه الكائنه فى ذخره الواقعه بين طاحونه صوخ وطاحونه
اسامق الخفاف المستثنيه عن التحديد للشهره وثلثين بقره جواميس وثمانيه عشر راس من الجنس
والعجاجيل للجواميس المذكوره وجاموسيه فحلين وجميع اربعه حوانيت فوقها خمسه حوانيت كائنه فى ظاهر
اردنه عند قنطرتها المحدوده بملك اسامق المعروف مانياس اخسى وبالطريق من الطرفين وبالدرب
الى الجاده الواقعه عند حمام الامير قطب محال بك دام عزه وجميع القريه المدعوه بالله قاغلو الكائنه فى
ناحيه قصبه صيرمن المحروسه المستثنيه عن التحديد لشهرزا فى مكارزا وعدم البناء اوقف شهرزا
المذكور الى الواقف الموكل وقف وجميع الحمام الكائن فى نكجه زخره المحدود بملك حفر قفيه وبملك
عبد الدين وبملك الخطيب زخره وبالساحه وجميع الحانوت الكائن فى خص كى المحدود بملك قفيه

٩ ٥١١

١١٩٦

القصاب وبملك وبالساحة من الطرفين وجميع اربع عشر دكة كائنة كائنة عند الحانوت
المذكور واقعة هذا حانوت مصطفى الحلواي محدودة بوقف صارم الدين باشا وبملك
اسرى وبالسوق وبالساحة ووقف بالسعة مملوكة المدعو محمد ودين عبد الله الانغاري
الاصل ومن خلاه انه تام القد اسمر افرق الحاجبين وشرط ان يكون هو جابيا
للاوقاف المذكورة ويعد الصالحون من اولاده ما تعاقبوا بجميع محصولاتها ويأتي بها
الى الرواية المذكورة لتصرف في المصارف حسبما شرطه الواقف المذكور وعين له
لمرسوم الجباية جزءا من خمسة عشر جزءا من محصول الاوقاف المذكورة ووقف مملوكة
المدعو باسماعيل الارنودي الاصل ومن خلاه انه شاب مختط البلج الحاجبين ادعج العينين
وزوجته المسماة بملك الانغارية الاصل ومن خلاها انها تامة القد فرقاء الحاجبين شهلاء
العينين واولادها المسمين محمد ويوسف وفاطمة ومملوكة المدعو بناظلي الانغاري الاصل ومن
خلاه انه شاب طويل القد افرق الحاجبين وزوجته المسماة بنركس السرفية الاصل ومن
خلاها انها تامة القد فرقاء الحاجبين زرقاء العينين وابنتها المسماة بعائشة ومملوكة
المسمى باحمد الارنودي الاصل ومن خلاه انه امرد نافع ادعج العينين افرق الحاجبين و
مملوكة المدعوة بحديجة ومن خلاها انها تامة القد فرقاء الحاجبين شهلاء العينين ومملوكة
المدعو باستاد الرومي الاصل ومن خلاه انه تام القد اسمر افرق الحاجبين ادعج العينين
وزوجته المسماة بكلة الانغارية الاصل ومن خلاها انها عجوز تام القد زرقاء العينين
فرقاء الحاجبين وولديها المدعو بلبان ونركس ومملوكة المدعو بساق المعروف بسلمان بان
الرومي الاصل ومن خلاه انه اسمر تام القد ابلج الحاجبين ادعج العينين وزوجته المسماة
بسريج الرومية الاصل ومن خلاها انها تامة القد فرقاء الحاجبين شهلاء العينين وانها حمرة
ومملوكة المدعو بطغان السرفي الاصل ومن خلاه انه قصير القد اشهل العينين افرق الحاجبين
وزوجته المسماة باسد امد السرفية الاصل ومن خلاها انها طويلة فرقاء الحاجبين دعجاء
العينين واولادها المسمين بشاهين وكمش وفاطمة ومملوكة المدعو بخلواجي الرومي الاصل ومن
خلاه انه شاب طويل القد ابلج الحاجبين ادعج العينين وزوجته المسماة بايدن الرومية الاصل
ومن خلاها انها طويلة القد دعجاء العينين واولادها المسمين بعلي ويوسف وبورلي
ومملوكة المدعو بتدرو الرومي الاصل ومن خلاه انه تام القد ادعج العينين افرق
الحاجبين وزوجته المدعو بمادية الرومية الاصل ومن خلاها انها تامة القد دعجاء العينين
فرقاء الحاجبين واولادها المسمين بمصطفى واسماعيل وخضر ومملوكة المدعو بلبان الجركسي
الاصل ومن خلاه انه طويل القد كوسج الاشقر اشهر العينين افرق الحاجبين وزوجته
المدعوة بدوبري السرفية الاصل ومن خلاها انها تامة القد وفرقاء الحاجبين شهلاء

العينين ووليدها المسمين بنانا يكد وبنفشه ومملوكه المدعو بندى الاسكدسى الاصل
ومن حلاه انه اشقر اسهل العينين افرق الحاجبين ومملوكه المدعو ياسقه الروى الاصل ومن
حلاه انه طويل القد اسمر افرق الحاجبين وزوجه المدعوة بادنه الروميه الاصل ومن حلاها
انها طويلة القد قرفاء الحاجبين زرقاء العينين وابنهما المسميين بايدى وكلى ومملوكه المسمى
بلاروه السرفيه الاصل ومن حلاه انه شيخ اسهل العينين افرق الحاجبين وزوجته راده وهى
سمراء مجاء العينين وابنهما المسمى بنكوله ومملوكه المسمى بحسه الارنودى الاصل ومن حلاه
انه اصمر افرق الحاجبين ادعج العينين ومملوكه المسمى بموسى الارنودى الاصل ومن حلاه
انه ادعج الحاجبين ادعج العينين وثمنين باطاً وعشرين نطعاً وسبعة عشر مجلداً واربعة
شرح كل مصالح الزاوية التى بناها موكل الواقف المزكور احسن الله تعالى اليه فى قصبة جرمن
المزكور ومصالح المسافرين الواردين البرا والصادرين حرا وشرط النولة والنظر فى امر
الواقف لنفسه الشرفيه ماداست فى قيد الحيوة فسح الله تعالى فى مدتها وبعد لا صلح الله
اولاده واولاد اولاده ما تعاقبوا وتناسلوا ابطناً بعد بطنه وبعد انقراضهم لاصلح خفاياه
وبعد انقراضهم لمن يكونه قاضيا فى جرمن وشرط ان يستغل الاوقاف المزكورة ويصرف
من محصولها كل سنة القادرهم الى العمارة ثم يصرف ما فضل منها عشره الى مرسوم المولى
ويصرف الى مصالح الصادرين والواردين الى الزاوية المزكورة وقفاً صحيحاً شرعياً وحبساً
صريحاً مرعياً لا يغير اصوله ولا يبدل شرائطه فمن بدله بعد ما سمعه فانما اثمه على الذين
يبدلونه ان الله سميع عليم وجرى ذلك واشهد من حضر مجلس الشرع من عدول محروسة فى تواريخ
مختلفة اكثره فى اليوم الثانى والعشرين من محرم الحرام مفتتح شهور سنة ثمانية عشرة ومائة بعد الالف
من الهجرة النبويه والهدايه المحمديه والصلوة على نبيه

وانه ماتت الذرية الموقوف المزبوره فيه من العبيد والاماء او اعتقوا فترى من يكونه
الاوقاف المزبوره ضد والد الواقف للزاوية المزبوره فيه نصف الفقيه الله الحق
نصف الله له بفقه الحنفى وفضله السنى الشافعى

الحمد

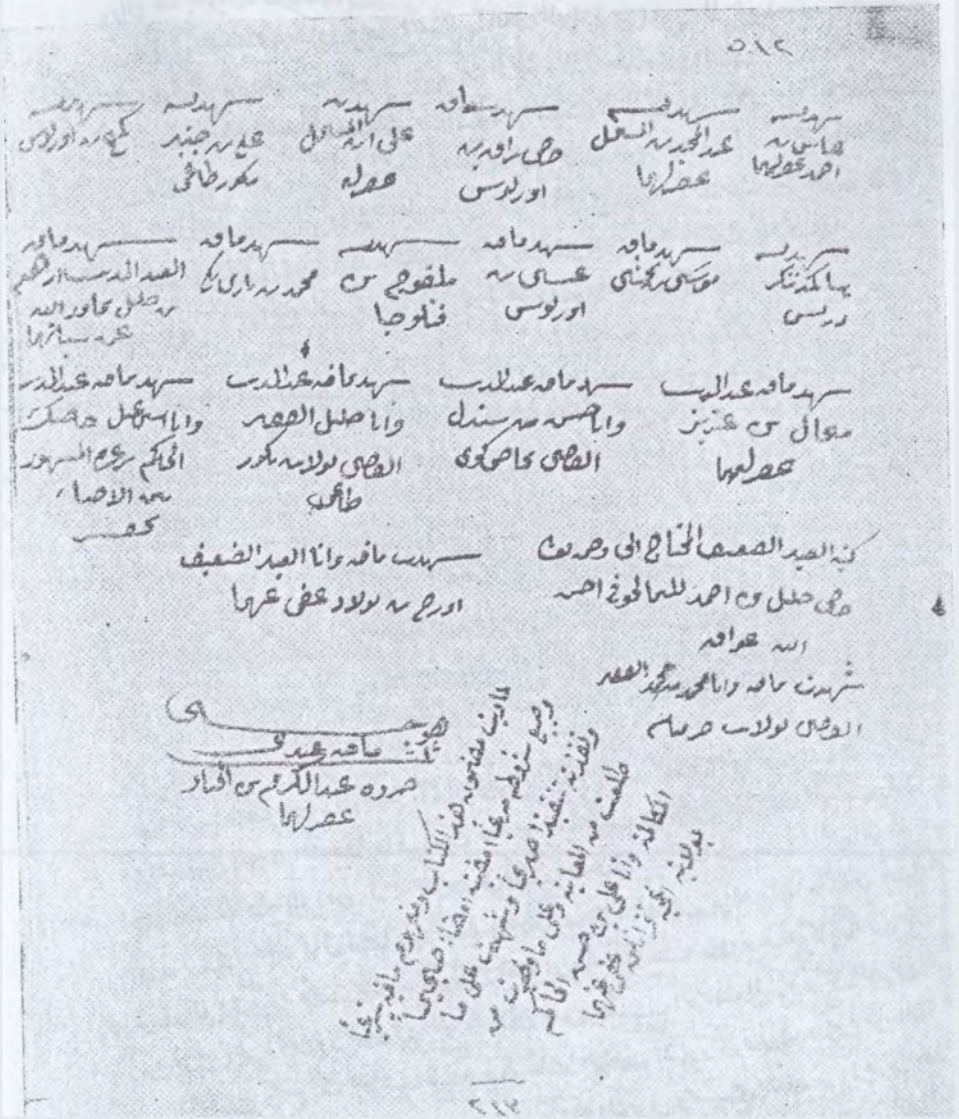

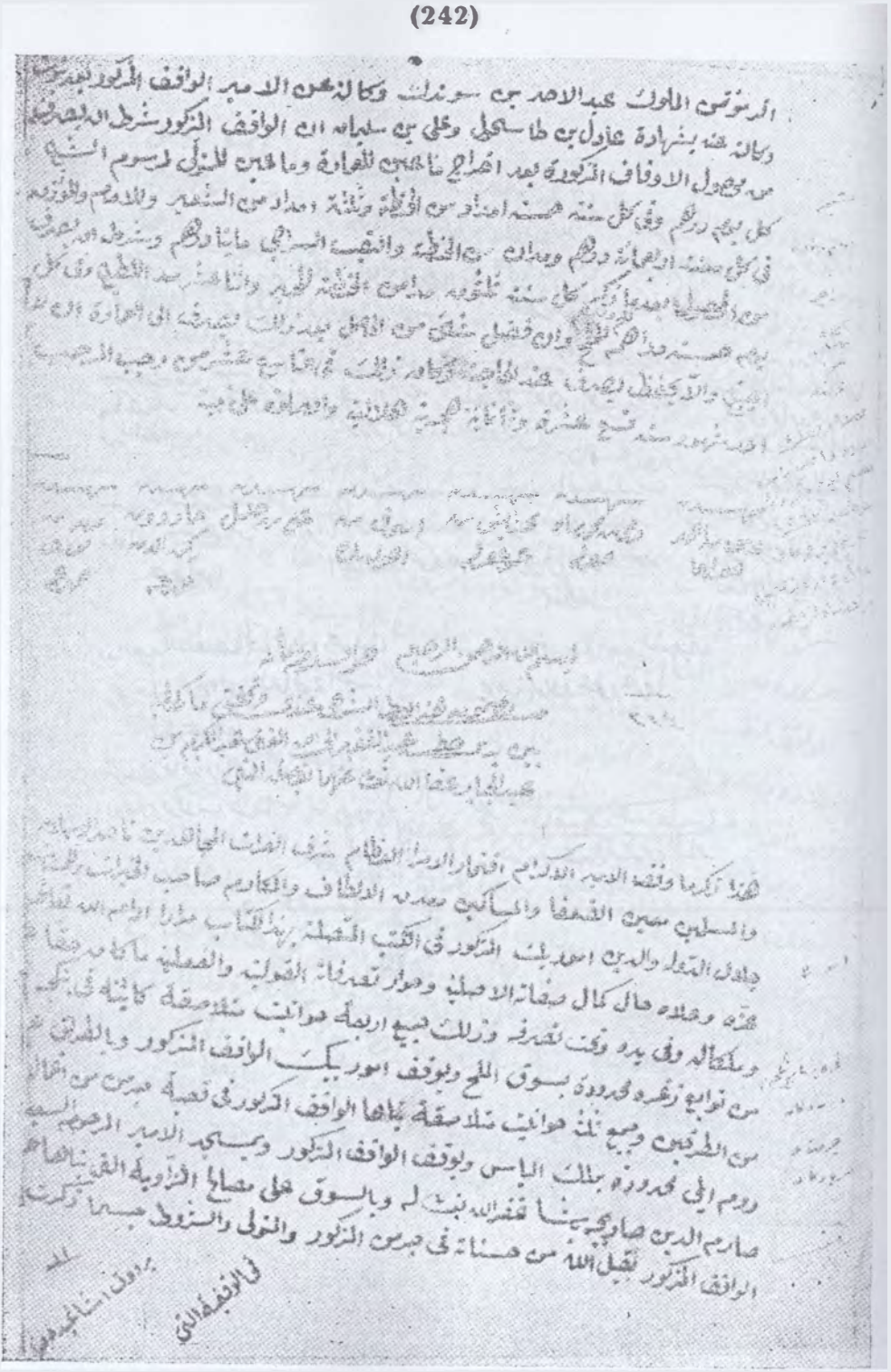

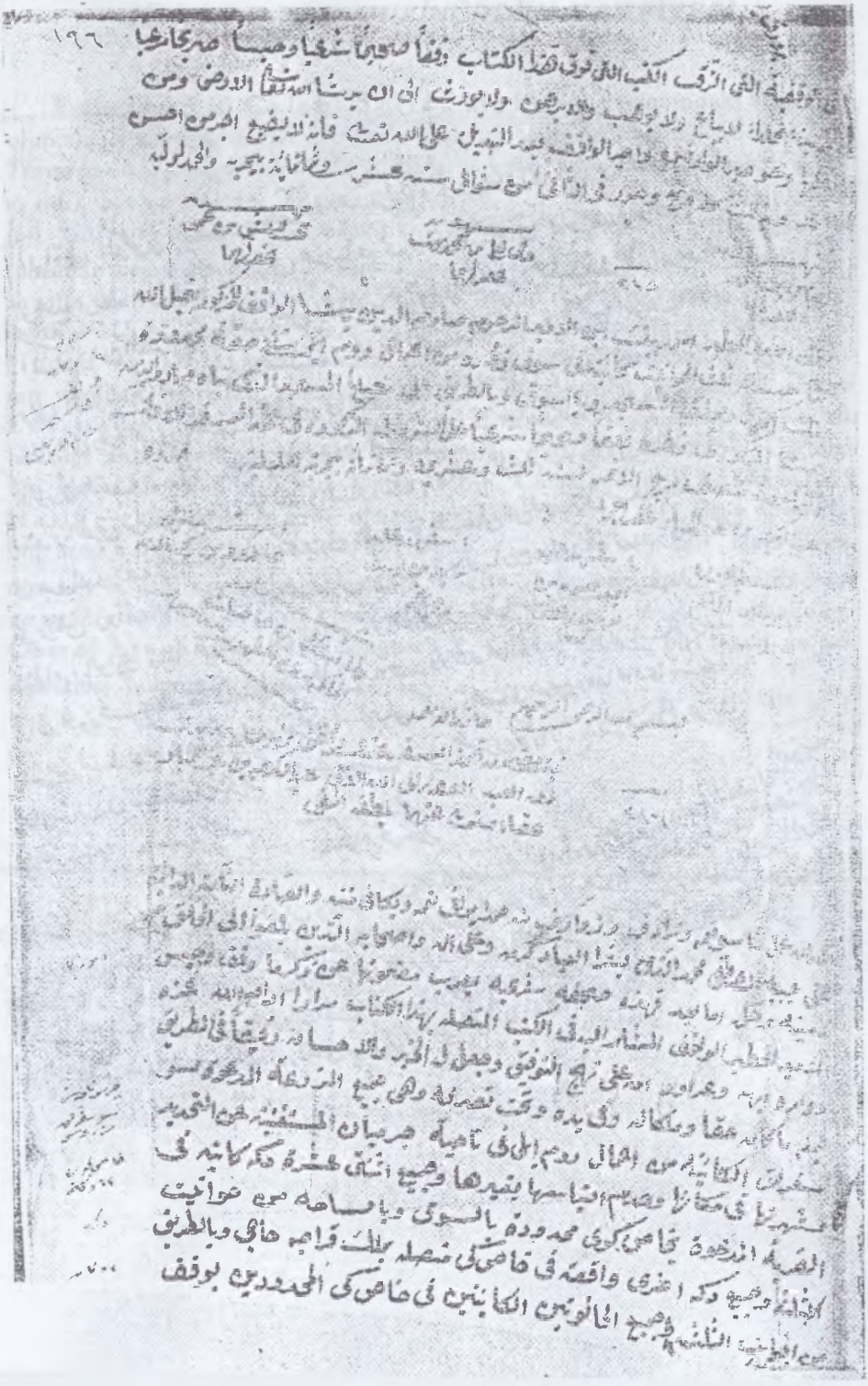

الواقف المذكور وبملك سليمان السراج وبالارض الخالية وبالطريق
وجميع اربعة حوانيت كائنة في جرميان محدودة بالسوق ويوقف الواقف
المذكور من الطرفين وبالارض الخالية وجميع الطاحونة المشتملة على اربعة
رحى الكائنة في قرية يقرلو المستغنية عن التحديد للشهرة وجميع الحوانيت الاربعة
الكائنة في زغرة المحدود بالطريق من الطرفين وبالارض الخالية من الطرفين على مصالح الزاوية التي بناها بحرمه
المذكور في الوقفية المتصلة بهذا الكتاب على الشروط المذكورة فيها وقف ثلثة حوانيت كائنة في زغرة محدودة بملك
كندر وبالطريق من الجوانب الثلثة على مصالح المسجد الذي بناه الامير المرحوم صارم الدين باشا طاب ثراه
في جرميان ووقف وحبس الخان الكائن في اغجة قزانلق المستغني عن التحديد على مسجد الذي في
اغجة قزانلق ووقف الكرم الكائن في اغجة قزانلق مع السبن والابنادين الذين فيه المحدود بالخان المذكور
وبالحمام وبالوادي وبالماء الذاهب الى الطاحونة وبالطريق وشرط التولية لنفسه الشريفة ما دامت
في قيد الحيوة فسخ الله تعالى في مدتها وبعده على اصلح اولاده واولاد اولاده ما تعاقبوا وتناسلوا وبعد
انقراض نسله لاصلح عقبائه وبعد انقراض نسلهم لمن يكون قاضيا في جرمن وقفا صحيحا شرعيا
وكان ذلك في منتصف محرم الحرام مفتتح شهور سنة اربع وعشرين وثمانمائة بارك الله تعالى دخولها
على المسلمين

شهد برضوانه
عباس بن احمد
عفي عنهما

شهد به امير حسن
بن خواجه محمد غفر له

[illegible]

XI

TİMUTAŞ BEY *(MU'İNÜDDİN)* VAKFİYESİ

Fetret devri ve Çelebi Sultan Mehmed zamanındaki ümerâdan olup da, yukarıda, *Fâtih devrinde* yaşamış bulunan bu isidmdeki (*Baba Timurtaş bey*) diğer birisi ile birlikte vakıflarından bahsettiğimiz (s. 200 v. dd.), Mu'inüddin Timurtaş bey, 820 de Edirne yakinindeki *İbn Gürgen* ابن كوركن mezreasını ki —Vâkıfın isminden dolayı meşhur ve sonradan câmii ile birlikte *Timurtaş* köyü adıyla mâruf olmuştur —, hayatta tevliyeti kendisine olmak üzere, evlâdlık vakfı yapmıştı. Vakfiye kaydı *V. U. M.* arşivinde (*deft.* nu. 585, s. 11) bulunmakta, tercüme edildiği (*deft.* nu. 1767), fakat, aslının nerede olduğu bilinmemek tedir. Buranın vâridatı, sonradan, vakfiyenin kaydı başlığında görüldüğü üzere, Edirne'deki *Hızır Baba-zâuiyesi* ile *Timurtaş Bey mescidleri*ne tahsis edildiği anlaşılmaktadır. Şâhitler arasında, ezcümle, mevlânâ Cârullah bin Hoca Kemâleddin, Şeyh Mehmed bin Cemâleddin, İbrahim bin Halil — ki *Çandarlı zâde* olması muhtemeldir—, Ali Bey Çelebi bin merhum Timurtaş bey, *Uydu* (اودو) Ali bey bin Hacı Evrenos bey ... gibi kimseler görülmekte, vakfiyeyi de, *memâlik-i Sultâniyeye ve asâkir şeyh-ül-Hâkimi* unvanile— ki Kazasker mevkii olmalıdır— Cemal bin Sankorsa (Songurca ? سانقرصا) adında biri tescil ve tasdik etmiş bulunmaktadır.

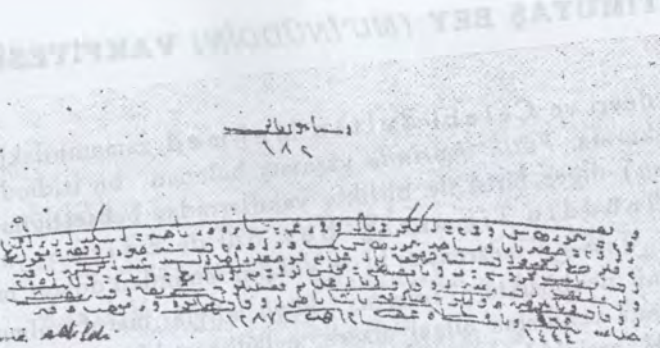

Ismail Hakki
D. 1767
No 307
No 77

(١٢)

الحمد لله مالك الملك ومقدر الامور على الخواص والعوام وكور الليالي على الايام وجاعل الملك سببا لماس الانام وهادي سبل الخيرات وسايل سبيل الاجر الدائم والصلوة والسلام على رسوله الذي حظي بكرم افضل الخلق وعلى آله واصحابه الكرام لقد سد فاقة المؤسسه الكرام اعتاق الغزات والمجاهدين ناصر الاسلام والمسلمين عضد السلاطين صاحب الخيرات والمبرات معدن الالطاف والمكارم نعمه الدنيا ثمرتاس ملك بهم عبد الله ادام الله تعالى عزه وزاده توفيقا في اكتساب الخيرات واقتنا المبرات لانظير بمعه الاعصار وعدم له الدهر ما وى لو المسة ومتون البقعة نعمرا اهل زابل ومقبرا صيف راحل منهل فيها يرمانجي اياما ومنه شهرا اعتمر اعواما واما الباقل فريد عصره وفخر اليوم الذاهب ومن بحر الخير مجاوزة فيه الغياب ويستغرق العبادات فارغا خير زاد وقف وحبس حال كمال صفاة الاصلية وصوان نضرة الحولية والفضلية جميع الرزعة الكائنة بقرب ادرنه المرقوم بمزرعة امركركسه المتصفة بحدودها المشهرة باسم الواقف المرقوم لقضا الله تعالى عمارة الجامع المحدود بها ومعمورها ولوازمها وملحقاتها وضافاتها الى تاريخ الوضوء كلها والوسايات باسرها على اولاده وابناء اولاده ونسلا بعد نسل وبعد انقراضهم يرسله على الفقراء والسائلين وصول التولية والنظر في امر الوقف لنفسه الشريفه مادامت في قيد الحياة ويعد الاطلاع اباسم وقفا صحيحا شرعيا موبد المخلد المتتابع والاوشت والمرشد والاوبوت والاسترال كل من نقض وقفي او فعل شيا مخالفا لهذا الشرط او علم بذلك ولم يعتقله لعنت الله والملائكة والناس اجمعين ولا يزال ذلك الوقف على هذا الشرط مؤبدا محفوظا الى ان يرث الله تعالى الارض ومن عليها وهو خير الوارثين فمن بدله بعد ما سمعه فانما اثمه على الذين يبدلونه ان الله سميع عليم وبعد ذلك وقع الامضاء وصدر في غرة محرم الحرام بمصالح سنه ثلاثين ومائة والف هجرية وشهد الله

شهود الواقف

XII

ŞAH MELEK BEY *(BİN ŞÂDİ)* VAKFİYESİ

Edirne'deki mahallesi ve tesisleri vesilesiyle kurucular arasında zikrettiğimiz (s. 27 v. d., 56) Fetret devri ve sonra Murad II. devri ümerâsından Şah Melek beye (Paşa) âit 835 târihli vakfiye ile 840 târihli zeylinin V.U.M. arşivindeki kayıt suretini (*570 nu. deft.* s. 45-50, tercümesi *1766 nu. deft.*) takdim ediyoruz. شهاب الدوله والدين lâkabını taşıyan Şah Melek bey, bu vakfiye ile, *Edirne*'de kale hâricinde, köprü (*Mihal bey köprüsü*) yanında, fıkıh, usûl-i fıkıh ve dört mezheb fukahâsı arasındaki farkları, Cedel ve Hilâf'ı okutmak için, bir medrese yaptırdığını ve medrese masâlihine sarfedilmek üzere, medreseye bitişik beş dükân, medresenin arkasında 13 oda, debbağlar mahallesinde ve sûr yanında dört dükân, *Mihal bey* (merhum) - *hamamı* yanında bir buzhâne — üstünde ve altında üçer dükân ile —, *Edirne*'de muhtelif semtlerde (*İstanbul kapısı, câmi-i cedid civarı, Balaban Paşa vakfı* yanı) müstakil veyâ müşterek dükânlar v. s. vakfettiğini, medresenin müderris, talebe, imam, müezzin ve bevvâbı için muayyen vazifeler (ücretler) tahsis eylediğini bildirmekte, vakfiyeyi mevlânâ Abdülmecid bin Abdülkerim bin Abdülcebbar'a tescîl ettirmiş bulunmaktadır. Vâkıf, tevliyet ve nezâreti hayatında nefsine, sonra, erşed evlâdına şart eylemişti. Kezâ, *Tunca* üzerinde beş göz bir değirmeni ve daha bâzı şeyleri de vakfediyordu. Vakfiyeyi (*5 muharrem 835* = 13. IX. 1431) şâhid sıfatiyle imzâ edenler arasında nâib Bedreddin, kâtib İshak bin Cemâleddin, Hacı Ahmed bin Hacı Mehmed, Hacı Kemal bin Hacı İvaz, sarraf Hacı Mehmed, Vâkıfın azadlılarından Songur bin Abdullah.... gibi kimselere rastlanmaktadır. Beş sene sonra yapılan zeylde (*evâil-i muharrem 840* = 16. VII. 1436) Şah Melek bey, *Dimetoka*'da *merhum Oruç Paşa vakfı* yanında, beş dükân ile *Edirne*'de yeniden bâzı dükânları medrese masâlihine vakıf ve tahsis eylediğini *Edirne kadısı* İbrâhim bin Mehmed bin İmâm-ı Hanefî-ye tescîl ettirmişti.

49

حمد على يمن الواقف الركون بصل الله حسانه بجلم ما عرى الله في هذه الصحيفه
الشرعه عمي والي حلس نصوه ولزومه محمد الشهير الي سيد الموني عبد الحميد
محمد المرحوم سيد عبد الحفار الحاج عمر الله تولى لهم بالمغفرة

الحمد لله كاشف ظلام الظلم بانوار الشريعة المصيئة ومظهر الاسلام بجديد الدين بهيه الاحكام ومبيد مناهج الضلال والجور بالادلة الشرعية موئد الحجج والبراهين والقطع بالمرويات والسوابق واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له شهادة مكاثرة عن اصدق ما وقع عليه واشهد ان محمدا عبده ورسوله ابده بالبراهين العليه وسدده بالنصر الرضيه صلى الله عليه وعلى آله صلوة دائمة في كل بكرة وعشيه اما بعد فان الدنيا دار غرور وبوار والآخرة دار سرور وقرار والرياء مزرعة مصادها في القيامه ومحرر بخير يجني يوم الطامه وانه للاقتناء الرجلة بدليا في العاجلة وانه افخا الزهراء والاكابر مساوي المكارم والمفاخر ساهم الجبران والبرهان لما اهتدى لصراحي المواعظ ومكارم الاخلاق بالاموال فعد اشكورا ونذر في المال لم يحف مضيه الاقوال على بانه يحتبه ويقلله بحله المزيد بوعد صدوره الاقوال فضاعف فضل الله مرصوانه الوادي الى الاقوال والتلال يهمي عليه بوبل سحاب الاسعاد في انهمال حتى الجار عنه كفيره في جنب جنته مراجل كمال فمانع واصبح السعي مركبا نهم بسعادته مثال الوفيه لمسلم وبانه اقاصي المال على سمعه وانه لمرضه حسنه ذكر الله في قضه وهو شراب الدولة والهدية شاه ملاذ بان شاء الله تعالى فنعمه وذاد كيه على الدنيا اقبالها منظ بادبارها وانشاها اموني بانشاها وراى الموت على الله تعالى متاما قضيا وواعد الاصباء وعدا ماتونا وعد طايع القبلة امامه واهوالها بانه قدامه طلب بطريقه زادا واستقره عدة وعتال او سفرا له الوقف في اجر تضاعفه امامه صنف الدواب البر والثواب عند الله فاز ملك الرقاب فوقف وحبس كل جملة مدرب اجيرا على حملها وتسخيرها وشغلها في بحر تروس ادرنه عند القشره الشاهد بحالها جمالك داكر وتفرها على طالبة الوصليه والعيديه والمستديه والفاميه والمقنعيه بكورها وشوزها السنفيه بعلم الفقه واصول الفقه وفروعه والجدل وعلى المختصر المليه بالفروعه الفريده وقف على مصالح المدرسه المذكوره جميع الحوانيت الخمس الملاصقه الكاينه عند المدرسه المزبوره المحدوده بالمدرسه وبالحانه وبالطريق مطرقه وجميع غرفه وحجره وبراخانات المدرسه المزبوره المسقفه عن التعديه وحمس كثيره جمره ملاصقه كاينه في بن هرادرنه في محل الرباعيه وجميع الحوانيت المذكوره جميع المحدوده بسوء البلد وملك ضيا ونكار وبالطريق من الطرفيه وجميع الحوانيت الاربعه المتصله بالحوانيت المذكوره وجميع الجمره الكاينه في بن هرادرنه عند صالم الوجه محال باب الحديده بملك امور باي وبملك قديفا وملك الامير وبن سوده وجميع الحوانيت الثلث الخانيه تحت الجمره المذكوره الواقعه في الجانب الجنوبي هو وجميع الحوانيت الثلث الواقعه على الجمره المذكوره وجميع الحوانيت الاربعه الواقعه في الجانب الشمالي برسم بانه خانوت مشتركه بينه وبين الحاج الي يزيد به على والحاج طعانه بعيد الله وهي الكاينه في بن هرادرنه المحدوده وجميع الربع الشمالي برسم بانه خانوت مشتركه بينه وبين الحاج الي يزيد به على والحاج طعانه بعيد الله وهي الكاينه في بن هرادرنه المحدوده وجميع الحوانيت الاربعه المتصله بالحوانيت المذكوره المحدوده بسوء البلد وملك ضيا ونكار وبالطريق من الطرفيه

داخلة وخارجه الى تناهي الوجوه والاسباب باسرها وشرط ان يرتب فيها مدرس واحد ومعيد واحد لعبد درس المدرس على طلبة العلم ومواظب على القاء دروسهم وامام ومؤذن وبواب وشرط ان يستغل الوقف الواقع للاستغلال وتصرف ارلاده على عمارة المدرسة والوقاف عند ظهور الخلل فيه الحاجة فما يفضل يصرف عشرة دراهم فضل يصرف عشرة دراهم للطلبة كل يوم عشرة دراهم كل يوم رسوم المدرس واربعة دراهم للمعيد وثلثة دراهم للامام ودرهمان للمؤذن وللبواب ودرهم السراج والحصر كل يوم درهمان وشرط التولية والنظر في امر الوقف المذكور نفسه مادام في قيد الحيوة فسي الله تعالى فيه ثم للارشد اولاده بطنا بعد بطن نسلا بعد نسل ثم للاصلح فالاصلح من اولاده الموصوف واذا انقرضوا ولم يبق منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثاني جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثالث جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الرابع جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الخامس جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السادس جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السابع جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثامن جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف التاسع جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف العاشر جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الحادي عشر جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثاني عشر جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثالث عشر جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الرابع عشر جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الخامس عشر جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السادس عشر جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السابع عشر جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثامن عشر جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف التاسع عشر جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف العشرون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الحادي والعشرون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثاني والعشرون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثالث والعشرون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الرابع والعشرون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الخامس والعشرون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السادس والعشرون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السابع والعشرون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثامن والعشرون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف التاسع والعشرون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثلاثون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الحادي والثلاثون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثاني والثلاثون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثالث والثلاثون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الرابع والثلاثون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الخامس والثلاثون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السادس والثلاثون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السابع والثلاثون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثامن والثلاثون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف التاسع والثلاثون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الاربعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الحادي والاربعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثاني والاربعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثالث والاربعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الرابع والاربعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الخامس والاربعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السادس والاربعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السابع والاربعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثامن والاربعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف التاسع والاربعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الخمسون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الحادي والخمسون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثاني والخمسون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثالث والخمسون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الرابع والخمسون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الخامس والخمسون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السادس والخمسون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السابع والخمسون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثامن والخمسون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف التاسع والخمسون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الستون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الحادي والستون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثاني والستون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثالث والستون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الرابع والستون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الخامس والستون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السادس والستون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السابع والستون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثامن والستون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف التاسع والستون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السبعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الحادي والسبعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثاني والسبعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثالث والسبعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الرابع والسبعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الخامس والسبعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السادس والسبعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السابع والسبعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثامن والسبعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف التاسع والسبعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثمانون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الحادي والثمانون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثاني والثمانون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثالث والثمانون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الرابع والثمانون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الخامس والثمانون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السادس والثمانون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السابع والثمانون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثامن والثمانون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف التاسع والثمانون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف التسعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الحادي والتسعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثاني والتسعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثالث والتسعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الرابع والتسعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الخامس والتسعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السادس والتسعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السابع والتسعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثامن والتسعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف التاسع والتسعون جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف المائة جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الحادي والمائة جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثاني والمائة جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثالث والمائة جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الرابع والمائة جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الخامس والمائة جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السادس والمائة جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف السابع والمائة جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف الثامن والمائة جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف التاسع والمائة جميع سنة حوانيت منها صفة كائنة في داخل ادرنه مقابل بوزستان البلد عند باب الصفائيه على يسار الداخل الذكور الموقوف على اولاده وشرط التولية نفسه ثم للارشد اولاده ثم للاصلح فالاصلح منهم فعلى الفقراء والمساكين ثم وقف الواقف المائت

XIII

TURHAN BEY (*HACI, GAZİ, BİN PAŞA- YİĞİT BEY*) VAKFİYESİ

Murad II. ve Fâtih devri ümerâsından olup, yukarıda, *Uzunköprü ve Malkara*'daki vakıflarından bahsettiğimiz (s. 340 v. dd.) Mora Fâtihi Turhan bey *Yenişehir*'de de (Larissa) bir câmi ve bir medrese ile *Tırhala*'da ayrı bir câmi yaptırmış ve bunlar için geniş evkaf tesis etmiştir ki, 850 târihini taşıyan (*evâil-i cumad I.* = 25. VII. 1446) vakfiyesinin V. U. M. arşivindeki kaydi suretini (*743 nu. deft.* s. 146-148, tercümesi *1766 nu. deft.*, aslı hakkında kayıt yoktur) dercediyoruz. Bu iki câmi ve bir medrese için *Yenişehir*'de Vâkıfın ismini alan bir hamam ile mevki ve hudutları gösterilen birçok dükânlar (*boyacı, pirinççi, sabuncu, helvacı, kasap* v.s.), müteaddid çardaklar (sakaf), *Kösdem* كوسدم suyu üzerinde değirmenler, yine hudut ve mevkileri tâyin olunan bir çok bostanlar v. s. vakfetmiş, nezâret ve tevliyetini kayd-i hayatla kendisine, sonra büyük oğlu Ömer Çelebi'ye, daha sonra da, aslâh evlâda ve utekaya şart eylemişti. Her iki câmi'n imam, hatip ve diğer vazifelilerine, müderrise (günde 10 akçe), muid ve imama, telebeye (günde 7 akçe, her oda için yarım akçe), *Yenişehir*'de medrese yakinindeki *zâviye* masâlihine (günde 5 akçe ve senede 6 mudd buğday), *Tırhala*'da diğer *iki zâ iye*ye tahsisler yapmakta, vâridat fazlasının tâmire harcanacağını, artanında Ömer Çelebi'ye teslim edileceğini tesbit etmiş bulunmaktadır. Kayıt suretinin altında *Dârüssaâde ağası*nın haremeyn muhasebecisine 1208 de yazdığı bir yazıda Gazi Turhan bey ile Ömer ve Hasan beylerin evkafının vahfiyesinin taraf-ı vakıfta mâmûlünbih bulunduğu, fakat, vakıf esnâsında kaydolunmadığı için, o târihte mütevellî *Seyyid Abdülkadir bey*den vakfiye alınarak Haremeyn muhâsebesine kayıt ve tekrar mütevellîye iâde olunması bildirildiği görülmektedir.

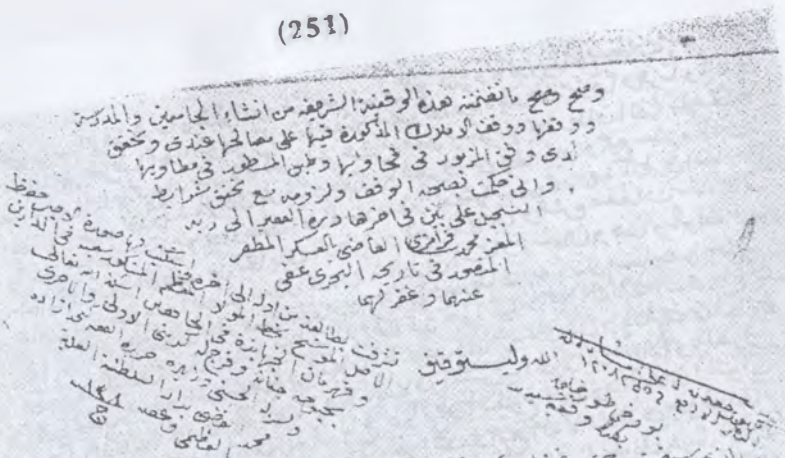

الذي بسبغت رحمته وغفرانه وبسعت نعمه واحسانه وعمت بمواهبه الواضحة الاوحداد
من الاولاد الابعد عن الفساد الذي وعد الاخيار مثوبات جزيلة تهم في درجات النعيم
واوعد الاشرار بعقوبات سيئاتهم في دركات الجحيم ويغفر جرايرهم الليل بالنهار
من الذنوب ويغفر سرايرهم بالاستغفار بالاسحار محمدا يفتح عندنا ابواب الرافة والرضوان
ويمنح لنا اسباب الغفران من الرحمان فاصفى الصلوات العليات واوفى التحيات الوافيات
على مصباح الهداية والفلاح ومفتاح النعم والنجاح محمد المؤيد بكتاب جلي للبيان وخطاب
جلي البرهان وعلى اله فلك الدين وخلفاء اليقين ما فرت الغبراء قرارها وادارت
حضرة ادوارها وبعد فان الدنيا دار دايرة وربع سايره كانها ارض مخضرة في رحبة
مقفرة وشجرة تونق انوارا وتورث اكل ثمارها تنوارا ظاهرها كالعروس مجالة
سلطانه وباطنها كغول مغتالة بحيلها عادتها عدوان ولطفها العنف عنوان تسير
بالمستمر في الغياب احيانا فترا تقهر وتشهد بها علقم وتحسن صورة وخلقا وتقبح
وخلقا فرحيا من يفكر فيها بالسريرة الظاهرة وتغتر فيها بالصبيرة الباهرة ولم نجد
سوقا واعلم ان الباطل كان زهوقا وطولى لمن تذكر في قول الله عز وجل ما عندكم
وما عند الله باق وفي قوله تعالى من جاء بالحسنة فله عشر امثالها وفي قوله عز شانه
لا يضيع اجر المحسنين ولما وفق الله سبحانه وتعالى لامير الكبير المكرم والصدر المخطير
مجمع منبع المعالي والمحاسن والتسنم منجح الغزاة والمجاهدين فاتل الكفرة والمشركين قامع
غواة والمفسدين زايرت البيت الحرام الكعبي بين الركن والمقام الحاج طوخان بك
مرحوم باشا كيت بك ضاعف الله تعالى له ولازال فضل الله هاميا حتى غلم ان
الله الرشاد فقد افناه وما ليسه فقد ابلاه وما تصدق به افناه بقي والنشاء
مسجد الجامع الكاين في بلد بكيشهر المحروسة المحدود بدار الوقف المزكور شرقيا
وبطريق الشارع قبليا وبالوقاف المنسوبة الى الواقف اياله وبملك يزيد الطباخ
شماليا ومدرسة كاينة بظاهر بكيشهر المذكور محدودة بملك الواقف قبليا
وبالطريق الشارع من ثلثة جوانب ومسجد الجامع ايضا الكاين في ظاهر بلدة
بخاله المحدود بالوادي قبليا وبالطريق من ثلثة جوانب وقفها وسبلها ان
الواقف المشار اليه نقل خمسة اخماس وبجا في زمن سيادته ووقف وسبل
وتصدق واكد على مصالح الجامعين المحدودين المذكورين والمدرسة المحدودة المذكورة
عدة من المستغلات عدة توصلها الى الخوانات على هيات الشوارط والقيود التي سيجيء
تفاصيلها بعد تعداد اوقافها فمنها جميع الحمام الكاين في محروسة بكيشهر المستغني عن التعريف
لشهرتها باسم الواقف المذكور والدكاكين الذي بعلى قبلية الصابع والدكان
الذي يباع فيه الاوزن وجميع الدكاكين الذين يباع فيهم الخمر وسفطة الخمر وبانيه
بجارطاق الكاينة في محروسة بكيشهر وجملة هذه المذكورة متلاصقة بعضها بعض

محدوده بالوقف غربيًا وبالطريق من ثلثة جوانب وجميع ثلثة دكاكين وثمان مسقفات يسمونها بجار
طاق التي يتجر فيها اهل السوق متلاصقًا بعضها ببعض محدوده بالوقف شرقيًا وغربيًا وبالطريق
من الجانبين وجميع اربعة دكاكين واثني عشر مسقفة يسمونها بجار طاق ايضًا متلاصقًا
بعضها ببعض محدودة بالوقف شرقيًا وقبليًا وبالطريق من الجانبين وجميع ستة دكاكين
وعشرين مسقفة يسمونها بجار طاق ايضًا متلاصقة بعضها ببعض محدودة بالطريق الشارع
شماليًا وقبليًا وبالوقف من الجانبين الاخرين وجميع الدكانين وعشرة مسقفات مسماة بجار
طاق ايضًا متلاصقًا بعضها ببعض محدودة بالطريق الشارع شماليًا وقبليًا وبالوقف من
الجانبين وجميع الدكان واربعة مسقفات مسماة بجار طاق ايضًا متلاصقًا بعضها ببعض
محدودة بالوقف شرقيًا وبالطريق الشارع من ثلثة جوانب وجميع الدكان الذي يباع فيه
اللحم المحدود بسوق الحنطة غربيًا وبالدكان المنسوب الى قرمانلو قبليًا وبالطريق من الجانبين
وجميع الدكان المحدود بالوقف شرقيًا وبالدكان المنسوب الى الامير شماليًا وبالطريق
من الجانبين وجميع الدكان الذي يباع فيه البطن المطبوخ المحدود بالدكان المنسوب
الى خليل الحلواني غربيًا وبالطريق من ثلثة جوانب وجميع الدكان الذي يعمل فيه الطباخ
المحدود بملك محمود القزاز قبليًا وبملك ايدنجه شرقيًا وبملك الحلواني غربيًا وبالطريق
شماليًا وجميع الدكان المحدود بملك حمزه السراج قبليًا وبالوقف شرقيًا وبملك حاجي
ابراهيم غربيًا وبالطريق شماليًا وجميع اربعة دكاكين محدودة بالارض المنسوبة الى المدعو
مراد خان قبليًا وبملك ابراهيم الصابوني شرقيًا وبالطريق شماليًا وجميع الدكانين
المتلاصقين المحدودين بدكان بكي بك قبليًا وبدكان علي الصابوني غربيًا وبالدكان
المنسوب الى الامير شرقيًا وبالطريق شماليًا وجميع خمسة دكاكين متلاصقًا بعضها ببعض
محدودة بالدكان المنسوب الى بكي بك قبليًا وبالوقف غربيًا وبالطريق من الجانبين
وجميع الدكان المحدود بملك قلاوز قبليًا وبالوقف شرقيًا وبالطريق من الجانبين وجميع
الدكانين المتلاصقين المحدودين بالدكان المنسوب الى ابن اسمعيل قبليًا وبالارض
المنسوبة الى شيخ سنان شرقيًا وبالوقف غربيًا وبالطريق شماليًا وجميع الدكان المحدود
بملك قره مانلو شرقيًا وبملك عيسى الحلواني شرقيًا وبالوقف غربيًا وبالطريق شماليًا وجميع
الدكان المحدود بملك قره ياشلي قبليًا وبالوقف شرقيًا وبالطريق من الجانبين وجميع الدكان
المحدود بملك حاجي يوسف قبليًا وبالوقف غربيًا وبالطريق من الجانبين وجميع موضع الحانوت
المحدود بالارض المنسوبة الى حسن الطباخ غربيًا وبالوقف شرقيًا وبملك حمزه السراج شماليًا
وبالطريق قبليًا وجميع موضع الحانوت المحدود بالارض المنسوبة الى عيسى شرقيًا
وشماليًا وبالارض المنسوبة الى حاجي ابراهيم غربيًا وبالطريق قبليًا وجميع موضع حانوت وموضع
بيت متلاصقين محدودين بالطريق الشارع من اربعة جوانب وجميع البيوت المتلاصق
بعضها ببعض المحدودة بالطريق الشارع قبليًا وبملك بنت بايزيد الطباخ شرقيًا وبملك
قرامانلو غربيًا وبالارض المنسوب الى شاهين الحلواني شماليًا وجميع قطعة ارض خالية
محدودة بالوقف شماليًا وشرقيًا وبالارض المنسوب الى خليل الحلواني غربيًا وبالوادي
شماليًا وجميع الكرم المحدود بالارض الموقوفة على الزاوية قبليًا وبالوادي شرقيًا وبالطريق غربيًا
وجميع الطاحونة الجارية على ماء لكوسدم المستغنية عن التحديد لشهرتها هناك
وجميع الكرم المحدود بكرم صولاق درزي قبليًا وبكرم ولقوبيا الذمي شرقيًا وبكرم قالوته
الذمي غربيًا وبكرم عيسى شماليًا وجميع الكرم المحدود بكرم بروس الذمي وبكرم ولقوبيا الذمي
وبالارض المنسوبة الى الامير من الجانبين وجميع ثلث دكاكين متلاصقًا بعضها ببعض محدودة
بدكان ابن احمد غربيًا وبالطريق من ثلثة جوانب وجميع الدكان الذي يباع فيه الروشن
والاكارع المحدود بالدكان المنسوب الى نايب قلاغوز شرقيًا وبملك ايليا بك غربيًا
وبالطريق من الجانبين وجميع الحانوت الذي يباع فيه اللحم المحدود بالدكان المنسوب
الى احمد القصاب وبالطريق من ثلثة جوانب وجميع حانوت القصاب المحدود
بالطريق من اربعة جوانب وجميع الدكان المتلاصق بعضها ببعض المحدودة بسوق
الحنطة شرقيًا وبملك صاروجه النقال غربيًا وبالسوق شماليًا وبالطريق قبليًا وجميع
الدكان الذي يعمل فيه الصابوني المحدود بالدكان المنسوب الى البناء وبالطريق
من ثلثة جوانب وجميع الدكان المعروف بالكنيسة العتيقة الذي يباع فيه الارز

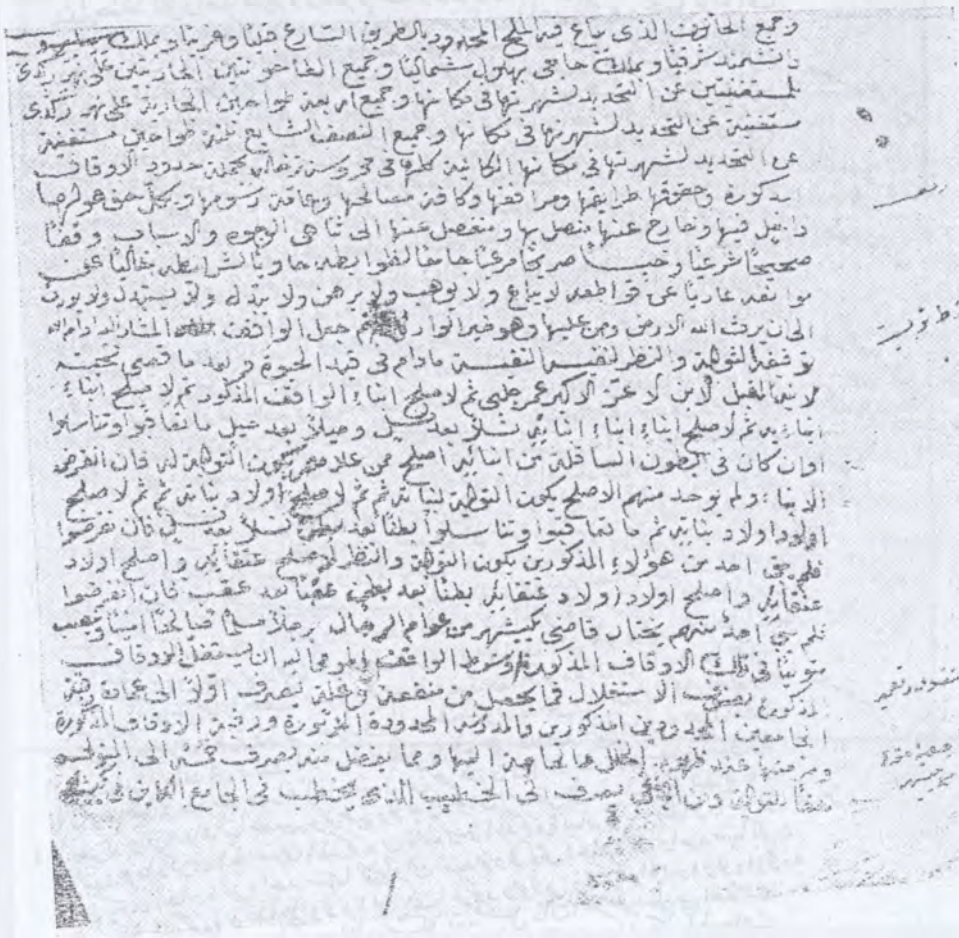

المحدود المذكور وهو الامام ايضا كل يوم خمسة دراهم ثلثة دراهم منها للخطابة ودرهمان
للامامة والى اربعة حفاظ محدودين يقرؤن كل واحد منهم في الجامع المزبور كل يوم جزؤا
واحدا من ثلثين جزؤا من المصحف الكريم والقران العظيم خمسة دراهم ثلثة دراهم منها
لثلثة حفاظ لكل واحد منهم درهم واحد ودرهمان لرئيسهم المعروف بمرفل والى
حافظين احزبين يقرؤن كل واحد منهما كل يوم جزؤا من المصحف الكريم ويحملان ثوابه الى
روح الواقف المزبور درهمين لكل واحد منهما درهم واحد والى المؤذن الذي يؤذن
في الجامع المذكور كل يوم درهم ونصف ودرهم والى الحصير ودرهمان للزيت والماء كل يوم
درهم واحد والمدرس الذي يدرس في المدرسة المذكور كل يوم عشرة دراهم والى
العيد وهو الامام ايضا في المدرسة المذكور كل يوم درهم واحد والى الطلبة الذين
يسكنون في حجرات تلك المدرسة المذكورة ويشتغلون بتحصيل العلوم الدينية كل يوم
سبعة دراهم لساكن كل حجرة نصف درهم والى مصلحة الزاوية التي بناها الواقف
في محروسة كبشهر قريب المدرسة المذكورة كل يوم خمسة دراهم وكل سنة ستة امداد
امداد من الحنطة الجيدة والى الخطيب الذي يخطب في الجامع الكائن في محروسة نرخاله
المحدود المذكور وهو الامام ايضا كل يوم ثلثة دراهم درهمان الخطابة ودرهم للامامة
والى المؤذن الذي يؤذن في الجامع المذكور كل يوم درهم واحد والى الامام الذي يؤم
في المسجد الذي بناه الواقف المذكور في داخل قلعة نرخاله كل يوم درهم وهو صحيح واحد والى
الامام الذي يؤم في المسجد الذي بناه الواقف المزبور في ظاهر محروسة نرخاله في محلة
برلكدي كل يوم درهم واحد والى مصلحين الزاويتين اللتين بناهما الواقف المومى اليه في
محروسة نرخاله المستفيدتين من التجديد لتشهير نرخا باسم باتيهما المذكور كل يوم اربعة
دراهم لكل واحد منهما درهمان لسرج اللحم وكل سنة خمسة امداد من الحنطة المثل
واحد منها خمسة امداد وان فرادت الغلة من هذه الحصادات المذكورة يصرف
المتولي الى فقراء اولاد واقف المذكور غير المتولي و فقراء اولاد اولاده ما لقا فقرا
وتناسلوا وان لم يوجد الفقراء منهم يصرف الى فقراء اقرباء الواقف المزبور والى
اقربائه ما لقا فقرا وتناسلوا وان لم يوجد الفقراء من هؤلاء المذكورين صرف المتولي
تلك الزيادات غفلة ان ثبت وخوانت وغير ذلك مما ينفع لمصالح الوقف المزبور
من الفرش والجواري والبقول ويلحق بالاوقاف المزبورة ويشترط الواقف المزبور
ان تقبل النظارة ان يقدم ريعة الاوقاف المزبورة على المصاريف كلها ويكون الامام في الجامعين
المزبورين كل من كان خطيبا فيهما ويؤم في المدرسة المزبورة كل من كان صيتا فيها
ويكون امر عزل المرتزقة ونصبهم في زاي المتولي ولا يدخل من احد من اكابر العصر
وحكام الزمان في ذلك الامر ولا يتحكمون فيه على خلاف الشرع وان لا يعزل المنصوب
ما دام مقيما في خدمته وراعيا للماعات له من حرفته فان انحرف اولا ينصحه المتولي ولا
يعزله وان اعاد ثانيا ينصحه ويزجره ولا يعزله وان استمر على ما عليه عزله فيعزله فان
انتهد هو ما ذكرين الجامعين المذكورين فالمدرسة المذكورة يعاد ثانيا و ثالثا وهلم جرا الى
ان يكون اعادة كل واحد منهما ممكنا وان انهدم ولم يمكن اعادة كل واحد منهما يكون
الاوقاف المذكورة وقفا على اولاد الواقف المزبور واولاد اولاده واولاد اولاد اولاده
ما تناسلوا وتناسلوا بطنا بعد بطن نسلا بعد نسل فان انقرضوا فالى اهد من
هؤلاء المزبورين يكون الاوقاف المذكورة وقفا على الفقراء والمساكين المسلمين
ثم راوان يرجع نجند وبرد الاوقاف المذكورة الى المملكة المحمدية ابقاها الله من الزوم
فادعى عمر جلبي المفوض اليه المزبور على قول من يراه من الائمة المجتهدين رضوان الله عليهم اجمعين
فلما ترافعا في هذا الامر الى القاضي بالعتبة العلية وهو المحل اعلاه مد ظله وعلاه حكم
بصحة الواقف ولزومه وبجعله تجيلا زما حاويا لشرائطه مشهرا على الوقف وعلى حكمه
عدولا مسؤولا فصارت الاوقاف المذكورة وقفا لازما متفقا عليه وما دامت السموات
والارضون على المنهاج المشروع لا يأتي عليه زمان الا حكم ولو اوان الا ارسه ولو حين الا
الزمه لا يغير قواعده ولا يبدل موادوده فمن بدله بعدما سمعه فانما اثمه على الذين
يبدلونه ان الله سميع عليم ومن سعى في ابطاله وقصد على تغييره واهماله او شرط حين شرط

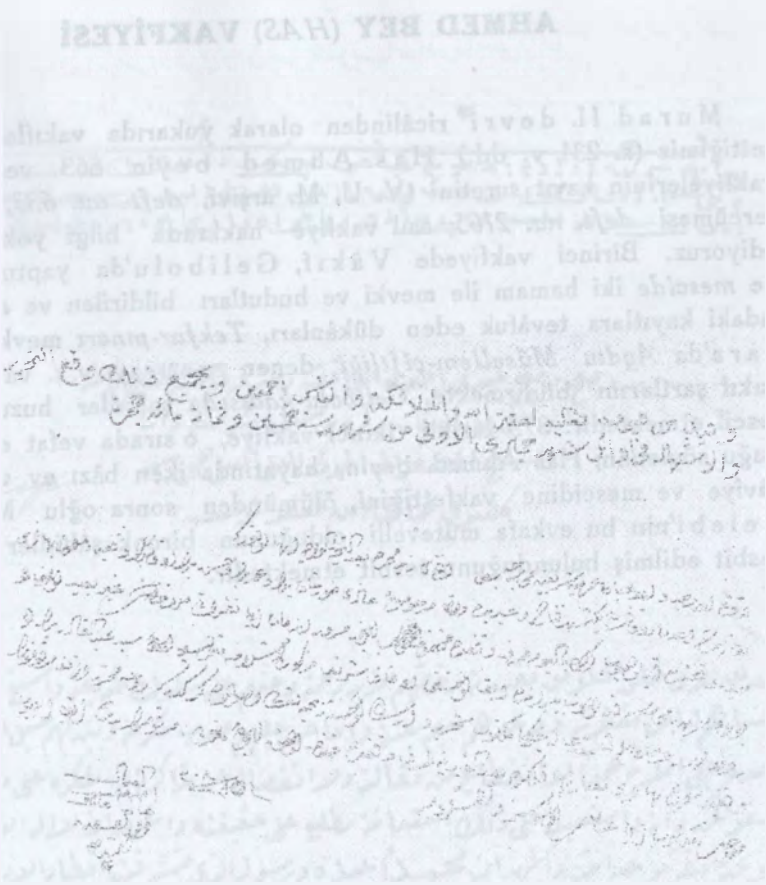

XIV

AHMED BEY (*HAS*) VAKFİYESİ

Murad II. devri ricâlinden olarak yukarıda vakıflarından bahsettiğimiz (s. 231 v. dd.) Has Ahmed beyin 863 ve 875 târihli vakfiyelerinin kayıt suretini (V. U. M. arşivi, *deft. nu. 633*, s. 7 v. dd., tercümesi *deft. nu. 2105*; asıl vakfiye hakkında bilgi yoktur) takdim ediyoruz. Birinci vakfiyede Vâkıf, Gelibolu'da yaptırdığı *zâviye* ve *mescide* iki hamam ile mevki ve hudutları bildirilen ve az-çok yukarıdaki kayıtlara tevâfuk eden dükânları, *Tekfur-pınarı* mevkiini, Malkara'da *Aydın Müsellem-çiftliği* denen mezreayı v.s. vakfettiğini ve vakıf şartlarını bildirmekte, *Gelibolu-kadısı* da şahidler huzurunda bunu tescil etmektedir. 873 târihli ikinci vakfiye, o sırada vefat etmiş bulunduğu söylenen; Has Ahmed beyin, hayatında iken bâzı ev ve dükânları zâviye ve mescidine vakfettiğini, ölümünden sonra oğlu Muhiddin Çelebi'nin bu evkafa mütevelli olduğunun birçok şâhidler huzurunda tesbit edilmiş bulunduğunu tesbit etmektedir.

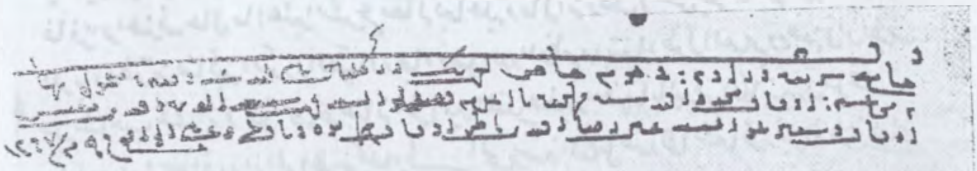

[illegible]

وصح وصح عندي اصول الواقف وشروطه حسر المسمى في طه
والى حكمت باحكامه ولزومه مسلما شرائطه واما
الشيخ المفتقر الى المولى العلي المتعالي محروسه
كلسولي حماها الله لعفو الولي

Tercemesi Kayıt
D: 2105
Sa: 504
S: 89

الحمد لله الذي خلق الخلايق بقدرته وخصهم بمزيد رحمته وحثهم على سلوك طريقته واسبغ عليهم صنوف نعمته
وكساهم لباس مغفرته ووعدهم نعيم جنته وافاض عليهم صوب مكرمته وبين لهم سبل السلامة برأفته
احمده على الائه حمداً لا انقطاع من مقالته ولا انفصال عن مذاكرته واشكره على ما قدر شكراً متواتراً
يصفو عن ذاته واستعينه على ذلك استعانة مطلع على حقيقته واشهد ان لا اله الا الله شهادة معترف
بربوبيته مقر بوحدانيته واشهد ان محمداً عبده ورسوله الذي تشرفت اقطار الارض بنور نبوته
فازل الكفر وبلغ ذروة الاسلام الى غاية منزلته صلى الله عليه وعلى آله وصحابته صلوة دائمة الى يوم
القيام وساعة اما بعد فان الامير الكبير المحترم المقدم على الخيرات الموفق لسلوك الحسنات هو
شمس الدولة والملة والدين احمد بك بن عبد الله لا زالت مساعيه في امور الدين
مشكورة واعماله الصالحة عند الله متقبلة مبرورة لما نظر الى الدنيا بعين البصيرة وتفكر في احوالها
بصدق السريرة وعلم ان بقاءها وان امتد هو على شرف الزوال ونعيمها على جناح الارتحال لم يخل
فيها نبي لنبوته ولا جبار عنيد لقوته وما ليس له من الدنيا الا ما اكل فافنى او لبس فابلى او تصدق فابقى
لقوله عليه السلام اذا مات ابن آدم انقطع عمله الا عن ثلث ولد صالح يدعو له او علم ينتفع به او صدقة

جاريه وتنقض ان الغايز مه ارعوى وان ليس للانسان الا ما سعى وان سعيه سوف يرى
فافرسوا عرف حال ما اعتبر الشرع مقالم فيما عليه وعالم انه وقف وحبس نية صافية عليه شابية
الرياء وطوية صافية القدر والضياء رجاء فضل الله العظيم وابتغاء طول العبد ورغبة في ان نفعه
عليه شابيب غفرانه ويحل محبوه جنانه الحامية الحدود صفيه بعضها بالبعض الكائنة في سوق
الزيابيه مه اسواقها دار المياه هذه كلها والحبوسة المتصل حدودها شمالا وقبلا المطرق العام
ويوقف الواقفة المذكور شرقا وغربا بحدها الحدود ولكافة الحقوق والمتعلق فيها وخارجة عنها ووقف
الدكاكين المتلقة في السوق المذكور مه اسواقها المتلصق بعضها بالبعض المبنى عليها غربة
المتصل حدودها قبلة وغربا وشمالا بالطريق العام وشرقا بالحمام المسقف بحدها الحدود ولكافة الحقوق
الراقم فيها والخارجة عنها ووقف ايضا الدكاكين القسم والمخزنية المتصل بعضها بالبعض الكائنة في السوق
المذكور مه اسواقها المحدودة شمالا وغربا بالحمامية المسطوريه وقبلة وشرقا بالطريق العام ووقف
ايضا الدكاكين الاربعة المتلصق بعضها بالبعض الكائنة في سوق الصفارية مه اسواقها المتصل
حدودها شرقا وغربا وقبلا بالطريق العام وشمالا بحارة السلطانية الدخلة مه نفع بحدها الحدود
ولكافة الحقوق والراقم فيها والخارجة عنها ووقف ايضا ثلثة عشر دكاكين المتصل بعضها بالبعض الكائنة
في سوق الزيابيه ايضا مه اسواقها المتصل حدودها بالطريق العام مه الجوانب الاربعة بحدها الحدود
ولكافة الحقوق الراقم فيها والخارجة عنها ووقف ايضا الدكاكين المتلصق بعضها بالبعض الكائنة
في سوق القمنية مه اسواقها المتصل حدودها شمالا وقبلا بالطريق العام وشرقا وقبلة بحارة حاجم
وغربا بحارة مصلحي به صحن محدد بحدها الحدود ولكافة الحقوق الراقم فيها والخارجة عنها ووقف ايضا
الدكاكين الثمانية المتصل بعضها بالبعض الكائنة في سوق الخياطين مه اسواقها المتصل حدودها بالطريق
العام مه الجوانب الاربعة بحدها الحدود ولكافة الحقوق الراقم فيها وخارجة عنها ووقف ايضا الرباط
القريب بالمسجد المتصل في المتصل حدوده شمالا بالطريق العام وشرقا بمسجد الحاج طوخاده وبحارة
القصاف وقبلة بالبحر وغربا بحارة عرف به السراج بحدها الحدود ولكافة الحقوق الراقم فيه والخارجة عنه ووقف
ايضا بيت الدباغة الكائنة في سوقه الدباغين مه اسواقها المتصل حدوده بالطريق العام مه الاطراف
الاربعة بحدها الحدود ولكافة الحقوق الراقم فيه وخارجة عنه ووقف ايضا الدكانة الكائنة بالعام المقطوع
للبلدة المسطرح المتصل حدوده شرقا وقبلة بالطريق العام وغربا بوقف المرحوم قراجه بك وشمالا
بحدها الفتاة بحدها الحدود ولكافة الحقوق الراقم فيها والخارجة عنه ووقف ايضا البقعة المعدة بتكفور
بكارة مع البعيرة الجارية عنها المشتهرة ايضا بتكفور بكارى بالحد تفنيه والبقعة والطاحونة
الثابتة الراقم فيها المتصل حدودها بشعبة الماء الجارية عنها مستفيضة فيما بينه الكرم وبيته الحديقة
عنى بنتهى بالاشجار المعروفة بدشجاف في الغصب فيما بين تخمها ومن ثم مستفيضة الى شجرة

الكفرى حتى يأتى بالوادى المعروف بيفالى درة سى وتقصد بطرية سنغبنة حتى ينتهى الى ال
حد الجنوبى الجزيرة الفرنانية ومن تقصد ايضا سنتبنة حتى يأتى الى البقعة المعروفة بجبل ال
الحدود وكافة المحدودة الداخل فيها والخارج عنها ووقف ايضا المزرعة الكائنة فيها المحدودة بالطريق
العام بمر صاعدا عند الوادى المار ذكره آنفا الى حين استقامته غربا ومن تهبط الحد الآخر
الى الموضع المعروف بدلنكر برق ومن تقصد الحد الآخر غربا الى البحر حتى يأتى الى الوادى المذكور
ومن يأتى الحد الآخر منه البحر غربا الى الوادى الى مشجر الكفرى بجملة الحدود بجملة الحدود وكافة المحدودة
الداخل فيها والخارج عنها ووقف ايضا الكرم المعروف بدعلبة باغى الكائنة فيها المتصل حدوده شرقا
بمزرعة بدسف الراحل وقبلة وغربا بملك الدانف وشمالا بكرم خديجة بنت وفزدار بحد الحدود
وكافة المحدودة الداخل فيه والخارج عنه ووقف ايضا المزرعة المشتهرة بابدبه مسلم بعتلكى الكائنة
بناحية دار الفرمتلفرة المحدودة المستقبلة عليه القديمة بالشهرة المذكورة بجملة الحدود وكافة
المحدودة الداخل فيها والخارج عنها ووقف ايضا قطعة الارض التى اشتراها منه المدعو قاسم بك
المعروف بفرجه قاسم الكائنة ببظاهر البلدة المزبورة وتلك المحدودة بملك قاسم به الحاج ادريس
وبملك الحاج خمره بن فرجه وبملك محجوبى فرجه وبملك حسن بك بن سنفور وبملك محمد بن خفر الله
وبالوادى المعروف بقاسلى دره وبالطريق العام وبملك انجى بن عبد الله وبملك فيروز بن عبد الله
وبالعبة الجارية المعروفة بدوركى حسن سى وبالطريق العام الآخر بحد الحدود وكافة المحدودة داخله
فيها وخارجه عنها ووقف ايضا جميع المنزل الكائنة بجملة سنغور جميعه محدث البلدة المسطورة داخل
المتصل حدوده بملك محمد بن بازار لو وبملك ضو على وبملك سرور بنت عبد الله بجملة الحدود وكافة
المحدودة الداخل فيه والخارج عنه وقفا صحيحا شرعيا مؤبدا حال صحته وبعد مماته وحياة ورثته
وعقبه محكما فطيا سرمدا بتا بتلا مستمرا على الوجه فى الاصول والفروع على مصالح الزاوية

والمسجد به الموقوف عليه قبل الواقف المشار اليه الغائبين براهل المدينة الموما اليها كطيبة المحمية وشرط
التوليه لاولاده طول الله عمرهم ولاولاد اولاده ثم لاولاد بناته بضابعد بطنه وفرنا بعد فريه
الاقرب فالاقرب فانه انقرضوا حفظهم الله عنه للانفراد فلسلطانه الوقت وشرط النظارة للقاضي
ولاولاده فانه انقرضوا حفظهم الله عنه للانفراد فلسلطانه الوقت كما ذكرناه في فصل التوليه وشرط
على المتولي والناظر المذكور انه يسعى ويجد في استغلال تلك الاوقاف المسفوره سعيا جليا وجدا
مستفيضا باحسن الوجوه بما هو معمول في الشرع الشريف والديه المستفيضه فاذا اشتغل منها بصرف
اوقفها اشتغل منها الى زيتها وزيتها الموقوف عليها وهي الزاويه والمسجد انه المار ذكرها
وزيتها البيرالذي في المسجد العتيق وزيت طريقه الماء الذي يجري الى الحانيه المسطوره بها العتيقه
الحارية التي في الطريق العام للقريه المذكوره فوزلوروح انه احتاجت اليها والا يدفع الى
امام المسجد القديم منه المسجد به المزبور به كل شهر ستيه دراهما والى مؤذنه كل شهر خمسة واربعين
دراهما والى دهنه سراجه كل سنه ستيه دراهما والى حصيره كل سنة عشريه دراهما فضلا ايجاهو
في التالي ويدفع الى امام المسجد الحديث منها كل شهر تسعيه دراهما والى مؤذنه كل شهر ستيه
دراهما والى دهنه سراجه وحصيره كل شهر خمسة عشر دراهم والى قيمه كل شهر خمسة عشر
دراهما ويدفع الى كل منه يقرأ لروحه ولارواح اولاده في هذا المسجد كل يوم جزأ واحدا
منه الاجزاء الاربعة الكريمة من القرانه العظيم والكلام القديم ثمنيه دراهما مشاهره
ويدفع الى طباخ الزاويه المذكوره ستيه دراهما مشاهره والى خبازها ثمنيه دراهما ايضا
مشاهره والى فحمها ثمانيه دراهم عياومه والى دقيق خبزها سبعة دراهم ايضا عياومه
والى ارزها وسمنها وملحها للمرق ستة دراهم ايضا عياومه والى حطب الخبز ثمنيه دراهما
مشاهره والى حطب المرق ستيه دراهما مشاهره والى الماء ستيه دراهما مشاهره ايضا
والى الخازنه خمسة واربعيه دراهما مشاهره والى غسال القصعة والمرجل وغيرها خمسة عشر
دراهم مشاهره ايضا والى دهنها وحصيرها وقصعتها ثمنيه دراهما مشاهره ويدفع الى الناظر
المشار اليه مائة وعشريه دراهما مشاهره سوى وظيفة الجزو والى كل يوم درهم واحد وشرط
عشر الغلات المذبورة للتوليه ثم وقف وحبس الواقف الموما اليه ما بقي في ناحية تكفور بكاري
المزبور منه الذكر منه الكرم والمزرعة والبيوت لاولاده ولاولاد اولاده بطنا بعد بطن فرنا بعد
فريه الاقرب فالاقرب فانه انقرضوا فلم يبق منهم احد فللفقراء الدفعا صحيحا شرعيا مستحقين
مؤبدا هان حيوة وبعد مماة رحمه صحيحا شرعيا مخدا على مقتضى الشرع الشريف والديه هو
المستفيض ثم سلم الواقف المذكور لقبل الله بالوجه بيراة الاوقاف المزبورة بتفاصيلها المزبورة
الى المتولي المومى اليه يحيى الديه المرقوم مفوضا اليه فيه كل امورها ونظم جل قيودها وحصالها ثم لو
اراد ان يرجع عنه ويرد الاوقاف المسطوره الى الملكيه احتجاجا بعدم اللزوم فادعى عليه المتولي

المسفور بلزومه على قول من يراه فلما ترافعا في هذه الامر الى المولى الموقع اعلاه طال بقاه
حكم بصحة الوقف ولزومه وسجله تسجيلا شرعيا حاويا لشرايطه مشهدا على الوقف وعلى حكمه
وتسجيله عدولا محترزين ريفا وعدولا فصارت الاوقاف المسفورة وقفا لازما متفقا عليه
دائما ما دامت السموات والارض لا يبدل شرايطها ولا يغير قوانينها ولا يجد لاحد يؤمن
بالله ورسوله واليوم الآخر نقض هذا الوقف ولا نقضه او لا تغييره ولا تبديله ولا اهماله ولا تعطيله
فمن بدله بعد ما سمعه فانما اثمه على الذين يبدلونه ان الله سميع عليم وقد قال الله عز وجل
الا لعنة الله على الظالمين ومن خالف كتاب الله وسعى في فساد وقف اخيه وتخريب خيراته
وابطال حسناته فقد باء بغضب من الله القوي القدير وماواه جهنم وبئس المصير واجرا
لواقف بعد ذلك على الله العلي الكبير ان الله لا يضيع اجر المحسنين كتب هذا الكتاب
في اوائل شهر الشوال المبارك لسنة ثلث وستين وثمانماء

شهود الحال

حاجي ابراهيم بن الحاج محمد — سعد الملك بن الحاج حمزه — حاجي علي بن يونس — حاجي ايدين بن عبد الله — خضر بن بخشي

الحاج خضر بن عبد الله — محمد بن انجه — حاجي اياس عبد الله البزاز — ابنبكي بن عبد الله — مبارك بن عبد الله

علي بن [illegible] الفوس — وسائر يكرمي اسامي مسطور اولديغي

هذا المكتوب وما هو المذكور فيه باصله وشرطه وصحته
ولزوم كما لمكتوب اوله ثابت وصحيح عند شيخ
اشيخ القاضي محروس كتبه لي
حماها الله العزيز

الحمد لله والصلوة على نبيه محمد وآله اجمعين اما بعد فلما ثبت بشهادة الحاج عبد الرحيم به محمد
به عبد الله المرخانه ومحيي الدين به محمد به فتح الله مفتي الديار الكرام المرحوم احمد بك
به عبد الله نور الله قبره كان قد وقف وحبس وسبل ونصدق المنزل المشتمل على اربعة بيوت سفليه
وسفليه وبيت سندي ومحوطة الكائنة في محل مسجد المرحوم حسن باشا محله بدار الحجاز بمدينة
المرحومة بكتيبي المحرر المشتمل حدوده بملك خواجه داود به عادل وبملك الباسي به عبد الله المشهور
بقبو سفال وبالطريق العام من الجانبين بحد الحدود وكذا الحفوره الداخل فيه والخارج عنه بعد ما اشتراه
من صاحبه وقدره مضاناه ابدا ولبسي ووقف وحبس ايضا المنزل المشتمل على اربعة بيوت سفليه
وعلويه وكنيف ومحوطة الكائنة ايضا في المحل المذكور المشتمل حدوده بالطريق العام وبملك بوركي
اب زوجة مشكيبي وبملك خمرو به موسى وبملك بنجي فتحي يوسف فشا فوزه وبوركي الرومية بحد الحدود
وكذا الحفوره الداخل فيه والخارج عنه بعد ما اشتراه من مالكه وهو بوركي به فوزه الرومي
وقفا صحيحا شرعيا وحبسا صحيحا مرعيا مؤبدا على اهل بيوته وبعده عائدا الى بقاء المسلمين ليبقى
في مكانها زاوية ولم يقف عمرو انتقل من دار الفناء الى دار البقاء ثم تفكر وتذكر ان محيي الدين
يحيى به احمد بك المزبور ابو الموتولي للوقف ابو احمد بك المزبور رسلجاره خواجه به عبد الله
الكاتب الناظر للوقف المذكور لان يبنيا الزاوية في مكانها ولم يجدا مكانا يبنيا الزاوية
وابناءها ارفق من محل الوقف المسطور بان يبنيا الزاوية فيها والحقا المنزل
المسطور به الى اوقاف الزاوية المزبورة حكم الحاكم الموقع اعلاه ذا الله ورفعه بمحضر الوقاد
في الاوقاف المسطورة فصار لوقفا مستحقا كسائر الاوقاف المذكورة يوقف ويوبل
ويباع ويدبر ويوهب ويورث الى ان يرث الله الارض ومن عليها وهو خير الوارثين ثم شهد عندنا شيخ الدين احمد فقيه به الحاج الباسي والحاج اسمعيل به عبد الله
العنبجه ومحمد به بياعه بمحضر محيي الدين به يحيى المذكور بغب الدعوى والاستشهاد والسؤال عبد القادر به
مه قبل سبعماية خواجه المزبور بان احمد بك المشار اليه كامل فوقف وحبس وسبل عمال بيوته
وكمال عقار وجميع نهر فاة القولية والفضلية شرعا منذ اربع عشر سنين مه قبل التاريخ المزبور
فيه سابقا حرمة المشار اليه المقبوض منه هاهي قبل به الحاوي وذلك نصف الحمام المعنبجه الكائنه

في محلة العزاب من محلات المدينة المزكورة المحدود شرقاً بملك بحشي وقبلة بملك
جانجا بن الياس وكلفة وشمالاً وغرباً بالطريق العام حال كون الحمام المزكور معموراً
على مصالح مسجده العتيق المزبور وقفاً صحيحاً شرعياً مؤبداً حال حيوته وبعد مماته هو
وحبساً صريحاً مرعياً مخلداً الى بقاء الاسلام شهادة صحيحة شرعية واقعة موقع القبول
بعد التزكية والتعديل والتحليف العادي فحكم الحاكم المزبور بصحة الوقف ولزومه فصارت
الحصة المزبورة من الحمام المزكور وقفاً مسجلاً لا يبطل ولا يفسخ ولا يباع ولا يوهب
ولا يورث الى ان يرث الله الارض ومن عليها وما عليها وهو خير الوارثين فمن بدله
بعد ما سمعه فانما اثمه على الذين يبدلونه ان الله سميع عليم فمن خالف
كتاب الله فعليه لعنة الله والملائكة والناس اجمعين جرى ذلك وحرر
في اوايل شهر رمضان المبارك من شهور سنة خمس وسبعين وثمانمائة هجرية

شهود الحال

مولانا محيي الدين محمود بن اوغلكي — وخير الدين حاجي خضر بن عبد الله الدهان — ومحمد بن قتلغ الاعرج — واحمد فقيه بن الحاج الياس — والحاج اسماعيل بن عبد الله العتيق

ومحمد بن بلبان الاعرج — وسنان الدين يوسف بن عبد الكاتب — وسنان الدين يوسف بن عبد الله الشهير بمالجي يوسف — وتاج الدين ابراهيم بن خليل

وحسين بن خليل — وعبد الله بن محمد الامام — ومولانا صالح الدين صالح بن يوسف الخطيب

وغيرهم

XV

HASAN BEY *(ŞARABDAR)* VAKFİYESİ

Şimdiye kadar tahrir defterlerinde tesadüf etmediğimiz, fakat, Murad II. devri ricâlinden ve bir harpte şehit olduğu anlaşılan Şarabdar Hasan Bey, Pâdişahın kendisine Hayrebolu'da temlik ettiği *Kara-bürçeklü* köyünü Vize'de yaptırdığı *mescide* vakfetmiş ve şartlarını tesbit ettirerek, ölümünden sonra azadlısı Ali bin Abdullah, vasiyyeti dâiresinde, *Vize kadısı* İbrahim bin Yusuf el-Hanefî'ye 947 de (*evâil-i şevval*) birçok kimselerin şâhidliği ile — aralarında fakih, müderris, tâcir, bâzirgân... gibi kimseler çoktur — tescil ettirmişti. Vakfiye kaydı V. U. M. arşivinde olub (*deft. nu. 739*, s. 293 v. d., *Haremeyn deft,, nu. 14*, tercümesi *deft. nu. 1862*) aslı hakkında bilgi mevcut değildir.

بسم الله الرحمن الرحيم وبه العون

وصح وصح مصورة على مالك عدى
وانا المعترف الى ربه الغنى ابراهيم بن
الحسن الفاسي بدار الكعام ومن
المحروسة عفى عنهما

الحمد لله العظيم نواله الجليل بره وافضاله الذي اقام من لا يجاد على الممكنات بحال الوجود واوجب
على البرية شكر الموجود وجعل قلوب اهل التوفيق نابعة الخيرات ووفقهم لاقتناء المبرات
والصلوة والسلام على حبيبه المؤيد بالجملة المنبئة بالعصمة محمد وآله وصحبه الطاهرين
الباهرين ما لمع لامع ال وملع مدى الدهر الدال اما بعد ولقد صحبة صحيحة
وبقيله صريحة مرغبة يعرب مضمونها ومعناها ويبين مكنونها ومخباها عن ذكر
ما شهد مخر الفوارس ابراهيم بن اوزون حاجي ومفخر الاعيان محمد بن ابراهيم
ومفخر الائمة محمد بن حسام الدين ومفخر الفنون اخي محي الدين محمد بن ابراهيم
البروسي في مجلس كشرع لشريف كنوي وديوان القضاء المصطفوي عليه افضل
الصلوات واكمل التحيات بمحضر طغان بن عبد الله الكتابت وكلته المطلعة على جنبي
بكر ابن قاسم كباس ابن قاسم بك بملكوب مولانا مصلح الدين بمدينة بدار
الفراة قلبة المحروسة غفل الاسلتها وكثرها وبلا استفسار لمحي من جنى بين
عبد الله غنيم المرحوم المغفور السعيد الشهيد حسن بك ابن عبد الله الشهير بسيدي
حسن بك كتابت وصايته تحته بشهادة الشهود المذكورين في اوائل هذا الكتاب
وفوليته بملكوب مولانا تاج الدين الماضي بقرب كلسان المرحوم المغفور لهم
المذكور قد وقف وحبس وسبل وتصدق تقربا الى الله الكريم وابتغاء لمرضاته
العظيم وهربا من عذابه الاليم يوم لا ينفع مال ولا بنون الا من اتى الله بقلب سليم
ما كان وقفه وملكه فخر بن وبحت تصرفه الى حين صدور هذا الوقفية وذلك
جملة القرية المذكورة برجملو لكا بنيدي ناحية بلاغ خين بولي حدود ولها تفصيلة
عن التحديد لشهرتها عين عند اهل تلك القرية المذكورة ولكونها ملكوبة معلومة في الكتاب

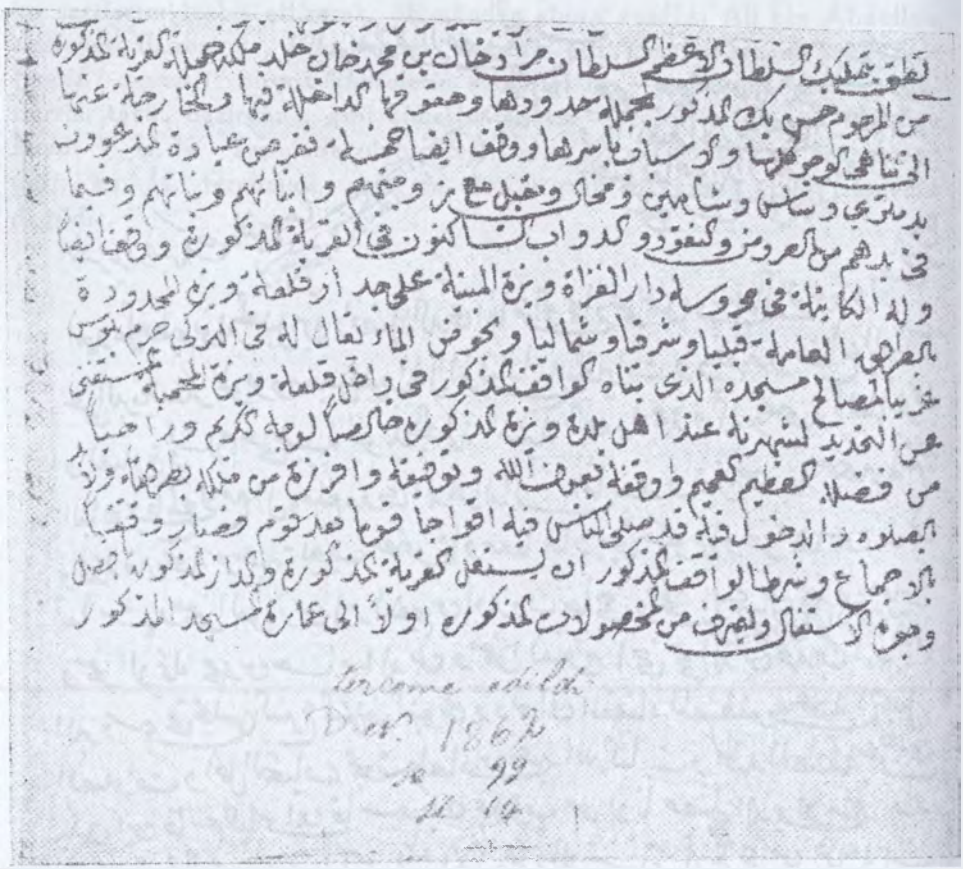

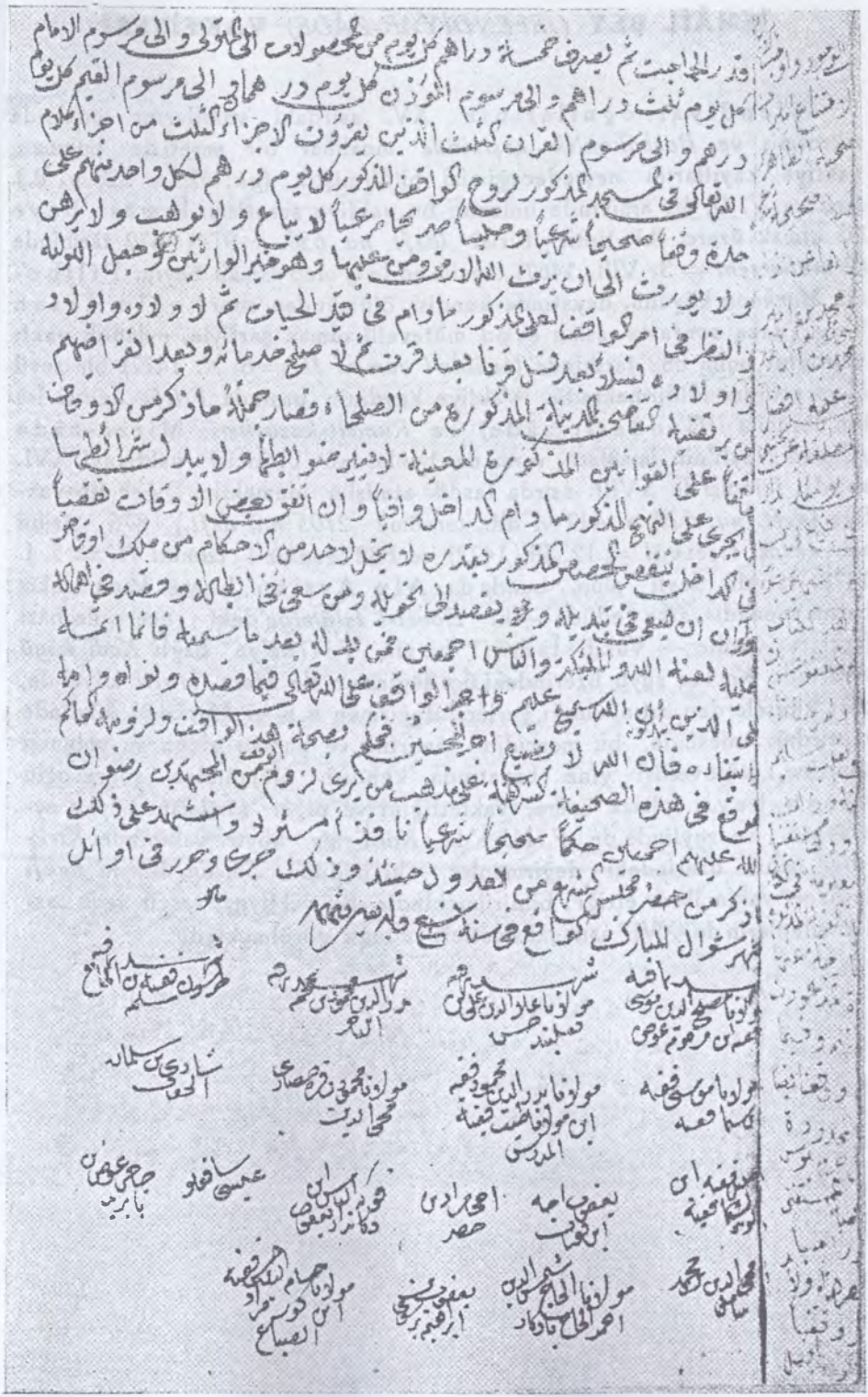

XVI

İSMÂİL BEY *(İSFENDİYAR-ZÂDE)* VAKFİYESİ

İsfendiyar oğullarının XV. asırdaki vakıflarını yukarıda zikretmiş ve, *Başbakanlık arşivinde* muahhar bir sureti de bulunan, vakfiye kayıtlarını neşredeceğimizi bildirmiştik (*yk. bk.* s. 328 v. d.). Ankara *V. U. M.* arşivinde bulunan bu vakfiye suretleri, İsmâil beye âit olmak üzere, iki tiptir. Birisi (*defi. nu 630.* s. 974) 872 târihinde (*2 muharrem* = 3. VIII. 1467) tanzim edilmiş olup İsmâil beyin, Filibe'nin *Markova* köyünü, hayatında kendisi, ölümünden sonra oğlu Hasan bey, daha sonra da aslâh evlâd mütevellî olmak şartiyle, evlâdlık vakfı yaptığını buna 882 târihinde (*evâhir-i cumad II.* = 8. X. 1477) bir zeyil ilâve ettiğini bildirmektedir. Vakfiye kaydinin başında *Filibe kadısı* İsâ bin İbrâhim (Çandarlı-zâde) ile *Rumeli-kazaskeri* Mirzâ-zâde Ahmed Neylî'nin imzâları varsa da bunlardan birincisi vakfiyeyi XVI. asırda, ikincisi de XVIII. asırda tasdik etmişler demektir. Diğer tip vakfiye (*defi. nu. 628*, s. 449 v. dd., tercüme *2105 nu, defi.*) 876 târihli aslı (*evâil-i şevvâl* = 12. III. 1472) ve 882 *evâhir-i cumad II.* = 5. I. 1478) târihli zeyli olup, bunda da, Alp Arslan beye kadar sekiz batın ecdâdı zikr edilen — ki *Dövel-i İslâmiye*'deki şecere ile bâzı farkları vardır — Vâkıf İsmâil beyin Filibe'ye bağlı *Kadı köyü* civârında *Koçma* suyu üzerindeki üç değirmen ile *Hacı-Halil* köyünde, bâzı kimselerden satın aldığı yerleri, değirmen v. s yi *Markova* köyünde yaptırdığı mescide, bu mescidin tâmirine ve buraya giden su yolunun tâmirine, mütevellîsi yine hayatında kendisi, ölümünden sonra oğlu Hasan bey.... olmak üzere, vakfettiğini ve diğer şartlarını beyan eylemekte, ve zeylinde de Filibe'de *Kara-reis* köyü yakininde *Kırkpınar* nehri üzerindeki değirmenler — ki hududu *Sultan Murad vakfı* iledir — vakfa ilâve ettiği bildirilmektedir. Bu vakfiyeyi tescil veyâ tasdik edenlerin de XVI. asır şahsiyetleri olduğu görülmektedir.

٢٦٤

بسم الله الرحمن الرحيم

ما صفاء حسيب ابن ابي الطيب واصحو
محروسة دلوله

ما صفاء حسين ميرزاوده
احمد علي اقرى القاضي
بعسكر روم ايلي
ظهر له

٥٨٥ الحمد لله العلي الجليل حمداً يقصر نهاية التعظيم والتبجيل تم الثناء الجميل على النبي الوصي ابي محمد بن عبد الله من نسل ابراهيم الخليل وعلى آله واتباعه جيلاً بعد جيل ما قرىء الوياق في التنزيل وقرىء الوضياف بالكوفيد وبعد فان الملاذ الاعظم القدر الاديب والفخر المعظم الحسيب النسيب حامل لواء المجد والاقبال نالى محكمات ايات الجود والافضال معاليه تعلو على الوفود اوتفاعاً ومفاخره تسمو على الجبار اتساعاً مكارمه تشابه الزكاء ظهوراً ومحامده يجاري قطرات انظار السماء وفوراً معاليه جاءت واحداً بعد واحد يوارث خزاً من رجال اباً عد كشمس اضاءت للورود في الندى ولكن عن نورها عين جاحد بيانه في حيدان جزوده وان مناقب هذا الوصي في صدد حاسد المؤكد المؤيد بتأييد الملك المستنار محمد اسمعيل بلو بن الكريم ابراهيم بلو بن المرحوم المظفر المحفوظ يار بلو بن السيد بايزيد بلو بن العادل عادل بلو البرور يعقوب بلو بن شمس الدين القائل على اسمه الشريف سمير جذان بلو ان المرفه في فراديس الجنان ملاذ اليه ارسوله نقل الله تعالى موازينهم ان قيام الميزان وتناول بفكر قاتق وشير براى صادق بان الدنيا الدنية جاريه "هبت النسيم ومحرمة" القلوب كتم التميم وجاوبه على دعوى الولوه بانواع الولائم نظم جار الزوائد تعليماً في تصرفه واسى وهو محل الوصران لم يحز من الدهر ان ايسره تلقى على الغالي الرواتم يدو وعلم بان العالم لو تغير لم تغير فاتها ولا يعتمد لهبوبها وعد انها بل تقدم اتواق اولوه الى اوقات اجزاه و وقف بان الوقف احسن ما يتوسل الى الرشاد واولى ما يدخر به من عالم الكون و الفساد فوقف وحبس وسبل وقيد وايد وخلد جميع قرية الطائفة في ظاهر قليبه حميت عن خلية المنقلبة في بانيها المحنوني المستراث بمأثوره المحتبه على الدوافع الصالحة للزوائد وغيرها المشتملة على الوهايا الملك المشتراة من موسى

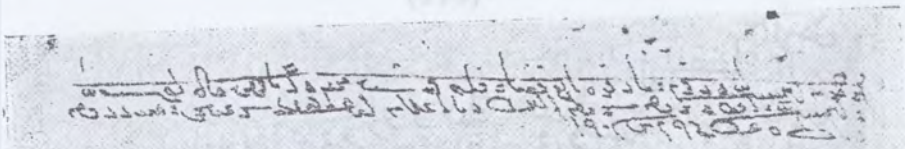

[illegible]

يا امضاء احمد بن خير الدين
قاضي قبلة

يا امضاء علي بن يوسف الغنائي
قاضيعسكر روم ايلي

يا امضاء ابو السعود ادي
شيخ الاسلام

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله منور قلوب المؤمنين بذكاء الاسلام ومشرف صدور المحسنين بضياء الخير
والانعام ثم الصلوات المتوالية الى يوم الحشر والقيام على حبيبه الهادي
محمد سيد الرسل الكرام وعلى جميع الانبياء والمرسلين الى فرق الانام وعلى الآل
والاصحاب ومن تبعهم الى انقراض الايام وبعد فقد اتفق لوامع اراء الصائبة
وتوافق طلائع الافكار الثاقبة من عقلاء الامصار وفضلاء الاعصار
على ان الدنيا مدار بوار وليست هي بدار قرار فما حصل فيها سريع الزوال
وما لها مال غير الوبال شرابها سراب زائل ونعيمها حساب هائل ومقيمها
ضيف راحل والمائل الى ما لمع منها جاهل فان ما ظهر من مزخرفاتها
للفناء قرين وما زين للناس من شهواتها للانقضاء رهين اقبالها منوط
باذبارها وايثارها مؤذن باكدارها ما عندكم ينفد وما عند الله باق
وما لكم غير ندامة وحسرة واشتياق شانها تثبير الاعمار وتبديل الاهل
بالشرار يحل هذا ويرتحل ذاك ولا يرتدي احد ما لحال هناك والمرء مخيل
في خلده امتداد امده وغافل ببياض يومه عن سواد غده بيت الحكم تطوف
بباب الامل كطوف الفراش بضوء الشعل فطورا تقل وطورا تحل
وطورا تعز وطورا تذل سل الدهر قل من فيك خل واين الملوك واين
الخول طوى في القبور حلول الاجل ولم تغن عنهم صنوف الحيل يأخذ
بمحنق الخلق ثم يعذبهم باسوء الخلق يبدل الضياء بالظلماء فينزل الى الارض
من السماء وان الانسان غافل يسير دائما على الاشهب ساهرا
وعلى الادهم نائما ولا يعلم انه نقص من عمره يوم اذا اسفر عن الصباح الليل

وفي سنة ستين كلما عاد ورد وارد عليه تسهل الى ان انقضاء الاجل
وان يكون انقراض العمل فيدفن ويترك في وحشة القبور وليس معه
غير ما يحمله الصدور ويعرض عنه كل خل ورفيق ولا يونسه احد من صديق
وفي فالويل له ان لقي غضب ربه طالما فلا تغتر الفول نرجع كما نعمل صالحا
ربه الله المؤمنين من نومة الغافلين وامشرنا يا اكرم العالمين في زمرة الصالحين
والمقلو لا يتمدد عليها والفائز من لا يلتفت اليها ولا يغتر بها بيت
لا يؤمل حسن ساذق نحس وروح انما نحن الى الاجل نغدو ونروح
لكن من اتخذها ضرفا لامريها واد عرفي الاولى يبلها للعقبيها فاسعى فانها
نالها قد فلح ونجى ولاح بين الانام كالبدر في الليل فاسعى على ما قال النبي عليه السلام
يمزرعة حاصلها التقرب الى الله بخير اق واخرج على طوبة اثنا عشر شهرا
الدنيا مزرعة الاخرة سيما من تصدق بصفاء واستقلاله عن ابي هريرة
في سطوح صحيحه وخبر بان تصدقه في حاله غير خلل في استقلاله قال ان تصدق
رضي الله عنه قال قال يا رسول الله اي صدقة اعظم قال ان تصدق
وانت صحيح شحيح تخشى الفقر وتامل الغنا ولا تمهل حتى اذا بلغت الحلقوم
الفلان كذا ولفلان كذا وقد كان لفلان صدق سبق الخافقين ورسول رب
لمشرقين بفضله الودود مقاما محمودا وخرامته تحت لوائه شفا عنه
حسنوا ولا تجعلني من بينهم يا اله العالمين مردودا ولا تجعل على المؤمنين
باب مغفرتك مسدودا فان من اطلع على حقيقة الاحوال من ارتابها وقف
الاملاك وتصدق الاموال وفوض الى صحابها طلبا لمرضاة الرب العليم
وهربا من عذابه العظيم الاليم فيحصل له الاجر والثواب يوم يرفع الحجاب
ويقوم الحساب فيبشر بالمغفرة او سياق الى العذاب يوم يجزى الله المؤمنين
فان الله لا يضيع اجر المحسنين ثم ان الملك الاعظم الاجل المقسط المفضل
المبجل سيد الامراء العادلين ايد الخلفاء المهديين بحلة اعالي الملوك
المرضيين سلوله اعاظم الاقبال وسلاطين ناصر الاسلام والمسلمين
جود الربا

الصادرة من ذهن وقاد فايق والوارة عن طبع نفاذ سابق عند ما فكر
ان التوجه الى الاخرة حتم مقضي وفراق الجنة والخلا وعد ما اتى ولاحظ
الاحوال وتدبر الاقوال وعلم ان ما قدمته النفس لاخريها تصادف
منبر خيراً وما تقدموا لانفسكم تجدوه عند الله خيراً وهو اعظم
اجرا فقد الى زراعة مزرعة حصادها يوم الحساب وتجارة مملكة
ببضاعة رواجها عند ما يرفع الحجاب وكثر فيه ربحها وحاصلها
من جاء بالحسنة فله عشر امثالها فتصرف اقوات حاصلها الى
مصارف هذه الاوقات ويدفع بربحها طوارق الافات ان الوقف
اعم نفعاً للادخار من بين الصدقات واحسن صنعاً للاتجار
من كل الحسنات اذ هو حسنة تدوم فوايدها ويقوم عوايدها في حالة
البقاء وطور الحيوة ويعد عروض الفناء وازمان الموات وهو
خير جار وخير جار عند مفارقة الاجنة ووحشة القبور وبقاء
ما يظهر من العمل وما يخفيه الصدور على ما قال سيد المرسلين عليه صلوات الله
رب العالمين اذا مات ابن آدم انقطع عمله الا عن ثلث علم ينتفع به
وولد صالح يدعو له وصدقة جارية فوقف وابد وحبس وايد
وسبل وقيد وخلد وشيد حال نفاذ تصرفه الجاري بقوله وفعله
ايد الله جريانه على سنن الصراط المستقيم ورواه تصدقه الباري
من كمال عقله ايد الله فيضانه على اهالي الدين القويم واعتبار
الشرع فعله ومقاله فيما عليه وماله اللهم صل على شارعه
باشمل التحيات الابدية واشرف التكريمات السرمدية وافضل

الصلون الدائمة واكمل الطباق القائمة جملة ما اشتراه في الاصل من الرجل
المرعوعبد الرحمن احد بثمن معين مقبوض قدره خمس وثلثون الف درهم
فضي وجميع ما اشتراه من محمد ان على فقيه بمبلغ معلوم مؤدى عدده عشرون
الف درهم وسبعة الاف درهم من نقود البلد الناقد عند ارباب وحكما
انضم اليهما بعد ما اشتراه منهما وذلك ثلث طاحونة كائنة في بيت واحد
جادية على ماء قرجه في قرب قريه معلومة بقرية القاضي من تربع القليه
المحمية ومقابلتها وبرقتيه ما ئتين في بيتيه منفلين مقدار ان وقع بين
البيتين مرفا المرقين في جوار بيت الارحاء المذكورة وفوقه ومنزل
في حوالها مستمل على بيت مدار واصطبل ومحوطة وترم وخرابة وبعض
هذه الامور المشتمل عليها المزبور متعددة غير واحدة وكلما محدود واتصلت
حدود المزبورة عند اعتبار حملها باراضي المملكة وطاحونان كائنتان
في بيت واحد في جوار قريه ليسمى بحاجي خليل لوبي ومدقة ارز واقعة
في بيت يتصل بيت الطاحونية المزبورتين الجادية كلها على ماء وادي
كوبس في ناحيه فلية المحروسة وارض متعلقة بها في حوالها وقد بيت
في وسطها من الامور المشتمل عليها المزبور اولا ومجموع هذه المذكورات
ايضا محدودة قد انتهت حدودها عند النظر الى مجموعها الى اراضي
المملكة لاحد فيها بكافة حدودها وحقوقها والخارجة عنها وجملة
مرافقها ولواحقها الداخلة فيها وجميع الاتي والاسباب الحاصلة
فيها القديمة او الحادثة بعد ما اشترها على ان يستغل من يتولاه
باحسن الاستغلال ويسعى في تحصيل الاوقاف بطريق الاستكمال
من غير تكاسل واستهمال وبدون استكثار واستقلال ويصرف ذلك
ما حصل من كل الارحاء والمدقات الى الرحاء الناظر اليه المصلح
عند عروض الاوقات الكائن عليه في الليل والنهار ان لم يستاجر المزبور
باقل من هذا القدر ويحفظ ما بقي كل يوم سبعة دراهم حتى يصلح ما
يتشعث من ابنيتها ودم ما استرم منها عند الاحتياج الى مرمتها
ويأخذ كل يوم عشرة دراهم لتولية بعد اقامة وظيفة واداء حدمته
ويدفع كل يوم خمسة دراهم ومدق كل سنة من اوزمدقتها
وثلث مد قلبي من حنطة غلتها الى امام مسجد بناه الواقف المزبور
لا زالت عيون اوليائه وقلوب احبائه مقارنة بجمال الفوز

ومشرفة تمام السرور تحت ظلال قدره بضياء جمال برده بغناية
الرب الغفور خالق الظلمات والنور في قرية مادقوم في ناحية قلب
حماة العلم عن الاقوم ولتكن محلا للاسلام باخلص النية واطهر
الطوية في زمرة من قال في حقهم الشفيع المشفع للامة شادع السنة
ونبي الرحمة عليه صلوات من اعطاه البراق والحلة من بنى مسجدا
بنى الله له بيتا في الجنة ويعطى كل يوم ثلث دراهم وفي كل سنة
مدين من الحنطه ونصف مد وزعة الحاصل يؤذن ويقيم فيه ويواظب
وقوم عليه ويبذل كل يوم درهما الى حصير ودهن مصباحه فان
ازداد غلة الاوقاف المزبورة من المصروفة الى اصحابها المذكوره
يصرف عند الاحتياج الى المرمة الى اصلاح سبيل الماء الذي جاء
في قرية مادقوم والى عمارة المسجد المزبور ومرمته من اعادة ما سقط
من ابنيته وهدمه واصلاح سقوفه وغير ذلك ان احتيج اليه فان فضل
من ذلك المجموع يصرف الى ما يزيد في حاصل ما وقفه الواقف ولا يضبط
ولا يحفظ بان يصرف في وقته الى المصارف وان انتقص غلته من الاجرة
المبنية ينقض من كل منهم على قدر حصصهم بعد تقديم مرمتها واصلاح منهدم
ابنيتها وشرط الواقف عظم شانه وصان نفضله عن كل ما شانه ان يكون
التولية لنفسه مادام في شرف حيوته وحفظه الله تعالى مدى الدهر عن نكباته
وبعد افول نجم عمره وتوغله الى هجران ثمرات ما تقدم لنفسه من خير
لولده الحسيب الاعلى الاعز الاكرم وخلفه النجيب الاهلى الاحلم الاكرم حسن بك
دام بقاه وزاد علاه وعم خالقه افراده واولاده وعجب خوف بدره
وتمام ايام عمرهن لاصلح اولاد الواقف واحفادهم واعقابهم ثم بعدهم لاصلح اولاد اولاده ثم بعدهم
بناته وحافدتهن وقانتهن ثم بعدهم لاصلح اولاد اولاد اولاده ولا يطلع على خبر عدهم
آجالهم وانقرضت اعمالهم ولم يبق واحد منهم ونفذ ضيحا
فليتبع حاصلها لفقرا

١٨٠
٦٥٧

حبساً صريحاً مرعياً مقبولاً في سنن الشرع مرضياً مؤبداً مخلداً مشيداً محمياً
فصارت الاشياء المبنية المحررة وقفاً كسائر الاوقاف المقررة لا يباع
ولا يتباع ولا يوهب ولا يورث ولا يملك ولا يستملك ولا يبدل
ولا يستبدل قائمة على اصولها محفوظة على شرائطها الى ان يرث الله
الارض ومن عليها وهو خير الوارثين ولحق به حكم قاض حين نفاذ قضائه
ورواج حكمه وامضائه وهو الحاكم الموقع في اعلاه حشره الله تعالى مع الابرار
في اخراه ويسره خيراً في اولاه حكماً صحيحاً حقاً صريحاً جارياً على منوال الشرع
القويم على واضعه صلوات الحي العليم مؤكد الكمال صحة الوقفية ومخالف
للخروج عنها الى الملكية فمن خالف في شيء ذلك فقد باء بغضب من ربه
وصار مستحقاً لاليم عقابه وعظيم عذابه عند قيام حسابه وارتفاع
حجابه ومن بدله بعد ما سمعه فانما اثمه على الذين يبدلونه ان الله سميع عليم
وعلى هذا الخبر المبرور وقع الاشهاد والتحرير على النهج المزبور ليمسك به عند الاحتياج
الى الاظهار والاستظهار ولا يتعرض اليه بسببه فيقرر على الوقفية
يوم القرار لدى الحكام عندما يطلعون عليه ويطالعون افاض الله سجال
عنايته في الدارين على الذين قضوا بالحق وبه كانوا يعدلون في اوائل
الشوال شهر العيد المبارك باركه الله وتبارك من شهور سنة ست
وسبعين وثمان مائة حرر هجرة النبي المختار عليه صلوات السرمدية

ثم ان الواقف المذكور زاد الله مبراته وضاعف خيراته اسماعيل بك المنعوت
سابقاً وفقه الله تعالى على اقتباس الحسنات ومحى عنه السيئات لما وقف
وقوف اليقضان على ان الدنيا ومن عليها فان وان افعال الانسان
داين بين عملي اهل الجنان والنيران وقف ثانياً وقفاً مستجلاً بالانكار
بعد الاقرار وبلزوم وقفيته بحكم القاضي عند الشهود الابرار
بمجموع طاحونيه المتلاصقتين الكائنتين في قرب قرية قره رئيس
من نواحي قلبه الدائرتين في بيت واحد على نهر قرق بيكار المشترتين
من مراد بن حمزه الرئيس المتصل حدودها بوقف سلطان مراد بن محمد
خان طاب ثراهما من الجوانب الاربع وجميع مدقة الارز الكائن
في جوار الطاحونتين المزبورتين الدائرتين في بيت واحد على
النهر المذكور انفاً المستغني عن التحديد لكونها في حد الطاحونتين
المزبورتين المحدودتين تحريراً في اواخر جمادى الاخر لسنة اثنى وثمانين
وثمانمائة

XVII

AHÎ MEHMED EFENDİ VAKFİYESİ

Tahrir defterlerinde görülmiyen bu vakıf, Murad II. tarafından Vize'de *Saray nâhiyesinde* Ahî Mehmed adında birisine temlik edilen, hududları gösterilen genişçe bir arazinin oğlu Halil'e ve Musa'ya ve nihâyet, Edirne'deki *Murâdiye* câmiine vakıf ve tahsisine âit (evâil-i zilkade 847 = 20.II.1444) vakfiye tercümesi suretidir ve V. U. M. arşivinde (*deft. nu. 989*, s. 75) bulunmaktadır.

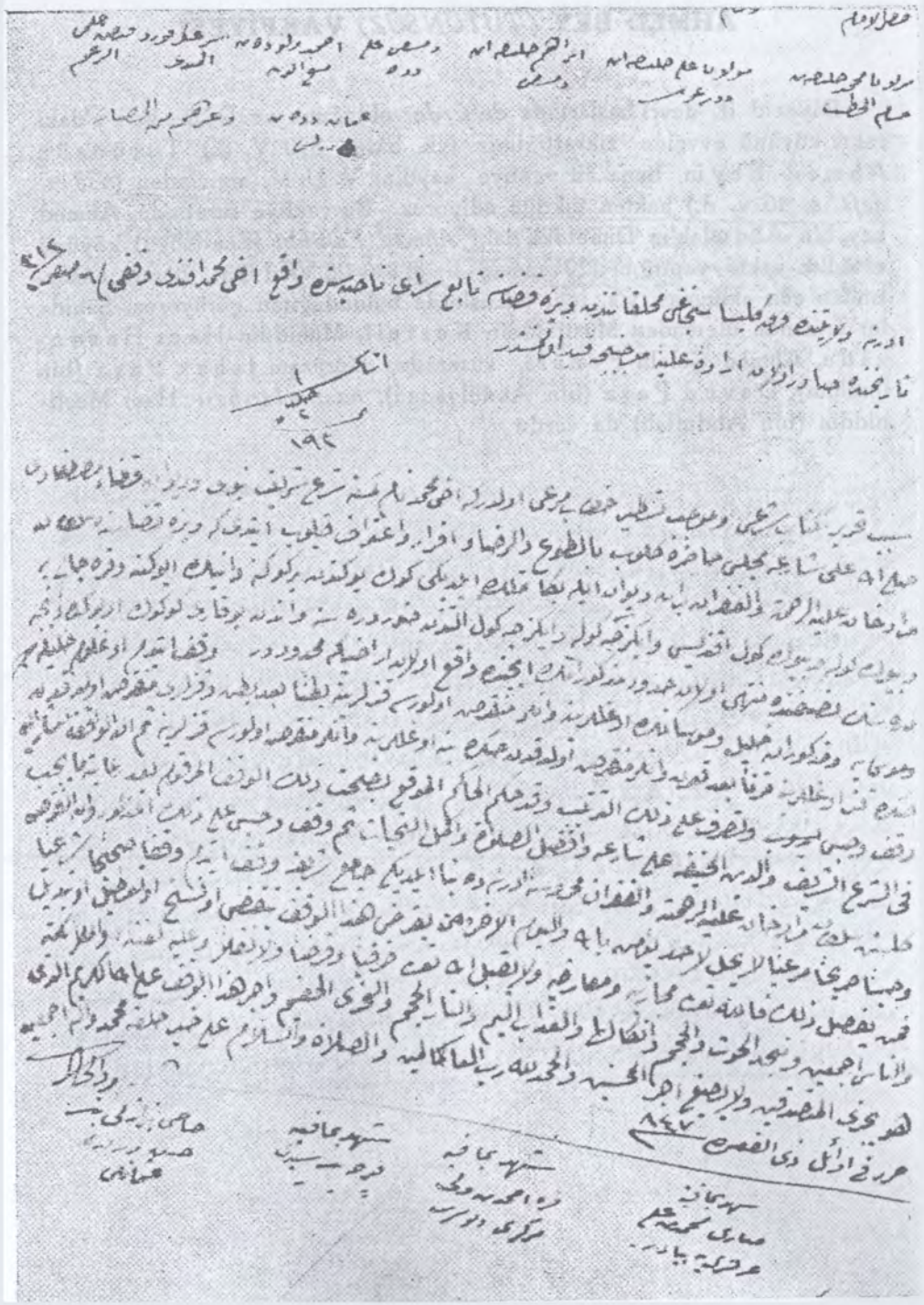

XVIII

AHMED BEY *(TÜTÜNSÜZ)* VAKFİYESİ

Bâyezid II. devri başlarında *defterdar* olduğunu ve Dimetoka'daki vakıf köyünü evvelce zikrettiğimiz (yk. bk. s. 390 V. d.) Tütünsüz Ahmed Beyin buna âit vakfiye kaydını V. U. M. arşivinden (*633 n. deft.* s. 46 v. d.) naklen takdim ediyoruz. Bu vakfiye suretinde, Ahmed bey bin Abdullah'ın Dimetoka'daki *Ahmed Fakihlü* (Ece-Köyü) köyünü evlâdlık vakfı yaptığını (20 cumad II. 888 = 26.VII.1483), bunun hâsılatından cüz okunması v.s. için tahsislerde bulunduğunu görüyoruz. Şâhidler arasında ulemâdan Muslihiddin Kestelî, Muhiddin Hacı Hasanzâde, Ahmed Çelebî Fenârî, vüzerâdan sadrâzam Ishak Paşa (bin İbrâhim), Davud Paşa (bin Abdülvedud), *hazinedar-başı* Hacı Muslihiddin (bin Abdullah) da vardır.

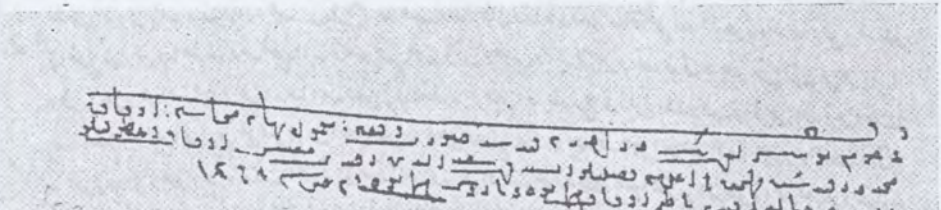

الحمد لله الذي خلقه الخلق بقدرته وجعل الآدمي منه الماء والطين بعزته وخصه بمزيد مرحمته واسبغ عليه صنوف نعمته وكساه لباس مغفرته وزعم نعيم جنته وعلم مالم يعلم منه الاسماء بارادته وبيده لسبل السلم منه براقم والصلوة على نبينا محمد سيد الانبياء ذو واشرف الانام وعلى آله واصحابه وقطعاء الكرام ما صاح في الدنيا قمري وناح فيها حمام اما بعد فان الله تعالى جعلت قدرته لو رفع قدر العلم وأعلى درجته فالعلم منه اشرف الاشياء ولبس العلم والجاهل على الاستواء كما قال الله تعالى قل هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون فالعالم العارف منه حسن باب الله وسلك سبيل العدل والرشاد وتعلم منه العلم وطريقه تجلب الاصول وصونها عن الزوال والهبول وجعل جميع امورك وقفا لحفظ ما عنه الخوف والخشية وشرف المعرفة لنفسه هو قاسم الله نفوس والقرب لديه ثم لمن قربانه حتى يحصل له الوجاهة كما روى عنه سيد الانبياء وصاحب البيانة جاء رجل الى علي فقال عندي دينار فقال انفقه على نفسك قال عندي اخر فقال انفقه على ولدك قال عندي اخر قال انفقه على خادمك قال عندي اخر قال انت اعلم قال الدنيا الا حمال منه لا مال له ومنه فهنا قبل المال نماء وتاج يمنع منه عفو الله منه لا عقل له وبه يفرح لا فهم له مالها ما يذهب وسرورها زائل وارد ولها زارع ونهارها بارع البشارها انذار وقبلها غبرة الدوبار معبر لا يحمل العاقل ومستجر بحر غير الطاهر عليه الخاسر فطوبى لمن قصر امله وصفر عمله والقى الله هو تقاة في ادناه وقصر له ساعاته على تعبداته وطاعاته واجتنبه كل الاجتناب واوصله النظر ببصيرة الفؤاد في قوله تعالى والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا وان الله لمع المحسنين ورأى التوجه الى الله هنا مقتضيا وقرأ له الوجيه وعدا ما أتيا وعايه بعينه الغراء مفوضة الامور تحرسه الله من بين العصابات في العرصات وانه الدنيا مزرعة الاخرة وانه اظهرها يحصده ما يحرثونه ويزرعونه كما يزرعونه كما يزرعونه ثم ينالونه فضل ما تفعلونه مما يفعلونه لقوله تعالى من ذا الذي يقرض الله قرضا حسنا فيضاعفه له اضعافا كثيرة والله يقبض ويبسط واليه ترجعون فالعالم العامل الغير العامل منه يعمل اعماله ويجمع اعماله وبختار منه افضل الجهاد ومنه المبرات اجلها وذلك

٢٤

قيد مه قيوده وخصه الى اهالي وتزييف مه سعيه له اووزيراو قاضي اوامير فقد باء بغضب مه الله ومأويه جهنم ولبئس المصير وعليه لعنة الله والملائكة والناس اجمعين فمه بدل بعد ما سمعه فانما اثمه على الذين يبدلونه ان الله سميع عليم واجر الواقف على الله ارحم الراحمين فان لم يقنع اجر العامل به والحمد لله على كل حال لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا محمد واله اجمعين واصحابه وعترته واهباته الطاهرين ثم عزل الواقف الموصى اليه هذا المتولي لكونه تصرف الوقف المذكور في غير ما عين بحيث تصرف فيه كيف يشاء ويريد جرى اصل الوقف وشروطه وقيوده ولزوم وتسجيل والتحرير لو والوشهاد وعليها عملها في اليوم العشرين من شهر ذي الحجة سنة ثمان وثمانين ومائة وثمانمائة هجرية لهذه البلدة

الداعي الفقير وصاحب اختيار موسى داود كرد
وقف ملكش باريا كرد زاده سبب تاريخ آنه

ملاح فاتح داود وباغ تا ابد غياث كرد
خير يا احمد بلك آمد دل زغم آزاد كردم

محمد اشهد يه قدوة الفضلاء الاعلام
مولانا مفيخ الدين الكستلي زيد فضله

محمد اشهد يه الوزير الكبير اسكنه
بحبوحة الجنة مع الذين انعم الله عليهم من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين

محمد اشهد يه السفير الخطير
سيبجي به عبد الحي اعزه الله
عطوفتلو

محمد اشهد يه العالم الراجح الكريم داود بن عبد الودود
واجب الله تعالى

محمد اشهد يه عمدة العلماء العظام
مولانا محي الدين الجامع حسنه
زيد قدره

محمد اشهد يه زبدة الفضلاء الكرام
مولانا عبد الله افندي دام
فضائلهم

محمد اشهد يه خلوتي اصحاب الزهد والورع
سنانه بلبي الذكري زاد عزه

محمد اشهد يه فريد دولة الايام
سنانه بن مخدوم الشهير بسنان مدرس
دام فضله

محمد اشهد يه مختار الحكام بين الانام
مولانا سنان الدين اليسوسي
زيد قدره

محمد اشهد يه الزاهد العابد
الجامع مفيخ الدين عبد الله خازنه
السلطان عمه نعمه

محمد اشهد يه اضعف العباد افقر المحررين
مولانا محي الدين العارف عمه الفقير الحقير

محمد اشهد يه اسوة اريب الافنايا
احمد جلبي الفناري دام عزه

XIX

FÂİK PAŞA VAKFİYESİ

Bâyezid II devri vakıfları arasında ve, daha önce, Edirne'deki odaları v. s. vesilelerle (*yk. bk.* s. 44, 413) bahsettiğimiz Fâik Paşa, *Arnavutluk*'da Narda kasabasında bir câmi, medrese, dârüttâlim, Kefalonya kalesinde câmi, onun yanında muallimhâne, Narda'da imâret yaptırmış, bunlar için *Vardar nâhiyesinde* (Selânik) bâzı köyleri, Narda'da bir hamam ile 14 dükkân v. s. vakfederek vazifelilerine ve ihtiyaçlarına tahsislerde bulunmuş, tevliyetini hayatında kendisine, sonra, aslâh evlâda ... şart eylemişti. V. U. M. arşivinde bulunan (*623 n. deft.* s. 100-103) vakfiye sureti evâsıt-ı cumad I. 898 tarihli (4.III.1493) olup evâil-i ramazan 907 de (10.III.1502) yapılan zeyli ile de o tarihte vefat etmiş olan Vâkıfın yeni vakıfları, *Narda nehri* üzerindeki değirmen, Karlı-ili Livasında diğer değirmen, bağ, dalyan v. s. tespit edilmiş görülmektedir.

يا امضاء احمد اذى قاضى نارده
يا امضاء مصطفى اوزى قاضيسى دوم اولى
يا امضاء محمد بن يونس المولى فلاكه نقضاء نارده

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذى اختار من عباده قوما بالعمل القربات واهلهم لاكتساب المحامد وفضل الخيرات احمده على نعمائه المتواترات واشكره على الآلائه المتواصلات واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له شهادة تكون لها قائلها احسن الحالات وينال بها فى الاخرة اشرف المقامات واشهد ان محمدا عبده ورسوله صاحب الآيات ومظهر المعجزات صلى الله عليه ما دامت الارض والسموات وعلى اله واصحابه الموصوفين باصناف الحسنات اما بعد فقد بان بالذى كل ذى عقل سليم واتضح لمن له ادنى تفهم وهو شهيد ان الدنيا سحاب صيف زائل وموطن ضيف راحل فما اوهاها ممتوع بالفناء وشقاؤها ملتوية بالشقاء ايثارها انذار واقبالها ادبار فطوبى لغافل تفكر واعتبر وانتهى واتعظ كل الاتعاظ وامعن النظر بعين البصيرة الفواد فى قوله تعالى من عمل صالحا من ذكر او انثى وهو مؤمن فلنحيينه حياة طيبة ولنجزينهم باحسن ما كانوا يعملون وقوله عز شانه والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا وان الله لمع المحسنين وقوله تعالى وما تقدموا لانفسكم من خير تجدوه عند الله هو خيرا واعظم اجرا وقول النبى عليه السلام ليس لك من مالك الا ما اكلت فافنيت او لبست فابليت او تصدقت فابقيت وقوله عليه السلام اذا مات ابن ادم انقطع عمله الا عن ثلث ولد صالح يدعو له وعلم ينتفع به وصدقة يبلغه اجرها بعد موته الى الله تعالى حكما مقضيا وقرارا لمحة وعدلا قاطعا ويقينا وعلما بان النفس انه مقبور بين الاموات ويوم محسوس للحساب فى العرصات وشاهدا انه يوفى جهنم فيها زفير وشهيق والجنة ازلفت للمتقين غير بعيد فنعم الزاد زاد نمائه موقرا قرانه وهو من له فى قلوب العالمين قبول ونفض نعائه الكائنة الخلق شمول ومن جملة ذلك لما تعالى بانه مدول الى النص طويته فى اعلاء احكام الله العباد فى بثه فاحياء سنة رسول الله مالك زمام الامم امير الامراء فى العالم المشهور بالفايق من بين قومه ايده الله فى تطبيق عمله بنيته واظفره على تحقيق امنيته لما ساعدته الاقدار وعاونته

الغاية والاقتدار وعرف الدنيا ودنيها وكشف له القناع عن وجوه الذميمة وزواياها حتى
اهتدى في دونق الشباب لحاله من الصالح في كل باب وحصل عندهم من الاملاك التي تشظاب
تدارك وتفطن بصريح العقل وصحيح النقل ان الاغترار بالدنيا خصلة دنيئة والاعتبار
بحثها رائس كل خطيئة فمهد بخالص النية لاصلاح حاله واقتضاء مقاله عامر بخ في باله و
قصد الى ابدال اموال التخير بماله وشل اعماله حتى وفقه الله تعالى بالطافه ونشر له الجميل بالزعه
والزيادة باضافه ضاعف الله اجر حسناته وعفى عنه ومحى بسيئاته فوقف وتصدق وجلس وسل
باصدق نية واصفى طوية علما منه ان الوقف خير جار يتجدد فوائدها على مرور الاعصار
وخير جار يتابد عوايدها بكرور الليل والنهار ورجاء من فضل ربه الغفور الرحيم ان يندرج
في ذمرة من اقرض الله قرضا حسنا يضاعف لهم ولهم اجر كريم وتخرط في سلك المستظلين في ظل
صدقاتهم ويجلون في دار المقامة في كل منويا تهم ما هو له وملكه حقه وتحت تصرفه الى
حين صدور هذا الوقف منه وذلك جميع القرى المسماة بملوان وبها راح واغاج ايقلود
حلفا بحي الكائنة في ناحية وادراد من اعمال سلانيك وجميع الحمام الكائن بداخل باردة في
محلة باقادح المحدود شرقا بملك الكنيسي حريدي وشمالا بملك يالي ايسار وجنوبا بي ايسار وغربا بي
وعربا بملك نوفريو قلوني وجنوبا بالطريق العام وجميع الدكاكين الاربعة عشر بداخل باردة ايضا
الواقعة في سوق المناقات المحدودة شرقا بخندق القلعة وشمالا بملك نوردي قاس نوادم غربا
وجنوبا بالطريق العام وجميع الطواحين الاربعة الواقع احدها في داخل باردة بمحله كنيسه نوردي
المحدود بملك اسكندر بن عبد الله الملقب بالاحاجي وملك القسيس وعبد الله ويوقنا نوردي
والثلثة الاخر في موضع يقال له اسبانا زنه المحدود احدها من الجانب الاربعة بملك بابا
الكهني والثاني بملك بابا الكسي الزور وبملك فرنك حزم وملك بترو نوليد والثالث بملك
بسكندر بن عبد الله وملك دمتري كريماني لاغوزبور وجميع الكرم الكائن في ظاهر باردة المحدود
بالطريق العام شرقا وغربا وملك الوقف المزبور جنوبا وشمالا وجميع الحوانيت المعلمة بملاصقة الوقف
الموضوعة في لواء قاريلي الى صفاد وكبار اذكورا واناثا وهي يومئذ خمسون راسا قد وقفها
المزبور للاستغلال والاستنتاج مع اماكنها وداعيها المسمات بوديجه وجميع الحدود المحدود
من النهر العظيم المعروف باسبرو ونام بغربية قرية سراويل من اعمال انطي فغري اللواء المزبور
وقد اجاز له السلطان في ان يزرع ثم محلى الاراضي الموقوفة اردنا وبسفينه باوذلك بالجدول
وجميع الاملاك الداثرة محل ذلك الجدول وهي اربعة ابواب وجميع مصايد السمكة التي تلقى فيها
اشباكه المملكة المواقعة في البحر وغرم الواقعة في لواء قاريلي الى وبانيه وهي في تسع مواضع
احدها في يقال له اسقاولاك مسمى بذ البان الغربي والثاني واقع في اباوسنول المسمى
بذ البان والثالث في اوليس معروف بذ البان الغربي ايضا والرابع والخامس
في تصادر بتباسه يقال لها بذ البان وقوشجه وبنابان علوه وداريه بولسمه والسادس
بغرب فلقه وهومي ويعرف بلاد قودي والسابع بغرب من المملحه السلطانيه معروف بذ البان
اولا وهو والثامن بغرب فرد البان حوضا لبو الذي هو من ذ البان السلطانيه ويقال له

٤٧

الواقف
قلة وكثرة ويدفع الجاهل على قدر حصصهم ومجلدات سهامهم المقدرة حسب شرط
وشرط ان يكون ايضا اصلحهم اولاده والولد اولاده بطنا بعد بطن ونسلا بعد نسل
ناظرا في مصرولات الاوقاف ومصارفها وكافة امورها واحوال المتولي وسائر
اهل الوظائف كذلك ناظر في غدماتهم ولا يمهلون في وظائفهم في احوال المصرفين
والمأكولات وعين للناظر كل يوم من مصرولات الاوقاف كل يوم عشرة دراهم وشرط ان لا
عزل اهل الوظايف ونصبهم في يد المتولي والناظر فاتفاقهما يعزلون وينصبون اذا كانت
مصلحة في ذلك وشرط ان يكون كل من نصب قاعما في وظيفة ناظرا وعين له من
مصرولات الاوقاف ثلثة دراهم يوميه وقد رفع الواقف جميع ما ذكر من الاوقاف
عالية عن مواقع التسليم وجعل كل هذه المهمات لجامع الحرمين الشريفين الجامع قايم بن عبد الله وسلمها اليه
صحيحا شرعيا فتسلمها هو نسلا صركما مرحا ثم اذا اراد الواقف المشار اليه اسقرار الاوقاف المزبورة من
المتولي مدعى الرجوع عن الوقف لطرف الحاجة ملتمسا كما في ذلك لعدم الرجوع على راي الامام الاعظم
الكوفي رحمه الله المتفق والحال ما سمع المتولي المزبور عن ذلك اجمعا بالرجوع على ما ذهب اليه الامامان
والشيخان الكاملان الامام ابو يوسف يعقوب رحمه الله والامام محمد بن الحسن الشيباني فحاجا وثارجا
حتى تحاكما مترافعا الى الحاكم المرجع في ذلك الكتاب وفقه الله لصواب الحكم هو يلزوم ذلك الوقف وصحته
راي من ذكر من العلماء المجتهدين وللائمة المهتدين رضوان الله تعالى عليهم اجمعين قائلا بالخلاف مراعما لما لا يجوز
في الحكم بالاوقاف حكما صحيحا شرعيا وقضاء صريحا مرعيا جميع تلك الاوقاف وقفا صحيحا شرعيا وحبسا صحيحا مرعيا
وتصدقا مبتوتا مرعيا ثابتا مستحقا بمقتضى الشرع ومرتضى الحاكم المحكوم به لصحته ولزومه حكما قطعيا وانفاذا مؤبدا محكما
بحيث لا يملك احد قوله ولا وجه من الوجوه في احكام المحكمات ولا يقبل لاحد ممن يؤمن بالله ورسوله واليوم الآخر ان يتعرض
او يسعد له او ينقضه او يبطله او يغير شرطه او يحوله عن جهته مشيئا سبيلا فقد ركب المحرم واجترح الاثم
واخر الوقف على الحاكم المحكوم ضد رفع الحرم والاشهاد على ما فيها في اواسط اوائل الجمادين سنة ثمان وتسعين
وثمان مائة

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي انعم علينا وهدانا للاسلام وجعلنا خير امة محمد عليه السلام الله فرد واحد لم يتخذ صاحبة ولا ولدا
ولا شريك له في الملك ولم يكن له ولي من الذل وكبره تكبيرا والصلوة والسلام على سيدنا محمد المصطفى
وعلى آله واصحابه الذين هم اقوم الناس قيلا اما بعد فان شريعة هذا النبي المختار صلى الله عليه وسلم
هذا الوقف الملحق في اصل الوقفية منه حال صحته ونفاذ تصرفه قولا وفعلا شرعا فانه ان الراجح عليه
الخوض املاك ما هو له وملكه وحقه وحق تصرفه الى حين صدور الوقفية وقف وحبس وتصدق وتسبل
ما صدر منه وخلوص طوعه فلما علم منه على النمط المزبور وذلك جميع الطواحين الثلثة الجارية بمارستان
الجارية بكرى الحمد المعروف وبحري من دهليز ملك قايتباي تجمع حدودها المعروف والطواحين الثلثة

الجارية بماء نارح زعفور في جهة نارح بجميع حدودها المشهورة وشنورها المعلومة من المزرعة ومرعيها [illegible]
المعروفة فهذه الطواحين الثلثة لاجل كثير النفع انفع للوقف استدل برضاء صاحبها مسطور آنفاً في اوائل الوقفية
وطاحون واحد والحديقة المتصلة والبيت المتصلة علواً وسفلاً الكائنة في ذيل محروسة نارح بمحلة كنيسة بورغالو
المحدودة طرفاً بملك مصطفى بن الياس وبوجعفر آغا وطرفاً بملك احمد بن حمزه وطرفاً طريق عام والطاحونين
الجارين بماء فدار بموضع المسمى بتوب قرية بخوخور بجميع حدودها وشنورها المعروفة الكائن في لواء فارلي ايلي [illegible]
والطاحون الجاري بماء برادس بموضع المسمى بوندار الكائن في لواء فارلي ايلي والطاحونين الجارين بماء [illegible]
الكائنين في لواء فارلي ايلي والطاحونين الجارين بماء العذر في قرية المسمى باباطو لعوز في لواء فارلي ايلي [illegible]
المزبور والطاحون الجارية بماء اسبورز بوناتم في قرب قرية بوزوكسته في لواء [illegible] المزبور بجملة حدودها وكافة
حقوقها ودالبان بانهما في الحدود المعلومة طرفاً ينتهي الى موضع اما اندروني وينتهي الى موضع سيدي [illegible] بينهما [illegible]
وداخلها وخارجها كلها متعلقة بسفور دالبان المزبور على النهج القديم ودالبان اخر في امام قلعة [illegible]
ودبحه في [illegible] البحر نصف حصة شايعة معلومة بجميع حدودها ودالبان اخر في ساحل البحر في قرب ودبحة [illegible]
[illegible] حاموس قابن باشا بجميع حدودها ودالبان اخر في قرب قرية [illegible] في لواء [illegible] المزبور ودالبان [illegible]
[illegible] تابع قصبة نارح بجميع حدودها وحقوقها وقطعة كرم خلف سراي [illegible] باشا المرحوم طرفاً ينتهي
الى الجبل المسمى بقواله وطرفاً بملك حاج قاسم بن عبد الله [illegible] الطاحون وطرفاً بالطريق العام وحمام [illegible] وثمانية
دكاكين في محلة الجامع والعمارات بمحلات نارح ومن الارز البرق على قدر الكفاية بحكم السلطان في مصرف الفقراء
في العمارة المزبورة وهذه الاملاك المسطورات اخرج من ملكه فسلم الى المتولي لصرف الغلة الحاصلة والعلف
المزبورة الى الفقراء وقال بلسان فصيح وبيان صريح وقفت وحبست وسبلت وقفاً صحيحاً لا يباع ولا يوهب
ولا يورث اقراراً صحيحاً شرعياً [illegible] حكماً شرعياً بعد مرور الايام لما جاء الاجل وارتحل من دار الفناء الى
دار البقاء [illegible] لم يدخل في الوقفية وجاء يونس القائم من العتبة العلية للقسمة الشرعية بمحضر محمد جلبي المتولي
[illegible] قابن باشا المرحوم [illegible] وبمحضر الوكلاء عن قبل باقي اولاده العقار ذكراً وانثى وبمحضر حاجي قاسم [illegible]
[illegible] ومحمد بن عبد الله [illegible] ادعى القائم [illegible] ان ملحق الوقف المسطور ملك وليس بوقف لان لم يدخل
في الوقفية وشهدوا على وقفية عدول المسلمين [illegible] المدرس وسيد علي بن سيد محمد وخواجه علي
[illegible] نارح وامين صلاح الدين بن [illegible] وخطيب قاسم بن حمزه وعلي جلبي بن [illegible] وعلي [illegible] انه [illegible]
وداود بن عبد الله [illegible] ومصطفى [illegible] سليمان بك وعلي بن عبد الله على ان هذه الملحقات
المذكورات وقف قابن باشا حال صحته [illegible] تصرفاته قولاً وفعلاً شرعاً شهادة شرعية صحيحة
واقعة موقع القبول لكونهم اهلاً لها بعد التزكية الشرعية والتعديل ثبت وقفيته عندي وحكمت بصحته
وانفذت باذنه حامداً لله ومستغفراً الى الله تعالى وقد وقع التحرير في اوائل شهر رمضان المبارك من شهور
سنة سبع وتسعمائة

[illegible]

وفضله الوفي ومطالبه برد تلك الاوقاف اليه مطالبة شرعية

محتجا

وكيف يجزى لذلك مؤمن بعد ما سمع قول النبي عليه السلام شبر من العرض يأخذه المرء
من اخيه المسلم بغير حق طوقه الله تعالى من سبع ارضين من نار جهنم وقوله تعالى والظالمين
اعد لهم عذابا اليما الا لعنة الله على الظالمين فمن خالف كتاب الله وسنة رسوله واستحل
ما حرم الله ورسوله وسعى في فساد عمل اخيه المسلم كمن باء بسخط من الله ومأويه جهنم
وبئس المصير وعليه لعنة الله والملائكة والناس اجمعين والله حسيبه ومكافيه ومطالبه
ومجازيه يوم لا ينفع الظالمين معذرتهم وتجد كل نفس ما عملت من خير محضرا وما عملت
من سوء تود لو ان بينها وبينه امدا بعيدا وتجد كل نفس ما كسبت لا ظلم اليوم ان الله
سريع الحساب

XX

HUNDİ HATUN *(İBRAHİM PAŞA ZEVCESİ)* VAKFİYESİ

Çandarli-zâde İbrâhim Paşa zevcesi Hundi Hatun nâmına mevcut vakfiyeyi evvelce zikretmiş (*bk.* s. 387), 899 târihli vakfiye ile bunun 908 târihli zeyli hakkında, *Bursa şer'iyye sicil defterine* atfen, malûmat vermiştik. Bahis konusu olan bu vakfiye ve zeylinin ahîren V. U. M. arşivinden elde ettiğimiz (*581/2 nu. deft.* s. 382 v. dd., tercümesi *1967 nu. deft.*) kayıt suretini buraya dercediyoruz. Filhakika Karaca Bey kızı ve İbrâhim Paşa zevcesi olan Hundi Hatun Bursa'da bir *muallimhâne* yaptırmış, bunun için de, Edirne'de *Fil-damı* mahallesinde *Kazasker-hamamı* denen hamamı, bu civardaki dükânları Mihaliç'de Harem-ağılı köyünü... v.s. vakfederek, tevliyetini de kendisinden sonra, Şah Hûban nâmiyle mâruf olan kızı *Hatice hatuna* şart eylemişti. 908 târihli zeylinde ise evkafına daha bâzı ilâveler yaptığı görülmektedir.

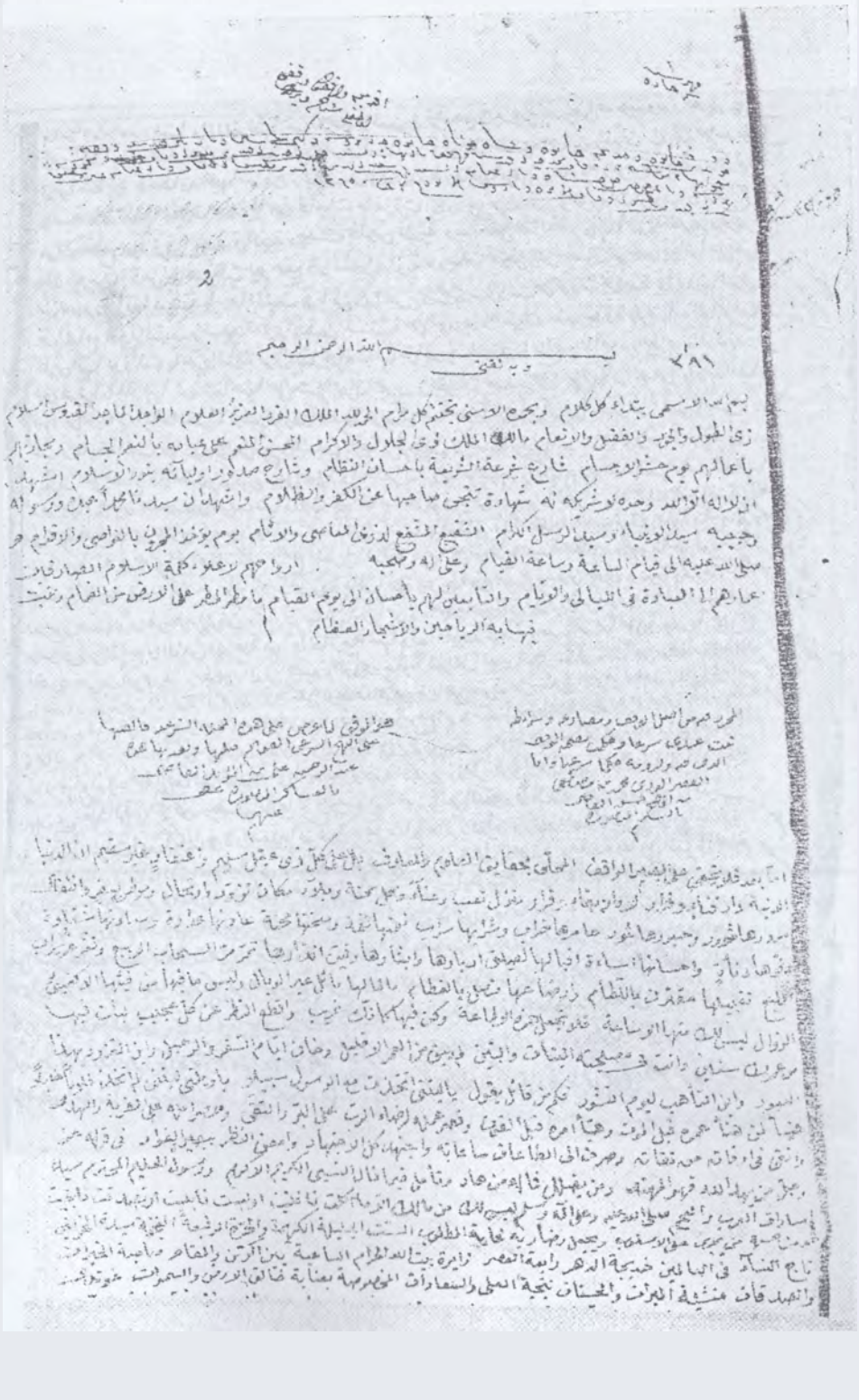

يقرأ الاجزاء العشرة كلها في محل دفنت هي فيه وان اتفق دفنها في موضع غيرها يقرأ نصفها المعلم والخليفة والناظر
والجابي والقيم مجتمعين في الدار المسطورة ان كانوا اي الثلثة الاخيرة من اهل القرآن ويقرأ الخمسة الباقية في محل دفن فيه
عنصرها الشريف ثم عينت من محصول الوقف المذكور للمتولي كل يوم اربعة دراهم وللناظر كل يوم درهمين وللجابي كل يوم
درهماً ونصفه وللمعلم كل يوم ثلثة دراهم وللخليفة كل يوم درهماً ولكل واحد من القراء العشرة كل يوم درهماً وشرطت
ان يكون جزء واحد من تلك الاجزاء العشرة في يد المعلم وجزء آخر في يد الخليفة ان كانا طالبيه وعينت لشراء الحطب
لان يوقد في فصل الشتاء في كانون المدار المذكورة وللحصير والفراش كل سنة ثلثمائة درهم وعينت للرقبة كل يوم درهمين
ويجمع المتولي ما عين للرقبة ويحفظه بالغاً ما بلغ ثم يرمم بها يحتاج الى العمارة والترميم من الاوقاف المذكورة وان لم يف
ذلك للترميم يؤخذ الرقبة سوى جهة التولية والجباية الى ان يتم امر الترميم وان فضل من محصول الوقف شيء يحفظه
المتولي بالامانة ويصرفه الى المرمة وقت الحاجة وان وقع كسر في الدخل يدخل الكسر في الكل بالنسبة العادلة ثم
شرطت تقبل الله مبراتها وضاعف بالاجر حسناتها ان يكون توليته الوقف المذكور ونظارته والتصرف في محصوله كيف
تريد وتختار في يدها الكريمة ما دام روحها العزيز انيسها فسح الله مدة حياتها فبعد ما قضت نحبها ولقيت ربها
يكون التولية والنظارة لقرة عينها وثمرة فؤادها بنتها من صلبها وهي الست الرفيعة الجليلة والجناب الكريمة العظيمة
عائشة الزمان فاطمة الدوران المخصوصة بعناية الملك الديان المدعوة خديجة خاتون العروفة بشاه خوبان
خاتون طال بالسعادة بقاها وحصل لها الاله في الدارين مرامها بنت الصاحب الاعظم والدستور الاكرم والوزير
الافخم مستخدم ارباب السيف والقلم مستعبد اصحاب الجيش والعلم ذي العز والفضل والجود والكرم المخصوص بعناية
باري النسم ابراهيم باشا المرحوم خليل باشا رحم الله بلطفه اسلافه وعمر بفضله بالعز اخلافه لا زال عماد اقباله
قائماً وعن الاضطراب سالماً ثم لاصلح ابناء خديجة خاتون المذكورة ثم لاصلح ابناء ابنائها ثم لاصلح ابناء ابناء ابنائها
ما تعاقبوا وتناسلوا بطناً بعد بطن ثم لاصلح ابناء ابنائها ثم لاصلح ابناء ابناء ابنائها ما توالدوا وتناسلوا نسلاً بعد نسل
ثم لاصلح عتقاء الواقفة المذكورة ثم للاصلح والارشد من ابنائهم وابناء ابنائهم ثم يكون مفوضاً الى عالي رأي من يستولي على سرير السلطنة
ويقوم مقام الخلافة يولي امور هذه الصدقة من كان حرياً ولائقاً بالتولية وعينت الكتابة بعدها لعبدها
المدعو غنم بن عبد الله والجباية لعبدها الآخر المدعو منصور بن عبد الله والتعليم لعبدها الآخر المدعو نعمة الله بن عبد الله ثم شرطت
بانه متى وجد من عتقائها وعتقاء عتقائها وعتقاء عتقاء عتقائها وابنائهم واخلافهم من هو حري وطالب جهة من جهات
الوقف المذكور او خدمة من خدماته يعطى له تلك الجهة التي هو طالبها والخدمة التي هو سائلها ثم ان الواقفة الكريمة
لا زالت تشيد اصول الحسنات وتسدد مباني المبرات بعد ما اتمت امر الاوقاف المذكورة وكملت شرائطها وسلمتها كلها الى
خديجة خاتون المزبورة التي نصبتها للتولية واخرجتها بجملتها عن يدها لتكون عدة معدة من يومها لغدها وقلدت
توليتها عليه وفوضت جميع تصرفاتها اليه طبق الشرائط المقررة ووفق القواعد المعتبرة في قانون الشرع الشريف الاحمدي
والدين اللطيف المحمدي وهو قبضها وتصرف فيها على وجه الوقفية ارادت ان ترجع عما تم وتنقض ما ابرم لاجل الاحكام
ومصلحة التسجيل فوكلت الرجل المدعو يونس اغا بن عبد الله الطوشي لذلك الامر فاحضر الوكيل المزبور بتقديم قبوله الوكالة
المتولي المزبور في مجلس الشرع العلي ومحفل الحكم البهي لدى سلطان العلماء المحققين برهان الفضلاء المدققين يتبوع

الوقاضل والمتقين بل نهر بحلوم الاولين والبحر للحي في الاخرين الموضح صدر هذا الكتاب الشريف بتوفيقه المستطاب المنيف
نفذه الله تعالى السنة اثلوبه وثبت اقدامه على تقويم احكامه تراعى عليه ملكية الوقف المذكوره متمسكا بسدم لزومها
على القول الشايع المشهور من الامام الاعظم والهمام الاعلم استنادا لما روى عن اقرع اجلة المجتهدين سراج الامة نافع
ابوحنيفة نعمان ان ثابت رضي الله عنه وارضاه عامله الله تعالى بلطفه الوفي وخاصه المرتضى الزبيري واتفق عليه وقفها
ولزومها اصلا وفرعا محتجا بقول الامامين الوفيين الاربحين الصاحبين الوكرمين مخاصمة صحيحة شرعية مرضية
فيعمله بهذه الخاصمة الشرعيه والمرافعة المرعيه حكم مولانا الحاكم المذكور ولم عرض بالنشر والجرح بصحة الوقف المذكور
كلها اصلا وفرعا ولزومها وانبرام قوانينها شرعا مع احاطة علمه الشريف بجميع الخلاف الواقع في هذا الباب بين العلما
المجتهدين والائمة المهديين رضوان الله تعالى عليهم اجمعين حكما صحيحا شرعيا مهلا وقضاء صريحا مرعيا مرضيا و
عن التنويع والتقويع عريا بحيث لم يبق في صحتها ولزومها لاحد من العلماء قيل وقال ومهما تهاها الله تعالى عن التغيير
والزوال الى يوم الجواب والسؤال فصار الوقف المذكور حلا وقفا لازما صحيحا عليه سجلا منفذا عليه لديا في مجلس حاكم
الرتبه والاوان الواحكه فليعمل لوجه من يؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الاخر من سطان او محمد او وزير
اوحاكم او متول او وارث تغيير هذا الوقف ولا تبديله ولا ابطاله ونحويله عن اسلوبه الحق وقانونه المقرر بوجه من الوجوه
وسبب من الاسباب وشرع الى تغيير وتبديله وسعى في ابطاله ونحويله فقد ارتكب المحرم واستوجب المأثم لديفضل الله عنه
والنزال الحكيم الجواب والسؤال فصار الوقف المذكور حلا وقفا لازما صحيحا عليه سجلا منفذا عليه لديا في مجلس حاكم
الرتبه والاوان الواحكه فليعمل لوجه من يؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الاخر من سطان او محمد او وزير
اوحاكم او متول او وارث تغيير هذا الوقف ولا تبديله ولا ابطاله ونحويله عن اسلوبه الحق وقانونه المقرر بوجه من الوجوه
وسبب من الاسباب وشرع الى تغيير وتبديله وسعى في ابطاله ونحويله فقد ارتكب المحرم واستوجب المأثم لديفضل الله عنه
والنزال الحكيم الجواب والسؤال فصار الوقف المذكور حلا وقفا لازما صحيحا عليه سجلا منفذا عليه لديا في مجلس حاكم

شهر ذي القعدة من شهور سنة تسع وتسعين وسبعمائة

٩٩٨

بعد ونحمد

٥٩

الحمد لله من اصل الوقف ومصادره وشرائطه باب عدل
فحكم بصحة الوقف الذي هو لزومه واتباع شرائطه
في الحكم واما قصر الوقف على محرر مصطفى من الحاج
الفاضي بالعسكر المحروس المعز

٣٦٠

الحمد لله والصلاة والسلام على نبيه محمد وآله وصحبه اجمعين الطيبين الطاهرين اما بعد فان افتخار المحابين الخدمات
تاج النساء المكرمات صاحبة الخيرات والحسنات شيخ البر والصدقات [illegible] بسنابة مقالع الارض والسماوات خدم الحرم
فانها رامت صحتها وزادت عفتها المار ذكرها مرارا في هذه الوقفية الجليلة تقبل الله خيراتها وتقبل حسنات مكارمها هذا
وملكها ويدها وتحت تصرفها وحوزتها الى حين صدور هذا الوقف منها وذلك جميع الدكاكين الثمانية الكائنة في حوار باب
التعليم التي وقفتها الواقفة المزبورة في بروسه وجميع عمارة الحديقة المشتملة على الاشجار المثمرة وغير مثمرة الكائنة في قرب
فيه فاكهي وهي كائنة في نزل بروسه المحروسة وجميع عمارة الحديقة الاخرى المشتملة على انواع الثمار وغيرها الكائنة في نزل
بروسه المحروسة وجميع الدكاكين السبعة مع الحجرتين الكائنة وادرة في حوار الحمام الذي وقفته الواقفة المزبورة المستغني كلها
عن التحرير والتعيين والتوصيف والتبيين لاشتهارها عند الجيران بالوقف المزبور ووقفت الواقفة المزبورة جميع
العبدين المزبورين الذكرين احمد ومحمود الكائنة في القرية التي وقفتها الواقفة المزبورة المسماة بحاجا على الكائنة في نزل
بيعا بالجميع اولادها واسبابها الموجودة في يدهما من النزان والاوان الزراعة فيلة كانت او كثيرة ووقفت الواقفة ايضا
سكون سطان بازيد خانى عن نفسه بشرط ان يعامل به المتولي ويسير به بطريق معاملة الشرعة والزراعة المرعية
على اصطلاح الفقها يازرعه ويبطع في الزراعة وقفا صحيحا شرعيا وحبسا صريحا مرعيا جاريا على هذه الشرعة
الشريفة المحمدية وسلوك الطريقة المهمة احمدية فمهما شرطت الواقفة المزبورة ان يصرف محصولات الوقف المزبور
الى مصالح بيت التعليم المزبور وغيره على حسب الشرائط في الوقفية المذكورة ثم شرطت ايضا ان يكون الزيارة من صدول

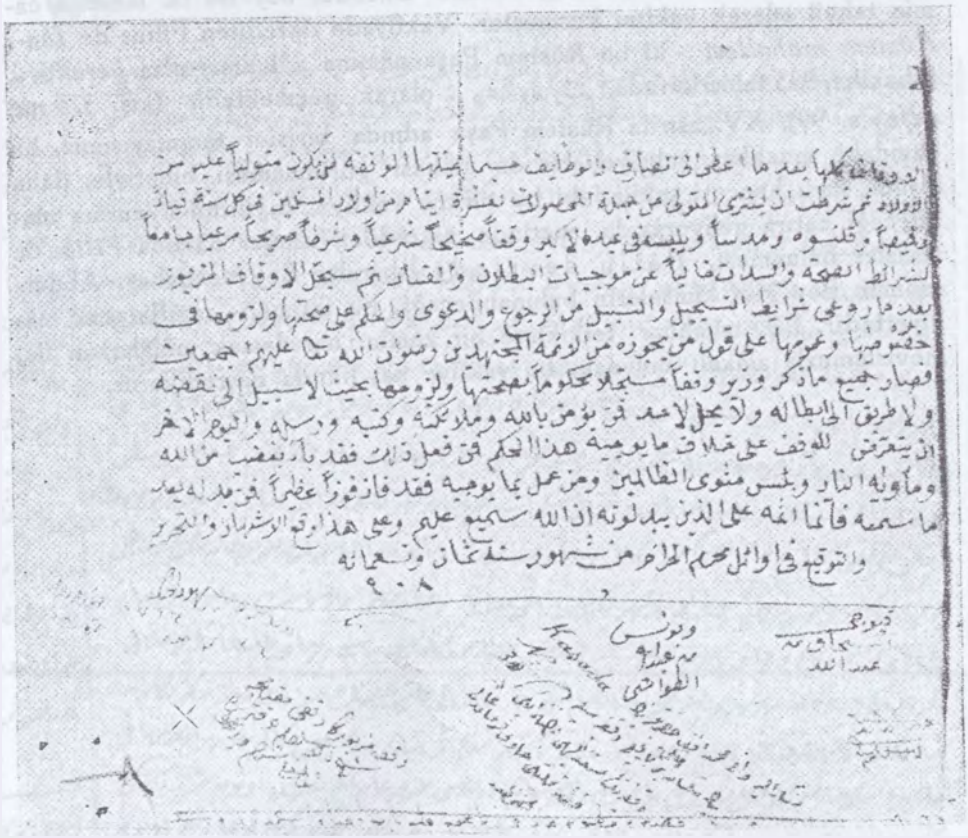

XXI

İSKENDER BEY *(RÜSTEM PAŞA - ZADE)* VAKFI

V. U. M. arşivinde Filibe'de *İshender Bey* bin Abdurrahman Bey bin Rüstem Paşa nâmına 875 târihli bir vakfiye kaydı (*633 nu. deft.*, s. 88 v.d) mevcuddur. XV. asrın ilk yarısında yaşaması lâzımgelen Rüstem Paşa hakkında, şimdilik, bilgimiz yoktur. Vakfiyeye göre bu zat *Filibe*'de pir mescid yaptırmış, torunu İskender bey ise bu mescidi câmie tahvil ederek vakfını kurmuştur. Vakfiyede zikredilen Filibe'de *İbn-i Rüstem mahallesi* - ki bu Rüstem Paşa nâmına adlanmış olsa gerektir -, filhakika, 935 tahrirlerinde, "محلهٔ ولد رستم" .. olarak geçmektedir (kış. *370 nu. deft.*, s. 99). XV. asırda Rüstem Paşa adında birisini tanımayışımız, bu namdaki muahhar şahsiyetlerle de alâkası görülmemesi cihetiyle, daha ziyâde kadı hucceti şeklindeki bu türkçe vakfiye kaydının uydurma olabileceği hatıra geliyorsa da, metinde zikredilen isimler nâmına *Filibe*'de tesisler bulunması, Fâtih devrinde İskender Bey ve babası Abdurrahman Bey gibi kimselerin bulunabileceği, bu ihtimâli zayıflatacak mâhiyettedir. Biz, muahhar tetkiklere bir zemin hazırlamak mülâhazası ile, mevzuumuzla alâkalı bulunan, bu vakfiye kaydını da neşrediyoruz.

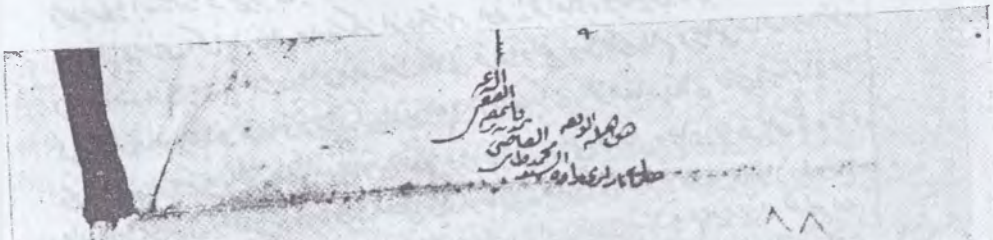

٨٨

الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه أجمعين وبعد فهذه وظيفة لطائف حمد وثناء سبحانه بحكم والده منه شيء فلا نسبح بحمده وجميع موجوداته علوي سفلي بذلك زمانه جاري وداير وقوابر مواد الذي انطاسي برقضاي واعطى كل شيء خلقه ثم هدى تمام سبحانه بتمامي واراضيك احراسنده ساري وسايره كلام قديم كريم وكتاب يلزم التكرمة وضربه بسالت بناه كلام لله كريم من الذكر لله وعلوك مالم تكن تعلم وتكلم بايانا افصح العرب والعجم طه طي لواي وياسين عمه الهوا معجز نماي ما انطوا الوحي يوحى بني مجتبى رسول مرتضى صلوات الله وسلامه وعلى آله القويمه لديه وعلى صحبه وانتمى اليه اما بعد سبب تحرير كتاب سرعي وموجب تسطير خطاب مرعي اولدكه محمية فليجلسنده ابده سيتم محمد سي ساكنلرنده صاحب الخيراته وراغب الحسناته اسكندريك ايده عبد الرحمانه بك ابده سيتم بتا زيد مجده وحسناه محفل فضايله دخل التسجيل متولي نصب اولدوكي عتبه سنده يوسف بن عبد الله نام كسنه تحضرنده تقرير كلام ايدوب سلك ملكده منسلك وتحت نصرفنده نوصيفنده عادي وتمازسوده سكنده واقع برجاني جبل كتيسه وبرجاني كفره ده نفر سنك مزارلري وبرجاني محرا صلي وقديم خاصي وبرجاني طريق عام ايله متصل ومتصلي اولوب اوله اكي باب دكانه واكا ملاصقه ومحدود تحتاني ايكي بيت هربري بهر شهر بكري بشر اقچه اجاره، وسوده مزبورون دانه برجاني علي صلي دكاني وبرجاني سوسي كتعدا دكاني وبرجاني بيت مزبوره وبرجاني حصار قيوسنه كريه طريق عام متصل ومتصلي اوچ باب دكانه واكا ملاصقه ومحدود تحتاني ايكي

ومحله مزبوره ابده رستمده واقع برجانبی جامع مزبور جوامیسی و برجانبی اولوب اوصاناق علیه الرحمه وقفی اولوب دکاکه وطرفینی
طریقه عام ایله منتهی ایکی دکاکه واوده سکز اذیه بهرشهر اولنور اجره اجاره، وجامع مزبور قریبنده صلوة جنازه ایچون
ابجوبه وضع ایدوکم عرصه، ملاصقه برجانبی مزبور جزار دکاکی قریبنده واقع اولوب طریقه عام و برجانبی عباجیلر جارسنه
کربه طریقه عام و برجانبی قرغانجیلر طرفه کزیده طریقه عام ایله منتهی یاکرس التی مضافه دکاکی بهرشهر سکزر اقچه اجاره
ومحله مرقومده ابده رستمده واقع برجانبی صمه جاوش ملکی و برجانبی قرغانجی علی ده ملکی و برجانبی یوسف جلبی ملکی و برجانبی
طریقه عام ایله منتهی واطیله ایکی اوطه وبیت سفلی وایکی اوطه وبیت علوی ایکی صوفه لی وکلاری واز یاده وجامع
براوطه وبیت سفلی وبر اوطه وبیت علوی واغوری مشتمل بحدود اولمغله ملاک مزبوره جامع مزبوره حکم امام
اولوب سکنه اولوب مقابله اوچ افلاص شریفه تلاوه ابده اولوب ثوابی روحمحمد ایده وضی سوده ضرافیده واقع
برجانبی علی جلبی دکاکی و برجانبی موسی بیک دکاکی و برجانبی صمه بیک صابونجیانی و برجانبی طریقه عام ایله منتهی ایکی
دکاکه بهرشهر اولنه سکز اقچه اجاره، و بریلوب جامع مزبوره وقف ایدوکم کلدم قریم کربیده حکم جامع مزبوره امام
اولوب سکنه حکم مزبوره برضرب شریفه تلاوه ابده اولوب ثوابه روحمحمد ایله وضی ذکر اولنانه دکاکه ابجوبه تعمیره اولنانه
اجاره ویه زیاده یه طالب و راغب اولوب سه اجرتلی الحکم متولی اولوب سه زیاده اجاره، ویره وضل اولنه اجاره ویه
جامع شریفه مزبوره حکم امام اولوب سه یومی اولنه اوچ قچه وظیفه، متصرف اولوب معاشنه صرف ایله وضی یومی اوچ
اقچه وظیفه، متصرف اولوب مقابله بهر بعد الصبح بریسی شریفه تلاوه ابده اولوب ثوابه مرحوم مزبور رستم پاشا
علیه الرحمه روحمحمد ایله وضی یومی ایکی اقچه وظیفه، متصرف اولوب بهر بعد الظهر بروجه ملاک تلاوه ابده اولوب
ثوابه روحمحمد ایله وضی یومی ایکی اقچه وظیفه، متصرف اولوب مقابله بهر بعد العصر بروجه ثبات تلاوه ابده اولوب
ثوابه مرحوم بابام عبد الرحمانه بیک علیه الرحمه روحمحمد ایله وضی حکم جامع مزبوره خطیب اولوب سه یومی ایکی اقچه وظیفه
متصرف اولوب معاشنه صرف ایله وحکم مفتی اولوب سه یومی اقچه وظیفه، متصرف اولوب بهر قبل صلوة الجمعه عشر شریفه تلاوه
ابده اولوب ثوابه روحمحمد ایله وحکم مؤذنه اولوب سه یومی اوچ اقچه وظیفه، متصرف اولوب معاشنه صرف ایله وضی یومی
بر اقچه وظیفه، متصرف اولوب بهر بعد صلوة الظهر اوچ اخلاص شریفه تلاوه ابده اولوب ثوابه روحمحمد ایله
وحکم دوعه اولوب سه نصف اقچه وظیفه، متصرف اولوب بهر صلوة الجمعه قراءة کربیه عشر شریفه تلاوه
ابده حکم صدقه اولنه اولوب سه یومی نصف اقچه وظیفه، متصرف اولوب معاشنه صرف ایله وضی بالاده مذکور امام ابجوبه
وقف اولوب مزبور مقابله برجانبی مدرسه رستم پاشا علیه الرحمه جامع مزبوری مقدم مسجد بنا ایلدکده مسجد مزبور
امامه ومؤذنه وقف اولوکی اذیه وطرف قرغانجی طریقه عام ایله منتهی اولنه اجاره سنه جامع مزبوره حکم قیم
اولوب سه یومی بر اقچه وظیفه، متصرف اولوب معاشنه صرف ایله وضی برجانبی اذیه طرفه بوسی و برجانبی ابراهیم بیک
ملکی وایکی جانبی طریقه عام ایله منتهی ایکی دکاکه اجاره سی جامع شریفه شمعی وضیاجیلره صرف اولنه وضی سوده اهل
سوکنده اسفله واقع برجانبی یاغجی دکاکه ظهیره و برجانبی علی دوغجی دکاکی و برجانبی ایل بکی دکاکی و برجانبی
طریقه عام ایله منتهی التی دکاکه اجاره سنه جامع اولوب جامع شریفک تعمیره ودکاکه تعمیره صرف اولنه
وحکم متولی اولوب سه یومی اوچ اقچه وظیفه، متصرف اولوب معاشنه صرف ایله وضی بالاده ذکر اولنظاهر اغجه
اوکنده واقع ایکی جانبی کوپلی اوغلی وقفی اولوب دکاکنار و برجانبی طریقه عام ایله منتهی بر دکاکه اجاره سی حو
وباغچه بر اجاره سی جامع شریفه مزبوره ایجون اولنه وقف قندیل وضاءه اولنه التی قندیل یاغه وقندیله وایقاد اولنه
قندیل ابجوبه صرف اولنه سنویله شریفلرینکم مزبور یوسف سنان بکی قبه صوت اولنه وقفه متولی اولنه واقف
فوتنده فصکره جامع شریفه حکم امام اولوب سه متولی اولنه اهل وعیالیله و یلدیکمه عزل و بلدوکمه نصب ایده

ودفي صرور ايام ايله دكاكه وبوجه ضرب ابه اليسر بربك فضلي بربك كسره ضم اولوب اهل
رنايات وظيفه لنه لقصاده لازم كلمه وبركز ضكره مضمزبوري مفعلي مرقوم بالواجه وضبويه ايدكوه
واقعه موي اليه وقفه مرقومدر رجوع وسلك ملكه استدعاده شروع ابوب مجلس شرع وظيفه لازم
الوقوم سويله تقويه كلام ايدركه اسم اعظم وقسم اقوم وضوربك اى عالم الرى اوزن وقف
مجرد وقفه دكلدر وقفه لزوم عارضي اوطريقي غير مكتوبدر مذهب منصور مزكور اوزن ذكر اولنانه
وقفي متوليده استدعاد مراد عدد طلب ايدرم ديركه متوفى مرقوم استنطاقه اولندقده كرك اسم اعظم
وضوربك قسم ضرب شريفي اوزن حال منوال مشروح اوزن در لكه اسم رباني ابو يوسف المشهور
بالدرع الناخي لزوم وصحي لازم اولديغه جازم اولوب اسم محمد الشيباني وضرتري دخي تسليم
الى الفوق اولمجه لزوم وقفده توقف اكثر ابه اولسه ما تحته فيه اولدوغه صورت لزوم امامه
لمامه مزكوره نافذ زيد محمد اوزن امر عضرده جانب وقفه نظر ابطال الربه دد ضرر عض لو
وقفي ترجيح اقتضا ايدر وبو حاكم موفق كتاب طوبجي له وصمه قاب وضوزن مخاصم وجدال متنازع
اولمجه حاكم مزبور عضاعنه الملك المقتدر جانب وقف ترجيح ايدوب وقف مزبور لزوم وصحته
حكم ايدوب وقضا وقضاء لازم مسجلا مؤيدا مؤبدا ابجت موجبنجه تسليم قمدرله بعد ما سمعه فاما اثمه لو
على الذين يبدلونه ديو شرط ايلديكي قيد اولندي وعلى قضا وقع الوشراد والتحرير في اوايل شهر شوال
المكرم لسنه خمس وسبعين وثمانمايه سنه هجريه سنه العزو الشرف

شهود الحال

فخر القضاه عبد الله افندي القاضي	افضل العلما والمتاخرين محمد افندي	يوسف بك ابنه داود الجندي	حسنه ابنه محمد افندي الامام	عبد الغفار علي الامام
مصطفى علي الخفاجه	علي بن حسنه الراجل	موسى علي ابن علي	خليل علي المسند	عبد الكريم علي المؤذنه
حسنه علي السراج	علي بن داود الخفاجه	يوسف بن ابنه عبد الله	قره خليل المحضر	درويش المحضر

وعبد الضعيف الخاطي

VAKFİYELERİN FİHRİSTİ

	Sahife
I. Bâyezid II. vakfiyeleri	(3)
II. Selçuk Hatun (Sultan) vakfiyesi	(185)
III. Hacı Kemâleddin Ismâil Bey vakfiyesi	(194)
IV. Sinanüddin Yusuf Ağa (Derviş Sinan Bey) vakfiyesi	(207)
V. Ilyas Bey (Emîr-i ahur) vakfiyesi	(212)
VI. Şehzâde Süleyman Paşa vakfiyesi	(216)
VII. Bahâeddin Paşa vakfiyesi	(221)
VIII. Ali Bey (Lala) bin Karlı vakfiyesi	(226)
IX. Yakut Paşa vakfiyesi	(232)
X. Umur Bey (bin Saruca Paşa) vakfiyesi	(235)
XI. Timurtaş Bey (Mu'inüddin) vakfiyesi	(245)
XII. Şah Melek Bey (bin Şâdi) vakfiyesi	(247)
XIII. Turhan Bey (Hacı, Gazi, bin Paşa-Yiğit Bey) vakfiyesi	(250)
XIV. Ahmed Bey (Has) vakfiyesi	(256)
XV. Hasan Bey (Şarabdar) vakfiyesi	(264)
XVI. Ismâil Bey (Isfendîyar-zâde) vakfiyesi	(268)
XVII. Ahi Mehmed efendi vakfiyesi	(278)
XVIII. Ahmed Bey (Tütünsüz) vakfiyesi	(280)
XXI. Fâik Paşa vakfiyesi	(284)
XX. Hundi Hatun (Ibrahim Paşa zevcesi) vakfiyesi	(292)
XXI. Iskender Bey (Rüstem Paşa-zâde) vakfiyesi	(298)

ایناخان باباطاغی
کوچک آردا
تیقووه
بیوک آردا
پشمافلی
طورسون
اسیمیلان
چتاق
طاغ آردی
بوزانی
بوک
چتالتیه
اسکچه
بالابانلی
صاری شعبان
یکیجه قره صو
طاسوپولو

kapak düzeni: yazınevi